

Ra 'Ra'yo Testamento

Mezquital Otomi New Testament

Contents

NSAN MATEO	1
NSAN MARCO	44
NSAN LUCA	71
NSANJUA	117
RA ECHO	150
RA ROMANU	192
1 Co.	211
2 Co.	230
RA GALATA	242
RA EFESIO	250
RA FILIPENSE	257
RA COLOSENSE	262
1 Ts.	267
2 Ts.	270
1 Ti.	272
2 Ti.	277
RA TITO	281
RA FILEMÓN	283
RA EBREO	284
RA SANTIAGO	298
RÁ MŪDI RA PEDRO	303
RÁ ÑOHO RA PEDRO	309
RÁ MŪDI RA XUUA	313
RÁ ÑOHO RA XUUA	318
RÁ HŊU RA XUUA	319
RA JUDA	320
RA APOCALIPSI	322

Ra 'Ra'yo Testamento

New Testament in Otomi, Mezquital (MX:ote:Otomi, Mezquital)

copyright © 2008 Wycliffe Bible Translators, Inc.

© 2008, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

Language: Otomi, Mezquital

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Otomi, Mezquital

ote

Mexico

Copyright Information

© 2008, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Otomi, Mezquital

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

ISBN 978-1-5313-0513-0

PDF generated on 21 Sep 2016 from source files dated 21 Sep 2016

c6437f19-566b-5232-8b2a-5c88e5a5622b

This print-on-demand edition of Scripture is designed, produced, and provided at cost by the Digital Bible Society. This is made possible through partnerships with the Bible League of Canada, Open Doors International and other missions and translation agencies. We are deeply grateful for the sacrifices made in translating this edition of Scripture and the generosity of others in making this Bible available to you.

To order additional copies of this Bible or hundreds of translations like it or to learn more about our ministries and the mission of Scripture distribution in every language, we invite you to visit www.DBS.org (USA), www.BibleLeague.ca (Canada), and www.OpenDoors.org (Europe). May God bless your work in sharing and teaching these Scriptures, until, as it is written, the earth is *“filled with the knowledge of the glory of the LORD, as the waters cover the sea.”* (Habakkuk 2:14)

NSAN MATEO RA MAÇA HOGA T'ØDE NÚ'À BI 'YOFO NSAN MATEO

Yá mudi ja'i de ra Jesucristo
(Lc. 3:23-38)

¹Nurá mudi nuna t'ofoná ma da ma to'lo gue'u yá mbøxita ra Jesucristo. 'Na de gue'u ndu ra Davi ne ndu ra Abrá.

²Ra Abrá bi me'tsa 'nará t'u rá thuhu ra Isaac, y ra Isaac bi me'tsa 'nará t'u rá thuhu ra Cobo, y ra Cobo bi me'tsa 'nará t'u rá thuhu ra Judá co ma'ra yá cu. ³Ra Judá co rá 'behñá rá thuhu ra Tamar bi me'tsa yohó yá t'u yá thuhu ra Fare ne ra Sara. Y ra Fare bi me'tsa 'nará t'u rá thuhu ra Esrom, y ra Esrom bi me'tsa 'nará t'u rá thuhu ra Aram. ⁴Y ra Aram bi me'tsa 'nará t'u rá thuhu ra Aminadab, y ra Aminadab bi me'tsa 'nará t'u rá thuhu ra Naasón, y ra Naasón bi me'tsa 'nará t'u rá thuhu ra Salmón. ⁵Y ra Salmón co rá 'behñá rá thuhu ra Raab bi me'tsa 'nará t'u rá thuhu ra Boos, y ra Boos co rá 'behñá rá thuhu ra Rut bi me'tsa 'nará t'u rá thuhu ra Obed, y ra Obed bi me'tsa 'nará t'u rá thuhu ra Isaí. ⁶Y ra Isaí bi me'tsa 'nará t'u rá thuhu ra Davi nú'á bi ndá de ya me Israel. Y ra ndá Davi bi me'tsa 'nará t'u rá thuhu ra Salomó, y nurá nana ra Salomó go gue'a mrá 'behñá hmahá ndu ra Uría.

⁷Y ra Salomó bi me'tsa 'nará t'u rá thuhu ra Roboam, y ra Roboam bi me'tsa 'nará t'u rá thuhu ra Abías, y ra Abías bi me'tsa 'nará t'u rá thuhu ra Asa. ⁸Y ra Asa bi me'tsa 'nará t'u rá thuhu ra Josafa, y ra Josafa bi me'tsa 'nará t'u rá thuhu ra Joram, y ra Joram bi me'tsa 'nará t'u rá thuhu ra Usía. ⁹Y ra Usía bi me'tsa 'nará t'u rá thuhu ra Jotam, y ra Jotam bi me'tsa 'nará t'u rá thuhu ra Acás, y ra Acás bi me'tsa 'nará t'u rá thuhu ra Esequía. ¹⁰Y ra Esequía bi me'tsa 'nará t'u rá thuhu ra Manase, y ra Manase bi me'tsa 'nará t'u rá thuhu ra Amón, y ra Amón bi me'tsa 'nará t'u rá thuhu ra Josía. ¹¹Y ra Josía bi me'tsa 'nará t'u rá thuhu ra Jeconía co ma'ra yá cu. Y nuya pa'u mi ts'ixa nts'ahni ya me Israel pa ja ra hnini Babilonia.

¹²Ha nuya pa'u ra Jeconía bi me'tsa 'nará t'u rá thuhu ra Salatiel, y ra Salatiel bi me'tsa 'nará t'u rá thuhu ra Sorobabel. ¹³Y

ra Sorobabel bi me'tsa 'nará t'u rá thuhu ra Abiu, y ra Abiu bi me'tsa 'nará t'u rá thuhu ra Eliaquim, y ra Eliaquim bi me'tsa 'nará t'u rá thuhu ra Asor. ¹⁴Y ra Asor bi me'tsa 'nará t'u rá thuhu ra Sadoc, y ra Sadoc bi me'tsa 'nará t'u rá thuhu ra Aquim, y ra Aquim bi me'tsa 'nará t'u rá thuhu ra Eliud. ¹⁵Y ra Eliud bi me'tsa 'nará t'u rá thuhu ra Eleasar, y ra Eleasar bi me'tsa 'nará t'u rá thuhu ra Matán, y ra Matán bi me'tsa 'nará t'u rá thuhu ra Cobo. ¹⁶Y ra Cobo bi me'tsa 'nará t'u rá thuhu ra Jose nú'á to'lo rá dame ra Maria. Y ra Maria go gue'a rá nana ra Jesu nú'á bi thu'mbabi nehe ra Cristo nú'á rá 'mehni Ajuá pa e da ndá.

¹⁷Y de gatho yá mbøxita, yá danga xita ne yá xita'a, desde ra Abrá asta ra Davi mi 'ret'amagoho'u. Nepu yá mbøxita, yá danga xita ne yá xita'a, desde ra Davi asta nu mi ts'ixa nts'ahni ya me Israel pa ja ra hnini Babilonia mi 'ret'amagoho ya xita. Y yá mbøxita, yá danga xita ne yá xita'a, desde mi ts'ixa nts'ahni asta bi 'mui ra Jesucristo mi 'ret'amagoho ya xita.

Rá 'bui ra Jesucristo
(Lc. 2:1-7)

¹⁸Y nunabya go guehna ra 'bede de rá 'bui ra Jesucristo: Ra Maria xqui t'adi pa da nthatui ra Jose, pe himbi 'muhui 'bestho. Nepu nu'á bi nda'thi co rá ts'edi rá Maça Ndahi Ajuá. ¹⁹Pe ra Jose mrá hoja'i hangue himbi ne da 'betua rá tsa ra Maria co ya ja'i, mi ne da hyepe mant'aguitho pa ya hinxa nthatuihuma. ²⁰Nu'á bi beni gue ya hinda nthatui ngue'a bi baði gue ya mi da'thi'a. Pe Ajuá bi mehna 'nará enxé pa bi zofa dega t'i ne bi 'ñembabi:

—Nu'i ngue Jose rá t'u'i ra ndá Davi, oguí beni gui hyepe. Oguí tsu gui nthatui ra Maria, ngue'a nu'á da'thi pe co rá ts'edi ra Maça Ndahi. ²¹Nu'á ma da me'tsa 'nara zi batsi, y nura zi batsi'a gui hnu'mbabi drá thuhu ra JESU, ngue'a go gue'a ma da pøhø yá ja'i de yá ts'oqui.

²²Bi njabu pa bi nja ngu nú'á xqui mangua 'na de nuyá 'mehni Ajuá maya'bu gue bi 'ñena:

²³'Nara nxutsi ma da nda'thi da 'mu rá batsi ne da thu'mbabi rá thuhu Emanuel. Nú'á ra thuhu'a rí bøni da 'ñena, Ajuá 'bui con guecja.

²⁴Nepu bi nuhu ra Jose, ne bi nthatui ra Maria ngu nú'á xqui xipa rá enxé Ajuá. ²⁵Pe

himbi hñuxui asta himbi 'mui rá mudi t'u, ne bi hñu'mbabi rá thuhu ra Jesu.

2

'Raya badi e bi c'a'tsa ra zi batsi

¹Nú'ú ya pa mrá ndá ra Erode, gue'bu bi 'mui ra Jesu ja ra hnini Belé de ra hai Judea. Ne de nuya pa'u 'raya hoga badi bi 'ñehe de yabu ya hai ngue mbøxyadi. Bi 'ñehe'u ne bi zøhø ja ra hnini Jerusale. ²Nepu bi 'ñani'u bi 'ñena:

—¿Habü de guecua di 'bui rá ndá ya xodyo nú'a ja guehya xa 'mui? Ngue'a stá hanthe 'nara tsø de bøxyadi y dí pahe gue go gue'a 'nara nt'udi gue xa 'mui 'nara nda, hangue stá ehehe pa ga nsundahe'a.

³Y nu mi 'yøde ra ndá Erode njabu, xi bi ntsu ne bi du rá mui, ne gatho ya me Jerusale bi ntsu nehe, ne bi du yá mui. ⁴Ra ndá Erode 'bestho bi zohna ya ndá gá macja ne ya xahnate de rá ley ra Moise pa bi 'yambabi'u te mi manganá yá he'mi, habü dí 'mui ra Cristo nú'a ma da nda. ⁵Y nu'ú bi 'ñembi:

—Ma da 'mui Belé de ra hai Judea, ngue'a njabu bi 'yofo rá 'mehni Ajuá gue bi 'ñena: ⁶Nú'ahü gyá menguhü Belé de ra hai Judá, ma'na xa t'e'ts'a ri nsuhé de gatho ma'ra ya hnini de ra hai Judá, ngue'a de gue'ahü ma da bønga 'nara ndá nú'a da supa rá hnini Ajuá nú'a rá thuhu Israel.

⁷Nu'bu ra Erode bi ñaseui 'ramats'u ya badi ne bi 'yambabi'u ha'mü xqui hyanda ra tsø. ⁸Nepu bi 'ñembi:

—Rí maha Belé, 'yohu gui 'ñanihu xá hño habu di 'bui ra batsi, y nu xcrí tsuhü güi penju gui xicaguihu pa ga ma ga nsundaga nehe.

⁹Y nu mi 'yøde nú'a bi manganá ra nda, nu'ú bi ma. Nepu nú'a ra tsø xqui hyant'u mbøxyadi mi 'bet'o de gue'u mi utua ra 'ñu asta himbi tsøni habu mi 'bui ra zi batsi ja bi 'maini ra tsø. ¹⁰Nepu ya badi bi hyanda ra tsø bi 'mai ja 'nara zi ngu, ne xi bi johya'u. ¹¹Y bi yut'i'u ja ra ngu ne bi hyanda ra zi batsi co ra María nurá nana'a, ne bi ndandiñahmu'u pa bi nsunda ra zi batsi, ne bi xo'tsa yá 'me'tsi mi hña, ne bi umba ya 'baha dega oro ne ra t'uts'i ne 'nara ñuni mi yuni xá cahi mrá thuhu ra mirra. ¹²Ha nuya badi bi xipabi Ajuá dega t'i gue hinda mengui'u pa da xipabi ra Erode habu xqui

zudi ra zi batsi. Hangue nu'ú bi pacua ra 'ñu pa bi mengui ja yá hai.

Ra Jose bi zixa ra batsi co rá nana pa Egipto

¹³Nu mi menga ya badi, Ajuá bi mehna 'nará enxé pa bi zofu ra Jose dega t'i ne bi 'ñembi:

—Nangui ne tsixa ra zi batsi co rá nana, pøñhu yabu de guecua. Rí maha ja ra hai Egipto gui 'ba'tuahü ra ndá Erode ngue'a nu'á ma da hyonga ra zi batsi pa da huo, y ja bá 'buhni'ü asta hinga xi'a'i güi penju.

¹⁴Nu'bu ra Jose bi nangui 'bestho ra xu- ui'a ne bi zixa ra zi batsi co rá nana pa bi ma Egipto. ¹⁵Y ja bá 'buhni'ü asta himbi du ra Erode. Hangue bi nja ngu nú'a xqui manganá rá 'mehni Ajuá gue Ajuá bi 'ñena: “Dá penpa ra noya ma T'u pa da bøni de Egipto.”

Ra ndá Erode bi manda da tho ya t'uca ts'unt'u nú'u mi 'bu Belé

¹⁶Nepu ra Erode xi bi bø rá cue nts'edi ngue'a xqui hyat'a ya badi. Hangue bi manda da tho gatho ya zi batsi nú'u mi 'bui gatho rá ngüni Belé, nú'u mi pe'tsa yo njeya pa rí gai, ngue'a xqui xipa ya badi gue ya mi pe'tsa ngu yo njeya de xqui hyanda ra tsø. ¹⁷Y bi njabu ngu nú'a xqui manganá ra Jeremía rá 'mehni Ajuá ne bi 'ñena:

¹⁸Bi nt'øde ya danga ts'oni ja ra hai de Ramá ne ya hmafi, ngue'a ra Raque xqui thopabi gatho yá zi batsi,

hangue mi zoni ne himbi za to bi hyo'ti.

¹⁹Nepu ya de bi du ra Erode, nu'bu Ajuá bi mehna ma'na'qui 'nará enxé pa bi zofu ra Jose dega t'i nuni Egipto, ne bi 'ñembi:

²⁰—Nangui ne tsixa ra zi batsi co rá nana ne rí maha ja ri haihu Israel ngue'a ya xa du nú'a to'o mi hongra ra zi batsi pa xa hyo hmaha.

²¹Nu'bu nú'a bi nangui bi zixa ra zi batsi co rá nana y bi mengui pa ja yá hai Israel.

²²Pe ra Jose bi 'yøde gue ra Arquelao rá t'u ra Erode go mrá mpøte de rá 'befi rá dada ne bi ndá ja ra hai Judea, hangue mi tsu da zøni ja nú'a ra hai'a. Nu'bu Ajuá bi xipi dega t'i gue da ma ja ra hai Galilea. ²³Y bi zøni'u bi 'muhni ja 'nara hnini rá thuhu Nasare, pa bi njabu ngu nú'a xqui manganá rayá 'mehni Ajuá gue ra Jesu ma da t'embabi gue ra me Nasare.

3

Ra Xuua Xi'tsate mi zofo ya ja'i ja ra mbonthi

(Mr. 1:1-8; Lc. 3:1-9, 15-17; Jn. 1:19-28)

¹Mefa bi mudi ra Xuua Xi'tsate bi zofo ya ja'i ja 'nara mbonthi nuni Judea. ²Ne mi xipa ya ja'i mi ena:

—Ntsø'mhu ne ñobrihu ngue'a ra nda de mahets'i ya 'bestho xa 'ñepu pa da nda.

³Nura Xuua go gue'a ra ja'i xqui manga ra ñadi Isaía maya'bu gue ma da 'ñehe, ne bi 'ñena:

'Nara ja'i ma da ña nts'edi ja ra mbonthi ne ma da 'ñena:

“Hocuahá xá hño rá 'ñu ra zi Hmu, juanhú gatho ya ts'aca'ñu.”

⁴Y nu'a mrá he ra Xuua, mri hñe dega xicameyo, ne mri ngat'a 'nara ngat'i dega xifri. Y numrá hñuni'a, mi tsi ya hoga ne'oto ne ya t'afi dega sefi. ⁵Y xi mi tsøni ndunthi ya ja'i habu mi 'bu'a pa da 'yøde nú'a mi mañ'a, nuya me Jerusale ne gatho ya me Judea, ne gatho nuya ja'i mi 'bui ja rá nthets'i ra ñathe Jordá. ⁶Nepu ra Xuua mi xi'tsa ya ja'i ja ra ñathe Jordá nú'u mi njuani de yá ts'oqui.

⁷Y ndunthi ya fariseo ne ya saduceo mi tsøni habu mi xi'tsate ra Xuua. Nu'á mi t'embie gue ya fariseo ne ya saduceo po nú'a ra jamfri mi pe'tsi'u. Ora bi hyanda ra Xuua mi tsønini'u bi 'ñembabi:

—'Nú'ahu gyá ts'o'muihu guí njahu ngu ya zate qu'eña! ¿Hanja xcá ehehuua? ¿Ha guí ne guí 'ba'tuabihu hmaha rá cue Ajuá xa 'ñepu? ⁸Mahyoni guí 'yøthu nú'a xá hño pa da hnequi gue xi majuaní ya xcá ntsø'mhu de ri ts'oquihu. ⁹Ogrí 'ñets'ihu guí 'ñeñhu gue ngue'a yá t'u'a'ihu ra Abrá hinda ma da za'ahu rá cue Ajuá. Ngue'a nuga dí xi'ahu gue Ajuá tsa da 'yøt'e asta nuya ya do nehe da nja'i y da nt'u de ra Abrá. ¹⁰Y dí xi'ahu gue nubya ya 'bui 'na to'o ha ra t'égui pa da zecua yá 'yu ya za. Gatho nú'u ya za hingui unga yá hoga fruta da ts'equi pa da thøt'a ja ra tsibi. ¹¹Nuga dí xi'ts'a'ihu co ra dehe ngue'a ya gá ntsø'mhu de ri ts'oquihu, pe xa 'ñepu ma'na bra 'befa de gueque nú'a to'o ma da xi'ts'a'ihu co ra Maça Nðahi nú'a ma da 'mui ja ri corasohu ne xi di ja rá ts'edi ngu ra tsibi. Nú'a bra 'befa de guecagui xi ma'na ja rá ts'edi y hindí 'ñepcagui nixi ga ha'tsuabi yá thiza. ¹²Y nu'á ha, go gue'a tsa da mica ra trigo ne da munts'a nú'a xá

hño pa da me'tsi, y nura paha da 'ueque pa da tsat'a ja ra tsibi nú'a hinhya'mu ma da huet'i.

Rá sistehe ra Jesu

(Mr. 1:9-11; Lc. 3:21-22)

¹³Mefa ra Jesu xqui 'ñehe de Galilea pa mri ma ja ra ñathe Jordá habu mi 'bu ra Xuua pa da nxistehe'a. ¹⁴Pe ra Xuua himi ne da xi'tsa ra Jesu, ne bi 'ñembi:

—¿Ha xcá ehe pa go ga xi'ts'a'i? Nu'i go rí 'ñepi guí xiscagui.

¹⁵Nepu ra Jesu bi ñadi bi 'ñembi:

—Go da xiscaguigue pa njabu ga ø'tu-abihu gatho yá hmanda Ajuá.

Nu'bu ra Xuua bi xi'tsa ra Jesu. ¹⁶Y nu mi uadi bi nxistehe, bi bøts'e de ja ra dehe, nepu bi xogui mahets'i ne bi hyanda rá Maça Nðahi Ajuá bá cai ngu 'nara zi domitsu ne bi 'ñe bi zøhø ja gue'a. ¹⁷Y bi nt'øde 'nara noya de mahets'i ne bi 'ñena:

—Nuni go guehni ma hmaca T'u, ne xi dí hopa rá 'mui.

4

Ra ts'ondahi mi xaxa ra Jesu

(Mr. 1:12-13; Lc. 4:1-13)

¹Nepu rá Maça Nðahi Ajuá bi zixa ra Jesu ja ra 'yo'mtha pa ja da nthuini ra ts'ondahi pa da japi hmaha da 'yøt'a 'nara ts'ot'øt'e.

²Nuni ja bi beheni ra Jesu hinte bi zi ñote ma pa ne ñote xuui, ne 'mefa bi za ra thuhu. ³Nepu de gue'a bi zøni ra ts'ondahi há mi 'bui'a, ne bi mudi bi xaxi ne bi 'ñembabi:

—'Bu go gue'e rá T'u'i Ajuá, japa nuya ya do da nthuhme xa.

⁴Pe nu'á bi ñati ne bi 'ñembabi:

—Xa nt'ofu ja ra Maça T'ofu gue ra ja'i hingue hønse po ra thuhme da 'mui, gatho nú'a ma Ajuá go gue'a umba rá te ra ja'i.

⁵Nepu ra ts'ondahi bi zixa ra Jesu ja ra maça hnini Jerusale, ne bi pø'tsa maña ja ra ndanija. ⁶Ne bi 'ñembabi:

—'Bu xi majuaní rá T'u'i Ajuá, 'yenga ra sagui pa nja'ti, ngue'a xa nt'ofu ja ra Maça T'ofu ne ena njaua:

Ajuá da pønna yá enxpe pa da su'a'i

ne da mip'a ri 'ye

pa njabu hingui tsama'ñu ri ua nu xcrí tsønga ja ra hai.

⁷Nepu ra Jesu bi 'ñembabi'a:

—Xa nt'ofu nehe ja ra Maça T'ofu: “Ogui xaxa Ajuá ri Hmu pa guí 'ñena gue da max'a'i.”

⁸ Nepu ma'na'qui ra ts'ondahi bi zixa ra Jesu ja 'nara t'ohø xi mrá hñets'i pa bi yopa xaxi, ne bi 'ñutuabi gatho ya hnini de rá nguni ra ximhai con gatho yá hño nú'a mi ja. ⁹ Y bi 'ñembi:

—Gatho nuyú ya hnini guí handi ga 'ra'i 'bu gui ndandiñahmu ne gui nsundagui.

¹⁰ Nepu ra Jesu bi 'ñembi:

—'Uegue de gueque Satá. Xa nt'ofu ja ra Maca T'ofu gue Ajuá ri Hmu go gue'a gui nsunda, ne hønse'a gui pepabi.

¹¹ Nepu ra ts'ondahi 'bestho bi 'uegue de ra Jesu, ne bi zø yá enxé Ajuá bi umbabi te da zi.

Ra Jesu bi mudí rá 'befi nuni Galilea

(Mr. 1:14-15; Lc. 4:14-15)

¹² 'Mefa bi 'yøde ra Jesu gue ra Xuua Xi'tsate mi ofadi. Nu'bú nu'á 'bestho bi mengui pa ja ra hai Galilea. ¹³ Y ja bá 'buhni ja ra hnini Nasare. Nepu de guehni bi ma bá 'bu Ncapernau guetbu ja rá ñani ra ndehe habu mi ja yá hai ra Sabuló ne ra Neftalí. ¹⁴ Y bi njabu ngu nú'a xqui manganá ra badi Isaia de nú'a ra hai'a ne bi 'ñena:

¹⁵ De yahyadi de ra dathe Jordá ja jani rá hai ra Sabuló ne rá hai ra Neftalí, ja thohnitho ra 'ñu rí ma pa ja ra ndehe, ja guehni ra hai Galilea habu 'bui ndunthi ya ja'i nú'u hingyá xodyo.

¹⁶ Y nuya mengu de nú'a ra hai'a xqui 'medi hmaha ja 'nara danga 'bexuui, pe nubyá ha, ya bi nja ra hyats'i ja nú'a ra hai'a.

Njabu gue'a xqui manganá ra badi Isaia.

¹⁷ Desde ya pa'u ra Jesu bi mudí bi zofu ya ja'i ne bi 'ñembabi:

—Ntsø'mhu ne ñobrihu ngue'a ya xa zøhø ra Nda de mahets'i pa da nda.

Ra Jesu bi zofu goho ya mehuá pa dyá nxadi'a

(Mr. 1:16-20; Lc. 5:1-11)

¹⁸ Y ra Jesu mi 'yo ja ra ñanga ndehe Galilea y bi hyandi mi 'yoni yoho ya 'ñohø mri ncu, 'na de gue'u rá thuhu ra Simu nú'a bi thu'mbabi nehe ra Pedro, ha nu'a ma'na rá thuhu ra Andre, nú'ú mi ent'a yá xit'a ja ra ndehe ngue'a myá mehua. ¹⁹ Nepu ra Jesu bi zofu'u ne bi 'ñembi:

—Bá ehú tengaguihu y ga u't'a'ihu gui mpehuahu dega ja'i.

²⁰ Nu'bú 'bestho nu'ú bi zopu yá xit'a nepu bi deni.

²¹ Y bi 'ño 'na tui'u nepu bi hyandi mi 'yoni má yoho ya 'ñohø mri ncu, 'na rá thuhu ra Cobo y nu ma'na rá thuhu ra Xuua yá t'u ra Sebedeo, mi o mbo ra motsa co yá dada mi pø'ta yá xit'a. De guehni ra Jesu bi zofu'u. ²² Nepu 'bestho bi zohni'u yá motsa ne yá dada ne bi dena ra Jesu.

Ra Jesu mi xahna ndunthi ya ja'i

(Lc. 6:17-19)

²³ Nu'bú ra Jesu bi ma bá gat'i gatho rá nguni Galilea y mi cut'a ja yá nija ya mengu de guehni pa mi xahni, y mi hacuabi gatho nu'araza ra hñeni mi pe'tsi'u, y mi 'yo mi zofu'u mi embi gue ya xqui zøhø ra Nda de mahets'i pa da nda. ²⁴ Y bi ntunga ra noya gatho ja ra hai Siria, y bá ts'impabi gatho ya da'thi nú'u mi pe'tsa nu'araza ra hñeni ne nú'u mi pe'tsa ya ts'ondahi ne nú'u xqui 'be yá mfeni ne nú'u mi doua, y gatho mi øthe'a. ²⁵ Y ndunthi ya ja'i bi dena ra Jesu, ya me Galilea, ya me Decapoli, ya me Jerusale, ya me Judea, ne ya me ri'nandi ra dathe Jordá.

5

Ra Jesu bi nxahmate ja 'nara t'ohø

¹ Ha nu mi hyanda ra Jesu gue ndunthi ya ja'i mi 'ñoui, nu'bú nu'á bi 'uegue de gue'u ne bi bøxa ja 'nara t'ohø ne ja bá hudini'a. Nepu bi zonga yá nxadi ne ja bi munts'iuini. ² Y ra Jesu bi mudí bi xahni'u ne bi 'ñembi:

Nú'u to'o di johya

(Lc. 6:20-23)

³ —Njapi nú'u to'o hingui 'ñets'i ja yá mfeni; nú'ú go gue'u ma da 'mái habu ri manda Ajuá, ne da hñani'u gatho ya japi nú'u yá meti Ajuá.

⁴ Njapi nú'u to'o tu yá mui; nú'ú go gue'u ma da thu'mba yá mui.

⁵ Njapi nú'u to'o tsetatho gatho nú'a te epabi; nú'ú go gue'u ma da t'umbabi ra ximhai pa go dyá meti'u.

⁶ Njapi nú'u to'o ne da 'yøt'e nú'a xá hño con gatho yá mui; nú'ú go gue'u da umba Ajuá ngu nú'a ne'u.

⁷ Njapi nú'u to'o ja yá nthecate; nú'ú ma da zutua rá nthecate Ajuá nehe.

⁸ Njapi nú'u to'o xá nt'axi yá mfeni; nú'ú ma da hyanda Ajuá.

⁹ Njapi nú'u to'o utua yá miqu'eui hanja da 'mái te rá entho; nú'ú go gue'u ma da thu'mbabi dyá bati Ajuá.

¹⁰ Njapi nú'u to'o thogui ya nt'utsate ngue'a øt'e nú'a xá hño; nú'ú go gue'u ma da 'múi habu ri manda Ajuá, ne da hñani'u gatho ya japi nú'u yá meti Ajuá.

¹¹ Ha nu'ahú Ajuá da jap'a'ihu ora tsañ'ahú ya ja'i ne utsa'ihu ne ju'ts'ahú ya nc'uamba ngue'a guí tengaguihú. ¹² Xi da johyahu ngue'a Ajuá ma da 'ra'ahú 'nara danga thaha nuni mahets'i. Njabu nehe bi t'utsa yá 'mehni Ajuá nú'u mi 'bui ante de gue'ahú.

Nu'ahú guí njahu ngu ra u ne ra ñot'i pa ya meximhai

(Mr. 9:50; Lc. 14:34-35)

¹³ Nu'ahú guí njahu ngu ra u ri cæqui habu t'ut'si, ngue'a guí utuahú ra hoga nt'udi ri miq'u'eihú. Ha nu'bu ra u di otho rá 'ñu, nu'bu ¿hanja strá cuhi 'bu? Nu'a ga øthu, ga føthubú pa da net'a ya ja'i ngue'a hinte ri muui.

¹⁴ Nu'ahú guí njahu ngu 'nara ñot'i grí yo'tuahú ri miq'u'eihú. Nja ngu 'nara hnini bí tø mañá de 'nara t'øhø hinda za da t'agui, njabu nu'ahú nehe, hinda za guí 'ñaguihu ra hoga'mui. ¹⁵ Nehe 'bu ga tsøguehu 'nara ñot'i ne ga col'mhú co 'nara caho, nu'bu hinte da yot'i. Pe nu'bu ga tøtehu habu ga tøtehu, nu'bu há, da yot'i gatho mbo ra ngu. ¹⁶ Nehe njahubu gui udihu 'nara hoga'mui ja yá thandi ri miq'u'eihú pa da hyant'a ri hoga'muihu, ne njabu nu'ú da nsunda Ajuá ra Dada nú'a bí 'bui mahets'i.

Ra Jesu bi mą de rá ley ra Moise

¹⁷ Ogui beñhu gue stá ehe pa ga huata ra ley nú'a bi zogui ra Moise, nixi pa ga huata nú'a bi 'yofo ma'ra yá 'mehni Ajuá ma Dada. Nuga stá ehe pa ga øt'e gatho nú'a bi 'yofo'u, ne pa ga xi'ahú te ri bønga nú'a bi 'yofo'u. ¹⁸ Xi majuani dí xi'ahú gue hinda nhuata mahets'i ni ra ximhai asta gue'bu hinda t'øt'e gatho nú'a manga ra Măca T'ofó, ni 'nara noya ni 'nara letra hinda ma da gotho. ¹⁹ Nu'a tó'o hinda 'yøt'a gatho nuya hmanda manga ra Măca T'ofó, masque nú'u xi ya t'uca hmada, ne njabu nehe da 'ñutua ma'ra ya ja'i pa hinda 'yøt'e, nú'a ra ja'i'a hinte ma da muui ja rá hmada Ajuá. Pe nu'a tó'o da 'yøt'a gatho nuya ya hmada ne njabu da 'ñutua ma'ra ya ja'i pa da 'yøt'e, nú'a ra ja'i'a ma da muui ja rá hmada Ajuá. ²⁰ Dí xi'ahú, oxqui ma gui øthu ngu øt'a ya fariseo ne ya xahnate de

ra ley, nú'ú hu yá mui gue øt'a gatho nú'a manga ra ley pe ya yohmi, ngue'a njabu hinda za gui 'buhú ja rá hmada Ajuá.

Ra Jesu bi mą de ra cue

(Lc. 12:57-59)

²¹ Ya xa t'u't'ahú ngu nú'a xqui t'utuabi ndu ri xitahú maya'bu, gue oxqui hñotehu, ngue'a nu'a tó'o hote ma da duxa ra ts'oqui ne pe'tsi te da dadi. ²² Pe nuga dí xi'ahú gue nu'a tó'o da bø rá cue co rá miq'u'eiu, nú'a ya bi duxa ra ts'oqui ne pe'tsi te da dadi. Ne nu'a tó'o da zanga rá miq'u'eiu ne da 'ñembi gue ra 'bemfeni, nú'a ya bi duxa ra ts'oqui ne pe'tsi te da dadi ja ra ts'utbi. Y nu'a tó'o ri utsa rá miq'u'eiu ne ni pa dí hyandi ne da 'ñembi gue hinte rá fadi, nú'a ma dí gut'i ja ra nidu habu bí zø ra tsibi pa nzantho.

²³ 'Bu 'na de gue'ahú gui hampahú 'nara 'baha Ajuá ja ra nijá ne ja gui beñhúni gue xcá tsø'tuahú rá mui 'nari miq'u'eihú, ²⁴ ja da tsohúni hmahá ri 'bahahú ne penjú rí maha gui 'yaphú ra pumbate ri miq'u'eihú, ne nu'bu há, bá e gui umfú ri 'bahahú Ajuá.

²⁵ Nu'bu 'nari ncontrahu da ñap'ahú ne da zix'ahú ja ra ts'utbi, cohú 'nara cohi ja ra 'ñu pa ya hingui tsøñhú ja ra nzaya, ngue'a nu'bu gui tsøñhúni da manda'a da jo'ahú fadi. ²⁶ Majuani dí xi'ahú gue hinda za gui pøñhú de ra fadi asta hingui juthú gatho ra thai nú'a gui tuhú.

Ra Jesu bi mą de ra nts'inga medinthati

²⁷ Ya xa t'u't'ahú ngu nú'a xqui t'utuabi ndu ri xitahú maya'bu, gue oxqui nzinga medinthatihú. ²⁸ Pe nuga dí xi'ahú gue nu'a tó'o da hyanda 'nara 'behñá ne da hyøque, ya bi duxa ra ts'oqui, ja ra uenda ya bi zinga 'nara medinthati masque hønse te bi beni de gue'a.

²⁹ 'Bu nuri dahú ra 'ñei da ja'ahú gui 'yøthu 'nara ts'oqui, ma'na xá hño gui hñáihu ne gui føthubú pa hingui 'yøthu 'nara ts'oqui. Ngue'a ma'na xá hño da 'medi 'na xeni de ri ndo'yohú que da t'ent'a gatho ri ndo'yohú ja ra nidu. ³⁰ 'Bu nuri 'yehú ra 'ñei da ja'ahú gui 'yøthu 'nara ts'oqui, ma'na xá hño gui hycjú ne gui føthubú pa hingui 'yøthu 'nara ts'oqui. Ngue'a ma'na xá hño da 'medi 'na xeni de ri ndo'yohú que da t'ent'a gatho ri ndo'yohú ja ra nidu.

Ra Jesu bi mą de ra nxuni

(Mt. 19:9; Mr. 10:11-12; Lc. 16:18)

³¹ Ya xa t'u't'ahũ ngu nú'á xqui t'utua ndu ri xitahũ maya'bu, gue nu'a tó'o da hyepũ rá 'behñá mahyoni da hoca 'nara he'mi dega nxuni. ³² Pe nuga dí xi'ahũ gue nu'a tó'o da hyepũ rá 'behñá ne hinxá dimba 'nara ts'oqui xa 'yõt'e co ma'na ra ja'i, nu'bú nurá dame'a ri japi da 'yõt'a 'nara ts'oqui 'bu da hñuxui ma'na ra 'ñöhø. Nehe nura 'ñöhø to'o da nthatui nura 'behñá'a, ya ra zinga medinthati.

Ra Jesu bi mā de nú'á ri jura

³³ Nehe ya xa t'u't'ahũ ngu nú'á xqui t'utua ndu ri xitahũ maya'bu, gue oxqui jurahũ nú'á hingo majuañi, ngue'a nú'á guí jurahũ ja rá thandi Ajuá pe'tsi te gui 'yøthũ.

³⁴ Pe nuga dí xi'ahũ, oxqui jurahũ de 'na ni de ma'na, nixi por mahets'i ngue'a ja bí 'bueñi Ajuá, ³⁵ nixi po ra ximhai ngue'a ja guecua net'a Ajuá, nixi por Jerusale ngue'a go gue'a rá maça hnini ra Ndá de mahets'i.

³⁶ Nixi gui jurahũ po ri ñaxuhũ, ngue'a hinda za gui japhũ ni 'nari stahũ da t'axqui o da po'tsi. ³⁷ Hingue mahyoni gui jurahũ. 'Bu gui mañhu ra hñá hã, nu'bu hina hina, ngue'a 'bu gui jurahũ go bí ehe de ra ts'on-dahi.

Ra Jesu bi mā gue hingui ho to da 'ñecate
(Lc. 6:29-30)

³⁸ Ya xa t'u't'ahũ ngu nú'á xqui t'utua ndu ri xitahũ maya'bu, gue nu'a tó'o da zembra rá da 'na, nehe'a da ts'emba rá da, y nu'a tó'o da do'tua 'nará ts'i 'na, nehe'a da tho'tua 'nará ts'i. ³⁹ Pe nuga dí xi'ahũ, oxqui nø'tuabihũ ya ts'o'mui. Nu'bu da me't'ahũ ri hmiñũ ra 'ñei, umfũ nehe ra ngahã da me't'ahũ. ⁴⁰ 'Bu 'nara ja'i da ne da ñap'a'i pa da hñãn'a ri pahniñũ, umfũ ri pat'iñũ nehe. ⁴¹ 'Bu 'nara ja'i da ne da tu't'ahũ 'nara 'bats'i pa gui 'yohũ 'na kilometro, hñã'tsuañũ ma'na kilometro. ⁴² 'Bu 'nara ja'i te da 'ya'ahũ, umfũ, ne 'bu 'nara ja'i da ne te gui hmiphũ, oxqui cømbahũ, hmiphũ.

Mqdiñũ nú'á to'o ri utsa'iñũ
(Lc. 6:27-28, 32-36)

⁴³ Ya xa t'u't'ahũ ngu nú'á xqui t'utua ndu ri xitahũ maya'bu, gue gui mañihũ ri miq'u'eihũ ne gui utsahũ nú'á to'o ri utsa'iñũ. ⁴⁴ Pe nuga dí xi'ahũ gue gui mañihũ nú'á to'o ri utsa'iñũ. 'Yaphũ Ajuá da japi nú'á to'o tsañ'ahũ. 'Yø'tuahũ ra hño nú'á to'o utsa'iñũ, ne 'yapabihũ Ajuá po nú'á to'o nøn'ahũ ne ec'ahũ. ⁴⁵ Ngue'a nu'bu gui

øthũ njabũ, nu'bú hã, grí hñats'iñũ Ajuá ra Dada bí 'bui mahets'i nú'á to'o ri japi da bøxa ra hyadi pa ya hoja'i ne pa ya ts'o'mui, ne ri japi da 'uái pa ya hoja'i ne pa ya ts'o'mui. ⁴⁶ 'Bu grí mañihũ hønse nú'á to'o ri ma'ahũ, ne nu ma'ra ya ja'i hingrí mañihũ, hinte ma thahã ma gui hñaniñũ. ¿Ha gue hingui øt'a njabũ ya ts'o'mui gá ja'i nehe? ⁴⁷ 'Bu hønse ri cuñũ guí zenguañũ ne nu ma'ra ya ja'i hingui umfũ ra nzengua, ¿te ma hño guí øthũ 'bu? ¿Ha gue hingui øt'a njabũ nehe nú'á hingyá gamfri? ⁴⁸ Mahyoni gui hñoja'iñũ con gatho ri miq'u'eihũ, ngu Ajuá ra Dada bí 'bui mahets'i ra hoja'i con gathoguiñũ.

6

Ra Jesu bi mā de ya hoga 'befi

¹ 'Yøthũ ya hoga 'befi, pe oguí øthũ pa gui pønga ri hmiñũ, ngue'a 'bu gui øthũ njabũ, hinte ma thahã da 'ra'ahũ Ajuá ra Dada nú'á bí 'bui mahets'i. ² Hangue ora guí uñhũ 'nara mfats'i pa ya hyoya, oguí xiphũ ma'ra te xcá øthũ ngu øt'a ya 'ñets'i. Nú'á ne dra zant'ua ra trompeta ja yá thandi, ja ya nija ne ja ya tai pa da pønga yá hmi. Xi majuañi dí xi'ahũ gue nu'á øt'a njabũ ya bi hñãnga yá thahã, hangue ya hinte ma thahã tø'mi. ³ Pe nu'ahú, 'bu gui uñhũ 'nara mfats'i pa ya hyoya, osti pañi ri 'yehũ ra ngahã te pe ri 'ñeiñũ. Paseheñũ, oto xqui petuañũ. 'Ha masque mant'agui gui unga ri mfats'iñũ, pahũ gue Ajuá ra Dada handi te xcá øt'ehũ mant'agui, y nu'á ma da gu't'ahũ, pe hinda gu't'ahũ mant'agui.

Ra Jesu bi 'ñudi hanja da t'apa Ajuá
(Lc. 11:2-4)

⁵ Ora guí aphũ Ajuá, oxqui 'yaphũ ja yá thandi ya ja'i ngu øt'a ya 'ñets'i pa da pønga yá hmi. Nú'á ri ho da 'yapa Ajuá má 'bai ja ya nija ne ja ya tai. Xi majuañi dí xi'ahũ, ya bi hñãnga yá thahã, hangue ya hinte ma thahã tø'mi. ⁶ Pe nu'ahú, ora guí aphũ Ajuá, cuñũ mbo ri nguñũ ne gui cot'a ri gosthiñũ, ne njabũ hã, gui 'yaphũ Ajuá ra Dada nú'á 'bui habũ hindi hnequi. Y nu'á da 'yøde nú'á guí aphũ mant'agui, ne ma da gu't'ahũ, pe hinda ma da gu't'ahũ mant'agui.

⁷ Ora guí aphũ Ajuá, oxi xqui yoptahũ ya noya ngu øt'a nú'á ma'ra ya ja'i hingyá gamfri, ngue'a nú'á hu yá mui gue 'bu

da 'yot'a njabu, Ajuá da 'yode ne da um-babi nú'a adi'á. ⁸ Pe nu'ahú oxqui ma gui njahabu ngu øt'e'á, ngue'a Ajuá ra Dada ya pãdi te øt'áhu ra 'bedi. ⁹ Nu'ahú 'yaphu Ajuá njaua:

Ma zi Dada'ihe guí 'bui mahets'i,
drá nsunda ri maça thuhu.

¹⁰ Bá ehe gui nda,

ne dá t'øt'a ri paha nuua ja ra ximhai ngu bí t'øt'e nubú mahets'i.

¹¹ 'Racje te ga tsihe nubya rapaya.

¹² Ne pungaguihe ma thaihe ngu dí pumbahe nehe nú'u to'o tucje.

¹³ Ne oxqui hocje ga øthe ya ts'oqui. Ñan-gaguihe de ra nts'lo,
ngue'a go gue'e grá nda, ne ja ri ts'edi ne ri nsunda pa nzantho. Njabu gue'a.

¹⁴ Nu'bu gui pumbahu nú'u to'o øt'áhu ra nts'o'mui, Ajuá ra Dada bí 'bui mahets'i nehe ma da pun'a ri ts'oquihu. ¹⁵ Pe 'bu hingui pumbahu nú'u to'o øt'áhu ra nts'o'mui, nu'bu nixi Ajuá ra Dada hinda pun'a'ihu ri ts'oquihu nehe.

Ra Jesu bi ma de ra ayuno

¹⁶ Ora grí ayunahu, oguí øt'ehu co ra dumai ngu øt'a ya 'ñets'i pa da fãdi gue ri ayuna. Majuani dí xi'áhu gue ya bi hñanga ya thaha, hangue ya hinte ma thaha tø'mi.

¹⁷ Pe nu'ahú, ora grí ayunahu, eca ri ñaxuhu ne xuca ri hmihu ngu xcá nzáhu, ¹⁸ pa hinda fãdi ua grí ayunahu. Hønse Ajuá ra Dada nú'a 'bui habu hindi hnequi, go gue'a da badi nú'a guí øt'asehehu. Nu'a go handi nú'a guí øthu mant'agui, y ma da gu't'áhu, pe hinda ma da gu't'áhu mant'agui.

*Pe'tsa ri hñohu nuni mahets'i
(Lc. 12:33-34)*

¹⁹ Oguí nehu gui pe'tshu ndunthi ya hño nuua ja ra ximhai habu da zip'áhu ya zu'ue ne da dec'áhu ra mboxcua ne da bep'áhu ya be. ²⁰ Pe'tsa ri hñohu nuni mahets'i habu bí jo'o ya zu'ue, ne otho ra mboxcua, nixi ya be hinda za da yut'ini da bep'áhu. ²¹ Ngue'a habu guí pe'tsa ri hñohu, ja guehni oda ri mfenihu.

*Ra ñot'i de ma ndo'yohu
(Lc. 11:34-36)*

²² Nuri dahu go gue'u di yot'a gatho ri ndo'yohu. Hangue nu'bu ri dahú 'bui xá hño, nu'bu di yot'a xá hño gatho ri ndo'yohu. ²³ Pe nu'bu ri dahú hingui 'bui xá hño, nu'bu gatho ri ndo'yohu 'bui ja ra 'bexuui.

Nehe guí njahabu guí 'buhu ja ra 'bexuui 'bu hingui huxa ri thandihu xá hño ja Ajuá.

*Hingui tsa to da mepa yoho ya hmu
(Lc. 16:13)*

²⁴ Hinda za gui pepu yoho ya hmu, ngue'a njabu 'na grí utsahu ha nu ma'na guí maðihu, y 'na de gue'u guí pepu xá hño ha nu ma'na hina. Njabu nehe hinda za gui pepu Ajuá 'bu hønse oda ri mfenihu ya hño de ra ximhai.

*Ajuá su gatho yá batsi'a
(Lc. 12:22-31)*

²⁵ Hangue dí xi'áhu oguí tu ri muihu 'bu otho te gui tsihu ne 'bu otho te gui hyehu, ngue'a ma'na ri muui da 'yoda ri mfenihu Ajuá que da 'yoda ri mfenihu nú'a te gui tsihu ne nú'a te gui hyehu. ²⁶ Hyanthmahu ya zi ts'int'su, nu'ú hingui pot'i nixi xofo ni pe'tsa yá 'me'tsi, pe Ajuá ra Dada go gue'a umbi te da zi'u. Xihma'ihu, ¿ha gue hingue ma'na gyá hmaðihu que gue'u? ²⁷ ¿To'o 'na de gue'áhu tsa gui japhu ma'na strá hñets'i ri ndo'yohu co ri mfenisehehu? Jo'o ni 'na.

²⁸ Nu'bu, ¿hanja guí tu ri muihu 'bu otho te gui hyehu? Hyanthu hanja gra nhye ya zi døni 'bai ja ra mbonthi y jo'o to'o ri jamasu. Nu'ú hindi mpefi nixi tu yá mui. ²⁹ Dí xi'áhu gue nixi ra nda Salomó masque mi he ya hoga he ne xi mi jababi, pe hints'u mi hnequi mahotho'a ngu ya zi døni. ³⁰ Bu Ajuá heta ya døni de ra mbonthi nú'u xá nc'amibya pe dixudi ya da 'yot'i nepu da ts'at'i, xi nu'áhu, ¿hanja hingui camfrihu gue Ajuá ma'na da jamasu'ihu que ya døni?

³¹ Hangue odi tu ri muihu gui 'ñeñhu: “¿Te ga tsihubya? o ¿te ga hehubya?” ³² Ngue'a nuya 'ñagamfri nzantho tu yá mui 'bu othobi te da zi ne te da hye. Pe nu'áhu odi tu ri muihu, ngue'a Ajuá ra Dada bí 'bui mahets'i ya go pa'a te gatho øt'áhu ra 'bedi.

³³ Hyoñhu 'met'o hanja da za gui 'buhu xá hño ja rá hmanda Ajuá ne gui 'yohu ngu nú'a ri ho'a, y njabu Ajuá hinda 'be't'áhu gatho nú'a te guí hoñhu. ³⁴ Hangue oguí tu ri muihu de nú'a te da 'ñe'áhu dixudi, nguetho nu'bu gui pahmahu te 'be gui thohu dixudi, nu'bu ma'na da du ri muihu, ngue'a hyastho dí thohu te dí thohu.

7

Ogui' yøhu ri miq'u'eihu
(Lc. 6:37-38, 41-42)

¹Ogui' yøhu ri miq'u'eihu pa njabu hinto da 'yø'a'ihu nehe. ²Ngue'a 'bu guí 'yøhu ri miq'u'eihu, nu'bu' Ajuá ma da hñap'ahu nguenda de gatho nú'a ri 'ñøtehu ne hinda yo rá muí'a de gue'ahu. ³Nu'ahú guí 'yøhu de nú'a øt'a ri miq'u'eihu, ¿hanja hingo guí jamasuhu nú'a te guí øtqu'ehu? Nu'ahú go guí hanthu nura t'uca paxi o ja rá da ri miq'u'eihu, ¿hanja hingo guí hanthu nú'a ra xeca za o ja ri dahú? ⁴¿Hanja da za guí 'ñemfu ri miq'u'eihu: "Hoqui ga hap'a ra paxi o ja ri da," 'bu hingo xcá hahu 'met'o nú'a ra xeca za o ja ri dahú? ⁵Nu'ahú gyá 'ñets'ihu, go da hñaihu 'met'o nú'a ra xeca za o ja ri dahú, pa njabu ma'na guí hyanthu xá hño pa guí hñamfu nú'a ra paxi o ja rá da ri miq'u'eihu.

⁶Oxqui umfu ra maça noya nú'u ya ja'i hingui pa da su, ngue'a nu'ú nja ngu ya zate tsat'yo ne da 'yø't'ahu ra nts'o'mui, nehe nja ngu ya ts'udi ts'ontho nú'a t'umbi.

'Yadihu ne da t'a'ahu
(Lc. 11:9-13; 6:31)

⁷'Yadihu ne da t'a'ahu. Hyonihu ne gui ts'udihu. Oxqui tsaya guí 'yapabihu Ajuá y nu'á ma da 'yøde ri nt'adihu. ⁸Ngue'a nu'a tó'o adi da t'umbabi, ne nu'a tó'o honi da zadi, y nu'a tó'o apabi Ajuá da 'yøtua rá nt'adi.

⁹¿To'o 'na de gue'ahu nú'ahu gyá dadahu 'bu ri batsihu da 'ya'ahu 'nara thuhme y go guí umfu 'nara do? Jo'o. ¹⁰¿O 'bu da 'ya'ahu 'nara huá y go guí umfu 'nara qu'eña? Hina ¿ngue ha? ¹¹Tsatho nu'ahú xi gyá ts'o'muihu pe guí pahu guí umfu te da zi xá hño ri batsihu, xihma Ajuá ra Dada bí 'bui mahets'i, ¿ha gue hinda 'ra'ahu gatho nú'a xá hño 'bu guí apabihu?

¹²Nu'a guí nehú da 'yø't'ahu ya ja'i, 'yø'-tuahu njabu nehe'u. Guehna mangu njabu nú'a bi 'yofo ra Moise ne nú'a bi 'yofo nú'u ma'ra yá 'mehni Ajuá.

Cøthu ja ra ts'i'ma gosthi
(Lc. 13:24)

¹³Cøthu ja ra gosthi nú'a xá nts'i'mi pa grí maha habu ja ra te pa nzantho. Ngue'a nu'u tó'o cut'a ja ra gosthi xá nguni gue'u rí ma ja ra nidu, y nura 'ñu de nú'a ra gosthi'a xi rá

nguni, y ndunthi to'o cut'a ja nura gosthi'a. ¹⁴Pe xi rá nts'i'mi nura gosthi habu cut'i nú'u to'o rí ma ja ra te, y nura 'ñu de nú'a ra gosthi'a xi rá nts'i'mi, ha ts'utho nú'u to'o cut'a ja nura gosthi'a.

Ya 'bai gá za faditho po yá fruta
(Lc. 6:43-44)

¹⁵Jamasuhu hinda ts'oc'a ri mfenihu nú'u ri 'ñet'a mafi de Ajuá, nú'u ma da 'ñepu pa da ne da hya'ahu, ngue'a nu'ú ri 'ñet'a hoja'i ne ri 'yo ngu ya zi deti, pe de mbo yá mfeni nja ngu ra dumanthuhu gá mi'ño. ¹⁶Nu'ahu ma guí pahu to'o'u ngue'a da hnequi ja yá ts'o'befi øt'e'u. Ngue'a nuya ts'o'mui hingui tsa da 'ñudi ya hoga 'befi, nja ngu ya xin'mini hingui tsa da unga ya obxi, ne ya 'bint'o hingui tsa da unga ya igo. ¹⁷Gatho ya hoga 'bai gá za unga ya hoga fruta, pe nuya ts'o 'bai gá za hingui tsa da unga ya hoga fruta. ¹⁸Y 'nara hoga 'bai gá za hingui tsa da unga nú'a hingrá hoga fruta, nixi nú'a hingrá hoga 'bai gá za hingui tsa da unga ya hoga fruta. ¹⁹Y gatho nuya 'bai gá za hingui unga ya hoga fruta ma da ts'et'i ne da ts'at'i. ²⁰Y njabu ma guí pahu to'o gue'u ri 'ñet'a mafi de Ajuá co nuyá ts'o'befi di øt'e'u.

Hinga gatho ya ja'i ma da yat'a habu bí manda Ajuá
(Lc. 13:25-27)

²¹'Bui ndunthi to'o engagui: "Ma zi Hmu'i, ma zi Hmu'i", pe nu'ú hinda za da yat'a mahets'i habu bí manda Ajuá ma Dada 'bu hinda 'yø'tua rá paha'a. ²²Nu sta zø rá ngats'i ra pa ndunthi ma da 'ñengagui: "Ma zi Hmu'ihe, ma zi Hmu'ihe, nuje dá xañhe ri noya, ne co ri ts'edigue dá eñhe ya ts'ondahi, ne co ri ts'edigue dá øthe ndunthi ya danga nt'udi." ²³Pe nuga ma ga thatuabi'u ne ga embabi: "Hinstá pa'agahu, 'uehu de gueque nú'ahu gyá ts'oja'ihu."

Ra 'bede de yoho ya 'ñøhø bi hyoca 'ra 'nayá ngu
(Lc. 6:47-49; Mr. 1:22)

²⁴Nu'a tó'o da 'yøde nuya ya noya dí xi'ahu ne da 'yø't' njabu, nú'a ri nhyecuauí 'nara ja'i xi bi nja rá mfeni bi hyoca rá ngu ja ra medo. ²⁵Ne 'mefa bi da ndunthi ya dá'ye, bi zø ya nzøthe, bi nja ndunthi ya bønthi, pe nurá ngu'a himbi yø't'e ngue'a xqui hyoca ja ra medo. ²⁶Pe nu'a tó'o da 'yøde nuya

ya noya ne hinda 'yøt'e, nú'á ri nhyecuau'i 'nara ja'i nú'a bi 'ñotho rá mfeni bi hyoca rá ngu ja ra 'bomu. ²⁷Ne 'mefa bi da ndunthi ya dá'ye, bi zø ya nzøthe, bi nja ndunthi ya bant'hi, nepu nurá ngu'a bi yøt'e ne bi 'mædi gatho.

²⁸Ha nu mi uadi ra Jesu bi mǎnga nuya ya noya, nuya ja'i xi bi 'yø nts'edi de nú'a xqui xipabi'u, ²⁹ngue'a mi zofo'u co rá ts'edi Ajuá, hingue ngu mi øt'a ya xahnate de ra ley.

8

Ra Jesu bi 'yøthe 'na mi henga ra lepra
(Mr. 1:40-45; Lc. 5:12-16)

¹Nu mi gǎi ra Jesu de ja ra t'øhø habu mi utuate, xi bi ðena ndunthi ya ja'i. ²Ne bi nthèui 'nara ja'i mi tsu 'nara hñeni rá thuhu ra lepra nú'a tsit'atho ra ngø. Nura ja'i'a bi ndandiñahmu ja rá ua ra Jesu ne bi 'ñembi:
—Ndada, 'bu gui nehma, da za gui 'yøthegui.

³Nu'bu ra Jesu bi hñuxa rá 'ye ne bi 'ñembi:

—Haha dí ne ga øthe'i, y ya gá ñani.

Y ngu bi uadi bi mǎnga njabu, 'bestho bi ñani ra da'thi. ⁴Nepu ra Jesu bi 'ñembi:

—Oto xqui ma gui xipi. Rí ma ja ra nija ha, pa da hyant'a ra macja, ne gui unga ri 'baha nú'a bi mǎnga ra Moise, pa njabu da baði ya ja'i gue ya xcá ñani.

Ra Jesu bi 'yøthebi 'nará 'bego 'nara nda gá soldado me Nroma
(Lc. 7:1-10)

⁵Nepu ra Jesu bi yut'i ja ra hnini Ncapernau y ja bi nthèuini 'nara nda gá soldado de ra hai Nroma. ⁶Y nura nda'a bi bantebi ra Jesu ne bi 'ñembi:

—Ndada, 'nama 'bego bi nts'onate ne hingui tsa da 'ñani, ne xi tsi'ti.

⁷Nu'bu ra Jesu bi ðatuabi ne bi 'ñembi:

—Maha, ma ga øthe.

⁸Nu'bu nura nda gá soldado bi ðatui ne bi 'ñembi:

—Hina, hiní 'ñepcagui gui cut'a mbo ma ngu. Nugui nu'a dí paði gue hønse co ri noya gui ma, numa 'bego da ñani. ⁹Ngue'a nugui 'bu'i to'lo ri mandagui nehe, pe nequi drí manda. Dí pe'tsa ya soldado ja ma hmanda, y 'bu ga emba 'na de gue'u: “Rí mani”, da ma, o 'bu ga emba ma'na: “Bá

ehe”, nu'á da 'ñehe. Ha nu'bu ma 'bego ga embi: “Pé nuna 'befina”, nu'á da mefi.

¹⁰Mi 'yøde njabu ra Jesu xi bi 'yø ndunthi ne bi 'ñembabi nú'u mri ðeni:

—Majuani dí xi'ahu, nugui hinstá tsuði ni 'nara me Israel nú'a xi di ja rá jamfri ngu nura jamfri pe'tsa nuna 'ñøhøni. ¹¹Dí xi'ahu gue ndunthi ya ja'i maxøgue ra ximhai nú'u hingyá me Israel ma da yut'a mahets'i habu dí manda Ajuá ne da hñu ja ra mæx mahyegui co ra Abrá, co ra Isaac, ne co ra Cobo. ¹²Pe ya me Israel nú'u rí 'ñepa hmaha da hñu ja ra mæx, Ajuá hinda ma da hopi da yut'a mahets'i. Nu'a ma da nja, ma da mehni'u ja ra 'bexuui, y nuni ja di zohmani ne ja di guthmani yá ts'i.

¹³Nepu ra Jesu bi 'ñemba ra nda gá soldado:

—Rí ma ri ngu ngue'a nuri jamfri xa muui ndunthi, ne xa njabu ngu xcá ne.

Y nurá 'bego ra nda gá soldado 'bestho bi ñani nura ora'a.

Ra Jesu bi 'yøthebi rá to ra Pedro
(Mr. 1:29-31; Lc. 4:38-39)

¹⁴'Mefa de gue'a ra Jesu bi ma ja rá ngu ra Pedro, y ja mi 'benini rá to ra Pedro mi umba ra nzø. ¹⁵Nepu ra Jesu bi hñu'tsua rá 'ye y 'bestho bi tsaya ra nzø mi tsuði. Nepu 'bestho bi nangui ra 'behña ne bi hyocui te bi zi'u.

Ra Jesu bi 'yøthe ndunthi ya da'thi
(Mr. 1:32-34; Lc. 4:40-41)

¹⁶Ya de mi put'a nde ra Jesu bá ts'impabi ndunthi ya da'thi, 'ra mi pe'tsa ya ts'on-dahi. Y co 'nada ra noya bi ma bi 'yenga nú'u ya ts'ondahi mi pe'tsi'u, ne bi 'yøthe gatho nú'u to'lo mi hñeni. ¹⁷Gatho nuya bi 'yøt'a ra Jesu pa bi nja ngu nú'a xqui mǎnga maya'bu ra baði Isaía ja ra Maca T'ofu bi 'ñena: “Nu'á go gue'a bi hñaga ma hñenihu, ne bi hñasca gatho ma uguihu.”

Yoho ya ja'i to'lo mi ne da ðena ra Jesu
(Lc. 9:57-62)

¹⁸Ne 'mefa bi hyanda ra Jesu ndunthi ya ja'i xqui the'tsi'a. Nu'bu nu'á bi 'ñemba yá nxadi:

—Maha ri'nandi ra ndehe.

¹⁹Y ante da ma'u, 'nara xahnate de ra ley bi joni habu mi 'bai ra Jesu ne bi 'ñembabi:

—Xahnate, nugui dí ne ga ten'a'i pa habu gatho gui ma ga ma nehe.

²⁰Ra Jesu bi ðatui bi 'ñembi:

—Ya haho ja yá hñádo, ne ya ts'intse'u ja yá 'bafi, pe Nú'a To'o bi e bi Njá'i otho ni habu da me rá ñaxu.

²¹ Nepu 'na de yá nxadi ra Jesu bi 'ñembi:

—Ma zi Hmu'i, 'raca nsequi ga ma ga agui ma dada, nepu ga pengui ga ten'a'i.

²² Ra Jesu bi dátui bi 'ñembi:

—Bá ehe tengagui, tsopu nú'u xa du go dá 'yagui nú'u yá mi'ñagamfriui.

Ra Jesu bi japi bi tsaya ra bunthi

(Mr. 4:35-41; Lc. 8:22-25)

²³ Nepu de gue'a ra Jesu bi bøxa ja ra motsa co yá nxadi pa bi ma ri'nandi ra ndehe. ²⁴ Ne de mi 'yo'u ja ra ndehe mi ñamfri'u bi nja 'nara ñanga bunthi xi nts'edi asta mi ne da pants'a ra motsa ne mi tonts'a ra dehe pa mbo. Ha nura Jesu mi aha.

²⁵ Nu'bú yá nxadi 'bestho bi ma bá ats'i ne bi 'ñembi:

—Ma zi Hmu'ihe, ñangaguihe ngue'a ya ma da mpants'a ra motsa mbo ra dehe.

²⁶ Y nu'á bi 'ñembabi'u:

—¿Pa te guí tsuhu? ¿Ha gue otho ri jamfrihu?

Nu'bú ra Jesu bi 'mai pa bi zai ra bunthi ne ra ndehe. Y 'bestho ra ora'a bi ntsaya.

²⁷ Nu mi hyanda njabu yá nxadi xi bi 'yø ne mi 'ñémbi'u:

—¿Te ma ts'edi haní gue asta ra ndahi ne ra dehe øtua rá noya!

Ra Jesu bi 'yemba ya ts'ondahi yoho ya 'ñøhø myá me Gadara

(Mr. 5:1-20; Lc. 8:26-39)

²⁸ Nepu bi zonga ra Jesu ri'nandi ra ndehe co yá nxadi ja 'nara hai rá thuhu Gadara, y ja bi nthuini yoho ya 'ñøhø bi bønga habu mi ja ya nt'agui. Nú'u ya 'ñøhø'u mi pe'tsa ya ts'ondahi xi xmá nts'o, ha xi mi pite ndunthi, nixi mi tsa to da 'ranga nú'a ra 'ñu'a habu mi 'bu'u. ²⁹ Nuya 'ñøhø'u bi ña nts'edi ne bi 'ñemba ra Jesu:

—¿Te guí hongua habu dí 'bøhe nú'i Jesu rá T'u'i Ajuá? Hingui tsøta ra ora pa gui huatcahe, nu'bú ¿hanja xcá ehe gui xaxcahe?

³⁰ Guetbu de guehni mi 'yoni 'na tax'o ya ts'udi mi ñuni. ³¹ Y ya ts'ondahi bi 'yapa nsequi ra Jesu ne bi 'ñembi:

—'Bu ma gui 'yenje de guecua, 'racje nsequi ga cuthe ja nuyu ya ts'udi bí 'yoni.

³² Nu'bú ra Jesu bi 'ñembi:

—Haha, rí maha, ja da bá cuthani.

Nu'bú 'bestho ya ts'ondahi bi bøni de nú'u yoho ya 'ñøhø ne bi ma bá cut'a ja ya ts'udi. Nepu nura ora'a gatho ya ts'udi bi nest'ihi bi hñøt'a ja 'nara ma'ye pa bi ma bá zo ja ra ndehe y gatho bi jat'i.

³³ Y nuya mapps'udi bi nest'ihi co ra ntsu asta bi zonga ja ra hnini ne bi xipa ya ja'i te bi 'yø'tua ra Jesu nú'u yoho ya 'ñøhø xqui 'yembabi'u ya ts'ondahi. ³⁴ Nu'bú gatho ya mengu de nú'a ra hnini'a bi ma bá c'a'tsa ra Jesu pa bi 'yapa ra favo da ma de guehni pa da ma ma'na ra hnini.

9

Ra Jesu bi 'yøthe 'nara da'thi himi tsa da 'ñani

(Mr. 2:1-12; Lc. 5:17-26)

¹ Nu'bú ra Jesu bi yopa bøxa ja ra motsa ne bi 'raxa ri'nandi ra ndehe pa bi yopa menga ja rá hai. ² Mi zonga rá hai bi ts'i'tsua 'nara 'ñøhø mrá ts'onate himi tsa da 'ñani ne xqui t'ents'a ja 'nara 'bebo. Y nu mi hyanda ra Jesu gue xi mi ja yá jamfri nú'u ya ja'i to'o mi ndude ra da'thi, nu'bú bi 'ñembabi ra da'thi:

—Ma zi t'u'i, johyabya ngue'a ya stá pun'a'i ri ts'oqui.

³ Nu'bú nu 'raya xahnate de ra ley mi 'buhni bi mudi bi bengua ya ts'omfeni ne mi 'ñémbi 'na ngu ma'na: “Nuna 'ñøhøni ri 'ñet'a Ajuá.” ⁴ Ra Jesu bi ba'gtho nú'a mi beñ'u y bi 'ñembabi:

—¿Hanja guí beñhu nú'u ya ts'omfeni de guequi? ⁵ Pa guequi hinte rá hñei ga pumba yá ts'oqui nuna 'ñøhø nixi pa ga embi: “Nangui ne 'ño”. ⁶ Pe pa gui pahue gue Nú'a To'o e bi Njá'i ja rá ts'edi nuua ja ra ximhai pa da pumba yá ts'oqui ya ja'i, ma ga øt'a njaua pa gui pahue.

Nepu bi 'ñemba nú'a ra da'thi:

—Nangui, juxa ri mfidí rí ma ri ngu.

⁷ Nu'bú ra da'thi 'bestho bi nangui bi ma rá ngu. ⁸ Y mi hyanda ya ja'i nú'a bi nja, nu'ú xi bi 'yø, ne bi xøcambeni Ajuá ngue'a nú'a xqui umba ra ts'edi 'nara ja'i pa bi 'yøt'e njabu.

Ra Jesu bi zofa ra Mateo pa drá nxadi

(Mr. 2:13-17; Lc. 5:27-32)

⁹ Nepu ra Jesu bi ma de guehni y bi hyanda 'nara 'ñøhø rá thuhu ra Teo mrá ngxuhoja mi hudi ja rá mexa. Y ra Jesu bi 'ñembabi:

—Bá ehe tengagui.

Nepu ra Teo 'bestho bi 'mai ne bi deni'a.

¹⁰Nepu ra Jesu bi ma ja rá ngu ra Teo ne ja bi hñudini bi ñuniui yá nxadi co ma'ra ya 'ñatsa nguxboja ne ma'ra ya ts'oja'i xqui zónini. ¹¹Y mi hyanda ya fariseo gue ra Jesu bi hñuhui bi ñuniui ya ts'oja'i, nu'bu nuya fariseo'u bi 'yambabi yá nxadi ra Jesu ne bi 'ñembabi:

—Xi ri xahnatehu ¿hanja ri ñuniui gatho nuyu ya ts'oja'i?

¹²Nu mi 'yøde ra Jesu bi mangu njabu ya fariseo, nu'bu bi 'ñembabi:

—Nura ja'i hinte ma hñeni pe'tsi hingui øt'a ra thoni pa ra 'ñethi, pe nu'u tó'o ri hñeni ha, hongra ra 'ñethi. ¹³Rí ma gui nxadihu pa gui pahu te mangu ja ra Maca T'ofu nu habu bi 'ñena Ajuá: “Nugui ma'na dí ne gui mpe'tsuahu ra nthecate 'na ngu 'na que gui tsincahu ya mbo'ni pa gui hyohu gui 'bahaguihu.” Nugui hinstuá ehe pa ga zofu ya hoja'i, nugui stuá ehe pa ga zofu ya 'yøt'ats'oqui pa da ñobri'hu.

Ra Jesu bi t'ambabi de ra ayuno

(Mr. 2:18-22; Lc. 5:33-39)

¹⁴Nepu de gue'a yá nxadi ra Xuua Xi'tsate bi 'ñehe bi 'yambabi ra Jesu ne bi 'ñembabi:

—¿Hanja nuje ne ya fariseo dí ayunahe ndunthi ya i'qui, ha nuri nxadigue hin-hya'mu ri ayuna'u?

¹⁵Y ra Jesu bi 'ñembi:

—'Bu da nja 'nara nthati ne ra ñavio da mbitabi yá amigo, nuyá amigo rí 'ñepi da johyau ri ñavio ne hinda du yá mai. Nehe numa nxadi nja ngu nuyá amigo ra ñavio. Pe sta zø ra pa ga ma de guecua, nu'bu ha, da za da ayuna ma amigo co ya dumai.

¹⁶Hinxá hño da 'bø'ta 'nara zedutu co 'nara 'ra'yo dutu, ngue'a 'mefa da nunts'a ra 'ra'yo dutu ne da gut'a ra zedutu, nepu njabu ma'na da ntanga ra zedutu. ¹⁷Nehe hinxá hño da sit'a ra vinu ja 'nara zebota, ngue'a nu'bu di tsedi ra vinu, nu'bu da ntanga ra zebota ne nú'a te di po da mfani ne ma'na da ts'oca ra zebota. Hangu mahyoni da sit'a ra vinu ja 'nara 'ra'yo bota pa njabu masque xi di ja rá ts'edi ra vinu, hinda ntanga ra bota.

Bi ñani rá t'ixu ra Jairo, nehe bi ñani nú'a ra 'behña bi ñanba rá he ra Jesu
(Mr. 5:21-43; Lc. 8:40-56)

¹⁸Ngu bi uadi bi mangu njabu ra Jesu, bi zøhø habu mi 'bui'a 'nara nda de ja yá nija ya xodyo, ne bi ndandiñahmu ne bi 'ñembi:

—Dá e ga xi'i gue ja ts'u rí du ma t'ixu. Hangu dí bante'i gui ma gui hñu'tsua ts'u ri 'ye pa da yopa nte.

¹⁹Nu'bu ra Jesu 'bestho bi ma co yá nxadi ne bi meui nú'a ra nda'a. ²⁰Y de mi 'yo'u ja ra 'ñu mi pani 'nara 'behña mi hena 'nara hñeni mi xo'tua ya ji y ya mi pe'tsa 'ret'amayoho njeya mi njabu. Nu'á bi joni ja rá xutha ra Jesu pa bi ñanba rá he. ²¹Ngue'a mi bense ja rá mfeni nura 'behña'a ne mi ena: “Dí camfri gue 'bu hønse ga thunbabi rá ñani rá he ga ñani 'bestho de ma hñeni.” ²²Ha ra Jesu bi mpants'i bi hyandi ne bi 'ñembi:

—Ma zi t'ixu'i, johyabya ngue'a co ri jamfri xcá ñani.

Y nura 'behña 'bestho bi ñani ra ora'a.

²³Nepu bi zønga ra Jesu co yá nxadi ja rá ngu nú'a ra nda ja xqui du rá t'ixu. Y mi 'buhni ya me'mda mi pe'mda, ne ndunthi ya ja'i xi mi zoni. ²⁴Y ra Jesu bi 'ñemba ya ja'i:

—Pønhu ts'u pa thi. Nura nxutsi aha, hingue xa du.

Pe ya ja'i mi thentho ra Jesu. ²⁵Pe ngu bi bøni'u pa thi, ra Jesu bi yat'i habu mi 'benga ra nxutsi ne bi mipa rá 'ye, nepu nu'á 'bestho bi nangui. ²⁶Y gatho nú'a ra hai de guehni bi ntanga ra noya de nú'a ra nxutsi xqui yopa nte de ra du.

Ra Jesu bi 'yøthe yoho ya goda

²⁷Nepu nu mi ma ra Jesu de guehni, yoho ya goda bi deni'a ne bi ña nts'edi'u bi 'ñena:

—¡Nú'i rá T'u'i ra nda Davi, pescahe ra nthecate!

²⁸Pe ra Jesu bi thotho ne bi ma bá cut'a ja 'nara ngu, ha nuya goda bi deni'a y bi yat'i'u nehe. Nepu ra Jesu bi 'ñembabi'u:

—¿Ha gui camfrihu gue da za ga øthe'ihu?

Nu'á bi 'ñembi:

—Haha, Ndada, da za.

²⁹Nu'bu ra Jesu bi hñu'tsua rá 'ye ja yá da'u ne bi 'ñembi:

—Dá njabu ngu nú'a xcá camfrihu.

³⁰Y 'bestho ra ora'a bi xogui yá da'u. Nepu ra Jesu bi hñu'mba ra hña ne bi 'ñembi:

—Oxqui ma gui mañhu to'o bi 'yøthe'ihu.

³¹Pe nu mi bōni de guehni'u bi xipa gatho nuya mengu de guehni gue go ra Jesu xqui 'yøthe'u.

Ra Jesu bi 'yøthe 'nara gone

³²Y ngu bi bōnga ya goda de guehni, bá ts'impá ra Jesu 'nara gone mi pe'tsa 'nara ts'ondahi. ³³Nepu ra Jesu bi 'yemba nú'a ra ts'ondahi mi pe'tsa nura gone, ne nu'á 'bestho bi za bi ña. Nuya ja'i xi bi 'yø, ne mi 'ñémbi'u 'na ngu ma'na:

—Masque núju go guecju rá hniniguihu Ajuá, pe hinhya'mu stá hanthu 'nara nt'udi xi ra dangui ngu nú'a stá hanthubyá.

³⁴Pe nuya fariseo bi 'ñena'u:

—Nuní hanpa rá ts'edi ra ndá de ya ts'ondahi pa enga ya ts'ondahi.

Ra Jesu xi bi hueca ya ja'i

³⁵Nura Jesu mi 'yo gatho ja ya danga hnini ne ya t'uca hnini, ne mi cut'a ja ya nija pa ja mi utuateni, ne mi øthe gatho ya da'thi, ne mi zofo ya ja'i mi embi gue ya xqui zøhø ra Ndá de mahets'i pa da ndá. ³⁶Y mi hyanda ra Jesu gatho nuya ja'i, xi bi huequi'u ngue'a 'ñena ya zi deti jo'o to'o da su y mi tu yá mui ngue'a himi padi to'o da deni'u. ³⁷Nu'bú ra Jesu bi 'ñembabi yá nxadi:

—Majuani dí xi'ahu, nuua xi ja ndunthi ra sofo pe jo'o ya mfi. ³⁸Hangue 'yapabihu Ajuá nú'a to'o rá meti nuna ra 'befi pa da mehna ya mfi da gaxa nuna sofona.

10

Ra Jesu bi zohna nú'u 'ret'amayoho yá nxadi

(Mr. 3:13-19; Lc. 6:12-16)

¹Nu'bú ra Jesu bi zohna nú'u 'ret'amayoho yá nxadi xqui huahni, ne bi umba ra ts'edi'u pa da 'yenga ya ts'ondahi ne da 'yøthe gatho ya hñeni.

²Nuya guehya yá thuhu nú'u 'ret'amayoho yá apostol xqui hñuts'i: rá mudi ra Simu nú'a bi hñu'mbabi drá thuhu ra Pedro, ne ra Andre rá cu, ne ra Cobo, ne ra Xuua rá cu, di yoho'u yá t'u ra Sebedeo. ³Nepu ra Lipe, ne ra Tolo, ra Toma, ne ra Teo nú'a mrá nguxboja, ne nú'a ma'na ra Cobo rá t'u ra Alfeo, ne ra Lebeo nú'a bi thu'mbabi nehe ra Tadeo. ⁴Nepu nú'a ma'na ra Simu nú'a xqui 'ñoui ya cananista, ne ra Juda Iscariote nú'a to'o bi da ra Jesu.

Ra Jesu bi mehna yá nxadi pa da zofo ya ja'i

(Mr. 6:7-13; Lc. 9:1-6)

⁵Nu'bú gatho nú'u 'ret'amayoho yá nxadi ra Jesu bi mehni ne bi 'ñembí'u:

—Nubyá oxqui ma gui zohu nú'u hingyá me Israel, nixi ya me Nsamaria. ⁶Rí maha go da bá zohu ya me Israel nú'u go gue'u rá hnini Ajuá xa 'medi ngu ya zi deti. ⁷Rí maha gui umfu nt'ode gue ya xa zøhø ra Ndá de mahets'i pa da ndá. ⁸'Yøthehu nú'u to'o di tsu ra lepra, ne nú'u di pe'tsa ma'ra ya hñeni, ne japhu da nte ma'na'qui nú'u xa du, ne 'yembahu ya ts'ondahi nú'u to'o di pe'tsi. Ngu stá 'ra'athohu nuna ts'edina, njabu nehe ma gui fats'ithohohu ya ja'i.

⁹Oxqui ma gui haxhu ra boja pa ja ra 'ñu, nixi ra t'axi nixi ra oro nixi ra cobre. ¹⁰Ne oxqui haxhu ni 'nara 'bats'i, ni ri mponga dutuhu ni ri mponga zexthihu nixi ri bordohu, ngue'a ra mfi rá 'ñepi da t'umbabi nú'a te ø'tua ra 'bedi.

¹¹Ne nu xcrí tsønhu ja 'nara danga hnini o 'nara t'uca hnini, gui hyoñhu 'nara ja'i nú'a dra hoja'i, ne ja gui 'buhuni ja rá ngu'a asta hingui pønhu de nú'a ra hnini'a. ¹²Y nu xcrí cuthu ja nú'a ra ngu'a, gui 'yapabihu Ajuá da japi nuya mengu de nú'a ra ngu'a. ¹³Bu nuya mengu de nura ngu'a da 'ra'ahu ntsaya, nu'bú Ajuá ma da japi'u. Pe nu'bu hinda 'ra'ahu ntsaya, Ajuá hinda ma da japi'u. ¹⁴Bu ni 'nara mengu de nú'a ra hnini'a hinda gamfri nú'a gui xiphu ne hinda hñuxa nt'ode, nu'bú pønhu de nú'a ra ngu'a o de nú'a ra hnini'a ne gui fe'ma ri uahu pa da hyø nú'a ra hai xa nthu'ti de nú'a ra hnini'a. ¹⁵Majuani dí xi'ahu, ra pa de ra ngaxhmai nú'a ra hnini hinda hñuxa nt'ode nú'a gui xiphu, ma'na ma da ndangui yá ts'ogui nura hnini'a que ra hnini Sodoma ne Gomorra.

Ya nt'atsate ne ya nts'o'mui

¹⁶Nubyá dí pehn'a'ihu gui maha gui 'yohu ngu ya zi deti madetho ja ya zate. Hangue xi da nsuhu ngu 'nara qu'eña, pe oguí øthu ra nts'o'mui, njahu ngu 'nara zi domitsu hingui øt'a ra nts'o'mui. ¹⁷Ne xi da nsuhu, ngue'a ya ja'i ma da zix'ahu ja ya ts'utbi, ne ma da zix'ahu ja yá nija'u pa ja dí nap'a'i-huni. ¹⁸Nú'ú ma da zix'ahu ja ya ts'utbi y asta ja ya danga ndá po rá nguecagui. Hangue njabu da za gui damajuanihu de

gucagui ja yá thandi ya ndá ne nú'u hingyá me Israel. ¹⁹ Nu sta ts'ix'ahú nts'ahni, osta ma da du ri máihú de nú'á te ma gui mañhú, nixi gui beñhú 'met'o nú'á ma gui mañhú, ngue'á nura ora ma gui ñahú, Ajuá go da 'ra'ahú ya noya. ²⁰ Nu'ahú hingo ma gui ñaschú; nurá Maca Ndáhi Ajuá ra Dada go gue'á ma da xi'ahú te ma gui mañhú.

²¹ Nuya pa'ú nuya ja'i ma da 'ñatsaseui yá cu ne da da pa da tho. Ya dada ma da da yá batsi y yá batsi ma da nø'tua yá dada, ne da da pa da tho nehe. ²² Gatho ya meximhai ma da útsa'ihú ngue'á guí mañhú ma noya. Pe nu'á tó'o da zeti asta rá ngats'i, nú'á go gue'á da mpøhø. ²³ Nu'bu da t'útsa'ihú ja 'nara hnini, pøñhú de guehni, rí maha ma'na ra hnini. Majuani dí xi'ahú, hingri juatho gui 'yohú gatho ya hnini de ra hai Israel ha Nú'á To'o bi e bi Nja'i ya da yopa zøhø ma'na'qui.

²⁴ 'Nara xahnate ma'na ja rá nsu que rá nxadi; 'nara hmu ma'na ja rá nsu que rá 'bego. ²⁵ Nura nxadi mahyoni da thogui ngu tho rá xahnate, nehe ra 'bego mahyoni da thogui ngu tho rá hmu. Nja ngu 'nara dada 'bu da t'embabi gue go ra Beelsebú, nu'bu'á ya mengu rá ngu da t'embabi'ú mahyegui nehe.

To'o mahyoni gui tsuhú
(Lc. 12:2-9)

²⁶ Hangue dí xi'ahú oxqui tsuhú nú'á ma gui thoguihú. Masque 'bu te da t'ø't'a'ihú mant'agui, pe rá ngats'i ra pa ja ma da hnequini gatho nú'á te xa t'ø't'ahú, ngue'á gatho nú'á te t'ø't'e mant'agui ma da fadi. ²⁷ Nú'á dí u't'a'ihú sehe mant'agui ma gui utuahú gatho ya ja'i. Nehe nú'á dí xi'aschú zi njante ma gui mañhú nts'edi pa da 'yøde gatho ya ja'i. ²⁸ Oxqui tsuhú to'o da hyo'ahú, ngue'á nuri almahú hinda za to da hyop'ahú. Nu'á tó'o mahyoni gui tsuhú, nu Ajuá, ngue'á nú'á há, tsa da mehn'a ri almahú ne ri ngøqu'eihú ja ra nidu.

²⁹ Nuya zi ts'int's'ú hints'ú ri muui asta 'ba yoho por ñodmi, ne hingui tagui tuse'ú 'bu hingo rá paha Ajuá ra Dada. ³⁰ ¿Xihma'ihú? Nu'ahú ma'na grí muuihú ja rá thandi Ajuá, ngue'á asta nuri stáhu 'mede. ³¹ Hangue oxqui ma gui ntsuhú, ngue'á ma'na grí muuihú que ya zi ts'int's'ú.

Nú'u to'o damajuani de ra Jesu ja yá thandi ya ja'i

(Lc. 12:8-9)

³² Nu'á tó'o ma da damajuani de guequi ja yá thandi ya ja'i, nequi nehe ma ga damajuani de gue'á ja rá thandi ma Dada bí 'bui mahets'i. ³³ Pe nu'á tó'o da ncøni de guequi ja yá thandi ya ja'i, nequi nehe ma ga xipa ma Dada nú'á bí 'bui mahets'i gue himbi ne bi gamfrigui.

Ma da hegue ya ja'i po rá ngue ra Jesu
(Lc. 12:51-53; 14:26-27)

³⁴ Ogui hu ri máihú gue ngue'á stá ehe ya hinda nja ra tuhni ja ra ximhai; nu'á ma da nja ngue'á stá ehe. ³⁵ Nuya t'ú da nø'tua yá dada, ne ya t'ixu da nø'tua yá nana, ha nuya ts'ihue da nø'tua yá suegra. ³⁶ Y njabú nuyá ncontra ya ja'i ma da bonse de ja yá ngu'ú.

³⁷ Nu'á tó'o ma'na go ri maði rá dada o rá nana que gucagui, nú'á hinda za da dengagui. Nehe nu'á tó'o ma'na go ri maði rá t'ú o rá t'ixu que gucagui, ne'á hinda za da dengagui. ³⁸ Nehe nu'á tó'o hinda 'ñei pa da dengagui masque da tho ya nt'útsate ne ya 'betsa, nú'á hinda za da dengagui. ³⁹ Nu'á tó'o ri maði rá te nuua ja ra ximhai, ma da 'bedi rá te pa nzantho, pe nu'á tó'o da dengagui masque da du po rá nguequi, ma da zudi rá te pa nzantho.

Ya hoga thahá de mahets'i
(Mr. 9:41)

⁴⁰ Nu'ú tó'o da 'ra'ahú ntsaya, go guequi ri 'raca ntsaya. Ha nu'ú tó'o da 'raca ntsaya, go ri umba ntsaya ma Dada nú'á to'o bá pencagui. ⁴¹ Nu'á tó'o da umba ntsaya 'nará 'mehni Ajuá, ma da hñanga ra thahá nehe ngu ma da hñani 'nará 'mehni Ajuá. Ha nu'á tó'o da umba ntsaya 'nara ja'i ngue'á øte Ajuá, ne'á ma da hñanga ra thahá ngu nú'á ma da hñani nú'á øte Ajuá. ⁴² Nú'ahú ma nxadi'ihú, 'bu tó'o da 'ra'ahú maði ts'ú ra dehe gui tsihú ngue'á ma nxadi'ihú, majuani dí xi'ahú gue nura ja'i'á hinda ma da 'bedi rá thahá.

11

Ra Xuua Xi'tsate bi mehna yoho yá nxadi pa bá c'a'tsa ra Jesu
(Lc. 7:18-35)

¹ Nu mi uadi ra Jesu bi xipabi te ma da mefi nú'ú 'ret'amayoho yá nxadi, nú'á bi ma

ja ya hnini de nú'a ra hai'a pa da m̄anga ra m̄aca noya.

² Y de mi ofadi nura Xuua Xi'tsate bi 'yøde de nú'a mi øt'a ra Jesu. Nu'bú bi mehna yoho yá nxadi nú'ú mri 'ñoui pa da 'yambabi'a, ³ ne bi 'ñembi:

—¿Ha go gue'i rá 'mehni'i Ajuá nú'a dí tømhe, o ga tømhe ma'na da 'ñepu?

⁴ Ra Jesu bi dadi ne bi 'ñembi:

—Rí maha gui xiphu ra Xuua de nú'a gui ødehu ne nú'a gui hanthú. ⁵ Bá xiphu gue ya goda xo yá da, ya doua ri 'yo, ya gogu øde, nu'ú tsu ra lepra ñani, nu'ú xa du ri yopa nte, ha nuya zi hyoya nehe øde ra m̄aca noya. ⁶ Njapi nú'a to'o camfri gue go gæcagui rá 'mehngui Ajuá.

⁷ De mi menga yá nxadi ra Xuua Xi'tsate, ra Jesu bi mudi bi xipa ya ja'i de rá 'befi ra Xuua, ne bi 'yø'tua ya nt'ani bi 'ñembabi:

—Xi de gá maha ja ra mbonthi, ¿te rá 'be uá hanthúni? ¿Ha gue uá hanthú 'nara 'ñøhø mi otho rá ts'edi 'ñena 'nara dox'o ri ndudetho ra ndahi? Hina ¿ngue ha?

⁸ Nu'bú, ¿te rá 'be ma uá hanthú? ¿Ha gue uá hanthú 'nara 'ñøhø xqui hye 'raya dutu mahotho? Hina ¿ngue ha? Ngue'a nu'ú to'o pepa ya nda nuua ja ra ximhai, go gue'ú 'bui ja yá danga ngu ya nda ne go gue'ú ri nhye xi xá hño. ⁹ Nu'bú, ¿te rá 'be gá ma uá hanthú? ¿Ha gue hingue 'nará 'mehni Ajuá? Haha, 'nará 'mehni Ajuá. Y hingue hõnse gue'a rá 'befi'a. ¹⁰ Nura Xuua Xi'tsate go gue'a bá ehe bá 'bet'o de guequi, ne gue'a xqui m̄a Ajuá ma Dada ja ra M̄aca T'ofe ne bi 'ñena:

Nugui dí pehna 'na to'o ri 'bet'o de gue'i pa da hyoc'a ri 'ñu.

¹¹ Xi majuani dí xi'ahú de gatho nuya ja'i xa 'm̄aiua ja ra ximhai xa njo'o ni 'na di ja rá nsu ngu ra Xuua Xi'tsate, pe nu'a tó'o xa yut'a ja rá hmanda Ajuá, ma'na xa njapi que ra Xuua.

¹² Nu mi mudi bi nxi'tsate ra Xuua, nú'a bi dama nupa yá mfeni ya ja'i pa da dama ñobri pa da yuthma'ú ja rá hmanda Ajuá. Y nu'ú tó'o øt'a ra ts'edi pa da yut'i, cut'i ja rá hmanda Ajuá. ¹³ Ngue'a nu mi zøhø ra Xuua, gue'bu bi nja ngu nú'a xqui m̄anga ra Moise ne ma'ra yá 'mehni Ajuá nú'bu mi m̄a gue da 'ñehe ra Nda de mahets'i pa da nda.

¹⁴ Nehe bi mañ'ú gue ra baði Elía mi pe'tsi da yopa mengui, y ya bi njabu ngu nú'a xqui mañ'ú ngue'a ra Xuua go gue'a rá mpøte ra

Elía. Camfrihu nú'a dí xi'ahú. ¹⁵ Nu'a tó'o pe'tsa ra paha da gamfri nuya ya noya dí xi'ahú, dá gamfri.

¹⁶ ¿Ngu to'o ga hyecuabihu nú'ú ya ja'i hingui camfrigui? Nu'ú ri nhyecuau ya batsi nú'ú hu ja ra tai 'ñeni ne pe'mda, ne ri ntsuhui ma'ra yá mibatsiui. ¹⁷ Ne embabi: “Nuje dá mpe'mdahe ne hingá ne gá neihu. Dá maha ja ra nt'agui dá nzonihe, pe nu'ahú nixi himbi du ri m̄aihu. Nu'bú ¿te guí nehu?” Njabatho nehe nú'ú ya danga ja'ibya, nú'ú ni 'nara t'øt'e hingui ho. ¹⁸ Nura Xuua Xi'tsate mi t'embi gue mi pe'tsa ra ts'ondahi ngue'a hinto mri ñuniui nixi mri ntsiui ya tixfani. ¹⁹ Nepu 'mefa de ra Xuua bi zø Nú'a To'o bi e bi Nja'i, nú'a ha, to'oraza ri ñuniui ne ri ntsiui, hangue ya ja'i bi 'ñena: “Ndi, nuni ra 'ñøhø xi ra ts'o'yo y ra tixfani, xi ri ñuniui ne xi ri ntsiui ya tixfani ne ya ts'oja'i.” Pe nugui dí xi'ahú gue nuya ja'i beni njabu, hinte yá fadi'ú, ngue'a ri hnequitho nú'ú to'o pe'tsa ra mfadi, ngue'a ri hnequitho ja yá 'befi.

*Ya hnini dega ts'o'yøde
(Lc. 10:13-15)*

²⁰ Nepu ra Jesu bi m̄a nehe de nú'ú ya hnini habu xqui thogui xqui 'yøt'a ya danga nt'udi. Y bi zai nú'ú ya ja'i de nuya hnini'ú ngue'a himbi ntsø'mi de yá ts'oqui masque bi hyanthma'ú rá ts'edi Ajuá. Bi 'ñembi:

²¹ —¿Huecate'ihu nú'ahú gyá menguhu Corasi ne gyá me Betsaidahu! Ma xi dra castiga'ihu ngue'a masque xcá hyanduahu rá ts'edi Ajuá pe hinxá ñobrihu de ri ts'oquihu. 'Bu nuya me Tiro ne ya me Sidó xqui hyanthma'ú gatho nú'a xcá hyanthuabya, nú'ú xa ntsø'ma hmaha de yá ts'oqui, ne xa hñehma'ú dega dumai ne xa ncoxa ra 'bospi. ²² Hangue dí xi'ahú gue nú'a ra pa de ra ngaxhmai ma'na dya dangui ri ts'oquihu que ra hnini Tiro ne ra hnini Sidó. ²³ ¿Huecate'ihu nú'ahú gyá menguhu Ncapernau! Guí hu ri m̄aihu gue ra dangui ri nsuhú, pe hina, ngue'a ma gui nhuatihu ngue'a hinxá ñobrihu de ri ts'oquihu. 'Bu nuya me Sodoma xqui hyanthma'ú nuya ya danga nt'udi ngu nú'a xcá hyanthuabya, nu'bú hinxra huatihma, di jatho nú'a ra hninihma. ²⁴ Hangue dí xi'ahú gue nú'a ra pa yá ngats'i ya pa ma'na dya dangui ri ts'oquihu que ra hnini Sodoma.

Bá ehú pa gui tsayahú
(Lc. 10:21-22)

²⁵Nepu ra Jesu bi 'yapa Ajuá rá Dada ne bi 'ñena:

—Dí xocambeni'li ma Dada'li nú'li grá Ndá de mahets'i ne de ra ximhai. Dí 'ra'a njamádi ngue'a xá utua ri noya nú'u to'o hinyá bamhya, y nu'u tó'o ya bamhya ne ya 'ñets'i himbi zo yá mfeni. ²⁶Y gatho nú'a xá øt'e go gue'a ri paha, ma Dada'li.

²⁷'Mefa ra Jesu bi 'ñemba yá nxadi:

—Ma Dada bi 'racagui gatho ra mfadi. Jo'o to'o patca ma mfeni, hõnse ma Dada bi 'bui mahets'i, nú'á há, go gue'a patca ma mfeni. Nehe jo'o to'o xa bátua rá mfeni ma Dada, hõnse nuga há, ngue'a go gueque rá T'ugui, nehe nú'u to'o stá huahni, ne'u patuabi rá mfeni ma Dada ngue'a go stá utuabi'u. ²⁸Bá ehú gatho nú'ahú grí mpe-fihú ne xi grí nduhú pa ga tsuc'a ri 'bats'ihú pa gui tsayahú. ²⁹Ngu 'nara n't'ei dega ndamfri thu'tsua ra yugo pa da t'ei, njabu nehe nu'ahú gui hñáñhú nú'á ra yugo ga hu'ts'ahú pa da za ga u't'ahú ma hoga'mú, pa da za gui nhyoja'ihú nehe ngugui, ngue'a nuga drá hoja'i y hindrá 'ñets'i, y njabu ya hinda zabi'ihú nixi da du ri muihú. ³⁰Ngue'a nura yugo dí hu'ts'ahú hinda uñ'ahú, y nú'á ra 'bats'i dí tu't'ahú hingui ma gui tsamahñuhú.

12

Ya nxadi bi doca ya ngahá gá trigo ra pa dega tsaya

(Mr. 2:23-28; Lc. 6:1-5)

¹'Nara pa ra Jesu co yá nxadi bi 'ranga ja 'nara uatrigo. Y nura pa'á mi nsabdo, y gue'a ra pa dega tsaya. Ne nuya nxadi mi tsú ra thuhu hangue bi mudí bi docua yá ngahá ya trigo pa bi zi'u. ²Y mi hyanda njabu ya fariseo bi 'ñemba ra Jesu:

—¿Hanja øt'a njabu ri nxadi? Nuyá hindí 'ñepi da 'yøt'a njabu nú'á ra pa dega tsaya.

³Pe ra Jesu bi dátuabi'u bi 'ñembi:

—¿Ha hinxcá hñe'thú habu má de nú'á bi 'yøt'a ra Davi nú'bu mi tsú ra thuhu co nú'u mri 'ñoui? ⁴Nu'á bi yut'a mbo rá nija Ajuá ne bi zi nú'u ya thuhme xqui njapi. Ha nú'á ne nú'u mri 'ñoui hingo mri 'ñepa hmahá xa zi nura thuhme'a, hõnse ya macja há. ⁵¿Ha hinxcá hñe'tihú nehe ja rá ley ra Moise gue nuya macja di mpefi ja ra ndanija masque ya pa dega tsaya pe hinte

ma ts'oqui øt'e? ⁶Ha nuga dí xi'ahú gue 'bucua nú'á to'o ma'na ja rá nsu que ra ndanija. ⁷Mahyoni gui pahú te rí bõnga nuya ya noya bi mǎnga Ajuá ma Dada ja ra Maca T'ofó ne bi 'ñena: "Nuga ma'na dí ne gui mpe'tsuahú ra nthecate 'na ngu 'na que gui tsincahu ya mbo'oni pa gui hyohú gui 'bahaguihú." 'Bú gri pahmahú te rí bõnga nuya ya noya, nu'bú hinxcá ñapahmahú nú'u hinte ma ts'oqui tu. ⁸Nú'á To'o bi e bi Nja'li go gue'a pe'tsa ra ts'edi pa da manda masque ra pa dega tsaya.

'Nara 'ñøhø xqui 'yøt'a 'nará 'ye
(Mr. 3:1-6; Lc. 6:6-11)

⁹Y ra Jesu bi thogui de guehni ne bi ma bá cut'a ja ra nija. ¹⁰Y ja mi 'buhni 'nara 'ñøhø xqui 'yøt'a 'nará 'ye. Y nuya fariseo mi 'buhni bi 'yamba ra Jesu ne bi 'ñembi:

—¿Ha gue rí 'ñepi gui 'yøthe 'nara ja'li nura pa dega tsaya?

Nu'ú mi ambabi njabu pa da ñapahmá'a.

¹¹Pe ra Jesu bi 'ñembabi'u:

—¿To'o 'na de gue'ahú gri pe'tshú 'nara zi deti, nepu da zo ja 'nara o'tsi ne hingui hñáñhú ngue'a ra pa dega tsaya? Pe'tsi gui hñáñhú. ¹²¿Ha gue hingue ma'na di muui 'nara ja'li que 'nara deti? Hangue mahyoni ga øthú ya hoga 'befi masque ra pa dega tsaya.

¹³Nepu ra Jesu bi 'ñembabi nú'á ra 'ñøhø to'o xqui 'yøt'a rá 'ye:

—Haua ri 'ye.

Nu'bú nú'á bi tanga rá 'ye, nepu 'bestho bi ñani ne bi gohi ngu mi nja nú'á ma'na rá 'ye. ¹⁴Nu'bú ya fariseo bi bõni de guehni pa bi 'ñu'ti hanja da za da hyohmá ra Jesu.

Ra badi Isaia xqui má de ra Jesu

¹⁵Pe nú'á bi batho te mi beni'u ne bi ma de guehni y bi dena ndunthi ya ja'li. Y mi øthebi gatho nú'u to'o mi hñeni. ¹⁶Ne bi hñu'mba ra hñá ya da'thi nú'u xqui 'yøthe gue hinto da xipabi de nú'á xqui 'yø'tuabi'u.

¹⁷Bi mǎnga ra Jesu njabu pa bi nja ngu nú'á xqui mǎnga ra badi Isaia gue Ajuá bi 'ñena:

¹⁸Guehna ma hoga 'mehni stá pehni ne guehna ma hmádi ne xi dí hõpa rá 'mú. Ga umbabi ma Maca Ndahi pa da zofó gatho ya ja'li 'bu ja rá nguni ra ximhai, pa da badi'u gue ma ga há'mba nguenda.

¹⁹Nu'á hinto ma da ntsanoyai, nixi to'o ma da ma'tiui ja ya 'ñu.

²⁰ Ma hoga 'mehni ma da nupa yá mfeni nú'á to'o hints'u tsedi yá jamfri, ngu 'ñena 'nara dox'o xa dehmi, ne ma da me'tsua ra nthecate nú'á to'o ja xa gamfri, ngu 'ñena 'nara t'uca ñot'i hints'u di yot'atho.

Ne ma da 'ñudi ra hoga'mui asta hinda 'medi ra nts'o'mui.

²¹ Y ya ja'i de gatho rá nguni ra ximhai ma da gamfribi rá noya'a.

Bi t'embabi ra Jesu gue mi hanpa rá ts'edi ra nda de ya ts'ondahi

(Mr. 3:19-30; Lc. 11:14-23; 12:10)

²² Nepu ra Jesu bá ts'impabi 'nara ja'i mrá gone ne mrá goda ngue'a mi pe'tsa 'nara ts'ondahi, y nu'á bi 'yembabi. Y 'bestho ra ora'a bi za bi ña ne bi hyandi. ²³ Hangué gatho ya ja'i mi 'bahni xi bi 'yø ne bi 'ñém-babi'u 'na ngu ma'na:

—¿Ha go guehni rá t'u ra nda Davi nú'a to'o xqui mehni Ajuá pa da nda 'bu?

²⁴ Y nu mi 'yøde ya fariseo bi mangua ya ja'i njabu, nu'bú nu'á bi 'ñémse'u:

—Nuní hingue co rá ts'edise engu ya ts'ondahi, nuni hanpa rá ts'edi ra Beelsebú nú'a ra nda de ya ts'ondahi.

²⁵ Pe ra Jesu bi batuatho yá mfeni'u ne bi 'ñembabi:

—Nu'bu 'nara hnini da hyegue ne da ntunsehe, nu'bú da 'metho nú'a xa mēfi'u. Ha nu'bu 'nara 'mui da ntunsehe, hinda za da 'mui xá hño, da nhuata ra 'mui. ²⁶ Xi ra ts'ondahi, ¿hanja da za da 'yenga rá mit-s'ondahiui? Hinda za, ngue'a nu'bu njabu da 'ñotho yá ts'edi 'na ngu 'na ne da nhuati gatho. ²⁷ Guí eñhu gue nuga dí engu ya ts'ondahi co rá ts'edi ra nda de ya ts'ondahi. Xi ri 'mehnihu, ¿con to'o rá ts'edi engu ya ts'ondahi 'bu? Go dá xi'ahu'u. ²⁸ Nuga dí engu ya ts'ondahi co rá ts'edi rá Maça Ndahi Ajuá ma Dada, hangué njabu pahú gue ya xa zøhø ra Nda de mahets'i pa da nda.

²⁹ Hinda za da yut'a 'nara be ja rá ngu 'nara ja'i nú'a xi di o rá ts'edi 'bu hingue 'met'o da mihi ne da du'ti pa da bepí nú'a te pe'tsi.

³⁰ Nu'á to'o hingui 'yo con gueque, nú'á di utsagui. Nehe nu'á to'o hingui faxqui ga munts'a ma sofo, nú'á go xantho.

³¹ Dí xi'ahu gue gatho ya ts'oqui øt'a ya ja'i ne gatho ya ts'one mañ'u, ma dra pumbabi'u. Pe nu'á to'o da zamba rá Maça Ndahi Ajuá, nura ja'i'a hindra pumbabi.

³² Nu'á to'o da zani Nú'a To'o bi e bi Nja'i, nu'á dra pumbabi, pe nu'á to'o da zanga ra Maça Ndahi hindra pumbabi nixi nubya ni pa nzantho.

Ya 'bai gá za faditho po yá fruta

(Lc. 6:43-45)

³³ 'Nara hoga 'bai gá za unga ya hoga fruta, ha 'nara ts'o 'bai gá za unga ya ts'o fruta. Hangué njabu da za gui padihu nda'a ra hoga 'bai gá za y nda'a hingerá hoga 'bai gá za. ³⁴ Nu'ahu xi gyá ts'o'muihu guí njahu ngu ya qu'eña tsate. ¿Hanja da za gui mañhu ya hoga noya 'bu guí beñhu ya ts'omfeni? Ngue'a nú'a guí beñhu ja ri mfenihu go gue'a guí mañhu nehe.

³⁵ Nu'á to'o benga ya hoga mfeni mangua ya hoga noya, ha nu'á to'o benga ya ts'omfeni mangua ya ts'onoya. ³⁶ Nuga dí xi'ahu gue gatho nú'a te gui mañhu ne hingui jama-suhú, pe'tsi te gui thadihu nura pa'a ma da thap'ahu nguenda. ³⁷ Ngue'a Ajuá go gue'a ma da hñap'ahu nguenda de gatho nú'a guí mañhu, ne ja ma da hnequini tengu ri hñoja'ihu ne tengu ri nts'o'muihu.

Ya ts'oja'i adi 'nara nt'udi

(Mr. 8:12; Lc. 11:29-32)

³⁸ Nepu 'raya xahnete de ra ley ne ya fariseo mi 'buhni bi 'ñembabi ra Jesu:

—Xahnete, dí nehe gui 'ñutcahe 'raya nt'udi pa ga pahu ua xi majuani go xpá meñ'a'i Ajuá.

³⁹ Nu'bu ra Jesu bi datuabi ne bi 'ñembabi:

—Nu'ahu gyá ts'oja'ihu ne gyá 'ñagam-frihu hangué guí adihu 'nara nt'udi guí hyanthu pa gui camfrihu. Pe nuga, hinga ma ga u't'a'ihu ni 'nara nt'udi. Hønsē nda'a da t'u't'ahu, nú'a ra nt'udi de ra Joná rá 'mehni Ajuá. ⁴⁰ Nu'á bi 'yo hñu pa ne hñu xuui mbo rá mui 'nara dangá huá. Njabu nehe Nú'a To'o bi e bi Nja'i ma da 'mui hñu pa ne hñu xuui mbo ra hai. ⁴¹ Ha 'mefa bi ma ra Joná bá zofo ya ja'i de ra hnini Ninive, ha nu'á 'bestho bi ntsø'mi de yá ts'oqui. Ha nubya 'bucua 'na to'o ma'na xi ja rá nsu que ra Joná, pe nu'ahu hinxá camfrihu. Hangué ja rá ngats'i ra pa ma xi da hñap'a'ihu ya me Ninive, ngue'a masque xcá hyanduabihu rá ts'edi Ajuá pe hinxá camfrihu. ⁴² Nehe nú'a ra 'behña mrá nda de ra hai Arabia mi 'yøde gue ra Salomó xi mi ja ndunthi rá mfaði. Nú'a bá ehe bi c'a'tsi'a masque xi nts'edi mi yabu rá hai, pa

da 'yøde nú'a mi mañ'a. Pe nubyá 'bucua 'na to'lo ma'na xi ja rá nsu que ra Salomó, pe nu'ahú hinxá camfrihú. Hangue ja rá ngats'i ra pa ma da ñap'ahú nú'a ra 'behñá'a ngue'a masque xcá hyanduabihú rá ts'edi Ajuá pe hinxá camfrihú.

Ra Jesu bi ma 'nara 'bede de ra ts'ondáhi bi mengui

(Lc. 11:24-26)

⁴³Nepú ra Jesu bi 'ñena:

—Nu'bu 'nara ts'ondáhi da bonga de ja 'nara ja'i, nura ts'ondáhi'a 'yo haburaza ja ya mbonthi honi hmahá habú da 'mú, pe hingui tsúdi. Nu'bu ma da manse'a ne da 'ñena: ⁴⁴“Pøde ma ga pengui habú dá pøni pa ja ga yopa 'buhni.” Ha nu stí mengui'a da zúdi nú'a ra 'ñihø ne guet'atho rá mfeni ngu bi zogui ra ts'ondáhi, nu'bu nja ngu 'nara ngu xa 'bast'i ne xá nt'axi pe hinto 'bui. ⁴⁵Nu'bu nú'a ra ts'ondáhi'a da ma da tsi má yoto ya ts'ondáhi nú'u ma'na xi strá nts'o que gue'a, nepú da yat'a ja nú'a ra 'ñihø nú'a mi guet'atho rá mfeni. Nu'bu nú'a ma'na strá nts'o rá mfeni que rá múdi. Hangue nú'ahú gyá ts'oja'ihú ma gui njahúbu nehe 'bu hingui ñobrihú.

Rá naná ne yá cu ra Jesu

(Mr. 3:31-35; Lc. 8:19-21)

⁴⁶Y de mi utuate ra Jesu, bi zøhø rá naná ne yá cu mi 'bai møte ra ngu habú mi utuate'a ne mi ne da ñau'i'a. ⁴⁷Nu'bu 'nara ja'i bi 'ñemba ra Jesu:

—Bacua møte ri naná co ri cu hoñ'i gui ñau'i na.

⁴⁸Pe nura Jesu bi datuabi nú'a to'lo bi xipabi njabu ne bi 'ñembi:

—¿To'lo ma nanaga, ne to'lo ma cuga?

⁴⁹Nepú co rá 'ye bi 'ñudi yá nxadi ne bi 'ñena:

—Nuya go guehya ma naná ne ma cu.

⁵⁰Nu'a tó'lo ø'tua rá paha ma Dada bí 'bui mahets'i, go gue'a ma cu ne ma nju ne ma naná.

13

Ra 'bede de ra mot'i

(Mr. 4:1-9; Lc. 8:4-8)

¹Nepú ra pa'a ra Jesu bi bøni de nú'a ra ngu habú mi 'bui, ne bi ma bá hudi ja ra ñanga ndehe. ²Nepú bi ma ndunthi ya ja'i bá c'a'tsi'a, nu'bu nú'a bi bøxa ja 'nara motsa ne ja bi hñudini, ne gatho ya ja'i bi gohini ja ra ñanga ndehe. ³Nepú bi

metuabi'u 'raya 'bede pa bi 'ñutuabi. Nurá múdi ra 'bede bi mede, bi ma de 'nara mot'i ne bi 'ñena:

—'Nara mot'i bi ma da mpot'a ja rá huáhi. ⁴Y nu mi múdi bi mpot'i, bi dagui 'raya zi nda ja ra 'ñu. Y nuya nda'u bi zi ya ts'int'su. ⁵Y nu ma'ra ya nda bi dagui ja ya 'bodo habú mi otho ndunthi ra hai, y nuya nda'u 'bestho bi fòts'e ngue'a hinxmá pidi ra hai. ⁶Y nu mi pat'a ra hyadi bi huixqui ne bi 'yot'i ngue'a mi otho yá 'yu. ⁷Nu ma'ra ya nda bi dagui mbo ja ya 'mini, ne mi te ya 'mini bi xumi ne bi hyo nú'a xqui 'bot'i. ⁸Ha nu ma'ra ya nda bi dagui ja ra hoga hai, y nú'u ya nda'u xi bi c'ont's'i xá hño ne bi hogui, 'raya 'bai bi unga 'na nthebe ya nda, nu ma'ra ya 'bai bi unga hñu'rate, ha nu ma'ra ya 'bai bi unga 'natema'ret'a ya nda. ⁹Nu'a tó'lo pe'tsa ra paha da 'yøde nuya ya noya dí ma, dá 'yøde.

Hanja ra Jesu bi zofo ya ja'i dega 'bede

(Mr. 4:10-12; Lc. 8:9-10)

¹⁰Nepú yá nxadi bi joni habú mi hudi ra Jesu pa bi 'yambabi ne bi 'ñembabi:

—¿Hanja guí zofo ya ja'i njabu co nú'u ya 'bede?

¹¹Ra Jesu bi datuabi'u ne bi 'ñembi:

—Nuga dí manga njabu ngue'a nuyú hingui tsa da zo yá mfeni nú'a dí ma de hanja ri ndá Ajuá, nú'a hinxqui fadi ma'met'o. Ngue'a nuyú hinxá t'umba ra mfadi pa da badi, pe nu'ahú ha, xa t'a'ahú ra mfadi pa gui pahú. ¹²Y nu'ahú ma'na ma gui pahú ngue'a xa t'a'ahú ra mfadi, nja ngu xa hma gue nu'a tó'lo jababi, ma'na ma da me'tsi, ha nu'a tó'lo othobi, ma da thacuabi nú'a ts'u pe'tsi. ¹³Nuyú dí petuabi njabu ngue'a ja yá thandi pe hingui handi, ja yá nt'øde pe hingui øde, ne ja yá mfeni pe hinte yá fadi.

¹⁴Hangue bi njabu ngu nú'a xqui manga ra badi Isafa maya'bu ne bi 'ñena:

Ma gui 'yødehú pe hinda zo ri mfenihú.

Ma gui hyanthú pe hingui ma gui padihú te rí bøni nú'a guí hanthú.

¹⁵Ngue'a xi xa megui ri mfenihú,

ne hingui ne gui hñuxhú nt'øde nú'a guí ødehú,

ne hingui ne gui pahú nú'a guí hanthú.

Nu'ahú hingui ne gui hanthú,

nixi gui 'yødehú,

nixi gui pahú,

ngue'a hinguí ne gui ntsø'mhu pa ga pun'a ri ts'oquihá.

Nuna guehna bi mǎnga ra badi Isaía de ya 'ñagamfri ja'i.

¹⁶Pe nu'ahá xa jap'ahá Ajuá, ngue'a xcá hyanthá co ri thandihá, ne xcá 'yøhu co ri nt'ødehú. ¹⁷Xi majuaní dí xi'ahá gue ndunthi yá 'mehni Ajuá nú'á mi 'búi maya'bu ne ma'ra ya hoja'i mi nehma'ú xa hyandi ngu nú'á guí hanthúbya, pe himbi za bi hyandi'ú. Ne mi nehma' da 'yøde nuya ya noya guí ødehúbya, pe himbi za bi 'yøde'ú.

Ra Jesu bi mǎ te rí bǎnga nura 'bede de ra mot'i

(Mr. 4:13-20; Lc. 8:11-15)

¹⁸Nubyá 'yøhu xá hño te rí bǎnga nú'á ra 'bede stá xi'ahá de ra mot'i. ¹⁹Nu'ú ya nda bi dagui ja ra 'ñiu go gue'ú ngu nú'ú to'o bi 'yøde ra noya de hanja ri ndá Ajuá ne himbi zo yá mfeni. Nu'ú bi yut'a ra ts'ondáhi ja yá mfeni pa bi pu'tua gatho nú'á xqui bah-má'ú. ²⁰Nu'ú ya nda bi dagui ja ra 'bodo go gue'ú ngu nú'ú to'o bi 'yøde ra mǎca noya ne 'bestho bi gamfrihma co 'nara johya, ²¹pe hinxqui ze yá jamfri, hangue nu mi tho ya ts'othogui ne ya nt'atsate po rá ngue ra mǎca noya, nu'ú 'bestho bi 'uegue. ²²Nu'ú ya nda bi dagui ja ya 'mini go gue'ú ngu nú'ú to'o bi 'yøde ra mǎca noya pe 'bestho bi 'be yá jamfri ne bi 'uegue ngue'a nsøtho mi oda yá mfeni ra boja ne ma'ra ya 'tø't'e de ra ximhai. ²³Pe nu'ú ya nda bi dagui ja ra hoga hai go gue'ú ngu nú'ú to'o bi 'yøde ra mǎca noya ne bi zo yá mfeni, ne xi bi zedi yá jamfri. Nu'ú go gue'ú xi bi unga ra sofo nja ngu ya nda, 'ra bi unga 'na nthebe, ha nu ma'ra bi unga hñu'rate, ha nu ma'ra bi unga 'natema'ret'a.

Ra 'bede de ya ts'ondapo ja ra huáhi dega trigo

²⁴Nepu ra Jesu bi metuabi'ú ma'na ra 'bede ne bi 'ñembi:

—Nurá hmándá ra Ndá de mahets'i nja ngu 'nara mot'i bi mot'a ra trigo ja rá huáhi. ²⁵Pe nu mi 'ñahá yá mefi, bi zø 'nará ncontra'a ne bi mo'tua 'raya ts'ondapo ja rá huáhi. Nepu de gue'a 'bestho bi ma. ²⁶Ha nu mi føxa ra trigo, nehe bi føxa ya ts'ondapo. ²⁷Nepu ya 'bego bi ma bá ambabi ra mehuáhi ne bi 'ñembi: “Ndada, ¿ha gue hingo ra trigo gá pot'a ja ri huáhi? ¿Hanja go bi c'onts'a nehe 'raya

ts'ondapo?” ²⁸Nu'ú ra mehuáhi bi datuabi yá 'bego bi 'ñembabi: “Zái 'nama ncontra to'o bi mot'a nú'ú ya ts'ondapo.” Nu'ú bi yá 'bego bi 'ñemba ra mehuáhi: “¿Ha guí ne ga ma ga c'ú'tshe nú'ú ya ts'ondapo?” ²⁹Nu'ú bi dadi ra mehuáhi bi 'ñena: “Hina, oxqui ma gui c'ú'tshu ya ts'ondapo, ngue'a nu'ú guí c'ú'tshu ya ts'ondapo, ¿xi'bu guí c'ú'tshu nehe ra trigo?” ³⁰Hophu da te mahyegui, cabo gue nú'á ra pa de ra sofo ga 'bepa ya sofo da hyets'i 'met'o nú'ú ya ts'ondapo, ne da du'ti pa da tsat'i, ha nura trigo da munts'i pa da me'tsa ja ra troha.”

Ra 'bede de ra nda gá mostasa

(Mr. 4:30-32; Lc. 13:18-19)

³¹Nepu ra Jesu bi metuabi'ú ma'na ra 'bede ne bi 'ñembi:

—Rá hmándá Ajuá mahets'i nja ngu 'nara nda dega mostasa nú'á bi mot'a 'nara ja'i ja rá huáhi. ³²Nú'á ra nda'á ma'na xi ra zi lotsi de gatho ma'ra yá nda ya ndapo, pe nu sta nte'a, ma'na ra dangui de gatho ma'ra ya ndapo, ne da nte xi ra dangui ngu 'nara 'bai gá za, y asta ja da hyocni yá 'bafi ya ts'int'sú.

Ra 'bede de ra nzoi

(Lc. 13:20-21)

³³Nepu bi xipa ma'na ra 'bede bi 'ñembi:

—Nurá hmándá Ajuá mahets'i nja ngu 'nara 'behñá bi hyoca ra thuhme ne bi 'yents'ua ra nzoi nú'á ri japi da nets'i ra thuhme, ne mi ngu 'nate kilo ra arina bi mant'i, ne masque 'na zi tǎqui bi japi, pe bi nets'i gatho.

Ra Jesu bi zofo ya ja'i dega 'bede

(Mr. 4:33-34)

³⁴Gatho nú'á mi xipa ya ja'i ra Jesu bi xipabi dega 'bede. ³⁵Hangue bi njabu ngu nú'á xqui mǎnga 'nará 'mehni Ajuá maya'bu bi 'ñena:

Ma ga petuabi 'raya 'bede ya ja'i, pa ga utuabi nú'á hinto xa badi desde bi mudi ra ximhai.

Ra Jesu bi mǎ te rí bǎnga ra 'bede de ya ts'ondapo ja ra huáhi dega trigo

³⁶Nepu ra Jesu bi 'ñedi ya ja'i pa da ma ja yá ngu, y nehe'a bi ma ja nú'á ra ngu habu mi 'búi. Nepu yá nxadi bi ma bá tsudi ne bi 'ñembabi:

—Xi da xicje xá hño te rí bǎnga nú'á ra 'bede de ya ts'ondapo bi føxa ja ra huáhi.

³⁷Nu'ú ra Jesu bi dadi ne bi 'ñembabi'ú:

—Nú'a ra mehuāhi bi mot'a ra trigo ja rá huāhi go gue'a Nú'a To'o bi e bi Nja'i.³⁸ Ha nura huāhi go gue'a ra ximhai, ha nura trigo go gue'u nú'u 'bui ja rá hmānda Ajuā, ha nuya ts'ondapo go gue'u nú'u øtua rá hmānda ra ts'ondahi.³⁹ Nura ncontra to'o bi mot'a ya ts'ondapo go gue'a ra ts'ondahi. Ha nura pa de ra sofo go gue'a rá ngats'i ra ximhai, ha nu'u ya xofo go yá enxē Ajuā.⁴⁰ Nja ngu ya xofo da 'ueca ya ts'ondapo pa da tsat'i, njabū nehe ja rá ngats'i ra ximhai ya enxē da 'ueca nú'u ya ja'i øtua rá hmānda ra ts'ondahi.⁴¹ Nú'a To'o bi e bi Nja'i ma da mehna yá enxē pa da 'ueca gatho ya 'yøt'ats'oqui ne gatho ya ts'o'mui gá ja'i pa hinda yut'a mahets'i.⁴² Nu'ú ma da t'eqe pa da thøt'a ja ra tsibi nú'a ma da nzø pa nzantho, y nuni ja di zohmani ne ja di gushmani yá ts'i.⁴³ Nepu nu'u tó'o 'yo xá hño ja rá thandi Ajuā ma da yot'i'u ngu 'nara dānga ñot'i nuni mahets'i habū bí manda'a. Nu'a tó'o pe'tsa ra paha da 'yøde nuya ya noya dí ma, dá 'yøde.

Ra 'bede de ra boja t'agui

⁴⁴Rá hmānda ra Ndā de mahets'i nja ngu ra boja xa t'agui mbo ja ra hai, y nura boja'a bi dini 'nara ja'i ne bi yopa go'mithoni ma'na'qui. Nu'bú nu'á co ra johya bi dāma pa gatho nú'a te mi pe'tsi pa da dānga nú'a ra hai habū xqui dīnga ra boja.

Ra 'bede de 'nara perhla xi di muui ndunthi

⁴⁵Nehe rá hmānda ra Ndā de mahets'i nja ngu 'nara duqui nú'a mi tuca ya hoga t'axa do yá thuhu ya perhla.⁴⁶ Nu mi zūdi 'nara hoga perhla xi mi muui ndunthi, nu'bú nu'á bi dāma pa gatho nú'a te mi pe'tsi pa bi dānga nú'a ra perhla'a.

Ra 'bede de ya huā ja ra xit'a

⁴⁷Nehe rá hmānda ra Ndā de mahets'i nja ngu 'nara xit'a bi t'ent'a pa ja ndehe ne bi gu 'rama'na'ño ya huā.⁴⁸ Y nu mi ñuts'i ra xit'a, ya mehuā bi hñai pa ja ra ñanthe. Ne bi hñudi'u pa bi huahna ya hoga huā pa bi yut'a ja ra 'bøts'e; ha nu'u himyá hoga huā bi føtbū.⁴⁹ Ma da njabū nehe ja rá ngats'i ra ximhai, ma da 'ñehe ya enxē pa da 'ueca ya ts'o'mui de ja ya hoja'i.⁵⁰ Ne nú'u ya ts'o'mui ma da thøt'a ja ra tsibi nú'a ma da nzø pa nzantho, y nuni ja di zohmani ne ja di gushmani yá ts'i.

Ya ndaxjua t'øt'e ne ya 'ra'yo t'øt'e

⁵¹Nu'bú ra Jesu bi 'ñembabi yá nxadi:

—¿Ha gue xa zo ri mfenihū gatho nú'a stá xi'ahū?

Nu'bú nu'ú bi datuabi ne bi 'ñembi:

—Haha, ma zi Hmu'ihē.

⁵²Nu'bú nu'á bi 'ñembabi'u:

—Xá hño 'bu. Nubyá da za gui 'ñudihū hingue hønse nú'a bi mānga ra Moise ne ma'ra yá 'mehni Ajuā, pe nehe da za gui 'ñudihū ma 'ra'yo nt'utuante dí u't'a'ihū de hanja ri ndā Ajuā, gui njahū ngu 'nara dada de 'nara ngu jūqui nura ora honi gatho nú'a te xa me'tsa maya'bu ne ja guehya.

Ra Jesu mi 'buhni Nasare

(Mr. 6:1-6; Lc. 4:16-30)

⁵³Ha nu mi uadi ra Jesu bi mānga nuya ya zi 'bede, bi ma de guehni.⁵⁴ Ne bi ma pa ja rá hai'a, y de mi 'buhni mi pa ja ra nija de guehni pa mi xahna ya ja'i. Y nu'ú xi bi 'yø ne bi 'ñena:

—¿Habū xuá pađi nú'a ra mfadi pañni? ¿Ne há xqui bañni 'bu nuya ya dānga nt'udi øt'e?

⁵⁵¿Ha gue hingo guehni rá t'u nú'a ra yaxi? ¿Ha gue hingo guehni rá t'u ra Maria? ¿Ha gue hingo guehni rá cu ra Cobo ne ra Jose, ne ra Simu ne ra Juda? ⁵⁶¿Ha gue hingyá menguua yá nju nehe? ¿Habū xuá pađini gatho nú'a mā ne gatho nú'a øt'e?

⁵⁷Y ya ja'i de guehni mi pø yá cue con gue'a ne himbi ne bi gamfri. Hanguē nura Jesu bi 'ñembabi'u:

—'Nará 'mehni Ajuā habūraza ri 'yo ri hnumansu, pe ja rá haise hina, nixi ja rá ngu.

⁵⁸Hanguē ra Jesu himbi 'yøt'a ndunthi ya dānga nt'udi de guehni ngue'a ya ja'i himbi ne bi gamfri.

14

Ra Xuua Xi'tsate bi thecua rá ñaxu

(Mr. 6:14-29; Lc. 9:7-9)

¹Ha nuya pa'u ra ndā Erode bi 'yøde de gatho nú'a te mi øt'a ra Jesu.² Ne bi 'ñembabi yá mfats'i:

—Nura 'ñhøhø'a go gue'a ra Xuua Xi'tsate xa yopa nte, hanguē pe'tsa ra ts'edi pa da 'yøt'a nuya ya nt'udi.

³Ra Erode bi bēnga njabū ngue'a 'na'qui bi gu ra Xuua bi du'ti ne bi got'a fadi ngue'a ra Xuua mi hacua hmāhā ra Erode gue hinda zimba rá 'behñā rá cu nú'a rá thuhu

ra Lipe, ha nura 'behñā rá thuhu ra Erodía.
⁴Ngue'a ra Xuua xqui 'ñemba ra Erode:

—Hindí 'ñepi gui 'buhui ra Erodía.

⁵Hangue ra Erode bi bø rá cue ne mi nehma da hyo ra Xuua, pe himbi za bi hyo'a ngue'a mi tsu ya ja'i ngue'a mi camfri'u gue ra Xuua go 'nara hoga badi. ⁶Pe 'na'qui bi t'umba rá pa ra Erode, ne nurá t'ixu ra Erodía bi nei ja yá thandi gatho nú'u mi 'buhni, y ra Erode xi bi hopa rá hnei. ⁷Hangue bi ñatuabi da umbabi gatho nú'a go da 'yadi. ⁸Nu'bu nú'a ra nxutsi bi 'ñembabi ra Erode:

—Dí ne gui 'racagui rá ñaxu ra Xuua Xi'tsate ja 'nara manza.

Gue'a bi 'yadi'a ngue'a njabu ya xqui xipabi rá nana nú'a ra nxutsi.

⁹Nu'bu ra Erode xi bi du rá mai, pe himbi za bi gombi ngue'a njabu xqui ñatuabi ne xqui 'yode nú'u mi huhuini ja ra mexa. ¹⁰Nu'bu bi manda da thecua rá ñaxu ra Xuua nú'a mi jot'a fadi. ¹¹Nepu bá thā ra ñaxu ja 'nara manza pa bi t'umbabi nú'a ra nxutsi, ne nu'á bi hñā'tsuabi rá nana.

¹²Nepu yá nxadi ra Xuua bi ma ja ra fadi habu mi jot'i hmaha'a pa bi du'tsuabi rá ngøqu'ei pa bi ma bá agui. Nepu bi ma'u bá xipa ra Jesu.

Ra Jesu bi 'uinga thogui cut'a 'mo ya ja'i
(Mr. 6:30-44; Lc. 9:10-17; Jn. 6:1-14)

¹³Ha nu mi 'yode ra Jesu de nú'a xqui nja, nu'á bi bøxa ja 'nara motsa bi 'ranga ja ra ndehe pa gá ma ja 'nara mbonthe habu mi jo'o ra ja'i. Pe ya ja'i bi 'yode gue xqui ma ra Jesu, hangue nu'ú bi ma 'ñoua desde ja ya hnini pa bi ma bá c'a'tsi'a. ¹⁴Ha mi zonga ja ra mbonthe ra Jesu bi hyanda xica ja'i ya mi 'buhni, hangue nu'á bi huequi'u ne bi 'yøthe gatho nú'u mi hñeni. ¹⁵Y nu mi nde bi joni yá nxadi ra Jesu habu mi 'bai'a ne bi 'ñembabi:

—Pehna nuyu ya ja'i da ma ja ya hnini pa da dai te da zi, ngue'a nuua habu dí 'buhu go ra mbonthe, ¿te ga umfu da ziyu? ne ya 'yo ri nde nehe.

¹⁶Nu'bu ra Jesu bi datuabi'u ne bi 'ñembi:

—Hingo mahyoni ga pehni da dai te da ziyu. Go da umfu te da zi.

¹⁷Nu'bu nuya nxadi bi dadi ne bi 'ñena:

—Hønsē cut'a ya thuhme ne yoho ya huā dí hahe, hinda uadi pa gathoyu.

¹⁸Nu'bu ra Jesu bi 'ñembi'u:

—Bá hancahuua.

¹⁹Nepu bi japabi ya ja'i da hñudi ja ya zi 'bot'ei. Ne mri hñā nú'u cut'a ya thuhme ne nú'u yoho ya huā, bi nøts'e pa mahets'i bi 'yapabi Ajuā da japi. Ne bi hyecua ya thuhme, ne bi umba yá nxadi pa bi hyecua ya ja'i. ²⁰Gatho ya ja'i bi ñuni ne bi niñā'u. Y gatho nuya zi xeni bi bongui bi hmunts'i ne bi ñuxa 'ret'amayoho ya 'bøts'e. ²¹Mi ngu cut'a 'mo ya 'ñøhø nú'u bi ñuni, y nuya 'behñā ne ya bātsi himbi ma 'mede.

Ra Jesu bi 'ño mañā ra ndehe

(Mr. 6:45-52; Jn. 6:16-21)

²²Nepu ra Jesu bi 'bepa yá nxadi da yut'a ja ra motsa pa da 'met'o'u pa ri'nandi, ha nu'á bi gohni pa bi 'ñedi ya ja'i. ²³Y nu mi uadi bi 'ñehui ya ja'i bi bøxa ja ra t'øhø pa bá apabi Ajuā 'nambuse. Y ya bi nxuui mi 'buhnitho sehe'a. ²⁴Ha nura motsa habu mi pa yá nxadi ya mi pa madetho ra ndehe, ne xi mi fet'a nts'edi ra bunthe ja ra ndehe, ne mi ne da mpunts'i'u. ²⁵Ne himi hats'itho ra Jesu mi 'yo mañā ja ra dehe pa bi ma bá tsudi yá nxadi. ²⁶Ne nu mi hyanda ya nxadi ra Jesu mi 'yo mañā ja ra dehe, nu'ú xi bi ntsu ne bi 'ñena:

—¡Ay! ¡Ndi hyanthū 'nara pite!

²⁷Pe ra Jesu 'bestho bi 'ñembabi'u:

—Ogu' tsuhū, go guecagui.

²⁸Nu'bu ra Pedro bi dadi ne bi 'ñembi:

—Ma zi Hmu'i, nu'bu xi go gue'a'i, 'bepcagui ga 'yo mañā ja ra dehe pa ga mabu habu gui 'yo.

²⁹Nu'bu ra Jesu bi 'ñembabi:

—Bá ehe 'bu.

Ra Pedro bi gai de ra motsa ne bi mudi bi 'ño mañā ja ra dehe pa bi ma hmaha habu mi 'yo ra Jesu. ³⁰Pe nu mi hyanda ra bunthe bi ntsu, nepu bi mudi bi yui ja ra dehe, nu'bu bi mafi ne bi 'ñena:

—Ma zi Hmu'i, faxcagui pa hinga jat'i.

³¹Nu'bu ra Jesu 'bestho bi mipa rá 'ye ne bi 'ñembabi:

—Xi ts'utho ri jamfri. ¿Pa te gá ntsu?

³²Nepu nu'ú bi bøxa ja ra motsa ne 'bestho bi tsaya ra bunthe. ³³Ne de ya mi 'bui mbo ra motsa, ya nxadi bi nsunda ra Jesu, bi ndandiñahmu ne bi 'ñena'u:

—Xi majuani go gue'i rá T'u'i Ajuā.

Ra Jesu bi 'yøthe ya da'thi nuni Genesare

(Mr. 6:53-56)

³⁴Nepu bi zøñ'u ja ra hai Genesare ri'nandi de ra ndehe. ³⁵Ha nu mi hyanda ya

mengu de guehni gue bi zonga ra Jesu ja yá hai'u, nu'bá nu'ú bi dama xanga ra noya pa bi sipa gatho ya ja'i de nú'a ra hai'a. Nepu bá ts'impabi ra Jesu ndunthi ya da'thi. ³⁶Ne nuya da'thi mi adi hõnse qué da danbabi rá he, y gatho nú'u to'o bi 'yõt'a njabu 'bestho bi ñani.

15

Hanja gra nts'oca ya ja'i

(Mr. 7:1-23)

¹Nu'bú 'raya xahnate de ra ley ne 'raya fariseo xqui 'ñehe de Jerusale pa da c'a'tsa ra Jesu, ne bi 'yambabi 'nara nt'ani bi 'ñembi:

²—¿Hanja nuyü ri nxadi hingui øt'e ngu mi øt'a ndu ma xitahu? Ngue'a nuyá hingui xa'ye 'met'o pa da ñuni.

³Y ra Jesu bi datuabi'u ne bi 'ñembi:

—Nequi ma ga an'ahu 'nara nt'ani. ¿Hanja go guí øthu nú'u ri nzaihu ne hingo guí øtuabihu yá hmanda Ajuá? ⁴Ngue'a Ajuá bi manda njaua ne bi 'ñena: “Umba ra t'equ'e'i ri dada ne bi ñana ne su'u.” Nehe bi 'ñena: “Nu'a tó'o da zanga rá dada ne rá ñana, nu'á pe'tsi da du.” ⁵Pe nu'ahú guí eñhu gue xá hño to'o da 'ñemba rá dada o rá ñana: “Ya hinda za ga fax'a'i, ngue'a nú'a ma stá 'ra'ahma, ya stá ña'tuabi Ajuá ga umbi.” ⁶Hangue guí eñhu gue njabu hinguá hyoni da jamasu rá dada o rá ñana 'na. Hangue hingui øthu nú'a ri manda Ajuá, go guí øt'asehu nú'a go ri nzaihu. ⁷Nu'ahu xi gyá yohmihu. Hangue majuanu nú'a xqui mangan ra baði Isaia de gue'ahu ne bi 'ñena: ⁸Nuna ra hninina ri xocambenigui dega netho,

pe nuyá mfeni go bi 'yo yabu de guequi.

⁹Hinte ri muui yá søcambeni nú'a øt'e, ngue'a nu'u yá nt'utuate udi'u go de yá mfenise, ne mañ'u gue go stá utu-a'u.

¹⁰Nepu ra Jesu bi zofu ra hmuntsja'i ne bi 'ñembi:

—Hñuxhu nt'øde xá hño ne dá zo ri mfenihu nú'a ma ga xi'ahu: ¹¹Hingue co nú'a te cat'a ja rá ne ra ja'i ri nts'oqui, pe co nú'a te pønga ja rá ne, con gue'a ha, ri nts'oqui.

¹²'Mefa yá nxadi bi joni habu mi 'bai ra Jesu ne bi 'ñembi:

—¿Ha gue hingui paði gue xi bi bø yá cue ya fariseo co nuya noya gá ma?

¹³Pe ra Jesu bi datuabi yá nxadi ne bi 'ñembi:

—Gatho nú'u ya ndapo hingo bi mot'a numa Dada bi 'bai mahets'i, ma dra c'u'tsi.

¹⁴Hyehubu ya fariseo dí 'yobu co yá ngoda, nu'ú ri zi yá migodau. Nu'bu 'nara goda da gahna rá migodau, da ma ri yoho'u da zoui mahyegui ja ra o'tsi.

¹⁵Ra Pedro bi 'yambabi ra Jesu ne bi 'ñembabi:

—Xicje te rí bõnga nú'a ra 'bede gá ma de hanja ri nts'oca 'na.

¹⁶Ra Jesu bi daði bi 'ñembi:

—¿Ha gue ni gue'ahu hingui tsoda ri mfenihu? ¹⁷¿Ha hingui pahü gue gatho nú'a guí tsihu ri ma ja ri muihu ne thoguitho?

¹⁸Pe nu'bu guí beñhu ya ts'omfeni, go gue'u da bõnga ja ri nehu, y nú'a go gue'a da ja'ahu guí nts'oquihu. ¹⁹Ngue'a ja yá ne ya ja'i ja guehni pønga yá ts'omfeni, ngu ra nthote, ra nzinga medinthaði, ra nt'eja'i, ra mfe, ra nt'e'tsate, ra nts'ante. ²⁰Gatho nuyá ha, go guehya ri japi da nts'oca ra ja'i. Pe nu'a tó'o hingui xa'ye 'met'o pa da ñuni, hingo gue'a 'nara ts'oqui øt'e.

'Nara 'behña himrá me Israel bi gamfri ra Jesu

(Mr. 7:24-30)

²¹Nepu ra Jesu bi ma de guehni pa ja ra hai guetbu ra hnini Tiro ne Sidó. ²²Ne ja bá nthuini 'nara 'behña mrá me Canaán y himrá me Israel. Mi mafi ne mi ena:

—Huegagui nú'i Ndada, rá T'u'i ra nda Davi. 'Nama t'ixu pe'tsa 'nara ts'ondahi ne xi nts'edi.

²³Pe ra Jesu hinte bi daði. Nu'bú ya nxadi bi joni habu mi 'bai ra Jesu ne bi bantebi bi 'ñembi:

—Pehni dá ma, ngue'a xi mafiu møte ja ma xuthahe.

²⁴Ra Jesu bi daði ne bi 'ñembi'u:

—Nuga xpá 'bencagui hõnse pa ga munts'a ya me Israel nja ngu ya zi deti xa 'medi.

²⁵Nepu nú'a ra zi 'behña bi ndandiñahmu ja yá ua ra Jesu ne bi 'ñembi:

—Faxcagui, Ndada.

²⁶Nu'bú ra Jesu bi datuabi bi 'ñembi:

—Hindí 'ñepi da thamba yá thuhme ya batsi pa go da t'umba ya tsat'yo.

²⁷Nu'bú ra 'behña bi daði ne bi 'ñena:

—Majuani guí ma, Ndada, pe nuya tsat'yo tsi ya xeca thuhme nú'a tagui de ja yá mexa yá hmu.

²⁸Nu'bú ra Jesu bi dadi ne bi 'ñembi:

—Nu'i naná, xi ra dangui ri jamfri, dá njabu ngu nú'a xcá 'yadi.

Nu'bú nurá t'ixu nura 'behña'a 'bestho bi ñani nura ora'a.

Ra Jesu bi 'yøthe ndunthi ya da'thi

²⁹Ra Jesu bi ma de guehni ne bi zøni ja rá ñani ra ndehe Galilea. De guehni bi bøxa maña ra t'øhø ne ja bá hudini'a. ³⁰Y bi mani ndunthi ya ja'i mi zi ya doua, ya do'ye, ya goda, ya gone, ne ndunthi ma'ra ya da'thi. Gatho'u bi t'egui ja rá ua ra Jesu ne nu'á bi 'yøthe'u. ³¹Hangue nura hmuntsja'i mi 'buhni xi bi 'yø nu mi 'lyøde bi ña ya gone, ne mi hyandi bi nxøgue yá 'ye ya do'ye, ne bi 'ño ya doua, y ya goda bi hyandi. Hangue ra hmuntsja'i bi xøcambeni Ajuá nu'á xøcambeni ya me Israel.

Ra Jesu bi 'uinga thogui goho 'mo ya ja'i
(Mr. 8:1-10)

³²Nepu ra Jesu bi zohna yá nxadi ne bi 'ñembabi:

—Xi drí hueca nuyu ya ja'i ngue'a pe'tsa hñu pa drí 'ñohu ha hinte xa ziyu. Hindí ne da mayu co ra thuhu, ngue'a xi'bu da uent'a má 'ñu.

³³Nepu yá nxadi bi 'ñemba ra Jesu:

—Xi nuua ja ra mbonthi çhabu ga tsuhaua ra thuhme pa ga 'uiñhu gatho nuyu ya ja'i xi ri ndunthi?

³⁴Nu'bú ra Jesu bi 'yambabi'u ne bi 'ñembi:

—çHangu ya thuhme guí pe'tshu?

Nu'á bi dadi ne bi 'ñena:

—Hønda yoto ya thuhme dí pe'tshe ne 'raya t'uhua.

³⁵Nu'bú ra Jesu bi japa ya ja'i da hñudi.

³⁶Ne mri hña nú'u yoto ya thuhme ne nú'u ya t'uhua, nepu bi umba njamadi Ajuá, nepu bi heque bi umba yá nxadi pa da hycua ya ja'i. ³⁷Gatho bi ñuni ne bi niña, y gatho nuya xeni bi bongui bi hmunts'i ne bi ñuxa yoto ya 'bøts'e. ³⁸Mi ngu goho 'mo ya 'ñøhø nú'u bi ñuni, y nuya 'behña ne ya batsi himbi ma 'mede. ³⁹Nepu ra Jesu bi 'ñehui ya ja'i, ne bi bøxa ja ra motsa pa bi ma ja ra hai Magdala.

16

Ya fariseo ne ya saduceo mi adi da t'utua 'nara danga nt'udi

(Mr. 8:11-13; Lc. 12:54-56)

¹Ya fariseo ne ya saduceo bi ma'u bá hongra ra Jesu pa da xaxi. Ha nu mi zadi bi xipabi da 'ñutuabi 'nara nt'udi pa da gamfri'u ua xi xqui 'ñehe'a de mahets'i.

²Nu'bú ra Jesu bi dadi ne bi 'ñembi'u:

—Nu'ahu 'bu guí hanthu xa thenga mahets'i dega nde, nu'bú guí eñhe: “Xudi ma da hñoga pa.” ³Y nu'bu guí hanthu dega xudi xa thenga ya guui, nu'bú guí eñhe gue ma da nja ra banthi 'ye. 'Nagyá yohmih, çhanja go guí pa guí hyanthu mahets'i pa guí pahu te 'be ma da nja hyastho, y hanja hingo guí huxhu nguenda de ya nt'udi nú'u xqui 'ñehe de mahets'i pa guí pahu gue ra Nda de mahets'i ya xa zøhø? ⁴Nu'ahu gyá ts'oja'ihu xcá 'ueguehu de Ajuá, hangue guí adihu 'nara nt'udi guí hyanthu pa guí camfrihu. Pe nuga hinga ma ga u't'a'ihu 'nara nt'udi ngu nú'a guí adihu. Nura nt'udi ma guí hyanthu, hønse de ra Joná rá 'mehni Ajuá.

Ha nu mi uadi ra Jesu bi manga njabu, nu'á bi 'uegue de gue'u ne bi ma de guehni.

Ra nzoi de ya fariseo

(Mr. 8:14-21)

⁵Nepu ra Jesu ne yá nxadi bi 'raxa ja ra ndehe pa ri'nandi, y yá nxadi bi pumfri da hñats'i te da zi'u. ⁶Ne ra Jesu bi 'ñembabi'u:

—Jamasuhu de yá nzoi ya fariseo ne ya saduceo.

⁷Nu'bú nu'á bi 'ñemse'u 'na ngu 'na:

—Nuní bi manga njabu ngue'a hindá hahu ra thuhme pa ga tsihu.

⁸Ha nura Jesu bi baði nú'a mi mañ'u ne bi 'ñembabi:

—Nu'ahu xi ts'utho ri jamfrihu. çHanja guí tu ri muihu de nú'a te guí tsihu?

⁹çHanja hingo tso ri mfenihu nú'a dá xi'ahu? çHa hinguí beñhu nú'u cut'a ya thuhme dá hecuabi nú'u cut'a 'mo ya 'ñøhø, ne hangu bi bongui xa? ¹⁰Nehe çha gue hinguí beñhu nú'u má yoto ya thuhme dá hecuabi nú'u má goho 'mo ya 'ñøhø, ne hangu bi bongui xa? ¹¹çHanja hingo bi zo ri mfenihu de ra nzoi dá xi'ahu? Hindá xi'ahu de ra thuhme ngu guí beñhu. Dá xi'ahu gue guí jamasuhu de yá nzoi ya fariseo ne ya saduceo.

¹² Nu'buá hã, ja bi zo yá mfeni'u gue ra Jesu mi xipabi da jamasu de yá nt'utuete ya fariseo ne ya saduceo, hingo mi xipabi de yá nzoi ya thuhme.

Ra Pedro bi ma gue ra Jesu go gue'a ra Cristo
(Mr. 8:27-30; Lc. 9:18-21)

¹³ Mi zøngüü yá nxadi ja ra hai guetbu Cesarea de Filipino, ra Jesu bi 'yambabi'u bi 'ñembi:

—Xi ya ja'i zte ma de Nú'a To'lo bi e bi Nja'i, to'lo gue'a'ena?

¹⁴ Nu'ú bi dadi bi 'ñena:

—Ra ena gue go gue'a'i grá Xuua Xi't-sate, ma'ra ena gue go gue'a'i grá badi Elfa, ha nu ma'ra ena gue go gue'a'i grá Jeremia o 'na de gue nú'u ma'ra yá 'mehni Ajuã.

¹⁵ Nepu bi yopa 'yambabi'u ma'na'qui ne bi 'ñembi:

—Xi'ahu, zto'lo guí beñhu go gueque?

¹⁶ Ra Pedro bi dadi ne bi 'ñena:

—Nu'i go gue'a'i grá Cristo nú'i bá peñ'a'i Ajuã pa gui nda, ne go rá T'u'i Ajuã nú'a te.

¹⁷ Nu'buá ra Jesu bi 'ñembabi:

—Nu'i Simu rá t'u'i ra Joná, xa jap'a'i ma Dada bí 'bui mahets'i, ngue'a go bi xi'asche'a to'logui, hingo bi xi'a'i 'nara ja'i.

¹⁸ Nubyá dí xi'i gue grá Pedro, ne nuri thuhu rí bõni da 'ñena 'nara do. Ne nu'i guí nja ngu ra do habu ma ga hoca ma nija. Y numa nija ma'na ma da nja rá ts'edi que ra du.

¹⁹ Nu'i go ma ga hux'a'i ngu grá hñansoqui pa gui xocua ra gosthi to'lo da yut'a ja rá hmanda Ajuã, pa njabu nu'a gui 'yot'a nuua ja ra ximhai, gue'a rí t'ot'e mahets'i, ne nu'a gui ma gue hinda t'ot'e nuua ja ra ximhai, gue'a hinda t'ot'e nehe nuni mahets'i.

²⁰ Nu'buá nu'á bi hñu'mba ra hñã yá nxadi gue hinda mañ'u gue go mi gue'a ra Cristo nú'a bá pehna Ajuã pa da nda.

Ra Jesu bi ma de rá du
(Mr. 8:31-9:1; Lc. 9:22-27)

²¹ Desde gue'bu ra Jesu bi mudi bi xipabi yá nxadi gue mi mahyoni da ma'a pa Jerusale nuni habu mi pe'tsi da sufri ja yá 'yε ya ndaxjua nda ne ya nda gá macja ne ya xahrate de ra ley. Nehe bi xip'u gue mi pe'tsi da du'a, pe rá hñupa mi pe'tsi te da yopa nte. ²² Nu'buá ra Pedro bi njuquiui ra Jesu 'nambã, ne bi mudi bi zai ne bi 'ñembi:

—Hina, ma zi Hmu'i, Ajuã hinda ne gui thogui njabu.

²³ Nu'buá ra Jesu bi mpunts'i ne bi 'ñemba ra Pedro:

—j'Uegue de gueque nu'i Satá! Ngue'a nu'i guí ne gui hñagui ga ø'tua rá paha ma Dada. Nura mfeni guí beni go yá meti ya ja'i, hingo rá meti Ajuã.

²⁴ Nu'buá ra Jesu bi 'ñembabi yá nxadi:

—Nu'a tó'o ne da dengui pa dua nxadi, hingui tsa da 'yot'a rá paha sehe. Nú'a mahyoni da 'ñi pa da dengagui masque da tho ya nt'utsate ne ya 'betsa. ²⁵ Ngue'a nu'a tó'o madi rá te ne hinda zeta ya nt'utsate, nú'a da 'bedi rá te pa nzantho, ha nu'a tó'o da zeta ya nt'utsate po rá ngueque, nu'a ma da zadi rá te pa nzantho. ²⁶ ¿Ne te di muui 'nara ja'i 'bu drá meti gatho nú'a te ja ja ra ximhai ne nu'a go da 'medi? Ngue'a ni 'na de nuya hño'u hinda za da pøhøbi rá te. ²⁷ Nu'a Tó'o bi e bi Nja'i ma da yopa 'ñehe co rá nsunda rá Dada, ne ma da tsi yá enxε. Y nú'a ra pa'a ma da gu'tuabi 'na ngu 'na ngu tengu nú'a xa 'yot'e. ²⁸ Xi majuaní dí xi'ahu gue 'ra de gue'ahu hingui ma gui tuhã asta hingui hyanduahu rá nsunda ra Nda de mahets'i Nú'a bi e bi Nja'i.

17

Bi mpadi rá 'bai ra Jesu

(Mr. 9:2-13; Lc. 9:28-36)

¹ Nurá 'rato ma pa ra Jesu bi zixa ra Pedro, ra Cobo, ne ra Xuua rá cu, ne bi ma ja 'nara t'øhø xá hñets'i pa da 'museuini. ² Nu'buá nu'ú bi hyanda ra Jesu bi mpadi, nurá hmi'a xi bi yot'i ngu ra hyadi y rá he xi xmá nt'axi ngu 'nara ñot'i. ³ Ne 'bestho ra ora'a ya nxadi bi hyandi bi zøhø ndu ra Moise ne ndu ra Elía nú'u myá 'mehni Ajuã ne bi ñgui ra Jesu. 'Nu'buá ra Pedro bi 'ñembabi ra Jesu:

—Ma zi Hmu'i, xi xá hño ga 'buhua. 'Bu gui nehma, ga hoca hñu ya zi ja'tsi, 'na pa gue'e, 'na pa ra Moise, ha nu ma'na pa ra Elía.

⁵ Y de mi ñã ra Pedro bi go'mi'u 'nara t'axagui mri huexqui, y nu ja ra guui'a bi nt'øde 'nara noya bi 'ñena:

—Nuni go guehni ma hmaça T'u, ne xi dí hopa rá 'mui. 'Yødehu nú'a da maní.

⁶ Y nu mi 'yøde ya nxadi nuna noyana xi bi ntsu, ne co ra ntsu bi dagui ma'memfo.

⁷ Nu'buá ra Jesu bi joni pa bi dani'u ne bi 'ñembi:

—Nanju, oguí tsuhu.

⁸Y nu mi guxa yá da ya nxadi, ya hønse ra Jesu bi hyandi mi 'bahni sehe.

⁹Ha nu mi gai'u de ja ra t'øhø ra Jesu bi hñu'mba ra hñá yá nxadi bi 'ñembi:

—Oto ma gui xiphu de nú'a gá hyanthu bi nja, asta nú'a ra pa da yopa nte Nú'a To'o bi e bi Nja'i, nu'bú há, gue'bu gui mañhu.

¹⁰Nu'bú yá nxadi bi 'yambabi ne bi 'ñembi:

—¿Hanja enga ya xahnate de ra ley gue 'met'o ma da 'ñehe ra Elía ne 'mefa da 'ñehe Nú'a To'o ma da 'ñe da Nja'ia?

¹¹Nu'bú ra Jesu bi dadi:

—Xi majuañi ra Elía ma da 'ñehe pa da hyocua yá mfeni ya ja'i. ¹²Pe nubyá dí xi'ahu gue ra Elía ya bi 'ñehe, pe himbi gamfri ya ja'i ua go mi gue'a, y nu'á bi 'yø'tuabi gatho nú'a go bi ne ya ja'i. Nehe ya ja'i ma da jabu Nú'a To'o bi e bi Nja'i, ngue'a nu'ú ma da 'yø'tuabi ra 'ñu'a.

¹³Nu'bú ya nxadi bi badi gue mi xipabi de ra Xuua Xi'tsate.

Ra Jesu bi 'yøthe 'nara basja'i mrá ndusehe (Mr. 9:14-29; Lc. 9:37-43)

¹⁴Nepu mi zonga ra Jesu co yá nxadi habu mi 'bu ra hmuntsja'i, bá ehe 'nara 'ñøhø bi ndandiñahmu habu mi 'bu ra Jesu ne bi 'ñembi:

¹⁵—Ndada, huega ma t'u ngue'a ra ndusehe ne xi nts'edi. Nduñthi ya 'mi'qui tso ja ra tsibi ne tso ja ra dehe. ¹⁶Hangue por gue'a stá tsimpabi ri nxadi pa da 'yøthe hmaha, pe nuyá hinxa za xa 'yøthe.

¹⁷Nu'bú ra Jesu bi dadi ne bi 'ñena:

—¿Nu'ahu 'nagya 'ñagamfrihu ne 'nagya ts'oja'ihu! ¡Asta ha'mu gui camfrihu! ¡Asta ha'mu ma ga tse't'a'ihu ri 'muihu! Bá tsincahuua xa.

¹⁸Nu'bú ra Jesu bi zui ra ts'ondahi, ne 'bestho bi bøni de nú'a ra ts'unt'u'a, ne nu'á bi ñani 'bestho.

¹⁹'Mefa ya nxadi bi ñasui ra Jesu 'nambu ne bi 'ñembi:

—¿Hanja nuje himbi za dá eñhe nú'a ra ts'ondahi?

²⁰Ra Jesu bi dadi bi 'ñembi:

—Ngue'a 'na tiqui ri jamfrihu. Xi majuañi dí xi'ahu gue nu'bu gri pe'tshmahu ri jamfrihu masque ngu drá ndangui 'nara zi nda gá mostasa, nu'bú asta da za gui 'ñembahmahu nuna t'øhø da mponi de guecua pa rí ma ma'na lado, y 'bestho da mponi de habu ja. 'Bu di ja ri jamfrihu, da za

gui 'yøthu gatho nú'a go gui neh. ²¹Pe pa da bønga ya ts'ondahi ngu nú'a dá eni, mahyoni gui 'yaphu Ajuá ne gui ayunahu.

Ra Jesu bi yopa ma de rá du

(Mr. 9:30-32; Lc. 9:43-45)

²²Ne de ya mi 'buhni ra Jesu nuni Galilea bi 'ñemba yá nxadi:

—Nú'a To'o bi e bi Nja'i ma da t'ent'ua ja yá 'ye ya ja'i, ²³nepu nu'ú ma da hyo. Pe rá hñupa'a ma da yopa nte.

Pe mi 'yøpya'u xi bi du yá mui nts'edi.

Ra Jesu bi gut'a ra boja pa ja ra nija

²⁴Nu mi zonga ra Jesu co yá nxadi ja ra hnini Ncapernau, nú'u to'o mi cobra ra boja de ra nija bi 'ñe bi 'yamba ra Pedro bi 'ñembi:

—Xi ri xahnatehu, ¿ha gue hingui jut'a ra boja pa ra nija?

²⁵Ra Pedro bi dadi ne bi 'ñembi:

—Haha, jut'i.

Nepu ra Jesu co yá nxadi bi yut'a mbo ra ngu habu mi nzai mi oxí'u. Y ra Jesu bi 'yambabi ra Pedro bi 'ñembi:

—Nu'i Pedro, xi nú'a ra boja ri cobra nú'u ya nda de ya hnini, ¿ha gue go ri cobrabi nú'u ja te yá njauí o nú'u hinte yá njauí?

²⁶Ra Pedro bi 'ñembabi ra Jesu:

—Nú'u hinte yá njauí go gue'u ri cobrabi.

Nu'bú ra Jesu bi 'ñembabi ra Pedro:

—Nu'bú nú'u ja te yá njauí ya nda hingui jut'i. ²⁷Pe pa hinda bø yá cue nú'u to'o cobra ra boja, gri ma ja ra ndehe, hñaxa ri ansuelo ne 'yent'a ja ra dehe, y nurá mudi ra hua gui ju, xocua rá ne, y ja gui hñahni nú'a ra boja rí 'ñepi ga juthu.

18

Nú'a to'o ma'na ma da nja rá nsu

(Mr. 9:33-37; Lc. 9:46-48)

¹Ha nuya pa'u yá nxadi bi 'yambabi ra Jesu ne bi 'ñembi:

—¿To'o ma dra dangui nuni mahets'i habu bí manda Ajuá?

²Nu'bú ra Jesu bi ma'ta 'nara zi batsi ne bi 'ba'ma madetho de gue'u, ³ne bi 'ñembabi yá nxadi:

—'Bu hingui pata ri 'muihu ne gui njahu ngu nuna ra zi batsi, nu'bú hinda za gui cuthu mahets'i habu bí manda Ajuá ma Dada. 'Nu'a tó'o ne dra dangui nuni mahets'i habu bí manda Ajuá, mahyoni da nt'iqui ngu nuna ra zi batsi hingerá 'ñets'i. ⁴Ha nu'a

tó'o da umba ntsaya 'na ngu nuna ra zi batsi de ma thuhuga, ja ra uenda go guecagui ri 'raca ntsaya.

Ra Jesu bi ma gue ga nsuhá pa hinga othu ya ts'oqui

(Mr. 9:42-48; Lc. 17:1-2)

⁶ Nu'a tó'o da 'yu'ta 'na de gue nuya ya zi batsi camfrigui, nura ja'i'a ma'na xá hño dra ts'utua 'nara do strá hñu ja rá 'yuga ne da thøt'a ja ra dehe. ⁷ ¡Huecate ra meximhai ngue'a xi ja ya nt'á'tate! Nzantho ma da nja ya nt'á'tate, pe ¡huecate ya 'yu'tate!

⁸ Hangue nu'bu 'nari ua o 'nari 'ye da ja'i gui 'yøt'a 'nara ts'oqui, ma'na xá hño hyequi ne 'yembu. Ngue'a ma'na xá hño gri doua o gri do'ye gui tsønga mahets'i habu bí ja ra te pa nzantho que dri xøgue gatho ri ndo'yo ne da t'ent'a'i ja ra nidu habu zø ra tsibi nú'a hinhya'mu da huet'i. ⁹ Nehe nu'bu 'nari da da ja'i gui 'yøt'a 'nara ts'oqui, ma'na xá hño hñai ne 'yembu. Ngue'a ma'na xá hño dri 'bedi 'nari da gui tsønga mahets'i habu bí ja ra te pa nzantho que dri xøgue ri da ne da t'ent'a'i ja ra nidu habu zø ra tsibi.

Ra 'bede de 'nara zi deti xqui 'medi

(Lc. 15:3-7)

¹⁰ Jamasuhá hingui utsahá nuyá ya zi batsi, ngue'a nzantho 'bui yá enxeyá ja rá thandi ma Dada bí 'bu mahets'i. ¹¹ Nú'a To'lo bi e bi Nja'i bá ehe pa da pøhø nú'u xa 'medi.

¹² Te gui beñhu 'bu 'nara ma'yo pe'tsa 'na nthebe ya deti ne da 'medi 'na de gue'u, ¿ha gue hingue da zohmani ja ra t'øhø nú'u goho'rate ne 'ret'amagto ya deti pa da ma da hyonga nú'a ma'na xa 'medi? ¹³ Y nu sta zúdi, nu'bu nú'a ra ma'yo xi da johya ngue'a bi zúdi nú'a 'nará deti xqui 'medi, y nixi hingui oda rá mfeni nú'u goho'rate ne 'ret'amagto hinxa 'medi. ¹⁴ Njabu nehe nuri Dadahú bí 'bui mahets'i hingui ne da 'medi ni 'na de gue nuya ya zi batsi.

Ra mpunbi de ya cu

(Lc. 17:3)

¹⁵ Nubyá ma ga xi'ahú, nu'bu 'nari cu da 'yøt'a'i 'nara ts'ocate, grí ma gui c'a'tsi ne gui ñaseui. 'Bu da 'yøde nú'a gui xipi, nu'bu ya xcá yopa máhu ri cu. ¹⁶ Pe nu'bu hinda 'yøt'a'i, nu'bu tsixa yoho o hñu ya cu pa da 'yøde nú'a ma gui mañhu, pa njabu nú'ú go gue'u da da damajuani. ¹⁷ Ha nu'bu

nú'a ra cu'a hinda 'yøte nú'u yoho o hñu gui tsits'i, nu'bu xipabi gatho ya gamfri ja ra nija. Y nu'bu nixi con gue'u hinda 'yøte'a, nu'bu dá t'øt'a ra uenda gue ya hingrá gamfri ne dá thandi ngu 'nara daga 'yøt'ats'oqui.

¹⁸ Xi majuaní dí xi'ahú gue nu'a gui 'yøthu nuua ja ra ximhai, gue'a rí t'øt'e mahets'i, ne nu'a gui mañhu gue hinda t'øt'e nuua ja ra ximhai, gue'a hinda t'øt'e nehe nuni mahets'i.

¹⁹ Nehe ma ga xi'ahú gue nu'bu yoho de gue'ahú gui 'yøthu 'nara cohi nuua ja ra ximhai de nú'a ma gui 'yadihu, nu'bu da 'ra'ahú ma Dada bí 'bui mahets'i nú'a gui 'yadihu. ²⁰ Ngue'a nu habu di 'bu yoho o hñu di xøcambenigui, nuni ja dí 'buhni madetho de gue'u.

²¹ Nu'bu ra Pedro bi joni habu mi 'bai ra Jesu ne bi 'ñembabi:

—Ma zi Hmu'i, ¿hangu ya 'mi'qui mahyoni ga pumbabi 'nama miqu'ei'be 'bu da 'yøtca 'nara ts'ocate? ¿Ha gue asta rá yoto 'mi'qui?

²² Ra Jesu bi dadi ne bi 'ñembabi:

—Hindí eñ'i gue hønse yoto 'mi'qui gui pumba ri miqu'eiui, nuga dí eñ'i gue asta hñu'rate ma 'ret'a 'mi'qui ya yoto pe'tsi gui pumbi, ne ya nixi gui 'yøthu ra uenda rá ndunthi ya 'mi'qui gui mpambahu.

Ra 'bede de ra ts'o'bego himbi me'tsa ra nthecate

²³ Nubyá ma ga xi'ahú 'nara 'bede. Nura Ndá de mahets'i nja ngu 'nara hmu bi 'ñut'uendaui yá 'bego. ²⁴ Y nu mi müdi ra hmu da 'yøt'a ra uenda, bi zønga 'nará 'bego xi mi tupabi ndunthi ra boja. ²⁵ Ha nura 'bego'a himi tsa da gu'tuabi nú'a mi tupabi rá hmu, hangue ra hmu bi manda da 'ba nura 'bego co rá 'behña ne yá batsi ne gatho nú'a te mi pe'tsi pa dra jo'tsuabi rá boja. ²⁶ Nu'bu nura 'bego'a bi ndandiñahmu ja rá ua rá hmu ne bi bantebi bi 'ñembabi: “Yøtca ra mate gui tøbgagui ne ga ju't'a'i gatho nú'a dí tu'a'i.” ²⁷ Nu'bu ra hmu bi yo rá mai de rá 'bego, bi pumba gatho nú'a mi tupi, ne bi hyegui bi ma. ²⁸ Ha nu mi ma de guehni nura 'bego'a bi ntheui 'nará mi'begoui nú'a mi tupa 'na zi taquithi ra boja. Bi dāma mihi ne bi müdi bi mi'tua rá 'yuga ne bi 'ñembabi: “Nubyá ma gui jutqui gatho nú'a guí tuqui.” ²⁹ Nu'bu nú'a rá mi'begoui mi

tupabi, bi ndandiñahmu ja rá ua'a ne bi bantebi bi 'ñembi: "Yøtca ra mate gui tøbgagui ne ga ju't'a'i gatho nú'a dí tu'a'i." ³⁰Pe nu'á himbi ne, bi zixa fadi asta himbi gu'tua gatho rá boja nú'a mi tupi. ³¹Nu'á nu mi hyanda ma'ra yá mi'begoui xi bi u yá mfeni'u ne bi ma bá xipabi yá hmu de gatho nú'a xqui hyandi'u. ³²Nu'á ra hmu bi zohna nú'a ra nduthai xqui pumbabi ne bi 'ñembi: "Nu'i, 'na xi grá ts'ojá'i. Gatho nú'a ra boja nguí tucagui go dá pun'a'i ngue'a gá bantegui ga tøp'a'i. ³³¿Ha gue himri 'ñep'a'i nehe xcá yo ri mui co ri mi'begoui ngu dá yo ma maiga con gue'e?" ³⁴Nu'á nura hmu co rá cue bi manda da ts'ixa fadi nú'a ra ts'o'mui gá 'bego pa da hna'mbabi asta hinda gu'tua gatho nú'a mi tupa rá hmu.

³⁵Nehe njabu ma Dada bí 'bu mahets'i ma da 'yøt'e con gue'ahü 'bu hingui pumbabihü nuri miqu'eihü 'bu da 'yøt'a'ihü 'nara ts'ocate.

19

Ra Jesu bi ma de ra nxuni
(Mr. 10:1-12; Lc. 16:18)

¹Nu mi uadi ra Jesu bi mangan nuya noy-aya, bi bøni de guehni Galilea ne bi ma ri'nandi ra ðathe Jordá pa habu mi o 'na xeni rá hai Judea. ²Ne xi bi ðeni ndunthi ya ja'i ne ja bá øtheni ndunthi ya da'thi.

³Nepu ya fariseo bi ma bá c'a'tsa ra Jesu pa da xaxi ne bi 'ñembabi:

—¿Ha gue po nu'araza ra t'øt'e da za da nxungüi rá 'behña 'nara 'ñøhø?

⁴Ne ra Jesu bi ðatuabi ne bi 'ñembi:

—¿Ha gue hinxcá hñe'thu ja ri leyhu gue Ajuá go gue'a bi hyoca ra 'ñøhø ne ra 'behña desde rá madi? ⁵Nehe ma gue ra 'ñøhø da 'uegue de rá dada ne rá nana pa go da 'muhui rá 'behña, y de ri yoho'u da 'natho. ⁶Hangué dí xi'ahü gue nu'ú di 'natho, hingue di yoho. Hangué nu'a da pehna Ajuá, hinda za go da 'ueca 'nara ja'i.

⁷Ya fariseo bi 'ñembabi ra Jesu:

—Nu'á ¿hanja ra Moise bi manda da thoca 'nara t'øfo dega nxuni pa da za da hyepu rá 'behña 'nara 'ñøhø?

⁸Nu'á ra Jesu bi 'ñembabi:

—Ra Moise bi unga nsequi da njabu ngue'a xi xá me ri corasohu, pe Ajuá desde rá madi hingá njabu mi ne'a. ⁹Nuga dí xi'ahü gue nu'a tó'o da nxungüi rá 'behña ne hinxa dimba 'nara ts'oqui xa 'yøt'e co

ma'na ra ja'i, nu'á nurá ðame nú'a ra 'behña 'bu da nthatui ma'na ra 'behña, nu'á ya bi 'yøt'a 'nara ts'oqui. Nehe nú'a to'o da nthatui nú'a ra 'behña xa thepu, nú'a ra 'ñøhø ya ra zinga medinthati.

¹⁰Nu'á yá nxadi bi 'ñembabi ra Jesu:

—Nu'bu njabu, ma'na xá hño hinda nthata 'na 'bu.

¹¹Bi ðadi ra Jesu ne bi 'ñembabi:

—Pe hinda za gatho da 'yøt'a njabu, hønse nú'u to'o xa 'mui pa hinda nthati.

¹²'Bui 'raya 'ñøhø hingui tsa da nthati ngue'a desde bi 'mui ya mi njabu. Nehe 'bui ma'ra ya 'ñøhø hingui tsa da nthati ngue'a nu'ú 'mefa ja xa njabu. Ne 'bui ma'ra ya 'ñøhø hingui nthati ngue'a ma'na ri ho da mepabi Ajuá to'o ra Ndá de mahets'i. Nu'a tó'o tsa da hñani nuna ts'ofona, dá hñani.

Ra Jesu bi japa ya batsi

(Mr. 10:13-16; Lc. 18:15-17)

¹³Nepu bá ts'impabi 'raya zi batsi ra Jesu pa da hñuxa yá 'ye ja gue'u ne da 'yapa Ajuá da jap'u. Pe nuyá nxadi bi zai nú'u to'o mri zi ya zi batsi. ¹⁴Nu'á ra Jesu bi 'ñembabi yá nxadi:

—Hophu da 'ñehe ya zi batsi, oguí hacuabihü da 'ñe da zucagui, ngue'a gatho nú'u to'o 'bui ja rá hmanda Ajuá go gue'u nja ngu nuya ya zi batsi.

¹⁵Y nu mi uadi ra Jesu bi hñuxa yá 'ye ja ya zi batsi, nu'á bi ma de guehni.

'Nara basja'i mrá rico bi ñqui ra Jesu

(Mr. 10:17-31; Lc. 18:18-30)

¹⁶'Mefa bi 'ñe 'nara basja'i pa da 'yøt'ua 'nara nt'ani ra Jesu ne bi 'ñembi:

—Nu'i Xahnate, 'nagrá hoja'i, ¿te 'be da za ga øt'e pa da za ga pe'tsa ra te pa nzantho?

¹⁷Bi ðadi ra Jesu ne bi 'ñembi:

—¿Hanja guí engui gue drá hoja'i? Hønse Ajuá go gue'a ra hoja'i. Pe nu'bu guí ne gui pe'tsa ra te pa nzantho, 'yøt'a gatho nú'a ri manda Ajuá.

¹⁸Bi ðadi ra basja'i ne bi 'ñena:

—¿Te ma hmanda'u?

Ra Jesu bi 'ñembi:

—Oxqui hñote, oxqui nzinga medinthati, oxqui mpe, oxqui juxa ya nc'uamba. ¹⁹Umba ra t'equ'e'i ri dada ne ri nana ne su'u, madi ri miqu'eiu ne gui su ngu grí nsu sehe.

²⁰Bi ðadi ra basja'i ne bi 'ñembi:

—Desde stá mbatsi stá øt'a gatho núya guí xiqui. Xibya, ¿te ma'na ri 'bedi ga øt'lebya?

²¹Nepu ra Jesu bi 'ñembabi:

—Nu'bu guí ne gui 'bui xá hño, grí ma bá pa gatho nú'a guí pe'tsi ne hecua ya hyoya, pa njabu da za gui hñanga 'nari danga thaha nuni mahets'i. Nepu bá ehe gui tengagui.

²²Nu mi 'yøde njabu nú'a ra basja'i bi ma xi mi tu rá mui ngue'a xi mrá rico.

²³Nu'bu ra Jesu bi 'ñembabi yá nxadi:

—Xi majuañi xi xá hñei da yut'a 'nara rico ja rá hmada Ajuá. ²⁴Xi majuañi dí xi'ahú gue ma'na xá hñei da yut'a 'nara rico ja rá hmada Ajuá que da thogui 'nara camayo ja rá gu 'nara 'yofri.

²⁵Y nu mi 'yøde njabu ya nxadi xi bi 'yø ne bi 'ñena:

—Nu'bu njabu, ¿to'o ja da za da mpøhø?

²⁶Ha ra Jesu bi nhyandui yá nxadi ne bi 'ñembabi:

—Co yá mfenise ya ja'i hingui tsa da mpøhø, pe co rá ts'edi Ajuá ha, hinte rá hñei.

²⁷Nepu ra Pedro bi 'ñembi:

—Nu'i guí pañi gue nuje stá tsoguihe gatho nú'a te ndí pe'tshe pa ga ten'ahe. Nu'bu ¿te ma thaha ma ga hañhe 'mefa?

²⁸Nu'bu ra Jesu bi 'ñembabi:

—Xi majuañi dí xi'ahú gue nurá ñoho ra 'mui nu sta yopa 'ñehe Nú'a To'o bi e bi Nja'i pa da manda co rá nsunda, nu'bu gue'bu nú'ahú xcá tengaguihu ma da thux'ahú gui mandahu nehe nú'u 'ret'amayoho ya 'mui de Israel. ²⁹Y gatho nú'u to'o xa zogui yá ngu o yá cu o yá nju o yá dada o yá nana o yá 'behña o yá batsi o yá hai po rá nguecagui, nu'ú ma da hñanga ma'na nthebe rá ndunthi de nú'a xa zogui, ne ma da 'mui pa nzantho. ³⁰Ha nu'u tó'o ya danguihya, nura pa'a ma da notsi'u, ha nu'u tó'o ya notsibya, nura pa'a ma da ndangui'u.

20

Ra 'bede de 'raya mefi bi yut'a mi xudi, ma'ra mi nde ma pa, ha nu ma'ra mi nde

¹Nurá hmada Ajuá ma ga hyecuahú ngu 'nara me ua'obxi. Nura me ua'obxi'a xi mi pe'tsa ndunthi ya ua'obxi. Ne 'nara pa xi 'nitho bi ma bi hyonga 'raya mefi. ²Y bi gohui ra cohi nuya mefi gue da gu'tuabi nú'a taha 'nara memapa. Nepu bi mehni da mpefi ja yá ua'obxi. ³Y mi nzanga guto

bi ma ma'na'qui bá honga ma'ra ya mefi ne bi zudi 'raya ja'i mi 'bahni ja ra tai mi otho yá 'befi. ⁴Ne bi 'ñembabi: “¿Ha hingui ne gui faxcahu ra 'befi ne ga ju't'ahu nú'a rí 'ñepi gui taha?” Nepu nu'ú bi mui 'bestho.

⁵Nepu mi nde ma pa nura 'ñøhø bi ma ma'na'qui bá honga ma'ra ya mefi, nepu ngu nzanga hñu bi yopa ma ma'na'qui bá tsi ma'ra ya mefi ne bi ncohui da gu'tui nú'a rí 'ñepi. ⁶Ngu nzanga cut'a bi ma ma'na'qui ne bi nthui ma'ra ya ja'i mi otho yá 'befi ne bi 'ñembabi: “¿Hanja guí bathaua gatho ra pa? ¿Ha gue otho ri 'befihu?” ⁷Nu'ú bi dadi ne bi 'ñembi: “Ngue'a hinto xa 'racje ra 'befi.” Nura hmu bi 'ñembabi: “Nu'bu faxcahu ra 'befi nepu ga ju't'ahu nú'a rí 'ñepi gui taha.” ⁸Ha nu mi yu ra hyadi nura hmu bi 'ñemba ra 'betri: “Zohna gatho ya mefi, ne gatho gui ju'tuabi maxøgue 'na pa. Ju'tuabi 'met'o nú'u bi yut'a 'mefa, nepu 'mefa gui ju'tuabi nú'u bi yut'a rá mudi.” ⁹Ha nu mi zøhø nú'u xqui yut'a ra 'befi nzanga cut'a nde, nu'ú bri ju'tuabi maxøgue 'na pa. ¹⁰Ne mi zøhø nú'u xqui yut'a ra 'befi desde mi xudi, nu'ú mi hu yá mui gue ma xa daha ma'na ndunthi, pe nu'ú bri ju'tuabi mahyegui ngu nú'u xqui yut'a mi nde. ¹¹Y nu mi hñanga ya thaha, xi bi bø yá cue co ra hmu, ¹²ne bi 'ñembi: “Núyú bi yut'a 'mefa ne hønse 'na ora bi mpefi ne gá ju'tuabi ngu nú'a dí taha, ha nuje xi stá mpehe gatho ra pa co ra pahyadi.” ¹³Nu'bu ra hmu bi 'ñembabi 'na de gue'u: “Xi'ague, ¿ha gue dí øt'a 'nara nts'o'mui? ¿Ha gue hindá cohú ra cohi gue ga ju't'a nú'a taha 'nara memapa? ¹⁴Hñaxa nú'a rí 'ñe'a'i y grí ma. Nuga dá ju'tuabi núyú bi yut'a 'mefa ngu nú'a gá taha ngue'a dá ne dá øt'e njabu.

¹⁵¿Ha go ma gui hñagaguique nú'a ga ne ga øt'e co ma boja? ¿Hanja grí hyøcuabi rá thaha ri mimefiui ngue'a nuga drá hoja'i con guehyu?” ¹⁶Ngue'a nu'u dri 'befa go gue'u dya mudi, y nu'u ya mudi go gue'u da 'mefa. Ndunthi da ts'ofu, pe ts'utho nú'u xa thahni.

Ra Jesu bi yopa ma de rá du

(Mr. 10:32-34; Lc. 18:31-34)

¹⁷Nepu ra Jesu bi ma pa Jerusale, ne de má 'ñu bi 'ueque 'nambu nú'u 'ret'amayoho yá nxadi pa bi umba nt'øde ne bi 'ñembi:

¹⁸—Pahu gue nu xcrá tsøñhu Jerusale, ja ma dra jani Nú'a To'o bi e bi Nja'i, ne dra

t'ent'ua ja yá 'ye ya ndá gá macja ne ya xahnate de ra ley, ne nu'ú ma da hyóxa ra thai pa da tho. ¹⁹ Nepu ma da 'yent'ua ja yá 'ye nuya ja'i hingyá xodyo pa da 'yot'ua ra nt'eni ne da 'na'mbi, ne da pont'i, ne ja da duni, pe rá hñupa ma da yopa nte'a ma'na'qui.

Rá nana ra Cobo ne ra Xuua bi 'yapa 'nara favo ra Jesu

(Mr. 10:35-45)

²⁰ Nepu rá nana ra Cobo ne ra Xuua yá t'u ra Sebedeo, bá 'ñoui yá t'u habu mi 'bai ra Jesu ne bi ndandiñahmu pa da 'yadi nú'a mi beni da 'yadi nú'a ra 'behña. ²¹ Nu'bú ra Jesu bi 'ñemba nura 'behña:

—¿Te rá 'be guí ne gui 'yadi?

Nepu ra 'behña bi dadi bi 'ñena:

—Dí ne gue nuya yoho ma t'u da hñudi con gue'e nu xcrí ndá, 'na da hñudi ja ri 'ñei ha nu ma'na ja ri ngaha.

²² Nu'bú ra Jesu bi dātuabi nú'a ra 'behña ne bi 'ñemba ra Cobo ne ra Xuua:

—Nixi guí pahú nú'a guí ahú. ¿Ha guí hanthú guí tsethu ya ts'othogui ngu nú'a ma ga tsetiga?

Nu'ú bi dadi:

—Haha, da za ga tsethe nehe.

²³ Nu'bú ra Jesu bi 'ñembabi:

—Xi majuani ma gui thohu nehe ya ts'othogui ngu nú'a ma ga thoguiga, pe nu'a guí nehú gue gui hñudihú ja ma 'ñei ne ja ma ngaha, hingo tsa ga mangá. Numa Dada há, go gue'a tsa da ma ne padi to'o ma da umbabi nuya hudi'ú.

²⁴ Nu mi badi nú'a má 'ret'a ya nxadi de nú'a te xqui 'yadi nú'a má yoho ya nxadi mri ncu, nu'bú bi bə yá cue'u co nu'ú yoho mri ncu. ²⁵ Nepu ra Jesu bi zofo yá nxadi ne bi 'ñembi:

—Guí pahú gue nuya ndá de ja ya hnini, nu'ú go ri dama 'ñexas: pa da manda gatho ya ja'i, nehe nuyá mfsats'i'u ot'e njabu nehe.

²⁶ Pe nu'ahú oxqui njahabu. Ngue'a 'bu 'na de gue'ahú gui nehú gui ndanguihú, mahyoni gui 'megohú. ²⁷ Ha nu'a tó'o ne gue go dra mudi de gue'ahú, nu'a go gue'a mahyoni da 'mego. ²⁸ Guí njahú ngu Nú'a To'o bi e bi Nja'i, nú'a himbá ehe pa da 'ñe ya 'bego, nu'a bá ehe pa go bi 'mego, ne pa da unga rá te pa da pumba yá ts'oqui ya ja'i.

Ra Jesu bi 'yøthe yoho ya goda

(Mr. 10:46-52; Lc. 18:35-43)

²⁹ Y de mi bonga de Jericó ra Jesu co yá nxadi, xi ndunthi ya ja'i bi deni'ú. ³⁰ Y de má 'ñu mi huhni yoho ya zi goda. Ha nu mi 'yøde'u gue mi pani ra Jesu, bi mafi ne bi 'ñembabi:

—Nu'i Ndada, rá T'u'i ra ndá Davi, huegaguihe.

³¹ Ya ja'i bi go'tuabi yá ne pa ya hinda sigui da mafi hmaha. Pe nu'ú ma'na xi mi mafi ne mi ena:

—Nu'i Ndada, rá T'u'i ra ndá Davi, huegaguihe.

³² Nu'bú ra Jesu bi 'mai ne bi 'ñembabi:

—¿Te 'be guí ne ga øt'ahú?

³³ Nu'ú bi dadi ne bi 'ñena:

—Dí ne guí xoga ma dahe, Ndada.

³⁴ Nu'bú ra Jesu xi bi huequi'ú, ne bi hñu'tsua yá 'ye ja yá da, ne nu'ú 'bestho bi xo yá da ne bi hyandi. Nepu nu'ú bi deni'a.

21

Ra Jesu bi yat'a Jerusale

(Mr. 11:1-11; Lc. 19:28-40; Jn. 12:12-19)

¹ Nu mi zoni ra Jesu co yá nxadi nuni Betfagué ja rá ua ra t'øhø 'bo Olivo ya mi guetbu pa Jerusale, nú'a bi mehna yoho yá nxadi da 'met'o, ² ne bi 'ñembabi'ú:

—Rí maha pa nuna t'uca hnini bí jani.

Ha nu xcrí tsøñhuni ma gui tsuhuni 'nara zi burru di thadni ne dri zi rá batsi. Xcrí tsuhú güi xo'thu ne güi tsincahú gatho yoho. ³ 'Bu di 'bupu 'na, ne da nja te da xi'ahú, 'ñembabi'ú njaua: “Ra zi Hmu bí honi.” Nu'bú nura ja'i 'bestho da ho'ahú güi tsincahú.

⁴ Gatho bi njabu pa bi nja ngu xqui manga rá 'mehni Ajuá bi 'ñena:

⁵ Rí maha Jerusale nú'a ra hnini thu'mbabi nehe gue rá thuhu Sion, ne xiphú ya mengu de guehni:

“Ndi hyanthú bra 'ñehni ri Ndahú, e da zu'ahú,

ne hingrá 'ñets'i' ngue'a bra tøgue 'nara zi t'ubru rá batsi 'nara burru nú'a ya pa ra ndu.”

⁶ Nu'bú yá nxadi bi ma ne bi 'yot'a nú'a xqui 'bepabi. ⁷ Nepu bá tsimpabi nú'a ra zi burru mri 'ñoui rá batsi. De guehni ya nxadi bi xi'tsua yá pat'i'ú, nepu ra Jesu bi tøgue.

⁸ Y nura hmuntsja'i, 'ra mi hanca yá pat'i pa mi pøgue ja ra 'ñu, ha nu ma'ra mi tot'a ya 'yeza pa mi pøgue nehe ja ra 'ñu. ⁹ Ne

ndunthi mri 'bet'o ne ndunthi mi 'befa, mi mafi'u ne mi ena:

—¡Xá nsunda rá 'ñehe rá T'u ra ndá Davi! ¡Ajuá da japi núni xpá mehni pa da ndá ja guecju! ¡Xá nsunda Ajuá bí 'bai mahets'!

¹⁰ Y ngu bi yut'a ja ra hnini Jerusale xi bi nthøxni ya ja'i ne mri 'ñémbabi'u 'na ngu 'na:

—¿To'oni 'bú?

¹¹ Nu'bú nú'u to'o mi deni, bi dadi ne bi 'ñena:

—Nuni go guehni ra Jesu rá 'mehni Ajuá ne ra me Nasare de Galilea.

Ra Jesu bi 'yenga nú'u mri mpa mbo ra ndanija

(Mr. 11:15-19; Lc. 19:45-48; Jn. 2:13-22)

¹² Nepu ra Jesu bi yut'a ja ra ndanija, ne bi 'yeni gatho nú'u to'o mri mpa ne mri ntai, ne bi púnts'ua yá mexa ya mpataboja, ne bi púnts'ua yá thuhni ya ma domitsu. ¹³ Y bi 'ñémbabi:

—Xa nt'ofu gue ma ngu ra ngu dega sòcambeni, pe nu'ahú xcá 'yot'athohu ra ngu dega mfe.

¹⁴ Ne mi 'buhni 'raya goda ne ya doua ja ra ndanija. Nú'ú bi joni habu mi 'bai ra Jesu, y nu'á bi 'yøthe'u, ne bi ñani. ¹⁵ Ha nuya ndá gá macjá ne ya xahnate de ra ley bi hyanda nuya danga t'øt'e bi 'yot'a ra Jesu. Ne bi 'yøde nuya batsi mi mafi ja ra ndanija ne mi eñ'u: “¡Xá nsunda rá 'ñehe rá T'u ra ndá Davi!” Nu'bú nuya ndá gá macjá ne ya xahnate de ra ley xi bi bø yá cue'u. ¹⁶ Ne bi xipabi ra Jesu bi 'ñembi:

—¿Ha gue hinguí øde nú'á te mंगा nuyu ya batsi?

Nu'bú ra Jesu bi datuabi'u ne bi 'ñembi:

—Haha, dí øde. Xi nu'ahú ¿ha gue hinxá hñe'thu ja ra Maca T'ofu habu ena njaua?:

Asta ya batsi ne ya 'uene nú'u tsøtho, Ajuá bi 'yøt'e pa bi xocambeni'á xi xá hño.

¹⁷ Nu'bú ra Jesu bi zoguini ya ndá gá macjá ne ya xahnate de ra ley, ne bi ma Betania pa ja bá oxini.

Ra Jesu bi japi bi 'yot'a 'nara 'bai gá igo

(Mr. 11:12-14, 20-26)

¹⁸ Rá hyax'a bi menga pa Jerusale, ne de má 'ñu bi zu ra thuhu. ¹⁹ Y ja rá hyo ra 'ñu bi hyandi mi 'bahni 'nara 'bai gá igo, ne bi ma pa habu mi 'bai pa bi hyonga 'raya igo pa da zihma, pe hinte mi tøgue ni 'na, hønse

yá xi mi c'amtho. Nu'bú bi 'ñémbabi ra 'bai gá igo:

—Hinhya'mu ma da nøgue ri igo.

Y 'bestho nura ora'a bi 'yot'a nú'á ra 'bai gá igo. ²⁰ Y nu mi hyanda ya nxadi nú'á xqui nja, xi bi 'yø ne bi 'ñemba ra Jesu:

—¿Hanja 'bestho bi 'yot'a nuna 'bai gá igo?

²¹ Ra Jesu bi datuabi ne bi 'ñembi:

—Xi majuaní dí xi'ahu, 'bu xi gri pe'tshu ndunthi ra jamfri ne hingri dahuu, nu'bú da za gui 'yøthu ya t'øt'e ngu núna dá øt'e. Nehe da za gui 'ñemfu nuna ra t'øhø da mponi rí ma pa ja ra ndehe, ne da mponi.

²² Gatho nú'á gui 'yadihu ne guí camfrihu, gatho da za gui hñañhu.

Ra Jesu bi t'ambabi te ma nsequi mi ha

(Mr. 11:27-33; Lc. 20:1-8)

²³ Nepu ra Jesu bi yut'a ma'na'qui ja ra ndanija Jerusale, ne bi nxahnate. Y nura ora mi xahnate, bi joni habu mi 'bai'a yá ndaxjua ndá ya xodyo ne ya ndá gá macjá, ne bi 'yambabi:

—¿To'o rá 'mehni'i pa gui 'yøt'a nuya ya t'øt'eya? ¿To'o bi 'ra'a nsequi pa gui 'yøt'a njabu?

²⁴ Nu'bú ra Jesu bi dadi ne bi 'ñémbabi'u:

—Nequi ma ga øt'ahu 'nara nt'ani.

Nu'bu gui xicju, nequi ga xi'ahu to'o rá 'mehnigui pa dí øt'a njaua. ²⁵ Xi nú'á ra sistehe mi øt'a ra Xuua Xi'tsate, xi'a ¿to'o go bá pehni'a, Ajuá o ya ja'i?

Nu'bú nu'ú bi mudí bi 'ñámbase'u ne mri 'ñémbabi:

—¿Te ga thøtuahubya? Nu'bu ga emfu gue Ajuá go bá pehni, nu'bú nu'á da 'ñen-gaguihu: “Nu'bú ¿hanja hingá camfrihu nú'á mi mañ'a?” ²⁶ Ha nu'bu xi ga emfu gue ra Xuua go bá pehna ya ja'i, nu'bú nu'ú da nja te da 'yøtcahu, ngue'a gatho'u beni gue ra Xuua go mrá 'mehni Ajuá.

²⁷ Nu'bú ya ndá gá macjá ne ya ndaxjua ndá bi datuabi ra Jesu ne bi 'ñembi:

—Hindí pahe.

Nu'bú ra Jesu bi 'ñembi:

—Nequi hinga xi'ahu to'o bá pencagui pa dí øt'a nuya ya t'øt'e.

Ra 'bede de yoho ya t'u bi 'behna 'befi

²⁸ Nepu ra Jesu bi yopa 'ñémbabi ya ndá gá macjá:

—¿Te guí nuhmaguehu? 'Nara 'ñøhø mi pe'tsa yoho yá t'u, ne bi 'ñemba 'na de

gue'ua: “Rí ma ra 'befibya ja ra ua'obxi.”

²⁹ Nu'bu' nura t'u'a bi dadi ne bi 'ñena: “Hina, papá, hinga ma.” Pe 'mefa bi ntsømse ne bi ma ra 'befi. ³⁰ Nepu ra dada bi 'ñembabi nú'a ma'na rá t'u: “Rí ma ra 'befibya ja ra ua'obxi.” “Haha, papá, ga ma”, bi 'ñembi. Pe nixi himbi ma. ³¹ Hangué de ri yoho ya t'u, çnda'a gue'a bi 'yøtua nú'a bi 'bepabi rá dada?

Bi dadi ya nda' gá macja ne bi 'ñena:

—Nú'a ra t'u bi mehna rá mudi.

Nu'bu' ra Jesu bi 'ñembabi'ua:

—Xi majuañi dí xi'ahu gue ya daga 'yøt'ats'oqui ne ya ts'oja'i go gue'ua ri 'bet'o que gue'ahu pa da yut'a ja rá hmanda Ajuá. ³² Ngue'a ra Xuua Xi'tsate bi 'ñehe bi 'ñu't'ahu ra hñoja'i, pe nu'ahú hinga ne gá camfrihu nú'a bi mañ'a. Pe nuya daga 'yøt'ats'oqui ne ya ts'oja'i, nu'ú ha, bi gamfri nú'a bi mangua ra Xuua ne bi 'ñobri'ua. Pe nu'ahú masque gá hyanthu bi 'ñobri'ua, pe hinga ne gá 'ñobrihu y nixi gá camfrihu nú'a bi mañ'a.

Ra 'bede de ya ts'omefi

(Mr. 12:1-12; Lc. 20:9-19)

³³ Nepu ra Jesu bi yopa 'ñemba ya nda' gá macja:

—'Yøhu ma'na ra 'bede ma ga xi'ahu: Mi 'bu 'nara 'ñhø xi mi pe'tsa ndunthi ya hai, y nuya hai'ua bi gaxni ndunthi ya obxi ne bi guts'i. Nepu ja bi hyocni yoho ya ngu, 'na pa habu da the'ma ra ngui gá obxi, ha nu'a ma'na pa ra dø'ma huahi.

Y nepu bi umba hñandi yá ua'obxi 'rayá mefi. Nepu nu'á bi ma yabu. ³⁴ Ha nu mi nja ra nthuqui, nura me ua'obxi bi mehna 'rayá 'bego pa da c'a'tsa ya hyanthuahi pa da hñanga nú'a made mri 'ñepabi. ³⁵ Pe nú'ua ya hyanthuahi bi gumpa yá 'bego ra me ua'obxi, 'na bi na'mbabi, nu ma'na bi hyo, ha nu ma'na bi tædo. ³⁶ Nepu rá ño'qui, ra me ua'obxi bi mehna ma'na ndunthi yá 'bego, pe nehe'ua bri jabu ngu bi t'øtuabi nú'ua yá mudi.

³⁷ Rá ngats'i ra me ua'obxi bi mehnase rá t'u ne bi 'ñena: “Numa t'u ha, ma da t'øte.”

³⁸ Pe nu mi hyanda ya hyanthuahi nura t'u, nu'ú bi 'ñembi 'na ngu 'na: “Nuni go guehni ma da ts'ocua bi hai. Maha ga hohu pa go ga cohú nuya hai.” ³⁹ Nu'bu' ya hyanthuahi bi gu ra t'u ne bi guqui de ra ua'obxi, ne bi hyo.

⁴⁰ Xi nura me ua'obxi, çte ma da 'yø'tuabi nú'ua ya hyanthuahi nu sta yopa mengui ja rá hai?

⁴¹ Nu'bu' ya nda' gá macja bi dadi ne bi 'ñena:

—Ra me ua'obxi hinda hueca nuya ts'oja'i. Ma da hyo'ua, y nuya ua'obxi ma da umba hñandi ma'ra yá mefi. Ne nu'ú ha, ma da umba ra me ua'obxi made nú'a rí 'ñepabi.

⁴² Nu'bu' ra Jesu bi 'ñembabi ya nda' gá macja:

—Ha gue hincá hñe'thu ja ra Maca T'ofu nú'a mi mangua rá 'mehni Ajuá ma'met'o ne bi 'ñena:

Nú'a ra do bi føthmabu 'na lado nuya hyøngu,

nubya gue'a ra mudi do de rá nija Ajuá.

Y nuse'a go bi megui nura do'a pa da hyø rá nija,

ne dí hanthu gue xi rá nsunda nú'a bi 'yø'te.

⁴³ Hangué dí xi'ahu gue ma da than'ahu nú'a ra ts'edi guí pe'tshu pa gui cøthmahu ja rá hmanda Ajuá, ne ma go da t'umbabi ma'ra ya ja'i nú'ua to'o ma da 'yø'tua nú'a da 'bepabi Ajuá. ⁴⁴ Nu'a tó'o da fe'tsa nura do'a da cuent'ua yá ndo'yo, y nu'a tó'o da ze'mi da qu'e'ti.

⁴⁵ Y nu mi 'yøde ya nda' gá macja ne ya fariseo nuya ya noyaya, nu'ú bi unga nguenda gue go mi sipabi'ua. ⁴⁶ Hangué nu'ú mi ne da gahma ra Jesu, pe mi tsu ya ja'i ngue'a nuya ja'i mi beni gue ra Jesu go 'nará 'mehni Ajuá.

22

Ra 'bede de ra nthati

¹ Ra Jesu bi yopa zofo ya nda' gá macja ne ya ndaxjua nda, ne bi xipa ma'na ra 'bede, ne bi 'ñembi:

² —Ra Nda de mahets'i ma ga hycuahu ngu 'nara nda bi 'yø't'a 'nara ngo ngue'a bi nthata rá t'u. ³ Bi mehna yá 'bego pa da tsi nú'ua mi thø'mi da 'mu ja ra ngo. Pe nu'ú himbi ne bi 'muhni. ⁴ Nepu nú'a ra nda bi mehna ma'na'qui ma'ra yá 'bego ne bi 'ñembi: “Bá xiphu nú'ua to'o dí tømhe gue ya stá hñocje, ne ya stá hohe ya ndamfri ne ma'ra ya hnoca mbo'oni. Ya gatho xa nthoqui, 'ñemfa da 'ñehe ra ngo.” ⁵ Pe nú'ua to'o mi thø'mi hingo bi jamasu nú'a bi xipa nuya 'mehni, 'na bi mada ra 'befi ja yá huahi, ha nu ma'na bi ma da nu rá 'befi ja

ra hnini, ⁶ ha nu ma'ra bi gumpa yá 'mehni ra nda, bi na'mbi nepu bi hyo.

⁷ Ha nu mi badi ra nda nú'a te xqui t'øtuabi yá 'mehni, xi bi bø rá cue. Hangué nu'á bi mehna yá soldado pa bi hyo nú'u ya hyote, nepu bi ts'a'tuabi yá hnini'u. ⁸ Nepu ra nda bi 'ñembabi yá 'bego: "Ya ja gatho pa ra ngo, pe nú'u to'o ndí tø'mi himbi ne bi 'ñehe, bi nts'oc'baha. ⁹ Hangué nubyá grí maha ja ya da'ñu, ne bá tsihu gatho nú'u gui tshahuba." ¹⁰ Nu'bú bi ma ya 'bego bá munts'a gatho nú'u bi zudi ja ya 'ñu, ya ts'o'mui ne ya hoja'i. Njabu bi ñuxa nura danga ngu habu bi nja ra ngo.

¹¹ Nu'bú ra nda bi yut'a mbo habu mi ja ra ngo pa bi zengua nú'u xqui zøhø. Ne bi hyanda 'na mi 'buhni nú'a hinxqui hye ra he dega ngo. ¹² Hangué nu'á bi 'ñembabi: "Amigo, ¿hanja gá cat'iuá hinga he nú'a ra he dega ngo?" Pe nu'á hinte bi dadi. ¹³ Nu'bú ra nda bi 'ñembabi yá 'bego: "Tha'tuahú yá ua ne yá 'ye nuna ja'i, ne bá fothabu møte ja ra 'bexuui pa ja dí nzonini ne ja dí gustri yá ts'i."

¹⁴ Nu mi uadi ra Jesu bi metuabi ra 'bede'u bi 'ñembi:

—Ngue'a ndunthi da ts'ofu, pe ts'utho nú'u xa thahni.

Ra Jesu bi ma de ra boja nú'a adi ya nda de ya hnini

(Mr. 12:13-17; Lc. 20:20-26)

¹⁵ Nu'bú nu mi 'yøde ya fariseo nuya noy-aya, nu'ú bi njuqui pa bi mambi hanja da za da xaxa ra Jesu dega noya. ¹⁶ Nu'bú bi mehna yá mfats'i'u mahyegui co 'rayá mfats'i ra nda Erode pa bá ø'tua 'nara nt'ani ne bi 'ñembi:

—Xahnate, dí pahe gue nu'i guí manga nú'a majuani, ne guí udi xi xá hño rá noya Ajuá, ne hinto guí tsu, nixi guí huahna ya ja'i. ¹⁷ Hangué dá e ga an'ahe te guí xicje, ¿ha gue xá hño ga juthe nú'a ra boja adi ra nda Cesa, o hina?

¹⁸ Pe ra Jesu bi batuatho yá ts'omfeni'u, hangué bi 'ñembi:

—Nu'ahú 'nagyá yohmihu, ¿pa te guí xaxcahu? ¹⁹ Ñutcahuua nú'a ra boja adi ra nda Cesa.

Nu'bú nu'ú bi 'ñutuabi nú'a ra boja mi adi. ²⁰ Ha ra Jesu bi hyandi bi 'ñembabi:

—¿To'o rá c'oi núna huxcua ja ra boja, ne te rá 'be mangua?

²¹ Ha nu'ú bi dadi ne bi 'ñena:

—Rá c'oi ra nda Cesa.

Nu'bú ra Jesu bi 'ñembabi:

—Umfu ra nda Cesa nú'a rí 'ñepabi'a, y nehe umfu Ajuá nú'a rí 'ñepabi.

²² Nu mi 'yøde njabu'u, xi bi 'yø nts'edi. Nepu bi zohni ra Jesu, bi ma'u.

Ya saduceo bi 'yamba ra Jesu de rá ñoho ra te

(Mr. 12:18-27; Lc. 20:27-40)

²³ Nú'a ra pa'a, bi zøhø habu mi 'bu ra Jesu 'raya saduceo nú'u mi camfri gue hinda yopa nte nú'u xa du. Nu'ú bi 'yambabi ra Jesu ne bi 'ñembi:

²⁴ —Xahnate, ra Moise bi ma gue 'bu 'nara 'ñøhø da du ne hinda zogui ni 'nará batsi, nu'bú 'na de gue nú'u yá cu nú'a ra 'ñøhø bi du da nthatui nú'a ra 'behña bi gohi sehe pa da øtua rá 'bai ndu rá cu, ne da me'tsua ya batsi pa da thu'mbabi rá thuhu ndu rá cu.

²⁵ Nuje dá pahe yoto ya 'ñøhø mri ncu, nu'á rá mudi bi nthati pe 'mefa bi du, ne himbi zocuabi ni 'nara batsi. Nepu 'mefa nurá 'behña bi nthatui 'nará cu ndu rá dame.

²⁶ Nehe bi du nú'a rá ñoho ra 'ñøhø, nehe nú'a rá hñu, ne bi njabu gatho nú'u yoto ya 'ñøhø bi nthatui 'nadra 'behña, ne 'mefa bi uadi bi du 'rama'na gatho nú'u yoto. ²⁷ Y rá ngats'i bi du ra 'behña nehe. ²⁸ Nu'bú xi sta yopa nte gatho nú'u xa du, ¿to'o xi majuani drá 'behña nú'a ra 'behña bi nthatui gatho nú'u yoto ya 'ñøhø mri ncu?

²⁹ Nu'bú ra Jesu bi datuabi ne bi 'ñembi:

—Xi xá nts'o ri mfenihu gue'a hingui pahu ra Maca T'ofu nixi rá ts'edi Ajuá. ³⁰ Ngue'a nura pa da yopa nte nú'u xa du, ya hinda ma da nthati ya ja'i, gue'a nu'ú ma da nja ngu ya enxe nú'u bí 'bui mahets'i.

³¹ Pe de nú'a rá ñoho ra 'mui, ¿ha gue hinxca hñe'thu nú'a bi manga Ajuá ne bi 'ñena?:

³² "Nuga go rá Ajuagui ra Abrá, ne ra Isaac, ne ra Cobo." Ajuá go gue'a ra Ajuá de nú'u te, hingue de nú'u xa du. Hangué ra Abrá ne ra Isaac ne ra Cobo bí te ja rá thandi Ajuá.

³³ Ne nu mi 'yøde ya ja'i nurá nt'utuate ra Jesu, xi bi 'yø.

Ra hmanda nú'a ma'na ra dangui

(Mr. 12:28-34)

³⁴ Nu mi badi ya fariseo gue ra Jesu xqui go'tua yá ne ya saduceo, nu'bú bi munts'i'u pa da nu te da 'yø'te. ³⁵ Nepu 'na de gue'u mrá xahnate de ra ley bi ma bá xaxa ra Jesu, bi 'yø'tua 'nara nt'ani ne bi 'ñembi:

³⁶ —Xahnate, ¿nda'a gue'a ra hmanda ma'na ra dangui de gatho nú'u ya hmanda huxa ja ra ley?

³⁷ Ha ra Jesu bi dadi ne bi 'ñembi:

—“Madi Ajuá ri Hmu con gatho ri mai, con gatho ri ts'edi, ne con gatho ri mfeni.”

³⁸ Nuna go guehna xi ra dangui ne ra mudi hmanda. ³⁹ Y nurá ñoho ra hmanda ngut'atho, nú'a ena gui madi ri miqu'eiui ne gui su ngu grí nsu sehe. ⁴⁰ Ne gatho nú'a bi manga ra Moise ja ra ley, ne nú'a bi manga ma'ra yá 'mehni Ajuá, ne nuya yoho ya danga hmanda, go ri 'natho.

¿Ha gue ra Cristo go rá t'u ra nda Davi?

(Mr. 12:35-37; Lc. 20:41-44)

⁴¹ De mi 'buhnitho ya fariseo, ra Jesu bi 'yø'tuabi 'nara nt'ani nehe, ⁴² ne bi 'ñembabi:

—Xi'ahu, ¿te xi gui mañhu de ra Cristo rá 'mehni Ajuá nú'a ma da nda? ¿To'o gui emfu gue rá t'u'a?

Ya fariseo bi dadi ne bi 'ñena:

—Rá t'u ra nda Davi.

⁴³ Nepu ra Jesu bi 'ñembabi'u:

—Nu'bú ¿hanja ra Davi po rá ts'edi ra Mäca Ndañi bi ma gue ra Cristo go gue'a rá Hmu? Ngue'a ra Davi bi 'ñena:

⁴⁴ Ajuá ra Dada bi 'ñembabi ma zi Hmu:

“Bá ehe gui hñudiua ja ma 'ñei asta hinga tsiñ'a'i gatho ri nconra pa da gohi'u de nja'ti ri ua.”

⁴⁵ Ha nu'bú go drá t'uhma ra Davi nura Cristo, nu'bú ¿hanja bi 'ñenga ra Davi gue go rá Hmu?

⁴⁶ Nu'bú ya fariseo himbi za te bi dadi, y desde ra pa'a ya ni 'na de gue'u himbi za bi 'yø'tua ma'ra ya nt'ani ra Jesu.

23

Ra Jesu bi ma de yá ts'o'befi ya fariseo ne ya xahnate de ra ley

(Mr. 12:38-40; Lc. 11:37-54; 20:45-47)

¹ Nepu ra Jesu bi zofó yá nxadi ne ra hmuntsja'i ne bi 'ñembabi:

² —Nubya ya fariseo ne ya xahnate de ra ley u't'a'ihu te rí ñoni da manga ra ley nú'a bi 'yofó ra Moise. ³ Hangue gatho nú'a da xi'ahu'u 'yø'tehu, ne ostí ma da zabi'ihu gui 'yøthu. Pe nehe oxqui tenbahu yá ts'o'befi'u. Nu'a udi'u gue'a xá hño, pe nu'ú hingo ø't'e nú'a udi'u. ⁴ Nu'ú tutua ya ja'i ya 'bats'i xi xá hñu, pe nu'ú ni ts'u yá

mfats'i. ⁵ Nu'ú ø't'a yá 'befi ja yá thandi ya ja'i pa da pønga yá hmi, asta cueta ya t'ofó ya yá de ne tsuta ya pants'a xifri ya yá 'ye y ja xa nt'ofoni 'raya xeni de ra Mäca T'ofó, ne nuyá he ma'na xá ma de yá he ma'ra ya ja'i pe yá nt'ets'itho. ⁶ Nu'ú de ja 'nara ngo ri ho da hñudi ja ya mudi hudi pa da ñuni, ne ri ho da hñudi ja ya hoga hudi nuni ja yá nija pa da t'e'tsua yá nsu. ⁷ Nu'ú ri ho dra zenjua ja ra tai co ndunthi ra t'equ'ei, ne ri ho da t'embabi gue go gue'u xi ya hoga xahnate.

⁸ Pe nu'ahu oxqui hohu to'o da 'ñe'ts'a i nsuhu da 'ñeñ'ahu gue go gyá xahnatehu, ngue'a gatho'ihu grí ncuñu, ne 'natho ri xahnatehu 'bui, y nú'a go gue'a ra Cristo nú'a to'o bá pøhna Ajuá pa da nda. ⁹ Y nixi nú'u to'o xahn'a'ihu nuua ja ra ximhai, oxqui emfu gue go gue'u ri dadahu, ngue'a 'natho ri Dadahu 'bui, y nú'a go gue'a bi 'bui mahets'i. ¹⁰ Y nixi oxqui ma gui hohu da t'eñ'ahu gue go gyá ndahu, ngue'a 'natho ri ndahu 'bui, y nú'a go gue'a ra Cristo nú'a to'o bá pøhna Ajuá pa da nda. ¹¹ 'Bu 'na de gue'ahu da ne to'o da ndangui, mahyoni go gue'a dri 'begohu. ¹² Ngue'a nu'a tó'o ri 'ñexasebya, 'mefa da ua rá nt'ets'i, pe nu'a tó'o hingrá 'ñets'ibya, 'mefa go ma da t'e'tsua rá nsu ja rá thandi Ajuá.

¹³ ¡Nú'ahu xahnatehu de ra ley ne nú'ahu gyá fariseohu, 'nagya yohmihu, huocate'ihu ngue'a ma xi dra castiga'ihu! Xcá co'thu ra gosthi pa hinto da yut'a ja rá hmanda Ajuá, nixi gui cuthu, ha nixi gui hophu to'o da yut'i.

¹⁴ ¡Nú'ahu xahnatehu de ra ley ne nú'ahu gyá fariseohu, huocate'ihu ngue'a ma xi dra castiga'ihu! Xi grí xadihmanu ja ri nijahu ja yá thandi ya ja'i 'ñena hinte gui øthu, pe 'nagya yohmihu ngue'a gui hanbahu yá ngu ya 'bente viuda, hangue Ajuá ma'na ma da castiga'ihu.

¹⁵ ¡Nú'ahu xahnatehu de ra ley ne nú'ahu gyá fariseohu, 'nagya yohmihu, huocate'ihu ngue'a ma xi dra castiga'ihu! Nu'ahu grí mahua grí mahuni gui hoñhu ya ja'i pa gui 'ñutuabihu nú'a ri jamfrihu, y nu'bu ya bi gamfri'ihu, nu'bú ma'na gui ts'ocuah yá mfeni, ne ma'na ya gá 'yenthu ja ra nidu ngu nú'a habu grí maha nehe.

¹⁶ ¡Nu'ahu gui ne gui 'ñuhmanu ra 'ñu, pe nixi gui pahu habu grí maha nehe, huocate'ihu ngue'a ma xi dra castiga'ihu!

Ngue'a guí eñhũ gue 'bu 'nara ja'i da jura po ra nija, hinte ri muui nú'a bi jura. Pe 'bu da jura po ra oro nú'a ja mbo ra nija, nu'bú ha, guí eñhũ gue ri muui nú'a bi jura. ¹⁷ ¡Nagyá 'bemfenihũ, ya xcá 'behũ ra 'ñũ! ¿Nda'a ma'na ri muui, ra nija o nú'a ra oro ja mbo ra nija? Ra nija gue'a ma'na ri muui, gue'a ja xra japini ra oro. ¹⁸ Nehe guí eñhũ gue 'bu to'lo da jura po ra ata hinte ri muui nú'a bi jura. Pe nu'bu da jura por nú'a ra 'baha xa thuxa ja ra ata, nu'bú ha guí eñhũ gue ri muui nú'a bi jura. ¹⁹ ¡Nagyá 'bemfenihũ, ya ma'na xcá 'behũ ra 'ñũ! ¿Nda'a ma'na ri muui, ra ata o nú'a ra 'baha xa thuxni ja ra ata? Ra ata gue'a ma'na ri muui gue'a ja bri japini nú'a ra 'baha'a. ²⁰ Hangué nu'a tó'o ri jura po ra ata, hingue hõnse po ra ata ri jura, nehe ri jura po gatho nú'a ra 'baha xa thuxni nehe. ²¹ Ne nu'a tó'o ri jura po ra nija, hingue hõnse po ra nija ri jura, nehe ri jura po Ajuá ngue'a nú'a ja 'buhni'a. ²² Nu'a tó'o ri jura po mahets'i, hingue hõnse po mahets'i ri jura, nehe ri jura po rá hudi Ajuá ne por guesé Ajuá ngue'a go gue'a rá hudi'a.

²³ ¡Nú'ahũ xahnatehũ de ra ley ne nú'ahũ gyá fariseohũ, 'nagyá yohmihũ, huecate'ihũ ngue'a ma xi dra castiga'ihũ! Nu'ahú guí 'uecju 'ret'a de ra bexo pa Ajuá de nú'a guí tahũ 'bu guí pahũ ra zi xac'ri, o ra zi ani, o ra zi cominu. Pe hingo guí øthũ nú'a ma'na mahyoni ngu mangua ra ley, hinguí udihũ ra hoga'mui, nixi otho ri nthecatehũ, ne hinguí øthũ nú'a guí mañhũ. ²⁴ Nu'ahú guí ne guí 'ñuhmahũ ra 'ñũ, pe nixi guí pahũ habũ grí maha nehe. Nu'ahú guí njahũ ngu 'nara ja'i nú'a faxa ra t'afi pa hinda tho ya t'uca zu'ue, pe sta zi, tut'atho ya danga zu'ue, y nixi bi za te 'be bi dut'i.

²⁵ ¡Nú'ahũ xahnatehũ de ra ley ne nú'ahũ gyá fariseohũ, 'nagyá yohmihũ, huecate'ihũ ngue'a ma xi dra castiga'ihũ! Guí njahũ ngu ra xut'a vaso ne ra xut'a manza, xũqui hõnse de thi ha nu de mbo xi rá nts'o. Njabũ mbo ri mfenihũ nehe hinxá nt'axi ngue'a gyá ndustehũ ne gyá ts'o'yohũ. ²⁶ Nagyá godahũ. Hye'habũ 'met'o ya ts'omfeni pa njabũ strá nt'axi'ihũ ne pa da za guí 'yøthũ nú'a xá hño.

²⁷ ¡Nú'ahũ xahnatehũ de ra ley ne nú'ahũ gyá fariseohũ, 'nagyá yohmihũ, huecate'ihũ ngue'a ma xi dra castiga'ihũ!

Guí njahũ ngu ya pantyo xi xá nt'axi de thi ne ri hnequi mahotho, pe mbo xi rá dama nts'o. ²⁸ Hangué nu'ahú guí njahũ nehe ngue'a guí 'ñet'a hoja'ihũ pe guí beñhũ ya ts'omfeni ne gyá yohmihũ.

²⁹ ¡Nú'ahũ xahnatehũ de ra ley ne nú'ahũ gyá fariseohũ, 'nagyá yohmihũ, huecate'ihũ ngue'a ma xi dra castiga'ihũ! Guí jamasubihũ yá pantyo nú'ũ yá 'mehni Ajuá xa du, ne guí cathũ mahotho nuyá pantyo nu ma'ra ya hoja'i xa du. ³⁰ Ne guí eñhũ: "Nu'bu ya gra 'buhmahe nuya pa'ũ, nu'bú hinstá faxhe ndu ma xitahe pa xa hyopa nú'ũ yá 'mehni Ajuá." ³¹ Hangué nu'ahú guí mansehũ gue go gue'a'ihũ gyá t'ahũ de nú'ũ to'o bi hyopa yá 'mehni Ajuá. ³² Hangué nú'a hingo bi juata ndu ri xitahũ, ma go guí juadi guí 'yøthũya.

³³ ¡Nu'ahú guí njahũ ngu ya qu'eña, hinguí ma guí c'othũ de ya danga øgui nú'ũ ma guí thohũ ja ra nidu! ³⁴ Ma ga pehn'ahũ ma'ra ya 'mehni ne ma'ra ya bamhya ne ma'ra ya xahnate. 'Ra de gue'ũ ma guí hyohũ, nu ma'ra ma guí tsuthũ ja ra pont'i, ha nu ma'ra ma guí na'mbabihũ ja ri nijahũ, ne hinhyabũ ma guí hophũ da 'mui'ũ. ³⁵ Y njabũ ma go guí juthũ nehe de nú'ũ ya hoja'i xa tho, bi mudi co ra Abé asta ra Sacaría nú'a mrá t'ũ ra Berequía. Nura Sacaría go gue'a gá hyohũ mbo ri nijahũ guetbũ ja ra ata. ³⁶ Xi majuaní dí xi'ahũ gue nu'ahú ma go guí tuxhũ gatho nuya thaiya.

*Ra Jesu bi du rá mui po ya me Jerusale
(Lc. 13:34-35)*

³⁷ Nu'ahũ me Jerusale, guí tedohũ ne guí hophũ yá 'mehni Ajuá nú'ũ bí pehn'ahũ. ¡Hangu ya i'qui dá ne ga munts'ahma'ihũ ngu 'nara zi øni huixa yá zi t'ũ'ni, pe nu'ahú hingá nehũ! ³⁸ Nu'bú nuri nguhũ ma da gose. ³⁹ Ngue'a dí xi'ahũ gue ya hinguí ma guí yopa hyandgaguihũ asta hinga yopa pengui. Nu'bú ha, nu'ahú ma guí 'ñeñhũ: "Xá nsunda nú'a to'o bá pehna Ajuá pa da ndá ja guecju."

24

*Ra Jesu bi m̄ gue da nhuata ra ndanija
(Mr. 13:1-2; Lc. 21:5-6)*

¹ Nepũ ra Jesu bi øni de ra ndanija, ne ya mi 'ba'ñũ'a yá nxadi bi e bi zũdi pa bi 'ñutuabi gatho nuya ngu de ra ndanija.

² Nu'bú ra Jesu bi 'ñembabi'ũ:

—Xi majuani dí xi'ahũ, gatho nuya nguyũ ma da nhuati ne hinda ma da gohi ni 'nara do mañã co ma'na rá midoui.

Ya nt'udi ante rá uadi ra ximhai
(Mr. 13:3-23; Lc. 21:7-24; 17:22-24)

³ De guehni bi ma ra Jesu co yá nxadi pa ja ra t'òhò 'bo Olivo, ne ja bá huhni ra Jesu. Nepũ bi joni yá nxadi pa bi 'yamba she'e'a ne bi 'ñembi:

—Dí ne xi gui xicje ha'mũ ma da nja nú'a gá ma, ne te ma nt'udi ma ga hanthe pa ga pahe gue ya ma gui yopa penguiua ma'na'qui, ne pa ga pahe ha'mũ rá uadi ra ximhai.

⁴ Nu'bu ra Jesu bi datuabi ne bi 'ñembi:

—Jamasuhũ oto sti ma da hya'ahũ.

⁵ Ngue'a ma da 'ñehe ndunthi nú'ũ to'o di ñã de ma thuhu ne di eñ'ũ: “Nugui go drá Cristo bá pencagui Ajuã pa ga ndã.” Y njabu ma da hyat'a ndunthi ya ja'i. ⁶ Nehe ma gui 'yòdehũ da hmã de ya tuhni nú'ũ ya ja, ne nú'ũ hingui jatho. Pe nu'ahũ osti ma da du ri muĩhũ, ngue'a pe'tsi te da njabu. Pe hingo gue'a rá uadi ra ximhai ngue'a ri 'betho ma'ra te da nja. ⁷ Ngue'a ma da ntuhũ ya hnini co ma'ra ya hnini. Ma da nja ra danga thuhu ne ya danga hñeni, ne ma da nja ya mbimhai haburaza. ⁸ Y gatho nuya dumũiya, guehya ya mũdi ugui.

⁹ Nú'ũ hingyá gamfri ma da gu'ahũ da nap'ahũ o da hyo'ahũ, ne toraza da utsa'ihũ ngue'a xcã camfriguĩhũ. ¹⁰ Ha nuya pa'ũ ndunthi ma da 'bedi yá jamfri, ne ma da 'ñutsa 'na ngu ma'na, ne ndunthi ma da da yá miqu'eiu. ¹¹ Y ma da 'mũ ndunthi ya hyate badi, da 'ñena gue go xuá mehna Ajuã, ne ma da hyat'a ndunthi ya ja'i. ¹² Ndunthi ya ja'i ma da 'bedi ra hmãte ngue'a ma'na xi ma da ndangui ra ts'oqui gatho ja ra ximhai. ¹³ Pe nu'a tó'o hinda 'uegue de Ajuã, nú'a go gue'a ma da mpòhò. ¹⁴ Ma da nt'òde ra noya gue ra Ndã de mahets'i ma da 'ñehe pa da ndã. Nunã ma da nt'òde ja gatho rá ngũni ra ximhai pa njabu da 'yòde gatho ya ja'i de gatho ya hnini. Nepũ de gue'a ja dí uadi ra ximhai.

¹⁵ Ra Dañe nú'a mrá 'mehni Ajuã bi 'y- ofo de nú'a ra ts'ot'òt'e ma da nja mbo ja ra ndanija de Jerusale pa da nts'onga ra ndanija. —Nu'a tó'o da hñe'ta nuna t'ofonã mahyoni da badi xá hño te mã.— Ha nu xcrí hyanthe da t'òt'a njabu mbo ra ndanija,

nu'bu njabu gui pahũ gue ya bi zò ra ora. ¹⁶ Nu'bu nu'ahũ me Judeahũ, ma gui 'bathũ grí maha ja ya t'òhò. ¹⁷ Y 'bu gri 'yohũ ja rá patio ri nguũ, oxqui ma gui cũthũ 'met'o pa te gui hñaxhũ, ngue'a mahyoni gui dama maha. ¹⁸ 'Bu gri 'yohũ ra 'befi ja ya huahĩ, oxqui penju ja ri nguũ pa gui hñaxa ri hehũ. ¹⁹ Huecazite nú'ũ ya 'behñã di da'thi ne dya nzũ nuya pa'ũ. ²⁰ 'Yaphũ Ajuã gue nú'a ra pa xcrí 'bathũ, hindi ta ya tse nixi dra pa dega tsaya. ²¹ Ngue'a nuya pa'ũ ma da nja ndunthi ya ts'othogui nú'ũ hinhya'mũ xa hnequi desde bi mũdi ra ximhai, ne nixi hinda ma da yopa nja ma'na'qui. ²² Ajuã ma da 'yòt'e pa hinda njabu ndunthi ya pa, ngue'a nu'bu da njabu ndunthi ya pa, nu'bu da du gatho. Pe po rá ngue ya gamfri, Ajuã ma da 'yòt'e pa da thogui 'bestho nú'ũ ya pa dega ts'othogui.

²³ Nu'bu 'na to'o da 'ñeñ'ahũ gue nuua ja 'bucua ra Cristo nú'a bá pehna Ajuã pa da ndã, o bí 'bui ringuehni, oxqui ma gui camfribihũ. ²⁴ Ngue'a ma da 'mũi 'raya ja'i da 'ñena gue go di gue'ũ ra Cristo nú'a bá pehna Ajuã pa da ndã, ne ma da 'mũ ma'ra ya hyate badi. Nú'ũ ma da 'ñudi ndunthi ya danga nt'udi ne da 'yòt'a ya t'òt'e 'ñena xi majuani pa da hyat'a ya ja'i, ne da nehma'ũ da hyat'a ya gamfri nehe. ²⁵ Ya stá 'bet'oi'ihũ ra noya de nú'a ma da nja, hangue osti ma da tha'ahũ. ²⁶ Hangue 'bu da t'eñ'ahũ gue ra Cristo bí 'bui ja ra mbonthi, oxqui ma gui mahani. O 'bu da t'eñ'ahũ: “Ndi bá ehũ ja 'bucua mbo ra ngu”, oxqui ma gui camfribihũ. ²⁷ Ngue'a nurá yo'ñehe Nú'a To'o bi e bi Nja'i xcrá thamfrihũ da dama zòhò ne da hnequi gatho ja ra ximhai nja ngu 'nara huei ri yot'a mbòxhyadi ne asta yũhyadi. ²⁸ Nuya pa'ũ ma da nja ngu ya pada ri munts'i habũ 'beni nú'a te xa du.

Ra Jesu bi mã hanja ma da yopa mengui ja ra ximhai

(Mr. 13:24-37; Lc. 21:25-33; 17:26-30, 34-36)

²⁹ Ngu da thogui nuya pa'ũ dega ts'othogui, 'bestho ma da 'mexuui ra hyadi, ne ra zanã hinda ma da yot'i. Ya tsò ma da dagui de mahets'i, y mahets'i ma da huat'i nts'edi. ³⁰ Nepũ ma da hnequi 'nara nt'udi nuni mahets'i de rá yo'ñehe Nú'a To'o bi e bi Nja'i, ne gatho ya ja'i de ra ximhai ma da nzoni nu stí hyandi da zòhò, nu sta 'ñehe ja 'nara guui con gatho rá ts'edi ne co rá

nsunda pa da e da ndá. ³¹Ma da nt'ode 'nara trompeta, nepu Nú'a To'o bi e bi Nja'i ma da mehna yá enxé gatho ja rá nguni ra ximhai pa da munts'a gatho nú'u xa huahni'a.

³²Yohu nuna ra 'bede de ra igo: Nu xcri hyanthú gue ya ja yá 'roho ne ya ja yá xi, nu'bú gui pahú gue ya ma da zohó ya pa dega pahyadi. ³³Hangue nu xcri hyanthú da nja gatho ngu nú'a dí xi'ahú, pahú gue Nú'a To'o bi e bi Nja'i ya ma dua yopa pengui. ³⁴Xi majuani dí xi'ahú gue gatho nuya ma da múdi da nja ante da du nuya ja'i 'buibya ja ra ximhai. ³⁵Mahets'i ne ra ximhai ma da uadi da thogui, pe numa noya hinhya'mu da uadi, ma da nja pa nzantho.

³⁶Ni 'na hinto padi ra pa nixi ra ora nurá yo'ñehe Nú'a To'o bi e bi Nja'i, nixi nú'a, nixi ya enxé bí 'bu mahets'i hingui padi, hõnse ma Dada há, go padi ha'mu da 'ñehe.

³⁷Ha nu sta yopa 'ñehe Nú'a To'o bi e bi Nja'i, ma da nja ngu nú'u ya pa de ra Noé. ³⁸Nuya pa'u ante da ñuxa ra dehe ja ra ximhai, ya ja'i mi ñuni mi tsithe ne mi øt'anthati ngu xi yá nzai. Mi øt'a njabu asta nú'a ra pa bi yut'a ra Noé ja ra danga motsa nú'a xqui hyoqui. ³⁹Nepu mi damfri'u bi ñuxa ra dehe ja ra ximhai ne bi jat'i gatho nú'u ya ts'ojá'i. Ma da njabu nehe nú'a ra pa rá yo'ñehe Nú'a To'o bi e bi Nja'i. ⁴⁰Nuya pa'u, 'bu yoho ya 'ñohó di 'yo ra 'befi 'nadbú ja ra huáhi, sta damfri da ts'ixa 'na de gue'u, ha nu ma'na da gohni. ⁴¹'Bu yoho ya gani di 'bu 'nadbú, sta damfri da ts'ixa 'na de gue'u, ha nu ma'na da gohni.

⁴²Hangue ndø'mhú, ngue'a hingui pahú ha'mu ma da zohó ri Hmuhú. ⁴³Ya guí pahú, 'bu 'nara me ngu di pahmá te ma ora da zohó 'nara be, nu'bú hinda 'ñahá'a pa hinda hopa ra be da xocua rá ngu pa da bepabi. ⁴⁴Hangue ne'ahú xi da ndø'mhú, ngue'a xcri thamfrihu da zohó Nú'a To'o bi e bi Nja'i.

*Ra hoga 'bego ne ra ts'o'bego
(Lc. 12:41-48)*

⁴⁵Nu'a tó'o ra hoga 'bego ne xi ra hoja'i tsa da t'ent'ua rá 'yé rá ngu rá hmu, nehe da t'ent'ua rá 'yé ya 'bego nú'u hoqui te da ts'i ora mahyoni. ⁴⁶Nu'bú xi da johya nú'a ra hoga 'bego nu sta zohó rá hmu da zúdi di øt'a ngu nú'a rí 'ñehe. ⁴⁷Xi majuani dí xi'ahú, nura hmu'a ma da hñuxa dega 'betri nú'a ra 'bego pa da supa gatho nú'a te pe'tsi. ⁴⁸Pe xi'bu nura 'bego'a da bøni dra

ts'o'mui y da beni gue rá hmu hinga 'bestho da dama mengui, ⁴⁹nepu nu'á da múdi da na'mba yá mi'begoui, ne da ma da ñuniui ne da ntsiui ya tixfani. ⁵⁰Ha sta damfri da zohó rá hmu nú'a ra ora hindi tø'mi. ⁵¹Nu'bú nura hmu'a ma xi da ncue co nurá 'bego'a, hangue da umba 'nara danga castigo, ne da mehna habú 'bu ya yohmi pa ja dí nzonini ne ja dí gustri yá ts'i.

25

Ra 'bede de 'ret'a ya nxutsi

¹Nurá yo'ñehe ra Ndá de mahets'i ma ga hyecuahú ngu ra 'bede de 'nara nthati bi nja. 'Ret'a ya nxutsi bi hñaxa yá ñot'i dega aceite pa bi ma bá thadi nú'a ra 'ñohó mi ma da nthati. ²Ha de nú'u 'ret'a ya nxutsi, cut'a xqui hñoqui co yá ñot'i, pe nú'u má cut'a hinxqui hñoqui. ³Ha nú'u cut'a hinxqui hñoqui, himbi hñaxa ndunthi ra aceite pa da xit'a ja yá ñot'i. ⁴Pe nu'u má cut'a xqui hñoqui há, bi ñu'tsa yá ñot'i co ra aceite, nehe bi hñaxa 'nara xito mi ñuts'i pa sta thegue nú'a mi po ja ra ñot'i da xit'a ma'na. ⁵Hinga 'me bi zohó nú'a mi ma da nthati, hangue gatho nú'u 'ret'a ya nxutsi bi zú ra t'ahá ne bi 'ñahá. ⁶Y ngu made ra xuui bi nt'ode 'nara hmafi ne bi t'emba ya nxutsi: "¡Yá xa 'ñeua núni ma da nthati, bá ehú gui thadihu!" ⁷Nu'bú 'bestho bi nuhu gatho nú'u 'ret'a ya nxutsi ne bi múdi bi tsogúe yá ñot'i. ⁸Ha nú'u cut'a hinxqui hñoqui, 'bestho bi 'ñembabi nú'u má cut'a xqui hñoqui: "Xecje ts'u rí zi aceitehu ngue'a ya huet'atho ma ñot'ihe." ⁹Ne nú'u ya nxutsi xqui hñoqui bi datuabi nú'u má cut'a ne bi 'ñembi: "Hina, hinga xe'ahe, xi'bu ga njahebu ngu'ahú. Ma'na xá hño grí maha gui tañhu habú bí 'ba. Bá tañhu pa gue'ahú." ¹⁰Pe de bi ma'u da danga ra aceite, nura ora'a bi zohó nú'a mi ma da nthati. Nu'bú nú'u cut'a ya nxutsi xqui hñoqui bi meui ne bi yut'ui'u mbo habú mi ma da nja ra ngo dega nthati. Nepu 'bestho bi jot'a ra gosthi. ¹¹Ha 'mefa bi zohó nú'u ma'ra ya nxutsi ne bi 'ñeñu: "¡Xogaguihe ra gosthi, zi Hmu, xogaguihe!" ¹²Pe nú'a to'o mi ma da nthati bi datuabi'u ne bi 'ñembi: "Xi majuani dí xi'ahú gue hindi pa'ahu to'o'ihu."

¹³Nu'bú ra Jesu bi 'ñena:

—Hangue nu'ahũ hñocju ne xi da ndø'mhũ, ngue'a hingui pahũ te ma pa ni te ma ora ma da zøhø Nú'a To'lo bi e bi Nja'i.

Ra 'bede de 'nara hmu bi zocua ra boja yá 'bego

¹⁴Nehe rá yo'ñehe ra Ndã de mahets'i ma ga hycuahũ ngu rá 'bede 'nara hmu co yá 'bego. Nú'a ra hmu ya mi 'ba'ñu da ma ja ma'na ra hai yabũ, ne bi zohna 'rayá nzai 'bego pa bi zocuabi rá boja pa da xu de da pengui.

¹⁵'Na de gue'ũ bi zocuabi cut'a 'mo, ma'na bi zocuabi yo 'mo, ha nu'a ma'na bi zocuabi 'na 'mo. Ngu rá ndangui rá mfaði cada 'na, gue'a rá ndunthi ra boja bi ts'ocua. nepũ ra hmu bi gũ rá 'ñu bi ma. ¹⁶Nú'a ra 'bego xqui ts'ocua cut'a 'mo, nu'á bi ma bi pũnts'a nura boja'a ne bi dahã má cut'a 'mo. ¹⁷Ha nu'á tó'lo xqui ts'ocua yo 'mo mbexo, bi pũnts'a nú'a ra boja'a, ne bi dahã má yo 'mo. ¹⁸Pe nu'á tó'lo xqui ts'ocua 'na 'mo mbexo, nu'á bi ma bá xei 'nara o'tsi ne bi 'yagui nú'a ra boja xqui zocuabi rá hmu.

¹⁹Bi thogui ndunthi ya pa, nepũ bi zøhø ra hmu bi 'ñũt'ũendaui yá 'bego. ²⁰Bi zøhø 'met'lo nú'a xqui ts'ocua cut'a 'mo, ne bi umba rá hmu nú'a má cut'a 'mo xqui dahã de nú'a xqui ts'ocua, ne bi 'ñembabi: "Gá tsogagui cut'a 'mo, pe nubyá jaua nuna má cut'a 'mo stá tãhã de nú'a gá tsogagui."

²¹Nu'á ra hmu bi ðaði ne bi 'ñena: "Xi xá hño ri 'befi. Nu'i xi 'nagrã hoga 'bego. Nubyá ma ga tsoc'a'i ma'na ndunthi ra boja pa gui japi da xu, ngue'a xi xcã paði xcã japi da xu nú'a 'na tui dá tsoc'a'i. Nubyá bá ehe pa ga johyahũ." ²²'Mefa bi zøhø nú'a to'lo xqui ts'ocua yo 'mo, ne bi 'ñemba rá hmu: "Gá tsogagui yo 'mo, pe nubyá jaua nuna má yo 'mo stá tãhã de nú'a yo 'mo gá tsogagui." ²³Nu'á ra hmu bi ðaði ne bi 'ñembabi: "Xi xá hño ri 'befi. Nu'i xi 'nagrã hoga 'bego. Nubyá ma ga tsoc'a'i ma'na ndunthi ra boja pa gui japi da xu, ngue'a xi xcã paði xcã japi da xu nú'a 'na tui dá tsoc'a'i. Nubyá bá ehe pa ga johyahũ."

²⁴Pe nu mi zøhø nú'a ra 'bego xqui ts'ocua 'na 'mo, nu'á bi 'ñembabi rá hmu: "Nuga dí paði gue xi grí japa ri 'bego da mpefi nts'edi ne guí xofo habũ hingo xcã pot'i, ne guí munts'a ra trigo habũ hingo xcã piqui. ²⁵Hangue nuga dá tsu'i, xi'bu ga tuxa ra thai, hangue dá ma dá agui ri boja ja ra hai. Pe nubyá jaua núna gá tsogagui." ²⁶Bi ðaði ra

hmu ne bi 'ñembabi: "Nu'i 'nagrã ts'o'mui ne 'nagrã dahñe 'bego, 'bũ guí beni gue dí xofo habũ hingo stá pot'i ne dí munts'i habũ hingo stá piqui, ²⁷nu'á hã gue himi tsa xcã nu te xcã 'yøt'e pa xa xu ma boja dá tsoc'a'i pa xa t'acagui rá tãhã ma boja núbya dá tsøhø?" ²⁸Nepũ ra hmu bi 'ñembabi nú'ũ to'lo mi 'ñoui: "Hñambabihũ nú'a ra boja dá tsocua nuni ra dahñe 'bego, ne umfũ nú'a to'lo pe'tsa 'ret'a 'mo. ²⁹Ngue'a nu'á tó'lo pe'tsi, ma'na ma da t'umbabi pa asta da bonguabi. Pe nu'á tó'lo ts'ũtho pe'tsi, nu'á da thãmbabi nú'a ts'ũ pe'tsi pa ya hinte da me'tsi. ³⁰Hangue nú'a ra 'bego hinte rá 'befi, ma'na xá hño juhũ ne 'yenthũ ja ra 'bexuui pa ja dí nzonini ne ja dí gustrí yá ts'i."

Ra Jesu ma da hñã'mba nguenda ya ja'i de ra ximhai

³¹Nu sta 'ñehe pa da ndã Nú'a To'lo bi e bi Nja'i, ma da 'ñoui gatho yá enxẽ, ne ma da hñuidi ja rá mãca hudi con gatho rá nsunda. ³²Nuni ja ma da munts'ini gatho ya ja'i de gatho rá ngũni ra ximhai, y nura Ndã ma da 'ueca 'na ngu 'na, ngu øt'a ya ma'yo co ya zi deti ne ya t'axi. ³³Nu'á ma da 'ba'ma ja rá 'ñei gatho ya zi deti, ne nu ja rá ngahã ja ma da 'bam'ni gatho ya t'axi. ³⁴Nu'á ma da 'ñembabi nú'ũ di 'bai ja rá 'ñei: "Bá ehũ nu'ahũ xa jap'ahũ ma Dada. Ma gui cũthũbya nuni mahets'i habũ bí manda ma Dada nuni habũ xqui thoqui pa gue'ahũ de ante da thoca ra ximhai. ³⁵Dí 'ñepi gui cũthũni ngue'a nú'bu mi tsũca ra thuhu, go gue'ahũ gá 'racjũ te dá tsi. Ne nú'bu mi tsũca ra nduthe, go gue'ahũ gá 'racjũ ra dehe dá tsi. Ne nú'bu ndí ne'ñu, go gue'ahũ gá 'racjũ ntsaya dá oxí. ³⁶Ne nú'bu mi otho te ga he, go gue'ahũ gá 'racjũ te dá he. Ne nú'bu ndrĩ hñeni ne dá ofadi, go gue'ahũ gá ma gá c'ascãhũ." ³⁷Nu'á nú'ũ to'lo xa 'yøt'e xá hño ma da ðaði ne da 'ñena: "Ma zi Hmu'ihe, çha'mũ dá hant'ahe gue mi tsũ'a ra thuhu nepũ dá 'ra'he te gá tsi? O çha'mũ dá hant'ahe gue mi tsũ'a ra nduthe nepũ dá 'ra'he ra dehe? ³⁸O çha'mũ dá hant'ahe gue ngrí ne'ñu nepũ dá 'ra'he ntsaya gá oxí? O çha'mũ dá hant'ahe gue mi otho te gui hye, nepũ dá 'ra'he te gui hye? ³⁹O çha'mũ dá hant'ahe ngrí hñeni o ngui ofadi nepũ dá ma dá c'ã'ts'ahẽ?" ⁴⁰Nu'á ra Ndã da ðatũabi ne da 'ñena: "Xi majuãni dí xi'ahũ gue nu'bu gá faxhũ 'na de guehyũ ma

cu hinte mri muui ja yá thandi ya ja'i, pahú gue go guecagui gá faxcahú.”

⁴¹ Nepu ra Ndá da 'ñembabi nú'ú di 'bai ja rá ngahá: “Nu'ahú uehú de gueque. Nu'ahú xa za'ahú rá cue Ajuá, grí maha pa ja ra nidu habú zó ra tsibi pa nzantho, nuni habú xa thoqui pa ra ts'ondáhi ne yá ts'o'énxé. ⁴² Ngue'a mi tsuca ra thuhu pe nu'ahú hingá 'racju te dá tsi. Ne mi tsuca ra nduthe pe nu'ahú hingá 'racju ra dehe dá tsi. ⁴³ Ne nú'bu ndí ne'ñu, nu'ahú hingá 'racju ntsaya dá oxí. Ne mi otho te ga he pe nu'ahú hingá 'racju te dá he. Ne nú'bu ndí hñeni ne ndí ofadi, nu'ahú hingá ma gá c'ascahú.” ⁴⁴ Nu'bu nú'ú ya ts'oja'i ma da dádi ne ma da 'ñena: “Ma zi Hmu'i, ¿ha'mú dá hant'áhe mi tsu'a ra thuhu o ra nduthe, o ngrá ne'ñu, o bi 'ñotho te gui hye o gá hñeni o gá ofadi, nepu hindá fax'áhe?” ⁴⁵ Nepu ra Ndá da dátuabi ne da 'ñembi: “Xi majuañi dí xi'ahú, nu'bu hingá faxhú 'na de nuyú ma zi cu hinte mri muui pa ja ri thandihú, pahú gue go guecagui hingo gá faxcahú.” ⁴⁶ Nu'bu nuyá ts'oja'i ma da ma pa ja ra nidu habú da 'mú pa nzantho. Ha nu'ú tó'o xa 'yot'e xá hño ma da yut'a mahets'i habú bí ja ra te pa nzantho.

26

Ya ndá gá xodyo bi 'ñu'ti pa hanja da za da gu ra Jesu

(Mr. 14:1-2; Lc. 22:1-2; Jn. 11:45-53)

¹ Nu mi uadi ra Jesu bi mąnga gatho nuyá noyaya, bi 'ñembabi yá nxadi:

² —Ngu guí pahú gue hõnse yo pa ri 'bedi pa da t'ot'a ra ngo dega pascua, ne nuyá pa'ú gue'bu ma dra da Nú'a To'o bi e bi Njá'i pa dra pont'i ne da tho.

³ Ne nura pa'a bi mąnga njabu ra Jesu, nuyá ndaxjua ndá ya xodyo ne ya ndá gá macja ne ya xahnate de ra ley, bi munts'i'ú ja rá ngu ra Caifá nú'a to'o xi mrá dąnga ndá gá macja. ⁴ Nuni ja guehni bi 'ñu'ti'ú pa hanja da za da hyat'a ra Jesu pa da za da gu ne da hyo. ⁵ Ne bi bense'ú bi 'ñembi'ú:

—Nubyá hinga ma ga othu núna dí beñhú ga othu ngue'a ra ngo, pa hinda ñunts'a ya ja'i.

'Nara 'behña bi go'tsua ja rá ñaxu ra Jesu 'nara hoga ñuni

(Mr. 14:3-9; Jn. 12:1-8)

⁶ Ha nura Jesu mi 'buhni ja ra t'uca hñini Betania ja rá ngu ra Simu nú'a to'o xqui ñani de ra lepra nú'a ra hñeni tsit'atho ra ngó. ⁷ Ha ra Jesu mi hudi ja ra mexa, ne de gue'a bi zonga 'nara 'behña mi há 'na ngu ra zi xito xqui thoqui de 'nara hoga do rá thuhu ra alabastro, mi po 'nara dehe xi mi yuni xá cñhi ne xi mri muui ndunthi, ne bi go'tsua ja rá ñaxu ra Jesu nú'a ra dehe'a. ⁸ Ha nu mi hyanda ya nxadi nú'a mi ot'a nú'a ra 'behña'a, bi bó yá cue ne bi 'ñena:

—¿Hanja bri fantho nuna dehe xi rá mađi? ⁹ Nuna deheni xa za xa 'ba hmąha, ngue'a ri muui ndunthi ra boja, ne xa t'umba hmąha 'nara mfats'i ya hyoya.

¹⁰ Nu'bu ra Jesu bi 'yode nú'a mi mañ'ú ne bi 'ñembabi:

—¿Hanja guí mañhú njabu de nú'a bi 'yot'a nuni ra zi 'behña? Nuni xa 'yot'a 'nara hño pa guequi. ¹¹ Oguí hyocju nú'a xa goxcagui, ngue'a nuyá hyoya ma gui 'buhú nzantho con gue'ú, pe nugui hingá nzantho ma ga 'bui con gue'ahú. ¹² Nuni bi goxcagui nú'a ra dehe yuni xá cñhi pa nu xcrá nt'agui. ¹³ Xi majuañi dí xi'ahú gue haburaza de ra ximhai da hmąga ma noya, nehe da hmą de nú'a xa 'yotcagui nuni ra zi 'behña pa 'nara feni de guehni.

Ra Juda bi pa ra Jesu

(Mr. 14:10-11; Lc. 22:3-6)

¹⁴ Nepu 'na de gue nú'ú 'ret'amayoho ya nxadi mrá thuhu ra Juda Iscariote bi ma bá c'a'tsa ya ndá gá macja, ¹⁵ y nu'á bi 'ñembabi'ú:

—¿Hangu guí 'racju pa ga da'a'ihú ja ri 'yehú ra Jesu?

Nu'bu 'bestho ra ora'a bi gohui'ú 'nara cohi, ne ya ndá gá macja bi umbabi ra Juda Iscariote 'natema'ret'a ya t'axboja. ¹⁶ Y desde ra pa'a ra Juda mi honi hanja da za da da ra Jesu ja yá 'ye'ú.

Ra nt'oxi nú'a bi zi ra Jesu co yá nxadi ante da du

(Mr. 14:12-25; Lc. 22:7-23; Jn. 13:21-30; 1Co. 11:23-26)

¹⁷ Nepu bi dat'a ya pa de 'nayá ngo ya xodyo, gue'a ra ngo de ya thuhme nsi ra nzoí. Y nú'a ra mudi pa de ra ngo, yá nxadi ra Jesu bi ma bá tsudi pa bi 'yambabi ne bi 'ñembi:

—¿Habú guí ne ga hocje ra hñuni dega pascua?

¹⁸ Ha ra Jesu bi dátuabi ne bi 'ñembabi:

—Rí maha ja ra hnini bá c'a'tshu 'nara 'ñøhø ne gui 'ñembabiñ: “Bá pēncahe ra Xahnate gue ga xi'ahe njaua ngu nú'a bá mā: Ya ma da dat'a ma ora, ne pe'tsi te ga øthe ra hñuni dega pascua co ma nxadi ja ri ngu.”

¹⁹Nu'bu ya nxadi bi 'yøt'e ngu nú'a xqui 'bepabi ra Jesu, hangue nu'ú ja bá hocni ra hñuni dega pascua.

²⁰Nu mi nxuui ra Jesu bi hñudi ja ra mexa con gatho nú'u 'ret'amayoho yá nxadi. ²¹Ha de mri ñuñ'u, ra Jesu bi 'ñembabi'u:

—Xi majuani dí xi'ahu gue 'na de gue'ahu ma gui dagaguihu.

²²Nu'bu gatho yá nxadi bi du yá mui, ne nu'ú 'na ngu 'na bi 'yambabi ra Jesu ne bi 'ñembi:

—Ma zi Hmu'i, ¿ha gue go guecagui?

²³Y ra Jesu bi datuabi'u ne bi 'ñembabi:

—Nú'a to'o drí ñu'mebya ja 'nadra manza, nú'a go gue'a ma da dagagui. ²⁴Nú'a To'o bi e bi Nja'i ya 'yo ra 'ñu pa da t'øt'e ngu nú'a mangua ra Māca T'ofø, pe huecate nú'a ra ja'i to'o ma da da'a. Ma'na xá hño hinxa 'muhma nú'a ra ja'i'a.

²⁵Nepu ra Juda nú'a to'o mi ma da da ra Jesu bi 'yambabi ne bi 'ñembi:

—Xahnate, ¿ha gue go guecagui?

Ra Jesu bi datuabi ne bi 'ñembi:

—Haha, go nu'i.

²⁶Nura ora mri ñuni'u, ra Jesu bi gu ra thuhme, bi 'yapa Ajuā rá Dada da japi, ne bi heque, nepu bi umbabi yá nxadi, ne bi 'ñembabi:

—Tsiñu nuna thuhme, nuna go guehna ma ndo'yo.

²⁷Nepu bi gu ra vaso nú'a mi po ra vinu, ne bi umba njamadi Ajuā rá Dada, nepu bi umba yá nxadi ne bi 'ñembi:

—Tsiñu nuna vinu grí gathohu. ²⁸Nuna go guehna ma ji ma da mfani pa da put'a yá ts'oqui gatho ya ja'i. Nehe go guehna ra seña de ra 'ra'yo cohi. ²⁹Pe dí xi'ahu gue ya hinga ma ga yopa tsi ma'na'qui nuna ra vinu dega obxi con gue'ahu nuua ja ra ximhai. Ma ga yopa tsi ma'na ra 'ra'yo vinu con gue'ahu, pe nuni mahets'i habu bi manda ma Dada.

Ra Jesu bi mā gue ra Pedro mi ma da goni'g
(Mr. 14:26-31; Lc. 22:31-34; Jn. 13:36-38)

³⁰Ha nu mi uadi bi duta 'nara jahña, bi ma'u pa ja ra t'øhø 'bo Olivo. ³¹Nu'bu ra Jesu bi 'ñembabi'u:

—Nura nxuuihya gatho'ihu ma da du ri muihu ne ma gui tsogasehaua. Ngue'a Ajuā ma Dada mangua njaua ja ra Māca T'ofø: “Ma ga ho ra ma'yo, y nuyá deti ri su'a ma da nxani haburaza,” njabu ena. ³²Hanguue nugui ma da thogagui, pe nu xcrá yopa nte, ma ga 'bet'o de gue'ahu pa Galilea.

³³Nu'bu ra Pedro bi datuabi ne bi 'ñembi:

—Masque gatho ma'ra da 'uegue de gue'a'i, pe nugui hinhya'mu ga 'uegue de gue'a'i.

³⁴Ra Jesu bi 'ñembabi ra Pedro:

—Xi majuani dí xi'a'i gue núbya dí nxuui ma gui cøngagui hñu'qui ante da mafi ra me'nja.

³⁵Nu'bu ra Pedro bi dadi ne bi 'ñena:

—Masque ga tuui mahyegui pe hinhya'mu ga cøn'a'i.

Y gatho ma'ra ya nxadi bi mā njabu nehe.

Ra Jesu mi apabi Ajuā rá Dada nuni Getsemani

(Mr. 14:32-42; Lc. 22:39-46)

³⁶Nepu ra Jesu bi zøhøni co yá nxadi ja nú'a ra luga rá thuhu Getsemani, ne bi 'ñembabi'u:

—Cøhuua, nugui ma ga thogui má ts'u ringuehni pa ga apabi Ajuā ma Dada.

³⁷Nu'bu nú'a bi zixa hñu yá nxadi, ra Pedro ne nú'u yoho yá t'u ra Sebedeo, bi thogui má ts'u ringuehni. De guehni ra Jesu bi mudi bi ntsø'mi ne xi bi du rá mui. ³⁸Ne bi 'ñembabi nú'u hñu yá nxadi:

—Xi tu ma maiga asta dí ne ga tu co ra dumui. Cøhuua, oxqui ahahū, ma ga aphu Ajuā mahyegui.

³⁹Y ra Jesu bi thogui má ts'u de habu bi gohi yá nxadi, nepu bi me rá hmi ja ra hai, ne bi 'yapa Ajuā rá Dada ne bi 'ñembi:

—Ma Dada'i, nu'bu da zahma, dá thogui-tho nuna ts'othogui ma ga thogui, pe nu'bu hina, 'yøt'e nú'a go ri pahague, hingo nú'a go ga nega.

⁴⁰Nu'bu ra Jesu bi mengui pa habu xqui gohi nú'u hñu yá nxadi, ne nu'ú bi zadi mi aha, hangue ra Jesu bi 'ñembabi ra Pedro:

—¿Ha gue hinxa za xcá tsethu ra t'aha madi 'na ora mahyegui con guequi?

⁴¹Nuhuhu ne 'yaphu Ajuā pa gui tsethu ya ts'othogui. Xi majuani dí xi'ahu gue ri

mfenihũ ja rá ts'edi, pe nuri ndo'yohũ otho rá ts'edi pa gui tsethũ.

⁴² Ra Jesu bi menga ma'na'qui habũ xqui 'yapa Ajuã rá mudi, ne bi 'ñena ma'na'qui njaua:

—Ma Dada'i, 'bũ hinda za da thoguitho nú'ũ ya ts'othogui ma ga thogui, nu'bú 'yot'e nú'a go ri pahague.

⁴³ Nepũ ra Jesu bi yopa mengui ma'na'qui habũ xqui zogui nú'ũ hũu yá nxadi, ne bi zudi mi aha ne nixi mi tsa da zot'a yá da ngue'a xi mi tsedi ra t'aha. ⁴⁴ Nu'bú ra Jesu bi zoguini'ũ ma'na'qui, ne nu'á bi yopa menga rá hũu'qui pa habũ mi apabi Ajuã, ne guet'atho ya noya bi ma ngu nú'ũ xqui man'a. ⁴⁵ Nepũ bi yopa menga ma'na'qui pa habũ xqui zogui nú'ũ hũu yá nxadi ne bi 'ñembabi'ũ:

—Nubyá ha, dá zũ ri t'ahahũ ne tsayahũ xá hño. Ya bi zø ra ora gue ya ma dra da ja yá 'ye ya 'yot'ats'oqui Nú'a To'lo bi e bi Nja'i.

⁴⁶ Nanju maha, ngue'a ya xa 'ñepũ nú'a to'lo ma da dagagui.

Bri ju nts'ahni ra Jesu

(Mr. 14:43-50; Lc. 22:47-53; Jn. 18:2-11)

⁴⁷ Ts'a ra ora mi mangan njabũ ra Jesu, bi zøhø ra Juda 'na de nú'ũ 'ret'amayoho ya nxadi, mbra 'ñoui ndunthi ya ja'i, 'ra mbra hña ya huai ha nu ma'ra mbra hña ya za. Nuya ja'i'ũ bá pehna yá ndaxjua nda ya xodyo ne ya ndã gá macja. ⁴⁸ Ra Juda nú'a to'lo xqui pa ra Jesu ya xqui umba 'nara seña nuya ja'i ne xqui 'ñembabi:

—Nú'a gui hyanthũ ga tsu'tsuabi rá hmi, nú'á go di gue'a, ne gui dama juhũ.

⁴⁹ Nu'bú ra Juda bi ma bá tsudi ra Jesu. Nepũ bi zenjua ne bi 'ñembi:

—¡Ajuã da jap'a'i, Xahnate!

Ne 'bestho bi zu'tsi. ⁵⁰ Nu'bú ra Jesu bi datuabi ne bi 'ñembi:

—Xi'ague, ¿te rá 'bẽ xqui 'ñeque?

Nu'bú ya ja'i 'bestho bi gũ ra Jesu pa bi zixa nts'ahni.

⁵¹ Y ngu bri ju ra Jesu, 'na de gue nú'ũ mri 'ñoui'á bi c'o'tsa rá mahuai ne bi hyecua 'nará gu 'nará 'bego ra ndã gá macja.

⁵² Nu'bú ra Jesu bi 'ñembabi nú'a mi hã ra mahuai:

—Pe'tsa ri huai ja rá nt'o, ngue'a gatho nú'ũ to'lo hote co ra huai, co ra huai dí tho nehe. ⁵³ Nugui da zahmã ga apa ma Dada dua pengagui ya 'motho gá enxẽ, y nu'á dua

pencahmã 'bestho. ⁵⁴ Pe nu'bú, ya hinda za da nja ngu nú'a mangan ra Maca T'ofu nú'a ena gue mahyoni ga thogui ngu nú'a dí thoguibyã.

⁵⁵ Nu'bú ra Jesu bi 'ñembabi ya ja'i:

—¿Sague drã be pa e gui jugaguihũ co ya huai ne ya za? Hyastho ndí 'bui ja ra nija pa ndí xahn'a'ihũ ne hinhya'mũ gá jugaguihũ. ⁵⁶ Pe pe'tsi gatho da njabũ pa da nja ngu nú'a bi mangan yá 'mehni Ajuã ja ra Maca T'ofu.

Nu'bú gatho yá nxadi bi hyehni ra Jesu ne bi 'bat'i'ũ.

Ra Jesu ja yá thandi ra hmunts'a ndã gá xodyo

(Mr. 14:53-65; Lc. 22:54-55, 63-71; Jn. 18:12-14, 19-24)

⁵⁷ Nu'bú nú'ũ to'lo xqui gũ ra Jesu bi zits'i pa habũ mi 'bui ra dangã ndã gá macja nú'a mrã thuhu ra Caifã, nehe ja xqui munts'ini nuya xahnate de ra ley ne ya ndaxjua ndã.

⁵⁸ Ha nura Pedro mi 'befatho zi yabũ mri dena ra Jesu, bi zøni asta ja rá patio rá ngu ra dangã ndã gá macja. Nuni ja bi gohni'á habũ mi 'bui ya gants'ahni pa da hyandi'á te da t'ø'tua ra Jesu.

⁵⁹ Ha nuya ndã gá macja ne ya ndaxjua ndã mahyegui con gatho ma'ra ya ndã gá xodyo mi honi to'lo da manbabi ra Jesu masque dega nc'uamba, pa da za da tho.

⁶⁰ Pe himbi za te bi ts'atuabi, masque ndunthi ya ja'i bi bui'ysua ya nc'uamba. ⁶¹ Pe 'mefa bi 'muhni yoho ya c'uamba ja'i bi 'ñena:

—Nuna 'ñøhøni bi 'ñena gue da za da yø'tuabi rá nija Ajuã ne rá hñupa da za da yopa 'ba'ma ma'na'qui.

⁶² Nu'bú nura dangã ndã gá macja bi 'mai ne bi 'ñemba ra Jesu:

—¿Ha gue hinte gui thadi? ¿Ha gue majuanu nú'a hmã de gue'i?

⁶³ Pe ra Jesu hinte bi dadi. Nu'bú nura dangã ndã gá macja bi 'ñembabi:

—De rá thuhu Ajuã nú'a te, xi da xicje, ¿ha gue go gue'i grã Cristo rá T'ũ'i Ajuã bá pehn'a'i pa gui ndã?

⁶⁴ Nu'bú ra Jesu bi datuabi ne bi 'ñena:

—Hahã go guēcagui, ngu nú'a gá ma. Nehe dí xi'ahũ gue nuya pa xa 'ñepũ ma gui hyanthũ Nú'a To'lo bi e bi Nja'i ma da hñudi ja rá 'ñei Ajuã nú'a ja rá ts'edi. Y nehe ma gui hyanthũ dua ehe ja ya guui.

⁶⁵ Nu'bu' nura danga nda gá macja bi danga yá he ngue'a bi beni gue ra Jesu xqui ñama'ñu de Ajuá, ne bi 'ñena:

—Nuna 'ñòhoni ri 'ñet'a Ajuá. ¿Te ga 'bepñu ma'ra to'o da xicju de guehni? Ya gá 'yòseñu nú'a te bi ma. ⁶⁶ ¿Te guí maññu?

Ha nu'u ma'ra bi dadi ne bi 'ñena:

—Numí go 'nara danga nduthai, hangue rí 'ñepi da tho.

⁶⁷ Nu'bu' 'ra de gue'u bi zo'tsuabi rá hmi ne bi na'mbi, ha nu ma'ra bi me'ti, ⁶⁸ ne bi 'ñembabi:

—Nu'i guí ena gue go gue'i grá Cristo xuá mehn'a'i Ajuá pa guí nda. Nu'bu', 'bu' grá badi, xicje xa, ¿to'o nú'a bi nap'a'i?

Ra Pedro bi gonga ra Jesu

(Mr. 14:66-72; Lc. 22:56-62; Jn. 18:15-18, 25-27)

⁶⁹ Nura ora'a, ra Pedro mi huhnitho ja ra patio, nepu 'nara nxutsi mrá 'bego bi ma bá tsudi'a ne bi 'ñembabi:

—Ne'i go gue'i nguí 'ñoui ra Jesu nú'a ra me Galilea, ¿ha ngue ha?

⁷⁰ Ha nura Pedro bi ncóni de ja yá thandi gatho ya ja'i mi 'buhni ne bi 'ñena:

—Nixi dí padi nú'a guí ma.

⁷¹ Nepu nú'a ya mi pa ja ra gosthi, ne ma'na ra nxutsi mrá 'bego bi hyandi'a ne bi 'ñembabi nú'u ma'ra ya ja'i mi 'bahni:

—Nuna dameni mri 'ñoui ra Jesu me Nasare nehe.

⁷² Nepu ra Pedro bi yopa ncóni ma'na'qui, ne bi jura bi 'ñena:

—Nixi stá padi nú'a ra 'ñòhò guí ma.

⁷³ 'Mefa bi joni ya ja'i habu mi 'bai'a ne bi 'ñembabi:

—Xi majuani ne'a'i go gue'i 'na de gue'u, ngue'a mfa'ta ri noya gri ña.

⁷⁴ Nu'bu' ra Pedro bi mudi bi jura ne bi ntsante ne bi 'ñena:

—Hindí pa nú'a ra 'ñòhò guí maññu.

Y 'bestho nura ora'a bi mafi ra menja.

⁷⁵ Nu'bu' ra Pedro bi zo rá mfeni de nú'a xqui xipa ra Jesu ne xqui 'ñembi: “Nu'i ma guí cõngagui hñu'qui ante da mafi ra menja.” Nu'bu' ra Pedro bi bõni pa thi ne xi bi nzoni con gatho rá mui.

27

Ra Jesu bi ts'ixa habu mi ja rá ts'utbi ra Pilato

(Mr. 15:1; Lc. 23:1-2; Jn. 18:28-32)

¹ Nurá hyax'a gatho yá ndaxjua nda ya xodyo ne ya nda gá macja bi gohi 'nara cõhi pa hanja da za da hyo ra Jesu. ² Nepu bi du'ti'u pa bi zits'i bá ent'ua ja rá 'ye ra Poncio Pilato nú'a to'o mrá nda de Judea.

Rá du ra Juda

³ Ra Juda nú'a to'o xqui da ra Jesu, nu mi hyandi'a gue ma da tho ra Jesu, xi bi du rá mui ne bi ma bá co'tsua yá boja nuya nda gá macja ne ya ndaxjua nda, nú'a 'natema'ret'a ya t'axboja xqui t'umbi. ⁴ Ne bi 'ñena:

—Nugui stá øt'a 'nara danga ts'oqui, ngue'a stá da 'nara 'ñòhò nú'a hinte tu, ma da tho, da manga rá ji.

Nepu nu'ú bi dadi ne bi 'ñembi:

—¿Nu'á te go tsa ga pa'cahe de gue'a? Nu'á go rí ma ri uendague.

⁵ Nu'bu' ra Juda bi fõta nú'a ra boja mbo ra nija, nepu bi ma bá nzadise dega 'yuga pa bi nhyo sehe.

⁶ Nu'bu' nuya nda gá macja bi munts'a nú'a ra boja'a ne bi 'ñeñ'u:

—Nuna bojana hingui tsa ga ùthu ja ra 'me'tsboja de ra nija, ngue'a guehna 'nara njut'i de rá ji 'nara ja'i.

⁷ Nepu bi go 'nara cõhi gue con gue nura boja'a da dañ'u 'nara hai rá thuhu ra Hai dega Hyoca Traste, pa ja da t'aguini ya nzòhõja'i. ⁸ Hangue asta mapaya nura hai'a rá thuhu ra Hai dega Ji. ⁹⁻¹⁰ Njabu bi nja ngu nú'a xqui manga ra badi Jeremía bi 'ñena: “Bri ju nú'a 'natema'ret'a ya t'axboja pa bi thanga 'nara hai nú'a mrá meti 'nara hyoca traste. Njabu bi 'bepcagui Ajuá ga øt'e. Ngue'a ya me Israel bi 'ñena gue nú'a ra ja'i'a da 'ba po 'natema'ret'a ya t'axboja.”

Ra Jesu bi 'mai ja rá thandi ra Pilato

(Mr. 15:2-5; Lc. 23:3-5; Jn. 18:33-38)

¹¹ Ra Jesu ya mi 'bahni ja rá thandi ra Pilato nú'a to'o mrá nda de Judea. Ha ra Pilato bi 'ñani, bi 'ñembabi:

—¿Ha go gue'i grá danga Nda de ya xodyo?

Ha ra Jesu bi datuabi:

—Haha go guecagui, ngu nú'a gá ma.

¹² Nepu ya nda gá macja ne ya ndaxjua nda bi ñapabi ra Jesu, pe nu'á hinte bi dadi.

¹³ Nu'bu' ra Pilato bi 'ñembabi ra Jesu:

—¿Ha hingui øde gatho nú'a te hma de gue'i?

¹⁴Pe ra Jesu hinte bi dātuabi. Por guehna ra Pilato xi bi 'yø.

*Ra Jesu bi secuabi gue da tho
(Mr. 15:6-20; Lc. 23:13-25; Jn. 18:38-19:16)*

¹⁵Nú'a ra nzai de Judea gue ra nda pe'tsi da hyegui 'nara 'yofadi nú'ua go da huahna ya ja'i nú'ua ya pa de rá ngo ra pascua. ¹⁶Ha nuya pa'u mi ofadi 'nara 'ñøhø mrá thuhu ra Barraba nú'a xqui t'øde ndunthi de gue'a ngue'a xi mrá ts'oja'i. ¹⁷Y nu'bú nura ora bi munts'a ya ja'i, ra Pilato bi 'yambabi'u ne bi 'ñembi:

—¿To'o guí nehø ga hegui, ra Barraba o nuni ra Jesu t'embí ra Cristo ra nda?

¹⁸Ngue'a ra Pilato mi paði hanja ya nda gá xodyo xqui zi'tsuabi ra Jesu ngue'a mi tsu da hñanbabi'a yá nsu.

¹⁹Ha nu de mi huhni ra Pilato ja rá hudi, nurá 'behñá bá penpa ra noya ne bi 'ñembi: “Ote xqui ma gui hñø't'e de gue nú'a ra hoga ja'i'a, ngue'a manxuui dá 'uipa 'nará t'i xi xá nts'o.”

²⁰Pe ya nda gá macja ne ya ndaxjua nda bi 'yu'ta gatho ya ja'i pa da 'yadi'u gue go da thegui ra Barraba, ne go da tho ra Jesu. ²¹Nu'bú ra Pilato bi 'yambabi ma'na'qui ya ja'i ne bi 'ñembi:

—¿Nda'a de ri yoho guí nehø ga hegui?
Nu'bú ya ja'i bi dadi ne bi 'ñena:

—Nura Barraba.

²²Hangue ra Pilato bi yopa 'yambabi'u ne bi 'ñembi:

—Nu'bú ¿te ga øt'e co nuni ra Jesu xa thumbi ra Cristo ra nda?

Nu'bú ya ja'i bi dadi ne bi 'ñena:

—¡Manda da tho ja ra pont'í!

²³Nu'bú ra Pilato bi 'ñembabi'u:

—¿Pe te ma ts'oqui xa 'yøt'ni?

Pe nu'ú ma'na xi mi mafi nts'edi mi ena:

—¡Manda da tho ja ra pont'í!

²⁴Nu mi hyanda ra Pilato gue ma'na 'yo mri ñunts'i ya ja'i ne himi tsa te da 'yøt'e'a, nu'bú bi manda da thampa ts'ua ra dehe, ne bi nxu'yø ya yá thandi gatho ya ja'i, ne bi 'ñena:

—Nugui hingo ma ga thadi de nurá ji ma da manga nuna ra hoga 'ñøhø nu stí du. Nu'ahø ya go guí pahø te ma gui thadihø.

²⁵Nu'bú bi dadi gatho ya ja'i ne bi 'ñena:

—¡Nuje ne gatho ma batsihe ma go ga thadihe de nú'a ra ji ma da mfaní!

²⁶Nu'bú ra Pilato bi hyegui ra Barraba, ne bi manda bri fet'a ra Jesu, nepu bi 'yent'uabi'a ja yá 'yø yá soldado pa da hyo'u.

²⁷Nu'bú ya soldado bi zixa ra Jesu pa habu mi 'bui ra danga ts'utbi, ne ja bá cot'athoni gatho ya soldado. ²⁸Nepu bi møque'u ne bi hyetuabi 'nara thenga he. ²⁹Ne bi hñu't-suabi ja rá ñaxu 'nara corona dega 'mini xqui 'bet'e, ne bi 'yent'ua ja rá 'yø ra 'ñei 'nara ts'ut'o. Nepu bi ndandiñahmu'u ja rá thandi'a, ne mi ø'tuatho ra nt'eni mi embi: —¡Bui pa nzantho, nu'i ri t'equ'eí rá Nda'i ya xodyo!

³⁰Nepu bi zots'i'u ne bi hñamba nú'a ra ts'ut'o mi o ja rá 'yø ne con gue'a bi na'mba ja rá ñaxu. ³¹Nepu de mi uadi'u bi 'yø'tua ra nt'eni ra Jesu, bi møcuabi nú'a ra thenga he xqui hyetuabi, nepu bi yopa hyetua nú'ua yá dutu xi mi he. Nepu bi zits'i'u pa da pont'í ja ra pont'í pa ja dí duni.

Ra Jesu bri thøta ja ra pont'í

(Mr. 15:21-32; Lc. 23:26-43; Jn. 19:17-27)

³²Ne de má 'ñu bi nthøui'u 'nara 'ñøhø mrá thuhu ra Simu mrá me Cirene. Nepu nú'a ra 'ñøhø'a bri japi bi duxa nú'a ra pont'í habu mi ma da ts'uta ra Jesu.

³³Njabu bi zøni ja ra luga rá thuhu Golgota nú'a rí bøni da 'ñena Ñaxmadu.

³⁴Nuni ja bá t'umbabini ra Jesu ra vinu xqui nthants'i co 'nara ndapo xi xmá nju, pe mi za gue xmá nju himi ne bi zi.

³⁵Nu mi uadi ya soldado bi pont'a ra Jesu, nu'bú nu'ú bi rifabi yá dutu pa bi hñegue'u. Njabu bi nja ngu nú'a xqui mangua rá 'mehni Ajuá nú'a bi 'ñena: “Nú'ú bi rifagui ma dutu pa bi hñegue'u.” ³⁶Nepu ya soldado ja bi hñudini pa bi su ra Jesu. ³⁷Y xqui t'ofu ja ra pont'í maña de ja rá ñaxu nda'a ra ts'oqui xqui 'yøt'e ngu mi mañ'u pa ja bi duni. Y nú'a xqui t'ofoni mi ma gue nu'á go ra Nda de ya xodyo.

³⁸Nehe bri pont'a yoho ya be habu bri pont'a ra Jesu, 'na ja rá 'ñei, ne nú'a ma'na ja rá ngaha. ³⁹Y nú'u to'o mi thoguini mi bat'a yá ñaxu ne mi xaxi, ⁴⁰mi embabi:

—Nú'i xcá ma gue gui yø'ta ra nija, nepu rá hñupa gui yopa 'ba'mi, mpøhø de gue'ase, ne cai de ra pont'í 'bu xi majuani go gue'i rá T'ø'i Ajuá.

⁴¹Nehe ya nda gá macja ne ya xahnate de ra ley, co ya fariseo ne ya ndaxjua nda mi nonga ra Jesu ne mi 'ñémse'u:

⁴²—Ma'ra ha, bi za bi pøhø, pe nubyani hinda za da mpøhø sehε. Nu'bu go xi guehmani yá Nda ya me Israel, dá gaibya de ra pont'i pa ga camfrihu. ⁴³Nuni xa hñuxa rá jamfri ja Ajuá, hangue dá ñambya Ajuá 'bu gue xi majuani Ajuá ri madi, cabo xa xicsehñi ne xa 'ñena gue go guehni rá T'u Ajuá.

⁴⁴Nehe nú'u yoho ya be xcrí pont'i mahyegui co ra Jesu bi xaxi'u nehe.

Ra Jesu bi du

(Mr. 15:33-41; Lc. 23:44-49; Jn. 19:28-30)

⁴⁵Y ngu mi 'net'yoho ra hyadi, bi mudi bi 'mexuui gatho ra ximhai ne asta mi nzunga hñu nde ja bi yopa hnequi ma'na'qui. ⁴⁶Ne nura ora'a ra Jesu bi ña nts'edi ne bi 'ñena: —Elí, Elí, ¿lama sabactani? —Rí bñni da 'ñena, ma Dada'i, ma Dada'i, ¿hanja xcá hyegasεua?

⁴⁷Nu'bu'ra de gue nú'u mi 'buhni bi 'yøde ne bi 'ñena'u:

—Nuni ra 'ñøhø ma'ta ndu ra badi Elía.

⁴⁸Nu'bu'na de gue nú'u mi 'buhni 'bestho bi nest'ihi bá ha 'nara zi sponja ne bi pobo co ra ju'tsa vinu. De guehni bi tøta ja 'nara ts'ut'o, nepu bi go'tsuabi ja rá ne. ⁴⁹Pe nu ma'ra bi 'ñena:

—Tsopn, ma ga nuhñ ua da zø ra Elía pa da ñani.

⁵⁰Nu'bu' bi yopa ña nts'edi ma'na'qui ra Jesu, nepu ra ora'a 'bestho bi du. ⁵¹Nura ora'a bi xø nú'a ra dutu mi naxa mbo ra ndanija pa mi cot'a habu xi xmá nsunda, bi mudi de mañá pa rí ga'ti. Ne xi bi nja 'nara mbimhai nts'edi y asta bi xø ya do. ⁵²(Nehe bi xoxa ya nt'agui ne bi yopa nte ndunthi ya gamfri nú'u ya xqui du. ⁵³Ne nu de ya xqui yopa nte ra Jesu, nu'bu' nú'u xqui bonga de ja ya nt'agui, bi 'ño ja ra hñini Jerusale habu bá handa ndunthi ya ja'i.)

⁵⁴Ngu bi du ra Jesu, ra nda gá soldado ne yá mfats'i nú'u mi su'a bi za'u ra mbimhai ne bi hyanda gatho nú'u te bi nja, hangue xi bi ntsu'u ne bi 'ñena:

—Xi majuani nuni ra 'ñøhø go mi guehni rá T'u Ajuá.

⁵⁵De zi yabatho mi 'bahni ndunthi ya 'behñá mi handa nú'a te bi nja. Nuya 'behñá'u go gue'u xqui mepabi ra Jesu ne xqui 'ñouí de Galilea. ⁵⁶'Ra de gue'u, ra Maria Magdalena, ne ra Maria nurá ñana ra Cobo ne ra Jose, ne rá ñana nú'u yoho yá t'u ra Sebedeo.

Ra Jesu bi t'agui

(Mr. 15:42-47; Lc. 23:50-56; Jn. 19:38-42)

⁵⁷De ya mi ma da yu ra hyadi 'nará nxadi ra Jesu mrá me Arimatea mrá thuhu ra Jose ne xi mrá rico, ⁵⁸bi ma bá c'a'tsa ra Pilato pa bi 'yapa nsequi da ma da 'yacuabi rá ndo'yo ra Jesu. Nu'bu' ra Pilato bi manda da t'umbabi nsequi pa da ma da 'yagui. ⁵⁹Nu'bu' ra Jose bi ma bá tumpa rá ndo'yo ra Jesu, ne bi mant'i co 'nara t'axa dutu. ⁶⁰Nepu bi ma bá agui ja ra nt'agui nú'a xqui hyoqui'a ja 'nara hñado pa go xa nt'aguini hmaha'a. Nepu bi got'a ra nt'agui co 'nara danga do, ne bi ma'a. ⁶¹Ne guetbu ja ra nt'agui mi huhni ra Maria Magdalena ne nú'a ma'na ra Maria.

Ya nsute ja rá nt'agui ra Jesu

⁶²Rá hyax'a, ya xqui thogui nú'a ra pa de ra nthoqui, bi ma ya nda gá macja ne ya fariseo bá c'a'tsa ra Pilato, ⁶³ne bi 'ñembi:

—Nú'i ma nda'ihe, dí beñhe gue nú'a ra hyate 'ñøhø nú'bu mi tetho bi 'ñena gue rá hñupa mi ma da yopa nte. ⁶⁴Hangue dí nehe gui pehna to'lo da su ra nt'agui hñu pa, pa hinda 'ñehe yá nxadi dega xuui ne da be. Nu'bu' ha, nuya nxadi ma da 'ñembabi ya ja'i gue xa yopa nte'a, ne ma'na strá nts'o nuna nc'uambana de nú'a rá mudi.

⁶⁵Bi dadi ra Pilato ne bi 'ñena:

—Ma ga 'ra'ahñ ya soldado gui tsixhu pa gui suhú xá hño ra nt'agui asta habu da za.

⁶⁶Nu'bu' nuya nda gá macja co ya fariseo bi ma bá su ra nt'agui ne bi hñu'tsua 'nara seyo ra do, ne bi zohni'u ya soldado pa bi su.

28

Ra Jesu bi yopa nte de ra du

(Mr. 16:1-8; Lc. 24:1-12; Jn. 20:1-10)

¹Rá hyax'a de ya xqui thogui ra pa dega tsaya ne ya mi fudi da hyats'i de ra mudi pa de ra semana, ra Maria Magdalena ne ma'na ra Maria bi ma da c'a'tsa ra nt'agui. ²Y nura ora'a bi nja 'nara danga mbimhai, ngue'a bá çai 'nara enxe de mahets'i, ne ngu bi zøhø habu xqui t'agui ra Jesu, bi 'yent'a nú'a ra do xqui jot'a ra nt'agui, nepu bi hñudi'a mañá de nura do'a. ³Nura enxe'a xi mri yot'i ngu 'nara huei, ne nurá he xi xmá nt'axi ngu ra tse. ⁴Y nu mi hyanda ya soldado njabu, nu'ú bi umba ra nhuat'i co ra ntsu ne bi dagui bi hødu. ⁵Nu'bu' ra enxe bi zofó nú'u ya 'behñá ne bi 'ñembi:

—Oguí tsuhú. Nuga dí paði gue guí hoñhu ra Jesu nú'a bi tho ja ra pont'i. ⁶Nu'á ya jo'oua, ngue'a ya bi yopa nte ngu nú'a xqui mañ'a. Bá ehú gui hyanthú habú mi t'agui. ⁷Nepú grí maha 'bestho bá xiphú yá nxadi'a gue nu'á ya bi yopa nte, ne nubyá ya bi 'met'o'a pa Galilea, nuni ja ma grí hyanthúni ma'na'qui. Pa gue'a dá ehe ga xi'ahu.

⁸Nu'bú bi ma hnest'ihi nú'u yoho ya Maria, ngu ts'u mi tsu y ngu ts'u mi johya. Bi ma'u pa bá xipa ya nxadi nú'a bi mangua ra enxe. ⁹Ne nura ora mi 'yo ra 'ñu'u mi damfri bi nthéui ra Jesu ne nu'á bi zengua'u. Nu'bú nu'ú bi joni habú mi 'bai pa bi nsunda'u, ne bi hyupabi yá ua. ¹⁰Nu'bú ra Jesu bi 'ñembabi:

—Oguí tsuhú. Grí maha gui xiphú nú'u ma cu da ma pa Galilea ne ja grá nthé'beni'u ma'na'qui.

Ya soldado bi xipabi ya ndá gá macja nú'a xqui nja

¹¹De ya xqui ma nú'u ya 'behña, 'ra de gue nú'u ya soldado mri su ra nt'agui bi ma pa ja ra hnini pa bá xipa ya ndá gá macja de gatho nú'a te xqui nja. ¹²Nu'bú ya ndá gá macja bi 'ñu'tiui ya ndaxjua ndá pa da umbabi'u ndunthi ra boja ya soldado pa da mangua 'nara nc'uamba, ¹³ne bi 'ñembabi'u:

—Nu'ahu pe'tsi te gui mañhu gue de mi nxuui gá aháhu, hangue nura ora'a nuyá nxadi ra Jesu bi zøhø ne bi du'tsua'u rá ndo'yo. ¹⁴Ha nu'bú da nja ra pa da badi ra ndá de núna xa nja, odi tu ri muñhu, ngue'a nuje go ma ga ñáhe con gue'a.

¹⁵Nu'bú ya soldado bi hñanga ra boja, nepú bi ma'u bi 'yøt'e ngu nú'a xqui sipabi. Hangue asta mapaya nuya xodyo camfri gue xi bi njabu ngu nú'a ra nc'uamba bi mangua ya soldado.

Ra Jesu bi umba yá 'befi yá nxadi

(Mr. 16:14-18; Lc. 24:36-49; Jn. 20:19-23)

¹⁶Nu'bú nú'u 'ret'ama'ra ya nxadi bi ma pa Galilea nuni ja ra t'øhø habú xqui xipabi ra Jesu da nthéui. ¹⁷Y ngu bi hyant'u ra Jesu xi bi nsunda, masque 'ra de gue'u hints'u mi camfri. ¹⁸Nu'bú ra Jesu bi joni pa habú mi 'bui'u ne bi 'ñembi:

—Gatho ra ts'utbi xa t'endgagui ja ma 'ye pa ga ndá nuni mahets'i ne nuua ja ra ximhai. ¹⁹Hangue grí maha bá zofohú gatho ya ja'i nú'u 'bui ja rá ngúni ra ximhai pa dua

nxadi nehe'u, ne xi'tshu'u de rá thuhu ra Dada, ne de ra T'u, ne de ra Maca Ndahi. ²⁰Nehe 'ñutuabihu'u da 'yøt'e gatho ngu nú'a stá 'bep'a'ihu. Y nuga nzantho ma ga 'bui con gue'ahu asta rá uadi ra ximhai. Njabu gue'a.

NSAN MARCO RA MAÇA HOGA T'ØDE NÚ'Á BI 'YOFO NSAN MARCO

Ra Xuua Xi'tsate mi zofo ya ja'i ja ra mbonthi

(Mt. 3:1-12; Lc. 3:1-9, 15-17; Jn. 1:19-28)

¹Rá maça hoga t'øde ra Jesucristo rá T'ú Ajuá bi mudi njaua:

²Ra bádi Isaía bi 'yofu nuya ya noya ya maya'bu gue Ajuá bi xipabi da 'yofu:

Ndi, nuga drá Ajuá dí pèhna ma 'mehni pa da 'met'o de gue'e

pa da hyoc'a ri 'ñu.

³Nuna ra 'mehni go guehna ma da ña nts'edi ja ra mbonthi ne da 'ñembabi ya ja'i njaua:

"Hyoc'u ra 'ñu pa da tho ma Hmuh, ne juáñhu ya ts'aca'ñu."

⁴Y nu mi 'ñehe ra Xuua Xi'tsate bi njabu ngu nú'a xqui mangu Ajuá, bi 'mu ja ra mbonthi ne mi xipa ya ja'i mi ena: "Ñobrihu ne nxistehehu y Ajuá da pun'ahu ri ts'oquihu." ⁵Ha gatho nuya ja'i mi 'bu ja ra hnini Jerusale ne gatho rá nguni de ra hai Judea mi pa habu mi 'bu ra Xuua pa mi øde'u nuya noya mi mañ'a ne pa mri njuani de yá ts'oqui ja rá thandi Ajuá. Y ra Xuua mi xi'tsi'u ja ra dathe Jordá.

⁶Y nú'á mi nhye dega xicameyo, ne mi ngut'a 'nara ngut'i dega xifri. Mi tsi ya hoga nc'oto ne ra t'afi dega sefi. ⁷Y mi zofo ya ja'i ne mi embabi'u:

—Ya xa 'ñepu bra 'befa de gueque 'na to'o ma'na ja rá ts'edi de gueque nú'a hndí 'ñepcagui ngugui ga xo'tua yá nthasthi yá thiza. ⁸Xi majuani nuga dí xi'ts'a'ihu co ra dehe, pe nu'á ma da xi'ts'a'ihu co ra Maça Ndahi.

Rá sistehe ra Jesu

(Mt. 3:13-17; Lc. 3:21-22)

⁹Y nú'bu mi xi'tsate ra Xuua, bi 'ñehe ra Jesu de ra hnini Nasare de ra hai Galilea ne bi ma ja ra dathe Jordá, ne ja bá xi'tsini ra Xuua. ¹⁰Y ngu mi bõxa ra Jesu de ja ra dehe habu xqui nxistehe, bi hyandi bi xogui mahets'i y bá çai rá Maça Ndahi Ajuá ngu 'nara zi domitsu, ne bi zõhø ja gue'a. ¹¹Nepu bi nt'øde 'nara noya de mahets'i ne bi 'ñena:

—Go gue'e ma hmaca T'ú'i, ne xi dí hop'a ri 'mái.

Ra Satá mi xaxa ra Jesu

(Mt. 4:1-11; Lc. 4:1-13)

¹²Nu'bu 'bestho ra Maça Ndahi bi zixa ra Jesu ja ra mbonthi. ¹³Y nuni ja bá 'buhni ñote ma pa habu mi 'bu ya mbanga zu'ue. Ne ra Satá mi xaxa ra Jesu pa da nts'ocjhmaha. Y nu mi uadi nú'u ñote ma pa, ya enxe bá hampi te da zi.

Ra Jesu bi mudi rá 'befi nuni Galilea

(Mt. 4:12-17; Lc. 4:14-15)

¹⁴Ha nú'bu mi jot'a fadi ra Xuua, ra Jesu bi zõhø ja ra hai Galilea, ne mi mangu ra hoga noya gue ya xa zõhø ra Ndá de mahets'i xpá e pa da ndá de guecua ja ra ximhai. ¹⁵Ne mi ena:

—Ya bi zø ya pa ne 'bestho ma da ndá de guecua ra Ndá de mahets'i, hangue ñobrihu ne camfrihu ra maça noya.

Ra Jesu bi zofo goho ya mehuá pa dyá nxadi'a

(Mt. 4:18-22; Lc. 5:1-11)

¹⁶Nara pa mi 'yoni ra Jesu ja ra ñanga ndehe Galilea ne ja bá handri ra Simu ne ra Andre rá cu mi ent'a yá xit'a ja ra ndehe pa da mpehuá ngue'a nu'ú myá mehuá'u. ¹⁷Nu'bu ra Jesu bi 'ñembi'u:

—Bá ehu, tengaguihu y nuga ga u't'ahu gui mpehuahu dega ja'i.

¹⁸Hangue nu'ú 'bestho bi zõhni yá xit'a ne bi dena ra Jesu.

¹⁹Nepu ra Jesu bi thogui má ts'u ringuehni ne bi hyanda ra Cobo ne ra Xuua yá t'u ra Sebeteo mi o mbo ra motsa mi pø'ta yá xit'a. ²⁰Nu'bu bi zofo'u, y nu'ú bi zõhni yá dada ja ra motsa co yá 'bego ne bi deni'u ra Jesu.

'Nara 'ñohø mi pe'tsa 'nara ts'ondahi

(Lc. 4:31-37)

²¹Nepu bi ma'u ja ra hnini Ncapernau, ne nu mi dat'a nsabdo ra pa dega tsaya, ra Jesu bi yat'a ja ra nija ne mi xahna ya ja'i. ²²Ha nu'ú bi 'yø de nú'a mi ma ngue'a mi xahni'u ngu 'na to'o mi ha ra ts'edi pa da t'øt'e nú'a ma, y hingue ngu nú'u ya xahnate de yá ley'u. ²³Ne ja xqui zõhni ja yá nija'u 'nara 'ñohø mi pe'tsa 'nara ts'ondahi, ne nu'á bi mafi bi 'ñena:

²⁴—Nu'í Jesu grá me Nasare, ¿te ma gui 'yøtcahe? ¿Ha gue xcá ehe pa gui huatcahe? Dí pahe to'o'í, nu'í go gue'e rá M̄ca T'ú'í Ajuá.

²⁵Nu' bú ra Jesu bi zai nura ts'ondahi ne bi 'ñembi:

—¡Co'ta ri ne, pøni de nuna ra 'ñøhø!

²⁶Nepu nura ts'ondahi bi japa nú'a ra 'ñøhø da nduse, ne bi mafi nts'edi, ne bi bøni de gue'a. ²⁷Hangue gatho ya ja'í bi 'yø ne bi 'ñemse'u 'na ngu ma'na:

—¿Te rí bonga nuna? ¿Te ma 'ra'yo nt'udibyaná? ¿Te ma ts'edi hani? ¡Ngue'a nuní 'bepa ya ts'ondahi da bøni y nu'ú øtuabi!

²⁸Hangue haburaza ja ra hai Galilea xi bi dama 'ño ra noya de nú'a xqui 'yø't'a ra Jesu.

Ra Jesu bi 'yøthebi rá to ra Simu Pedro
(Mt. 8:14-15; Lc. 4:38-39)

²⁹Y mi bonga ra Jesu de ra nija bi ma ja rá ngu ra Simu ne ra Andre nú'u mi 'ñoui, bi meui'u ra Cobo ne ra Xuua. ³⁰Ha nurá to ra Simu mi 'beni mi umba ra nzø, ne nu'ú 'bestho bi xipa ra Jesu gue mi hñeni'a. ³¹Nu' bú ra Jesu bi ma bi guts'i de 'nará 'ye, bi 'ba'mi, ne 'bestho ra ora'a bi tsayabi ra nzø, nepu nú'a ra 'behñá bi umbabi te da zi'u.

Ra Jesu bi 'yøthe ndunthi ya da'thi
(Mt. 8:16-17; Lc. 4:40-41)

³²Ha nura pa'a de mi nde bá ts'impabi ra Jesu gatho nú'u to'o mi hñeni ne nuto mi pe'tsa ya ts'ondahi. ³³Y gatho ya ja'í de ra hnini bi munts'a ja ra gosthingu habu mi 'bu ra Jesu. ³⁴Y nu'á bi 'yøthe ndunthi ya ja'í to'o mi pe'tsa 'rama'na'ño ya hñeni, ne bi 'yeni ndunthi ya ts'ondahi, ne himi hopi da ña ya ts'ondahi ngue'a nu'ú mi padi to'o'a.

Ra Jesu bi zofu ya ja'í nuni Galilea
(Lc. 4:42-44)

³⁵Rá hyax'a ra Jesu bi nangui hamxuditho ne bi bøni bi ma ja ra mbonhi ne ja bá apabini Ajuá rá Dada. ³⁶Mefa bi ma ra Simu ne nú'u to'o mi 'ñoui, bi ma bá honi'a. ³⁷Y nu mi zudi'a bi 'ñembi:

—Ndunthi ya ja'í hoñ'a'í.

³⁸Pe ra Jesu bi 'ñena:

—Maha ja ya t'uca hnini nú'u ja nthets'i de guecua pa ga zofu'u nehe, ngue'a pa gue'a stá ehe.

³⁹Nu' bú bi ma gatho ja rá nthets'i ra hai Galilea, ne ra Jesu bi zofu ya ja'í ja yá nija, ne bi 'yenga ya ts'ondahi.

Ra Jesu bi 'yøthe 'na mi henga ra lepra
(Mt. 8:1-4; Lc. 5:12-16)

⁴⁰Nara 'ñøhø mi tsu 'nara hñeni rá thuhu ra lepra nú'a tsit'atho ra ngø, bi 'ñehe bi ndandiñahmu ja rá thandi ra Jesu ne bi bantebi bi 'ñembi:

—Nu'bu gui nehma, nu'í ja ri ts'edi pa gui 'yøthegui de nuna hñeni tsuqui.

⁴¹Nu' bú ra Jesu bi huequi ne bi hñu'tsuabi rá 'ye ne bi 'ñembabi:

—Hahá dí ne, y ya gá ñani.

⁴²Ha nu mi mangan ra Jesu njabu, nu habu xqui 'ya, 'bestho bi 'yostho ne bi 'mai xi xá hño rá ndo'yo. ⁴³⁻⁴⁴Nu' bú ra Jesu bi hñu'mba ra hñá ne bi 'ñembi:

—Jamasu gue ni 'na hinto gui xipi. Hønse nu'a dí ne, grí ma ja ra nija gui 'ñudi ja ra macjá ne ja guehni ma gui unga ra 'baha nú'a bi mangan ra Moise da t'uni, y njabu da fadi gue ya xcá ñani de ri hñeni.

Nepu bi 'bepa nú'a ra 'ñøhø da ma. ⁴⁵Pe nu mi ma nú'a ra 'ñøhø bi mudi bi xipa gatho ya ja'í nú'a xqui t'ø'tuabi ne xi bi 'yonga ra 'bede. Hangue ra Jesu ya himi tsa da yut'a ja ya hnini pa da zofu ya ja'í ngue'a xi xqui munts'a ndunthi. Ne hangue nu'á mi 'baito ja ya mbonhi, y nehe mi pani ndunthi ya ja'í de haburaza pa mi c'a'tsi'a.

2

Ra Jesu bi 'yøthe 'nara ts'onate himi tsa da 'ñani
(Mt. 9:1-8; Lc. 5:17-26)

¹Ne mi thogui 'raya pa ra Jesu bi mengui pa Ncapernau, y ya ja'í bi 'yøde gue xqui zøni'a ja nú'a ra ngu habu xqui mihí'a. ²Hangue 'bestho ndunthi ya ja'í bi ma habu mi 'bu'a y asta himbi 'ñeni gatho mbo ja ra ngu. Hangue 'ra mi 'baito møte ra gosthi, y ra Jesu mi xipabi ra maca noya. ³Nepu bi zøhø 'raya ja'í y goho de gue'u mbra ndude 'nara ts'onate. ⁴Y himbi za bi yut'i'u habu mi 'bu ra Jesu ngue'a xqui munts'ini ndunthi ya ja'í. Hangue bi bøx'u mañá, bi xø'tsa 'nara xeni de ra xungu pa bi ca'ma ra ts'onate co rá 'bebo asta habu mi 'bai ra Jesu. ⁵Nu' bú ra Jesu bi badi gue nu'ú xi mi ja yá jamfri hangue bi 'ñemba ra ts'onate:

—Ma t'u'í, dí pun'a'í gatho ri ts'oqui.

⁶Ha mi huhni 'raya xahnate de ra ley, ne mi bense njaua ja yá mfeni'u: ⁷“¿Hanja mangan njabuni gue ri 'ñet'a Ajuá? Ngue'a hønse Ajuá go gue'a tsa da punga ya ts'oqui,

y hinto ma'na.” ⁸Pe ra Jesu 'bestho bi batho nú'a mi beñ'u ne bi 'ñembabi'u:

—¿Hanja guí beñhu njabu? ⁹¿Nda'a ma'na hinxá hñei pa ga xipa ra ts'onate: “Dí pun'a'i ri ts'oqui”, o ga embabi: “‘Bai, juxa ri mfi di ne 'yo’?” ¹⁰Nde, pa gui pahú gue Nú'a To'o bi e bi Nja'i pe'tsa ra ts'edi ja ra ximhai pa da pumba yá ts'oqui ya ja'i, ma ga ot'a njaua:

Nu'bu' bi 'ñemba ra ts'onate:

¹¹—Dí xi'a'i, 'bai, juxa ri mfi di ne grí ma ri ngu.

¹²Nu'bu' bi 'bestho bi 'mai ra ts'onate, ne bi guxa rá mfi di ne bi boni ja yá thandi gatho ya ja'i. Hangué nu'ú xi bi 'yø ne bi nsunda Ajuá ne bi 'ñena'u:

—Ni 'na'qui hinstá hanthú 'nara t'øt'e ngu núna stá hanthabya.

Ra Jesu bi zofu ra Leví pa drá nxadi
(Mt. 9:9-13; Lc. 5:27-32)

¹³Nepu ra Jesu bi yo mengui ja ra ñanga ndehe ne ja bá munts'ini ndunthi ya ja'i ne ja guehni bi xahni'u. ¹⁴Nepu bi ma de guehni'a, ne 'mefa bi hyanda ra Leví rá t'u ra Alfeo mi hudi ja rá mexa mi pe rá 'befi dega nguxboja. Ne bi 'ñembabi:

—Bá ehe tengagui.

Nu'bu' ra Leví bi 'mai bi deni'a.

¹⁵Ne 'na'qui ra Jesu ne yá nxadi mi huhni ja rá ngu ra Leví mi ñungüi ya 'ñatsa nguxboja ne ma'ra ya ts'oja'i to'o himi øt'e ngu nú'a manganá rá ley ra Moise. Gatho mi huhuni'u ngue'a ndunthi de gue'u xqui deni'a. ¹⁶Nu'bu' 'raya xahnate de ra ley ne 'raya fariseo nú'u ya ja'i to'o nts'edi jamasu rá ley ra Moise, bi hyanda ra Jesu mi ñungüi ya nguxboja ne nú'u ma'ra ya ts'oja'i. Hangué nu'ú bi 'yambabi yá nxadi ra Jesu bi 'ñembi:

—¿Hanja di ñungüi núyu ya 'ñatsa nguxboja ne núyu ma'ra ya ts'oja'i?

¹⁷Pe ra Jesu bi 'yøde nú'a mi mañ'u ne bi 'ñembabi'u:

—Nu'u tó'o 'yo má hño hingui hongá ra medico, pe nu'u tó'o di hñeni há. Nuga stá ehe pa ga zofu ya 'yøt'ats'oqui pa da ñobri, hingue stá ehe ga zofu nú'u øt'e xá hño.

Ra Jesu bi t'ambabi de ra ayuno
(Mt. 9:14-17; Lc. 5:33-39)

¹⁸'Nara 'mi'qui mri ayuna yá nxadi ra Xuua ne yá nxadi ya fariseo, bi 'ñehe 'raya ja'i bi c'a'tsa ra Jesu ne bi 'ñembabi:

—¿Hanja nuyá nxadi ra Xuua ne yá nxadi ya fariseo di ayuna'u, pe nuri nxadigue hingui ayuna?

¹⁹Nu'bu' ra Jesu bi 'ñembabi'u:

—¿Ha gue dí 'ñepi da ayuna nuya ja'i to'o xa ts'ohna ja 'nara nthati? Hina. Nu'ú da ñuni xá hño ngue'a 'bu'u co nú'a to'o ma da nthatui rá 'behña. Mientras 'bu'u co ra ñavio hindí 'ñepi da ayuna. ²⁰Pe ma da zø ra pa gue sta damfri'u da ts'ixa ra ñavio, nu'bu' há, gue'bu da ayuna nú'u yá amigo'a.

²¹Hindí 'ñepi da 'bø'ta 'nara zedutu co 'nara 'ra'yo dutu, ngue'a nura 'ra'yo dutu'a da gat'a nura zedutu y ma'na da ntani.

²²Nixi hingui tsa da sit'a ra 'ra'yo vinu ja 'nara zebota, ngue'a ra 'ra'yo vinu da føca ra zebota, y njabu da ts'oca ra bota y da mfanga ra vinu. Ma'na xá hño da sit'a ra 'ra'yo vinu ja 'nara 'ra'yo bota pa njabu hinte da ja.

Ya nxadi bi doca ya ngahá gá trigo ra pa dega tsaya

(Mt. 12:1-8; Lc. 6:1-5)

²³'Nara sabdo ra pa dega tsaya ra Jesu bi thogui co yá nxadi ja 'raya huahi, y nuyá nxadi bi mudi bi doca ya ngahá dega trigo.

²⁴Hangué ya fariseo bi 'ñemba ra Jesu:

—Ndi, ri nxadi thoca ya ngahá gá trigo, y nubyá go ra pa dega tsaya, y ra ley ma gue hinda t'øt'e njabu.

²⁵Nu'bu' ra Jesu bi dadi ne bi 'ñena:

—¿Ha hinxá hñe'thu nú'a bi 'yøt'a ra Davi ne nú'u mi 'ñoui nú'bu mi za ra thuhu y mi otho te da zi'u? ²⁶Nu'á bi yut'a ja rá nija Ajuá ne bi zi nuya thuhme xqui thuxni ja rá thandi Ajuá, ne bi umba nú'u to'o mi 'ñoui pa da zuii. Y nuya thuhme'u himrí 'ñepi to'oraza da zi, hønse ya macja. Bi t'øt'a njabu nuya pa'u nú'bu mrá ndamacja ra Abiatar. Y hingrá ts'oqui nú'a bi 'yøt'a ra Davi.

²⁷Nehe ra Jesu bi 'ñembabi'u:

—Ra pa dega tsaya bi thuts'i pa rá hño ya ja'i, hingó bi thoca ya ja'i pa da 'múi ja rá hmanda ra pa dega tsaya. ²⁸Hangué Nú'a To'o bi e bi Nja'i há ra ts'edi pa da manda masque ra pa dega tsaya.

3

'Nara 'ñøhø xqui 'yot'a 'nará 'ye
(Mt. 12:9-14; Lc. 6:6-11)

¹ Ra Jesu bi yut'a ma'na'qui ja ra nija, ne xqui zōnini 'nara 'ñōhō xqui 'yot'a 'nará 'yē. ² Y ya fariseo mi aca ra Jesu ua da 'yōthebi rá 'yē nura pa dega tsaya, pa da za da ñapabi. ³ Nu' bú ra Jesu bi 'ñemba nú'a ra 'ñōhō xqui 'yot'a rá 'yē:

—Bá ecua, 'bai ja yá thandi ya ja'i.

⁴ Nepu bi 'yamba ya fariseo ne bi 'ñembi:

—¿Ha dí 'ñepi 'nara ja'i da 'yot'a 'nara hño ra pa dega tsaya, o da 'yot'a nú'a hinxá hño? ¿Ha gue xá hño da ñamba rá te 'nara ja'i, o da hyo'a?

Pe ya fariseo hinte bi dātuabi. ⁵ Nu' bú ra Jesu bi bō rá cue, ne bi du rá mui ndunthi ngue'a nuya fariseo'u himi ja yá nthecate. Hangue bi 'ñemba ra da'thi:

—Tanga ri 'yē.

Y nu' á bi 'yot'a njabu ne 'bestho bi ñanga rá 'yē. ⁶ Nu' bú bi bōnga ya fariseo ne bi ma bá c'a'tsua yá mfats'i ra ndá Erode pa bi 'ñu'ti'u hanja da za da hyohma'u ra Jesu.

Ndunthi ya ja'i mi 'bui ja ra ñanga ndehe

⁷ Pe nura Jesu bi ma ja ra ñanga ndehe co yá nxadi, ne bi deni'a ndunthi ya ja'i me Galilea. ⁸ Nehe mi deni'a ya me Judea, ne ya me Jerusale, ne ya me Idumea, ne ya me Tiro, ne ya me Sidó co nú'u ya me ri'nandi ra dāthe Jordá. Mi ehe da c'a'tsi'a ngue'a xqui 'yōde'u de nú'u ya danga nt'udi mi ø't'e. ⁹ Ha ra Jesu bi xipa yá nxadi gue da dāt'a 'nara motsa guetbu ja ra ñanga ndehe, ngue'a xi xmá nts'i'mi ja ra hmunts'i co rá ndunthi ya ja'i. ¹⁰ Ra Jesu xqui 'yōthe ndunthi ya da'thi, hangue ringue'a gatho nú'u to'o mri hñeni mri 'ñent'i pa da zadi da dani'a. ¹¹ Y nu'u tó'o mi pe'tsa ya ts'ondahi, mi hyanda ra Jesu bi ndandiñahmu'u ja rá thandi, ne mi mafi mi ena'u:

—Nu'i go gue'e rá T'u'i Ajua.

¹² Nu' bú ra Jesu bi 'bepabi nú'u ya ts'ondahi gue hinda xipa ya ja'i mi to'o'a.

Ra Jesu bi zohna nú'u 'ret'amayoho yá nxadi

(Mt. 10:1-4; Lc. 6:12-16)

¹³ Nepu ra Jesu bi bōxa ja 'nara t'ōhō ne bi zohna nú'u to'o xqui huahni, ne nu'ú bi ma bá munts'ini con gue'a. ¹⁴ Y nu' á bi hñuxa 'ret'amayoho ya nxadi pa da 'ñoui, ne pa da mehni da zofu ya ja'i. ¹⁵ Ne bi umba ra ts'edi pa da 'yōthe ya da'thi ne da 'yenga ya ts'ondahi. ¹⁶ Y nuya guehya yá thuhu nú'u 'ret'amayoho yá nxadi: ra Simu nú'a

'mefa bi thu'mbabi ra Pedro; ¹⁷ ra Cobo ne ra Xuua yá t'u ra Sebedeo nú'u bi thu'mbabi ya Boanerge nú'a ne da 'ñiena xi ja yá ts'edi ngu ra ngani. ¹⁸ Bi thuts'i nehe ra Andre, ra Lipe, ra Tolo, ra Teo, ra Toma, ra Cobo rá t'u ra Alfeo, ra Tadeo, ne ra Simu nú'a xqui 'ñoui nú'a ra hmunts'i rá thuhu ya cananista, ¹⁹ ne ra Juda Iscariote nú'a to'o bi da ra Jesu.

Ra Jesu bi t'embabi gue mi hampa rá ts'edi ra ndá de ya ts'ondahi

(Mt. 12:22-32; Lc. 11:14-23; 12:10)

Nu mi gai ja ra t'ōhō ra Jesu ne yá nxadi bi yut'i'u ja nú'a ra ngu xqui mihi. ²⁰ Nu' bú bi yopa munts'a ma'na'qui ndunthi ya ja'i asta himi tsa da ñunga ra Jesu ne yá nxadi. ²¹ Nepu bi 'yōde nuya mengu rá ngu ra Jesu gue hinte xqui zi'a, hangue bi 'ñehe'u pa da zits'i'a ngue'a mi en'u gue xqui 'be rá mfeni.

²² Nehe 'raya xahnate de ra ley xqui 'ñehe de Jerusale mi 'ñembi'u:

—Nuni ra Jesu pe'tsa ra Beelsebú nú'a ra ndá de ya ts'ondahi, ne hampa rá ts'edi'a pa da 'yenga nú'u ma'ra yá mits'ondahiui.

²³ Hangue ra Jesu bi ma'ta nuya xahnate'u pa bi xipa 'nara 'bede ne bi 'ñembi:

—¿Ha gue da za ra ts'ondahi da 'yenga yá mits'ondahiui? ²⁴ Nu' bu 'nara hnini da hegue sche, da nhuata gatho ra ts'atbi. ²⁵ Y nu' bu 'nara 'mui da 'ñutsa 'na ngu ma'na, hinda za da 'mui 'nadb'u. ²⁶ Y nu' bu ra ts'ondahi da ntuhni co yá mits'ondahiui, nu' bú da nhuata yá ts'atbi'u.

²⁷ Nixi hinto da za da yut'a ja rá ngu 'nara 'ñōhō nú'a xi o rá ts'edi, ne da bepabi nú'a te pe'tsi nu' bu hingue 'met'o da du'ti. Njabu ha, da za da bepabi.

²⁸ Majuani dí xi'ahu, gatho ya ts'oqui ne ya ts'one da za dra punbabi ya ja'i, ²⁹ pe nu'a tó'o da ñama'ñu de rá 'befi ra Maca Ndahi, otho rá pumbate, ne da duxa rá ts'oqui pa nzantho.

³⁰ Bi mā njabu ngue'a ya xahnate de ra ley ya mi ñama'ñu de rá 'befi ra Maca Ndahi, ngue'a xqui mañ'u gue ra Jesu mi pe'tsa 'nara ts'ondahi.

Rá nana ne yá cu ra Jesu

(Mt. 12:46-50; Lc. 8:19-21)

³¹ Ne 'mefa bi zōhō rá nana ra Jesu co yá hōcu, bi 'mai'u mōte ne bi mehni to da tsi'a.

³² Ne ndunthi ya ja'i xqui munts'i ja ra ngu ne mi huhni ja rá nthets'i ra Jesu. Nepu ra 'mehni bi xipabi ne bi 'ñembi:

—'Bahni ri nana ne ri cu mōte bí tōp'a'i.

³³ Ha nu'á bi dādi:

—¿To'o ma nānaga, ne to'o ma cuga?

³⁴ Nu'bu' bi nhyani ne bi hyanda gatho nú'u mi huhni ja rá nthets'i ne bi 'ñena:

—Nuyū go guehyū ma nānā ne ma cu.

³⁵ Ngue'a nu'ū tó'o da 'yø'tua rá paha Ajua, go gue'ū ma cu, ma nju ne ma nānā.

4

Ra 'bede de ra mot'i

(Mt. 13:1-9; Lc. 8:4-8)

¹ Ra Jesu bi yopa mudi da xahna ya ja'i ja ra nānaga ndehe, ne ja bi thets'ini ndunthi ya ja'i, hangue nu'a bi 'yøt'e, bi bøts'e bi hñudi ja 'nara motsa mbo ja ra dehe, ne gatho ra hmuntsja'i bi gohi ja ra nānaga ndehe. ² Ne mi utua ya ja'i ndunthi ya t'øt'e co ya 'bede, ne bi 'ñembabi'ū:

³ —'Yødehū nūna ma ga xi'ahū de 'nara mot'i. ⁴ De nu mi xanga ya nda, 'ra bi zo ja ra 'ñū y ya ts'int's'ū bi 'ñehe bi gondi. ⁵ Ma'ra ya nda bi zo ja ra 'bodo habū xmá nxini ra hai hangue bi dāma føts'e. ⁶ Pe nu mi nzø ra hyadi bi huixqui ne bi 'yot'i'ū ngue'a mi otho ndunthi yá 'yū. ⁷ Ma'ra ya nda bi zo ja ya 'bo'bini, y ya 'bini bi dāma nte ne bi xumi nú'ū ya nda xqui føts'e, hangue bi 'yot'i ne himbi hogui. ⁸ Pe nu ma'ra ya nda bi zo ja ra hoga hai, bi føts'e ne bi nte, ne bi unga yá sofo, 'ra bi unga 'natema'ret'a ya nda, ma'ra bi unga hñu'rate, ha nu ma'ra asta bi unga 'na nthebe ya nda.

⁹ Nu'bu' ra Jesu bi 'ñembabi'ū:

—Nu'a tó'o ja rá nt'øde pa da 'yøde, dá 'yøde nūna dí mā.

Te rí bōni nuya nt'udi

(Mt. 13:10-17; Lc. 8:9-10)

¹⁰ Y nu de ya xqui ma ra hmuntsja'i, nu'bu' nú'ū 'ret'amayoho yá nxadi ne nú'ū ma'ra xqui gohi, bi 'yambabi'ū ra Jesu bi 'ñembabi'ū:

—¿Te ne da mā nú'a ra 'bede gá xicje?

¹¹ Y nu'á bi 'ñembabi'ū:

—Go rá paha Ajua gui pahū nú'a himi fādi maya'bu de hanja ri manda Ajua, pe nu'ū ma'ra ya ja'i nú'ū hingui dena Ajua ma da 'yøde co ya 'bedetho. ¹² Ma da nja ngu mānga ra Māca T'ofō, gue masque da hyandi'ū, pe hinda zo yá mfeni, masque xi da 'yøde, pe hinda badi'ū, hangue hinda ma da ñobri pa hindra pumbabi yá ts'oqui.

Ra Jesu bi mā te rí bōnga nura 'bede de ra mot'i

(Mt. 13:18-23; Lc. 8:11-15)

¹³ Nehe bi 'ñembabi'ū:

—¿Ha gue himbi zo ri mfenihū nuna ra 'bede de ra mot'i? Nu'bu' ¿hanja da za gui pahū ma'ra ya 'bede nú'ū ma ga xi'ahū?

¹⁴ Nu'a ra mot'i go gue'a to'o mānga ra māca noya. ¹⁵ Y nu'ū ya nda bi zo ja ra 'ñū go gue'ū to'o bi 'yøde ra māca noya, y ra Satá 'bestho bi 'ñehe bi patua yá mfeni pa da pumfri nú'a ra māca noya xqui sipabi. ¹⁶ Ha nu'ū ya nda bi zo ja ra 'bodo go gue'ū to'o bi 'yøde ra māca noya y 'bestho bi dāma gamfri y ne xi bi johya. ¹⁷ Pe ngu nú'ū bi 'ñotho yá 'yū, go gue'ū to'o camfri 'raya xi patho, ne sta tho ya nt'øtsate o ya ts'othogui po rá ngue ra māca noya, nu'bu' 'bestho da 'uegue'ū.

¹⁸ Ha nu'ū ya nda bi zo ja ya 'bo'bini go gue'ū to'o bi 'yøde ra māca noya, ¹⁹ pe nu'ū ri ho ndunthi ya ts'ojohya de ra ximhai, ne beni hanja da za da mē'tsa ndunthi ya t'øt'e ne da dāha ndunthi ra boja. Hangue nuya ya ts'onc'at'i hingui hopi da te yá jamfri, ne nú'a bi 'yøde da 'meditho. ²⁰ Ha nu'ū ya nda bi zo ja ra hoga hai bi unga yá sofo, 'ra bi unga 'natema'ret'a ya nda, ne ma'ra bi unga hñu'rate, ha nu ma'ra 'na nthebe, nu'ū go gue'ū to'o bi gamfri ra māca noya ne xi bi hnequi yá hoga 'befi.

Ra 'bede de ra ñot'i

(Lc. 8:16-18)

²¹ Ra Jesu bi yopa zofo ra hmuntsja'i ne bi 'ñembabi'ū:

—Hinto da tsøgue 'nara ñot'i ne da ye'mba 'nara 'bøts'e o da ja nja'ti de ra fidi. Hina, dra tøte habū da nøge pa da yot'i xá hño. ²² Njabu nehe nú'a ja mant'aguibya, 'mefa ma da hnequi, ne nú'a hingui tsa da fādibya, 'mefa ma da fādi. ²³ Nu'a tó'o ja rá nt'øde pa da 'yøde, dá 'yøde nūna dí mā.

²⁴ Nehe bi 'ñembabi'ū:

—Ngu t'ena, co nura t'eni guí eñhū, con guet'atho ma da t'eni'ahū, y asta ma'na da thu'ts'a'ihū ri t'eni'ahū. Hangue dí xi'ahū, jamasuhū hanja gui 'yødehū nú'a dí mā, ngue'a nu'bu' gui jamasuhū, ma da zo ri mfenihū, pe nu'bu' hingui jamasuhū, hinda za gui pahū. ²⁵ Ngue'a nu'a tó'o da badi nú'a dí mā, ma'na da t'umbabi ra mfadi, pe nu'a tó'o hinxa badi, nú'a ma da thācuabi nú'a ra mfadi pe'tsi.

Ra 'bede de ra nda nú'a 'yo rá te

²⁶Nehe bi xipabi'u:

—Rá hmanda Ajuá nja ngu 'nara 'ñòhò pot'a ya nda. ²⁷Y nú'a ra mot'anda'a aha dega xuui ne nangui dega xudi bi c'a'tsa rá 'bot'i. Ne nú'a ra 'bot'i'a da fòts'e ne da nte, pe nú'a ra 'ñòhò hingui paði hanja xa njabu. ²⁸Ra hai øt'e pa da fòts'e, da nte, da hneca rá 'bai, ne 'mefa da bø yá daxi. ²⁹Ne ya sta ñats'i, 'bestho nura mot'i'a da ma da xofo ngue'a ya bi zø ra pa dega sofo.

Ra 'bede de ra nda dega mostasa

(Mt. 13:31-32; Lc. 13:18-19)

³⁰Nepu ra Jesu bi 'ñena:

—Ma ga xi'ahu ma'na ra 'bede ri nhyecuauí rá hmanda Ajuá. ³¹Rá hmanda Ajuá nja ngu 'nara nda dega mostasa, nú'a ma'na go ra zi notsi de gatho ma'ra ya nda. ³²Pe nu sta 'bot'a nú'a ra nda, ma'na da nte ne da ntungui que gatho ma'ra ya ndapo, ne da nja yá danga 'yeza asta ya ts'int's'u da za da nõhni.

Ra Jesu bi zofo ya ja'i dega 'bede

(Mt. 13:34-35)

³³Ra Jesu mi xipabi'u ra maça noya co ndunthi ya 'bede asta habu bi za bi zo yá mfeni'u. ³⁴Mi zofo ya hmuntsja'i co ya 'bedetho nú'u ri nhyecuauí rá hmanda Ajuá, pe nu'bu mi 'bææui yá nxadi mi xipabi'u te ri bõni nú'u ya 'bede xqui xipabi'u.

Ra Jesu bi japi bi tsaya ra bũnhi

(Mt. 8:23-27; Lc. 8:22-25)

³⁵Y nu mi put'a ra nde ra pa'a, ra Jesu bi 'ñembabi yá nxadi:

—Ma ga 'raxhu ri'nandi ra ndehe.

³⁶Hangué bi 'ñedi'a de ra hmuntsja'i, ne nu'a ne yá nxadi bi ga ra motsa habu mi o'a pa da 'rax'u ri'nandi, ne ma'ra ya ja'i bi deni'u co ya t'uca motsa. ³⁷Y ya de mi 'yo'u ja ra ndehe, bi mu 'nara danga bũnhi ne mi tont's'a ra dehe ja ra motsa asta mi ne xa ñuxhma. ³⁸Ha ra Jesu mi aha ja ra ts'at'a motsa ne xqui 'yents'a rá ñaxu ja 'nara ntuhña, ne yá nxadi bi ma bá a, ne bi 'ñembabi:

—¡Xahnate! 'Matho hinguí tu ri muí gue ma ga cuihu ja ra dehe.

³⁹Nu'bu ra Jesu bi nangui ne bi zui ra bũnhi, ne bi 'ñemba ra ndehe:

—¡Butho!

Y 'bestho bi tsaya ra bũnhi ne ya himbi 'ñani ra ndehe. ⁴⁰Nu'bu ra Jesu bi 'ñembabi'u:

—¿Hanja guí tsuhu? ¿Ha gue otho ri jamfrihu?

⁴¹Nu'bu nuyá nxadi'a bi 'yo'u, ne mi 'ñémse'u 'na ngu ma'na:

—¿Te ma ts'edi hani 'bu? ngue'a asta ra ndahi ne ra ndehe øtuabi.

5

Ra Jesu bi 'yemba ya ts'ondahi 'nara 'ñòhò me Gadara

(Mt. 8:28-34; Lc. 8:26-39)

¹Nepu ra Jesu ne yá nxadi bi zõni ja ra hai Gadara de ri'nandi ra ndehe. ²Y ra Jesu bi gai de ra motsa, y 'bestho bi nthëui 'nara 'ñòhò xqui 'ñehe de habu ja ya nt'agui ne mi pe'tsa ya ts'ondahi. ³Nura 'ñòhò'a ya xi ja mi 'bũhni ja ya nt'agui, ne hinto mi tsa da zami masque dra that'i co ya cadena. ⁴Ndunthi ya 'mi'qui xcri that'i co ya cadena ja yá 'ye ne ja yá ua, pe nu'a mi c'uctho ne mi øt'e ya xenitho, ne hinto mi ja rá ts'edi pa da zami. ⁵Ma pa ra xuui mi 'yo ja ya t'òhò ne ja ya nt'agui ne nzantho mi mafi ne mi ntseni sehe co ya do. ⁶Pe nú'a ra 'ñòhò mi hyanda ra Jesu de yabu, bi nest'ihi bi ma bá tsudi ne bi ndandiñahmu. ⁷Nepu bi mafi nts'edi ne bi 'ñena:

—Nu'i Jesu, rá T'u'i Ajuá de mahets'i, ¿te 'be guí ne con guecje? Dí bante'ihe ja rá thuhu Ajuá gue ote xqui ma guí 'yotcahe.

⁸Bi ma njabu ngue'a ra Jesu ya xqui 'ñembabi:

—¡Nu'ahu ts'ondahihu, põñhu de nuna ra 'ñòhò!

⁹Nepu ra Jesu bi 'yambi:

—¿Te rá hu'ahu?

Y nu'a bi dadi bi 'ñena:

—Xa thu'mgahe ya 'motho ngue'a xi dí ndunthihe.

¹⁰Nepu nuya ts'ondahi'u xi bi bantebi ra Jesu gue hinda 'yeni de ra hai Gadara. ¹¹Ne guetbu ja ra t'òhò mi 'yoni 'nara danga taxo ya ts'udi mi ñuni. ¹²Hangué nú'u ya ts'ondahi bi bantebi ra Jesu ne bi 'ñembi:

—'Racje nsequi ga ma ga cutheni ja ya ts'udi.

¹³Nu'bu ra Jesu bi umba nsequi bi ma'u pa bi yut'a ja ya taxo ts'udi. Y nuya taxo ts'udi'u bi nest'ihi bi nhyot'a ja ra ndehe ne bi jat'i'u. Ne nú'a ra taxo mi ngu yo 'mo.

¹⁴ Nu'bu' n'ú'ya ya mapts'údi bi nest'ihi bi ma'u pa mbo ra hnini ne gatho rá nthets'i pa mi xipa ya ja'i de n'ú'a te xqui nja. Nepu ndunthi ya ja'i bi 'ñehe pa da hyandi te xqui nja. ¹⁵ N'ú'ú bi zòhø habu mi 'bui ra Jesu ne mi 'buhni nehe n'ú'a ra 'ñòhø to'o mi pe'tshma ya ts'ondahi, ne bi hyandi'u mi huhni, ya mi he rá dutu ne ya mi ja rá mfeni. Nu'bu' xi bi 'yø'u ngue'a nu'ú mi padi gue nura 'ñòhø'a xi mi pe'tsa ndunthi ya ts'ondahi hmaha. ¹⁶ Nepu nuya ja'i to'o xqui hyandi te bi tho ya ts'údi ne ra 'ñòhø to'o mi pe'tsa ya ts'ondahi, bi metuabi ma'ra, ne xi bi 'ño ra 'bede. ¹⁷ Hangué ya me Gadara bi múdi bi bantebi ra Jesu gue da bøni de guehni.

¹⁸ Y nu mi yopa bøxa ra Jesu ja ra motsa, ra 'ñòhø n'ú'a to'o mi pe'tsa ya ts'ondahi bi bantebi'a gue da hopi da m'ui. ¹⁹ Pe ra Jesu himbi hopi, bi 'ñembi:

—Grí ma ri ngu ne bá xipa gatho ri ja'i de gatho n'ú'ya ya t'øt'e xa 'yøt'a'i Ajuá ngue'a bi huec'a'i.

²⁰ Hangué bi ma n'ú'a ra 'ñòhø nuni ja ra hai Decápoli ne ja bi 'm'uhni bi xipa ya ja'i de n'ú'a te xqui 'yøt'ua bi ra Jesu, ne gatho to'o bi 'yøde xi bi 'yø'u.

Bi ñani rá t'ixu ra Jairo, nehe bi ñani n'ú'a ra 'behña bi damba rá he ra Jesu (Mt. 9:18-26; Lc. 8:40-56)

²¹ Ra Jesu ne yá nxadi bi yopa 'raxa ma'-na'qui pa ri'nandi ra ndehe, ne ja bi mani 'nara hmuntsja'i pa bá tsúdi'a ja ra ñanga ndehe habu bi zòhø. ²² Nehe bi zònini 'nara 'ñòhø mrá thuhu ra Jairo y mi gue'a 'na de nuya nda de ja yá nija'u. Y nu mi hyanda ra Jesu bi ndandiñghmu ja yá ua'a. ²³ Nepu bi bantebi bi 'ñembi:

—Ma zi t'ixu ya ma da du. Maha pa gui hñu'tsua ri 'ye pa nu'á da ñani y hinda du.

²⁴ Hangué ra Jesu bi m'ui'a, ne 'nara danga hmunts'i bi deni ne xi xmá nts'i'mi. ²⁵ Nehe mi pani 'nara 'behña mi xo'tua ya ji, ya mi pe'tsa 'ret'amayoho njeya mi tsu nura hñeni'a. ²⁶ Xqui degue gatho rá boja ja ya medico y ni ts'u hinxqui zamahño, ma'na mi 'yo mri za'ye. ²⁷ N'ú'a ra 'behña'a xqui 'yøde n'ú'a mi øt'a ra Jesu, hangué bi deni ja ra hmuntsja'i, bi joni ne bi dambabi rá he. ²⁸ Ngue'a mi bense'a gue masque hønse rá he da dambabi, nu'á da ñani. ²⁹ Y nu mi dambabi rá he, 'bestho bi tsaya ra ji, ne bi

za gue ya xqui ñani de rá hñeni. ³⁰ Y ra Jesu 'bestho bi batho gue co rá ts'edi xqui ñanga 'nara da'thi, hangué bi ñegui ne bi 'ñena:

—¿To'o xa dangagui ma he?

³¹ Pe yá nxadi bi 'ñembabi:

—Guí handi gue ra hmuntsja'i ri ts'ip'a'i ne guí ena gue to xa dañ'a'i.

³² Nu'bu' ra Jesu bi nhyani ja gatho ra hmuntsja'i pa da badi to'o xqui dambabi rá he. ³³ Y nura 'behña'a ya mi padi te xqui nja, hangué bi joni co ndunthi ra ntsu ne mi huat'i'a, nepu bi ndandiñghmu ja yá ua ra Jesu ne bi xipabi te xqui ja'a. ³⁴ Nepu ra Jesu bi 'ñembi:

—Ma zi t'ixu'i, ya guí 'bui xá hño ngue'a xi xcá camfrigui. Grí ma te rá 'ñentho ne ya hinda ma da yopa menga ri hñeni.

³⁵ Y de mi ñani ra Jesu nura 'behña, bi zòhø 'nara 'mehni xqui 'ñehe de rá ngu n'ú'a ra nda de ra nija, ne bi 'ñembi:

—Ya bi du ri t'ixu. ¿Pa te gui xuhña ra xahnate gui tsixa ja ri ngubya?

³⁶ Pe ra Jesu ngu mi 'yøde n'ú'ya noya bi m'anga ra 'mehni, bi 'ñemba ra Jairo:

—Odi tu ri m'ui, hønse xi da camfrigui.

³⁷ Nepu bi zixa ra Pedro, ra Cobo ne ra Xuua rá cu ra Cobo, ne himbi hopa ma'ra ya ja'i da deni. ³⁸ Y nu mi zòni'u ja rá ngu n'ú'a ra nda, bi hyandi mi 'buhni ndunthi ya ja'i mi mantho ne xi mi zoñ'u. ³⁹ Nu'bu' ra Jesu bi yut'a ja ra ngu ne bi 'ñemba ya ja'i:

—¿Hanja guí zoñhu ne guí manthohu? Nura nxutsi ahatho, hingue xa du.

⁴⁰ Pe ya ja'i bi dentho. Nu'bu' ra Jesu bi 'bepa gatho ya ja'i da bøni de ra ngu, nepu bi zixa rá nana ne rá dada ra nxutsi, ne co n'ú'ya mi 'ñoui bi yut'a habu mi 'beni. ⁴¹ Y bi mipa rá 'ye, ne bi 'ñembi:

—Talitha, cumi. —Nura noya'a ne da 'ñena: Ma zi t'ixu'i, dí xi'a'i gui nangui.

⁴² Nepu 'bestho bi nangui ne bi 'ño. Hangué ya ja'i xi bi 'yø nts'edi. Y n'ú'a ra nxutsi'a mi pe'tsa 'ret'amayoho njeya. ⁴³ Pe ra Jesu bi hñu'mba ra hña gatho n'ú'ya mi 'buhni gue ni 'na hinto da xipi de n'ú'a xqui 'yøt'a. Nepu bi manda gue da t'umba te da zi n'ú'a ra nxutsi.

6

Ra Jesu mi 'buhni Nasare (Mt. 13:53-58; Lc. 4:16-30)

¹ Ra Jesu bi bøni de guehni bi ma ja rá hai, bi m'ui yá nxadi. ² Ne ja ra pa dega tsaya bi

yut'a ja ra nija pa bi nxahnate, ne ndunthi nú'u to'lo mi øde, mi 'yø ne mi ena:

—¿Habü xa badi nú'a mani? ¿To'lo xa umbabi ra danga mfadi? ¿Habü xpá hñā nú'a ra ts'edi pa da 'yøt'a nú'u ya danga nt'udi øt'e? ³Nuni go guehni ra yaxi, nurá t'ü ra Maria, ne go yá cu ra Cobo, ra Jose, ra Juda ne ra Simu, ne yá nju 'bucua con guecjü.

Ne nu'ú mri 'yøtho, himbi gamfri. ⁴Hangue ra Jesu bi 'ñembabi'ü:

—'Nará 'mehni Ajuā da t'umba ra t'e-qu'ei habü hingo rá hai, ha nu go rá hai hinto umba ra t'equ'ei, nixi ya mengu rá ngu.

⁵Ra Jesu himbi za bi 'yøt'a ndunthi ya nt'udi ja rá hai ngue'a hinto mi ne da gamfri. Høñse bi hñuxa yá 'ye ja ts'utho ya da'thi pa bi ñani'ü. ⁶Y nu'á bi 'yø ngue'a ni 'na taqui himbi ne bi gamfri nuya ja'i, ne bi boni de guehni bi ma ja ma'ra ya t'üca hnini pa da xahna ya ja'i.

Ra Jesu bi mehna yá nxadi pa da zofo ya ja'i

(Mt. 10:5-15; Lc. 9:1-6)

⁷Mefa ra Jesu bi zohna nú'u 'ret'amay-oho yá nxadi ne bi umba ra ts'edi pa da 'yemba ya ts'ondahi to'lo di pe'tsi. Nepü bi mehni'ü dega yoho. ⁸Ne bi xipabi'ü gue hinte da hñats'i pa ja ra 'ñü, nixi yá 'røza, nixi nú'a te da zi, ni ra boja, høñse yá bordo ha. ⁹Nehe bi xipi gue da di'ta yá thiza ne da hñaxa 'nada ra pat'i. ¹⁰Nehe bi 'ñembabi:

—Nu xcrí tsøñhü ja 'nara ngu, ja gui 'buthüni asta hingui pøñhü de nú'a ra hnini'a. ¹¹Y nu'bü gui tsøñhü ja 'nara hnini ne hinto da 'ra'ahü ntsaya nixi da 'yøde nú'a gui mañhü, nu'bü pøñhü de guehni. Y de xcrí pøñhü, gui huat'a ri thizahu pa hingui hñaxhü nixi ra hai de nura hnini'a, y njabu da badi'ü de nú'a xa 'yøt'ü. Majuani di xi'ahü gue nu sta zø ra pa da nja ra nsüca uenda, nura pa'a ya mengu de guehni ma'na ma da ncastiga que ya mengu de ra ts'ohnni Sodoma ne Gomorra.

¹²Mi uadi bi mangan ra Jesu njabu, yá nxadi bi ma de guehni pa da zo ya ja'i pa da ñobri'ü de yá ts'oqui. ¹³Ne mi eni ndunthi ya ts'ondahi, ne mi co'tsua ra aceite ya da'thi ne mi ñani'ü.

Ra Xuua Xi'tsate bi thacua rá ñaxu
(Mt. 14:1-12; Lc. 9:7-9)

¹⁴Ha nuya pa'ü habüraza xi xqui nt'øde de nú'u ya danga t'øt'e mi øt'a ra Jesu, asta ra ndā Erode bi zo rá gu nehe. Hangue bi 'ñena:

—Go gue'a ra Xuua Xi'tsate ya xa yopa nte de ra du, hangue nubya ma'na ja rá ts'edi pa da za da 'yøt'a nuya danga nt'udi.

¹⁵Ma'ra ya ja'i mi ena:

—Go gue'a ra badi Elía.

Y nu ma'ra mi ena:

—Go gue'a 'nará 'mehni Ajuā ngu nú'u mi 'bui maya'bü.

¹⁶Ha nu mi 'yøde ra ndā Erode njabu, bi 'ñena:

—Gue'a ra Xuua nú'a dá tacua rá ñaxu ne ya xa yopa nte ma'na'qui.

¹⁷Bi beni njabu ngue'a xqui mehni to bi gu ra Xuua pa bi got'a fadi, ngue'a xqui hñacuabi hmahā gue hinda 'yøt'e drá 'behñā ra Erodía, ngue'a ra Erodía mrá 'behñā ra Lipe nú'a to'lo mrá cu ra Erode. ¹⁸Ra Xuua xqui hñacuahmā ra Erode ne xqui 'ñembi:

—Hingui ho gui tsimba rá 'behñā ri cu.

¹⁹Hangue ra Erodía xi bi utsa ra Xuua ne mi ne to da gats'i pa da hyo, pe himi tsa, ²⁰ngue'a ra Erode mi su ra Xuua pa hinte da t'ø'tuabi, ngue'a mi padi gue mrá hoja'i ne xmá nt'axi rá mfeni hangue mi pe'tsua ra t'equ'ei. Ne mi ho da 'yøde nú'a mi ma, pe himi tso rá mfeni nú'a mi øde hangue himi padi te da beni. ²¹Pe bi zø ra pa bi nja ngu nú'a mi ne ra Erodía. Nu mi da rá pa ra Erode bi 'yøt'a 'nara ngo ne bi 'ñehe gatho yá mfats'i ne ya nzaya ne ya t'üca ndā to'lo mi manda ra hai Galilea. ²²Nuni ja ra ngo bi yut'a rá t'ixu ra Erodía ne bi nei ja yá thandi'ü. Ha ra ndā Erode ne nú'u to'lo mi huhui ja ra mexa bi hopa rá hnei. Hangue ra Erode bi 'ñemba ra nxutsi:

—'Yacagui gatho nú'a gui ne y ga 'ra'a'i.

²³Ne bi jurabi ne bi ña'tuabi da umbi asta made de habü gatho mri manda 'bü da 'yadi. ²⁴Nepü bi bønga ra nxutsi ne bá amba ra Erodía nurá ñana'a ne bi 'ñembi:

—¿Te ga adi 'bü?

Y rá ñana bi 'ñembi:

—Xipi da 'ra'i rá ñaxu ra Xuua Xi'tsate.

²⁵Nu'bü nú'a bi dāma mengui ja ra ndā ne bi 'ñembi:

—Dí ne gui 'racagui nubya 'bestho rá ñaxu ra Xuua Xi'tsate ja 'nara manza.

²⁶Nu'bü ra ndā bi du rá mæi nts'edi. Pe ya xqui jurabi nú'a ra nxutsi ne xqui 'yøde

gatho to'o mi huhuini ja ra mexa, hangue mi pe'tsi te da 'yøt'e nú'a xqui ma. ²⁷ Hangue bi dama mehna 'nara soldado pa da hñampa rá ñaxu ra Xuua. ²⁸ Nepu nú'a ra soldado bi ma ja ra fadi bá tacua rá ñaxi ra Xuua, ne bi 'yents'a ja 'nara manza pa bá hampa ra nxutsi, nepu ra nxutsi bi hñá'tsua rá nana.

²⁹ Y nu mi 'yøde yá nxadi ra Xuua bi ma ja ra fadi pa bi du'tsua rá ndo'yo pa bá agui'ú.

Ra Jesu bi 'uinga thogui cut'a 'mo ya ja'i (Mt. 14:13-21; Lc. 9:10-17; Jn. 6:1-14)

³⁰ Nú'ú 'ret'amayoho yá nxadi ra Jesu xqui mehni da ma da zofo ya ja'i, 'mefa bá pengui de habu xqui ma, ne bi munts'i'ú habu mi 'bui ra Jesu, ne bi xipi gatho te xqui 'yøt'e'ú ne nú'a xqui 'ñudi'ú. ³¹ Nu'bú ra Jesu bi xipabi'ú:

—Maha ga 'ueguehu 'nambu sehe pa ga ntsayahú.

Mi manga njabu ngue'a ndunthi ya ja'i mi pa y mi tsøhø habu mi 'bui'ú ne mi otho ra pongui pa da ntsaya nixi pa da ñuni. ³² Hangue bi ma'ú co 'nara motsa pa bi 'rani ri'nandi habu hinto mi 'bui. ³³ Pe ndunthi ya ja'i bi hyandi mi ma'ú ne bi hyandatho'ú ra Jesu habu rí zøni, hangue nu'ú ne ndunthi de nú'ú mi 'bu ja ya t'uhñini bi nest'ihí bá gat'i ja rá hyo ra ndehe ne go rá müdi bi zøñ'ú. ³⁴ Y nu mi zønga ra motsa ja ra ñanga ndehe, bi gai ra Jesu ne bi hyanda nú'a ra hmuntsja'i xqui zøñini, ne xi bi huequi'ú ngue'a mi ngu ya deti jo'lo yá ma'yo, hangue nu'ú bi müdi bi xahni'ú ndunthi ya t'øt'e. ³⁵ Ha nu de ya mi nde, ya nxadi bi joni habu mi 'bai ra Jesu ne bi 'ñembabi:

—Ya bi nde ne nuua habu dí 'buhú go ra mbonthi. ³⁶ Xipa ya ja'i da ma da dai te da zi ja ya ngu ne ja ya hnini nú'ú ja guetbu de guecua, ngue'a otho te da ziyayú.

³⁷ Pe ra Jesu bi dadi:

—Go da umfu te da ziyú.

Nu'bú ya nxadi bi 'ñembi:

—¿Ha gue ga mahe ga tañhe yo nthebe denario dega thuhme pa ga 'uiñheyú?

³⁸ Pe ra Jesu bi 'yambabi'ú ne bi 'ñembi:

—¿Hangu ya thuhme guí hahú? Nuhú xa.

Y nu mi hyandi'ú bi 'ñembabi:

—Nsøcta cut'a ya thuhme ne yoho ya zi hua dí hahe.

³⁹ Nu'bú ra Jesu bi xipa ya ja'i da 'yøt'a ya t'uca hmunts'i ne da hñudi'ú ja ra 'bot'ei.

⁴⁰ Hangue bi 'yøt'a ya t'uca hmunts'i dega

nthebe ne dega ndenthebe, ne bi hñudi'ú.

⁴¹ Nu'bú ra Jesu bi gu nú'ú cut'a ya thuhme ne nú'ú yoho ya hua, ne bi nøts'e mahets'i ne bi umba njamadi Ajuá rá Dada. Nepu bi hyeca ya thuhme ne bi hyecua yá nxadi pa da umba ya ja'i, ne bi xeni nú'ú yoho ya hua pa bi thecua gatho nú'ú ya hmuntsja'i.

⁴² Y gatho bi ñuni asta bi niñá'ú. ⁴³ Nepu bi hmunts'a gatho ya xeca thuhme ne ya xeca hua nú'ú bi bongui, ne bi ñuxa 'ret'amayoho ya 'bøts'e. ⁴⁴ Ha mi ngu cut'a 'mo ya 'ñøhø nú'ú bi ñuni, y nuya 'behñá ne ya bñtsi himbi ma 'mede.

Ra Jesu bi 'ño mañá ra ndehe (Mt. 14:22-27; Jn. 6:16-21)

⁴⁵ Nepu ra Jesu bi xipa yá nxadi gue da 'met'o'ú co ra motsa pa ri'nandi pa rí mani ja ra hnini Betsaida, y nu'ú bi gohini mi edi ya ja'i pa da ma ja yá ngu. ⁴⁶ Y mi uadi bi 'ñedi'a, bi bøxa ja ra t'øhø pa bá apabi Ajuá rá Dada. ⁴⁷ Y ya mi 'mexuui ra pa'a ra motsa ya mi 'yo madetho ra ndehe, ha nura Jesu mi 'bøtritho ja ra t'øhø sehe. ⁴⁸ Y bi hyanda yá nxadi gue ya xqui zabi'ú de mi 'yonga ra motsa ngue'a mi tsedi ra bantñi ne himi hopi da 'ño. Y nurá hyax'a hamxuditho ra Jesu bi ma pa ri'nandi mi 'yothon mañá ja ra dehe, ne mi ma da tho'tshma yá nxadi.

⁴⁹ Pe yá nxadi bi hyandi mi 'yo mañá ja ra dehe ne xi bi mafi'ú ngue'a mi hu yá müi gue mi 'nara pite. ⁵⁰ Ri gatho'ú bi hyandi ne xi mi tsu'ú. Pe ra Jesu 'bestho bi zofo ne bi 'ñembi'ú:

—¿Oguí tshuú, go gueque, oguí tu ri müihu!

⁵¹ Nepu bi bøxa ja ra motsa con gue'ú ne 'bestho bi ntsaya ra bantñi, hangue yá nxadi xi bi 'yø nts'edi. ⁵² Himi padi'ú te ma ts'edi mi ha, nixi xqui zoda yá mfeni hanja xqui japi da xu ya thuhme, ngue'a xmá me yá coraso'ú.

Ra Jesu bi 'yøthe ya da'thi nuni Genesare (Mt. 14:34-36)

⁵³ Nu mi 'rats'i'ú pa ri'nandi bi zøni ja ra hai Genesare ne ja bi dat'ni yá motsa. ⁵⁴ Y ngu bi gai'ú de ra motsa, ya ja'i 'bestho bi badi gue go mi gue'a ra Jesu. ⁵⁵ Nepu nu'ú bi dama ma ja ya ngu gatho rá nthets'i nura hai'a pa bá tsi ya da'thi co yá 'bebo ne bi ts'its'i pa habu xqui t'øde mi 'bu ra Jesu. ⁵⁶ Y haburaza mi pa'a ja ya danga hnini o ja ya t'uca hnini, ya ja'i mi tsi ya da'thi mi

pegui ja ya 'ñu, ne ora mi thohni ra Jesu mi bantebi ya ja'i gue da hopa ya da'thi da dambabi masque hõnse rá ñani rá he. Ne toraza mi thambabi, 'bestho mi ñani de yá hñeni.

7

Hanja gra nts'oca ya ja'i

(Mt. 15:1-20)

¹Raya fariseo ne 'raya xahmate de ra ley nú'u xqui 'ñehe de Jerusale bi munts'i ne bi ma bá c'a'tsa ra Jesu. ²Ne bi hyandi gue 'rayá nxadi ra Jesu bi ñuni nsinque xqui nxu'ye ngu yá nzai'u, hangue bi ñama'ñu'u.

³(Ngue'a ya fariseo ne gatho ma'ra ya xodyo xi xqui nzai da nxu'ye ante da ñuni ngue'a njabu yá nzai ndu yá xita, y nu'bu hinda nxu'ye ngu yá nzai hinda ñuni. ⁴Ne 'bu ora da menga tai'u, 'bu hinda nxu'ye hinda ñuni. Nehe mi ja ma'ra yá nzai nú'u xqui 'ñutui ndu yá xita: da xut'a yá ntsi, nuya 'bada ne nuya ts'oe dega bõja, ne da me'tsa yá mfi di pa da gohi strá nt'axi. Ngue'a mi hu yá mui'u gue co nú'u ya t'õt'e mi õt'e da t'axca yá mfeni ja rá thandi Ajuá.) ⁵Hangue nuya fariseo ne ya xahmate de ra ley bi 'yambabi ra Jesu ne bi 'ñembi:

—¿Hanja nuyá ri nxadi hingui õt'e ngu yá nzai ndu ma xitahu maya'bu? Nuyá ri ñuni masque hinxa nxu'ye.

⁶Nu'bu ra Jesu bi datuabi'u:

—Nu'ahu gyá yohmihu. Ra badi Isaia bi ma de gue'ahu maya'bu gue Ajuá bi 'ñena njaua:

Nuna hninina ri nsundagui hõnse dega noyatho,

pe nuyá mfeni go bí 'yo yabu de gueque.

⁷Nu'ú xõcambenigui pe hinte ri muui yá sõcambeni,

nguetho nu'u yá hmanda ri manda'u go yá hmandase, ne mañ'u gue go stá 'berca'u.

⁸Xi majuaní ngu bi mangua ra Isaia de gue'ahu, ngue'a nu'ahu xcá tsocuahú yá hmanda Ajuá pa go grí denbahu yá hmanda ndu ri xitahu. Nu'ahu nu'a ri 'befihu, hõnse ra nsut'a 'bada ne ma'ra ya ntsi, y ma'ra ya t'õt'e de ra nt'axqui.

⁹Nehe bi 'ñembabi'u:

—Guí hu ri muihu gue xá hño nú'a xcá tsocuahubu yá hmanda Ajuá pa go guí õ'tuahú yá nzai ndu ri xitahu. ¹⁰Nura Moise bi 'ñena: “Umba ra t'equ'eí ri dada ne ri

ñana ne gui su'u”, ne “nu'a tó'o da zanga rá dada o rá ñana dá tho.” ¹¹Pe nu'ahu guí eñhu gue xá hño to'o da xipa rá ñana ne rá dada njaua: “Nuna ra boja ndí 'ra'ahu hmaha, nubya go ma ga umba Ajuá ngue'a ra Corbán.” (Ra Corbán rí bøni da 'ñena 'nara 'baha xa t'equ'e pa Ajuá.) ¹²Y njabu guí emfu ya ja'i gue ya hinte da umba yá dada ne yá ñana, ne ya hinda su'u. ¹³Njabu guí pumfrithohú nú'a bi ma Ajuá, ne hõnse guí õ'tuahú yá nzai ndu ri xitahu, y nehe njabu guí utua ri batsihu. Ne ndunthi ma'ra ya t'õt'e guí õthu mahyegui ngu nuna.

¹⁴Nu'bu ra Jesu bi yo zofu ra hmuntsja'i ma'na'qui ne bi 'ñembi'u:

—'Yõdehu guí gathohú ne dá zo ri mfenihu núna ma ga ma. ¹⁵Nu'a cut'a ja rá ne ra ja'i hingo gue'a japi da nts'oqui, pe nú'a põni de rá mfeni ha, go gue'a japi da nts'oqui. ¹⁶Nu'a tó'o ja rá t'õde pa da 'yõde, dá 'yõde núna dí ma.

¹⁷Nepu bi 'uegue'a de ra hmuntsja'i, ne bi yut'a ja ra ngu nú'a xqui mihi, y nuni ja bi 'yambani sehe yá nxadi te rí bõnga nú'a xqui xipa ya ja'i. ¹⁸Nu'bu ra Jesu bi 'ñembabi'u:

—¿Ha gue ne'ahu hinte ri fadihu? ¿Ha hingui pahú gue hingue nú'a da zi ra ja'i go gue'a da japi da nts'oqui? ¹⁹Ngue'a nú'a ts'i cut'atho ja rá mui 'na, ne põni ne hingui ts'ocua rá mfeni.

Njabu bi mangua ra Jesu gue xá hño da ts'i gatho ya nzaqui. ²⁰Nepu bi 'ñena:

—Nu'a ri japi da nts'oca ra ja'i, nú'u ya ts'omfeni beni. ²¹Ngue'a de ja rá ts'omfeni 'na, ja bí ehni gatho nuya ya ts'ot'õt'e: ra nts'inga medinthati, ra nt'e'behña, ra nthote, ²²ra mfe, ra ts'onc'at'i, ra nts'o'mui, ra nthate, ra nts'o'yo, ra nts'ante, ra nt'et-s'i, ne nú'u to'o ri hyõcua nú'a te pe'tsa ma'na, ne nú'u hingui padi nda'a ra hño nda'a ra 'ñu. ²³Gatho nuya ya ts'oqui bí ehe de yá ts'omfeni ya ja'i, ne go guehya japi da nts'oqui.

'Nara 'behña himrá me Israel bi gamfri ra Jesu

(Mt. 15:21-28)

²⁴Nepu ra Jesu bi bøni de guehni ne bi ma ja ra hai guetbu ra hñini Tiro ne Sidó. Ne ja bá cut'ini ja 'nara ngu, y himi ne to xa badi hmaha, pe 'bestho bi fatho. ²⁵Ha guetbu de guehni mi 'bahni 'nara 'behña nú'a mi pe'tsa 'nará t'ixu gue mi pe'tsa

'nara ts'ondāhi. Ne bi 'yøde gue xqui zøhni ra Jesu, hangue nú'á 'bestho bi ma bá c'a'tsi ne bi ndandiñahmu ja yá ua'a. ²⁶ Nura 'behñā'a himrá me Israel ngue'a mrá me Sirofenicia. Nu'á bi bantebi ra Jesu pa da 'yemba ra ts'ondāhi nú'a mi pe'tsa rá t'ixu. ²⁷ Pe ra Jesu bi 'ñembabi:

—'Met'o mahyoni ga ø'tua ra hño ya me Israel, ngue'a nu'bu 'met'o ga ø'tua ra hño ya 'ra'ñoja'i ngu'i, nu'bu ga nja ngu nú'a to'o hamba yá hñuni ya bātsi pa da umba ya tsat'yo.

²⁸ Nu'bu nú'a ra 'behñā bi dātuabi ne bi 'ñembi:

—Majuani nú'a guí mā Ndada, pe ya tsat'yo tømtho nja'ti de ra mexa pa da gūxa ya hangui nú'u da dagui de habu ri ñuni ya bātsi.

²⁹ Nu'bu ra Jesu bi dātuabi:

—Xcá thādi xá hño, hangue pengui, grí ma ri ngu ne bá nu ri t'ixu gue ya xa bōnga ra ts'ondāhi de gue'a.

³⁰ Y nu mi zōnga rá ngu nú'a ra 'behñā, bi zādi rá t'ixu mi 'benga ja rá fidi ne ya xqui bōnga ra ts'ondāhi de gue'a.

Ra Jesu bi 'yøthe 'nara gogu

³¹ Nepu ra Jesu bi ma de guehni habu mi 'bu guetbu ra hnini Tiro, ne bi gat'a ja ra hnini Sidó ne bi thogui ja ra hai Decapoli pa bi yo menga ja ra ndehe Galilea. ³² Ne nuni ja bá ts'impani 'nara 'ñøhø mrá gogu ne mrá 'bane, y nú'u to'o mri zi'a bi bantebi ra Jesu da hñuxa rá 'ye ja gue'a pa da ñani. ³³ Nu'bu ra Jesu bi gūca nú'a ra da'thi 'nambu de ra hmuntsja'i, ne bi dint'ua yá dedo ja yá gu, nepu bi zots'i yá dedo ne bi damba rá jane nú'a ra 'ñøhø. ³⁴ Nepu bi nøts'e pa mahets'i bi 'yenga rá nga'tsi ne bi 'ñembi:

—¡Efata! —nú'á ne da 'ñena: ¡Dá xogui ri gu ne ri ne!

³⁵ Y 'bestho bi xo yá gu ne bi za bi 'yøde xá hño, ne bi tuqui rá jane ne bi za bi ñā xá hño. ³⁶ Ha ra Jesu bi hñu'mba ra hñā ya ja'i gue hinto da xipi, pe nu'á ma'na bi ma bá 'yonga ra 'bede. ³⁷ Y ma'na xi mri 'yø ya ja'i ne bi 'ñena'u:

—Gatho nú'a øt'e xi xá hño, asta japi ya gogu da 'yøde, ne ya gone da ñā.

8

Ra Jesu bi 'uinga thogui goho 'mo ya ja'i
(Mt. 15:32-39)

¹ Ja nuya pa'u xi bi munts'a ndunthi ya ja'i ma'na'qui, ne mi otho te da zi'u, hangue ra Jesu bi zofu yá nxadi ne bi 'ñembabi:

² —Xi dí hueca nuya ya ja'i ngue'a ya xa 'mūi hñu pa con gueque ne otho te da zi.

³ Bu ga pehni da ma yá ngu njabutho co ra thuhu, xi'bu rí umba ra hødu má 'ñu ngue'a 'ra xqui 'ñehe de yabu.

⁴ Pe yá nxadi bi 'ñembabi:

—¿Hanja da za ga 'uiñhu nuyū ya ja'i gue nuua habu dí 'buhū go ra mbonthi?

⁵ Nu'bu ra Jesu bi 'yambabi yá nxadi ne bi 'ñembi:

—¿Hangu ya thuhme guí hahū?

Nu'á bi dāti ne bi 'ñembi:

—Hønsē yoto.

⁶ Nu'bu ra Jesu bi xipa ya ja'i da hñudi. Nepu bi gu nú'u yoto ya thuhme ne bi umba njamādi Ajuā rá Dada. Nepu bi hyeque ne bi umba yá nxadi pa da xenbabi ya hmuntsja'i.

⁷ Nehe mi hā'u 'raya t'ūca huā ne bi umba ra Jesu. Nepu nu'á bi 'yapa Ajuā da japi, ne bi xipa yá nxadi da umba ya ja'i ya zi xēca hua.

⁸ Y gatho ya ja'i bi ñuni asta xi bi niñā. Nepu ya nxadi bi munts'a ya xeni nú'u bi bongui y bi ñuxa yoto ya 'bøts'e. ⁹ Ha mi ngu goho 'mo ya 'ñøhø nú'u bi ñuni, y nuya 'behñā ne ya bātsi himbi ma 'mede. Nepu ra Jesu bi 'ñedi'u. ¹⁰ Ne nu'á 'bestho bi bøxa ja ra motsa co yá nxadi ne bi 'rats'i bi ma ja ra hai Dalmanuta.

Ya fariseo mi adi da t'utua 'nara nt'udi dega milagro

(Mt. 16:1-4; Lc. 12:54-56)

¹¹ Nepu 'raya fariseo bi ma bá tsudi ra Jesu ne bi mudi bi xaxi, ne bi xipi gue da 'yøt'e pa da hnequi 'nara nt'udi de mahets'i pa da hyandi'u ua xi majuani mrá 'mehni Ajuā. ¹² Nu'bu ra Jesu xi bi 'yenga 'nara nga'tsi ne bi 'ñena:

—¿Hanja nú'ahu guí 'buhū mapaya guí ahū ga øt'a 'nara nt'udi? Xi majuani dí xi'ahu gue nuga hinga u't'ahu ni 'nara nt'udi.

¹³ Nu'bu nú'á 'bestho bi zohni'u ne bi yopa bøxa ja ra motsa pa bi ma ri'nandi ra ndehe.

Ra nzoi de ya fariseo

(Mt. 16:5-12)

¹⁴ Ha nuyá nxadi xqui pumfri da hñāxa 'raya thuhme, hønse 'natho mi hñā'u ja ra motsa. ¹⁵ Nepu ra Jesu bi zofu ne bi 'ñembi:

—Jamasuhu de yá nzoi ya fariseo ne rá nzoi ra Erode.

¹⁶Nu'bu' yá nxadi bi 'ñémse'u 'na ngu 'na:

—Nuní xicjú njabú ngue'a hindí hahú ra thuhme.

¹⁷Pe ra Jesu bi batho te mi beñ'u ne bi 'ñembabi'u:

—¿Hanja guí 'ñémfu gue otho ra thuhme? ¿Ha gue nsøtho'a oda ri mfenihu? ¿Ha gue hingui tsoda ri mfenihu de nú'a ra ts'edi dí pe'tsi? Xi xá me ri corasohú. ¹⁸Ja ri dahú pe hinguí hanthú, ne ja ri guhú pe hinguí øhu, nixi guí beñú nú'a stá ø't'e co nú'u ya thuhme. ¹⁹Xi nú'bu ndá xeni nú'u cut'a ya thuhme ne dá 'uinga cut'a 'mo ya ja'i, ¿hangu ya 'bøts'e gá xéca thuhme bi bongui xá?

Y nu'ú bi dadi bi 'ñena:

—'Ret'amayoho 'bøts'e.

²⁰Nepu bi 'ñena:

—Nehe xi nú'bu ndá xeni nú'u yoto ya thuhme ne dá 'uinga goho 'mo ya ja'i, ¿hangu ya 'bøts'e gá xéca thuhme bi bongui xá?

Y nu'ú bi 'ñena:

—Yoto 'bøts'e.

²¹Nu'bu' ra Jesu bi 'ñembi'u:

—¿Y ne njabú hinxa zoda ri mfenihu de nuna ra ts'edi dí hñá?

Ra Jesu bi 'yøthe 'nara goda nuni Betsaida

²²Nu'bu' ra Jesu ne yá nxadi bi zøni ja ra hai Betsaida, ne ja guehni bá ts'impabi 'nara goda, y nú'u to'o bá tsi bi bantebi gue da hñuxa rá 'ye ja gue'a pa da ñani. ²³Nu'bu' ra Jesu bi cuhna ra goda pa bi guca møte de ra hnini, ne bi go'tsuabi rá jini ja yá da, ne bi hñuxa yá 'ye ja gue'a, ne bi 'ñembi:

—¿Ha gue ja te guí handi?

²⁴Y nu'á bi zøt'a yá da ne bi 'ñena:

—Dí handa ya ja'i di 'yo pe di hnequi ngu ja za.

²⁵Nu'bu' ra Jesu bi yopa hñu'tsua yá 'ye ja yá da nú'a ra goda, ne nu'á bi ñani ne xi bi hyandi xá hño gatho. ²⁶Nepu ra Jesu bi mehni da ma rá ngu, ne bi hñacuabi gue hinda yat'a ja ra hnini pa hinda xipa ya ja'i de guehni.

Ra Pedro bi ma gue ra Jesu go gue'a ra Cristo

(Mt. 16:13-20; Lc. 9:18-21)

²⁷'Mefa ra Jesu bi ma co yá nxadi ja ya t'uca hnini nú'u mi ja guetbu ra dahni Cesarea de Filipino. Y de má 'ñu nú'á bi 'yamba yá nxadi ne bi 'ñembi:

—¿Ha hingá øhu ya ja'i ma to'oguiga?

²⁸Nu'bu' nu'ú bi dadi ne bi 'ñena:

—'Ra ena gue go gue'e grá Xuua Xi'tsate, ma'ra ena grá badi Elía, ha nu ma'ra ena gue go gue'e 'na de nú'u ma'ra yá 'mehni Ajuá nú'u mi 'bui maya'bu.

²⁹Nu'bu' ra Jesu bi 'yambi'u ne bi 'ñembi:

—Xi'ahú, ¿te guí mañhu de gueque?

Y ra Pedro bi dadi ne bi 'ñembi:

—Nu'i go gue'e grá Cristo xpá meñ'a'i Ajuá pa gui nda.

³⁰Nu'bu' ra Jesu bi hñu'mba ra hñá gue hinda xipa ma'ra ya ja'i mi to'o'a.

Ra Jesu bi ma de rá du

(Mt. 16:21-28; Lc. 9:22-27)

³¹Nepu ra Jesu bi mudí bi xipabi yá nxadi nú'a ma da t'ø'tuabi, ne bi 'ñembi'u:

—Nú'a To'o bi e bi Nja'i pe'tsi ma da sufri ndunthi. Ya ndaxjua nda ne ya nda gá macja ne ya xahnate de ra ley ma da utsa asta da hñu yá mui da hyo, pe rá hñupa da yopa nte de rá du.

³²Bi xipi'u co ya noya hinxá hñei, hangu ra Pedro bi guqui 'nambu ne bi mudí bi zui pa hinda 'yø't'e njabú. ³³Nu'bu' ra Jesu bi mpunts'i ne bi hyanda gatho yá nxadi ne bi zui ra Pedro bi 'ñembi:

—¿'Uegue de gueque, nu'i guí hampa rá ts'edi ra Satá hangu guí xica njabú! Ngue'a nu'í hinguí ma ngu nú'a manga Ajuá, nu'í guí øt'a nú'a go yá paha ya ja'i.

³⁴Nepu bi zohna yá nxadi ne ya ja'i ne bi 'ñembabi'u:

—Nu'á tó'o da ne da dengagui, hinda za da 'yø't'e nú'a go rá paha sehe. Mahyoni da dengagui masque da tho ya nt'utsate ne ya 'betsa asta rá du. ³⁵Nu'á tó'o da ñanga rá te por hinda dengagui, nú'á ma da 'bedi rá te. Pe nu'á tó'o da 'ñei pa da du po rá ngueque ne po ra maça noya, nú'á da zu rá te pa nzantho. ³⁶¿Te rá 'be da dahá 'nara ja'i 'bu da me'tsa gatho ya hño de ra ximhai, y ne da 'medi rá te? Otho. ³⁷Ngue'a ni 'na de nuya hño'u hinda za da pøhøbi rá te. ³⁸Nu'á tó'o da gøngagui ne da ntsa da manga ma noya ja yá thandi ya 'yøt'ats'oqui gá ja'i ne ya 'ñagamfri, 'mefa necagui ma ga ma gue hindí padi'a nehe nu xcrá yopa pengaua. Nura pa'a ma ga 'ño'be ya enxé, ne ga hnequi co rá nsunda Ajuá ma Dada.

9

¹Nehe ra Jesu bi 'ñembabi'u:

—Xi majuañi dí xi'ahú, 'ra de gue'ahú guí 'buhúua gri tethohú ma gui hyanduahú rá ts'edi ra Ndá de mahets'i sta 'ñehe.

Bi mpadi rá 'bai ra Jesu

(Mt. 17:1-13; Lc. 9:28-36)

²Rá 'rato ma pa, ra Jesu bi zixa ra Pedro, ra Cobo ne ra Xuua, ne bi ma sehe'ú ja 'nara t'òhò xá hñets'i. Y ne de guehni ja bi mpadini rá 'bai ra Jesu ja yá thandi'ú. ³Nurá he xi bi huexqui ne xi bi t'axqui ngu ra tse, y jo'o ni 'nara meni nuua ja ra ximhai da japi da t'axca 'nara he ngu'a. ⁴Nepú de guehni nuyá nxadi bi hyandi'ú gue mi ñaui'a ndu ra Elía ne ndu ra Moise nú'ú myá 'mehni Ajuá. ⁵Hangué nura Pedro bi 'ñembabi ra Jesu:

—Ma Xahnate'i, jþode xá hño ga 'buhúua! Xi'bu ga hocje hñu ya zi ja'tsi, 'na pa gue'e, ma'na pa ra Moise, ha nu ma'na pa ra Elía.

⁶Nuya nxadi xi bi ntsu, hangue ra Pedro ngu bi 'be rá mfeni ne himi pa nú'a mi ma.

⁷Nepú bi go'mi'ú 'nara guui, ne de guehni ja ra guui bi nt'ode 'nara noya bi 'ñena:

—Nuna guehna ma hmáca T'ú. 'Yòhú nú'a ma.

⁸Y 'mefa ya nxadi bi hyandi gue ya mi jo'oni nú'ú ma'ra, hønse ra Jesu mi 'baseni.

⁹Y nu mi gai'ú de ra t'òhò, ra Jesu bi hñu'mba ra hñá nú'ú hñu yá nxadi, ne bi 'ñembi:

—Oto xqui ma gui xiphú de nú'a xcá hyanthú asta hinda yopa nte de rá du Nú'a To'o bi e bi Nja'i.

¹⁰Hangué nú'ú hñu ya nxadi hinto bi xipabi de nú'a xqui hyant'ú. Pe nu'ú mri 'ñámbi 'na ngu ma'na, ne mi eñ'ú:

—¿Te rí bonga nú'a ra noya bi 'ñena gue asta hinda yopa nte'a de rá du?

¹¹Nu'úbú nu'úbú bi 'yambabi'a ne bi 'ñembabi:

—¿Hanja enga ya xahnate de ra ley gue 'met'o ma da 'ñehe ra Elía nepú ja da 'ñehe ra Cristo nú'a rá 'mehni Ajuá pa da e da ndá?

¹²Nu'úbú nura Jesu bi dádi ne bi 'ñembabi'ú:

—Haha, go rá mudí ma da 'ñehe ra Elía pa da zofo ya ja'i da ñobri de yá ts'oqui ja rá thandi Ajuá, nepú ja da 'ñehe Nú'a To'o bi e bi Nja'i. ¿Xi te manga ja ra Mäca T'ofó de Nú'a To'o bi e bi Nja'i? Nu'a ma, ma gue ma da tho ya ugui ne da t'utsa. ¹³Pe de nú'a gá 'yangahú de ra Elía, dí xi'ahú gue ya xa

zòhò'a, y nuya ja'i bi 'yò'tuabi nú'a go bi ne'ú, ngu xa nt'ofó ja ra Mäca T'ofó njabu bi t'ò'tuabi'a.

Ra Jesu bi 'yemba 'nara ts'ondáhi 'nara ts'unt'ú

(Mt. 17:14-21; Lc. 9:37-43)

¹⁴Nu de ya xqui menc'ú de ja ra t'òhò y ya mi ma da zòhò habú mi 'bui nú'ú ma'ra ya nxadi, bi hyanda 'nara danga hmuntsja'i xqui got'atho nú'ú ma'ra ya nxadi, ne mi 'bahuini ya xahnate de ra ley mri ntsanoy-aui'ú. ¹⁵Ha nu mi hyanda ya ja'i bi zonga ra Jesu, himi padi te da beñ'ú, ne bi nest'ihi bi ma bá zengua. ¹⁶Ha nura Jesu bi 'yambabi yá nxadi ne bi 'ñembi:

—¿Te ma noya nguí mañihú con guehyú?

¹⁷Nepú 'nara ja'i nú'a mi 'ba ja ra hmuntsja'i bi dádi ne bi 'ñena:

—Ma Xahnate'i, dra zin'aua 'nama t'ú pe'tsa 'nara ts'ondáhi xa japi xa ngone.

¹⁸Y nura ora da 'ñámabi ri japi da dagui haburaza, ne asta ri gust'a yá ts'i ne ents'a ra fúgui ja rá ne, y ya xi xa papa rá mui. Ya stá xipa ri nxadi pa da 'yembahú nura ts'ondáhi'a, pe nuyú hinxa za xa 'yembabi.

¹⁹Nu'úbú nura Jesu bi dádi ne bi 'ñena:

—¿Gyá 'ñagamfrihu! ¿Asta ha'mú gui camfrihu? ¿Asta ha'mú ma ga tse't'a ri 'múihú? Bá tsincahúua nú'a ra ts'unt'ú.

²⁰Nu'úbú nu'úbú bi zi'tsuabi nú'a ra ts'unt'ú, ha nura ts'ondáhi nu mi hyanda ra Jesu mi 'bahni, bi japa nú'a ra ts'unt'ú bi dagui ne mi tani ne mi ents'a ra fúgui ja rá ne.

²¹Nu'úbú ra Jesu bi 'yamba rá dada nú'a ra ts'unt'ú ne bi 'ñembi:

—¿Hangu pe'tsi de xa mudí njani?

Ha nu'úbú bi 'ñena:

—Desde mi notsi ya mi njani. ²²Ndunthi ya 'mi'qui ra ts'ondáhi hot'a ja ra tsibi o ja ya mothe pa da hyo hmaha. Hangué 'bu da za te gui 'yò'tuahma, huegahe gui faxcahe.

²³Nepú ra Jesu bi 'ñembabi:

—Nu'i guí ena: 'Bú da za. 'Bú ja ri jamfri ha, gatho da za.

²⁴Nu'úbú rá dada nú'a ra ts'unt'ú bi dádi nts'edi ne bi 'ñena:

—¿Dí camfri, pe faxcagui pa ma'na ga camfri!

²⁵Nu'úbú ra Jesu bi hyandi gue ra hmuntsja'i mi 'yo rí ts'i'mi'a, hangue nu'úbú 'bestho bi 'ñembabi ra ts'ondáhi:

—Nú'i ts'ondáhi go xcá japi xa ngone ne xa ngogu nuna ts'unt'ú, pe nubýá nuga dí

'bep'a'i gui pøni de guehni ne hinhya'mu gui yopa cut'a ma'na'qui.

²⁶ Nepu nú'a ra ts'ondahi bi mafi, ha nú'a ra ts'unt'u bi 'ñamba ra nduse ma'na'qui, y ra ora'a bi bonga ra ts'ondahi. Ha nú'a ra ts'unt'u mi 'bèni 'ñena xqui du. Ne ndunthi ya ja'i bi 'ñena gue xqui du. ²⁷ Pe ra Jesu bi mipa rá 'ye pa bi gats'i'a, nepu nura ts'unt'u 'bestho bi 'mai.

²⁸ Y nu mi yut'a ra Jesu ja ra ngu nú'a xqui mihi, yá nxadi bi 'yambabi ne bi 'ñembabi:

—¿Hanja himbi za dá eñhe nú'a ra ts'ondahi?

²⁹ Nu'bu nú'a bi 'ñembabi'u:

—Ya ts'ondahi ngu nú'a dá enibya, nu'ú da za da 'yeni 'na, pe mahyoni da ayuna 'na ne da 'yapabi Ajuá con gatho rá mai.

Ra Jesu bi yopa ma de rá du

(Mt. 17:22-23; Lc. 9:43-45)

³⁰ Nepu nu'ú bi bøni de guehni, bi gat'i ja ra hai Galilea, y ra Jesu himi ne to xa badi ua mi 'yoni, ³¹ ngue'a mi xahna yá nxadi, mi embabi'u:

—Nú'a To'o bi e bi Nja'i ma da t'ent'ua ja yá 'ye ya ja'i, ha nu'ú ma da hyo, pe rá hñupa ma da yopa nte de rá du.

³² Pe nuyá nxadi himbi badi te mri bonga nuya noya bi xipabi'u, ne mi tsu da 'yambabi.

Nú'a to'o ma'na ma da nja rá nsu

(Mt. 18:1-5; Lc. 9:46-48)

³³ Nepu bi yopa mengui'u pa Ncapernau ne bi yut'i mbo ja ra ngu nú'a xqui mihi. Nu'bu ra Jesu bi 'yambabi yá nxadi ne bi 'ñembi:

—¿Te rá 'be nguí mañhu má 'ñu?

³⁴ Pe nu'ú hinte bi dadi, ngue'a de má 'ñu mi ntsanoyase'u ne mri 'ñambi to'o 'na de gue'u da ua'a da ma. ³⁵ Nu'bu ra Jesu bi hñudi ne bi zofu nú'u 'ret'amayoho yá nxadi ne bi 'ñembabi:

—Nu'a tó'o da ne da ndangui, osta ma da 'ñets'i. Nu'a da 'yot'e, dá mepa nú'u ma'ra.

³⁶ Nepu bi 'ba'ma 'nara zi batsi madetho de yá nxadi, nepu bi dets'i ne bi 'ñembabi'u:

³⁷ —Nu'a tó'o da umba ntsaya de ja ma thuhu 'nara zi batsi ngu núna drí dets'i, ja ra uenda go 'raca ntsaya. Y nu'a tó'o 'raca ntsaya, ja ra uenda go umba ntsaya Ajuá ma Dada nú'a to'o bá pencaguiua.

Nu'u tó'o hingui utsaguihu, go gue'u 'bui con guecju

(Lc. 9:49-50; Mt. 10:42)

³⁸ Nu'bu ra Xuua bi 'ñembi:

—Ma Xahnate'i, stá hanthe 'nara ja'i gue de ri thuhu mi engu ya ts'ondahi, y nuje dá hacuahe gue ya hinda 'yot'a njabu, ngue'a nura ja'i'a hingui 'yo 'nadbú con guecju.

³⁹ Pe ra Jesu bi dadi:

—Oguí hacuahú, ngue'a nu'a tó'o da 'yot'a 'nara nt'udi de ma thuhuga, nu'á hinga 'bestho ma da pata rá mfeni nixi da ñama'ñu de gueque. ⁴⁰ Ngue'a nú'u hingui utsaguihu, go gue'u 'bui con guecju. ⁴¹ Ha nu'a tó'o da 'ra'ahu mádi ts'u ra zi dehe de ja ma thuhu ngue'a guí tengahu, nura ja'i'a ma da hñanga rá thaha.

Ra Jesu bi ma gue ga nsuhu pa hinga øthu ya ts'oqui

(Mt. 18:6-9; Lc. 17:1-2)

⁴² Nu'a tó'o da ts'ocua rá mfeni 'na de gue nuya ya zi batsi xa gamfrigui, nú'a ra ja'i'a ma'na xá hño da ts'utua ja rá 'yuga 'nara do strá hñu ne dra thot'a ja ra ndehe. ⁴³ Nu'bu 'nari 'ye ja'a'i gui 'yot'a 'nara ts'oqui, ma'na xá hño hñeque, ngue'a ma'na xá hño gui cut'a habu bí ja ra te pa nzantho co 'nada ri 'ye, que di ja yoho ri 'ye ne gui ma ja ra nidu habu hinhya'mu ma da huet'a ra tsibi. ⁴⁴ Y nuni ja bí 'buhni nehe ya zu'ue nú'u da zipa yá ngø nú'u to'o da zønini, ne bí zø ra tsibi pa nzantho. ⁴⁵ Ha nu'bu 'nari ua ja'a'i gui 'yot'a 'nara ts'oqui, ma'na xá hño hñeque, ngue'a ma'na xá hño gui cut'a habu bí ja ra te pa nzantho co 'nada ri ua, que di ja yoho ri ua ne gui ma ja ra nidu habu hinhya'mu ma da huet'a ra tsibi. ⁴⁶ Y nuni ja bí 'buhni nehe ya zu'ue nú'u da zipa yá ngø nú'u to'o da zønini, ne bí zø ra tsibi pa nzantho. ⁴⁷ Ha nu'bu 'nari da ja'a'i gui 'yot'a 'nara ts'oqui, ma'na xá hño hñeque, ngue'a ma'na xá hño gui cut'a habu bí manda Ajuá co 'nada ri da, que di ja yoho ri da ne gui ma ja ra nidu habu hinhya'mu ma da huet'a ra tsibi. ⁴⁸ Y nuni ja bí 'buhni nehe ya zu'ue nú'u da zipa yá ngø nú'u to'o da zønini, ne bí zø ra tsibi pa nzantho.

⁴⁹ Ngue'a gatho'ihu mahyoni gui tsethu ya ts'othogui ne hingui 'yothu nú'a go ri hnesehu, pa njabu gui pøñhu xá hño ja rá thandi Ajuá. Ma gui njahu nehe ngu ya 'baha nú'u t'umbabi Ajuá, nú'ú pe'tsi da dá

ja ra tsibi pa da hogui ne t'u'tsua ra u. ⁵⁰ Xá hño ra u, pe nu'bu ya da 'be rá hño, ¿hanja da za da cūqui? Hingui tsa. Nu'ahu njahu ngu ra hoga u, 'yøthü xá hño, ne 'bahu co 'nara hoga'mui 'na ngu 'na.

10

Ra Jesu bi mā de ra nxuni
(Mt. 19:1-12; Lc. 16:18)

¹ Nepu ra Jesu bi bonga de Ncapernau, ne bi 'ño ja ra hai Judea ne ja ra hai ri'nandi ra dathe Jordá. Y nehe ja guehni bi munts'ni ndunthi ya ja'i, ne ra Jesu bi mudi bi xahni ngu mrá nzai'a. ² Nu'bu bi jonga 'raya fariseo pa da xaxi, hangue bi 'yamba 'nara nt'ani bi 'ñembabi:

—¿Ha gue ja ra nsequi da hyepu rá 'behña 'nara 'ñøhø?

³ Nu'bu ra Jesu bi 'yambabi'u nehe, ne bi 'ñembabi:

—Xi ra Moise, ¿te bi xi'ahu de gue'a?

⁴ Y ya fariseo bi dadi ne bi 'ñena:

—Nura Moise bi unga nsequi gue da thoca 'nara t'ofu dega nxuni, ne njabu ha, da za da nxungüi rá 'behña 'nara 'ñøhø.

⁵ Nu'bu ra Jesu bi 'ñembabi'u:

—Nura Moise bi unga nsequi gue da t'øt'a njabu ngue'a nu'ahu xi xa megui ri corasohu. ⁶ Pe desde rá mudi himi njabu, ngue'a ra Maça T'ofu ena gue Ajuá "bi hyoca ra 'ñøhø ne ra 'behña". ⁷ "Hangue 'nara 'ñøhø da zopu rá dada ne rá nana pa go da 'muhui rá 'behña, ⁸ y de ri yoho, ya da 'natho." Njabu manga ra Maça T'ofu. Hangue nú'a ra 'ñøhø ne nú'a ra 'behña ya ri 'natho, hingue ri yoho. ⁹ Hangue nú'u xa pehna Ajuá, ni 'nara ja'i hinda za da 'ueque'u.

¹⁰ Y nu mi menc'u pa ja ra ngu habu xqui mihi, yá nxadi ra Jesu bi 'yambi'u nehe de ra nxuni. ¹¹ Hangue nu'a bi 'ñembabi'u:

—Nu'a tó'o da hyepu rá 'behña ne da nthatui ma'na, ya bi 'yøt'a 'nara ts'oqui ngue'a xa hyepu nú'a rá mudi 'behña xa nthatui. ¹² Ha nu'bu 'nara 'behña da hyepu rá dame ne da nthatui ma'na ra 'ñøhø, ya bi 'yøt'a 'nara ts'oqui ngue'a xa hyepu nú'a rá mudi dame xa nthatui.

Ra Jesu bi japa ya batsi
(Mt. 19:13-15; Lc. 18:15-17)

¹³ Mefa, bi ts'i'tsua ya batsi ra Jesu pa da hñuxa rá 'ye ja gue'u pa da japi. Pe nuyá

nxadi bi mudi bi guui nú'u to'o mri zi ya batsi. ¹⁴ Pe nu mi hyanda ra Jesu gue mi øt'a njabu yá nxadi, nu'a bi bø rá cue ne bi 'ñembabi'u:

—Oguí hacuahü ya zi batsi da 'ñe da zucagui, ngue'a nu'u tó'o da 'mui ja rá hmanda Ajuá, mahyoni da nja ngu nuya ya zi batsi. ¹⁵ Xi majuañi dí xi'ahu, nu'a tó'o hinda nja ngu 'nara zi batsi pa da 'mui ja rá hmanda Ajuá, hinda za da yut'a ja rá hmanda Ajuá.

¹⁶ Nepu ra Jesu bi dexa ya zi batsi ne bi hñuxa yá 'ye ja gue'u ne bi 'yapabi Ajuá rá Dada da japi'u.

'Nara basja'i mrá rico bi ñqui ra Jesu
(Mt. 19:16-30; Lc. 18:18-30)

¹⁷ Y de ya mi 'ba'ñu ra Jesu, bi zøhø 'nara 'ñøhø mbra nest'ihi, ne bi ndandiñahmu ja yá ua'a ne bi 'ñembabi:

—Nu'i Xahnate, 'nagra hoja'i, ¿te 'be da za ga øt'e pa da za ga tsu ra te pa nzantho?

¹⁸ Ha nura Jesu bi 'ñembabi:

—¿Hanja guí engagui drá hoja'i? Hønse 'natho to'o ra hoja'i, y nú'a go gue'a Ajuá. ¹⁹ Ya guí padi nda'u gue'u ya hmanda: "Oxqui ntsinga medinthati, oxqui hñote, oxqui mpe, oxqui ju'tsua ya nc'uamba ri miqu'eiu, oxqui hat'a ri miqu'eiu, umba ra t'equ'e ri dada ne ri nana ne su'u."

²⁰ Nu'bu nú'a ra 'ñøhø bi dadi ne bi 'ñena: —Xahnate, gatho nuya hmandaya stá øt'e desde stá mbatsi.

²¹ Nu'bu ra Jesu bi hyandi dega hmate ne bi 'ñembabi:

—'Natho nú'a grí 'bedi gui 'yøt'e. Guí ma gui pa gatho nú'a guí pe'tsi ne gui hyecuabi ya hyoya. Njabu ha, da za gui hñanga ya hoga hño de mahets'i. Nepu gui ehe gui tengagui ne gui tseta gatho nú'a da 'ñe'a'i asta ri du.

²² Pe nu mi 'yøde'a nú'u ya noya bi xipa ra Jesu, xi bi du rá mui y bi ma njabu co ra dumui, ngue'a xi mrá rico.

²³ Nu'bu ra Jesu bi mpunts'i ne bi hyanda yá nxadi, nepu bi 'ñembabi'u:

—¿Xi rá hñei da yut'a 'nara rico ja rá hmanda Ajuá!

²⁴ Ha nuyá nxadi himi padi te da beni de nú'a xqui man'a. Hangue nu'a bi yopa xipa ma'na'qui ne bi 'ñembi:

—Ma zi t'u'ihu, ¿xi rá hñei da yut'a ja rá hmanda Ajuá nú'u to'o hu yá mui gue co

nú'á te pe'tsi ma da mpøhø! ²⁵ Ma'na hinxá hñei da thogui 'nara cameyo ja rá gu 'nara 'yofri que 'nara rico da yut'ja ja rá hmanda Ajuá.

²⁶ Hangue nuyá nxadi'á ma'na himi paði te da beni, ne mri 'ñémbabi 'na ngu ma'na:

—Nu'bu njabu, ¿to'o ja da za da mpøhø?

²⁷ Nu'bu ra Jesu bi nhyandui'á ne bi 'ñembi:

—Ya ja'i hingui tsa da mpøhø sehe, pe co rá mfats'i Ajuá ha, ngue'a pa Ajuá hinte rá hñei.

²⁸ Nepu de gue'a bi daði ra Pedro ne bi 'ñembabi:

—Nuje stá tsohebu gatho nú'á te ndí pe'tshe pa dá ten'ahe.

²⁹ Nu'bu ra Jesu bi daði ne bi 'ñembabi'á:

—Xi majuani dí xi'ahu, nu'á tó'o da zogui yá ngu, yá cu, yá nju, yá dada, yá nana, yá batsi, ne yá hai po rá ngueque ne po rá ngue ra maça noya, ³⁰ nu'á ma da hñanga núbya mapaya 'na nthebe de nú'á te xa zogui, ngu yá ngu, yá cu, yá nju, yá nana, yá batsi, yá hai, masque co ndunthi ra nt'utsate, y nepu rá ñoho ra 'mái ma da hñanga 'nara hoga te pa nzantho. ³¹ Pe nu'á tó'o ya dangui'á, nura pa'a ma da notsi'á, ha nu'á tó'o ya notsi'á, nura pa'a ma da ndangui'á.

Ra Jesu bi yopa ma de rá du

(Mt. 20:17-19; Lc. 18:31-34)

³² Nura Jesu bi ne ra 'ñu co yá nxadi pa bi ma Jerusale. Y nú'á go bi 'met'o'a de gue'á, y nu'á himi paði te da beni de gue'a. Hangue nu'á ngu mi tsu, ne mri 'befátho de gue'a. Nepu nura Jesu bi 'ueca 'nambu nú'á 'ret'amayoho yá nxadi pa bi yopa xipabi gatho nú'á mi ma da thogui'á. ³³ Ne bi 'ñembabi'á:

—Nubyá drá maha Jerusale, ne dí ne ga 'ra'ahu nt'øde de Nú'á To'o bi e bi Nja'i. Nú'á ma dra da de guehni ja yá 'ye ya nda gá macja ne ya xahnate de ra ley, ne nu'á ma da 'ye'mbi da hyo, ne ma da 'yent'uabi ja yá 'ye nú'á hingyá xodyo pa da hyo'a. ³⁴ Nu'á ma da 'yø'tua ra buhla ne da na'mbi ne da zots'i, nepu ja da hyo'a. Pe rá hñupa ma da yopa nte de rá du.

Ra Cobo ne ra Xuua bi 'yadi 'nara favo

(Mt. 20:20-28)

³⁵ Nepu nura Cobo ne ra Xuua nú'á yá t'á ra Sebedeo bi joni ja ra Jesu ne bi 'ñembabi:

—Ma zi Xahnate'ihe, dí ne gui øtcahe ra mate gui 'racje nú'á ma ga a'a'ihe.

³⁶ Nu'bu nú'á bi datuabi'á ne bi 'ñembabi:

—¿Te rá 'be guí ne ga ø't'ahu?

³⁷ Y nu'á bi 'ñena:

—Dí nehe ga hudihe 'na ja ri 'ñei, 'na ja ri ngaha, nu xcrí hñudi ja ri hudi de ri ts'utbi.

³⁸ Pe ra Jesu bi 'ñembabi'á:

—Nixi hingui pahú nú'á guí ahú. 'Bu guí ahú njabu, ¿ha guí hanhu guí tsethu ya ts'othogui ngu nú'á ma ga thoguiga, ne gui tsethu ya ugui ngu nú'á ma ga tsetca?

³⁹ Ha nu'á bi daði ne bi 'ñembabi:

—Haha, ga tsethe.

Nu'bu ra Jesu bi 'ñembabi'á:

—Majuani ma gui tsethu ya ts'othogui ne ma gui tsethu ya ugui ngu nú'á ma ga tsetca. ⁴⁰ Pe nuga hingo ma ga huancá to'o ma da hñudi ja ma 'ñei ne ja ma ngaha. Numa Dada go gue'a paði to'o ma da hñu-dini.

⁴¹ Pe nu mi 'yøde nú'á má 'ret'a ya nxadi gue ra Cobo ne ra Xuua mi adi da hñuhui ra Jesu, nu'á bi bø yá cue ngue'a hanja go mi adi da hñuhni'á. ⁴² Nu'bu ra Jesu bi zohna yá nxadi ne bi 'ñembabi:

—Guí pahú xá hño gue nuya danga nda de guecua ja ra ximhai ri manda gatho yá hñini, ne nú'á go da mañ'á go gue'a da t'ø'te. ⁴³ Pe nu'ahé oxqui ma gui 'yøthú njabu. 'Bu 'na de gue'ahu guí ne gui ndan-guihú, mahyoni go gui pephú nuyá ma'ra. ⁴⁴ Ne nu'bu 'na de gue'ahu guí ne gui ndahu de nuyá ma'ra, mahyoni go gui 'megohú. ⁴⁵ Nú'á To'o bi e bi Nja'i, nu'á hinxpá 'ñehe pa go da 'bepabi, nu'á xpá 'ñehe pa go da 'mego ne pa da unga rá te pa da gu'tua gatho yá ts'oqui ya ja'i.

Ra Jesu bi 'yøthe ra Bartimeo mrá goda

(Mt. 20:29-34; Lc. 18:35-43)

⁴⁶ Nepu ra Jesu bi zonga Jericó co yá nxadi, ne 'bestho bi bøni de guehni ne bi deni 'nara hmuntsja'i. Y nuni ja ra ñanga 'ñu mi huhn 'nara goda mrá thuhu ra Bartimeo mrá t'á ra Timeo, mi huhn mi peti. ⁴⁷ Y nu mi 'yøde gue go mi gue'a ra Jesu me Nasare nú'á ya mi ma da thohni, nu'bu nú'á bi maði bi mafi ne bi 'ñena:

—¡Nu'i Jesu, rá T'á'i ndu ra nda Davi, huegagui!

⁴⁸ Pe ndunthi ya ja'i bi zui ne bi 'ñembabi da go'ta rá ne. Pe nú'á ma'na xi mi mafi nts'edi mi ena:

—¡Nu'i rá T'u'i ndu ra ndá Davi, hue-gagui!

⁴⁹Mi 'yøde ra Jesu 'bestho bi 'mai, ne bi mehni to da tsimpa nú'a ra goda. Y nu'ú bá ma'ti'a ne bi 'ñembabi:

—'Bai bá ehe, oguí tu ri mui, bí tɔp'a'i 'na.

⁵⁰Nu'ú nú'á 'bestho bi hñaca rá pat'i ne bi dama 'mai bi ma bá tsu ra Jesu. ⁵¹Y ra Jesu bi 'ñembabi:

—¿Te 'be guí ne ga ø't'a'i?

Ha nura goda bi ðadi ne bi 'ñembabi:

—Ma Xahnate'i, dí ne ga yopa handi ma'na'qui.

⁵²Ha nura Jesu bi 'ñembabi:

—Grí ma, co ri jamfri ya xcá ñani.

Y 'bestho ra ora'a bi za bi hyandi, ne bi dena ra Jesu.

11

Ra Jesu bi yut'a Jerusale

(Mt. 21:1-11; Lc. 19:28-40; Jn. 12:12-19)

¹Ra Jesu ne yá nxadi ya mi ma da zonga Jerusale, ne mi 'yo guetbu de Betfage ne Betania, nehe guetbu ra t'òhø 'bo Olivo, hangue ra Jesu bi mehna yoho yá nxadi pa da 'met'o, ²ne bi 'ñembabi'ú:

—Grí maha ja nuni ra t'úca hnini bí jani, ne nu xcrí tsòñhuni gui tsuhú 'nara zi burru di that'i nú'a hinto xa tɔguetho. Bá xo'thu ne bá tsincahú. ³Ha nu'bu to'o da 'yañ'ahú ne da 'ñeñ'ahú hanja guí øthu njabu, 'ñembabi'ú: “Ra zi Hmu bí honi, nepu 'mefa ma ga yopa tsin'ahé ma'na'qui,” gui 'ñembabi'ú njabu.

⁴Nu'ú nú'ú yoho yá nxadi bi ma ja nú'a ra t'úca hnini, ne ja bá tsuhni 'nara zi burru mi that'a môte ja 'nara gosthi ja rá hyo ra 'ñu, ne bá xo'ti'ú. ⁵Y mi 'bahni 'raya ja'i bi 'ñembabi'ú:

—¿Te gui japhú nú'a ra burru guí xo'thu?

⁶Ha nuya nxadi bi ðadi ngu xqui xipa ra Jesu, hangue nú'ú ya ja'i bi hyopi bi zits'i. ⁷Nepu nu'ú bá tsimpa ra Jesu nú'a ra burru, y bi hñaca yá pat'i'ú pa bi xi'tsua ra burru pa bi tɔgue'a. ⁸Nepu ra hmuntsja'i bi hñaca yá pat'i pa bi mɔ ja ra 'ñu, ha nu ma'ra mi toca ya 'yeza pa mi pɔgue nehe ja ra 'ñu.

⁹Y nú'ú to'o mri 'befa ne mri 'bet'o mi thø ya hmafí mi ena:

—¡Xá nsunda núni xpá mencahu Ajuá! ¡Ajuá da japni! ¹⁰¡Ajuá da japi núni ma da ndá! Nuni go guehni ra ndá xqui hñá'tuabi

ndu ma dadahu ra ndá Davi. ¡Xá nsunda Ajuá bí 'bai mahets'i!

¹¹Nepu ra Jesu bi yut'a Jerusale ne gá yut'a ja ra ndanija, ne bi hyanda xá hño gatho nú'a mi jani mbo ra ndanija. Y coñ'a ya bi nde, nu'á bi bøni de guehni bi ma Betania co nú'ú 'ret'amayoho yá nxadi.

Ra Jesu bi zai 'nara 'bai gá igo

(Mt. 21:18-19)

¹²Y rá hyax'a ra Jesu ne yá nxadi bi bonga de Betania, y de má 'ñu bi zú ra thuhu'a.

¹³Ne dega yabu bi hyanda 'nara 'bai gá igo mi c'amtho, hangue bi ma bá c'a'tshma ua mi tɔ yá igo. Pe nu mi zòni hinte bi zadi, mi 'ra'ta yá xi ngue'a mri 'betho da nogue.

¹⁴Hangue ra Jesu bi 'ñembabi ra 'bai gá igo:

—Hinhyamú ma da yopa nɔgue ri igo.

Ha yá nxadi bi 'yøde nú'a bi ma.

Ra Jesu bi 'yenga nú'ú mri mpa mbo ra ndanija

(Mt. 21:12-17; Lc. 19:45-48; Jn. 2:13-22)

¹⁵Nepu bi yopa zòñ'ú Jerusale, y ra Jesu bi yopa yut'a ja ra ndanija ne bi mudi bi 'yenga gatho nú'ú mi 'buhni mri mpa ne mri nitai mbo ra nija. Bi pants'ua yá mexa nú'ú ya mpatboja ne yá thuhni nú'ú to'o mi pa ya domitsu. ¹⁶Ne ya himbi hopi to bi thoguini pa da hñaxa ya t'ø't'e. ¹⁷Nepu nu'á bi xipabi ya ja'i ne bi 'ñembabi:

—¿Ha hinguí pahú gue xa nt'ofu ja ra Mäca T'ofu ne ena: “Numa ngu rá thuhu ra ngu dega nsadi pa gatho ya hñini”? Ha nu'ahú go xcá 'yøt'athohu ra ngu dega mfe.

¹⁸Nu'ú ya xahnate de ra ley ne ya ndá gá macja bi 'yøde nú'a bi manga ra Jesu, hangue nu'ú bi 'ñu'ti pa da hyohma'a, ngue'a mi tsu'ú da hñanba yá nsu, ngue'a gatho ya ja'i xi mri ho nú'ú ya noya mi udi'a. ¹⁹Ha nu mi put'a ra nde, ra Jesu ne yá nxadi bi bonga de guehni Jerusale.

Ra 'bai gá igo bi 'yot'i

(Mt. 21:20-22)

²⁰Ha nurá hyax'a de mi xudi bi thoguini ma'na'qui habu mi 'bai nú'a ra igo xqui zai ra Jesu, ne bi hyandi'ú gue ya xqui 'yot'i gatho, asta yá 'yu. ²¹Ra ora'a ra Pedro bi benga nú'ú ya noya xqui manga ra Jesu, ne bi 'ñembabi'a:

—Ma Xahnate'i, handi, nuna 'bai gá igo gá xipi gue ya hinhyamú ma da yopa nɔgue yá igo, ya xa 'yot'i.

²²Nu'bu' ra Jesu bi 'ñembabi'u:

—Camfrihu Ajuá. ²³Xi majuañi dí xi'ahu gue 'bu' to'o ja ndunthi rá jamfri ne hinda duhu, da za da 'ñembabi nuna ra t'ohø gue da mponi dí ma ja ra ndehe, ne da njabu ngu nú'a da 'yadi. ²⁴Hangué nuga dí xi'ahu gue nu'a gathu gui 'yaphu Ajuá ra Dada, camfrihu gue nu'á xa 'yø't'ahu ri t'adihu, y nú'a gui 'yaphu da 'ra'ahu. ²⁵Pe ora gui 'yaphu'a, 'bu' to xa 'yø't'ahu 'nara nts'o'mui, pumbahu, pa njabu Ajuá ra Dada bi 'bui mahets'i da pun'a ri ts'oquihu nehe nú'a xcá 'yøthu. ²⁶Ngue'a nu'bu' hingui pumbahu nú'u to'o xa 'yø't'ahu 'nara nts'o'mui, Ajuá ra Dada bi 'bui mahets'i hinda pun'a ri ts'oquihu nehe.

*Bi t'ambabi ra Jesu te ma nsequi mi ha
(Mt. 21:23-27; Lc. 20:1-8)*

²⁷Nepu bi yopa mengui'u pa Jerusale, y ra Jesu bi yopa yat'a ja ra ndanija, ne bi joni habu mi 'bai'a ya ndá gá macja ne ya xahnate de ra ley ne ya ndaxjua ndá. ²⁸Nepu nu'ú bi 'yambabi ne bi 'ñembabi:

—¿To'o rá hmanda'a pa gui 'yø't'a nuya ya t'ø't'eya? ¿O to'o xa 'ra'a nsequi?

²⁹Ha nura Jesu bi dadi ne bi 'ñembabi'u:

—Dí ne ga an'ahu 'nara nt'ani nehe. Nu'bu' gui xicaguihu, necagui ga xi'ahu to'o rá hmanda'a pa dá ø't'a njabu. ³⁰¿Xi to'o bi hñuxa ra Xuua pa bi nxi'tsate? ¿Ha gue Ajuá o ya ja'i?

³¹Nu'bu' nu'ú mri 'ñémse 'na ngu ma'na:

—Nu'bu' ga emfu gue go Ajuá bi hñuxa ra Xuua, nu'bu' nuni da 'ñenju gue hanja hindá camfrihu nú'a mi mañ'a. ³²Ha nu'bu' ga emfu gue go ya ja'i xa hñuts'i, xi'bu' da bó rá cue ra hnini.

Mi mañ'u njabu ngue'a mi tsu ya ja'i, ngue'a gathu'u mi ena gue nura Xuua go mi gue'a 'nará 'mehni Ajuá. ³³Hangué nu'ú bi dadi ne bi 'ñembabi ra Jesu:

—Hina hindí pahe.

Nu'bu' ra Jesu bi dadi ne bi 'ñena:

—Nu'bu' nixi gueque hinga xi'ahu nehe to'o rá hmanda pa dá ø't'a njabu.

12

Ra 'bede de ya ts'omefi

(Mt. 21:33-46; Lc. 20:9-19)

¹Ra Jesu bi sigui bi ñau ya ndá gá macja ne ya xahnate de ra ley ne ya ndaxjua ndá, ne bi mudí bi xipa 'raya 'bede, ne bi 'ñembabi:

—'Nara pa 'nara 'ñøhø bi gaxa 'raya 'bai gá obxi, ne bi guts'i xá hño. Ne bi hyoqui habu da sit'a ra ngui gá obxi nú'a da the'mi, ne bi hyoca 'nara nthø'ma uá'obxi xi rá hñets'i.

Nepu nú'a ra uá'obxi'a bi umba nhyandi 'raya ja'i, ha nú'a ra me uá'obxi bi bøni bi ma yabu ya hai. ²Ha nu mi zøhø ra pa de ya xqui dá ya obxi, ra me uá'obxi bi mehna 'nara 'bego pa ma da c'a'tsa nú'u to mi ha nhyandi ra uá'obxi pa da hyeca nú'a ra sofo ya xqui guts'i. ³Pe nu'ú to'o mi ha nhyandi ra uá'obxi bi gu nú'a ra 'bego bi na'mbi ne bi co'tsi bi mengui, hinte bi umbabi de ra sofo. ⁴Nu'bu' nura me uá'obxi bi mehna ma'na rá 'bego, pe nú'u ya hyanthuahi bi mfats'i bi tædo nú'a ra 'bego asta bi zæmba rá ñaxu, ne bi xipa ndunthi ya ts'onoya, ne himbi umba nú'a mri 'ñepabi rá hmu. ⁵Nepu ra me uá'obxi bi yopa mehna ma'na rá 'bego, pe nú'u ya hyanthuahi bi gu nú'a ra 'bego ne bi hyo. Nepu 'mefa ra me uá'obxi bi mehna má ndunthi ya 'bego. Pe 'ra de gue'u bi hna'mbabi, ha nu ma'ra bi tho.

⁶Y ya xi rá ngats'i bi mense rá hmaca 'ra t'u, ne bi 'ñena: “Nuga dí padi gue nu'bu' ga pense ma t'u, nuya hyanthuahi ma da me'tsua ra t'equ'ei.” ⁷Pe nu mi hyanda ya hyanthuahi gue bi zonga rá t'u ra me uá'obxi, nu'ú bi 'ñu'ti ne bi 'ñémse'u: “Go guehni ma da gohui yá hai rá dada. Pe ma ga hohu pa njabu go da gocju ya hai.” ⁸Hangué nu'ú bi gumpa rá t'u nú'a ra me uá'obxi bi hyo'u ne bá føta møte de ra uá'obxi.

⁹¿Pe te gui beñhu ma da 'yø't'a nú'a ra me uá'obxi co nú'u ya ts'o hyanthuahi? Nu'á 'nara pa ma da zøhø ne ma da hyo gathu nú'u ya ts'o hyanthuahi ne go ma da umba nhyandi ma'ra ya ja'i nura uá'obxi'a.

¹⁰¿Ha gue hinxcá hñe'thu ja ra Māca T'ofø habu enga njaua?:

Nú'a ra do bi føtbuhma 'na lado nuya hyøngu,

nubya gue'a ra mudí do de rá nija Ajuá.

¹¹Y nuse'a go bi megui nura do'a pa da hyø rá nija, ne dí hanthu gue xi rá nsunda nú'a bi 'yø't'e.

¹²Nepu nuya ndá gá macja ne ya xahnate de ra ley ne ya ndaxjua ndá bi beñ'u gue da guhma ra Jesu pa da got'a fadi ngue'a bi badi'u gue nu'á mi ña de gue'u ora mi xipa

ra 'bede de ya ts'o hyanthuahi. Pe nu'ú mi tsu te da 'yø'tuabi'u nú'u ya hmuntsja'i mi 'buhni, hangue bi zohni ra Jesu ne bi ma'u.

Ra Jesu bi ma de ra boja nú'a adi ya nda de ya hnini

(Mt. 22:15-22; Lc. 20:20-26)

¹³ Nepu nu'ú bá pehna 'raya fariseo ne 'rayá mfats'i ra nda Erode pa da xaxa ra Jesu pa da nu ua te da zutuabi pa njabu da za da ñapabi. ¹⁴ Nepu nuya 'mehni bi zøhø habu mi 'bui'a ne bi 'ñembabi:

—Xahnate, dí pãhe gue go gue'e guí manganu majuanu ne hingui ø'tua ncaso nú'a manganu ya ja'i ne hingui pata ri noya pa da ma'a'i ya ja'i, ngue'a nu'i guí udi xá hño nú'a ri ho Ajuá da t'ø't'e. Dí ne guí xicaguihe, ¿ha gue xá hño ga ju'tuabihe ra boja ra nda Cesa o hina? ¿Ha gue ga ju'tuahe o hina?

¹⁵ Pe ra Jesu 'bestho bi batua yá ts'omfeni nuya ja'i'u, hangue bi 'ñembabi'u:

—Nuga dí padi te rá 'be guí beñhu con gueque. Bá hancahuua 'nara boja pa ga handi.

¹⁶ Nu'bú nu'ú bá hanpabi'a nú'a ra boja mi adi. Y nu mi hyandi nú'a ra boja bi 'yambabi'u ne bi 'ñembi:

—¿To'o rá c'oi ne to'o rá thuhu núna tøca ja ra boja?

Y nu'ú bi dadi ne bi 'ñena:

—Rá c'oi ra nda Cesa ne go rá thuhu'a.

¹⁷ Nu'bú bi dadi ra Jesu ne bi 'ñembabi'u:

—Nu'a rá uenda ra nda Cesa guí umbabihu ra nda Cesa, ha nu'a rá uenda Ajuá go da umbabihu Ajuá.

Y nu mi 'yøde'u gue bi dadi njabu, xi bi 'yø'u.

Ya saduceo bi 'yamba ra Jesu de rá ñoho ra te

(Mt. 22:23-33; Lc. 20:27-40)

¹⁸ Nepu nu mi uadi ra Jesu bi ñauí ya fariseo ne yá mfats'i ra nda Erode, bi zøhø 'raya saduceo nú'u to'o camfri gue hinto ma da yopa nte de ra du. Bi 'ñehe pa bi 'yamba 'nara nt'ani'a, ne bi 'ñembabi:

¹⁹ —Xahnate, ra Moise bi zogui nt'ofø gue 'bu 'nara 'ñøhø da du ne da zogui rá 'behña, pe 'bu ni 'nara batsi hinda zocuabi, nu'bú nurá cu de nú'a ra 'ñøhø bi du mahyoni da nthatui rá 'bepo, pa nu'bu da me'tsa 'nara batsi, da thu'mbabi rá thuhu ngu rá thuhu nú'a ndu rá mudi dame nú'a ra 'behña, pa njabu hinda 'medi rá thuhu nú'a ra 'ñøhø

xa du. ²⁰ Nde nu'bú, 'na'qui mi 'bui yoto ya 'ñøhø mri ncu. Nepu nú'a madá bi nthati, pe bi du ne himbi zocuabi ni 'nara batsi. ²¹ Nepu nú'a rá ñoho ra cu bi nthatui rá 'bepo, nepu ne'a bi du ha nixi gue'a ni 'nara batsi himbi zocuabi nehe. Y rá hñu bi njabu nehe. ²² Ne bi njabu gatho nú'u yoto ya cu bi du pe ni 'na de gue'u himbi zocuabi ni 'nara batsi. Nepu rá ngats'i, bi du ra 'behña nehe. ²³ ¿Xi de stí yopa nte de ra du nú'u yoto ya 'ñøhø, nda'a de gue'u xi drá dame nú'a ra 'behña'a? ngue'a gatho nú'u yoto bi nthatui de guecua ja ra ximhai.

²⁴ Ha nura Jesu bi dadi ne bi 'ñembi'u:

—Nixi guí pahu nú'a guí manhu ngue'a hingui pahu nú'a manganu ja ra Maca T'ofø ne nda'a rá ts'edi Ajuá. ²⁵ Ngue'a nu sta yopa nte gatho nú'u ya ja'i xa du, ya hinda ma da nthata ya 'ñøhø nixi ya 'behña, ngue'a nuni mahets'i gatho ya ja'i ma da 'mu ngu ya ενχε. ²⁶ Nehe, pa guí camfrihu gue ma da yopa nte nú'u xa du, ma ga ben'ahu nú'a bi 'yofø ra Moise ja nú'a ra xeni habu ma de nú'a ra ndapo mi zø, ne ja guehni Ajuá bi zofo ne bi 'ñembi: “Nuga go guecagui rá Ajuagui ra Abrá, ne ra Isaac, ne ra Cobo.” Njabu xa nt'ofø. ²⁷ Pe Ajuá go gue'a ra Ajuá de nú'u te, hingo ra Ajuá de nú'u xa du. Hangue dí pahu gue nura Abrá ne ra Isaac ne ra Cobo masque ya jo'oua'u pe bí ja yá te'u. Hangue nu'ahu hinte ri fadihu.

Ra hmanda nú'a ma'na ra dangui

(Mt. 22:34-40)

²⁸ Nehe xqui zøhni 'nara xahnate de ra ley ne bi 'yøde mi ñauí ra Jesu ya saduceo, ne bi 'yøde gue ra Jesu xqui dadi xá hño nú'u ya nt'ani xqui t'ø'tuabi. Hangue ne'a bi uat'i pa bi 'yamba 'nara nt'ani ne bi 'ñembabi:

—¿Nda'a ra hmanda ma'na ra dangui de gatho?

²⁹ Nu'bú nura Jesu bi datuabi ne bi 'ñembi:

—Ma ga xi'i nú'a ra hmanda ma'na ra dangui de gatho ne ena: “Hñuxhu nt'øde nú'ahu me Israelhu, Ajuá ma Zidadahu hønse 'natho. ³⁰ Y nú'a gue'a mahyoni guí maðihu con gatho ri muihu ne con gatho ri mfenihu ne con gatho ri ts'edihu.” Nuna guehna ra mudi hmanda ma'na ra dangui de gatho. ³¹ Ha nuna ma'na ngú'atho ena njaua: “Maði ri miqu'eiuí ne guí su ngu grí nsusche.” Otho ma'ra ya hmanda ma'na ya dangui de núya dí xi'a'i.

³² Nepu nú'a ra xahnate de ra ley bi 'ñena: —Xahnate, majua ni nú'a gá ma gue Ajuá hõse 'natho ne jo'o ma'na. ³³ Haha xá hño to da maði Ajuá con gatho rá mui, con gatho rá mfeni, con gatho rá ts'edi, ne da maði rá miqu'eiui da su ngu ri nsuse 'na. Gue'a ma'na xá hño que nú'a da hyo ya mbo'oni 'na ne da tsat'i pa da 'bahabi Ajuá.

³⁴ Nu'bú ra Jesu bi 'yõde gue nú'a ra 'ñõhõ xqui dadi co 'nara hoga mfeni, hangue bi 'ñembabi:

—Ya ts'atho grí 'bedi pa gui cut'a ja rá hmanda Ajuá.

Y ya hinto bi rezga bi 'yõtua ma'ra ya nt'ani ra Jesu.

*¿Ha gue ra Cristo go rá T'u ra ndá Davi?
(Mt. 22:41-46; Lc. 20:41-44)*

³⁵ Ha nu de mi xahnate ra Jesu ja ra ndanija bi 'ñena:

—¿Hanja enga ya xahnate de ra ley gue ra Cristo ma dí 'ñehe de ja yá ja'i ndu ra ndá Davi? ³⁶ Nura Maça Ndahi bi 'bepa ndu ra ndá Davi bi 'yõfo nuya ya noya ja ra Maça T'õfo habu ena njaua:

Ajuá ra Dada bi 'ñembabi ma zi Hmu:

“Bá ehe gui hñudiua ja ma 'ñei asta hinga tsiñ'a'i gatho ri ncontra pa da gohi'u de nja'ti ri ua.”

³⁷ Ha nu'bú go drá t'uhma ra Davi nura Cristo, nu'bú ¿hanja bi 'ñenga ra Davi gue go rá Hmu?

Y nura hmuntsja'i xi bi ho nú'a te mi manganja ra Jesu.

Ra Jesu bi ma de yá ts'o'befi ya xahnate de ra ley

(Mt. 23:1-36; Lc. 11:37-54; 20:45-47)

³⁸ Ha nu de mi xahna ya ja'i ra Jesu bi 'ñembabi:

—Jamasuhu pa hingui 'yõthu ngu nú'a õta ya xahnate de ra ley. Nu'tú ri ho da hye yá he xi xá ma, ne ri ho'u da zengua ya ja'i co ra t'equ'e'i ora 'yo'u ja ra tai. ³⁹ Ha nu ja yá nija'u ri ho da hñudi ja ya mudi hudi, ne ri ho da t'ini rá mudi ja ya ngo. ⁴⁰ Nehe xi õta yá nsadi co ndunthi ya noya, qué pa da hñamba yá ngu ya viuda nsinque da zo yá mfeni ya ja'i. Nuya xahnate'u ma da hñanga yá castigo ma'na ra dangui.

*'Nara viuda xi mrá zi hyoya bi uni 'nara 'baha ja ra ndanija
(Lc. 21:1-4)*

⁴¹ Nepu ra Jesu bi hñudi habu mi ja ya 'me'tsboja ja ra ndanija pa mi handa nú'u ya ja'i to'o mi ent'ini yá ofrenda. Ha mi handa ndunthi ya rico mi unga yá danga ofrenda. ⁴² Nepu bi zõhõ 'nara viuda xi mrá zi hyoya, ne bi 'yent'ni yoho ya zi boja dega cobre nú'u hints'u mri muui. ⁴³ Hangue nura Jesu bi ma'ta yá nxadi ne bi 'ñembabi:

—Xi majua ni dí xi'ahu gue nuna zi hyoya viuda ma'na xa unga 'nara ofrenda xi ra dangui ja rá thandi Ajuá que gatho nú'u to'o ma'na xa 'yent'a ndunthi yá ofrenda ja ya 'me'tsboja. ⁴⁴ Ngue'a gatho nú'u ma'ra to'o xa unga yá ofrenda xa uni de nú'a ya xa bonguabi, pe nuna zi hyoya viuda thogui 'nara danga hñoya pe xa unga gatho nú'a xqui me'tsi pa da dai te da zi hmaha.

13

*Ra Jesu bi ma gue da nhuata ra ndanija
(Mt. 24:1-2; Lc. 21:5-6)*

¹ Ha nu mi bõnga ra Jesu de ja ra ndanija, 'na de nuyá nxadi bi 'ñembabi:

—Ma zi Xahnate'i, hyanthmague hangu rá hño nuyú ya danga ngu xa thoqui co nuyú ya data do!

² Nu'bú ra Jesu bi dadi ne bi 'ñena:

—Nubya guí hanthu hangu yá ndangui nuyú ya ngu, pe nuga dí xi'ahu gue ma da zõ ra pa da yõ't'e gatho, ne ni 'nara do hinda ma da gohi di ntõque co rá midoui.

*Ya nt'udi ante rá uadi ra ximhai
(Mt. 24:3-28; Lc. 21:7-24; 17:22-24)*

³ Nepu ra Jesu bi ma ja ra t'õhõ 'bo Olivo nú'a ri nhyandui ra ndanija, ne ja bi hñuhni'a. Ha nura Pedro ne ra Cobo ne ra Xuua ne ra Andre bi ñaseui 'nambu ne bi 'ñembabi:

⁴ —Dí ne gui xicje ha'mu ma da yõ't'e nuna nija y te ma nt'udi ma da hnequi nu sta nja nú'a guí ma.

⁵ Hangue nura Jesu bi mudi bi xipabi'u ne bi 'ñembabi:

—Jamasuhu hinda ma da hya'ahu ya c'uamba ja'i de nú'a ma da xi'ahu. ⁶ Ngue'a ndunthi de gue'u ma da 'ñehe y da bepa ma thuhu ne da 'ñena: “Nuga go gueque drá Cristo xpá mencagui Ajuá pa ga ndá.” Njabu nu'tú ma da hyat'a ndunthi ya ja'i pa da gamfribi'u nú'a da mañ'u.

⁷ Ma gui 'yõhu nehe de nú'u ya danga tuhni ya di ja, ne de nú'u ma da nja. Pe

nu'ahũ nu xcrí 'yøhũ, oxqui ma gui tsuhũ, ngue'a mahyoni da njabũ, pe hingo di gue'a ya rá ngats'i ra pa. ⁸Ngue'a ma da ntuhna ya hnini co ma'ra yá mihniniui, ne ya ndã co ma'ra yá mindãui, ne ma da nja ya mbimhai haburaza, ne da nja ra danga thuhu, ne xi da nja ya ñants'i. Nuya go guehya ya mudi ts'othogui ma da nja.

⁹Hangué nsuhũ, ngue'a ma da hnap'ahũ mbo ja ya nija, ne da ts'ix'ahũ ja ya ts'utbi ne ja ya gobierhnu ne ja ya danga ndã ngue'a guí camfriguihũ. Y ja yá thandi'ũ ma gui dahũ majuani de gueque. ¹⁰Y mahyoni da nt'ode ma noya gatho ja rá nguni ra ximhai, nepũ ja da nja ra ngaxhmai. ¹¹Pe nu sta zø ra ora da ts'ix'ahũ pa dra da'ahũ ja yá 'yε ya ts'utbi, oxqui ma gui tu ri muihũ nú'a te rá 'bε gui thãdihũ, nixi gui beñhũ 'met'o nú'a te ma gui mañhũ, ngue'a nura ora'a go Ajuã ma da xi'ahũ hanja gui thãhũ, ne gue'a gui mañhũ. Ngue'a hingo ma gui ñãsehũ, nura Maca Ndãhi ma go da ñã'a. ¹²Nu'ũ tó'o 'bũ yá cu ma da da pa da tho, ha nuya dada ma da da yá batsi, ha nuya batsi asta ma da ñapa yá dada nehe pa da tho. ¹³Gatho ya ja'i ma da utsa'ihũ ngue'a guí camfriguihũ. Pe nu'ũ tó'o da zeta gatho nuya ya ts'othogui asta rá ngats'i, go gue'ũ da mpøhø.

¹⁴Ma da njabũ ngu nú'a bi mangan maya'bu ra Dañe rá 'mehni Ajuã. Ma da hnequí nú'a xi strá nts'o ne dra ts'omba rá ndãniã Ajuã. (Dá zo ri mfenihũ nú'a guí he'thubya.) Ha nu xcrí hyanthũ nú'a ra ts'oja'i sta 'mai habũ hindí 'ñepi da 'mai, nú'ahũ gri 'buhũ Judea gui 'bathũ 'bestho ja ya t'øhø. ¹⁵Nura pa'a sta njabũ, nu'á tó'o di 'yo ja rá patio de rá ngu odi cat'a mbo pa da hñãxa nú'a te mahyoni ja ra 'ñũ. ¹⁶Y nu'á tó'o di 'yo ja rá huahi dri mpefi nú'a ra ora'a, odi pa ja rá ngu pa da hñãxa rá pat'i. ¹⁷¡Huecate nú'ũ ya 'behñã di da'thi ne nú'ũ dya nzu nuya pa'ũ, ngue'a pa gue'ũ xi strá hñei pa da 'bat'i! ¹⁸Yaphũ Ajuã gue nura pa'a hindya pa dega tse. ¹⁹Ngue'a nuya pa'ũ ma da nja ya danga ts'othogui nú'ũ hinhya'mũ xa nja desde bi hyoca ra ximhai Ajuã, ne de gue'a ya hinhya'mũ ma da yopa nja ma'na'qui ngu nú'ũ ma da nja ya pa'ũ. ²⁰Hangué Ajuã bi beni gue hingã ndunthi ya pa ma da njabũ, ngue'a nu'bu hina, hinto da zeti. Pe po rá ngue nú'ũ xa huahni, nu'á bi beni gue ma'na xá hño ts'utho ya pa ma da

njabũ.

²¹Ha nuya pa'ũ 'bu to da 'ñeñ'ahũ: "Bá e gui hyanthũ 'bucua ra Cristo bá pehna Ajuã pa da ndã", o 'bu to da 'ñeñ'ahũ: "Maha ringuehni habũ bí 'bu ra Cristo", oxqui camfribihũ. ²²Ngue'a ma da 'mũ ndunthi ya hyate ja'i, 'ra da 'ñena gue go di gue'ũ dya Cristo bá pehna Ajuã pa da ndã, nu ma'ra da 'ñena gue dyá 'mehni Ajuã pa da ñã de gue'a. Nu'ũ ma da 'yøt'a ndunthi ya danga nt'udi ne da nehma da hyat'a nú'ũ xa huahna Ajuã nehe. ²³Pe nu'ahũ beñhũ xá hño de nú'a dí xi'ahũ ne nsuhũ. Oxqui hophũ to da hya'ahũ.

Ra Jesu bi mã hanja ma da yopa mengui ja ra ximhai

(Mt. 24:29-35, 42-44; Lc. 21:25-36)

²⁴Nú'ũ ya pa sta thogui nuya ya ts'othogui, ra hyadi ma da 'mexuui, ne ra zana ya hinda ma da yot'i. ²⁵Ya tsø ma da dagui de mahets'i y gatho nú'a te bí ja mahets'i da mbi. ²⁶Nepũ Nú'a To'o bi e bi Nja'i ma da thandi da 'ñehe xi strá nsunda ja ya guui con gatho rá danga ts'edi. ²⁷Nepũ da mehna yá enxe pa da munts'a gatho nú'ũ to'o xa thahni nú'ũ di 'bui gatho rá nguni ra ximhai.

²⁸Nu'ahũ ora guí hanthũ ra 'bai gá igo ya da bøhø yá 'roho, nu'bu guí pahũ gue ya xa 'ñepũ 'bestho ra pahyadi. ²⁹Njabũ nehe nu xcrí hyanthũ sta nja nuya ya ts'othogui, pahũ gue rá ngats'i ra ximhai ya 'bui guetbũ. ³⁰Xi majuani dí xi'ahũ, gue nuya ja'i 'buihya hinda ma da du asta hinda mudi da nja gatho ngu nú'a dí xi'ahũ. ³¹Mahets'i ne ra ximhai da uadi da thogui, pe numa noya hinda uadi da thogui, pe'tsi da njabũ ngu nú'a stá mã.

³²Hinto padi ra pa nixi ra ora ha'mũ da nja ra ngaxhmai, nixi ya enxe de mahets'i hingui padi, nixi rá T'ũ Ajuã, hønse Ajuã ra Dada go gue'a pase.

³³Hangué ndø'mhũ nzantho ne 'yaphũ Ajuã, ngue'a hingui pahũ ha'mũ da zø ra ora. ³⁴Nuga dí nja ngu 'nara 'ñøhø ma da ma yabũ ya hai, pe ante da ma, da 'yent'ua ja yá 'yε yá 'bego gatho nú'a te pe'tsi, ne cada 'na de gue'ũ da xipabi te da mefi, ha nura nsugosthi da t'umbabi ra 'befi pa da ndø'mi nu sta mengui'a. ³⁵Hangué nu'ahũ nzantho ndø'mhũ nehe, ngue'a hingui pahũ ha'mũ ga pengui, ua dega xudi o dega nde o made

ra xuui o 'na hmafi ra menja. ³⁶ Ngue'a xi'bu xcri thamfrihu ga tsøhø ne ga tsu'ahu gri ahahū. ³⁷ Nuna dí xi'ahūbya, guehna dí xipabi nehe gatho ma'ra pa da ndø'mi'ū.

14

Ra nt'ū'ti pa dra ju ra Jesu
(Mt. 26:1-5; Lc. 22:1-2; Jn. 11:45-53)

¹ Mri 'bedi nsøca yo pa pa ra ngo nú'a rá thuhu ra pascua, ne nú'a ra ngo dega ts'ithuhme nsinque rá nzoi. Ha ya ndā gá macja ne ya xahnate de ra ley ya mi nu hanja da za da hyat'ra ra Jesu pa da gū da hyo. ² Ne bi 'ñémbabi'ū:

—Hinga øthu nuna dí beñhu de ra pa dega ngo, xi'bu da bø yá cue ya ja'i ne da ñants'i'ū.

'Nara 'behñā bi go'tsua 'nara hoga ñuni ja rá ñaxu ra Jesu

(Mt. 26:6-13; Jn. 12:1-8)

³ Ha nuya pa'ū ra Jesu bi 'muhni Betania ja rá ngu ra Simu nú'a to'o xqui ñani de ra lepra nú'a ra hñeni tsit'atho ra ngø. Mi huhni ra Jesu ja ra mexa mri ñuni, nepu bi zøhø 'nara 'behñā bra hñā 'na ngu ra zi xito xqui thoqui de 'nara hoga do rá thuhu ra alabastro, mi po 'nara hoga ñuni xi xmá mađi mrá thuhu ra nardo. Ha nú'a ra 'behñā bi do'tsua rá 'yuga nú'a ngu ra zi xito, ne bi xi'tsuabi ja rá ñaxu ra Jesu nú'a ra ñuni'a. ⁴ Nepu 'ra de nú'ū mi 'buhni bi bø yá cue ne mri 'ñémbabi 'na ngu ma'na:

—¿Hanja bi 'yøt'a njabu nuna 'behñā hønse bi manitho nuna hoga ñuni? ⁵ Nu'bu xa 'ba hmāhā xa muui ngu hñu nthebe denario, y nú'a ra boja'a xa za xa thecuah-mā ya hyoya.

Njabu bi mānga nú'ū to'o mi ñāma'ñū de nú'a ra 'behñā.

⁶ Nu'bu nura Jesu bi 'ñémbabi'ū:

—Ote guí xiphū. ¿Pa te guí ñāma'ñūhu de guehni? Xá hño nú'a xa 'yøtcagui.

⁷ Ngue'a nuya hyoya nzantho ma da 'mui con gue'ahu, ne nu'araza ra pa gui ne gui umfu 'nara mfats'i, da za gui umfu. Pe nuga hinga nzantho ma ga 'bøcua con gue'ahu pa gui 'yøtcahu ra hño. ⁸ Nuna zi 'behñā bi 'yøt'e nú'a xa zupa rá ts'edi, xa goscagui ja ma ndo'yo nuna ra hoga ñuni pa ma nt'agui.

Bi 'ñenga ra Jesu njabu ngue'a nu'ū ya myá nzai mi jo'tsua nuna hoga ñuni nú'ū xa du. ⁹ Nepu ra Jesu bi 'ñena:

—Xi majuani dí xi'ahu, haburaza da hmānga ra māca noya, da hma de nuna xa 'yøtca nuna zi 'behñā pa 'nara feni de guehni.

Ra Juda bi pa ra Jesu

(Mt. 26:14-16; Lc. 22:3-6)

¹⁰ Nepu nura Juda Iscariote 'na de nú'ū 'ret'amayoho yá nxadi ra Jesu, bi ma bá ñāui ya ndā gá macja pa da dapabi'ū ra Jesu.

¹¹ Ha nu mi 'yøde ya ndā gá macja njabu, xi bi johya'ū ne 'bestho bi ñā'tuabi ra boja. Hangu nu'ā xi mi 'yo rá mfeni hanja da 'yøt'e'a pa da da ra Jesu.

Ra nt'oxi nú'a bi zi ra Jesu co yá nxadi ante da du

(Mt. 26:17-29; Lc. 22:7-23; Jn. 13:21-30; 1Co. 11:23-26)

¹² Ra mudi pa de ra ngo dega ts'ithuhme nsi rá nzoi gue'bu mi tho ya 't'ca deti pa ra ngo dega pascua. Ha nura pa'a ya nxadi bi 'ñémbabi ra Jesu:

—¿Habū guí ne grá hñocje pa ga tsihu ra nt'oxi de ra pascua?

¹³ Nu'bu ra Jesu bi 'ñémbabi yoho yá nxadi:

—Grí maha ja ra hnini ne ja ma grí nthelhūni 'nara 'ñøhø dí hā 'na xøni ra dehe, ne nú'ā go gue'a guí teñhu'a. ¹⁴ Ne nura ngu habū da yat'i'a, gui 'ñemfu nú'a ra me ngu: “Bá pencahe ra Xahnate ne bi xicje ga xi'ahe njaua: ¿Habū ja ra ngu xcá 'uegagui pa ga tsihe ra nt'oxi de ra pascua co ma nxadi?” ¹⁵ Y nu ja rá tøngu'a ma da 'ñu't'ahu 'nara dānga ngu. Nuni ja jani gatho nú'a te ma ga hoñhu, ne ja gui hyocjani nú'a te ga tsihu.

¹⁶ Hangu nú'ū yoho ya nxadi bi ma de guehni pa ja ra hnini y bi zudi'ū ngu xqui xipabi ra Jesu. Y ja bi hyocni'ū ra nt'oxi de ra pascua.

¹⁷ Y ya de mi put'a ra nde bi zønga ra Jesu con gatho nú'ū 'ret'amayoho yá nxadi ja nú'a ra tøngu'a. ¹⁸ Nepu ya de mi huhni mri ñuni mahyegui co yá nxadi, bi 'ñena:

—Majuani dí xi'ahu, nú'ahu guí 'buhūua guí nt'oxihu con gueque, 'na de gue'ahu ma guí dagaguihu.

¹⁹ Ha nuyá nxadi xi bi du yá mui, ne 'rama'na de gue'ū mi ambabi ra Jesu ne mi embabi:

—¿Ha gue go guecagui?

²⁰ Nepu ra Jesu bi dādi ne bi 'ñémbabi:

—'Na de gue nú'ahú guí 'ret'amay-ohohú ma nxadi'ihú guí tuhahúbya habú dí tuhúga, 'na de gue'ahú ma gui dagaguihú.
²¹Nú'a To'o bi e bi Nja'i ma da thogui gatho ngu nú'a xa t'ofó ja ra Maca T'ofó, pe jhucate nú'a ra 'ñòhò to'o ma da da'a! Ma'na xá hño nixi xa 'mähma.

²²Ha nu de mri ñuni'ú, ra Jesu bi gu ra thuhme ne bi umba njamádi Ajuá rá Dada, bi hyeque ne bi umba yá nxadi, ne bi 'ñembabi:

—Na, tsihú, nuna go guehna ma ndo'yo.

²³Nepu bi gu 'nara vaso mi po ra vinu, bi umba njamádi Ajuá ma'na'qui ne bi umbabi yá nxadi pa bi zi gatho'ú. ²⁴Ne bi 'ñembabi'ú.

—Nuna go guehna ma ji ma ga fani pa da müdi ra 'ra'yo cohi, nú'a ma da mfani pa gatho ya ja'i. ²⁵Majuani dí xi'ahú gue ya hinga ma ga yopa tsi ra vinu dega obxi de guecua. Nu'a ma ga yopa tsi ma'na'qui asta nú'a ra pa grá 'buhú nuni habú bí manda Ajuá ma Dada, gue'bu grá yopa tsi, pe ma'na'ño.

Ra Jesu bi ma gue ra Pedro mi ma da goni'a (Mt. 26:30-35; Lc. 22:31-34; Jn. 13:36-38)

²⁶Nepu nú'a bi duta 'nara jahña, y de guehni bi ma pa ja ra t'òhò 'bo Olivo. ²⁷Nepu ra Jesu bi 'ñembabi'ú:

—Nura nxuuihya gatho'ihú ma da du ri müihú ne ma gui 'uehú de gueque. Ma da nja ngu bi mąga Ajuá ma Dada ja ra Maca T'ofó habú ena: “Ma ga ho ra ma'yo, y nuyá deti da nxani,” njabú bi 'ñena. ²⁸Pe nu xcrá yopa nte de ra du, nuga ma ga 'bet'o de gue'ahú pa grá ma Galilea.

²⁹Nepu ra Pedro bi 'ñembabi:

—Masque gatho nuyú ma'ra da 'uegue, pe nuga hinga 'uegue de gue'e.

³⁰Nu'bú ra Jesu bi 'ñembabi ra Pedro:

—Majuani dí xi'a'i, nubya dí nxuui ma gui cąngagui hñu'qui ante rá yo hmafi ra menjá.

³¹Nepu ra Pedro xi bi nja rá nòt'e bi 'ñena:

—Masque da thogagui, pe nuga hinga cõn'a'i.

Y gatho nú'ú ma'ra ya nxadi guet'atho mi mañ'ú nehe.

Ra Jesu mi apabi Ajuá nuni Getsemani (Mt. 26:36-46; Lc. 22:39-46)

³²Nepu bi ma'ú ja 'nara luga rá thuhu Getsemani, ne ra Jesu bi 'ñembabi 'ra de yá nxadi:

—Ja da hñuhúua, nuga grá maua ga apabi Ajuá ma Dada.

³³Y bi zixa ra Pedro, ra Cobo ne ra Xuua pa bi meui. Nu'bú nú'a bi müdi xi bi du rá müi de nú'a ma da thogui. ³⁴Ne bi 'ñembabi nú'ú yá nxadi bi zits'i:

—Xi dí tu ma müiga asta dí ne ga tagui ga tu. Ja da tøm'húua ne oxqui ma gui áhú.

³⁵Ha nú'a bi thogui má ts'ú de habú bi gohi'ú, ne bi ndandiñahmu, ne bi megui rá hmi ja ra hai pa bi 'yapabi Ajuá gue nu'bu xa zahmá hinxá thoguihma nuya ya ts'othogui. ³⁶Y bi 'ñena:

—Ma Dada'i, hinte xá hñei pa nú'a gui ne gui 'yòt'e. 'Yòt'e pa hinga thogui nuya ya ts'othogui. Pe oxqui øt'a ngu nú'a go dí nega, 'yòt'a ngu nú'a ri maca pahague.

³⁷Nepu mi mengui bi zadi nú'ú hñu yá nxadi xqui do'ma ra t'ahá, ne bi 'ñembabi ra Pedro:

—Nu'i nuge Simu, ¿hanja xcá áhú? ¿Ha gue hinxá za xcá 'yapa Ajuá 'na ora con gueque? ³⁸Oxqui áhahú, 'yaphú ndunthi Ajuá pa stí 'ñepu ya ts'othogui gui tsethú. Ngue'a guí behmahú ne ja ri pahahú pe nuri ndo'yohú otho rá ts'edi.

³⁹Nepu bi yopa ma ma'na'qui pa bá apabi Ajuá co nú'ú ya noya bi mąga ra müdi.

⁴⁰Nepu de mi yopa mengui bi zadi yá nxadi xqui yopa do'ma ra t'ahá, ne nixi himi tsa da zòt'a yá da, ne ya himi padi te da dadi'ú.

⁴¹Ha nu mbá penga rá hñu'qui bi 'ñembabi yá nxadi:

—Nubyá há, áhahú xá hño, ne tsayahú, ngue'a ya bi zò ra ora gue Nú'a To'o bi e bi Nja'i dra da ja yá 'ye ya 'yòt'lats'oqui. ⁴²Ya nanju, maha. Ya xa 'ñepu nú'a to'o ma da dagagui.

Bri ju nts'ahni ra Jesu

(Mt. 26:47-56; Lc. 22:47-53; Jn. 18:2-11)

⁴³Ts'a ra ora mi mąga njabú ra Jesu, 'bestho bi zòhò ra Juda, 'na de nú'ú 'ret'a-mayoho yá nxadi, ne mbra 'ñoui 'nara hmuntsja'i, 'ra mi há ya mahuai, ne nu ma'ra mi há ya za, xqui mehna ya ndá gá macja ne ya xahate de ra ley ne ya ndaxjua ndá pa da gu ra Jesu. ⁴⁴De má 'ñu ra Juda xqui 'ñembabi nú'ú ya ja'i mbra 'ñoui:

—Ma ga 'ra'ahū 'nara seña. Nú'a ra 'ñòhø ga tsu'tsua rá hmi go di gue'a ra Jesu. 'Bestho gui jūhū, ne gui tsixhū, oxqui thòhū.

⁴⁵ Y ngu bi zòhø ra Juda habū mi 'bai ra Jesu, 'bestho bi joni ne bi 'ñembabi:

—Ma Xahnate'i.

Y nura ora'a bi zu'tsua rá hmi. ⁴⁶ Nepu nú'a ra hmuntsja'i 'bestho bi gu nts'ahni ra Jesu.

⁴⁷ Ra ora'a 'na de gue nú'u mi 'ñoui ra Jesu bi gūca rá mahuai ne bi dacuabi rá gu 'nará 'bego ra nda gá macja. ⁴⁸ Nepu nura Jesu bi 'ñembabi nú'u ya ja'i to'o xqui gu'a:

—¿Sague drá be pa e gui jūgaguihū co ya huai ne ya za? ⁴⁹ Nuga hyastho ndí 'bui ja ra ndanija con gue'ahū ndí utuate ne hingá jūgaguihū. Pe pa da njabū ngu nú'a xa t'ofò maya'bu ja ra Maca T'ofò hangue gue'a guí øthū njabūbya.

⁵⁰ Nepu gathò yá nxadi bi ma hnest'ihì bi zopuse ra Jesu.

'Nara ts'unt'u bi nest'ihì nsinque rá he

⁵¹ Pe 'nara ts'unt'u xqui tét'atho 'nara dutu mi dena ra Jesu. Nepu ya ja'i mi nehma da gu'a, pe hina ngue'a hønse rá dutu bi mipabi. ⁵² Hangue nu'a bi zopu rá dutu ne bi ma hnest'ihì nsinque rá dutu.

Ra Jesu ja yá thandi ra hmunts'a nda gá xodyo

(Mt. 26:57-68; Lc. 22:54-55, 63-71; Jn. 18:12-14, 19-24)

⁵³ Nepu ra Jesu bi ts'its'i habū mbi 'bu ra danga nda gá macja, ne bá munts'ni gatho ma'ra ya nda gá macja ne ya ndaxjua nda ne ya xahnate de ra ley. ⁵⁴ Ha nura Pedro mri dena ra Jesu dega yabutho, nepu bi yut'l'a ja rá patio rá ngu ra danga nda gá macja, ne ja bi hñuhni co ya gunts'ahni mi mpa'ta ja ra tsibi.

⁵⁵ Ha nuya nda gá macja ne gatho ra hmunts'a nda gá xodyo mi ne da hyo ra Jesu, hangue nu'ú mi hongá yoho ya testigo nú'u 'nat'a da ma pa da ñapabi pa ya da 'ye'mbi da hyo, pe himbi nthè yá noya nú'u ya testigo. ⁵⁶ Nduñthi ya ja'i mi ju'tsua ya nc'uamba ra Jesu, pe 'rama'na'ño nú'a mi mañ'u. ⁵⁷ Ra bi 'mai ja yá thandi ya nda ne mi mañ'u 'nara nc'uamba bi 'ñena:

⁵⁸ —Nuje stá øhe xa mangu njaua: “Ma ga yø'ta nuna ra ndanija bi hyoca ya ja'i, pe rá hñupa ya stá 'ba'ma ma'na nú'a hingá nthoqui co yá 'ye ya ja'i.”

⁵⁹ Pe nixi nú'u to'o mi mangu njabū himbi nthè yá noya.

⁶⁰ Nu'bu ra danga nda gá macja bi 'mai ne bi 'yambabi ra Jesu:

—¿Ha hinte guí thadi de nú'a gá øde bi hma de gue'e? ¿Ha gue majuani nú'a bi hma?

⁶¹ Pe ra Jesu ni 'nara noya hinte bi dadi. Hangue ra danga nda gá macja bi yopa 'yambi bi 'ñembi:

—¿Ha gue go gue'e grá Cristo rá T'u'i Ajuá nú'a xá nsunda xpá meñ'a'i pa guí nda?

⁶² Nu'bu ra Jesu bi dadi ne bi 'ñena:

—Haha gue gueque. Ne ma gui hyanthu Nú'a To'o bi e bi Nja'i da hñudi ja rá 'ñei Ajuá nú'a ja rá ts'edi. Nepu ma gui hyanthu da yopa menguiua ja ya guui.

⁶³ Hangue nu mi 'yøde njabū ra danga nda gá macja bi danga yá he ngue'a go gue'a 'nara seña gue pa gue'a ra Jesu xqui ñama'ñu de Ajuá. Nepu bi 'ñena:

—¿Pa te ga 'bephūbya ma'ra to'o da e da mambabi? ⁶⁴ Nu'ahú ya gá 'yøhū nú'a bi ma gue nuni ri 'ñet'a Ajuá. Xibya, ¿te guí beñihu de nú'a xa mañi?

Ne gatho nú'u mi 'buhni bi 'ñena:

—Rí 'ñepi da tho.

⁶⁵ Nepu 'ra de gue'u bi mudi bi zots'i ra Jesu. Ne bi go'mbabi rá hmi ne xi mi na'mbi, ne bi 'yambabi'u bi 'ñembi:

—Nú'i grá badi, ¡xicjebya to'o bi nap'a'!

Nehe ya gunts'ahni mi faste mi na'mbabi.

Ra Pedro bi gonga ra Jesu

(Mt. 26:69-75; Lc. 22:56-62; Jn. 18:15-18, 25-29)

⁶⁶ Ha nura Pedro mi 'bu nja'ti ja ra patio. Nepu bi zòhø 'nara nxutsi mrá 'bego ra danga nda gá macja, ne bi uat'a ja ra tsibi.

⁶⁷ Nepu bi hyandi gue mi 'bahni ra Pedro mri mpa'ti, xi bi nu'ti xá hño, nepu bi 'ñembabi:

—A, go gue'e nehe nguí 'ñoui ra Jesu me Nasare, ¿ha ngue ha?

⁶⁸ Pe ra Pedro bi ncōni ne bi 'ñena:

—Hina, nixi dí padi to'o'a, ne nixi dí padi nú'a guí ma.

Nepu bi bøni bá 'ba ja ra gosthi. Y nura ora'a bi mafi ra menja. ⁶⁹ Ha nú'a ra nxutsi bi yopa nu'ta ma'na'qui ra Pedro, nepu bi yopa 'ñemba nú'u ya ja'i mi 'bahni:

—Nuni ra 'ñòhø go guehni 'na de nú'u mri 'ñoui ra Jesu.

⁷⁰ Ra ora'a ra Pedro bi yopa ncøni ma'-na'qui. Ne 'mefa nú'u ya ja'i mi 'bahni bi 'ñembabi:

—Xi majuañi go gue'e 'na de nú'u mri 'ñoui ra Jesu, ngue'a ne'i grá me Galilea ngue'a mfaño ora guí ña.

⁷¹ Nepu ra Pedro bi mudi bi ntsante ne bi jura bi 'ñena:

—Hindí paði to'o nú'a ra 'ñøhø guí mañhu.

⁷² Y 'bestho ra ora'a bi mafi ra menja rá ño'qui. Nu'bú ra Pedro 'bestho bi beni de nú'a xqui xipabi ra Jesu gue xqui 'ñembi: “Ante rá yo hmafi ra menja, ya xcá cøngagui hñu'qui.” Nu'bú ra Pedro xi bi du rá mui ne bi nzoni.

15

Ra Jesu bi 'mai ja rá thandi ra Pilato

(Mt. 27:1-2, 11-14; Lc. 23:1-5; Jn. 18:28-38)

¹ Nura hyax'a xi 'nitho ya nda gá macja ne ya ndaxjua nda ne ya xahate de ra ley, ne gatho ra hmunts'a nda gá xodyo bi munts'i 'nadbua pa bi go 'nara cohi'u te da 'yøt'e co ra Jesu. Nepu bi dat'i'u bi zits'i bá ent'ua ja rá 'ye ra nda Pilato. ² Nu'bú ra nda Pilato bi 'yamba ra Jesu bi 'ñembi:

—¿Ha go gue'e grá Nda de ya xodyo?

Ha nura Jesu bi daði:

—Haha, gue'a ngu nú'a xcá ma.

³ Ha nuya nda gá macja xi mi ñapabi'a.

⁴ Hange ra Pilato bi yopa 'yambabi ne bi 'ñembi:

—¿Ha gue hinte guí thadi de gatho nú'a xcá 'yøde xa mañ'u?

⁵ Pe ra Jesu hinte bi daði. Hange ra Pilato xi bi 'yø.

Ra Jesu bi secuabi gue da tho

(Mt. 27:15-31; Lc. 23:13-25; Jn. 18:38-19:16)

⁶ Tat'a jeya ra Pilato mri nzai da hyegui 'nara 'yofadi pa nú'u ya pa de ra ngo, y nza-ntno mi hegui nú'a go da 'yadi nú'u ya ja'i mi 'yo ja ra ngo. ⁷ Ha xqui njot'a fadi 'raya ja'i ngue'a xqui 'ñøt'atuhni pa da 'yenga ya nda de ra hnini ne xqui nhyote'u. Y 'na de gue'u mrá thuhu ra Barraba. ⁸ Nu'bú bi munts'a ya ja'i habu mi hu ra Pilato pa da 'yadi da thøgue 'nara 'yofadi ngu yá nzai. ⁹ Nu'bú ra Pilato bi 'yambabi'u ne bi 'ñembi:

—¿Ha guí ne ga hec'a'ihu núni t'embi ra Nda de ya xodyo?

¹⁰ Bi 'ñani njabu ra Pilato ngue'a mi paði gue co yá cue ya nda gá macja bi gu ra Jesu ne bi dapabi, ngue'a nu'a xi ya mi deni ndunthi ya ja'i. ¹¹ Pe nuya nda gá macja bi 'ya'ta ya ja'i pa bi 'yadi dra thøgui ra Barraba. ¹² Nu'bú nura Pilato bi yopa 'yamba ya ja'i ne bi 'ñembabi:

—Nu'bú, ¿te 'be guí adihu ga ø'tua ra Jesu núni guí emfu ra Nda de ya xodyo?

¹³ Nu'bú ya ja'i 'ra gá mafitho bi 'ñena:

—¿Dá 'bont'i pa ja da duni!

¹⁴ Nu'bú ra Pilato bi yopa 'yambabi'u ne bi 'ñembabi:

—¿Te ma ts'oqui xa 'yøt'ni?

Pe nuya ja'i ma'na xi mri mantho ne mi eñ'u:

—¿Dí ahe dra 'bont'il!

¹⁵ Nu'bú ra Pilato pa da pønga rá hmi co yá ja'i, bi hyegui ra Barraba, ne bi manda bri fet'a ra Jesu, nepu bi 'yent'ua ja yá 'ye yá soldado pa da zits'i ma da pont'a ja ra ponza.

¹⁶ Hange ya soldado bi zixa ra Jesu ja ra patio de ra ts'atbi, y ja bi munts'ni gatho ya soldado. ¹⁷ Nepu nu'ú bi hyete ra Jesu co 'nara thenga he ngu nú'u he ya nda, ne bi met'a ya 'bini pa bi hoca 'nara corona, ne bi hñu'tsua ja rá ñaxu. ¹⁸ Ha mi ø'tua ra nt'eni'a ne mi zengua mi embabi:

—¿Bui pa nzantho, nú'i ri t'equ'ei rá Nda'i ya xodyo!

¹⁹ Ne mi na'mbabi rá ñaxu co 'nara ts'at'o ne mi tsots'i. Nepu mri ndandiñahmu pa mri ndane'u, 'ñena xi majuañi mi numansu. ²⁰ Nepu mi uadi bi 'yø'tua ra nt'eni bi mæcuabi ra thenga he, ne bi yo hyetuabi nú'u xi myá he. Nepu bi zits'i'u pa da pont'i.

Ra Jesu bri pont'i

(Mt. 27:32-44; Lc. 23:26-43; Jn. 19:17-27)

²¹ De mi bønga de ja ra hnini bi nthø'u má 'ñu 'nara 'ñøhø xqui 'ñe ja ra mbonthi. Nura 'ñøhø'a mrá thuhu ra Simu mrá me Cirene ne go mrá dada ra Jandro ne ra Rufo. Ha nuya soldado bi japa nú'a ra 'ñøhø da ndudebi rá ponza ra Jesu.

²² De guehni bi ts'ixa ra Jesu ja 'nara luga rá thuhu Golgota nú'a rí bøni da 'ñena Ñaxmadu. ²³ Nepu ya soldado bi umbahma ra vinu xqui nthants'ui ra mirra, pe nu'a himbi ne bi zi. ²⁴ Nepu nu'ú bi pont'a ja ra ponza. Nepu bi nhyegue 'ra 'na nú'u yá he, ne nu ma'na rá he bi ma ra taha to'o da daha.

²⁵ Ne ngu mi nzunga guto xudi nura ora bri pont'i'a. ²⁶ Nuyá nzai'u, da thöta 'nara t'ofo ja ra ponza de nú'a xa 'yot'a nú'a ra ja'i pa hanja bi t'e'mbi bi tho. Hangue ja rá ponza ra Jesu bi thöte gue go ra Ndá de ya xodyo. ²⁷ Nehe ja bri pont'ni mahyegui con gue'a yoho ya be, 'na ja rá 'ñei, nu ma'na ja rá ngaha. ²⁸ Hangue bi njabu ngu nú'a xqui t'ofo ja ra Maça T'ofo habu ena: "Nu'á bi thandi ngu 'nara daga 'yot'ats'oqui."

²⁹ Ha nuya ja'i nú'u mi thohni nu'araza mi xipa ra Jesu, ne mi bat'a yá ñaxu ne mi embi:

—¡Haha! ne gue nu'i gá ena gue ma gui yot'a ra ndanija nepu rá hñupa gá ena gue xcá yopa 'ba'ma ma'na'qui, ³⁰ mpöhø sehe ne cai de nú'a ra pont'i xa.

³¹ Ne ya ndá gá macja mi ot'a buhlatho de ra Jesu mi 'ñemb'i'u:

—Nuní mi ena gue mi pöhø ya ja'i, pe nubya hingui tsa go da mpöhø sehe. ³² 'Bu xi majuañi go guehni ra Cristo nú'a go rá Ndá ya me Israel, dá gaibya de ra pont'i xa. Nu'bu ga hanthe da gai, nu'bu há, ga camfrihu nú'a mi maní.

Ne nú'u xqui mpon'tuini mahyegui mi ñama'ñu'u nehe de gue'a.

Ra Jesu bi du

(Mt. 27:45-56; Lc. 23:44-49; Jn. 19:28-30)

³³ Nepu ngu nde ma pa bi 'mexuui maxogde ra ximhai, ne asta ngu nzunga hñu nde ja bi yopa hnequi ma'na'qui. ³⁴ Y nura ora'a, ra Jesu bi ñá xi nts'edi ne bi 'ñena:

—Eloi, Eloi, ¿lama sabactani? —nú'a rí bñni da 'ñena: Ma Dada'i, ma Dada'i, ¿hanja xcá hyegascheua?

³⁵ Ne 'raya ja'i mi 'bahni bi 'yöde nú'a mi ma, ne bi 'ñena:

—'Yöhu, nuní ma'ta ndu ra badi Elía.

³⁶ Nepu 'nara 'ñöhø bi nest'ihí bi pobo 'nara esponja co ra ju'tsa vinu ne bi töta ja 'nara ts'üt'o, ne bi umba ra Jesu pa da zat'i. Y nura 'ñöhø'a bi 'ñembabi ya ja'i:

—Ga tømhu ga nuhu ua da zø ra Elía da ca'mi de ja ra pont'i.

³⁷ Nepu ra Jesu bi dö 'nara hñafi xi nts'edi ne bi du. ³⁸ Y nura ora'a bi xø nú'a ra danga dutu mi naxa mbo ra ndanija pa mi juti nú'a habu ma'na xi xmá nsunda, ne bi xøgue maña asta bi zonga nja'ti. ³⁹ Ha nú'a ra ndá gá soldado mi 'bahni guetbu habu xqui

'bont'a ra Jesu bi hyanda xá hño hanja bi du'a, ne bi 'ñena:

—Xi majuañi go mi guehni rá T'u Ajuá.

⁴⁰ Ne mi 'bahni nehe 'raya 'behña mi handatho de yabu, 'ra de gue'u go mi gue'a ra Maria Magdalena, ne ra Salomé, ne ma'na ra Maria rá nana ra Jose ne ra Cobo nú'a mbatsi de nú'a ma'na ra Cobo. ⁴¹ Nú'u ya 'behña'u xqui dena ra Jesu nú'bu mbi 'bu Galilea, ne go gue'u mi pepi. Nehe mi 'bahni ndunthi ma'ra ya 'behña nú'u xqui 'ñoui ra Jesu pa Jerusale.

Ra Jesu bi t'agui

(Mt. 27:57-61; Lc. 23:50-56; Jn. 19:38-42)

⁴² Nura pa'a bri pont'a ra Jesu, go mi 'nara pa dega nthoqui, ngue'a rá hyax'a go ra sabdo ra pa dega tsaya. ⁴³ Hangue 'bestho nura pa'a, ya mi ma da yu ra hyadi, bi ma ra Jose nú'a mrá me Arimatea bá nu ra ndá Pilato, ne bi yat'i nsinque ra ntsu pa bi 'yapa nsequi dá zucua rá ndo'yo ra Jesu de ja ra ponza pa da duts'i ma da 'yagui. Nú'a ra 'ñöhø'a mi ja rá nsu ne xi mrá fadi ngue'a go mrá ndá nehe de ra hmunts'a ndá gá xodyo. Ne'a nehe mi tømtho ha'mu da zöhø rá 'mehni Ajuá pa da ndá. ⁴⁴ Pe ra Pilato mi hu rá mui gue hinxqui dutho, hangue nu'á bi zohna ra ndá gá soldado pa bi 'yambi ua ya xqui du. ⁴⁵ Y nu mi xipi gue ya xqui du, nu'bu ra Pilato bi umba nsequi ra Jose da duts'i. ⁴⁶ Nu'bu ra Jose bi danga 'nara hoga t'axa dutu. Nepu bi zucua rá ndo'yo ra Jesu de ja ra ponza, ne bi mant'a ja nú'a ra dutu, ne bi duts'i ma bá agui ja 'nara nt'agui nú'a xqui se'ti ja 'nara medo. Nepu bi got'i co 'nara danga xingdo. ⁴⁷ Y ra Maria Magdalena y ma'na ra Maria rá nana ra Jose bi hyandatho'u habu bi t'acuabi rá ndo'yo ra Jesu.

16

Ra Jesu bi yopa nte de ra du

(Mt. 28:1-10; Lc. 24:1-12; Jn. 20:1-10)

¹ Y de mi nde nú'a nsabdo, ya xqui thogui nú'a ra pa dega tsaya, ra Maria Magdalena ne ra Salomé ne nú'a ma'na ra Maria rá nana ra Jose bi danga 'raya hoga ñuni pa xa go'tsuhama ja rá ndo'yo ra Jesu. ² Y nurá hyax'a ndomingo xi 'nitho nú'a ra mudí pa de ra semana, bi ma'u pa da c'a'tsa ra nt'agui, ne bi zøn'u pøxhyadi. ³ Ne de má 'ñu mri 'ñambabi 'na ngu ma'na mi eñ'u:

—¿Ha hindi 'buhni 'bu to'o da paunts'a ra do pa da xogahu ra gosthi nt'agui?

⁴ Pe nu mi zōni'ụ bi hyandi gue ya xqui t'ent'a nú'a ra danga do xqui jot'a ra gosthi nt'agui. ⁵ Nepụ nu'ụ bi yut'a mbo ra nt'agui ne bi hyanda 'nará enxε Ajuá mi hnequi ngu 'nara basja'i mi huhni ngue yá 'ñei'ụ, ne mi he 'nara t'axa he xi xmá ma. Nu'bu nu'ụ xi bi ntsu. ⁶ Ha nura enxε bi 'ñembabi'ụ:

—Oguí tsuhu. Nuga dí pađi gue guí hoñhu ra Jesu me Nasare nú'a bri pont'i. Xi jaua habụ bi 'begui, pe ya jo'oua ngue'a ya xa yopa nte ma'na'qui. ⁷ Rí maha bá xipabihu ra Pedro ne nú'ụ ma'ra yá nxadi gue nu'á ma da 'met'lo pa Galilea, ne ja ma dí ntheuini'ụ ngu bi xipi.

⁸ Nepụ nú'ụ ya 'behña bi bōni de guehni ja ra nt'agui bi ma hnest'ihhi, ne asta mri huat'i co ra ntsu. Ne hinto bi xipabi nú'a xqui hyandi ngue'a xi mi 'ñouitho ra ntsu.

Ra Maria Magdalena bi hyanda ra Jesu xqui nangui de ra du

(Jn. 20:11-18)

⁹ Xudi'a ndomingo ya xqui yopa nte ra Jesu de ra du, go rá madi bi nthēui ra Maria Magdalena nú'a to'o xqui 'yembabi yoto ya ts'ondahi. ¹⁰ Nepụ nura Maria bi ma bá c'a'tsa ya nxadi ne bi zadi mi tu yá mui mi zoni, ne bi xipabi'ụ gue ya xqui hyanda ra Jesu. ¹¹ Pe mi 'yøde ya nxadi bi mąnga ra Maria Magdalena gue ra Jesu ya xqui yopa nte ne ya xqui nthēui, pe nu'ụ himbi gamfri.

Ra Jesu bi ñqui yoho yá nxadi

(Lc. 24:13-35)

¹² Nepụ 'mefa ra Jesu xqui mpata rá 'bai bá nthēui yoho yá nxadi nú'ụ mri ma pa ja ra mbonthi. ¹³ Nepụ nú'ụ yoho ya nxadi bi dąma mengui pa bá xipa nú'ụ ma'ra gue nu'ụ xqui nthēui ra Jesu. Pe nixi njabu himbi gamfri'ụ.

Ra Jesu bi umba yá 'befi yá nxadi

(Mt. 28:16-20; Lc. 24:36-49; Jn. 20:19-23)

¹⁴ Nepụ 'mefa ra Jesu bi zōni habụ mi 'bui nú'ụ 'ret'ama'ra yá nxadi ora mri ñuni'ụ. Ne bi zai'ụ ngue'a hinxqui gamfri bi nú'ụ to'o xqui xipi gue nu'á ya xqui yopa nte ne xqui ñqui'ụ. ¹⁵ Nepụ bi 'ñembabi'ụ:

—Rí maha ja gatho rá nguni ra ximhai bá xiphu gatho ya ja'i nuna ra maça noya. ¹⁶ Nu'a tó'o da gamfri ne da nxistehe da mpøhø, pe nu'a tó'o hinda gamfri hinda mpøhø, da 'medi pa nzantho. ¹⁷ Y nu habu

di 'bui ya gamfri, ma da 'yøt'e'ụ nuya ya nt'udi: De ma thuhu da 'yenga thi ya ts'ondahi; ma da ña'ụ ma'ra ya 'ra'yo hñaqui; ¹⁸ ne nu'bu da mihi 'nara qu'eña, o da zi 'nara 'ñethi nú'a hote, hinte da ja'ụ; nu'ụ da hñuxa yá 'ye ja ya da'thi ne da ñani.

Ra Jesu bi ma mahets'i

(Lc. 24:50-53)

¹⁹ Mi uadi bi ñqui yá nxadi ra Zidada Jesu, nu'á bi ts'ixa pa mahets'i, ne bá hudi'a ja rá 'ñei Ajuá rá Dada. ²⁰ Ha nuyá nxadi bi nxani bi ma habaraza bi mąnga ra maça noya. Ne ra Zidada Jesu nú'a xqui ma mahets'i go gue'a mi fats'i'ụ mi øt'a ya dąnga nt'udi pa njabu bi jamfri nú'a ra maça noya mi mañ'ụ. Njabu gue'a.

**NSAN LUCA
RA MAÇA HOGA T'ØDE NÚ'Á BI
'YOFO NSAN LUCA**

Ya mudi noya bi 'yofo Nsan Luca

¹Nu'i nda Teofilo, ya guí padi gue ndunthi to'o ya xa 'yofo de gatho nú'a te xa nja de guecjuua. ²Nú'a bi 'yofo'u ma mahyegui ngu nú'a manganá nú'u to'o mi 'ñoui ra Jesu desde ra mudi ne xa xicju de rá maça noy-a'a. ³Hangue necagui dí ofo nehe de nú'a stá padi. Stá 'ñani xá hño desde ra mudi, ne dí ofo 'ramats'u. Stá beni xá hño ga ofo pa ga pehn'abu, ⁴pa njabu gui padi gue xi majuani nú'a xa si'a'i.

'Nara enxé bi ma de rá 'bui ra Xuua Xi'tsate

⁵Ha nuya pa'u mrá ndá ra Erode de ja ra hai Judea, ne ja nú'a ra hai'a mi 'buhni 'nara macja mrá thuhu ra Sacaría nú'a mi mpefi co ya macja nú'u myá thuhu ya Abías ngue'a nehe'a mrá Abías. Ha nura 'behña ra Sacaría mrá thuhu ra Sabe nú'a xqui 'ñehe desde yá ja'i ndu ra macja nú'a mrá thuhu ra Aarón. ⁶Nura Sacaría ne rá 'behña mi 'bui xá hño ja rá thandi Ajuá ne mi ø'tua gatho yá hmanda'a nú'u huts'i ja ra Maça T'ofu, ne himbi thimbabi'u ni 'nara ts'oqui. ⁷Pe ni 'nara batsi hinxqui me'tsi'u ngue'a ra Sabe himi tsa da me'tsa ra batsi, ne ya xi myá daqu'e'i'be.

⁸Ha nura Sacaría co ma'ra yá mimacjau mi nú'u mi mpehui mahyegui, bi dat'a ra pa da yut'a ja ra ndanija pa da xocambeni Ajuá. ⁹Ne nu'ú bi 'yot'e ngu yá nzai pa da badi to'o da zo rá thuhu pa da yut'a mbo ra nija da tsat'a ra t'uts'i, y nura Sacaría go gue'a bi zo rá thuhu. ¹⁰Ha nura ora mi tsat'a ra t'uts'i mbo ra nija, nura hmuntsja'i mbi 'ba thi de ra nija mi apabi Ajuá ngue'a mi gue'a ra ora de ra nsadi. ¹¹Ts'a mi tsat'a ra t'uts'i ra Sacaría, mi damfri bi hyanda 'nara enxé mi 'bahni ja rá hyo ra ata habu t'exa ra njuspi ngue rá ngaha ra Sacaría. ¹²Ha nu mi hyandi gue mi 'bahni ra enxé nixi mi padi te da 'yot'e co ra ntsu. ¹³Ha nura enxé bi 'ñembabi'a:

—Sacaría, ogui tsu, ngue'a dá e ga xi'i gue nuri nsadi xuá 'yode Ajuá. Nubyá, nuri 'behña ma da me'ts'a'i 'nari t'u, y nu'á ma gui hñu'mbabi rá thuhu dra Xuua. ¹⁴Ne

nu'i ma xi gui johya ndunthi de ri t'u, ne ndunthi ya ja'i ma da johya nu sta 'múi'a. ¹⁵Ngue'a nu'á ma da nja rá nsu ja rá thandi Ajuá, y hinhya'mu ma da zi ra vinu gé obxi nixi ma'ra ya vinu, ne ante da 'múi ya di hanpa rá ts'edi ra Maça Ndahi. ¹⁶Y nu'á ma da zofo ya me Israel pa ndunthi de gue'u da ñobri de yá ts'oqui ne da yopa xocambeni Ajuá ma'na'qui. ¹⁷Ne nu'á go di gue'a ma da 'met'o de ra Zidada, nehe ma da t'umba rá ts'edi ngu nú'a bi t'umba ra badi Elía, pa da umba 'nara ts'ofu ya dada pa da yopa mahui yá t'u, ne da zofo ya ts'o'yode gé ja'i pa da nhyoga'yode'u. Ne nu'á ma da zo ya ja'i pa stí 'ñe ra Zidada da gamfri'u.

¹⁸Ha nura Sacaría bi 'ñembabi ra enxé:

—¿Hanja da za ga camfri de nú'a gui xicagui, gue nugu ne ma 'behña ya dyá daqu'e'i'be?

¹⁹Ha nura enxé bi 'ñembabi:

—Nugui drá Grabie, dúf 'bui ja rá thandi Ajuá pa dí pepabi, hangue nu'á xuá mencagui pa e ga xi'a'i nuya ya hoga noya ja juadi dá xi'i. ²⁰Hangue nubyá dí xi'i nehe, ma gui ngone, hinda za gui ña asta hinda 'múi ri t'u pa ja da za gui yopa ña ma'na'qui, ngue'a hinxca camfriguí nú'a stá xi'a'i. Pe nu'á ma da njabu ngu nú'a stá xi'a'i, ne nú'u ya pa'u bi manganá Ajuá, gue'a ra pa da njabu.

²¹Ha nú'u ya ja'i mi 'bai thi mi tømtho da bonga ra Sacaría, ha nu'á xqui ya'a mbo ra ndanija, hangue nu'á himi pa te da beni. ²²Ha nu mi bonga ra Sacaría himi tsa da ñauí nú'u mi tøm'thi. Nu'bú nu'ú bi batho gue nu'á xqui hyandua 'nará thedi Ajuá nuni mbo ra nija. Y nu'á mi ñauí ya ja'i pe dega señatho ngue'a xqui ngone.

²³Ha nu mi uadi nú'u ya pa de rá 'befi ra Sacaría ja ra ndanija, bi ma'a pa ja rá ngu. ²⁴Ne hints'u ya'a pa ra Sabe bi mudi bi nda'thi, y himbi bonga de ja rá ngu cat'a zana. Nu'á mi bengá ja rá mfeni ne mi ena: ²⁵“Ajuá co rá nhyo'ja'i xa 'yotcagui njaua pa ya hinda nongagui ya ja'i.”

'Nara enxé bi ma de rá 'bui ra zi Jesu

²⁶Ha de rá 'rato zana Ajuá bá yopa pehna ra enxé Grabie pa bá ehe ja ra t'uca hnini nú'a rá thuhu Nasare de ra hai Galilea, ²⁷pa bá c'a'tsa 'nara nxutsi mrá thuhu ra Maria. Nú'a ra nxutsi'a ya xqui t'adi pa da nthatui 'nara 'ñohø mrá thuhu ra Jose nú'a xqui 'ñehe desde yá ja'i ndu ra ndá Davi. ²⁸Ha

nura enxe bi yut'a ja rá ngu ra Maria ne bi zenjua bi 'ñembabi:

—¡Ajuá xa ma'a'i ne 'bui con gue'i, ne ma'na xa jap'a'i que gatho ma'ra ya 'behña!

²⁹ Ha nu mi hyanda ra enxe'a ne mi 'yøde bi xipa nuya ya noya, ngu bi ntsu ne himbi badi te mri bønga nú'a bi xipi. ³⁰ Ha nura enxe bi 'ñembabi:

—Maria, oguí tsu, ngue'a Ajuá xi ri ma'a'i ne xa huahn'a'i. ³¹ Ne nubyá ma gui nda'thi ma gui pe'tsa 'nari t'u, ne gui hñu'mbabi rá thuhu dra JESU. ³² Y nu'á ma da me'tsa 'nara danga nsu, ngue'a nu'á go di gue'a drá T'u Ajuá bí 'bu mahets'i. Y nu Ajuá go gue'a ma da hñuts'i dega ndá ja ra hnini Israel ngu bi ndá ra Davi nú'a 'na de yá xita maya'bu.

³³ Ne nu'á ma da ndá ja ra hnini Israel pa nzantho, y hinhya'mu da ua rá hmanda.

³⁴ Nu'bú ra Maria bi 'ñembabi ra enxe:

—¡Hanja da za da njabu gue nugui hinstá nthatatho?

³⁵ Ha nura enxe bi 'ñembabi:

—Ra Maça Ndáhi da 'ñehe da zu'a'i ne rá ts'edi Ajuá bí 'bui mahets'i da 'ñehe da gop'atho ngu 'nara guui. Hangue nu sta 'mui nú'a ra zi batsi go di gue'a drá maça T'u Ajuá. ³⁶ Ne ri prima ra Sabe masque guí handi ya ra daqu'e'i pe ma da me'tsa 'nará t'u nehe. Mi hma gue nu'á himi tsa da me'tsa ra batsi, pe nubyá ya øt'a 'rato zana da'thi. ³⁷ Ngue'a pa Ajuá otho ni 'nara t'øt'e xá hñei pa gue'a.

³⁸ Nepu ra Maria bi 'ñembabi ra enxe:

—Rá 'begogui Ajuá, dá 'yøt'a ngu xcá xicagui.

Mi uadi bi manga ra Maria njabu, ra enxe bi ma 'bestho.

Ra Maria bi c'a'tsa ra Sabe

³⁹ De nuya pa'u mi menga ra enxe, bi dama ma ra Maria ja 'nara hnini mbi ja ja ra t'øhø de ra hai Judea, ⁴⁰ pa rí zonga ja rá ngu ra Sacaría. Y mi zoni bi yut'i bi zenjua ra Sabe. ⁴¹ Y nu mi 'yøde ra Sabe bi nzenjuate ra Maria, 'bestho ra ora'a bi 'ñanga ra batsi mbo rá mui ra Sabe, y ra Sabe bi 'ñanga ra Maça Ndáhi. ⁴² Ne bi ña nts'edi ne bi 'ñemba ra Maria:

—Ajuá xa jap'a'i que gatho ma'ra ya 'behña, nehe xa japa ri batsi. ⁴³ Nugui hindí 'ñepcagui e da zongagui rá nana ma Zi-dadahú. ⁴⁴ Ngue'a nu ndá øde gá nzenjuate, numa batsi co ra johya bi dama 'ñani mbo ma mui. ⁴⁵ Ajuá da jap'a'i ngue'a xcá camfri

nú'a bi xi'a'i, ngue'a ma da njabu ngu nú'a xa xi'a'i.

⁴⁶ Nepu bi 'ñena ra Maria:

Nugui xi drí xøcambeni ma zi Hmu con gatho ma mui,

⁴⁷ ne xi ri johya ma coraso de nú'a xa 'yøtcagui Ajuá ma Pøhøte.

⁴⁸ Ngue'a nugui 'nará zi hyoya 'begogui Ajuá, masque njabu pe nu'á xa huancagui.

Desde nubyá ya ja'i ma da 'ñengagui gue Ajuá xa japcagui.

⁴⁹ Ajuá nú'a xi ja rá ts'edi xa 'yøtca nuya ya danga t'øt'e,

y xi rá nsunda rá thuhu'a.

⁵⁰ Nu'á nzantho ma da nja rá nthecate pa gatho nú'u to'o da 'yøt'e'a.

⁵¹ Ne nu'á xa 'yøt'a ya danga 'befi co rá danga ts'edi,

ne xa dapa gatho nú'u to'o mri 'ñexa sehe.

⁵² Ne xa hñacua yá nsu gatho nú'u to'o xi mi ja yá danga nsu,

ne go xa guxa ya zi hyoya.

⁵³ Ne gatho nú'u to'o mi othobi, bi t'lumbabi, ha nu'u tó'o mi jabi, bi 'ñothobi.

⁵⁴ Ne bi maxa ra hnini Israel nú'u pepabi, ne himbi pumfri da huequi'u.

⁵⁵ Xa 'yøt'a njabu ngu xqui ña'tuabi ndu ma dadahu ra Abrá ne gatho yá ja'i, gue hinhya'mu ma da pumfri da huequi'u. Gue'a gatho bi manga ra Maria.

⁵⁶ Y ra Maria bi gohuini ra Sabe ngu hñu nzana ja rá ngu'a, ne 'mefa bi menga pa ja rá ngu.

Rá 'bui ra Xuua Xi'tsate

⁵⁷ Nepu bi zø ra pa bi 'mui rá t'u ra Sabe.

⁵⁸ Ne nu'bú gatho yá 'nangu ne nú'u mi ja te yá njau bi ma bá c'a'tsi pa bi johyau ngue'a bi 'yøde'u gue Ajuá xi xqui japi'a pa bi 'mu rá batsi. ⁵⁹ Ha nurá hñato ma pa bi thu'tsua ra seña ja rá ndo'yo ra batsi ngu yá nzai'u, ne ja mi 'buhni ma'na'qui yá 'nangu ne nú'u mi ja te yá njau. Ne mi beni'u xa hñu'mbabi dra Sacaría nehe ngu rá thuhu rá dada. ⁶⁰ Pe nurá nana himbi ne, hangue bi 'ñena:

—Hina, hinga hu'mbabi'u njabu, ngue'a ma da thu'mbabi dra Xuua.

⁶¹ Ne bi t'embabi ra Sabe:

—¡Hanja ma da thu'mbabi njabu gue ni 'nari ja'ihu hingrá thuhu ra Xuua?

⁶² Nepu bi t'utua ra seña ra Sacaría nda'a ra thuhu mi ne'a da hñu'mbabi ra batsi.

⁶³ Nepu nú'a ngue'a xqui ngone hangue bi 'yadi 'na xeni ra xithe, ne ja bi 'yofoni gue

nura batsi drá thuhu ra Xuua. Y gatho ya ja'i xi bi 'yø ngue'a bi hñu'mbabi njabu. ⁶⁴Y ra ora'a 'bestho bi za bi yopa ña ra Sacaría, ne bi mudi bi xocambeni Ajuá. ⁶⁵Y gatho nú'á yá 'nangu xi bi ntsu, ne gatho ja ya t'øhø de Judea habu mi 'bu ya ja'i bi 'ño ra 'bede de nú'a xqui nja. ⁶⁶Ne gatho nú'á to'o mi paði mi 'yo yá mfeni'á ne mri 'ñámababi 'na ngu ma'na, ne mi ena'á:

—¿Te ma nsu ma da t'umbabi nú'a ra batsi'a 'bu?

Mi mangan njabu'á ngue'a Ajuá mi japi'a co rá ts'edi.

Ra Sacaría bi nsunda Ajuá

⁶⁷Nura Sacaría rá dada ra batsi mi hanpa rá ts'edi ra Maça Ndañi bi mangan 'raya noya ngu Ajuá bi 'ñutuabi da ma, ne bi 'ñena:

⁶⁸Xá nsunda Ajuá ma zi Hmuhá núju dyá me Israelh,

ngue'a nuya pabya ma da 'ñehe 'na to'o da pøhøguihú núju go rá hniniguíhú'a.

⁶⁹Nuya pabya ma dua pencahu 'nara Pøhøte nú'a xi ja rá ts'edi.

Nu'á ma da 'ñehe desde yá ja'i ndu ra nda Davi nú'a mrá 'bego Ajuá.

⁷⁰Gue'a bi ñatcaguihú Ajuá ngu nú'a bi mangan yá maça 'mehni'a desde maya'bu.

⁷¹Bi ñatcahu gue da ñangaguihú de ma ncontrahu ne de gatho nú'á to'o ri utsaguihú.

⁷²Nehe mi ma gue mi ma da me'tsua ra nthecate ndu ma xitahu, ne hinhya'mu mi ma da pumfri nú'a ra maça cohi xqui gohui'á.

⁷³Guehna ra cohi bi 'yøt'a Ajuá co ndu ma dadahu ra Abrá,

⁷⁴gue mi ma da ñangaguihú de ma ncontrahu

pa ga pepabihú'a nsinque 'nara ntsu,

⁷⁵ne ga 'yohu xá hño ne ga 'buhu xá nt'axi ja rá thandi'a gatho ya pa de ma tehú.

⁷⁶Y ra Sacaría bi 'ñemba rá batsi:

Nu'i ma zi t'á'i, go gue'i ma drá 'mehni'i Ajuá bí 'bu mahets'i,

ngue'a go ma gui 'bet'o de ra Zidada pa gui hocua rá 'ñu'a.

⁷⁷Nu'i go ma gui zopabi rá hnini Ajuá pa da badi'á ra Pøhøte ne da mpøhø'á, ne da zudi ra pumbate de yá ts'oqui.

⁷⁸Ngue'a Ajuá xa mescahu ra hmáte ne ra nthecate,

hangue nu'á ma da mencahu 'nara hyats'i desde mahets'i pa go gue'a da yotca ma mfenihú,

⁷⁹nehe pa da yo'tua yá mfeni gatho nú'á 'bu ja ra 'bexuui ne nú'á rí ma ja ra 'ñu dega du.

Hangue nu'á ma da 'ñehe pa da yotcahu 'nara 'ñu xá hño pa grá 'buhu te rá 'ñentho.

Nuna guehna bi mangan ra Sacaría.

⁸⁰Y nura zi Xuua 'yo mri te'a ne 'yo mi umba ra ts'edi ra Maça Ndañi. Ne bá 'bui ja ra mbonthi asta bi zø ra pa bi mudi bi zofa ya me Israel.

2

Rá 'bui ra Jesucristo (Mt. 1:18-25)

¹De nuya pa'á, nura danga nda Augusto Cesa bi manda da t'opabi yá thuhu gatho ya ja'i de maxøgue ra hai habu mrá nda'a, pa da 'bede'á. ²Gue'bu mrá gobierhnu ra Cirenio ja ra hai Siria nú'bu bi nja nuna ra mudi padro. ³Gatho ya ja'i mi pe'tsi da menga ja yá hnini cada 'na habu myá mengu, pa da t'opabi yá thuhu'á. ⁴Hangue ra Jose bi bonga de ja ra hnini Nasare de ra hai Galilea pa bi ma ja ra hnini Belé de ja ra hai Judea, ngue'a ja mrá menguni ndu ra nda Davi, ha nura Jose ja xqui 'ñehni de ja yá ja'i ra Davi. ⁵Bi ma ja ra hnini Belé pa da t'opabi yá thuhu'á, bi meui ra Maria nú'a xqui 'yadi pa da nthatui, ha nu'á ya mi da'thi de rá batsi. ⁶Ha de mbi 'bui'á ja ra hnini Belé, bi zø ra pa da 'mui rá batsi ra Maria. ⁷Ha de guehni bi 'mu rá mudi t'á, bi mant'i co yá 'mant'i, ne bi megui habu mi ja 'nara hñunga mbo'ni, ngue'a ya mi otho habu da t'umba ntsaya'á.

'Raya ma'yo bi c'a'tsa ra zi Jesu

⁸Ne de guehni guetbu de ra hnini Belé mi 'buhni 'raya ma'yo ja ra mbonthi mi su yá deti dega xuui. ⁹Nepu nú'á mi ñamfri bi hyandua 'nará enxé Ajuá, ne 'nara danga hyats'i bi yot'a gatho rá nthets'i habu mi 'bui'á, y ra ora'a xi bi ntsu'á. ¹⁰Pe nura enxé bi 'ñembabi'á:

—Ogú tshuh, ngue'a drá 'ñehe ga xi'ahu 'raya hoga noya nú'á pa xi gui johyahú nu'áhu ne gatho ma'ra ya ja'i. ¹¹Ngue'a nubya xa 'mui ja rá hnini ndu ra nda Davi 'nara Pøhøte pa gue'áhu, y nú'á go gue'a ra

Cristo ra zi Hmu bá 'behni pa da nda. ¹²Y po má nseña gui tshuá ra bātsi xa 'bant'i co yá 'mant'i ne xa 'begui habu ja 'nara hñunga mbo'ni.

¹³Y de mi uadi bi mangu njabu nura enxé'a, mi damfri'u bi hyanda ma'ra ya enxé de mahets'i mi hnequi mahyegui con gue'a, mri xocambeni Ajuá ne mi eñ'u:

¹⁴¡Drá nsunda Ajuá bí 'bu mahets'i, ne dá 'múi co 'nara hoga'múi ya meximhai nú'u xa zutua rá hmáte'a!

¹⁵Nepu nu mi menga ya enxé pa mahets'i ya ma'yo bi mudi bi 'ñémbabi 'na ngu ma'na:

—Maha Belé, ma ga c'a'tshu te xuá nja de guehni de nú'a xa xicaguihú rá enxé Ajuá.

¹⁶Nepu nu'ú bi ma hnest'ihi, y bi zoni bi zudi'u ra Jose ne ra Maria co rá bātsi nú'a mi 'beni ja 'nara hñunga mbo'ni. ¹⁷Y nú'u ya ma'yo mi hyanda ra bātsi, bi mudi bi mede gatho nú'a xqui xipabi ra enxé de gue'a. ¹⁸Ha gatho nú'u bi 'yode xi bi 'yode de nú'a mi mañ'u. ¹⁹Pe nura Maria xi mi pe'tstho ja mbo rá mfeni nuya ya noya pa da benthó. ²⁰Nepu nuya ma'yo bi mengui xi mri xocambeni Ajuá por gatho nú'a xqui 'yode ne xqui hyandi, ngue'a nu'ú xqui zudi ngu nú'a xqui sipabi'u.

Ra zi Jesu bri dapa ja rá 'ye Ajuá

²¹Ne rá hñato ma pa de xqui 'mu ra bātsi, bi thu'tsua ra seña ja rá ndo'yo ngu yá nzai'u. Ne bi thu'mbabi ra JESU ngue'a gue'a xqui xipabi ra enxé ra Maria desde ante da nda'thi de gue'a.

²²Y nu mi ua yá pa ra Maria bi nt'axqui pa da yopa yut'a ja ra nija ma'na'qui ngu xqui 'yofó ra Moise ja ra ley, nepu ra Jose ne ra Maria bi zixa ra zi bātsi pa ja ra ndanija Jerusale pa dí dapabi ja rá 'ye Ajuá. ²³Bi 'yot'a njabu'u ngue'a xqui t'ofó ja rá ley Ajuá gue gatho nú'u ya mudi bātsi da 'múi ne 'bu dya ts'unt'u gue'u mahyoni da t'eque pa Ajuá. ²⁴Nehe bi ma'u ja ra ndanija pa bi hñá'tsuabi ra 'baha Ajuá, ngue'a njabu ena ja rá ley Ajuá gue 'bu 'nara 'behñá da 'mu rá bātsi, mahyoni da zixa yoho ya zi joñ'o o yoho ya zi domitsu pa ja dí hyopabini Ajuá dega 'baha.

²⁵De nuya pa'u, mi 'bu 'nara 'ñohó nuni Jerusale mrá thuhu ra Simiu. Nú'a xi mi 'yo xá hño ja rá thandi Ajuá, ne mi t'omi da hyanda ra Ñante nú'a to'o ma da ñani ya me

Israel, ne nurá Maça Ndahi Ajuá mi 'bui con gue'a. ²⁶Ne go gue'a xqui xipabi Ajuá gue hinda du asta hinda hyanda ra Cristo nú'a xqui ma Ajuá ma dua pehni. ²⁷Nu'á xqui ma ja ra ndanija ngue'a ra Maça Ndahi xqui tsits'i, y ra ora'a mi 'buhni mbo, bi yut'a ra Jose nehe co ra Maria mri zi ra zi t'uca Jesu pa e da 'yent'ua ja rá 'ye Ajuá ngu xqui mangu rá ley Ajuá. ²⁸Nepu de guehni ra Simiu bi zinga ra t'uca 'uene ne bi 'yents'a ja yá 'ye ne bi xocambeni Ajuá bi 'ñena:

²⁹Nu'i Ajuá ma Dada'i, ya da za gui tsixcagui de guecua, ya bi hñu ma mui ngue'a ya stá handi xa njabu ngu nú'a gá xicagui.

³⁰Ya stá handi co ma da ra Pøhøte,

³¹núna xcuá pehni pa da pøhø gatho ya ja'i.

³²Nuna go guehna ngu 'nara ñot'i pa da yo'tua yá mfeni gatho nú'u hingyá me Israel,

y po rá nguehna ma da nja rá nsu ri hnini Israel.

³³Ha nura Jose ne ra Maria rá nana ra Jesu mi 'yode nú'u ya noya mi mangu ra Simiu de ra t'uca 'uene, nú'ú xi bi 'yot'u. ³⁴Nepu nura Simiu bi 'yapa Ajuá da japi'u. Ne bi 'ñembabi ra Maria rá nana ra Jesu:

—Nuna 'uene xuá 'behni pa da pøhø ndunthi ya me Israel, pe ndunthi de gue'u ma da utsa ne da 'med'i'u. ³⁵Y njabu po rá ngue ri t'u ma da hnequi gatho nú'a beni ja yá mfeni cada 'nara ja'i. Y pa gue'i ma gui thogui 'nara danga dumui ngue'a ma da t'utsa'i ri t'u.

³⁶Ne mi 'bu 'nara 'behñá mrá thuhu ra Ana nú'a mi ña co rá ts'edi rá Maça Ndahi Ajuá. Y nú'a ra 'behñá'a mrá t'ixu 'nara 'ñohó mrá thuhu ra Fanuel, xqui 'ñehe desde yá ja'i ndu ra Aser. Y nu'á ya xi mrá zi daqu'ei. Nú'bu xi mrá bātsa nxsutsho bi nthati, ne nsøcta yoto njeya bi 'muhui rá dame. ³⁷Y ya mi øt'a goho'rate ma goho njeya xqui mviuda. Nu'á himi pøni de ja ra nija, ngue'a nzantho mi pepabi Ajuá ma pa ra xuui, mri ayuna ne xi mi apabi Ajuá. ³⁸Ora mi 'buhni ra Jose ne ra Maria co ra t'u'ue ne mbo ra ndanija, ra ora'a bi yut'a ra Ana nehe, ne bi umba njamadi Ajuá. Nepu bi mudi bi xipabi de ra zi bātsi nú'u to'o gatho mi t'oma ra Ñante nú'a to'o da ñanga ra hnini Jerusale.

Ra zi Jesu bi menga ja ra hnini Nasare

³⁹ Nepu mi uadi ra Jose ne ra Maria bi 'yot'a gatho ngu nú'a xqui manda ja rá ley Ajuá, bi menga pa ja yá hnini Nasare de ja ra hai Galilea. ⁴⁰ De guehni ra batsi mri 'yo rá te, ne 'yo mri nja rá ts'edi, ne 'yo mri nja rá mfadi, y Ajuá mi japabi ndunthi'a.

Ra zi Jesu mi 'buhni ja ra ndanija

⁴¹ Tat'a jeya mi pa ra Jose ne ra Maria pa da nu ra ngo de ra pascua nuni Jerusale. ⁴² Y de mi juata 'ret'amayoho njeya ra Jesu, bi ma ri hñu'u pa Jerusale pa da nu ra ngo ngu myá nzai'u. ⁴³ Y nu mi ua ra ngo, bá penga ra Jose ne ra Maria, ha nura Jesu bá cohi de guehni Jerusale nsinque bi bá rá nana ne ra Jose. ⁴⁴ Nu'ú mi hu yá mui gue mbra 'ñoui ma'ra ya ja'i nú'u bá pengüi ja ra ngo. Bi 'ño maxogue 'na pa ra 'ñu, asta ja 'mefa bi 'ñani'u ra batsi, bi 'ño bi 'yambabi nú'u mi ja te yá njau ne yá mpadi. ⁴⁵ Pe himbi zadi'u de guehni, hangue bi yopa mengui'u pa Jerusale pa dua honi.

⁴⁶ Nepu rá hñupa bi zadi mi 'buhni mbo ja ra ndanija mi huhni madetho de ya xahnate de ra ley mi østho nú'a te mi mañ'u nepu nu'á mi ø'tua ya nt'ani'u. ⁴⁷ Gatho nú'u ya ja'i to'lo mi øde nú'a mi mañ'a xi mri 'yø ngue'a xi mi ja rá mfadi'a ne mi thadi xá hño nú'u ya nt'ani mi t'ø'tuabi nehe. ⁴⁸ Y nu mi hyanda rá nana ne ra Jose gime mi huhni co ya xahnate de ra ley, hui padi te da beñ'u. Y nurá nana bi 'ñembabi:

—Ma zi t'u'i, ¿hanja xcá 'yøtcahe njabu? Nugui ne ri dada go dí hoñ'ahe co ndunthi ra dumui.

⁴⁹ Pe ra Jesu bi dadi ne bi 'ñembabi'u:

—¿Pa te gui jacju gui hongaguihu? ¿Ha hingui pahue gue nugui mahyoni ga pepa rá 'befi ma Dada?

⁵⁰ Pe nu'ú nixi mi padi te mri bonga nú'u pa noya bi xipabi'u.

⁵¹ Nepu de guehni bi meui rá nana ne ra Jose bi menc'u pa ja ra hnini Nasare, ne nu'á bi sigui bi 'yøtua yá ts'ofou. Ha nurá nana mi pe'stho ja rá mfeni gatho nú'a te bi nja co rá t'u. ⁵² Y nura Jesu 'yo mri te rá mfadi ne rá ndangui, ne Ajuá xi bi hopa rá 'mui'a, ne ya ja'i nehe.

3

Ra Xuua Xi'tsate mi zofo ya ja'i ja ra mbonthi
(Mt. 3:1-12; Mr. 1:1-8; Jn. 1:19-28)

¹ De ya xqui ndá 'ret'amacut'a njeya ra danga ndá Tiberio Cesa nú'a mi 'bu Nroma ne mrá ndá ja ndunthi ya hai de ra ximhai, nehe gue'bu mrá ndá ra Poncio Pilato nuni ja ra hai Judea, nehe mrá ndá ra Erode nuni ja ra hai Galilea, nehe mrá ndá nurá cu ra Erode nú'a mrá thuhu ra Lipe nuni ja ra hai Iturea ne ja ra hai Traconite, nehe mrá ndá ra Lisania nuni ja ra hai Abilinia. ² Gue'bu myá danga ndá gá macja ra Anás ne ra Caifá. Ha de nura jeya'a Ajuá bi umba ya noya ra Xuua nú'a mrá t'u ra Sacaría de mbi 'bu ja ra mbonthi, pa da zo ya ja'i. ³ Nu'bú ra Xuua bi ma gatho rá nthets'i ra dathe Jordá, ne mi embabi ya ja'i gue da ñobri de yá ts'oqui ne da nxistehe pa njabu Ajuá da pumbabi yá ts'oqui'u. ⁴ Nú'a njabu bi zofo ya ja'i gue da hñoqui'u ja yá mfeni pa nu sta zø ra zi Hmu da gamfri'u, hangue bi njabu ngu nú'a xqui 'yofo ra badi Isaia ja ra Maca T'ofu nu habu ena:

Ma da nt'øde 'nara ja'i da ña nts'edi ja ra mbonthi ne ma da 'ñena:

“Hocuahú xá hño rá 'ñu ra zi Hmu, juanhú gatho ya ts'aca'ñu.

⁵ Gatho ya hñe dra hñu'tsi, ne dra tunga ya ndants'i, ne dra yø'ta ya t'øhø,

ne dra juana ya nønts'a'ñu, ne da thoqui gatho habu hindi 'bui xá hño.

⁶ Y gatho ya ja'i da hyandi te xa 'yot'a Ajuá pa da mpøhø'u.”

⁷ Nepu mi pa ya ja'i mi c'a'tsa ra Xuua pa da xi'tsi'u, y nu'á mi embabi'u:

—¿Gyá ts'oja'ihu ngu ya zate qu'eña! ¿Ha gui hu ri muihu gue ngue'a xcá ehua ya xcá 'ba'tuahú rá cue Ajuá xa 'ñepu?

⁸ Mahyoni gui 'yohú xá hño pa da hnequi gue majuani xcá ñobrihu de ri ts'oquihu. Oxqui ma gui 'ñexhu gui 'ñeñhu: “Nuje ma dadahe ndu ra Abrá, hangue hinte ga jahe.” Ngue'a nugui dí xi'ahu gue Ajuá da za da japi da njá'i nuya ya do pa dyá t'u ra Abrá. ⁹ Dí xi'ahu gue 'bai guetbu Ajuá, ngu 'na to'lo há ra t'égui pa da zecua yá 'yu ya za. Gatho nú'u ya za hingui unga yá hoga fruta ma da ts'et'i ne da thø't'a ja ra tsibi. Njabu Ajuá ma da hyø't'ahu ja ra nidu 'bu hingui ñobrihu ne gui 'yohú xá hño.

¹⁰ Nepu nuya ja'i bi 'yamba ra Xuua ne bi 'ñembabi:

—Nu'bú ¿te mahyoni ga øthebya?

¹¹ Nu'bú ra Xuua bi 'ñembabi:

—Nu'a tó'o pe'tsa yoho yá pahni, dá umba 'na nú'a to'o othobi. Ha nu'a tó'o pe'tsa te da zi, mahyoni da ñohui nú'a to'o othobi.

¹² Nehe bi ma bá c'a'tsa ra Xuua 'raya 'ñatsa ngaxboja. Nú'á bi ma da nxistehe nehe, ne bi 'yambabi ra Xuua ne bi 'ñembabi:

—Xahnate, xi nuje, ¿te mahyoni ga øthe?

¹³ Ha nura Xuua bi 'ñembabi:

—Nu'a mahyoni gui 'yøthũ, cobrahũ ngu nú'a manga ra ley, oguí cømbahũ yá boja ya ja'i.

¹⁴ Nehe 'raya soldado bi 'ñembabi ra Xuua:

—Xi nuje, ¿te mahyoni ga øthe?

Ha nura Xuua bi 'ñembabi:

—Oto guí pepabihũ, ne oguí pihu ya ja'i co nú'a ra nsu xa t'a'ahũ, nixi gui hyøxhu ra thai ya ja'i. Nu'a gui 'yøthũ, johyahũ co nú'a guí tãhãhũ, oguí nehũ ma'na.

¹⁵ Ha nuya ja'i himi paði te da beni de ra Xuua, ua go mi gue'a ra Cristo nú'a xqui hmã da 'bèhni pa da ndã, ua hina. ¹⁶ Nepũ nura Xuua bi 'ñembabi'ũ:

—Nugui dí xi'ts'a'ihũ co ra dehe, pe bra 'befa ma'na nú'a to'o ma da xi'ts'a'ihũ co ra Maça Ndãhi ne asta ngu di faspí co rá ts'edi. Nú'á ma'na ja rá ts'edi de guequi ne hini 'ñepcagui ngugui ga xo'tuabi yá nthasthi de yá zesthi. ¹⁷ Nu'á nja ngu 'nara mefi ya o ja rá 'yè ra pala pa da mica ra trigo, y nu stí uadi da míqui'a, da munts'i da me'tsi, ha nura paha da gat'a ja ra tsibi. Njabũtho nehe nú'a bra 'befa de guequi ma da munts'a nú'ũ di 'yo xá hño pa da 'mui con gue'a, ha nu'ũ hindi 'yo xá hño ma da hyøt'a ja ra tsibi.

¹⁸ Njabũ ne co ma'ra ya hoga ts'ofo ra Xuua mi utua ya ja'i de ra maça hoga t'øde.

¹⁹ Y nú'bú gue'bu bi zui'a ra ndã Erode ngue'a xqui zimbabi rá 'bèhñã rá cu nú'a mrá thuhu ra Lipe, ne xqui 'yøt'a ma'ra ya t'øt'e xá nts'o. ²⁰ Pe nura Erode himbi ne bi ntsø'mi. Nu'a bi 'yøt'e, bi 'yøt'a ma'na ra t'øt'e xi xá nts'o, bi gũ ra Xuua ne bi got'a fadi.

Rá sistehe ra Jesu

(Mt. 3:13-17; Mr. 1:9-11)

²¹ Pe ante dra jũ ra Xuua da jot'a fadi, bi ma ra Jesu habũ mi xi'tsate'a pa da nxistehe'a nehe. Ne ts'a mi apabi Ajuã ra Jesu, bi xogui mahets'i, ²² y nurá Maça Ndãhi

Ajuã bá cai ngu 'nara domitsu bi zøhø ja gue'a. Ne bi nt'øde 'nara noya de mahets'i bi 'ñena:

—Nu'i go gue'i ma hmãca T'ũ'i, xi drí johya de gue'i.

Yá mudi ja'i de ra Jesucristo

(Mt. 1:1-17)

²³ Ra Jesu mi pe'tsa ngu 'natema'ret'a njeja nu mi mũta rá 'befi. Ne mi t'ena gue nurá dada'a go mrá Jose. Ha nurá dada ra Jose mrá thuhu ra Elí, ²⁴ ha nurá dada ra Elí mrá thuhu ra Matat, ha nurá dada ra Matat mrá thuhu ra Leví, ha nurá dada ra Leví mrá thuhu ra Melqui, ha nurá dada ra Melqui mrá thuhu ra Jana, ha nurá dada ra Jana mrá thuhu ra Jose nehe, ²⁵ ha nurá dada nú'a ma'na ra Jose mrá thuhu ra Matatía, ha nurá dada ra Matatía mrá thuhu ra Amós, ha nurá dada ra Amós mrá thuhu ra Naum, ha nurá dada ra Naum mrá thuhu ra Esli, ha nurá dada ra Esli mrá thuhu ra Nagai, ²⁶ ha nurá dada ra Nagai mrá thuhu ra Maat, ha nurá dada ra Maat mrá thuhu ra Matatía nehe, ha nurá dada nú'a ma'na ra Matatía mrá thuhu ra Semei, ha nurá dada ra Semei mrá thuhu ra Jose nehe, ha nurá dada nú'a ma'na ra Jose mrá thuhu ra Judá, ²⁷ ha nurá dada ra Judá mrá thuhu ra Joana, ha nurá dada ra Joana mrá thuhu ra Resa, ha nurá dada ra Resa mrá thuhu ra Sorobabel, ha nurá dada ra Sorababel mrá thuhu ra Salatiel, ha nurá dada ra Salatiel mrá thuhu ra Neri, ²⁸ ha nurá dada ra Neri mrá thuhu ra Melqui nehe, ha nurá dada nú'a ma'na ra Melqui mrá thuhu ra Adi, ha nurá dada ra Adi mrá thuhu ra Cosam, ha nurá dada ra Cosam mrá thuhu ra Elmodam, ha nurá dada ra Elmodam mrá thuhu ra Er, ²⁹ ha nurá dada ra Er mrá thuhu ra Josué, ha nurá dada ra Josué mrá thuhu ra Elieser, ha nurá dada ra Elieser mrá thuhu ra Jorim, ha nurá dada ra Jorim mrá thuhu ra Matat nehe, ³⁰ ha nurá dada nú'a ma'na ra Matat mrá thuhu ra Leví nehe, ha nurá dada nú'a ma'na ra Leví mrá thuhu ra Simiu, ha nurá dada ra Simiu mrá thuhu ra Judá nehe, ha nurá dada nú'a ma'na ra Judá mrá thuhu ra Jose nehe, ha nurá dada nú'a ma'na ra Jose mrá thuhu ra Jonán, ha nurá dada ra Jonán mrá thuhu ra Eliaquim, ³¹ ha nurá dada ra Eliaquim mrá thuhu ra Melea, ha nurá dada ra Melea mrá thuhu ra Mainán, ha nurá dada ra Mainán mrá thuhu ra Matata, ha nurá dada ra Matata mrá thuhu ra Natán, ³² ha nurá dada ra Natán mrá thuhu ra Davi, ha nurá dada ra Davi mrá thuhu ra Isaí, ha

nurá dada ra Isaí mrá thuhu ra Obed, ha nurá dada ra Obed mrá thuhu ra Boos, ha nurá dada ra Boos mrá thuhu ra Salmón, ha nurá dada ra Salmón mrá thuhu ra Naasón, ³³ ha nurá dada ra Naasón mrá thuhu ra Aminadab, ha nurá dada ra Aminadab mrá thuhu ra Aram, ha nurá dada ra Aram mrá thuhu ra Esrom, ha nurá dada ra Esrom mrá thuhu ra Fare, ha nurá dada ra Fare mrá thuhu ra Judá nehe, ³⁴ ha nurá dada nú'a ma'na ra Judá mrá thuhu ra Cobo, ha nurá dada ra Cobo mrá thuhu ra Isaac, ha nurá dada ra Isaac mrá thuhu ra Abrá, ha nurá dada ra Abrá mrá thuhu ra Taré, ha nurá dada ra Taré mrá thuhu ra Nacor, ³⁵ ha nurá dada ra Nacor mrá thuhu ra Serug, ha nurá dada ra Serug mrá thuhu ra Ragau, ha nurá dada ra Ragau mrá thuhu ra Peleg, ha nurá dada ra Peleg mrá thuhu ra Eber, ha nurá dada ra Eber mrá thuhu ra Sala, ³⁶ ha nurá dada ra Sala mrá thuhu ra Cainán, ha nurá dada ra Cainán mrá thuhu ra Arfaxad, ha nurá dada ra Arfaxad mrá thuhu ra Sem, ha nurá dada ra Sem mrá thuhu ra Noé, ha nurá dada ra Noé mrá thuhu ra Lamec, ³⁷ ha nurá dada ra Lamec mrá thuhu ra Matusale, ha nurá dada ra Matusale mrá thuhu ra Enoc, ha nurá dada ra Enoc mrá thuhu ra Jared, ha nurá dada ra Jared mrá thuhu ra Maalaleel, ha nurá dada ra Maalaleel mrá thuhu ra Cainán nehe, ³⁸ ha nurá dada nú'a ma'na ra Cainán mrá thuhu ra Enós, ha nurá dada ra Enós mrá thuhu ra Set, ha nurá dada ra Set mrá thuhu ra Adá, ha nurá Dada ra Adá, go gue'a Ajuá bi 'bũ mahets'i, ngue'a go bi hyoqui'a.

4

*Ra ts'ondahi mi xaxa ra Jesu
(Mt. 4:1-11; Mr. 1:12-13)*

¹ Mi uadi bi nxistehe ra Jesu bi ma de guehni ja ra d̄athe Jordá mi hanpa rá ts'edi ra M̄aca Ndahi. Nep̄u ra M̄aca Ndahi bi zits'i ja 'nara mbonthi. ² Ne ja bá 'bũhni ñote ma pa. Y de guehni bi z̄o ra ts'ondahi habũ mi 'bũi'a pa da xaxi pa xam̄a xa ts'ocuahma rá mfeni'a. Ne nura Jesu hinte xqui zi de nú'ũ ñote ma pa'ũ, ja 'mefa bi zũ ra thuhu. ³ Nep̄u de mi zũ ra thuhu'a, ra ts'ondahi bi 'ñembabi:

—'Bũ go gue'i rá T'ũ'i Ajuá, japabi x̄a da nthuhme nuna ra do.

⁴ Ha nura Jesu bi d̄adi ne bi 'ñembabi:

—Xa nt'ofó ja ra M̄aca T'ofó habũ ena njaua: “Hingue h̄onse po ra thuhme da za

da 'mũ ra ja'i, gatho nú'a m̄a Ajuá go gue'a umba rá te ra ja'i.”

⁵ Nep̄u de guehni ra ts'ondahi bi zixa ra Jesu ja 'nara t'òh̄o xi xm̄a h̄ñets'i pa bi 'ñutua gatho ya hnini de max̄ogue ra ximhai, y 'bestho ra ora'a bi h̄nequi gatho ya hnini. ⁶ Y nura ts'ondahi bi 'ñembabi:

—Nugui da za ga 'ra'a gatho ra ts'edi ne gatho ra d̄anga nsu de nuya ya hnini, ngue'a go xa t'entc'a ma 'ȳe gathoyu, y nugui da za ga umbabi to'lo go ga nega. ⁷ H̄onse 'bũ gui ndandiñahmu ne gui nsundagui, gatho go da 'yo ri 'yeyu.

⁸ Pe nura Jesu bi d̄adi ne bi 'ñembabi:

—'Uegue de guequi, nu'i Satá. Ngue'a xa nt'ofó ja ra M̄aca T'ofó gue Ajuá ri Hmu go gue'a gui nsunda, ne h̄onse'a gui pepabi.

⁹ Nep̄u de guehni ra ts'ondahi bi zixa ra Jesu ja ra hnini Jerusale ne bi p̄ò'tsa asta xi mañ̄a ra ndanija ne bi 'ñembabi:

—'Bũ go gue'i rá T'ũ'i Ajuá, 'yenga ra sagui pa rí ga'ti xa. ¹⁰ Cabo xa nt'ofó ja ra M̄aca T'ofó habũ ena:

Ajuá dua pehna yá enxe pa da su'a'i.

¹¹ Ne da mip'a ri 'ȳe

pa njabũ hingui tsama'ñũ ri ua nu xcrí tsonga ja ra hai.

¹² Nu'bú ra Jesu bi d̄adi ne bi 'ñena:

—Nehe xa nt'ofó ja ra M̄aca T'ofó habũ ena: “Ogú xaxa Ajuá ri Hmu pa gui 'ñena gue da max'i.”

¹³ Y nu mi uadi ra ts'ondahi bi 'ȳot'a gatho ngu nú'a xqui 'ȳe'mbi pa xa hyathma ra Jesu, nu'á bi 'uegue de ra Jesu 'raya pa.

*Ra Jesu bi futa rá 'befi nuni Galilea
(Mt. 4:12-17; Mr. 1:14-15)*

¹⁴ De guehni ra Jesu bi menga pa ja rá hai Galilea mi hanpa rá ts'edi ra M̄aca Ndahi, y bi 'ño rá 'bede'a ja gatho rá nguni nura hai'a. ¹⁵ Y nú'a mi c̄ut'a ja ya nija pa mi utuate, ne gatho ya ja'i mi e'tsua rá nsu'a.

*Ra Jesu mi 'bũhni Nasare
(Mt. 13:53-58; Mr. 6:1-6)*

¹⁶ Nep̄u nura Jesu bi ma pa Nasare nú'a ra hnini habũ xqui nte'a. Y ra pa dega tsaya bi yut'a ja ra nija ngu mrá nzai'a, ne ja bi 'maini pa da h̄ñe'ta ra M̄aca T'ofó. ¹⁷ Ne bi t'umbabi nú'a ra t'ofó xqui 'yofó ra badi Isafa, y de mi tungui'a bi hyonga nú'a ra xeni habũ ena njaua:

¹⁸ Nurá M̄aca Ndahi Ajuá 'bũ con guequi,

ngue'a Ajuá xa hñuxcagui pa e ga xipa ra hoga nt'ode nú'u ya hyoya,
ne xuá pëncagui pa ga hu'mba yá mui nú'u to'o tu yá mui,
ne pa e ga pønga nú'u to'o o nts'ahni de ja ra ts'oqui,
ne pa ga japi da xo yá da ya goda,
ne pa e ga ñanga nú'u ri sufri de nú'a t'ø'tuabi,
¹⁹ ne pa e ga ma gue nú'ya mapaya ya xa zø ra pa pa Ajuá da pøhø ya ja'i po rá hmáte.

²⁰ Nepu mi uadi ra Jesu bi hñe'ta nuya ya noya, bi mants'a ra Maça T'ofò, ne bi umba nú'a ra maste de ra nija. Y bi hñudi'a, y gatho nú'u xqui munts'ni ja ra nija xi mi nu'ti'a. ²¹ Nepu nu'á bi müdi bi zofo'u ne bi 'ñembabi'u:

—Nubyá ya bi njabu ngu nú'a ja juadi dá he'ta ja ra Maça T'ofò.

²² Y gatho nú'u mi 'buhni xi mri 'yø de nú'u ya hoga noya mi manga ra Jesu, ne xi mi ñamahño'u de gue'a. Ne mi 'ñembabi'u 'na ngu ma'na:

—¡Conque go guehni rá t'u ra Jose!

²³ Nu'bu ra Jesu bi 'ñembabi'u:

—Dí padi xá hño gue nu'ahú ma gui 'ñengaguihu: “Bü xi majuani grá medico, 'ñøthesè.” Y nehe ma gui 'ñengaguihu: “Yø't'e nehe de guecua ja ma haihu ngu nú'a stá øhe xcá 'yø't'a Ncapernau.”

²⁴ Ne de gue'a bi sigui bi ña ra Jesu bi 'ñembabi'u:

—Xi majuani dí xi'ahú gue ni 'nará 'mehni Ajuá hinguí hmádi de ja rá haise.

²⁵ Dí xi'ahú gue nuya pa'u mi 'bui ra badi Elía mi 'bu ndunthi ya viuda nehe ja ra hnini de Israel. Y nuya pa'u hinxqui 'uái hñu nje'ya made, hangue xi xqui nja 'nara danga thuhu ja gatho nuna ra hai. ²⁶ Pe nu Ajuá himbi mehna ra Elía pa da t'ini ja yá ngu nú'u ya viuda mi 'bu ja ya hnini de Israel. Ajuá bi mehni'a ma'nambu ja rá ngu 'nara viuda nú'a mi 'bu ja ra t'uca hnini Sarepta gueta ra danga hnini Sidó. ²⁷ Nehe de nuya pa'u mi 'bui ra badi Eliseo, ndunthi ya me Israel mi hena ra lepra, pe ni 'na de gue'u himbi ñani de nú'a ra hñeni'a, hønse ra Naamán nú'a mrá me Siria, nsøc'a go gue'a bi ñani de ra lepra mi tsudi.

²⁸ Nu mi 'yøde nuya ya noya gatho nú'u xqui munts'ni mbo ra nija bi bø yá cue'u.

²⁹ Ne bi 'mai'u bi guca ra Jesu de ja yá

hnini'u, ne bi zits'i ja rá hyo ra hnini habu mi ja 'nara ma'ye, y de guehni mi nehma'u xa føte pa rí ga'ti. ³⁰ Pe nura Jesu bi 'rantho madetho de ra hmuntsja'i ne bi ma.

'Nara 'ñøhø mi pe'tsa 'nara ts'ondahi
(Mr. 1:21-28)

³¹ Nepu nura Jesu bi ma Ncapernau ma'na ra hnini de ra hai Galilea, ne ja bá xahnani ya ja'i nura pa dega tsaya. ³² Y gatho ya ja'i xi mri 'yø de nú'a mi udi'a gue'a mi zote co 'raya noya xi mi pe'tsa ndunthi ra ts'edi.

³³ Y nuni ja ra nija habu xqui munts'i'u xqui zøhø 'nara 'ñøhø mi pe'tsa 'nara ts'ondahi. Nepu nu'á bi dø 'nara hmafi ne bi ña nts'edi bi 'ñena:

³⁴ —Nu'i Jesu grá me Nasare, hyegaguiheua. ¿Hanja xcuá ehe pa hønse e gui juatcaguihe? Ngue'a nugui dí padi to'o'i, go gue'i rá Maça T'u'i Ajuá.

³⁵ Nura ora'a ra Jesu bi zai nú'a ra ts'ondahi ne bi 'ñemi:

—¡Co'ta ri ne, pøni de nuna ra 'ñøhø!

Nepu nura ts'ondahi bi føma nú'a ra 'ñøhø de ja yá thandi ya ja'i, nepu bi bønga ra ts'ondahi bi ma nsinque te bi 'yø'tuabi nú'a ra 'ñøhø'a. ³⁶ Y gatho ya ja'i bi ntsu ne mri 'ñembabi 'na ngu ma'na:

—¡Xi te ma ts'edi hani gue co nuyá noya ri 'bepa ya ts'ondahi da bøni, y nu'ú øte!

³⁷ Y gatho rá nthets'i nú'a ra hai'a bi 'ño ra 'bede de nú'a bi 'yø't'a ra Jesu.

Ra Jesu bi 'yøthebi rá to ra Simu Pedro
(Mt. 8:14-15; Mr. 1:29-31)

³⁸ Nepu ra Jesu bi bøni de guehni ja ra nija ne bi ma ja rá ngu ra Simu. Ne mi 'bønga rá to ra Simu xi mi umba ra nzø nts'edi. Nepu bri bantebi ra Jesu gue da nu nura da'thi'a.

³⁹ Nu'bu ra Jesu bi ma bá nu, bi ndoqui ne bi japa ra nzø da ntsaya. Y 'bestho ra ora'a bi tsayabi ra nzø, ne bi nanga nú'a ra 'behña pa bi hyocui te da zi'u.

Ra Jesu bi 'yøthe ndunthi ya da'thi
(Mt. 8:16-17; Mr. 1:32-34)

⁴⁰ Ngu bi yu ra hyadi nú'a ra pa'a, gatho to'o mi hena nu'araza ra hñeni bi ts'ixa habu mbi 'bu ra Jesu. Nepu nu'á mi huxa yá 'ye ja 'rama'na ya da'thi, y gatho mi ñani 'bestho. ⁴¹ Nehe ndunthi ya da'thi nú'u mi pe'tsa ya ts'ondahi mi embabi, ne asta mi mafi'u mi ena:

—Nu'i go gue'i rá T'u'i Ajuá.

Pe nura Jesu mi tsui nú'u ya ts'ondahi ne himi hopi da ña, ngue'a nú'ú mi padi gue go mi gue'a ra Cristo nú'a bá pehna Ajuá pa da nda.

Ra Jesu bi zofo ya ja'i nuni Galilea

(Mr. 1:35-39)

⁴²Rá hyax'a 'nitho ra Jesu bi bõni de ra hnini Ncapernau bi ma ja 'nara mbonthi habu hinto mi 'bui. Pe nuya ja'i xi bi 'ño bi hyoni'a asta xi bi zõni habu mi 'bui'a, ngue'a nú'ú himi ne da hyegui da ma'a. ⁴³Pe nura Jesu bi 'ñembabi'u:

—Mahyoni ga ma ga umba ra hoga nt'ode ma'ra ya hnini gue ya xa zø ra Nda de mahets'i pa da nda, ngue'a pa gue'a xuá 'bencagui pa ga e ga ma.

⁴⁴Njabu mi 'yo ra Jesu ne mi cut'a ja ya nija nuni Galilea pa mi unga ra hoga nt'ode.

5

Bi ñuxa ya motsa co ya hua

(Mt. 4:18-22; Mr. 1:16-20)

¹'Nara pa ra Jesu mi 'bu ja rá hyo ra ndehe de Genesare, y nuni bi zõni ndunthi ya ja'i ne bi munts'i habu mi 'bui'a, asta mri ts'i'mi'a ngue'a nú'ú mi ne da 'yøtua rá noya Ajuá. ²Nepu nura Jesu bi hyanda yoho ya motsa gueta rá hyo ra ndehe hinto mi oni, ngue'a nú'ú ya mehua mi cuni xqui bõni de guehni pa da menga yá xit'a ja rá hyo ra ndehe. ³Nepu nura Jesu bi yat'a ja 'na de nú'ú ya motsa nú'a mra meti ra Simu, ne bi 'yapa ra mate ra Simu da 'yet'a ra motsa má ts'u mbo ra dehe, ngue'a xi mi ts'i'ma ya ja'i. Y bi hñudi ra Jesu mbo ra motsa ne desde guehni bi yopa zofo ya ja'i. ⁴Y de mi uadi bi zofo ya ja'i bi 'ñembabi ra Simu:

—'Yct'a ra motsa pa habu ma'na strá hñe ra dehe, ne ja gui cathani ri xit'ahu pa gui mpehua.

⁵Ha nura Simu bi dadi ne bi 'ñembabi:

—Ma zi Xahnate'i, stá 'yoheua gatho ra xuui, stá mpehuahe pe hinte stá juhe. Pe nubyá go guí xicje gue ga cathe ma xit'ahe ja ra dehe, ma ga cathe.

⁶Ha nura Simu ne nú'ú ma'ra mi oui mbo ra motsa bi gat'a yá xit'a mbo ra dehe, y mi hñai xi bá ñuts'i co ya hua asta bi mudi bi ntunihma co yá hñu ya hua. ⁷Nepu nu'ú bi 'ñutua ra seña nú'ú ma'ra yá compa mbi o ja ma'na ra motsa pa e da mats'i. Y nu'ú bá

ehe 'bestho ne bi ñu'tsa nú'ú yoho ya motsa co ya hua, asta mi ne da yui ja ra dehe co yá hñu ya hua. ⁸Y nu mi hyanda ra Simu njabu, bi ndandiñahmu ja rá ua ra Jesu ne bi 'ñembabi:

—Hini 'ñepqui ga 'ñoui, ngue'a nugui 'nadrá 'yøt'ats'ouqui.

⁹Bi 'ñena njabu ngue'a ngu xi bi ntsu ngue'a bi gu ndunthi ya hua, ne gatho nú'ú ma'ra mi oui mbo ra motsa ngu bi ntsu nehe'u. ¹⁰Ne nú'ú ma'ra mri mfaxui ra Simu ja ra 'behua, go ra Cobo ne ra Xuua nú'ú yá t'u ra Sebedeo, gatho ne'u ngu xi bi ntsu. Pe nura Jesu bi 'ñembabi ra Simu:

—Oguí tsu, ngue'a desde nubyá ma ga 'ra'a'i ma'na ri 'befi pa gui mpehua dega ja'i.

¹¹Nu'bú nú'ú bi 'yet'a yá motsa pa asta ja rá ñani ra ndehe ne ja bi zohni yá motsa con gatho yá mpefi dega 'behua, nepu nu'ú bi dena ra Jesu bi meui.

Ra Jesu bi 'yøthe 'na mi hena ra lepra

(Mt. 8:1-4; Mr. 1:40-45)

¹²'Nara pa mi 'yo ra Jesu ja 'nara hnini, ne ja mi 'buhni 'nara 'ñøhø mi hena ra lepra, ne xi mi tsi'ti. Y nu mi hyanda ra Jesu, bi ma bá tsudi ne bi ndandiñahmu ne asta bi megui rá hmi ja ra hai, ne bi 'ñembabi:

—Nú'i ri t'equ'e'i Ndada, 'bu gui nehma, da za gui 'yøthegui.

¹³Nepu nura Jesu bi hñu'tsua rá 'ye, ne bi 'ñembabi:

—Haha, dí ne ga øthe'i. Y nubyá ya xcá ñani.

Y nu mi uadi bi manga njabu, 'bestho ra ora'a bi ñani de nú'a ra hñeni. ¹⁴Ha nura Jesu bi hñu'mba ra hñu gue hinto da xipabi de nú'a xqui 'yøtuabi, ne bi 'ñembabi:

—Hõnse nu'a mahyoni gui 'yøt'e, rí ma bá 'ñudi ja ra macja pa da hyandi gue ya xcá ñani. Ne unga ri hñu'ti ngu nú'a bi manda ra Moise, gue'a 'nara seña pa da hyanda ya ja'i gue ya xcá ñani.

¹⁵Pe ma'na mri ntunga ra 'bede de nú'a mi øt'a ra Jesu, ne nzantho mi munts'a ya ja'i pa da 'yøde nú'a mi man'a ne pa da 'yøthebi yá hñeni. ¹⁶Ha nura Jesu njat'a mi 'uesche habu mi jo'o ya ja'i pa mbi apabi Ajuá rá Dada.

Ra Jesu bi 'yøthe 'nara da'thi himi tsa da 'ñani

(Mt. 9:1-8; Mr. 2:1-12)

¹⁷'Nara pa ra Jesu mi xahna ya ja'i, ne mi huhni 'raya fariseo ne 'raya xahnate de ra

ley xqui 'ñehe de Jerusale ne de haburaza ma'ra ya hnini de ra hai Judea ne de Galilea. Y ra Jesu mi hanpa rá ts'edi Ajuá pa mi øthe gatho ya da'thi. ¹⁸ Nepu bi zøhø 'raya 'ñøhø mri du 'nara da'thi xqui 'yents'a ja 'nara 'bebo. Nú'á ra da'thi'á himi tsa da 'ñani ngue'á mi tuda rá ndo'yo. Y nú'u to'o mri du mi ne da cu'ta mbo ja ra ngu asta habu mi 'bu ra Jesu pa da 'yøthe'á. ¹⁹ Pe himbi zadi habu da yut'i'u ngue'á xi mi ja ra nts'i'mi. Hangue bi bøxa maña ra ngu, y bá heca 'na xeni ra techo pa bi za bi ca'ma ra da'thi co rá 'bebo pa habu mi 'bai ra Jesu mbo ra ngu madetho de ra mundo ja'i. ²⁰ Ha nu mi hyanda ra Jesu gue nu'ú mi ja yá jamfri, bi 'ñembabi ra da'thi:

—'Yøde, nuri ts'oqui ya stá pun'a'i.

²¹ Nepu nuya xahnate de ra ley ne ya fariseo nú'u mi huhni bi 'ñense ja yá mfeni'u: "¿Hanja nuni ra 'ñøhø ri 'ñet'a Ajuá? Ngue'á jo'o ma'na to'o da unga ra pumbate de ya ts'oqui, hønse Ajuá."

²² Pe nura Jesu bi ba'tua yá mfeni'u, hangue bi 'ñembabi:

—¿Hanja guí beñhu njabu? ²³ ¿Nda'á ma'na hinxá hñei ga embi, ri ts'oqui ya stá pun'a'i, o ga embi, nangui rí ma? ²⁴ Pe pa gui pahu gue Nú'á To'o bi e bi Nja'i ja rá ts'edi de guecua ja ra ximhai pa da unga ra pumbate de ya ts'oqui, ma ga øt'a njaua:

Nu'bu'á bi 'ñembabi ra da'thi:

—Nangui, juxa ri 'bebo, rí ma ri ngu.

²⁵ Hangue 'bestho nú'á ra ora'á ra da'thi bi nangui ja yá thandi gatho nú'u mi 'buhni, ne bi guxa rá 'bebo ne bi ma rá ngu mri xøcambeni Ajuá. ²⁶ Y gatho ya ja'i xi mri 'yø de nú'á xqui nja y mri xøcambeni Ajuá'u. Ne xi mi tsu'u de nú'á xqui hyandi ne mi ena'u:

—Nubya stá hanthu 'raya danga t'øt'e nú'á hinhya'mu stá hanthu xa nja.

Ra Jesu bi zofu ra Leví pa drá nxadi
(Mt. 9:9-13; Mr. 2:13-17)

²⁷ 'Mefa de gue'á ra Jesu bi bøni ne bi hyanda 'nara nguxboja rá thuhu ra Leví mi hudi ja rá mexa. Nepu bi 'ñembabi:

—Bá ehe, tengagui.

²⁸ Nu'bu'á ra Leví bi 'mai 'bestho ne bi zohni rá 'befi, ne bi dena ra Jesu bi mcui.

²⁹ Ne 'mefa, ra Leví bi 'yø'tua 'nara danga ngo ra Jesu ja rá ngu, y bi zøhni ndunthi ma'ra ya nguxboja nehe, nehe bi zøhni

ma'ra ya ja'i ne bi hñudi ja ra mexa mahyegui con gue'u. ³⁰ Nepu nuya fariseo ne 'raya xahnate de ra ley nú'u myá fariseo nehe, bi mudi bi ñama'ñu de yá nxadi ra Jesu ne bi 'ñembabi'u:

—¿Hanja grí ñuñhu ne grí ntsihu co nuyu ya 'ñatsa nguxboja ne ma'ra ya 'yøt'ats'oqui?

³¹ Pe nura Jesu bi dadi ne bi 'ñembabi:

—Nu'u tó'o 'bui xá hño ne hindri hñeni, hingui hongra ra 'ñethi, pe nu'u tó'o ri hñeni ha, honi to'o da 'yøthe. ³² Nugui stuá ehe pa ga zofu ya 'yøt'ats'oqui pa da ñobri de yá ts'oqui, hingue stuá ehe pa ga zofu nú'u to'o beni gue 'bui xá hño ja rá thandi Ajuá.

Ra Jesu bi t'ambabi de ra ayuno

(Mt. 9:14-17; Mr. 2:18-22)

³³ Nepu nu'ú bi 'yø'tua ma'na ra nt'ani ra Jesu ne bi 'ñembabi:

—¿Hanja ri ayuna ne ri ora ndunthi nú'u yá nxadi ra Xuua ne yá nxadi ya fariseo, ha nuri nxadigue nzantho ri ñuni ne tsihe?

³⁴ Nepu nura Jesu bi dadi ne bi 'ñembabi'u:

—¿Ha gue da za gui japhu da ayuna nú'u 'bu ja 'nara ngo dega nthati 'bu 'buhnitho ra navio con gue'u? Hina, hinda za. ³⁵ Pe ma da zø ra pa da ts'i'tsuabi ra navio, ya hinda 'mui con gue'u, nu'bu'á ha, gue'bu ma da ayuna'u nehe.

³⁶ Nehe bi xipabi ma'na ra 'bede bi 'ñembabi:

—Ni 'nara ja'i hingui henga rá 'ra'yo he pa da mø'ta rá zøhe. Nu'bu'á to'o da 'yøt'a njabu, nu'bu'á da ts'onga rá 'ra'yo he, y nehe nura xeca 'ra'yo dutu hinda hogui xá hño ja nura zøhe. ³⁷ Nehe nixi hinto xit'a ra 'ra'yo vinu ja 'nara zebota, ngue'á nura 'ra'yo vinu da føca ra zebota, y njabu da ts'oca ra bota y da mfanga ra vinu. ³⁸ Hangue mahyoni da sit'a ra 'ra'yo vinu ja 'nara 'ra'yo bota pa njabu hinte da ja ra vinu nixi ra bota. ³⁹ Nu'á tó'o tsi nú'á ra vinu ya pe'tsa ya pa xa thoqui, hinda ne da zi ra 'ra'yo vinu, ngue'á ena gue ma'na xá cahi nú'á ya pe'tsa ya pa xa thoqui.

6

Ya nxadi bi doca ya ngaha gá trigo ra pa dega tsaya

(Mt. 12:1-8; Mr. 2:23-28)

¹ Nara pa dega tsaya ra Jesu mi 'ñoui yá nxadi bi 'ranga ja 'raya huñhi habu xqui

'bot'a ra trigo. Ha nuyá nxadi mi tocua yá ngaha ne mi taqui mi tsi. ² Nepu 'raya fariseo bi hyandi ne bi 'lyambi bi 'ñembabi:

—¿Hanja guí øthu nú'a hingui ho da t'øt'e núbya ra pa dega tsaya?

³ Ha nura Jesu bi ðadi ne bi 'ñembabi'u:

—¿Ha hinxcá hñe'thu ja ra Māca T'ofu habu mā de nú'a bi 'yøt'a ndu ra Davi co ma'ra yá compa nú'bu mi za ra thuhu'u?

⁴ Ma gue nu'á bi yøt'a ja rá nija Ajuá pa bi hñaxa nú'u ya thuhme xqui thuxa ja rá thandi Ajuá, ne bi zi'a ne bi umbi bi zi gatho nú'u ma'ra yá compa mri 'ñoui. Ha nú'u ya thuhme'u hønse ya macja mri 'ñepi da zihma.

⁵ Nehe ra Jesu bi 'ñembabi'u:

—Nú'a To'o bi e bi Nja'i ha ra ts'edi pa da manda masque ra pa dega tsaya.

'Nara 'ñøhø xqui 'yot'a 'nará 'ye

(Mt. 12:9-14; Mr. 3:1-6)

⁶ Nepu ma'na ra pa dega tsaya ra Jesu bi yøt'a ja ra nija ne bi müdi bi nxahnate. Ne mi 'buhni 'nara ts'onate xqui 'yot'a rá 'ye ra 'ñei. ⁷ Ha nuya xahnate de ra ley ne ya fariseo mi aca ra Jesu pa da hyandi ua da 'yøthe nú'a ra 'ñøhø ra pa dega tsaya, pa njabu xa za hanja xa ñapabi. ⁸ Pe nu'á bi bätuatho yá mfeni'u, ne bi 'ñembabi nú'a ra 'ñøhø xqui 'yot'a rá 'ye:

—Bai ne bá e gui 'ba madetho habu da hyant'a'i gatho.

Ha nú'a ra 'ñøhø 'bestho bi 'mai ne bi ma bá 'ba madetho habu bi za bi thandi xá hño. ⁹ Nepu nura Jesu bi 'ñembabi nú'u ya xahnate de ra ley ne ya fariseo:

—Ma ga øt'a'ihu 'nara nt'ani: ¿Nda'a ja ra nsequi da t'øt'e ra pa dega tsaya, ra hñoja'i o ra nts'o'mui? ¿Ha gue da za da t'øthe 'nara da'thi o da thepütho?

¹⁰ Nepu nu'á bi nu'ta gatho nú'u mi 'bahni ne bi 'ñembabi nú'a ra 'ñøhø:

—Tanga ri 'ye.

Y nú'a ra 'ñøhø bi tunga rá 'ye nú'a xqui 'yot'i, ne 'bestho ra ora'a bi ñani nú'a rá 'ye'a. ¹¹ Nepu ya fariseo ne ya xahnate de ra ley mi 'buhni xi bi bø yá cue ne bi müdi bi 'ñámbi 'na ngu ma'na te da za da 'yøt'tua ra Jesu.

Ra Jesu bi huahna 'ret'amayoho yá apostol

(Mt. 10:1-4; Mr. 3:13-19)

¹² Ja nuya pa'u bi bøxa ra Jesu ja 'nara t'øhø pa bá apabi Ajuá rá Dada, y ja guehni bá ora'a gatho ra xuui. ¹³ Nepu rá hyax'a 'niitho bi zohna gatho yá nxadi, ne bi huahna 'ret'amayoho de gue'u pa bi hñuts'i dega apostol. ¹⁴ Ha nuya guehya yá thuhu'u: ra Simu nú'a bi thu'mbabi nehe ra Pedro; ne ra Andre rá cu ra Pedro; ra Cobo ne ra Xuua, ne ra Lipe ne ra Tolo, ¹⁵ ne ra Teo ne ra Toma, ne nú'a ma'na ra Cobo rá t'u ra Alfeo; ne ma'na ra Simu nú'a xqui 'ñoui ya cananista; ¹⁶ ra Juda nú'a rá cu ra Cobo; ne ra Juda Iscariote nú'a to'o 'mefa bi da ra Jesu.

Ra Jesu mi xahna ndunthi ya ja'i

(Mt. 4:23-25)

¹⁷ Nepu nura Jesu bá cai de ja ra t'øhø bra 'ñoui nú'u 'ret'amayoho yá apostol, ne bi zøhø'u ja 'nara 'batha habu xqui munts'a ndunthi ma'ra yá nxadi ne ndunthi ya ja'i nú'u myá me Jerusale ne ma'ra ya hnini de ra hai Judea, ha nu ma'ra xqui 'ñehe de ra hnini Tiro ne de Sidó de ja rá hyo ra ndehe. Nuya ja'i'u bá ehe pa bi 'yøde nú'a mi manga ra Jesu ne pa bi 'yøthebi yá hñeni. ¹⁸ Ne mi embabi ya ts'ondahi nú'u to'o mi pe'tsi. ¹⁹ Y gatho ya ja'i xi mi nehma da ðanga ra Jesu, ngue'a nu'á co rá ts'edi mi haça gatho ya hñeni.

Nú'u to'o ri japa Ajuá ne nú'u to'o hini japi

(Mt. 5:1-12)

²⁰ Nepu nura Jesu bi hyanda yá nxadi ne bi 'ñembabi:

—Nú'ahu gyá hyoyahu, xa jap'a'ihu Ajuá ngue'a xa 'ra'ahu gatho ya japi nú'u ja habu ri manda'a.

²¹ Nú'ahu guí thohübya ra thuhu, xa jap'a'ihu Ajuá ngue'a hinte ma da 'be't'ahu.

Nú'ahu guí tu ri mühübya, xa jap'a'ihu Ajuá, ngue'a ma da hñup'a ri müihu pa xi gui johyahu.

²² Ajuá da jap'ahu nu stí utsa'ihu ya ja'i, ne nu stí 'yen'ahu co ya nt'utsate, ne stí zañ'a'ihu asta ni pa dí 'yøt'a ri thuhuhu, ngue'a nu'á ma da beni gue xá nts'o'ahu po rá ngue Nú'a To'o bi e bi Nja'i. ²³ Nú'u ya pa xcri thohü njabu, xi da johyahu ngue'a ma gui hñañhu 'nara thaha xi ra dangui nuni mahets'i. Nú'u ya ja'i ma da 'yøt'a'ihu njabu, njabu nehe bi 'yøt'a ndu yá xita co nú'u yá 'mehni Ajuá mi 'bai maya'bu.

²⁴ Pe huecate nú'u to'o xi ri johyabya co ya hño de guecua ja ra ximhai, pe rá ngats'i ya hinda ma da johya co nuya hño pe'tsi.

²⁵ Huecate nú'u to'o hingui tho ra thuhubya, ngue'a 'mefa ha, ma da tho ra thuhu.

Huecate nú'u to'o xi ri johyabya, ngue'a 'mefa ma xi da nzonih co ra dumui.

²⁶ Huecate nú'u to'o xi t'e'tsua yá nsu masque hingui øt'e xá hño. Nu'u tó'o e'tsua yá nsu, njabu nehe bi 'yaph'a ndu yá xita'u co ya hyate badi maya'bu.

Madi ri ncontrahu
(Mt. 5:38-48; 7:12)

²⁷ Pe nú'ahu guí øcaguihu, dí xi'ahu gue gui madi ri ncontrahu, ne 'yø'tuahü ra hño nú'u to'o ri utsa'ihu. ²⁸ 'Yaphü Ajuá da japi nú'u to'o tsañ'ahu, ne 'yaphü Ajuá pa nú'u to'o ñama'ñ de gue'ahu. ²⁹ Ha nu'bu to'o da 'ra'ahu 'nara mpe'ti ja ri hmihü, umbahu ma'na lado ri hmihü pa da me't'ahu nehe, ogui nø'tuahü. Ha nu'bu to'o da hñan'a ri pat'ihu, pø ri pahnihe nehe, gui umfü da hñats'i. ³⁰ Ha nu'bu to'o te da 'ya'a'ihu, umfü, o nu'bu da hñan'ahu 'nara t'øt'e dri metihu, oxqui hambabihu. ³¹ Nu'a guí nehu da 'yø't'ahu ya ja'i, 'yø'tuahü njabu nehe'u.

³² Nu'bu nu'ahu grí madihu hønse to'o ri ma'a'ihu, hinte ri muui nú'a guí øthu, ngue'a asta ya ts'o'mui gá ja'i øt'a njabu nehe. ³³ O nu'bu guí ø'tuahü ra hño hønse nú'u to'o øt'ahu ra hño, nixi gue'a hinte ri muui nú'a guí øthu, ngue'a asta ya ts'o'mui gá ja'i øt'a njabu nehe. ³⁴ Ha nu'bu guí hmiphü ri bojahu hønse nú'u to'o guí pahu da gu't'a'ihu, hinte ri muui nú'a guí øthu njabu, ngue'a asta nuya ts'o'mui gá ja'i øt'a njabu nehe, hmipabi yá mits'o'muii nú'u to'o tø'mi'u da gu'tuabi. ³⁵ Pe nu'ahu madi ri ncontrahu, ne gui 'yø'tuahü ra hño, ne gui hmihü nú'a dra mi'ahu nsinque gui tø'mhu dra jo'ts'ahu. Ngue'a 'bu gui øthu njabu, nu'bú ha, ma gui hñanga 'nari danga thahahu. Y njabu ha, grí hñaxhu Ajuá bí 'bui mahets'i, ngue'a nu'á ra hoja'i co ya ts'o'mui ne co nú'u otho yá jamadi. ³⁶ Hangue nu'ahu pe'tsuaü ra nthecate gatho ya ja'i ngu øt'a Ajuá ra Dada.

Ogui 'yøhu ri miqu'eihü
(Mt. 7:1-5)

³⁷ Ogui 'yøhu ri miqu'eihü de nú'a te øt'e, ngue'a Ajuá handatho nú'a te guí øthu

nehe. Nixi ogui nønga ri miqu'eihü, ngue'a Ajuá go gue'a ma da hñap'ahu nguenda de gatho nú'a te guí øthu. Pumbabihu de nú'a øt'ahu ya ja'i, y Ajuá da pun'a'ihu nehe. ³⁸ Ø'tuahü ra hño ri miqu'eihü, ne Ajuá da 'yø't'ahu ra hño nehe. Co nú'a ra t'eni xcá 'yembahu ma'ra, con gue'a ra t'eni ma da 'yen'ahu Ajuá nehe. Hangue nu'bu gui ø'tua ndunthi ya hño ri miqu'eihü, Ajuá ma da co'ts'ahu ma'na ndunthi.

³⁹ Nepü nu'á bi xipabi'u 'nara 'bede ne bi 'ñembabi:

—¿Ha gue da za 'nara goda da gühna ma'na rá migodauí? ¿Ha gue hinda daguiui mahyegui?

⁴⁰ Ne bi 'ñembabi nehe:

—Ni 'nara ja'i nú'a ja ri nxadi, ma'na di paði que rá xahnate, pe nu sta uadi da nxadi xá hño, nu'bú ha, da nja rá mñadi ngu rá xahnate nehe.

⁴¹ ¿Hanja guí handua rá ts'oqui ri cu, nja ngu 'nara zi paxi o ja rá da'a, ne hanja hingo guí handa nú'a ra danga ts'oqui nja ngu 'nara xeca za o ja ri dague? ⁴² Ne ¿hanja da za gui 'ñembabi ri cu: “Hocagui ga hap'a ra paxi o ja ri da”, ne hanja hingo guí handa nú'a ra xeca za o ja ri dague? ¿Nu'i 'nagrá yohmi! hñai 'met'o nú'a ra za o mbo ri da, pa njabu da za gui hyanda xá hño ne gui hñam'ba ra paxi o mbo rá da ri cu.

Ya 'bai gá za faditho po yá fruta
(Mt. 7:17-20; 12:34-35)

⁴³ Ni 'nara hoga 'bai gá za hingui tsa da unga ya ts'o' fruta, nixi 'nara ts'o' 'bai gá za hingui tsa da unga ya hoga fruta. ⁴⁴ Gatho ya 'bai gá za faditho po yá fruta, nda'a xá hño, y nda'a hingui ho. Ngue'a nura 'bai gá 'mini hingui tsa da unga ya igo, nixi ya cam'yo hingui tsa da unga ya obxi. ⁴⁵ Njabu nehe 'nara hoja'i nzantho øt'a nú'a xá hño, ngue'a nzantho benga ya hoga mfeni. Ha nura ts'o'mui gá ja'i nzantho øt'a nú'a hinxá hño, ngue'a ja rá mfeni nzantho beni xá nts'o. Njabu nehe nú'a ma, bí ehe de ja rá mfeni.

Ra 'bede de yoho ya 'ñøhø bi hyoca 'ra 'nayá ngu

(Mt. 7:24-27)

⁴⁶ ¿Hanja nzantho guí engaguihu: “Ma zi Hmu'ihe, ma zi Hmu'ihe”, ne hingui øthu nú'a dí xi'ahu? ⁴⁷ Nu'a tó'o da 'ñehe da 'yøde nú'a dí ma ne da 'yøt'e, ma ga xi'ahu to'o ri

nhyeucaui. ⁴⁸Nu'á ri nhyeucaui 'nara 'ñøhø nú'a bi xe'ta habu da hyocua rá ua rá ngu asta bi zædi ra medo, ne ja bi hyocni rá ngu. Ne nu mi 'ua ya da'ye ne bi zø ya nzøthe bi 'rani habu mi ja rá ngu, pe nú'a ra ngu'a himbi hyømi ngue'a xqui thocua rá ua ja ra medo. ⁴⁹Pe nu'a tó'o da 'yøde nú'a dí ma ne hinda 'yøt'e nú'a dí 'bepabi, ri nhyeucaui nú'a ra 'ñøhø bi tøta rá ngu maña ja ra haitho, himbi 'yacua rá ua mbo ra hai, y nu mi zøhø ya nzøthe co rá ts'edi bi hyøma nú'a ra ngu'a, y bi nhuati gatho.

7

Ra Jesu bi 'yøthebi 'nará 'bego 'nara nda gá soldado me Nroma

(Mt. 8:5-13)

¹Mi uadi ra Jesu bi zofo ya ja'i bi yopa ma ma'na'qui pa ja ra hnini Ncapernau. ²De guehni mbi 'bu 'nara nda gá soldado me Nroma, mi 'bøhui 'nara ts'unt'u xi mrá hmaði 'bego, y nu'á mi tsudi 'nara hñeni asta mi nedu. ³Pe nu mi 'yøde nú'a ra nda gá soldado mi hma de ra Jesu, bi mehna 'raya nda me Israel pa da 'yapa ra maþe da 'ñehe da 'yøthebi nú'a rá 'bego mri hñeni. ⁴Ha nu mi zøni'u habu mi 'bui ra Jesu bi bantebi con gatho yá mui da meui'u ne bi 'ñembabi: —Nú'a ra nda gá soldado bá pencahe rí 'ñepi gui fats'i, ⁵ngue'a xi ri maði ndunthi ma ja'ihø y asta bi manda nehe bi thoga ma nijahu.

⁶Hangue nura Jesu bi meui'u. Pe nu ya de mi ma da zønga ja ra ngu, nú'a ra nda gá soldado bi mehna 'rayá amigo ne bi 'ñembabi:

—Rí maha ua xipabihø ra Jesu njaua: Nú'i ri t'equ'eí Ndada, ya ogrí xuhña, ngue'a nugui hiní 'ñepcagui ngugui gui cut'a ja ma ngu. ⁷Hangue nixi dá ne dá masebu pa ga tsi'a'i. Nu'á dí a'a'ibya, hønse gui ma gue da ñanga ma 'bego y dí camfri gue da ñani. ⁸Dí camfri gue 'bestho da njabu ngu nú'a gui ma, ngue'a nugui dí 'bui nehe ja yá hmanda ma nda, ne dí pe'tsa ma soldado nehe ja ma hmanda. 'Bu ga embabi 'na de gue'u: “Rí ma”, nu'á da ma. Ha nu'bu ga embabi ma'na: “Bá ecua”, nu'á dua ehe. Ha nu'bu dí 'bepabi 'nara 'befi ma 'bego, nu'á da mefi.

⁹Ha nu mi 'yøde njabu ra Jesu xi bi 'yø nú'a bi mangá nú'a ra nda gá soldado. Ne bi

mpønts'i ne bi xipa nú'a ra hmuntsja'i mri 'ñoui, ne bi 'ñembabi'u:

—Xi majuaní ni 'nara menguua Israel hinstá tsudi xi di ja rá jamfri ngu nú'a ra 'ñøhø'a masque hingrá me Israel.

¹⁰Ha nu mi menga nú'u ya 'mehni ja rá ngu ra nda gá soldado, bi zædi nú'a ra 'bego ya xqui ñani.

Ra Jesu bi japi bi yopa nte rá t'u 'nara viuda

¹¹Mefa de gue'a ra Jesu mri ma ja 'nara hnini rá thuhu Naín ne mri 'ñoui yá nxadi ne ndunthi ma'ra ya ja'i. ¹²Pe ante da zønga ja ra hnini bi hyandi mi pani 'nara 'behña mrá viuda xqui du rá 'ra t'u y mri ma nt'agui y nehe mi pani con gue'a 'nara hmuntsja'i. ¹³Y nu mi hyanda ra zi 'behña nura Jesu, xi bi huequi ne bi 'ñembabi:

—Oguí zoni.

¹⁴Nepu bi dast'i'a habu mi pa nú'u to'o mri du, ne bi hñuxa rá 'ye ja ra caha, y nú'u to'o mri du bi gohi bi 'mai. Ha nura Jesu bi 'ñembabi nú'a xqui du:

—Ts'unt'u, nugui dí xi'a'i: ¡Nangui!

¹⁵Nepu nú'a xqui du bi nangui ne bi hñudi ne bi maði bi ña. Y nura Jesu bi dapabi rá ñana. ¹⁶Ha nu mi hyanda njabu gatho ya ja'i, xi bi tsubu, ne bi maði bi nsunda Ajuá ne mi ena'u:

—'Nará dangá 'mehni Ajuá xa zøhø ja guecaguihø.

Nehe mi ena'u:

—Ajuá xua mehni pa e da maxa rá hnini.

¹⁷Y gatho ja ra hai Judea ne gatho ma'ra ya hnini nú'u mi ja ja rá nthets'i, bi fadi nú'a xqui 'yøt'a ra Jesu.

Ra Xuua Xi'tsate bi mehna yoho yá nxadi pa bá c'a'tsa ra Jesu

(Mt. 11:2-19)

¹⁸Ha de mi ofadi ra Xuua, bi 'yøde de gatho nú'a xqui 'yøt'a ra Jesu ngue'a go xqui xipabi nuyá nxadi sehe'a. Nepu bi zohna yoho de gue'u ¹⁹pa bi mehni pa dua ambabi ra Jesu ua xi majuaní go mi gue'a ra Cristo xqui mehna Ajuá pa da nda, o mahyoni da do'ma ma'na. ²⁰Nu'bu nuyá 'mehni ra Xuua bi ma bá c'a'tsa ra Jesu ne bi 'ñembabi:

—Ra Xuua Xi'tsate bá pencaheua pa ga an'ahe ua xi go gue'i grá Cristo rá 'mehni'i Ajuá xcuá ehe pa gui nda, o mahyoni ga tømhe ma'na.

²¹ Y nura ora mi zonga yá 'mehni ra Xuua, ts'la ra ora'a ra Jesu mi øthe ndunthi ya da'thi, ne mi engu ya ts'ondahi, ne mi øthe ndunthi ya goda nehe. ²² Hangue nú'a bi dadi ne bi 'ñembabi'u:

—Rí maha ne ua xipabihu ra Xuua nú'a ja juadi gá hyanthú ne gá 'yøhú. Xipabihu gue nuya goda xa yopa hyandi, nuya doua xa 'ño, ha nú'u hena ra lepra xa ñani, ha nuya gogu xa 'yøde, ha nú'u xqui du xa yopa nte, ha ya hyo xa 'yøde ra maça nuya nú'a ma de ra mpøhø. ²³ Nehe xipabihu gue xi njapi nú'a to'o hinda u rá mfeni de nú'a dí øt'e, dá gamfri hã gue Ajuã go xuá mencagui.

²⁴ Ha nu mi menga nú'u yá 'mehni ra Xuua, ra Jesu bi mudí bi 'yambabi ya ja'i de ra Xuua ne bi 'ñembabi:

—¿To'o gá ma uá hanthú ja ra mbonthi? ¿Ha gue uá hanthú 'nara ja'i mi otho rá ts'edi ngu ra xithi mri ndudetho ra ndahi? Hina ¿ngue hã? ²⁵ Nu'bú, ¿to'o uá hanthú? ¿Ha gue 'nara 'ñøhø mi he 'raya dutu xi mahotho? Hina, ngue'a guí pahú gue nuya 'ñøhø he ya dutu xi mahotho ne pe'tsa ndunthi ya hño, nu'ú 'bu ja yá ngu ya nda. ²⁶ Nu'bú, ¿to'o uá hanthú? ¿Ha gue 'nará 'mehni Ajuã? Hãhã, majuãni uá hanthú 'nará 'mehni Ajuã, pe hingue hønse gue'a rá 'befi'a. ²⁷ Nura Xuua go gue'a rá 'mehni Ajuã nú'a mangan ja ra Maça T'ofog gue mi ma da 'ñehe ne ena njaua:

Dí pehna 'nama 'mehni pa da mangan ra 'bet'o noya de gue'i, pa da hyoc'a'i ri 'ñu.

²⁸ Nugui dí xi'ahú gue hinxa 'mu ma'na ra ja'i ma'na ra dangui rá nsu que ra Xuua Xi'tsate. Pe nu'a tó'o da yat'a ja rá hmanda Ajuã nuua ja ra ximhai ma'na ma da njapi que ra Xuua.

²⁹ Nu mi uadi bi mangan ra Jesu njabú, nu'bú nú'u to'o xqui hñanga ra sistehe de ra Xuua, y asta 'raya 'ñatsa nguxboja nehe, gatho'u bi ma gue nú'a øt'a Ajuã xá hño.

³⁰ Pe nuya fariseo ne ya xahmate de ra ley mi ø'sta ja yá xatha nú'a mi ne da 'yøt'a Ajuã con gue'u pa da pumba yá ts'oqui'u, hangue nixi hinxqui ne xqui hñanga ra sistehe nú'a mi øt'a ra Xuua. ³¹ Nepu nura Jesu bi 'ñembabi ya ja'i:

—¿To'o ga hyecuaga nuya ya ja'i himbi ne bi gamfri ra Xuua ha nixi hingui ne da gamfrigui nehe? ³² Nuyú rí hñats'i nú'u ya

bãtsi hudi ja ra tai 'ñeni ne ma'ta yá mibat-siui ne embi: “Dá pe ma thuzahé, pe hingá neiú. Dá tuthé ya thuhu dega dumú, pe nixi gue'a hingá nzonihu.” ³³ Hangue nú'ahú gyá 'ñagamfrihu grí hñaxhu nú'u ya bãtsi'u ngue'a pa gue'ahú otho 'nara t'øt'e nú'a grí hohú. Ngue'a gá hyanthú ra Xuua bi zøhø, ne himi pa mi ñunga ja ya ngo ha nixi himi tsi ra vinu, hangue nu'ahú guí emfú gue mi pe'tsa ra ts'ondahi. ³⁴ Nepu de ra Xuua bi zøhø Nú'a To'o bi e bi Nja'i, xi ri ntsiui to'o ri ntsiui, ne xi ri ñungú to'o ri ñungú, pe nu'ahú guí emfú gue xi ra ts'o'yo ne ra tixfani ne ri ntsiui nú'u ya 'ñatsa nguxboja ne ma'ra ya ts'oja'i. ³⁵ Pe nugui dí xi'ahú gue nu'u tó'o pe'tsa ra hoga mfadi, go gue'u padi gue gatho xá hño nú'a øt'a Ajuã co rá danga mfadi'a.

Ra Jesu bi ñungú 'nara fariseo rá thuhu ra Simu

³⁶ Na de ya fariseo bi zohna ra Jesu ja rá ngu pa da ñungú. Nu'bú ra Jesu bi ma y mi zøni'a bi hñudi ja ra mexa. ³⁷ Y ja nú'a ra hñini'a mi 'buhni 'nara 'behña xi mrá 'yøt'ats'oqui, y nu mi badi gue xqui zøhni ra Jesu ja rá ngu nú'a ra fariseo pa ja da ñunini, bi ma bá c'a'tsi, ne bi hñaxa 'na ngu ra xito xqui thoqui de 'nara hoga t'axa do rá thuhu ra alabastro, mi po 'nara ñuni xi mi yuni xá cahi. ³⁸ Nura 'behña'a bi dast'a ja yá ua ra Jesu, bi nzoni ne bi xixa yá guida ja yá ua ra Jesu, nepu bi ø'tuabi co yá stã, nepu bi zø'tsuabi, ne bi go'tsuabi nú'a ra hoga ñuni mi hã. ³⁹ Y mi hyanda nú'a ra fariseo xqui zohna ra Jesu ja rá ngu, bi benga ja rá mfenise ne mi ena: “Bu xi majuãni dra badi nuna ra 'ñøhø, nu'bú di pahma gue nuni ra 'behña tha'tua yá ua, guehni 'nara ts'o'behña.” ⁴⁰ Ha nura ora'a ra Jesu bi 'ñembabi nú'a ra fariseo:

—Nu'i nuge Simu, dí ne ga xi'a'i 'nara noya.

Ha nura fariseo bi 'ñembabi:

—Xicagui, ma Xahmate'i.

⁴¹ Nepu nura Jesu bi 'ñembabi:

—Mi 'bu yoho ya 'ñøhø mi tupa ra boja ma'na ra 'ñøhø to'o mi hmi ra boja, y 'na de gue'u mi tupabi cat'a nthebe ya t'axboja, ha nu ma'na mi tupabi made nthebe. ⁴² Ha nu'ú himi tsa da gu'tua rá boja nú'a to'o xqui mipabi. Hangue nú'a ra 'ñøhø mri hmi ra boja bi pumbabi'u, ya himbi cobrabi. Hangue nubýa xicagui, ¿to'o 'na de gue

nú'u yoho ya 'ñòhò bri pumbabi yá thai ma'na ma da mađi nú'a to'o mi hmi ra boja?

⁴³Ha nura Simu bi dađi ne bi 'ñena:

—Dí engá nú'a ra 'ñòhò ma'na mi tu ndunthi.

Y ra Jesu bi 'ñembabi:

—Majuani nú'a gá ma.

⁴⁴Nepu ra Jesu bi hyanda nú'a ra 'behña ne bi 'ñembabi ra Simu:

—De dá tsocua ja ri ngu hinxcá 'raca ni ts'u ra dehe pa ga xuca ma ua, pe ndi, hyanda nuna 'behña, bi xuga ja ua co yá guida, ne bi otcagui co yá sta. ⁴⁵Nu'i hinxcá tsusqui, pe nuna ra 'behña hingui tsaya tsusca ma ua. ⁴⁶Nu'i ni ra aceite hinxcá cosca ja ma ñaxu, pe nuna ra 'bente 'behña xa goscagui ja ma ua 'nara ñuni yuni xi xá cahi. ⁴⁷Hangue dí xi'a'ibya gue nuna ra 'behña ya xra pumbabi gatho nú'u yá ts'oqui xi ndunthi xqui 'yot'e, y hangue por gue'a xi ja ndunthi rá hmáte. Pe nu'a tó'o xra pumba yá ts'oqui masque beni gue hints'u mi tu ndunthi, go gue'a otho ndunthi rá hmáte.

⁴⁸Nepu ra ora'a ra Jesu bi 'ñembabi nú'a ra 'behña:

—Ya stá pun'a'i gatho ri ts'oqui.

⁴⁹Ha gatho nú'u ma'ra ya ja'i mi huhni bi mudi bi 'ñémsc'u ne mi ena:

—¿Xi to'obya nuna ra 'ñòhò gue asta yá ts'oqui ya ja'i da za da pumbabi, ena?

⁵⁰Ha nura Jesu bi 'ñembabi nura 'behña:

—Co nú'a ri jamfri guí pe'tsi ya xcá mpòhò, ha nubyá rí ma te rá 'ñentho.

8

'Raya 'behña mi faxa ra Jesu

¹Mefa de gue'a ra Jesu bá 'yo ja ndunthi ya danga hnini ne ja ndunthi ya t'uca hnini mi zofo ya ja'i ne mi xipabi'u ra hoga nt'òde gue ya xa zò ra Nda de mahets'i pa da nda. Ne mri 'ñoui nú'u 'ret'amayoho yá nxadi. ²Ne mri 'ñoui nehe 'raya 'behña nú'u xqui 'yòthebi yá hñeni ne ma'ra nú'u xqui 'yenba ya ts'ondahi. 'Na de gue'u mrá thuhu ra Maria Magdalena nú'a xqui t'énbabi yoto ya ts'ondahi. ³Nehe mi 'ñoui ra Juana nú'a mrá 'behña 'nara 'ñòhò mrá thuhu ra Chusa nú'a 'namrá danga maste ra nda Erode. Mri 'ñoui'u nehe ra Sana ne ma'ra ya 'behña nú'u mi faxa ra Jesu ne yá nxadi de nú'a mi tsupa yá ts'edi'u.

Ra 'bede de ra mot'i

(Mt. 13:1-9; Mr. 4:1-9)

⁴Y ndunthi ya ja'i bi bõni de yá hnini pa da ma dua c'a'tsa ra Jesu. Y nu mi hyandi bi munts'a ndunthi ya ja'i bi mudi bi xipa 'nara 'bede ne bi 'ñembabi:

⁵—'Nara pa 'nara mot'i bi ma ja rá huahi pa da mpot'i. Y nu mi xanga ya nda, 'ra bi zo ja ra 'ñu y bi 'rani ya ja'i bi net'i, ne bi zi ya ts'int's'u. ⁶Ha nu ma'ra bi zo ja ya 'bodo habu mi otho ndunthi ra hai. Y nu mi c'ont's'i bi 'yot'i 'bestho ngue'a mi otho ra xaha. ⁷Ha nu ma'ra bi zo habu mi ja ya 'mini, ha nu mi c'ont's'i bi 'yot'i ngue'a bi xumi ya 'mini ne bi hñacua yá te. ⁸Ha nu ma'ra bi zo habu xi xmá hño ra hai, ne nu mi hogui'u bi unga 'nara hoga sofo, ne cada 'nara 'bai bi unga asta 'na nthebe ya nda.

Y nu mi uadi bi manga ra Jesu njabu, bi yopa ña nts'edi ne bi 'ñembabi ya ja'i:

—Nu'a tó'o ja rá t'òde pa da 'yòde, dá 'yòde núna dí ma.

Hanja ra Jesu bi zofo ya ja'i dega 'bede

(Mt. 13:10-17; Mr. 4:10-12)

⁹Nepu nuyá nxadi bi 'yambabi ra Jesu te mri bõnga nuna 'bede bi ma. ¹⁰Ha nu'a bi da'tuabi'u bi 'ñembabi:

—Nu'ahu xa 'ra'ahu Ajuá ra hoga mfadi pa gui pahú nú'a hinxqui fadi ma'met'o de hanja ri manda'a. Pe nuyá ma'ra ya ja'i dí zofo co ya 'bede pa da hyandi pe hinda badi te 'be'a, y da 'yòde pe hinda zo yá mfeni te rí bõni.

Ra Jesu bi ma te rí bõnga nura 'bede de ra mot'i

(Mt. 13:18-23; Mr. 4:13-20)

¹¹Nuna 'bede ja juadi dá ma rí bõni da 'ñena gue nura nda gue'a ra maça noya. ¹²Ha nu'u ya nda bi zo ja ra 'ñu go gue'a nú'a to'o òde ra maça noya, ne da 'ñehe ra ts'ondahi da pu'tua rá mfeni pa hinda gamfri y njabu hinda za da mpòhò. ¹³Ha nu'u ya nda bi zo ja ra 'bodo go gue'a nú'a to'o òde ra maça noya ne hani co 'nara johya ne 'ñena xi camfri, pe hingui camfri con gatho rá mui, hangue nu sta 'ñepa ya ts'othogui da 'uegue. ¹⁴Ha nu'u ya nda bi zo ja ya 'mini go gue'a nú'a to'o òde ra maça noya, pe da mpumfri po rá ngue yá 'befi ne de nú'a te gatho pe'tsi, ne ngue'a di denda ya t'òt'e de ra ximhai, y njabu da 'bedi nú'a xqui 'yòde, nja ngu nú'u ya nda himbi unga

ra sofo. ¹⁵Ha nu'ú ya nda bi zo ja ra hoga hai go gue'a nú'a to'o øde ra maça noya ne da 'yot'e con gatho rá mui ngu nú'a ri ho Ajuá, ne da zε rá jamfri, y go gue'a nja ngu nú'ú ya nda bi unga ra hoga sofo.

Ra 'bede de ra ñot'i
(Mt. 4:21-25)

¹⁶Ra Jesu bi mǎnga ma'na ra 'bede ne bi 'ñena:

—Jo'lo 'nara ja'i da tsøgue 'nara ñot'i ne da ye'mba 'nara caha o da hñuxa rí ga'ti de ra mfidi pa hinda yot'i. Nu'a da 'yot'e, da tsøgue ra ñot'i ne da tøte habu da tøte pa da yot'a gatho mbo ra ngu, ne pa njabu handa ya ja'i sta yut'i. ¹⁷Njabu nehe gatho nú'a t'aguibya, 'nara pa ma da hnequi ja ra ñot'i, ne gatho nú'a hingui fadibya, 'nara pa ma da fadi.

¹⁸Hangue jamasuhu pa gui 'yødehu xá hño nú'a dí xi'ahú, ngue'a nu'a tó'o pe'tsa rá mfadi ne da badi da su, nu'a ma'na ma da t'umbabi ndunthi, pe nu'a tó'o hingui su rá mfadi, da pumfri nú'a ts'ú pa di.

Rá naná ne yá cu ra Jesu
(Mt. 12:46-50; Mr. 3:31-35)

¹⁹Nepu de mi xahna ya ja'i ra Jesu, bi zøhø rá naná ne yá cu, pe himbi za bi thogui pa habu mbi 'bui'a ngue'a xi xqui munts'ini ndunthi ya ja'i. ²⁰Ne bi t'embabi ra Jesu:

—Bi zø ri naná ne ri cu y 'bahni thi bí tøp'a'i gui ñauí 'na.

²¹Pe nura Jesu bi dadi ne bi 'ñembabi:

—Nu'ú tó'o øde ra maça noya ne da 'yot'a nú'a má, nú'ú go gue'ú ma naná ne ma cu.

Ra Jesu bi japi bi tsaya ra bunthi
(Mt. 8:23-27; Mr. 4:35-41)

²²'Nara pa ra Jesu bi bøxa ja 'nara motsa co yá nxadi ne bi 'ñembabi'ú:

—Maha pa ri'nandi ra ndehe.

Y bi ma'ú. ²³Y de mi pa ja ra ndehe bi zu ra t'aha ra Jesu ne bi 'ñaha. Y mi damfri'ú bi nja 'nara danga bunthi ja ra ndehe, y bi mudi bi mo ra dehe ja ra motsa asta mi ne xa yui'ú. ²⁴Nepu nuyá nxadi bi ma bá a ra Jesu ne bi 'ñemi:

—jAy, ma zi Xahnate'ihe, ya ma ga cuihu ja ra dehe!

Nu'ú ra Jesu 'bestho ra ora'a bi nangui ne bi zui ra bunthi ne ra dehe, y 'bestho bi ntsaya gatho. ²⁵Nepu ra Jesu bi 'ñembabi yá nxadi:

—¿Te bi ja co ri jamfrihu?

Ha nu'ú xi bi ntsu ne bi 'yø de nú'a bi 'yot'a ra Jesu, ne mri 'ñémbabi'ú 'na ngu ma'na:

—¿Te ma ts'edi hani 'bu, gue asta ra bunthi ne ra dehe zofo, y nu'ú øte?

Ra Jesu bi 'yemba ya ts'ondahi 'nara 'ñøhø me Gadara

(Mt. 8:28-34; Mr. 5:1-20)

²⁶Nepu de gue'a bi 'rats'i de ra ndehe ne bi zønga ja 'nara hai ja rá hyo ra ndehe habu rá thuhu Gadara nú'a ri nhyanduitho ra hai Galilea. ²⁷Ha nu mi gai ra Jesu de ja ra motsa, 'bestho 'nara 'ñøhø mrá menguni e bi zudi. Nú'a ra 'ñøhø'a ya mi øt'a ndunthi ya pa mi pe'tsa 'raya ts'ondahi, ne himi he ra dutu, nixi mi 'bui ja 'nara ngu ngue'a nzantho mi 'bui ja ya nt'agui. ²⁸Y nu mi hyanda ra Jesu, bi e bi ndandiñahmu ja yá ua ne bi mafi nts'edi bi 'ñena:

—Nu'i Jesu, rá T'ú'i Ajuá bí 'bu mahets'i, ¿hanja grí nhyøt'e con guequi? Dí bante'i gue oxqui ma gui 'yengagui de guecua.

²⁹Bi mǎnga njabu ngue'a ra Jesu ya mi fadi mri 'bepabi ra ts'ondahi da bøni de nú'a ra 'ñøhø. Ndunthi ya 'mi'qui ra ts'ondahi xqui gu nú'a ra 'ñøhø ne mi øtua nú'a go mi ne. Ha nuya ja'i ora mi handa njabu, da gu ne da dat'i co ya cadena ja yá ua ne ja yá 'ye, pe nu'a mi c'acta nú'ú ya cadena, y ra ts'ondahi mi japi da bønga yabu ja ya mbonthi. ³⁰Ha ra Jesu bi 'yambabi nú'a ra 'ñøhø ne bi 'ñembabi:

—¿Te rá hu'i?

Nu'ú bi dadi ne bi 'ñena:

—Drí ndunthihe.

Bi mǎnga njabu ngue'a xi mi pe'tsa ndunthi ya ts'ondahi. ³¹Ha nú'ú ya ts'ondahi bi bantebi ra Jesu gue hinda mehna ja ra nidu. ³²Nu de guehni mi 'yoni 'na danga taxo ya ts'udi mri ñuni ja ra t'øhø, hangue ya ts'ondahi bi bantebi ra Jesu gue da umba nsequi da ma da yut'a ja nuya ts'udi'ú, y nu'a bi umba nsequi'ú. ³³Ra ora'a ya ts'ondahi bi bøni de nú'a ra 'ñøhø ne bi ma gá yut'a ja ya ts'udi, ne gatho ya ts'udi bi nest'ihí gá ma gá hñøt'a ja ra ndehe, ne bi jat'i'ú.

³⁴Y nu mi hyanda njabu nú'ú to'o mi taca ya ts'udi xi bi ntsu'ú, ne bi ma hnest'ihí bá 'yonga ra 'bede ja ra hnini ne haburaza de nú'a te xqui nja. ³⁵Y gatho ya ja'i bi ma da hyanda nú'a xqui nja. Y nu mi zønga habu

mi 'bu ra Jesu, ja bi zuhni'u nú'a ra 'ñòhò mi pe'tsa ya ts'ondahi mi huhni ja yá ua ra Jesu, ya mi he yá dutu ne ya xi mi ja rá mfeni. Y gatho ya ja'i xi bi ntsu. ³⁶ Nepu nú'a to'o xqui hyanda nú'a xqui nja bi xipabi'u hanja xqui 'bui xá hño nú'a ra 'ñòhò'a. ³⁷ Y nu mi badi njabu gatho ya me Gadara bi bantebi ra Jesu da bøni de guehni ngue'a xi xqui ntsu'u. Hangué nura Jesu bi yopa bøxa ja ra motsa ne bi ma de guehni. ³⁸ Nepu nú'a ra 'ñòhò xqui t'Emba ya ts'ondahi bi bantebi xa meuihma ra Jesu, pe ra Jesu bi 'ñembabi: ³⁹—Hina, hinga tsix'a'i, cohiua, pengui rí ma ri ngu, ne xipabi ya ja'i nú'a xa 'yò't'a'i Ajuá.

Hangué nu'á bi mengui ne bi mudí bi metuabi ya ja'i ja gatho nú'a ra hnini de nú'a xqui 'yò'tua ra Jesu.

Bi ñani rá t'ixu ra Jairo, nehe bi ñani nú'a ra 'behña bi damba rá he ra Jesu (Mt. 9:18-26; Mr. 5:21-43)

⁴⁰ Nu mi yopa menga ra Jesu pa ri'nandi ra ndehe, ya ja'i xi bi johya mi hyandi'a, ngue'a nu'ú mi tòmtho'a. ⁴¹ Nepu bi zòhni 'nara 'ñòhò mrá thuhu ra Jairo mrá nda de ra nija de guehni. Ne bi ndandiñahmu ja yá ua ra Jesu ne bi bantebi gue da meui pa ja rá ngu, ⁴² ngue'a mi nedu rá t'ixu. Hønse gue'a mrá t'ixu'a, ne mi pe'tsa 'ret'amayoho njeya. Hangué ra Jesu bi meui, y nu mi ma, bi dena ndunthi ya ja'i asta mri ts'i'mi'a.

⁴³ Y ja nura hmuntsja'i'a mi pani nehe 'nara 'behña ya mi pe'tsa 'ret'amayoho njeya mi xo'tua ya ji, y ya xqui degue gatho nú'a mi pe'tsi pa mri 'ñòthema, pe hinxqui za to xqui 'yòthe'a. ⁴⁴ Nura 'behña'a gá yu ja rá xutha ra Jesu pa bi damba rá ñani rá he. Y nura ora'a 'bestho bi ñani, y ya himbi sigui bi xo'tua ya ji.

⁴⁵ Nepu nura Jesu bi 'ñani ne bi 'ñena:

—¿To'o nú'a bi danga ma he?

Gatho ya ja'i bi dadi bi 'ñena:

—Hinto xa duñ'a'i.

Ha nura Pedro ne nú'u ma'ra yá minxadi bi 'ñembabi ra Jesu:

—Ma zi Xahnate'ihe, guí handi gue ndunthi ya ja'i ri ts'ip'a'i ne ent'a'i, ha guí ena gue to'o bi duñ'a'i.

⁴⁶ Ha nura Jesu bi 'ñena:

—Dí padi bri thungagui, ngue'a dá tsa dá òthe 'nara ja'i co ma ts'edi.

⁴⁷ Nu mi hyanda nú'a ra 'behña gue ra Jesu xqui batho gue xqui thamba rá he, nu'bú nu'á bá ehe bi ndandiñahmu ja yá ua'a, ne asta mri huat'i co ra ntsu. Ne de ja yá thandi nuya ja'i bi ma pa te xqui dani'a, ne bi ma gue ora mi damba rá ñani rá he, ra ora'a bi tsayabi nú'a ra hñeni mi tsudi. ⁴⁸ Nu'bú nura Jesu bi 'ñembabi nú'a ra 'behña:

—Ma zi t'ixu'i, co ri jamfri xcá ñani. Y nubyá rí ma te rá 'ñentho.

⁴⁹ Y de mi ña ra Jesu, bi zòhò 'nara 'mehni xqui 'ñe ja rá ngu ra Jairo nú'a mrá nda ja ra nija, ne bi 'ñembabi:

—Ri t'ixu ya bi du, ya oguí xuhña ra Xahnate.

⁵⁰ Y nu mi 'yòde njabu ra Jesu bi 'ñembabi ra Jairo:

—Oguí tu ri mui, hønse guí camfrigui y nuri t'ixu ma ga da'a'i di 'bui xá hño.

⁵¹⁻⁵³ Y nu mi zòni'u ja rá ngu ra Jairo, ndunthi ya ja'i ya xqui munts'ini mi zoni ne mri mantho ngue'a xqui du ra nxutsi. Pe nura Jesu bi 'ñembabi'u:

—Oguí zoñhu, ngue'a nura nxutsi hinxa du, ahatho.

Pe nu'ú himbi gamfri nú'a bi mangan ra Jesu, bi nthetho. Nepu ra Jesu himbi hopa ma'ra to'o bi yat'uii habu mi 'benga ra nxutsi, hønse ra Pedro ne ra Cobo ne ra Xuua ne rá dada nú'a ra nxutsi ne rá nana, go gue'u bi hopi bi yat'i. ⁵⁴ Nepu nura Jesu bi mipa 'nará 'ye nú'a ra nxutsi ne bi 'ñembabi nts'edi:

—Zi nxutsi, nangui.

⁵⁵ Y 'bestho ra ora'a nú'a ra nxutsi bi yopa nte ne bi nangui. Nepu ra Jesu bi manda gue da t'umbabi te da zi. ⁵⁶ Ha nurá dada rá nana xi bi 'yò, y ra Jesu bi hñu'mba ra hña gue hinto da xipi de nú'a xqui nja.

9

Ra Jesu bi mehna nú'u 'ret'amayoho yá nxadi

(Mt. 10:5-15; Mr. 6:7-13)

¹ Ra Jesu bi munts'a nú'u 'ret'amayoho yá nxadi pa bi umba ra ts'edi pa da 'yemba nu'araza ra ts'ondahi nuya ja'i, ne da 'yòthebi yá hñeni. ² De guehni bi mehni'u pa da 'yòthe gatho ya da'thi ne da mangan ra hoga nt'òde gue ya bi zò ra Nda de mahets'i pa da nda. ³ Ne bi 'ñembabi'u:

—Ote xqui haxhu pa ja ra 'ñu, oxqui haxhu ri bordohu, nixi 'nara buxa, nixi nú'a te guí tsihu, nixi ra boja, nixi ri mponga

dutuhá. ⁴ Y nu'a ra ngu habú da t'a'ahú ntsaya, ja gui 'bahúni asta nú'a ra pa'a gui yopa ja ri 'ñuhá. ⁵ Y nu'a ra hnini habú hinda ne da t'a'ahú ntsaya, pøñhú de guehni, ne huathú ra hai nú'a di tu ri uahú, y nú'a gue'a 'nara seña gue ya hingo gui thadhú de yá ts'oqui'ú.

⁶ Y mi uadi bi xipa ra Jesu te da 'yøt'e'ú, bi nxani'ú bi ma habúraza ya hnini, bi mąnga ra hoga nt'ode y mi øthebi yá hñeni ya ja'i habúraza mi tsøñ'ú.

Ra Xuua Xi'tsate bi thecua rá ñaxu
(Mt. 14:1-12; Mr. 6:14-29)

⁷ Ra ndá Erode bi zo rá gu nú'a mi øt'a ra Jesu, ne himi padi te da beni'a, ngue'a 'rama'na'ño mi mąnga ya ja'i. 'Ra mi ena gue mi gue'a ra Xuua Xi'tsate xqui yopa nte de ra du. ⁸ ha nu ma'ra mi ena gue mi gue'a ra badi Elía xqui yopa nte ma'na'qui, ha nu ma'ra mi ena gue mi gue'a 'na de gue nú'ú ma'ra yá 'mehni Ajuá mi 'bú maya'bú xqui yopa nte de ra du. ⁹ Y nura ndá Erode bi 'ñena:

—Conque go nucse dá manda bi thecua rá ñaxu ra Xuua. Nu'bú ¿to'o nú'a xi ja ndunthi rá 'bede?

Y ra ndá Erode xi mi ne da hyandi'a.

Ra Jesu bi 'uinga thogui cut'a 'mo ya ja'i
(Mt. 14:13-21; Mr. 6:30-44; Jn. 6:1-14)

¹⁰ Nu mi menga yá nxadi ra Jesu, bi xipabi'a gatho nú'a xqui 'yøt'e'ú. Nepú ra Jesu bi zits'i bi meui'ú ja 'nara luga habú mi jo'o ya ja'i gueta ra hnini Betsaida. ¹¹ Pe mi badi ya ja'i gue mi pani'a, bi deni'ú. Pe ra Jesu himbi co'tsi'ú, nu'a bi 'yøt'e, bi madi bi xipabi de hanja ri manda Ajuá, ne mi øthe gatho nú'ú mri hñeni.

¹² Ne de mi nde nú'a ra pa'a, nú'ú 'ret'a-mayoho yá nxadi bi ma bá tsudi ra Jesu ne bi 'ñembabi:

—Da za gui pehna ya ja'i da ma ja ya hnini ne ja ma'ra ya luga hinga yabú pa dua honi habú da ntsaya ne da hyoni te da zi, ngue'a nuua habú dí 'buhú otho ni 'nara ngu y nixi te da ts'i.

¹³ Pe nura Jesu bi 'ñembabi'ú:

—Nu'ahú go da umfú te da ziyú.

Nepú nu'ú bi dadi ne bi 'ñembabi:

—Otho te ga umfe, hønse cut'a ya thuhme drí hñahe, ne yoho ya zi huá, o ga mahe ga tambahe te da zi ri gathoyú.

¹⁴ Xi mi ndunthi ya ja'i, sehe ya 'ñøhø ngu mi cut'a 'mo. Pe nura Jesu bi 'ñembabi yá nxadi:

—'Ñehú dá hñudi ya zi hmunts'i ngu dega nde nthebe.

¹⁵ Njabú bi 'yøt'e'ú, ne bi hñudi gatho.

¹⁶ Ha nura Jesu bi gu nú'ú cut'a ya thuhme ne nú'ú yoho ya huá, ne bi nøts'e pa mahets'i bi 'yapa Ajuá rá Dada da japi. Nepú bi hycuabi bi umbabi yá nxadi pa da hycuabi ya ja'i. ¹⁷ Gatho ya ja'i bi ñuni ne xi bi niña. Nepú bi hmunts'a ya seca thuhme xqui bongui y bi ñuxa 'ret'amayoho ya 'bøts'e.

Ra Pedro bi ma gue ra Jesu go gue'a ra Cristo
(Mt. 16:13-19; Mr. 8:27-29)

¹⁸ 'Nara pa ra Jesu bi 'uehuise yá nxadi ne bi 'yapabi Ajuá'a. Nepú bi 'yambabi yá nxadi bi 'ñembabi:

—¿Te gui øhú mąnga ya ja'i de guequi? ¿Xi tó'ogui, ena?

¹⁹ Ha nu'ú bi dadi ne bi 'ñembabi:

—'Ra ena go gue'i grá Xuua Xi'tsate, ha nu ma'ra ena go gue'i grá badi Elía, ha nu ma'ra ena go gue'i 'na de nú'ú ma'ra yá 'mehni Ajuá mi 'bú maya'bú ne xa yopa nte de ra du.

²⁰ Nepú nura Jesu bi 'ñembabi'ú:

—Pe xi nu'ahú, ¿to'o gui mañhú gue go guequi?

Nu'bú ra Pedro bi dadi ne bi 'ñena:

—Nu'i go gue'i grá Cristo xuá pehn'a'i Ajuá pa gui nda.

Ra Jesu bi ma de rá du
(Mt. 16:20-28; Mr. 8:30-9:1)

²¹ Pe nura Jesu bi hñu'mba ra hña'ú gue hinto da xipabi mi to'o'a. ²² Ne bi 'ñembabi: —Nú'a To'o bi e bi Nja'i pe'tsi da thogui ndunthi ya ts'othogui, y ya ndaxjua ndá ne ya ndá gá macja ne ya xahnate de ra ley ma da utsa ne hinda ma da gamfri, ne ma da hyo'ú. Pe rá hñupa ma da yopa nte ma'na'qui de ra du.

²³ Nepú 'mefa bi zofo ra hmuntsja'i xqui munts'ni ne bi 'ñembabi:

—Nu'a tó'o da ne da dengagui pa dua nxadi, odi øt'a nú'a go rá paha sehe, mahyoni 'nara pa ngu 'nara pa da zeta gatho nú'a da 'ñepabi asta rá du, ne dá dengagui. ²⁴ Ngue'a nu'a tó'o ne da su rá te ma da 'bedi, pe nu'a tó'o da unga rá te po rá nguequi, nú'a ma da me'tsa rá te pa nzantho. ²⁵ ¿Te ri muui 'bú 'nara ja'i drá meti gatho ra ximhai y nura ja'i'a da 'medi pa nzantho? ²⁶ Ngue'a

nu'a tó'o da ntsa da ña de guequi ne da ntsa da mangan ma noya, necagui nehe núgui dá e dá nja'i, ma ga mā gue hindí paça'a nu xcrá yopa pengau pa ga nda có rá nsunda ma Dada ne de ya māca ενχε. ²⁷ Xi majuaní dí xi'ahú gue 'ra de gue'ahú guí 'buhúua, hingui ma gui tuhú asta hingui hyanduahú rá nsunda ra Nda de mahets'i.

Bi mpadi rá 'bai ra Jesu
(Mt. 17:1-8; Mr. 9:2-8)

²⁸ Rá hñato ma pa'a de xqui manga ra Jesu njabu, bi bəxa ja 'nara t'ohə pa da 'yapabi Ajuá rá Dada, ne bi zixa ra Pedro, ra Cobo ne ra Xuua. ²⁹ Y de mri ora'a, bi mpadi rá hmi, ha nuyá dutu xi bi t'axqui asta mri huexqui. ³⁰ Y de guehni bi hneca yoho ya 'ñohə mri 'bahni mi ñaui, y go mi gue'a ndu ra Moise ne ndu ra Elía. ³¹ Ne nu'ú xqui go'ma 'nara hyats'i habú mi 'bai, ne mi ña'ú de hanja mi ma da du ra Jesu de guehni ja ra hnini Jerusale. ³² Nura Pedro ne nú'ú mri 'ñoui xi mi tsahma ra t'ahá'ú, pe bi ma ra t'ahá nu mi hyanda nura hyats'i mi hnequi ja ra Jesu, ne bi hyandi mi 'bahni nú'ú yoho ya 'ñohə con gue'a. ³³ Y nú'ú yoho ya 'ñohə de ya mi ma da edi ra Jesu, nu'bú ra Pedro bi 'ñembabi:

—Ma zi Xahnete'i, jxá hño ga 'buhúua! Te guí mā, ga hocje hñu ya zi ja'tsi, 'na pa gue'i, 'na pa ra Moise, ha nu'a ma'na pa ra Elía.

Pe nura Pedro himi padi nú'a mi mā. ³⁴ Y nura ora ts'a mi manga njabu'a, bi zə 'nara guui bi go'ma habú mi 'bai'ú. Y nu mi go'ma ra guui'ú, xi bi ntsu. ³⁵ Nepə de ja ra guui bi nt'ode 'nara noya bi 'ñena njaua:

—Nuni go guehni ma hmāca T'ú. 'Yəhu nú'a da xi'ahúni.

³⁶ Y nu mi uadi bi nt'ode nú'a ra noya, bi hyandi'ú gue ya hənse ra Jesu mi 'baseni, y nu'ú ya hinte bi mā, y nuya pa'ú hinto bi xipabi de nú'a xqui hyandi'ú.

Ra Jesu bi 'yemba 'nara ts'ondahi 'nara ts'ant'ú
(Mt. 17:14-21; Mr. 9:14-29)

³⁷ Rá hyax'a bá cai'ú de ja ra t'ohə, y de guehni bi ma ndunthi ya ja'i pa bá c'a'tsa ra Jesu. ³⁸ Nepə 'nara 'ñohə mi pani ja ra hmuntsja'i bi ña nts'edi ne bi 'ñembabi ra Jesu:

—Xahnete, 'yotca ra mate e gui nutca ts'ú ma t'ú, ngue'a hənseñá dí pe'tsi, ³⁹ y

pe'tsa 'nara ts'ondahi ri japi da mafi, ne da ntani ne da ndu sehe, ne ri japi asta da 'yents'a ra fəgui rá ne. Nts'edi xi ri uni, y xi xá hñei da dəgue. ⁴⁰ Ya dá xipahma ri nxadi da 'yembahma, pe hinxa za xa 'yembabi.

⁴¹ Nu'bú nura Jesu bi 'ñena:

—jNu'ahú 'nagya 'ñagamfrihu ne gyá ts'oja'ihú! jAsta ha'mú ma ga tse't'a ri 'ñajamfrihu!

Nepə bi 'ñembabi nú'a ra 'ñohə:

—Bá tsincau ri t'ú.

⁴² Pe nu mi ts'i'tsua ra Jesu nú'a ra ts'ant'ú, ra ts'ondahi bi fəmi pa ja ra hai ne bi japi bi ntani ne bi ndu sehe. Pe nura Jesu bi 'yenga nú'a ra ts'ondahi, ne 'bestho nú'a ra ora'a bi ñani nú'a ra ts'ant'ú, ne bi yopa dapa rá dada. ⁴³ Y gatho ya ja'i xi bi 'yə de nú'a rá danga ts'edi Ajuá xqui hnequi.

Ra Jesu bi yopa mā de rá du

(Mt. 17:22-23; Mr. 9:30-32)

De nuya pa'ú xi mri 'yə ya ja'i de gatho nú'a xqui 'yot'a ra Jesu, nu'á bi 'ñembabi yá nxadi:

⁴⁴ —'Yəhu xá hño núna ma ga xi'ahú ne oxqui pumfrihu: Nú'a To'o bi e bi Nja'i ma dra da ja yá 'yē ya ja'i pa da 'yot'ua nú'a go da ne'ú.

⁴⁵ Pe nuyá nxadi himbi badi te mri bənga nú'a bi xipabi'ú, ngue'a himi tsa da zo yá mfeni'ú. Ne nu'ú mi tsu da 'yambabi te mri bənga nú'a xqui xipabi'ú.

Nú'a to'o ma'na ma da nja rá nsu

(Mt. 18:1-5; Mr. 9:33-37)

⁴⁶ Nepə nuya nxadi bi madi mri 'ñambabi 'nara ma'na to'o de gue'ú mi ma da ua'a da mā. ⁴⁷ Pe nura Jesu bi batho de nú'a mi beni'ú hangue nu'á bi ma'ta 'nara zi bətsi bi 'ba'ma ja rá hyo'a, ⁴⁸ ne bi 'ñembabi'ú:

—Nu'a tó'o de ma thuhu da numansu 'nara zi bətsi ngu nuna, nugui go ri numansugui, y nu'a tó'o ri numansugui, go ri numansu nú'a to'o bá pencagui. Ngue'a nu'a tó'o hinda 'ñets'i, nú'a go gue'a da ndangui rá nsu.

Nu'ú tó'o hingui utsaguihu, gue'ú 'bui con guecju

(Mr. 9:38-40)

⁴⁹ Nepə nura Xuua bi 'ñembabi'a:

—Ma zi Xahnete'i, stá hanthe 'nara 'ñohə de ri thuhu enga ya ts'ondahi, y nuje stá hacuabihe ngue'a nu'á hingui 'yo con guecju.

⁵⁰Pe nura Jesu bi 'ñembabi'a:

—Oguí haçuahá, ngue'a nu'á tó'o hingui utsaguihá, go rí maxxaguihá.

Ra Jesu bi zai ra Cobo ne ra Xuua

⁵¹De ya mi ma da zø ra pa da yopa mengui ra Jesu pa mahets'i, 'na mfenitho bi gu ra 'ñu bi ma pa Jerusale. ⁵²Ne bi mehna to'o bi 'met'o pa da ma ja 'nara hnini de ra hai Nsamaria pa da hyoni habá da 'ñoxi'á. ⁵³Pe nuya mengu de guehni himbi ne bi umba ntsaya'á ngue'a mri njuá'ñu pa Jerusale. ⁵⁴Pe nu mi baði njabá ra Cobo ne ra Xuua nú'á yoho de yá nxadi, bi 'ñembabi:

—Ma zi Hmu'ihé, çha hinguí ne ga adihu dua çai ya tsibi de mahets'i pa da tsat'a nuna hnini ngu nú'á bi 'yøt'a ndu ra baði Elía?

⁵⁵Mi mangan njabá'á, nura Jesu bi nu'ti ne bi zai bi 'ñembabi:

—Nu'ahá, nixi guí pahá te ma ndáhi guí hanpahá rá ts'edi pa guí mañhú njabá.

⁵⁶Nú'á To'o bá e bi Nja'i, himbá ehe pa da hñacua yá te ya ja'i, nú'á bá ehe pa da pøhobi.

Nepu nu'á bi thogui pa ma'na ra t'úca hnini.

'Raya ja'i to'o mi ne da dena ra Jesu

(Mt. 8:19-22)

⁵⁷Y de guehni má 'ñu 'nara 'ñøhø bi 'ñembabi ra Jesu:

—Ma zi Hmu'i, dí ne ga ten'a'i haburaza guí ma.

⁵⁸Ra Jesu bi daði ne bi 'ñembabi:

—Nuya haho ja yá hñado, ha nuya ts'int's'á ja yá 'bafi, pe Nú'á To'o bá e bi Nja'i otho nixi rá ngu pa habá da ntsaya.

⁵⁹Nepu bi 'ñembabi ma'na ra 'ñøhø:

—Bá ehe ga me pa dua nxadi'i.

Ha nu'á bi daði ne bi 'ñembabi:

—Ma zi Hmu'i, dí ne guí 'raca nsequi ga ma ga agui 'met'o ma dada, nepu ga pengui ga ten'a'i.

⁶⁰Nu'bu nura Jesu bi daði ne bi 'ñembabi:

—Tsopu nú'á xa du da 'ya yá mi'ñagamfriui, pe nu'i bá ehe pa guí ma guí mangan ra hoga noya gue ya xa zøhø ra Ndá de mahets'i pa da nda.

⁶¹Nepu bi 'ñembabi ra Jesu ma'na ra 'ñøhø:

—Ma zi Hmu'i, necagui dí ne ga ten'a'i, pe 'raca nsequi 'met'o ma ga edi ya mengu de ja ma ngu.

⁶²Pe nura Jesu bi 'ñembabi:

—'Bu 'nara uafri heca 'nara the ne da ñegui, nurá the ya hinda ma manjuantho. Njabu nehe nu'a tó'o øt'ua rá 'befi Ajuá ne da beni gatho nú'á bi zogui, hinte ri muui pa ja rá hmanda Ajuá.

10

Ra Jesu bi mehna má hñu'rate ne 'ret'a yá nxadi

¹Nepu 'mefa ra Jesu bi huahna má hñu'rate ne 'ret'a yá nxadi pa bi mehni dega yoho da 'met'o'á pa ja ya hnini habá mi ma da thogui'a. ²Ne bi 'ñembabi:

—Xi majuani dí xi'ahu, xi ndunthi ra sofo pe ts'atho ya xofo. Hangue 'yaphá Ajuá nú'á to'o rá meti ra sofo dua pehna ndunthi ya mefi pa da gu'tsua rá sofo. ³Y nubyá nu'ahu ma ga pehn'a'ihu guí maha ngu ya zi deti madetho de ya mi'ño, hangue xi da nsuhá. ⁴Ne oxqui haxhá ni 'nari buxahá, nixi ri bojahá, nixi ri ponga zesthihá. Ne oxqui 'baihá guí nzenjuatehá 'met'o ja ri 'ñuhá. ⁵Ora guí cøthú ja 'nara ngu guí nzenjuatehá njaua: "Ajuá da jap'ahu pa guí 'buhá te rá 'ñenthó."

⁶Ha nu'bu ya mengu de nura ngu'a ne da 'mú 'nara hoga'mú, nu'bu Ajuá da japi'á ngu gá xiphá. Ha nu'bu hina, Ajuá hinda japi'á. ⁷Nu habá da t'a'ahu ntsaya, ja guí cohni ne nu'á da 'uiñ'ahá, ngue'a 'nara mefi rí 'ñepi da t'umbabi te da zi ne gatho nú'á te honi. Y ja guí 'buthni, oxqui 'yohu dega nengu. ⁸'Bu guí tsøñhú ja 'nara hnini ne da t'a'ahu ntsaya, tsihú gatho nú'á da t'a'ahu. ⁹'Yøthehá ya da'thi nú'á di 'buhni, ne xiphá ya mengu de guehni gue ra Ndá de mahets'i ya xa 'ñepu pa da ndá. ¹⁰Pe nu'bu guí tsøñhú ja 'nara hnini ne hinda t'a'ahu ntsaya, 'bahu habá da 'yøde'ihu ya ja'i de guehni ne guí 'ñemfu'á: ¹¹"Ma ga huathe ma uahe pa da hyø nú'á ra hai xa ncueta de nuna ri hninihá, ngue'a hinxá camfriguihe nú'á stá xi'ahé. Pe pahá xá hño gue ra Ndá de mahets'i ya xa 'ñepu pa da ndá, y nuje ya hindí thahe de ri ts'oquihá." ¹²Dí xi'ahu gue nura pa de ra nthanguenda ma'na ma da ndangui rá castigo nura hnini'a que ra hnini Sodoma nú'á bi huata Ajuá.

Ya hnini dega ts'o'yøde

(Mt. 11:20-24)

¹³¡Huecate'ihú nú'ahu gyá menguhú Corasí, ne nú'ahu gyá me Betsaidahú!

Ngue'a nu'bu ya mengu de ra hnini Tiro ne de ra hnini Sidó xa hyanthmaha nuya milagro xcá hyanthuba, nú'u xa ñobrihma'u de yá ts'oqui ne xa hñehma co ya he dega dumai, ne xa ncoxhma ra 'bospi dega ntsø'mi. ¹⁴ Pe nura pa'a sta thap'ahu nguenda, ma'na ma da ndangui ri castigoha que ra hnini Tiro ne Sidó. ¹⁵ Ha nú'ahu gyá menguhú Ncapernau, guí hu ri muíhu gue rí 'ñep'ahu gui maha mahets'i, pe hina, gue'a nu'ahu ya xa t'ep'ahú pa pa gui maha ja ra nidu.

¹⁶ Nepu bi xipabi yá 'mehni:

—Nu'a tó'o da 'yøde nú'a gui mañhu, go øtcagui, y nu'a tó'o hinda 'yøde nú'a gui mañhu, hingo øtcagui, y nu'a tó'o hingui øtcagui, hingui øta nú'a to'o bá pencagui.

Nú'u hñu'rate ne 'ret'a ya 'mehni bi mengui co ndunthi ra johya

¹⁷ Nepu nu de bá penga nú'u hñu'rate ne 'ret'a yá 'mehni bi zøhø co ndunthi ra johya ne bi 'ñembabi ra Jesu:

—Ma zi Hmu'ihe, asta ya ts'ondahi xa 'yøtcahe, gue'a stá eñhe'u de ri thuhu.

¹⁸ Ha nura Jesu bi 'ñembabi'u:

—Haha, majuañi dá handa ra Satá bá tagui de mahets'i ngu 'nara huci. ¹⁹ Y nugui stá 'ra'ahu ra ts'edi pa gui nethu ya qu'eña ne ya penza, ne pa gui tapabihu gatho rá ts'edi ra ts'ondahi, nsinque te da 'yøt'ahu.

²⁰ Pe ogrí johyahu gue'a xa 'yøt'ahu ya ts'ondahi, johyahu gue'a nuri thuhuhu bí nt'ofu nuni mahets'i.

Ra Jesu xi bi johya co rá ts'edi ra Maça Ndahi

(Mt. 11:25-27; 13:16-17)

²¹ Ra ora'a ra Jesu xi bi johya co rá ts'edi ra Maça Ndahi ne bi 'ñena:

—Ma Dada'i, go grá Nda de mahets'i ne de gatho ra ximhai, dí xøcambeni'i gue'a xcá utuabi ri noya nú'u nja ngu ya zi batsi, y hingui xcá utuabi ya bamhya ne ya nimfeni. Y nú'i ma Dada'i, xcá 'yøt'a njabu gue'a gue'a ri paha'a.

²² Mi uadi bi manga ra Jesu njabu bi 'ñena:

—Ma Dada xa 'yentc'agui gatho ja ma 'ye. Hinto patcagui ma 'mui, hønse Ajuá ma Dada go gue'a patca ma 'mui. Ne hinto patua rá 'mui ma Dada, hønsegui go dí padi, ne nú'u to'o stá huahni pa da badi.

²³ Ne bi mpants'i bi hyanda yá nxadi ne bi 'ñemi 'nambu sehe'u:

—Johyahu gue'a guí hanthú nú'a te dí øt'e. ²⁴ Ngue'a nugui dí xi'ahu gue ndunthi yá 'mehni Ajuá ne ya nda mi 'bui maya'bu mi nehma xa hyanda ngu nú'a guí hanthuba, pe himbi za bi hyant'u, ne mi nehma xa 'yøde ngu nú'a guí øhabya, pe himbi za bi 'yøde'u.

Ra 'bede de 'nara me Nsamaria nú'a bi nja rá nthecatè co rá miqu'eui

²⁵ Nepu de gue'a 'nara xahmate de ra ley bi ma bá c'a'tsa ra Jesu pa da 'yøt'ua 'nara nt'ani pa da nu te da dadi'a, ne bi 'yambabi bi 'ñemi:

—Ma Xahmate'i, ¿te mahyoni ga øt'e pa ga tsudi ra te pa nzantho?

²⁶ Nu'bu ra Jesu bi dadi ne bi 'ñena:

—¿Te manga nú'a xa t'ofu ja ra ley? ¿Te xcá padi de guí he'ti?

²⁷ Nura xahmate de ra ley bi dadi ne bi 'ñena:

—Ena njaua: Maði Ajuá ri Hmu bí 'bu mahets'i con gatho ri mfeni, con gatho ri coraso, con gatho ri ts'edi, ne con gatho ri mui, ne maði ri miqu'eui ne gui su ngu grí nsu sehe.

²⁸ Nepu ra Jesu bi 'ñembabi:

—Gue'a majuañi nú'a xcá ma. Nu'bu gatho gue'a guí øt'e, nu'bu gui tsudi ra te pa nzantho.

²⁹ Pe nura xahmate de ra ley himi ne to da c'a'tsua rá nt'ani, hangue bi yopa 'yambi ne bi 'ñembabi:

—¿To'o ma miqu'e'i'be?

³⁰ Nepu ra Jesu bi dadi ne bi 'ñemi:

—'Nara pa 'nara 'ñøhø mri ne ra 'ñu, xqui 'ñe de Jerusale pa mri ma ja ra hnini Jericó, y de má 'ñu bi daca 'raya dacate, ne bi hñambabi gatho nú'a te mi ha, asta yá dutu bi møcuabi, ne xi bi hna'mbabi'a, ne bi ts'ohni ya mi nedu. ³¹ Nepu de gue'a bi toca bi 'rani 'nara macja ja nú'a ra 'ñu'a, ne nu mi hyandi mi 'beni ja ra nenga'ñu nú'a ra 'ñøhø xqui hna'mbi, nu'bu nú'a bá catatho 'na lado bi thoguitho. ³² Nehe bi 'rani 'nara maste de ra nija nú'u t'embi ya levita, ne'a bi hyandatho nú'a ra 'ñøhø mi 'beni, y nú'a bi cata 'nambu bi thotho nehe. ³³ Nepu ja nú'a ra 'ñu'a bi 'rani 'nara me Nsamaria. Nu mi hyanda nú'a ra 'ñøhø mi 'beni, xi bi huequi. ³⁴ Nepu bi joni bá c'a'tsi, ne bi go'tsuabi ra aceite co ra vinu habu xqui ts'embabi, ne bi du'tuabi. Nepu bi 'yents'a ja rá burru, ne bi zixa asta ja 'nara meso, ne

ja guehni bi su. ³⁵Nepu rá hyax'a ante da ma de guehni nú'a ra me Nsamaria bi hñai yoho ya t'axboja ja rá buxa, ne bi umbabi nú'a ra me meso, ne bi 'ñembabi: "Dí tsoc'aua ts'u nuna 'ñøhø gui su. Y nu'bu gá gasta má ts'u ra boja, nu xcrá yopa pengui ga ju't'a'i."

³⁶Nu mi uadi ra Jesu bi mंगा njabu, bi 'yamba ra xahnate de ra ley ne bi 'ñembi:

—De nú'u hñu ya 'ñøhø, ¿to'o 'na de gue'u mrá miqu'eiu xi majuañi nú'a ra 'ñøhø xqui thaqui?

³⁷Nepu nura xahnate de ra ley bi 'ñembabi:

—Nú'a to'o bi nja rá nthecate de gue'a.

Nu'bu nura Jesu bi 'ñembabi:

—Haha, gue'a mahyoni gui 'yøt'e nehe.

Ra Marta ne ra Maria bi umba ntsaya ra Jesu

³⁸De guehni ra Jesu bi thogui rá 'ñu, nepu bi zonga ja 'nara hnini. Y nuni ja mi 'buhni 'nara 'behña mrá thuhu ra Marta, y nu'a bi umba ntsaya ra Jesu ja rá ngu. ³⁹Ra Marta mi 'bu 'nará cu mrá thuhu ra Maria. Y nu'a bi hñudi de rí ga'ti yá ua ra Jesu pa da 'yøde nú'a mi mañ'a. ⁴⁰Pe nura Marta xi mi ja ndunthi te da mfi ja ra ngu. Ne bi dast'i habu mi 'bu ra Jesu ne bi 'ñembabi:

—Ma zi Hmu'i, ¿hinguí handi gue ma cu bi zogase gatho ra 'befi? Xipabi ts'u da e da maxcagui.

⁴¹Pe nura Jesu bi 'ñembabi ra Marta:

—Marta, xi guí xona ri 'befi ne guí tu ri mui ngue'a ndunthi ri 'befi, ⁴²pe hønse 'nara 'befi mahyoni gui 'yøt'e, ngu nuna hoga 'befi xa huahna ra Maria, y hinda za to'o da hñacuabi.

11

Ra Jesu bi 'ñudi hanja da t'apa Ajuá
(Mt. 6:9-15; 7:7-11)

¹Nara pa ra Jesu bi 'yapabi Ajuá rá Dada ja 'nara luga, y nu de mi uadi'a, 'nará nxadi bi 'ñembabi:

—Ma zi Hmu'i, dí ne gui 'ñutcaguihe hanja ga apabihe Ajuá ngu mi nja ra Xuua mi utuabi yá nxadi hanja da 'yapabi Ajuá.

²Nura Jesu bi 'ñembabi'u:

—Nu de xcrí 'yaphu Ajuá gui 'ñeñhu njaua:

Ma zi Dada'ihe, guí 'bui mahets'i, drá nsunda ri maça thuhu.

Bá ehe gui ndá,

ne dá t'øt'a ri paha nuua ja ra ximhai ngu nú'a bí t'øt'e núbu mahets'i.

³Racje te ga tsihe núbya rapaya.

⁴Ne pungabihe ma ts'oquihe, ngue'a necje dí pumbabihe nú'u to'o xa 'yøtcahe ra nts'o'mui.

Ne oxqui hocje ga øthe ya ts'oqui, ñan-gaguihe de ra nts'o.

⁵Nehe ra Jesu bi 'ñembabi yá nxadi:

—Ma ga mañhu gue 'na to'o pe'tsa 'nará 'nangu ne drá amigo, nepu ngu made ra xuui da ma ja rá ngu, ne da 'ñembabi: "Drá 'ñehe gui 'yøtca ra favo gui hmica hñu ya thuhme, ⁶ngue'a ja núbya bi zøhø ma'na ma amigo xqui 'ñehe de yabu ha othogui te ga umbabi." ⁷Nepu nu'a sta dadi mbo rá ngu da 'ñena: "Hindí honi gui zocagui, ma gosthi ya stá cot'i, ne dí huixa ma batsi, hangue hinguí tsa ga nangui ga 'ra'a'i nú'a guí adi." ⁸Pe nugui dí xi'ahu gue hinda nangui da umbi ngue'a rá amigo, nu'a da nangui da umbi, pe ngue'a ya pa hinda sigui da 'yapa rá t'aha. ⁹Hangue dí xi'ahu, 'yaphu Ajuá nú'a guí hoñhu ne da 'ra'ahu; hyoñhu nú'a te ri 'bep'ahu, ne gui tsudihu; njahu ngu 'nara ja'i bi zøhø 'rota ra gosthi ne bi socuabi. ¹⁰Ngue'a nu'a tó'o da 'yadi, da t'umbabi; y nu'a tó'o da hyoni, da zadi; y nu'a tó'o da 'rota ra gosthi, da socuabi.

¹¹Nu'ahu gyá dadahu, 'bu ri batsihu da 'ya'ahu 'nara thuhme, ¿ha gue gui umfu 'nara do? O 'bu da 'ya'a'ihu 'nara hua, ¿ha gue gui umfu 'nara qu'eña? ¹²O 'bu da 'ya'a'ihu 'nara maço, ¿ha gue gui umfu 'nara penzu? Hina, ¿ngue ha? ¹³Nu'ahu masque gyá 'yøt'ats'oquihe, pe guí pa gui umfu 'nara hoga t'øt'e ri batsihu. ¡Xihma ra Dada bí 'bui mahets'i, nú'a dua penpabi ra Maça Ndahi to'o da 'yapabi'a, ne gatho ma'ra ya hño!

Bi t'embabi ra Jesu gue mi hanpa rá ts'edi ra nda de ya ts'ondahi

(Mt. 12:22-30; Mr. 3:19-27)

¹⁴Nara pa ra Jesu bi 'yemba 'nara ts'ondahi 'nara 'ñøhø xqui japi da ngone. Ne de mi bonga nú'a ra ts'ondahi, 'bestho bi za bi ña nú'a ra 'ñøhø. Ha nu mi hyanda ya ja'i njabu xi bi 'yø'u. ¹⁵Pe 'ra de gue'u bi ñamañu ne bi 'ñena:

—Nuni ra 'ñøhø engu ya ts'ondahi co rá ts'edi ra Beelsebú nú'a ra nda de ya ts'ondahi.

¹⁶ Ha nu ma'ra mi xipabi da 'yot'a 'nara nt'udi de mahets'i, pa da 'ñudi ua xi ma-juani mrá 'mehni Ajuá. ¹⁷ Pe nura Jesu bi batho te mi beni'u, hangue bi 'ñembabi:

—'Bú 'nara hnini da hyegue ne da ntuhnise, nu'bú da nhuata nú'a ra hmanda mi ja. O nu'bú 'nara ngu da ntuhnise ya mengu de ra ngu, hinda za da 'mu 'nadbú'u.

¹⁸ Njabatho nehe, nu'bú ra Satá da ntuhnise ya mits'ondahiui, nu'bú da nhuata gatho rá ts'edi'a. Nugui dí xi'ahú njabu ngue'a guí eñhú gue nugui dí engu ya ts'ondahi co rá ts'edi ra Beelsebú ra ndá de ya ts'ondahi.

¹⁹ Pe nu'bú gue'a gra øt'e, nu'bú xi ri 'meh-nihú, ¿con te ma ts'edi engu ya ts'ondahi? Nú'ú go dá xi'ahú'u. ²⁰ Nugui dí engu ya ts'ondahi pe co rá ts'edi Ajuá, hangue pahu gue nura Ndá de mahets'i ya xa zøhø pa da ndá.

²¹ Nu'bú 'nara 'ñøhø xi o rá ts'edi ne ri hñá yá arhma pa ri su rá ngu, nu'bú 'be'tsa xá hño nú'a te pe'tsa ja rá ngu. ²² Pe nu'bú da zøhø ma'na ra 'ñøhø ma'na di o rá ts'edi que gue'a, nu'bú da ntate nú'a bi zøhø ne da hñambabi gatho yá arhma nú'u mi hu rá mui da mats'i, ne da bepabi gatho nú'a di pe'tsa ja rá ngu pa da jameti'a ne da hyecuabi ma'ra.

²³ Nu'a tó'o hingui 'bui con guequi, gue'a ri contragui, ne nu'a tó'o hingui faxqui ga munts'a ya gamfri, go gue'a xani.

Ra Jesu bi ma 'nara 'bede de ra ts'ondahi bi mengui

(Mt. 12:43-45)

²⁴ Nu'bú 'nara ts'ondahi da bonga de ja 'nara 'ñøhø da 'ño habøraza ja ra mbonthe hongu ra tsaya, pe nu'bú de guehni hindua tsudi habu, nu'bú da beni ne da 'ñena: "Pøde ga yopa pengui habu ndui 'bui." ²⁵ Ha nu stua yopa pengui e da zudi nú'a ra 'ñøhø habu mbi 'bui, da zøtua rá mfeni di nja ngu 'nara ngu nú'a xa thoqui xi xá hño, xa 'bast'i ne xi strá nt'axi da zudi, pe hinto di 'buhni. ²⁶ Nepu nú'a ra ts'ondahi'a da ma dua tsi má yoto yá mits'ondahiui ma'na strá nts'o que gue'a, y da zøhø da yat'a gatho ja rá mfeni nú'a ra 'ñøhø y ja da 'muhni ri gatho'u, y njabu nú'a ra 'ñøhø'a ma'na da ts'ocua rá mfeni que rá mudi.

Xa njapi nú'u to'o øtuabi rá noya Ajuá

²⁷ Ts'a mi ñá njabu ra Jesu, 'nara 'behñá mi 'buhni bi ñá nts'edi ne bi 'ñena:

—¿Xi njapi nú'a ra 'behñá de habu gá 'bui, ne bi tede'!

²⁸ Pe nura Jesu bi dadi ne bi 'ñena:

—¿Ma'na xa njapi nú'u to'o øtuabi rá noya Ajuá ne øt'e nú'a ma!

Ya ts'oja'i adi 'nara nt'udi

(Mt. 12:38-42; Mr. 8:12)

²⁹ Ya ja'i 'yo mri munts'i gatho ja rá nthet-s'i ra Jesu, nepu nú'a bi 'ñembabi'u:

—Ya ja'i de nuya pabya xi ya ts'oja'i, hangue adi 'nara nt'udi ga utuabi pa da badi ua xi xuá pencagui Ajuá. Pe nú'a ra nt'udi adi'u hinga ma ga utui, hønse nda'a da t'utuabi, nú'a ra nt'udi de ra badi Joná.

³⁰ Ngue'a nú'a bi tho ra Joná nú'bú mi dut'a 'nara dahua ne ja bi gohni hñu pa, mi gue'a 'nara nt'udi pa ya me Ninive gue ra Joná go mrá 'mehni Ajuá. Njabu nehe Nú'a To'o bi e bi Nja'i ma da 'mui hñu pa mbo ra hai, y nú'a go gue'a 'nara nt'udi da t'utuabi nú'u ya ja'i 'bui mapaya. ³¹ Nu stí zø ra pa de ra nsuca uenda, nura pa'a ra 'behñá nú'a mrá ndá de ra hai Arabia ma da 'mai ja rá thandi nú'a to'o ma da hñanga nguenda pa da ñapabi nú'u ya ja'i 'bui mapaya. Ngue'a nura 'behñá'a masque xi mi yabu rá hai pe bá ehe e bi 'yøde nú'a ra mfaði mi pe'tsa ndu ra Salomó. Pe 'bucua 'na ma'na ra dangui rá nsu que ra Salomó, pe masque njabu hinxa ne to'o xa 'yøde nú'a ma. ³² Nehe nura pa de ra nsuca uenda nú'u ya me Ninive ma da 'mai ja rá thandi nú'a to'o da hñanga nguenda pa da ñapabi nú'u ya ja'i 'bui mapaya. Ngue'a nú'u ya me Ninive ngu mi 'yøde nú'a bi mangua ra badi Joná de nú'a xqui manga Ajuá, nu'bú nú'u bi dama ñobri 'bestho. Pe 'bucua 'na ma'na ra dangui rá nsu que ra Joná, pe masque njabu hinxa ne to'o xa 'yøde nú'a ma.

Ra ñot'i de ma ndo'yohu

(Mt. 5:15; 6:22-23)

³³ Jo'o 'nara ja'i to'o da tsøgue 'nara ñot'i ne da 'ñagui, o da ye'mba 'nara caho. Nu'a da 'yot'e, da tøta habu da tøte, pa da yot'a gatho mbo ra ngu pa di handi nú'u to'o da yat'i. ³⁴ Nuri dahú gue'u ngu 'raya ñot'i de ri ndo'yohu. Nu'bú ri dahú xá hño, guí hanthú habu guí 'yohu, pe nu'bú ri dahú hingui ho, hingui hanthú habu guí 'yohu. Njabu ri mfenihe nehe, 'bu 'bui xá hño, nu'bú da za guí 'yohu xá hño ja ra ñot'i, pe nu'bú hingui 'bui xá hño, hinda za guí

'yohu xá hño ngue'a guí 'bahu ja ra 'bexuui.
³⁵ Hangue 'yøthu 'nara ts'edi pa da 'mui xá hño ri mfenihu pa da za guí 'yohu xá hño ne hingui 'bahu ja ra 'bexuui. ³⁶ Nu'bu ri mfenihu 'bai xá hño, nu'bú guí 'yohu ja ra hoga ñot'i ne guí pahu habu guí 'yohu, ngue'a ri mfenihu nja ngu 'nara ñot'i ri yot'a ri 'ñuhu.

Ra Jesu bi ma de yá ts'o'befi ya fariseo ne ya xahnate de ra ley

(Mt. 23:1-36; Mr. 12:38-40; Lc. 20:45-47)

³⁷ Nu mi uadi bi manga njabu ra Jesu, 'nara fariseo bi zits'i pa da ñungüi ja rá ngu. Y nu mi zoni bi yut'i'u, ha nura Jesu bi hñudi 'bestho ja ra mexa. ³⁸ Ha nura fariseo xi bi 'yø mi hyandi gue ra Jesu himbi nxu'ye 'met'o pa bi ñuni ngu myá nzai'u. ³⁹ Nu'bu nura Jesu bi 'ñembabi'a:

—Nu'ahu fariseohu guí njahu ngu ra xut'a vaso ne ra xut'a manza, xquí hõnse møte ha nu mbo xi rá nts'o. Nu'ahu guí ne guí pønga ri hmihu ja yá thandi ya ja'i, pe oda ri mfenihu ra nthate ne ra nts'o'mui.
⁴⁰ ¡Nagyá 'bemfenihu! ¿Ha hingui pahu gue Ajuá go gue'a bi hyoca maxøgue rá 'bai ra ja'i, de thi rá ndo'yo ne de mbo rá mfeni? ⁴¹ Bá faxhu ya hyoya con gatho ri muihu, y njabu ha, da hnequi gue xá nt'axi ri mfenihu.

⁴² ¡Huecate'ihu nu'ahu fariseohu ngue'a ma xi dra castiga'ihu! Ngue'a guí 'uecju 'ret'a de ra bexo pa Ajuá de nú'a guí pahu de ra xac'ri ne ra ruda ne gatho ma'ra ya ndapo nú'u hints'u ri muui ndunthi, pe nura hño hingui ø'tuahu ri miq'u'eihu, nixi otho ri hmatehu con Ajuá. Xá hño guí umfu Ajuá nú'a ri 'ñepabi de ya t'øt'e guí pahu, pe ma'na mahyoni hingui pumfrihu guí 'yøthu nzantho ra hño ne guí pe'tshu ra hmate co Ajuá.

⁴³ ¡Huecate'ihu nu'ahu fariseohu ngue'a ma xi dra castiga'ihu! Ngue'a nzantho guí ne guí hñuhu ja ya hoga hudi dega nsu ja ya nija, ne nzantho guí nehá dra zenjua'ihu co ndunthi ra t'equ'eij ja ya tai.

⁴⁴ ¡Nú'ahu gyá xahnatehu de ra ley, ne nú'ahu gyá fariseohu, 'nagyá yohmihu! ¡Huecate'ihu ngue'a ma xi dra castiga'ihu! Ngue'a nu'ahu guí ts'ocuahu yá mfeni ya ja'i, guí njahu ngu ya nt'agui hingui hnequi, ha 'rani ya ja'i maña de gue'u pe nixi padi'u tengu rá nts'o mbo.

⁴⁵ Nepu bi dadi 'nara xahnate de ra ley ne bi 'ñembabi ra Jesu:

—Ma Xahnate'ihe, ora guí ma njabu, guí ñama'ñu de guecje nehe núje dyá xahnatehe de ra ley.

⁴⁶ Pe nura Jesu bi 'ñembabi'a:

—¡Huecate'ihu nu'ahu gyá xahnatehu de ra ley ngue'a ma xi dra castiga'ihu nehe! Ngue'a guí japhu ya ja'i da 'yøt'a 'raya t'øt'e nú'u hingui tsa da 'yøt'e, pa guí eñhu gue njabu da za da denba rá ley Ajuá, ha nu'ahú nixi guí øtuahu nurá ley'a, ja ra uenda guí tutuahu ya ja'i 'nara 'bats'i xi rá hñu y ni ts'u hingui faxhu da ndude.

⁴⁷ ¡Huecate'ihu ngue'a ma xi dra castiga'ihu! Ngue'a guí yopa hocuahú yá pantyo ndu yá 'mehni Ajuá nú'u bi hyose ndu ri xitahu. ⁴⁸ Njabu ri hnequi gue guí tenbathohu yá 'mui ndu ri xitahu, ngue'a nú'ú go gue'u bi hyo nuya 'mehni'u, ha nu'ahu go guí yopa hocuahú yá pantyo, hangue ri hnequi gue 'nada ri mfenihu co ndu ri xitahu.

⁴⁹ Hangue sehe Ajuá go gue'a xqui 'ñena co rá danga mfadi'a: “Nú'ú ma ga penpa ma 'mehni nú'u da manga ma noya, pe 'ra de gue'u ma da hyo'u, ha nu ma'ra ma da utsa'u.” ⁵⁰ Hangue nuya ja'i 'buibya, Ajuá ma da hñá'mba nguenda'u de gatho yá maça ji yá 'mehni Ajuá xa mñani desde bi mudí ra ximhai, ⁵¹ desde ra Abé asta ra Sacaría nú'a bi tho mbo ra ndanija guetbu ja ra ata. Hangue nugui dí xi'ahu gue Ajuá ma da 'yambabi nú'u ya ja'i 'bai mapaya de nú'u ya hoja'i xa tho.

⁵² ¡Huecate'ihu nu'ahu gyá xahnatehu de ra ley ngue'a ma xi dra castiga'ihu! Ngue'a go ose ri 'yehu rá mfadi de ra maça noya, pe nu'ahú ni guí hophu ma'ra to'o da nehma da badi, ha ni gue'ahu hingui ne guí pahu.

⁵³ Nu mi uadi bi manga njabu ra Jesu, ya xahnate de ra ley ne ya fariseo xi bi bø yá cue con gue'a, nepu bi mudí'u xi bi 'yøt'ua ndunthi ya nt'ani, ⁵⁴ ngue'a mi ne xa 'yøde'u da ñama'ñu'a pa njabu xa za xa ñapabi'u.

12

Jamasuhu de ya ts'o nt'udi de ya fariseo ya yohmi

¹ Nepu de gue'a bi munts'a ya 'motho gá ja'i, y co yá ndunthi'u mri net'ase 'na ngu ma'na. Y nura Jesu bi mudí bi zofo 'met'o sehe yá nxadi ne bi 'ñembabi:

—Jamasuhu de yá ts'o nt'utuete ya fariseo, ngue'a nu'ú xi ya yohmi, ne yá nt'utuete nja ngu ra nzoi tsini. ²Pe ma da zø ra pa da fátuabi yá nt'utuete gue xá nts'lo, ngue'a gatho nú'a t'aguibya, 'nara pa ma da hnequi, ne gatho nú'a t'øt'e mant'aguibya, ma da zø ra pa da fadi. ³Hangué nugui dí xi'ahú gue gatho nú'a guí mañhú mant'agui, 'mefa ma da fadi haburaza, y gatho nú'a guí mañhú dega njone 'nambu, nu'á ma da hma nts'edi pa da nt'øde haburaza.

To'o mahyoni gui tsuhú

(Mt. 10:28-31)

⁴Nepu ra Jesu bi 'ñembabi'á:

—Nú'ahú guí 'yohú con guequi, oxqui tsuhú nú'a to'o da ne da hñac'a ri tehú ne 'mefa ya hinda za te da 'yøt'a'ihú. ⁵Nugui dí xi'ahú, gue nu Ajuá hønse go gue'a mahyoni gui tsuhú'a, ngue'a nu'á da za da hñac'a ri tehú, ne pe'tsa ra ts'edi pa da mehn'ahu ja ra nidu nehe.

⁶Ya zi ts'int's'ú hints'ú ri muui asta 'ba cut'a por ngudmi, ¿ha ngue ha? Masque nu'ú hin muui ndunthi, pe Ajuá hinhya'mú ri pumfri ni 'na de gue'ú. ⁷Xihma'ihú, gue asta ri stahú Ajuá padi ri hangu'ú. Hangué ogui tsuhú, ngue'a ma'na gri muuihú que nuya ts'int's'ú.

Nú'ú to'o damajuani de ra Jesu ja yá thandi ya ja'i

(Mt. 10:32-33; 12:32; 10:19-20)

⁸Ne dí xi'ahú gue gatho nú'ú to'o ma da manga ja yá thandi ya ja'i gue xa gamfrigui, necagui ma ga manga ja yá thandi yá enxe Ajuá gue majuani xa gamfrigui. ⁹Pe nu'ú tó'o tsu ne cøngagui ja yá thandi ya ja'i, necagui ma ga ma ja yá thandi yá enxe Ajuá gue nu'ú hinstá padi.

¹⁰Nu'á tó'o da ñama'ñú de Nú'a To'o bi e bi Nja'i, Ajuá da pumbabi; pe nu'á tó'o da ñama'ñú de ra Maca Ndahi, nu'á hinda pumbabi'a.

¹¹Nu sta ts'ix'ahú ja yá nija'ú o ja yá thandi ya nzaya o ja ma'ra ya ndá de ya hnini, oxqui tu ri muihú nda'a ma gui thadihú, nixi oxqui beñhú 'met'o nda'a ma gui mañhú, ¹²ngue'a nura ora gui ñahú, rá Maca Ndahi Ajuá ma da 'ñu't'ahú nda'a ri 'ñepi gui mañhú.

Jamasuhú de ra nc'at'abojá

¹³Nepu 'na de nú'a ra hmuntsja'i bi 'ñembabi ra Jesu:

—Ma Xahnate'i, xipa ts'ú ma cu da 'racagui nú'a rí 'ñepqui de nú'a bi zogahe ndu ma dadahe.

¹⁴Pe nura Jesu bi 'ñembabi'a:

—Xi'a'i, ¿pa te guí xiqui njabu? ¿Xi to'o xa hñuxcaguiga dega nzaya o dega hyeca hai?

¹⁵Nehe bi 'ñena:

—Jamasuhú pa hingui hyøcuañú yá hño ra ximhai ne gui ne gui pe'tshu'ú, ngue'a hingue po ya hño de ra ximhai ma da nja rá te ra ja'i.

¹⁶Nepu bi xipa 'nara 'bede nú'a ra hmuntsja'i, ne bi 'ñembabi:

—Mi 'bui 'nara 'ñøhø xi mi pe'tsa ndunthi yá hño, y nuyá hai nehe bi unga 'nara dangá sofo. ¹⁷Nepu nú'a ra 'ñøhø bi 'ño rá mfeni ne bi 'ñena: “¿Te ga øtbya gue otho habú ga pe'tsa gatho ma sofo?” ¹⁸Y nu'á bi beni ne bi 'ñense: “Ya dí padi te ma ga øt'e, ma ga yø'ta nuyú ma troha, ne ma ga hoca ma'ra ma'na dya dangui, ne ja ga utni gatho ma sofo ne gatho nú'a ma'na te dí pe'tsi. ¹⁹Y nu xcrá juadi ga pe'tsni gatho, nu'bú ga embabi ma te: Nubyá ha, jani gatho nú'a te gui hyoni pa ndunthi ya jeya da 'ñepu. Nubyá da za gui ntsaya, gui ñuni, gui ntsithe, gui johya ndunthi.” ²⁰Pe Ajuá bi 'ñembabi nú'a ra 'ñøhø: “'Nagrá 'bemfeni, nubyá dí nxuui ma gui tu, y gatho nú'a guí pe'tsi, ma gui tsopu nixi gui padi pa to'o.” ²¹Njabutho nehe nú'a to'o xa munts'a ndunthi yá hño pa gues'e'a, pe nu sta du, ma da hño ya rá thandi Ajuá.

Ajuá ri su gatho yá batsi

(Mt. 6:25-34)

²²Nepu ra Jesu bi 'ñembabi yá nxadi:

—Nubyá dí xi'ahú, ogui tu ri muihú de nú'a te gui tsihú nixi nú'a te gui hyehú.

²³Ngue'a nuri tehú ma'na ri muui que ra hñuni, ha nuri ndo'yohú ma'na ri muui que ra he. ²⁴Hyanthú ya ca, nu'ú hingui pot'i nixi xofo, nixi otho yá troha, pe Ajuá go gue'a ri 'uini'ú. ¿Pe nu'ahú ma'na gri muuihú que ya ca, ne ma'na gri muuihú que nu'araza ya ts'int's'ú! ²⁵¿To'o 'na de gue'ahú nú'a da hñuxa má ts'ú rá hñets'i de rá ts'edise? Ni 'na hinda za da 'yøt'a njabu. ²⁶Nu'bú ¿hanja guí tu ri muihú po ma'ra ya t'øt'e de ri tehú?

²⁷Hyanthú ya ðoni hanja gra nhye. Nu'ú hingui het'i nixi pe ma'na ra 'befi, pe ma'na ri hnequi mahotho que yá hoga he ra ndá

Salomó masque mri hñe mahotho'a. ²⁸ 'Bú Ajuá heta ya ndápo nú'a 'ba ja ra mbonthi da ndombya, ne rixudi dra c'u'tsi ne dra ts'at'i, xi nu'ahú, ¿hanja hinguí camfrihu gue Ajuá ma'na da h'e't'ahú que gue'u? ²⁹ Hangué odi oda ri mfenihu nú'a te gui tsihu ne nú'a te gui hyehú, ne odi tu ri muihu nú'a te ri 'be'a'ihu. ³⁰ Ngue'a gatho nú'u ya ja'i hingui camfri, nzantho oda yá mfeni nú'a te da zi ne te da hye, ne tu yá mu'ú 'bú te 'bepabi. Pe ri Dadahú nú'a bí 'bú mahets'i, nu'á padi xá hño te gatho ø't'ahú ra 'bedi. ³¹ Nu'ahú, nu'á gui 'yøthú, 'met'o hyoñhú hanja da za gui 'buhú xá hño ja rá hmanda Ajuá, y nu'á da 'ra'ahú gatho nú'a te gui hyoñhú.

*Pe'tsa ri hño hu nuni mahets'i
(Mt. 6:19-21)*

³² Ma zi t'uca taxo deti'ihu, ogui tsihu nú'a te da 'be'a'ihu, ngue'a Ajuá ri Dadahú go gue'a rá paha pa gui 'buhú ja rá hmandá'a, ne nu'á ma da su'a'ihu. ³³ Hangué pahú gatho nú'a guí pe'tshú, ne hyecuabihu ya hyoya, njabú gui ø't'a ri 'me'tsihu nuni mahets'i nú'a hinhyá'mú da thegue nixi da ts'oqui, ne nuni hinda za da yut'a ya be pa da bep'ahú, nixi ya zu'ue hinda zip'ahú nú'a xcá pe'tshú. ³⁴ Ngue'a habú ja ri 'me'tsihu, ja guehni oda ri mfenihu.

*Hñocjú ne ndø'mhú ngu 'raya hoga
'bego*

³⁵⁻³⁶ Hñocjú ne ndø'mhú. Njahú ngu 'raya hoga 'bego di zø yá ñot'i ne tø'ma yá hmu sta menga ja 'nara ngo dega nthati, ha nu sta gant'a ra gosthi, nu'ú 'bestho da xocubabi. ³⁷ Ma da johya ndunthi nú'u ya 'bego di nuhu sta zø yá hmu. Nugui dí xi'ahú gue nura hmu'a da mø ra mexa ne da 'ñei da 'uini. ³⁸ Masque 'bú da zøhø made ra xuui o ante da hyats'i, ma da johya ya 'bego nú'u da ts'údi di nuhu. ³⁹ Nehe dí xi'ahú, 'bú 'nara ja'i di pahmá ha'mú da zøhø ra be ja rá ngu, nu'ú nura ja'i'a hinda 'ñahá, di su rá ngu pa hinda hyopabi ra be da yut'i da bepi. ⁴⁰ Hangué ne'a'ihu ndø'mihú, ngue'a nú'a ra pa nixi gri beñhú, gue'bu xri thámfrihu ma dua yopa pengui Nú'a To'o bi e bi Njá'i.

*Ra hoga 'bego ne ra ts'o'bego
(Mt. 24:45-51)*

⁴¹ Nepu ra Pedro bi 'yambi ne bi 'ñena:

—Ma zi Hmu'i, xi nuna 'bede ja juadi gá ma, ¿ha gue hønse pa guecje, o pa gatho ya ja'i?

⁴² Nepu ra zi Hmu Jesu bi 'ñena:

—Xi 'nara hmu de 'nara ngu, 'bú da bøni da ma, ¿to'o da zocuabi rá 'befi pa da su ne pa da 'uimba gatho yá mefi? Da zocuabi 'nara hoga 'bego nú'a pa da su gatho, ¿ha ngue há? ⁴³ Xi da johya nú'a ra 'bego nu sta zø rá hmu di ø't'a gatho ngu nú'a xqui zocuabi. ⁴⁴ Majuani dí xi'ahú, gue nú'a ra hmu ma da hñuxa nú'a ra hoga 'bego pa da supa gatho nú'a di pe'tsa ja rá ngu. ⁴⁵ Pe nu'ú nú'a ra 'bego to'o bi ts'oqui pa da supa rá 'befi rá hmu, da beni gue hi'me dua penga rá hmu, nepu nu'á da mudi da na'mbabi yá mi'bégoui ne ya 'behñá nú'u ri 'mego pa da 'uinga ya mefi, y nu'á go xi dri ñuni ne dri nti. ⁴⁶ Ha nurá hmu da zøhø nú'a ra pa'a hindi tø'mi. Nu'ú nura 'bego'a ma da castiga rá hmu ngu ma da ncastiga nú'u ma'ra ya ts'o'bego.

⁴⁷ Nu'a ra 'bego padi xá hño nú'a rá hne rá hmu, ne hinda 'yøt'e, nú'a xi dra castiga co ya mfei. ⁴⁸ Pe nu'a ra 'bego hindi padi xá hño tengu rá 'befi rá hmu, ne hinda mefi xá hño, dra castiga pe hinga ndunthi ngu nú'a ma'na. Ngue'a nu'a tó'o da t'ent'ua rá 'ye ndunthi ra 'befi, go gue'a ma'na ma da thá'mba nguenda. Ne nu'a tó'o da t'umbabi ndunthi pa da su, gue'a nehe ma da t'ambabi ndunthi.

*Po rá ngue ra Jesu ma da hyegue ya ja'i
(Mt. 10:34-36)*

⁴⁹ Nugui ngue'a stuá ehe nuua ja ra ximhai, ma da nja ya nt'atsate ne ya hegue po rá nguecagui, ne dí ne da njabú 'bestho. ⁵⁰ Ne nugui pe'tsi ga thogui ndunthi ya ugui ne ya ts'othogui, ne dí ne da njabú 'bestho. ⁵¹ Guí hu ri muihu gue ngue'a stuá ehe hinda ma da nja ra tuhni ja ra ximhai. Hina, ngue'a por guequi ma da nja ya hegue ne ya tuhni. ⁵² Desde núbya pa dí 'ñepu, 'bú 'nara 'mui di 'bui cut'a dya mengu, nu'ú ma da ntunse ne da hyegue po rá nguequi; 'bú di 'bai hñu nú'u hingui camfrigui, da utsa nú'u má yoho camfrigui, ha nu'bu di 'bú yoho nú'u hingui camfrigui, da utsa nú'u má hñu. ⁵³ Ya dada da utsa yá t'ú, ha nuya t'ú da utsa yá dada. Ya nana da utsa yá t'ixu, ha nuya t'ixu da utsa yá nana. Nuya suegra

da ʉtsa yá ts'ihue, ha nuya ts'ihue da ʉtsa ya suegra.

Ya nt'udi de te bra 'ñehe

(Mt. 16:1-4; Mr. 8:11-13)

⁵⁴Nehe ra Jesu bi 'ñembabi ya ja'i:

—Ora gui hyanthũ da njũxa ya guui lado yũhyadi, 'bestho guí eñhũ gue ma da 'uaj, y majuañi da 'uaj. ⁵⁵Ora da mũdi ya panthi, guí eñhũ gue ya ma da zø ra pahyadi, y majuañi ya ma da njabu. ⁵⁶'Nagyá yohmihũ! 'Bestho guí huxhũ nguenda nú'a ma da nja ngue'a guí hanthũ nú'a ri hnequi ja ra ximhai ne mahets'i, pe çhanja hingo guí huxhũ nguenda de nú'u ya nt'udi ri hnequibya pa gui pahmañh to'ogui?

Cohũ 'nara cohi co ri ncontrahu

(Mt. 5:25-26)

⁵⁷çHanja hinguí beñhũ de sehe'ihũ nda'a xá hño gui 'yøthũ y nda'a hina? ⁵⁸Nu'bu 'na to'lo da zix'a'i pa ja ra ts'ũtbi, nu xcri 'yohũ ja ra 'ñũ, 'ramanu gui cohui 'nara cohi de grí yosehũ, pa njabu ya hinda zix'a'i ja ra nzaya, ngue'a nu'bu gui tsøñhũ ja ra nzaya, nu'á da 'bepa ra polecia da zix'a'i, ha nú'a ra polecia ma da go'a fadi. ⁵⁹Y de guehni hinguí pøni asta hingui jut'i gatho nú'a gri tu.

13

Mahyoni gui ñobrihũ de ri ts'oquihũ

¹De nuya pa'u bi zønga 'raya ja'i habũ mi 'bũ ra Jesu pa bi xipabi gue ra Pilato xqui hyo 'raya me Galilea. Nú'u ya me Galilea xqui zønga Jerusale pa da hyo 'raya mbo'ni dega hñã'ti pa Ajuá, nepũ nura Pilato bi manda da tho'u, y nuyá ji'u bi nthants'ui yá ji ya mbo'ni. ²Y nura Jesu bi 'ñembabi:

—çHa guí hu ri mũihũ bi t'ø'tuabi njabu nú'u ya ja'i ngue'a ma'na myá 'yøt'ats'oqui que ma'ra ya me Galilea? ³Hina. Pe nu'bu nú'ahũ nehe hingui ñobri de ri ts'oquihũ, ne'ahũ ma gui 'medihũ nehe ngu bi 'medi'u. ⁴Xi nú'u 'ret'amahñato ya ja'i bi ze'ma ra torre de Siloé, çha guí hu ri mũihũ gue ma'na myá 'yøt'ats'oqui'u que gatho ma'ra ya me Jerusale? ⁵Hina, pe nu'bu hingui ñobrihũ de ri ts'oquihũ, gatho ma gui 'medihũ nehe ngu bi 'medi'u.

Ra 'bede de 'nara 'bai gá igo nú'a himbi nøgue yá fruta

⁶Y ra Jesu bi xipa 'nara 'bede ya ja'i ne bi 'ñembabi:

—'Nara 'ñøhø mi pe'tsa 'na 'bai ra igo ja rá uq'obxi, y 'nara pa bi ma bá c'a'tsi ua di tøgue yá fruta, pe hinte bi zadi. ⁷Nepũ nú'a ra me uq'obxi bi 'ñembabi nú'a rá mefi mi mpe ja ra uq'obxi: “Dí ne gui tseca nuna ra 'bai gá igo, ngue'a ya hñũ njeya stá ehe dí handi ua di tøgue yá fruta, pe hinte stá tsudi. Hangue çpa te hønse xa hñanga ndunthi ra hai habũ 'bai, ne hinte ri uni?” ⁸Nepũ bi 'ñenga nú'a ra mefi dega uq'obxi: “Pøde hina, hinga tsecjũ, ma ga fønba ra hai ne ga ʉ'ti. ⁹Xamã njabu da unga yá fruta, pe nu'bu hinda uni, nu'bú ha, ga tsecjũ.”

'Nara pa dega tsaya ra Jesu bi 'yøthe 'nara 'behñã mrá nc'ostha

¹⁰Nepũ 'nara pa dega tsaya ra Jesu mi 'bũ ja 'nara niçã mi xahna ya ja'i. ¹¹Ne mi 'bũhni 'nara zi 'behñã mi hñeni, ya mi pe'tsa 'ret'amahñato njeya mi njabu. 'Nara ts'onðahi xqui japi da nc'ostha, nixi himi tsa da juanga rá ndo'yo ni 'na tui. ¹²Nu mi hyandi ra Jesu bi zofo ne bi 'ñembabi:

—Naná, nubyá ya xcá ñani de ri hñeni.

¹³Nepũ nú'a bi hñuxa yá 'ye ja ra zi 'behñã, y nú'a ra ora'a 'bestho bi za bi juanga rá ndo'yo xá hño, ne bi mũdi bi xøcambeni Ajuá. ¹⁴Pe nura ndã de ra niça bi bø rá cue ngue'a ra Jesu bi 'yøthe nú'a ra zi 'behñã ha mrá pa dega tsaya ra pa'a, ne bi 'ñembabi ya ja'i:

—Dí pe'tshũ 'rato ma pa pa ga mpefihũ. Y nú'u ya pa'u 'bũ tsu'ahũ ya hñeni, ua ehũ pa da t'øthe'ihũ. Oxqui ma go gui ehũ nú'u ya pa dega tsaya pa da t'øthe'ihũ.

¹⁵Nepũ ra Jesu bi dadi ne bi 'ñembabi:

—'Nagyá yohmihũ, çha gue hinguí xo'thũ ri ndamfrihũ o ri burruhũ pa gui tsixhũ da ntsithe masque ra pa dega tsaya? ¹⁶Ha nuna zi 'behñã xqui 'ñehe desde yá ja'i ndu ra Abrá, ha ra Satá xa japi xa hñeni ya ø'ta 'ret'amahñato njeya, çha gue hiní 'ñepabini da t'embabi nú'a pe'tsni masque ra pa dega tsaya?

¹⁷Y nu mi mangu njabu ra Jesu, gatho nuyá ncontra mi 'bũhni bi me'tsa yá tsa de nú'a bi mañ'a. Pe nu ma'ra ya ja'i mri xøcambeni Ajuá nu mi hyanda ya dangã t'ø'te mi ø'ta ra Jesu.

Ra 'bede de ra nda dega mostasa

(Mt. 13:31-32; Mr. 4:30-32)

¹⁸Nehe bi 'ñena ra Jesu:

—Ma ga xi'ahũ 'nara 'bede ri nhyecuauí rá hmanda Ajuá. ¹⁹Nu'á nja ngu 'nara zi nda dega mostasa nú'á da mot'a 'nara 'ñhø ja rá huahi. Y nu'á da nte xi dra dangui ngu 'nara 'bai gá za, y asta ja da hyocni yá 'bafi ya ts'int's'u.

Ra 'bede de ra nzoi
(Mt. 13:33)

²⁰Nehe bi 'ñena ra Jesu:

—Ma ga xi'ahũ ma'na ra 'bede ri nhyecuauí rá hmanda Ajuá. ²¹Nurá hmanda Ajuá ri nhyehui ra nzoi nú'á bi mant'a 'nara 'behña co ngu 'nate kilo ra arina pa da hyoca ya thuhme. Bi mant'i xá hño asta xi bi ntsini gatho ja ra arina, masque mi 'na zi tui ra nzoi.

Ra ts'i'ma gosthi
(Mt. 7:13-14, 21-23)

²²Ha nura Jesu bi sigui rá 'ñu pa rí ma Jerusale. Bi thogui ja 'raya danga hnini ne ya t'luca hnini pa mi xahna ya ja'i. ²³Y 'nara ja'i bi 'yambabi ne bi 'ñembi:

—Ndada, ¿ha gue 'na tui ya ja'i nú'u ma da mpøhø?

Ha nu'á bi 'ñembabi:

²⁴—'Yøt'a ra ts'edi gui cõt'a ja ra ts'i'ma gosthi nú'a rí ma pa ja ra te pa nzantho. Nugui dí xi'a'i, gue ndunthi di nehma da yæt'ini, pe ya hinda za. ²⁵Nja ngu de stí got'a ra gosthi nú'a to'o rá meti 'nara ngu, njabu nu'ahũ 'mefa ja gri ganthmahũ ne gri eñhu: “Ma zi Hmu'ihe, xogaha ra gosthi.” Pe nu'á ma da ðadi ne ma da 'ñen'ahũ: “Hindí pa'a'ihũ, nixi dí paði habũ gyá menguhũ.”

²⁶Nepũ nu'ahũ ma gui 'ñembabihũ: “¿Hanja hingui paçe? gue ndrĩ ñuñhu ne ndrĩ ntsit'ehũ, ne ja ma hninihe go gue'i gá 'ñutcahe ri noya.” ²⁷Pe nu'á ma da 'ñen'ahũ: “Dí xi'ahũ gue hindí pa'a'ihũ, nixi dí paði habũ xqui 'ñehũ. Rí maha de guecua, gatho nú'ahũ gyá 'yøt'ats'oquihũ.” ²⁸Y ra ora'a ja guehni ma gui nzonihi ne ma xi da du ri muihi ndunthi nu xcrí hyanthũ ndu ri mudí xitahũ ra Abrá, ra ra Isaac, ne ra Cobo, ne gatho yá 'mehni Ajuá di 'bũhni habũ bí manda Ajuá, y nu'ahũ hinda ma da tho'ahũ gui cuthũ, ma gui cohihi thi. ²⁹Ne ma dua ehe ya ja'i de haburaza maxøgue de ra ximhai, desde bøxyadi asta yuhyadi, ne desde mahuifi asta mac'angui, y ma da yæt'i'u nuni habũ bí manda Ajuá ne ma dí hñudini'u ja ra mexa pa da ñuni. ³⁰Y nura

pa'a nu'u tó'o ya danguibya, ma da notsi'u, ha nu'u tó'o ya notsibya, ma da ndangui'u.

Ra Jesu bi du rá mui po ya me Jerusale
(Mt. 23:37-39)

³¹Y ja nú'a ra pa'a bi zø 'raya fariseo há mi 'bũ ra Jesu ne bi 'ñembabi'a:

—Rí ma de guecua, ngue'a nura nda Erode ec'a'i da hyo'i.

³²Y nura Jesu bi ðadi ne bi 'ñembabi'ũ:

—Rí maha bá xiphũ nú'a ra c'uamba ja'i'a gue nugui nubya ne rixudi ma ga sigui ga enga ya ts'ondahi ne ga øthe ya da'thi asta hinga juata ma 'befi. ³³Ne nu xcrá juata ma 'befi de guecua ga ju ma 'ñu ga ma pa Jerusale, ngue'a ja guehni nzantho xa thopa yá 'mehni Ajuá, hangue ja grá mani nehe.

³⁴¡Nú'ahũ gyá menguhũ Jerusale, go gue'ahũ guí c'anhũ co ya do gatho nuya 'mehni xuá peñ'ahũ Ajuá y asta guí hohũ! ¡Hangu ya 'mi'qui dá ne ga munts'ahma gatho ri batsihũ, dá nja ngu 'nara zi øni munts'a yá batsi pa da huits'i ja yá hua, pe nu'ahũ hinhya'mu gá ne gá 'yødehũ!

³⁵Pe desde nubya Ajuá ma da hyec'asehũ ri nijahũ. Ne dí xi'ahũ gue ya hingui yopi gui hyandgaguihũ asta hinda zø nú'a ra pa gui 'ñen'ũ: “Xi njapi nuni to'o xuá mehna Ajuá ma Hmuhũ.”

14

Ra Jesu bi 'yøthe 'nara 'ñhø nú'a mi neni

¹Nara pa dega tsaya bi ma ra Jesu da ñunga ja rá ngu 'nara nda gá fariseo, ha nu ma'ra ya fariseo mi sutho de nú'a mi øt'e. ²Ne ja guehni mi 'bũhni 'nara 'ñhø xi mi neni'a. ³Nepũ nura Jesu bi 'yambabi ya fariseo ne ya xahnate de ra ley ne bi 'ñembabi:

—¿Te mंगा ja ra ley, ha gue da za da t'øthe 'nara da'thi ja ra pa dega tsaya, o hina?

⁴Pe nu'ú ni 'nara noya himbi ðadi, bi hmetho. Nu'bú ra Jesu bi hñuxa rá 'ye ja nú'a ra 'ñhø mi neni, ne bi 'yøthe ne bi mehni da ma. ⁵Nepũ bi 'ñembabi ya fariseo:

—¿To'o 'na de gue'ahũ 'bũ da zo 'nari burruhũ o 'nari ndamfrihũ ja 'nara poso, nepũ hingui hñaihi ngue'a ra pa dega tsaya?

⁶Y nu'ú himbi za te bi ðadi.

Ya mudí hudi ja 'nara ngo dega nthati

⁷ Ha ra Jesu bi hyandi mi tsøhø nú'u xqui ts'ohni ja ra hñuni ne mi huahni'u ya mudi hudi pa da hñudi ja ra mexa, nu'bú nu'á bi umbabi'u 'nara ts'ofu ne bi 'ñembabi:

⁸ —Nu'bu dra ts'ohn'a'i ja 'nara ngo dega nthati, ogú hudi 'bestho ja ya mudi hudi, xi'bu da zøhø ma'na nú'a xa ts'ohni ne ma'na dri ts'apa mfeni que gue'i. ⁹ Nepu nú'a to'lo xa zohn'a'i da 'ñeñ'a'i: “Tsocuabu ra hudi nuni ma'na.” Y nú'a ra ora'a 'nara 'betsa pa gue'i, y gui 'bai ua hudi asta ja ra ñani. ¹⁰ Nu'a mahyoni gui 'yøt'e nu'bu dra ts'ohn'a'i ja 'nara hñuni, hñudi asta ja ra ñani, pa nu sta hyant'a'i nú'a to'lo xa zohn'a'i da 'ñeñ'a'i: “¿Hanja asta ja guí hucua? Thogui rí ma nuni asta ja ya mudi hudi.” Y njabu ha, da hyanda nú'u ma'ra di huhni ja ra mexa gue xi ts'ap'a mfeni nehe'i. ¹¹ Nugui dí xi'ahu, nu'a tó'lo ri 'ñexase de rá mfeni ma da 'be rá tsa, pe nu'a tó'lo hini 'ñexase, da t'e'tsua rá nsu.

¹² Y bi 'ñembabi ra Jesu nú'a to'lo xqui zohni:

—Nu'bu gui beni gui unga 'nara hñuni o 'nara nt'oxi nuua ja ri ngu, oxqui zohni hønse ri amigo, nixi ri cu, nixi hønse nú'u te ri njau, nixi nú'u ri 'nangu ja te pe'tsi, ngue'a nu'ú 'nara pa da zohn'a'i nehe, y njabu da co'ts'a'i ngu nú'a xcá 'yø'tuabi. ¹³ Nu'a gui 'yøt'e, ora guí øt'ango, zohna ya zi hyoya, ne nú'u ya zi da'thi xa nza yá ndo'yo hingui tsa da 'ñani, ne ya zi doua, ne ya zi goda. ¹⁴ Nú'u ya zi ja'i'u hinda ma da co'ts'a'i de nú'a gui 'yø'tuabi'u, pe 'mefa de rá ñoho ra 'mui nu xcri yopa nte con gatho nú'u ma'ra to'lo xa 'yøt'e xá hño, ma gui hñanga ri thaha co ndunthi ra johya.

Ra 'bede de 'nara 'ñøhø bi 'ñøt'ango

¹⁵ Y nu mi 'yøde njabu nú'u ya ja'i mi huhni ja ra mexa, 'na de gue'u bi 'ñembabi ra Jesu:

—Tengu da johya nú'a to'lo ma da hñudi da ñuni de guehni habu bí manda Ajuá.

¹⁶ Nepu nura Jesu bi 'ñembabi:

—'Nara pa 'nara 'ñøhø bi 'ñøt'ango ne bi mehna yá 'bego pa da zohna ya ja'i. ¹⁷ Nepu nu mi zø ra ora pa ra nt'oxi, bi menpa ra noya co 'nara 'bego pa bá embabi gatho nú'u xqui mbitabi: “Ya maha 'na, ya bí jabu ra mexa xa nthoqui pa gue'ahu.” ¹⁸ Pe gatho nú'u xqui mbitabi bi mudi bi 'ya ra pumbate ngue'a bi 'ñotho yá luga. Nu'a rá mudi bi sipi bi 'ñena: “Gui pungui, pøde hinda za ga

ma. Ja núbya dá juadi dá tanga 'nara hai, y mahyoni ga ma ga c'a'tsi.” ¹⁹ Ha nu ma'na bi 'ñena: “Stá tanga cøt'a nt'e'i ya ndamfri, y dí adi gui pungui, hinda za ga ma, ngue'a mahyoni ma ga nu ua da mpefi xá hño.”

²⁰ Ha nu ma'na bi 'ñena: “Ja núbya dá juadi dá nthati, otho ma luga ga ma.” ²¹ Ha nu mi menga nú'a ra 'bego ja rá hmu, bi xipabi te gá dadi cada 'na nú'u xqui mbitabi. Nu'bú nura hmu xi bi bø rá cue ne bi 'ñembabi rá 'bego: “Rí ma ja ra tai ne ja ya 'ñu de ra hnini ua tsincaua gatho nú'u gui tsupu, gatho ya zi hyoya ne nú'u xa nza yá ndo'yo ne hingui tsa da 'ñani, ne ya doua, ne ya goda, pa ga 'ñu'me'u.” ²² Ne ya 'mefa nura 'bego bi 'ñembabi rá hmu: “Ya stá øt'a nú'a gá xicagui, pe ponguitho ya hudi de ja ra mexa.” ²³ Nepu nura hmu bi 'ñembabi rá 'bego: “Nubyá rí ma ja ya da'ñu ne ya t'aca 'ñu nú'u 'ranga ja ya mbonthi, y gui ja güi tsi gatho nú'u gui tsudi pa da 'ñuxa nuya hudi ponguitho ja ma mexa. ²⁴ Ngue'a nugui dí ma gue nú'u dá mbitabi ra mudi, ni 'na de gue'u hinda ñuni con guequi.”

Nú'u to'lo da za da dena ra Jesu

²⁵ Ndunthi ya ja'i mri dena ra Jesu, y nu'á bi mpants'i ne bi 'ñembabi'u:

²⁶ —Nu'a tó'lo ne dua nxadi, mahyoni ma'na da madigui que rá dada, ne rá nana, ne rá 'behña, ne yá batsi, ne yá cu, ne rá tese; pe nu'bu hina, hinda za. ²⁷ Ha nu'a tó'lo hinda 'ñei da dengagui masque da 'bedi gatho, hinda za ga øt'e ma nxadi'a. ²⁸ Xi'bu 'nara ja'i da beni da hyoca 'nara danga ngu, ¿ha gue hinda beni 'met'o te gatho mahyoni pa da uadi da hyoqui? ²⁹ Pe nu'bu hinda beni 'met'o, ne 'bu hønse bi futua rá ua rá ngu, nepu ya hinda juati, y gatho nú'u to'lo da hyandi ma da nthede de gue'a, ³⁰ ne da 'ñena: “Nuna 'ñøhøni hønse bi mta rá 'befi, ya himbi za bi juati.” ³¹ O xi'bu 'nara nda beni da 'ñøt'atuhni co ma'na rá mindaui nú'a pe'tsa 'nate 'mo ya soldado, ¿ha gue hinda beni 'met'o ua da za da ntate co nú'u 'ret'a 'mo yá soldado? ³² Y nu'bu da beni 'met'o gue hinda ntate, da menpa ra noya ma'na rá mindaui nú'a bra 'ñe yabutho, gue ya hinda ntunhui. ³³ Hangue nugui dí xi'ahu, toraza de gue'ahu nu'bu hingui tsogui gatho nú'a guí pe'tshu, hinda za dua nxadi'ihu.

Rá ts'edi ra u

(Mt. 5:13; Mr. 9:50)

³⁴Nura u xá hño, pe nu'bu ya bi 'be rá hño, zhanja da za da yopa cuqui? ³⁵Ya hingui ho nixi pa dra thants'a ja ra hai de ya huahi, nixi pa da t'u'tua ja yá ua ya ndapo, nixi pa ni 'nara t'ot'e ya hinxá hño, hangue dra fõtbu. Nu'a tó'o ja rá t'ode pa da 'yode, dá 'yode nuna dí ma.

15

Ra 'bede de 'nara zi deti xqui 'medi

(Mt. 18:10-14)

¹Ndunthi ya 'ñatsa nguxboja ne ndunthi ma'ra ya ts'oja'i bi ma bá tsudi ra Jesu pa da 'yode nú'a mi mañ'a. ²Hangue nuya fariseo ne ya xahnate de ra ley mi ñama'ñu de gue'a, ne mi ena:

—Nuni ra 'ñohø nzantho ñauyi ya ts'oja'i ne ri ñuni con gue'u.

³Nepu ra Jesu bi xipa 'nara 'bede, ne bi 'ñembabi'u:

⁴—Xi'bu 'na de gue'ahu 'bu gri pe'tshu 'na nthebe ya deti pe 'bu gui 'behu 'na de gue'u, zha gue hingue gui tsohuni nú'u goho'rate ne 'ret'amaguto pa gui maha ja ra mbonthi pa gua hoñhu nú'a xcá 'bedihu asta hingui tshu? ⁵Y nu xqui tsudihu'a gui 'yents'a ja ri xi'nxihu co ra johya ne gui tuxhu. ⁶Nepu gui zoñhu gatho ri amigohu ne ri 'nanguhu ne gui 'ñembabihu: “Ma ga johyahu, ngue'a ya stá tsudi nú'a ma deti stí 'behmaha.”

⁷Hangue dí xi'ahu, njabutho nehe 'bu 'nara 'yot'ats'oqui da ñobri, da nja ra johya mahets'i, que nú'u goho'rate ne 'ret'amaguto ya ja'i beni gue 'bui xá hño ne hu yá mui gue hinga mahyoni da ñobri.

Ra 'bede de 'nara boja xqui 'medi

⁸O ne 'nara 'behña pe'tsa 'ret'a ya boja ne da 'bedi 'na, da tsø ra ñot'i ne da mpaxi ramats'u pa da hyoni asta hinda zudi. ⁹Ha nu sta zudi'a, da zohna gatho yá mpadi ne yá 'nangu ne da 'ñembabi: “Ma ga johyahu, ngue'a ya stá tsudi nú'a ra boja stí 'behmaha.” ¹⁰Hangue nugui dí xi'ahu, njabutho nehe 'bu 'nara 'yot'ats'oqui da ñobri, nu'bu á enxe Ajuá bi ot'ango nuni mahets'i.

Ra 'bede de ra nanat'u

¹¹Ra Jesu bi 'ñena nehe:

—'Nara 'ñohø mi pe'tsa yoho yá t'u, ¹²nepu nú'a mbatsi bi 'ñembabi rá dada:

“Papá, dí ne gui 'racagui nú'a rí 'ñepcagui de nú'a guí pe'tsi.” Nu'bu nura dada bi mudi bi hecuabi yá hño, ne bi umbabi yá t'u. ¹³Nepu de ya xqui thogui 'raya pa, nú'a ra t'u mbatsi bi munts'a gatho nú'a xqui t'umbabi ne bi hñats'i, ne bi bøni de guehni, bi gu rá 'ñu bi ma pa ma'na ra hai yabu habu bá tegue gatho rá boja ja 'nara 'mui xi xmá nts'o. ¹⁴Pe nu mi degue gatho nú'a mi ha, bi nja 'nara danga thuhu ja nú'a ra hai'a, ne nu'á bi mudi bi sufri co ra thuhu. ¹⁵Nepu de guehni bi ma bá apa ra 'befi 'nara 'ñohø de nú'a ra hai'a. Y nura 'ñohø'a bi umbabi ra 'befi ne bi mehni da supa yá ts'udi. ¹⁶Y ra ora mi ñunga ya ts'udi, nú'a mi nehma da zi nú'a mi tsi'u, ngue'a xi mi tsi ra thuhu, pe hinto mi huequi pa da t'umbi te da zi. ¹⁷Nu'bu nú'a bi beni rá ngu ne bi 'ñena: “Hangu ya mæfi pe'tsa ma dada ja rá ngu, ne bi ja ndunthi te da ts'i, asta pongui. Y nugui, go dí 'youa ya ga tu ra thuhu. ¹⁸Ma ga yopa penga ja rá ngu ma dada, ne ga embabi: Papá, stá ot'a 'nara ts'oqui ja rá thandi Ajuá ne ja ri thandigue. ¹⁹Ya hini 'ñepcagui gui 'ñengagui ri t'ugui. 'Yotc'agui ngu 'nadrá 'begotho de gue'i; ga embabi njabu.” ²⁰Nepu nú'a bi gu rá 'ñu ne bi menga pa ja rá ngu rá dada.

Pe ante da zøni, rá dada bi hyandi ne bi huequi, ne bi nest'ihi bá tsudi, y ngu bi nthuui, bi hyufi ne bi zu'tsi. ²¹Nepu nura t'u bi 'ñembabi: “Papá, stá ot'a 'nara ts'oqui ja rá thandi Ajuá ne ja ri thandigue. Ya hini 'ñepcagui gui 'ñengagui ri t'ugui.” ²²Pe nura dada bi 'ñembabi yá 'bego: “Bá hahu 'raya he nú'u ma'na strá hño ne hyethu, ne hñu'tsuhu 'nara mfo'ye, ne ti'tuah. ²³Ne bá tsihu nú'a ra nocandamfri ga hohu ne ga tsihu. ¡Ma ga othu 'nara ngo dega johya! ²⁴Ngue'a nuna ma t'u ndí hu ma mui gue ya xqui duhma, pe hina, y nubyá dí ja ra uenda gue ya xa yopa nte. Stí 'bedi, pe nubyá ya dá yopa handi.” Y nu'á bi mudi bi 'ñot'ango.

²⁵Hinga ya'a bi zøhø nú'a ra t'u madá, mbi 'yo ja ra 'befi. Pe nu mi zøhø guetbu ja rá ngu, bi 'yode mi ja ya 'be'mda ne ya hnei. ²⁶Nepu nú'a bi ma'ta 'na de nuya 'bego pa bi 'yambabi te mi ja. ²⁷Nepu nura 'bego bi 'ñembabi: “Ri cu xa zøhø y nuri dada bi manda bi tho ra nocandamfri ngue'a bi zøhø te rá 'ñenthø ha hinte xqui ja.” ²⁸Pe nú'a ra cu madá xi bi bø rá cue ne himi ne

da yat'i. Ha nurá dada bi bõni bi bantebi pa da yat'i. ²⁹ Ha nu'á bi 'ñembabi rá dada: "Papá, guí pase hangu ya jeya stá 'buhui ne dí pep'a'i, ha hinhya'mu stá nts'o'yode de gue'i. Pe ni 'na'qui hinxá 'raca maði 'nara zi t'axi pa ga tsi'be ma amigo. ³⁰ Pe nubyá, nú'á ri t'xá xa zøhø, xua dec'a'i ri boja co ya ts'o'behña, nu'á ha, go asta gá hyopabi ra nocandamfri." ³¹ Nepu nurá dada bi 'ñembabi: "Ma zi t'xá, nu'í nzantho guí 'bui con guequi, y gatho nú'á dí pe'tsi, ri meti nehe. ³² Pe nubyá, mahyoni ga johyahü ne ga øthü 'nara ngo, ngue'a ri cu ndí hu ma mui gue ya xqui duhma, pe nubyá pa guequi dí ja ra uenda gue ya xa yopa nte. Y stí 'behmahü, pe nubyá ya dá yopa hanthü."

16

Ra 'bede de 'nara 'betri mi ju ndunthi ra boja

¹ Nehe ra Jesu bi 'ñembabi yá nxadi:

—Mi 'bui 'nara 'ñøhø xi mrá rico ne mi 'bui 'nará 'betri. Y ra hmu xqui sipabi gue nú'á ra 'betri mi jampa ndunthi rá boja. ² Nu'bé nura hmu bi zohna nú'á ra 'betri ne bi 'ñembabi: "Xa sicagui 'raya noya de gue'i. Hangue dí ne gui dacagui ra uenda de ri 'befi, ngue'a ya hindi ne gui sigui gui pepcagui." ³ Nepu nú'á ra 'betri bi bense ja rá mfeni, ne mi ena: "Xibya, ¿te ga øt'e? Ma hmu ma da hñaga ra 'befi, ha otho ma ts'edi pa ga pe ya hai, y ri 'raca ra 'betsa 'bu ga mpeti. ⁴ A, nubyá ha, ya dá beni te ma ga øt'e. Ma ga hongra ra modo pa da macagui nú'ü to'o tupabi ma hmu, pa da 'raca nsequi ja yá ngu nura pa'a da thagagui ra 'befi de guecua." ⁵ Nepu nu'á bi zohna 'rama'na nú'ü to'o mi tupabi rá hmu. Nu'á ra maði bi 'yambabi ne bi 'ñembabi: "¿Hangu guí tupabi ma hmu?" ⁶ Nu'bé nu'á bi datuabi bi 'ñena: "Dí tupabi 'na nthebe barri ra aceite." Ha nura 'betri bi 'ñembabi: "Jaua ra he'mi habu huts'i hangu guí tupa ma hmu, y dama hyoqui ma'na habu di ma gue hønse nde nthebe barritho gui tu." ⁷ Nepu nu'á ma'na bi 'ñembabi: "Xi'a'i, ¿hangu guí tuge?" Nu'á bi 'ñena: "Na nthebe huada ra trigo." Nepu nú'á ra 'betri bi 'ñembabi: "Nehe jaua ra he'mi habu huts'i hangu guí tupa ma hmu. Hyoca ma'na habu di ma gue hønse goho'rate gui tu." ⁸ Nepu nura hmu bi 'ñe'tsua rá nsu nú'á ra ts'o'betri ngue'a bi dāma nti rá mfeni pa bi gohi xá hño

co nú'ü to'o mi tu ya thai. Hangue njabu nuya meximhai xi ya nimfeni pa da gohi xá hño co yá mimeximhaiui, pe nú'ü xa gamfri Ajuá hingui øt'e njabu.

⁹ Pe nugui, nu'á dí xi'ahü, masque ra boja da za da hyat'a 'na, pe nehe co nú'á ra boja'a ogyá mit'ihü, faxhü nú'ü ja te ø'tua ra 'bedi, pa njabu gui ntsixhü'ü, pa nu sta uadi ri tehü de guecua ja ra ximhai ne sta uadi da thogui ra boja, nu'bé ma da t'a'ahü 'nara hoga 'ñehe nu xcrí tsøñhü mahets'i habu bí ja ya hoga 'mui pa nzantho.

¹⁰ Nu'á tó'o hingui cøni masque 'na tui ra boja xa t'umbi da su, nehe hinda gøni 'bu da t'umba ndunthi ra boja pa da su. Nu'á tó'o cøni de nú'á 'na tui xa t'umbi pa da suhma, nehe da gøni 'bu da t'umba ndunthi pa da su. ¹¹ Hangue nugui dí xi'ahü, 'bu gui cøñhü ya hño de nuua ja ra ximhai nú'ü xa t'a'ahü pa gui suhma, ¿to'o da gamfri de gue'ahü pa da 'ra'ahü ya hño de mahets'i pa gui suhma? ¹² Nu'bu hingui pahü gui suhü nú'á hingerí metihü, ¿hanja da za da t'a'ahü nú'á rí 'ñep'a'ihü pa gui suhü?

¹³ Ni 'nara 'bego hinda za da mepabi yoho ya hmu, ngue'a njabu da za da utsa 'na, ne go da mahui nú'á ma'na, o nzantho go di pepabi 'na, y nu ma'na hina. Njabu nehe hingui tsa gui pepabihü Ajuá ne da 'yoda ri mfenihü ra boja.

¹⁴ Ha nuya fariseo xi mi ho da me'tsa ndunthi ra boja ne mi 'buhni mi huxa nt'øde'ü nú'á bi manga ra Jesu ne xi mi enda yá thede'ü. ¹⁵ Ha nura Jesu bi 'ñembabi'ü:

—Nu'ahü ri hnequi 'ñena 'na xi gyá ho-ja'ihü, pe hønse pa gui pønga ri hmihü ja yá thandi ri miqu'eihü, pe Ajuá pat'athohü ri mfenihü te rá 'be'a guí beñhü, hangue 'bu guí ne gui pønga ri hmihü ja yá thandi ri miqu'eihü, hingui tsa gui pønga ri hmihü ja rá thandi Ajuá.

Rá ley ra Moise ne ra hoga nt'øde de rá hmanda Ajuá

¹⁶ Desde ante da zøhø ra Xuua Xi'tsate ya ngui pe'tsua hü rá ley ra Moise ne nú'á xqui manga ma'ra yá 'me'ni Ajuá. Y desde bi zøhø ra Xuua asta nubyá xcá 'yøhü xa xi'ahü ya noya dega hoga nt'øde de hanja go ri manda Ajuá, y njabu ndunthi xa 'yøt'a ra ts'edi da yat'i nu habu ri manda Ajuá.

¹⁷ Masque mahets'i ne ra ximhai hingui hei pa da uadi, pe ni 'nara noya nú'á xa

t'ofo ja rá ley Ajuá hinda njabutho, pe'tsi da njabu ngu nú'a ma.

*Ra Jesu bi ma de ra nxuni
(Mt. 19:1-12; Mr. 10:1-12)*

¹⁸ 'Bú 'nara 'ñòhø da nxungüi rá 'behña pa go da nthatui ma'na ra 'behña, nú'a ra 'ñòhø'a ya bi 'yòt'a 'nara ts'oqui. Y nu'a tó'o da nthati co 'nara 'behña xa nxungüi rá dame, ne'a ya bi 'yòt'a 'nara ts'oqui.

Ra Jesu bi ma de 'nara 'ñòhø ra rico ne ra Lasaro

¹⁹ Mi 'bui 'nara 'ñòhø xi mrá rico, ne xi mri hñe xá hño co 'raya hoga dutu xi mahotho. Y mi øt'ango hyastho ja rá ngu co ndunthi ra nthoqui. ²⁰ Ne mi 'bui 'nara xi meti mrá thuhu ra Lasaro xi mrá hyoya, xqui hñuhni ja rá gosthingu nú'a ra rico. Ne mi tsu 'nara hñeni mi 'ya maxøgue rá ndo'yo, ²¹ ne asta ya tsat'yo mi te'tsuabi habu mi 'ya. Y nú'a ra zi 'ñòhø'a mi nehma xa zi nú'a mi tagui de ja rá mexa nú'a ra rico. ²² 'Nara pa bi du ra zi hyoya, y ya enxé de mahets'i bá ehe e bi zits'i pa bá 'buhui ra Abrá nuni mahets'i. Nepu 'mefa bi du nehe nú'a ra rico, ne bi t'agui. ²³ Y de mi oni nú'a ra rico ja ra nidu xi mri sufri ndunthi, nepu nu'a bi guxa yá da ne bi hyandi de yabu ra Abrá ya mi 'buhui ni ra Lasaro nehe. ²⁴ Nepu nura rico bi ma'ti ne bi 'ñembabi: "Ma dada'i Abrá, dá nja ri nthecate de guequi, bá pehna ra Lasaro da pobo qué yá dedo co 'na zi tui ra dehe pa e da pobo qué ma jane, ngue'a xi dí sufri ndunthi nuua ja ra tsibi." ²⁵ Ha nura Abrá bi 'ñembabi: "Amigo, beni gue nu'i nú'bú ngui 'bui ja ra ximhai xi ngui 'bui xá hño, ha nura Lasaro mi sufri ndunthi ra hño. Pe nubyá nuni 'bui xá hño de guecua, ha nu'i go guí sufribya núbu habu guí 'bui. ²⁶ Ha nixi da za da mabu ra Lasaro, ngue'a ja 'nara hñe madetho xi xá hñe. Hangué nu'ú 'bucua hinda za dí mabu, ha nu'ú bí 'bupu, hinda za dí 'ñecua nehe." ²⁷ Nepu nú'a ra rico bi 'ñena: "Ma dada'i Abrá, nu'bú dí bante'i gui pehna ts'ú ra Lasaro ja rá ngu ma dada ²⁸ habu bí 'bui má cut'a ma cu, pa da zofo pa hinda zòhø de guecua ja ra nidu, e da sufri ngu dí sufriga." ²⁹ Pe nura Abrá bi 'ñembabi'a: "Nu'ú ya bí pe'tsa nú'a bi 'yofu ra Moise ne nú'a bi 'yofu ma'ra yá 'mehni Ajuá. ¡Go dá 'yòt'e'ú!" ³⁰ Pe nura rico bi 'ñena: "Haha majuani guí ma, nú'i ma dada'i Abrá, pe nu'bu gui pehna 'na de nú'ú xa du, nu'ú dí paði da 'yòt'e ne da

ñobri." ³¹ Pe nura Abrá bi 'ñembabi: "'Bú hingo xa 'yòt'e nú'a bi manga ra Moise ne ma'ra yá 'mehni Ajuá, nixi da ne da gamfri nú'a da xipabi nú'a di yopa nte de ja ra du."

17

*Ra Jesu bi ma gue ga nsuhu pa hinga japhu da 'yòt'a ya ts'oqui ma'ra
(Mt. 18:6-7, 21-22; Mr. 9:42)*

¹ Ra Jesu bi 'ñembabi yá nxadi:

—Nzantho da nja 'raya t'òt'e pa da japi da nts'oca ya ja'i, pe ¡hucate nú'a ra ja'i to'o da japi da 'yòt'a 'nara ts'oqui ma'na! ² Ma'na xá hño nú'a ra ja'i'a dra ts'utuahma 'nara do strá hñu ja rá 'yuga ne dra fòta ja ra ndehe, pa te hønse da japi da 'yòt'a ra ts'oqui ma'na rá miqu'eui nú'a hinxa zeditho rá jamfri. ³ Hangué nugu dí xi'ahu gui nsuhu. Nu'bu 'nari cuhu da 'yòt'a'ahu 'nara nts'o'mui, zofohu, hñacuahu. Nu'bu da 'ñobri, pumbabihu. ⁴ Masque da 'yòt'a'ahu ra nts'o'mui yoto 'mi'qui de ra pa, ne 'bu da 'ñehe da 'ya'ahu ra pumbate cada ra 'mi'qui, pumbabihu.

Ra jamfri ngu 'nara zi nda dega mostasa

⁵ Ha nuyá apostol ra Jesu bi 'ñembabi:

—Xupca ma jamfrihe.

⁶ Nepu ra zi Hmu Jesu bi 'ñembabi:

—Nu'bu xi majuani gri pe'tshu ra jamfri masque ngu 'nara zi nda dega mostasa rá ndangui, nu'bú da za gui 'ñembabihu nuna danga 'bai gá za: "C'uts'i de habu guí 'bai ne rí ma gui nt'ut'a ja ra ndehe," ha nura za'a da 'yòt'a'ihu co nú'a ri jamfrihe.

'Nara 'bego rí 'ñepi da mepa rá hmu, hingo dra 'bepi

⁷ Ra Jesu bi 'ñembabi nehe'ú:

—'Bú 'nara ja'i di 'bu 'nará 'bego xqui menga 'befi ja ra huahi o ra 'ba'yo, ¿ha gue da t'embabi bestho: "Thogui hñudi gui ñuni?" ⁸ Hina. Nu'a da t'embabi: "'Met'o gui hoca ra nt'oxi, ne hñoquigue pa gui 'raqui te ga tsi. Nepu 'mefa gui ñunigue nehe." ⁹ ¿Ha guí beñu da t'umba njamadi ra 'bego de nú'a 'bepabi da 'yòt'e? Hina. ¹⁰ Njabu nehe nu xcrí juahu gui pepu rá 'befi Ajuá xa 'bep'ahu, rí 'ñepi gui 'ñeñu: "Hini 'ñepcahe gui 'yacje ra jamadi ngue'a 'nadyá 'begothohe ne hønse stá pehe nú'a mri 'ñepcaguihe ga pehe."

Ra Jesu bi 'yøthe 'ret'a ya 'ñøhø mi tsüdi ra lepra

¹¹De guehni bi thogui ra Jesu bi sigui rá 'ñu pa mri ma Jerusale, bi 'ranga madetho de yoho ya hai, 'na rá thuhu Nsamaria, ha nu ma'na Galilea.

¹²Y ya de mi ma da zønga ja 'nara zi hnini, bi bøni pa bá tsüdi'a 'ret'a ya 'ñøhø mi tsüdi ra lepra nú'a mi tsit'atho ra ngø, ne nu'ú bi gohi zi yabutho de gue'a, ngue'a xúa nts'uni yá hñeni. ¹³Nepø bi ma'ti'u bi 'ñembi:

—Jesu, ma zi Xahnate'ihe, dá nja ri nthecate de guecje.

¹⁴Nepø nu mi hyanda ra Jesu bi 'ñembabi'u:

—Rí maha ua 'ñudihø ja ya macja.

Nepø nu'ú bi ma, ne de má 'ñu bi ñani de yá hñeni'u. ¹⁵Y 'na de gue'u de mi za gue bi ñani, bi mengui mi xøcambeni Ajuá co ya hmafi. ¹⁶Ne bi ndandiñahmu ja rá ua ra Jesu ne bi megui rá hmi asta ja ra hai pa bi umba njamadi ngue'a xqui 'yøthe'a. Y nú'a ra 'ñøhø'a mrá me Nsamaria. ¹⁷Y nura Jesu bi 'ñani ne bi 'ñena:

—¿Ha gue hingue mi 'ret'a bi ñani?

¿Habø bi ma nú'u má gato? ¹⁸¿Ha gue hønse núni hingerá me Israel bá pengui ri xøcambeni Ajuá?

¹⁹Nepø ra Jesu bi 'ñembabi nú'a ra 'ñøhø:

—Bai rí ma, ya xcá ñani ngue'a xcá camfrigui.

Ra Jesu bi ma de rá 'ñehe rá hmanda Ajuá (Mt. 24:23-28, 36-41)

²⁰Nepø ya fariseo bi 'yambabi ra Jesu ha'mu mi ma da zøhø rá hmanda Ajuá nuua ja ra ximhai. Nepø nu'á bi dadi ne bi 'ñembabi:

—Nurá hmanda Ajuá hinga 'nara t'øt'e pa da hnequi. ²¹Nixi da za da t'eñ'ahø: “Xi jaua”, o “Bí jani”. Nurá hmanda Ajuá ya xa zøhø ne ya 'bui con gue'ahø.

²²Nepø nu'á bi 'ñembabi yá nxadi nehe:

—Ma da zøhø ra pa gui nehmañu gui hyanthø da zøhø 'bestho nú'a ra danga pa, pa gui hyanthø da yopa 'ñehe pa da ndá Nú'a To'o e bi Nja'i, pe hindi tat'atho ya pa pa gue'a. ²³Ne ma da t'eñ'ahø: “Xi 'bucua”, o “Xi bi 'buhni”. Pe oxqui pahø ma gui c'a'tshø, ne oxqui tenihø nú'u to'o da xi'ahø njabu. ²⁴Ngue'a ngu guí hanthø 'nara huei nú'a masectho da yot'i maxøgue mahets'i, ma da njabu nehe nú'a ra pa'a stua yopa pengui Nú'a To'o e bi Nja'i. ²⁵Pe mahyoni

'met'lo da thogui ndunthi ya ts'othogui. Ne ma da utsa gatho ya ja'i nú'u 'bui de nuya pabya. ²⁶Ngu nú'a bi nja de nuya pa'u de mi 'bui ra Noé, ma da njabu nehe nu stua yopa ehe Nú'a To'o e bi Nja'i. ²⁷Nu'ú mri ñuni, mi tsithe, ne mi øt'a nthati ngu xi yá nzai, ne hinte mi jamasu'u asta nura pa'a bi yut'a ra Noé ja ra arca, ne mi ðanfri'u bi ñuxa ra dehe maxøgue ra ximhai, y gatho ya ja'i bi jat'i. ²⁸Bi njabu nehe nuya pa'u mi 'bu ra Lot. Ya ja'i mi øt'e ngu xi myá nzai, mi ñuni mi tsithe, mi mpa ne mi ntai, mi mpot'i ne mi høngu. ²⁹Pe nu de mi bønga ra Lot de ra hnini Sodoma, bi 'uá ya tsibi ne ra asufre, y bi du dega nzat'i gatho ya ja'i de nú'a ra hnini'a. ³⁰Ma da njabu nehe nú'a ra pa'a stua yopa pengui Nú'a To'o e bi Nja'i.

³¹De nura pa'a, 'bu 'na di 'ba ja ra patio de rá ngu, hinda yut'a mbo rá ngu pa da hñats'i nú'a te di pe'tsi. Y nu'a tó'o di 'yo ja rá huahi, ya hinda yopa menga ja rá ngu. ³²Benihø de hanja bi ndo'u rá 'beñña ra Lot ngue'a bi ñegui bi hyanda nú'a ra hnini bi zopu. ³³Nu'a tó'o ne da su rá te, da 'bedi, pe nu'a tó'o da unga rá te po rá nguequi, nu'á ma da me'tsa ma'na ra hoga te pa nzantho.

³⁴Nehe dí xi'ahø gue nú'a ra xuui'a 'bu yoho di 'bonga 'nadbø ja yá aha, 'na da ts'its'i, ha nu ma'na da ts'ogui. ³⁵Bø yoho ya gøni di cøni mahyegui, 'na da ts'its'i, ha nu ma'na da ts'ogui. ³⁶Bø yoho ya 'ñøhø di 'yo ja yá 'befi 'nadbø ja ra huahi, 'na da ts'its'i, ha nu ma'na da ts'ogui.

³⁷Nu mi 'yøde njabu ya apostol bi 'yambabi ra Jesu ne bi 'ñembi:

—¿Habø ma dua nja nú'a gá ma, ma zi Hmu'ihe?

Nepø nu'á bi dadi ne bi 'ñembabi'u:

—Nuni habø di 'beni nú'a xa du, ja ma da munts'ni ya pada pa da zi'u.

18

'Nara nzaya co 'nara viuda

¹Ra Jesu bi xipa 'nara 'bede yá nxadi gue mahyoni da 'yapabi Ajuá nzantho nsinque da zabi. ²Ne bi 'ñembi:

—Mi 'bui 'nara nzaya ja 'nara hnini, himi tsu Ajuá ne ni 'nara ja'i himi tsu. ³Ne de nú'a ra hnini'a mi 'bui 'nara viuda nehe, nzantho mi pa da c'a'tsa nú'a ra nzaya pa da ñani de rá ncontra'a. ⁴Pe bi thogui ndunthi ya pa nura nzaya himbi umba ra mfats'i nú'a

ra viuda. Pe 'mefa bi 'ñio rá mfenise nú'a ra nzaya ne bi 'ñena: “Masque nugui hindí tsu Ajuá, nixi 'nara ja'i hindí tsu, ⁵pe hingo rá ngue'a ma ga øta nú'a xica ra viuda, pa hingue xi stí tsøtcatho ma mui.”

⁶Ra zi Hmu Jesu bi 'ñena:

—Guehna bi mangua nú'a ra ts'o nzaya.

⁷Xihma Ajuá, ¿ha gue hinda ñani nú'u to'o xa huahni, nú'u apabi'a ma pa ra xuii? ¿Ha gue hinda mats'i 'bestho'u? ⁸Dí xi'ahu gue ha, 'bestho da mats'i. Xi sta yopa mengui Nú'a To'o e bi Nja'i, ¿ha gue da zudi ndunthi to'o di camfri 'bu? Ya hina.

'Nara fariseo co 'na de nuya 'ñatsa nguxboja

⁹Ra Jesu bi mangua ma'na ra 'bede pa nú'u to'o ri 'ñets'i gue ya hoja'i ne xi ya denate, ne bi 'ñena:

¹⁰—Yoho ya 'ñøhø bi ma ja ra nija pa da 'yapabi Ajuá, 'na mrá fariseo, ha nu ma'na mrá 'ñatsa nguxboja. ¹¹Ha nura fariseo bi 'yapabi Ajuá má 'bai ne mi ena njaua: “Dí jamadi ma Zidada'i, ngue'a nugui hindí nja ngu ya 'yøt'ats'oqui, ya be, ya ts'o'mui ne ya zinga medinthati, nixi dí nja ngu nuni ra 'ñatsa nguxboja 'bahni. ¹²Nugui dí ayuna yo'qui ra semana, ne nzantho dí 'ra'a 'ret'a centavo cada ra bexo nú'a dí taha,” njabu bi 'ñena. ¹³Pe nú'a ra 'ñatsa nguxboja bi gohi ts'u zi yabu de ra fariseo, ne nixi bi ne bi guxa yá da pa mahets'i ngue'a mi paði gue xi mrá nduts'oqui, pe xi mi apabi Ajuá con gatho rá mui ne mi ena: “¡Ma Zidada'i, dá nja ri nthecate de guequi, ngue'a xi majuani nugui 'nadrá danga 'yøt'ats'oqui!”

¹⁴Hangué bi 'ñenga ra Jesu:

—Dí xi'ahu gue nú'a ra 'ñatsa nguxboja bi zudi ra pumbate de yá ts'oqui, ne bi menga ja rá ngu ya hinte má ts'oqui mi tu. Pe nura fariseo himbi zudi ra pumbate de yá ts'oqui. Ngue'a nu'a tó'o ri 'ñexase, nú'a go gue'a ma da 'be rá tsa. Ha nu'a tó'o hini 'ñexase, nú'a 'mefa ma da t'e'tsua rá nsu.

Ra Jesu bi japa ya batsi

(Mt. 19:13-15; Mr. 10:13-16)

¹⁵Bá ts'impabi ya zi batsi ra Jesu pa da hñuxa yá 'ye ne da japabi'u. Pe nu mi hyanda njabu yá nxadi bi zui nú'u to'o mri zi yá batsi. ¹⁶Ha nura Jesu bi 'ñembabi'u:

—Hophu ya batsi da e da zucagui, oguí hacuahú, ngue'a nu'u tó'o da 'mui ja rá hmanda Ajuá, mahyoni da nja ngu nuya

ya zi batsi. ¹⁷Nehe dí xi'ahu gue nu'a tó'o hinda nja ngu 'nara zi batsi pa da 'mui ja rá hmanda Ajuá, hinda za da yut'a ja rá hmanda Ajuá.

'Nara rico bi ñgui ra Jesu

(Mt. 19:16-30; Mr. 10:17-31)

¹⁸Ne de gue'a 'nara ndá de ja ra nija bi 'yambabi ra Jesu ne bi 'ñembabi:

—Nu'i Xahnate, 'nagrá hoja'i, ¿te da za ga øt'e pa ga tsudi ra te pa nzantho?

¹⁹Ha nura Jesu bi 'ñembabi:

—¿Hanja guí engagui gue drá hoja'i? Jo'o ma'na ra hoja'i, hønse Ajuá. ²⁰Nu'i guí paði xá hño ya hmanda de ra ley habu ena: “Oxqui ntsinga medinthati, oxqui nhyote, oxcrí mpe, ne oxqui ja'tsua ya nc'uamba ri miqu'euii, ne umba ra t'equ'ei ri dada ne ri nana ne su'u.”

²¹Ha nú'a ra 'ñøhø bi 'ñena:

—Gatho núyá stá øt'e desde ndí batsi.

²²Ha nu mi 'yøde ra Jesu njabu, bi 'ñembabi:

—Ri 'bedi gui 'yøt'a ma'na. Rí ma gui pa gatho nú'a guí pe'tsi, ne gui hecuabi ya hyoya. Njabu ha, ma grí tsudi ya hño de mahets'i. Ne bá ehe gui tengagui.

²³Pe nu mi 'yøde njabu nú'a ra ndá xi bi du rá mui ngue'a xi mrá danga rico. ²⁴Nu mi hyanda ra Jesu gue xi bi du rá mui, bi 'ñena: —¡Xi xá hñei da yut'a 'nara rico ja rá hmanda Ajuá! ²⁵Ma'na hingui hei da thogui 'nara danga mbo'ni ngu ra cameyo ja rá gu 'nara 'yofri que 'nara rico da yut'a ja rá hmanda Ajuá.

²⁶Ha nú'u to'o bi 'yøde nu mi mangua njabu, bi 'ñena:

—Nu'bu njabu, ¿to'o'a da za da mpøhø?

²⁷Nura Jesu bi 'ñembabi:

—Nu'a jumpabi xá hñei ya ja'i, pa Ajuá otho 'nara t'øt'e strá hñei.

²⁸Nepu nura Pedro bi 'ñembabi:

—Ma zi Hmu'ihe, nuje stuá tsoguihe gatho nú'a ndí pe'tshe pa go stuá ten'ahe.

²⁹Nepu ra Jesu bi 'ñembabi:

—Majuani dí xi'ahu, nu'a tó'o da zogui rá ngu, o rá dada, o rá nana, o yá cu, o rá 'behña, o yá batsi po rá ngue ra maça noya, ³⁰nu'á ma da hñani nuua ja ra ximhai ma'na ndunthi que nú'a xa zogui, ne 'mefa ma da hñanga ra te pa nzantho nuni mahets'i.

Ra Jesu bi yopa ma de rá du

(Mt. 20:17-19; Mr. 10:32-34)

³¹ Y nura Jesu bi 'ueque 'nambu nú'ú 'ret'amayoho yá nxadi, ne bi 'ñembabi:

—Nubya grá maha pa Jerusale habu ma da nja ngu nú'a xa 'yofo yá 'mehni Ajuá de nú'a ma da thogui Nú'a To'o bi e bi Nja'i.

³² Ma da t'ent'ua ja yá 'ye ya ja'i nú'ú hingyá me Israel, ne nu'ú ma da 'yø'tua ra nt'eni, ne ma da ñama'ñu de gue'a, ne ma da zots'i.

³³ Nu'ú ma da na'mbi nepu da hyo, pe nurá hñupa ma da yopa nte de ra du ma'na'qui.

³⁴ Pe nuya nxadi himi tso yá mfeni de nú'a mi xipabi ra Jesu, nixi himi tsa da badi'u de nú'a mi mañ'a.

Ra Jesu bi 'yøthe 'nara goda nuni Jericó

(Mt. 20:29-34; Mr. 10:46-52)

³⁵ De ya mi ma da zonga ra Jesu ja ra hnini Jericó, mi huhni 'nara goda ja ra 'ñu, mi peti. ³⁶ Ha nu mi 'yøde'a gue mi pani ndunthi ya ja'i, nu'á bi 'ñani te rá 'be'a xqui nja. ³⁷ Nepu nu'á bi sipabi gue mi pani ra Jesu me Nasare. ³⁸ Nu'ú nu'á bi ña nts'edi ne bi 'ñena:

—¡Nu'i Jesu, rá T'u'i ra ndá Davi, dá nja ri nthecate de guequi!

³⁹ Ha nuya ja'i mri 'bet'o mi tsui ne mi embi gue da go'ta rá ne, pe nu'á ma'na mri mafi nts'edi ne mi ena:

—¡Rá T'u'i ra Davi, huegagui!

⁴⁰ Nepu ra Jesu bi gohi bi 'mai ne bi mehni to'o bá tsi. Y nu mi zøhø habu mi 'bai'a, bi 'yambabi ne bi 'ñembi:

⁴¹ —¿Te guí ne ga ø't'a'i?

Ha nura goda bi dadi ne bi 'ñena:

—Dí ne ga handi, Ndada.

⁴² Y ra Jesu bi 'ñembabi:

—¡Nubya ha xa njabu ngu nú'a guí ne! Xcá ñani ngue'a xcá camfrigui.

⁴³ Bestho ra ora'a ra goda bi za bi hyandi, ne bi dena ra Jesu, mi xøcambeni Ajuá. Y gatho nú'ú ya ja'i bi hyandi njabu, ne'u bi xøcambeni Ajuá nehe.

19

Ra Jesu co ra Saqueo

¹ Nepu nura Jesu bi yat'a ja ra hnini Jericó ne mri 'yo mi thogui made ra hnini. ² Ne de guehni mi 'bu 'nara 'ñøhø xi mrá rico mrá thuhu ra Saqueo, gue'a mrá ndá de nuya 'ñatsa ngxboja. ³ Nura Saqueo mi ne da hyanda ra Jesu pa da badi to'o'a, pe himi tsa ngue'a himrá he'tsa ja'i y mi 'ñoui ndunthi ya ja'i ra Jesu, hangue himi tsa da

hyandi'a. ⁴ Nepu nu'á bi nest'ihí bi 'met'o bi bøxa mañ ja 'nara danga 'bai gá za pa da za da hyanda ra Jesu, ngue'a ja ma dí 'rani'a. ⁵ Nu mi thogui ra Jesu de guehni, bi hyandi gue ja mi tøhni'a. Ne bi 'ñembabi:

—Nu'i Saqueo, bá dama cai, ngue'a nubya dí ne ga tsøñ'a'i ja ri ngu.

⁶ Nepu nura Saqueo mant'a bi dama gai ne co ndunthi ra johya bi zixa ra Jesu ja rá ngu. ⁷ Ha nu mi 'hyanda njabu ya ja'i, bi müdi bi nøñ'u ra Jesu ngue'a bi ma bá cat'a ja rá ngu 'nara ts'oja'i. ⁸ Nepu nura Saqueo bi 'ñembabi ra Jesu:

—Ma zi Hmu'i, ma ga hecua ya hyoya made de numa hño dí pe'tsi, ne 'bu to'o stá hat'i, ma ga ju'tua goho 'mi'qui de nú'a stá hat'i.

⁹ Ha nura Jesu bi 'ñembabi:

—Núbya rapaya xa zøhø ra mpøhø nuua ja ri ngu, ngue'a ne'i xqui 'ñehe desde yá ja'i ndu ra Abrá. ¹⁰ Ngue'a Nú'a To'o bi e bi Nja'i, bá ehe pa da hyoni ne da pøhø nú'ú xa 'medi.

Ra 'bede de nú'ú 'ret'a ya 'bego co 'ret'a ya boja

¹¹ Nu mi uadi bi mंगा ra Jesu njabu, bi müdi bi xipabi ya ja'i 'nara 'bede, ngue'a ya mi ma da zonga Jerusale y nú'ú ya ja'i mi hu yá müi gue mi ma da hnequi 'bestho rá hmada Ajuá nu stí zøni. ¹² Hangue nura Jesu bi 'ñembabi:

—Mi 'bui 'nara 'ñøhø mrá t'u 'nara ndá. Nú'á bi ma yabu ja ma'na ra hnini pa da thuts'i dega ndá ja rá hai, nepu da yopa mengui pa da ndá. ¹³ Pe ante da ma'a, bi zohna nú'ú 'ret'a yá 'bego pa da umbabi 'ra 'nara boja, y mahyegui rá ndunthi bi umbabi cada 'na de gue'u. Nepu bi 'ñembabi: “Yøthu ra thoni co nú'a dá 'ra'ahu pa da xu ri bojahu asta hinga pengui.” Ne bi gu rá 'ñu bi ma. ¹⁴ Pe nú'ú ya ja'i de rá hai nú'ú to'o mi ütsa, bi mehna 'raya 'mehni pa da ma nehe habu mri ma'a pa xama hinxá thuts'i dega ndá de yá hai'u. ¹⁵ Pe nu'á bi t'umbabi ra ts'edi pa da ndá, ne bi menga ja rá hai. Ha nu mi zøhø'a bi manda bi ts'ohna gatho nú'ú to'o xqui umbabi ra boja, pa da badi hangu xqui dahá cada 'na de gue'u. ¹⁶ Nu'a rá müdi bi zøhø bi 'ñena: “Nú'i ri t'equ'e'i Ndá, nuri boja gá 'raqui xa xu má 'ret'a yá ndunthi de nú'a gá 'raqui.”

¹⁷ Ha nura ndá bi 'ñembabi: “Xá hño, xi grá hoga 'bego, xcá japi xa xu nú'a 'na tui dá

'ra'i. Nubya ma ga hux'a'i dega nda pa gui manda 'ret'a ya hnini," bi 'ñembi. ¹⁸ Ha nu'a ma'na ra 'bego bi 'ñena: "Nú'i ri t'equ'ei Nda, nuri boja gá 'raqui xa xu má cut'a yá ndunthi de nú'a gá 'raqui." ¹⁹ Nu'bú ra nda bi 'ñembabi nehe: "Ne'i ma ga hux'a'i dega nda pa gui manda cut'a ya hnini." ²⁰ Nepu bi zohò nú'a ma'na bi 'ñembabi: "Nú'i ri t'equ'ei Nda, jaua ri boja núna gá 'raqui. Dá tu'ti ne dá pe'tsi xá hño pa hindá 'bedi. ²¹ Dá ntsu xa bõ ri cue ngue'a nu'i guí japi da mpefi 'na ndunthi, ne guí ja guí pe'tsi nú'a hingo xcá pefi, ne guí xofo nú'a hinxcá pot'i." ²² Nepu nura nda bi 'ñembabi: "Nu'i 'nagrá ts'o'bego, co nú'a ri noya gá má gá nts'o'quise. Nu'bú gá padi gue drí ja'ahú gui mpehú nts'edi ne dí ja dí pe'tsi nú'a hinstá pefi, ne dí xofo nú'a hinstá pot'i, ²³ nu'bú jhanja hingá tsogui ma boja ja ra banco pa xa xu rá thaha?" ²⁴ Nepu bi 'ñembabi nú'u ma'ra ya 'bego mi 'búhni: "Hñamfa nú'a ra boja ne umbabihú nú'a to'o bi xu 'ret'a 'mi'qui rá ndunthi ra boja." ²⁵ Pe nu'ú bi 'ñembabi: "Nú'i ri t'equ'ei Nda, pe nu'á ya pe'tsa 'ret'a ya boja." ²⁶ Ha nura nda bi dadi ne bi 'ñena: "Dí xi'ahú gue nu'á tó'o padi da xu nú'a t'umbi, da t'umbabi ma'na, pe nu'a hingui padi da xu nú'a t'umbi, da thambabi nú'a ts'u di pe'tsi. ²⁷ Ha nú'u ma ncontra himi ne gue go ga nda, bá tsincahuua gatho, ne hyohu ja ma thandi."

Ra Jesu bi yut'a Jerusale

(Mt. 21:1-11; Mr. 11:1-11; Jn. 12:12-19)

²⁸ De mi uadi bi manga njabu ra Jesu, bi thogui gá ma pa Jerusale. ²⁹ Y de ya mi ma da zonga ja ra hnini Betfage ne ra hnini Betania, gueta ra t'ohò rá thuhu 'bo Olivo, bi mehna yoho yá nxadi, ³⁰ ne bi 'ñembabi:

—Rí maha ja nuni ra hnini bí jani, ne nu xcrí tsóhuni ma gui tsuhú 'nara zi burru di thát'i de guehni, nú'a hinto xa tóguetho. Gui xo'thú ne ua tsincahuua. ³¹ Nu'bu to'o da 'yan'ahú hanja guí xo'thú, 'ñembabihú: "Ma zi Hmuhe bí honi."

³² Nepu nú'u yoho yá nxadi bi ma ne bi zadi ngu xqui xipa ra Jesu. ³³ Y ts'a mi xo'ti'u, nú'u to'o myá meti bi 'ñembi:

—¿Te gui japhu ra burru guí xo'thú?

³⁴ Nepu nu'ú bi dadi ne bi 'ñena:

—Ma zi Hmuhe bí honi.

³⁵ Nu'bú bi ts'i'tsuabi'a nura zi burru, ne nu mi zoni'u bi xi'tsua yá pat'i'u pa bi tógue'a. ³⁶ Ne de mri ne ra 'ñu ra Jesu, ya ja'i

mi haca yá pat'i pa mi pogue ja ra 'ñu habu mi thogui'a. ³⁷ Ne nu mi donts'a ja ra t'ohò 'bo Olivo pa da gai, gatho nú'u mri deni'a bi mudi bi mafi co ra johya ne mi xocambeni Ajuá ngue'a xqui hyant'u ya danga nt'udi nú'u xqui 'yot'a ra Jesu. ³⁸ Ne mi ena'u:

—¡Njapi ra danga Nda nuni xuá mencahu Ajuá! ¡Xi rá nsunda ra hoga'mui nuni mahets'i, ne ma da njabu de guecua ja ra ximhai nehe! ¡Xi rá nsunda Ajuá!

³⁹ Nepu 'ra de nuya fariseo mi pani ja ya ja'i bi 'ñembabi ra Jesu:

—Xahnate, dí nehe gui hñacua nuyú ya ja'i grí 'ñoui, hinda mafi.

⁴⁰ Pe nura Jesu bi dadi ne bi 'ñembabi:

—Dí xi'ahú gue nu'bu nuyú da go'ta yá ne, nu'bu da za da mafi asta ya do.

⁴¹ Nu mi zohò ra Jesu gueta ra hnini Jerusale, bi hyandi ne bi huequi ne bi nzoni, ⁴² bi 'ñena:

—¡Nu'ahú me Jerusale, 'bu di tsohma ri mfenihú gue xa zohò ra pa pa gui mpohòh-mahú! Pe nubya hinda za gui pahú, ngue'a xra t'ac'a ri mfenihú. ⁴³ Ma da zò ya pa xá nts'o pa gue'ahú, ngue'a nuri ncontrahu ma da go't'athohú, ne da the'ts'athohú, ne hingui c'othú de ja yá 'ye'u. ⁴⁴ Ne da hyo'ahú ne gatho ri batsihú, ne ma da nhuata ri hñinihú, ne hinda ma da gohi ni 'nara do maña de rá midoui. Nú'a gue'a ma gui thoguihú ngue'a hingá padi gá hñañhu nuna ra mpohò Ajuá bá pehn'ahú.

Ra Jesu bi 'yenga nú'u mri mpa mbo ra ndanija

(Mt. 21:12-17; Mr. 11:15-19; Jn. 2:13-22)

⁴⁵ Nepu ra Jesu bi yut'a ja ra ndanija ne bi mudi bi 'yenga gatho nú'u to'o mi 'búhni mri mpa ne mri ntai de guehni, ⁴⁶ ne bi 'ñembabi:

—Ja ra Maca T'ofò Ajuá ena njaua: "Numa ngu ra ngu pa da sòcambenigui"; pe nu'ahú xcá 'yot'athohu ra ngu dega mfe.

⁴⁷ Hyastho ra Jesu mi 'búhni ja ra ndanija ne mi xahna ya ja'i, pe nuya nda gá macja ne ya xahnate de ra ley ne gatho ya nda de ra hnini, gatho'u mi honi hanja da za da hyo'a. ⁴⁸ Pe himi tsa da 'yot'a njabu'u ngue'a gatho ya ja'i mi huxa nt'ode de nú'a mi mañ'a.

20

Ra Jesu bi t'ambabi te ma nsequi mi ha
(Mt. 21:23-27; Mr. 11:27-33)

¹Nara pa ra Jesu mi 'bui ja ra ndanija mi zofo ya ja'i de ra hoga nt'ode. Nepu bi zohø ya nda gá macja ne ya xahnate de ra ley ne ya ndaxjua nda. ²Nepu nu'ú bi 'ñembabi:

—Dí ne gui xicje to'o xúa mehn'a'i pa gui 'yøt'a nuya ya t'øt'eya, ne con te ma nsequi guí øt'a njabu.

³Nepu nura Jesu bi 'ñembabi:

—Nequi ma ga an'ahu 'nara nt'ani: ⁴¿To'o xqui umba ra ts'edi ra Xuua pa bi 'yøt'a ra sistehe? ¿Ha gue Ajuá, o ya ja'i?

⁵Nu'ú nu'ú bi müdi bri 'ñambabi 'na ngu ma'na ne bi 'ñémbi:

—¿Te ga mañhabya? Nu'bu ga emfu gue Ajuá bi umba ra ts'edi, ma da 'ñengaguihu: “Nu'bu ¿hanja hingá camfrihu?” ⁶Ha nu'bu ga emfu gue ya ja'i, nu'bu nu'ú da bø yá cue ne da hyoju dega nc'ahni, ngue'a nu'ú beni gue ra Xuua xqui mehna Ajuá.

⁷Nu'bu nu'ú bi 'ñembabi gue himi padi to'o xqui umba ra ts'edi ra Xuua pa mi øt'a ra sistehe. ⁸Hangué nura Jesu bi 'ñembabi'u:

—Nixi guequi, hinga xi'ahu con te ma nsequi dí øt'a njaua.

Ra 'bede de ya ts'omfeí

(Mt. 21:33-44; Mr. 12:1-11)

⁹Nepu nura Jesu bi müdi bi xipa ya ja'i 'nara 'bede ne bi 'ñembabi:

—Mi 'bui 'nara 'ñohø xqui gaxa ndunthi ya 'bai gá obxi ja yá huahi. Y de gue'a bi umba nhyandi rá uq'obxi 'raya hyanthuahi. Ha nu'á bi ma de guehni gá ma ja ma'na ra hai ndunthi ya pa. ¹⁰Nu mi zohø ra pa pa da nja ra sofo de ya obxi, bi mehna 'nará 'bego nú'a to'o mra me uq'obxi pa da 'yapabi nú'a mri 'ñepabi'a. Pe ya hyanthuahi bi guui dega mfeí nú'a ra 'bego ne hinte bi umbabi.

¹¹Pe nura me uq'obxi bi mehna ma'na rá 'bego, nehe'a bi t'øt'ua ya nts'o'mui ne bi juui dega mfeí ne hinte bi t'umbabi nehe.

¹²Nepu bi mehna ma'na, pe nú'u ya hyanthuahi bi gu bi na'mbi asta bi zeni ne bi guui'u.

¹³Nepu nura me uq'obxi bi bense ja rá mfeni ne bi 'ñena: “Xibya, ¿te ga øt'e? Ma ga pehna ma hmaça t'u, xama nu stí hyandi'u gue go di gue'a ma t'u, xama da 'yøte.” ¹⁴Pe nú'u ya ts'o hyanthuahi mi hyandua rá t'u ra me uq'obxi bi zohø, bi 'ñémbabi'u: “Nuni go guehni ma da gohui yá hai rá dada, pe ma ga juhü ga hohü pa

go ga cohü gatho ya hai.” ¹⁵Hangué nu'ú bi gu nú'a ra t'u ne bi pøni de ja ra huahi ne bi hyo'u.

Nu'bu ra Jesu bi 'yambabi ya ja'i ne bi 'ñembabi:

—¿Te guí beñhu ma da 'yøt'a nú'a ra me uq'obxi co nú'u ya ts'o hyanthuahi?

¹⁶Nu'á ma da 'ñehe ne da hyo gatho'u, ne da umbabi ya hai ma'ra ya hyanthuahi.

Nu mi 'yøde njabu gatho ya ja'i bi 'ñena:

—¿Xama Ajuá hinda hopi da njabu!

¹⁷Nepu ra Jesu bi hyandi'u ne bi 'ñembabi:

—Nu'bu, ¿te ne da ma nú'a huxa ja ra Maça T'ofø habu ena njaua?:

Nú'a ra do bi føtbu hmaha 'na lado nuya hyøngu,

nubya gue'a ra müdi do de rá nija Ajuá.

¹⁸Nu'á tó'o da fe'tsa nura do'a, da 'uaca yá ndo'yo, ha nu'a tó'o da ze'mi, da qu'e'ti.

Ra Jesu bi ma de ra boja nú'a adi ya nda de ya hnini

(Mt. 21:45-46; 22:15-22; Mr. 12:12-17)

¹⁹Ya nda gá macja ne ya xahnate de ra ley xi mi nehma xa gu ra Jesu nura ora'a, ngue'a bi zo yá mfeni'u gue nú'a ra 'bede xqui mañ'a, nu'á xqui ma pa gue'u, pe nu'ú mi tsu ya ja'i da bø yá cue. ²⁰Hangué bi mehna 'raya 'yacate nú'u mri 'ñet'a hoja'i, pa xama xa 'yøde xa ñama'ñu ra Jesu, pa njabu xa za xa ñapabi co ra gobierhnu. ²¹Hangué nu'ú bi 'yøt'ua 'nara nt'ani ne bi 'ñembabi:

—Ma zi Xahnate'ihe, dí pahe gue nu'i guí ma ne guí udi nú'a xá hño, ne hinguí huahna nú'a to'o guí øt'ua ra hño, ngue'a nu'i guí udi rá 'ñu Ajuá nú'a majuani. ²²Dí ne gui xicaguihe, ¿ha gue rí 'ñepi ga juthe nú'a ra boja adi ra nda Cesa, o hina?

²³Pe ra Jesu mi patuatho yá ts'omfeni'u, bi 'ñembabi:

—¿Hanja guí ne gui hyacaguihu?

²⁴Ñutcahu 'nara boja xa. ¿To'o rá c'oi núna tøcua, ne to'o rá thuhuna?

Nu'bu nu'ú bi dadi ne bi 'ñembabi:

—Rá c'oi ne rá thuhu ra nda Cesa.

²⁵Nu'bu nú'a bi 'ñembabi:

—Umfu ra nda Cesa nú'a rí 'ñepabi, ne umfu Ajuá nú'a rí 'ñepabi'a.

²⁶Pe nu'ú himbi dinba ni 'nara ts'onoya ja yá thandi ya ja'i ngu nú'a mi ne'u, asta go bi 'yø'u de nú'a gá dadi ra Jesu, ne bi go'tatho yá ne'u.

Ya saduceo bi 'yamba ra Jesu de rá ñoho ra te

(Mt. 22:23-33; Mr. 12:18-27)

²⁷ 'Mefa 'raya ja'i nú'ú t'embí ya saduceo bi ma bá c'a'tsa ra Jesu. Nú'ú ena gue hinda ma da yopa nte nú'ú xa du. Ne nu'ú bi 'ñembabi ra Jesu:

²⁸ —Ma Xahnate'ihe, ra Moise bi zogui nt'ofó gue 'bú 'nara 'ñòhò da du ne da zogui rá 'behña ne himbi me'tsua ni 'nara batsi, nu'bú nurá cu nú'á ra 'ñòhò bi du, mahyoni da nthatui nú'á ra 'behña bi gohise, pa 'bú da me'tsa ya batsi da thu'mba rá thuhu ngu rá thuhu ndu rá 'bet'ó dame. ²⁹ 'Na'qui mi 'búi yoto ya 'ñòhò mri ncu. Nu'á rá mudi bi nthati pe 'mefa bi du, ne ni 'nara batsi himbi me'tsua rá 'behña. ³⁰ Y nura 'behña'a bi nthatui ma'na rá cu ndu rá dame, ne'a bi du, ne ni 'nara batsi himbi zocuabi. ³¹ Nepu nurá hñu rá cu ndu rá dame bi nthatui nehe nú'á ra 'behña. Y bi njabu 'rama'na asta bi du gathó nú'ú yoto, ha nu gathó'u ni 'nara batsi himbi zocuabi nú'á ra 'behña. ³² Ne 'mefa bi du nehe nú'á ra 'behña. ³³ Hangue xi de stí yopa nte de ra du'ú, ¿t'ó 'na de gue nú'ú yoto bi nthatui dí 'muhui mahets'i?

³⁴ Nepu ra Jesu bi 'ñembabi:

—Nuua ja ra ximhai ya 'ñòhò ne ya 'behña ri nthati. ³⁵ Pe nu sta yopa nte de ra du ne stí 'muhni mahets'i nú'ú rí 'ñepi da 'muhni, ya hinda ma da nthati'ú, ³⁶ ngue'a ya hinda ma da du ma'na'qui. Ne ma da 'mú ngu ya enxe, ne dyá t'ú Ajuá ngue'a ya da yopa nte'ú de ra du. ³⁷ Nuse ra Moise xicaguihú ja ra Mäca T'ofó gue ma da yopa nte nú'ú xa du, ne ja guehniho mä de nú'á ra ndapo mi zò, gue ja bi 'ñembabini Ajuá gue go gue'a rá Ajuá ra Abrá, ne de ra Isaac, ne de ra Cobo nú'ú ya xqui du. ³⁸ Pe Ajuá hingrá Ajuá de nú'ú xa du, go rá Ajuá de nú'ú te. Hangue ra Abrá ne ra Isaac ne ra Cobo bí te ja rá thandi Ajuá, ne gathó ya ja'i te ja rá thandi'a.

³⁹ Nepu 'raya xahnate de ra ley bi 'ñembabi:

—Majuani nú'á gá mä, ma Xahnate'ihe.

⁴⁰ Y de guehni ya hinte bi yopa 'yamba ma'na'qui'ú.

¿Ha gue ra Cristo go rá t'ú ra ndá Davi?

(Mt. 22:41-46; Mr. 12:35-37)

⁴¹ Ra Jesu bi 'ñembabi'ú:

—¿Hanja guí mañhú gue nú'á ra Cristo bá pèhna Ajuá pa da ndá gue rá t'ú ra Davi?

⁴² Gue nura Davi bi 'ñena njaua ja ra Mäca T'ofó de ya Salmo:

Ajuá ra Dada bi 'ñembabi ma zi Hmu:

“Bá e gui hñudiua ja ma 'ñei,

⁴³ asta hinga tsihn'a'i gathó ri ncontra pa da gohi'ú de rí ga'ti ri ua.”

⁴⁴ Nepu ra Jesu bi 'ñena:

—Nú'bú ra Cristo go drá t'uhmä ra Davi, nu'bú ¿hanja bi 'ñenga ra Davi gue go rá Hmu?

Ra Jesu bi mä de yá ts'o'befi ya xahnate de ra ley

(Mt. 23:1-36; Mr. 12:38-40; Lc. 11:37-54)

⁴⁵ Nepu ra Jesu bi zofó yá nxadi, y gathó ya ja'i bi 'yòde. Ne bi 'ñembabi:

⁴⁶ —Nsuhú, oxqui øthú ngu nú'á øt'a ya xahnate de ra ley, ri ho da 'ño co 'raya he xá ma pa da numansu ya ja'i'ú. Ne ri ho dra zenjua co ndunthi ra t'equ'e'i ja ya tai, ne ri ho da gu ya mudi hudi ja ya nija, ne go gue'ú huahna ya mudi hudi habu ja ra hñuni. ⁴⁷ Ne hanbabi nú'á pe'tsa ya viuda asta yá ngu nehe, ne pa hinda fátua yá ts'ot'øt'e'ú, øt'a yá sadi xi xá ma, pe nú'ú go gue'ú ma da hñanga 'nara castigo ma'na ra dangui.

21

'Nara viuda xi mrá zi hyoya bi unga 'nara 'baha ja ra ndanija

(Mr. 12:41-44)

¹ Ha nura Jesu mi 'buhni ja ra ndanija ne mi handa gathó nú'ú xi mi ja ndunthi te mi pe'tsi gue mi øt'a yá boja ja ra 'me'tsboja de ra nija. ² Nehe bi hyanda 'nara viuda xi mrá zi hyoya bi 'yent'ni yoho ya zi boja dega cobre. ³ Nepu nura Jesu bi 'ñena:

—Xi majuani dí xi'ahú, gue nuna zi hyoya viuda xa unga ma'na ndunthi que nú'ú ma'ra, ⁴ ngue'a nu'ú bi uni pe de nú'ú yá mbongui, pe nuni, masque co rá zi nhyoya, bi unga gathó nú'á mi pe'tsi pa xa zihmä.

Ra Jesu bi mä gue da nhuata ra ndanija

(Mt. 24:1-2; Mr. 13:1-2)

⁵ Nepu bi 'yòde ra Jesu gue 'ra de nú'ú mi 'buhni mri mpede de ra ndanija, mi mañ'ú gue mri hnequi xi mahotho co 'raya hoga do xqui thoqui, ne xica t'øt'e xqui thuxni dega 'baha. Nepu ra Jesu bi 'ñembabi'ú:

⁶ —Xi majuani dí xi'ahú, gue ma da zò ra pa gathó nú'ú guí hanthú ma da øt'e gathó, ne hinda gohi 'nara do mañá de rá midoui.

Ya nt'udi ante rá uadi ra ximhai

(Mt. 24:3-28; Mr. 13:3-23)

⁷ Nɛpɛ nu'ú bi 'yambabi ne bi 'ñembi:

—Ma Xahnate'ihe, ¿ha'mu ma da nja nú'a gá ma? ¿Te ma seña ma da hnequi nu sta zø ra pa da njabu?

⁸ Nu'bu ra Jesu bi 'ñena:

—Nsuhu, oxqui hophu to'o da hya'ahu, ngue'a ma da 'ñepɛ ndunthi da bepca ma thuhu ne da 'ñena: “Go guequi drá Cristo, ya xa zø ra pa pa ga nda.” Pe oxqui ma gui camfribihu'ú. ⁹ Y nehe nu xcrí 'yøhu gue di ja ya tuhni haburaza ne ya ts'othogui haburaza ya hai, oxqui ntsuhu, ngue'a mahyoni da njabu, pe beñhu gue tobia hindi gue'a rá ngats'i ra ximhai.

¹⁰ Ne bi sigui bi 'ñembabi'ú:

—Ma da ntuhna ya hnini co ma'ra yá mihniui, ne ya hai co ma'ra yá mihaiui.

¹¹ Ne ma da nja ndunthi ya danga mbimhai ne ya danga thuhu, ne ma da nja ndunthi ya ts'o hñeni haburaza. Ha nu mañ mahets'i ma da hneca 'raya nt'udi nú'ú asta dri unga ra ntsu.

¹² Pe ante da nja nú'a dí xi'ahu, ma dra t'utsa'ihu ne dra ju'ahu, ma da ts'ix'a'ihu ja ya nija, ne ma da jo'a'ihu fadi, ne ma da ts'ix'ahu ja ya danga nda ne ja ya gobierhnu po rá nguecagui. ¹³ Ne ja guehni ja ma gui mañhuni gue majuañi xcá camfriguíhu.

¹⁴ Oxqui beñhu 'met'lo nú'a te ma gui mañhu, nixi nú'a ma gui thadihu pa gui ñanga ri tehu, ¹⁵ ngue'a nuguí go ma ga 'ra'ahu ya noya gui mañhu, ne ra mfaði. Y njabu nuri ncontra hinda za da da'ahu. ¹⁶ Ngue'a nuse ri dadahu, ne ri cuhu, ne nú'ú ma'ra ja te ri njahu, ne ri amigohu, go gue'u ma da ñap'ahu. 'Ra de gue'ahu ma da tho'ahu, ¹⁷ ne gatho ya ja'i ma da utsa'ihu po rá nguecagui, ¹⁸ pe hinda za te da 'yø't'ahu, nixi da c'u'ts'ahu ni 'nari stahu 'bu hingo rá paha Ajuá njabu. ¹⁹ Y nu'bu gui tsethu nú'a da t'ø't'ahu, nu'bu gui tsethu ra te pa nzantho.

²⁰ Nu xcrí hyanthu ra hnini Jerusale di 'buhni ya soldado gatho ja rá nthets'i, nu'bu gui pahu gue 'bestho ma dra nhuati.

²¹ Ha nu'ú di 'bui ja ra hai Judea mahyoni 'bestho da 'bat'i ja ya t'øhø, ha nu'ú tó'o di 'bui mbo ra hnini Jerusale, mahyoni 'bestho da bñni. Ha nu'ú tó'o di 'yo thi de ra hnini, ostí ma da mengui da yat'i. ²² Ngue'a nuya pa'u ma da hnequi rá cue Ajuá ne ma da

nja ya ts'othogui ngu nú'a manga ra Maça T'ofu. ²³ ¡Huecate nú'ú ya 'behña di da'thi ne nú'ú dya nzu nuya pa'ú! Ngue'a ma da nja ndunthi ya danga uguí, go gue'a 'nará danga cue Ajuá pa nú'ú ya me Jerusale. ²⁴ Ngue'a nu 'ra ma da du ja ra tuhni, ha nu ma'ra ma dra ju ne da ts'ixa nts'ahni yabu ja ma'ra ya hai. Ne ya nzøhø ja'i ma da sigui da manda ra hnini Jerusale, asta hinda uadi nú'ú ya pa da umba nsequi Ajuá da nda'ú.

Ra Jesu bi ma hanja ma da yopa mengui ja ra ximhai

(Mt. 24:29-35, 42-44; Mr. 13:24-37)

²⁵ De nú'ú ya pa'u ma da hneca ya nt'udi. Ma da nja te da nja ja ra hyadi ne ja ra zana ne ja ya tsø. Y gatho ya ja'i de maxøgue ra ximhai ma da mpumfri co ra danga ntsu nu sta ñeni ra ndehe sta mpants'i. ²⁶ Ha nuya ja'i asta di tu yá ts'edi co ra danga ntsu de gatho nú'a ma da nja de guecua ja ra ximhai. Ha nu mahets'i asta da mbi nehe. ²⁷ Nɛpɛ ma da thandi Nú'a To'o e bi Nja'i dua yopa pengui ja ya guui co rá danga ts'edi Ajuá xi strá nsunda. ²⁸ Nu xcrí hyanthu da mudi da nja nú'a dí xi'ahu, oxqui ntsuhu, juxa ri thandihu pa mahets'i, ngue'a 'bestho ja dí 'ñehni ri Nantehu.

²⁹ Ne bi xipabi 'nara 'bede'u ne bi 'ñembabi:

—Hyanthu ra 'bai gá igo o ma'ra ya ndapo, ³⁰ ora ya da bøhø yá 'roho, guí pahu gue ya ma da zøhø ra pahyadi. ³¹ Njabu nehe nu xcrí hyanthu núya stá xi'ahu, pahu gue ra Ndá de mahets'i ya 'bui guetbu pa dua yopa ehe ja ra ximhai pa da nda.

³² Xi majuañi dí xi'ahu, gatho nuya ya t'ø't'eya ma da mudi da nja ante da du nú'ú 'buiya ja ra ximhai. ³³ Mahets'i ne ra ximhai ma da uadi da thogui, pe numa noya hinhya'mu da uadi, pe'tsi da njabu ngu nú'a dá ma.

³⁴ Nsuhu, ne oxqui hophu ri mfenihu da megui po rá ngue ra nts'ø't'e, ne oxqui tu ri muihu de nú'a te da 'yø't'ahu ra 'bedi. Nsuhu pa hingue xcrí thamfrihu da zøhø nú'a ra pa'a.

³⁵ Ngue'a ma da njabu ndunthi nú'ú 'bui haburaza rá nguni ra ximhai, sta damfri da zøhø ra pa, da nja ngu 'nara trampa da dama njot'i. ³⁶ Hangue ndø'mhu ne 'yaphu ndunthi Ajuá pa da za gui c'othu de gatho nuya ya ts'ot'ø't'e ma da nja, ne pa njabu da

za gui 'buhũ xá hño ja rá thandi Nú'a To'o e bi Nja'i.

³⁷ Ra Jesu mi xahna ya ja'i dega pa ja ra ndanija, ha nu dega xuui mi pa ja ra t'øhø 'bo Olivo. ³⁸ Y gatho ya ja'i mi tsøhø hyastho xi 'nitho ja ra ndanija pa mi øde nú'a mi mañ'a.

22

Ra nt'u'ti pa dra ju ra Jesu

(Mt. 26:1-5, 14-16; Mr. 14:1-2, 10-11; Jn. 11:45-53)

¹ Ya mi ma da zøhø ra pa de ra ngo dega pascua nú'bu mi ts'i ra thuhme nsi rá nzoi.

² Ya ndá gá macja ne ya xahnate de ra ley mri 'ñu'ti pa hanja da za da hyo ra Jesu, pe himi tsa da gũ ngue'a mi tsu'u ya ja'i.

³ Nepũ de gue'a ra Satá bi yut'a ja rá mfeni ra Juda nú'a xqui thu'mbabi nehe ra Iscariote, 'na de nú'u 'ret'amayoho yá apostol ra Jesu. ⁴ Y nu'á bi ma bá c'a'tsa ya ndá gá macja ne ya ndá de ra nija pa bá ñau'u hanja da za da 'yent'ua ra Jesu ja yá 'ye'u. ⁵ Ha nu'ú xi bi johya ne bi hña'tuabi ra boja'a. ⁶ Hangue nu'á 'bestho xi mi honi hanja da za da ra Jesu, ne bi huahna 'nara ora mi jo'o ya ja'i.

Ra nt'oxi nú'a bi zi ra Jesu co yá nxadi ante da du

(Mt. 26:17-29; Mr. 14:12-25; Jn. 13:21-30; 1Co. 11:23-26)

⁷ Ne bi zø ra pa de ra ngo pa da ts'i ra thuhme nsi rá nzoi, gue'bu mi pe'tsi da tho 'nara t'udet dega hña'ti. ⁸ Nu'bu ra Jesu bi mehna ra Pedro ne ra Xuua ne bi 'ñembabi:

—Ri maha 'bet'ohũ pa grí hocju ra hñuni de ra pascua ga tsihũ.

⁹ Nepũ nu'ú bi 'yambabi ne bi 'ñembabi:

—¿Habũ guí ne ma grá hocje'a?

¹⁰ Nu'bu ra Jesu bi 'ñembabi'u:

—Nu xcrí cøthũ ja ra hnini gui nthehũni 'nara 'ñøhø di hã 'na 'bada ra dehe. Ne gui tenhũ asta ja nú'a ra ngu habũ da yut'i'a.

¹¹ Ne 'ñembabiũ nú'a to'o ra me ngu: “Ra Xahnate bá pehn'a ra noya ga eñ'ahe njaua: ¿Habũ ja ra ngu xcá 'uegagui pa ga tsihe ra nt'oxi dega pascua co ma nxadi?” ¹² Nepũ nu'á ma da 'ñu't'ahũ 'nara danga ngu mañã ja ra tøngu, ya xa thoqui xá hño, ne ja gui hocjni ra nt'oxi.

¹³ Nepũ nu'ú bi ma bá nthœi gatho ngu nú'a xqui xipa ra Jesu. Ne ja bi hyocni'u ra nt'oxi.

¹⁴ Y nu mi zø ra ora da ñuni'u, ra Jesu co yá apostol bi hñudi mahyegui ja ra mexa.

¹⁵ Nepũ nura Jesu bi 'ñembabi'u:

—¿Xi stá ne ga tsihũ mahyegui ra nt'oxi de ra pascua ngu dí 'buihũbya, ante da zø ra ora ga tu! ¹⁶ Ngue'a nugui dí xi'ahũ gue ya hinga ma ga yopa tsi ra nt'oxi de ra pascua ma'na'qui asta hinda zøhø nú'a ra pa grá tsihũ nuni mahets'i habũ brí manda Ajuã ma Dada.

¹⁷ Nepũ nu'á bi gũ ra vaso ne bi umba njamaði Ajuã ne bi 'ñembabi'u:

—Na, tsihũ 'ra 'na tsiqui grí gathohũ.

¹⁸ Nugui dí xi'ahũ gue ya hinga ma ga yopa tsi ra vinu dega obxi asta nú'a ra pa grá 'buhũ nuni mahets'i habũ brí manda Ajuã ma Dada.

¹⁹ Nepũ nu'á bi gũ ra thuhme ne bi umbabi njamaði Ajuã ne bi hecuabi'u bi umbi, ne bi 'ñembabi:

—Guehna ma ndo'yo ma ga uni po rá ngue'ahũ. Ora gui tsihũ, gue'a 'nara feni de ma du.

²⁰ Nepũ de ya xqui uadi ra nt'oxi'u, nu'á bi gũ ra vaso, ne bi 'ñembabi:

—Nuna vinu guehna 'nara seña de ra 'ra'yo cohi xa t'øt'e co ma ji nú'a ma ga fani po rá ngue'ahũ.

²¹ Y nubuyá 'na de gue nú'ahũ guí 'buhũua con guequi ja ra mexa, ma gui dagaguihũ.

²² Nú'a To'o e bi Nja'i, ya ri ne nuna ra 'ñu xa t'utuabi pa rí ma ja ra du, pe jhucate nú'a to'o ma da da'a!

²³ Nepũ nu'ú bi mudi bi 'ñámbabi 'na ngu 'na to'o nú'a mi ma da 'yøt'a njabũ.

To'o ma'na ma da ndangui rá nsu

²⁴ Nepũ nu'ú bi mudi bi 'ñámbabi to'o de gue'u mi ma da ua'a da ma. ²⁵ Pe ra Jesu bi 'ñembabi'u:

—Ya ndá ri manda yá hnini ngu ya hmu, ha nuya hnini e'tsua yá nsu yá ndá gue xi øt'e xá hño. ²⁶ Pe nu'ahũ hingue rí 'ñepi gui njahũbũ. Nu'a rí 'ñepi gui 'yøthũ, nu'a da nja rá nsu de gue'ahũ, mahyoni da notsi, ha nu'a tó'o da manda, mahyoni da nja ngu 'nara 'bego. ²⁷ ¿To'o ma'na t'umba ra nsu, ha gue nú'a to'o da hñudi ja ra mexa, o nú'a to'o pepabi? ¿Ha hingue nú'a hudi ja ra mexa? Masque njabũ, pe nugui drá 'bego de gue'ahũ.

²⁸ Nu'ahũ hinxcá 'ueguehũ de guequi masque xcá hyanthũ ya ts'othogui nú'u stá

thogui. ²⁹ Hangue nugui ma ga 'ra'ahū ri nsuhū dega ndā, ngu ma Dada xa 'racagui ra nsu pa ga ndā. ³⁰ Ha nu xcrá ndā, ma gui 'buhūni nehe con guequi, ne ga ŋūñhū. Ne ja ma grá 'ra'ahūni ri hudihū nehe dega ndā pa gui mandahū nú'á 'ret'amayoho ya 'mūi de ya ja'i de Israel.

Ra Jesu bi mā gue ra Pedro mi ma da goni'a
(Mt. 26:31-35; Mr. 14:27-31; Jn. 13:36-38)

³¹ Nehe ra Jesu bi 'ñembabi ra Simu Pedro: —Nugue Simu, ra Satá xa 'yadi pa da hñac'a ri jamfrihū, ne da 'yot't'ahū ngu ra trigo ora 'biqui. ³² Pe nugui stá apabi Ajuá ma Dada por gue'i, gue hinda 'medi ri jamfri. Ha nu xcrí yopa jū ri jamfri, gui japi da zedi yá jamfri nehe nuyū ma'ra ri cu.

³³ Ha nura Simu bi 'ñembabi: —Ma zi Hmu'i, nugui dí 'bucua 'bū da ts'ix'a'i ra fadi, ga ma nehe, ha nu'bū da tho'i, dá thogui nehe.

³⁴ Ha nura Jesu bi 'ñembabi'a: —Nugui dí xi'a'i nu'i Pedro, gue núbya dí nxuui ante da mafi ra menja ma gui mā hñu'qui gue hingú paçagui.

Ra Jesu bi xipa yá nxadi gue ma dra t'ot'ua
'ñena 'nara 'yot'ats'oqui

³⁵ Ra Jesu bi 'yambabi yá nxadi ne bi 'ñembi:

—Xi nú'bū dá pehn'ahū hingá hñaxa ri buxahū nixi ri ncubojahū nixi ri mponga zesthinhū, ¿ha gue bi nja te bi 'yot't'ahū ra 'bedi?

Nepū nu'á bi dādi ne bi 'ñena:
—Hina.

³⁶ Nepū nu'á bi 'ñembabi: —Pe nubyá ha, dí xi'ahū gue nu'ū tó'o pe'tsa rá buxa ne rá ncuboja, dá hñats'i. Ha nu'á tó'o hingui pe'tsa rá huai, dá pa rá pat'i pa da dai. ³⁷ Ngue'á nugui dí xi'ahū gue mahyoni da njabū ngu manga ra Māca T'lo de guequi habū ena: “Nu'á ja ra uenda 'nara 'yot'ats'oqui.” Ngue'á gatho nú'á xa nt'of'o de guequi pe'tsi da njabū.

³⁸ Nepū nu'á bi 'ñembabi: —Ma zi Hmu'ihe, jaua yoho ya huai dí pe'tshe.

Ha nu'á bi dādi ne bi 'ñembabi:
—Con sehe'ū yoho.

Ra Jesu bi 'yapabi Ajuá rá Dada nuni Getsemani
(Mt. 26:36-46; Mr. 14:32-42)

³⁹ Nepū nura Jesu bi bōni bi ma ngu mrá nzai pa ja ra t'ohō 'bo Olivo. Ne gatho yá nxadi bi deni'a. ⁴⁰ Ha nu mi zōni de guehni, bi 'ñembabi'ū:

—'Yaphū ndunthi Ajuá pa gui tsethū ya ts'othogui nu stí 'ñepū.

⁴¹ Nepū ra Jesu bi 'uegue de gue'ū ts'ū zi yabū pa bá ndandiñahmu bá apabi Ajuá rá Dada, ⁴² ne bi 'ñembabi:

—Ma Dada'i, 'bū gui nehma, gui 'ueca nuna thogui ma ga thogui, pe hindí ne gui 'yot'e ngu nú'a ga nega, go da 'yot'a ngu nú'a ri pahague.

⁴³ Nepū nuni habū mi apabi Ajuá'a, bi zōhni 'nara enxē xqui 'ñehe de mahets'i pa bi umbabi ra ts'edi pa da zeta ra ts'othogui.

⁴⁴ Nu'á xi mi tu rá mūi ndunthi de mi apabi Ajuá, pe ma'na mi apabi con dunthi ra ts'edi asta mri xanthe, ne nuyá xanthe ngu myá danga tagui dega ji, mi tui ja ra hai.

⁴⁵ Nu mi uadi bi 'yapabi Ajuá'a, bi mengui pa habū xqui zogui yá nxadi, ne bi zūdi gatho xqui 'ñaha ngue'á ya xqui uent'i'ū co ra dumūi. ⁴⁶ Ha nu'á bi 'ñembabi:

—¿Hanja xcá ahahū? Nanjū, ne 'ya-pabihū Ajuá pa gui tsethū ya ts'othogui.

Ra Jesu bi jū 'ñena 'nara be
(Mt. 26:47-56; Mr. 14:43-50; Jn. 18:2-11)

⁴⁷ Ts'a mi ñaui yá nxadi ra Jesu, bi zōhō xi ndunthi ya ja'i, ne nura Juda 'na de nú'ū 'ret'amayoho ya nxadi, mbra 'bet'o de ja ya ja'i. Ne 'bestho bi uat'a habū mi 'ba ra Jesu pa bi zu'tsi'a. ⁴⁸ Nepū ra Jesu bi 'ñembabi:

—Juda, ¿ha gue co 'nara ntsu'tsi grí da Nú'a To'o e bi Nja'i?

⁴⁹ Ha nú'ū mri 'ñoui ra Jesu mi hyandi te ma da nja bi 'ñembabi:

—Ma zi Hmu'ihe, ¿ha guí ne ga xithe co ya huai?

⁵⁰ Y 'na de gue'ū bi mēnpa 'nara ntsequi 'nará 'bego ra danga ndā gá macja ne bi dacua rá gu ra 'ñei. ⁵¹ Pe ra Jesu bi 'ñembabi'ū:

—Hyehubū, oguí othū njabū.

Nepū nu'á bi hñuxa rá 'ye ja rá gu nú'a ra 'bego, ne bi ñani 'bestho. ⁵² Nepū bi zof'o nuya ndā gá macja, ne ya ndā de ra ndanija, ne ya ndaxjua ndā, gatho nú'ū xqui 'ñehe pa e da zits'i'a, ne bi 'ñembabi'ū:

—¿Ha gue drá be pa e gui jugaguihū co ya huai ne ya za? ⁵³ Pe nú'bū ndí 'bai hyastho con gue'ahū ja ra ndanija, hinte gá

'yotcahu. Pe xibya, go xcuá ehu masque dega xuui pa gui jugaguihu. Ngue'a nuya ya orabya go ri orahu pa gui ndahu de guequi, ne ya orabya go ya ora pa da nda ra 'bexuui.

Ra Pedro bi gonga ra Jesu

(Mt. 26:57-58, 69-75; Mr. 14:53-54, 66-72; Jn. 18:12-18, 25-27)

⁵⁴Nepu de guehni bi gu nts'ahni'u ra Jesu, ne bi zits'i ja rá ngu ra danga nda gá macja, ha nura Pedro mi 'befa dega zi yabutho, mri deni. ⁵⁵Ha nu mi zonga ra Pedro ja rá ngu ra danga nda gá macja, xqui t'udi 'nara faspí ja ra patio, ne ja mi huhni 'raya ja'i mri mpa'ti, nehe ra Pedro ja bi hñuhni con gue'u. ⁵⁶Y de guehni 'nara nxutsi rá 'bego ra danga nda gá macja nu mi hyandi gue mi huhni ra Pedro ja ra tsibi xi bi nu'ti'a ne bi 'ñena:

—Pøde ne nuni ra dame go mri 'ñoui ra Jesu nehe.

⁵⁷Pe nura Pedro bi gombabi nú'a ra nxutsi ne bi 'ñembi:

—Hina, hindí padi to'o'a.

⁵⁸Nepu hinga ya'a bi hyanda ma'na ne bi 'ñembabi:

—Pøde ne'i go ngrí 'ñoui ra Jesu.

Ha nura Pedro bi 'ñena:

—Hina, hinga majuani ndrí 'ño'be'a.

⁵⁹'Mefa de xqui thogui ngu 'na ora bi 'ñena ma'na ra ja'i:

—Majuani nuna 'ñøhøni go mri 'ñoui'a, ngue'a nehni mfatho gue ra me Galilea.

⁶⁰Nepu nura Pedro bi 'ñena:

—Dí xi'a'i gue nixi dí padi nú'a guí ma.

Y nú'a ra ora de ts'a mi manga njabu, bi mafi ra menja. ⁶¹Nú'a ra ora'a bi ñegui ra zi Hmu Jesu pa bi hyanda ra Pedro, ha nura Pedro 'bestho bi zo rá mfeni de nú'a xqui xipabi desde rá mudi, xqui 'ñembabi: "Ante da mafi ra menja ma gui cøngagui hñu'qui."

⁶²Hangue nura Pedro bi bøni pa thi, xi bá nzoni nts'edi.

Ya ja'i mi øtuatho ra nt'eni ra Jesu

(Mt. 26:67-68; Mr. 14:65)

⁶³Ha nuya ja'i nú'u to'o mri su ra Jesu xi mi øtua ra nt'eni ne mi na'mbabi'u. ⁶⁴Y bi go'tua yá da co 'nara dutu ne mi umba ya mpe'ti, ne mi embabi'u:

—Xicaguihe xa to'o nú'a bi nap'a'i!

⁶⁵Ne mi xipabi ndunthi ya ts'onoya.

Ra Jesu ja yá thandi ra hmunts'a nda gá xodyo

(Mt. 26:59-66; Mr. 14:55-64; Jn. 18:19-24)

⁶⁶Rá hyax'a bi munts'a ya ndaxjua nda ne ya nda gá macja ne ya xahnate de ra ley. Ne bi ts'ixa ra Jesu pa habu bi munts'a nú'u ya danga nda gá xodyo, y de guehni ja bá t'ambabini ne bi t'embabi:

⁶⁷—Xicje, ¿ha gue xi majuani go gue'i grá Cristo xuá mehni'a'i Ajuá pa gui nda?

Nepu nu'á bi dadi ne bi 'ñembabi'u:

—'Bu ga eñ'ahu gue go guequi, hingui camfriguihu. ⁶⁸Ha nu'bu ga ø't'ahu 'raya nt'ani, hingui xicaguihu, ha nixi gui hycaguihu. ⁶⁹Pe nuya pa xa 'ñepu, Nú'a To'o e bi Nja'i ma da hñudi ja rá 'ñei Ajuá nú'a to'o bi pe'tsa gatho ra ts'edi.

⁷⁰Nepu nu'ú bi 'yambabi'a ne bi 'ñembabi:

—Nu'bu, ¿ha gue go gue'i rá T'u'i Ajuá?

Ra Jesu bi dadi ne bi 'ñembabi'u:

—Haha, go guecagui, ngu xcá mañhüya.

⁷¹Nepu nu'ú bi 'ñena:

—Pa te ma'ra ya testigo ga hoñhu gue nucschu ya dá øhu nú'a bi ma!

23

Ra Jesu bi ts'ixa habu mi ja rá ts'utbi ra Pilato

(Mt. 27:1-2, 11-14; Mr. 15:1-5; Jn. 18:28-38)

¹Y de guehni gatho nuya nda bi 'mai'u bi zixa ra Jesu ja ra Pilato. ²Y nuni ja bi madini bi ñapabi'u ne bi 'ñena:

—Ya stá tsuhe nuna 'ñøhø mi 'yoni mi t'eta ya ja'i gue hinda gut'a yá njut'i ja ra nda Cesa, nehe xa 'ñense gue go guehni ra Cristo xuá mehna Ajuá pa da nda, 'na.

³Hangue nura Pilato bi 'ñembabi:

—¿Ha go gue'i grá nda de ya xodyo?

Ha nura Jesu bi dadi ne bi 'ñena:

—Haha, go guequi, ngu gá ma.

⁴Ha nura Pilato bi 'ñembabi ya nda gá macja ne gatho ya ja'i:

—Hinte ma ts'oqui dí tsutuabi nuna ra 'ñøhø.

⁵Pe nu'ú ma'na mi ñate nts'edi, ne bi 'ñena:

—Nuni go guehni xa 'ño xa 'yu'ta ya ja'i haburaza de ra hai Judea, bá fudi desde Galilea asta bi zøhø de guecua Jerusale.

Ra Jesu ja rá thandi ra Erode

⁶Nu mi 'yøde njabu ra Pilato bi 'yambabi ya ja'i ua mrá me Galilea ra Jesu. ⁷Y nu'ú bi 'ñena gue ja mrá menguni'a, hangue nura Pilato bi mehni 'bestho'a ja ra Erode, ngue'a

go gue'a mrá ndá de ja ra hai Galilea, pe nú'u ya pa'u xqui zohø ra Erode ne ja mi 'buhni Jerusale. ⁸ Nu mi hyanda ra Jesu ra ndá Erode, xi bi johya'a ngue'a ya mi pe'tsa ndunthi ya pa xi mi ne da hyandi'a ngue'a xqui 'yøde xqui hma ndunthi de gue'a. Ne mi ne da hyandi da 'yøt'a 'nara milagro. ⁹ Y nu'á bi 'yamba ndunthi ya nt'ani, pe ra Jesu hinte bi dadi. ¹⁰ Ja mi 'buhni nehe ya ndá gá macjá ne ya xahnate de ra ley, y ma'na xi mi ñáte'u. ¹¹ Nepu nura Erode co yá soldado bi nthedetho de gue'a. Nepu bi 'yøt'a ra nt'eni bi hyete ngu 'ñena 'nara ndá co 'nara hoga he mahotho. Nepu nura Erode bi yopa mehna ra Jesu ma'na'qui pa ja ra Pilato. ¹² Ra Pilato ne ra Erode mri 'ñantsahma'u, pe nú'a ra pa'a bi mádi'u.

Ra Jesu bri dapa ya ja'i pa da hyo
(Mt. 27:15-26; Mr. 15:6-15; Jn. 18:39-19:16)

¹³ Nepu nura Pilato bi zohna gatho ya ndá gá macjá ne gatho ya ndá de ra hnini, ne gatho ma'ra ya ja'i, ¹⁴ ne bi 'ñembabi'u:

—Nu'ahu go uá tsincanhua nuna ra 'ñohø guí eñhu gue u'ta ya ja'i, pe nugui stá øtua ya nt'ani ja ri thandihu, y xcá 'yøhu gue hinstá tsütua ni 'nara ts'oqui de nú'a guí mañhu xa 'yøt'e. ¹⁵ Nixi ra ndá Erode himbá tsutuabi ni 'nara ts'oqui, hangue bá yopa pehna ma'na'qui pa guecua. Ya nubyá gá pahu gue nuni hinte ma ts'oqui xa 'yøt'e pa gui ñaphu gue rí 'ñepi da tho. ¹⁶ Hangue nugui, hønse ma ga manda dra fet'i, nepu ga hegüi.

¹⁷ Ra Pilato mi pe'tsi da hyegui 'nara 'y-ofadi cada ra ngo de ra pascua, ngue'a gue'a myá nzai nuya gobierhnu de Judea. ¹⁸ Pe gatho nú'u ya ja'i mi 'buhni bi mádi bi dø ya hmafi ne bi 'ñena:

—Hindí nehe gui thøgue ra Jesu, go da thøgue ra Barraba.

¹⁹ Nura Barraba xqui jot'a fadi ngue'a xqui guxa ya ja'i pa da 'ñøt'atuhni ja ra hnini, ne ngue'a xqui hñote. ²⁰ Pe nura Pilato go mi ne da hyegui ra Jesu, hangue bi yopa zofu ya ja'i ma'na'qui. ²¹ Pe nu'ú bi mafi ma'na nts'edi ne bi 'ñena:

—Nu'a dí xi'ahe, gue gui pont'i, gui pont'i!

²² Nurá hñu'qui bi 'ñembabi'u ra Pilato:

—¿Hanja? ¿Te ma ts'oqui xa 'yøt'ni? Nugui hindí tsütua ni 'nara ts'oqui nú'a rí

'ñepi da tho. Dí xi'ahu gue ma ga manda dra fet'i, nepu ga hegüi.

²³ Pe nu'ú bi dø ya hmafi ma'na'qui, ne bi ja bi 'yadi gue dra pont'i'a. Ne co yá hmafi nú'u ya ndá gá macjá ne ma'ra ya ja'i, bi za yá ts'edi ngu mi ne'u. ²⁴ Hangue nura Pilato bi 'yøt'a nú'a myá hne'u. ²⁵ Hangue go bi hyegui nú'a ra 'ñohø xqui 'yadi ya ja'i, nú'a mrá thuhu Barraba xqui jot'a fadi ngue'a mrá daga 'yøt'atuhni ne mrá hyote. Ha nura Jesu bi t'ent'ua yá 'ye ya ja'i pa da hyo.

Bi ts'ixa ra Jesu pa dra pont'i

(Mt. 27:32-44; Mr. 15:21-32; Jn. 19:17-27)

²⁶ Y de bi ts'ixa ra Jesu pa dra pont'i, de má 'ñu bi nthuei 'nara 'ñohø mrá me Cirene mrá thuhu ra Simu xqui menga ja ra mbonthi, go gue'a bri japi bi duxa ra pont'i ne bi 'mefa de ja ra Jesu.

²⁷ Ne mri deni ndunthi ya ja'i, y ndunthi ya 'behña xi mi zoni ne mri mantho'u por gue'a. ²⁸ Pe ra Jesu bi hyandi'u ne bi 'ñembi:

—Nu'ahu 'behñahu me Jerusale, oguí zoñhu por guequi, nzoniñu de gue'asehu ne por gatho ri batsihu, ²⁹ ngue'a ma da zø ra pa da 'ñena ya ja'i: “Rá mat'a Ajuá nú'u to'o hinxa me'tsa ni 'nara batsi nixi xa nzu.” ³⁰ Y nuya pa'u ya ja'i ma da mafi ne da 'ñembabi ya danga t'ohø ne ya t'uca t'ohø: “Yøt'e pa gui cobgahe pa hinda zucaguihe rá cue Ajuá.” ³¹ Xi majuaní ma da thogui'u ya ts'othogui, ngue'a nu'bu nugui dí sufri ha hinte ma ts'oqui dí tu, xihma nú'u tu ya ts'oqui.

³² Nehe bi ts'ixa má yoho ya 'ñohø nú'u xqui t'e'mbi da tho nehe ngue'a 'namyá nduts'oqui. Bi ts'its'i pa da tho mahyegui co ra Jesu. ³³ Ha nu mi zonga ja 'nara zi t'ohø rá thuhu Ñaxmadu, ja bri pont'ini ra Jesu co nú'u má yoho ya 'ñohø, 'na bri 'ba'ma ja rá 'ñci, ha nu'a ma'na ja rá ngaha. ³⁴ Y nu de mi zuhni ra Jesu ja ra pont'i, nu'á bi 'ñena:

—Ma Dada'i, pumbabi gatho nuyu ya ja'i bi 'yøtca njaua, ngue'a nuyá hingui padi nú'a øt'e.

Ha nú'u ya soldado mi 'buhni bi ma ra taha'u pa da nu to'o gue'a da daha 'na de nuyá he ra Jesu. ³⁵ Y ndunthi ya ja'i mi 'buhni bi hyandi bri pont'a ra Jesu, ne asta ya ndá gá xodyo mi øtbuhlatho de gue'a ne mi ena:

—Ma'ra ha, bi pøhø, pe nu'bu xi majuañi go guehni ra Cristo xua mehna Ajuā pa da nda, dí ne ga hanthubya da mpøhøse.

³⁶ Nehe nuya soldado mi øtbuhlatho de gue'a, mi umbabi ra ju'tsa vinu pa da zi, ³⁷ ne mi embabi'u:

—'Bu xi majuañi go gue'i grá Nda de ya xodyo, mpøhøse núbya xa.

³⁸ Ne xqui thøtua ja rá ñā ra pont'i 'nara t'ofo xqui t'ofo dega griego, ne dega lati, ne dega ebreo, mi ena njaua: "Go guehna ra Nda de ya xodyo."

³⁹ Nepu 'na de gue nú'u ya nduts'oqui xqui 'bont'i nehe mahyegui, bi ñāma'ñu de gue'a ne bi 'ñembabi:

—'Bu xi majuañi go gue'i grá Cristo xua mehna' Ajuā pa gui nda, mpøhøse ne pøhøguihe.

⁴⁰ Pe nú'a ma'na ra nduts'oqui xqui 'bont'i nehe, bi zui nú'a bi ñāma'ñu, ne bi 'ñembabi:

—¿Ha hinguí tsu Ajuā pa gá mangua njabu? ⁴¹ Guí nu gue dí sufrihuua mahyegui, pe nujá rí 'ñepi ga sufrihu pa ga jathu nú'a stá øthu, pe nuni ra 'ñøhø hinxā 'yøt'a ni 'nara ts'oqui.

⁴² Nepu nu'á bi 'ñembabi ra Jesu:

—Gui bengagui nu xcrí hudi ja ri hudi dega hmanda.

⁴³ Ra Jesu bi dadi ne bi 'ñembabi:

—Nugui dí xi'a'i gue núbya 'bestho ma gui 'bui con guecagui nuni mahets'i.

Ra Jesu bi du

(Mt. 27:45-56; Mr. 15:33-41; Jn. 19:28-30)

⁴⁴ Y ngu mi nde ma pa bi 'mexuui maxøgue ra ximhai, pa asta ngu nzanga hñu nde, ⁴⁵ ngue'a nura hyadi himbi yot'i, ha nura danga xuni dutu mi naxa mbo ra ndanija pa mi cot'a habu ma'na xmá nsunda, bi xøgue desde mañā asta rí ga'ti.

⁴⁶ Nepu ra Jesu bi ñā nts'edi ne bi 'ñena:

—Ma Dada'i, nubyá dí ent'a'i ma te ja ri 'ye.

Ne mi uadi bi mangua njabu, 'bestho bi du.

⁴⁷ Ha nu mi hyanda njabu ra nda gá soldado bi xøcambeni Ajuā ne bi 'ñena:

—Xi majuañi nuna 'ñøhøni hinte ma ts'oqui mi tu.

⁴⁸ Gathu nú'u ya ja'i mi 'buhni de mi uadi mi hyanda gathu nú'a xqui nja, bi ma de guehni co ndunthi ra dumai. ⁴⁹ Pe gathu nú'u ya ja'i myá mpañi ra Jesu, ne 'raya

'behñā xqui ðeni desde Galilea, bi gohi zi yabutho mi handa gathu nú'a bi nja.

Ra Jesu bi t'agui

(Mt. 27:57-61; Mr. 15:42-47; Jn. 19:38-42)

⁵⁰ Mi 'bu 'nara 'ñøhø xi mrá hojā'i mrá thuhu ra Jose, mrá mengu de ra hnini Arimatea de ra hai Judea. Nu'á mrá nda nehe de ra hmunts'a nda gá xodyo. ⁵¹ Pe nu'á mi tø'mi da hyandua rá hmanda Ajuā, hangue nu'á himbi ne bi mfaxui yá mindaui ngu nú'a xqui ncohi'u ja yá hmunts'i. ⁵² Hangue nu'á bi ma bá c'a'tsa ra Pilato pa bá apabi ra nsequi da 'yacua rá ndo'yo ra Jesu. ⁵³ Nepu bi ca'ma ja ra pont'i, bi mant'a co 'nara hoga dutu, ne bá pegui ja 'nara 'ra'yo nt'agui nú'a xqui thoca ja 'nara medo, y ja nú'a ra nt'agui'a hinxqui nt'aguini ni 'nara ja'i. ⁵⁴ Y nura pa'a go mrá pa dega nthoqui, ne ya mi ma da mudri ra pa dega tsaya.

⁵⁵ Ha nuya 'behñā nú'u xqui ðena ra Jesu desde Galilea bi ma pa bá handa habu xqui t'agui ra Jesu ne hanja xqui 'becuabi rá ndo'yo. ⁵⁶ Ha nu mi menga ja yá ngu'u, bi hyoca 'raya hoga ñuni ne 'raya njots'i. Y bi ntsaya'u nú'a nsabdo ngu mi mangua ra ley.

24

Ra Jesu bi yopa nte de ra du

(Mt. 28:1-10; Mr. 16:1-8; Jn. 20:1-10)

¹ Ra mudri pa de ra semana nú'a ndomingo mi xudi xi 'nitho nú'u ya 'behñā bi ma pa ja ra nt'agui ne bi hñāxa nú'a ra hoga ñuni xqui hyoqui'u, ne bi meui ma'ra yá mi'behñāui. ² Y nu mi zøni'u bi zadi xqui t'ent'a nú'a ra do xqui jothma ra nt'agui. ³ Ne bi yat'i ja ra nt'agui'u pe himbi zutuani rá ndo'yo ra zi Hmu Jesu. ⁴ Ne nu'ú xi bi du yá mui ne himi pa te da 'yøt'u, ne mi ðamfri'u bi hyandi mi 'bahni yoho ya 'ñøhø xqui hñe t'axi asta mri huexqui. ⁵ Pe nu'ú co ra ntsu bi ñe'mitho, himbi gaxa yá da. Ha nú'u ya 'ñøhø bi 'ñembabi'u:

—¿Hanja e gui hoñhaua ja ya nt'agui nú'a te? ⁶ Hinjo'oua, ya xa yopa nte. Beñhu nú'a bi xi'ahu nú'bu nguí 'bahu Galilea. ⁷ Bi 'ñeñ'ahu gue Nú'a To'o e bi Nja'i mi pe'tsi da t'ent'ua ja yá 'ye ya ts'oja'i nú'u to'o mi ma da pont'i'a, pe rá hñupa mi ma da yopa nte'a de ra du.

⁸ Hangue nu'ú bi beni 'bestho de nú'u ya noya xqui xipa ra Jesu. ⁹ Ha nu mi menc'u de ja ra nt'agui bi ma bá xipa gathu nú'u

'ret'ama'ra ya apostol ne gatho ma'ra nú'ú to'o mri denhᵐa ra Jesu. ¹⁰Nú'ú to'o bi hñá'tsua ra noya ya apostol go ra Maria Magdalena ne ra Juana ne ra Maria rá nana ra Cobo, ne nú'ú ma'ra ya 'behñá. ¹¹Pe nuyá apostol ra Jesu himbi gamfri'ú, ne bi 'ñembabi nú'ú ya 'behñá gue xqui 'be yá mfeni.

¹²Pe ra Pedro bi nest'ihhi bá c'a'tsa ra nt'agui, y nu mi zõni'á bi ndoqui bi hyanda mbo ra nt'agui gue hõnse nú'á ra dutu xqui 'bant'a ra Jesu mi 'bõnga 'na lado. Y nu'á bi menga habu mi 'bai, ne himi pa'di te da beni de nú'á xqui nja.

Yoho yá nxadi ra Jesu mri ma pa ja ra hnini Emaú

(Mr. 16:12-13)

¹³Guet'á ra pa'á yoho yá nxadi ra Jesu mri ne ra 'ñu mri ma pa ja ra hnini Emaú, mi pe'tsa ngu 'ret'ama'ra kilometro rá ñabu de Jerusale. ¹⁴De mri ne ra 'ñu mi mpetue de gatho nú'á xqui nja. ¹⁵Ha de ts'a mri mpetue de nú'á xqui nja, ra Jesu bi zadi'ú ne bi ncompau má 'ñu. ¹⁶Ne masque mri 'ñoui'ú pe himbi za bi ba'di'ú ua go mi gue'á. ¹⁷Ha ra Jesu bi 'yambabi'ú ne bi 'ñembi:

—¿Te rá 'be guí 'yo má 'ñu guí mañhu?
¿Hanja guí tu ri muñhu?

¹⁸'Na de gue'ú mrá thuhu ra Cleofa bi da'di ne bi 'ñembabi:

—Gatho ya ja'i pa'di nú'á bi nja nuni Jerusale de nuya pabya. ¿Hanja hinte xcá padigue?

¹⁹Nepu ra Jesu bi 'ñembabi:

—¿Te 'be'á xa nja?

Y nu'ú bi 'ñembabi:

—Ha hincá 'yõde de ra Jesu me Nasare, gue'á mi 'nará 'mehni Ajuá, ne mi hanpa rá ts'edi'á pa mi ñá ne pa mi ø't'a ya danga t'ø't'e ja yá thandi ya ja'i ne Ajuá. ²⁰Ha nuya ndá gá macjá ne nú'ú ma ndáhu de ma hñinihu bi gu ne bi 'yent'ua ja yá 'ye ra Pilato pa bi manda da tho'á ja 'nara pont'i.

²¹Nuje ndí beñhe ne ndí tømhe gue go gue'á mi ma da ñanjú nú'ú dyá me Israelhu, pe xi nú'bya ya pe'tsa hñu pa xa du. ²²Ha 'raya 'behñá de guecje bi ma maxudi xi 'nitho ja ra nt'agui pa bá c'a'tsi, nepu picaguihe ena gue ya himi 'beni rá ndo'yo ra Jesu. ²³Ne ena gue xqui hyanda 'raya enxe nú'ú bi xipi gue ya xqui yopa nte de ra du. ²⁴Ne de gue'á bi ma 'rama compahe pa bá c'a'tsa ra nt'agui y en'ú gue bi zadi ngu nú'á xqui mangan

'behñá, ne en'ú nehe gue nixi gue'ú himbi hyanda ra Jesu.

²⁵Nepu ra Jesu bi 'ñembabi'ú:

—¿Hanja hincá beñhu nú'á xcá hñe'thu ja ra Maca T'ofu, ne hanja hincá camfrihu nú'á bi manga yá 'mehni Ajuá? ²⁶¿Ha gue hingue mi mahyoni da thogui njabu ra Cristo nú'á xuá mehna Ajuá pa da ndá, nepu da yopa menga mahets'i pa da t'umba rá hudi dega nsu?

²⁷Nepu nú'á bi mudi bi xipabi'ú nú'á manga ra Maca T'ofu habu ma de ra Cristo nú'á rá 'mehni Ajuá pa da ndá, desde ra mudi t'ofu de ra Moise ne gatho nú'á bi manga ma'ra yá 'mehni Ajuá.

²⁸Ha nu mi zõni nú'á ra hnini habu mri ma'ú, ra Jesu bi 'yøt'e ngu mi ma da thogui'tho. ²⁹Nepu nu'ú bi zami da 'ñoxi con gue'ú ne bi 'ñembabi:

—Cohi con guecje, ngue'á ya bi nde ne ya ma da nxuui.

Ha nura Jesu bi yat'i ja yá ngu'ú pa da gohi con gue'ú. ³⁰Ne nu'ú bi hñudi ja ra mexa pa da nt'oxi. Nepu ra Jesu bi gu ra thuhme ne bi japabi, ne bi heque pa bi umbabi'ú. ³¹Nú'á ra ora'á bi ba'di'ú gue go mi gue'á ra Jesu, pe nu'á 'bestho bi 'meditho de gue'ú. ³²Ne mri 'ñembabi'ú:

—¿Ne xi majuani ndí tsahu 'nara johya ja ma corasohu nú'bu mi xicaguihu má 'ñu de ra Maca T'ofu!

³³Nepu nu'ú 'bestho bi gu yá 'ñu bi menga pa Jerusale. Ne ja bi zadini nu'ú 'ret'ama'ra ya apostol xqui munts'i ne ma'ra ya nxadi.

³⁴Ne bi t'embabi nú'ú yoho:

—Xi majuani xa yopa nte ma zi Hmuhu, ngue'á ra Simu bi hyandi, ne xa xicaguihe.

³⁵Nepu nú'ú yoho bi metuabi nú'á xqui nja ja ra 'ñu, ne hanja bi ba'di'ú ra Jesu nura ora mi hyeca ra thuhme.

Ra Jesu 'bahni madetho de yá nxadi

(Mt. 28:16-20; Mr. 16:14-18; Jn. 20:19-23)

³⁶Ts'a mi ñátho de nú'á xqui hyandi'ú ne nú'á xqui nja, mi damfri'ú ra Jesu mi 'bahni madetho de gue'ú, ne bi 'ñembabi:

—'Buhu te rá 'ñenthó.

³⁷Pe nu'ú xi bi ntsu, ne mi hu yá muí gue mi handa 'nara thedi. ³⁸Pe ra Jesu bi 'ñembabi:

—¿Hanja guí tsuhú? ¿Pa te guí beñhu ja ri mfenihu njabu? ³⁹Hyandga ma 'yechu ne ma ua, go guecagui drá Jesu. Thangaguihu

ne hyandgahũ xá hño, ngue'a 'nara ndahi hingui pe'tsa ra ngø nixi ra ndo'yo ngu guí hanthũ dí pe'tsi.

⁴⁰ Y nu mi uadi bi m̄anga njabũ, bi 'ñu-tuabi'ũ yá 'ye ne yá ua. ⁴¹ Pe nu'ú himi tsa da gamfri ngue'a ngu xqui mpumfri'ũ co ra johya, ne himi pađi te da beni'ũ. Nu'bú nu'á bi 'ñembabi'ũ:

—¿Ha gue ja te ga tsihũ?

⁴² Nepũ nu'ú bi umba 'na xeni ra hua xqui hñaxi, ne 'na xeni ra t'afi dega colmena.

⁴³ Y nu'á bi hñani ne bi zi de ja yá thandi'ũ.

⁴⁴ Nepũ bi 'ñembabi'ũ:

—Ya stá thogui nú'a dá xi'ahũ nú'bũ ndí 'bui con gue'ahũ, ngue'a mi mahyoni da njabũ gatho nú'a xa nt'ofó ja rá ley ra Moise, ne nú'a bi m̄anga ma'ra yá 'mehni Ajuá, ne nú'a m̄anga ja ya Salmo.

⁴⁵ Nepũ nu'á bi xipabi'ũ nú'a m̄anga ra Maça T'ofó pa bi za bi zo yá mfeni, ⁴⁶ ne bi 'ñembabi:

—Njaua xa nt'ofó gue ra Cristo nú'a xuá mehna Ajuá pa da ndá, mi mahyoni da du, ne rá hñupa mi mahyoni da yopa nte de ra du. ⁴⁷ Y nehe ena gue co rá ts'edi de rá thuhu'a ma da hmá de gue'a gatho rá nguni ra ximhai, da mudi de guecua Jerusale da ts'ofó ya ja'i gue da ñobri pa dra pumba yá ts'oqui. ⁴⁸ Y nu'ahũbya, ma gui damajuanihu de nuya ya t'ot'e xcá hyanthũ. ⁴⁹ Y nugui ma ga pehn'a'ihũ ra Maça Ndahi nú'a xa ña't'ahũ ma Dada. Pe ja da cohuaa ja ra hnini Jerusale asta hingui hñañhũ nú'a ra ts'edi'a ma dua ehe de mahets'i.

Ra Jesu bi ma mahets'i
(Mr. 16:19-20)

⁵⁰ Nepũ ra Jesu bi zixa gatho yá apostol bi bøni de ra hnini Jerusale pa rí ma'ũ ja 'nara zi t'ũca hnini rá thuhu Betania, y nu'á ja bá juxni yá 'ye pa bi japabi'ũ.

⁵¹ Y nu mi uadi bi japabi'ũ, nu'á bi 'uegue de gue'ũ, bi ts'its'i pa mahets'i. ⁵² Y nu'ú 'mefa de xqui xocambeni ra zi Hmu Jesu, bi mengui'ũ pa Jerusale co ndunthi ra johya.

⁵³ De guehni nzantho mi 'bui ja ra ndañija mri xocambeni Ajuá. Njabũ gue'a.

NSANJUA RA MAÇA HOGA T'ØDE NÚ'A BI 'YOFO NSANJUA

Ra Noya nú'a mi 'buhui Ajuá bi e bi nja'i

¹Ante da nja mahets'i ne ra ximhai, nú'a to'o go ra Noya ya mi 'bui, y nu'á mi 'buhui Ajuá, ne nu'á go guese'a Ajuá. ²Rá mudi mi othotho gatho nú'a te ja, pe nú'a to'o go ra Noya ya mi 'buhui Ajuá. ³Y Ajuá bi 'yent'ua ja rá 'ye'a pa go bi hyoca te gatho ja; y nu'bu nú'á hinte xa hyoqui, nu'bú hinte di jahma. ⁴Ne go gue'a to'o ri unga ra te pa nzantho, ne go gue'a ra ñot'i nú'a ri yo'tua yá mfeni ya ja'i. ⁵Ha nura ñot'i'a, ri yot'a ja ra 'bexuui, ne nura 'bexuui hinxa za xa ntáte.

⁶Mi 'bui 'nara 'ñøhø mrá thuhu ra Xuua bá pehna Ajuá pa da zofo ya ja'i. ⁷Ne nu'á bá 'behni pa da damajuani de nú'a ra ñot'i, pa da gamfrihma gatho ya ja'i ngue'a go mri damajuani'a. ⁸Ra Xuua hingo mi gue'a ra ñot'i, hønse bá 'behni pa da damajuani de ra ñot'i. ⁹Nú'a to'o go ra ñot'i xi majuani, bá ehe de guecua ja ra ximhai ne go gue'a ri yo'tua yá mfeni gatho ya ja'i.

¹⁰Nú'a to'o bi hyoca ra ximhai, ja bi 'ñe bi 'mucua ja ra ximhai, pe nuya ja'i himbi badi ua go mi gue'a to'o bi hyoca ra ximhai.

¹¹Bá ehma de guecua ja rá ximhai'a, pe nuya mengu rá hai himbi numansu'a. ¹²Pe nu'bu tó'o bi numansu ne bi gamfribi rá thuhu'a, nu'á bi umbabi ra ts'edi pa bi mbatsi de Ajuá. ¹³Ha nú'u to'o gatho xa gamfri'a, ya xa yopa 'mui ma'ra'yo, hingue dega ji, nixi dega ngø, nixi de rá paha 'nara 'ñøhø, hønse Ajuá go gue'a xa 'yø'te pa xa yopa 'mui.

¹⁴Nú'a to'o ra Noya bá e bi nja'i, ne bi 'mui con guecua, ne xi mrá hoja'i, ne nzantho mi manganá nú'a majuani. Ne dá handuahe rá nsunda'a, go gue'a rá nsunda Ajuá ra Dada nú'a pe'tsa rá 'ra T'u'á nehe. ¹⁵Hangue nura Xuua bi damajuani de gue'a ne bi ñá nts'edi bi 'ñena:

—Go gue'a nú'a ndí xi'ahú, gue 'mefa de gueque mi ma da 'ñehe ma'na, nú'a ma'na ja rá nsu, ngue'a nú'a ya go mi 'bui rá mudi de gueque.

¹⁶Gathoguihu stá hañhu de yá hño'a, ne hinhya'mu ri 'betcahu rá hñoja'i'a. ¹⁷Ha

nu Ajuá xqui hñuxa ra Moise pa go bi 'ñutcahu tengu rá ley'a, pe nubýa bá pehna ra Jesucristo pa bá hancahu rá hñoja'i, ne nú'a go gue'a bi 'ñudi gatho maxøgue nú'a majuani. ¹⁸Hinhya'mu to xa hyanda Ajuá ra Dada, pe nurá hmaça 'ra T'u'á bi 'ñutcahu tengu rá 'mui'a.

*Ra Xuua Xi'tsate bi ma de ra Jesucristo
(Mt. 3:11-12; Mr. 1:7-8; Lc. 3:15-17)*

¹⁹Ha nuya ndá gá xodyo mi 'buhni Jerusale bi mehna 'raya macja ne 'rayá mfats'i'u nú'u mi t'embí ya levita, pa da c'a'tsa ra Xuua pa da 'yambabi ua go mi gue'a ra Cristo nú'a mi ma da mehna Ajuá pa da ndá. ²⁰Ha nura Xuua bi manganá nú'a majuani, himbi ncøni ne bi 'ñena:

—Hina, hingo guecagui drá Cristo.

²¹Nepu nu'ú bi 'ñembabi:

—Nu'bú ¿to'o'i? ¿Ha gue go gue'e grá badi Elía?

Nu'bú ra Xuua bi 'ñena:

—Hina, hingo guecagui.

Ha nu'ú bi yopa 'ñembabi ma'na'qui:

—¿Ha gue go gue'e rá danga 'mehni'i Ajuá nú'a ma da 'ñehe?

Ha nu'á bi dadi ne bi 'ñena:

—Hina.

²²Ha nu'ú bi 'ñembabi:

—Nu'bú ¿to'o'i ne te ri 'befigue? Xi da xicje pa ma ga xiphe nehe nú'u to'o bá pencahe.

²³Ha nura Xuua bi 'ñembabi'u:

—Nuga, hønse 'nadrá 'mehni pa ga manganá ja ra mbonthi nú'u ya noya bi manganá ra badi Isafa ne bi 'ñena: “Juáñhu rá 'ñu ra Zidada.” Hangue dí xi'ahú, ntsø'mhu, ngue'a ya xa 'ñepu pa da ndá.

²⁴Ha nuya ja'i xqui 'behni myá fariseo'u.

²⁵Hangue nu'ú bi 'yambabi ra Xuua ne bi 'ñembabi:

—'Bu hingo gue'e grá Cristo, nixi grá badi Elía, nixi rá danga 'mehni'i Ajuá nú'a ma da 'ñehe, nu'bú ¿hanja guí xi'tsate?

²⁶Ha nura Xuua bi dadi ne bi 'ñena:

—Nuga bá 'bencagui pa ga xi'ts'a'ihú co ra dehe. Pe 'bui 'na con gue'ahú nú'a nixi guí patua rá 'befi. ²⁷Go gue'a bra 'befa de gueque, ne ma'na ra dangui rá nsu de gueque, nixi dí 'ñepqui ngugui ga xo'tua rá nthasthi de yá thiza'a.

²⁸Njabu bi manganá ra Xuua nuni ri'nandi de ja ra dathe Jordá ja ra hai Betabara habu mi xi'tsate'a.

Ra T'uca Deti nú'a bá pɛhna Ajuá

²⁹Nurá hyax'a ra Xuua bi hyanda ra Jesu mbra e da zúdi ne bi 'ñembabi ya ja'i:

—Ndi, hyanthu núni bá pɛhna Ajuá, nja ngu 'nara zi t'uca deti nú'u tho dega hñá'ti, y go guehni pu'tua yá ts'oqui ya ja'i. ³⁰Ne go guehni ndí xi'ahú mi ma da 'ñehe 'mɛfa de gueque ne ma'na ra dangui rá nsu, ngue'a ya go mi 'baini rá mudi de gueque. ³¹Nuga hindí pátuahmá tengu rá 'bɛfini, pe bá 'bɛncagui ga xi'ts'a'ihú co ra dehe pa njabu gathoi'hú gyá me Israelhú da za gui pahu gue go guehni ra Cristo xpá mehna Ajuá pa da ndá.

³²Nehe ra Xuua bi má de nú'a te xqui nja ne bi 'ñena:

—Nuga dá handa ra Măca Ndáhi bá cai de mahets'i ngu 'nara zi domitsu, e bi zúdi.

³³Nuga hindí pátuahmá tengu rá 'bɛfini, pe nú'a to'o bá pɛncagui ga xi'ts'a'ihú co ra dehe go gue'a bi 'ñengagui: “Ma gui hyanda ra Măca Ndáhi dua cai de mahets'i, e da zúdi 'nara zi 'ñhø pa da 'muhui, y nu'á go gue'a ma da xi'ts'ahú dega Măca Ndáhi.”

³⁴Nuga stá handi hangue drí damajuani gue go guehni rá T'ú Ajuá.

Yá mudi nxadi ra Jesu

³⁵Ha nurá hyax'a ra Xuua mi 'bahni ma'-na'qui co yoho yá nxadi. ³⁶Nepu bi hyanda ra Jesu mi 'yoni ne bi 'ñena:

—Ndi, hyanthu núni bá pɛhna Ajuá, nja ngu 'nara zi t'uca deti nú'u tho dega hñá'ti.

³⁷Ha nú'u yoho yá nxadi ra Xuua mi 'yøde njabu, 'bestho bi deni'u ra Jesu. ³⁸Nepu nura Jesu bi mpunts'i ne bi hyandi mri deni'u ne bi 'ñembabi:

—¿Te 'bɛ grí 'ñehú?

Ha nu'ú bi 'yambabi ne bi 'ñembi:

—Xahnate, ¿habu guí 'buigúe?

³⁹Nu'ú nu'á bi 'ñembabi:

—Maha pa gui pahú habu dí 'bui.

Y bi meui'u pa bi badi habu mbi 'bui'a. Bi zoni ngu nzanga 'ret'a ne bi 'muhui gatho ra pa.

⁴⁰Ha nú'u yoho ya nxadi xqui 'yøde nú'a bi mąnga ra Xuua ne xqui dena ra Jesu, 'na de gue'u mrá thuhu ra Andre ne mrá cu ra Simu Pedro. ⁴¹Nú'a ra Andre'a bi ma bá dąma c'a'tsa ra Simu Pedro ne bi 'ñembabi:

—Stá hanthe ne stá pahe ra Cristo nú'a xpá mehna Ajuá pa da ndá.

⁴²Nepu bi zits'i'a pa habu mbi 'bu ra Jesu. Ha nura Jesu mi hyanda ra Simu bi 'ñembabi'a:

—Nu'i grá Simu rá t'u'i ra Joná. Nubyá go dí hup'a'i grá Pedro. —Nú'a ra thuhu'a rí bøni da 'ñena 'nara do.

Ra Jesu bi zofa ra Lipe ne ra Natanael pa dyá nxadi

⁴³Ha nurá hyax'a ra Jesu mi beni da ma pa Galilea, pe 'met'o bi ma bá c'a'tsa ra Lipe ne bi 'ñembabi:

—Bá ehe tengagui pa ma nxadi'i.

⁴⁴Ha nura Lipe mrá me Betsaida habu mrá mengu ra Andre ne ra Pedro. ⁴⁵Nepu nura Lipe bi ma bá c'a'tsa ra Natanael ne bi 'ñembabi:

—Stá hanthe ne stá pahebya ra Cristo nú'a mi ma da mehna Ajuá pa da ndá ngu bi 'yofo ra Moise ja ra ley ne ngu bi 'yofo ma'ra yá 'mehni Ajuá maya'bu, ne go gue'a ra Jesu rá t'u ra Jose ra me Nasare.

⁴⁶Ha nura Natanael bi 'ñembabi:

—Pøde hinda za da bęnga 'na xi di ja rá nsu nuni Nasare.

Nu'bu ra Lipe bi 'ñembabi:

—Maha pa gui hyandi 'bu hingui camfri.

⁴⁷Ha nura Jesu mi hyanda ra Natanael bra e da zúdi bi 'ñena:

—Ndi, hyanthu go guehni 'nara me Israel, nuni xi majuani camfri Ajuá, y hingrá hyate.

⁴⁸Nu'bu nura Natanael bi 'ñembabi ra Jesu:

—¿Hanja guí pacagui?

Ha nura Jesu bi 'ñembabi'a:

—Himi xi'atho ra Lipe pa e gui c'ascagui, dá hant'a'i nguí 'bai ja rá ua 'nara 'bai gá igo.

⁴⁹Nu'bu ra Natanael bi dądi ne bi 'ñembabi:

—Xahnate, nu'i go gue'e xi majuani rá T'u'i Ajuá, ne go gue'e grá Ndá de ya me Israel.

⁵⁰Nepu nura Jesu bi dądi ne bi 'ñembabi:

—¿Ha gue guí camfrigui hønse ngue'a dá xi'a'i gue dá hant'a'i ja rá ua ra igo? Ma gui hyanda ma'ra ya t'øt'e ma'na dya dangui de nú'a dá xi'a'i.

⁵¹Ne bi 'ñembabi'u:

—Xi majuani dí xi'ahú gue ma gui hyanthu da xogui mahets'i, ne gui hyanduahu yá enxe Ajuá di pøts'e ne di cai nuua habu di 'bui Nú'a To'o e bi Nja'i.

2

'Nara nthati nuni Ncaná de ra hai Galilea

¹Rá dat'máni bi nja 'nara nthati nuni ja ra hini Ncaná de ra hai Galilea, ne xqui zoni de guehni rá nana ra Jesu. ²Nehe ra Jesu bi zoni de guehni co yá nxadi ngue'a bi ts'ohna ja ra nthati. ³Ne de mi 'buhni'a, bi thegue ra vinu, ha nurá nana ra Jesu bi 'ñembabi'a:

—Ya bi thegue ra vinu.

⁴Ha nura Jesu bi 'ñembabi rá nana:

—¿Pa te go guí xicagui? Gue nuga ri 'beta ma ora pa da hnea ma ts'edi.

⁵Nepu nurá nana'a bi 'ñembabi nú'ua to mi faste ja ra ngo:

—'Yothu gatho nú'a da xi'ahuni.

⁶Ne mi tihni 'rato ya danga mpothe dega do xqui t'ehni pa mi ót'a ra nt'axqui ya xodyo ngu myá nzai'ua. Ne cada 'na de nú'ua ya mpothe mri 'ñenga yoho o hñu xoni ra dehe. ⁷Nepu nura Jesu bi 'ñembabi nú'ua to'o mi 'yoni mi faste:

—Ñu'tshu ra dehe nuya ya mpothe.

Ha nú'ua bi xit'a ra dehe asta habu bi ñuts'i. ⁸Nepu ra Jesu bi 'ñembabi'ua:

—Nubyá, 'ya'tshu ts'ua ne hña'tsuahua ra nda de nuna ra ngo.

Nu'bú nu'ua bi 'yot'a ngu nú'a bi sipabi'ua.

⁹Ha nú'a ra nda de ra ngo bi zamacuhi nú'a ra dehe xqui t'ot'e da mvinu, y nu'á himi paði habu xqui 'ñehe nú'a ra vinu, hõnse nú'ua ya maste xqui 'ya'tsa ra dehe, go gue'ua mi paði. Hangue nura nda de ra ngo bi zohna nú'a ra navio mi ót'ango, ¹⁰ne bi 'ñembabi:

—Nzantho nú'ua to'o ót'ango, 'met'o ri unga nú'a ra vinu xá cahi, nepu de ya sta niña co ra vinu nú'ua to'o xa ts'ohni, ja da t'umba nú'a hingui cahi. Pe nu'i, xcá pe'tsta ra hoga vinu ne hincá untho asta nú'ya ja gá uni.

¹¹Ra Jesu bi 'yot'a nú'a rá mudi ra danga nt'udi nuni Ncaná de Galilea. Ne njabu bi 'yot'e pa bi hnequi rá nsunda, ne yá nxadi ma'na bi gamfri gue go gue'a xpá mehna Ajuá pa da nda.

¹²Nepu nura Jesu bi ma pa Ncapernau, ne bi meui rá nana ne yá cu ne yá nxadi, ne ja bá 'buhni'ua 'raya pa.

Ra Jesu bi 'yenga nú'ua mri mpa mbo ra ndanija

(Mt. 21:12-13; Mr. 11:15-18; Lc. 19:45-46)

¹³Nepu de guehni ra Jesu bi ma pa Jerusale ngue'a mi ma da dat'a ra pa de ra pascua 'nará ngo de ya xodyo. ¹⁴Ne bi hyanda 'raya ma mi 'buhni ja ra patio de ra ndanija, 'ra mi pa ya ndamfri, 'ra mi pa ya deti, ha nu ma'ra mi pa ya domitsu; ne mi huhni 'ra to'o mi pata ya boja. ¹⁵Hangue nura Jesu bi met'a 'nara nthahi pa bi 'yeni co ya mfei nuya mbo'oni de mbo ra ndanija mahyegui co ya ma, nehe bi xamba yá boja nú'ua to'o mi pata ya boja, ne bi pants'ua yá mexa, ¹⁶ne bi 'ñembabi nú'ua to'o mi pa ya domitsu:

—jæcju pa thi ri domitsuhua, oja guí huxhuua ri 'mahu mbo rá ngu ma Dada!

¹⁷Ha nuyá nxadi bi beni gue njabu xqui t'ofa ja ra Maca T'ofa habu ena: "Xi dí te ma vida pa ga sup'a'i ri ngu." Ne nuyá nxadi bi zo yá mfeni gue nú'ua ya noya mi ma de ra Jesu.

¹⁸Ha nuya nda gá xodyo bi 'ñembabi ra Jesu:

—¿Te ma danga nt'udi da za gui 'ñutcahe pa ga pahe to rá nsequi'a pa guí ót'a njabu?

¹⁹Nu'bú ra Jesu bi dadi ne bi 'ñembabi'ua:

—'Bu gui yot'hu nuna ra nija, nuga co hñupa ga yopa 'ba'ma ma'na'qui.

²⁰Nu'bú nu'ua bi 'ñena:

—Ñotema'rato njeya pa bri 'ba'ma nuna nijana, ¿nepu nu'i guí ena gue co hñupa ma gui yopa 'ba'ma ma'na'qui?

²¹Pe nú'a ra nija mi manga ra Jesu, mi ma de rá ndo'yo sehe'a. ²²Ha nu de mi nanga ra Jesu de ra du, nu'bú yá nxadi bi beni'ua nú'ua ya noya xqui mañ'a. Hangue bi gamfri'ua gue bi njabu ngu nú'a xqui t'ofa ja ra Maca T'ofa, ne ngu nú'a xqui manse'a gue ma da yopa nte.

Ra Jesu patuatho yá mfeni gatho ya ja'i

²³Ha nu de mi 'buhni ra Jesu nuni Jerusale ja ra ngo de ra pascua, ndunthi ya ja'i bi gamfri gue go mi gue'a bá pehna Ajuá pa da nda, nguetho nu'ua bi hyanda ya danga nt'udi mi ót'a. ²⁴Pe nura Jesu himi ne da 'ñoui'ua ngue'a mi patuatho yá mfeni'ua. ²⁵Ne himi honi'a to'o da xipabi tengu yá 'mui ya ja'i, ngue'a nu'ua mi patuase yá mfeni'ua.

3

Ra Jesu ne ra Nicodemo

¹Ha mi 'bu 'nara 'ñohø mrá thuhu ra Nicodemo mrá nda de ra hmunts'a nda gá

xodyo, ne mrá fariseo. ² Nu'á bi ma dega xuui pa bá c'a'tsa ra Jesu ne bi 'ñembabi:

—Xahnate, dí pahe gue Ajuá xpá meñ'a'i pa gui xancaguihe, ne guí 'bui con gue'a, ngue'a 'bú hingrí 'buhma con gue'a hinda za gui 'yøthma nuya danga nt'udi guí øt'e.

³ Ha nura Jesu bi dadi ne bi 'ñembabi:

—Xi majuani dí xi'a'i, nu'a tó'o hinda yopa 'mui ma'ra'yo hinda za da 'mú ja rá hmanda Ajuá.

⁴ Nu'bú ra Nicodemo bi 'ñembabi:

—¿Hanja da za 'nara ndaxjua ja'i da yopa 'mui ma'ra'yo? ¿Ha gue da za da yopa yut'a ja rá mui rá nana ne da yopa 'mui?

⁵ Ha nura Jesu bi dadi ne bi 'ñembabi:

—Xi majuani dí xi'a'i, nu'a tó'o hinda 'mui de ra dehe ne de ra Maça Ndahi, hinda za da yut'a ja rá hmanda Ajuá. ⁶ Nuto gatho bi mbatsi dega ja'i, gue'a 'nara ja'i, ha nu'a tó'o bi yopa 'mui ma'ra'yo dega Maça Ndahi, gue'a 'bui dega gue ndahi. ⁷ Oguí 'yø ngue'a dí xi'a'i gue mahyoni gui yopa 'buhma ma'ra'yo. ⁸ Nura ndahi 'yo haburaza, ne guí øde bú, pe hinguí padi habu brí 'ñehe nixi habu rí ma. Njabu nehe ra Maça Ndahi nú'a ri mpefi ja yá mfeni nuto gatho xa 'mui ma'ra'yo de gue'a.

⁹ Nu'bú bi dadi ra Nicodemo ne bi 'ñembabi:

—¿Pe hanja da za da njabu?

¹⁰ Ha nura Jesu bi dadi ne bi 'ñembabi:

—¿Conque grá xahnate de Israel ne hinguí padi nuya ya t'øt'e! ¹¹ Xi majuani dí xi'a'i, dí mañhe nú'a dí pahe, ne dí damajuanihe de nú'a stá hanthe, pe nu'ahu hinguí ne gui camfrihu nú'a dí damajuanihe. ¹² 'Bú hinguí camfrihu nú'a dí xi'ahu de nú'a jaa ja ra ximhai, nu'bú ¿hanja da za gui camfrihu 'bu ga xi'ahu ya t'øt'e de mahets'i?

¹³ Ni 'nara meximhai hinxa ma mahets'i pa bá ha ra noya de ya t'øt'e de guehni, hõnse nú'a to'o bá cai de mahets'i, go gue'a Nú'a To'o e bi Nja'i, go gue'a ma de ya t'øt'e de mahets'i ngue'a ja ra menguni. ¹⁴ Y Nú'a To'o e bi Nja'i ma da t'øtuabi ngu bi 'yøt'a ra Moise bi pøtsa ra qu'eña dega bõja maña ja 'nara za nu de mi 'bui ja ra 'yo'mtha, njabu nehe mahyoni dra 'bøtse maña ja 'nara za Nú'a To'o e bi Nja'i. ¹⁵ Pa njabu nuto gatho da gamfri'a hinda 'medi, ma da me'tsa ra te pa nzantho.

Ajuá madi gatho ya ja'i de ra ximhai

¹⁶ Ajuá xi bi madi nts'edi gatho ya ja'i de ra ximhai, hangue bá pehna rá 'ra T'u, pa nuto gatho da gamfri'a hinda 'medi, nú'ú ma da me'tsa ra te pa nzantho. ¹⁷ Ajuá bá pehna rá T'u pa guecua ja ra ximhai pa da pøhø ya ja'i, hingue pa da mehni'ua ja ra nidu.

¹⁸ Nu'a tó'o camfri'a hinda 'behna ja ra nidu, pe nu'a tó'o hingui camfri'a, gue'a ya xa t'e'mbi pa dra 'behna ja ra nidu, ngue'a hinxa gamfri bi rá thuhu rá 'ra T'u Ajuá.

¹⁹ Nu'ú ma dra 'behna ja ra nidu ngue'a ra ñot'i bi zøhø ja ra ximhai, pe nu'ú ma'na ri ho da 'muta ja ra 'bexuui ngue'a hingui ho nú'a øt'e'u. ²⁰ Nuto gatho øt'a ya t'øt'e hingui ho, ri utsa ra ñot'i ne hingui cuat'a ja ra ñot'i ngue'a tsu da hnequi yá ts'o'befi. ²¹ Pe nu'a tó'o øt'a ngu nú'a manga majuani, gue'a cuat'a ja ra ñot'i pa da hnequi gue nú'a øt'e, øt'e co rá ts'edi Ajuá.

Ra Xuua Xi'tsate bi yopa ma de ra Jesu

²² Nepu 'mefa ra Jesu bi ma pa ra hai Judea co yá nxadi, ne ja bá 'bui ni'ua 'raya pa, ne bá øt'a ra sistehe de guehni. ²³ Ne nura Xuua mi øt'a ra sistehe nuni Enón gueta Salim, ngue'a xi mi ja ndunthi ra dehe de guehni, ne mi pa ya ja'i pa mri nxistehe'u. ²⁴ Ne ra Xuua hinxqui jot'atho ja ra fadi.

²⁵ Ha nuyá nxadi ra Xuua mi ntsanoy-aui 'rayá mixodyoui de ra sistehe pa ra nt'axqui. ²⁶ Nepu bi ma ya nxadi bá c'a'tsa ra Xuua ne bi 'ñembabi:

—Xahnate, nu'i gá damajuani de nú'a ra 'ñøhø gá nuui ri'nandi ra dæthe Jordá, ha nubyá bí øt'a ra sistehe nehe, y gatho ya ja'i pa ja rí mani.

²⁷ Nu'bú ra Xuua bi dadi ne bi 'ñembabi'u:

—Hinda za te da mese 'na 'bu Ajuá hingo da 'bepa 'na. ²⁸ Nu'ahu ya xcá 'yøhu stá ma gue hingo guecagui drá Cristo nú'a xpá mehna Ajuá pa da nda, hõnse bá pencagui pa go ga 'met'o de gue'a. ²⁹ Nja ngu 'nara 'ñøhø to'o ri nthatui 'nara 'behña, go gue'a rá 'behña'a. Ne nurá amigo nú'a ra 'ñøhø ra medinthati di 'bahui ne øts'e te ma, ne da johya'a nu stí 'yøtua rá noya ne sta hyandi da meui rá 'behña. Njabu nehe xi drí johya ngue'a dí øde de nú'a bí øt'a ra Jesu, ne ngue'a dí øde gue ndunthi ri deni'a. ³⁰ Ngue'a nú'a mahyoni ma'na go da nja rá nsu'a, ha nuga da uadi ma nsu.

Rá T'u Ajuá nú'a bá ehe de mahets'i

³¹ Ngue'a nu'a xqui 'ñehe de mahets'i, hangue ma'na ja rá nsu de gatho, pe nu ngugui drá ja'itho de ra ximhai, hangue dí pádi nsócta nú'u ya t'ót'e jaua ja ra ximhai. ³² Y nú'a go gue'a ma de nú'a te xpá hyandi ne de nú'a te xpá 'yode nuni mahets'i, pe masque njabu, hinto camfribi nú'a mañ'a. ³³ Pe nu'a tó'o da gamfribi nú'a mañ'a, nehe ma gue Ajuá manga majuañi. ³⁴ Ngue'a nurá T'u Ajuá xpá mehni manga nú'u ya noya bá xipabi Ajuá, ngue'a nú'a xa umba maxogüe rá ts'edi ra Maca Ndáhi. ³⁵ Ajuá ra Dada xi di mañi rá T'u, hangue xa 'yent'ua gatho ja rá 'ye'a. ³⁶ Nu'a tó'o camfri ra T'u, go gue'a pe'tsa ra te pa nzantho, pe nu'a tó'o hingui ne da gamfri ra T'u, hinhya'mu da zú ra te pa nzantho, hõnse rá cue Ajuá ma da zúdi'a.

4

Ra Jesu bi zofó 'nara 'behñá me Nsamaria
¹ Ha nura Jesu bi badi gue nuya fariseo xqui 'yode'u gue ma'na mi ndunthi yá nxadi'a ne ma'na mi ót'a ra sistehe'a que ra Xuua. ² Masque ra Jesu hingo mi ót'a ra sistehe'a, pe nuyá nxadi ha. ³ Y nu mi 'yode ra Jesu gue mi hmanga njabu, bi bøni de guehni Judea pa bi menguí Galilea.

⁴ Ne mi pe'tsi da 'randa Nsamaria. ⁵ Ne bi zonga ja ra t'uca hnini Sicar de Nsamaria guetbu habu mi o rá hai ndu ra Cobo nú'a xqui zocua ndu ra Jose rá t'u. ⁶ Ne ja mi jani 'nara poso nú'a bi gohui rá thuhu ra Cobo. Nepu nura Jesu ja bi ntsayani ngue'a xqui zabi ja ra 'ñu. Y ya mi ngu nzunga 'rato nde. ⁷ Nepu de guehni bi zohø 'nara 'behñá mrá me Nsamaria, e da 'yat'a ra dehe ja ra poso. Ha nura Jesu bi 'yadi ne bi 'ñembabi:

—'Raca ts'u ra zi dehe ga tsi.

⁸ Ha nuyá nxadi'a xqui ma tai pa da dai te da zi'u. ⁹ Y nú'a ra 'behñá me Nsamaria bi 'ñembabi ra Jesu:

—¿Hanja guí acagui ra dehe, gue nu'i grá xodyo ha nuga drá me Nsamaria?

(Bi 'ñemi njabu ngue'a ya xodyo himi tsa nixi da ñgui ya me Nsamaria.) ¹⁰ Nu'bú ra Jesu bi dadi ne bi 'ñembabi:

—Nu'bú gri pahma nú'a unga Ajuá, ne 'bu gri pahma nú'a to'o a'a'i ra dehe, nu'bú go xca 'yacagui, ne nuga stá 'ra'a'i ra dehe dega te pa nzantho.

¹¹ Ha nura 'behñá bi 'ñembabi:

—Ndada, hingrí hñá con te gui 'yat'a ra dehe, ha nura poso xá hñe. Nu'bú, ¿habu

ja nú'a ra dehe dega te guí engagui? ¹² ¿Hague ma'na ja ri nsugue que ndu ma dadahu ra Cobo, nú'a to'o bi zogage nuna poso? Y nú'a ja mi tsitheua co yá t'u ne co yá mbo'oni.

¹³ Nu'bú nura Jesu bi dadi ne bi 'ñembabi:

—Nuto gatho da zi nuni ra dehe da yopa zú ra nduthe. ¹⁴ Ha nu'a tó'o da zi nú'a ra dehe dí ungá, hinhya'mu da yopa zú ra nduthe, ngue'a nú'a ra dehe ga umbabi, da nja ngu 'nara pøthe ja rá coraso, di pøhø pa da umba ra te pa nzantho.

¹⁵ Nu'bú nura 'behñá bi 'ñembabi:

—Ndada, 'raca ts'u de nú'a ra zi dehe pa hinhya'mu da yopa zúca ra nduthe, ne pa hinhya'mu ga eheua ma'na'qui ga 'ñai.

¹⁶ Ha ra Jesu bi 'ñembabi:

—Gue da rí ma ua tsi rí dame.

¹⁷ Nu'bú nú'a ra 'behñá bi dadi ne bi 'ñembabi:

—Jo'o ma dame.

Ha nura Jesu bi 'ñembabi:

—Majuani nú'a guí ma gue jo'o ri dame.

¹⁸ Pe xca pe'tsa cut'a rí dame ne nú'a ra 'ñhø guí 'buhuihya, hingo rí dame'a. Hangue majuañi nú'a guí ma gue jo'o ri dame.

¹⁹ Nu'bú nura 'behñá bi 'ñembabi:

—Ndada, pøde go gue'e 'nará 'mehni'i Ajuá. ²⁰ Nu'bú te xi guí mangue de ndu ma dadahu bi xocambeni Ajuá nuni ja ra t'øhøni, ha nu'ahu gyá xodyohu guí mañihu gue mahyoni dra xocambeni Ajuá nsøctho de guehni Jerusale.

²¹ Ha nura Jesu bi 'ñembabi:

—Naná, camfri nú'a dí xi'a'i, gue ma da zø ra pa guí xocambenihu Ajuá ra Dada pe ya hinga nuni ja ra t'øhø, nixi de guehni Jerusale. ²² Nu'ahu hinguí pahu nú'a guí xocambenihu. Pe nuje ha, dí pahøte bá ehe de ja ya xodyo. ²³ Mi ma da zø ra pa y ya bi zohø gue nu'u tó'o xi majuañi da xocambeni Ajuá ra Dada, ma da xocambeni dega jamfri ne ngu rí 'ñehe. Ne Ajuá ra Dada rí ho dra xocambeni'a njabu. ²⁴ Ajuá go gue'a dega Ndáhi ne hingui hnequi, hangue nu'a tó'o da xocambeni'a, mahyoni da xocambeni dega jamfri ne ngu rí 'ñehe.

²⁵ Nu'bú nura 'behñá bi 'ñembabi:

—Nuga dí pádi gue ma da 'ñehe ra Mesía go ra Cristo nú'a ma da mehna Ajuá pa da ndá. Ne nu stí zø'a gatho go ma da xicju'a.

²⁶ Ha ra Jesu bi 'ñembabi:

—Nuga go guecse dí ñauihya.

²⁷Y nura ora'a bi zøhø yá nxadi, ne nu'ú bi 'yø ngue'a ra Jesu mi ñaui 'nara 'behña. Pe nu'ú hinte bi 'yambabi ra Jesu te mi ambabi nixi hanja mi ñaui'a. ²⁸Nu'ú nura 'behña bi zopá rá xøni ne bi menga ja ra hnini ne bi 'ñembabi nú'u mi 'buhni:

²⁹—Maha ma gui hyanthu nú'a to'o xa xictho te gatho stá øt'e. ¿Ha hingo di gue'a ra Cristo 'bu, nú'a mi ma da mehna Ajuá pa da ndá?

³⁰Nepu nuya ja'i'u bá ehe pa e da c'a'tsa ra Jesu. ³¹Ha nu mi ma nú'a ra 'behña, nuyá nxadi ra Jesu bi bantebi ne bi 'ñembabi:

—Xahnate, bá e gui ñuni.

³²Pe nu'á bi 'ñembabi'x:

—Dí pe'tsa 'nara hñuni ma ga tsi, nú'a nixi guí pahu.

³³Ne nuyá nxadi bi 'ñembabi'u 'na ngu 'na:

—¿Ua to xpá hñampi te da zi 'bu?

³⁴Ha ra Jesu bi 'ñembabi'u:

—Numa hñuniga gue'a ga øtuabi rá paha nú'a to'o bá pencagui ne ga pepa rá 'befi asta hinga juati. ³⁵Guí mañhu gue di 'be goho nzaná pa da nja ra sofo, ¿ha ngue há? Pe nuga dí xi'ahú: Ndi, hyanthu ya 'bot'i ya xa ñats'i pa da sofo. ³⁶Nuya xofo hani yá thahá ne jats'i 'nara hoga sofo. Hangue nuya xofo ma da johyau ya mot'i. Njabutho nehe nú'u to'o da tunga ma noya, ma da hñanga yá thahá ne da munts'a ya ja'i pa da me'tsa ra te pa nzantho. ³⁷Nja ngu enga ya ja'i: “Na'ño to'o pot'i, 'na'ño to'o xofo.” ³⁸Hangue nuga stá peñ'a'ihú pa gui muntshu ya ja'i, ngu 'nara sofo nú'a hinxcá pefihú. Ma'ra xa mpefi, ha nu'ahú guí xopabihú yá 'bot'i'u.

³⁹Ne ndunthi ya mengu nú'a ra hnini'a de Nsamaria bi gamfri gue ra Jesu go mi gue'a xqui mehna Ajuá pa da ndá, ngue'a nura 'behña xqui damajuani ne xqui 'ñena gue nu'á xa xiptho gatho nú'a te xqui 'yøt'e.

⁴⁰Hangue nu mi zøhni ya ne Nsamaria habu mi 'bu ra Jesu, bi bantebi gue da 'mahui'u, hangue nu'á bi 'mahui'u yo pa. ⁴¹Ne xi ndunthi ma'ra bi gamfri ra Jesu ngue'a go mi zofose'a. ⁴²Ha nu'ú bi 'ñembabi nú'a ra 'behña:

—Nubyá dí camfrihe hingue hønse ngue'a go gá xicje, dí camfrihe ngue'a ya stá øsche te xa ma, ne dí pahé gue xi majuani go

guehni ra Pøhøte de ya ja'i gatho rá nguni ra ximhai.

Ra Jesu bi 'yøthebi rá t'u 'nará danga maste ra ndá

⁴³Ha nu mi thogui nú'u yo pa, ra Jesu bi ma pa ja rá hai Galilea. ⁴⁴Ne nu'á xqui manse ne xqui 'ñena: “Ni 'nará 'mehni Ajuá hingui hnumansu ja rá hai.” ⁴⁵Ha nu mi zønga Galilea'a nuya mengu de guehni bi umba ntsaya ngue'a xqui hyandi'u gatho ya danga nt'udi xqui 'yøt'e'a nuni ja ra ngo Jerusale, ngue'a nehe nuya mengu rá hai xqui ma ja nú'a ra ngo'a.

⁴⁶Nepu nura Jesu bi yopa zønga ma'na'qui nuni Ncaná de Galilea habu xqui 'yøt'e da mvinu ra dehe. Y nuni Ncapernau mi 'buhni 'nará danga maste ra ndá ne mri hñenga rá t'u. ⁴⁷Y nu'á bi 'yøde gue ra Jesu xqui menga de Judea ne ya xqui zønga Galilea, hangue bi ma há mi 'bu'a pa bá bantebi da meui ja rá ngu pa da 'yøthebi rá t'u ngue'a ya mi nedu hmahá. ⁴⁸Nu'ú ra Jesu bi 'ñembabi:

—Nu'bu hingui hyanthu ya danga nt'udi ne ya danga t'øt'e, hingui camfrihu.

⁴⁹Ha nura danga maste bi 'ñembabi:

—Ndada, maha, pa hinda du ma zi t'u.

⁵⁰Nu'ú ra Jesu bi 'ñembabi:

—Grí ma, ya 'bui xá hño ri t'u.

Ha nu'á bi gamfri nú'a bi xipa ra Jesu, ne bi gu rá 'ñu bi ma. ⁵¹Y de mri ne ra 'ñu bi 'ñe yá 'bego bi dadi ne bi 'ñembabi:

—Ya 'bui xá hño ri t'u.

⁵²Hangue nu'á bi 'yambabi'u ne bi 'ñembabi:

—¿Te ma ora bi mudi bi tsayabi ra hñeni?

Ha nu'ú bi 'ñembabi:

—Mande ngu nzanga yoto bi tsayabi ra nzø.

⁵³Nu'ú nura dada bi beni gue mi gue'a ra ora xqui xipabi ra Jesu gue ya mi 'bui xá hño rá t'u. Hangue nu'á ne gatho nú'u mi 'bui ja rá ngu bi gamfri gue ra Jesu go mi gue'a xqui mehna Ajuá pa da ndá. ⁵⁴Go gue'a rá ñoho ra danga nt'udi bi 'yøt'a ra Jesu nuni Galilea ne go bi 'yøt'e'a de bá penga Judea.

5

Ra Jesu bi 'yøthe 'nara ts'onate nuni Betesda

¹Nepu 'mefa bi nja 'nará ngo ya xodyo nuni Jerusale, ne ra Jesu bi mani. ²Y de guehni Jerusale mi ja 'nara mothe xqui

thu'mbabi rá thuhu Betesda de ra hñäqui ebreo, habü mi ja cut'a ya porta, ne mi gueta ra gosthi hñini habü mi thu'mbabi ra 'Ñu gá Ma'yo. ³ Ha mi 'boni ndunthi ya da'thi, ya goda, ya doua, ne ma'ra ya ts'onate mi tøm'i rá nhuat'i ra dehe. ⁴ Ngue'a ja ra ora mi çaini 'nará ενχε Ajuá ja ra mothe pa mi uant'a ra dehe. Ne nu'a tó'o rá mudi mi cut'a mbo ra dehe ora dra huat'i, nú'á go gue'a mi ñani de nu'araza ra hñeni mi pe'tsi. ⁵ Ha mi 'bühni 'nara 'ñöhø ya mi pe'tsa 'natema'ret'a ma hñato njeja de mri hñeni. ⁶ Ha nura Jesu bi hyandi mi 'beni ne bi badi gue ya 'bu xqui njabu, ne bi 'ñembabi:

—¿Ha guí ne gui ñani?

⁷ Ha nura da'thi bi dadi ne bi 'ñembabi:

—Ndada, jo'o to'o da cutcagui mbo ra mothe nura ora sta huat'a ra dehe, ha nura ora ga nehma ga cut'i nu ma'na da dama 'met'o de gueque.

⁸ Hangue ra Jesu bi 'ñembabi:

—Nangui, juxa ri mfidí ne 'yo.

⁹ Nu'bu nura 'ñöhø'a 'bestho bi ñani, ha bi guxa rá mfidí ne bi 'ño. Ha nura pa'a mrá pa dega tsaya. ¹⁰ Hangue ya ndá gá xodyo bi 'ñembabi'a:

—Núbya rapaña go ra pa dega tsaya, ne ma leyhu hingui unga nsequi gui hñaxa ri mfidíbya.

¹¹ Ha nú'a ra 'ñöhø xqui ñani bi dadi ne bi 'ñembabi'u:

—Nú'a to'o bi 'yøthegui go gue'a bi xicagui gue ga juxa ma mfidí ne ga 'yo.

¹² Nepu nu'á bi 'yambabi:

—¿To'o bi xi'a'i gui juxa ri mfidí ne gui 'yo?

¹³ Ha nú'a ra 'ñöhø xqui ñani himbi badi to'o xqui 'yøthe'a, ngue'a mi 'bühni ndunthi ya ja'i y nura Jesu ya xqui ma.

¹⁴ 'Mefa ra Jesu bi hyonga nú'a ra da'thi mbo ra ndañija ne bi nthéui ma'na'qui ne bi 'ñembabi:

—Nu'i ya xcá ñani. Ya oxqui ma gui yopa 'yøt'a ya ts'oqui ma'na'qui, pa hingui thogui ma'ra ya ts'othogui ma'na strá nts'o.

¹⁵ Nepu nura 'ñöhø'a bi ma bá xipa ya ndá gá xodyo gue go mi gue'a ra Jesu xqui 'yøthe'a. ¹⁶ Hangue por gue'a ya ndá gá xodyo xi mi utsa ra Jesu, ne xi mi ne da hyohma, ngue'a nu'á mi øt'a ya danga nt'udi de nuya pa dega tsaya. ¹⁷ Nu'bu ra Jesu bi 'ñena:

—Ajuá ma Dada hingui tsaya di mpefi, njabuthogui nehe hindí tsaya.

¹⁸ Hangue nuya ndá gá xodyo ma'na xi mi 'ramanu da hyohma, ngue'a nu'á himi øta ra ley nú'a mi ma de ra pa dega tsaya, ne ngue'a mi ma gue Ajuá mrá Dada'a, y njabu mri nhyecuaui Ajuá.

Ra Jesu ma de rá ts'edi xa umba Ajuá rá Dada ngue'a go gue'a rá T'u'a

¹⁹ Hangue ra Jesu bi dadi ne bi 'ñembabi'u:

—Xi majuañi dí xi'ahu, hinda za te da 'yøt'ase rá T'u Ajuá. Ngue'a nu'á handi te gatho øt'a Ajuá rá Dada, y nú'a handi gue'a øt'e nehe, ngue'a te gatho øt'a rá Dada, gue'a øt'a ra T'u nehe. ²⁰ Ajuá ra Dada xi madi rá T'u, ne utuabi te gatho øt'e'a. Ne ma da 'ñutuabi yá 'befi ma'na dya dangui que nú'u xcá hyanthü, pa xi gui 'yøhu. ²¹ Ajuá ra Dada juxa gatho nú'u xa du ne umbabi'u ra te. Njabu nehe rá T'u'a umbabi ra te to'oraza nú'a go da ne'a. ²² Ajuá ra Dada hingui ha'mba nguenda ni 'nara ja'i, nguetho gatho xa 'yent'ua ja rá 'ye rá T'u pa go da hñ'a'mba nguenda'a, ²³ pa njabu gatho ya ja'i da numansu ra T'u ngu di numansu'u Ajuá rá Dada. 'Bu to'o hingui numansu ra T'u, nehe hingui numansubi rá Dada nú'a to'o bá pehni.

²⁴ Xi majuañi dí xi'ahu: Nu'a tó'o huxa nt'øde nú'a dí ma ne camfri Ajuá nú'a bá pencagui, pe'tsa ra te pa nzantho, ne hinda 'behna ja ra nidu, ngue'a nu'á ja ra uenda ya xa du ne xa yopa nte pa da me'tsa rá te pa nzantho. ²⁵ Xi majuañi dí xi'ahu, ma da zø ra pa ne majuañi nubya ya ja, gue nú'u xa du da 'yøde nú'a manga rá T'u Ajuá, ha nu'u tó'o da hñuxa nt'øde ma da nja yá te pa nzantho. ²⁶ Ngue'a Ajuá ra Dada hase ra ts'edi pa da unga ra te pa nzantho. Njabu nehe rá T'u bi umba ra ts'edi pa da unga ra te pa nzantho nehe. ²⁷ Ne xa 'yent'ua ja rá 'ye rá T'u pa go da hñ'a'mba nguenda gatho ya ja'i de ja ra ximhai, ngue'a go gue'a Nú'a To'o e bi Nja'i. ²⁸ Oguí 'yøhu ngue'a dí xi'a'ihu njabu. Ngue'a ma da zø ra pa nuto gatho xa du ma da 'yøde sta ña rá T'u Ajuá. ²⁹ Y nú'u to'o gatho xa 'yøt'a nú'a xá hño ma da nangui pa da nja yá te pa nzantho, ha nu'u tó'o xa 'yøt'a nú'a hingui ho ma da nangui pa da 'behna ja ra nidu.

'Bui to'o damajuani de ra Jesu

³⁰ Nuga hingui tsa te ga øt'ase. Nú'a xicagui ma Dada, gue'a dí øt'e, ne dí øt'a ra ts'utbi ngu di 'bepqui, ne nura ts'utbi'a go gue'a xá hño ngue'a dí øt'ua rá paha ma Dada nú'a to'o bá pencagui, hingo dí øt'a nú'a go ma pahasega. ³¹ Bú nuga gra manse to'ogui, hinte da muui nú'a ga ma. ³² Pe 'bui 'na to'o damajuani to'ogui, ne dí padi gue nú'a mañ'a xi di muui. ³³ Nu'ahú xcá penhú ya 'mehni pa da 'yambabi ra Xuua de gueque, y nú'a bi damajuani to'ogui ne bi xi'ahú nú'a majuani. ³⁴ Pe pa gueque ni 'nara ja'i hindí honi to'o da dadi por gueque. Nuga hõnse dí ben'ahú nú'a bi mangan ra Xuua, que pa gui mpøhøhú. ³⁵ Ra Xuua gue'a mi nja ngu 'nara ñot'i, mi yo't'a ri mfenihú de nú'a mi xi'ahú. Ha nu'ahú, gá 'yødehú co ra johya nú'a te mi ma, pe hõnse 'raya zi patho. ³⁶ Nuga dí pe ya 'befi ngu xa 'racagui Ajuá ma Dada ga juadi ga pefi, y nuya 'befi dí pefi go gue'u damajuani gue go Ajuá xpá mencagui. Y nuya 'befi'u ma'na ya dangui pa da fadi to'ogui que nú'a bi mangan ra Xuua de gueque. ³⁷ Ma Dada to'o bá pencagui go gue'a damajuani to'ogui, masque hinhyamú xcá 'yøhú xa ñá'a nixi xcá hyanthú tengua. ³⁸ Ne nurá noya'a hinxa zoda ri mfenihú, nguetho nu'ahú hinxcá camfriguihú gue nuga go rá 'mehngui'a. 'Bú xcá camfriguihúma, nu'bú gri pahmahú te rí bonga ra Maça T'ofó. ³⁹ Nu'ahú hinhyamú guí hehú ra Maça T'ofó, xi guí he'thú pa xahma ja gui tsuhmahúni ra te pa nzantho, pe hingui tso ri mfenihú de nú'a guí he'thú, ngue'a ja nura T'ofó'a ja mani de gueque. ⁴⁰ Ha nu'ahú hingui ne gui camfriguihú pa da za gui tsuhmahú nú'a ra te pa nzantho.

⁴¹ Nuga hindí mangan njabu pa da 'ñesca ma nsu ya ja'i. ⁴² Dí mangan njabu ngue'a dí padi gue nu'ahú hingri maðihú Ajuá. ⁴³ Masque stá ehma de rá thuhu Ajuá ma Dada, pe nu'ahú hinxcá numansuguihú. Pe nu'bu 'nara ja'i da 'ñehe de rá thuhuse, nu'bú ha, go guí numansuhé'a. ⁴⁴ Hingui ne gui camfriguihú ngue'a go 'met'o guí 'ñe'tsua nsusehú 'na ngu ma'na, hingo guí hoñhú da 'ñe'ts'a ri nsuhú Ajuá nú'a 'natho. ⁴⁵ Ogui beñhú gue go nuga ma ga ñap'a'ihú ja rá thandi Ajuá ma Dada. Nurá ley ra Moise go gue'a ma da ñap'a'ihú, nú'a ts'a guí camfrihú da ñañ'a'ihú. ⁴⁶ 'Bú gri cam-

frihmahú nú'a bi 'yofo ra Moise, nu'bú gri camfriguihú hmahá nehe, ngue'a nú'a bi 'yofo de gueque. ⁴⁷ Ha nu'bu hingui camfrihú nú'a bi 'yofo'a, nu'bú çhanja da za gui camfrihú nú'a dí mangá?

6

Ra Jesu bi 'uinga thogui cut'a 'mo ya ja'i (Mt. 14:13-21; Mr. 6:30-44; Lc. 9:10-17)

¹ Nepu de gue'a ra Jesu bi 'ranga ri'-nandi ra ndehe Galilea, nú'a rá thuhu nehe Tiberia. ² Ha mri dena ndunthi ya ja'i ngue'a mi handa ya dangá nt'udi nú'u mi øt'ua ya da'thi mi ñani. ³ Nu'bú ra Jesu bi bøxa ja 'nara t'øhø ne ja bá huhuini yá nxadi. ⁴ Ne ya mi ma da dat'a ra pa de ra pascua 'nará ngo ya xodyo. ⁵ Nu'bú ra Jesu bi hyanda nú'u ya ja'i mi ndunthi xqui deni'a, nepu nu'a bi 'ñemba ra Lipe:

—ÇHabú ga tañhú ra thuhme 'bu, pa ga 'uiñhú gatho nuya ja'iyú?

⁶ Ra Jesu xa bi ne bi mangan njabu pa bi nu te xa dadi hmahá ra Lipe, ngue'a nú'a ya mi padise te mi ma da 'yøt'e. ⁷ Ha nura Lipe bi dadi ne bi 'ñembabi:

—Pøde nixi co yo nthebe denario ra thuhme ga tañhú, hinda uadi, ua 'ra 'na zi xeni da ziyá.

⁸ Nepu 'nará nxadi ra Jesu mrá thuhu ra Andre, go gue'a mrá cu ra Simu Pedro, bi 'ñembabi ra Jesu:

⁹ —'Bucua 'nara ts'unt'u ha cut'a ya thuhme dega cebada ne yoho ya zi huá, çpe te ri maña?

¹⁰ Nu'bú nura Jesu bi 'ñembabi yá nxadi:

—Xiphú gatho ya ja'i da hñudi.

Y mi jani 'nara 'bot'ei, ne ja bi hñuhni'u, ne ngu mi cut'a 'mo sehe ya 'ñøhø. Ya 'behñá ne ya batsi himi pa 'mede. ¹¹ Nepu nura Jesu bi gu nú'u ya thuhme, ne bi umba njamadi Ajuá de nú'a ra thuhme ma da zi'u, ne ja ngá umba yá nxadi nepu ya nxadi bi umba nuya ja'i mi huhni. Ne guet'atho bi 'yøt'e co nuya zi huá, ne bi zi'u asta xi bi niña. ¹² Ha nu mi uadi'u, ra Jesu bi 'ñembabi yá nxadi:

—Bá muntshú gatho ya zi xeni nú'u bi bongui, pa hinte da 'medi.

¹³ Ha nu'ú bi munts'a gatho ya zi xeca thuhme xqui 'bonguabi'u de nú'u cut'a ya thuhme dega cebada. Ne bi ñuxa 'ret'a-mayoho ya 'bøts'e co nuya xeca thuhme bi bongui. ¹⁴ Ha nu mi hyanda ya ja'i nú'a

ra danga nt'udi xqui 'yot'a ra Jesu, nu'ú bi 'ñena:

—Xi majuañi go guehni rá danga 'mehni Ajuá nú'á mi hma da 'ñecua ja ra ximhai.

¹⁵ Pe ra Jesu mi patho gue mi ne'u da zixhmahá pa da ndahma'a de gue'u, hangue nu'á bi 'yot'e, bi ma de guehni bi yopa bõxa ma'na'qui ja nú'á ra t'òhò'á ri sehe.

Ra Jesu bi 'ño mañá ra ndehe
(Mt. 14:22-27; Mr. 6:45-52)

¹⁶ Y de mi nde, yá nxadi'a bi ma pa ja ra ndehe. ¹⁷ Nepu de guehni bi yut'a ja 'nara motsa pa bi ma'u Ncapernau de ri'nandi ra ndehe. Ha ya xmá 'mexuui, ha ra Jesu hinxqui mengtho de ja ra t'òhò. ¹⁸ Ne bi mudí bi 'ño 'nara bantí xi mri ánga ra dehe. ¹⁹ Y ya xqui 'ño ngu cat'a o 'rato kilometro de ja ra dehe, nepu bi hyant'u ra Jesu mbra 'yotho mañá de ra dehe pa da e da zadi'u, ne nu'ú xi bi ntsu. ²⁰ Pe nu'á bi 'ñembabi'u:

—¡Nuga go guecagui, ogui tshu!

²¹ Nepu nu'ú co ra johya bi pò'tsa ja ra motsa ne bi zits'i, ne 'bestho bi zòñ'u co ra motsa ja ra hai habu mri ma'u.

Ya ja'i bi hyonga ra Jesu

²² Ha nurá hyax'a nú'ú ya ja'i xqui gohni ri'nandi ra ndehe ne xqui hyandi gue 'nada ra motsa mi 'bahni, ne xqui badi gue nuyá nxadi ra Jesu bi mase'u ja nú'á ra motsa, ne ra Jesu himbi meui'u. ²³ Ne guetbu habu xqui zi ra thuhme'u nu mi umba njamadi Ajuá nura Jesu, ja bi zòhni ma'ra ya motsa xqui 'ñehe Tiberia. ²⁴ Hangue nu mi hyandi'u gue ya mi jo'oni ra Jesu nixi yá nxadi, nu'bú nu'ú 'bestho bi yut'a ja nú'ú ya motsa ne bi ma pa Ncapernau pa da hyonga ra Jesu.

Ra Jesu go ra thuhme dega te

²⁵ Y ja bá tshuñi'u ra Jesu ri'nandi ra ndehe ne bi 'ñembabi'u:

—Xahnate, ¿ha'mu gá tsòhò de guecua, desde manxui o ja nubya?

²⁶ Ha nura Jesu bi dadi ne bi 'ñembabi:

—Xi majuañi dí xi'ahu, guí hongaguihu ngue'a dá 'uiñ'a'ihu ne gá niñahu, hingue ngue'a gá hyanthu ya danga nt'udi. ²⁷ Guí øthu ra ts'edi pa gui tshu nú'á te gui tshu, pe nu'á 'bestho da thegue. Ma'na xá hño 'yøthu ra ts'edi gui tshu nú'á ra nzaqui unga ra te pa nzantho, y nú'á hinhya'mu da thegue. Go gue'a ra nzaqui da 'ra'ahu

Nú'á To'o e bi Nja'i. Ne Ajuá ra Dada xa 'ñu't'a'ihu gue xa umba ra ts'edi'a pa da 'ra'ahu nú'á ra nzaqui'a.

²⁸ Ha nu'ú bi 'ñembabi:

—Nu'bú ¿te mahyoni ga øthe pa njabu da za ga øthe ngu nú'á xa 'bepcahe Ajuá, pa njabu da za ga tsuhe nú'á ra nzaqui guí engaguihe?

²⁹ Nepu nura Jesu bi dadi ne bi 'ñembabi'u:

—Nu'a mahyoni gui 'yøthu pa da za gui 'yøthu ngu nú'á xa 'bep'ahu Ajuá, camfrihu nú'á to'o xpá mehni'a.

³⁰ Ha nuya ja'i bi 'ñembabi'a:

—Nu'bú ¿te ma danga nt'udi da za gui 'yot'e pa ga hanthe ne ga camfri'ihé? ¿Nda'a ra danga t'ot'e ma gui 'yot'egue?

³¹ Maya'bu ndu ma dadahu ra Moise mri zi nú'u ma'ra ndu ma dadahu ja ra 'yo'mtha, y ja bi zini'u ra thuhme rá thuhu ra maná, ngu xa t'ofó ja ra Mäca T'ofó habu ena: “Nu'á bá pempabi ra thuhme de mahets'i pa bi zi'u.”

³² Ha nura Jesu bi 'ñembabi'u:

—Xi majuañi dí xi'ahu: Hingo ra Moise bi umbabi'u nú'á ra thuhme bá ehe de mahets'i nú'á bi zi'u. Numa Dada go gue'a bi mempabi'u. Y go guet'a bá pen'ahubya ra thuhme de mahets'i nú'á unga ra te pa nzantho. ³³ Nú'á ra thuhme bá pen'ahu Ajuá, go gue'a rá T'u bá cai de mahets'i, ne go gue'a umba ra meximhai ra te pa nzantho.

³⁴ Nu'bú nuya ja'i bi 'ñembabi:

—Ndada, oxqui ma gui 'betcahe nú'á ra thuhme'a.

³⁵ Ha nura Jesu bi 'ñembabi'u:

—Nuga go guecagui drá thuhme dega te pa nzantho. Nu'a tó'o da 'ñe da zucagui hinhya'mu da zu ra thuhu, ha nu'a tó'o da gamfrigui hinhya'mu da zu ra nduthe.

³⁶ Pe nuga ya stá xi'ahu gue masque ya xcá hyandgaguihu pe hingui camfriguihu.

³⁷ Gatho nú'u to'o xa 'racagui Ajuá ma Dada da 'ñehe da zucagui, ha nu'a tó'o da 'ñehe da zucagui hinga co'tsi. ³⁸ Ngue'a nuga stá cai de mahets'i pa ga ø'tua rá paha nú'a to'o bá pencagui, hingue nú'a go ma pahase.

³⁹ Nurá paha ma Dada nú'a to'o bá pencagui gue nú'u to gatho xa 'racagui ni 'na de gue'u hinga 'bedi, ne nura pa de ra ngaxhmai, ma ga juts'i'u pa rí nja yá te pa nzantho. ⁴⁰ Ne nurá paha nú'a to'o bá pencagui gue da nja

yá te pa nzantho nuto da badi to'ogui ne da gamfrigui, ne nura pa de ra ngaxhmai, ma ga juts'i'u pa ri nja yá te pa nzantho.

⁴¹ Nu'bu nuya xodyo bi nonga ra Jesu ngue'a mi ena: "Nuga go guecagui drá thuhme stá cai de mahets'i." ⁴² Ne mi eñ'u:

—Go guehni ra Jesu rá t'u ra Jose, ¿ha ngue ha? Nujá dí padihu to'o rá dada ne rá nanani. Nu'bu ¿hanja ena gue bá cai de mahets'i?

⁴³ Ha ra Jesu bi dadi ne bi 'ñembabi'u:

—Oguí nontehu de nú'a stá xi'ahu.

⁴⁴ Ngue'a ni 'na hinto tsa da 'ñe da zucagui 'bu hingo Ajuá ma Dada nú'a to'o bá pencagui da zopa rá mfeni pa e da zucagui, ne go gue'u ma ga juts'i nura pa de ra ngaxhmai pa ri nja yá te pa nzantho.

⁴⁵ Njaua xa t'ofa ja yá t'ofa yá 'mehni Ajuá habu ena: "Ajuá ma da 'ñuta gatho ya ja'i," ena njabu. Hangué gatho nú'u to'o da hñuxa nt'ode te mangua ma Dada ne da zo ja yá mfeni, nú'ú go gue'u da 'ñe da zucagui.

⁴⁶ Hingo dí xi'ahu gue to'o xa hyanda Ajuá ra Dada, ngue'a hõnsegui stá handi'a, ngue'a stá ehe de gue'a. ⁴⁷ Xi majuaní dí xi'ahu, nu'a tó'o camfrigui pe'tsa ra te pa nzantho. ⁴⁸ Nuga go guecagui drá thuhme dega te pa nzantho. ⁴⁹ Maya'bu nú'u ndu ri dadahu bi zi ra maná nu mi 'bui ja ra 'yo'mtha, pe nu'ú bi du'u. ⁵⁰ Pe nú'a ra thuhme dí mangá, hingue ngu nú'a ra thuhme bi zi nú'u bi du. Nú'a ra thuhme dí mangá bá ehe de mahets'i pa nuto'o da zi hinhyamú da du. ⁵¹ Nuga go guecagui drá thuhme dí te, dá ehe de mahets'i. Nu'a tó'o da zi nú'a ra thuhme dí mangá, da nja rá te pa nzantho. Ha nú'a ra thuhme dí mangá, go guehna ma ndo'yo nú'a ma ga da pa da nja yá te pa nzantho ya meximhai.

⁵² Ha nuya xodyo bi 'ñembabi'u 'na ngu ma'na:

—¿Hanja da za da 'racjü rá ndo'yoseni pa ga tsihu?

⁵³ Ra Jesu bi 'ñembabi'u:

—Xi majuaní dí xi'ahu, 'bu hingui tsi-pabilu rá ngø ne rá ji Nú'a To'o e bi Nja'i, hinda nja ri tehu pa nzantho. ⁵⁴ Nu'a tó'o da zicagui ma ngø ne ma ji, gue'a da nja rá te pa nzantho, ne nura pa de ra ngaxhmai nuga ga juts'i'a pa ri nja rá te pa nzantho. ⁵⁵ Ngue'a ma ngø nja ngu ra nzaqui, ne ma ji nja ngu ra dehe nú'a tsi'i pa da nte 'na. Pe numa ngø ne ma ji hingue ngu nuya

nzaqui'u, ngue'a numa ngø ne ma ji unga ra te pa nzantho. ⁵⁶ Nu'a tó'o da zicagui ma ngø ne ma ji, go gue'a da 'mæi con gueque, ha nuga ga 'bui con gue'a. ⁵⁷ Ajuá ma Dada nú'a to'o bá pencagui, nu'a te, hangué nuga dí te nehe ngue'a nu'a te'a. Njabu nehe nu'a tó'o da zigágui, nu'a ma da nja rá te ngue'a dí tega. ⁵⁸ Nuga go guecagui drá thuhme stá ehe de mahets'i. Pe hingo dí nja ngu nú'a ra maná nú'a bi zi ndu ri dadahu ne bi du. Nu'a tó'o da zigágui nuga drá thuhme, da nja rá te pa nzantho.

⁵⁹ Njabu bi mangua ra Jesu nu mi xahmate ja ra nija nuni Ncapernau.

Ya noya nú'u unga ra te pa nzantho

⁶⁰ Ha ndunthi de nú'u to'o mi 'ñoui'a ne myá nxadihma, mi 'yode'u bi mangua ra Jesu njabu, bi 'ñena'u:

—Xi hindri hohu nú'a maní. ¿To ja gue'a da gamfribini?

⁶¹ Ha nura Jesu bi batho gue nu'ú mi nonte de nú'a xqui man'a, hangué nu'a bi 'ñembabi'u:

—¿Ha gue hingrí hohu nú'a stá ma? ⁶² ¿Xi te gui beñhu nú'bu xcrí hyanthu da yo menga pa mahets'i Nú'a To'o e bi Nja'i? ⁶³ Nú'a ra nzaqui dí ma, go gue'a ra nzaqui pa ri ndahihu, hingo pa ri ndo'yohu. Ngue'a nú'a ra nzaqui guí tsihu pa ri ndo'yohu hinte di muui pa gui tsuhu ra te pa nzantho. Y nuya noya stá xi'ahu go gue'u ra nzaqui pa ri ndahihu, ne go gue'u di 'ra'ahu ra te pa nzantho. ⁶⁴ Pe 'ra de gue'ahu hingui camfrihu.

Ra Jesu bi mangua njabu ngue'a desde rá mudi ya mi patho nú'u to'o himi camfri'a, ne ya mi patho to'o mi ma da da'a. ⁶⁵ Nehe bi 'ñena:

—Xa njabu ngu nú'a ya stá xi'ahu gue hinda za to da 'ñese da zúqui 'bu hingo Ajuá ma Dada da zopa rá mfeni pa da e da zucagui.

⁶⁶ Nepu ndunthi de nú'u to'o mri 'ñoui ne myá nxadihma bi 'uegue'u, ya himbi deni'a. ⁶⁷ Hangué nura Jesu bi 'ñembabi nú'u 'ret'amayoho yá nxadi xqui huahni:

—Xi'ahu, ¿ha gue ma gui 'ueguehu nehe?

⁶⁸ Ha nura Simu Pedro bi dadi ne bi 'ñembabi'a:

—Ma zi Hmu'ihé, ¿to'o ja ga teñhe? gue hõnse'i guí mangua ya noya de ra te pa

nzantho. ⁶⁹Ha nuje stá camfrihe ne stá pahe gue go gue'e grá Cristo, rá T'u'i Ajuá nú'a te, xpá men'a'li pa gui nda.

⁷⁰Nepu nura Jesu bi dadi ne bi 'ñembabi'u:

—Nu'ahu guí 'ret'amayohohu stá huan'ahu, ¿ha ngue ha? Pe 'yobu 'na de gue'ahu ri 'ñoui ra ts'ondahi.

⁷¹Nu'á bi ma de ra Juda Iscariote rá t'u ra Simu, ngue'a go mi gue'a mi ma da da'a, masque go mi gue'a 'na de nú'u 'ret'amay-oho ya nxadi.

7

Yá hocu ra Jesu himbi gamfri'u gue mi gue'a rá 'mehni Ajuá

¹Mefa ra Jesu bi 'ñonitho ja ra hai Galilea, himbi ne ma bá 'buhni Judea ngue'a nuya ndá gá xodyo de guehni mi honi hanja da za da hyo'a. ²Ha ya mi ma da dat'a 'nará ngo ya xodyo go mrá ngo dega nthøja'tsi. ³Hangue yá hocu ra Jesu bi 'ñembabi:

—Grí ma pa Judea, pa nuya ja'i mri deñ'a'li de guehni da za da hyandi'u nehe nú'u ya danga nt'udi guí øt'e. ⁴Ngue'a 'bu 'nara ja'i ne to'o da hyandua rá 'befi, nu'á hinda 'yøt'a rá 'befi mant'agui. Ya gue guí øt'a nuya danga t'øt'e, 'yøt'e'u ja yá thandi gatho ya ja'i pa da hyanda nú'a guí øt'e.

⁵Nuyá hocu'a bi xi pabi njabu ngue'a nixi gue'u himi camfri ua go mi gue'a rá 'mehni Ajuá. ⁶Nu'bú ra Jesu bi 'ñembabi'u:

—Pa gueque hinxa zøta ma ora pa ga mani, pe nu'ahú, otho ri orahu. ⁷Ya ja'i hingui tsa da utsa'ihu, pe nuga ha, di utsagui, ngue'a dí xipabi de yá ts'o'befi'u. ⁸Nu'ahú, go da rí maha ra ngo. Nuga hinga ma, asta hinda zø ma ora pa ga ma.

⁹Ha nu mi xipabi njabu, bi ma'u, ha nura Jesu bi gotritho Galilea.

Ra Jesu bi ma ra ngo dega nthøja'tsi

¹⁰Nepu ra Jesu bi ma nehe ja ra ngo, pe asta 'mefa. Bi ma pe mant'aguitho pa hinto da hyandi. ¹¹Ha nuya ndá gá xodyo nú'u mi ne da hyohma'a xi mi honi'u de guehni ja ra ngo ne mi eñ'u:

—¿Habu di 'youa'a 'bu?

¹²Ha ndunthi de nuya ja'i mi 'yoni ja ra ngo xi mi ña de gue'a. 'Ra mi ena: “Nú'a ra 'ñøhø'a xi ra hoja'i”; ha nu ma'ra mi ena: “Hinga majuani, hønse hat'atho ya ja'i.”

¹³Pe nu'á mi ña zi njante pa hinto da 'yøde, ngue'a mi tsu yá mixodyoui nú'u myá ndá de gue'u.

¹⁴Ts'a mi 'yo made ra ngo ra Jesu bi yut'a ja ra ndanija pa bi nxahmate. ¹⁵Ha nuya ndá gá xodyo xi bi 'yø ne bi 'ñémse'u:

—¿Hanja nuni ra Jesu nts'edi ja rá mfadi ha hinxa nxadi?

¹⁶Ha nura Jesu bi dadi ne bi 'ñembabi'u:

—Nú'a dí udi, hingo dí mansèga. Nu'á bí ehe de Ajuá nú'a to'o bá pencagui. ¹⁷Nu'a tó'o da ne da 'yø'tuabi rá paha Ajuá, ma da badi de nú'a ma nt'utuete ua bí ehe de Ajuá o ua go dí bensega nú'a dí ma. ¹⁸Nu'a tó'o bense nú'a ma, nú'a go gue'a ne da t'e'tsua rá nsu. Pe nu'a tó'o ne da 'ñe'tsuabi rá nsu nuto bá pehni'a, nu'á mangan majuani ne hingui hate.

¹⁹Ra Moise xa 'ra'a'ihu ra ley, pe ni 'na de gue'ahu hinxcá 'yøtèu nura ley'a. Nu'bu gri øthmahu nú'a ma, nu'bú ¿hanja guí beñhu gui hyogaguihu?

²⁰Ha nura hmuntsja'i bi dadi ne bi 'ñena:

—Nu'i pø guí 'ñoui ra ts'ondahi. ¿To'o xa beni da hyo'ague?

²¹Nu'bú ra Jesu bi dadi ne bi 'ñembabi'u:

—Hønse ngue'a dá pe 'nara 'befi nú'a ra pa dega tsaya dá japi bi ñani 'nara da'thi, hangue por gue'a grí 'yøhu. ²²Pe xi nu'ahu nehe, nú'a ra pa dega tsaya guí hu'tsuahu ra seña ja yá ndo'yo ri batsihu ngu bi 'yøt'a ndu ri dadahu, desde rá mudi bi hñuxa nura seña ja yá ndo'yo, ne 'mefa ra Moise mi manda da t'øt'a njabu nehe, masque hingo bi muti. Hangue ringue'a nu'ahubya, ngu da dat'a rá hñato ma pa de xa 'mui ri t'ubatsihu guí hu'tsuahu ra seña, masque ra pa dega tsaya. ²³Bu nu'ahu guí hu'tsuahu ra seña ri batsihu ra pa dega tsaya hønse pa hingui tsocuahá rá ley ra Moise, nu'bú xi ¿hanja guí pø ri cuehu con gueque ngue'a stá øthebi maxøgue rá ndo'yo 'nara 'ñøhø nura pa dega tsaya? ²⁴Guí beñhu gue hinxa hño nú'a dá øt'e, ngue'a dá øt'e ra pa dega tsaya. Oguí dama beñhu ua hingui ho 'nara t'øt'e asta hingo 'met'o gui pahu ua majuani hingui ho o hina, pa njabu da za guí beñhu ngu rí 'ñepi nú'a ra t'øt'e.

Ra Jesu bi ma de habu xqui 'nehe

²⁵Ha nu 'raya me Jerusale bi 'ñena:

—¿Ha hingo guehni thoni pa da tho?

²⁶Xini 'bahni ña ja yá thandi ya ja'i ne hinte

sipabi. ¿Ha gue camfri ma ndahu gue xi majuani go guehni ra Cristo rá 'mehni Ajuá pa e da ndá? ²⁷ Póde hina, ngue'a nuju dí pahú habu ra menguni. Ngue'a nu stí zø ra Cristo hinto ma da badi habu dra mengu'a.

²⁸ Ra Jesu bi 'yøde te mi mangu ya ja'i, hangue nu mi nxahnate'a ja ra ndanija bi ña nts'edi bi 'ñena:

—¡Guí pacaguihu ne guí pahú habu drá mengu! Nuga hinstá esehé. Nú'a to'lo bá pencagui go gues'e'a Ajuá nú'a xi majuani, ne nu'ahú hinguí pahú'a. ²⁹ Nuga dí paca'a ngue'a stá ehe de gue'a, ne go gue'a bá pencagui.

³⁰ Hangue nu mi 'yøde ya ndá gá xodyo bi mangu ra Jesu njabu, ma'na mi ne'u da gu'a pa da zixhma'a nts'ahni, pe hinto bi gu ngue'a himi tsøta rá ora. ³¹ Pe ndunthi ya ja'i de guehni bi gamfri'a ne mi eñ'u:

—Xi nu sta zøhø nura Cristo pa da ndá, ¿ha gue ma da 'yøt'a ma'ra ya dangá nt'udi que nú'a øt'ni?

Ya fariseo bi mehna ya gants'ahni pa da guhna ra Jesu

³² Y nuya fariseo mi 'yøde bi mangu njabu ya ja'i, nu'bú nu'ú ne ya ndá gá macja bi mehna 'raya gants'ahni pa da guhna ra Jesu. ³³ Hangue ra Jesu bi 'ñena:

—Ya ts'utho ya pa ma ga 'bui con gue'ahu, nepu ma ga yo pengui habu bí 'bui nú'a to'lo bá pencagui. ³⁴ Ma gui hyongaguihu pe hinguí ma gui tsucaguihu, ne hinda za gui mahani habu ma ga 'búca.

³⁵ Nu'bú ya ndá gá xodyo mi 'buhni bi 'ñembabi 'na ngu 'na:

—¿Habú ma dí mani 'bu pa ena gue ya hinda za ga tsuhú? ¿Ha gue ma da ma pa ja yá hai ya me Grecia habu bí 'bui ma mixodyohú nú'u xa nxani, ne ma dí xahna nehe ya me Grecia? ³⁶ ¿Te rí bonga nuya noya xa mani 'bu, ena: "Ma gui hyongaguihu pe hinguí ma gui tsucaguihu, ne hinda za gui mahani habu ma ga 'búca?"

Ra dehe dega te pa nzantho da nja ngu 'nara dathe

³⁷ Nurá ngats'i ra pa de ra ngo go gue'a ma'na ra dango nú'a ra pa'a, ra Jesu bi 'mai bi ña nts'edi ne bi 'ñena:

—Nu'a tó'lo tsu ra nduthe dá 'ñehe da zucagui pa da ntsithe. ³⁸ Ngu mangu ja ra Maca T'ofó, nu'a tó'lo da gamfrigui ma da

bøhø ra dehe dega te ja rá coraso ne da nja ngu 'nara dathe.

³⁹ Ra Jesu bi ma de ra Maca Ndahi nú'a mi ma da t'umba nuto mi ma da gamfri'a. Pe nura Maca Ndahi hinxqui 'behniho, ngue'a ra Jesu hinxqui menguitho ja rá nsunda nuni mahets'i.

Ya ja'i 'rama'na'ño mi mañ'u

⁴⁰ Ha ya ja'i mi 'yøde nuya ya noya, 'ra mi ena:

—Xi majuani go guehni rá dangá 'mehni Ajuá nú'a mi hma da 'ñehe.

⁴¹ Ha nu ma'ra mi ena:

—Go guehni ra Cristo rá 'mehni Ajuá bá e pa da ndá.

Ha nu ma'ra mi ena:

—¿Pe hanja? ¿Ha dra menguni Galilea ra Cristo? ⁴² Hina. Ngue'a ja ra Maca T'ofó ma gue nura Cristo ma da 'ñehe de yá ja'í ndu ra Davi, ne ma dra me Belé nuni ja ra t'uhnini habu mrá mengu ndu ra Davi.

⁴³ Ne njabu ya ja'í 'rama'na'ño mi mañ'u de gue'a. ⁴⁴ Ha nu 'ra mi ne da zixhma nts'ahni, pe hinto bi gu'a.

Ya dangá ndá gá xodyo himbi gamfri'u ra Jesu

⁴⁵ Ha nuya gants'ahni xqui 'behni da guhna ra Jesu bi mengui habu mi 'bu ya ndá gá macja ne ya fariseo, ne bi t'embabi:

—¿Hanja hinguá tsihu?

⁴⁶ Ha nuya gants'ahni bi dadi ne bi 'ñena:

—¡Hinda tsihe ngue'a dá ødehe ya hoga noya bi ma nú'a hinhya'mu stá øhe to'lo xa ma njabu!

⁴⁷ Nu'bú nuya fariseo bi dadi ne bi 'ñembabi'bu:

—¿Ha gue ne'ahu ya xa hya'ahu'a? ⁴⁸ Guí pahú gue ni 'na de guecje núje dyá ndáhe de ma nijahue ne dyá fariseohe hinstá camfrihe nú'a xa mañ'a. ⁴⁹ Nú'u xa gamfri'a go gue'u nú'u hinguí pa ra ley, y go gue'u ya xa t'equé pa ra 'ñu.

⁵⁰ Ha nura Nicodemo mi 'buhni nehe xqui munts'ui yá mifariseoui, ne go gue'a xqui ma dega xuui pa bá c'a'tsa ra Jesu. Nu'bú nu'á bi 'ñembabi gatho nú'u mi 'buhni:

⁵¹ —Pe numa leyhu ma gue hinto tsa ga tsamhu nts'ahni 'bu hinda nja ra nthanthya 'møt'lo pa ga pahú te 'be'a xa 'yøt'e. ¿Ha gue njabu ma, o hina?

⁵² Nepu nu'ú bi datuabi ra Nicodemo ne bi 'ñembabi:

—¿Ha gue ne'i go grá me Galilea pa guí ne gui camfri'a? Hñe'ta ra Maca T'ofu pa guí pađi gue jo'o ni 'nará 'mehni Ajuá nú'a dra me Galilea.

'Nara 'behñá ra zinga medintháti

⁵³Nepu gathu ya ja'i bi ma yá ngu'u.

8

¹Ha ra Jesu bi ma ja ra t'ohø 'bo Olivo.

²Nepu rá hyax'a bi mengui'a ma'na'qui pa ja ra ndanija, ne ja bi munts'uini gathu ya ja'i, ne bi hñuhni'a pa mi xahni'u. ³Nepu nuya xahnate de ra ley ne ya fariseo bá tsimpabi 'nara 'behñá xqui ts'udi mri hñuxui 'nara medintháti, ne bri 'ba'ma madetho habu mi 'bu ra Jesu co ya ja'i. ⁴Nepu nu'ú bi 'ñembabi:

—Xahnate, nuna 'behñá bi ts'udi mri hñuxui 'nara medintháti. ⁵Nura Moise 'bercahu ja rá ley gue ga hohu co ya nc'ahni nuya 'behñá ga tsuhú di ø't'a njabu. Xi'i, ¿te go xi guí mangue?

⁶Nu'ú bi manga njabu hønse pa xa 'yøde'u te xa dađi hmaħa ra Jesu, pa njabu xa za xa ñapahma. Ha nura Jesu bi ndoqui ne bi 'yofo 'raya noya ja ra hai co rá dedo. ⁷Pe nu'ú mi sigui mi ambabi'a, nu'bu nu'á bi 'mai ne bi 'ñembabi'u:

—Nu'a tó'o hinxa 'yøt'a ni 'nara ts'oqui, dá føtua 'nara mudi nc'ahni nuna ra 'behñá.

⁸Ne bi yopa ndoqui'a ne bi sigui bi 'ñofo ja ra hai co rá dedo. ⁹Ha nu mi 'yøde'u nú'a bi mañ'a, bi zose yá mfeni de yá ts'oqui'u, ne bi mudi bi ma'u 'rama'na, rá mudi bi ma nú'u ma'na mi tsøxa yá jeya, nepu gathu ma'ra, ne ra Jesu bi goseuini nú'a ra 'behñá mi 'bahni madetho. ¹⁰Nepu nura Jesu bi 'mai ne bi hyandi ya mi jo'oni ni 'na, hønse nú'a ra 'behñá mi 'bahni, ne bi 'ñembabi'a:

—Naná, ¿habu 'ba nú'u to'o mi ñap'a'i?

¿Ha gue ya hinto ne da hyo'i dega nc'ahni?

¹¹Ha nu'á bi dađi ne bi 'ñena:

—Ya jo'o, Ndada.

Nu'bu nura Jesu bi 'ñembabi'a:

—Nixi gueque hinte ma ga ø't'a'i. Grí ma, ne ya oxqui yopa ø't'a ma'ra ya ts'oqui.

Ra Jesu go ra ñot'i nú'a yo'tua yá mfeni ya ja'i

¹²Nepu ra Jesu bi yopa zofo ya ja'i ne bi 'ñembabi'u:

—Nuga go guecagui drá ñot'i dí yo'tua yá mfeni ya ja'i. Nu'a tó'o da dengagui hinda

'ño ja ra 'bexuui, nu'á da me'tsa ra ñot'i dega te pa nzantho.

¹³Nepu nuya fariseo bi 'ñembabi'a:

—Nu'i guí manse gue to'o'igie, hangue hinga majuani nú'a guí ma.

¹⁴Nura Jesu bi dađi ne bi 'ñembabi'u:

—Masque dí manse to'ogui, pe gue'a majuani nú'a dí ma, ngue'a nuga dí pađi habu stí 'ñehe ne habu grá ma, pe nu'ahu hinguí pahu habu stí 'ñehe ni habu grá ma.

¹⁵Nu'ahu gyá meximhathohu, ne guí ha nguendahu ngu nú'a guí bensehu. Pe nuga hinstá ehe pa to ga ha'mba nguenda. ¹⁶Pe nu'bu to'o dí ha'mba nguenda, nu'bu nú'a dí ma gue'a majuani, ngue'a hingo dí hanse nguenda, go dí ha'be nguenda ma Dada nú'a to'o bá pencagui. ¹⁷Nehe xa t'ofu ja ri leyhu, nu'bu yoho ya ja'i da damajuani ne 'nada nú'a da mañ'u, go gue'a majuani. ¹⁸Nuga dí manse to'ogui, ne ma Dada nú'a to'o bá pencagui, ne'a damajuani to'ogui.

¹⁹Ha nu'ú bi 'ñembabi:

—¿Habu bí 'bu ri Dada?

Ha nura Jesu bi dađi ne bi 'ñena:

—Nu'ahu hinguí pađu, hangue nixi ma Dada hinguí pahu. 'Bu gri pahmaħu to'ogui-iga, nehe gri pahmaħu ma Dada.

²⁰Ra Jesu bi manga njabu nu de mi xahna ya ja'i mbo ra 'me'tsboja ja ra ndanija, pe hinto bi gu nts'ahni ngue'a mri 'beta rá ora'a.

“Hinda za gui mahani habu grá maga”

²¹Ha nura Jesu bi yopa 'ñembabi'u:

—Nuga ma ga maga, ha nu'ahu ma gui hyongaguihu pe ya gra jo'o, ne ma gui tuhu gri nduda ri ts'oquihu, hangue njabu hinda za gui mahani habu grá maga.

²²Ha nuya ndá gá xodyo bi 'ñéms'e'u:

—¿Ha gue ma da hñose 'bu? Hanja ena, “Hinda za gui mahani habu grá maga.”

²³Nepu nura Jesu bi 'ñembabi'u:

—Nu'ahu gyá meximhaihu, ha nuga drá mengu mahets'i. Nu'ahu yá met'i'ihu nuna ra ximhai, ha nuga hingo rá metigui nuna ra ximhai. ²⁴Hangue dí xi'ahu gue ma gui tuhu gri nduda ri ts'oquihu. Ngue'a 'bu hinguí camfriguíhu gue go gueque ngu nú'a stá xi'ahu, ma gui tuhu gri nduda ri ts'oquihu.

²⁵Nepu nu'ú bi 'ñembabi'a:

—Xicje, ¿to'o'igie?

Nepu nura Jesu bi 'ñembabi'u:

—Ya stá xi'ahú desde rá mudi to'ogui.

²⁶Nuga masque jahma ma'ra te ga xi'ahú de ri 'múihu ne de nú'a xcá othu, pe hõnse dí xi'ahú ngu nú'a bí xicagui nú'a to'o bá pencagui, y nu'á manga majuañi.

²⁷Pe nú'u mi øde, himbi badi gue ra Jesu mi ña de Ajuá ra Dada. ²⁸Hangue nura Jesu bi 'ñembabi'u:

—Nu xcrí pøtshu Nú'a To'o e bi Nja'i pa gui hyohu, gue'bu ma gui pahú gue go gueque ngu nú'a stá xi'ahú, ne ma gui pahú gue hingo de ma ts'edi sehé nú'a dí øt'e, ngue'a ngu nú'a xa xica ma Dada gue'a dí ma. ²⁹Ha numa Dada nú'a to'o bá pencagui 'bui con gueque, hinxa hyegase, ngue'a nzantho dí øt'a nú'a dí ho'a.

³⁰Nu mi manga njabu ra Jesu, bi gamfribi'a ndunthi ya ja'i.

Nú'u to'o yá batsi Ajuá ne nú'u to'o o ja rá 'ye ra ts'oqui

³¹Ha nura Jesu bi xipabi nuya xodyo xqui gamfria, ne bi 'ñembabi:

—Nu'bu gui sigui gui camfrihu ma noya, nu'bú xi majuañi go ma nxadi'ihu. ³²Ne ma gui pahú nú'a majuañi, ha nu'bu gui pahú nú'a majuañi, ya hingui ma gui 'megohu.

³³Ha nu'ú bi dadi ne bi 'ñembabi'a:

—Nuje go guecye yá ja'iguihe ndu ra Abrá, ha hinhya'mu stá 'megöhe. ¿Hanja guí ena gue ya hinga ma ga 'megöhe?

³⁴Nura Jesu bi dadi ne bi 'ñena:

—Xi majuañi dí xi'ahú, nu'a tó'o øt'a ya ts'oqui go gue'a rá 'bego ra ts'oqui. ³⁵Nara t'u cohi pa nzantho ja rá ngu, pe 'nara 'bego da nja ra pa da bøni da ma. ³⁶Njabutho nehe Nú'a To'o e bi Nja'i, 'bu da pøñ'a'ihu de ja rá 'ye ra ts'oqui, nu'bú dyá batsi'ihu Ajuá ne ya hindyá 'bego'ihu ra ts'oqui. ³⁷Nuga dí padi gue nu'ahú yá ja'i'ihu ndu ra Abrá. Pe nu'ahú guí ne gui hyogaguihu ngue'a hingrí hohu nú'a dí ma. ³⁸Nuga dí manga nú'a xa xicagui ma Dada, ha nu'ahú guí øthu ngu nú'a xa manga ri dadahu.

³⁹Ha nu'ú bi dadi ne bi 'ñembabi:

—Pe nuje ma dadahe ndu ra Abrá.

Nu'bú nura Jesu bi 'ñembabi'u:

—'Bu xi majuañi go dri dadahmañu ndu ra Abrá, nu'bú gri øthmañu ngu mi øt'a.

⁴⁰Pe nu'ahú guí ne gui hyogaguihu masque nuga go stá xi'ahú nú'a ra noya xa xicagui Ajuá. ¿Pe ndu ra Abrá himi øt'e ngu guí

øthubya! ⁴¹Nu'ahú guí øthu ngu nú'a øt'a ri dadahu.

Nu'bú nu'ú bi 'ñembabi ra Jesu:

—Nuje hingue to'oraza ma dadahe, 'nada nú'a ma dadahe, go gue'a Ajuá.

⁴²Ha nura Jesu bi 'ñembabi'u:

—'Bu Ajuá go dri dadahmañu'a, nu'bú gri maçhmañu, ngue'a stá ehe de habu ndí 'bu'be'a. Ngue'a hinstá ese, nu'á go bá pencagui'a. ⁴³¿Hanja hingui tso ri mfenihu nú'a dí xi'ahú? Nu'ahú hingui tso ri mfenihu ngue'a hingui ne gui 'yøhu nú'a dí ma. ⁴⁴Ra ts'ondahi go gue'a ri dadahu, ha nu'ahú go yá batsi'ihu'a, ne nu'ahú go guí nesehu gui 'yø'tuabihu nú'a di ho'a. Ne nu'á go gue'a ra hyote desde ra mudi. Nu'á hõnse hat'a ya ja'i ne hinhya'mu xa manga nú'a majuañi. Nuya nc'uamba mañ'a go xa zanse, ngue'a nu'á xi ra cuamba ne go gue'a ra dada de ya nc'uamba. ⁴⁵Nu'ahú hingui camfriguihu ngue'a dí manga nú'a majuañi. ⁴⁶¿To'o 'na de gue'ahú da zutca 'nara ts'oqui? Jo'o. Nuga dí xi'ahú nú'a majuañi. Nu'bú ¿hanja hingui ne gui camfriguihu? ⁴⁷Nu'a tó'o rá meti Ajuá di ho da 'yøde nú'a manga Ajuá. Nu'ahú hingo yá meti'ihu Ajuá, hangue hingrí hohu gui 'yøhu nú'a ma.

Ra Jesu ya mi 'bui ante de ra Abrá

⁴⁸Neñu ya xodyo bi dadi ne bi 'ñembabi:

—Nu'bu, majuañi nú'a dí mañhe gue grá me Nsamaria, ne grí 'ñoui ra ts'ondahi.

⁴⁹Nu'bú ra Jesu bi dadi ne bi 'ñena:

—Hindrí 'ño'be ra ts'ondahi. Nuga dí numansu ma Dada, pe nu'ahú hingui numansuguihu. ⁵⁰Pe nuga hindí manga njabu pa gui esca ma nsuhú, ngue'a 'bui 'na to'o esca ma nsu, ne go ha nguenda'a. ⁵¹Xi majuañi dí xi'ahú, nu'a tó'o øtcagui nú'a dí ma, hinhya'mu da du'a.

⁵²Nu'bú ya xodyo bi 'ñembabi:

—Nubyá ha, dá pahe gue xi majuañi grí 'ñoui ra ts'ondahi, ngue'a nu'i guí ena gue nu'a tó'o da 'yø't'a'i nú'a guí ma, hinhya'mu da du. Conque ra Abrá ne yá 'mehni Ajuá bi du. ⁵³¿Ha gue go ma'na ja ri nsugue que ndu ma dadahe ra Abrá ne ndu yá 'mehni Ajuá? Xi'a'igüe ¿to'o go grí nhyecuauí?

⁵⁴Ha nura Jesu bi dadi ne bi 'ñena:

—Nu'bu gra exase ma nsu, nu'bú hinte dri muui. Numa Dada go gue'a esca ma nsu,

nú'a guí emfu gue go gue'a ri Ajuahú. ⁵⁵Pe nu'ahú nixi xcá pahú'a. Nuga ha, dí paca'a. 'Bu gra ena gue hindí paca'a, nu'bu gra c'uambahma ngu nu'ahú. Nuga dí paca'a, ne dí ote nú'a ma. ⁵⁶Ndu ri dadahú ra Abrá mi ne co 'nara johya da hyandgagui ma 'mui nuya pa de ga 'youa ja ra ximhai, ne xi bi johya mi hyandga'a.

⁵⁷Ha nuya xodyo bi 'ñembabi'a:

—Nixi made nthebe njeja hinguí p'e't-stho, ¿ne guí ena gue gá hyanda ndu ra Abrá?

⁵⁸Ha nura Jesu bi 'ñembabi'u:

—Xi majuaní dí xi'ahú, desde ante da 'mui ra Abrá, nuga ya ndí 'bui.

⁵⁹Hangue nu'ú bi guxa ya do pa da c'anhma'a ngue'a mi nhyecuaui Ajuá. Pe nura Jesu bi 'bampi'u bi 'ranga madetho de gue'u ne bi bõni de ra ndanija bi ma'a.

9

Ra Jesu bi 'yøthe 'nara 'ñøhø mrá goda ya de mi 'mui

¹Ra Jesu mi 'yo ja 'nara 'ñu, ne de guehni bi hyanda 'nara 'ñøhø ya mrá goda desde rá 'bui. ²Ha nuyá nxadi bi 'yambabi ne bi 'ñena:

—Xahnate, ¿to'o bi 'yøt'a 'nara ts'oquí pa bi 'mui njani, nuni o rá dada o rá nana?

³Nura Jesu bi dadi ne bi 'ñena:

—Hingo xa 'yøt'a ra ts'oquini, ni rá dada nixi rá nana pa bi 'mui njani mrá goda. Xa njabu hõnse pa da hnequi rá ts'edi Ajuá de nú'a ma da t'ø'tuabini. ⁴Núbya ma patho mahyoni ga pepa rá 'befi nú'a to'o bá pencagui, ngue'a ma da zø ra xuui, ne nu'bu ya hinda za to da mpefi. ⁵De núbya dí 'bucua ja ra ximhai go guecagui drá ñot'i dí 'yøtua yá mfeni ya ja'i.

⁶Nu mi uadi bi mangu njabu'a, bi zo rá jihni ja ra hai ne bi mant'a ts'u ra zi hai pa bi go'tsuabi ja yá da ra goda. ⁷Ne bi 'ñembabi:

—Grí ma bá nxuca ja ra mothe Siloé.

—Nura thuhu'a pøni da 'ñena, xa 'behni.

Nepu nu'á bi ma bá nxuqui, ha nu mi mengui ya mi handi. ⁸Nepu yá 'nangu ne nú'u to'o xqui hyanda ma'met'o gue mrá goda'a bi 'ñembabi'u:

—Go guehni mi hudi mi peti, ¿ha ngue ha?

⁹Ha 'ra mi ena:

—Go guehni.

Ha nu ma'ra mi ena:

—Hina. Pøde rí hñats'i ha, pe hingo guehni.

Ha nu'á bi dadi ne bi 'ñena:

—Majuani go guecaguihma.

¹⁰Nu'bu nuya ja'i bi 'yambabi ne bi 'ñembi:

—¿Hanja tsa guí handbya?

¹¹Nu'bu nu'á bi dadi ne bi 'ñena:

—Nú'a ra 'ñøhø rá thuhu ra Jesu go gue'a bi gosca ra bøhai ja ma da ne bi 'ñengagui: “Grí ma bá nxuca Siloé.” Nepu nuga dá ma dá nxuqui, hangue 'bestho ra ora'a dá handi.

¹²Ha nu'ú bi 'yambabi ne bi 'ñembi:

—¿Habú bí 'bu'a?

Ne nu'á bi 'ñena:

—Hindí padi.

Ya fariseo bi 'yøtua ya nt'ani nú'a mrá goda

¹³Nepu nuya ja'i'u bi zi'tsua ya fariseo nú'a ra 'ñøhø mrá goda. ¹⁴Ha nú'a ra pa'a ra Jesu bi mant'a ts'u ra hai co rá jihni pa bi go'tsua yá da nú'a ra goda pa bi umba rá thandi, go mrá pa dega tsaya. ¹⁵Nehe ya fariseo bi 'yambabi ra goda hanja xqui nja pa ya mi handi. Ne nu'á bi 'ñembabi'u:

—Nú'a ra 'ñøhø rá thuhu ra Jesu bi gosca ra bøhai ja ma da, ne dá nxuqui, y hangue dí handbya.

¹⁶Ha nu 'raya fariseo bi 'ñena:

—Nú'a ra 'ñøhø'a hinxqui 'ñehe de Ajuá ngue'a hingui jamasu ra pa dega tsaya.

Pe nu ma'ra mi ena:

—Nu'bu 'nadra 'yøt'ats'oquihma, hinda za da 'yøt'a nuya ya danga nt'udi nguna.

Ne 'rama'na'ño mi mañ'u. ¹⁷Hangue nu'ú bi yopa 'yøtua ya nt'ani ra goda ne bi 'ñembabi:

—Xi'a'i, ¿te go guí mangu de nú'a to'o bi xoc'a ri da?

Nu'á bi 'ñena:

—Nuga dí ena gue go gue'a 'nará 'mehni Ajuá.

¹⁸Pe nuya nda gá xodyo'u himi camfri gue go mi gue'a mrá goda ne ya xqui xo yá da, hangue nu'ú bi zompa rá dada ne rá nana.

¹⁹Nepu bi 'yambabi'u ne bi 'ñena:

—¿Ha go gue'a ri t'uhú guí mañhu gue ya mrá goda desde mi 'mui? ¿Hanja handbya 'bu?

²⁰Ha nurá dada ne rá nana'a bi dadi ne bi 'ñena:

—Dí pahe xá hño gue go gue'a ma t'úhe, ne desde mi 'múi ya mrá goda. ²¹Pe hindí pahe hanja xa za xa hyandibya, nixi dí pahe to'o bi xocua yá da. Ya tsóxa yá jeyá'a, go da 'yamfu'a, nu'á da za da xi'asehú.

²²Gue'a bi dadi rá dada ne rá nana nguetho mi tsu yá ndá'u, ngue'a nuyá ndá'u ya xqui go 'nara cohi gue nu'a tó'o da ma gue ra Jesu go gue'a majuaní ra Cristo rá 'mehni Ajuá pa e da nda, nú'á da t'eni de ja ra nija. ²³Hangue nurá dada ne rá nana xqui 'ñena: “Ya tsóxa yá jeyá'a, ne da za gui 'yambasehú.”

²⁴Ha nuya ndá gá xodyo bi yopa zohna nú'a mrá goda ne bi 'ñembabi:

—Xócambeni Ajuá ne xicje nú'a majuaní. Ngue'a nuje dí pahe gue nú'a ra 'ñöhö'a to'o xa xoc'a ri da, go gue'a 'nara 'yot'ats'oqui.

²⁵Ha nura goda bi dadi ne bi 'ñena:

—Nuga hindí padi ua ra 'yot'ats'oqui o hina. Hónse nú'a dí padi, gue ndrá goda, ha nubyá ya dí handi.

²⁶Ha nu'ú bi yopa 'yambabi'a ne bi 'ñemi:

—¿Te bi 'yot'a'i nú'a ra 'ñöhö mri xoc'a ri da?

²⁷Nu'ú bi dadi ne bi 'ñembabi'ú:

—Ya stá xi'ahú ne hinguí ne gui camfrihú. ¿Hanja guí ne ga yopa xi'ahú ma'na'xadi? ¿Ha guí nehú gue ne'a'ihú dyá nxadi'ihú'a?

²⁸Ha nu'ú bi zani'a ne bi 'ñembabi:

—Nu'i go rá nxadi'ia, ha nuje yá nxadiguihe ra Moise. ²⁹Nuje dí pahe gue Ajuá mi ñauri ra Moise, pe nura 'ñöhö'a guí ena, hindí pahe habú xqui 'ñehe'a.

³⁰Ha nura goda bi dadi ne bi 'ñembabi'ú:

—¿Tengu gue nu'ahú hinguí pahú habú xqui 'ñehe, ha nu'á bi xoga ma da! ³¹Ngue'a dí pahú gue Ajuá ótuabi yá t'adi nú'a to'o tsu'a ne ó'tuabi rá paha'a, pe nuyá t'adi ya 'yot'ats'oqui hingui ótuabi. ³²Ngue'a hinhya'mú stá óhú to xa xocua yá da 'nara ja'i nú'a ya mrá goda desde mi 'múi. ³³'Bú nu'á ra 'ñöhö'a hinxqui 'ñehmá de Ajuá, hinda za da 'yóthmá njabu'a.

³⁴Ha nu'ú bi dadi ne bi 'ñembabi:

—Nu'i desde ngá 'búi ya ngrá 'yot'ats'oqui, y njabu'ú xi' nguí ne gui xancaguihe?

Nepú nu'ú bi 'yenga de ja ra nija.

Ra ngoda de rá mfeni 'na

³⁵Ha nura Jesu bi 'yóde gue xqui t'enga de ja ra nija nú'a mrá goda, bi hyoni, y nu mi yopa zadi bi 'ñembabi:

—Nu'i, ¿ha guí camfri bi rá T'ú Ajuá?

³⁶Nu'ú bi dadi ne bi 'ñena:

—Ndada, ¿to'o'a pa da za ga camfri?

³⁷Ha nura Jesu bi 'ñembabi'a:

—Ya xcá hyandi, ne nú'a to'o guí ñauihya go guesé'a.

³⁸Nu'ú bi dadi ne bi 'ñena:

—Ma zi Hmu'i, dí camfri'i.

Ne 'bestho bi ndandiñahmu pa bi nsunda'a. ³⁹Ne ra Jesu bi 'ñena:

—Nuga stá eheua ja nuna ra ximhai pa ga ót'a ra ts'atbi, pa nu'ú tó'o xa ngoda ja yá mfeni, ga xocua yá mfeni pa da dadi, ha nu'ú tó'o beni gue ja yá mfadi, nja ngu nú'ú to'o xa xo yá da, ga japi da ngoda'u.

⁴⁰Ha 'raya fariseo nú'ú mi 'bahuini'a bi 'yóde nú'a te mi mañ'a, ne bi 'ñembabi:

—¿Ha gue necje dyá godahe?

⁴¹Nu'ú ra Jesu bi 'ñembabi'ú:

—'Bú gri godahmahá, nu'ú hingri tuhma'ri ts'oqui'ú. Pe nu'ahú guí eñhú gue guí hanthú, hangue grí tuhú ri ts'oqui'ú.

10

Ra Jesu bi manga 'nara 'bede de 'nara ngu'ño

¹Xi majuaní dí xi'ahú, nu'a tó'o hingui cut'a ja ra gosthi ngu'ño, ne tonts'a ma'na lado pa da yat'i, go gue'a 'nara be ne 'nara dacate. ²Nú'a to'o taca ya deti, go gue'a ra ma'yo, ne go gue'a cut'a po ja ra gosthi. ³Nura nsugosthi xoca ra gosthi pa da yat'a ra ma'yo, ha nuya deti patuatho rá noya, ha nu'á da zopa yá thuhu nú'ú yá meti'a pa da póni'ú. ⁴Ha nu stí ponga gatho nuyá meti'a, nu'á di 'bet'o ne ma'ti'ú, ne nuyá deti di deni'a ngue'a patuatho rá noya. ⁵Ngue'a nuya deti hingui tena ma'na'ño ra ma'yo, nu'ú da ne'tsua ra 'rihi da ma, ngue'a hingui patua rá noya'a.

⁶Ra Jesu bi xipabi'ú nuna ra 'bede, pe nu'ú himbi zo yá mfeni te mri bonga nú'a bi xipabi'ú.

Ra Jesu go ra hoga ma'yo

⁷Nepú ra Jesu bi yopa 'ñembabi'ú:

—Xi majuaní dí xi'ahú, nuga go guecagui drá gosthi habú thogui ya deti. ⁸Gatho nú'ú to'o bá 'bet'o de gueque go gue'ú myá be ne myá dacate ngue'a mi ne da hyat'a ma deti

pa da deni'u. Pe numa deti himbi 'yotubi núa mi mañ'u, ngue'a hingo myá meti'u. ⁹Nuga go guecagui drá gosthi. Nu'a tó'o da yut'a ja nuna ra gosthiná da mpòhò, ne nu'á da nja ngu 'nara zi deti di cut'i di pòni pa da nuni.

¹⁰Nara be bí ehe hõnse pa da mpe, ne pa da hñote, ne pa da huata ra taxo. Pe nuga stá ehe pa ga umba yá te ya ja'i, ne nura te'a go 'nara hoga te pa nzantho. ¹¹Nuga go guecagui drá hoga ma'yo, ngue'a 'nara hoga ma'yo da unga rá te po rá ngue yá deti. ¹²Pe 'nara ma'yo 'me go núa su ya deti hõnse pa da hñanga rá thahá, nu'á 'bu da hyanda 'nara mi'ño bra 'ñehe pa e da za ya deti, nu'á da ne'tsua ra 'rihi da ma ne da zopu ya deti ngue'a hingo yá meti y hingo xi majuani yá ma'yo'u. Ha nura mi'ño da pent'i 'raya deti, ha nu ma'ra habwraza da nxani'u. ¹³Njabu núa ra ma'yo 'me go da nest'ihi da ma ngue'a hingui tu rá mui de ya deti ngue'a nu'á 'nara 'begotho.

¹⁴⁻¹⁵Nuga go guecagui drá hoga ma'yo. Ngu pacagui ma Dada ne dí paca'a, njabu nehe dí padi ma deti ne nu'ú pacagui nehe, ngue'a ma metiga'u, ne ma ga unga ma te po rá ngue'u. ¹⁶Nehe 'bui ma'ra ma deti núa hingyá mengu de nuna ra ngu'ño, ne nu'ú mahyoni ga tsi nehe. Ne nu'ú da 'yõscagui nu xcrá zofò, ne da 'ñehe'u, ne njabu da 'nadra taxo ne da 'nadra ma'yo, y nura ma'yo'a go guecsegui.

¹⁷Ajuá ma Dada xi ri macagui ngue'a ma ga unga ma te pa ga tu, ha nu xcrá tu, ma ga yopa nte ma'na'qui. ¹⁸Pe hinto ma da hñaga ma te, ma ga tuse. Dí hã ra ts'edi pa ga tuse, ne dí hã ra ts'edi pa ga yopa nte ma'na'qui. Njabu bá 'bepcagui ma Dada.

¹⁹Ha nuya xodyo 'rama'na'ño mi mangan ma'na'qui'u ngue'a bi 'yõde te mi mangan ra Jesu. ²⁰Ndunthi de gue'u bi 'ñena:

—Nuní 'ñoui ra ts'ondahi ne xa 'be rá mfeni. ¿Hanja guí õxhú núa te ma?

²¹Ha nu ma'ra mi ena:

—Nuya noya mani hingyá noya dega ts'ondahi. ¿Ha gue ra ts'ondahi da za da xocuahma yá da 'nara goda?

Ya ndá gá xodyo himbi ne bi gamfri ra Jesu

²²Ne nuni Jerusale ja bi t'õt'ni 'nara ngo, ne nu'a ra ngo'a gue'a 'nara feni de núa ra pa bi yopa 'na'yo ma'na'qui ra ndanija núa xqui yopa thani. Ha nuya pa'u myá pa dega tse. ²³Ha ra Jesu mi 'yoni ja ra porta núa

mrá thuhu Salomó, go 'namrá porta núa ra ndanija'a. ²⁴Ha nuya ndá gá xodyo bi 'yent'a madetho'a ne bi 'yambabi:

—¿Ha'mu ma gui hñubga ma muihe? 'Bu xi majuani go gue'e grá Cristo rá 'mehni'i Ajuá pa gui ndá, xi da xicje majuani pa ga pahe.

²⁵Nu'bu ra Jesu bi datuabi'u ne bi 'ñembi:

—Ya stá xi'a'ihú ne nu'ahú hinxá camfrihu. Nuya 'befi dí pefi de rá thuhu ma Dada, go gue'u udi to'ogui. ²⁶Pe nu'ahú hinguí camfrihu nguetho hingo ma deti'ihú, ngu ya stá xi'ahú. ²⁷Numa detiga õde núa dí ma, ne nuga dí paca'u, ne nu'ú tengagui. ²⁸Nuga dí umbabi'u ra te pa nzantho, ne hinhya'mu da 'medi, nixi hinto da zingagui de ma 'ye. ²⁹Numa Dada núa to'o xa 'racagui'u, ma'na ja rá ts'edi de gatho, ne hinda za to da zimbabi'u de rá 'ye'a. ³⁰Nuga ne ma Dada dí 'natho'be.

³¹Nu mi ñã njabu nura Jesu, nuya ndá gá xodyo bi yopa gaxa ya do pa xa hyohma dega nc'ahni'a. ³²Nu'bu ra Jesu bi 'ñembabi'u:

—Ndunthi ya hoga 'befi stá õt'e ja ri thandihú núa xpá 'ñehe de ma Dada. ¿Nda'a de gue núa ya 'befi stá õt'e hinxá hño pa guí ne gui c'anahú?

³³Nu'bu núa bi dadi ne bi 'ñena:

—Hinga po rá ngue 'nara hoga 'befi dí ne ga c'an'ahé, hõnse ngue'a guí hacuabi rá nsu Ajuá, ngue'a nu'i 'nagra 'ñõhõ nguje ne grí nhycuauí Ajuá.

³⁴Nu'bu ra Jesu bi dadi ne bi 'ñena:

—Xa t'ofò ja ri leyhu gue Ajuá bi zofò ya nzaya núa xqui hñuts'i'a, ne bi 'ñembabi'u: "Nu'ahú gyá ajuahú." ³⁵Y núa xa t'ofò ja ra Mäca T'ofò hingui tsa to da ma gue hinga majuani. Ya gue Ajuá bi 'ñembabi gue go ya ajuá núa to'o bi hñani rá noya'a, ³⁶xihma núa to'o bi hñuxa Ajuá ne bá pehniua ja ra ximhai, ¿hanja guí mañhu gue hacua rá nsu Ajuá ngue'a bi 'ñena gue rá T'u'a?

³⁷Nuga dí õt'a ya t'õt'e ngu õt'a ma Dada. Pe nu'bu hindí õt'a ngu õt'a ma Dada, oguí camfriguíhu. ³⁸Pe nuga dí õt'a ya t'õt'e núa bí ehe ja ma Dada, hangue masque hingo guí camfriguíhu gue go gueque ngu núa stá xi'ahú, go da camfrihu gue núa ya t'õt'e dí õt'e bí ehe de Ajuá, pa njabu nehe xi da hñu ri muihu guí pahú gue Ajuá ma Dada 'bui con gueque ne nuga dí 'bui con gue'a.

³⁹ Nu'bu' ya nda gá xodyo ma'na'qui bi 'ramanu pa xa guhma'a, pe nu'á bi ma'a, himbi za te bi 'yø'tua'u.

⁴⁰ Nepu nura Jesu bi mengui pa ri'nandi ra dathe Jordá habu mi ø't'a ra sistehe ra Xuua ma'met'o, ne ja bá 'buhni'a. ⁴¹ Ne ndunthi ya mengu de guehni bi ma bá c'a'tsi ne mi eñ'u:

—Nura Xuua hinte ma danga nt'udi bi 'yø't'e, pe gatho nú'a bi xicju de ra Jesu, majuani xa njabu.

⁴² Y ja guehni ndunthi ya ja'i bi gamfri gue ra Jesu go mi gue'a xpá mehna Ajuá pa da nda.

11

Rá du ra Lasaro

¹ Y de mi 'buhni ra Jesu ri'nandi ra dathe Jordá, gue'bu mri hñenga 'nara 'ñhø mrá thuhu ra Lasaro mrá me Betania nuni habu mrá mengu nehe ra Maria ne ra Marta nú'u myá nju'a. ² Nú'a bi go'tsuabi ra hoga ñuni ja yá ua ra Jesu, nepu bi ø'tuabi co yá sta'a. ³ Nú'u ya 'behña mri ncu bi mempa ra noya ra Jesu gue da t'embi:

—Ma zi Hmu'i, nú'a ri hma'di di hñeni.

⁴ Ha nu mi sipabi ra Jesu njabu, bi 'ñena'a:

—Nú'a ra hñeni'a hingue xi pa da du'a.

Xa njabu pa da hnequi rá nsunda Ajuá, ne da hnequi rá nsunda rá T'u Ajuá po rá ngue'a.

⁵ Ha nura Jesu xi mri ma'di gatho nú'u hñu mri ncu. ⁶ Masque myá hma'di'u ne bi 'yøde gue ra Lasaro mri hñeni, pe ra Jesu hinga 'bestho bi ma, bá 'buhni'tho má yo pa habu mi 'bui'a. ⁷ Nepu ja 'mefa nu'á bi 'ñembabi ya nxadi:

—Maha pa Judea ma'na'qui.

⁸ Ha nuyá nxadi bi 'ñembabi:

—Xahnate, guí nu ya nda gá xodyo de guehni ja maha'mu mi ne xa hyo'a'i dega nc'ahni. ¿Ha nu'i guí ne gui yopa mani ma'na'qui?

⁹ Nepu nura Jesu bi da'di ne bi 'ñembabi'u:

—¿Ha hinguí pahu pe'tsa 'ret'amayoho ora cada ra pa? Y nu'a tó'o da 'ño dega pa hinda hñaxa 'nara mfe'tse, ngue'a zø ra ñot'i ja ra ximhai, go gue'a nú'a to'o ø'tua rá paha Ajuá ne hinxa juatatho ra 'befi nú'a bi umbi. ¹⁰ Pe nu'a tó'o da 'ño dega xuui da hñaxa ra mfe'tse ngue'a otho ra ñot'i, go gue'a nú'a to'o hingui ø'tuabi rá paha Ajuá.

¹¹ Mi uadi bi mąnga njabu ra Jesu ne bi 'ñembabi'u:

—Ma amigohu ra Lasaro bí aha, pe nuga ma ga mani pa ga a de rá t'aha.

¹² Ha nuya nxadi bi 'ñembabi:

—Ma zi Hmu'ihe, 'bu aha, nu'á ma da ñani.

¹³ Pe nura Jesu mi ma gue xqui du ra Lasaro, ha nu'ú mi hu yá mui gue mi ma de ra t'ahatho. ¹⁴ Nu'bu ra Jesu bi xipabi'u de nú'a xqui nja ne bi 'ñena:

—Ra Lasaro xa du. ¹⁵ Ne nuga xi drí johya ngue'a dá njo'oni ora mi hñeni, ngue'a go 'nara hño pa gue'ahu, ngue'a po rá ngue'a ma'na ma gui camfriguihu. Maha, ma ga c'a'tshu'a.

¹⁶ Nepu nura Toma nú'a mi t'embi ra Go, bi 'ñemba yá minxadiui:

—Maha nehe pa grá tuhuh mahyegui con guehni.

Ra Jesu da guxa nú'u xa du ne da umba ra te

¹⁷ Ha nu mi zonga ra Jesu ja ra hnini Betania, bi sipabi gue ya mi pe'tsa goho ma pa xqui t'agui ra Lasaro. ¹⁸ Ha nura zi hnini Betania mi guetbu Jerusale mi pe'tsa ngu hñu kilometro rá ñabu. ¹⁹ Ha xi ndunthi yá mixodyoui xqui ma da c'a'tsa ra Marta ne ra Maria pa da hñu'mba yá mui ngue'a xqui du yá cu'u. ²⁰ Ha nu mi 'yøde ra Marta gue ya mi ma da zonga ra Jesu ja yá ngu'u, bi ma bá thadi, pe nura Maria bi gotri'tho ja rá ngu. ²¹ Nepu ra Marta bi 'ñembabi ra Jesu:

—Ma zi Hmu'i, nu'bu gri 'buhmaua hinxa duhma ma cu. ²² Pe masque, nuga dí pa'di gue gatho nú'a te gui apabi Ajuá, nu'á da 'ra'a'i.

²³ Ha ra Jesu bi 'ñembabi:

—Ri cu ma da nangui de rá du.

²⁴ Nepu nura Marta bi 'ñembabi:

—Dí pa'di gue ma da nangui de rá du nú'a ra pa de ra ngaxhmai stí nanga gatho nú'u ma'ra xa du.

²⁵ Nura Jesu bi 'ñembabi:

—Nuga ga juxa nú'u xa du ne ga umbabi'u ra te. Nu'a tó'o da gamfrigui, masque xa du, nu'á ma da nja rá te. ²⁶ Ne nu'a tó'o 'bui ne camfrigui, hinhya'mu da du. Xi'i, ¿ha gue guí camfri njabu?

²⁷ Nepu nura Marta bi 'ñembabi:

—Haha, ma zi Hmu'i, nuga dí camfri gue go gue'e grá Cristo, rá T'u'i Ajuá, go gue'e ndí tøp'a'ihe pa gui 'ñehe nuua ja ra ximhai.

Ra Jesu bi nzoni habu mi t'agui ra Lasaro

²⁸ Ha ngu mi mangu njabu ra Marta, 'bestho bi mengui pa bá umba nt'ode ra Maria rá cu, ne bi xipi zi njante pa hinto da 'yode ma'ra, ne bi 'ñembabi:

—Xa zø ra Xahnate bí t'op'a'i 'ña.

²⁹ Ha nu mi 'yode'a bi dama 'mai ne bi ma bá c'a'tsi'a. ³⁰ Ne nura Jesu hinxqui yat'atho mbo ra hnini, ja bi gotritho habu xqui ma da dadi hmaha ra Marta. ³¹ Ha nuya xodyo nú'u mi 'buhni ja rá ngu ra Maria mi hu'mba rá mái, ngu xi bi hyandi'u gue ra Maria bi dama 'mai ne bi bøni de rá ngu, nu'ú bi deni ne mri 'ñembabi'u 'na ngu 'na:

—Nuni rí ma da nzoni habu bí t'agui rá cu.

³² Nepu ra Maria bi zøni habu mi 'bu ra Jesu, y ngu bi hyandi bi ndandiñahmu ja yá ua'a ne bi 'ñembabi:

—Ma zi Hmu'i, nu'bu gri 'buhmaua hinx duhma ma cu.

³³ Ha nu mi hyanda ra Jesu gue ra Maria xi mi zoni ne nú'u ya xodyo mbra 'ñoui mi zoni'u nehe, nu'bu nu'á bi ntsø'mi ne bi du rá mái. ³⁴ Nepu bi 'ñena'a:

—¿Habu xcá aguihu'a?

Ha nu'ú bi 'ñembabi:

—Ma zi Hmu'ihe, maha ma ga u't'ahe.

³⁵ Nepu ra Jesu bi nzoni. ³⁶ Ha nuya xodyo bi 'ñéms'e'u:

—A, xi mri ma'dihma.

³⁷ Pe 'ra de gue'u bi 'ñena:

—Nuni go guehni bi xocua yá da nú'a ra goda. ¿Ha hinx zahma xa 'yot'e nehe pa hinx duhma ra Lasaro?

Ra Jesu bi guxa ra Lasaro de rá du

³⁸ Ha nura Jesu bi yopa du rá mái, nepu bi zøni habu xqui t'agui ra Lasaro. Xqui thi'tsi ja 'nara cats'i, ne mi jot'i co 'nara xingdo.

³⁹ Ha ra Jesu bi 'ñena:

—Hñacju ra do.

Ha nura Marta nú'a mrá cu nú'a xqui du bi 'ñembabi:

—Ma zi Hmu'i, ya strá nxá ngue'a ya pe'tsa goho ma pa de xa du.

⁴⁰ Ha ra Jesu bi 'ñembabi ra Marta:

—¿Ha gue hinstá xi'a'i gue nu'bu gui camfri ma gui hyandua rá nsunda Ajuá?

⁴¹ Nepu nuya ja'i bi hñaca nú'a ra do xqui jot'a ra nt'agui. Nepu nura Jesu bi nøts'e pa mahets'i ne bi 'ñena:

—Ma Dada'i, dí 'ra'a'i ra jamadi ngue'a xcá 'yode nú'a stá a'a'i. ⁴² Nuga dí padi

nzantho guí øde nú'a dí a'a'i. Pe dá mangu njabu po rá ngue ya ja'i 'bucua con gueque, pa njabu da za da gamfriyu gue go gue'e xcá pencagui.

⁴³ Ha mi uadi bi 'yapa Ajuá njabu, nepu bi ña nts'edi bi 'ñena:

—¿Lasaro, bá pøni!

⁴⁴ Ha ra Lasaro 'bestho bá pøni mi 'bant'a yá 'ye ne yá ua co 'raya xuni dutu, ne mi 'bant'a rá ñaxu co ma'na ra dutu. Ha ra Jesu bi 'ñembabi ya ja'i:

—Xo'tuahy ya xuni dutu.

Ya nda gá xodyo bi 'ñu'ti pa hanja da za da gu ra Jesu

(Mt. 26:1-5; Mr. 14:1-2; Lc. 22:1-2)

⁴⁵ Nu'bu nú'u ya xodyo mri 'ñoui ra Maria mi hyanda nú'a bi 'yot'a ra Jesu, ndunthi de gue'u bi gamfri'a. ⁴⁶ Pe 'ra bi ma bá xipabi ya fariseo nú'a te xqui 'yot'e'a. ⁴⁷ Nu'bu nuya nda gá macja ne ya fariseo bi 'yot'a 'nara hmunts'i ne bi 'ñena:

—¿Te ga øthu? Ngue'a nura 'ñøhø'a xi øt'a ndunthi ya danga nt'udi. ⁴⁸ Nu'bu ga hoptahu njabu, gatho ya ja'i da gamfri'a, ne 'mefa da 'ñehe ya me Nroma da hñanga ma nijahu ne da zinga ma ja'ihø.

⁴⁹ Pe 'na de gue'u mrá thuhu ra Caifá mrá danga nda gá macja nú'a ra jeya'a, nu'á bi 'ñembabi'u:

—Nu'ahu hinte ri fadihu. ⁵⁰ ¿Ha hingui pahu gue ma'na xá hño da du 'nada ra 'ñøhø pa hinda du gatho ya ja'i, pa njabu hinda 'medi ya ja'i mengu ma haihu?

⁵¹ Pe nú'a ra Caifá himbi bense nú'a bi ma. Pe ngue'a mrá danga nda gá macja nú'a ra jeya'a, Ajuá bi umbabi nuya ya noya, hangue bi ma gue ra Jesu mi ma da du po rá ngue ya me Judea. ⁵² Y hingue hønse po rá ngue ya menguni, pe nehe pa gatho yá batsi Ajuá nú'u xa nxani haburaza de ra ximhai, pa da 'hatho'u. ⁵³ Hangue de gue'bu bi 'ñu'ti'u pa hanja da hyohma'u ra Jesu.

⁵⁴ Hangue ra Jesu ya himbi sigui bi 'ño haburaza pa bi ña ja yá thandi ya xodyo, ne bi ma de guehni Judea pa ja 'nara t'uca hnini rá thuhu Efraí, guetbu habu ja 'nara 'yo'mtha, ne ja bá 'buhui ni yá nxadi.

⁵⁵ Ha ya mi ma da dat'a ra pa de ra pascua 'nará ngo ya xodyo, y ndunthi ya ja'i de haburaza ya zi t'uhnini bi ma Jerusale ante ra ngo pa da nt'axqui ngu myá nzai'u. ⁵⁶ Ne

go gue'u mi 'yo mi hongra ra Jesu, y de mi 'buhni ja ra ndanija, mri 'ñémse'u:

—¿Te guí beñhu? ¿Ha gue hinda 'ñecua ja ra ngo'a 'bu?

⁵⁷Ha ya ndá gá macja ne ya fariseo xqui manda gue nu'bu to'o da badi habu di 'yo'a da xipabi'u, pa da gu nts'ahni'a.

12

'Nara 'behña bi go'tsua 'nara njots'i ja yá ua ra Jesu nuni Betania

(Mt. 26:6-13; Mr. 14:3-9)

¹Y mri 'be 'rato ma pa pa da dat'a ra ngo de ra pascua, nura Jesu bi ma pa Betania habu mi 'bu ra Lasaro nú'a xqui guts'i de rá du. ²Y ja bi t'ot'uaní 'nara nt'oxi ra Jesu. Ra Marta go mrá mōxmexa, ne nura Lasaro mi huhuini ra Jesu ja ra mexa co ma'ra ya ja'i. ³Nepu ra María mri hña nde litro ra hoga ñni mi 'ra'ta ra nardo ne xi mri muui ndunthi, ne bi go'tsuabi ja yá ua ra Jesu, nepu bi ot'uabi co yá sta, ne bi mfont'a nú'a ra ñni gatho mbo ra ngu. ⁴Nu'bá ra Juda Iscariote nú'a mrá t'u ra Simu ne 'namrá nxadi ra Jesu, ne go gue'a mi ma da da'a, bi 'ñena:

⁵—¿Hanja himbi 'ba nú'a ra hoga ñni'a xi xá madi? Xa za xa 'bahma po hñu nthebe denario, ne nura boja'a xa thecuahma ya zi hyoya.

⁶Nura Juda bi ma njabu ngue'a mrá be, ne ngue'a go mi pe'tsa ra ncuboja ne mi ju nú'a go mi ne de ja ra buxa, ne hingue xi majuani mri hueca ya hyoya'a. ⁷Pe nura Jesu bi 'ñembabi ra Juda:

—Ote guí xipabi. Nuni bi goscagui nuna ñni ja ma ua pa nura pa'a de ma nt'agui. ⁸Ngue'a nuya hyoya nzantho ma da 'mui con gue'aha, pe nuga hinga nzantho ma ga 'buia con gue'aha.

Ra nt'u'ti pa dra thohma ra Lasaro

⁹Nepu xi ndunthi ya xodyo bi sipabi gue ra Jesu mi 'buhni Betania, ne bi ma'u pa bá c'a'tsi'a, y hingue hōnse pa da c'a'tsa ra Jesu, nehe pa bá handa ra Lasaro nú'a xqui guxa ra Jesu de rá du. ¹⁰Nu'bú nuya ndá gá macja bi 'ñu'ti pa da hyohma ra Lasaro nehe. ¹¹Ngue'a po rá ngue ra Lasaro ndunthi ya xodyo xqui 'uegue de gue'u ne bi gamfri'u ra Jesu.

Ra Jesu bi yat'i ja ra hnini Jerusale
(Mt. 21:1-11; Mr. 11:1-11; Lc. 19:28-40)

¹²Ha nurá hyax'a gatho ya ja'i nú'u xqui ma ra ngo de ra pascua nuni Jerusale bi 'yode gue ra Jesu mi ma da zoni de guehni. ¹³Ne nu'á bi doca ya dēnthi ne bi ma bá thadi ra Jesu ne mi manta'u mi ena:

—¡Xá nsunda Ajuá! ¡Ajuá da japi nuni to'o bá ehe de rá thuhu'a! ¡Ajuá da japi nuni ma Ndahú núju dyá me Israelhu!

¹⁴Ha nura Jesu bi zadi 'nara zi t'ubru ne bi tōgue'a pa bi nja ngu nú'a xqui t'ofu ja ra Maca T'ofu habu ena:

¹⁵Oxqui ntsuhú, nú'ahú gyá menguhú Sión; ndi, hyanthú, xa 'ñepu ri Ndahú, bra tōgue 'nara zi t'ubru.

¹⁶Ha nuyá nxadi hinga 'bestho ra ora'a bi zo yá mfeni hanja xqui njabu. Pe nú'bu mi yopa nte ra Jesu ne bi yopa menga mahets'i, nu'bú ha, bi beni yá nxadi gue xqui t'ofu njabu de gue'a, ne xqui njabu ngu nú'a xqui t'ofu.

¹⁷Nú'u ya ja'i mi 'buhni nura ora'a ra Jesu bi xipa ra Lasaro da bōni de ra nt'agui ne bi guts'i de ra du, nu'ú xqui 'yonga ra 'bede de nú'a xqui hyant'u. ¹⁸Hangue ndunthi ya ja'i xqui bōni de ra hnini pa bá thadi ra Jesu ngue'a xqui 'yode de nú'a ra danga nt'ludi xqui nja. ¹⁹Nepu ya fariseo mri 'ñémse'u:

—¡Ha ngue dí xi'ahu gue hinda za te gui 'yothu! Ndi, gatho ya ja'i di denini, hinda za to da zamiyú.

'Raya me Grecia mi hongra ra Jesu

²⁰Nehe 'raya me Grecia xqui ma Jerusale ja nú'a ra ngo pa da xōcambeni'u Ajuá. ²¹Y nú'u ya me Grecia bi ma bá tsadi ra Lipe nú'a mrá me Betsaida de ra hai Galilea, ne bi 'ñembabi:

—Ndada, dí nehmahe ga ñahe co ra Jesu.

²²Nepu bi ma nura Lipe bá xipabi ra Andre, ne ri yoho'u bi ma bá xipa ra Jesu.

²³Ha ra Jesu bi dadi ne bi 'ñena:

—Ya bi zō ra ora pa da du Nú'a To'o e bi Nja'i ne da yopa menga pa mahets'i. ²⁴Xi majuani dí xi'ahu, 'bu 'nara nda dega trigo 'be'tsitho ne hinda 'bot'a ja ra hai, hinda nxandi. Pe nu'bu xa 'bot'i, ma da unga ndunthi ra sofo. ²⁵Nu'a tó'o da madi rá te, ma da 'bedi, pe nu'a tó'o hingui madi rá te nuua ja ra ximhai, nú'á go gue'a ma da me'tsa rá te pa nzantho. ²⁶Nu'a tó'o da me'pcagui, mahyoni da dengagui, y nu habu ga 'buiga da 'muhni nehe. Ha nu'a tó'o da me'pcagui, ma Dada ma da 'ñe'tsua rá nsu.

Ra Jesu bi mā de rá du

²⁷Nubyá xi dí tu ma mui. ¿Te ma ga apa Ajuá ma Dada? ¿Ha ga xipa njaua: “Ma Dada'i, ñangagui de nú'a ma ga thogui nuna ra orabya”? Pe hinda za ga embi njabu, ngue'a pa guehna stá ehe. ²⁸Ma Dada'i, 'yot'e nú'a go ri paha pa dra nsunda'i ri thuhu.

'Bestho ra ora'a bi nt'ode 'nara noya de mahets'i nú'a bi 'ñena:

—Ya stá ot'e ne ma ga yopa ot'a ma'-na'qui.

²⁹Ha nura hmuntsja'i mi 'bahni ra ora'a bi 'yode nú'a ra noya de mahets'i, ne 'ra bi 'ñena gue mi 'nara ngani, ha nu ma'ra mi ena gue 'nara enxé bi zofo'a.

³⁰Nepu nura Jesu bi dadi ne bi 'ñena:

—Hingo po rá ngueque xa nt'ode nú'a ra noya, hõnse po rá ngue'ahu. ³¹Nubyá nú'u ya meximhai hinda ne da gamfrigui ma dra t'ε'mbabi pa dra castiga'u, ne ma dra thaçuabi rá ts'edi ra ts'ondahi nú'a ri nda ja nuna ra ximhai. ³²Nuga ma dra ts'utçagui maña ja 'nara ponza pa da thogagui, y nu sta t'otque njabu, ma da gamfrigui ndunthi ya ja'i po rá ngue ma du.

³³Nu'á bi mangu njabu pa da fadi te ma du mi ma da du'a. ³⁴Nepu nuya ja'i bi dadi ne bi 'ñena:

—Nu'i guí ena gue go gue'e Nú'a To'o e bi Nja'i, ne nuje ndí hu ma muihe gue go guet'a ra Cristo nú'a mi ma da mehna Ajuá pa da nda. Pe nu'i guí ena gue mahyoni ma dra ts'uta maña ja ra ponza Nú'a To'o e bi Nja'i. Pe nura ley mā gue ra Cristo ma da 'mui pa nzantho. Nu'bú ¿te rá 'befi Nú'a To'o e bi Nja'i? ¿Ha go gue'a nú'a mi ma da mehna Ajuá pa da nda?

³⁵Nu'bú ra Jesu bi 'ñembabi'u:

—Nuga drá ñot'i dí yo't'a ri mfenihü. Pe ya ts'utho ya pa dí 'bui con gue'ahu. Hangué mientra dí 'bui con gue'ahu, tengaguihu, pa hingui njahu ngu nú'a to'o bi zu ra 'bexuui, ngue'a nu'a tó'o 'yo ja ra 'bexuui hingui padi habu rí ma. ³⁶De dí 'buiua pa ga yo't'a'ihu, camfriguihu, pa njabu dyá meti'ihu ra ñot'i.

Ha nu mi uadi bi mangu njabu ra Jesu, bi 'uegue de gue'u bi ma bá 'bui habu hinda badi'u.

Hanja ya xodyo himbi gamfri ra Jesu

³⁷Masque ra Jesu xqui 'yot'a ndunthi ya danga nt'udi ja yá thandi nuya xodyo, pe nu'ú himbi gamfri. ³⁸Bi njabu ngu nú'a xqui 'yofo ra badi Isaia habu ena:

Ma zi Hmu'i, ¿to ja gue'a xa gamfri ma noyahü?

¿To ja gue'a xa gamfri'i ngue'a xcá 'yot'a ya danga nt'udi?

³⁹Nu'ú himi tsa da gamfri ngue'a bi njabu ngu nú'a xqui 'yofo ra badi Isaia ja ma'na ra xeni habu ena:

⁴⁰Ajuá bi go'tua yá da'u ne bi japi bi megui yá mfeni,

pa himbi hyandi co yá da,

nixi bi badi co yá mfeni,

pa himbi ñobri'u ne pa njabu nuga himbi za dá pøhø'u.

⁴¹Ra Isaia bi mangu njabu de ra Jesu ngue'a xqui hyandua rá nsunda'a, hangue mi mā de gue'a.

⁴²Masque njabu, pe asta 'raya nda gá xodyo nehe bi gamfri gue ra Jesu go gue'a xpá mehna Ajuá pa da nda, pe nu'ú hinto bi xipabi ngue'a mi tsu ya fariseo da 'yeni'u de ra nija. ⁴³Ngue'a nu'ú ma'na mi ne da pønga yá hmi ja yá thandi ya ja'i que ja rá thandi Ajuá.

Ya ja'i tuda yá ts'oqui ngue'a himbi gamfri nú'a bi mangu ra Jesu

⁴⁴Ra Jesu bi ña nts'edi ne bi 'ñena:

—Nu'a tó'o camfrigui, hingue hõnse camfriguiga, nehe camfri nú'a to'o bá pencagui. ⁴⁵Ne nu'a tó'o handga ma 'mui, ja ra uenda handua rá 'mui nú'a to'o bá pencagui. ⁴⁶Nuga go guecagui drá ñot'i stá eheua ja ra ximhai pa nuto gatho da gamfrigui ga pøni de ja ra 'bexuui. ⁴⁷Nu'a tó'o øde nú'a dí mā, ne hinda ne da 'yot'e, nuga hingo ma ga ε'mbi pa da ma ja ra nidu, ngue'a nuga stá ehe pa ga pøhø ya ja'i, hingue pa ga ε'mbi da ma ja ra nidu.

⁴⁸Nu'a tó'o hingui numansugui ne hingui ne da gamfri nú'a dí mā, go gue'a ma da t'e'mbi pa ja ra nidu, ne numa noya go gue'a ma da 'ye'mbi nú'a ra pa de ra ngaxhmai. ⁴⁹Ngue'a nuga hinstá bense nú'a dí mā. Ma Dada nú'a to'o bá pencagui go gue'a xa 'bepcagui pa ga xi'ahu nú'a bi xiqui. ⁵⁰Ne dí padi gue nú'u ya noya xa 'bepqui ga mā go gue'u unga ra te pa nzantho. Hangué dí xi'ahu ngu nú'a xa xicagui ma Dada.

13

Ra Jesu bi xwɔcua yá ua yá nxadi

¹ Nura pa ante ra ngo de ra pascua, ra Jesu mi pãdi gue ya xqui zø ra ora pa da ma de guecua ja ra ximhai pa da yopa mengui habu bí 'bu Ajuá rá Dada. Nu'á nzantho bi maði nú'u to'o yá meti'a, ne xi ra dangui rá hmãte bi me'tsuabi'u.

² Ha ra Jesu bi nt'oxiui yá nxadi. Ha ra ts'ondãhi ya xqui yut'a ja rá mfeni ra Juda Iscariote nú'a mrá t'u ra Simu, pa da da ra Jesu. ³ Ha ra Jesu mi pãdi gue bá ehe de habu mi 'buhui Ajuá rá Dada pa da 'mucua ja ra ximhai, ne mi pãdi nehe gue ya mi ma da yopa mengui pa da 'muhui'a. Nehe mi pãdi gue Ajuá rá Dada ya gatho xqui 'yent'ua ja rá 'ye'a. ⁴ Hangue nu'á bi 'mai de ja ra mexa habu mri nt'oxi'u ne bi hñaca rá pat'i ne bi ngut'a 'nara nt'ot'ye. ⁵ Ne bi xit'a ra dehe ja 'nara nsu'ye, ne bi maði bi xwɔcua yá ua yá nxadi. Nepu mi o'tuabi co nú'a ra nt'ot'ye mri ngut'i'a.

⁶ Ha nu mi ma da xwɔcubi yá ua ra Pedro, ra Pedro bi 'ñembabi:

—Ma zi Hmu'i, ¿ha gue go ma gui xwɔga ma uaga?

⁷ Ha nura Jesu bi dãdi ne bi 'ñembabi:

—Nubyá hingui tsa da zo ri mfeni nú'a dí øt'e, pe 'mefa ha, ma gui pãdi.

⁸ Nura Pedro bi 'ñembabi:

—Nu'i hinhya'mu ma gui xwɔga ma uaga.

Ha nura Jesu bi dãdi ne bi 'ñembabi:

—Nu'bu hinga xwɔc'a ri ua, hinte guí pe'tsi de gueque.

⁹ Nu'bu ra Pedro bi 'ñembabi:

—Ma zi Hmu'i, nu'bu, hingue hønse ma ua gui xwɔgagui, xwɔga ma 'ye ne ma ñaxu nehe.

¹⁰ Ha nura Jesu bi 'ñembabi:

—Nú'a to'o ya xa nxaha, ya hinga mahyoni da yopa nt'axca ma'na'qui, hønse da sɔcua yá ua, ngue'a ya xá nt'axi gatho rá ndo'yo. Ha nu'ahu ya xá nt'axi'ihu, masque hinga gatho'ihu.

¹¹ Nu'á mi pãdi to'o mi ma da da'a, hangue bi 'ñena gue hinxmá nt'axi gatho'u.

¹² Ha nu mi uadi bi xwɔcua yá ua'u, bi yopa hñuxa rá pat'i ne bi hñudi ma'na'qui ja ra mexa ne bi 'ñembabi'u:

—¿Ha tso ri mfeni'u nú'a stá øt'a'ihu?

¹³ Nu'ahu guí enju go gueque ri Xahnateguihu ne ri Hmuguihu. Nú'a guí enju gue'a majuaní, ngue'a ha, go guecagui.

¹⁴ Hangue ngue'a núga ri Hmuguihu ne ri Xahnateguihu ne stá xwɔc'a ri uahu, hangue nu'ahú nehe ri 'ñep'ahu gui nxwɔcua uahu 'na ngu ma'na. ¹⁵ Dí ut'a'ihu njabu pa ne'ahu da za gui 'yøthú ngu nú'a stá øt'a'ihu. ¹⁶ Xi majuaní dí xi'ahu, 'nara 'bego hingo ma'na ri manda'a que rá hmu, niixi 'nara 'mehni hingo ri manda'a que nú'a to'o xa mehni. ¹⁷ Nu'bu gui pahú nú'a dí xi'ahu, ne 'bu gui 'yøthú, nu'bu gui njapihu.

¹⁸ Pe hindí ma de gatho'ihu, ngue'a dí pa'a'ihu nú'ahu stá huan'a'ihu pa dua nxadi'ihu, ne stá huan'ahu pa da njabu ngu nú'a manga ra Maca T'ofu habu ena: “Xa gwugui dega ncontra nú'ase to'o stá ñu'me.” ¹⁹ 'Bedi da njabu ngu nú'a stá xi'ahu, pe nubyá dí xi'ahu nú'a te ma da nja, pa nu stí njabu, da za gui camfrihu gue go gueque ngu nú'a stá xi'ahu. ²⁰ Xi majuaní dí xi'ahu, nu'a tó'o da numansu ma 'mehni, go gueque numansugui; ne nu'a tó'o da numansugui, go numansu nú'a to'o bá pɛncagui.

Ra Jesu bi ma gue ra Juda ma da da'a

(Mt. 26:20-25; Mr. 14:17-21; Lc. 22:21-23)

²¹ Ha nu mi manga njabu ra Jesu, bi du rá muí, ne bi xipabi yá nxadi te mri bonga nú'a mi ma, ne bi 'ñena:

—Xi majuaní dí xi'ahu, 'na de gue'ahu ma da dagagui.

²² Ha nuya nxadi bi nu'tua da'u ngue'a himi pãdi to'o 'na de gue'u nú'a mi mañ'a.

²³ Ha 'nara nxadi nú'a xi mrá hmaði ra Jesu, ja mi huhni ja rá hyo'a. ²⁴ Y nura Pedro bi 'ñutua ra seña nú'a ra hmaça nxadi pa da 'yambabi ra Jesu to'o'a. ²⁵ Nepu nú'a xqui ncahma guetbu ja rá tiña ra Jesu bi 'ñembabi:

—¿To'o 'na de guecje, ma zi Hmu'ihé?

²⁶ Ha nura Jesu bi dãdi ne bi 'ñena:

—Nú'a to'o ga umba ra c'athuhme go gue'a.

Nu'bu nú'a bi po'mba ra thuhme ne bi umbabi ra Juda Iscariote nú'a mrá t'u ra Simu. ²⁷ Ha nura Juda mi hñanga nú'a ra c'athuhme gue'a ra ora bi yut'a ra Satá ja rá mfeni'a pa da 'yøt'ua rá 'befi. Nepu nura Jesu bi 'ñembabi:

—Nú'a guí beni gui 'yøt'e, 'yøt'e 'bestho.

²⁸ Pe ni 'na de gue nú'u mi huhni ja ra mexa himbi zo yá mfeni hanja bi xipabi njabu'a. ²⁹ Ngue'a nura Juda go mi pe'tsa ra ncaboja, hangue 'ra de gue'u mi hu yá muí

gue ra Jesu xqui xipabi gue da ma da danga te mahyoni pa ja ra ngo, o pa da umbi te da umba ya hyoya. ³⁰Ne ngu xi bi hñanga nura c'athuhme, 'bestho bi bñoni. Ne ya xmá 'mexuui ra ora'a.

Ra 'ra'yo hmanda

³¹Ha nu mi bonga ra Juda, bi 'ñenga ra Jesu:

—Nubyá ma da hnequi rá nsunda Nú'a To'o e bi Nja'i po nú'a ma da thogui. Ne po rá ngue'a ma dra nsunda Ajuá. ³²Nepu Ajuá ma da umba rá nsu pa di mahyeguiui yá nsu, ne ma da 'yot'e 'bestho. ³³Ma zi t'a'ihú, ya hinga ma ga 'bui ndunthi con gue'ahú. Ma gui hyongaguihú, ne ngu stá xipa ya nda gá xodyo, njabu nehe dí xi'ahúbya: Hinda za gui mahani habu grá maga. ³⁴Nubyá 'nara 'ra'yo hmanda dí tsoc'ahú: Mádihi 'na ngu ma'na, nja ngu stá ma'a'ihú, njabu nehe gui mádihi 'na ngu ma'na. ³⁵Bu gui mádihi 'na ngu ma'na, nu'bú njabu da badi gatho ya ja'i gue majuaní ma nxadi'ihú.

Ra Jesu bi ma gue ra Pedro ma da goni'a
(Mt. 26:31-35; Mr. 14:27-31; Lc. 22:31-34)

³⁶Ha nura Pedro bi 'ñembabi:

—Ma zi Hmu'i, ¿habu ma gui ma?

Ha nura Jesu bi dadi ne bi 'ñembabi:

—Hinda za ga meuibya habu grá maga. 'Mefa ha, ma gui mani.

³⁷Ha nura Pedro bi 'ñembabi:

—Ma zi Hmu'i, ¿hanja hinda za ga meuibya? Nuga masque ga tu por gue'e.

³⁸Ha nura Jesu bi 'ñembabi:

—¿Ha gue ma gui tugue po rá nguecagui? Xi majuaní dí xi'a'i, ma gui cøngagui hñu'qui ante da mafi ra menja.

14

Ra Jesu tsixcahu pa habu bí 'bu Ajuá ra Dada

¹Ne ra Jesu bi 'ñembabi yá nxadi:

—Oguí tu ri muihu. Nu'ahú guí camfrihu Ajuá ma Dada, hangue camfriguihú nehe. ²Nuni habu bí 'bu Ajuá ma Dada xi bí ja ndunthi ya ngu. Nu'bú di othohma, ya stá xi'ahmahú. Nuga ma ga ma pa ga hoc'a'ihú habu ma gui 'buhú. ³Ne xcrá ma pa ga hoc'a'ihú habu gui 'buhú, ma ga yopa pengui pa ga tsix'a'ihú pa gui 'buhú habu ma ga 'búca. ⁴Ne guí pahú habu ma ga maga, ne guí pahú ra 'ñu.

⁵Nu'bú nura Toma bi 'ñembabi:

—Ma zi Hmu'i, hindí pahe habu ma gui ma, ¿ne guí enje gue dí pahe ra 'ñu?

⁶Nu'bú ra Jesu bi 'ñembabi:

—Nuga go guecagui drá 'ñu, ne drá majuaní, ne drá te. Hinda za to da zøni habu bí 'bu ma Dada 'bu hingo ga tsixca. ⁷Bu xcá paçjhmahú, xcá pahmahú ma Dada nehe. Ne desde nubya guí pahú'a, ne xcá hyanthú'a.

⁸Ha nura Lipe bi 'ñembabi:

—Ma zi Hmu'ihe, 'ñutcahe Ajuá ra Dada, ne ya con guet'a.

⁹Nu'bú ra Jesu bi 'ñembabi:

—¿Ha hinxá paçaguihú, nугue Lipe? Y ya ot'a ndunthi ya pa stá 'ñohú. Nu'a tó'o xa hyandgagui xa hyanda Ajuá ma Dada nehe. Nu'bú ¿hanja guí engaguihú gue ga u't'a'ihú Ajuá ra Dada? ¹⁰¿Ha hingui camfri gue dí 'natho'be Ajuá ma Dada? Nuga hinstá bense nú'a dí xi'ahú, nixi nú'ú ya 'befi dí pefi hingo dí pefi de guecse. Numa Dada to'o dí 'natho'be go gue'a ot'e gatho, ne go rá 'befise'a. ¹¹Camfrihu gue nuga dí 'natho'be Ajuá ma Dada. Pe nu'bú hingui camfrihu nú'a dí ma gue dí 'natho'be'a, camfrihu po nú'ú ya 'befi stá pefi. ¹²Xi majuaní dí xi'ahú, nu'a tó'o da gamfrigui, ne'a ma da me ya 'befi ngu nú'ú dí pefi, ne ma'na dya dangui ma da mefi'a nguetho nuga ma ga yopa pengui pa ga 'bu'be ma Dada. ¹³Ne gatho nú'a te ma gui 'yapabihu ma Dada de ma thuhuga, ma ga ot't'a ri nt'adihu, pa dra nsunda ma Dada po rá ngueque rá T'ugui. ¹⁴Hangue nu'araza te gui 'yadihu ja ma thuhu, nuga ga 'ra'ahú.

Ra Jesu bi ñagui ma dua pehna ra Maça Ndahi

¹⁵Bu grí maçaguihú, 'yøthú nuya hmanda dí 'bep'a'ihú. ¹⁶Ne nuga ma ga apabi Ajuá ma Dada da men'ahú ma'na nú'a to'o da hñup'a ri muihu, ne nu'a da men'ahú pa da 'mui nzantho con gue'ahú, y nu'a go gue'a ra Maça Ndahi nú'a to'o manga majuaní. ¹⁷Ne ya ja'i nú'ú hingyá gamfri hingui tsa da hñani'a, ngue'a nu'ú hingui pa di to'o'a, ne hingui tso yá mfeni'ú tengu'a. Pe nu'ahú guí pahú'a ngue'a nu'a 'bui con gue'ahú, ne ma da 'mui ja ri corasohú. ¹⁸Hangue njabu nuga hinga ma ga tsoc'aschu, ma ga yopa pengui ma'na'qui pa ga 'bui con gue'ahú. ¹⁹Ne 'bestho ma da zø ra ora ya ja'i nú'ú hingyá gamfri ya hinda

ma da hyandgaua ngue'a pa gue'u ma ga njo'o, pe nu'ahú ha, ma gui hyandgaguihu ngue'a ma ga 'bui con gue'ahu. Y nuga ma ga yopa nte, hangue ne'ahu ma gui pe'tshá ra te pa nzantho ngue'a dí tega.²⁰ Ha nu xcrá njabu, ma gui pahá gue dí 'bu'be ma Dada, ne nu'ahú guí 'buhá con gueque, ne nuga dí 'bui con gue'ahu ja ri corasohu. ²¹ Nu'a tó'o øt'a ya hmanda nú'u dí ma, nú'á go gue'a ri macagui. Ha nu'a tó'o ri macagui, ma Dada ri mádi'a, nequi ga mádi'a ne ga utuabi tengu ma 'mui.

²² Nu'bú ra Juda, pe hingue nura Juda Iscariote, bi 'ñembabi ra Jesu:

—Ma zi Hmu'i, ¿hanja hønseguihe ma gui utcaguihe tengu ri 'mui, ha nu ma'ra ya ja'i hina?

²³ Nu'bú ra Jesu bi dádi ne bi 'ñembabi:

—Nu'a tó'o ri macagui ma da 'yotca nú'a dí ma, ne ma Dada da mádi'a, ne nuga co ma Dada ga e'be ne ga 'buhe 'nadbá con gue'a.

²⁴ Nu'a tó'o hingui macagui, hingui otca nú'a dí ma. Y nú'a guí øhu dí ma, hindí mansega, numa Dada nú'a to'o bá pencagui go gue'a mañ'a.

²⁵ Dí xi'ahu njabu núbya de dí 'buiho con gue'ahu. ²⁶ Pe ra Maca Ndañi nú'a ma dua pehna ma Dada de ja ma thuhu pa da 'mui con gue'ahu ne da hñup'a ri muihu, nu'á ma da 'ñu't'a'ihu gatho, ne ma da ben'a'ihu gatho ngu nú'a stá xi'ahu.

²⁷ Dí ne gui 'buhá te rá entho nsinque ra dumai, hangue dí 'ra'ahu ra humai, gue'a ngu 'nara tsogui dí tsoc'ahu. Y nú'a ra humai dí 'ra'ahu, hingue ngu nú'a di unga ya meximhai. Hangue oxqui tu ri muihu, nixi gui ntsuhu. ²⁸ Nu'ahu ya stá xi'ahu gue ma ga ma, ne ma ga yopa pengui pa ga 'bui con gue'ahu. 'Bu gri macjhmañá, nu'bú xcá johyahmañá nu ndá xi'ahu gue ma ga ma habú bí 'bu ma Dada, ngue'a nu'á go ma'na há ra ts'edi de gueque. ²⁹ Nubyá dí xi'ahu nú'a di 'betho da nja, pa nu stí nja, ma gui beñhu, pa njabu ma'na gui camfriguihu.

³⁰ Ya hinga ma ga 'bui ndunthi con gue'ahu pa ga ñáhu, ngue'a xa 'ñepá ra ts'ondañi nú'a ri ndá de nuna ximhai, pe nu'á hingui há ra ts'edi pa te da 'yotcagui.

³¹ Nuga ma ga hophtho da 'yotque nú'a te xa 'ye'mgagui, pa njabu da badi gatho ya ja'i gue dí mádi ma Dada, ne dí øt'e ngu nú'a xa 'bepcagui'a. 'Baihu, maha.

15

Ra 'bai gá obxi ne yá mai

¹ Nepá ra Jesu bi 'ñembabi yá nxadi: Nuga dí nja ngu 'nara hoga 'bai gá obxi, ha numa Dada nja ngu nú'a to'o pe ra ua'obxi. ² Nu'u tó'o 'bui con gueque go gue'u nja ngu ya mai de nura hoga 'bai gá obxi'a. Ne gatho ya mai nú'u hingui unga yá fruta, nú'a to'o pe ra ua'obxi da zequi'u. Pe nu'u di unga yá fruta, nu'á da moqui'u pa ma'na da unga yá fruta. ³ Nu'ahu ya xá nt'axi'ihu po nura noya stá xi'ahu. ⁴ 'Buhá con gueque, ne nuga ga 'bui con gue'ahu. Ngu 'nara mai hingui tsa da unse yá fruta 'bu hingui tøgue ja rá 'bai, guí njahábú nehe, hinda za gui uñhu ri frutahá 'bu hingui 'buhá con gueque.

⁵ Nuga go guecagui drá 'bai gá obxi, ha nu'ahu go gyá maihu. Nu'a tó'o 'bui con gueque, ne nuga con gue'a, go gue'a da unga ndunthi ya fruta, ngue'a nsinque de gueque hinda za te gui 'yøthá. ⁶ Nu'u tó'o ya hingui 'bui con gueque, nja ngu ya mai xa ts'equi, da 'yot'i, nepá da hmunts'i gatho pa dra thøt'a ja ra tsibi, da nzø.

⁷ 'Bu xi gui 'buhá con gueque, ne 'bu ma noya da 'yoda ja ri mfenihu, nu'bú 'yaphá Ajuá gatho nú'a go gui nehá ne nu'á da 'ra'ahu. ⁸ 'Bu gui uñhu ndunthi ra fruta, nu'bú da hnequi rá nsunda ma Dada, ne njabu ma go dua nxadi'ihu. ⁹ Ngu ma Dada macagui, njabu nehe dí ma'a'ihu. Oxqui 'ueguehu de ma hmáte. ¹⁰ Nu'bu gui 'yøthá nuya hmanda dí 'bep'ahu, nu'bú guí 'buhá ja ma hmáte, ngu nuga stá ø'tua yá hmanda ma Dada ne dí 'bu ja rá hmáte'a.

¹¹ Dí xi'ahu njabu pa da nja ma johya ja ri corasohu, ne pa hinhya'mu da 'me ri johyahu. ¹² Nu'a ma hmanda dí 'bep'ahu: Mádihu 'na ngu ma'na ngu stá ma'a'ihu. ¹³ Nu'a tó'o da du po rá ngue yá amigo, go gue'a ma'na ja rá hmáte ra dangui de gatho. ¹⁴ Ha nu'bu gui 'yøthá nú'a dí 'bep'ahu, nu'bú go ma amigo'ihu. ¹⁵ Hangue ya hindí hant'ahu ngu 'nara 'bego, ngue'a 'nara 'bego hingui pádi te pe rá hmu. Y nubyá dí hant'ahu ngu ma amigo'ihu, ngue'a stá xi'ahu gatho nú'a xa xicagui ma Dada. ¹⁶ Nu'ahu hingo xcá huancahu, nuga go stá huan'a'ihu, ne stá hux'a'ihu pa gui maha habú ga pen'a'ihu, ne pa gui uñhu ra fruta nú'a hinhya'mu da thegue. Ne nú'a

te gatho gui 'yapabiliu ma Dada de ja ma thuhu, nu'á da 'ra'a'ihú. ¹⁷Hangue nu'a dí 'bep'a'ihú, mádiu 'na ngu ma'na.

Nú'u hingyá gamfri utsa ra Jesu, nehe utsa nú'u to'o camfri'a

¹⁸Bu da utsa'ihú ya ja'i, beñhu gue go 'mút'o bi utsaguiga'u. ¹⁹Nu'bu dyá meti'ihú hmahá ra ximhai, nu'bú ya meximhai di má'a'ihú ngu mádi yá mimeximhaiui. Pe nu'ahú hingyá meti'ihú ra ximhai ngue'a nuga stá huan'a'ihú ne stá 'uec'a'ihú de ya ts'ot'ot'e de ra ximhai. Hangue por gue'a ya ja'i di utsa'ihú. ²⁰Oxqui ma gui pumfrihu nú'a stá xi'ahú, gue 'nara 'bego hingo ma'na ja rá nsu que rá hmu. Nu'u tó'o xa utsagui da utsa'ihú nehe, ha nu'u tó'o xa 'yotca nú'a stá má, nehe da 'yot'a'ihú nú'a gui mañhu. ²¹Pe nú'u to'o ma da utsa'ihú ngue'a guí camfriguíhu, nu'ú ma da 'yot'a'ihú njabu ngue'a hingui padi'u nú'a to'o bá pencagui.

²²Bu hinstá ehehma ne hinstá zofohma ya ja'i, nu'bú nu'ú hinte ma ts'oqui di tuh-má'u. Pe nuga dá ehe, ne dá zofó'u. Hangue nubyá nu'ú tu ya ts'oqui ne hinda za te ma da dadi'u. ²³Nu'a tó'o utsagui, utsa ma Dada nehe. ²⁴Nuga dá ot'a ya danga nt'udi ja yá thandi'u, nú'u hinhya'mu to'o ma'na xa 'yot'e. Pe masque njabu nu'ú himbi ne bi gamfrigui, hangue nubyá tu yá ts'oqui. Ne masque bi hyanda nuya danga nt'udi'u, bi utsagui ne bi utsa ma Dada nehe. ²⁵Bi njabu pa da nja ngu nú'a xqui t'ofó ya yá ndaxjua ley'u: "Masque hinte ma ts'oqui stá ot'e, pe nu'ú bi utsagui."

²⁶Pe ma ga pen'a'ihú ra Mäca Ndähi pa da 'múi con gue'ahú ne da hñup'a ri máihu. Nu'á ma da 'ñehe de Ajuá ra Dada, ne mänga majuani, ne ma da xi'ahú de gueque.

²⁷Ne'ahú ma gui xiphú ma'ra ya ja'i de gueque ngue'a desde rá mudi xcá 'buhu con gueque.

16

¹Dí xi'ahú njabu pa hingui 'ueguehu de gueque nu xcrí thohú ya nt'atsate. ²Ma da t'eñ'a'ihú de ja ya nija. Nehe ma da nja ra pa gue 'bu to'o da hyo'ahú da beni gue supa rá 'befi Ajuá. ³Nu'ú ma da 'yot'a'ihú njabu ngue'a hinxa bacagui'u nixi xa bá ma Dada. ⁴Dí xi'ahú njabu pa nu stí zó ra pa da njabu, da za gui beñhu gue ya stá xi'ahú.

Rá 'befi ra Mäca Ndähi

Nurá müdi hindá xi'ahú nú'a te ma da nja ngue'a mi 'betho pa ga ma. ⁵Pe nubyá ma ga yopa pengui ga 'bu'be nú'a to'o bá pencagui, ne ni 'na de gue'ahú hingui angahú habú drá ma. ⁶Pe go gui tu ri máihu ngue'a dí xi'ahú njabu. ⁷Pe dí xi'ahú majuani gue pa gue'ahú ma'na xá hño ga ma, ngue'a 'bu hinga ma, hinda 'ñe ra Mäca Ndähi pa da 'múi con gue'ahú ne da hñup'a ri máihu, pe nu xcrá ma, ma ga pen'ahúua'a. ⁸Ha nu stí zó'a ma da zopa yá mfeni ya ja'i pa da badi'u gue xi tu ya ts'oqui, ne hanja da za da 'mu xá hño, nehe da badi'u gue Ajuá ma da 'yot'a' ra ts'utbi. ⁹Nú'a ra Mäca Ndähi'a ma da 'ñutuabi'u gue xi tu ya ts'oqui ngue'a hingui camfrigui'u. ¹⁰Nehe nu'á ma da 'ñutuabi'u hanja da 'múi'u xá hño, ngue'a nuga ya ma ga ma pa ga 'bu'be ma Dada ne nu'ahú ya hingui ma gui hyandgahú. ¹¹Y nu'á ma da 'ñutuabi'u gue Ajuá ma da 'yot'a' ra ts'utbi, ngue'a nu'á ya xa hñacua rá ts'edi ra ts'ondähi nú'a di ndá ja nuna ra ximhai.

¹²Ja ma'ra te ga xi'ahmáhu, pe nubyá hinga ma ga xi'ahú ngue'a hinda za gui padihu gatho. ¹³Pe nu stí zó ra Mäca Ndähi, ma da 'ñu't'ahú pa gui pahú gatho nú'a majuani, nguetho nu'á manga majuani, ne hinda ma da manse nú'a da má, nu'á ma da xi'ahú gatho nú'a ma da xipabi Ajuá ma Dada, ne ma da xi'ahú nú'a te ma da nja. ¹⁴Ne ma da 'yot'e pa da hñeca ma nsunda, ngue'a ma da xi'ahú ngu nú'a te ga xipabi. ¹⁵Nuga, nu'a dí má, dí má ngu nú'a xica ma Dada, hangue dí eñ'ahú gue ra Mäca Ndähi ma da xi'ahú ngu nú'a ga xipi.

Nura dumú da mpanga johya

¹⁶Ya ma da zó ra ora ya hingui ma gui hyandgahú, nepu hints'u ya'a ma gui yopa hyandgahú ma'na'qui, ngue'a ma ga yopa pengui habú bí 'bu ma Dada.

¹⁷Nepu 'rayá nxadi bi 'ñémse'u 'na ngu 'na:

—¿Te rí bonga nú'a bi xicjani nu mi ma: "Ya ma da zó ra ora ya hingui ma gui hyandgahú, nepu hints'u ya'a ma gui yopa hyandgahú ma'na'qui, ngue'a ma ga yopa pengui habú bí 'bu ma Dada"?

¹⁸Ne nu'ú mi 'ñémse'u:

—¿Te rí bonga nuya ya noya xicjani: "Ya ma da zó ra ora", ne "hints'u ya'a"? Hingui tso ma mfenihu nú'a bi mani.

¹⁹ Ha nura Jesu bi batho gue mi ne'u da 'yambabi hmaha, hangue nu'á bi 'ñembabi'u:

—¿Ha gue grí 'ñánbahu te rí bonga nú'a stá eñ'ahu gue ya ma da zø ra ora ya hingui ma gui hyandgahu, nepu hints'u ya'a ma gui yopa hyandgahu ma'na'qui? ²⁰ Xi majuani dí xi'ahu, nu'ahu ma gui nzoñihu ne ma gui tu ri mũihu, pe ya ja'i nú'u hingyá gamfri da johya'u. Ma da du ri mũihu, pe nuri dumũihu ma da mpanga johya nu xcrí yopa hyandgahu ma'na'qui. ²¹ Ma gui njahu ngu 'nara 'behña ma da 'mũ rá batsi pe'tsa xica ugui ngue'a ya xa dat'a rá pa, pe nu stí uadi da 'mũ rá batsi, nu'á ya da pumfri yá ugui ne da johya'a ngue'a ya bi dá nximhai 'nara batsi. ²² Guí njahubu nehe, guí tu ri mũihu, pe nuga ma ga yopa pengui ga 'bui con gue'ahu, ne njabu ma xi gui johyahu, ne hinto da hñac'ahu nura johya'a.

²³ Ha nuya pa'u ya hinte ma nt'ani ma gui 'yangahu. Xi majuani dí xi'ahu, nú'a te gatho gui 'yapabihu ma Dada de ja ma thuhu, nu'á ma da 'ra'ahu. ²⁴ Hinte xcá 'yapthohu Ajuá ma Dada de ja ma thuhu. 'Yaphu y nu'á da 'ra'ahu, pa njabu nzantho xi da nja ri johyahu.

Ra Jesu bi ntate de ra ximhai

²⁵ Nú'a stá xi'ahu, stá xi'ahu ngu 'nara 'bede. Pe ma da zø ra pa gue ya hinga ma ga xi'ahu njabu, pe ma ga xi'ahu de ma Dada co ya noya nú'u 'bestho da za gui padihu.

²⁶ Ha nuya pa'u ma gui 'yaphu ma Dada de ja ma thuhu, y hinga mathoni go ga api pa da 'ra'ahu nú'a te gui 'yaphu. ²⁷ Ngue'a ma Dada xi ma'a'ihu, ngue'a guí macaguihu ne xcá camfriguíhu gue stá ehe de habu ndí 'bu'be'a. ²⁸ Ndí 'bu'be ma Dada ne stá ehe pa guecua ja ra ximhai, ne nubyá ma ga ma de guecua ja ra ximhai pa ga yopa pengui ma'na'qui nuni habu bí 'bu ma Dada.

²⁹ Nu'bu nuyá nxadi bi 'ñembabi:

—Nubyá ha, ya tso ma mfenihe xá hño nú'a guí ma, ngue'a ya hinte grí hyecuabi nú'u ya noya guí ma. ³⁰ Nubyá ha, dí pahe gue guí patho gatho, hangue hinga mahyoni to da 'yan'a'i 'nara nt'ani. Hangue dí camfrihe gue Ajuá bá peñ'a'i.

³¹ Ha nura Jesu bi datuabi ne bi 'ñembabi:

—¿Ha gue ya guí camfrihu? ³² Pahu gue ma da zø ra pa ne majuani nubyá ya xa zøhø, ma gui nxanihu ne ma gui penju ja ri

nguhu 'na ngu 'na, ne ma gui hyegasehu, pe nuga hinga ma ga 'busega, ngue'a dí 'bu'be ma Dada. ³³ Dí xi'ahu njabu pa da za gui 'buhu te rá 'ñentho nsi ra dumai ngue'a guí camfriguíhu. Nuuu ja ra ximhai ma gui thohu ya thogui, pe oxqui tu ri mũihu, dá nja ri ts'edihu pa gui tsetihu, ngue'a nuga ya stá ntate de nuna ra ximhai.

17

Ra Jesu apa Ajuá rá Dada po yá nxadi

¹ Mi uadi bi mंगा njabu ra Jesu, nepu bi nòts'e pa mahets'i ne bi 'yapa Ajuá rá Dada, bi 'ñena:

—Ma Dada'i, ya bi zø ra ora. 'Yøt'e pa da hnequi ma nsunda núga ri T'ugui, ne pa njabu necá ga øt'e pa da hnequi ri nsunda nehe. ² Ngue'a nu'i xcá 'yent'ca ja ma 'ye gatho ya ja'i de ra ximhai, pa ga umbabi ra te nzantho nuto gatho xcá 'raqui. ³ Nú'u to'o pe'tsa ra te nzantho go gue'u padi gue go gues'e'i grá 'nat'a Ajuá majuani, ne pacagui núga drá Jesucristo xcá pencagui.

⁴ Nuga stá øt'e pa bi hnequi ri nsunda nuuu ja ra ximhai, ngue'a ya stá juat'a ri 'befi nú'a gá 'bepcagui ga pefi. ⁵ Nubyá, ma Dada'i, 'yøt'e pa nu xcrá yopa mabu, da yopa hnequi ma nsunda ngu nú'a ndí pe'tsi nú'bu ndá 'buhuihu nú'bu mi othotho ra ximhai.

⁶ Nuyú to'o xcá huahni de ra ximhai ne xcá 'racagui, ya stá utuabi yu to'o'igue ne tengu ri 'mũ. Nuyú go ri metiyu ne xcá 'racaguiyu, ne nuyú xa 'yøt'e ngu mंगा ri noya. ⁷ Nuyú ya padi gue gatho nú'a dí pefi ne nú'a dí ma go xcá 'bepcagui. ⁸ Ngue'a stá xipabi yu nú'a xcá xicagui, ne nuyú xa gamfri, ne xa badi gue xi majuani stá ehe de habu ndí 'buhui, ne xa gamfri gue go gue'e xcá pencagui.

⁹ Nuga dí a'a'i gui suyú, hingo dí a'a'i pa gui su nú'u ya ja'i hingyá gamfri, hanse dí a'a'i gui su nuyú xcá 'racagui, ngue'a go ri metiyu. ¹⁰ Ne gatho nú'a xcá 'racagui go ma metiga, ne gatho nú'a ma metiga go ri meti nehe, ne gatho nú'a ri metigue go ma metiga nehe. Mahyegui ma metihu. Ne ma nsunda di hnequi ja guehyu.

¹¹ Ngu guí padi gue nuga ya hinga ma ga 'bucua ja ra ximhai, ngue'a ma ga mabu pa habu guí 'bui. Pe nuyú ha, ma da gohi. Ma maça Dada'i, jamasu co ri ts'edi nuyú to'o xcá 'racagui, pa njabu da 'nathoyu ngu dí

'nathoui. ¹² De stá 'bucua ja ra ximhai stá jamasugayá co ri ts'edi pa hinxa 'uegueyá. Stá su nuyú xcá 'racagui, ne hinto ma'na de guehyá xa 'mèdi, nsòtho nú'a to'o dí 'ñèpi da 'mèdi pa da njabú ngu mǎnga ra Maca T'ofó.

¹³ Nubyá ma ga mabú habú guí 'bui. Pe de dí 'bucúatho ja ra ximhai, dí a'i go gui subyayú, pa njabú nuyú da me'tsa ra johya ja yá coraso ngu nú'a dí pe'tsca. ¹⁴ Nuga stá xipabiyú ri noya, pe nuya ja'i nú'u hingyá gamfri dí útsayá ngue'a nuyú ya hingyá meti ra ximhai, ngugui nehe hingo rá metigui ra ximhai. ¹⁵ Hindí a'a'i pa gui tsits'i de guecua ja ra ximhai, nu'a dí a'a'i, ñaniyú de ra ts'ondahi. ¹⁶ Nuyú ya hingyá meti ra ximhai, ngugui nehe hingo rá metigui ra ximhai. ¹⁷ Hangué dí a'a'i gui utuabiyú ri noya, pa njabú da 'uegueyá de gatho nú'a xá nts'o ja ra ximhai, ngue'a nuri noya gue'a majuani. ¹⁸ Ngu xcá pencaguiua ja ra ximhai, njabú nehe dí pèhniyú pa da ma gatho ja rá nguni ra ximhai pa da mǎnga ri noya. ¹⁹ Nuga dí huts'i ga unga ma te po rá nguehyá ngue'a dí ø't'a'i nú'a go ri paha, pa njabú neheya da 'yø't'a'i ri paha ngue'a nuyú padi nú'a majuani.

²⁰ Hindí a'a'i pa sehéyá, dí a'a'i nehe pa nuto gatho ma da 'yøde nú'a da manyú, ne da gamfrigui, ²¹ pa da 'natho'u ngu dí 'nathoui, ngue'a nu'i ma Dada'i guí 'bui con gueque ne nuga dí 'bui con gue'e. Ne dí a'a'i pa nú'ú ne nuju ga 'nathohú, pa njabú gatho ya ja'i ja ra ximhai da gamfri gue go gue'e xcá pencagui. ²² Ngu xcá 'yø't'e pa bi hneca ri nsunda ja ma 'múu nuua ja ra ximhai, njabú nehe stá ø't'e pa da hneca ri nsunda ja yá 'múu'u, pa njabú da 'natho'u nehe ngu dí 'nathoui. ²³ Nuga dí 'bui con gue'u ne nu'i guí 'bui con gueque, y njabú da 'natho'u, pa njabú gatho ya ja'i ja ra ximhai da za da badi gue go gue'e xcá pencagui ne grí madi'u nehe ngu grí macagui.

²⁴ Ma Dada'i, ya nguí macagui desde nú'bu mi othotho ra ximhai, ne 'nada ra nsunda habú ndí 'buhui. Nubyá nú'u to'o xcá 'racagui dí ne da mabú núbu habú grá ma, y núbú ma dí hyanda ma nsunda nú'a ya ma ga yopa hani ma'na'qui. ²⁵ Ma hoga Dada'i, nuya ja'i hingyá gamfri hingui padi to'o'i, pe nuga há, dí padi to'o'i, ne nuyú xcá

'racagui padi gue go gue'e xcá pencagui. ²⁶ Stá utuabiyú to'o'igue ne tengu ri 'múu, ne ga sigui ga utuabi, pa njabú ngu grí macagui, neheya da me'tsa nú'a ra hmáte'a ja yá coraso, ne nuga ga 'bui con guehyá.

18

Brijú nts'ahni ra Jesu

(Mt. 26:47-56; Mr. 14:43-50; Lc. 22:47-53)

¹ Ha nu mi uadi bi mǎnga ra Jesu njabú, bi ma de guehni co yá nxadi ne bi 'rani ja 'nara hñe rá thuhu Cxdró, pa bi zøni'u ja 'nara uaza, nepú ja bi yut'ini'u. ² Ha nura Juda nú'a bi da ra Jesu, ya mi padi nú'a ra uaza, ngue'a ndunthi ya 'mi'qui xqui mani'a co ra Jesu ne ma'ra yá nxadi, mi munts'ini'u. ³ Nu'bú ra Juda bi zixa 'na hmunts'i ya soldado ne 'raya gants'ahni nú'u xqui mehna ya ndá gá macja ne ya fariseo, ne ja bi mani'u ja ra uaza mri hñá ya ñot'i ne con te da hñotehma. ⁴ Pe nura Jesu gatho mi patho nú'a te mi ma da t'ø'tuabi'a, hangué bá øni de ja ra uaza pa bi nthèui'u, ne bi 'yambabi'u:

—¿To'o guí hoñhú?

⁵ Ha nu'ú bi dadi ne bi 'ñena:

—Ra Jesu nú'a ra me Nasare.

Nu'bú nura Jesu bi 'ñembabi'u:

—Go guecagui.

Ne ra Juda nú'a to'o bi da'á mi 'bahuini ya soldado ne ya gants'ahni. ⁶ Ha ngu bi uadi bi mǎnga ra Jesu gue go mi gue'a, nu'bú nu'ú bi mengui dega xutha ne bi dagui ja ra hai. ⁷ Nepú nura Jesu bi yopa 'yambabi'u ne bi 'ñembabi:

—¿To'o guí hoñhú?

Ha nu'ú bi 'ñena:

—Ra Jesu nú'a ra me Nasare.

⁸ Ha ra Jesu bi dadi ne bi 'ñena:

—Ya stá xi'ahú gue go guecagui. 'Bú go gueque guí hongaguihú, oxqui juhú ni 'na de nuyú drí 'ño'be.

⁹ Ra Jesu bi mǎnga njabú pa da nja ngu nura noya xqui mǎn'a: “Ni 'na hindá 'bedi de nuyú xcá 'racagui.” ¹⁰ Nu'bú nura Simu Pedro mri hñá 'nara mahuai, ha bi c'o'tsi ne bi dacua rá gu de ra 'ñei rá 'bego ra dǎnga ndá gá macja. Y nú'a ra 'bego'a mrá thuhu ra Malco. ¹¹ Nu'bú ra Jesu bi 'ñembabi ra Pedro:

—Oguí ø't'a njabú, pe'tsa ri huai. Majuani ma ga tho ra thogui, ngue'a gue'a rá paha Ajuá ma Dada.

Ra Jesu bi ts'ixa ja rá thandi ra danga nda gá macja

(Mt. 26:57-58; Mr. 14:53-54; Lc. 22:54)

¹² Nepu nuya soldado co yá nda ne co ya gants'ahni nú'u xqui mehna ya nda gá xodyo bi mihi'u ra Jesu ne bi du'ti. ¹³ Rá mudi bi ts'its'i'a habu mi 'bu ra Anás, ngue'a nu'a go mrá ndohña ra Caifá nú'a to'o mrá danga nda gá macja de nú'a ra jeya'a. ¹⁴ Nura Caifá go gue'a xqui ma ne xqui xipa ya nda gá xodyo gue mri 'ñepi hõnda 'na da du po rá ngue ya ja'i.

Ra Pedro bi ncõni gue himi padi ra Jesu

(Mt. 26:69-70; Mr. 14:66-68; Lc. 22:55-57)

¹⁵ Ha nura Simu Pedro ne ma'na ra nxadi mri 'befa zi yabutho mi denga ra Jesu. Nú'a rá ñoho ra nxadi mrá mpadi nú'a to'o mrá danga nda gá macja, hangue nú'a bi yat'a ja ra patio de rá ngu'a habu xqui ja'ta ra Jesu. ¹⁶ Pe nura Pedro bi gohi môte de ra gosthi. Nepu nú'a ra nxadi mrá mpadi nú'a to'o mrá danga nda gá macja bi bøni ne bi ñaui ra 'behña nú'a mrá nsugosthi pa bi thoca ra Pedro mbo. ¹⁷ Nepu nú'a ra 'behña mrá nsugosthi bi 'yambabi ra Pedro ne bi 'ñembi:

—¿Ha hingo gue'e gá 'ñoui dega nxadi nura dame'a?

Nepu nura Pedro bi dadi bi 'ñena:

—Hina, nuga hina.

¹⁸ Ha nuya 'bego ne ya gants'ahni xqui 'ñu ra tsibi ngue'a xmá tse, ne mi 'bahni mri mpa'ti, ha nehe ra Pedro mi 'bahuini'u mri mpa'ti'a.

Ra danga nda gá macja bi 'yõt'ua ya nt'ani ra Jesu

(Mt. 26:59-66; Mr. 14:55-64; Lc. 22:66-71)

¹⁹ Ha nú'a ra danga nda gá macja bi 'yambabi ra Jesu de yá nxadi ne de rá nt'utuete.

²⁰ Ne nura Jesu bi dadi ne bi 'ñena:

—Nuga stá ña ja yá thandi gatho ya ja'i, nzantho stá udi ma nt'utuete ja ya nija ne ja ra ndanija habu di munts'a gatho ya xodyo, ne hinstá ña mant'agui. ²¹ ¿Hanja go guí angagui? 'Yambabi to'o gatho xa 'yõde te stá ma. Nú'ú ha, padi xá hño te stá ma.

²² Ha nu mi mangu njabu ra Jesu, 'nara gants'ahni mi 'bahni bi umba 'nara mpe'ti'a, ne bi 'ñembabi:

—¿Ha gue njabu guí thatuabi ra danga nda gá macja?

²³ Nu'bu nura Jesu bi 'ñembabi:

—Nu'bu stá ñama'ñhama, da za gui xiqui te rá 'be'a stá ma xá nts'o. Xi'a gue dá ña xá hño, ¿hanja guí nabgagui?

²⁴ Nepu de gue'a ra Anás bi mehni mi thát'itho pa habu mi 'bu ra Caifá nú'a mrá danga nda gá macja.

Ra Pedro bi yopa ncõni gue himi padi ra Jesu

(Mt. 26:71-75; Mr. 14:69-72; Lc. 22:58-62)

²⁵ Ha nura Pedro mi 'bahni mri mpa'ti bi t'ambabi ma'na'qui:

—¿Ha hingo gue'e gá 'ñoui dega nxadi nú'a ra 'ñohõ'a?

Ha nu'a bi ncõni ne bi 'ñena:

—Hina, nuga hina.

²⁶ Ha mi 'bahni 'nará 'bego ra danga nda gá macja, ne nu'a mi ja te mrá njauí nú'a xqui thacua rá gu, ne nura Pedro go xqui 'yõt'a njabu. Nura 'bego'a bi 'ñembabi ra Pedro:

—¿Ha gue hindá hant'a'ini ja ra uaza con gue'a?

²⁷ Ha nura Pedro bi ncõni ma'na'qui, ne 'bestho nura ora'a bi mafi ra menja.

Ra Jesu bri 'ba'ma ja rá thandi ra Pilato

(Mt. 27:1-2, 11-14; Mr. 15:1-5; Lc. 23:1-5)

²⁸ Hamxuditho bi ts'ixa ra Jesu de ja rá ngu ra Caifá pa habu mi ja rá ts'utbi ra Pilato nú'a mrá gobierhnu, ha nuya xodyo himbi yat'a mbo ra ts'utbi pa njabu hinda nts'oqui'u, ne pa njabu da za da zi ra hñuni de ra ngo dega pascua. ²⁹ Nu'bu ra Pilato bi bõnga môte habu mi 'bai'u pa bi 'yambabi'u ne bi 'ñembi:

—¿Te 'be guí ne gui mambabihuni?

³⁰ Nu'ú bi dadi ne bi 'ñembabi:

—'Bu hinte ma ts'oqui xa 'yõthma, nixi stá tsin'ahmahe.

³¹ Ha nura Pilato bi 'ñembabi'u:

—Tsixhu ne go da 'yõt'uahe ra ts'utbi ngu nú'a mangu ri leyhu.

Ha nuya xodyo bi 'ñena:

—Núje dyá xodyohe hindí pe'tshe ra nsequi pa ga hohe 'nara ja'i.

³² Bi mangu njabu'u pa ra Jesu da 'yo ja yá 'ye ya me Nroma, ngue'a nu'ú ha, mi pe'tsa ra nsequi pa da nhyote'u ja 'nara ponza. Hangue bi njabu ngu xqui mangu ra Jesu te ma du mi ma da du'a. ³³ Nepu nura Pilato bi yopa yut'i ma'na'qui habu mi ja rá ts'utbi, ne bi zohna ra Jesu pa bi 'yambabi ne bi 'ñembabi:

—¿Ha go gue'e grá Nda de ya xodyo?

³⁴ Ha ra Jesu bi dadi ne bi 'ñena:

—¿Ha gue to xa xi'a'i, o go guí manse?

³⁵ Ha ra Pilato bi 'ñembabi:

—¿Ha gue drá xodyoga? Nuya mengu ri hai ne ya ndá gá macja go gue'u bá tsi'a'i de guecua. ¿Te xcá 'yot'e?

³⁶ Nu'bú ra Jesu bi dadi ne bi 'ñena:

—Ma nsu dega ndá hingo xa 'raca ya meximhai. Nu'bú go xa 'racjhma'u, nu'bú nú'u to'o gra manda xa ñanjhmahá de ja yá 'ye ya ndá gá xodyo. Pe numa hmandaga hingo mahyegui ngu nú'u jaua ja ra ximhai.

³⁷ Hangue nura Pilato bi 'ñembabi:

—Nu'bú nu'i 'nagrá ndágue'bu.

Ra Jesu bi dadi ne bi 'ñena:

—Haha, drá ndá ngu ja juadi gá ma. Pa gue'a dá e dá 'buiua ja ra ximhai pa ga xipa ya ja'i nú'a majuani. Nuto gatho camfri nú'a majuani, go gue'u øde nú'a dí ma.

³⁸ Nu'bú ra Pilato bi 'ñembabi:

—¿To ja gue'a padi nú'a majuani?

Ra Jesu bi secuabi gue da tho

(Mt. 27:15-31; Mr. 15:6-20; Lc. 23:13-25)

Ha nu mi mąnga njabu bi bąnga mąte pa bá yopa ñau'i ya xodyo ne bi 'ñembabi'u:

—Nuga hinte ma ts'oqui dí tsutuabi nuna ra 'ñohø. ³⁹ Numa nzaihu dí pe'tshu dí hec'ahu 'nara 'yofadi núbya de ra ngo dega pascua. Nu'bú, ¿ha guí nehü ga hec'ahu nuni ri Ndáhu nú'ahu gyá xodyohü?

⁴⁰ Ha nu'ú bi müdi bi mafi gatho ne bi 'ñena:

—¡Nuní hina, nura Barraba ha!

Ha nú'a ra Barraba mrá dacate'a.

19

¹ Hangue ra Pilato bi manda bri fet'a ra Jesu. ² Nepü nuya soldado mi 'bühni bi met'a 'nara corona dega 'bini, ne bi hñu't-suabi ja rá ñaxu ra Jesu ne bi hyete 'nara thenga dutu. ³ Nepü bi 'ñembabi'a:

—¡Bui pa nzantho nu'i ri t'equ'ei rá Ndá'i ya xodyo!

Nepü nu'ú mi umba ya mpe'ti'a.

⁴ Ha nura Pilato bi bąnga mąte ma'na'qui ne bi 'ñembabi ya xodyo:

—Ndi, dra zin'a'ihaua pa gui pahü gue hinte ma ts'oqui dí tsutuabini.

⁵ Ha ra Jesu bi bąnga mąte mi hu'tsa nú'a ra corona dega 'bini ne mi he nú'a ra thenga dutu. Nepü ra Pilato bi 'ñemba ya xodyo:

—¡Xi 'bacua nuna 'ñohø!

⁶ Ha nuya ndá gá macja ne ya gąnts'ahni mi mantho'u nu mi hyanda ra Jesu, ne mi eñ'u:

—Nuní drá pont'i, drá pont'i pa da du.

Nu'bú ra Pilato bi 'ñembabi'u:

—Tsixhu, go da bá ponthu, ngue'a nuga hinte ma ts'oqui dí tsutuabini.

⁷ Nepü nuya xodyo bi dadi ne bi 'ñena:

—Nuje dí pe'tshe 'nara ley, ne nura ley'a ma gue nuní dí 'ñepi da du, ngue'a xa 'ñet'a T'u de Ajuá.

⁸ Ha nu mi 'yøde ra Pilato nú'a mi mañ'u, ma'na bi ntsu'a. ⁹ Hangue bi zixa ra Jesu ma'na'qui mbo ja ra ts'utbi ne bi 'yambabi bi 'ñembi:

—¿To'o rá 'mehni'?

Pe nura Jesu hinte bi dadi.

¹⁰ Hangue ra Pilato bi 'ñembabi'a:

—¿Ha gue hinte guí thadi? ¿Ha gue hinguí padi gue dí ha ra ts'edi pa ga pont'a'i o pa ga hec'a'i?

¹¹ Nu'bú nura Jesu bi dadi ne bi 'ñena:

—Ni 'nara ts'edi hinguí ha pa da za te gui 'yøtcagui 'bu hingo Ajuá da 'ra'a ra ts'edi. Hangue nú'a to'o xa dagagui ja ri 'ye, nú'a go gue'a ma'na tu ra ts'oqui que nu'i.

¹² Hangue desde ra ora'a, ra Pilato mi ne da hyeguihma'a, pe nuya xodyo himi tsaya ra hmafi ne mi ena'u:

—¡Nu'bú nu'i gui hyegui nú'a ra 'ñohø'a, nu'bú hingrí amigo ra dąnga ndá Cesa, ngue'a gatho nú'a to'o da 'ñet'a ndá gue'a rá ncontra ra Cesa!

¹³ Ha nu mi 'yøde ra Pilato nú'a mi mañ'u, nu'bú nú'a bi manda da ts'ixa ra Jesu pa mąte, nepü nehe'a bi bōni pa bá hudi ja rá hudi dega ts'utbi ja ra luga mrá thuhu Gabata dega ebreo, rí bōni da 'ñena rá thuhu ra T'ut'ado. ¹⁴ Y nú'a ra pa'a mrá pa dega nthoqui de ra ngo dega pascua, ne ngu mi nzunga 'rato xudi. Nepü ra Pilato bi 'ñembabi ya xodyo:

—¡Ndi, 'bacua ri Ndáhu!

¹⁵ Pe nu'ú bi yopa mafi'u ma'na'qui ne bi 'ñena:

—¡Tsits'i, bá pont'i, ne ja dí duni!

Nepü ra Pilato bi 'ñembabi'u:

—¿Ha gue guí nehü ga pont'a nuna ri Ndáhu?

Nepü nuya ndá gá macja bi dadi ne bi 'ñena:

—Nura Cesa hōnse go gue'a ma ndahe, y jo'o ma'na.

¹⁶Hangue ra Pilato bi 'yent'ua ja yá 'ye ya xodyo pa dra pont'ia. Hangue nu'á bi zinga ra Jesu ne bi zits'i pa da pont'i ngu mi ne'ú.

Ra Jesu bri pont'a ja ra ponza
(Mt. 27:32-44; Mr. 15:21-32; Lc. 23:26-43)

¹⁷Ne ra Jesu bi bœni mi ndude rá ponza. Ne bi ts'its'i pa ja ra t'òhò rá thuhu Ñax-madu, dega ebreo rá thuhu Golgota. ¹⁸Ne ja brá pont'ini'a co má yoho ya 'ñòhò, 'na cada rá hyo, ha ra Jesu bi 'yoda madetho de gue'ú. ¹⁹Y ja ra ponza habu bri pont'a ra Jesu xqui thœta 'nara xithœ ne mi huxni 'raya noya nú'a bi manda ra Pilato da t'ofó. Mí ena njabu: "Ra Jesu ra me Nasare, rá Ndá ya xodyo." ²⁰Ne ndunthi ya xodyo bi hñe'ta nú'ú ya noya, ngue'a habu bri pont'a ra Jesu mi guetbu ra hñini Jerusale, y nú'ú ya noya'ú xqui t'ofó dega ebreo, ne dega griego, ne dega lati. ²¹Ne nuyá ndá gá macja ya xodyo bi ma bá embabi ra Pilato:

—¿Hanja gá ofo njabu gue go gue'a rá Ndá ya xodyo? 'Yofó gue nu'á mi manse gue rá Ndá ya xodyo.

²²Ha nura Pilato bi dadi ne bi 'ñena:

—Nu'a stá ofo, ya stá ofo.

²³Ha nu mi uadi bi pont'a ra Jesu nuya soldado, bi gumpa yá dutu ra Jesu nú'ú xqui 'bœcuabi. Mí goho ya soldado, ne bi hñegue 'ra 'na xeni nuya dutu'ú. Ne bi gumpa rá mahe nú'a himi pe'tsa ni 'nará nt'edi, mi xœge ra xœni. ²⁴Nepu nu'á bi 'ñembabi'ú 'na ngu 'na:

—Hinga ma ga tuñhu, ma ga rifahu pa ga nuhu to'ó drá meti.

Hangue bi njabu ngu manga ra Maca T'ofó habu ena: "Bi nhyegue 'ra 'na xeni ma dutu, ne bi rifagui nú'a ma'na ma he." Ne gue'a bi 'yot'a ya soldado.

²⁵Y guetbu ja ra ponza mi 'bahni rá nana ra Jesu, ne 'nara 'behñá nú'a mrá cu rá nana ra Jesu, ne ra Maria rá 'behñá ra Cleofa, ne ra Maria Magdalena. ²⁶Ha nu mi hyanda ra Jesu rá nana mi 'bahui ni nú'a rá hmaca nxadi'a, nu'bú nu'á bi 'ñembabi rá nana:

—Nubyá 'yot'a ra uenda gue nú'a guí 'bahuibu go gue'a dri t'ubya'a.

²⁷Nepu ra Jesu bi 'ñembabi nehe nú'a rá hmaca nxadi:

—Ne'i, 'yot'a ra uenda gue nú'a guí 'bahuibu go gue'a dri nanabya'a.

Y desde gue'bu, nura hmaca nxadi bi zits'i'a ja rá ngu pa bi japamasu.

Ra Jesu bi du

(Mt. 27:45-56; Mr. 15:33-41; Lc. 23:44-49)

²⁸Y ra Jesu mi padi gue ya bi uadi gatho, nepu pa bi nja ngu nú'a manga ra Maca T'ofó, nu'á bi 'ñena:

—Tsœca ra nduthe.

²⁹Ha mi jani 'nara mohi mi po ra ju'tsa vinu. Nepu bri 'bo'mba 'nara sponja co nura ju'tsa vinu ne bri thœta ja 'nara ts'ut'ó dega isopo, nepu bi 'bœ'tse asta ja rá ne ra Jesu. ³⁰Ha nu mi zi nura ju'tsa vinu ra Jesu bi 'ñena:

—Ja xa uadiua gatho nú'a xra 'bœpcagui. Ne 'bestho ra ora'a bi ñe'mi ne bi du.

'Nara soldado bi umba 'nara nsœni ja rá hyo rá tiña ra Jesu co 'nara lansa

³¹Ha mrá pa ra nthoqui de ra ngo dega pascua, hangue nuya ndá gá xodyo bi ma bá bantebi ra Pilato pa da manda dra thempa yá ua nú'ú xqui 'bont'i ne da ja'mba yá ndo'yo de guehni, pa njabu ni 'nara anima hinda gohi ja ra ponza nura pa dega tsaya, ngue'a nú'a ra pa dega tsaya gue'a ra dango.

³²Hangue nuya soldado bi uat'i habu mi zudi 'na de nú'ú ya be xqui 'bont'i mahyegui co ra Jesu pa bi thempabi yá ua, nepu bri jabu nehe nú'a ma'na ra be. ³³Pe nu mi uat'i habu xqui 'bont'a ra Jesu, nu'á ya himbi thempa yá ua ngue'a bi hyandi'ú gue ya xqui du'a.

³⁴Pe 'nara soldado bi umba 'nara nsœni ja rá hyo rá tiña co 'nara lansa, nepu 'bestho bi bœnga ra ji ne ra dehe. ³⁵Ha nú'a to'ó pedena, go 'na to'ó bi hyandi, y nuna ma go guehna majuani, pa gui camfrihu nehe.

³⁶Bi njabu pa bi nja ngu manga ra Maca T'ofó habu ena: "Hindra thempabi ni 'nará ndo'yo'a." ³⁷Y nehe bi njabu ngu manga ra Maca T'ofó habu ena: "Ya ja'i bi hyandi nú'a bi sunse'ú."

Ra Jesu bri t'agui

(Mt. 27:57-61; Mr. 15:42-47; Lc. 23:50-56)

³⁸Nepu ra Jose mrá me Arimatea bi ma bá bantebi ra Pilato pa da 'yapa nœqui da ca'mba rá zi ndo'yo ra Jesu de ja ra ponza ne da duts'i'a. Ra Jose xqui gamfri ra Jesu, masque mant'aguitho ngue'a mi tsu yá mixodyoui. Ne ra Pilato bi umba nœqui, hangue bi ma bá ca'mba rá ndo'yo ra Jesu de ja ra ponza ne bi duts'i. ³⁹Nehe ra Nicodemo nú'a xqui ma da c'a'tsa ra Jesu dega xuui, nehe bi mani habu xqui 'bont'i'a. Nu'á mi hñá ra mirra mi nthants'i co ra aloe, mi pe'tsa 'natema'ret'a kilo rá hñu. ⁴⁰Nepu

nu'ú bi du'tsua rá zi ndo'yo ra Jesu, ne bi mant'i co ya xani dutu nú'ú xqui t'uxa nú'a ra mirra ne ra aloe, ngue'a mi njabu yá nzai yá nt'agui ya xodyo. ⁴¹Y nu habu bri pont'i'a, mi jampa guetbu 'nara uaza habu mi ja 'nara cuts'i pa ra nt'agui, ne hinto xqui nt'aguitho ja nura cuts'i'a. ⁴²Hangue ja bá aguini'u ra Jesu ngue'a guehni bi gampa guetbu'u de habu xqui 'bont'i'a, ne ngue'a ya mi ma da mudi ra pa dega tsaya de ya xodyo.

20

Ra Jesu bi yopa nte de ra du

(Mt. 28:1-10; Mr. 16:1-8; Lc. 24:1-12)

¹Nitho nú'a ndomingo, tobya himi hat-s'itho, ra Maria Magdalena bi ma habu xqui t'agui ra Jesu, ne bi hyandi gue xqui t'ent'a ra do nú'a xqui jot'a ra nt'agui. ²Hangue nu'á bi ma hnest'ihl pa habu mi 'bui ra Simu Pedro ne nú'a ma'na ra nxadi nú'a xi mrá hmađi ra Jesu ne bi 'ñembabi'u:

—Xa thaj ra zi Hmu de habu mi t'agui ne xa thuts'i, y nubyá nixi hindí pahe habu xá ts'ogui'a.

³Nepu nura Pedro bi ma 'bestho pa da c'a'tsa ra nt'agui co nú'a ma'na ra nxadi. ⁴Bi ma hnest'ihl ri yoho, pe nú'a ma'na ra nxadi ma'na bi 'met'o de ra Pedro, hangue 'met'o bi zonga ja ra nt'agui'a. ⁵Ngu bi zoni bi ndoqui ne bi nc'ats'i, nepu bi hyanda ya xani dutu mi 'bøni, pe nu'á himbi yat'i.

⁶Nepu hinga ya'a 'bestho bi zonga ra Simu Pedro nú'a mri 'befa, ne nu'á ha, bi yat'a mbo ra nt'agui ne bi hyanda ya xani dutu mi 'bøni. ⁷Ne bi hyanda nú'a ra dutu xqui thu'tuahma rá ñaxu ra Jesu xqui 'bants'i ne 'nambu xqui thuts'i. ⁸Nehe nú'a xqui zonga ra mudi, bi yat'i mbo habu bi t'agui ra Jesu pa bi hyandi, ne bi gamfri gue ra Jesu xqui yopa nte ngu xqui xipi'u. ⁹Nu'á hinxqui zo yá mfeni de nú'a mi mangu ra Maça T'ofu habu ena gue mi pe'tsi da nangui de ja ra du, ne asta nura ora'a ja bi zo yá mfeni'u. ¹⁰Nepu ri yoho bi mengui pa ja yá ngu'u.

Ra Maria Magdalena bi hyanda ra Jesu xqui nangui de ra du

(Mr. 16:9-11)

¹¹Pe nura Maria mi 'bahni mæte guetbu ra nt'agui mi zoni, ne ra ora mi zoñ'a bi ndoqui pa bi nc'axa mbo ra nt'agui. ¹²Ne bi hyanda yoho ya enxé mri hñe t'axi, 'na mi

hudi habu xqui nja rá ñaxu, ha nu'a ma'na habu xqui nja yá ua nuni habu xqui 'begui hmaha rá zi ndo'yo ra Jesu. ¹³Ha nu'ú bi 'ñembabi'a:

—Naná, ¿hanja guí zoni?

Nu'á bi 'ñena:

—Ngue'a xa thaj ma zi Hmu ne xa thuts'i, ne hindí pađi habu xá ts'ogui'a.

¹⁴Ne nu mi mangu njabu'a, bi ñegui nepu bi hyanda ra Jesu mi 'bahni, pe nu'á himbi bađi ua go mi gue'a ra Jesu. ¹⁵Ha nura Jesu bi 'ñembabi:

—Naná, ¿hanja guí zoni? ¿To'o guí honi?

Ha nura Maria mi hu rá mui gue go mi gue'a ra nsu uaza, hangue bi 'ñembabi:

—Ndada, 'bu xcá tuts'igue, xicagui habu xcá tsogui pa ga ma ga tuts'i.

¹⁶Ha nura Jesu bi 'ñembabi:

—¡Maria!

Ra ora'a ra Maria bi mpants'i ne bi 'ñembabi dega ebreo:

—¡Raboni! —Nú'a ra noya'a rí bøni da 'ñena Xahnate.

¹⁷Ha ra Jesu bi 'ñembabi:

—Oguí thangagui ngue'a hinstá matho habu bi 'bu ma Dada, pe rí ma bá xipabi nú'u ma'ra ma cu ne gui 'ñembabi'u gue ma ga ma habu bi 'bu ma Dada ne ri Dadahu, ma Ajuá ne ri Ajuahu.

¹⁸Nu'bu ra Maria Magdalena bi ma bá xipabi ya nxadi gue xqui hyanda ra zi Hmu, ne bi xipabi'u ngu nú'a xqui xipabi'a.

Ra Jesu bi 'mai madetho de yá nxadi

(Mt. 28:16-20; Mr. 16:14-18; Lc. 24:36-49)

¹⁹Ne nura domingo'a de mi nxuui ya nxadi xqui munts'i ne xqui got'a ya gosthi ngue'a mi tsu ya ndá gá xodyo. Nepu bi zonga ra Jesu ne bi 'mai madetho de gue'u ne bi zengua bi 'ñembabi'u:

—'Buhu te rá 'ñentho.

²⁰Ne nu mi xipabi njabu'u, bi 'ñutuabi yá 'ye ne rá hyo rá tiña. Hangue ya nxadi xi bi johya ngue'a bi yopa hyanda ra zi Hmu.

²¹Nu'bu ra Jesu bi yopa 'ñembabi'u:

—'Buhu te rá 'ñentho. Ngu bá pencagui Ajuá ma Dada, njabu nehe dí pen'ahu.

²²Ne nu mi mangu njabu bi hui'ti'u ne bi 'ñembabi:

—Hñahñu ra Maça Ndañi. ²³Nuto gathogui pumbahu yá ts'oqui, gue'u dra pumbabi, ne nuto gathogui pumbahu, gue'u di tuda yá ts'oqui.

Ra Toma bi hyanda ra zi Hmu gue xqui yopa nte de ra du

²⁴Pe nura ora mi zonga ra Jesu mi jo'oni ra Toma 'na de nú'á ya 'ret'amayoho ya nxadi, nú'á mi t'embi ra Go. ²⁵Hangue nu ma'ra ya nxadi bi 'ñembabi ra Toma:

—Stá hanthe ra zi Hmu.

Nepu nu'á bi 'ñembabi'á:

—'Bú hinga handua yá 'ye habu bi mfoxa ya clavo, ne 'bu hinga thint'a ma dedo habu bi mfoxa ya clavo, ne 'bu hinga thint'a ma 'ye ja rá hyo rá tiña, hinga camfri.

²⁶Rá hñato ma pa'á bi yopa munts'a ya nxadi ma'na'qui, ne nu'bú há, mi 'buhni nehe ra Toma. Nepu bi zonga ra Jesu mi jot'a ya gosthi ne bi 'mai madetho de gue'u ne bi zengua bi 'ñembabi'á:

—'Buhú te rá 'ñentho.

²⁷Nepu nu'á bi 'ñembabi ra Toma:

—Haua ri dedo ne thint'a ja ma 'ye, ne haua ri 'ye ne thint'a ja rá hyo ma tiña. Ográ 'ñagamfri, camfrigui.

²⁸Nu'bú ra Toma bi dadi ne bi 'ñembabi:

—jMa zi Hmu'i, ne ma Ajuá'!

²⁹Nepu ra Jesu bi 'ñembabi:

—¿Ha gue ya xcá camfri ngue'á xcá hyandgagui, nugue Toma? Dá njapi nuto gatho camfrigui masque hinxa hyandgagui.

Nuna ra t'ofu bi t'ofu pa gui camfrihu

³⁰Ndunthi ma'ra ya danga nt'udi bi 'yot'a ra Jesu ja yá thandi yá nxadi, pe nu'á hinxa t'ofu ja nuna ra t'ofu. ³¹Pe nuyá bi t'ofu pa da za gui camfrihu gue ma zi Hmuhú ra Jesu go gue'á ra Cristo rá T'á Ajuá, ne pa 'bu gui camfrihu, da nja ri tehú pa nzantho po rá ngue'á.

21

Ra Jesu bi c'a'tsa yoto yá nxadi ja ra ñanthe

¹Mefa ra Jesu bi yopa hnequi habu mi 'bui yá nxadi ja ra ndehe rá thuhu Tiberia. Ne bi yopa hnequi njaua: ²Ra Simu Pedro mi 'buhui 'nadbú ra Toma nú'á mi t'embi ra Go, ne ra Natanael nú'á ra me Ncaná de Galilea, ne yá t'á ra Sebdeo, ne má yoho yá nxadi ra Jesu, gatho'u 'nadbú mi 'bui. ³Ha ra Simu Pedro bi 'ñembabi'á:

—Ma ga ma ra 'behua.

Ha nú'á ma'ra nehe bi 'ñena:

—Ga maha nehe.

Nepu bi ma'ne ne bi yut'a ja 'nara motsa, pe nura xuui'á hinte bi gu'u. ⁴Ha nu mi hyats'i mi 'bahni ra Jesu ja rá hyo ra ndehe,

pe nuya nxadi himi padi ua go mi gue'á ra Jesu. ⁵Nepu nu'á bi 'ñembabi'á:

—Ts'unt'áhu, ¿ha hinte xcá juhú?

Nu'á bi dadi ne bi 'ñena:

—Otho.

⁶Ha nu'á bi 'ñembabi'á:

—Cathú ra xit'a po ja ra 'ñei de ja ra motsa ne njabu da za gui juhú.

Hangue nu'á bi gat'a ra xit'a, ne nu mi gats'i xi mi ñuxa ya huá asta himi tse di da pøtse'u co yá hñu ya huá mi cu. ⁷Nu'bú nú'á rá hmáca nxadi ra Jesu bi 'ñembabi ra Pedro:

—jGo guehni ma zi Hmuhú!

Ha ngu mi 'yøde ra Pedro gue go mi gue'á ra zi Hmu, nu'bú bi dama hñuxa rá he nú'á xqui hñáqui, ne bi hñot'a ja ra ndehe pa bi zonga ja ra ñanthe habu mi 'ba ra Jesu. ⁸Ne nu ma'ra ya nxadi bi 'yet'a ra motsa pa ja ra ñani, mri gut'atho'u ra xit'a nú'á mi ñuxa ya huá, ngue'á himi yabu pa ja ra ñani, ngu mi 'na nthebe metro rá yabu. ⁹Ha nu mi bøni'u de ra motsa, bi hyanda 'raya despi mi zoni, ne ja mi oxni 'nara huá mi nthaxi, nehe mi jani 'raya thuhme. ¹⁰Nu'bú ra Jesu bi 'ñembabi'á:

—Bá hahú 'raya huá nú'á ja juadi gá juhú.

¹¹Nu'bú ra Simu Pedro bi yut'a ja ra motsa ne bi pønga ra xit'a ja ra ñanthe nú'á mi ñuxa ya danga huá, mi 'na nthebe made ne hñu yá ndunthi'u. Y masque mi ndunthi ya huá pe ra xit'a himi ntani. ¹²Ha nura Jesu bi 'ñembabi'á:

—Bá e gui ntacohú.

Ha nuya nxadi mri ntsapabi da 'yambi to'o'a, ngue'á mi padi'u gue go mi gue'á ra zi Hmu. ¹³Nepu nura Jesu bi joni ja ra tsibi bi hñaca ya thuhme ne bi umbabi'u; njabu nehe bi 'yot'e co ra huá.

¹⁴Ya rá hñu'qui'á xqui 'ñudi ra Jesu ja yá nxadi nu de ya xqui yopa nte de ra du.

Ra Jesu bi ñqui ra Simu Pedro

¹⁵Nu mi ua ntaco'u ra Jesu bi 'yambabi ra Simu Pedro ne bi 'ñembi:

—Nugue Simu, rá t't'á ra Joná, ¿ha gue ma'na go grí macagui de guehyu ma'ra?

Ha nu'á bi 'ñembabi:

—Hahá, ma zi Hmu'i, nu'i guí padi gue drí ma'i.

Ne nu'á bi 'ñembabi:

—Supca ma zi t'uca deti.

¹⁶Nepu rá ño'qui ra Jesu bi 'yambabi ma'na'qui, bi 'ñembabi:

—Nugue Simu, rá t'ú'i ra Joná, ¿ha grí maçagui?

Ra Pedro bi ðadi ne bi 'ñembi:

—Haha, ma zi Hmu'i, nu'i guí paði gue drí ma'i.

Ne nu'á bi 'ñembabi:

—Supca xá hño ma zi deti.

¹⁷Nepu rá hñu'qui bi 'yambabi ma'na'qui, ne bi 'ñembabi:

—Nugue Simu, rá t'ú'i ra Joná, ¿ha grí maçagui?

Ra ora'a bi du rá mui ra Pedro ngue'a ya rá hñu'qui bi 'yambabi ua mi maði'a, ne bi 'ñembabi:

—Ma zi Hmu'i, nu'i gatho go guí paði, ne guí paði gue xi drí ma'i.

Nu'bú ra Jesu bi 'ñembabi:

—Supca xá hño ma zi deti. ¹⁸Xi majuani dí xi'a'i, nú'bu nguí nts'unt'u nguí hese ri he ne nguí 'yo habu go nguí ne. Pe nu xcrí ndaxjua ma gui tunga ri 'ye, ne ma'na to ma da hye't'a'i ri he, ne da zix'a'i habu hingo gui negue.

¹⁹Bi manga njabu'a pa bi xipi te ma du mi ma da du ra Pedro pa da hnequi rá nsunda Ajuá. Ne nu mi manga njabu bi 'ñembabi:

—¡Tengagui!

Ra hmaca nxadi

²⁰Nepu nura Pedro bi ñegui ne bi hyandi gue mi dena nú'a rá hmaca nxadi ra Jesu, nú'a xqui hñudi ja rá hyo ra Jesu nú'bu mi nt'oxi'u ne xqui 'yambabi to'o mi ma da da'a. ²¹Ne nu'bú ra Pedro nu mi hyant'a bi 'yambabi ra Jesu:

—Ma zi Hmu'i, xi nuni, ¿te go ma da jani?

²²Nu'bú ra Jesu bi ðadi:

—Nu'bu go ga negá nuni da 'mui asta ra pa ga pengui, ¿te go grí 'ñanigue? Nu'i go da tengagui.

²³Hangue nuna ra 'bedena bi 'ño ja gatho ya gamfri, ne bi beni'u gue nura nxadi'a himi ma da du. Pe ra Jesu himbi 'ñena gue himi ma da du, hønse bi 'ñena: “Nu'bu go ga negá nuni da 'mui asta ra pa ga pengui, ¿te go grí 'ñanigue?”

²⁴Nú'a ra hmaca nxadi'a go gue'a di damajuani de nuya ya t'øt'e bi nja, ne bi 'yofo ja nuna ra t'øfo. Ne dí pahe gue nú'a bi 'yofo gue'a majuani.

²⁵Nehe ja ndunthi ma'ra ya t'øt'e nú'u bi 'yøt'a ra Jesu. 'Bu to da 'yofo gatho'u dí beni gue nuya t'øfo'u hinda 'ñeni gatho maxøgue rá nguni ra ximhai. Njabu gue'a.

RA ECHO
YA 'BEFI NÚ'U BI MEFI YA
APOSTOL

Ra Zidada Jesu bi ñatcahu da mencahu ra Maça Ndahi

¹Núga drá Luca, nura mudi t'ofu dá ofo ne dá pehn'abu, zi cu Teofilo, ja mani gathu nú'a te bi 'yot'a ma zi Hmuhu ra Jesucristo, ne nú'a bi 'ñudi desde ra pa'a bi futa rá 'befi, ²asta ra pa bi yopa mengui pa mahets'i. Pe ante da ma pa mahets'i, bi zofu yá apostol nú'u xqui huahni, ne po ra Maça Ndahi bi xipabi te mi ma da 'yot'e'u. ³Mefa de xqui du ra Jesu ja ra pont'i ne de xqui yopa nte, nú'a bi 'mucua má ñote ma pa, ne mri 'ñudi ja yá apostol pa bi gamfri'u gue ya xqui yopa nte ma'na'qui, ne pa mi xipabi'u de hanja ri manda Ajuá.

⁴Y de mi ñgui yá apostol ante da ma'a pa mahets'i, bi 'ñembi'u:

—Oxqui ma gui pōñhu de guecua Jerusale, ja da 'buhua asta hingui hañhu nú'a xa ña't'ahu Ajuá ra Dada, nú'a ya stá xi'ahu gue ma gui hañhu. ⁵Ra Xuua mi xi'tsate co ra dehe, pe nu'ahú ya 'bestho ma da zø ra pa gui nxistehēu co ra Maça Ndahi.

Ra Zidada Jesu bi mengui pa mahets'i

⁶Y de mi ñgui yá apostol bi 'ñani'u bi 'ñembi:

—Ma zi Hmu'ihē, ¿ha gue nuya pabya ma gui umba ma'na'qui rá ts'edi ra hnini Israel pa da ndá?

⁷Nu'buá ra Zidada Jesu bi dátua'bi'u ne bi 'ñembi:

—Hingo rí 'ñep'ahu gui pahu ha'mu ma da 'yot'a Ajuá ra Dada nú'a xa bense'a da 'yot'e. ⁸Nu'ahu, nu'a ma da nja, ma gui hañhu rá ts'edi ra Maça Ndahi sta zohø, ne ma gui dahu majuani de gueque nuua Jerusale, ne gathu rá nguni Judea, ne nuni Nsamaria, ne gathu maxøgue rá nguni ra ximhai.

⁹Nu mi uadi bi mangu njabu ra Zidada Jesu bi njuts'i pa maña ja yá thandi yá apostol. Nepu bi hyandi'u gue bi go'ma 'nara guui, ne ya himbi za bi yopa hyant'u ma'na'qui. ¹⁰Nepu de mi nōts'e mi handa ra Jesu bi ma pa mahets'i, mi damfri'u mi 'bahni yoho ya enxe con gue'u, mri hñe

dega t'axi. ¹¹Y nú'u ya enxe'u bi 'ñembabi ya apostol:

—Nú'ahu gyá me Galileahu, ¿te 'be guí nōt'shu nuni mahets'i? Nura Jesu xcá hyanthubyá xa ma pa mahets'i, go guet'atho ma da yopa menguiua ngu xcá hyanthu bi ma, njabu ma da mengui.

Bri thahna ra Matía pa rá mpote ra Juda

¹²Nepu yá apostol ra Jesu bi gai de ja ra t'øhø 'bo Olivo pa bi ma ja ra hnini Jerusale. Nurá ñabu de ra t'øhø pa ja ra hnini pe'tsa ngu 'na kilometro. ¹³Y nu de mi zōni'u mbo ja ra hnini, bi bōxa ja ra tōngu habu xqui mihi'u, ne ja mi 'buhni ri gatho'u, ra Pedro, ra Cobo, ra Xuua, ra Andre, ra Lipe, ra Toma, ra Tolo, ra Teo, ma'na ra Cobo rá t'u ra Alfeo, ne ra Simu nú'a mi t'embi ra Selote, ne ra Juda rá cu ra Cobo. ¹⁴Gatho'u nzantho mi munts'i mi apabi Ajuá co 'nada ra mfeni, mahyegui co yá cu ra Jesu, ne ra Maria rá ñana'a, ne ma'ra ya 'behña.

¹⁵Ha nuya pa'u bi munts'ini ngu 'na nthebe ne 'nate ya cu, y 'na'qui, ra cu Pedro bi 'mai madetho de gue'u ne bi 'ñembi'u:

¹⁶—Ma zi cu'ihu, pe'tsi te xi da njabu ngu nú'a xqui mangu ra Davi ne bi 'yofu ngu nú'a xqui xipabi ra Maça Ndahi. Ra Davi bi ma de ra Juda nú'a to'o bi zixa ya ja'i pa bá ju ma zi Hmuhu ra Jesu. ¹⁷Y nuju dí pahu gue nu'a go gue'a nehe mrá nxadi ra Jesu, ne mahyegui ndí pepu'a. ¹⁸Nu'a bi pa ma zi Hmuhu ra Jesu, y co nú'a ra boja bi t'umbi, bi thanga 'nara hai. Nepu nú'a bi dagui ma'memfo, ne 'bestho bi ø rá mui ne bi bōnga yá xefo, y bi du. ¹⁹Y gathu ya me Jerusale bi badi nú'a xqui nja, hangue nu'ú bi hñu'mbabi nura hai'a de yá hñagui'u Aceldama, rí bōni da 'ñena ra Hai dega Ji. ²⁰Pe'tsi te da njabu ngu nú'a xa t'ofu ja ra Maça T'ofu ja ya Salmo ne ena:

Dá nhuata rá ngu'a,
oto sti ma da 'māini.

Nehe ena:

Nu'a mrá 'befihmā'a, dá me ma'na ra ja'i.

²¹Hangue mahyoni ga huañhubyá 'na de nú'u to'o ndí 'ñohu gathu nú'u ya pa ndá 'buhu co ma zi Hmuhu ra Jesu, ²²desde mi xi'tsa ra Xuua asta mi ma mahets'i. Nu'a tó'o ma ga huahnihu go gue'a ma da maxcahu ga dahu majuani gue ma zi Hmuhu ra Jesu ya xa yopa nte de ra du.

²³Nepu bi huahni'u 'nara cu rá thuhu ra Jose nú'a xqui thu'mbabi ra Barsabá ne mi

t'embi ra Justo, ne bi huahni'u ma'na ra cu rá thuhu ra Matía. ²⁴Nepu bi 'yapabi'u Ajuá ne bi 'ñena:

—Ma zi Dada'ihe, go gue'e guí patca gatho ma mfenihe, 'ñutcaheya de nuya yoho ya cu 'bucua to'o de guehyu xcá huahni. ²⁵Nu'i go guí padi nda'ña de guehyu xcá huahni pa da mep'a'i ne go di guehni dri apostol pa drá mpöte ra Juda nú'a to'o bi nts'oqui ne bi 'uegue bi ma habu mri 'ñepi da ma.

²⁶Y nu'ú bi rifa ne bi zo rá thuhu ra Matía, hangue ya bi ma 'mede co nú'u 'ret'ama'ra yá apostol ra Zidada Jesu, pa bi yopa nzöt'a nú'u 'ret'amayoho.

2

Xa zöhö ra Maça Ndähi

¹Nu mi zöhö ra pa de ra Pentecoste yá ngo ya xodyo, gatho ya gamfri xqui munts'a 'nadbö co 'nada ra mfeni. ²Nepu mi damfri'u bi nt'öde 'nara ñuni xi nts'edi xqui 'ñe de mahets'i. Bi nt'öde gatho mbo ra ngu habu xqui munts'i'u ngu 'ñena 'nara danga bänthi xi nts'edi. ³Ne 'mefa bi hnequi 'ra ngu ya t'uca faspí maña de ja yá ñaxu cada 'na de nuto gatho mi 'bühni. ⁴Y gatho'u bi hñanga ra Maça Ndähi, ne bi müdi bi ña 'rama'na'ño ya hñäqui cada 'na de gue'u ngu mi japabi ra Maça Ndähi da ña'u.

⁵Nuya pa'u mi 'bühni Jerusale 'raya xodyo xqui 'ñehe de haburaza ya hai de ra ximhai, ne nu'ú xi mi camfri Ajuá ngu nú'a xqui t'utuabi. ⁶Y nu de mi nt'öde nú'a ra danga ñuni, ndunthi ya ja'i xi bi dama munts'i habu mi 'bui ya cu, ne bi 'yö ngue'a mi öde yá hñäqui cada 'na de gue'u. ⁷Ne himi pa te da beni, bi 'yö ne mri 'ñémbabi'u:

—¿Ha gue hingo guehyu ya me Galilea núyu dí öhu ña? ⁸Nu'bú ¿hanja cada 'na de guecju dí ö ma hñäquihu nú'a dá pahu desde dá 'bühu? ⁹Ngue'a 'ra de guecju dyá menguhu Partia ne de Media, ne de Elam, ne de Mesopotamia, ne de Judea, ne de Capadocia, ne de Mponto, ne de Asia. ¹⁰Ne nu ma'ra de guecju ya me Frigia, ne Pamfilia, ne Egipto, ne 'raya hnini de Africa gueta Cirene. Ne nu ma'ra de guecju ya me Nroma, 'ra majuaní ya xodyo ha nu ma'ra bi nxodyo hönse ngue'a ri denga ma leyhu. ¹¹Ne nu ma'ra de guecju ya me Creta ne Arabia. Ha gatho nugaguihu dí öhu xicju de

ma hñäquihu gra ña cada 'na de guehyu, ne xicju de nuya danga t'öt'e xa 'yöt'a Ajuá.

¹²Nepu nú'u ya ja'i'u bi nts'ömi ne mi tu yá müi mri 'ñémba 'na ngu 'na:

—¿Xibya? ¿Te rí bömbyana?

¹³Ha nu ma'ra mi ötbuhlatho mi ena:

—Nuyá xa nti.

Ra apostol Pedro bi zofo ya ja'i

¹⁴Nu'bú ra ora'a ra apostol Pedro bi 'mai co nú'u má 'ret'ama'ra ya apostol, nepu bi ña nts'edi'a, bi 'ñena:

—Nú'ahü gyá me Judeahu ne gatho nú'ahü guí 'bühua Jerusale, 'yöhu núna ma ga mā pa gui pahu. ¹⁵Núyu guí öhu ña, hindi ti ngu guí beñhu, ngue'a ja nzunga guto xudi. ¹⁶Núna guí hanthu, go guehna xqui manga ra badi Joel gue mi pe'tsi da njabu, y nubyá ya gá hyanthu bi nja ngu nú'a bi mañ'a. Nu'á bi 'yofo njaua:

¹⁷Ajuá bi 'ñena: Nuya pa da 'ñepu, ma ga pempa ra Maça Ndähi gatho ya ja'i de ra ximhai.

Nuri t'uhü ne ri t'ixuhu ma da ña co rá ts'edi ra Maça Ndähi.

Nuya basja'i ma da hyanda 'raya nt'udi, nuya ndaxjua ma da 'ui ya t'i.

¹⁸Ne nuya pa'u gatho nú'u pepqui, dra 'ñöhö que dra 'behña, ma ga pempabi'u ra Maça Ndähi

pa da umba ra ts'edi da ña.

¹⁹Ne ma ga u't'ahü 'raya danga nt'udi nuni mahets'i

ne nuua ra ximhai, dega ji, ne dega tsibi, ne dega 'bifi.

²⁰Ma gui hyanthu ra hyadi hinda ma da unga ra ñot'i, ma da 'mexuui.

Nura zana ngu ma da nji.

Nepu de gue'a ja da zöhö nú'a ra pa de rá 'ñehe ra Zidada,

gue'a ra pa ma da hneca rá danga ts'edi'a strá nsunda.

²¹Ne gatho nú'u to'o da 'yapa ra Zidada da mpöhö, da pöhö'a.

²²Nú'ahü gyá me Israelhu, 'yödehu nuya ya noya ma ga xi'ahü: Nu'ahü guí pahü gue ra Jesu nú'a mrá me Nasare bi 'yöt'a gatho nú'u ya t'öt'e ne gatho nú'u ya nt'udi bi 'yöt'e con gue'ahü po rá ts'edi Ajuá, ngu guí pasehu, y njabu bi hnequi gue Ajuá xqui mehni'a. ²³Pe nu'á bri da ja ri 'yehü, nepu nu'ahü gá daphu ya yá 'yε ya 'yöt'ats'oqui pa bi pont'a ja 'nara pont'i asta himbi du. Pe gatho nú'a bi nja, bi njabu ngue'a Ajuá go

bi bense da njabu y nú'á gue'a mrá paha'a.

²⁴ Nu'ahũ gá hyohũ ra Jesu, pe nu Ajuã go gue'a bi 'yõt'e pa bi yopa nte ma'na'qui de ra du, ngue'a nura du otho rá ts'edi pa da zãmi'a. ²⁵ Ra ndã Davi xqui mã de gue'a ne xqui 'ñena:

Nuga dí padi gue Ajuã nzantho 'bui con gueque

pa da maxcagui ne da ñangagui.

²⁶ Hangue nuga xi drí johya ne dí ñã co nura johya dí pe'tsi.

Ne dí tõ'mi gue nu xcrá tu, ma ga yopa nte de ra du.

²⁷ Ngue'a nu'i, ma Dada'i, hingui ma gui hopi ja da gohni ma te ja ra du,

nixi gui hopi da 'ya ma ndo'yo ja ra hai, ngue'a go ri hmãca 'begogui.

²⁸ Ngue'a nu'i xcá 'ñutca ra 'ñu dega te, ne ma gui 'raca 'nara danga johya nu xcrá 'bũpũ mahets'i con gue'e.

Guehna bi mangua ra Davi ja ra Mãca T'ofõ.

²⁹ Nú'ahũ ma cu'ihũ xcá munts'ihũua, xi majuãni dí xi'ahũ, xa du ma xitahũ ra ndã Davi ne bi nt'agui'a, ne jaua rá nt'agui asta mapaya. ³⁰ Ra Davi mrá 'mehni Ajuã hangue nú'á bi mã nú'á mri 'bedi da nja. Ne mi padi gue mi ma da 'mũ 'nará t'ũ pa drá mpõte'a, ngue'a njabu xqui ñã'tuabi Ajuã. Y nú'á ra t'ũ'a go di gue'a ra Cristo nú'á xqui ñã'tuabi da mehni pa da ndã. ³¹ Hangue nura Davi 'ñena ya xqui hyanda nú'á bi nja 'mefa, ne bi 'yofo gue mi pe'tsi da e da yopa nte ra Cristo nú'á xqui hñũts'i Ajuã pa da ndã, ne himi ma ja da gohni rá te ja ra du, nixi rá ndo'yo nehe hinda 'ya ja ra hai. ³² Y nuna ra Jesu dí mañhe, nuje dí dahe majuãni gue Ajuã bi 'yõt'e pa bi yopa nte de ra du.

³³ Hangue nubyã po rá ts'edi Ajuã ra Dada, bi ma pa mahets'i, ne ja bí huhni ja rá 'ñei ra Dada. Ne bá pehna ra Mãca Ndãhi ngu nú'á xqui ñagui Ajuã ra Dada. Hangue gathõ nú'á guí hanthũ ne guí õhũbyã, go ra Mãca Ndãhi õt'a njabu. ³⁴ Pe ra ndã Davi hingo bi njũts'i pa mahets'i, pe nu'á bi mãñ'a bi 'ñena:

Ajuã ra Dada bi 'ñemba ma zã Hmu:

"Bá ehe gui hñudiua ja ma 'ñei,

³⁵ asta hinga tsiñ'a'i gathõ ri ncontra pa da gohi'ũ ja nga'ti ri ua."

³⁶ Nubyã, mahyoni da bãdi gathõ ya me Israel gue Ajuã ra Dada xa hñuxa ra Jesu pa go di gue'a dra Hmu ne da ndã ngue'a go

gue'a ra Cristo xpá pehni'a. Y go gue'a gá ponthũ ja ra pont'i ne asta hingá hyohũ.

³⁷ Ha nu mi 'yõde nú'á bi mangua ra apostol Pedro, nú'ũ ya ja'i mi 'bũhni xi bi du yá mũi, ne bi 'yambabi ra apostol Pedro ne nú'ũ ma'ra ya apostol, bi 'ñembi:

—Zi cuhũ, nu'bũ ¿xi te rá 'be mahyoni ga õthebya?

³⁸ Nepũ ra apostol Pedro bi 'ñembabi:

—Ñobrihũ ne gui nxistehehũ gathõ'ihũ de rá thuhu ra Zidada Jesucristo pa njabu dra pun'a ri ts'oquihũ. Ne njabu hã, Ajuã da pen'a'ihũ ra Mãca Ndãhi pa da 'mũ ja ri corasohũ. ³⁹ Ngue'a nuna hñã'tina pa gue'ahũ ne pa ri bãtsihũ ne pa gathõ ma'ra ya ja'i 'bũ ja rá ngũni ra ximhai nú'ũ da zohna Ajuã ma Hmuhũ.

⁴⁰ Ra apostol Pedro bi sigui bi zofo ya ja'i co ndunthi ma'ra ya noya ne bi 'ñembabi:

—Mpõhõhũ pa hinda zũ'ahũ rá cue Ajuã nú'á ma da zadi nú'ũ hingui ne da mpõhõ.

⁴¹ Nepũ gathõ nú'ũ to'õ bi hñãni nú'á ra ts'õfo'a bi nxistehe 'bestho. Hangue nura pa'a bi hñuxa ngu má hñu 'mo ya gamfri.

⁴² Y nu'ũ bi 'yõt'a gathõ nú'á bi xipabi ya apostol. Ne mi 'bũ'ũ co 'nadra mfeni, ne nzanthõ mri munts'a mahyegui pa da zi ra Mãca Nt'õxi ne pa mi apabi Ajuã.

Yá 'mũ ya mãdi gamfri

⁴³ Ne gathõ ya mengu de guehni xi bi ntsu ngue'a xqui hyanda ya apostol mi õt'a ndunthi ya danga nt'udi ne ya danga t'õt'e co rá ts'edi Ajuã. ⁴⁴ Ne gathõ nú'ũ ya gamfri mi 'bui 'nadbũ ne mri mfax'ũ 'na ngu ma'na pa hinte da 'bepi'ũ. ⁴⁵ Ne mi pa gathõ nú'á te mi pe'tsi'ũ ne mi hecuabi gathõ nú'ũ ma'ra ya zi hyoya cu nú'ũ mi othobi. ⁴⁶ Ne hyastho 'nara pa ngu 'nara pa mri munts'a ja ra nija co 'nadra mfeni. Ne mi tsi ra Mãca Nt'õxi ja yá ngu'ũ, ne mri ñuni'ũ mahyegui co ndunthi ra johya ne co 'nara hoga mfeni. ⁴⁷ Ne mri nsunda Ajuã mahyegui. Ne ma'ra ya ja'i mi handi te mi õt'e'ũ, nu'bũ nuya ja'i'ũ mi numahñõ'ũ. Ne 'nara pa ngu 'nara pa mi 'yo mi camfri ma'ra ya ja'i nú'ũ mi zofo Ajuã, ne mri munts'a 'nadbũ'ũ co nú'ũ ya mãdi gamfri.

3

Bi t'õthe 'nara zi doua

¹ Nara pa ra apostol Pedro ne ra apostol Xuua mri ma pa ja ra ndãnija ngu nzãnga

hñu nde, ya mi gue'a ra ora pa ra sɔcambeni ja ra nija. ² Y nuni ja ra gosthi nija nú'a mrá thuhu Mahotho, ja xqui hñudini 'nara 'ñòhò mrá doua desde xqui 'múi. Mi ts'ixa hyastho pa ja mi t'ehni pa mi apabi ra boja gatho nú'u to'o mi thohni mi cut'a mbo ra ndanija. ³ Nu'bu nú'á bi hyanda ra apostol Pedro ne ra apostol Xuua de mi ma da yut'a ja ra ndanija, bi 'yapabi ra boja. ⁴ Nepu nura Pedro ne ra Xuua bi gohi bi 'mai bi hyanda nú'a ra zi meti, ne ra Pedro bi 'ñembabi:

—Hyandgahe.

⁵ Ne nura zi doua xi bi gohi bi nua'ta nú'u yoho ya apostol, mi hu rá múi gue mi ma te da umbahma'u. ⁶ Nepu ra Pedro bi 'ñembabi:

—Othogui ra t'axi nixi ra oro pa ga 'ra'a'i. Nú'a dí pe'tsi gue'a ma ga 'ra'i. De rá thuhu ra Jesucristo nú'a mrá me Nasare dí xi'a'i gui 'bai gui 'yo.

⁷ Nepu bi mipa rá 'ye ra 'ñei ne bi 'ba'mi, ne 'bestho bi nja yá ts'edi yá ua ne yá gut'egui. ⁸ Y nura ora'a 'bestho bi 'yenga 'nara sagui ne bi 'mai xá hño, nepu bi 'ño, ne bi meui ya apostol pa mbo ra nija xi mi ensagui mi xɔcambeni Ajuá con gatho rá johya. ⁹ Y gatho ya ja'i bi hyanda nú'a mrá doua gue ya mi 'yo ne mi xɔcambeni Ajuá. ¹⁰ Nepu nú'á 'bestho bi badi gue go mi gue'a mrá douahma nzantho mi hudi mi a ra boja ja ra gosthi nija mrá thuhu Mahotho. Ne xi bi 'yò'u de nú'a xqui nja.

Ra apostol Pedro bi mamba rá noya Ajuá ja ra porta rá thuhu rá Porta ra Salomó

¹¹ 'Mefa nú'a ra 'ñòhò mrá doua himi ne da 'uegue de ra apostol Pedro nixi de ra apostol Xuua. Y gatho nuya ja'i mi 'yo de guehni xi mri 'yò de nú'a xqui hyandi, hangue bi dama munts'i'u ja ra porta rá thuhu ra Porta de ra Salomó nuni habu mi 'bai ra Pedro ne ra Xuua co nú'a mrá doua. ¹² Y nu mi hyanda ra Pedro nú'u ya ja'i xqui munts'ini, bi 'ñembabi:

—Nú'ahú gyá me Israelhu, ¿hanja xi grí 'yòhu, ne hanja xi guí nũtcahe 'ñena gue co ma ts'edisehe go stá japhe xa 'ño nuna 'ñòhò, o 'ñena ngue'a gue por dí 'yohe xá nt'axi gue por gue'a stá japhe da ñani?

¹³ Nú'a ra Ajuá mi xɔcambeni ra Abrá ne ra Isaac ne ra Cobo ne gatho nú'u ma'ra ndu ma xitahu, nú'a go guet'a ra Ajuá bi japi bi 'ño nuna ra 'ñòhò po rá thuhu ra Jesucristo nurá T'u'a, pa njabu da hneca rá ts'edi nura

T'u'a. Nú'a go gue'a gá daphu ya nda, ne gá mañhu ja rá thandi ra Pilato gue hinda thegui, masque ra Pilato go mi nehma xa hyegui'a. ¹⁴ Pe nu'ahú hingá nehú, masque go gue'a rá hmaça T'u Ajuá nú'a hinte ma ts'oqui xqui 'yòt'e. Pe nu'ahú gá eñhu gue ma'na xá hño dra thøgue 'nara hyote. ¹⁵ Nepu nu'ahú gá hyohu nú'a to'o ri 'racju ra te, pe Ajuá bi 'yòt'e pa da yopa nte de ra du. Nuje go dá hanthe bi yopa nte, hangue dí damajuanihe de gue'a. ¹⁶ Nuna 'ñòhò guí hanthú ne guí pahú gue mrá douahma, go ra Jesu bi 'yøthe ngue'a dí camfrihe'a. Hangue bi njabu ngu guí hanthabya.

¹⁷ Nubyá, nú'ahú ma cu'ihe, dí pahé xá hño gue gá dahú ra Jesu ngue'a hinte nguí pahú, ngu nú'u ma ndahú nehe himbi zo yá mfeni nehe nú'a bi 'yòt'e, hangue gá mfaxhú gá hyohu ra Jesu. ¹⁸ Pe nu Ajuá bi 'yòt'e da nja ngu nú'a xqui xipa yá 'mehni maya'bu ne xqui 'yofo'u gue nura Cristo nú'a rá 'mehni pa e da nda mi pe'tsi da thogui ndunthi ya ugui asta rá du'a. ¹⁹ Hangue nubyá mahyoni gui ñobrihu ne gui yopa jonihu co Ajuá pa da pun'a ri ts'oquihu, y nu'bu há, nú'a da 'ra'a'ihu 'nara 'ra'yo mfeni ne 'nara hoga'múi. ²⁰ Ne da yopa pen'a'ihu ra Jesu nú'a to'o ra Cristo nú'a xqui hñuts'i'a pa da nda. ²¹ Ne nú'a xi majuani bi yopa mengui mahets'i pa ja dua 'buhni asta hinda zò ra pa da yopa hoca Ajuá gatho, ngu nú'a xqui xipa maya'bu yá maça 'mehni da ma. ²² Ngu bi mangua ra Moise bi xipa ndu ma xitahu bi 'ñembabi: “Nú'a Ajuá ma zi Hmuhú ma da hñux'ahu 'na de gue'ahú pa drá 'mehni'a ngu xa hñuxcagui nehe, y nú'a ma gui 'yøtehu nú'a da xi'ahú. ²³ Ne gatho nú'u to'o hinda ne da gamfribi rá noya nú'a ra 'mehni'a, nu'ú dra huati ne da 'medi de ja yá hnini.”

²⁴ Gatho nú'u ma'ra yá 'mehni Ajuá desde ra Samue pa xqui 'ñecua, xqui ma nehe de nuya pabya dí 'bahú. ²⁵ Y nú'u ya hñati bi mangua nuya 'mehni'u, gue'u pa gue'ahu. Y nú'u ya japi de ra cohi xqui gohui Ajuá ndu ma xitahu, nehe gue'u pa ri hñohú. Hangue Ajuá bi 'ñembabi ra Abrá: “Po 'nari 'roho ma da 'ñehe 'mefa, ma ga japi gatho ya ja'i de rá nguni ra ximhai.” ²⁶ Y nu'ahú go yá mud'i'ihu bá pen'ahu rá T'u Ajuá pa bi zo'ahu gui ñobrihu de ri ts'oquihu pa njabu da jap'a'ihu.

4

Ra apostol Pedro ne ra apostol Xuua bi jot'a fadi ne bi ñgui ya nda

¹Ra apostol Pedro ne ra apostol Xuua mi 'buhniho ja ra ndanija mi zofo ya ja'i. Nepu bi zoni 'raya macja ne ra nda de ya nsunija, ne ya saduceo nú'u himi camfri gue da yopa nte nú'u ya xa du. ²Nepu nu'ú bi bø yá cue ngue'a ra Pedro ne ra Xuua mi xipabi ya ja'i gue ra Zidada Jesu xqui yopa nte de ra du, hangue mi utuabi'u gue gatho ya ja'i ma da yopa nte. ³Nu'bu nuya ja'i'u 'bestho bi gu nts'ahni ra Pedro ne ra Xuua, ne bi zits'i pa bá cot'a fadi. Y asta rá hyax'a mi ma da nhyanthya, ngue'a nú'a ra pa'a ya bi nde. ⁴Pe ya xi mi ndunthi nú'u to'lo xqui 'yode ne xqui gamfri nú'a mi mangan ra Pedro. Ya ngu mi cut'a 'mo ya 'ñohø xqui gamfri, y himi pa 'mede ya 'behña nixi ya batsi.

⁵Nurá hyax'a bi munts'a nuni Jerusale nuyá ndaxjua nda ya xodyo ne ya xahnate de ra ley ne gatho ma'ra ya nda gá xodyo.

⁶Gatho'u bi munts'a mahyegui co ra Anás nú'a to'lo mrá danga nda gá macja, nehe mi 'buhni ra Caifá ne ra Xuua ne ra Jandro, ne gatho ma'ra ya 'ñohø nú'u mi ja te yá njau ya danga nda gá macja. ⁷Nepu nu'ú bi manda bá ts'i ra apostol Pedro co ra apostol Xuua ne bri 'ba'ma madetho de gue'u pa bi t'ambabi, ne bi t'embabi:

—¿To'lo yá 'mehni'ihá, ne to'lo rá ts'edi guí hampahu pa guí othu njabu?

⁸Nu'bu ra Pedro mi hampa rá ts'edi ra Maca Ndahi pa bi dadi ne bi ñena:

—Nú'ahu gyá ndahu de ma hninihu Israel, ⁹ya gue guí angahe de nú'a ra hño bi t'otua nuni ra zi 'ñohø mrá doua, ¹⁰ma ga xi'ahe hanja bi za bi ñanini, pa guí pahu ne gatho nú'u ma'ra ya me Israel. Nuni ra zi 'ñohø guí hanthu 'bahni, nuni bi ñani de rá thuhu ra Jesucristo nú'a mrá me Nasare nú'a gá ponthu ja 'nara pont'i, pe nu'á bi 'yot'e Ajuá pa bi yopa nte de ra du. ¹¹Nú'á go gue'a gá utsahu, nja ngu nú'u ya hyøngu mi 'bui maya'bu bi føthmabu ra mudi do nú'a mi ma xa hyoca rá nija Ajuá. Pe nubyá go gue'a ra mudi do bi megui Ajuá pa bi hyø rá nija. ¹²Jo'lo ma'na to'lo da za da pøhøguihu, hønse ma zi Hmuu ra Jesu, ngue'a jo'lo ma'na to'lo bá 'behni nuua ja ra ximhai pa da pøhøguihu, hønse ra Jesu go gue'a bá 'behni ne go gue'a tsa da pøhøguihu.

¹³Nu'bu nuya nda mi 'bahni xi bi 'yø ngue'a bi hyandi gue ra Pedro ne ra Xuua himi tsu, ne mi padi gue himyá 'ñohø dega danga mfadi ngue'a myá hyoya ja'i. Pe bi badi'u gue mi gue'u 'raya 'ñohø xqui 'ñoui ra Jesu. ¹⁴Pe nu'ú himbi za te bi datuabi ra Pedro ngue'a bi hyandi mi 'bahni con gue'u nú'a ra zi doua xqui ñani. ¹⁵Nu'bu nú'u ya nda bi 'berpabi ra Pedro ne ra Xuua ne nú'a ra 'ñohø mrá doua da bømá de habu xqui munts'i'u, ne bi 'ñu'ti'u 'na ngu 'na, ¹⁶ne bi 'ñémbi:

—Xibya, ¿te ga øthu co nuyá ya 'ñohøyu? Ngue'a nú'a xa 'yø'tua nuna 'ñohø mrá doua, ya padi gatho ya ja'i nuua ja ma hninihu Jerusale, y hingui tsa ga cønihu. ¹⁷Ha nu'ú ya hindi nehú da fadi de guehna haburaza, hangue ma ga hø'tuahu ra hña gue ya hinte da sigui da ma, ne ya hinto da zofo de rá thuhu ra Jesu.

¹⁸Nepu bi ts'ohna ma'na'qui ra Pedro ne ra Xuua ne nú'a ra 'ñohø mrá doua, ne bi t'embabi'u:

—Ya ote ma xqui mañhu, ne ya oxqui ma gui zofohu ma'ra ya ja'i de rá thuhu ra Jesu.

¹⁹Nu'bu nura Pedro ne ra Xuua bi dadi ne bi ñena:

—¿Ha gue guí beñhu xá hño njabu ja rá thandi Ajuá gue go rí 'ñepi ga ø't'ahe ri pahahu que rá paha Ajuá? ²⁰Ngue'a nuje hinda za to'lo da hñagahe ga mañhe de nú'a stá hanthe ne nú'a stá øhe.

²¹Nu'bu nú'u ya nda hinte bi 'yø'tuabi ra Pedro ne ra Xuua, hønse bi xipabi gue ya hinda sigui da zofo ya ja'i, nepu bi hyegui-tho. Himbi za te bi 'yø'tuabi ngue'a mi tsu ya ja'i xa bø yá cue, ngue'a gatho ya ja'i xi mi xøcambeni Ajuá po rá ngue nú'a ra 'ñohø xqui ñani. ²²Ngue'a nú'a ra 'ñohø xqui ñani ya mi pe'tsa thogui ñote njeya.

Ya gamfri bi 'yapabi Ajuá mahyegui

²³Nu mi thegui ra apostol Pedro ne ra apostol Xuua bi ma bá c'a'tsa nú'u ma'ra ya gamfri pa bi metuabi nú'a xqui xipabi ya nda gá macja ne yá ndaxjua nda ya xodyo.

²⁴Ha nu mi 'yode ya gamfri, bi xøcambeni Ajuá co 'nadra mfeni ne bi 'ñena'u:

—Ma zi Hmu'ihé, nu'i go gue'e grá Ajuá gá hoca mahets'i ne ra ximhai ne ra ndehe ne gatho nú'a te ja. ²⁵Ne nu'i po ra Maca Ndahi gá xipa ri 'bego ra Davi da mangan njaua:

Ya ja'i bi munts'i pa bi 'ñu'ti'u da 'yot'a ya nts'o'mui, pe nú'a ra nts'o'mui bi beñ'u da 'yot'e, hinda za da 'yot'e.

²⁶ Bi munts'a ya nda de gatho ya hnini de ra ximhai pa bi 'ñu'ti'u da ùtsa Ajuá ne ra Cristo nú'a xa hñuts'i'a pa da nda.

²⁷ Ngue'a xi majuañi ja nuna hniniñá bi munts'a ra nda Erode ne ra Poncio Pilato co ya me Israel ne co nú'u hingyá me Israel, pa bi ùtsa nuri maça T'u ra Jesu nú'a xcuá pehni pa da nda. ²⁸ Ne bi 'yot'e'u ngu nú'a gá beni ne gá mangan maya'bu gue mahyoni da nja. ²⁹ Nubya ma zi Hmu'ihe, hyanda núna te øtcahe ya ja'i, ne faxcahe pa hinga ntsuhe ga ñahe de ri maça noya, ngue'a go dí pep'ahe. ³⁰ Ne nu'i go ma gui hñuxa ri 'ye ja ya da'thi pa da ñañi'u ne da hyanda ya ja'i. Ne gui 'yot'a ndunthi ya nt'udi ne ya danga t'ø't'e de rá thuhu ri maça T'u ra Jesu.

³¹ Ngu xi bi uadi'u bi xøcambeni Ajuá, bi hmangan ra ngu habu xqui munts'i'u, ne gatho nú'u mi 'buhni bi hñangan rá ts'edi ra Maça Ndahi, ne bi ñá nts'edi'u de rá noya Ajuá, ne ya hinto mi tsu.

Gatho nú'a mi pe'tsa ya gamfri myá meti 'na ngu ma'na

³² Y gatho nú'u ya xqui gamfri Ajuá mi 'nada yá mfeni, ne mi 'nada yá hmáte'u. Ne mi mfax'u 'na ngu ma'na nú'a te mi ø'tua ra 'bedi, ngue'a gatho nú'a mi pe'tsi'u mrá meti mahyegui, ne ni 'nara cu himi pe'tsa ni 'nara t'ø't'e nú'a mrá metise. ³³ Ne co ndunthi ra ts'edi mi pe'tsa ya apostol bi damajuani gue xqui yopa nte de ra du ma zi Hmuhá ra Jesu, ne Ajuá xi bi mats'i'u.

³⁴ Ha ni 'na de gue'u hinte mi ø'tua ra 'bedi, ngue'a gatho nú'u to'o mi pe'tsa yá hai ne yá ngu bá pa gatho, ne bá hā gatho nú'a ra boja mi hani de yá hai ne de yá ngu, ³⁵ ne bi umbabi ya apostol. Y nuya apostol go gue'u mi hecuabi cada 'nara gamfri ngu nú'a te mi ø'tua ra 'bedi gue'a mi t'umbabi nehe. ³⁶ Ne mi 'buhni 'nara cu mrá thuhu ra Jose mrá me Chipre mrá levita. Ne bi hñu'mbabi ya apostol dra Berhna, rí bøni da 'ñena Nú'a To'o Hu'mba yá mui ya ja'i. ³⁷ Nu'á bi pa 'nará hai'a ne bá hā gatho ra boja pa bi umbabi ya apostol.

5

Ra Ananía ne ra Safira ya hyate

¹ Pe mi 'bu ma'na ra gamfri mrá thuhu ra Ananía ha nurá 'behñá mrá thuhu ra Safira. Nú'u bi pa 'nara hai myá meti'u. ² Nepu bi beñ'u gue hinda unga gatho ra boja de nú'a xqui pa yá hai, hangue bi zama 'na tui ra boja ra cu Ananía. Ne mi pase co rá 'behñá gue xqui zama ra boja. Nu'bu ra cu Ananía bi hñaxa nú'a ra boja bi hyeque pa bá umbabi ya apostol, 'ñena gatho ra boja mi hā, pe hina. ³ Nepu ra apostol Pedro bi 'ñembabi:

—Ananía, ¿hanja xcá hopi xa hya'a'i ra Satá pa xcá hyathma ra Maça Ndahi? Ngue'a hinga unga gatho nú'a ra boja gá hani de ri hai gá pa ngu nú'a gá ma gue mi xøgue ra boja. ⁴ ¿Ha gue hingo ri metihma ra hai? ¿Ha gue hingo ri metihma ra boja nehe? ¿Hanja gá beni gui 'yot'e njabu? Ya xcá nc'uamba ja rá thandi Ajuá, hingue hønse con guecje.

⁵ Ha nu mi 'yøde nuya ya noya ra cu Ananía 'bestho ra ora'a bi dagui bi du. Y gatho nú'u to'o mi 'buhni ne gatho nú'u ma'ra to'o bi 'yøde de nú'a xqui nja, gatho'u xi bi ntsu. ⁶ Nepu nuya bats'ñøhø mi 'buhni bi 'mai bá juts'i ne bi mant'i bi duts'i'u pa bi ma bá agui.

⁷ Nepu xqui tho ngu hñu ora bi zøhø rá 'behñá ra cu Ananía nehe habu mi 'bui ya gamfri, pe nu'á nixi mi padi te xqui nja. ⁸ Nepu ra apostol Pedro bi 'yambabi de ra boja, ne bi 'ñembabi:

—¿Ha gue gue'a bi muui nú'a ra hai gá pahū?

Nu'bu nú'a ra nju bi dadi ne bi 'ñena:

—Hāhā, gue'a bi muui.

⁹ Nepu ra Pedro bi 'ñembabi:

—¿Hanja gá cohui 'nara cohi ri dame pa gui hyathmahū rá Maça Ndahi Ajuá? Ndi, 'bapu møte ja ra gosthi nú'u to'o ja bá juadi bá ac'a ri dame, y nubya e da dux'a'i nehe pa da 'yac'a'i.

¹⁰ Y 'bestho nura ora'a ra nju Safira bi dagui bi du ja yá ua ra apostol Pedro. Ha ngu mi yat'a nú'u ya bats'ñøhø bi hyandi gue ya xqui du nú'a ra nju nehe, 'bestho bi duts'i'u pa bi ma bá agui nehe habu xqui 'yacuabi'u rá dame. ¹¹ Nepu gatho ya gamfri xi bi hñaxa 'nara danga tsu, nehe gatho nú'u ma'ra to'o bi 'yøde de nú'u ya t'ø't'e'u, xi bi ntsu'u.

Bi hnequi ndunthi ya nt'udi ne ndunthi ya danga t'ot'e

¹²Nuya apostol bi 'yot'a ndunthi ya nt'udi ne ndunthi ya danga t'ot'e ja yá thandi ya ja'i. Mri munts'a gatho ya gamfri mahyegui 'na mfenitho ja ra porta nú'a rá thuhu ra Porta de ra Salomó. ¹³Gatho nú'u himyá gamfri xi mi tsu da munts'i co ya gamfri, pe nuya ja'i'u mi e'tsua yá nsu'u. ¹⁴Ne 'nara pa ngu 'nara pa mi 'yo mi camfri ndunthi ya ja'i, ya 'ñohø ne ya 'behña. ¹⁵Ne 'yo mi fadi, hangue asta mi thuxa ya da'thi pa mbi 'begui co yá mfidi ja yá hyo ya 'ñu pa nura ora da thohni ra apostol Pedro, hønse co rá xudi'a da go'ma nú'u ya da'thi, nú'ú 'bestho da ñani. ¹⁶Gatho nú'u ya hnini mi ja gueta Jerusale mi pa ya ja'i pa guehni mi tsixa ya da'thi ne nú'u to'o mi pe'tsa ya ts'ondahi, y gatho mi ñani.

Ya apostol bri ju nts'ahni

¹⁷Nepu bi njuxa ra danga ndá gá macja ne ya saduceo nú'u myá mfats'i'a, ngue'a xi bi bø yá cue'u ngue'a mi ne da nseh'e'u ne ya ndunthi ya ja'i mri dena ya apostol. ¹⁸Nepu bi gu nts'ahni ya apostol ne bi got'a fadi. ¹⁹Nepu nú'a ra xuui'a 'nará enxé Ajuá bá ehe pa bi xoca ra gosthi fadi, ne bi pønga pa thi ya apostol, ne bi 'ñembabi:

²⁰—Rí maha ja ra ndanija ua zofohuni ya ja'i, ne xipabihu ra hoga noya de nuna ra 'ra'yo te.

²¹Nepu rá hyax'a xi 'nitho, nu'ú bi ma pa ja ra ndanija ngu nú'a xqui xipabi rá enxé Ajuá. Y ngu mi zoni bi yut'a mbo 'bestho pa bi zofoni ya ja'i.

Y de mi zofo ya ja'i ya apostol, nura danga ndá gá macja ne yá mfats'i bi 'yot'a 'nara hmunts'i con gatho ya ndá de ra hnini Israel. Ne bi mehna to'o mi ma dua tsi nú'u ya apostol mi jot'a fadi. ²²Ha nu mi zønga nú'u ya nzints'ahni ja ra fadi, ya mi jo'oni ya 'yofadi. Nu'ú nú'ú bá dama pengui pa bi ma gue ya mi jo'oni'u, ²³ne bi 'ñena'u:

—Dá tsuhe ra fadi xi mi jot'i xá hño, ne nuya nsufadi ja mi 'bahni ja ra gosthi, pe nu ndá xocje ra gosthi hinto dá tsuheni mbo.

²⁴Nu mi 'yøde njabu nura danga ndá gá macja ne ra ndá de ya nsunija ne ma'ra ya ndá gá macja, xi bi du yá mui, ne himi padi te da beni, y mri 'ñémbi'u:

—Xibya ¿te rí bømbya'a?

²⁵Nepu bi zøhø 'nara ja'i bi 'ñembabi'u:

—Nú'u ya 'ñohø gá cothmahu fadi, ja bí 'bahni ja ra ndanija bí zofo ya ja'i ma'na'qui.

²⁶Nu'ú ra ndá de ya nsunija bi meui ya gants'ahni pa bá yopa ju ya apostol. Bá ju pe hinte bi 'yot'ua'bi'u ngue'a mi tsu xa bø yá cue ya ja'i y xa hyøxa nc'ahni. ²⁷Nepu bi zixa ya apostol ja ra hmunts'a ndá gá xodyo, ne ja bi 'ba'mni ja yá thandi'u. Nepu nú'a ra danga ndá gá macja bi 'ñembabi:

²⁸—¿Ha gue hindá xi'ahé gue ya hinxcá zofohmahu ya ja'i ne ya hinxcá ñahmahu de rá thuhu ra Jesu? Nu'ú ¿hanja hinxcá 'yøhu? Ya gatho ya ja'i de guecua Jerusale xcá zofohu de ri noyahu. Ne go guí ne gui hyøxcahe ra thaibya de rá du nú'a ra 'ñohø'a.

²⁹Nu'ú ra apostol Pedro ne gatho ma'ra ya apostol bi dadi ne bi 'ñeñ'u:

—Nuje ma'na rí 'ñepi ga øthe Ajuá que yá hmanda ya meximhai. ³⁰Ajuá nú'a to'o mi xøcambeni ndu ma xitahu go gue'a bi 'yot'e pa bi yopa nte ra Jesu de ra du, masque nu'ahu gá ponthu ja 'nara za asta himbi hñu ri muihu gá hyohu. ³¹Y nubyá Ajuá xa 'ñegui ja rá 'ñei pa da nda. Y nú'a go gue'a ra Pøhøte zo'ahu gatho nú'ahu gyá me Israelhu pa gui ñobrihu de ri ts'oquihu ne da pun'ahu. ³²Nuje dí dahe majuani de gue'a, ne ra Maça Ndahi ri damajuani de gue'a nehe. Nehe Ajuá ri umba ra Maça Ndahi nú'u to'o øte'a.

³³Ha nu mi 'yøde njabu ya ndá xi bi bø yá cue ne asta mi ne xa hyohma ya apostol.

³⁴Pe mi 'bahni 'nara 'ñohø mrá fariseo mrá thuhu ra Gamalie, nú'a mi 'nara xahnate de ra ley, y gatho ya ja'i xi mi numahño'a. Nu'a bi 'mai ne bi manda dra pønga 'na zi ora nuya apostol. ³⁵Nepu nura Gamalie bi 'ñembabi gatho nú'u ya ja'i xqui munts'ini:

—Nú'ahu compahu de Israel, beñhu 'met'o xá hño nú'a guí ne gui 'yot'ua'hu nuya 'ñohø'u. ³⁶Beñhu gue pe'tsa 'raya pa bi nanga 'nara 'ñohø mrá thuhu ra Teuda mi hu rá mui gue mi pe'tsa 'nara nsu ne mi ne da ndangui de ma'ra, hangue bi dena ngu goho nthebe ya 'ñohø. Pe nura Teuda bi tho, ne gatho nú'u to'o mri 'ñoui bi nxani ne bi nhuati gatho'u. ³⁷Nepu 'mefa de gue'a bi 'mu ma'na ra 'ñohø mrá thuhu ra Juda mrá me Galilea. Ne nú'u ya pa dega nthuxa thuhu, nú'a bi 'ya'ta ndunthi ya ja'i pa go bri theni'a. Ne 'mefa nu'a bi tho

nehe, ne bi nxanga gatho yá ja'i nú'ú mri 'ñoui. ³⁸ Hangué nuga dí xi'ahú, ma'na xá hño hyehú dí 'yobú nuya 'ñøhø'ú. Nu'bu nú'a øt'e'ú go xa bensehe, pe'tsi ga hanthú da nhuati nehe. ³⁹ Pe nu'bu go rá meti Ajuá nú'a øt'e'ú, nu'bu hinda za gui hñacuahu. Ngue'a 'bu gui 'yøthú njabú, ja ra uenda go grí ntuñhú co Ajuá.

⁴⁰ Y nú'ú mi 'buhni ja ra hmunts'i bi 'yøde nú'a ra ts'ofola. Hangué bi yopa cu'ta mbo ya apostol pa hønse bi na'mbabi ne bi yopa hyø'tua ra hñá gue ya hinda sigui da ñá de rá thuhu ra Jesu, nepú bi hyegui bi ma'ú. ⁴¹ Y de mi bonga ya apostol de guehni, xi mri johya'ú ngue'a Ajuá xqui umba nsequi da tho 'nara 'betsa po rá thuhu ra Zidada Jesu. ⁴² Ha hyastho himi tsaya'ú da zofu ya ja'i de ja ra ndanjá, ne mi pa ja ya ngu mi manganá ra hoga nt'øde de ra Zidada Jesucristo.

6

Bri thahna yoto ya maste

¹ Nuya pa'ú mri xu ma'ra ya gamfri. Ne mi 'buhni 'raya cu mi ñá griego. Nepú nu'ú bi 'ñembabi nú'ú ya cu mi ñá de yá hñáqui ya xodyo, ne mi ambi hanja himi t'umbabi te da zi xá hño nú'ú yá viuda ya griego ra ora mi t'umba te da zi ya hyoya ne nú'ú ma'ra ya viuda, ngue'a nu'ú hyastho mi t'umbi te da zi. ² Nepú nú'ú 'ret'amayoho ya apostol bi zohna gatho ya cu pa bi munts'i ne bi 'ñembabi'ú:

—Ma zi cu'ihé, nuje dí 'búhe pa ga mañhe rá noya Ajuá, ne hingui tsa ga tsayahe ni 'na ora pa da za go ga hecuahé nú'a te da zi nú'ú hingui tsupabi. ³ Hangué mahyoni gui huañhú yoto ya cu de guecju nú'ú xcá hanthú 'yo xá hño ne hampa rá ts'edi ra Mäca Ndáhi ne xi di ja yá mfadi. Nú'ú go gue'ú dyá uenda da me nuna 'befi-ña. ⁴ Ha nuje ma ga sigui ga aphe Ajuá ne ga mamfe rá noya'a.

⁵ Ha nu mi 'yøde bi sipa njabú ya cu, gatho xi bi ho'ú. Rá müdi, bri huahna ra cu Teba nú'a mi pe'tsa ndunthi ra jamfri ne mi hampa rá ts'edi ra Mäca Ndáhi. Nepú bi huahna ra cu Lipe, ne ra cu Procoro, ne ra cu Nicano, ne ra cu Timu, ne ra cu Parmena, ne ra cu Cula nú'a ra me Antioquia xqui nxodyo ngue'a xqui demba yá ley'ú. ⁶ Ne bi ts'ixa pa habú mbi 'bui ya apostol pa bi

'yapabi Ajuá por gue'ú. Nepú ya apostol bi hñuxa yá 'ye ja nú'ú ya cu xqui thahni.

⁷ Y njabú ma'na mri ntunga rá noya Ajuá, ne mri xu ndunthi ya gamfri nuni Jerusale, ne ndunthi ya macjá bi gamfri rá noya Ajuá nehe.

Ra Teba bri ju nts'ahni

⁸ Ha nura cu Teba xi mi hampa rá ts'edi Ajuá ne mi ja rá mfadi pa mi pepa rá 'befi Ajuá, mi øt'a ya danga t'øt'e ne ya nt'udi de ja yá thandi ya ja'i. ⁹ Y nuni ja yá nija ya xodyo nú'a mrá thuhu ya Nzai 'Bego xa Thøgue, ja mi 'buhni 'raya 'ñøhø nú'ú mri 'ñoui 'raya me Cirene, 'raya me Alejandria, 'raya me Cilicia, ne 'raya me Asia, gatho'ú bi müdi bi ntsanoyauí ra cu Teba. ¹⁰ Pe nu'ú himi tsa te da dátuabi'a ngue'a nu'a mi há ra hoga mfadi ne mi hampa rá ts'edi ra Mäca Ndáhi pa mi ñá. ¹¹ Nepú nú'ú ya ja'i'ú bi 'yu'ta 'raya 'ñøhø ne bi gu'tuabi pa da manganá ya nc'uamba ne da 'ñena njaua: "Nuje stá øhe gue nura 'ñøhø'a xa ñama'ñu de ra Moise ne de Ajuá." ¹² Hangué bi bø yá cue yá ndaxjua ndá ya xodyo ne ya xahnate de ra ley ne gatho ya ja'i. Nepú bri ju ra cu Teba bi ts'ixa ja ra hmunts'a ndá gá xodyo. ¹³ Ne bri japabi 'raya ja'i da hyøxa ra thai ra cu Teba ne bi 'ñena'ú:

—Nuna 'ñøhøni hingui tsaya ñama'ñu de nuna ra mäca nija ne de rá ley ra Moise. ¹⁴ Nuje go stá øhe nú'a xa maní xa 'ñena gue nú'a ra Jesu mrá me Nasare ma da huata nuna nija ne ma da pata ma nzáihú nú'ú bi 'ñutcahú ra Moise ga øthú.

¹⁵ Nepú gatho nú'ú to'o mi 'buhni ja ra hmunts'i xi mi heta ra cu Teba ne mi handuabi rá hmi gue mi ngu rá hmi 'nará enxe Ajuá.

7

Ra Teba bi mamba rá noya Ajuá

¹ Nepú de gue'a ra danga ndá gá macjá bi 'yambabi ra cu Teba ne bi 'ñembi:

—¿Ha gue xi majuani xcá ñama'ñu de Ajuá ne de ra Moise?

² Nu'bu ra cu Teba bi dádi ne bi 'ñena:

—Nú'ahú ma cu'ihú, ne nú'ahú ma ndá'ihú xcá muntshúua 'nadbú, 'yøhú núna ma ga xi'ahú. Ajuá nú'a xá nsunda bi zofu ndu ma xitahú ra Abrá nú'bu hinxqui matho pa ja ra hai Arán ne mi 'buhni'ho Mesopotamia. ³ Ne bi 'ñembabi: "Pøni de

gucua ri hai, tsoṙu nú'u ja te ri njau, ne grí ma pa ma'na ra hai nú'a ma ga u't'a'i pa ja gui 'bahni." ⁴Nu'bu' bi boni de guehni habu mi 'bui, habu myá hai ya Caldeo, ne bi ma pa bá 'bu ja ra hai Arán. Ha nu mi du rá dada, Ajuá bá tsi pa guécua habu dí 'buhúbya, ja bi 'múcua nehe'a. ⁵Pe nu Ajuá himbi umbabiua ni 'na xeni ra hai pa drá meti'a, pe xqui ña'tuabi gue nuna hai habu dí 'buhúbya go drá meti'a 'mefa ne gathu yá ja'i de rá ji'a nú'u da 'múi 'mefa. Pe nuya pa'u ra Abrá hinxqui me'tstho ni 'nara batsi. ⁶Y Ajuá bi 'ñembabi'a: "Nuri batsi ri 'beto ne ri mbong'beto ma da 'mu ja 'nara hai habu hindyá meti'u ngue'a dya nzohótho de guehni. Ne ja ma da 'mähni'u ngu goho nthebe njeya, ne ma da 'megotho'u, ne ma da t'ø'tua ndunthi ra nts'o'múi." ⁷Nehe bi 'ñembabi Ajuá: "Nuga go ma ga hã'mba nguenda ya ja'i de nú'a ra hnini habu ma da 'mego'u. Ne 'mefa ma ga yopa tsi de guehni pa da 'ñehe da mepcagui de guécua." ⁸Nepu Ajuá bi gohui 'nara cohi ra Abrá, ne bi manda gue gathu yá batsi yá 'beto ne yá mbong'beto da me'tsa 'nara seña ja yá ndo'yo de nú'a ra cohi bi gohi. Hangue nu mi 'múi rá t'u ra Abrá nú'a mrá thuhu ra Isaac, nurá hñato ma pa de xqui 'múi bi 'yø'tua nú'a ra seña xqui gohui Ajuá da 'yø't'e. Ne guet'a bi 'yø't'a ra Isaac co rá t'u nú'a mrá thuhu ra Cobo, ne guet'a bi 'yø't'a ra Cobo co nú'u 'ret'amayoho yá t'u, y go gue'u yá dada nú'u 'ret'amayoho ya 'múi de Israel.

⁹Nepu nú'u yá t'u ra Cobo xi bi utsa 'na de nuyá cu nú'a mrá thuhu ra Jose. Hangue nu'ú bi papabi ya me Egipto nú'a yá cu'u, ne bi ts'its'i pa guehni. Pe Ajuá himbi hyese'a. ¹⁰Hangue xi bi ñani de ja yá ts'othogui bi thogui, ne bi umba ndunthi ra mfadi ne bi mats'i pa njabu ra Faraó bi hopa rá 'múi. Ra Faraó go gue'a mrá nda de Egipto. Nepu ra Faraó bi umba 'nará nsu ra Jose pa bi gohi ngu rá ñoho de gue'a, ne bi manda maxøgue ja rá ngu ra Faraó.

¹¹'Mefa bi nja 'nara danga thuhu nuni Egipto ne nuni Canaán, ne bi nja 'raya danga dumui, ne bi 'ñotho te bi zi ndu ma xitahu. Himi tsudi habu da dai ngue'a mi otho te da ña'u. ¹²Nepu ra Cobo bi 'yøde gue mi ja ra trigo nuni Egipto, hangue bi mehna yá t'u pa guehni. Gue'a ra müdi

'mi'qui bi ma pa Egipto. ¹³Nepu nurá ño'qui bi ma'u, ra Jose bi xipabi'u to'lo mi gue'a pa bi badi'u gue go mi gue'a myá cu. Hangue nura Faraó bi batuabi yá ja'i ra Jose. ¹⁴Nepu nura Jose bá pempa ra noya rá dada pa da ma da 'mu Egipto con gatho ma'ra yá ja'i. Nu'ú mi hñu'rate ne 'ret'amacut'a. ¹⁵Nepu 'bestho bi ma'u pa Egipto. Y nepu ja bá tuni'a, ne ja bá tuni gathu yá t'u, y nú'ú go gue'u ndu ma xitahu. ¹⁶Ne 'mefa de ya xqui thogui ndunthi ya jeya de xqui du'u, bá thampa yá ndo'yo'u de guehni pa e bi t'acua ja yá hai nuni Siquem 'nara hnini de Canaán. Ne bi t'acuabi nuyá ndo'yo ja 'nara nt'agui xqui danga ndu ra Abrá xqui damba yá t'u ra Amor nuni Siquem.

¹⁷Y ya xqui nxanda ndunthi yá t'u yá 'beto ne yá mbong'beto ra Cobo nuni Egipto, ne ya mi ma da zø ra pa da hñanga nú'a ra hñã'ti xqui xipabi Ajuá ra Abrá. ¹⁸Nepu de nú'u ya pa'u bi 'mu ma'na ra nda nú'a himi padi to'lo mi gue'a ra Jose ne te xqui mefi'a, ngue'a ya mi pe'tsa ndunthi ya jeya xqui du'a. ¹⁹Nú'a ra nda'a xi bi 'yø'tua ra nts'o'múi nú'u ndu ma xitahu. Ne bi manda dra japi da 'yeyi gathu yá zi 'uene nú'u myá ts'unt'u, pa njabu da du gatho'u. ²⁰Y gue'u ya pa bi 'mu ra Moise, y Ajuá xi mri hopa rá 'múi. Nu'á bi tede rá dada ne rá ñana hñu nzana ja yá ngu'u. ²¹Nepu bi thogui nú'u hñu nzana, nu'ú bi ma bá ei ngue'a njabu xqui manda ra Faraó da t'ø't'e. Pe 'nará t'ixu ra Faraó bá juxa ra Moise de habu xqui t'ei, nú'a mrá zi 'uenetho, pa bi tede, ja ra uenda go mrá batsi'a. ²²Hangue ra Moise bi te ne bi batua yá mfadi ya me Egipto, ne xi mrá nimfeni, ne mi hã ra ts'edi pa da ñã ne pa te da 'yø't'e.

²³Nepu de ya mi pe'tsa ñote njeya ja bi zo rá mfeni da ma da c'a'tsa ya me Israel nuyá ja'i pa bá nu te ngra 'mu'u. ²⁴Nepu ngu mi zøni habu mi 'bu yá ja'i, bi hyanda 'nara me Egipto mi na'mbabi 'na de gue'u. Hangue pa bi za bi ñanga rá ja'i, ra Moise bi hyo nú'a ra me Egipto. ²⁵Nura Moise mi beni yá ja'i'a xa unga nguenda gue Ajuá xqui mehni'a pa da ñani'u, pe nu'ú himbi zo yá mfeni ua mrá 'mehni Ajuá ra Moise. ²⁶Nepu rá hyax'a bi yopa thohni ra Moise, ne bi hyanda yoho ya me Israel mri ntunsehe. Ne mi ma da hyeque'u ne bi 'ñembabi: "Nu'ahú gyá me Israelhũ, ne grí ncuũ. ¿Hanja grí

ntunsehũ 'na ngu ma'na?" ²⁷ Nepũ nú'a to'o mi na'mba nú'a ma'na, bi umba 'nara nt'ent'i ra Moise ne bi 'ñembabi: "¿To'o xa hñux'ague dega nzaya ne dega nda pa go gui hñagahe nú'a dí øthe? ²⁸ ¿Ua gue gui ne gui hyogagui nehe ngu gá ø'tua ra me Egipto mande?" ²⁹ Nu mi 'yøde njabũ ra Moise xi bi ntsu, ne bi 'bat'i bi ma pa ja 'nara hai rá thuhu Madián, y ja bá 'bũhni dega nzøhø, y ja bá nthatini ne bi me'tsa yoho yá t'ũ.

³⁰ Ne ya xqui thogui ñote njeya de xqui bonga ra Moise de Egipto pa bá 'bũ ja ra hai Madián, nepũ 'nara pa xqui bonga de rá ngu mbi 'yo asta ja rá ua 'nara t'øhø rá thuhu Sinaí. Ne de guehni bi hyanda 'nara 'bai gá ndapo mi zø 'nara faspí madetho de gue'a, ne mi 'bahni 'nará enxé Ajuá madetho de ra faspí. ³¹ Nepũ nura Moise himbi baði há bi nja, pe bi uat'a ja ra faspí pa bi hyandi te rá 'be'a, ne bi 'yøde bi ñá Ajuá y bi 'ñembabi: ³² "Nuga go gueque rá Ajuágui ra Abrá, ra Isaac, ra Cobo, ne gatho nú'ũ ma'ra ndu ri xitahũ." Nu'bü ra Moise asta mri huat'i co ra ntsu hangue ya himi nehma da sigui da hyanda nú'a ra faspí mi handi. ³³ Ha nu Ajuá bi 'ñembabi: "C'o'ta ri zesthi ngue'a nuua habũ guí net'i guehna 'nara maça hai xá nt'axi. ³⁴ Xi majuañi stá handa nuya ts'othogui thogui ma ja'i nuni Egipto, ne stá øtua yá ts'oni'ũ, ne stá ehe pa ga ñani. Nubya ma ga peñ'a'i gui yopa penga Egipto." Njabũ bi xipabi Ajuá ra Moise.

³⁵ Masque nuyá ja'i ra Moise xqui øtsa'a ne xqui 'ñembi: "¿To'o xa hñux'ague dega nzaya ne dega nda pa go gui hñagahe nú'a dí øthe?", pe xi majuañi go Ajuá xqui mehna ra Moise pa da nda ne pa da zinga nú'ũ yá ja'i mbi o ja yá 'yø ya me Egipto, ngue'a njabũ xqui xipa rá enxé Ajuá nú'a bi hnequi madetho de 'nara faspí nuni ja rá ua ra t'øhø Sinaí. ³⁶ Nepũ ra Moise bá penga pa Egipto pa bá tsinga gatho ya me Israel nú'ũ mbi 'bũhni. Ne bi 'yøt'a ndunthi ya danga t'øt'e ne ya nt'udi nuni Egipto ne ja ra Thenga Ndehe, nehe bá øt'a nuni ja ra mbonthi habũ bá 'yo'ũ ñote njeya. ³⁷ Go guet'a ra Moise nú'a bi xipabi yá ja'i nú'ũ myá me Israel bi 'ñembi: "Ajuá ma da hñux'ahũ 'na de gue'ahũ pa drá 'mehni'a ngu xa hñuxcagui nehe. Y nú'ũ ma gui 'yøtehũ nú'a da xi'a'ihũ." Njabũ bi xipa ra Moise yá ja'i. ³⁸ Nura Moise go guet'a mi

'ñoui ya me Israel nuni ja ra mbonthi, ne ja bi munts'ini'ũ ja ra t'øhø Sinaí. Ne ja bi ñauiñi ra Moise rá enxé Ajuá. Nepũ ra Moise bi xipa ndu ma xitahũ ngu nú'a xqui xipa ra enxé. Njabũ ra Moise bi hñanga ra noya dega te pa bi 'racjũ nehe.

³⁹ Pe nú'ũ ndu ma xitahũ himbi ne bi 'yøta ra Moise, ne himi ne go da nda de gue'ũ, ne bi bengá ja yá mfeni gue ma'na xá hño da mengui pa Egipto. ⁴⁰ Ha nu mi ma ra Moise bá ñaui ra enxé, nu'bü nuya ja'i bi 'ñembabi ra Aarón: "Stá beñhe gue xá hño 'bũ ga hocjũ 'rama ajuahũ pa go gue'ũ dri 'bet'o de guecjũ, ngue'a nura Moise hønse bá jugaguihũ de Egipto pa e bi hyegahũua ja ra mbonthi, ha nú'a, hadifa'a te xua ja'a." ⁴¹ Hangue nú'ũ bi hyoca 'nara t'unt-fani dega bõja, ne bi thopabi ya mbo'oni pa bi t'umbabi'a, ne mri nsunda'ũ, ne xi mri johya ngue'a bi hyandi gue mi mahotho nú'a ra c'oi xqui hyocsc'ũ. ⁴² Hangue nu Ajuá 'bestho bi 'uegue de gue'ũ, ne bi hyepũ da nsunda ya tsø ne ra zana ne ra hyadi. Njabũ bi 'yofo maya'bü 'na de yá 'mehni Ajuá nú'a ena njaua:

Nu'ahũ gyá me Israelhũ, ¿ha'mũ rá 'nandi gá hyohũ 'raya mbo'oni pa gá ñatc-ahũ

de nú'ũ ñote njeya gá 'yohũ ja ra mbonthi?

⁴³ Hinhya'mũ gá øtcahũ njabũ. Nu'a nguí øthũ, ngri ndudehũ nú'ũ ri c'oihũ gá hocjũ pa gui nsundahũ, 'na nguí hu'mbabi'ũ ra Moloc, ha nu'a ma'na gá hocjũ ngu 'nara tsø, nguí hu'mbabi'ũ ra Renfán.

Hangue nubya ma ga peñ'a'ihũ de ri haihũ pa ga peñ'ahũ asta thogui de ra hai Babilonia.

Guehna bi xipa Ajuá ya me Israel.

⁴⁴ Nú'a ra mbonthi habũ bi 'ranga ndu ma xitahũ, ja guehni xqui hocni'ũ 'nara ngu dega dutu habũ mi 'be'tsa nú'a ra xingdo habũ mi nt'ofu nú'ũ 'ret'a ya hmanda. Nú'a ra ngu'a bi thoqui ngu xqui xipa Ajuá ra Moise da hyoqui, ne ngu nú'a xqui 'ñutuabi.

⁴⁵ Nepũ 'mefa nú'a ra ngu'a bi gohui ndu ma xitahũ nú'ũ mri zi ra Josue. Nepũ bá ha'ũ pa nuua habũ bi ntuncui ya ja'i nú'ũ himyá me Israel nú'ũ bi guui Ajuá de guecua nú'bü mi zocua nú'ũ ndu ma xitahũ. Y ja nura ngu'a ja bi nsundani'ũ Ajuá asta mi 'mai ra Davi nú'a bi nda. ⁴⁶ Y Ajuá xi bi hopa

rá 'múi'a. Y ra Davi mi nehma xa hyoca 'nara ngu pa habu dra nsunda hmaḡa Ajuá nú'a rá Ajuá ndu ma xitahu ra Cobo. Pe himbi za bi hyoqui. ⁴⁷Pe nu 'nará t'u ha, nú'a mrá thuhu Salomó, nú'a ha, go gue'a bi hyocua rá ngu Ajuá nú'a mi behma da hyoca rá dada. ⁴⁸Masque nu Ajuá bí 'bui maña mahets'i, hingui 'bu ja 'nara ngu nú'a xa thoqui co yá 'ye ya ja'i, ngu bi 'ñenga ra baḡi Isaía gue Ajuá mi ena njaua:

⁴⁹Nuua mahets'i ja guecua ma hudiga habu dí 'bui dega nda,

ha nu ja ra ximhai ja guehni dí tōta ma ua. Nehe ena: ¿Te ma ngu nú'a ra ngu ma da thogaga 'bu?

O ¿habu ma ga 'buca 'bu?

⁵⁰¿Ha gue hingue co ma ts'edi stá hocaga gatho nuya t'ot'e ja ja ra ximhai?

⁵¹Y ra cu Teba bi sigui bi 'ñembabi ya ja'i: Pe nu'ahú nzantho xi xcá njahubu, xi xá me ri mfenihu, hingui ne gui 'yōhu. Guí njahu ngu nú'u ya ja'i hingui pa Ajuá, ngue'a nu'ahú hingui ne gui 'yōthu nú'a xi'ahu ra Maça Ndāhi ngu mi nja ndu ma xitahu go gue'u bi 'yōt'a njabu. Nú'ú go gue'u bi hyo nú'u to'o mi ma desde rá mudi gue mi ma da 'ñehe nú'a ra hoja'i hinda ma da 'yōt'a ni 'nara ts'oqui. Ha nu mi zōhō'a, go gue'ahu gá dahu ne gá hyohu. ⁵²¿Hangul hma yá 'meñi Ajuá bi t'ōtua ra nts'o'mui? Y nú'u ndu ma xitahu go gue'u bi 'yōt'a njabu. Nú'ú go gue'u bi hyo nú'u to'o mi ma desde rá mudi gue mi ma da 'ñehe nú'a ra hoja'i hinda ma da 'yōt'a ni 'nara ts'oqui. Ha nu mi zōhō'a, go gue'ahu gá dahu ne gá hyohu. ⁵³Nu'ahu gá hñañhu ya hmanda nú'a e bi zogahu yá enxe Ajuá, pe hinxcá ne xcá 'yōthu ngu nú'a bi hmanda'ihu.

Rá du ra Teba

⁵⁴Nepu mi 'yōde njabu nuya ja'i nuya noya'u, xi bi bō yá cue nts'edi co ra cu Teba. ⁵⁵Pe nura cu Teba mi hampa rá ts'edi ra Maça Ndāhi, ne bi nōxa pa mahets'i ne bi hyandua rá nsunda Ajuá, nehe bi hyanda ma zi Hmuhu ra Jesu mi 'bahni ja rá 'ñei Ajuá. ⁵⁶Nepu ra cu Teba bi 'ñemba ya ja'i:

—¡Ndi! Dí handa mahets'i xogui, nehe dí handa Nú'a To'o e bi Nja'i bí 'bai ja rá 'ñei Ajuá.

⁵⁷Y nura ora'a gatho nú'u ya ja'i mi 'bahni bi go'ta yá gu ne bi dō ya hmafi, ne bi nest'ihu ri gatho bi mfsats'i bi mihi ra cu Teba. ⁵⁸Nepu de guehni nuya ja'i'u bi pōnga ra cu Teba de ra hnini, nepu bi c'ahni. Ne mi 'bahni 'nara basja'i mrá thuhu ra Saulo, nú'a nehe go gue'a bi hyandua rá du ra cu

Teba, nehe go gue'a mi supa yá he ya hyote nú'u xqui hñāqui pa bi za bi hñote'u. ⁵⁹Y nú'a ra ora mi thōxa ya nc'ahni ra cu Teba, nu'a bi 'yapabi Ajuá ne bi 'ñena:

—Ma zi Hmu'i Jesu, dí a'i gui hñāni ma te ja ri maça 'yebya.

⁶⁰Nu'bú nu'a bi ndandiñahmu ne bi 'ñena:

—Ma zi Hmu'i, oxqui hā'mba nguenda nuyū ya ja'i de nú'a øtcagui.

Y ngu bi uadi bi mōnga njabu, 'bestho bi du.

8

Ra Saulo xi bi 'yōtua ndunthi ra nts'o'mui nuya gamfri

¹Ha nura Saulo xqui da rá hñā gue da tho ra cu Teba.

Nepu 'bestho nú'a ra pa'a bi mudi bi nja 'nara dānga nt'atsate contra nú'u xqui gamfri Ajuá nuni Jerusale. Ne bi nxanga gatho ya gamfri haburaza maxōgue ra hai Judea ne Nsamaria, hōnse ya apostol himbi bōnga de Jerusale. ²Y nu 'raya cu xi mi ja yá jamfri co Ajuá, go gue'u bi 'ñoni pa bi 'yagui ra cu Teba, ne xi bi nzoni ndunthi ngue'a xi mri maḡi'u. ³Ha nura Saulo xi bi 'yōtua ndunthi ra nts'o'mui ya gamfri, ne 'rama'na ra ngu mi cut'i pa mi juca ya 'ñōhō ne ya 'behñā pa da zits'i da got'a fadi.

Bi hmamba rá noya Ajuá nuni Nsamaria

⁴Ha nú'u ma'ra ya gamfri xqui 'bat'i ne xqui nxani, go gue'u mi 'yo mi mamba rá noya Ajuá haburaza. ⁵Ha 'na de gue'u mrá thuhu ra Lipe bi ma pa ja 'nara hnini nuni Nsamaria pa bá xipa ya ja'i de ra Zidada Jesucristo. ⁶Y nuya ja'i de guehni mri munts'i pa mi huxa nt'ōde xá hñō de nú'a mi mōnga ra cu Lipe, ne mi handi'u nú'u ya nt'udi mi øt'e'a. ⁷Ngue'a nú'a mi emba ya ts'ondāhi nú'u to'o mi pe'tsi, ne nuya ts'ondāhi asta mi mafi da bōni. Ne ndunthi ya ts'onate mi øthe'a. ⁸Hanguē njabu bi me'tsa 'nara dānga johya nú'a ra hnini'a.

⁹Ne mi 'bahni 'nara 'ñōhō mrá thuhu ra Simu nú'a mrá 'ñete de nú'a ra hnini'a. Nura 'ñete'a xi xqui hyat'a ndunthi ya me Nsamaria, ne xi mri 'ñets'i co nú'a rá mfaḡi mi paḡi. ¹⁰Ne gatho nuya ja'i de guehni notsi ndangui xi mi huxa nt'ōde de nú'a mi mōnga nú'a ra 'ñete'a, ne mi en'u:

—Nura 'ñōhō'a hampa rá dānga ts'edi Ajuá.

¹¹ Ne gatho ya ja'i xi mi huxa nt'ode ngue'a ya ya'mu xqui hyat'i'u co rá nt'ete.

¹² Pe nu mi zonga ra cu Lipe ja nú'a ra hnini'a bi mąnga ra hoga nt'ode de rá hmanda Ajuą ne bi ma de ra Zidata Jesucristo. Nepu gatho ya ja'i bi gamfri ne bi nxistehe, ya 'ñohø ne ya 'behña. ¹³ Nehe nú'a ra 'ñete mrá thuhu ra Simu bi gamfribi rá noya Ajuą ne bi nxistehe. Ne nzantho bi 'ñioui ra cu Lipe, mi handa nú'u ya nt'udi ne ya dąnga t'ot'e mi ot'e, ne nu'á xi mri 'yø de nú'a mi handi.

¹⁴ Nepu mi badi nú'u ya apostol mi 'buhni Jerusale gue ya me Nsamaria ya xqui hñąnga rá noya Ajuą, 'bestho bi mehna ra apostol Pedro ne ra apostol Xuua pa guehni. ¹⁵ Y ngu mi zõñ'u bi 'yapabi Ajuą po ya gamfri de guehni Nsamaria pa bi za bi hñąnga ra Maça Ndąhi, ¹⁶ ngue'a ni 'na de gue'u hinxqui hñąni thoho ra Maça Ndąhi, hõse xqui nxistehe de rá thuhu ma zi Hmuhų ra Jesucristo. ¹⁷ Hangue ra Pedro ne ra Xuua bi hñuxa yá 'ye ja ya gamfri, nepu nu'ú 'bestho ra ora'a bi hñąnga ra Maça Ndąhi.

¹⁸ Ha nu mi hyanda ra Simu nú'a mrá 'ñetehma gue xqui hñąnga ra Maça Ndąhi nú'u to'lo xqui hñu'tsua yá 'ye ra Pedro ne ra Xuua, hangue nu'á asta bi ña'tuahma ra boja nú'u ya apostol, ¹⁹ ne bi 'ñembabi:

—Racaguihu nehe nú'a ra ts'edi guí hąhu, pa njabu necagui da za ga huxa ma 'ye ja ya ja'i ne nu'ú da hñąnga ra Maça Ndąhi.

²⁰ Nepu ra Pedro bi dadi ne bi 'ñembi:

—Ma'na xá hño 'mediui ri boja. ¿Hanja xcá beni gue rá ts'edi Ajuą da za da thai co ra boja? ²¹ Hinguí pe'tsa ra nsequi nixi rí 'ñep'a'i guí pefi nuna 'befina, ngue'a hingui ho núna xcá beni de ja rá thandi Ajuą. ²² Hangue nu'a mahyoni guí 'yøt'e-bya, ntsø'mi de nú'a ri ts'oqui xcá beni, ne 'yapabi Ajuą pa xahma da pun'a'i de nú'a ra ts'omfeni xcá beni. ²³ Ngue'a nuga dí handi gue xi 'nagrá ts'omfeni ne 'nagrá 'yøt'ats'oqui.

²⁴ Nepu nú'a ra Simu bi dadi ne bi 'ñena:

—'Yaphu ts'u Ajuą por gueque, pa hinda njabu ngu nú'a xcá ma.

²⁵ Ha nú'u ya apostol ngu bi damajuani'u de ma zi Hmuhų ra Jesu ne bi mamba rá noya Ajuą, bi bõni'u de nú'a ra hnini'a. Ne bi thõhni ja ma'ra ya t'uca hnini de

Nsamaria mi mąnga ra hoga nt'ode de ra mpøhø. Nepu nu'ú bi yopa menga Jerusale.

Ra Lipe bi xi'tsa 'nara me Etiopía

²⁶ 'Mefa de gue'a 'nará enxé Ajuą bi zofu ra cu Lipe ne bi 'ñembabi:

—Lipe, stá ehe ga peñ'a'i grí ma grí cai, ju nú'a ra 'ñu nexa Jerusale pa rí zonga asta ja ra hnini Gasa.

Nú'a ra 'ñu'a thogui ja 'nara mbonthi. ²⁷ Nepu ra cu Lipe 'bestho bi gu ra 'ñu bi ma. Ne de má 'ñu bi nthēui 'nara 'ñohø mrá me Etiopía. Nú'á mrá eunuco, ne mi gue'a 'namrá dąnga mfats'i nú'a ra 'behña mrá ndą nuni Etiopía ne mrá thuhu ra Candace. Nura 'ñohø'a go gue'a mrá me'sboja de ja rá ts'utbi nú'a ra 'behña mrá ndą. Y nu'á xqui mengui xqui xocambeni Ajuą nuni Jerusale.

²⁸ Ne ya mri menga pa ja rá hai ne mri zi rá carro mri gut'a ya fani. Nuni ja mi huhni mi he'ta ra Maça T'ofu nú'a bi 'yofu ra badi Isaía. ²⁹ Nepu ra Maça Ndąhi bi 'ñemba ra cu Lipe:

—Rí ma ua tsu nuna carro xa mani ne rí meui.

³⁰ Nepu nura cu Lipe bi nest'ihi bi ma bá tsu nú'a ra carro, ne bi 'yøde nú'a ra 'ñohø mi he'tua rá t'ofu ra badi Isaía, ne bi 'ñembabi:

—¿Ha gue guí pađi te rí bõnga nú'u ya noya guí he'ti?

³¹ Nepu nu'á bi dadi ne bi 'ñena:

—¿Hanja da za ga pađi te rí bõni 'bu hinto da 'ñutcagui?

Ne bi 'ñemba ra cu Lipe:

—Bá pøxa ja ra carro ne bá e ga huhui.

³² Y nú'a ra xeni de ra Maça T'ofu mi he'ti'a nu habu ena njaua:

Nú'á bi ts'its'i nja ngu 'nara zi deti pa da tho; ne 'besthó himbi xoxa rá ne nja ngu 'nara zi deti bi 'begui pa da t'axi.

³³ Mri 'ñienda ya ja'i, ne hinto bi ñani;

ha nú'u yá ja'i xi bi nts'o'mui, ne bi thącua rá te de guecua ja ra ximhai. Njabu mąnga ra Maça T'ofu.

³⁴ Nepu nú'a ra me Etiopía bi 'ñembabi ra cu Lipe:

—Dí bante'i guí xicagui de nú'a rá 'mehni Ajuą, ¿ha gue mi ma de gues'e'a, o mi ma de ma'na ra ja'i?

³⁵ Nepu nura cu Lipe bi mudi bi ña, ne bi xipabi gatho ra hoga nt'ode de ma zi Hmuhų ra Jesu desde habu mi he'ta ra me Etiopía go gue'a 'nara xeni de ra Maça T'ofu nú'a xqui 'yofu ra badi Isaía. ³⁶ Nepu de mi

'yo'u ja ra 'ñiu bi zonga habu mi ja 'nara mothe, ha bi 'ñenga nú'a ra me Etiopía:

—Jani 'nara zi mothe po ra dehe. ¿Ha hinda za ja ga nxisteheni?

³⁷Ha nura cu Lipe bi 'ñembabi:

—'Bu xi guí camfri con gatho ri mfeni da za, hanja hina.

Nura me Etiopía bi 'ñena:

—Haha, dí camfri gue ra Jesucristo go gue'a rá T'u Ajuá.

³⁸Nu'bú nu'á bi 'bepa rá 'bego bi 'ba'ma ra carro, nepu bi gai ri yoho'u, ne bi yut'a mbo ra dehe. Nepu ra cu Lipe bi xi'tsa nú'a ra cu me Etiopía. ³⁹Y nu mi bəxa ra cu Lipe de ja ra dehe, bi 'metho ngue'a rá Maca Nđahi Ajuá bi zits'i. Nepu nura cu me Etiopía ya himbi yopa hyanda ra cu Lipe ma'na'qui. Y ya mri seche'a bi sigui bi ne rá 'ñiu co ndunthi ra johya mi pe'tsi. ⁴⁰Nepu nura cu Lipe bi zonga nuni Asoto, ne de mi 'rani de guehni bi mudi bi mąnga ra hoga nt'ode asta bi zonga nuni Cesarea.

9

*Ra Saulo bi gamfri ra Zidada Jesu
(Hch. 22:6-16; 26:12-18)*

¹Ha nuya pa'u ra Saulo mi hu'tsa ya gamfri da hyo, ne bi ma bá nu ra dąnga ndą gá macja. ²Bi ma bá a nsequi pa da ma nuni ja yá nija ya xodyo nuni Ndamasco pa da gu nú'u ri demba rá jamfri ra Zidada Jesu, gue dra 'behña gue dra 'ñohø, ne dua tsi pa Jerusale da got'a fadi. ³Ne de mri ne ra 'ñiu ya mi ma da zonga Ndamasco, mi dąmfri bi got'atho 'nara ñot'i asta mi huexqui nú'a ra hyats'i mri 'ñehe de mahets'i. ⁴Nepu ra ora'a 'bestho bi dagui ma'memfo ja ra hai. Ne bi 'yøde 'nara noya mi ena:

—Saulo, Saulo, ¿hanja guí hongagai pa gui 'yøtca ra nts'o'mui?

⁵Nu'bú ra Saulo bi dądi ne bi 'ñena:

—¿To'o'i, zi Hmu?

Nu'á bi dądi ne bi 'ñena:

—Nuga go gueque drá Jesu. Ha nu'i guí hongui pa gui 'yøtcagui ra nts'o'mui ngue'a guí honi pa gui 'yø'tua ra nts'o'mui nú'u to'o xa gamfrigui. Pe nu'i go grí 'ñunse, guí nja ngu nú'a ø'ta ra ndąmfri ora tica ra nsumboi.

⁶Y ra Saulo asta mri huat'i co ra ntsu ne bi 'ñena:

—Ma zi Hmu'i, ¿te rá 'be guí ne ga ø'te-bya?

Nu'bú ra Zidada bi 'ñembabi:

—Nangui ne rí ma ja ra hnini, nuni ja guehni ma da si'a'i nú'a rí 'ñep'a'gui 'yø't'e.

⁷Y nú'u ya 'ñohø mri 'ñoui ra Saulo xi bi ntsu ngue'a nu'ú xqui 'yøde nehe nú'a ra noya pe hinxqui hyandi ua to'o mi 'bahni. ⁸Nepu nura Saulo bi nangui de ja ra hai, ne xi mri zøthma yá da pe himbi za bi hyandi. Hangue bri juhni bi ts'its'i pa asta ja ra hnini Ndamasco. ⁹Y nuni ja bá 'buhni hñu pa ne himi handi. Y nú'u hñu pa ni ts'u hinte bi zi.

¹⁰Nuni Ndamasco mi 'buhni 'nara gamfri mrá thuhu ra Ananía, y nura Zidada Jesu bi zofo ngu dega t'i ne bi 'ñembabi:

—¿Nugue Ananía!

Nu'á bi dądi:

—¿Te'a, zi Hmu?

¹¹Ha nura Zidada bi 'ñembabi:

—Rí ma, ju nú'a ra 'ñiu rá thuhu ra Juá'ñu, ne thogui ja rá ngu ra Juda, ne ja gui 'ñanini ra Saulo nú'a ra me Tarso. Nu xcrí tsøni gui tsudi di ø't'a rá søcambeni. ¹²Nu'á ya stá xipabi ngu dega t'i gue ma da tsøni 'nara 'ñohø rá thuhu ra Ananía, ne da hñu'tsua yá 'ye pa da yopa hyandi.

¹³Nu mi 'yøde njabu ra cu Ananía bi dądi ne bi 'ñena:

—Zi Hmu, stá øde ndunthi de nú'a ra 'ñohø'a gue xi mi ø'tuabi ndunthi ra nts'o'mui ya cu nuni Jerusale. ¹⁴Ha xa umba nsequi ya ndą gá macja pa da za da gu gatho nú'u di xocambeni'i ri thuhu de guecua nehe.

¹⁵Nepu ra Zidada bi 'ñemba ra cu Ananía:

—Grí ma gui 'yø't'a nú'a dí xi'i, ngue'a go gue'a ra 'ñohø stá huahni pa da mepcagui ne da 'ñutua ma thuhu ya me Israel ne gatho nú'u hinyá me Israel ne nuyá nda'u, pa da badi'u to'ogui. ¹⁶Ne nuga go ma ga utuabi gatho nú'u ya ts'othogui pe'tsi da thogui po rá ngue ma thuhu.

¹⁷Nu'bú ra cu Ananía bi ma ne bi yut'a ja ra ngu habu mi 'bu ra Saulo. Ne bi hñu'tsua yá 'ye, ne bi 'ñembabi:

—Zi cu Saulo, ra Zidada Jesu nú'a to'o gá handa ja ra 'ñiu nú'a ngrí nehi pa guecua, go gue'a xa mencagui pa da yopa xo ri da ne gui hñanga ra Maca Nđahi.

¹⁸Ne 'bestho ra ora'a bi dagui nú'a te mi co'tua yá da, ne 'bestho bi yopa hyandi. Ne nu'á bi 'mai bi ma bá nxistehe. ¹⁹Ne bi ñuni,

nepu bi yopa nja rá ts'edi, ne bi 'muhni 'raya pa co ya gamfri nuni Ndamasco.

Ra Saulo bi mamba rá noya Ajuá ja ra hnini Ndamasco

²⁰Nepu 'bestho bi ma bá damajuani de ma zi Hmuhra ra Jesucristo ja yá nija ya xodyo, ne mi ma gue ra Jesu go gue'a rá T'u Ajuá. ²¹Y gatho nú'u to'o mi øde nú'a mi mañ'a xi mri 'yo ne mi eñ'u:

—¿Ha hingo guehni nuni xi mi ø'tua ra nts'o'mui nú'u to'o xøcambenibi rá thuhu ra Jesu nuni Jerusale? ¿Ha hingo guehni xqui 'ñehe da gũ nts'ahni ya gamfri pa da zi'tsua ya nda gá macja?

²²Pe nura cu Saulo ma'na mi jũ rá ts'edi pa da damajuani gue ra Jesu go gue'a ra Cristo rá 'mehni Ajuá ne xqui hñuts'i'a pa da e da nda. Y nuya xodyo himbi badi te da beni gatho nú'u mi 'buhni Ndamasco.

Ra Saulo bi c'ot'i de ja yá 'ye ya xodyo

²³Bi thogui ndunthi ya pa, nepu bi mudi bi mámbi ya xodyo pa da hyohma ra cu Saulo. ²⁴Pe nú'a ra cohi bi gohi'u, bi t'umba nt'øde ra cu Saulo gue nu'ú ma pa ra xuui mi su gatho ya gosthi de nú'a ra hnini'a pa xa thohma'a. ²⁵Pe nu mi badi ya cu njabu, bi 'yent'a ra cu Saulo ja 'nara danga 'bøts'e pa bri tonts'a dega xuui pa møte de ra jado nú'a mi cot'a ra hnini, pa bi za bi 'bat'i'a.

Nú'a ra pa bi zonga ra Saulo nuni Jerusale

²⁶Nu mi zonga ra cu Saulo Jerusale mi nehma'a da munts'iui ya gamfri, pe nu'ú mi tsu ngue'a himi camfri'u gue nu'á ya mi 'nara gamfri. ²⁷Pe nura cu Berhna bi zits'i pa habu mbi 'bu ya apostol, ne bi metuabi hanja xqui hyanda ra Zidada Jesu ja rá 'ñu ra cu Saulo, ne xqui ñaui. Ne bi metuabi'u gue nu'á ya xqui ña de rá thuhu ra Zidada Jesu co ndunthi ra ts'edi nuni Ndamasco. ²⁸Y njabu bi za bi 'mui co ya gamfri nuni Jerusale. ²⁹Nu'á himi tsu da ma de rá thuhu ra Zidada Jesu, ne mi ntsanoyau ya xodyo nú'u mi ñaca griego, ha nu'ú mi ecuabi da hyo'a. ³⁰Pe nu mi badi njabu ya cu bi zixa ra cu Saulo pa nuni Cesarea, nepu bi mehni'u pa Tarso.

³¹'Mefa gatho ya gamfri bi me'tsa 'nara hoga'mui nuni Judea ne Galilea ne Nsamaria, ne mi zedi yá jamfri, ne mi 'yo'u co ndunthi rá ntsu Ajuá, ne ma'na mri xu ya gamfri co rá mfats'i ra Maça Ndañi.

Ra Enea bi ñani

³²Ha nura apostol Pedro bi 'ño bi zonga gatho ya gamfri, ne bi ma bá c'a'tsa ya cu nú'u mi 'buhni Lida. ³³Ne ja bi zahni 'nara 'ñøhø rá thuhu ra Enea, ne ya mi ø't'a hñato jeya xqui 'menga ja ra mfdi ngue'a mi tsu 'nara hñeni nú'a nixi mi tsa da anga rá ndo'yo. ³⁴Nepu ra cu Pedro bi 'ñembabi:

—Enea, ra Zidada Jesucristo xa 'yøthe'i. Nangui juxa ri mfdi.

Nepu nu'á 'bestho bi nangui. ³⁵Y gatho ya mengu de guehni Lida ne ya me Sarón bi zogui yá ndaxjua jamfri ne bi gamfri ra Zidada Jesu co nú'a xqui hyandi'u.

Ra Dorca bi yopa nte de ra du

³⁶Nuni Jope mbi 'bu 'nara 'behña mrá gamfri nú'a mrá thuhu ra Tabita, dega griego t'emi ra Dorca. Nú'a nzantho mi ø't'a ndunthi ra hñoja'i ne mi faxa ya hyoya.

³⁷Ha nuya pa'u bi zu 'nara hñeni ne bi du. Nepu bi sati ngu myá nza'i'u ne bá 'begui ja 'nara tøngu. ³⁸Pe de guehni Jope mi guetbu pa ja ra hnini Lida, ne nuya gamfri de guehni xqui 'yøde gue ja mbi 'buhni ra cu Pedro nuni Lida, hangue bi 'behna yoho ya 'mehni pa dua tsi ne da 'ñemi:

—Dí bante'ihe ga maha 'bestho pa Jope.

³⁹Nepu nura cu Pedro 'bestho bi meui'u. Ne nu mi zøni bi ts'its'i pa ja ra tøngu habu xqui munts'a ndunthi ya viuda mi zoni. Ne bi t'utuabi ra cu Pedro nuya pahni ne ma'ra ya he xqui hyoca ra nju Dorca nú'bu mi te'a. ⁴⁰Nu'bu ra cu Pedro bi 'bepi da bonga pa thi gatho nú'u mi 'buhni, ne nu'á bi ndandiñahmu ne bi 'yapabi Ajuá. Nepu bi zofo nú'a xqui du ne bi 'ñembabi:

—Tabita, nangui.

Ne nu'á 'bestho bi zøt'a yá da, ne nu mi hyanda ra cu Pedro bi nangui bi hñudi'a.

⁴¹Ha nura cu Pedro bi mipa 'nará 'ye ne bi 'ba'mi. Nepu bi zohna ya viuda ne ma'ra ya gamfri pa bi 'ñutuabi gue ya xqui yopa nte. ⁴²Y gatho de guehni Jope bi nt'øde de nú'a xqui nja, ne ndunthi to'o bi gamfri ra Zidada Jesu. ⁴³Ha nura cu Pedro bi gohi ndunthi ya pa de guehni Jope ja rá ngu ra cu nú'a rá thuhu ra Simu dexifri.

10

Ra apostol Pedro ne ra Cornelio

¹Mi 'bu 'nara 'ñøhø nuni Cesarea mrá thuhu ra Neyo nú'a mrá me Italia ne himrá

xodyo, nehe go mrá ndá de nú'u ya soldado myá mengu rá hai'a. ²Nú'á xi mrá hoj'a'i ne xi mi tsu Ajuá, ne gatho nú'u ya mengu rá ngu. Ne mi øt'a ndunthi ra hño ngue'a mi faxa ya xodyo nú'u xi myá hyoya. Ne nzantho mi xocambeni Ajuá. ³Nepu 'nara pa ngu mi nzanga hñu nde bi hyanda 'nará enxé Ajuá ngu dega t'i, bi yut'a habu mi 'bui'a ne bi 'ñembabi:

—¡Neyo!

⁴Nu mi hyandi xi bi nu'ti ne xi bi ntsu, ne bi 'ñena:

—¿Te'a, zi Hmu?

Nura enxé bi 'ñembi:

—Nuri nt'adi xa 'yøde Ajuá ne nú'u ri mfats'i xcá 'yøt'e xa hyandi'a. ⁵Hangue nubya pèhna 'raya 'mehni pa ja ra hnini Jope pa dua tsi ra Simu nú'a thú'mbabi nehe ra Pedro. ⁶Nú'á bí 'bui ja rá ngu ma'na ra Simu nú'a ra dexifri, 'bui guetbu ja rá hyo ra ndehe. Y nú'a ra Pedro go gue'a ma da xi'a'i te rí 'ñep'a'i gui 'yøt'e.

⁷Nu mi ma ra enxé nú'a mi ñaiu ra Neyo, bi zohna yoho yá 'bego ne 'namrá nzai soldado nú'a mi xocambeni Ajuá nehe. ⁸Go gue'u bi xipabi te 'be'a bi nja, ne bi mehni pa ra hnini Jope.

⁹Ha nurá hyax'a de mi 'yo yá 'ñu'u y ya mi ma da zonga ja ra hnini Jope, nu'bú nura ora'a ra cu Pedro bi bøxa ja 'nara tøngu pa da 'yapabi Ajuá nuni ja ra hnini Jope, y mi ngu nde ma pa nura ora'a. ¹⁰Y xi mi tsu 'nara thuhu y ya xa nehma xa ñuhma, pe ja mi thocuabi te da zi. Y nú'a ra ora'a bi hyanda 'nara nt'udi ngu dega t'i. ¹¹Ne bi hyandi bi xogui mahets'i ne bá ja'ma pa ja ra hai 'ñena 'nara danga dutu mi thu'tsa gatho goho yá ñani. ¹²Y ja nú'a ra dutu'a mbra cuni gatho ya mbo'oni ne gatho ya zu'ue nú'u ja goho yá ua, ne ya qu'eña ne ya ts'int'su. ¹³Nepu bi 'yøde 'nara noya bi 'ñena:

—Pedro, ju nuyá ya mbo'oni ne ya zu'ue ne hyo pa gui tsi.

¹⁴Nu'bú nura cu Pedro bi dadi ne bi 'ñena:

—Hina, zi Hmu, ngue'a hinhya'mu stá tsi nú'a xá nts'o ne hingui t'axi.

¹⁵Ne nú'a ra noya'a bi 'ñemba ma'na'qui:

—Oguí embi xá nts'o nú'a xa xuca Ajuá ne xá nt'axi.

¹⁶Bi njabu hñu'qui, nepu bi bøxa ma'na'qui pa mahets'i nú'a ra dutu. ¹⁷Ha nura cu Pedro mi 'buhni mi 'yo rá mfeni ne mi

ne da badi te mri bønga nú'a ngu ra t'i xqui hyandi. Nura ora'a bi zøhø yá 'mehni ra Neyo ja ra gosthi, xqui 'ño xqui 'ñani habu mi ja rá ngu ra Simu dexifri. ¹⁸Ha nu mi zøni ja nú'a ra ngu'a bi 'ñani ua ja mi 'buhni ra Simu nú'a xqui thú'mbabi nehe ra Pedro. ¹⁹Pe nura cu Pedro tobya mi oda rá mfeni nú'a ngu ra t'i xqui hyandi, ne ra Maça Ndáhi bi 'ñembi:

—Bi zø hñu ya 'ñøhø hoñ'a'i. ²⁰Bai çai rí meui'u. Ne ote xqui ma gui tsu, ngue'a go stá penca'u.

²¹Nepu ra cu Pedro bi gai habu mi 'ba nú'u yá 'mehni ra Neyo, ne bi 'ñembi:

—Nuga go gueque guí honjã. ¿Te xqui 'beñ'ahú?

²²Nu'á bi dadi ne bi 'ñena:

—Xpá mencahe ma ndá gá soldadohe ra Neyo, 'nara hoga 'ñøhø xi tsu Ajuá, ne gatho ya xodyo ñamahño de gue'a. Y 'nará enxé Ajuá bi xipi gue mahyoni da mehni to'o da e da zix'a'i pa gui ma ja rá ngu'a, pa da 'yøde nú'a ma gui xipabi.

²³Nepu ra cu Pedro bi umba ntsaya'u habu mi 'bui'a, ne ja bi 'ñoxini'u con gue'a nú'a ra xuui'a. Ha nurá hyax'a ra cu Pedro bi ma con gue'u ne bi me ma'ra ya cu nú'u mi 'buhni Jope.

²⁴Y rá hyax'a bi zøñ'u nuni Cesarea habu mi 'bu ra Neyo mi tømí, ne xqui zohna gatho nú'u ja te myá njai, ne nú'u xi myá hmadí'a. ²⁵De mi zonga ra cu Pedro ja rá ngu ra Neyo, nu'á bi bøni pa da dadi, ne bi ndandiñahmu ja yá ua'a. ²⁶Pe nura cu Pedro bi 'ba'mi ne bi 'ñembabi:

—'Bai, ngue'a nequi 'nadrá 'ñøhø nehe ngu'atho.

²⁷Y de mi ña'u bi yut'a ri yoho mbo ra ngu, ne mi 'buhni ndunthi ya ja'i xqui munts'i.

²⁸Nepu ra cu Pedro bi 'ñembabi'u:

—Nu'ahú guí pahú gue núje dyá xodyohe hingui tsa ga nthantshe co nú'ahú hingyá xodyohú, y nixi tsa ga cathe ja ri nguñu, ngue'a 'rama'na'ño ma jamfrihú. Pe Ajuá xa xicagui gue hinga embabi xá nts'o o hingui t'axi ni 'nara ja'i. ²⁹Hangue ngu mi xicagui ya 'mehni gue ga eheua, 'bestho duá ehe nsinque te dá ma. Ne dí ne ga padi pa te uá tsigaguihú.

³⁰Nu'bú ra Neyo bi datuabi ne bi 'ñembi:

—Øt'a goho ma pa ngu ra zi orabya ndí 'bucua ja ma ngu stí ayuna ne ndí apabi Ajuá ngu ma nzai dega nde, ndá thamfri dá

handa 'nara 'ñøhø mi he 'raya dutu asta mi huexqui. ³¹ Ne bi 'ñengagui: “Neyo, Ajuá xa 'yøt'a'i ri t'adi ne xa hyanda nú'a xcá 'yøt'ua ya hyoya xcá fats'i. ³² Pehna pa ja ra hnini Jope to'o ma dua tsi ra Simu nú'a xa thu'mbabi nehe ra Pedro. Nu'á bí 'bú ja rá ngu ma'na ra Simu ra dexifri nú'a bí 'bú guetbú ja rá hyo ra ndehe. Y nu sta zø'a ma guí ñaui pa da zo'a'i,” njabú bi 'ñengagui. ³³ Hangue 'bestho dá pempø to'o bá hoñ'a'i, ne xá hño'a xcá ehe. Y nubýá dí 'buheua gatho ja rá thandi Ajuá, ne dí ne ga øhe gatho nú'a xa xi'a'i pa gui xicje.

Ra apostol Pedro bi mamba rá noya Ajuá ja rá ngu ra Cornelio

³⁴ Hangue nura cu Pedro bi mudi bi ña ne bi 'ñena:

—Nubýá ha, stá paði gue xi majuani Ajuá hingui huahna ya ja'i 'ra co ma'ra. ³⁵ Ngue'a nu'á ri maði gatho nú'u to'o 'yo ja rá ntsu'a ne øt'a nú'a xá hño, masque haburaza dya mengu. ³⁶ Ajuá bi zocje núje dyá me Israelhe pa dá mádihe con gue'a po ra Zidada Jesucristo nú'a to'o ma Hmuhú drí gathohú. ³⁷ Ngu guí pasehú nú'a bi nja nuni ja ma haihe núje dyá xodyohe, ra Xuua bi 'yøt'a ra sistehe, 'mefa ma zi Hmuhú ra Jesu bi futa rá 'befi nuni Galilea ne bi 'ño gatho ja ra hai Judea. ³⁸ Ne guí pasehú gue Ajuá bi umba ra Maca Ndahi ra Jesu nú'a mrá me Nasare pa bi umba ra ts'edi. Nú'á bi 'ño bi 'yøt'a ra hño, ne bi 'yøthe gatho nú'u mi hñeni ne mi pe'tsa ya ts'ondahi. Ra Zidada Jesu mi øt'a njabu ngue'a Ajuá mi 'bui con gue'a. ³⁹ Y nuje go drí damajuanihe gatho nú'a bi 'yøt'a ra Zidada Jesu nuni ja ya t'uca hnini Judea ne ja ra danga hnini Jerusalem. Y 'mefa nu'á bi ts'uta ja 'nara pont'i asta himbi tho. ⁴⁰ Pe Ajuá bi 'yøt'e pa rá hñupa bi yopa nte, ne bi 'yøt'e pa bi hñecanja'i pa dá hanthe ma'na'qui. ⁴¹ Pe hingo gatho ya ja'i bi yopa hyant'a, hñseguihe dá hanthe, ngue'a Ajuá xqui huancahe desde rá mudi pa ga dahe majuani de gue'a gue nu'á bi yopa nte ma'na'qui de ja ra du. Y nu de ya xqui yopa nte de ja ra du, dá yopa ñuñhe ne dá ntsithehe con gue'a. ⁴² Nepø nu'á bi 'bepcahe ga zofohe ya ja'i ne ga dahe majuani gue Ajuá go xa hñuts'i'a pa da hña'mba nguenda nú'u te, ne nú'u xa du. ⁴³ Nehe gatho yá 'mehni Ajuá mi 'bui desde rá mudi bi damajuani de ra Zidada Jesu gue

nu'á to'o da gamfribi rá thuhu dra pumbabi yá ts'oqui.

Bi hñanga ra Maca Ndahi nú'u hingyá xodyo

⁴⁴ Ha de mi mंगा ra cu Pedro nuya ya noyaya, bá cai ra Maca Ndahi ne bi yut'a ja yá coraso gatho nú'u to'o mi øde nú'a mi mंगा ra cu Pedro. ⁴⁵ Ha nú'u ya xodyo myá gamfri nú'u bá 'ñoui ra cu Pedro, xi bi 'yø ngue'a xqui hñanga ra Maca Ndahi nehe nú'u himyá xodyo. ⁴⁶ Ngue'a bi 'yøde mi ña nehe de ma'ra ya hñaqui nú'u himi paði, ne mri xøcambeni'u Ajuá. ⁴⁷ Nepø nura cu Pedro bi 'ñena:

—¿To'o ja da hñacuabi da nxistehe núyu to'o xa hñanga ra Maca Ndahi ngu stá hñhú?

⁴⁸ Nu'bú ra cu Pedro bi 'bepabi'u da nxistehe de rá thuhu ra Zidada Jesucristo. Nepø nu'á bi bantebi ra cu Pedro gue da gohi con gue'u ma'ra ya pa.

11

Ra apostol Pedro bi xipa ya gamfri me Jerusale de rá ts'edi Ajuá

¹ Bi 'yøde nú'u ya apostol ne ma'ra ya gamfri mbi 'bú Judea gue ne nú'u himyá xodyo ya xqui hñanga rá noya Ajuá. ² Ne mi menga ra cu Pedro pa Jerusale, ja bá nuuini nú'u yá mixodyoui ya myá gamfri pe mri denbatho yá nzai ya xodyo. Nú'á bi zui ra cu Pedro, ³ ne bi 'ñembabi:

—¿Hanja xcá cøt'a ja yá ngu nú'u ya 'ñøhø hingyá xodyo ne xcá ñuni con gue'u?

⁴ Nu'bú ra cu Pedro bi metuabi gatho nú'a xqui nja desde ra mudi ne bi 'ñembabi'u:

—Nuga ndí 'buhni ndí apabi Ajuá ja ra hnini Jope, ne dá handa 'nara nt'udi ngu dega t'i. Bá ja'mi de mahets'i 'ñena 'nara danga dutu mi thu'tsa gatho goho yá ñani, ne bi zøhø habú ndí 'bái. ⁶ Ne dá handa xá hño te mi cuni, dá handi mi cø gatho ya mbo'oni ne gatho ya zu'ue nú'u ja goho yá ua, ne ya qu'eña ne ya ts'int's'u. ⁷ Ne dá øde 'nara noya bi 'ñengagui: “Pedro, ju nuyú ya mbo'oni ne ya zu'ue, ne hyo pa gui tsi.” ⁸ Ne dá embabi: “Hina, zi Hmu, ngue'a hinhya'mu stá tsi nú'a dá nts'o ne hingui t'axi.” ⁹ Nepø nú'a ra noya de mahets'i bi yopa ña ne bi 'ñengagui: “Oguí embabi xá nts'o nú'a xa xuca Ajuá ne xá nt'axi.” ¹⁰ Bi njabu hñu'qui, nepø bi njuts'i pa mahets'i

nú'a ra dutu. ¹¹Ha nú'a ra ora'a bi zøhø ja ra ngu habu ndí 'bui hñu ya 'ñøhø xqui 'behni de Cesarea pa da zixcagui. ¹²Y nura Maça Ndahi bi 'ñengagui ga me'be'u, masque himyá xodyo. Nehe dá me'be nú'u má 'rato ya cu, ne dá tsoñhe dá cathe ja rá ngu nú'a to'o xqui mehna ya 'mehni da zixcagui. ¹³Nura 'ñøhø'a bi xicje hanja xqui hyandua 'nará enxé Ajuá de guehni ja rá ngu gue nú'a bi 'ñembabi 'na: "Pehna 'raya 'mehni pa ja ra hnini Jope pa dua tsi ra Simu nú'a xa thu'mbabi nehe ra Pedro. ¹⁴Nu'á go da xi'a'i hanja da za gui mpøhø ne gatho ya mengu ri ngu." ¹⁵Ha nu ndá fudi dá ña, bi hñani'u ra Maça Ndahi mahyegui ngu dá hañhe ra mudi nehe. ¹⁶Ra ora'a dá beni de nú'a xqui manga ma zi Hmuhu nú'bu bi 'ñena: "Ra Xuua mi xi'tsate co ra dehe, pe nu'ahú ma gui nxistehéu co ra Maça Ndahi." ¹⁷'Bu Ajuá njabu rá paha xa umbabi'u ra Maça Ndahi ngu bi 'racaguihu núju dí camfrihu ma zi Hmuhu ra Jesucristo, to'ouguiga pa go ga hācua rá 'befi Ajuá.

¹⁸Ha nu mi 'yøde njabu nú'u ya cu mi 'buhni Jerusale, ya bi go'tatho yá ne, ne bi nsunda Ajuá bi 'ñena:

—¡Njabu rá paha Ajuá gue da ñobri nehe nú'u hingyá xodyo pa da me'tsa ra te pa nzantho ngu nú'a dí pe'tshu nehe!

Ya gamfri me Antioquia

¹⁹Desde bi tho ra cu Teba, bi mudi bi t'utsa nú'u ma'ra ya gamfri. Hangue nu 'ra de gue'u bi 'bat'i gá ma Fenicia, ha nu ma'ra Chipre, ha nu ma'ra Antioquia. Y nu habu gá ma'u bá zo yá mixodyoui de rá noya Ajuá, hinto ma'ra bá zofo. ²⁰Pe mi 'bu 'raya cu myá me Chipre ne nu ma'ra myá me Cirene, nú'u bi zønga ja ra hnini Antioquia, y bi zofo nehe nú'u ya ja'i himyá xodyo de ra hoga nt'øde de ra Zidada Jesu. ²¹Ajuá bi umba ra ts'edi'u ne bi mats'i, ne ndunthi ya ja'i bi hye'u yá ndaxjua jamfri ne bi gamfri ra Zidada Jesu.

²²Ne mi badi ya gamfri nú'u mi 'buhni Jerusale de nú'a mbi ja de guehni Antioquia, hangue nú'u bi mehna ra cu Berhna pa guehni. ²³Ne nu mi zøñ'a bi hyandua rá 'befi Ajuá, nu'bú nú'a bi badi gue Ajuá xqui japi'u, ne nu'á xi bi johya. Ne bi zofo gatho nú'u xqui gamfri de guehni gue xá hño da sigui da gamfri Ajuá co yá mfeni strá nt'axi ne da zedi yá jamfri. ²⁴Ngue'a nú'a

ra cu Berhna 'namrá hoga cu mi hampa rá ts'edi ra Maça Ndahi ne xi mi ja rá jamfri. Y ndunthi ya ja'i bi gamfri ra Zidada por gue'a.

²⁵Nepu ra cu Berhna bi ma pa Tarso pa da hyonga ra cu Saulo, ne de mi zudi bi zits'i bi meui pa Antioquia. ²⁶Ne ja bi 'muhni'u maxøgue 'na njeja, ne mri munts'i'u co ya gamfri, ne bi 'ñutuabi ndunthi ya ja'i de rá noya Ajuá. Y nuni Antioquia ja guehni bi mudi bi thu'mba ya gamfri gue dya cristiano ngue'a bi gamfri ma zi Hmuhu ra Jesucristo.

²⁷De nuya pa'u bi bonga 'rayá 'mehni Ajuá de guehni Jerusale pa bi ma Antioquia. ²⁸Ne 'na de gue'u mrá thuhu ra Agabo bi 'mai madetho de habu xqui munts'a ya cu ne bi ma gue xqui xipa ra Maça Ndahi gue mi ma da nja 'nara danga thuhu maxøgue rá nguni ra ximhai. Y ha bi njabu nú'u ya pa mrá ndá ra Claudio. ²⁹Nepu nuya gamfri de Antioquia bi beni gue da mempa 'nara mfats'i nú'u ma'ra ya gamfri mi 'bu nuni Judea, bi uni cada 'na de gue'u ngu nú'a mi tsupa yá ts'edi. ³⁰Y nú'a ra mfats'i bi un'u bi 'bempa nuya ndá de ra nija Judea, y go bi hñaxa ra cu Berhna co ra cu Saulo pa guehni.

12

Bri tho ra apostol Cobo, nepu ra apostol Pedro bri ju nts'ahni

¹Nuya pa'u ra ndá Erode bi mudi bi 'yø'tua ra nts'o'mui ya gamfri. ²Nú'a bi manda da thecua rá 'yuga ra apostol Cobo rá cu ra apostol Xuua. ³Ha nu mi hyandi'a gue ya xodyo mri ho njabu, nu'bú bi manda dra ju ra apostol Pedro nehe. Ne bri ju ja 'nará ngo ya xodyo de rá pa ra thuhme nsinque rá nzoi. ⁴Ha nu mri ju'a bi jot'a fadi ne bi t'ent'ua ja yá 'ye goho ya hmunts'a soldado pa da su'a, cada 'nara hmunts'i mi goho ya soldado. Ngue'a ra Erode mi beni gue de xa ua ra ngo de ra pascua xa pønga de ra fadi pa xa thohma ja yá thandi ya ja'i. ⁵Pe nu de mi ofadi ra cu Pedro ne mri su xá hño, nuya gamfri himi tsaya mi apabi Ajuá por gue'a con gatho yá jamfri.

Ra Zidada bi xocuabi ra apostol Pedro ra gosthi fadi

⁶Y nú'a ra xuui'a ante da manda ra Erode dua ts'i de ja ra fadi, ra cu Pedro mi aha de

guehni, y mi that'i co 'nara soldado ja rá 'ñsi ne ma'na ja rá ngaha, gatho ri hñu mi that'i co ya cadena, y nu ma'ra ya soldado mi 'bai ja ra gosthi fadi mri su ra cu Pedro pa hinda bñni. ⁷ Y masectho bi zòhò 'nará enxe Ajuá ne asta mri yot'a mbo ra fadi, y nura enxe bi ðani ra cu Pedro pa bi 'ya, ne bi 'ñembabi:

—Nxøni ðama nangui.

Y nura ora'á 'bestho bi xot'a ya cadena de ja yá 'ye ra cu Pedro. ⁸ Ha nura enxe bi 'ñembabi:

—Du'ta ri ngut'i ne ti'ta ri thiza.

Y nu'á 'bestho bi 'yot'a njabũ. Nepũ ra enxe bi 'ñembabi:

—Pat'a ri pat'i ne maha.

⁹ Nu'bu' ra cu Pedro bi bñni bi ðena ra enxe, nixi mi paði gue xi majuani xqui 'yot'a njabũ ra enxe ngue'a mi hu rá mu'i'a gue mi 'ui'thã. ¹⁰ Ne bi thogui'ũ habũ mi 'ba ya müdi soldado, nepũ bi thogui habũ mi 'ba rá ñiho ra hmunts'a soldado, ne 'bestho bi zonga ja ra ðanga gosthi dega bõja nú'a mi ja de thi ja ra 'ñu. Y nú'a ra gosthi'a bi xoguisse. Nepũ bi bñni'ũ pa ja ra 'ñu. Y de guehni bi 'ño 'na tui'ũ, nepũ 'bestho ra ora'á ra enxe bi 'uegue de ra cu Pedro. ¹¹ Nu'bu' ra cu Pedro ya bi gũ rá mfeni, ne bi 'ñense:

—Nubyá hã dí paði gue xi majuani Ajuá xpá mehni rá enxe pa bi ñangagui de yá 'ye ra Erode ne de gatho nú'ũ mi ne xa 'yotcagui ya xodyo.

¹² De mi beni njabũ ra cu Pedro bi gũ ra 'ñu bi ma pa ja rá ngu ra nju Maria nú'a rá nana ra cu Xuua, nú'a xqui thu'mbabi ra Marco nehe. Ne ja mi 'bũhni ndunthi ya gamfri mi apabi Ajuá por gue'a. ¹³ Nepũ nu'á bi gant'a ra gosthi, ne 'nara nxutsi mrá thuhu ra Rode bi ma ja ra gosthi pa da nu to'o mri gant'i. ¹⁴ Y nú'a ra nxutsi 'bestho bi batua rá noya gue go mi gue'a ra cu Pedro. Pe co ra johya mi pe'tsi himbi xocua ra gosthi. Bi nest'ihi bá xipabi nú'ũ ma'ra ya gamfri gue ya mi 'bahni ra cu Pedro ja ra gosthi. ¹⁵ Nepũ nu'á bi 'ñembabi:

—¡Xcá 'be ri mfeni!

Pe nu'á xi mi zedi gue go mi gue'a ra cu Pedro. Hangué nu'á bi 'ñembabi:

—Hingo gue'a, zai go di gue'a rá enxe Ajuá nú'a su'a.

¹⁶ Pe nura cu Pedro himi tsaya mi gant'a ra gosthi. Ne de mi xoca ra gosthi'ũ bi

hyandi gue go mi gue'a ra cu Pedro. Nepũ nu'á xi bi ntsu. ¹⁷ Pe ra cu Pedro mi utua ra seña co rá 'ye gue da go'ta yá ne, ne bi metuabi gue Ajuá xqui pønga ja ra fadi. Nepũ nu'á bi 'ñembabi'ũ:

—Xiphũ ra cu Cobo ne gatho ma'ra ya cu hanja bi za duá pønga ja ra fadi.

Y nu'á 'bestho bi ma de guehni pa ja ma'na ra hnini.

¹⁸ Y nurá hyax'a xi mi tu yá müi ya soldado y himi pa te da beni, ngue'a himi paði te xqui nja co ra cu Pedro. ¹⁹ Nepũ ra ndã Erode bi manda da yopa thoni'a, pe himbi za bi ts'edi. Hangué nura ndã Erode bi xucua ra uenda nú'ũ ya nsufadi, nepũ bi manda da tho'ũ. Nepũ nu'á bi bønga de guehni Judea, bi ma bá 'bũ ja ra hnini Cesarea.

Ra ndã Erode bi du

²⁰ Ra ndã Erode xi mri utsa ya me Tiro ne ya me Sidó. Pe nuya mengu de guehni bi go 'nara cohi pa da ma da c'a'tsa ra Erode, pe 'met'o bi gu'tuabi ra Blasto nú'a mi supa rá hudi, pa nú'á da zofu ra Erode pa da za da ñãui'ũ, pa njabũ da bantebi gue ya hinda ntuhni'a con gue'ũ. Bi 'yot'e njabũ ngue'a ra Erode mi ja rá nsu pa da umba nsequi ya me Sidó ne ya me Tiro da ts'ocui te da zi'ũ ja yá hai. ²¹ Hangué 'nara pa ra Erode bi zohna ya me Tiro ne Sidó, y nú'a ra pa'a xqui nhye dega ndã, bi hñudi ja ra hudi habũ mi ja ra ts'utbi ne bi müdi bi zofu'ũ. ²² Nepũ nú'ũ ja ja'i xqui munts'ni xi mi thø ya hmafi mi ena:

—¡Núni dí øhũ ñã, go 'nara zidada, hingrá ja'!

²³ Nura ora'á 'nará enxe Ajuá bi japi bi hñenga ra Erode ngue'a hinxqui umba rá nsu Ajuá pa da ñã njabũ, ngue'a nu'á xqui guse ra ts'edi. Hangué ra Erode bi za 'nara ts'ohñeni nú'a bi yu 'raya zu'ue mbo rá müi, ne 'bestho bi du.

²⁴ Ha nuya pa'ũ bi 'ño bi ntanga rá noya Ajuá haburaza ya hnini.

²⁵ De mi ua yá 'befi ra cu Berhna co ra cu Saulo nuni Jerusalem bi bñni pa bi menga Antioquia, ne bá 'ñoui ra cu Xuua nú'a xqui thu'mbabi nehe ra Marco.

13

Ra apostol Berhna ne ra apostol Saulo bi müdi bi 'ño bi mamba rá noya Ajuá

¹ Mbi 'bũ ja ra nija nuni Antioquia 'rayá 'mehni Ajuá ne 'raya xahnate, ra cu Berhna

ne ra cu Simu nú'a xqui thu'mbabi nehe ra Negro, ne ra cu Lucio nú'a mrá me Cirene, ne ra cu Saulo, ne ra cu Manaén nú'a bi teui mahyegui ra ndá Erode. ²Nara pa xqui munts'i mi xocambeni Ajuá ne xqui ayuna. Nepu ra Maca Ndáhi bi 'ñembabi'u:

—Uegaguihu ra Berhna ne ra Saulo pa da me nú'a ra 'befi stá umbi.

³Nu'bú ya cu bi ayuna ne bi 'yapa Ajuá po ra cu Berhna ne ra cu Saulo, ne bi hñu'tsua yá 'ye'u, nepu bi 'ñehui'u.

Ya apostol bi mamba rá noya Ajuá nuni Chipre

⁴Nu'bú ra cu Berhna ne ra cu Saulo xqui mehna ra Maca Ndáhi da me rá 'befi Ajuá ne bi zits'i pa bi ma ja ra hnini Seleucia, ne de guehni bi ma co ra motsa bi 'raxa ja ra ndehe pa bi ma ja 'nara zi hai rá thuhu Chipre bí o madetho de ja ra ndehe. ⁵Nu mi zanga de guehni ja ra hnini Salamina ja rá hyo ra ndehe bi mudi bi mamba rá noya Ajuá mbo ja yá nija yá mixodyoui. Ne mi 'ñoui'u ra cu Xuua mi faste nehe. ⁶Y de ya xqui 'ranga gatho maxøgue ra hai de Chipre bi za ma'na ra zi t'uca hnini mrá thuhu Pafos ja rá hyo ra ndehe. Ne de guehni bi nthéui 'nara xodyo mrá thuhu ra Barjesu mrá 'ñete ne mi 'ñet'a badi de Ajuá. ⁷Nú'á nzantho mri 'ñoui ra ndá Sergio Paulo nú'a xi mrá nimfeni. Nepu nú'a ra ndá bi zohna ra cu Berhna ne ra cu Saulo ngue'a mi ne da 'yøtua rá noya Ajuá. ⁸Ne nú'a ra 'ñete'a mi t'embí nehe ra Elima rí bõni da 'ñena 'ñete, nú'á bi nø'tua ra cu Berhna ne ra cu Saulo, ne mi ne da hñacuahma ra ndá pa hinda gamfribi nú'a mi udi'u. ⁹Nu'bú ra cu Saulo nú'a xa thu'mbi nehe ra Paulo, mi hampa rá ts'edi ra Maca Ndáhi ne xi bi nø'ta nú'a ra 'ñete, ¹⁰ne bi 'ñembabi:

—Nu'i 'nagrá 'yu'tate ne 'nagrá c'uamba, rá t'u'i ra ts'ondáhi grí utsa gatho nú'a xá hño! ¿Hanja xi guí ts'ocua yá mfeni nú'u ne da gamfri Ajuá? ¹¹Nubyá Ajuá ma da castiga'i. Ma gui ngoda pa ndunthi ya pa, nixi da za gui hyanda ra hyandi.

'Bestho ra ora'a bi go'mba yá da 'nara 'bexuui, himbi za bi hyandi. Nepu mi honi to'o da guhni ngue'a ya himi tsa da hyandi. ¹²Nu'bú nú'a ra ndá nu mi hyanda nú'a bi nja, bi gamfri Ajuá ngue'a xi bi ho nú'a bi 'yøde de ra Zidada.

Ra apostol Pablo ne ra apostol Berhna bi 'ño ja ra hnini Antioquia de Pisidia

¹³Ra cu Pablo co nú'u ma'ra mi 'ñoui bi gu ra motsa de guehni Pafos pa bi 'raxa ja ra ndehe pa bi ma ja ra hnini Perge de ja ra hai Panfilia. Pe nura cu Xuua bi 'uegue de gue'u, bi menga pa Jerusale. ¹⁴Nepu de guehni Perge bi gu yá 'ñui bi ma'u pa ja ra hnini Antioquia nú'a bí ja ja ra hai Pisidia, ne bi 'muhni 'raya pa. Ne nú'a ra pa dega tsaya bi yut'a ja yá nija yá mixodyoui ne bi hñudini'u. ¹⁵Nepu de mi uadi bi the'ta ra Maca T'ofu nú'a xa 'yofo ra Moise ne nú'u xa 'yofo ma'ra yá 'mehni Ajuá, nu'bú ya ndá de ra nija bi zohna ra cu Pablo ne ra cu Berhna, ne bi 'ñembabi:

—Zi cuhu, 'bu guí ne te gui xiphu ya ja'i pa gui zofohu, da za gui xiphuuya.

¹⁶Nu'bú ra cu Pablo bi 'mai ne bi 'ñu ra seña co rá 'ye pa hinto da ña ne bi 'ñembabi:

—Nú'ahu gyá me Israelhu, ne gatho'ihu guí tshu Ajuá, 'yøhu núna ma ga xi'ahu.

¹⁷Nu Ajuá nú'a rí xocambeni ma ja'ihu ya me Israel bi huahna nú'u ndu ma dadahu pa bi japi'u, ne bá nxandi nuni Egipto de mi 'buhni ngu myá nzøhø'u. Nepu Ajuá co rá danga ts'edi bá pøni'u de nú'a ra hai'a.

¹⁸Ne bi zetua yá nts'o'mui de guehni ja ra mbonthi ngu ñote njeya. ¹⁹Nepu Ajuá bi huata yoto ya hnini de nuni ja ra hai Canaán, pa go bi t'umba nú'u ndu ma dadahu pa ja bi 'muhni'u. ²⁰De guehni Ajuá bi hñuxa ya nzaya pa bi manda'u ngu goho nthebe made ya jeya, asta bi 'mui ra badi Samue pa bi sigui bi manda nehe'a. ²¹Nepu nu'ú bi 'yadi 'nayá ndá pa da ndá de gue'u. Y Ajuá bi umba ra Sau pa bi ndá ñote njeya, nú'a mrá t'u ra Cis, mi gue'a 'nara 'ñøhø desde yá t'u ra Benjami. ²²Y 'mefa Ajuá bi zica ra Sau dega ndá, pa go bi hñuxa ra Davi. Ne bi ma de gue'a bi 'ñena: “Nuni ra Davi rá t'u ra Isaí, guehni stá hopa rá 'mui, ne ma da 'yøtca gatho nú'a ma pahaga.” ²³Y de ja yá t'u ra Davi bá ehe ra Jesu. Y nú'a ra Jesu go gue'a xqui hñuxa Ajuá pa da pøhø ya ja'i de Israel ngue'a njabu xqui ñagui. ²⁴Ne ante da muta rá 'befi ra Jesu, nura Xuua mi zofo gatho ya ja'i de Israel gue da ñobri ne da nxistehe. ²⁵Ne de ya mi ma da ua rá 'befi ra Xuua bi 'ñena: “Nuga hingo gueque ngu guí beñhu gue go gueque nú'a xi guí tømhu. Pe 'mefa de gueque xa 'ñepu ma'na nú'a to'o ma'na ja ndunthi rá nsu de gueque, nú'a hindí 'ñepcagui nixi ga xo'tua yá thiza.”

²⁶ Zi cuhũ, nú'ahũ yá ja'i'ihũ ra Abrá, ne nú'ahũ guí tsuhũ Ajuá, pa gue'ahũ xpá 'behni nuna ra noya pa gui mpøhøhũ. ²⁷Nuya me Jerusale ne yá ndá'u himi padi'u to'o gue'a ra Jesu, y nixi mi tso yá mfeni'u te 'be'a mi ne da ma nú'u ya noya bi 'yofø maya'bu yá 'mehni Ajuá, masque mi he'ti'u nú'a ra pa dega tsaya. Hangue nu'á bi 'ye'mbi pa da hyo pa bi njabũ ngu nú'a xqui mangan maya'bu yá 'mehni Ajuá. ²⁸Ne masque hinhya'mũ bi zũtua 'nara ts'oqui xqui 'yøt'e'a pa xa za xa hyohma, pe nu'ú bi 'yapa ra Pilato pa da manda'a da tho. ²⁹Ne bi uadi bi 'yø'tuabi'u gathø ngu nú'a xqui 'yofø yá 'mehni Ajuá ja ra Maça T'ofø, nepũ bi ja'ma de ja ra pont'i pa bá t'agui. ³⁰Pe nu Ajuá bi japi bi yopa nte de ra du. ³¹Ne nú'u to'o xqui 'ñoui de Galilea pa Jerusale, go gue'u bi hyandi ndunthi ya pa 'mefa de xqui yopa nte. Ne nubyá go gue'u ri damajuani de gue'a ja ya ja'i.

³²Hangue nuje dí xi'ahe ra hoga noya gue Ajuá ya bi 'yøt'e nú'a xqui ña'tua ndu ma dadahũ. ³³Y nú'a xqui ña'tuabi'u go bi 'racjũ núju dyá batsihũ de ndu ma dadahũ, ngue'a bi japi da yopa nte ra Zidada Jesu de ja ra du, ngu xa nt'ofø ja rá ñoho ra Salmo ne ena njaua: "Nu'i go gue'e ma T'u'i, ne nubyá ri hnequi ja yá thandi ya ja'i gue go ri dadagui." ³⁴Ajuá xqui ma gue mi ma da japi da yopa nte de ra du, ne nurá ndo'yo'a hinda 'ya ja ra hai. Hangue bi mangan njaua ja ra Maça T'ofø: "Ga 'ra'ahũ gathø nú'u ya japi stí ña'tua ra Davi." ³⁵Nehe ja ma'na ra Salmo bi 'ñenga njaua ra Davi: "Stá padi gue nu'i hingui ma gui hopi da 'ya ma ndo'yo ja ra hai, ngue'a go ri hmaca 'begogui." ³⁶Xi majuani ra Davi bi 'yø'tua rá paha Ajuá de nú'u ya pa bi nte'a ne mi pepabi nuyá ja'i'a. Nepũ bi du ne bi t'agui, ha nurá ndo'yo bi 'ya ja ra hai ngu gathø nú'u ma'ra ndu ma dadahũ. ³⁷Pe nura Zidada Jesu himbi 'ya rá ndo'yo ja ra hai, ngue'a Ajuá bi japi bi yopa nte de ra du. ³⁸Hangue zi cuhũ, dá zo ri mfenihũ núna dí xi'a'ihũ, gue por gue'a da za gui tsuhũ ra pumbate de ri ts'oquihũ. ³⁹Nurá ley ra Moise himi tsa ja da ts'uhni ra pumbate, pe nubyá gathø nú'u to'o camfri ra Zidada Jesu, ya xra pumbabi yá ts'oqui. ⁴⁰Hangue nubyá jamasuhũ pa hinda za'ahũ nú'a xa mangan yá 'mehni Ajuá ne bi 'ñena njaua:

⁴¹Nú'ahũ guí øtbuhlathøhũ, 'yøhũ. Ma gui 'yøhũ nú'a ma ga øt'e co ma ts'edi, pe ma gui 'medihũ.

Ngue'a núga drá Ajuá ma ga øt'a 'nara dangá t'øt'e de nú'u ya pa gri 'buhũ, pe nu sta si'ahũ, hingui ma gui camfrihũ.

⁴²Y nu mi uadi bi mangan njabũ ra cu Pablo, bi bønga de ja yá nija ya xodyo mahyegui co nú'u mri 'ñoui. Y mi 'buhni 'ra himiyá xodyo, ne bi bantebi ra cu Pablo da gohi pa ma'na ra pa dega tsaya pa da yopa zofø'u ma'na'qui. ⁴³Ne mi ua ra hmunts'i ja ra nija, ndunthi ya xodyo ne ndunthi ma'ra ya ja'i nú'u xqui demba yá jamfri ya xodyo, bi gamfri nú'a bi xipabi ra cu Pablo ne ra cu Berhna, ne bi meui. Ne nu'ú bi xipi gue mahyoni da zedi yá jamfri ne da sigui da 'ma ja rá hñoja'i Ajuá.

⁴⁴Y rá hñøt'a ra pa dega tsaya bi munts'a maxøgue nú'a ra hnini'a pa da 'yøtua rá noya Ajuá. ⁴⁵Pe nu mi hyanda ya xodyo gue xi mi ndunthi ya ja'i, xi bi bø yá cue ngue'a mi ne da nsch'e'u, ne bi müdi bi ma gue nú'a mi mangan ra cu Pablo hinga majuani, ne bi ñama'ñu'u de gue'a. ⁴⁶Hangue nura cu Pablo ne ra cu Berhna mi ña con gathø ra ts'edi ne bi 'ñembi:

—Rá müdi dá xi'ahe rá noya Ajuá nú'ahũ gyá xodyohũ ngue'a mahyoni njabũ. Pe hingá ne gá camfrihũ, ne gui manselhũ gue hindí 'ñep'ahũ ra te pa nzantho. Hangue nubyá ma ga zoføhe nú'u hingyá xodyo. ⁴⁷Ngue'a njabũ bi 'bepcahe Ajuá bi 'ñenje: Stá hux'a'ihũ ngu 'nara ñot'i pa gui yo'tu-ahũ yá mfeni gathø ya ja'i, ne pa gui mañhũ ra noya dega pøhøte habarøza maxøgue de ra ximhai.

⁴⁸Nu mi 'yøde njabũ nú'u himiyá xodyo xi bi johya ne bi müdi bi mañ'u gue rá noya Ajuá xá hño, ne bi gamfri gathø nú'u xqui thahni pa da me'tsa ra te pa nzantho. ⁴⁹Ne bi müdi bi hmamba rá noya Ajuá maxøgue ja nú'a ra hai'a. ⁵⁰Pe nuya xodyo bi 'ñu'tiui ya ndá de ra hnini co ya 'behña nú'u xi ya 'yonija, pa da t'utsa ra cu Pablo ne ra cu Berhna, ne da juui de nú'a ra hnini'a. ⁵¹Nu'bú ra cu Pablo ne ra cu Berhna bi huat'a ra hai nú'a mi tu ja yá thiza, gue'a 'nara seña gue ya hinda ma da ñgui ya ja'i de guehni ne hinda ma da dadi de gue'u ngue'a nu'ú himbi ne bi gamfri Ajuá. Nepũ nu'ú bi ma pa ja ra hnini Iconio. ⁵²Pe nuya gamfri

xqui gohini xi mi johya'u ne mi hampa rá ts'edi ra Māca Ndahi.

14

Ra apostol Pablo ne ra apostol Berhna bi mamba rá noya Ajuā nuni Iconio

¹ Ra cu Pablo ne ra cu Berhna bi zonga ja ra hnini Iconio, nepu bi yut'a ja yá nija yá mixodyoui pa bi zofo ya ja'i de rá noya Ajuā co ndunthi ra ts'edi. Ne ndunthi de gue'u bi gamfri, ngu ya xodyo ngu nú'u himyá xodyo. ² Pe nú'u ya xodyo himbi ne bi gamfri bi 'yu'ta nú'u himyá xodyo pa da bengá ya ts'omfeni de nú'u ya cu. ³ Hangue ra cu Pablo co ra cu Berhna bi gohni ndunthi ya pa, ne himi tsu da mamba rá noya Ajuā ngue'a mi camfri gue Ajuā mi fats'i'u. Ne nu Ajuā mi umbabi'u ra ts'edi pa da 'yot'a ya nt'udi ne ya danga t'ot'e de ja yá thandi ya ja'i pa da gamfri'u gue nú'a mi mañ'u go gue'a majuaní. ⁴ Pe nuya mengu de guehni xqui hyegue, 'ra mri dena ya xodyo ha nu ma'ra mri dena ya apostol. ⁵ Nepu 'raya xodyo ne 'ra de nú'u himyá xodyo bi 'ñu'ti'u co ya nda de ra hnini pa da 'yot'ua ra nts'o'mui ya apostol ne da c'ahni co ya do. ⁶ Pe nura cu Pablo ne ra cu Berhna bi 'yode de nú'a mi ma da t'ot'ua'u, hangue bi 'bat'i ne bi ma pa ja ra hnini Listra ne Derbe, ya hnini de ja ra hai Licaonia. Ne bi thexa ja gatho nú'a ra hai'a. ⁷ Ne ja mi mambani rá noya Ajuā.

Ya me Listra bi c'ahna ra apostol Pablo co ya do

⁸ Nuni ja ra hnini Listra mi 'bu 'nara 'ñohó himi tsa da 'ño ngue'a desde mi 'mui ya mi njabu, ne hinhya'mu xqui 'ño, ha mi huhnitho. ⁹ Nura 'ñohó'a bi 'yode nú'a mi manganá ra cu Pablo. Nepu ra cu Pablo bi nu'ti ne bi badi gue mi ja rá jamfri pa da ñani. ¹⁰ Hangue nura cu Pablo bi 'ñembabi nts'edi:

—Bai manjuantho.

Y nura 'ñohó'a 'bestho ra ora'a bi 'yenga ra sagui bi 'mai ne bi 'ño. ¹¹ Nepu ndunthi ya ja'i de guehni bi hyanda nú'a xqui 'yot'a ra cu Pablo, ne bi manganá nts'edi de yá hñāqui de Licaonia bi 'ñena:

—Ma ajuāhu xa mpunga ja'i ne xúa 'ñehe pa ja ra ximhai, xiyu 'bahni!

¹² Hangue ra cu Berhna bi t'embabi gue go mi gue'a ra zidada Jupite, ha nura cu

Pablo ra zidada Mercurio ngue'a nú'a go gue'a mi ñā'a. Ngue'a mi gue'u yá thuhu yá ajuā ya me Licaonia. ¹³ Nepu nura macja bá tsi ya ndamfri ne bá ha ya thodri pa ja rá nija ra Jupite nú'a mi ja ja ra gosthi hnini, ne ja bi munts'ini co ndunthi ya ja'i pa da nsunda'u ya apostol, ne mi ne da hyopa ya ndamfri dega hñā'ti. ¹⁴ Pe nu mi badi njabu ya apostol bi danga yá dutu co ra dumui ngue'a hingo rí 'ñepi da t'ot'ua'bi'u njabu. Ne bi yut'a ja ra hmuntsja'i ne bi 'ñena njaua:

¹⁵ —¿Hanja guí othu njabu? Nuje dyá ja'ihe ngu'ahu. Nuje stá ehehe pa ga xi'ahe gue nuya c'oi grí nsundahu hinte ri muui, hangue mahyoni gui 'ueguehu de gue'u pa gui pepu Ajuā nú'a te, nú'a bi hyoca mahets'i ne ra ximhai ne gatho nú'a te ja. ¹⁶ Maya'bu nu'a mi hopta ya ja'i da 'yot'a gatho nú'a go mi beni'u. ¹⁷ Pe nzantho xa 'ñutuabi'u tengu rá 'mai'a ngue'a xa 'yot'ua'bi ya hño, ngue'a go gue'a pehna ra 'ye ne ya hoga sofo, ne 'racja te ga tsihu, ne hubga ma muihu pa ga johyahu.

¹⁸ Pe masque ra cu Pablo ne ra cu Berhna bi xipa ya ja'i njabu pa hinda hyopa ya ndamfri nú'a ma xa t'umbi'u dega hñā'ti, pe xmá hñei pa da hñācuabi'u.

¹⁹ Ra ora'a bi zohó 'raya xodyo xqui 'ñehe de ra hnini Antioquia ne Iconio. Nú'a bi 'yu'ta ya ja'i pa bi c'ahna ra cu Pablo co ya do. Nepu bi gut'i'u bi panga de ja ra hnini pa bá fote ngue'a mi hu yá mui'u gue ya xqui du. ²⁰ Y nu de ya xqui munts'a ya gamfri habu mi 'benga ra cu Pablo, nú'a ra ora'a bi 'mai ne bi yopa yut'a ja ra hnini. Nepu rá hyax'a bi meui ra cu Berhna pa ja ra hnini Derbe.

²¹ Ne ja bá mambani'u rá noya Ajuā nehe, ne ndunthi ya mengu de guehni bi gamfri. Nepu bi mengui pa bi ma Listra, ne bi 'ranga Iconio, nepu bi ma Antioquia. ²² De nú'u ya hnini'u bi japi da zedi yá jamfri nú'u ya gamfri mi 'buhni, bi xipi gue hinda 'uegue de yá jamfri, ne bi xipi gue mahyoni da zeta ya nt'utsate ne ya ts'othogui pa da hyandua rá nsunda Ajuā. ²³ Ne bi thahna 'raya cu pa da nda cada 'nara nija de nuya ya hnini habu xqui 'rani. Nepu bi 'yapabi Ajuā ne bi ayuna, ne nú'u to'o xqui thahni pa da nda bi 'yent'ua ja yá 'ye Ajuā nú'a to'o xqui gamfri'u.

Ra apostol Pablo ne ra apostol Berhna bi mengui pa ja ra hai Antioquia de Siria

²⁴Nepu bi thogui bi ma ja ra hai Pisidia ne bi zon'u ja ra hai Pamfilia. ²⁵Nepu nu'u bi mamba ra noya Ajuu ja ra hnini Perge, nepu de guehni bi ma'u ja ra hnini Atalia. ²⁶Ne de guehni bi gu'u ra motsa pa bi 'raxa ja ra ndehe pa bi menga Antioquia nuni habu xqui t'ent'ua ya 'ye Ajuu pa bi me nu'a ra 'befi xqui t'umbi'u ne ya bi uadi. ²⁷Ne nu mi zoni bi munts'a mahyegui con gatho ya gamfri ne bi xipabi'u gatho nu'a xqui 'yot'e co ra ts'edi Ajuu. Ne bi xipi gue Ajuu bi mats'i pa bi zofu nehe nu'u himya xodyo, ne bi xocua ya mfeni'u pa bi za bi gamfri'u ra Zidada Jesu nehe. ²⁸Nepu ra cu Pablo ne ra cu Berhna bi 'muhni ndunthi ya pa co ya gamfri de guehni.

15

Ya nda de ya gamfri bi munts'a Jerusale

¹De nu'u ya pa'u 'raya cu xqui 'nehe de ra hai Judea pa ja ra hnini Antioquia bi mudu bi xipa gatho ya cu gue pa da mpohou mahyoni da thu'tsua nu'a ra seña xqui manga ra Moise da thu'tsua gatho ya xodyo nu'u dya 'nihou. ²Nu'bu ra cu Pablo ne ra cu Berhna bi ntsanoyau'u ndunthi. Hangu bi thahna ra cu Pablo ne ra cu Berhna ne ma'ra ya cu pa da ma pa Jerusale da c'a'tsa ya apostol ne ya nda de ra nija de guehni, pa da nau'u de nu'a ra seña'a.

³Nepu ya gamfri de ra nija Antioquia bi 'nehu nu'u ya cu. Ne dega 'nu bi 'ranga ja ra hai Fenicia ne Nsamaria, ne bi xipa ya cu gue nu'u himya xodyo ya xqui hyepu ya ndaxjua jamfri ne ya xqui gamfri ra noya Ajuu nehe. Nu'bu gatho ya cu xi mri johya ndunthi.

⁴Ne nu mi zonga Jerusale, nuya apostol de guehni ne ya nda de ra nija co ma'ra ya cu mi 'buhni bi umba'u 'nara hoga 'nehe. Ne ra apostol Pablo ne nu'u to'o mi 'noui bi xipabi'u gatho nu'a xqui 'yot'e co ra mfats'i Ajuu. ⁵Pe 'raya fariseo mi 'buhni nu'u ya xqui gamfri, bi 'mai ne bi 'nena:

—Mahyoni da thu'tsua nu'a ra seña gatho ya gamfri masque hingya xodyo, ne dra 'bepabi da 'yot'a gatho nu'a manga ra ley ra Moise.

⁶Nepu ya apostol ne ya nda de ra nija bi munts'i'u pa da na'u de ra ley ra Moise ne de nu'a ra seña, ua mahyoni da t'ot'e pa da

mpohou 'na. ⁷Nepu de ya xqui na'u ndunthi, ra apostol Pedro bi 'mai ne bi 'nena:

—Zi cuhu, ngu guí pasehu ya ot'a ndunthi ya pa Ajuu bi huancagui pa dá umba ra hoga nt'ode de ra mpohou nu'u hingya xodyo pa bi gamfri'u nehe. ⁸Ne Ajuu nu'a to'o patca gatho ma mfenihu bi 'nudi gue mi ja ya jamfri'u, ngue'a bi umba ra Maca Ndahi'u njabu ngu bi 'racju nehe. ⁹Njabu stá pahu gue Ajuu handgaguihu gue dí mahyeguihu con gue'u, ngue'a nu'a bi xocua ya mfeni ngue'a bi gamfri ra noya'a. ¹⁰Nu'bu zhanja hingui ne guí camfrihu nu'a xa 'yot'a Ajuu? zhanja guí japhu ya cu da 'yot'a núna himbi za dá othu, ne nixi ndu ma dadahu himbi za bi 'yot'e? ¹¹Hingui tsa ga othu njabu. Nujú dí camfrihu gue stá mpohou po rá hñoja'i ra Zidada Jesucristo, y njabu xa mpohou nehe.

¹²Nepu mi uadi bi manga ra cu Pedro njabu, bi go'ta ya ne gatho pa da 'yode nu'a mi ma ra cu Berhna ne ra cu Pablo. Nu'u bi ma de gatho ya nt'udi ne ya danga t'ot'e xqui 'yot'ua bi Ajuu nu'u himya xodyo por gue'u. ¹³Y de mi uadi bi na'u bi 'nenga ra cu Cobo:

—Zi cuhu, 'yohu nu'a ma ga mangá. ¹⁴Ra cu Pedro ya bi xicju hanja Ajuu xqui mudu xqui japa nu'u hingya xodyo ne go xqui huahna 'ra de gue'u pa nehe'u drá hnini'a. ¹⁵Hangu bi njabu ngu nu'a xqui 'yofu 'nará 'mehni Ajuu ne bi 'nena:

¹⁶Mefa de guehna ma ga japi da yopa nja rá hmanda ra nda Davi masque ya xa du, ne masque ya xa nhuati ma da yopa nja ngu rá mudu.

¹⁷Pa njabu gatho ma'ra ya hnini da hyongagui, ne gatho'u da xocambenigui ma thuhu.

¹⁸Njabu bi 'nena Ajuu nu'a to'o xa 'yot'a nuya ya t'ot'e nu'u bi 'nudi maya'ba.

¹⁹Hangu ringue'a nuga dí beni gue hindí 'nepi ga xaxhu nu'u hingya xodyo nu'u xa hyepu ya ndaxjua jamfri ne xa gamfri Ajuu.

²⁰Honse mahyoni ga opabihu pa ga hacuahu hinda zipa ya ngou ya mbo'oni nu'u xa hña'tua ya c'oi. Nehe ga ophu gue hinda hñuxui 'nara 'behña nu'a hingue xi rá 'behña, ne hinda zipa ya ngou nu'u ya mbo'oni hinxra 'bomba ya ji. Nehe ga xiphu gue hingui ho da zipa ya ji ya mbo'oni. ²¹Nuga dí beni

ga xiphu njabu ngue'a desde ya'bu 'bui to'o he'tuabi rá ley ra Moise tat'a pa dega tsaya ja gatho ya hnini.

²² Hangue nuya apostol ne nú'u ya nda de ra nija ne gatho ya gamfri bi beñ'u gue xá hño da huahna 'raya cu pa da mehna Antioquía co ra cu Pablo ne ra cu Berhna. Ne bri thahna yoho ya danga cu, ra cu Juda nú'a xqui thu'mbabi nehe ra Barsabá, ne ra cu Sila. ²³ Ne bi umbabi'u 'nara he'mi pa da hña'tsua ya cu nuni Antioquía habu mi ena:

“Núje dyá apostolhe ne núje dyá ndahe de ra nija, ne gatho ya cu de guecua Jerusale, dí pen'ahebu ra nzengua nú'ahu ma cu'ihe hingyá xodyohu gui 'buhabu Antioquía, ne nú'ahu gui 'buhabu ja ra hai Siria ne Cilicia. ²⁴ Stá pahe gue 'raya cu de guecua xa ma xqui mabu nsinque ma nsequihe, ne xpá xax'ahu, y co nú'u yá noya xa xi'ahu'u xa ts'oc'a ri mfenihú. Xa xi'ahu gue mahyoni gui 'yøthu nú'a ra seña xqui manga ra Moise, ne mahyoni gui 'yøthu gatho nú'a bi mañ'a ja ra ley. ²⁵ Hangue nuje dá beñhe xá hño ga huañhe 'raya cu de guecye pa ga peñhebu da ma da c'a'ts'ahu pa da meui mahyegui ma zi cuhu ra Berhna ne ra Pablo. ²⁶ Nuyá ri yoho xa hñuxa yá te pa da mamba rá noya ma zi Hmuhu ra Jesucristo. ²⁷ Hangue stá pen'ahebu ra cu Juda ne ra cu Sila, y nú'ú go ma da xi'asehu nehe núna dí xi'aehe. ²⁸ Ra Maça Ndahi, necaguihe stá beñhe gue xá hño hinga 'bep'aehe ndunthi ya hmanda, hønse ga 'bep'aehe gui 'yøthu nú'a xi mahyoni. ²⁹ Hangue oxqui ma gui tsiphu yá ngø ya mbo'oni nú'u xa hña'tua ya c'oi, ne oxqui ma gui tsiphu yá ji ya mbo'oni, ne oxqui ma gui tsiphu yá ngø ya mbo'oni nú'u hinxa 'bomba yá ji, nixi gui hñuxhu 'nara 'behñá nú'a hingue xi ri 'behñáhu. 'Bu gui jamasuhu hingui øthu nuya t'øt'e dí xi'ahu, nu'bú gui 'buhu xá hño. Nsøct'a ndí ne ga xi'aehe. Nubyá Ajuá da max'ahu.”

³⁰ Nepu nú'u to'o xqui 'behni bi ma pa Antioquía. Ne mi zøñ'u bi munts'a gatho ya gamfri ne nu'ú bri dapabi ra he'mi. ³¹ Y nu mi uadi bi hñe'ti'u, xi bi johya co nú'a ra danga humui xqui 'bempabi. ³² Ra cu Juda ne ra cu Sila myá 'mehni Ajuá nehe, ne mi ña'u co rá ts'edi'a, hangue bi zofu ya cu ne bi nupa yá mfeni'u pa da ze yá jamfri. ³³ Ne bi gohni ndunthi ya pa con gue'u. Nepu

'mefa ya cu me Antioquía bi 'ñedi co 'nara hmäte pa da menjhma pa Jerusale habu xqui 'behni. ³⁴ Pe nura cu Sila bi beni gue ja da gohni'a nuni Antioquía. ³⁵ Nehe ra cu Pablo ne ra cu Berhna ja bi gohni nehe'u, ne mi udi ra hoga nt'øde de rá noya Ajuá co ma'ra ya cu de guehni mi mfax'u.

Ra apostol Pablo bi yopa 'ño ma'na'qui bi mamba rá noya Ajuá

³⁶ Nepu xqui tho 'raya pa, ra cu Pablo bi 'ñembabi ra cu Berhna:

—Maha ma'na'qui, ma ga c'a'tshu ya cu gatho nú'u ya hnini habu dá mamfu rá noya Ajuá pa ga nuhu te gra ma'u.

³⁷ Ra cu Berhna mi nehma xa zixa ra cu Xuua nú'a xqui thu'mbabi ra Marco nehe. ³⁸ Pe ra cu Pablo bi 'ñena gue hinxá hño da zits'i'a ngue'a 'nara pa mri 'ñoui bi 'uegues de guehni Panfilia, ne ya himbi ne bi meui'u da mamba rá noya Ajuá. ³⁹ Y por gue'a ra cu Pablo ne ra cu Berhna bi ntsanoya'u, nepu bi beni gue ma'na xá hño da ma 'ra 'nambu. Hangue nura cu Berhna bi zixa ra cu Marco, ne bi meui ja ra motsa bi 'raxa ja ra ndehe pa bi ma Chipre. ⁴⁰ Ha nura cu Pablo bi huahna ra cu Sila pa da meui. Ne nuya cu de guehni Antioquía bi 'yent'uabi'u ja yá 'ye Ajuá. ⁴¹ Nepu bi gu yá 'ñu bi ma'u pa ja ra hai Siria ne bi 'ranga Cilicia, ne mi nupa yá mfeni ya cu mbi 'bui de guehni pa da zedi yá jamfri.

16

Ra Timoteo bi meui ra Pablo ne ra Sila

¹ De mi zonga ra cu Pablo co ra cu Sila ja ra hnini Derbe, de guehni bi thogui pa rí ma Listra, y ja bi nthuini 'nara gamfri rá thuhu ra Timoteo, nurá nana mrá xodyo ne mrá gamfri'a, y nurá dada mrá me Grecia. ² Ha nuya cu mbi 'bu Listra ne Iconio mi ña xá hño de ra cu Timoteo. ³ Ha nura cu Pablo mi ne da zits'i pa da meui'a. Pe 'met'o bi japi da thu'tsua nú'a ra seña manga rá ley ra Moise, pa hinda bø yá cue nú'u ya xodyo mi 'buhni, ngue'a gatho'u mi paði gue mrá me Grecia rá dada. ⁴ Nepu nú'ú bi ma de guehni bi thogui pa ja ma'ra ya hnini, ne mi xipa ya cu nú'u ya noya xqui mehna ya apostol ne ya nda de ra nija nuni Jerusale pa da 'yøt'e'u. ⁵ Ne njabu ma'na bi te yá jamfri gatho nú'u ya gamfri de nú'u ya hnini habu xqui 'rañ'u.

Ne hyastho mi 'yo mi camfri ma'ra ya ja'i de rá noya Ajuá, ne mi munts'ini ma'ra ya cu.

Ra apostol Pablo bi hyanda 'nara me Macedonia ngu dega t'i

⁶ De guehni bi thogui'ú pa bi ma ja ra hai Frigia ne Galacia, ngue'a ra Măca Ndăhi himbi hopabi da thogui ja ra hai Asia pa da mamba rá noya Ajuá de guehni. ⁷ Ne bi thogui'ú pa bi ma ja ra hai Misia, ne mi ne xa mahma'ú pa ja ra hai Bitinia, pe rá Măca Ndăhi ra Jesu himbi hopi da ma'ú. ⁸ Hangué bi thoguitho de guehni Misia pa bi ma ja ra hnini Ntroa. ⁹ Ne mi nxuui ra cu Pablo bi hyanda 'nara nt'udi ngu dega t'i. Bi hyanda 'nara 'ñəhə mrá me Macedonia, mi 'bahni ne bi 'ñembabi: "Thogui pa Macedonia pa grí faxcaheni." ¹⁰ Ne nu mi hyanda njabu ra cu Pablo nú'á ra nt'udi'á ngu dega t'i, 'bestho dá hñocje pa dá mahe ja ra hai Macedonia, núga drá Luca ne ra cu Pablo ne nú'ú ma'ra ya cu. Dá pahe gue Ajuá mi pencahe pa ma grá mañheni ra hoga nt'ode de ra mpəhə.

Ra Pablo ne ra Sila bi 'ño ja ra hnini Filipino

¹¹ Hangué dá pəñhe de guehni Ntroa dá juhe ra motsa pa dá 'raxhe ja ra ndehe. Ne dá mahe manjuantho ja ra zi t'úca hai rá thuhu Samotracia o madetho ra ndehe. Nepə rá hyax'á dá tsəñhe ja ra hnini Neapoli de ra hai Macedonia. ¹² De guehni dá mahe pa Filipino gue'a 'nará hnini ya me Nroma, ne gue'a 'nara danga hnini de ra hai Macedonia. Y ja dá 'buheni 'raya pa. ¹³ Ha ra pa dega tsaya dá pəñhe de ra hnini ne dá mahe ja ra dathe habu xqui nzai ya ja'i da ma dua apabi Ajuá. Ne ja dá huheni habu xqui munts'a 'raya 'behña, ne dá fuhe dá xiphe de rá noya Ajuá. ¹⁴ Ne 'na de gue'ú mrá thuhu ra Lidia mrá me Tiatira, mi pa ya hoga dutu xqui jat'i dega murado, ne mi xocambeni Ajuá. Bi 'yode nú'á mi mangua ra cu Pablo, y Ajuá bi xocua rá mfeni pa bi gamfri. ¹⁵ Ne bi nxistehe'a con gatho ya mengu rá ngu. Nepə bi banteguihe bi 'ñenje:

—Bə nu'ahə guí hanthə gue xi majuani drá gamfri de ra Zidada Jesu, maha pa ja ra ngu ga 'buhəni.

Ne bi jacje dá 'buheni 'raya pa.

¹⁶ Ne 'nara pa ndrá mahe habu nzantho mi t'apabi Ajuá, de má 'ñu dá nthēhe 'nara

nxutsi mrá 'bego ne mi pe'tsa 'nara ts'on-dăhi nú'á mi japi da xipabi te ma suerte mi pe'tsa cada 'nara ja'i, y nuyá hmu'á mi taha ndunthi ra boja po nú'á ra 'befi mi pefi'á ngue'a nura nxutsi'á mrá badi. ¹⁷ Nepə nu'á bi dengahe ne bi ña nts'edi bi 'ñena:

—Nuyə ya dămeyə go guehyə yá 'bego Ajuá de mahets'i, ne utua ya ja'i hanja da da da mpəhə.

¹⁸ Ndunthi ya pa bi dengahe ne nzantho mi mangu njabə. Pe ra cu Pablo ya himi ne da 'yode da mangu njabə. Hangué bi mpunts'i ne bi zofo nú'á ra ts'ondăhi mi pe'tsa nú'á ra nxutsi ne bi 'ñembi:

—De rá thuhu ra Zidada Jesucristo dí 'bep'a'i gui pəni de gue nuna nxutsina.

Y nura ora'a 'bestho bi bənga ra ts'on-dăhi.

¹⁹ Ha nu mi hyanda yá hmu gue ya himi tsa da dăha ra boja co rá 'befi nú'á ra nxutsi, bi bə yá cue ne bi gə ra cu Pablo ne ra cu Sila pa bi zi'tsua ya nda ja ra tai. ²⁰ Ne bi zi'tsua ya nzaya ne bi 'ñembabi:

—Nuya ya 'ñəhə go ya xodyo, ne hənsə rí 'ñehe pa da japi da nxaxni ma hninihə.

²¹ Ne udi yá nzai nú'ú hindí 'ñepi ga othu ngue'a dyá me Nromahu y dí ohu ja yá 'ye ma ndăhu me Nroma.

²² Nu'bú nú'ú ya ja'i xqui munts'ini bi bə yá cue con gue'ú, nepə ya nda bi manda da 'bocua yá dutu ne dra fet'i co ya ts'ut'o. ²³ Y mi uadi bi hna'mbabi nts'edi, bi jot'a fadi ne bi sipa ra nsufadi gae da su xá hño. ²⁴ Y mi 'yode njabə ra nsufadi, bi cə'ta asta xi ra ts'at'a fadi, ne bi zc'mba yá ua ja 'nara danga za habu hingui tsa da xocse'ú.

²⁵ Pe ngu made ra xuui ra cu Pablo ne ra cu Sila mi apabi Ajuá ne mi tutuabi ya jahña Ajuá, ne gatho ma'ra ya 'yofadi mi o'de'ú, ²⁶ mi dămfri bi nja 'nara danga mbimhai, asta mi 'ñanga yá ua ya jado de ra fadi, ne asta bi xogui gatho ya gosthi fadi, ne bi xot'a gatho ya cadena nú'ú mi that'a ya 'yofadi. ²⁷ Ha nura nsufadi bi nuhu bi hyanda ya gosthi fadi gatho mi xogui, hangue bi gaca rá mahuai pa xa hñoschma'a, ngue'a mi hu rá mui gue ya xqui 'bat'a gatho ya 'yofadi. ²⁸ Pe nura cu Pablo bi ma'ti ne bi 'ñembi:

—Oxqui ma gui hñose. Nuje dí 'buehua gatho.

²⁹ Nepə nura nsufadi bi 'yadi 'nara ñot'i, ne bi yət'i hnest'ihi asta mri huət'i co ra

ntsu, ne bá ndandiñahmu ja yá ua ra cu Pablo ne ra cu Sila. ³⁰Nepu 'bestho bi pøni pa thi ne bi 'lyambabi'u bi 'ñembi:

—'Ñòhòhù, ¿te rá 'bè ga øt'e pa ga mpòhø?

³¹Nu'bu nu'ú bi 'ñembi:

—Camfri ra Zidada Jesucristo pa njabu gui mpòhø nu'ni ne gatho ya mengu ri ngu.

³²Nepu ra cu Pablo ne ra cu Sila bi xipa rá noya Ajuá nú'a ra nsufadi ne gatho ya mengu rá ngu. ³³Y mi nxuutho ra nsufadi bi xucuabi'u habu xqui t'umba ya mfei. Nepu nu'á bi nxistehe 'bestho ne gatho ya mengu rá ngu. ³⁴Ne bi zixa pa ja rá ngu ne bá umbi te bi zi'u. Y nú'a ra nsufadi ne nú'u ya mengu rá ngu xi mri johya ngue'a xqui gamfri'u Ajuá.

³⁵Nurá hyax'a ya nda bi mehna ya polecia da xipa ra nsufadi gue da hyegui ra cu Sila ne ra cu Pablo. ³⁶Hangue ra nsufadi bi 'ñembabi ra cu Pablo:

—Xuá menca ra noya ya nda ga hec'ahu. Hangue da za gui pøñhu ne gui maha te rá entho.

³⁷Pe ra cu Pablo bi zofu nú'u to bá ha ra noya pa da thegui'u, ne bi 'ñembi:

—Hina, ngue'a nuje dyá me Nromahe nehe y dí ohe ja yá 'ye ma danga ndahu me Nroma, ne bri fetc'ahe ja yá thandi ya ja'i nsinque bi t'angahe 'nara nt'ani, ne bi jotcaguihe ja ra fadi. Ha nubýa go ne da hyegaguihe nsinque to da baði. Hinda za. Duá ese'u pa da pøngaguihe de guecua.

³⁸Nu'bu ya polecia bi ma bá xipa njabu ya nda. Nu'bu nu'ú bi ntsu nu mi baði gue myá me Nroma ne mi o ja yá 'ye ra danga nda Nroma. ³⁹Hangue nu'ú bi ma bá apa ra pumbate ra cu Pablo ne ra cu Sila, bi pøni de ra fadi ne bi bantebi da boni'u de ja ra hnini. ⁴⁰Ha nu mi bonga fadi'u bi ma ja rá ngu ra nju Lidia. Ne bá hu'mba yá mui ya cu. Nepu bi ma'u.

17

Ya me Tesalonica bi ñants'i'u

¹Ra cu Pablo ne ra cu Sila bi ma bi 'ranga ja ra hnini Anfipoli ne ja ra hnini Apolonia, ne de guehni bi zonga asta ja ra hnini Tesalonica. Ne ja mi jani 'nará nija ya xodyo. ²Y nuni ra nija'a nú'a ra pa dega tsaya ra cu Pablo ngu xi mrá nzai bi ma bi yut'ini hñu semana dega tat'a hñato pa mi ntsanoyauí ya xodyo. ³Mi he'ta ra Maça

T'ofu ne mi xipabi'u hanja mi pe'tsi da sufri ra Cristo nú'a rá 'mehni Ajuá, ne da du ne da yopa nte. Ne mi embabi:

—Nuna ra Jesu dí xi'ahu go guehna ra Cristo bá pehna Ajuá pa da nda.

⁴Ne 'ra de ya xodyo bi gamfri ne bi munts'ui ra cu Pablo ne ra cu Sila. Nehe bi gamfri ndunthi ya me Grecia nú'u mri xocambeni Ajuá, ne ndunthi ya 'behña nú'u xi myá fadi de ra hnini. ⁵Hangue xi bi bø yá cue ya xodyo nú'u himyá gamfri, ne bá munts'a 'raya ts'oja'i mbi 'yo dega dahñei ja ra hnini pa bi 'yut'i ne bi japi da ñants'i maxøgue ra hnini. Nepu bi ma'u ja rá ngu ra cu Jasón pa xa gucjhmaha ra cu Pablo ne ra cu Sila pa xa 'yent'ua ja yá 'ye ya ja'i. ⁶Pe nu'ú mi jo'oni, hangue go bri juca ra cu Jasón co ma'ra ya cu, bi ts'ixa ja ya nda de ra hnini, ne mi mafi nts'edi ya ja'i mi ena:

—Nú'u ya 'ñòhø to'o xa ts'oca gatho ra ximhai co yá ts'ont'udi ya xa zøcjuua nehe. ⁷Nuna Jasón go guehni xa umba nsequi ja rá ngu. Gathoyu hingui øta ma ndahu Nroma ngue'a nuyú ma gue 'bu ma'na ra nda, ne nú'a ra nda'a rá thuhu ra Jesu, 'na.

⁸Y nu mi 'yø njabu ya ja'i ne ya nda de ra hnini, xi bi bø yá cue gatho ne mri ñahnitho'u. ⁹Pe ra cu Jasón ne nú'u to'o mri 'ñoui bi 'yadi'u 'nara fiansa pa bi thegui.

Ra Pablo ne ra Sila bi 'ño ja ra hnini Berea

¹⁰Ne ngu bi nxuui ya cu bi mehna ra cu Pablo ne ra cu Sila pa bi ma ja ra hnini Berea. Ne nu mi zøni de guehni bi yut'a ja yá nija ya xodyo. ¹¹Y nuya xodyo de guehni Berea xi myá hoja'i'u, hingue ngu ya me Tesalonica. Co ndunthi ra paha bi gamfri'u rá noya Ajuá, ne hyastho mi hongá ja ra Maça T'ofu pa da baði ua gue xi majuañi nú'a mi mañ'u. ¹²Hangue ringue'a ndunthi de gue'u bi gamfri, ne 'raya me Grecia bi gamfri nehe, nehe ndunthi nú'u to'o xi myá fadi ngu ya 'behña ngu ya 'ñòhø, gatho bi gamfri'u. ¹³Pe nu mi 'yøde ya xodyo me Tesalonica gue ra cu Pablo mi mangu rá noya Ajuá de guehni Berea, bi ma de guehni'u pa bá u'ta ya ja'i. ¹⁴Pe nuya cu de guehni Berea bi dama zixa ra cu Pablo pa bi ma ja ra ndehe. Pe ra cu Sila ne ra cu Timoteo ja bi gohnitho'u Berea. ¹⁵Ha nú'u to'o bi zixa ra cu Pablo bi meui asta ja ra hnini Atena. Nepu nu'ú bá pengui bá ha ra noya nú'a bá xipa ra cu Pablo gue da xipa ra

cu Sila ne ra cu Timoteo da ma 'bestho pa ja dí nthuini.

Ra apostol Pablo bi 'ño ja ra hnini Atena

¹⁶Ha nu de mi 'buhni Atena ra cu Pablo mi t'oma ra cu Sila ne ra cu Timoteo, xi mi tu rá moi ngue'a bi hyandi xi mi ja ndunthi ya c'oi nú'u mi nsunda ya ja'i de guehni.

¹⁷Hangue bi zofo ya xodyo ja yá nija, ne nú'u ma'ra mi xocambeni Ajuá de guehni. Ne hyastho mi 'yoni ja ra tai mi zofo ya ja'i.

¹⁸Ne bi ntsanoyau 'raya 'ñhø de guehni mri nxadi nú'a mi utuabi ya ja'i nú'u mi t'embi ya epicureo, ne ma'ra mri nxadi de ya estoico. Ne 'ra de gue'u mi ena:

—¿Te xicju 'bu nuna 'ñhø xi ñā ndunthi?

Ha nu ma'ra mi ena:

—Matho mamba rá noya ma'ra ya zidada.

Nu'ú bi mǎnga njabu ngue'a ra cu Pablo xqui xipabi'u de ra Zidada Jesu, ne xqui xipabi gue xqui yopa nte de ra du. ¹⁹Nepu de guehni bi zixa ra cu Pablo ja 'nara zi loma rá thuhu Areópago, ngue'a mri nzai ja da munts'ini gatho ya ja'i pa da nxahni'u 'na ngu ma'na, ne bi t'ambabi:

—¿Ha da za gui 'ñutcaguihe nuna ra 'ra'yo nt'utuate guí udi? ²⁰Ngue'a guí xicaguihe ya 'ra'yo noya hinstá øhe, hangue dí ne ga pahe te rí bonga nuya nuya guí ma.

²¹Bi mǎnga njabu'u ngue'a gatho ya me Atena ne ya nzøhø gá ja'i mi 'bui de guehni mri nzai mri munts'i hønse pa da 'yøde ne da mǎ de nú'u ya 'ra'yo noya xqui 'yøde.

²²Hangue ra cu Pablo bi 'mai madetho de gue'u nuni ja ra Areópago ne bi 'ñena:

—Nú'ahú gyá me Atenahú, dí handi gue nu'ahú xi grí xocambeni'u gatho nú'u ri zidadahú. ²³Ngue'a de dá thogui de guehni ja ri nijahú habú guí xocambeni ri zidadahú, dá handa 'nara ata habú nt'ofó ne ena: "Nuna ata ja guecua dí xocambeni nú'a ra ajuá hinhya'mú xa fadi". ²⁴Nu'ú Ajuá hinhya'mú xcá pahú, go gue'a dí xi'ahúbya.

²⁵Nú'a Ajuá to'o bi hyoca ra ximhai ne gatho nú'a jaua, go gue'a ra Ndá de mahets'i ne de ra ximhai. Nu'á hingui 'bu ja ya nija nú'u xa hyoca ya ja'i. ²⁶Ne nixi hingui ø'tua ra 'bedi nú'a ø't'a ya ja'i pa gue'a, ngue'a go guese'a ri 'racju ra te ne ra ndáhi pa ga janshá, ne gatho ya t'ø't'e nú'u dí hoñhe.

²⁶Ne 'nadra ja bi hyoca gatho ya ja'i nú'u 'bui haburaza nuua ja ra ximhai. Ne nu'á go bi mǎ hangu ya jeya da nte'u ne habu da 'mú'u. ²⁷Ajuá njabu bi hyogaguihu pa ga hoñhu'a pa xahma ga tsudihu, masque nu'á hingui 'bui yabu de guecju. ²⁸Ngue'a por gue'a dí 'buhú ne dí 'ñanihu, nja ngu 'rari 'yofohú bi 'yofó njaua bi 'ñena: "Xi majuaní nujú go yá batsiguihu Ajuá", njabu bi 'ñena.

²⁹Hangue nu'bu yá batsiguihu Ajuá, hinda za ga eñhu gue Ajuá 'nara c'oi dega oro o dega t'axi o dega do nú'a xa hyoca ya ja'i ngu nú'a beni hanja da hyocse'u. ³⁰Ajuá mi hopi da thoguitho nú'a xqui 'yø't'a ya ja'i maya'bu ngue'a hinte myá fadi, pe nubyá ri manda gue da ñobri gatho ya ja'i. ³¹Ngue'a Ajuá xa hñuxa 'nara pa, ne nú'a ra pa'a ma da hñá'mba nguenda gatho ya ja'i de ra ximhai co 'nara hoga ts'utbi. Y nú'a to'o bi hñuts'i pa da hñanga nguenda go gue'a ra Zidada Jesucristo. Ne ngu 'nara nt'udi de gue'a, Ajuá bi japi bi yopa nte de ra du.

³²Y nu mi 'yøde'u gue ra Zidada Jesu xqui yopa nte de ra du, 'ra mi 'ñant'utho, ha nu ma'ra mi ena:

—Ma'na xá hño ma'na ra pa gui xicje nú'a guí mǎ.

³³Nepu ra cu Pablo bi 'uegue de gue'u.

³⁴Pe 'ra de gue'u bi gamfri ne bi deni'a. Ne 'na de gue'u mrá thuhu ra Nisio, mi gue'a 'na de nuya ndá mri munts'ini ja ra Areópago. Nehe 'nara 'behñā mrá thuhu ra Damari bi gamfri rá noya Ajuá, co ma'ra ya mengu de guehni.

18

Ra apostol Pablo bi zofo ya me Corinto

¹Nepu de gue'a ra cu Pablo bi bøni de guehni Atena pa bi ma ja ra hnini Corinto.

²Ne ja bi nthuini 'nara cu mrá xodyo mrá thuhu ra Aquila, mrá me Ponto ne ja xqui 'ñehe de ra hai Italia, ne mri 'ñoui rá 'behñā mrá thuhu ra Priscila. Nú'ú xqui bøni de ra hnini Nroma ngue'a ra ndá Claudio bi manda da juui de guehni gatho ya xodyo.

³Ra cu Pablo bi ma bá 'buhui ra cu Aquila co rá 'behñā ngue'a mi 'nada yá 'befi'u, mi hoca ya carpa dega dutu. ⁴Ne cada ra pa dega tsaya ra cu Pablo mi pa ja yá nija ya xodyo pa mi ñaui'u, nehe mi ñaui nú'u himyá xodyo, y mi zofo'u de rá noya Ajuá.

⁵Ne nu mi zøhø ra cu Sila ne ra cu Timoteo xqui 'ñehe'u de ra hai Macedonia,

bi zuhni'u ra cu Pablo mi ja ndunthi ra 'befi ngue'a hyastho mi zofo ya xodyo mi xipabi gue ra Jesu go gue'a ra Cristo nú'a xqui mehna Ajuá pa da ndá. ⁶Pe nuya xodyo bi nø'tuabi ne bi zani. Nu'bú ra cu Pablo bi hñaca rá pat'i ne bi huqt'i, gue'a 'nara seña gue mi ma da 'uegue de gue'u ne hinda ma da dadi de yá ts'oqui, ne bi 'ñembabi:

—Nu'ahú go ma gui thadisehu de ri duhu, ngue'a nuga ya hinte dí thadi de gue'ahu. Desde nubya ma ga zofo nú'u hingyá xodyo.

⁷De guehni ra cu Pablo bi 'uegue de gue'u ne bi ma ja rá ngu 'nara 'ñohø mrá thuhu ra Justo mi 'bu gueta yá nija ya xodyo, ne nu'á mi xocambeni Ajuá. ⁸Nepu 'nara 'ñohø mrá thuhu ra Crispo mrá ndá de yá nija ya xodyo bi gamfri ra Zidada Jesu con gatho ya mengu rá ngu. Ne ndunthi ya me Corinto bi 'yøtua rá noya Ajuá mi mangan ra cu Pablo, bi gamfri'u ne bi nxistehe. ⁹Nepu 'nara xuui ra Zidada Jesu bi zofo ra cu Pablo ngu dega t'i ne bi 'ñembabi:

—Oguí tsu, sigui gui mangan ra maca noya, oguí tsaya gui ña. ¹⁰Ngue'a nuga dí 'bui con gue'e, y hinda za to da 'yø't'a ra nts'o'mui. Ngue'a ja nuna hninina 'bui ndunthi ya ja'i go ma meti, y nú'ú ma da gamfrigui.

¹¹Hangué ra cu Pablo bi gohni 'na njeya made nuni ja ra hnini Corinto. Ne nzantho mi zofo ya ja'i de rá noya Ajuá de guehni.

¹²Pe de nú'u ya pa mrá ndá ra Galio nuni ja ra hai Acaya, ya xodyo bi 'ñu'ti pa da gu ra cu Pablo, ne bi zix'u ja ra ts'utbi. ¹³Ne bi 'ñembabi ra ndá:

—Nuna 'ñohøna u'ta ya ja'i pa hinda nsunda Ajuá ngu mangan rá ley ra Moise.

¹⁴Ra cu Pablo mi ma da dahmaha, pe ra ndá Galio bi 'ñemba ya xodyo:

—'Bu di jahma te xa 'yø't'ahu nuna ra 'ñohø, o xa 'yø't'a 'nara ts'ocate nuua ja ra hnini, nu'bú ha, da za ga ø't'a nú'a guí mañhu. ¹⁵Pe nú'a guí mañhu hønse dega noya ne de ri leyhu, go da nuhu te gui 'yøthu. Nuga hinte dí 'ñent'i con guehna.

¹⁶Nepu bi japi da bøn'u de guehni ja ra ts'utbi. ¹⁷Nu'bú gatho nú'u himyá xodyo mi 'buhni bi mihi ra Soste nú'a mrá ndá de yá nija ya xodyo de nura hnini'a, ne ja bi hna'mbabini nts'edi ja rá thandi ra ndá Galio, pe nu'á nixi bi 'yø't'a ncaso, y nixi hinte bi ma.

Ra apostol Pablo bi menga pa Antioquia, ne ya rá hñu'qui bi mudí bi 'ño bi mamba rá noya Ajuá

¹⁸Ha nura cu Pablo bi gohi ndunthi ya pa de guehni. Nepu de gue'a bi 'ñedi gatho ya cu, ne bi meui ra cu Aquila co ra nju Priscila pa bi ma ja ra hai Siria. Ne de má 'ñu bi 'ranga ja 'nara zi t'uca hnini rá thuhu Cencrea. Ne ante da gu ra motsa'u pa da 'raxa ja ra ndehe, 'met'o ra cu Pablo bi 'ñaxa gatho rá stá pa bi 'yø't'a ra hñá'ti ngu nú'a xqui ma. ¹⁹Y nu mi zonga Efeso ra cu Pablo ja bi zoguini ra nju Priscila co ra cu Aquila, y nu'á bi ma ja yá nija yá mixodyoui pa bá ñau'i'u. ²⁰Y nu'ú bi bantebi ra cu Pablo da gohi 'raya pa, pe nu'á himbi ne. ²¹Hangué bi 'ñehui'u ne bi 'ñembabi:

—Dí pe'tsi te grá 'bu Jerusale pa ga ø't'a ra ngo nú'a ya ma da dat'i, pe ma ga penga ma'na'qui pa ga c'a'ts'a'ihu 'bu Ajuá go rá paha.

Ne bi bøn'i de guehni Efeso, ne bi gu ra motsa pa bi 'raxa ja ra ndehe pa bi ma Cesarea. ²²Nu mi zoni de guehni bi thogui 'bestho pa bi ma Jerusale. Ne nu mi uadi bi zengua gatho ya cu de guehni, bi thogui pa bi ma Antioquia. ²³Nepu de ya xqui 'muhni 'raya pa, bi bøn'i ma'na'qui pa bi ma gatho ja ya hnini de ra hai Galacia ne de Frigia pa da nu te gra ma rá 'befi Ajuá, ne mi xipi da zedi yá jamfri gatho ya gamfri nú'u mbi 'buhni.

Ra Apolo bi mamba rá noya Ajuá nuni Efeso

²⁴Nú'u ya pa'u bi zonga Efeso 'nara xodyo mrá thuhu ra Apolo mrá mengu ja ra hnini Alejandría. Xi mi padi da ñá xá hño, ne mi padi xá hño gatho nú'a mangan ra Ndaxjua T'ofu. ²⁵Nu'á xqui t'utuabi rá noya ra Zidada Jesu desde bi gamfri'a, ne xi mrá ehya mi udi xá hño de nú'a mi padi de ra Zidada Jesu, masque hønse mi padi de rá sistehe ra Xuua. ²⁶Ne bi mudí bi zofo ya xodyo ja yá nija'u, ne himi tsu. Nepu mi 'yøde ra nju Priscila ne ra cu Aquila, bi zixa 'nambu pa bi 'ñutuabi ma'na xá hño de rá noya Ajuá. ²⁷Nepu nu'á 'mefa mi ne da ma Acaya, y ya cu de guehni Efeso bi xipabi gue xá hño da ma. Ne nu'ú bi 'yopa 'nara he'mi pa bi mempa ya cu Acaya pa da t'umba ra hoga 'ñehe'a. Ne nu mi zonga Acaya, nu'á bi mats'i de guehni nú'u xqui gamfri bi rá noya Ajuá. ²⁸Ne xi mi ntsanoyauí ya xodyo ja yá thandi gatho ya ja'i. Nu'á mi xipi ngu nú'a

manga ja ra Ndaxjua T'ofu gue ra Jesu go gue'a ra Cristo nú'a to'o bá pehna Ajuá pa da ndá, ne go gue'a nú'a mi t'omi'u.

19

Ra apostol Pablo bi zofo ya me Efeso

¹ Nura cu Apolo mi 'buhni Corinto, ha nura cu Pablo mbi 'yo ra 'ñu pa mri ma Efeso, bi 'ranga ja 'raya t'ohø xi myá mboza, ne de gue'a bi zonga Efeso habu mi 'bui 'raya gamfri. ² Nepu nu'á bi 'yambabi'u ne bi 'ñembabi:

—¿Ha gue gá hñañhu ra Maça Ndahi núbya gá camfrihu rá noya Ajuá?

Nu'ú bi dadi ne bi 'ñena:

—Hina, nixi stá øhe ua 'bu ra Maça Ndahi.

³ Hangue nura cu Pablo bi 'yambabi ne bi 'ñembabi:

—¿Te ma sistehe xcá hñañhu 'bu?

Ne nu'ú bi dadi ne bi 'ñena:

—Rá sistehe ra Xuua.

⁴ Ra cu Pablo bi 'ñembabi'u:

—Nura Xuua mi xi'tsa ya ja'i ngue'a gue'a ngu 'nara seña gue nuya ja'i'u ya xqui ñobri de yá ts'oqui. Pe bi xipabi'u nehe gue mahyoni da gamfri nú'a mi ma da zohø 'mefa de gue'a, go gue'a ra Jesu nú'a to'o ra Cristo nú'a bá pehna Ajuá pa da ndá.

⁵ Ha nu mi 'yøde njabu bi nxistehe'u de rá thuhu ra Zidada Jesu. ⁶ Nepu ra cu Pablo bi hñuxa yá 'ye ja gathu ya gamfri pa bi hñanga ra Maça Ndahi. Y nura ora'a bi ña'u 'rama'naño ya hñaqui ne bi mañ'u ngu nú'a xqui xipabi Ajuá da ma. ⁷ Ngu mi 'ret'amayoho por gathu nú'u xqui hñanga ra Maça Ndahi.

⁸ Ngu hñu nzaná ra cu Pablo bi ma ja yá nija ya xodyo habu mbi mamba rá noya Ajuá co ndunthi ra ts'edi. Nu'á mi ntsanoy-aui ya ja'i ne mi øt'a 'nara ts'edi pa da gamfri'u nú'a mi xipabi hanja go ri manda Ajuá. ⁹ Pe 'ra de gue'u xi xmá me yá coraso hangue himbi ne bi gamfri, hønse mi tsanba rá noya Ajuá ja yá thandi ya ja'i. Hangue nura cu Pablo bi 'uegue de gue'u, ne bi zixa nú'u xqui gamfri ja 'nara scuela, ne nura xahnate mi 'buhni rá thuhu ra Tiranno. Y ja guehni ra cu Pablo mbi mamba rá noya Ajuá hyastho. ¹⁰ Njabu bi 'yøt'a yo njeya pa bi 'yødebi rá noya ra Zidada Jesu gathu nú'u mi 'bu ja ra hai Asia, ya xodyo ne nú'u himyá xodyo. ¹¹ Y Ajuá bi umba ra ts'edi

ra cu Pablo pa bi 'yøt'a ya danga nt'udi, ¹² asta mi tha'tsua yá nthu'tañaxu ne ma'ra yá dutu nuya da'thi pa mi thani'a ne mi yopa tha'tsuabi ya da'thi y nu'ú mi ñani, y nu'u tó'o mi pe'tsa ya ts'ondahi nu'ú mi øni de gue'u.

¹³ Pe nu 'raya xodyo myá 'ñete mi 'yo'u mi japa ya ts'ondahi da bøni de ja ya ja'i, nepu nu'ú bi beni gue da zapi da 'yenga ya ts'ondahi de rá thuhu ra Zidada Jesu nehe ngu mi øt'a ra cu Pablo. Ne mi embabi ya ts'ondahi:

—Dí xi'a'ihe gui øni de rá thuhu ra Jesu nú'a manga ra Pablo.

¹⁴ Guehna bi 'yøt'a nú'u yoto yá t'u ra Seva nú'a 'namrá ndá gá macja gá xodyo. ¹⁵ Pe nu mi 'yøt'ua njaua 'nara ts'ondahi, nu'á bi dadi ne bi 'ñemba nú'u ya 'ñohø:

—Nuga dí paça to'o ra Jesu, ne dí paça to'o ra Pablo, xi nu'ahu, ¿to'o'ihu?

¹⁶ Ha nú'a ra 'ñohø to'o mi pe'tsa ra ts'ondahi bi ma bá ja nú'u ya 'ñete co rá ts'edi ra ts'ondahi ne xi bi na'mbi nts'edi. Ha nu'ú bi nest'ihi bi bøni de guehni myá thelo ngue'a bi thumba gathu yá dutu, ne bi hñaxa ndunthi ya nts'eni. ¹⁷ Y gathu ya xodyo mi 'buhni Efeso ne nú'u himyá xodyo bi 'yøde'u nú'a xqui nja, nu'bú nu'ú xi bi ntsu. Ne ma'na xi mri t'e'tsua rá nsu rá thuhu ra Zidada Jesu.

¹⁸ Ne ndunthi de nú'u xqui gamfri mi pa mri njuani de yá ts'oqui. ¹⁹ Y ndunthi ya 'ñete bi hñaxa yá t'ofu pa bi tsat'a ja yá thandi ya ja'i, ha nuya libro'u nu mi t'øt'a ra uenda, mri muui ngu made nthebe 'mo ya t'axaboja. ²⁰ Njabu ma'na mri ntanga rá noya Ajuá co ndunthi ra ts'edi.

²¹ Nepu de gue'a ra cu Pablo bi hñuts'i gue da ma da c'a'tsa ya cu asta ja ra hai Macedonia ne Acaya, nepu rí 'ñehe Jerusale, nepu de guehni mahyoni rí ma Nroma. ²² Hangue bi mehna yoho yá mfats'i da 'met'o pa rí ma Macedonia, bi mehna ra cu Timoteo ne ra cu Erasto. Ha nura cu Pablo bi gohnotho ma'ra ya pa de guehni ja ra hai Asia.

Ya me Efeso bi ñunts'i'u

²³ Nú'u ya pa'u bi ñunts'a gathu ya me Efeso ngue'a bi zønini rá noya Ajuá. ²⁴ Mi 'buhni 'nara 'ñohø mrá thuhu ra Demetrio. Nura 'becfi mi padi'a mi øe ya boja dega t'axi. Ne mi 'bu yá mfats'i mi hoca ya c'oi de 'nara zinana rá thuhu Diana pa mi papa ya ja'i. Y xi mi taha ndunthi ra boja. ²⁵ Nepu

'nara pa ra Demetrio bi munts'a gatho nú'u yá mfats'i ne ma'ra nú'u to'o mi hoca ya c'oi nehe, ne bi 'ñembabi:

—Nu'ahú guí p̄adihu gue co nuna 'befina stá t̄ahú ndunthi ra boja, ne hinte stá 'behú.

²⁶ Pe ngu x̄á 'yøhú ne x̄á hyanthú gue nura Pablo ri 'yo ne mā gue nú'u ya zidada nthoqui, hingyá zidada. Y njabú xa h̄ñacua ndunthi ya ja'i gue hinda nsunda ya zidada, hingue h̄ñseua Efeso, nehe maxøgue gatho ma haihú Asia. ²⁷ Nuna guehna ma'na x̄á nts'obyana, ha go guehna ma 'befihú dí hanthmahúna. Nubyá da ne ma ga 'bedihú z̄ai, asta ne ra nija de ma zin̄an̄ahú Diana nú'a xi rá nsunda, ma da 'medi nú'a ra nsu pe'tsi. Ha ne gue numa zin̄an̄ahú Diana ri nsunda gatho ya ja'i de guecua ja ma haihú Asia ne gatho maxøgue ra ximhai.

²⁸ Nu mi 'yøde njabú gatho nuyá mfats'i ne gatho nú'u ma'ra to'o mi hoca ya c'oi xi bi bø yá cue'u, ne mi mafi mi ena:

—¡Xi rá nsunda ma zin̄an̄ahú Diana!

²⁹ Ne bi nja ngu ra mpumfri gatho ja ra hnini, ne bri mihi ra cu Gayo ne ra cu Aristarco myá me Macedonia nú'u xqui 'ñoui ra cu Pablo. Ne bri jut'i ne bri ts'its'i asta habú mi øt'a yá hmunts'i. ³⁰ Ha nura cu Pablo mi ne xa yut'ini pa xa zofo ya ja'i, pe nuya gamfri himbi hyopi bi yut'i. ³¹ Nehe 'raya ndá de Asia nú'u mi ntsixui ra cu Pablo, bi mempa ra noya gue hinda yut'a de guehni. ³² Nura ora'a xi mbi ja 'nara hmahni ja yá hmunts'i'u, 'rama'na'ño mi mañ'u, ngue'a gatho xi xqui mpumfri, ne xi ndunthi de gue'u nixi mi padi hanja xqui munts'i. ³³ Pe nu 'ra de gue'u bi xipabi ra Jandro hanja xqui munts'i. Nuya xodyo xqui umba ya nt'ent'i ra Jandro pa da 'mai da ña ja yá thandi ya ja'i. Nepu nu'á bi 'ñutua ra seña ya ja'i co rá 'ye pa da go'ta yá ne. Nu'á mi ne da ñanga yá mixodyoui nú'u xcrí ju. ³⁴ Pe nu mi badi ya ja'i gue mrá xodyo'a, nu'á bi mafi nts'edi ngu yo ora, ne mi ena:

—¡Xi rá nsunda ma zin̄an̄ahú Diana!

³⁵ Nepu 'nara ndá de ra hnini bi go'tua yá ne ya ja'i ne bi 'ñembi:

—Nú'ahú gyá menguhúua Efeso, haburaza xa f̄adi gue nuua ja ma hninihú xi drí suphú rá nija ma zin̄an̄ahú Diana nú'a xá nsunda, y drí suphú rá c'oi nú'a bá cai de mahets'i bá pehna ma zidadahú ra Jupite.

³⁶ Guí pahú gue xa f̄adi haburaza, oguí tu ri muihu, ne ote guí øthú 'bu hincá beñhú xá hño 'met'o nú'a guí ne gui øthú. ³⁷ Nuyú ya 'ñøhø xcuá tsihú hinte xa 'yøt'ahú, ha nixi xa ñama'ñú de ma zin̄an̄ahú drí nsundahú. ³⁸ Y nura Demetrio ne nú'u ma'ra to hoca ya c'oi, 'bu ja te da ñapabi, dá ñapabi ja ra ts'utbi, ne dá nhyanthyaui ja ra nzaya. ³⁹ Nu'bu ja ma'na te gui mañhú, da za gui maha ja ra ts'utbi gui mañhú ja ma hmunts'ihu ngu m̄anga ra ley. ⁴⁰ Ngue'a pa guecju xá nts'uni. Da za da h̄ñapcahú da t'ena gue xi dyá necatuhnihú por nuna ra ñunts'i stá øthubya, ne hindí pahú te ga th̄adihú nu sta t'angahú.

⁴¹ Nepu mi m̄anga njaua ra ndá, bi 'ñehui ya ja'i ne bi ua ra hmunts'i.

20

Ra apostol Pablo bi 'ño ja ra hai Macedonia ne Grecia

¹ Ha nu mi uadi nú'a ra d̄anga ñunts'i xqui nja, ra cu Pablo bi zohna gatho ya cu pa bi umba 'nara ts'ofó. Nepu bi 'ñehui gatho co 'nara nthufi ne bi b̄oni de guehni bi gu ra 'ñu bi ma pa ja ra hai Macedonia. ² Ne bi yopa z̄oni habú gatho mi 'bu ya cu pa bi nupa yá mfeni, nepu bi ma pa Grecia. ³ Y nuni ja bi 'mahni hñu nzana. Ne 'mefa ya mi ma da gu ra motsa pa da 'raxa ja ra ndehe pa dí ma Siria, pe bi 'yøde gue ya xodyo xqui go 'nara cohi pa da 'yøt'ua ra nts'o'mui, hangue nu'á bi beni gue ma'na xá hño da yopa 'ranga Macedonia. ⁴ Ne bi meui ra cu Sopate mrá me Berea, ne ra cu Aristarco ne ra cu Segundo nú'u myá me Tesalonica, ne nura cu Gayo mrá me Derbe, ne nura cu Tiquico ne ra cu Trofimo myá me Asia, ne ra cu Timoteo. Mri 'ñoui ra cu Pablo bi z̄onga Macedonia habú ndí 'buiga núga drá Luca. ⁵ Nú'u ya cu'u bi 'met'o pa ja ra hnini Ntroa ne ja bá t̄øbgaheni. ⁶ Nuje asta mi ua ra ngo de ra nts'ituhme nsi rá nzoí, dá p̄øñhe de guehni Filipo, dá juhe ra motsa pa dá 'yohe ja ra ndehe cut'a ma pa pa dá ts̄øñhe Ntroa, ne ja dá ntheheni nú'u ya cu xqui 'met'o, nepu ja dá 'buheni yoto ma pa.

Ra apostol Pablo bi zofo ya gamfri nuni ja ra hnini Ntroa

⁷ Y nú'a ndomingo bi munts'a gatho ya gamfri pa da zi ra M̄aca Nt'oxi. Y ra cu Pablo bi zofo'u de rá noya Ajuá asta made ra xuui,

ngue'a mi ma da bõni'a rá hyax'a 'bestho. ⁸Y nu habu xqui munts'i'u mrá tõngu y ja mi zõni ndunthi ya ñot'i. ⁹Nepu 'nara zi ts'unt'u mrá thuhu Eutico mi huhni ja 'nara ventana, xqui do'ma ra t'ahã ngue'a ra cu Pablo xi bi ñã ndunthi ya ora. Ne nu mi 'ñahã bi dagui desde rá hñu ra tõngu asta nja'ti. Y nu mri jats'i 'ñena ya xqui du. ¹⁰Nu'bu' ra cu Pablo bi gai ne bi 'yots'i ne bi hyufi nú'a ra zi ts'unt'u. Ne bi 'ñembabi ya cu:

—Oguí tsuhũ, hinxa du, tetho.

¹¹Nepu nura cu Pablo bi yopa bõxa ma'-na'qui habu xqui munts'i'u. Ne bi hyeca ra thuhme pa bi zi'u ra Maça Nt'oxi, ne bi sigui bi ñãui ya cu asta mi hyats'i, nepu bi ma. ¹²Y nu mi ts'ixa nú'a ra zi ts'unt'u ya mi te xá hño, ne gatho ya cu bi hñu yá mui ne bi johya.

Ra apostol Pablo bi ma de guehni Ntroa pa ri zõnga Mileto

¹³Nepu dá ncohe ga juhe ra motsa pa ga 'bet'ohe grá mahe ja ra hnini Asón pa ja grá ntheheni ra cu Pablo ngu nú'a stf mañhe, nthe'a nú'a bi beni da ma 'ñoua. ¹⁴Nepu de guehni Asón dá nthehi, nepu nú'a bi gu ra motsa habu ndí ohe pa dá mahe mahyegui ja ra hnini Mitilene. ¹⁵Ne de guehni rá hyax'a dá põñhe pa dá tsõñhe gueta ja ra hnini Quío. Y rá yopa dá tsõñhe ja 'nara danga hnini rá thuhu Samo nú'a ja ja rá hyo ra ndehe. Nepu ma dá coheni ja ra hnini Trogilio. Ne rá hñupa dá tsõñhe asta ja ra hnini Mileto. ¹⁶Ra cu Pablo himbi hyodi ja ra hnini Efeso ngue'a himbi ne bi 'mu ndunthi ya pa ja ra hai Asia. Nu'á bi ñama nxõni pa da zõni 'nitho ja ra hnini Jerusale, pa sta dat'a ra ngo Pentecoste ya di 'buhni'a 'bu da za.

Ra apostol Pablo bi zofo ya ndã de ra nija nuni Efeso

¹⁷Ne de ya mi 'buhni Mileto ra cu Pablo bi mempa ra noya ya ndã de ra nija de guehni Efeso gue mi tõi mi nuni Mileto. ¹⁸Ne nu'á bá ehe habu mi 'bu ra cu Pablo, y nu'á bi 'ñembabi'u:

—Nu'ahu guí pahũ xá hño tengu ma 'mui con gue'ahu desde dá tsõhõ de guecua ja ra hai Asia. ¹⁹Stá pepabi ma zi Hmuhũ con gatho ra hñoja'i, ne ndunthi ya 'mi'qui xa du ma mui asta stá nzoni co nú'u ya nts'o'mui xa 'yõtca ya xodyo asta mi ne

da hyogagui'u. ²⁰Masqué, pe nuga hindá tsaya dá xi'ahu nú'a ra hño mri 'ñep'ahu. Ne xi dá u't'a'ihu ja ri hmunts'ihu ne ja ri nguhũ. ²¹Ne dá zo'a'ihu nú'ahu gyá xodyohũ ne nú'ahu hingyá xodyohũ pa gui ñobrihũ de ri ts'oquihũ ja rá thandi Ajuã, ne gui camfrihũ ma zi Hmuhũ ra Jesucristo. ²²Nubyá ra Maça Ndahi tsixcagui grá ma Jerusale, pe nixi dí padi te ma grá thogui de guehni. ²³Hõnse dí padi gue ja gatho nuya hnini habu drá ma, xicagui ra Maça Ndahi gue bi tõbgagui ya fadi ne ndunthi ya ts'othogui. ²⁴Pe ni 'na de guehya hinguí picagui, nixi tu ma mui, nixi ma te hindí tsu ga 'bedi ngue'a hinte di muui, qué go ga juata ra 'befi xa 'racagui ma zi Hmu ra Jesu, y nura 'befi'a gue'a ga manga ra hoga noya de rá danga hmate Ajuã.

²⁵Ha nubyá dí padi xá hño gue nú'ahu stá xi'ahu hanja ri manda Ajuã, ya hinguí ma gui yopa hyandgahũ ma'na'qui. ²⁶Nubyá dí ne ga xi'ahu gue nuga ya hinte dí thadi de gue'ahu. ²⁷Ngue'a nuga ya stá xi'ahu gatho nú'a xa 'ñutcagui Ajuã de nú'a beni'a, ne hinte stá cõñ'ahu. ²⁸Hangue nu'a dí xi'ahũbya, nsusehũ, ne suhũ gatho nú'u ya gamfri xa 'yent'a'ihu ja ri 'yehũ ra Maça Ndahi nú'a xa hñux'ahu pa gui suphũ rá nija ra Zidada nú'a xa dai co rá maça ji. ²⁹Nuga dí padi xá hño gue de xcrá ma de guecua ma da 'ñepu 'raya ts'ojã'i nú'u to'o da ne da huata gatho ya gamfri de ra nija, nja ngu 'nara miñ'o hinda pumba ni 'nara deti. ³⁰Ne ma da 'mupũ 'ra de gue'asehũ ma da xi'ahu ya nt'udi nú'u hingo majuani pa da 'ueca ya gamfri da zits'i. ³¹Hangue xi da nsuhũ, ne beñhũ gue nuga stá zo'ahu hñu njeya ma pa ra xuui, ne asta stá zont'a'ihu cada 'na de gue'ahu.

³²Nubyá zi cuhũ, ra Zidada da max'ahu, ne da te't'a ri jamfrihũ co rá maça noya'a, ne da 'ra'ahu gatho nú'a xa ñã'tuabi da umbi gatho nú'u to'o yá meti'a. ³³Nuga hinto stá apa ra boja pa guecsehũ, nixi hinto stá api te ga he. ³⁴Ngue'a nuga ngu xcá pasehũ stá mpefi co ma 'ye pa stá tsudi nú'a dí honi pa gueque ne pa nú'u ndrí 'ño'be. ³⁵Nzantho stá u't'ahu gui 'yõthũ ngu stá õt'e, gui mpehũ pa gui faxhũ nú'u to'o othobi, ne gui bembabihũ nú'a bi manga ra Zidada Jesu ne bi 'ñena: "Ma'na njapi nú'a to'o ri uni que nú'a to'o hani."

³⁶ Nepu mi uadi bi manga njabu ra cu Pablo, bi ndandiñahmu gatho ya cu, ne bi 'yapabi Ajuá mahyegui. ³⁷ Nepu gatho ya cu bi nzoni ne bi hyafi ra cu Pablo ne bi zu'tsua rá hmi, ³⁸ ngue'a xi mi tu yá mui co nú'u ya noya xqui mañ'a gue ya himi ma da yopa hyandi ma'na'qui. Nepu bi ma bá eni'u ja ra motsa pa bi nets'i ne bi ma.

21

Bi ma Jerusale ra apostol Pablo

¹ Dá 'ueguehe de ya cu dá mahe co ra motsa manjuantho asta ja 'nara zi xeca hai rá thuhu Cos bí o madetho ra ndehe. Nepu rá hyax'a dá thohe ja ma'na ra hai rá thuhu Roda bí o madetho ra ndehe nehe. Ne de guehni dí mahe ja 'nara hnini rá thuhu Patara bí ja ja rá hyo ra ndehe. ² Nepu de guehni Patara dá tsuhe 'nara motsa mri ma pa Finicia dá mahe con gue'a. ³ Ha nu de ndí pahe ja ra ndehe dá hanthe ra hai Chipre mi ja lado ngaha, ne dá siguihe asta dá tsøñhe Siria, ngue'a nú'a ra motsa ndrí 'ñohe mi ma da zogui nú'a mri ndude ja ra hnini Tiro nú'a bí ja ja rá hyo ra ndehe, ja dá çaheni. ⁴ Ne ma dá tsuheni ya gamfri, ne dá 'buheni yoto ma pa con gue'u. Ha nu'ú bi xipa ra cu Pablo gue hinda ma pa Jerusale ngue'a ra Maca Ndahi xqui xipi'u te ma da thoguini. ⁵ Pe nu mi uadi nú'u yoto ma pa, dá mahe con gatho ya gamfri, ya 'behña ne ya batsi, dá poñhe de ra hnini pa bi nexcahe ja ra motsa, ne dá ndandiñahmuhe gatho ja ra ñanthe pa dá apabihe Ajuá. ⁶ Nepu dá edihe ya cu dá nhyafihe 'na ngu 'na, ne dá pøxhe ja ra motsa dá mahe. Ha nu'ú bi menga ja yá ngu.

⁷ De guehni Tiro dí mahe ja ra hnini Tolemaida. Ja dá zenguaheni ya cu, y dá 'buheni 'na pa con gue'u. ⁸ Nepu rá hyax'a dá thohe pa dí mahe ja ra hnini Cesarea. Y ja mi 'buhni ra cu Lipe nú'a mi mamba rá noya Ajuá ne mi 'na de gue nú'u yoto ya ndá de ra nija, hangue ja dá ma dá oxhene ja rá ngu. ⁹ Nú'a ra cu Lipe mi pe'tsa goho yá t'ixu, y nu'ú hinxqui nthati, y mi ña co rá ts'edi ra Maca Ndahi. ¹⁰ Ne dá 'buheni 'raya pa, ne bi zøhø 'nará 'mehni Ajuá mrá thuhu ra Agabo xqui 'ñehe de Judea. ¹¹ Bá ehe pa e da c'ascahe, ne bi hñamba rá ngat'i ra cu Pablo, nepu con gue'a bi du'tase yá ua ne yá 'ye, ne bi 'ñena njaua:

—Rá Maca Ndahi Ajuá ena gue ya xodyo de guehni Jerusale ma da du'ta njaua nú'a to'lo rá meti nuna ngat'ina, ne da 'yent'ua ja yá 'ye ya ja'i nú'u hingyá xodyo.

¹² Nu ndá øhe njabu nuje ne ya cu de guehni Cesarea dá bantebihe ra cu Pablo gue hinda ma Jerusale. ¹³ Nepu nura cu Pablo bi dadi ne bi 'ñena:

—¿Pa te guí zoñhu? Høñse guí jacju da du ma mui nehe. Nuga ya dí 'bui pa da thogagui de guehni Jerusale po rá thuhu ma zi Hmu Jesu, y hingue høñse pa dra thu'tcagui.

¹⁴ Pe himbi za dá hacuahe ra cu Pablo pa da ma de guehni, ne ya hinte dá mañhe, høñse dá embabihe:

—Nu'bu dá t'øt'a ngu nú'a rá paha ma zi Hmuhu.

¹⁵ Ne de gue'a dá hñocje dá mahe pa Jerusale. ¹⁶ Ne bi dengahé 'raya cu de guehni Cesarea, y 'na de gue'u mrá thuhu ra Nasó mrá me Chipre, ya mi pe'tsa ndunthi ya jeya xqui gamfri ra Zidada Jesu. Y mi ja rá ngu nuni Jerusale hangue bi zixcahe pa duá 'buheni con gue'a.

Ra apostol Pablo bi c'a'tsa ra apostol Cobo

¹⁷ Y nu ndá tsøñhe Jerusale ya cu de guehni bi 'racje 'nara hoga 'ñehe. ¹⁸ Ha nurá hyax'a ra cu Pablo bi ma con guecje pa dá c'a'tshe ra cu Cobo, ne ja mi 'buhni gatho ma'ra ya danga cu de ra nija. ¹⁹ Nura cu Pablo bi zengua'u, ne bi metuabi gatho nú'a xqui 'yøt'e co rá ts'edi Ajuá pa bi gamfri nú'u ya ja'i hingyá xodyo. ²⁰ Y nu mi 'yøde njabu'u, bi xøcambeni Ajuá, ne bi 'ñemba ra cu Pablo:

—Nde'bu zi cu, pe ya guí paði gue ya 'motho de ma mixodyohu ya xa gamfri ra Zidada Jesu, pe nu'ú ma gue mahyoni da t'øt'e ngu nú'a manga rá ley ra Moise. ²¹ Ne xa sipabi'u gue nú'i guí utuabi nú'u ma'ra ma mixodyohu bí 'bu ja ma'ra ya hai gue hinda 'yøt'a ngu nú'a manga rá ley ra Moise. Nehe nu'ú ena gue xcá xipabi'u gue hinda hñu'tsua nú'a ra seña yá batsi, ne hinda 'yøt'a ngu nú'u ma nzaihu. ²² Xibya, ¿te ga øthu? Ngue'a nu sta baði ya ja'i gue guí 'bucua ma da munts'i gatho'u. ²³ Hangue ma'na xá hño 'yøt'a núna ma ga xi'ahe: De guecjua 'bucua goho ya cu mahyoni da 'yøt'a 'nara hñ'a'ti bi ña'tuabi Ajuá. ²⁴ Tsits'i rí me ua nxaqui con guehyu ngu yá nzaí ma

mixodyohu, ne ju'tuabi yá gasto. Nepu nu'ú da za da 'ñaxi. Y njabu ha, da badi gatho ma mixodyohu gue hinga majuani nú'a xa sipabi'u gue go xcá manda njabu. Y njabu da badi'u gue ne'i guí ot'e ngu nú'a manga rá ley ra Moise. ²⁵Pe nu'ú ya gamfri hingyá xodyo, ya stá opabihe gue hinga mahyoni da 'yot'e ngu ma nzaihu, hõnse gue nu'a mahyoni da 'yot'e, hinda zi ra ngõ nú'a xa hñá'tua ya c'oi, nixi yá ji ya mbo'oni, nixi nú'ú ya mbo'oni xa hmi'tua yá 'yuga hinxa 'bõmba yá ji, ne ni 'na de gue'u hinda hñuxui 'nara 'behñá nú'a hingue xi rá 'behñá.

Bri ju nts'ahni ra apostol Pablo ja ra ndanija

²⁶Nu'ú rá hyax'a ra cu Pablo bi zixa nú'ú goho ya cu pa dua nxuca mahyegui con gue'a ngu yá nzai ya xodyo. Ne 'mefa bi yat'a ja ra ndanija pa bi unga nt'ode ha'mu da ua yá pa de ra nsuqui, ne ha'mu da dat'a ra pa da unga yá hñá'ti nú'ú ya cu'u.

²⁷Pe ya mi ma da uadi nú'ú yoto ma pa de ra nsuqui, 'raya xodyo me Asia bi hyanda ra cu Pablo gue mi o mbo ra ndanija. Nepu nu'ú bi 'yu'ta ya ja'i pa bi japi bi ñunts'i, nepu bi gu ra cu Pablo. ²⁸Ne nu'ú xi mi mafi mi ena:

—¡Nú'ahu gyá me Israelhu, faxcaheua! Nuna guehna ra 'ñhõ 'yo haburaza 'ta ya ja'i da ñama'ñu de ma hñinhu ne de ma leyhu ne de ma nijahu. Ha nubyá xa cu'ta 'raya me Grecia ja ma nijahu, núyu hindi 'ñepi da yat'i, y hõnse ri ts'onga ma maça nijahu.

²⁹Mi manga njabu'u ngue'a xqui hyandi'u ra cu Pablo ja ra hñini mri 'ñoui ra cu Trofimo ra me Efeso. Ha nu'ú mi hu yá mui gue go gue'a xqui zixa ra cu Pablo ja ra nija.

³⁰Hangue gatho ra hñini bi njats'i, ne gatho mri nest'ihi'u haburaza mbrí 'ñehe. Nepu bi gu ra cu Pablo ne bi gut'i pa bi pøni de ra nija, ne 'bestho bi jot'a ya gosthi nija.

³¹Ne nu'ú mi 'ramanu pa xa dama hyo. Pe bi 'yode ra danga ndá gá soldado gue gatho ra hñini de Jerusale xqui njats'i. ³²Hangue nú'á bi munts'a gatho yá soldado ne ma'ra ya ndá gá soldado, ne bi ma hnest'ihi pa habu xqui munts'a ya ja'i. Nepu ngu mi hyanda ya ja'i ra danga ndá gá soldado bi zøni mi zi yá soldado, ra ora'a ya himbi sigui bi na'mba ra cu Pablo. ³³Hangue nura danga

ndá gá soldado bi gu nts'ahni ra cu Pablo ne bi manda dra that'i co yoho ya cadena, nepu 'mefa bi 'ñani to'o mi gue'a ne te xqui 'yot'e. ³⁴Nu'ú nuya ja'i xi mi thø ya hmafi ne 'rama'na'ño mi mañ'u, hangue njabu himbi za bi badi ra danga ndá gá soldado de nú'a xqui nja ngue'a mi mantho'u. Hangue ma'na xá hño bi manda da ts'ixa ra cu Pablo asta ja ra cuarte. ³⁵Ha nu mi zøni ja ra 'rendo de ra cuarte ya soldado bi ndudetho ra cu Pablo ngue'a xi mi ne da na'mbabi ya ja'i. ³⁶Ngue'a gatho ya ja'i mri 'befa mi mantho mi ena:

—¡Dá tho nura 'ñhõ'a!

Ra apostol Pablo bi ma de rá jamfri

³⁷Ne de mi ma da ju'ta mbo ra cuarte, ra cu Pablo bi 'ñemba ra danga ndá gá soldado: —¿Ha hingui 'raca nsequi ga ñá ts'u?

Ha nura danga ndá gá soldado bi 'ñembabi:

—A, xi guí padi gui ñá dega griego.

³⁸Nu'ú hingo gue'a'i grá me Egipto nú'a to'o bi 'yot'a 'nara tuhni ya pe'tsa ya pa, ne bi zixa ja ra mbonthi nú'ú goho 'mo ya 'yot'atuhni.

³⁹Nepu nura cu Pablo bi dadi ne bi 'ñembabi:

—Hina. Nugá drá xodyo, drá me Tarso nú'a ra danga hñini de ra hai Cilicia. Ne dí bante'ibya gui 'raca nsequi ga zofu nuyu ya ja'i 'bahni.

⁴⁰Nepu nú'a ra danga ndá gá soldado bi umba nsequi da ñá. Nu'ú ra cu Pablo bi 'mai ja ra 'rendo ne bi 'ñutua ra seña ya ja'i co rá 'ye pa da go'ta yá ne, ne ya hinto bi ñá. Ha nura cu Pablo bi ñá dega ebreo ne bi 'ñembabi'u:

22

¹—Nú'ahu ma cu'ihu guí 'bahubu, ne nú'ahu gyá ndahu de ma nijahu, 'yøhu núna ma ga xi'ahu pa gui pahu te rá 'be nú'a stá ot'e.

²Ha nu mi 'yode'u gue ra cu Pablo bi ñaca ebreo ngu'u, ma'na xi bi go'ta yá ne, y nura cu Pablo bi 'ñena:

³—Nuga drá xodyo nehe ngu'ahu, ne duá 'bui ja ra hñini Tarso de ra hai Cilicia, pe ja stá te de guecua Jerusale. Ne stá nxadi ja rá hmanda nú'a ra xahnate rá thuhu ra Gamalie. Y nú'a bi 'ñutcagui xá hño te rí bõnga rá ley ndu ma dadahu. Nzantho xi stá pepabi Ajuá con gatho ma mui, ngu nú'a

gui óthũ nehe mapaya. ⁴Nuga rá mudi ndrĩ utsa nú'ũ to'o mi camfri rá noya Ajuá, asta ndrĩ ho nehe. Ne ndrĩ tsixa dega nthu'ti ja ra fadi ya 'ñõhø ne ya 'behña. ⁵Nura danga ndá gá macja ne numa ndáhu de ma nijahu da za da manga núbya gue nú'ũ bi 'raca nseqoi co 'nara he'mi pa dá ha'tsuaħma nú'ũ ma mixodyohũ de guehni Ndamasco pa da hñe'ti'ũ. Nuga ndrĩ mahma pa guehni pa ma ga hongá nú'ũ xqui gamfri rá noya Ajuá pa ga tsi dega nthu'ti nuua Jerusale pa dra castiga.

Ra apostol Pablo mi pede de hanja bi gamfri (Hch. 9:1-19; 26:12-18)

⁶Pe de ndrĩ ne ra 'ñu de ya ma ga tsønga Ndamasco ngu mi nde ma pa, ndá thãmfri bi gobgatho 'nara ñot'i xqui 'ñe de mahets'i y asta mri huexqui nts'edi. ⁷Nepũ nuga dá tagui ne dá ø 'nara noya mi engagui: "Saulo, Saulo, ¿hanja guĩ hongui pa guĩ 'yotca ra nts'o'mũ?" ⁸Nepũ nuga dá ambabi njaua: "¿To'o'i, zi Hmu?" Nepũ bi 'ñengagui: "Nuga go gueque drá Jesu drá me Nasare. Ha nu'i guĩ hongui pa guĩ 'yotcagui ra nts'o'mũ ngue'a guĩ honi pa guĩ 'yø'tua ra nts'o'mũ nú'ũ to'o xa gamfrigui", bi 'ñengagui. ⁹Nehe nú'ũ ndrĩ 'ñõ'be bi hyanda nú'ã ra ñot'i nehe, ne xi bi ntsu. Pe nu'ũ himbi 'yøde nú'ã ra noya bi zocagui. ¹⁰Ha nuga dá ambi nú'ã to'o bi zoqui ne dá embabi: "Ma zi Hmu'i, ¿te mahyoni ga ø't'ebya?" Ha nu'ã bi 'ñengagui: "Bai ne sigui ri 'ñu pa grĩ ma Ndamasco. Ne ja guehni ma da si'ani gatho nú'ã mahyoni guĩ 'yø't'e." ¹¹Y co nú'ã ra ñot'i'ã bi jaqui dá ngoda 'bestho. Nepũ nú'ũ ndrĩ 'ñõ'be go gue'ũ bi guncagui pa bi za dá tsønga Ndamasco.

¹²Ne de guehni ja mi 'bũhni 'nara 'ñõhø rá thuhu ra Ananía, ne xi mi ø't'a gatho nú'ã manga ra ley, ne gatho nú'ũ ma mixodyohũ mbi 'bũhni Ndamasco mi ñã xá hño de gue'a. ¹³Y nu'ã bi ma bá c'ascagui, ne mi zõni bi 'ñengagui njaua: "Zi co Saulo, hñanga ri thandi ma'na'qui." Ne 'bestho ra ora'ã bi za dá handa ra Ananía mi 'bahni. ¹⁴Nepũ nu'ã bi 'ñengagui: "Ajuá nú'ã mi xocambeni ndu ma dadahũ go gue'a xqui huahn'a'i desde ra mudi pa guĩ patua rá paha'a, ne pa guĩ hyandua rá T'ũ'ã nú'ã to'o hingui tu ni 'nara ts'oqui, ne pa guĩ 'yø'tua rá noya'ã nu sta zo'a'i. ¹⁵Ngue'a go nu'i ma

gui damajuani ja gatho ya ja'i haburaza de nú'ã xcá hyandi ne xcá 'yøde. ¹⁶Xibyá, ¿te rá 'be guĩ tø'mi? Nxõni maha guĩ xistehe, ne 'yapabi ra Zidada da pun'a ri ts'oqui."

Ra apostol Pablo bi ma hanja xqui 'behna da zofu ya ja'i hingyá xodyo

¹⁷Nepũ dá penga pa Jerusale ne dá cut'a ja ra ndañija pa dá apabi Ajuá, ne ja dá handini 'nara nt'udi ngu dega t'i. ¹⁸Dá handa ra Zidada, ne bi 'ñengagui: "Nxõni dama pøni de guecua Jerusale, ngue'a nuya ja'i de guecua hinda ma da gamfri'i nú'ã ma guĩ damajuani de gueque." ¹⁹Hangue nuga dá embabi: "Ma zi Hmu'i, nu'ũ pađi xá hño gue nuga ndrĩ cut'a mbo ja gatho ya nija, ne ndrĩ tsixa fadi nú'ũ to'o mi camfri'i ne ndrĩ tsũhni, ne ndrĩ na'mbabi. ²⁰Ne nu mi mfanga rá ji ri hoga mefi ra cu Teba nú'ã mi damajuani de gue'e, nequi ndrĩ 'bũhni nehe, ne xi dá ho nú'ã bi t'ø'tuabi'a. Ne go ndrĩ supabi yá dutu nú'ũ ya hyote." ²¹Pe nura Zidada bi 'ñengagui: "Grĩ ma, ngue'a ma ga pen'a asta habũ bi 'bũ nú'ũ hingyá xodyo pa guĩ zofu'ũ."

Ra apostol Pablo mi o ja yá 'yø ra danga ndá gá soldado

²²Hõnse gue'ũ ya noya bi za bi manga ra cu Pablo, ngue'a ra ora'ã bi mudi bi mafi gatho ya ja'i ne mi ena njaua:

—¡Nuni dí 'ñepi da tho ngue'a ya hindi 'ñepi da nte!

²³Ha nuya ja'i mi mantho himi ne da go'ta yá ne asta mi pants'a yá dutu ne mi fõta ya hai co yá cue. ²⁴Nepũ nura danga ndá gá soldado bi manda da jot'a ra cu Pablo ja ra cuarte, ne bi manda dra fet'i pa da mahma te ma ts'oqui xqui 'yø't'e, pa njabũ da bađi hanja mi pø yá cue ya ja'i con gue'a. ²⁵Pe nu mri that'a ra cu Pablo pa dra fet'i, nu'bũ bi 'ñembabi 'nara ndá gá soldado mi 'bahni:

—¿Ha gue xá hño guĩ fethũ 'nara 'ñõhø me Nroma nixi hinxcá pahũ 'met'o ua xi xa 'yø't'a 'nara ts'oqui ua hina?

²⁶Ha nu mi 'yøde njabũ ra ndá gá soldado, bi ma bá xipa ra danga ndá gá soldado ne bi 'ñembabi:

—Jamasu nú'ã ma guĩ 'yø'tua nú'ã ra 'ñõhø, ngue'a nú'ã ra me Nroma.

²⁷Nepũ ra danga ndá gá soldado bi ma bá tsudi ra cu Pablo ne bi 'yambabi:

—¿Ha gue xi majuani grá me Nroma?

Ra cu Pablo bi pađi ne bi 'ñena:

—Haha, majuañi.

²⁸ Nu'bu' nura danga nda gá soldado bi 'ñembabi njaua:

—Conque nuga xi dá jut'a ndunthi ra boja pa bi za dá me Nroma.

Ha nura cu Pablo bi 'ñembabi:

—Pe nuga drá mengu desde dá 'bui.

²⁹ Ne nu mi 'yøde njabu nú'u to'o mi ma xa methma ra cu Pablo, nú'ú 'bestho bi 'uegue de gue'a. Ne ra danga nda gá soldado mi badi gue xi majuañi mrá me Nroma, bi ntsu ngue'a xqui manda dra that'i.

Ra apostol Pablo mi ña ja yá thandi ya hmunts'a nda gá xodyo

³⁰ Nepu rá hyax'a ra danga nda gá soldado bi 'yøt'e pa da nja ra nthanthya pa da badi hanja xqui ñapabi ya xodyo ra cu Pablo. Hangue bi manda da thacua ya cadena nú'u mi that'a ra cu Pablo ne bi zohna gatho ya nda gá macja ne gatho ya nda gá xodyo pa da munts'i. Nepu bri pønga ra cu Pablo ne bi 'ba'ma ja yá thandi'u.

23

¹ Nu'bu' ra cu Pablo bi hyanda gatho ya nda gá xodyo xqui munts'ini ne bi 'ñembabi:

—Ma cu'ihu, nuga nzantho stá 'bui xá hño ja rá thandi Ajuá co ma mfeni xá nt'axi asta mapaya.

² Nu'bu' ra Ananía nú'a mrá danga nda gá macja bi 'bepabi nú'u mi 'bahni guetbu ra cu Pablo da me'tua rá ne. ³ Nu'bu' nura cu Pablo bi 'ñemba ra danga nda gá macja:

—¡Ajuá ma da 'ra'a ri nju'ti, nu'i 'nagrá yohmi! Pa gue'a guí hupú gui 'yangagui te stá øt'e ngu mænga ra ley. Nu'bu', zhanja hingui øt'e ngu mænga ra ley, gue hønse go grí manda da hnabgagui?

⁴ Ha nu ma'ra ya ja'i mi 'bahni bi 'ñembabi:

—¿Ha gue njabu gui thatuabi rá danga macja Ajuá?

⁵ Nu'bu' nura cu Pablo bi 'ñembabi'u:

—Ma cu'ihu, nuga hinduí pahmaha ua go guehni ra danga nda gá macja. Stá pahma hinstá ma njabu, ngue'a mænga ja ra Maca T'ofu njaua: “Oxqui ñama'ñu de ni 'nari nda de ja ri hnini.”

⁶ Nepu ra cu Pablo bi badi gue 'ra de gue'u myá saduceo, ha nu ma'ra myá fariseo. Hangue bi 'ñenga nts'edi:

—Ma cu'ihu, nuga nequi drá fariseo ne drá t'u de ya fariseo. Hangue nubyá xuá ts'igagui pa guecua hønse ngue'a dí camfriegue ma da yopa nte nú'u xa du.

⁷ Nu de mi mænga njabu ra cu Pablo, ya fariseo ne ya saduceo bi mudi bi ntsanoy-a'u, ne bi hyegue 'ra 'nambu. ⁸ Ngue'a nuya saduceo ena gue nú'u xa du ya hinda ma da yopa nte, ne ena gue hingui 'bu ya enxé, nixi ya ndahi. Pe nuya fariseo ha, camfriegue ma da yopa nte nú'u xa du, ne camfriegue 'bui ya enxé ne camfriegue 'bu ya ndahi. ⁹ Nepu xi bi mu ra mahni'u. Y nura ora'a bi 'mai 'raya xahnate de ra ley nú'u myá fariseo ne bi 'ñena:

—Nuna ra 'ñohø hinte ma ts'oqui dí tsøtuahu. Xi'bu xa zofu 'nara ndahi o 'nara enxé, hingui tsa ga nø'tuahu rá ts'edi Ajuá.

¹⁰ Ha nu'ú co yá cue xi mri mantho, hangue ra danga nda gá soldado xi bi ntsu ngue'a mi hu rá muí gue nú'ú ma xa hyo ra cu Pablo. Hangue bi manda dua ts'i ya soldado pa da zica ra cu Pablo de ja yá 'ye ya xodyo, ne bi yopa zixa ja ra cuarte.

¹¹ Y nu mi nxuui ra Zidada bi zofu ra cu Pablo ne bi 'ñembabi:

—Pablo, oxqui ntsu, ngue'a ngu xcá damajuani de gueque nuua Jerusale, njabu ma grí damajuani de gueque nuni Nroma nehe.

Yá ncontra ra apostol Pablo bi 'yøt'a 'nara cohi'u pa da hyohma'a

¹² Ha nurá hyax'a 'raya xodyo bi go 'nara cohi pa da hyohma ra cu Pablo. Bi hñuts'i gue hinda ñuni nixi da ntsithe asta hinda 'yøt'e nú'a xqui 'ye'mbabi'u. ¹³ Mi thogui ñote ya 'ñohø nú'u to'o xqui me'tsa nú'a ra cohi'a. ¹⁴ Met'o bi ma bá c'a'tsa ya nda gá macja ne yá ndaxjua nda ya xodyo, ne bi 'ñembabi'u:

—Nuje stá cohe 'nara cohi xá nts'uni gue hinte ma ga tsihe asta hinga hohe ra Pablo. ¹⁵ Ha nubyá nu'ahu ne ma'ra ya nda de ma hmunts'a ndahu 'yaphu ra danga nda gá soldado gue rixudi dua tsin'ahu'a ja ri thandihu. Gui 'ñemfu gue guí ne gui pahu xá hño de nú'a xa 'yøt'e. Ha nuje ma xi ga acje pa ga hohe ante da zøhø de guecua.

¹⁶ Pe nu 'nará 'bedatsi ra cu Pablo bi badi gue mi t'ecua rá tio, hangue 'bestho bi ma bá xipabi ja ra cuarte. ¹⁷ Nu'bu' nura cu Pablo

bi zohna 'na de ya ndā gá soldado ne bi 'ñembabi:

—Tsi'tsua ra dānga ndā gá soldado nuna ts'unt'una, ngue'a hā 'raya noya da xipabi.

¹⁸ Hangue nura ndā bi zi'tsua ra dānga ndā nū'a ra ts'unt'u, ne bi 'ñembabi:

—Nū'a ra Pablo ofadi bi zoncagui pa duá tsin'a nuna ts'unt'u ngue'a ne da xi'a'i 'raya noya 'na.

¹⁹ Nu'bú nura dānga ndā gá soldado bi mipa rá 'ye ra ts'unt'u ne bi zixa 'nambu pa bá ambase ne bi 'ñembi:

—¿Te 'me guí ne gui xicagui?

²⁰ Ha nū'a ra ts'unt'u bi 'ñembabi:

—Ya xodyo xa 'yot'a 'nara cohi gue ma da 'ya'a'i ra favo gui pempa ra Pablo rixudi ja yá thandi yá hmunts'a ndā'u, ne ma da 'ñeñ'a'i gue nu'ú ne da badi xá hño nū'a te xa 'yot'e. ²¹ Pe oxqui camfri nū'a da xi'a'u, ngue'a ngu ñote ya 'ñohø acate, ne xa mā gue hinda ñuni nixi da ntsithe asta hinda hño ra Pablo. Nubyá nu'ú hønse tømtho nū'a go gui mangue.

²² Nepu nura dānga ndā bi 'ñehui nū'a ra ts'unt'u ne bi hyu'mba ra hñā ne bi 'ñembi:

—Oto xqui xipabi de nū'a gá xicagui.

Ra apostol Pablo bi 'behni pa ja ra ndā Feli

²³ Hangue nura dānga ndā bi zohna yoho ya ndā gá soldado ne bi 'bepabi gue da hñoqui co yo nthebe ya soldado dega 'ñoua, ne má hñu'rate ma 'ret'a ya soldado dega ntøgue, ne má yo nthebe ya soldado co ya lansa, pa da ma'u ja ra hnini Cesarea nzanga guto nxuui. ²⁴ Nehe bi manda gue da t'umbabi 'na yoho ya fani ra cu Pablo pa da ma ntøgue, ne da ts'its'i, pe xi dra su xá hño pa dra dapabi ra Feli nū'a mrá ndā ja ra hai Cilicia. ²⁵ Nehe bi t'umba 'nara t'ofu ya ndā gá soldado pa da umba ra ndā Feli, habu mi enga njaua:

²⁶ “Núga drá Claudio Lisia, dí zengua'i, nu'i hoga ndā Feli. ²⁷ Nuna ra 'ñohø rá thuhu ra Pablo bi gu ya xodyo ne mi ma da hyohma. Pe nuga dá padi gue ra me Nroma, hangue dá ñaniga co ma soldado. ²⁸ Nuga ndí ne ga padi hanja mi ñapabi'u, hangue dá tsixhe ja yá thandi yá hmunts'a ndā'u. ²⁹ Ne nū'a dá padi gue mi ñapabi de ya leyse'u, hingo te xqui 'yot'e de ma leyhu pa xa tho nixi pa xa jothma fadi. ³⁰ Pe nuga bi sicagui gue nuya xodyo mi ne xa 'yaqui pa xa hyohma'u, hangue 'bestho dá

pen'abu'a. Ne dá xipabi nū'u to'o ri ñapabi gue da ñapabi ja ri thandi nū'a xa 'yot'e. Gue'a mi ja te ga xi'a'i. Nzenguathohu.”

³¹ Nu'bú ya soldado bi 'yot'a ngu nū'a bri 'bepabi, bi zixa ra cu Pablo dega xuui asta ja ra hnini Antipatri. ³² Ha nurá hyax'a ya soldado nū'u mi 'ñoua bi menga pa ja ra cuarte, ha nū'u mi pa ntøgue bi thoguui ra cu Pablo. ³³ Ha nu mi zonga Cesarea bi t'umba ra t'ofu ra ndā Feli, ne ra cu Pablo bi t'ent'ua ja rá 'ye'a. ³⁴ Ha mi uadi bi hñe'ta nū'a ra t'ofu ra Feli bi 'yambabi habu mrá mengu. Ha nu mi xipabi gue mrá me Cilicia, ³⁵ nu'bú bi 'ñembabi:

—Ma ga ø te gui mā nu sta 'ñepu nū'u to'o ri ñap'a'i.

Nepu bi manda gue dra su xá hño ja nū'a ra ngu habu mi ja rá ts'utbi ra ndā Erote.

24

Ra apostol Pablo bi 'mai ja rá thandi ra ndā Feli

¹ De ya mi pe'tsa cut'a ma pa mi 'buhni ra cu Pablo nuni Cesarea, bi zonga ra dānga ndā gá macja nū'a mrá thuhu ra Ananía co 'rayá ndaxjua ndā ya xodyo, ne mi 'ñou'i'u 'nara pønija mrá thuhu ra Tértulo, bi zøn'u pa da ñapa ra cu Pablo ja ra ndā Feli. ² Nepu bá ts'i ra cu Pablo pa bi nja ra nthantha ja rá thandi ra Feli, y ra Tértulo bi mudi bi ñate ne bi 'ñembabi ra Feli:

—Dí jamadi'ihe, ma hoga ndā'ihe, ngue'a stá pe'tshe 'nara hoga'mui ne hinto stá ntuñhe. Po ri dānga mfats'igue xa 'mui xá hño ma hninihe. ³ Gathu nuya ya hño xcá 'yot'e de guecua ne haburaza, guehna 'nara dānga jamadi dí 'ra'ahe, nū'i ma zi hoga ndā'i Feli. ⁴ Pe pa hinga hac'ahe ri 'befi, dí bante'ihe gui otca ra favo gui hñuxa nt'ode 'na zi ora de nūna ma ga xi'ahe. ⁵ Nuje stá hanthe gue nuna 'ñohøni gue nuyá noya mā 'ñena 'nara hñeni teste, ne xa 'ño haburaza xa heca ya xodyo, ne dí pahue gue go guehni 'nara ndā de nū'a ra hmunts'i rá thuhu nasareno. ⁶ Nuní mi ne xa ts'onga ma nijahe ngue'a ya mi tsixa 'raya ja'i hingyá xodyo. Hangue nuje dá juhe ne ndí ne stá nhyanthahe con gue'a ngu nū'a manga ma leyhe. ⁷ Pe nura dānga ndā gá soldado rá thuhu ra Lisia bi yat'a madetho de guecje, ne bi ja bi zingahe nuna ra 'ñohø. ⁸ Nepu nu'a bi mā gue nū'u to'o mi ne da ñapa nuna ra 'ñohø gue da 'ñehe pa

gucua pa da e da ngaste con gue'e. Nu'i go da za gui 'yambase pa gui pađi hanja dí ñaphe.

⁹Gatho nú'ũ ya xodyo mi 'buhni mi eñ'ũ gue xi majuani nú'a mi m̄anga ra Tértulo. ¹⁰Nepũ nura Feli bi 'ñutua ra seña ra cu Pablo gue da ña, hangue nura cu Pablo bi mudi bi ña ne bi 'ñena:

—Con gatho ra paha ma ga ma ja ri thandi nú'a te stá øt'e, ngue'a dí pađi gue ya øt'a ndunthi ya jeya grá nda de nuna hninina. ¹¹Da za gui 'ñani pa gui pađi gue nuga ja øt'a 'ret'amayoho ma pa dá tsønga de guehni Jerusale pa ga xøcambeni Ajuã. ¹²Ne hinto xa zucagui to'o dí ntsanoya'be nixi to'o xa zøqui dí ø'ta ya ja'i ja ra ndanija, nixi ja ma'ra ya nija, nixi ja ra hnini. ¹³Nuyũ ya ja'i hingui tsa da xitca ma hmi de nú'a te gra ñapcagui. ¹⁴Nuga ma xi ga xi'a'i nú'a majuani. Nuga dí pepabi nu Ajuã nú'a mi pepa ndu ma dada, ne drí dena 'nara 'ra'yo jamfri nú'a manyũ gue hinga majuani. Pe nehe nuga dí camfri gatho nú'a xa t'ofø ja rá ley ra Moise, ne nú'a bi 'yofo ma'ra yá 'mehni Ajuã. ¹⁵Nuga dí camfri nehe ngu camfriuũ gue Ajuã da 'yøt'e pa da yopa nte nú'ũ xa du, ngu ya hoja'i ngu ya ts'o'mui. ¹⁶Hangue nzantho stá øt'a ra ts'edi ga 'bui xá hño co 'nara hoga mfeni ja rá thandi Ajuã ne ja yá thandi ya ja'i.

¹⁷Øt'a 'raya jeya ndí 'yo ja ma'ra ya hai, ne duá yopa penga nuua ma hai pa ga umba 'nara mfats'i ya hyoya ne ga unga ma hña'ti. ¹⁸Guehna ndí øt'a ja ra ndanija ha bi ø 'raya xodyo ya me Asia, ne ja bi zøcni ya stí nxøqui ngu yá nzai ma ja'ihe, hingue bi zøcni co 'nara hmuntsja'i ndí ø'ti pa da ñants'i. ¹⁹Bũ nú'ũ ya xodyo me Asia xa zucagui gra øt'a 'nara ts'ocate, nu'bú go guehma'ũ dí ñapcagui, hingo nuyũ. ²⁰Dá m̄anga núyũ ua bi zøtca 'nara ts'ocate nú'bu dá 'ba ja yá thandiyũ ne ja yá thandi ma'ra ya nda de ra hmunts'a nda gá xodyo. ²¹Hønsø nu'a dá ma ja yá thandiyũ dá ena njaua: “Nubya xcá ñapcaguihũ hønsø ngue'a dí camfri gue ma da yopa nte nú'ũ xa du.”

²²Ra Feli ya mi pađi xá hño de yá jamfri nú'ũ to'o xqui gamfri ra Zidada Jesucristo. Y nu'á bi zoguihø njabu de nú'a mi mañ'ũ, ne bi 'ñena:

—Nu sta zøhø ra danga nda gá soldado ra Lisia gue'bũ ma ga yopa øthũ ra nthanthya pa ga pađi xá hño de nú'a guí mañhũ.

²³Nepũ ra Feli bi 'bepabi 'nara nda gá soldado gue da su ra cu Pablo mbo ra fadi, ne da umba nsequi nú'ũ yá ja'i'a da c'a'tsi ne da umbi nú'a te da hyoñ'a.

²⁴Nepũ ya xqui tho 'raya pa, bi yopa zøhø ra nda Feli mri 'ñoui rá 'behña mrá thuhu ra Drusila ne mrá xodyo. Y ra Feli bi manda bi ts'i'tsua ra cu Pablo pa bi 'yøde'ũ bi ña de rá noya ra Zidada Jesucristo. ²⁵Pe nu mi mudi bi m̄anga ra cu Pablo nda'a ri ho Ajuã ga øthũ ne ga nsuhũ pa hinga øthũ ya ts'oqui, ne m̄anga Ajuã gue ma da hña'mba nguenda ya ja'i de rá ngats'i ra pa, nu'bú nura ora'a ra Feli bi ntsu, ne bi 'ñembabi:

—Grí mahma, ne nu sta 'ñotho ma 'befi ga yopa zo'a'i pa da za ga ñahũ xá hño.

²⁶Mi hu rá mui ra Feli gue ra cu Pablo mi ma da umba ra boja pa da hyegui, hangue ja guetbũ mi zohni pa mi ñau. ²⁷Rá yo njeya bi bønga ra Feli dega nda, ne go bi gohi ra Porcio Festo. Nura Feli hinhya'mũ bi hyegui ra cu Pablo ngue'a mi ne da gohi xá hño co ya xodyo.

25

Ra apostol Pablo bi 'mai ja rá thandi ra nda Festo

¹Ha nu mi zønga ra Festo nuni Cesarea pa da 'mui dega nda, rá hñupa'a bi ma pa Jerusale. ²Ne de guehni nuya nda gá macja ne ma'ra ya nda gá xodyo bi ma bá c'a'tsi pa bi xipabi nú'a xqui 'yøt'a ra cu Pablo. ³Y nu'á bi 'yapa ra favo gue da manda da ts'i ra cu Pablo pa Jerusale, ngue'a nu'á bi benga ma'na'qui xa daga ja ra 'ñu pa xa hyo. ⁴Pe nura Festo bi ðatuabi'ũ ne bi xipi gue nura Pablo ja da gotritho ja ra fadi Cesarea, cabũ nu'á 'bestho mi ma da mengui pa guehni. ⁵Ne bi 'ñembabi'ũ:

—Dí xi'ahũ 'bũ 'ra de gue'ahũ guí ne ga maha, maha pa ja grí xicjuni 'bũ te xa 'yøt'a nú'a ra 'ñøhø'a.

⁶Ra Festo bi 'mũ Jerusale hønsø ngu hñato ma pa o 'ret'a ma pa, ne bi menga pa Cesarea. Ne rá hyax'a bi gu rá hudi ne bi manda da ts'i'tsua ra cu Pablo. ⁷Nepũ de mi yøt'a ra cu Pablo de habũ mi hudi ra nda, nuya xodyo xqui 'ñehe de Jerusale bi 'yøt'a 'nara nthets'i habũ mi 'bai'a, ne bi ñapabi de ndunthi ya nthøsthai, pe hinte bi

ts'etuabi'a. ⁸ Ha nura cu Pablo bi mudi bi dadi ne bi 'niena:

—Nuga hinstá ts'ocuabi yá ley nuyá ma cu ya xodyo, nixi stá ts'onga ma nijahe, nixi hinte stá ts'ocuabi ra Cesa nú'a ma ndáhu Nroma.

⁹ Pe nura Festo mi ne da gohi xá hño co ya xodyo, hangue bi 'yambabi ra cu Pablo ne bi 'ñembabi:

—¿Ha guí ne ga maha pa Jerusale pa ja grá xuc'ani ra uenda de nú'a xcá 'yot'e?

¹⁰ Nu'bú nura cu Pablo bi dadi ne bi 'niena:

—Pode hina, ngue'a dí 'bucua ja rá thandi ra ts'utbi de ma ndáhu Nroma, ne ja guecua mahyoni ga nhyanthya'be nuyá to'o ñapqui. Y ngu guí padi gue nuga hinte stá ts'ocua ma mixodyo'be. ¹¹ Nu'bu stá ot'a 'nara danga ts'ocate ne rí 'ñepcagui da thogagui, da za. Nuga hindí tsu ma du. Pe nu'bu hinga majuani de nú'a ñapcaguiyá, ni 'na hingui pe'tsa ra nsequi da 'yent'ca ja yá 'ye ya xodyo. Nuga dí adi gue numa danga ndáhu ra Cesa de Nroma go gue'a da hñabga nguenda ua xi stá ot'a 'nara ts'ocate ua hina.

¹² Nu'bú nura Festo bi ñaui rayá mfats'i, nepu bi 'ñembabi ra cu Pablo:

—Nu'i xcá 'yadi gue ma dí hñap'a nguenda ra ndá Cesa de Nroma de nú'a xcá 'yot'e, hangue nubyá ma gui ma pa guehni.

Ra apostol Pablo bi 'mai ja rá thandi ra ndá Agripa

¹³ Nepu de ya xqui thogui 'raya pa, ma'na ra ndá rá thuhu Agripa bi meui rá 'behña nú'a mrá thuhu ra Berenice, ne bi ma pa Cesarea pa bá zengua ra ndá Festo. ¹⁴ Ne bá 'bu de guehni ndunthi ya pa. Y nura Festo bi metuabi ra ndá Agripa de ra cu Pablo, ne bi 'ñembabi:

—Nuua jot'a ja ra fadi 'nara 'ñohó bi zogui ra Feli. ¹⁵ De dúá 'buhni Jerusale 'raya ndá gá macja ne 'rayá ndaxjua ndá ya xodyo bi ma bí ñate'u ne bi xicagui te xqui 'yot'a, ne mi adi'u gue stá manda xa tho. ¹⁶ Pe nuga dá embabi'u gue ra ts'utbi de Nroma hingrá nzai da hyo 'nara ja'i 'bu hinxa nhyanthythouhi nú'a to'o xa ñapabi.

¹⁷ Hangue ngu dá tsøheua nú'u ya 'ñohó de Jerusale, rá hyax'a dá hudi ja ma hudi, ne dá manda dua ts'i nú'a ra 'ñohó. ¹⁸ Pe nú'u to'o mi ñapabi hinte bi ma de gue nú'a ndí beni. Ngue'a nuga ndí beni gue nu'á mi ts'oca ma leyhu de Nroma. ¹⁹ Pe

hina, hønse nu'a mi ñate'u, por nuyá jamfri pe'tsase'u, ne bi ma de 'nara 'ñohó rá thuhu ra Jesu man'u gue xa du, pe nura Pablo ena gue bi yopa nte 'na. ²⁰ Ha nuga hinduí padihma te ga ot'e con gue'u, hangue dá ambabi ra Pablo 'bu mi nehma xa ma pa Jerusale pa ja xuá tha'mbani nguenda de nú'a mi hñapabi. ²¹ Pe nu'á bi 'yadi gue go da hñá'mba nguenda ma ndáhu ra Augusto Cesa, hangue dá manda da gohithi ja ra fadi asta hinga pehna ja ma ndáhu Nroma.

²² Nepu ra ndá Agripa bi 'ñembabi ra Festo:

—Nequi dí ne ga øde te rá 'be'a manga nú'a ra 'ñohó'a.

Nu'bú ra Festo bi 'ñembabi:

—Nu'bú 'bestho rixudi ma gui 'yode te 'be da ma.

²³ Hangue nurá hyax'a ra Agripa ne ra Berenice bi zohó bi yat'a co ndunthi ra nsu ja ra ts'utbi, nehé mi 'ñoui ma'ra ya ndá de ra hnini ne ya ndá gá soldado. Nepu ra Festo bi manda da ts'i'tsua ra cu Pablo. ²⁴ Nepu bi 'niena:

—Ma ndá'ihé Agripa, ne gatho'ihu guí 'buhua con guecje, xi 'bucua nuna ra 'ñohó xi xa ñama'ñu ya xodyo de guehni nuni Jerusale ne de guecua Cesarea, ne hingui tsaya xicagui'u gue mahyoni ga manda da tho. ²⁵ Pe nuga hinstá tsøtuabini ni 'nara ts'oqui pa da za ga manda da tho. Y nuni xa 'yadise gue da ma pa nuni ja ma ndáhu Augusto Cesa pa go da hñá'mbase ra uenda, hangue stá beni ma'na xá hño ga pempabi'a. ²⁶ Ha nuga hindí padi te ma noya ga ofo pa ga pempa ma ndáhu Nroma, hangue stuá tsin'a ja ri thandi, ma ndá'ihé Agripa, ne ja ri thandihu gatho nú'ahu guí 'buhua, pa gui 'yamfu ts'u te xa 'yot'e pa gui xicaguihu te ma noya da za ga pempabi ma ndáhu. ²⁷ Ngue'a nuga dí beni gue hindí 'ñepi ga pehna 'nara ts'ahni ja ma ndáhu Cesa 'bu hindí pehna ra noya hanja xa hñapabi.

26

Ra apostol Pablo bi ma de rá jamfri ja rá thandi ra ndá Agripa

¹ Nepu ra ndá Agripa bi 'ñembabi ra cu Pablo:

—Dí 'ra'a nsequi gui ma hanja xa hñap'a'i.

Hangue nura cu Pablo bi 'niena:

²—Con gatho ma paha ma hoga ndá'i Agripa ma ga xi'a'i hanja ñapcagui nú'u 'ra de ma mixodyohu. ³ Ne drí johya ngue'a nu'i guí padi xá hño gatho ma nzaihu núju dyá xodyohu, nehe guí padi de gatho nú'a te dí mañhu. Hangue nuga drí bante'i gui 'yøde gatho núna ma ga ma.

Ra apostol Pablo bi ma de rá 'múi ante da gamfri

⁴Gatho ya xodyo xa batca ma 'múi desde nú'bu ndrá notsi, nú'bu ndí 'bu'be ma ja'i ja ma hai ne ja ndá ehe Jerusale. ⁵ Ne'u nehe padi xá hño ne tsa da ma 'bu go da ne'u gue desde ndí ts'unt'u stá 'yo xá hño ja ma jamfrihu ngue'a ndrá fariseo, ne guí padi gue nuya fariseo ma'na ø'tua rá ley ra Moise que gatho ma'ra ma mixodyohu. ⁶ Nubya xa ts'ancagui de guecua ja ra ts'utbi hønse ngue'a dí camfri gue ma da yopa nte nú'u xa du ngu nú'a xqui ñá'tua Ajuá nú'u ndu ma dadahu. ⁷ Hangue gatho ma mixodyohu tø'mi da hñanga nú'a ra hñá'ti'a, ne nza-ntho ri xocambeni Ajuá ne pepabi ma pa ra xuui. Nuna guehna dí tø'mi nehe, ma hoga ndá'i Agripa, y hangue por gue'a xa ñapcagui'u. ⁸ ¿Hanja hinguí camfrihu gue Ajuá ma da japi da yopa nte nú'u xa du?

Ra apostol Pablo bi ma de rá nts'o'múise co ya gamfri

⁹Nequi nehe rá mudi ndí benga ndunthi ya ts'omfeni pa ga ø'tua ra nts'o'múi nú'u to'o mi camfri ra Jesu nú'a mrá me Nasare. ¹⁰ Y njabu dá ø't'e nuni Jerusale. Stí pønga ra nsequi ja ya ndá gá macja pa ndí ju ndunthi ya gamfri pa ndí cot'a fadi, ne dá thadi gue hã da tho 'ra de gue'u. ¹¹ Ne ndunthi 'mi'qui ndí castiga nts'edi ya gamfri ja yá nija ma mixodyohu pa ndrí japi da ncøni de yá jamfri xqui me'tsi. Ne xi ndí ncue con gue'u ne ndí pa ja ma'ra ya hnini yabu pa nduí honi pa ga ø'tua ra nts'o'múi.

Ra apostol Pablo bi ma ma'na'qui de hanja bi ñobri de yá ts'oqui

(Hch. 9:1-19; 22:6-16)

¹²Hangue gue'a ndrá mahma Ndamasco ngue'a ya stí pønga ra nsequi ja ya ndá gá macja ne xqui 'raca ra ts'edi pa ga ju ga cot'a fadi ya gamfri. ¹³ Pe dí xi'a'i ma ndá'i, nu ja ra 'ñu ngu mi nde ma pa, nura ora'a dá handi bi gogatho 'nara ñot'i mahyegui co nú'u to'o ndrí 'ño'be, y nura ñot'i'a

ma'na mi tsemi que ra hyadi. ¹⁴ Nepu ra ora'a dá taguihe gatho, y nuga dá øde 'nara noya bi ñaca ebreo ne bi 'ñengagui: "Saulo, Saulo, ¿hanja guí hongui pa gui 'yøtca ra nts'o'múi? Nu'i grí 'ñansehe, guí nja ngu ra ndamfri ora tica ra nsamboi." ¹⁵ Nepu nuga dá embabi: "¿To'o'i, zi Hmu?" Nu'bu nú'a bi 'ñengagui: "Nuga go gueque drá Jesu. Ha nu'i guí hongui pa gui 'yøtca ra nts'o'múi ngue'a guí honi pa gui 'yø'tua ra nts'o'múi nú'u to'o xa gamfrigui. ¹⁶ Nubya nangui ne 'bai, ngue'a nuga go stá zo'i y go stá huan'a'i pa gui pepcagui, ne pa gui damajuani ja ya ja'i de nú'a xcá hyandibya ne de nú'a ma ga u't'a'i 'mefa. ¹⁷ Nuga go ma ga ñáñ'a'i de ja yá 'ye ya xodyo ne de nú'u hingyá xodyo nuni habu dí peñ'a'i gui ma. ¹⁸ Nuni ja guehni ma gui zofo ya ja'i pa da pata yá mfeni pa da 'ño ja ra maca ñot'i, ne ya hinda sigui da 'ño ja ra 'bexuui. Ne gui xip'u da 'uegue de ja yá ts'o'befi ra Satá, ne da mepabi Ajuá ma Dada, ne da gamfrigui pa da hñanga ra mpumbi de yá ts'oqui, ne pa dyá metigui ngu gatho nú'u ma'ra xa nt'axca yá mfeni ngue'a xa gamfrigui." Njaua guehna bi xicagui ra Zidada.

Ra apostol Pablo himrá ts'o'yøde de rá noya ra Zidada

¹⁹Hangue njabu, ma ndá'i Agripa, hindá nts'o'yøde de nú'a dá øde de mahets'i.

²⁰Hangue dá fudi dá zofo ya ja'i 'bestho de guehni Ndamasco, nepu dá ma pa Jerusale ne gatho ja ma'ra ya hnini Judea. Ne dá ma nehe habu bí 'bu nú'u hingyá xodyo, dá zofo gue da ñobri'u de yá ts'oqui ne da gamfri Ajuá, ne da 'yøt'a nú'a xá hño pa da hnequi gue majuani xa pata yá 'múi. ²¹ Y hangue por guehna ma mixodyohu bi guagui ja ra ndanija ne mi ne xa hyogagui. ²² Pe co rá mfats'i Ajuá asta nubya dí siguitho dí zofo nú'u ja yá nsu ne nú'u otho yá nsu. Y nuga nzantho dí ma ngu nú'a bi manga ra Moise ne ma'ra yá 'mehni Ajuá de nú'a mi pe'tsi da nja. ²³ Nu'ú mi ma gue ra Cristo nú'a xqui hñuxa Ajuá pa da nda, mi pe'tsi te da thogui ndunthi ya ts'othogui asta hinda tho. Pe 'mefa de rá du'a go gue'a rá mudi mi pe'tsi da yopa nte de ra du. Ne go gue'a mi ma da xipa ya xodyo ne nú'u hingyá xodyo de nú'a ra 'ra'yo te da umbi, ne nura 'ra'yo te'a nja ngu 'nara ñot'i ri yot'i'u.

Ra apostol Pablo bi zofo ra nda Agripa

²⁴ Y nu mi m̄anga njaua ra cu Pablo pa bi ma hanja xqui h̄n̄api, ra ora'a ra Festo bi ña nts'edi ne bi 'ñembabi:

—¡Asta xcá 'b̄e ri m̄feni, Pablo! Ngue'a oda ri m̄feni de ya he'mi xcá h̄ñe'ti, hangue xcá 'b̄e ri m̄feni.

²⁵ Pe nura cu Pablo bi d̄adi ne bi 'ñembabi:

—Hinstá 'b̄e ma m̄feni, ma hoga nd̄a'i Festo, ngue'a nuga dí m̄anga nú'a majuani.

²⁶ Nuni ra nd̄a Agripa, nehni p̄adi xá h̄ño de nú'a dí ma, hangue nuga hindí tsu ga ña ja rá thandini. Dí p̄adi xá h̄ño gue nuni ya xa unga nguenda de gatho núna dí ma, ngue'a hinxá t'øt'e mant'agui. ²⁷ Ma zi hoga nd̄a'i Agripa, ¿ha guí camfri nú'a bi m̄anga yá 'mehni Ajuá? Nuga dí p̄adi gue nu'i guí camfri nú'a bi mañ'u.

²⁸ Nep̄u nura nd̄a Agripa bi d̄adi ne bi 'ñena:

—Ya ma'na t̄ai ri 'bedi pa gui jacagui ga camfri ra Jesucristo nehe.

²⁹ Hangue nura cu Pablo bi 'ñembabi:

—Haha, co rá m̄fats'i Ajuá da njabu, ne hinga h̄onse'i, nehe gatho núyu xa 'yøde nú'a stá m̄ambya. Dí ne da gamfriyu ngu stá camfri ga nehe, h̄onse hindí ne dra that'i co ya cadena ngu xra jagagui.

³⁰ Nep̄u de ya bi uadi bi ña ra cu Pablo, bi 'mai ra nd̄a Agripa co ra Berenice ne ra Festo ne gatho nú'u mi huhuini. ³¹ Ne bi n̄juqui'u pa bá ñ̄ase'u 'na ngu 'na, ne bi 'ñémbi:

—Hinte xa 'yøt'a nuna ra 'ñøhø pa rí 'ñepi da tho, nixi pa da mfadi.

³² Nep̄u ra nd̄a Agripa bi 'ñembabi ra Festo:

—Ya xa za xa thehma nuna ra 'ñøhø 'bu hinxqui 'yadi da ma ja ma nd̄ahu ra Augusto Cesa pa ja dí th̄a'mbani nguenda 'bu te xa 'yøt'e.

27

Ra apostol Pablo bri ts'ixa nts'ahni pa Nroma

¹ Y mi zø ra pa de nú'a xqui bengá ra nd̄a Festo pa da mencahe ja ra hai Italia, ra cu Pablo ne ma'ra ya 'yofadi bi t'ent'ua yá 'ȳe 'nara nd̄a gá soldado mrá thuhu ra Julio nú'a 'na de yá soldado ra nd̄a Augusto Cesa. Y núga drá Luca dá m̄e'be'u. ² Y bi zixcahe 'nara d̄anga motsa xqui 'ñehe de ra hnini Adramitio, ne dá p̄øñhe de guehni Cesarea pa dá 'raxhe ja ra ndehe dí mahe pa ja ra

hai Asia. Nehe drí 'ñohe ra cu Aristarco nura me Tesalonica 'nara hnini de ra hai Macedonia. ³ Y rá hyax'a dá tsøñhe ja ra hnini Sidó. Y nura Julio xi bi nhyoja'i co ra cu Pablo ne bi umba nsequi da ma dua c'a'tsa ya cu nú'u mi 'bu de guehni, ne pa bá t'umbi nú'a te mi honi. ⁴ Nep̄u dá p̄øñhe de guehni Sidó dá thothe po ra lado mac'angui de ra hai Chipre nú'a o madetho ra ndehe. Dá øthe njabu pa dá 'banpahe ra bunthi mi 'yo. ⁵ Ne dá 'raxhe ja ra ndehe dá 'ranthe manjuantho de ra hai Cilicia ne Panfilia, ne dá tsøñhe ja ra hnini Mira de ra hai Licia.

⁶ De guehni ra nd̄a gá soldado ja bi zuhni 'nara motsa mrá me Alejandria de ra hai Egipto mri ma pa ja ra hai Italia. Nu'bu dá juhe nú'a ra motsa'a pa dá thoguihe habu ndr̄a mahe. ⁷ Nduñthi ya pa ndr̄i 'yohe 'ramats'u ja ra ndehe, xi xmá h̄ñe pa dá tsøñhe gueta Gnido. Nep̄u ngue'a mi 'yo ndunthi ra bunthi himi hocaguihe ga 'yohe, hangue dá 'rañhe gueta ra hnini Salmón, dá 'bañhe po lado mac'angui de ra hai Creta o madetho ra ndehe. ⁸ Xi dá 'yohe masque 'ramats'u ngue'a mi 'yo ndunthi ra bunthi himi hocje ga 'yohe xá h̄ño. Y hingá 'me dá tsøñhe ja rá hyo ra ndehe habu xqui thu'mbabi Ya Hoga Gosthi gueta ra hnini Lasea.

⁹ Ya xqui thogui ndunthi ya pa ndí 'yohe ja ra ndehe, y ya ma'na xi xmá nts'uni pa ga 'yohe ngue'a ya mi ma da zøhø ya pa de ya tse, ne gue'bu xi 'yo ndunthi ra bunthi. Hangue nura cu Pablo bi zofo gatho ya ja'i, ¹⁰ ne bi 'ñembabi:

—Compahu, dí handi gue ma ga thoñu ndunthi ya ts'othogui má 'ñu, da za da yai ra motsa con gatho nú'a te di cu, ha nujá ga tuhū nehe.

¹¹ Pe nura nd̄a gá soldado himbi 'yø'tua ncaso ra cu Pablo, ma'na bi 'yøta nú'a mi m̄anga ra 'yet'amotsa ne nú'a to'o mrá meti. ¹² Y ngue'a xmá nts'uni da gohni ra motsa ja Ya Hoga Gosthi pa nú'u ya pa'u de ya tse, hangue ndunthi nú'u to'o mi pani bi beñ'u gue ma'na xá h̄ño da b̄oni de guehni pa xahma xa zahma xa zønga Fenice nú'a ja ja ra lado yuhyadi de ra xeca hai Creta, pa ja xa 'm̄ahmani'u nú'u ya pa de ya tse.

Ra d̄ata bunthi ja ra ndehe

¹³ Nep̄u bi mudí bi 'ño 'na t̄ai ra nd̄ahi nú'a mri 'ñe ngue mac'angui, hangue bi beñ'u gue xá h̄ño da sigui da thogui pa habu mri

ma'ũ. Hangue dá pøñhe de guehni habu stí ntsayahe, ne dá 'bañhe gueta rá hyo ra hai Creta. ¹⁴ Nepu hinga ya'a bi zacje 'nara bant̃hi xi nts'edi mbri 'ñehe ngue mahuifi habu ndrã mahe. ¹⁵ Nura bant̃hi'a bi duxa ra motsa ngue'a xi mi tse di, ne himi tsa ga tsamhe. Hangue dá hehe bi duts'i. ¹⁶ Dã thothe gueta 'nara zi xeca hai rá thuhu Clauda o madetho ra ndehe, ja ra lado habu hints'u mi tse ra bant̃hi. Nu'bú ja dá pø'tsheni ra t'uca motsa pa ja ra danga motsa nú'a mri gut'i, pe xi dá henbahe. ¹⁷ Nepu de ya dá pø'tshe ra t'uca motsa, dá thãthe co ya nthahi nura danga motsa ne xi dá dũ'the pa hinda nhuati. Nepu nú'u to'o mri 'yet'a ra motsa, mi tsu da pø'tsa pa ja ra 'bomu ja 'nara t'uca hai rá thuhu ra Sirte, hangue bi ja'ma ya dutu nú'u xqui thuxa maña de ra motsa pa da 'ño co ra ndãhi, ne bi hopabi'u da duxa ra ndãhi. ¹⁸ Ha nurã hyax'a hinxqui tsayatho nú'a ra bant̃hi xi mi tse di, hangue nu'ú bi fõta ja ra ndehe nú'u te mri du ra motsa. ¹⁹ Nepu nurã hñupa dá fõthe nehe ja ra ndehe ma'ra ya t'ø'te nú'u mi pepabi ra motsa. ²⁰ Bi thogui ndunthi ya pa hindã hanthe ra hyadi nixi ya tsø ngue'a xi mi 'yo ndunthi ra bant̃hi, hangue ndí hu ma muihe gue ya ma stã tuhmahe.

²¹ Ya mi pe'tsa ndunthi ya pa hinte stí tsihe, hangue ra cu Pablo bi 'mai madetho de guecje ne bi 'ñena:

—Compahu, 'bu xcã 'yøhmãhu nú'a dá xi'ahũ gue stã cohmañuni Creta, nu'bú hinstã thohmañu núna dí thohũ, ne hinxã 'medihma gatho nú'a stã 'behu. ²² Pe nubyã, oguí tu ri muihu, ngue'a ni 'na de guecju hinga ma ga tuhũ, masque ra motsa da nxeni ne da yui nuua ja ra ndehe. ²³ Ngue'a manxuui bi zocagui 'nara enxẽ bá penca Ajuã nú'a to'o dí camfri ne dí pepabi. ²⁴ Y nú'a ra enxẽ'a bi 'ñengagui: “Pablo, oguí tsu, ngue'a mahyoni gui tsønga Nroma habu bí 'bu ra ndã Cesa, ne gui 'ba ja rá thandi'a, ne por gue'a'i Ajuã ma da ñanga de ra du núyu guí peuiua ja ra motsa.”

²⁵ Hangue compahu, nubyã dí xi'ahũ, oguí tu ri muihu, ngue'a nuga dí camfri gue Ajuã da sujũ, ngue'a dí camfri gue ma da njabu ngu nú'a bi xicagui rá enxẽ'a. ²⁶ Nu'a ma da nja, ma da 'yetc'ahu ra ndãhi ne ma dí zogahu ja 'nara zi xeca hai o mbo ra ndehe.

²⁷ Ne ya mi pe'tsa 'net'ocut'a ndí 'y-
ohe njabu co nú'a ra bant̃hi, ndí 'yohe ja ra danga ndehe nú'a rá thuhu Adria, mi 'yetc'ahẽ ra ndãhi pa haburaza. Ne ngu made ra xuui nú'u to'o mi et'a ra motsa bi mudi bi unga nguenda gue ya mi ma ga tsøñhe ja 'nara hai. ²⁸ Nu'bú bi mudi bi 'yeni hangu rá hñe ra dehe, y ya mi pe'tsa ntsøca 'natema'ret'a ne 'rato metro rá hñe. Nepu dá thothe má ts'ũ de guehni pa ja ra hai, bi yopa 'yeni ma'na'qui, y ya mi pe'tsa ntsøca 'natemayoto metro. ²⁹ Y co ra ntsu da mfant'ui ya do nura motsa, bi ja'ma goho ya bõja de mõte ra motsa asta habu bi zãdi ra hai pa ya hints'u bi ntihĩ nts'edi, y gathoguihe ga nehmahe ya xa hyats'i. ³⁰ Y nú'u to'o mi et'a ra motsa bi mãmbi gue xahma xa za xa 'bathma'ũ, hangue nu'ú bi yopa ca'ma ra t'uca motsa ja ra ndehe mi mantho'ũ gue pa xa 'yent'a ma'ra ya bõja ja rá ñaxu ra motsa. ³¹ Hangue nura cu Pablo 'bestho bi xipabi ra ndã gã soldado ne ma'ra ya soldado ne bi 'ñembabi:

—Nu'bu núyu da gai de guecua ja ra motsa, nu'bú hinda za ga pøñhu de guecua.

³² Nu'bú ya soldado bi ðama hyeca ya nthahi de ra t'uca motsa ne bi ðøgue bi ma.

³³ Nepu rá hyax'a hamxudie ga cu Pablo bi xicje dri gathohe gue ga tsihe te ga tsihe, ne bi banteguihe bi 'ñenje:

—Nu'ahũ, ya ø't'a 'net'ocut'a hinte xcã ahũ ne hinte xcã tsihu. ³⁴ Dí bant'e'ihu gui tsihu te gui tsihu, ngue'a guehna mahyoni pa njabu da nja ri ts'edihi, ngue'a dí padi gue ni 'na de gue'ahũ hingui ma gui tuhũ.

³⁵ De mi mangu njabu ra cu Pablo bi gu 'nara thuhme ne bi umbã njamãdi Ajuã ja yã thandi'ũ. Nepu bi heque, ne bi mudi bi zi'a. ³⁶ Nepu gathoguihe xi bi hñu ma muihe, ne dá ñunihe nehe. ³⁷ Y nõje ndí pahe ja ra motsa, ndí tsøxhe yo ntøhe ne hñu'rate ne 'ret'ama'rato. ³⁸ Y ya de dá juãhe dá ñuñhe ne dá niñahe, nú'a ra trigo bi bongui dá fõthe mbo ra ndehe pa ma'na ya hinxmã hñu nú'a mri du ra motsa.

Ra motsa bi nxeni co rá ts'edi ra dehe

³⁹ Nepu de ya bi hyats'i, nú'u to'o mri 'yet'a ra motsa bi hyandi gue ya ma da zõnga ja ra hai pe himi padi te ma hai'a. Ne bi hyanda 'nara luga ngu ra gosthi mbo ra zi xeca hai habu mri hnequi 'na xeni ra 'bomu guetbu rá hyo ra ndehe. Ne nu'ú bi beni

xahmā da za da zonga ra motsa asta habu mi ja ra 'bomu. ⁴⁰Bi hyeca ya nthahi nú'u mi that'a ya bōja nú'u mri gut'a mbo ja ra dehe. Nehe bi xo'tua yá nthahi nú'u ya za dega nt'et'a motsa. Nepu bi pø'tsa ya dutu pa da daca ra ndahi ja rá ñaxu ra motsa. Nepu ra motsa bi 'yent'a ra ndahi gá ma ja rá hyo ra hai. ⁴¹Pe bi zonga habu mi ja yoho yá ts'edi ra dehe, nepu bi 'yent'a ra motsa pa ja ra 'bomu. Ha nura ñaxu ra motsa xi bi yu ja ra 'bomu, hangue ya himbi za bi 'ño. Ha nu de ri mote bi mudi bi nxeni co rá ts'edi ra dehe. ⁴²Nura ora'a ya soldado mi ne xa hyo gatho ya 'yofadi pa hinda 'ba'tuabi'u dega ncuñthe. ⁴³Pe nura ndá gá soldado bi hñacuabi'u pa hinda hyo, ngue'a nú'a mi ne da ñanga ra cu Pablo. Nepu nú'a bi 'bepabi gue da mfote rá mudi pa ja ra dehe nú'u to'o mi pa da 'raxa ja ra dehe dega nsaha, pa da zonga asta ja ra hai. ⁴⁴Ha nu'u ma'ra nú'u to'o himi pa da 'raxa ja ra dehe dega nsaha, bi 'bepabi da gu 'ra 'na xeni ra za nú'u xqui xo'tsa ra dehe de ja ra motsa. Y njabu ha, bi za bi zonga gatho'u ja ra hai.

28

Ra apostol Pablo bi 'ño ja ra xeca hai rá thuhu Malta nú'a o madetho ra ndehe

¹Nu ndá pøñhe gatho de ja ra dehe, ni 'na de guecje hindá jathe. Nepu ja dá pahe te rá hu nú'a ra hai habu dá tsøñhe. Gue'a 'nara xeca hai rá thuhu Malta o ja ra ndehe. ²Nepu nuya mengu de guehni xi bi 'yøtcahe ndunthi ra hñoja'i. Ne bi 'ñutcahe 'nara danga faspí pa dá mpa'the, ngue'a xi xmá tse 'nara 'ye mi 'uaj. ³Nepu ra cu Pablo bi xu 'raya za pa mi u'tsa ja ra tsibi. Y nura ora'a co ra pa bi bonga 'nara zatequ'eña habu xqui t'u ra tsibi, ne bi 'mat'a ja rá 'ye ra cu Pablo. ⁴Y nu mi hyanda njabu nú'u ya mengu de nú'a ra hai'a gue ra qu'eña mi zudi ja rá 'ye ra cu Pablo, mri 'ñémbi'u 'na ngu 'na:

—Nuna 'ñøhøni pøde xa hñote. Nuní masque bi c'othmā rá du de ja ra ndehe, pe nura ts'utbi xa zudi de guecua, ya hinda hopi da nte.

⁵Pe nura cu Pablo bi huat'a rá 'ye ja ra tsibi pa bi dagui nú'a ra zatequ'eña, y hinte bi ja ra cu Pablo. ⁶Gatho ya mengu de nú'a ra hai'a mi tø'mi gue xa hyandi xa nenga rá 'ye, o xa datho xa du. Mi tømtho'u te

xa thogui hmaha'a, pe nu mi hyandi gue ya hinte bi ja, nu'bá nu'á bi pata yá mfeni. Nepu nu'a bi beñ'u, gue nura cu Pablo mi gue'a 'nara zidada.

⁷Guetbu de guehni ja mi jani yá hai 'nara 'ñøhø mrá thuhu ra Publio nú'a mrá ndá de maxøgue nú'a ra hai'a. Nu'á xi bi 'yøtcahe ndunthi ra hñoja'i ne bi 'racje ntsaya hñu pa ja rá ngu. ⁸Y nura dada'a mi 'benga ja ra mfidi mri hñeni mri umba ra nzø ne ra nast'i. Y nura cu Pablo bi ma bá c'a'tsi pa bá apabi Ajuā por gue'a ne bi hñu'tsua rá 'ye. Nepu 'bestho bi ñani'a. ⁹Y nu mi fadi njabu, bi zøhø ndunthi ya da'thi nú'u myá mengu de nú'a ra hai'a, ne gatho bi ñani. ¹⁰Ne xi bi numansuguihe, y nu ndá pøñhe de guehni bi 'racje gatho nú'a mi padi'u gue da 'yøtcahe ra 'bedi má 'ñu.

Ra apostol Pablo bi zonga Nroma

¹¹Dá 'buheni hñu nzana con gue'u. Nepu ja dá juhni 'nara motsa nú'a xqui gohni nehe nú'u ya pa dega tse. Nú'a ra motsa'a mrá me Alejandría 'nara hnini de ra hai Egipto. Ne de mbo ra motsa xqui thøteni 'raya c'oi de 'ra nú'u t'embí ya ajuā, 'na de gue'u rá thuhu ra Casto, ha nu ma'na rá thuhu ra Polu. ¹²Nepu dá tsøñhe ja 'nara hnini rá thuhu Siracusa, ja dá 'buheni hñu pa. ¹³De guehni dá thoguihe mahuifi dá mahe ja rá hyo ra ndehe pa dá tsøñhe asta ja ra hnini Regio. Nepu rá hyax'a bi 'ño ra ndahi mri 'ñehe mac'angui, nepu rá yopa dá tsøñhe ja ra hnini Puteoli de ra hai Italia. ¹⁴Ne de guehni ja dá ntheheni 'raya cu nú'u bi zixcahe pa ja yá ngu pa dá 'buheni con gue'u hñato ma pa. Nepu de ya dá pøñhe de ra hnini Puteoli dá ma dí mahe ja ra hnini Nroma. ¹⁵Y nuya cu de guehni Nroma ya mi padi gue ma ga tsøñhe, hangue nu'ú xqui bøni e da dacje ja ra da'ñu nú'a mri ma Nroma, gueta ra tai de ra t'uca hnini rá thuhu Foro de Apio ne ra hnini rá thuhu Hñu Ngu. Ha nu mi hyanda ra cu Pablo nú'u ya cu, nu'á bi umba njamadi Ajuā ne bi hñu rá mui ne xi bi johya'a. ¹⁶Nepu de dá tsøñhe Nroma, ra ndá gá soldado bi 'yent'ua ja rá 'ye ra ndá gá nsufadi nú'u ya 'yofadi mri zi'a. Pe nura cu Pablo bi umba nsequi pa bi ts'ixa 'nambu bá 'bui, ne bá 'buhuiñi'a 'nara soldado pa bi su.

Ra apostol Pablo bi mamba rá noya Ajuā nuni Nroma

¹⁷Ne rá hñupa de xqui zonga ra cu Pablo nuni Nroma, bi zohna gatho ya ndá gá xodyo nú'ú mi 'buhni. Nepu de ya xqui munts'i bi 'ñembabi:

—Ma cu'ihú, masque núga hinte stá ø'tua ma mixodyohú, nixi stá ø'ta 'nara nts'o'mái co nú'ú yá nzai ndu ma dadahú, pe masque hinte stá ø't'e, nuga bri jugagui nts'ahni nuni Jerusale ne bi t'entc'a ja yá 'ye ya me Nroma. ¹⁸Pe nu ndá nhyanthyahe, himbi ts'utcagui ni 'nara ts'oqui te stí ø't'e pa xa hyocjhma'ú, hangue nu'ú mi ne da hyegagui. ¹⁹Pe numa mixodyohú de guehni himbi ne'ú gue da thegagui, hangue ma'na xá hño dá adi ga ehe pa guecua pa go da hñamga nguenda ma ndahú ra Augusto Cesa, pe hingue pa e ga ñapabi ma mixodyohú. ²⁰Hangue stá zon'ahú pa ga ñahú. Nuga dí 'bacua ja ri thandihú dí that'i co ya cadena gue'a dí t'omi nú'a ra hñá'ti xa ñatcaguihú Ajuá núju dyá me Israelhú.

²¹Nu'bu nuya ndá gá xodyo bi 'ñemba ra cu Pablo:

—Nuje ni 'nara he'mi hinte stá hañhe de guehni Judea de gue'a'i, ne ni 'na de gue nú'ú ma mixodyohú xqui 'ñehe de guehni hinte xa xicje de gue'a'i, nixi xa ñap'a'i. ²²Dí ne ga øhe nú'a guí ma de nú'a guí camfri, gue'a dí pahe gue haburaza ñama'ñu ya ja'i de nuna ra 'ra'yo jamfri.

²³Nepu bi mámbi'ú te ra pa mi ma da yopa ñá'ú ma'na'qui. Y nu mi dat'a nú'a ra pa'a xqui mañ'ú, ndunthi de gue'ú bi zonga habu mi 'bu ra cu Pablo. Desde mi xudi bi müdi bi ñá'a asta mi nde tobya mi zofo ya ja'i de hanja ri manda Ajuá. Nú'a mi ma de rá ley ra Moise ne gatho nú'a xqui 'yofo ma'ra yá 'mehni Ajuá, pa nu'ú da gamfri nehe gue ra Jesu go gue'a ra Cristo nú'a to'lo bá pehna Ajuá pa da ndá. ²⁴Nepu 'ra de gue'ú bi gamfri nú'a mi mangua ra cu Pablo, pe nu ma'ra himbi gamfri. ²⁵Ne 'ra de gue'ú bi ntsanoyase ne bi müdi bi ma'ú. Pe ante da ma'ú ra cu Pablo bi 'ñembabi'ú:

—Go gue'a majuañi bi mangua ra badi Isaia po rá Maça Ndahi Ajuá bi xipa ndu ma dadahú, ne bi 'ñena njaua:

²⁶Rí ma ua xipa nuya ja'i:

Ma gui 'yødehú, pe hinda zo ri mfenihú, ma gui hyanthú, pe hingui ma gui pahú te rí bøni nú'a gui hyanthú.

²⁷Ngue'a xi xa megui ri mfenihú,

ne hinguí ne gui hñuxhú nt'øde nú'a guí ødehú,

ne hinguí ne gui pahú nú'a guí hanthú.

Nu'ahú hinguí ne gui hanthú,

nixi gui 'yødehú,

nixi gui pahú,

ngue'a hinguí ne gui ntsømhú pa ga pun'a ri ts'oquihú.

Guehna mangua ra Maça T'ofu. ²⁸Hangue pahú xá hño gue desde nubyá ma da t'umbabi ra noya dega mpøhø nú'ú hingyá xodyo. Nuga dí camfri gue nu'ú há, ma da 'yøde ne da gamfri.

²⁹Ne nu mi uadi bi mangua njabu ra cu Pablo, ya xodyo bi ma ne mri ntsanoyá sehe'ú.

³⁰Ha nura cu Pablo bi 'muhni maxøgue yo njeya ja 'nara ngu dega njut'i, ne mi umba ntsaya gatho nú'ú mi tsøni pa da ñauí. ³¹Ne mi zofo ya ja'i hanja go ri manda Ajuá, ne mi xipabi'ú de ra Zidada Jesucristo. Himi tsu da ñá, ne hinto mi haçuabi'a.

RA ROMANU
RÁ CARTA RA APOSTOL NSAN
PABLO NÚ'A BI 'YOPABI YA
GAMFRI ME NROMA

Ra apostol Pablo opabi ya gamfri me Nroma

¹ Núgui drá Pablo, rá 'begogui ma zi Hmuhú ra Jesucristo. Ajuá ra Dada bi zoncagui pa ga 'ñapostol, ne xa hñuxcagui pa ga mamba rá maça hoga noya'a.

² Nuna maça hoga noyana, guehna bi ñagui maya'bu Ajuá ja ra Maça T'ofu nú'a bi 'yofo yá 'mehni'a. ³ Y nuna maça hoga noyana xicju de ma zi Hmuhú ra Jesucristo nú'a to'o rá T'uh Ajuá, ne utcaguihú gue nú'a ra T'uh'a, de rá ndo'yo, bá ehe de rá ji ra nda Davi, ⁴ pe de rá ndáhi xá nt'axi bi fadi gue go gue'a rá T'uh Ajuá, ngue'a co rá danga ts'edi bi yopa nte de ja ya du. ⁵ Po rá ngue'a, Ajuá xa 'racagui ra 'befi dega apostol pa ga mangua ra maça hoga noya gathu ja ya hnini, pa da gamfri'u ne da 'yote Ajuá. Guehna ra 'befi dí pefi pa nuya ja'i da nsundabi rá maça thuhu ma zi Hmuhú ra Jesucristo. ⁶ Hangue nehe nu'ahú, Ajuá xa zohn'a'ihu pa guí tenhú ra Zidada Jesucristo.

⁷ Hangue dí op'ahú gathu'ihu zi cuhú guí 'buhúbu Nroma, nú'ahú xi ri ma'ahú Ajuá ne xa zohn'a'ihu pa guí nt'axquihú. Ajuá ma Dadahú ne ma zi Hmuhú ra Jesucristo da jap'a'ihu ne da max'ahú pa guí 'buhú te rá 'ñenthó.

Ra apostol Pablo ne da zonga ya cu me Nroma

⁸ Nuya ya mudi noya dí op'ahú ja ma carta, dí xi'ahú gue dí umba njamádi Ajuá ma Dadahú por gathu'ihu de rá thuhu ma zi Hmuhú ra Jesucristo, ngue'a habwraza ja ra ximhai hmá gue xi xcá camfrihú xá hño. ⁹ Ajuá dí pepabi con gathu ma coraso pa da ntunga nú'a ra maça hoga noya nú'a habú xicju de rá maça T'uh'a, y nu'á go gue'a padi gue nzantho dí apabi'a por gue'ahú.

¹⁰ Masque stá t'oma ndunthi ya pa pa ga mabu ga tsøñ'ahú, pe hinstá tsaya ga apa Ajuá pa da xoga ra gosthi pa da za ga mabu 'nitho. Høense go dí t'oma nú'a ra pa da mañ'a Ajuá pa ga mabu. ¹¹ Ngue'a xi dí ne ga mabu ga 'bui con gue'ahú pa da za ga ut'a'ihu ra mfadi nú'a xa 'ñutcagui ra Maça

Ndáhi, pa ma'na da nja ri jamfrihú. ¹² Y dí ma gue numa jamfrihú da 'racju ra ts'edi 'na ngu ma'na. Nuri jamfrihú da jaqui ma'na da ze ma jamfri, ha numa jamfriga da ja'ahú ma'na da ze ri jamfrihú nehe, ngue'a 'nat'a ma jamfrihú.

¹³ Ne dí ne gui padihú, ma zi cu'ihu, gue ndunthi ya i'qui stá huts'i ga mabu ga tsøñ'a'ihu, pe tobya hinxa za. Dí ne ga mabu pa ga fax'ahú ngu stá faxa ma'ra ya cu ja ma'ra ya hnini. ¹⁴ Ngue'a xuá 'bencagui ga xipa gathu ya ja'i nuna maça hoga t'øde de ra mpøhø, hangue mahyoni gathu ga zofu, ngu nú'u ña griego ne ngu nú'u ña ma'ra ya hñaquí, ngu nú'u ya bamhya ne ngu nú'u hinte yá fadi. ¹⁵ Hangue nú'a ra pa go da ne Ajuá, ngui xi dí ne ga mabu pa ga mangua ra maça hoga t'øde nehe nubu Nroma.

Rá ts'edi ra maça hoga t'øde

¹⁶ Hindí ntsa pa ga mangua ra maça hoga t'øde, ngue'a go gue'a 'nara noya dega ts'edi nú'a xuá pehna Ajuá pa da pøhø gathu nú'u to'o da gamfri, ra mudi ya xodyo, nepu gathu nu ma'ra ya ja'i. ¹⁷ Nuna maça hoga t'ødena udi gue Ajuá ma gue ya hinte ma ts'oqui tu nú'u to'o camfri, y nu'ú 'bui xá hño co Ajuá hønse po yá jamfri. Ma njabu nehe ra Ndaxjua T'ofu habú ena: "Nu'a tó'o xa gamfri, ya hinte ma ts'oqui tu, nú'á pe'tsa 'nara 'ra'yo te."

Yá thai tu ya meximhai

¹⁸ Ajuá utuabi ya meximhai tengu rá ndangui rá cue'a, ne brí nhyoqui'a pa dua pehna ra castigo de mahets'i pa da zudi nú'u ya ts'oyøde hingui ne da 'yøt'e xá hño. Ajuá ri ncue ngue'a nuya ja'i masque padi gue 'bui Ajuá ne padi te rí 'ñepi da 'yøt'e'u, pe hingui øt'e, nu'ú ri sigui co yá 'ñaqu'equ'eí ne yá ts'oqui. ¹⁹ Gathu nú'a te da za da fadi de Ajuá, nu'ú xa t'utuabi xá hño, y nu Ajuá go gue'e xa 'ñutuabi'u.

²⁰ Desde nú'bu Ajuá bi hyoca ra ximhai, desde gue'bu, Ajuá bi 'ñutuabi'u tengu rá 'mui'a. Gathu nú'u ya t'øt'e ri hnequi, gue'u utuabi ya ja'i tengu rá 'mui Ajuá nú'a hini hnequi, y njabu ri hnequi gue Ajuá 'bui ne ja rá ts'edi pa nzantho. Hangue ya ja'i hingui tsa te da dadi de nú'a te xa 'yøt'e'u.

²¹ Nu'ú, masque bi badi Ajuá, pe himbi ne bi nsunda'u ngu rí 'ñepi, nixi bi umba njamádi de gathu ya hño xa hñani'u. Nu'a bi 'yøt'e,

bi ts'oca yá mfeni ne bi megui yá coraso pa himbi za bi badi nda'a ra hño nda'a ra 'ñu.
²² Masque mi en'u gue xi myá bamhya, pe hinte myá fadi. ²³ Hangue bi zogui nú'a ra sòcambeni mi 'ñepi da umbabi Ajuá nú'a xá nsunda ne pe'tsa ra te nzantho, pa go bi xòcambeni ya c'oi nú'u xa thoqui ngu yá 'bai ya ja'i nú'u pe'tsi da du, nehe ya c'oi nú'u xa thoqui ngu rá 'bai 'nara ts'int'su, ne nú'u ngu rá 'bai 'nara mbo'ni, ne nú'u ya c'oi dega qu'eña.

²⁴ Hangue Ajuá bi hyetho ya meximhai pa bi 'yot'a gatho nuya ts'onc'at'i mi beni ja yá mfeni, y njabu bi 'betua sehe yá tsa yá ndo'yo'u. ²⁵ Ngue'a nuya meximhai'u bi zogui nú'a Ajuá majuaní pa go bi dena nú'u t'embabi gue go gue'u Ajuá; y nuya ja'i'u go bi nsunda nuya t'ot'e nú'u xa hyoca Ajuá, hingo bi nsunda Ajuá to'o bi hyoca gatho, ne xá nsunda rá thuhu'a pa nzantho.

²⁶ Hangue Ajuá bi hyetho'u pa bi 'ño ja yá hne dega 'betsa, asta ya 'behña bi hñuxui yá mi'behñauí hingo hønse co ya 'ñohø ngu nú'a xqui manda Ajuá. ²⁷ Nehe ya 'ñohø bi me'tsa 'nara ts'onc'at'i pa da hñuxui yá mi'ñohøui hingo hønse co ya 'behña, y njabu 'ñohø co 'ñohø bi 'yot'a ra t'ot'e xi xá nts'o. Hangue ja gues'e bi hñani nú'a mi 'ñepi da hñani'u por yá ts'ot'ot'e.

²⁸ Nehe nguetho himbi ho da beni'u de Ajuá, hangue nu Ajuá bi hyetho'u pa bi beni ya mfeni xá nts'o ne pa bi 'yot'e nú'a himri 'ñepi'u, ²⁹ ne bi 'yot'e'u ya t'ot'e hingui ho, ne bi me'tsa ndunthi ya ts'onc'at'i ne ya ts'omfeni. Myá nduste, myá hyote, myá 'yot'atuhni, myá hyate, myá ts'o'mui, myá nõnte, ³⁰ mi ja'tsua ya nc'uamba ma'ra, mi utsa Ajuá, myá 'ñaqu'equ'eí, mri 'ñexa sehe, mi beni hanja da za da 'yot'a ya t'ot'e xá nts'o, myá ts'o'yøde co yá dada yá nana. ³¹ Bi ts'oca yá mfeni hangue himi padi nda'a ra hño nda'a ra 'ñu, ne himbi cumpli yá noya. Ne himbi me'tsa ra hmate co yá ja'i, ne himbi me'tsa ra huecate. ³² Nehe nubya njabu, masque padi ya ja'i nú'a te xa ma Ajuá, gue nu'u t'ot'e nuya t'ot'e'u rí 'ñepi da du, pe masque padi njabu, pe nu'ú ot'e nuya ya ts'ot'ot'e, y hingue hønse ot'e, nehe ri johyauí nú'u ma'ra to'o handi'u ot'a njabu nehe.

2

Ajuá ma da hña'mba nguenda yá ts'oqui ya ja'i co ra hoga ts'utbi

¹ Hangue dá ngu'a dá ngu, otho te grí ncøni nú'i guí 'yø de nú'a te ot'a ma'ra, ngue'a nú'a ra ora guí 'yø de nú'a te ot'a ma'ra, nu'í guí ncondena sehe, ngue'a guí ot'a nehe ngu ot'a nú'u ma'ra. ² Dí padihue gue Ajuá ma da hña'mba nguenda co ra hoga ts'utbi nú'u to'o ot'a ya ts'oqui.

³ Hangue 'bu nú'i guí 'yø de ma'ra ne guí ot'a nehe ngu ot'e'u, oquí beni gue ma guí mpont'ui rá cue Ajuá nú'a ra pa da hñap'a nguenda. ⁴ Oxqui beni gue ngue'a Ajuá xi ra hoja'i con gue'i ne xa ze't'a ri nts'o'mui ne astabya hinxa castiga'i, gue nu'i da za gui sigui gui 'yot'a ya ts'oqui. Padi gue Ajuá ra hoja'i con gue'i pa gui ñobri. ⁵ Pe nu'í hingui ne, ngue'a xi rá me ri coraso ne hinguí øde ne hinguí ñobri, hangue ma'na ma da castiga'i nú'a ra pa da hnequi rá cue Ajuá pa da 'yot'a rá hoga ts'utbi'a. ⁶ Y nu'á ma da umbabi nú'a rí 'ñepabi cada 'na ngu nú'a xa mefi. ⁷ Nu'á ma da umba ra te pa nzantho nú'u to'o xa hyomba rá nsunda ne xa hyoni pa Ajuá da 'ñe'tsua yá nsu ne xa hyonga ra te pa nzantho, ne hinxa zabi xa 'yot'a ya hoga 'befi. ⁸ Pe pa ya ts'o'yøde nú'u 'met'o go ot'a nú'a hingui ho, ne hingo ne da 'yot'a nú'a xá hño, Ajuá ma da umbabi'u 'nara castigo con gatho rá cue. ⁹ Ma da nja ya danga uguí ne ya dumai pa gatho nú'u ya ja'i ot'a ya ts'oqui, rá mudi pa ya xodyo, nepu pa gatho ma'ra ya ja'i. ¹⁰ Pe Ajuá ma da cu'ta ja rá nsunda gatho nú'u to'o xa mefi ya hoga 'befi. Nehe ma da 'ñe'tsua yá nsu ne da umba ra hoga'mai, rá mudi pa ya xodyo, nepu pa gatho ma'ra ya ja'i.

¹¹ Ngue'a Ajuá hinda ma da huahnitho ya ja'i nura ora da hña'mba nguenda'u. ¹² Ajuá ma da hña'mba nguenda gatho ya ja'i mahyegui, ngue'a gatho nú'u to'o xa 'yot'a ya ts'oqui masque hinxa batua rá ley ra Moise, nu'ú ma dra tha'mba nguenda ne dra castiga nsinque da the'ta ra ley; ha gatho nú'u bi badi ra ley ne himbi 'yot'a nú'a ma, nu'ú ma da tha'mba nguenda ngu nú'a manga nú'a ra ley'a. ¹³ Ngue'a hingue nú'u xa 'yødetho rá ley ra Moise gue go gue'u 'bui xá hño co Ajuá, hina, pe nú'u to'o øte ra ley ha, go gue'u ma da hma gue hinte ma ts'oqui tu. ¹⁴ Ne nú'a ra ora nuya ja'i

hingyá xodyo øt'a sehe'u nú'a xá hño ngu nú'a manganá ley ra Moise, njabũ ri hnequi gue pe'tsa sehe 'nayá ley, masque hinxa ßadi rá ley ra Moise. ¹⁵Ja gue'u ri hnequini 'nara ley ngu xa nt'ofó ya yá coraso. Nehe nu'ú pe'tsa 'nayá ts'edise pa da ßadi ua xá hño nú'a øt'e'u ua hina; nehe yá mfeni xipabi gue hingui ho nú'a øt'e, o ja ra ora xipabi gue xa 'yøt'a xá hño. ¹⁶Nehe ma da njabũ nú'a ra pa'a sta 'yøt'a ra nsuca uenda Ajuá ngu nú'a gra 'mui yá mfeni ya ja'i, masque nú'a xqui beni mant'agui'u. Ne nú'a to'o ma da hña nguenda go ma Zidadahũ ra Jesucristo. Njabũ udi ra maça hoga noya nú'a xa 'bencagui ga ma.

Ya xodyo ne ra ley nú'a bi 'yofó ra Moise

¹⁷Nu'i xodyo, guí beni gue ja ri nsu ngue'a grá xodyo, ne guí camfri gue guí 'bui xá hño ngue'a guí pe'tsua rá ley ra Moise, ne grí 'ñets'i ngue'a guí nsunda nú'a ra Ajuá majuañi, ¹⁸ne guí patua rá paha'a, ne guí paði guí huahna nú'a xá hño ngue'a njabũ u't'a'i ra ley. ¹⁹Ne nu'i guí camfri gue da za gui cahna ma'ra ya ja'i ja ra uenda ya goda, y guí ngu 'nara ñot'i pa nú'u 'bui ja ra 'bexuui. ²⁰Y guí camfri gue da za gui utui ma'ra ya ja'i nú'u 'ñena ya t'ubatsitho hinte yá faði, ngue'a nú'a ra ley guí pe'tsi ja xcá tsuhni ra hoga mfáði ne nú'a majuañi. ²¹Nú'i guí utui ma'ra, ¿hanja hingo guí øt'e nehe nú'a guí udi? Y nú'i guí ma gue hinda mpe 'na, ¿ha gue nú'i hingui mpe? ²²Nú'i guí ma gue hingui tsa da ts'inga 'nara medinthati, ¿ha gue nu'i hingui øt'a njabũ? Nú'i guí utsa ya c'oi, pe ¿ha gue hingui mpe ja yá nija'u? ²³Nú'i grí 'ñets'i ngue'a guí pe'tsua rá ley ra Moise, ¿ha gue hingui 'betua rá tsa Ajuá ngue'a hingui øt'a nú'a manganá nú'a ra ley'a? ²⁴Hangue ja ra Maça T'ofó 'nará 'mehni Ajuá bi xipa ya xodyo ne bi 'ñemi: "Ya ja'i nú'u hingyá xodyo ñama'ñu de Ajuá po rá ngue'ahu."

²⁵Nubyá nura circuncisio go gue'a ngu 'nara seña nú'a xa thuts'i ja ri ndo'yohũ ne go gue'a ra nt'udi de ra cohi nú'a bi gohi Ajuá co ndu ri dadahũ ra Abrá. Nú'a ra seña'a da max'ahu ndunthi 'bu gui 'yøthu nú'a manganá ra ley. Pe nu'bu hingui øthu ngu manganá ra ley, nu'bu ra nt'udi de ra cohi ja ra uenda hinga ra nt'udi. ²⁶Nehe nu'bu nú'u ya ja'i hingyá xodyo nú'u to'o hingui pe'tsa nuna seña, nu'bu nú'u pefi ya hoga

'befi ngu nú'u manganá ra ley, nu'bu nehe'u Ajuá ma da hyandi gue ja ra uenda pe'tsa nú'a ra seña de ra cohi. ²⁷Ne njabũ nú'a to'o hingrá xodyo, ma da 'ñudi gue nu'i grá 'yøt'ats'oqui, ngue'a nú'a desde bi 'mui xa gohi rá ndo'yo ngu bi hyoca Ajuá nsi ra seña pe xa 'yøt'a ya hoga 'befi ngu nú'u manganá ra ley, ha nu'i guí pe'tsa ra seña de ra cohi ne guí pe'tsa rá ley Ajuá nt'ofó, pe hingui øte nura ley'a. ²⁸Hangue ra xodyo xi majuañi hingo nú'a de rá 'baitho, ne ra seña xi majuañi hingo nú'a hnequi de thi ja rá ndo'yo. ²⁹Pe nu'a xi majuañi ra xodyo, gue'a nú'a to'o øta Ajuá ja rá coraso, ha nu'a ra seña xi majuañi, gue'a nú'a ja mbo ja rá coraso 'na, nú'a ra seña xa 'yøt'a Ajuá ja rá te 'na, hingue nú'a t'øt'e ja rá ndo'yo ngu xa nt'ofó ja ra ley. Y nú'u to'o xi majuañi ya xodyo ngue'a øta Ajuá ja yá coraso, go gue'u ma da 'ñe'tsua yá nsu Ajuá, hingo ya ja'i.

3

¹Nu'bu, ¿te ma'na ra mfats'i pe'tsa ra xodyo? O ¿te ma mfats'i hani de ja ra seña de ra cohi? ²Ndunthi ya mfats'i pe'tsa ya xodyo nú'a hingui pe'tsa nú'u ma'ra ya ja'i. 'Na de nuya mfats'i'u gue'a gue Ajuá bi umba rá noya'a pa go bi su'u. ³Ra de gue'u himbi gamfri nú'a bi ña'tuabi'u Ajuá, pe nu'a hingui ne da 'ñena gue Ajuá hinda ma da cumpli nú'a xa ñagui. ⁴Hanja hina, nu'a ma da cumpli nú'a xa ñagui. Ajuá hinga ma ga ec'uambahũ, ma'na xá hño ga beñhũ gue gatho ya ja'i go ya c'uamba y hingo Ajuá. Ngu manganá ja ra Maça T'ofó habũ sipa Ajuá njaua ne ena:

Ma da faði gue go gue'i guí manganá majuañi, y ma gui ntate nú'a ra pa da 'ñec'uamba'i ya ja'i.

⁵'Nara ja'i tsa da 'ñena njaua: "Nu'bu ma ts'oquihũ japi da hnequi tengu rá hoga'mui Ajuá, nu'bu ¿ha gue ra hoga ts'utbi da castigaguihũ?" Njabũ manganá nú'u ma'ra ya ja'i, hingo dí mangá. ⁶Hina, nujú hinda za ga beñhũ ngu beñ'u. Ngue'a nu'bu di njabũ ngu nú'a mañ'u, nu'bu ¿hanja da za da 'yøt'a ra ts'utbi'a co ra ximhai?

⁷'Nara ja'i tsa da 'ñena njaua: "Nu'bu por 'nara nc'uamba ga ma ga japi da hnequi rá nsunda Ajuá ngue'a ja ri hnečni gue Ajuá cumpli rá noya, nu'bu ¿ha gue ri 'ñepabi da

castigagui?" ⁸ Ne asta da za da 'ñena 'nara ja'i gue 'na da za da 'yøt'a nú'a xá nts'o pa da nja ra hño. 'Ra xa guscagui ra nc'uamba y 'bai mañ'u gue guehna dí udi. Nuya ja'i'u ri 'ñepabi da secuabi 'nara castigo.

Gathoguihu dí tuhú ya thai

⁹ Hangue ¿te ga beñhu? ¿Ha gue ga beñhu gue núju dyá xodyohú ma'na dí 'buhú xá hño que ma'ra ya ja'i? Hina, hingui tsa; ngue'a ya stá má gue gathoguihu, ngu ya xodyo ngu nú'u hingyá xodyo, gathoguihu dí ohú ja rá 'ye ra ts'oqui. ¹⁰ Hangue ra Mäca T'ofó engá njaua:

Jo'o ni 'na nú'a hindi tu ya ts'oqui. Haha, jo'o ni 'na.

¹¹ Jo'o ni 'nara ja'i nú'a strá nt'axi rá mfeni, ne jo'o ni 'na to'o di honi Ajuá.

¹² Gatho'u ya ts'o'yøde, gatho'u xa nts'oqui. Ni 'na hingui øt'a xá hño, hahá ni 'na.

¹³ Yá ne'u xá nts'o, nja ngu 'nara nt'agui xots'i;

ne nzantho hate'u.

Nehe xá nts'uni yá ne, nja ngu rá ne ra qu'eñá nú'a hote.

¹⁴ Pøni ya ts'one de yá ne, ne ya noya dega cue.

¹⁵ Co 'na tui nu'ú da ma hnest'ihí pa da hyo yá miqu'eiuí.

¹⁶ Haburaza 'yo'u øt'a ya nhuati ne tsogui ya uguí,

¹⁷ y hinxa badi'u hanja da 'mui'u te rá 'ñen-tho.

¹⁸ Y nu'ú ni ts'u hingui tsupabi rá cue Ajuá.

¹⁹ Nubyá dí padihu gue nú'a mंगा ja rá ley ra Moise, má pa nú'u to'o 'bu ja nú'a ra ley'a pa da me'tsa yá tsa y da go'ta yá ne, pa njabu nu'ú ne gatho ma'ra ya ja'i de ra ximhai da dø'ma nú'a ra castigo ma da hñani de Ajuá. ²⁰ Ngue'a ni 'nara ja'i hinxa 'yøt'e gatho nú'a manda ja ra ley. Hangue engá ja ra Mäca T'ofó gue Ajuá hinda ma da má gue ni 'nara ja'i hingui tu ra ts'oqui, masque da 'mui 'ra da 'ñena gue xa 'yøt'a ngu nú'a mंगा ra ley. Ngue'a nu'araza ra ley xo'tsuabi yá ts'oqui ya ja'i.

Ra mpøhø bí ehe po ra jamfri

²¹ Pe nubyá Ajuá xa 'ñudi 'nara hño pa ra meximhai, y nura hño'a, nú'a hanja grá 'buhú xá hño ja rá thandi'a. Pe nura hño'a hingui pe'tsi te da nu ni co ni 'nara ley, masque ja dí mahmä ja rá ley ra Moise ne ja nú'a bi 'yofo ma'ra yá 'mehni Ajuá.

²² Nuna danga hñoná má gue nu'a tó'o camfri ra Zidada Jesucristo ya 'bui xá hño ja rá thandi Ajuá. Y nuna hñoná ja pa gatho nuto da gamfri'a, ngue'a gatho ya ja'i mahyegui, gue dra xodyo gue hindra xodyo. ²³ Y gathoguihu dyá 'yøt'ats'oquiuhú, ne ni 'na de guecju hingui tsa ga 'yohú xá hño ngu ri ho Ajuá. ²⁴ Pe nu'á xi ra hoja'i, hangue má de rá pahase gue ya hinte ma ts'oqui dí tuhú ngue'a dí camfrihu ra Zidada Jesucristo. Ajuá tsa da má njabu ngue'a ra Zidada Jesucristo ya bi gutca ma thaihu. ²⁵ Ajuá bá pehna ra Zidada Jesucristo pa bi du ja ra pont'i ngu 'nara hñá'ti, pa bi hñaga ma ts'oquiuhú po rá máca ji bi mani, pa njabu nu'a tó'o da gamfri'a ya hinda ma da zutua rá cue Ajuá. Njabu bi 'yøt'a Ajuá pa bi 'ñudi rá hoga ts'utbi, masque himi hnequihma ngue'a po rá máca pasencia hinxqui castiga ya ja'i nuya pa xqui thogui. ²⁶ Ha nubyá, po rá du rá T'u, Ajuá bi 'ñudi rá hoga ts'utbi, ne nu'á má gue ya hinte ma ts'oqui tu nú'u to'o camfri ra Zidada Jesu.

²⁷ Hangue nubyá hingui tsa to da 'ñets'i. 'Bu xa za 'na xa me ya hoga 'befi ngu nú'u mंगा rá ley ra Moise pa xa mpøhøhma, nu'bu xa zahmä xa 'ñets'i. Pe nuto ya hinte ma ts'oqui tu ngue'a xa gamfri ra Zidada Jesucristo, nu'á hingui tsa da 'ñets'i. ²⁸ Ngue'a dí pahú xá hño gue Ajuá má gue ya hinte ma ts'oqui tu nú'a to'o camfri ra Zidada Jesu nsinque te da nu co ya 'befi de ra ley.

²⁹ ¿Xi ha gue Ajuá go ra Ajuá nsøctho pa ya xodyo? ¿Ha hingrá Ajuá nehe pa nuya ja'i hingyá xodyo? Haha, go gue'a ra Ajuá nehe pa gue'u. ³⁰ Ngue'a 'nat'a Ajuá 'bui, y nú'á má gue ya hinte ma ts'oqui tu ya xodyo nú'u pe'tsa ra seña de ra cohi ja yá ndo'yo nú'bu camfri ra Zidada Jesucristo. Nehe go guet'a Ajuá má gue nehe nú'u hingui pe'tsa ra seña ja yá ndo'yo ya hinte tu nú'bu camfri'u ra Zidada Jesucristo. ³¹ ¿Ha gue dí puthú rá ley ra Moise ngue'a dí udihu ra jamfri de ra Zidada Jesucristo? Hina, hinda za da feni njabu, ngue'a núj má'na dí umfú rá ts'edi nura ley'a.

¹ Xi ra Abrá nú'a ma mudi dadaha núju dyá xodyoha, ¿te rá 'be da za ga beñhu 'bu de gue'a? ² Nu'bu Ajuá xa mahma gue ra Abrá ya hinte ma ts'oqui mi tu por yá hoga 'befi mi ø't'e, nu'bu nú'á xa zahma xa 'ñets'i. Pe hina, himbi za bi 'ñets'i ja rá thandi Ajuá. ³ Ngue'a ra Maça T'ofu engá njaua: "Ra Abrá bi gamfri gue mi ma da hñani nú'a bi ña'tuabi Ajuá, hangue Ajuá bi ma gue ra Abrá ya hinte ma ts'oqui mi tu." ⁴ Nu'bu 'nara ja'i ø't'a 'nara 'befi, nurá thaha da t'umbi hingui t'umtho co ra hñoja'i; t'umbabi ngue'a xa mpefi ne thupi. ⁵ Pe nura ja'i to'o camfri Ajuá ne camfri gue hingue po yá hoga 'befi da za da ma Ajuá gue ya hinte ma ts'oqui tu, nura ja'i'a, Ajuá da ma gue ya hinte tu ngue'a bi gamfri'a. ⁶ Nehe ra Davi xicju gue Ajuá manga nuna noyaná dega japi. Nu'á ena gue Ajuá ma gue 'nara ja'i ya hinte ma ts'oqui tu nsinque da 'yau'tua nguenda de yá 'befi. ⁷ Ra Davi bi 'yofu njaua:

Njapi ndunthi nú'a to'o xra pumba yá ts'o-qui.

⁸ Haha, njapi ndunthi nú'a hingui ma Ajuá te xa 'yø't'e.

⁹ Xi nuna ra noya dega japi manga Ajuá, ¿ha gue ma pa gatho ya ja'i, o hånse pa nú'u pe'tsa ra seña de ra cohi bi gohi Ajuá co ya xodyo? Hina, nu'á ma pa gatho. Dí paðihu gue Ajuá bi ma gue ya hinte ma ts'oqui mi tu ra Abrá ngue'a bi gamfri'a. ¹⁰ ¿Ha gue ra Abrá mi pe'tsa ra seña ja rá ndo'yo nura ora'a o hina? Hina, himi pe'tsta nú'a ra seña'a, mi 'butho njabu. ¹¹ Nura seña de ra cohi bi thu'tsua ja rá ndo'yo pe asta 'mefa; y nura seña'a gue'a ngu 'nara seyo bi hñu'tsuabi Ajuá pa da faði gue ri muui nú'a xqui mañ'a gue ra Abrá hinte ma ts'oqui mi tu ngue'a bi gamfri. Ajuá bi ma gue ra Abrá ya hinte mi tu ante da thu'tsuabi nura seña, y njabu ra Abrá bi ndada de gatho nú'u to'o camfri masque nu'ú hinxá me'tsa nú'a ra seña, pa njabu nehe'u Ajuá bi ma gue ya hinte tu'u. ¹² Nehe ra Abrá bi ndada de ya ja'i to'o pe'tsa ra seña de ra cohi ne camfri, nú'u to'o hingue hånse pe'tsa ra seña pe nehe tenba rá jamfri ma dadaha ra Abrá nú'a to'o bi gamfri ante da thu'tsua ra seña.

Nuju ga hañhu ra hña'ti nú'bu ga camfrihu

¹³ Ajuá bi ña'tua ra Abrá da umbabi ra ximhai ngu 'nara tsogui pa gue'a ne pa yá ja'i 'mefa de gue'a. Bi ña'tuabi pe hingue ngue'a xqui 'yøta ra ndaxjua ley; nu'á bi ña'tuabi njabu ngue'a mi camfri ne ya hinte ma ts'oqui mi tu. ¹⁴ 'Bu nú'u to'o ri dena ra ndaxjua ley da gohui nú'a ra tsogui, nu'bu ra jamfri da bõni gue hinte ri muui, ne nú'a ra hña'ti'a ma da njabutho. ¹⁵ Pe ra ley ri japi da hnequi rá cue Ajuá ngue'a dyá ts'o'yødehu, pe 'bu di ø'to 'nara ley, nu'bu ¿hanja gra ts'o'yødehu?

¹⁶ Hangue nura hña'ti de ra tsogui ja pa nú'u to'o camfri, pa njabu Ajuá da za da unga ra tsogui po rá hñoja'i. Ma dra t'umbi pa gatho yá ja'i ra Abrá, hingue hånse pa nú'u to'o bi nte ja ra ley nepu bi gamfri, pe nehe pa nú'u to'o hinxá te ja ra ley ne bi gamfri ngu bi gamfri ra Abrá nú'a to'o go ra dada de gathoguihu núju dyá gamfrihu. ¹⁷ Ngu manga ja ra Maça T'ofu gue Ajuá bi xipa ra Abrá ne bi 'ñembi: "Stá hux'a'i pa gui ndada de ndunthi ya hñini." Hangue ja rá thandi Ajuá ra Abrá bi ndada de gatho nú'u to'o camfri. Y nu'á mi camfri gue Ajuá tsa da japi da yopa nte nú'u xa du, y ri manda nú'a hingui 'buiho, pa gue'a ja ra uenda ya 'bui.

¹⁸ Ne masque ngu xamá hñei, pe ra Abrá mi camfri gue da zøhø nú'a xqui xipabi Ajuá ne bi sigui bi dø'mi. Hangue njabu nu'á bi ndada de ndunthi ya hñini ngu nú'a xqui xipabi Ajuá ne bi 'ñembabi: "Ma da ndunthi ri batsi da 'mui." ¹⁹ Ra Abrá xi mi ja rá jamfri gue da me'tsa 'nará t'u. Nu'á himi jamasu ua ya mrá daqu'ei, masque mi ma da got'a 'na nthebe njeya. Nixi himi jamasu gue ra Sara nurá 'behña'a ya mrá daqu'ei nehe ne hinxqui me'tsa ni 'nara batsi. ²⁰ Pe de nú'a xqui hña'tuabi ni ts'u himbi 'be rá jamfri, nu'á ma'na bi nja rá jamfri, ne bi nsunda Ajuá. ²¹ Ngue'a mi paði á hño gue Ajuá mi ja rá ts'edi pa da 'yø't'e ngu nú'a xqui ña'tui. ²² Hangue por gue'a Ajuá bi ma gue ya hinte ma ts'oqui mi tu ra Abrá, ngue'a ra Abrá bi gamfri'a.

²³ Pe nuya noya nú'u ena gue Ajuá bi ma gue ya hinte ma ts'oqui mi tu ra Abrá, himbi t'ofu hånse pa ra Abrá; ²⁴ bi t'ofu pa guecaguihu nehe, ngue'a Ajuá ma mahyegui de guecju núju dí camfrihu'a. Dí camfrihu gue nu'á pe'tsa ra ts'edi pa bi

'yøt'e bi yopa nte ma zi Hmuhü ra Jesucristo. ²⁵Nu'á bri da pa bi du po rá ngue ma ts'oquihü, ne bi t'øt'e pa bi yopa nte pa bi t'udi gue ya hinte ma ts'oqui dí tuhü.

5

Ya hño nu'ü pe'tsa ra gamfri ngue'a Ajuá ra ma gue ya hinte ma ts'oqui tu

¹Nubyá Ajuá xa ma gue ya hinte ma ts'oqui dí tuhü ngue'a stá camfrihü'a, hangue ya dí 'buhü te rá entho con gue'a por ma Zidadahü ra Jesucristo. ²Nehe ngue'a dá camfrihü ma zi Hmuhü ra Jesucristo, hangue ya stá jonihü co Ajuá ra Dada ne stá tsutuahü rá hñoja'i'a. Y nubyá ya dí 'buhü ja nú'a ra hñoja'i'a, ne dí tø'mhü co ndunthi ra johya nú'a ra pa ga 'buhü ja rá nsunda Ajuá. ³Y hingue hønse dí johyahü por gue'a, nehe rí 'ñepi ga johyahü ora dí thohü ya ts'othogui, ngue'a dí padihü gue ya ts'othogui ri jacü ga zedihü. ⁴Y nu'bu ga zedihü, ga pøñhü 'radyá hoga gamfrihü, y por guehna ma'na da ndangui ma nthø'-matehü. ⁵Y nuna nthø'matená hinda ma da njabatho nepü ga 'be ma tsahü, ngue'a ra Maça Ndáhi nú'a xa t'acaguihü xa 'ñutcahü xá hño gue Ajuá macaguihü.

⁶Dí pahü gue Ajuá macaguihü, ngue'a ja nú'a ra pa xqui beni'a, bá pehna ma zi Hmuhü ra Jesucristo pa bi du po rá nguecü njü ndyá dadits'oquihü, ngue'a nuju otho ma ts'edihü pa ga mpøhøsehü. ⁷Xi xá hñei to da ne da du po rá ngue 'nará miqu'eiui nú'a di øthma xá hño, pe ja ra ora da za 'na da rezga da du po rá ngue 'nara hoja'i. ⁸Pe Ajuá xa 'ñutcahuihü tengu rá ndangui rá hmate nú'a pescahü, ngue'a masque 'nandyá dadits'oquihü, pe bá pehna ma zi Hmuhü ra Jesucristo pa bi du po rá nguecü. ⁹Y núbya ya gue nu'á bi du pa bi ñangaguihü co rá maça ji, ne ya hinte ma ts'oqui dí tuhü, nu'bu nubyá go dí tø'mhü gue nu'á da ñangaguihü de rá cue Ajuá sta 'ñepü. ¹⁰Nuju ndí ncontrahü co Ajuá, pe nubyá dí mádihi con gue'a po rá du rá maça T'ü. Y núbya stá mádihi con gue'a, dí padihü gue ma ga mpøhøhü po rá te'a. ¹¹Pe hingue hønse'a, nehe nuju dí johyahü ndunthi ngue'a dí 'buhü xá hño co Ajuá por nú'a bi 'yøt'e ma zi Hmuhü ra Jesucristo, ngue'a por nú'a bi 'yøt'e'a ya stá mádihi co Ajuá.

Nú'a bi 'yøtcahü ra Adá y nú'a bi 'yøt'a ra Zidada Jesucristo pa guecü

¹²Hangue nu mi yut'a ra ts'oqui gatho ja ra meximhai, bi yut'i po nú'a bi 'yøt'a 'nara 'ñøhø, y go gue'a numa madi dadahü. Nehe po rá nts'o'yøde'a ra du bi yut'i ja gatho ya ja'i, ngue'a xa t'øt'a ra uenda gue gatho bi 'yøt'a ra ts'oqui. ¹³Hangue ante da thuxa ra ley ya mi ja ra ts'oqui ja ra ximhai, pe nú'ü ya ts'oqui bi t'øt'e himbi thanga nguenda ngue'a hinxqui thusta ra ley, ngue'a hingui tsa da thanga nguenda ya ts'oqui nu habü otho ni 'nara ley. ¹⁴Pe madi njabü, ra du bi ntäte ja ya ja'i desde ra Adá asta ra Moise, masque nú'ü ya ja'i'ü himbi 'yøt'a ngu nú'a ra nts'o'yøde bi 'yøt'a ra Adá. Nura Adá po nú'a bi 'yøt'ase hangue bi nja ra du pa gathoguihü; njabü nehe bi 'ñehe ra Zidada Jesucristo bi 'yøt'ase pa bi nja ra te pa nzantho.

¹⁵Pe nú'a ra ts'oqui bi 'yøt'a ra Adá hinga ra dangui ngu nú'a ra 'baha bi unga Ajuá dega hñoja'i. Po rá ngue rá ts'oqui 'nadra 'ñøhø bi nja ra du pa gatho, pe Ajuá po rá hñoja'i bá pehna 'nadra 'ñøhø nehe pa da unga ra te pa nzantho ngu 'nara 'baha pa gatho ya ja'i po rá hñoja'i nú'a 'nadra 'ñøhø. Y nura 'ñøhø'a go gue'a ma Zidadahü ra Jesucristo. ¹⁶Ra ts'oqui dí tuhü por nú'a bi 'yøt'a 'nada ra ja'i hinga ra dangui ngu nú'a ra 'baha xa t'acjü. Ajuá bi hña'mba nguenda de nú'a 'nadra ts'oqui, ne bi 'ye'mba ra du pa gatho ya ja'i; pe 'mefa Ajuá po rá hñoja'i bi unga nura 'baha'a masque ya ja'i xi xqui 'yøthma ndunthi ya ts'oqui, pe Ajuá bi ma gue ya hinte ma ts'oqui mi tu. ¹⁷Ya gue bi ntäte ra du po nú'a ra ts'oqui bi 'yøt'a 'nada ra 'ñøhø, pe nubyá nú'ü to'o xa hñani nú'a ra 'baha xa unda Ajuá po rá hñoja'i y xa hñani nura noya gue nu'ü ya hinte ma ts'oqui tu, nu'ü ma go da nda'ü ja nú'a ra te xa 'ñepü po rá ngue nú'a bi 'yøt'a 'nada ra 'ñøhø, y nura 'ñøhø'a go gue'a ma zi Hmuhü ra Jesucristo.

¹⁸Hangue por nú'a ra ts'oqui bi 'yøt'a 'nada ra 'ñøhø, Ajuá bi 'ye'mba ra du pa gatho ya ja'i, y nehe por nú'a ra hoga 'befi bi 'yøt'a 'nada ra 'ñøhø, Ajuá ena pa gatho ya ja'i gue ya hinte ma ts'oqui tu'ü ne umbabi'ü ra te. ¹⁹Po 'nara ts'o'yøde gá 'ñøhø, bi japi bi nts'oqui gatho ya meximhai, njabü

nehe po 'nara hoga'yøde, ndunthi da t'embigüe ya hinte ma ts'oqui tu.

²⁰Pe 'mefa bi nja ra ley pa ma'na bi ndunthi ya nts'o'yøde. Y masque xa ndunthi ya nts'o'yøde, ma'na xa ndangui rá hñoja'i Ajuá. ²¹Masque ra ts'oqui xi bi ntatehma ngue'a bi nja ra du, pe ma'na bi ntate rá hñoja'i Ajuá, ngue'a po rá hñoja'i'a nu'á ma gue nujü ya hinte ma ts'oqui dí tuhü, ne xa 'racaguihu ra te pa nzantho po ma Zidadahu ra Jesucristo.

6

Núju stá 'ueguehu de ra ts'oqui rí 'ñepi ga 'buhü 'nara 'ra'yo te co ra zi Hmu Jesucristo

¹Xibya, ¿te ga mañhu? ¿Ha gue ga sigui ga øthu ya ts'oqui pa ma'na da ndangui rá hñoja'i Ajuá pa guecju? ²¡Hina! ¡Hinda za ga beñhu njabu! Nujü ma'met'o ndí ohü ja rá 'ye ra ts'oqui, pe nubyá ya stá pøñhu, ya hindí ohü ja rá 'ye, ja ra uenda ya stá tuhü. Nu'bü ¿hanja da za ga sigui ga øthu ya ts'oqui? ³¿Ha gue hingui padihu gue núju stá nxistehéhu stá 'nathohu co ma zi Hmuhü ra Jesucristo, ne nura ora dá nxistehéhu ja ra uenda dá tuhü con gue'a? ⁴Nehe nú'a ra ora dá nxistehéhu, ja ra uenda dá nt'aguihu ngu bi nt'agui'a ngu 'ñena stí tuhü nehe, pa ngu bi yopa nte'a de ja ra du po rá maça ts'edi Ajuá rá Dada, njabu necaguihu stá yopa ntehu ma'ra'yo pa ga 'buhü 'nara 'ra'yo 'müi.

⁵Ngue'a nu'bu stá 'nathohu con gue'a ngue'a ja ra uenda stá tuhü ngu bi du'a, nu'bü ma ga 'buhü 'nara 'ra'yo 'müi ngu gra 'mu'a, ngue'a ja ra uenda dá yopa ntehu ngu bi yopa nte'a de ja ra du. ⁶Dí padihu gue ma ndaxjua 'müihu bi mpont'i mahyegui con gue'a, pa gue numa ndaxjua 'müihu nú'a mi pepa ra ts'oqui, ngu ya xra huati pa ya hinga 'megohü de ra ts'oqui. ⁷Ngue'a nu'a tó'o ya xa du, ya hingui o ja rá 'ye ra ts'oqui. ⁸Bü stá tuhü mahyegui co ma zi Hmuhü ra Jesucristo, dí camfrihu gue ga 'buhü con gue'a. ⁹Ngue'a dí pahü gue ma zi Hmuhü to'o bi yopa nte de ja ya du, ya hingui pe'tsi te da yopa du'a, ne ra du hinda ma da yopa ntate de gue'a. ¹⁰Ngue'a nu mi du'a, bi du 'na'quitho pa bi gutca gatho ma ts'oquihu, y ya hingui pe'tsi te da nu co ra ts'oqui. Y nubyá nu'á bi yopa nte y 'bui pa rá nsunda

Ajuá. ¹¹Njabu necju ga øthu ra uenda gue ya stá tuhü ne ya hindí pe'tshu te ga nuhu co ra ts'oqui, ne ya dí 'buhü pa rá nsunda Ajuá ngue'a dí 'nathohu co ma zi Hmuhü ra Jesucristo.

¹²Hangue ya oxqui hophu ra ts'oqui da sigui da manda ja ri ndo'yohü nú'u ma da du. Oxqui hophü da ja'ahu gui 'yøthu nú'a go da ne ri ndo'yohü. ¹³Oxqui sigui gui pephu ra ts'oqui nú'a ja'ahu gui 'yøthu nú'a hingui ho. Nu'a gui 'yøthu, daphu ri tehu ja rá 'ye Ajuá pa gui 'yø'tuahü rá paha'a, ngue'a nu'ahu ja ra uenda ya xcá tuhü de ra ts'oqui ne xcá yopa ntehu ma'ra'yo. Hangue daphu ri ndo'yohü ne ri ts'edihu Ajuá pa gui pephu rá 'befi'a. ¹⁴Ngue'a nura ts'oqui ya hinda ma da nda de guecju, ngue'a ya hindí 'buhü ja rá hmanda ra ndaxjua ley, nubyá dí 'buhü ja rá hñoja'i Ajuá.

Núju ndí ohü ja rá 'ye ra ts'oqui, ¿pa te ga yopa penjani?

¹⁵Nde'bu, ¿ha gue ga øthu ya ts'oqui ngue'a dí 'buhü ja rá hñoja'i Ajuá ne ya hindí 'buhü ja rá hmanda ra ndaxjua ley? ¡Hina! ¡Hinda za ga beñhu njabu! ¹⁶Dí padihu gue dyá 'begohü de nú'a to'o dí øtehu. Nu'bu gui øtehu ra ts'oqui go rá 'be-go'ihu'a ne go gue'a da ja'ahu gui 'medihu. Ha nu'bu gui øthu Ajuá go rá 'bego'ihu'a y nu'á da 'yø'te pa gui 'buhü xá hño ja rá thandi'a. ¹⁷Pe jamadi Ajuá gue masque gá 'megohü de ra ts'oqui, pe nubyá ya xcá ndahu pa gui 'yøtehu con gatho ri müihu ra nt'utuate xa t'u't'ahu. ¹⁸Ajuá bi zin'ahu de rá 'ye ra ts'oqui nú'a nguí pephu, pa go gui pephu'a ne gui 'yøthu xá hño ngu ri ho'a. ¹⁹Núna dí xi'ahu, dí hec'ahu ngu ya 'bego pa da zo ri mfenihu. Njabu ngu xcá ndahu pa gá 'megohü ja ra ts'oqui ne nguí nts'o'yødehu, njabutho nehe ndahu ja rá 'ye Ajuá pa gui 'yøthu nú'a xá hño, ne gui 'buhü xá nt'axi.

²⁰Nguetho nú'bu nguí 'megohü ja ra ts'oqui, himi tsa gui 'yøthu nú'a xá hño. ²¹¿Te ma thaha gá hañhu de nú'u ya t'ø'te xmá nts'o nguí øthu? Ha nubyá grí ntsahu de gue'u. Ngue'a nú'a ra thaha ri uni nú'u ya t'ø'te xá nts'o, go gue'a ra du. ²²Pe nubyá ya hingyá 'begohü de ra ts'oqui, ya gyá 'begohü de Ajuá, hangue ya xcá hañhu 'nara danga thaha, y nura thaha'a go gue'a

gui 'buhũ xá nt'axi y rá ngats'i 'nara te pa nzantho. ²³ Nguetho nurá njut'i ra ts'oqui go gue'a ra du, pe nurá 'baha Ajuã go gue'a 'nara te pa nzantho nú'a da 'racjũ ngue'a drí 'nathohũ co ma Zidadahũ ra Jesucristo.

7

Dí 'buhũ co ra Zidada, hingue dí 'buhũ ja ra ndaxjua ley

¹ Zi cuhũ, nu'ahũ guí padihũ ya ley, gue mientras ra ja'i te, pe'tsi da 'yõt'e ngu manga ra ley, pe 'bu da du, ya hina. ² Nja ngu 'nara 'behñã ra medinthati, mientras te rá dame pe'tsi da 'yõt'e nú'a manga ra ley dega nthati, pe nu'bu ya xa du rá dame, nura 'behñã'a ya hingui 'bui ja nura ley'a. ³ Pe nu'bu te rá dame, ne da meui ma'na ra 'ñohø, nura 'behñã'a da thu'mbabi ra zinga medinthati; pe nu'bu xa du rá dame, nura 'behñã'a ya hingui 'bui ja nura ley'a, ne hina ma da thu'mbabi ra zinga medinthati masque da nthatui ma'na ra 'ñohø.

⁴ Njabũ necaguihũ ndí 'buhũhma ja rá hmanda ra ndaxjua ley. Pe nubyá ja ra uenda stá tuhũ mahyegui co ra Zidada Jesucristo nu mi du'a, ne ya hindí 'buhũ ja nura ley'a. Dá njahũ ngu nú'a ra 'behñã bi du rá dame ne bi nthatui ma'na, ngue'a nuju ya hindí 'buhũ ja ra ndaxjua ley, ngue'a ya dá 'nathohũ co ra Zidada Jesucristo nú'a to'o bi yopa nte de ra du. Y stá njahũbu pa da za ga øthũ ya hoga 'befi pa rá nsunda Ajuã. ⁵ Ngue'a nú'bu ndí 'buhũ ja ma ndaxjua 'mũihũ xá nts'o, nura ley ma'na bi nupca ma mfenihũ pa dá øthũ nú'ũ ya ts'onc'at'i ndí pe'tshũ, y nu'ũ mri mpefi ja gatho ma ndo'yohũ pa dá øthũ ya ts'oqui ne pa xa zixcahmahũ ja ra du. ⁶ Pe nubyá ja ra uenda stá tuhũ de ja ra ndaxjua ley, ngue'a ya hindí 'buhũ ja rá hmanda nú'a ra ley'a. Ya hindí ohũ ja rá 'ye ra ley, hangue nubyá da za ga pephũ Ajuã co 'nara 'ra'yo mfeni nú'a bi 'racjũ ra Maça Ndahĩ, ne hingue ngu ma'met'o nú'bu ndí 'buhũ ja rá hmanda ra ndaxjua ley ne ndí pephũ ngu nú'a xqui t'ofxo.

Ra ts'oqui nú'a dí hahũ

⁷ ¿Te ga beñhũbya? ¿Ha gue ra ndaxjua ley tu ra thai de ra ts'oqui? ¡Hina! ¡Hinda za! Ngue'a go gue'a bi 'ñutcagui te rá 'be'a ya ts'oqui. Ngue'a hinduí padi hmahã ua ra ts'oqui pa dra hyøcua nú'a te pe'tsi ma'na.

Dá padi asta nu mi 'ñengagui ra ley: "Oxqui hyøca nú'a hinga ri meti." ⁸ Pe nu ndá øde nura hmanda'a, nuya ts'onc'at'i bi mpefi ja ma ndo'yo pa dá hyøque ndunthi ya t'øt'e, y njabũ dá tu ra ts'oqui ngue'a hindá øt'e ngu nú'a manga ra ley, ngue'a nsi ra ley hingui tsa to da du ra ts'oqui. ⁹ Ma'met'o hinduí pahma ra ley, y ndí beni gue nduí 'bui xá hño ja rá thandi Ajuã. Pe nu ndá padi ra ley, gue'bu dá padi tengu rá ndangui ra thai ndí tu, ha nura ts'oqui ma'na bi nja rá ts'edi pa bi cacagui ga pepi. ¹⁰ Njabũ ra ley nú'a ñã'tui ra te pa nzantho pa to'o da cumplibi, bi 'ñutcagui gue ya dí nehi ra 'ñu pa ja ra du. ¹¹ Ngue'a ra ts'oqui mi cacagui ga øt'a nú'a mi haghama ra ley pa hinga øt'e, hangue ra ley bi condenagui ga tu po rá ngue ra ts'oqui.

¹² Hangue ra maça ley xá nt'axi y nú'a ri manda'a go gue'a xá nt'axi ne xá hño y øt'a ra hoga ts'utbi. ¹³ Nu'bú, ¿ha gue nú'a ra hoga ley go gue'a bi 'yøtca 'nara 'ñũ pa xa zixca ja ra du? ¡Hina! ¡Hinga beñhũ njabũ! Ngue'a nuya ts'oqui stá øt'e go gue'ũ bi 'yøtcagui nura 'ñũ pa xa zixcahã ja ra du. Y njabũ xa fadi que nura ts'oqui xi ra cate, ngue'a por nú'a ra hoga ley, ra ts'oqui bi jaqui dá 'medihã. Hangue po ra ley bi hnequi gue ra ts'oqui nts'edi xá nts'o.

¹⁴ Dí padihũ gue ra ley bá ehe de mahets'i. Pe nugui drá ja'i dega ximhai, ne dí o ja rá 'ye ra ts'oqui, hangue otho ma ts'edi pa ga øt'a ngu nú'a ri manda ra ley. ¹⁵ Nugui hindí padi nú'a dí pefi, ngue'a hingo xi ma paha nú'a dí pefi, pe nú'ũ ya 'befi dí øtsa xcá thamfri ya dá øt'e. ¹⁶ Y nu'bu dí øt'e nú'a hingui ho ne hingo ma pahaga, nu'bú numa pahaga ri nthẽ ngu manga ra ley, ngue'a ra ley ma gue hinxá hño nú'a dá øt'e, hangue dí handi gue ra ley xá hño. ¹⁷ Hangue njabũ hingo de guecse dí pefi nuya t'øt'e. Nuya ts'onc'at'i dí pe'tsi ja ma ndo'yo, go gue'ũ ri jaqui dí øt'a njabũ. ¹⁸ Y nugui dí padi gue hinte ma t'øt'e xá hño dí øt'e ja ma ndaxjua 'mũi, ngue'a ga nehã ga øt'e nú'a xá hño pe hingui tsa ga øt'e. ¹⁹ Nguetho nura hño dí ne ga øt'e, hindí øt'e, pe nú'a xá nts'o ne nú'a hingo ma paha pa ga øt'e, nu'á go gue'a dí øt'e. ²⁰ Pe nu'bu nugui ga øt'e nú'a hingo dí ne, nu'bú ha, hingo dí pefi nura 'befi'a, nuya ts'onc'at'i dí pe'tsa ja ma ndo'yo go gue'ũ ri jaqui dí øt'a njabũ.

²¹Hangue dí padí gue nzantho ri ndá 'nara ts'edi ja ma ndo'yo, y ri mpefi njaua: 'bu dí ne ga øt'a nú'a xá hño, hingui tsa ngue'a nzantho go dí øt'a nú'a hingui ho. ²²Ngue'a nugui de ja ma mfeni dí ho rá ley Ajuá, ²³pe ja 'nara ts'edi ma'na'ño nú'a ri ndá ja ma ndo'yo. Nura ts'edi'a ri ntuncui ma paha, ne nzantho jaqui ga øt'a ya ts'oqui pa ma'na ri datc'agui'a.

²⁴¡Huecategui! Xibya, ¿to da ñangagui de nuna ts'edi ri ndá ja ma ndo'yo nú'a tsixcagui pa ja ra du? ²⁵Jamádi Ajuá gue ya bi ñangagui'a po ra Zidada Jesucristo. Guehna nú'a dí ma: nugui de ma paha dí ne ga pepabi rá ley Ajuá, pe rá ts'edi ra ts'oqui ri ndá ja ma ndo'yo.

8

Ra te nú'a ja po rá ts'edi ra Maca Ndáhi

¹Nubyá, Ajuá ya hinda ma da conde-naguihu ni 'na de guecju núju drí 'nathohu co ra Zidada Jesucristo ne dí 'yohu ngu nú'a utcahu ra Maca Ndáhi, y ya hindí øt'uahú rá paha ma ndo'yohu. ²Ngue'a Ajuá xa ñangaguihu de rá ts'edi ra ts'oqui nú'a mi tsixcahu ja ra du, y nubyá ra Maca Ndáhi go gue'a ri mandaguihu ne tsixcahu ja ra 'ra'yo te ngue'a drí 'nathohu co ra Zidada Jesucristo. ³Ra ndaxjua ley mi xicju ndunthi ya 'befi pa stá øthu hmaha, pe himbi za bi maxcahu pa stá øthu ngue'a ndí øt'uahú rá paha ma ndo'yohu. Pe Ajuá ha, xa maxcahu ngue'a bá pehna rá T'u, bi 'ñe bi nja'i ngu núju dyá 'yøt'ats'oquihu pa bi za bi unga rá maca ndo'yo po ma ts'oquihu, y njabu Ajuá bi hñacua rá ts'edi ra ts'oqui pa hinda sigui da ndá ja ma ndo'yohu. ⁴Ajuá bi 'yøt'a njabu pa da za ga øthu ya hoga 'befi ngu ri manda ra ndaxjua ley, ngue'a nubyá go dí øthu ngu nú'a rá paha ra Maca Ndáhi, y ya hindí øthu nú'a go rá paha ma ndo'yohu.

⁵Ne dí padíhu nu'a tó'o øtua rá paha rá ndo'yo, hønse oda rá mfeni nú'a go da ne rá ndo'yo, pe nu'a tó'o øtua rá paha ra Maca Ndáhi, nu'a ha, oda rá mfeni hanja da 'yøt'ua nú'a ri ho ra Maca Ndáhi. ⁶Nguetho nu'a tó'o hønse oda rá mfeni ra ndaxjua 'múi go gue'a ma da 'medi. Pe nuto oda rá mfeni da 'yøt'e ngu nú'a ri ho ra Maca Ndáhi, nu'a pe'tsa ra te nzantho ne 'bui te rá 'ñenthó. ⁷Nguetho nu'a tó'o oda rá mfeni ra ndaxjua 'múi, go gue'a ri ncontraui Ajuá,

nguetho hingui øte rá ley Ajuá ha nixi hinda za da 'yøt'e. ⁸Nu'a tó'o øtua rá paha rá ndo'yo, hingui tsa da 'yøt'e ngu nú'a ri ho Ajuá.

⁹Pe nu'ahu ya xcá tsohubu nuri ndaxjua 'múihu, ne ya hingui øt'uahú rá paha ri ndo'yohu. Nubyá guí øt'uahú rá paha ra Maca Ndáhi ngue'a nu'a 'bui ja ri corasohu. Y nu'a tó'o hingui pe'tsa ra Maca Ndáhi nú'a bá pehna ra Zidada Jesucristo, nura ja'i'a hingo rá meti ra Zidada Jesucristo. ¹⁰Pe 'bu ra Zidada Jesucristo 'bui ja ri corasohu, masque ri ndo'yohu xa t'e'mbi da du po rá ngue ra ts'oqui, pe nuri ndáhihu ma da 'múi pa nzantho ngue'a ya hinte ma ts'oqui guí tuhu. ¹¹Ajuá to'o bi japi bi yopa nte ra Zidada Jesucristo, go gue'a ma da japi da yopa nte ri ndo'yohu nehe ngue'a ra Maca Ndáhi 'bui ja ri corasohu. Nú'a ri ndo'yohu xa du, Ajuá ma da japi da yopa nte po ra Maca Ndáhi nú'a 'bui ja ri corasohu.

¹²Hangue ringue'a zi cuhu, hinga mahyoni ga øtuabihu rá paha ma ndo'yohu ngue'a ya hindí 'buhu ja rá hmanda'a. ¹³'Bu go guí øt'uahú rá paha ri ndo'yohu, nu'bú ma guí tuhu. Pe nu'bu co rá ts'edi ra Maca Ndáhi guí hñacju ya ts'øt'øt'e de ri ndo'yohu, nu'bú hingui ma guí tuhu.

¹⁴Nguetho gathó nú'u to'o øt'e ngu nú'a utuabi ra Maca Ndáhi, go gue'u yá batsi Ajuá. ¹⁵Nura Maca Ndáhi bi t'acju pa ya hinga 'megohu ja ra ts'oqui, hangue njabu ya hinga yopa ntsuhu. Nura Maca Ndáhi bi t'acju go gue'a bi 'yøt'e pa dyá batsiguihu Ajuá. Hangue po rá ts'edi ra Maca Ndáhi dí emfú Ajuá: "¡Ma hmaca Dada'ihel!" ¹⁶Nguetho ra Maca Ndáhi gue'a damajuani ja ma ndáhihu gue yá batsiguihu Ajuá. ¹⁷Y dí pahú gue nuya batsi gathó nú'a te pe'tsa yá dada go yá meti nehe. Hangue necju nehe ma metihu nú'a te pe'tsa Ajuá, y mahyegui co ra Zidada Jesucristo ma ga hñihu nú'a ma da 'racju Ajuá ngu 'nara tsogui, pe mahyoni ga tsethu ya thogui ngu bi zeta ra Zidada Jesu, pa nehe da za ga 'buhu ja rá nsunda con gue'a.

¹⁸Dí padí gue nuya ts'othogui dí thohu nuya pabya ni ts'u ri nhyecuauí rá ndangui de nú'a ra nsunda ma ga hanthu 'mefa. ¹⁹Gathó nú'a xa hyoca Ajuá, ja ra uenda ngu tøbgahu co ndunthi ra johya nu xcrá

hnequihũ ja rá nsunda Ajuã núju yá bat-siguihũ'a. ²⁰ Gatho nú'a te xa hyoca Ajuã xmá hñohmã pe 'mefa bi ts'oqui. Pe hingo de yá pahashẽ'u, go rá paha Ajuã pa bi njabũ, pe nu'á bi 'yẽ'mbi gue da yopa hogui 'mefa. ²¹ Y nura pa'a ma da uadi yá nzabi de gatho nú'a te xa hyoca Ajuã, ngue'a ma da yopa hogui ma'ra'yo. Hangue gatho nuya t'õt'e ja, ya hinda ma da 'yo ja rá 'yẽ ra ts'oqui nu sta zixcaguihũ Ajuã de nuna ra ts'oximhai pa grá 'buhũ ja rá nsunda núju yá batsiguihũ'a. ²² Dí pahũ gue gatho nú'a bi hyoca Ajuã, astabya ri sufri ngu ri sufri 'nara 'behñã ma da 'mũ rá zi batsi, pe nu sta thogui yá ugui'a, ma da haxamahai. ²³ Y hingue hõnse nú'u ya t'õt'e bi hyoca Ajuã, necju nehe drí tsahũ ya ugui, ne dí ga'tsihũ, pe Ajuã xa 'racju ra Maça Ndãhi ngu 'nara seña de ra johya ma ga pe'tshũ, hangue dí t'õ'mhũ gue nu xcrá 'buhũ ja rá nsunda Ajuã ma da 'ñidiguihũ gue yá batsiguihũ'a co ma ndo'yohũ strá nsunda nsi ra nzabi ni ra ugui. ²⁴ Nu ndá mpõhõhũ bi t'acju ra nthõ'mate gue ma ga 'buhũ habũ xá nsunda. Pe nu'bu ya dí hanthũ nú'a xa sicju ga t'õ'mhũ, nu'bu ya hinga mahyoni ga ndõ'mhũ ngue'a ya dí hanthũ. ²⁵ Pe nu'bu dí t'õ'mhũ nú'a hindí handathohũ, nu'bu pe'tsi te ga t'õ'mhũ asta hinga hanthũ.

²⁶ Nehe ra Maça Ndãhi 'bui pa da max-cahũ, ngue'a de guecseguihũ otho ma ts'edihũ pa ga tsẽthũ. Ngue'a nujú hindí pahũ te ga aphũ Ajuã nixi hanja ga ñãhũ con gue'a. Pe ra Maça Ndãhi ri jacju ga nga'tsihũ masque hinda za ga mañhũ te ga mañhũ, nu'bu ra Maça Ndãhi ri bantebi Ajuã por guecju. ²⁷ Y Ajuã nú'a patca ma mfenihũ, paði nú'a adi ra Maça Ndãhi ngue'a adi ngu nú'a rá maça paha Ajuã y ri bantebi Ajuã pa yá gamfri'a.

Ma ga ntãtehũ co rá mfaits'i Ajuã

²⁸ Núju xa zoncaguihũ Ajuã ngu nú'a xqui beni maya'bu, ne dí maðihũ'a, dí paðihũ gue nu'á ri supca ma tehũ pa gatho nú'a da 'ñepcaguihũ go pa ma hñohũ. ²⁹ Ngue'a Ajuã ya mi paçaguihũ desde ra mudi, hangue nu'á bi huancahũ ne bi hñuxcahũ pa ga 'buhũ ngu gra 'mũ rá T'ũ, pa njabũ nura T'ũ'a dra cu madã de gathoguihũ dyá cuhũ. ³⁰ Nujú bi hñuxcahũ Ajuã pa ga 'buhũ ngu gra 'mũ rá T'ũ, y hingue hõnse'a, nehe bi

zocju pa dá camfrihũ'a. Y hingue hõnse'a, nehe bi xicju gue ya hinte ma ts'oqui dí tuhũ. Y hingue hõnse'a, nehe ma da zixcaguihũ ja rá nsunda.

³¹ Nubyá, ya dí pahũ gue Ajuã 'bui con guecju, nu'bu ¿hanja da za to da daçaguihũ? Hinda za. ³² Ajuã bi unga rá 'ra T'ũ pa bi du po rá nguecju. Nu'bu ¿ha gue hinda 'racju nehe mahyẽgui con gue'a gatho ma'ra te dí hoñhũ? ³³ ¿To'o da za da mambgahũ núju yá hmãdiguihũ Ajuã? Jo'o, ngue'a Ajuã go guese'a xa ma gue ya hinte dí tuhũ. ³⁴ ¿To'o tsa da condenaguihũ? Jo'o, ngue'a ra Zidada Jesucristo go gue'a bi du por guecju, y 'mefa bi yopa nte, y nubyã bí 'bui ja rá nsu ja rá 'ñei Ajuã, y ja guehni brí bantebi Ajuã por guecju. ³⁵ ¿Nda'a gue'a tsa da 'uegaguihũ de rá hmãte ra Zidada Jesucristo? ¿Ha gue ya ts'othogui, o ya dumai, o ya njute, o ra thuhu, o ra 'ñãhe, o ra ntsu, o ra du? Hina, ni 'na. ³⁶ Ngu mangua ra Maça T'õfo habũ ena njaua:

Nuje stá camfri'ihe, hangue nzãntho t'eb-gaguihe da thoje

ngu 'nara zi deti ho ra hyomgõ.

³⁷ Pe de gatho nú'a dí thohũ, xi dí tãtehũ po nú'a to'o ri maçaguihũ. ³⁸ Hangue dí pahũ gue jo'o ni 'na to'o da za da 'uegaguihũ de rá hmãte Ajuã, nixi nú'bu ga tuhũ, nixi núbya dí tehũ, nixi ya enxẽ, nixi ya ndã gá enxẽ, nixi nú'a jabya mapaya, nixi nú'a ma da nja 'mefa, ³⁹ nixi nú'a ja maña de mahets'i, nixi nú'a ja ri ga'ti de ra ximhai; ni 'na de nú'u xa hyoca Ajuã, hinda za da 'uegaguihũ de rá hmãte'a nú'a pẽscahũ ngue'a dí 'nathohũ co ma zi Hmuhũ ra Jesucristo.

9

Ajuã xa huahna ya me Israel

¹ Nugui, nú'a dí ma, dí mangua majuani ngu rí 'ñepcaguihũ ngue'a dí camfri ra Zidada Jesucristo. Hangue nú'a ma ga ma hingrá nc'uamba. Nu ja ma mfeni dí paði xá hñõ gue dí mangua majuani ngue'a go ra Maça Ndãhi xicagui gue nú'a dí ma gue'a majuani. ² Xi 'raca 'nara ntso'mi y nzãntho zonga ma mfeni. ³ Nugui, ga nehma gue masque go ga 'mediga de rá thandi ra Zidada Jesucristo, qué pa da mpõhõ ma'ra ma mixodyo'be nú'u hinxa gamfrihũ ra Zidada Jesucristo. ⁴ Nú'ũ go gue'ũ ya me Israel.

Ajuá bi hñuts'i'u pa dyá batsi'a, ne mi utu-abi'u rá maça nsunda'a ja rá ndanija'u, ne bi gohui'u 'raya cohi. Nehe bi umbabi'u ra maça ley, ne bi 'ñutui hanja da xocambeni'a ja rá nija'u. Nehe Ajuá bi ñá'tuabi'u ya hñá'ti. ⁵Nuyá xita'u go gue'u ra Abrá ne ra Isaac ne ra Cobo ne yá t'u, y ja nuya ja'i'u ja bi 'ñe bi nja'ini ra Cristo nú'a bá pehna Ajuá pa da nda, y nu'á go guese'a Ajuá, y go gue'a rá meti gatho nú'a te ja ne 'bui. Drá nsunda'a pa nzantho. Njabu gue'a.

⁶Pe hiní 'ñepi ga beñhu gue Ajuá hinxa cumpli rá noya co ra hnini Israel, ngue'a Ajuá xqui ñá'tuabi da japi nura hnini'a, pe hingue gatho ya me Israel go gue'u rá hnini Ajuá. ⁷Masque bi 'múi ndunthi yá 'beto yá mbong'beto ra Abrá, pe hingue gatho'u t'ot'a ra uenda gue yá batsi majuaní, hõnse nú'u yá batsi ra Isaac. Ngue'a ja ra Maça T'ofó ena gue Ajuá bi xipabi ra Abrá njaua: "Go dri 'beto yá batsi ra Isaac." ⁸Nubyá ne da 'ñena gue hingo gatho nuya batsi de rá ji ra Abrá go gue'u yá batsi Ajuá, pe hõnse nú'u bi 'múi dega hñá'ti ngu bi 'múi ra Isaac. ⁹Guehna ra hñá'ti bi ñá'tuabi ra Abrá, bi 'ñembabi Ajuá: "Rijeya ngubya, ma ga yopa ehe ga c'a'ts'a'i, ha nura Sara ma da me'tsa 'nará t'u."

¹⁰Y hingue hõnse ra Isaac bi huahna Ajuá, nehe ra Rebeca bi 'múi yoho yá t'u de 'nadra dada, go gue'a ndu ma xitahu ra Isaac, y de nú'u yoho ya t'u'u, 'natho bi huahna Ajuá nehe. ¹¹Y nú'bu hinxqui 'múi'ho nú'u ya t'u ne hinte xqui 'yot'atho nú'a xá hño o nú'a hinxá hño, Ajuá ya xqui huahna 'na de gue'u, pa njabu da hnequi xá hño gue nu'á huahna ya ja'i hingue po yá 'befi'u pe po nú'a xa beni'a, ngue'a nú'a zohni nú'a to'o go da ne'a. ¹²Hangué ante da 'múi nú'u yoho ya t'u'u, Ajuá ya xqui 'ñembabi yá nana njaua: "Nura cu madá ma da mepi nú'a mbatsi." ¹³Y ja ma'na ra xeni de ra Maça T'ofó má mahyegui habu Ajuá ena njaua: "Dá mađi ra Cobo ha nura Esaú dá utsa."

¹⁴Nu'bu ¿xi te ga mañhubyá? ¿Ha gue ga eñhu gue Ajuá hingui ot'a ra ts'utbi xá hño? Hina, hinga beñhu njabu. ¹⁵Ngue'a go guese'a pe'tsa ra nsequi, hangué bi 'ñemba ra Moise njaua: "Nugui dí huequi nú'a go ga ne ga huequi." ¹⁶Hangué dí pahú gue 'nara ja'i hingui tsatua rá hmáte Ajuá ngue'a go da nese ra ja'i, nixi ngue'a da 'yot'ase ra

ts'edi. Hina, go Ajuá beni sehe to'o gue'a ma da huequi'a. ¹⁷Nehe ja ra Maça T'ofó xa t'ofó gue Ajuá bi xipabi ra Faraó nú'a mrá ndá Egipto, y bi 'ñena njaua: "Stá hux'a'i pa gui nda, ngue'a dí ne da hneca ma ts'edi ja gue'i pa da fadi to'ogui ne tengu ma ts'edi ja gatho ra ximhai." ¹⁸Hangué ringue'a dí pahú gue Ajuá ri huequi nú'a go da ne'a y ri japi da necio nú'a go da ne'a.

¹⁹Nu'bu, da ne 'nara ja'i da 'ñengui: "Nu'bu ¿hanja Ajuá ri condena ya ja'i?" ¿To'o gue'a xa c'a'tsuabi nú'a rá paha'a?" ²⁰Pe nugui ga thá'tuabi'a ne ga embi: "¿To'o'igui pa guí nótua Ajuá? 'Nandi gue ra ts'e dega dohmi ma da nót'ubí nú'a to'o bi hyoqui ne da 'ñembi: '¿Pa te xcá hogagui njaua?" ²¹Nura hyocatraste tsa da hyoca nú'a go da ne. Nu'á há ra ts'edi pa da hyoca de 'nadra bõhai 'nara ts'e dega nsu y nu ma'na pa ra 'befi hingue dega nsu."

²²Njabu nehe Ajuá masque mi ne xa 'ñiudi gue ja rá ts'edi'a ne nu'á ri castiga ya ts'o'múi gá ja'i, pe nu'á desde maya'bu xa me'tsuabi ndunthi ra pasencia ya ts'o'múi gá ja'i, pe 'mefa ma da castiga'u ngu xa beni y ngu nú'a ri 'ñepabi'u. ²³Nu'á bi 'yot'a njabu pa bi 'ñiudi tengu rá ndan-gui rá nsunda ja guecju, ngue'a xi xa mescaguihu ra nthe cate núju to'o xa beni desde maya'bu ma ga 'buhu 'nadbú ja rá nsunda'a. ²⁴Nu'á xa zoncahu pa ga 'buhu con gue'a, masque dyá xodyohu o hindyá xodyohu. ²⁵Ra badi Osea bi 'yofó de guehna ja ra Maça T'ofó gue Ajuá bi 'ñena njaua:

Ma ga hu'mbabi gue ma hnini nú'u hingue ma hninihma,
y nú'u hinduí mađihma, go gue'u ma ga mađi.

²⁶Nu habu bi t'embabi ya ja'i njaua: "Nu'ahu hingo ma hninihu",

nuni ja guehni ma da thu'mbabi gue go gue'u yá t'u Ajuá nú'a te.

²⁷Nehe ra badi Isaíá bi má de ra hnini Israel, y bi 'ñena: "Masque ya me Israel da ndunthi ngu rá ndunthi ra 'bomu ja ra ñanga ndehe, pe husthoho to'o ma da mpohø de gue'u.

²⁸Ngue'a Ajuá masectho da huata ndunthi de gue'u ngu nú'a xqui 'ye'mbi asta hinda gohi 'na zi t'itho." ²⁹Nehe go guet'a ra Isaíá bi 'yofó 'met'o ja ma'na ra xeni de rá t'ofó'a, ne bi 'ñena:

'Bu Ajuá nú'a ri ndá de ya mundo enxé mahets'i hinxa huegaguihu ne hinxa zogaguihu hmaḥa 'raya ja'i, nu'bu stá njahu ngu bi nja ra hnini Sodoma ne Gomorra nú'u bi nhuati gatho.

Ya me Israel ne ra maça hoga t'ode

³⁰Nu'bu dí pahúbya gue ya ja'i hingyá me Israel nú'u himbi 'yot'a ra ts'edi pa da 'mui xá hño co Ajuá, go gue'u ya 'bui xá hño con gue'a, ngue'a ya xa gamfribi rá noya'a. ³¹Pe nuya me Israel mi ot'a ra ts'edi pa da 'yot'a nú'a mąnga ra ndaxjua ley pa xa 'mahma xá hño co Ajuá, pe nu'ú himbi za bi 'mui xá hño con gue'a. ³²¿Hanja himbi za bi 'mui xá hño? Himbi za ngue'a mi honi da 'mui xá hño co Ajuá hõnda po ya 'befi nú'a mąnga ra ley pe hingue po ra jamfri de ra Zidada Jesucristo. Hangué nu'ú bi hñaxa 'nara mfe'tse ja nú'a xa t'embabi "ra Mfe'tsado."

³³Ngu ena Ajuá ja ra Maça T'ofó:

Dí pegui nuni Sión 'nara do pa da mfe'tsa ya ja'i, 'nara dąnga do nú'a japi da dagui,

pe nu'a tó'o da gamfri'a hinda ma da 'be rá tsa, ngue'a nú'a xa gamfri gue'a majuani.

10

¹Zi cuhu, xi dí ne con gatho ma coraso gue da mpohó ra hnini Israel, y gue'a dí apabi Ajuá. ²Dí damajuani de gue'u gue xi ot'a ra ts'edi pa da deni Ajuá, pe hingui ot'e'u co ra mfađi. ³Ngue'a nu'ú hingui tso yá mfeni nú'a xa mąnga Ajuá de hanja da za da 'mui xá hño ja rá thandi'a, ne nu'ú ri 'ramanu de gues'e'u pa da 'mui xá hño hmahá ja rá thandi'a, hangué nu'ú fe'tsuabi nú'a ma Ajuá. ⁴Ngue'a pa nu'ú to'o camfri ra Zidada Jesucristo ya hinte ri muui ra ndaxjua ley pa da za da 'mui xá hño ja rá thandi Ajuá.

⁵Ra Moise bi ma de nú'u to'o da demba ra ndaxjua ley pa da 'mui xá hño ja rá thandi Ajuá, ne bi 'ñena gue nu'a tó'o da 'yot'e gatho ngu nú'a mąnga ra ley, go gue'a da zadı ra te ngue'a xa 'yot'e gatho ngu ri manda. ⁶Pe nu'a tó'o da gamfri ra Zidada Jesucristo pa da 'mui xá hño ja rá thandi Ajuá, ja ra Maça T'ofó mąnga njaua: "Oxqui bensehe njaua ja ri coraso ne gui 'ñena: ¿To'o da za da bõxa ja mahets'i? —nuna guehna pa da tsincahu ra Zidada Jesucristo.

⁷Nixi oxqui bensehe njaua ja ri coraso gui 'ñena: ¿To'o da za da gai asta habu bí 'bu nú'u xa du?" —nuna guehna pa da yopa tsi ra Zidada Jesucristo de ja ya du. ⁸Nu'a xá hño gui beni, ngu nú'a mąnga ra Maça T'ofó ne ena: "Ya xcá 'yode nú'a xa mąnga Ajuá, y nú'a xa mañ'a xa zo ja ri mfeni, y nu'á go gue'a ya xcá ma." Njabu mąnga ra Maça T'ofó. Y nú'a xa mąnga Ajuá go guehna ra noya dega jamfri dí mañihu, ne ena njaua: ⁹Nu'bu gui ma gue ra zi Hmu Jesu go gue'a ri Hmu, ne 'bu gui camfri ja ri coraso gue Ajuá ra Dada bi 'yot'e pa bi yopa nte'a de ra du, nu'bu ma gui mpohó. ¹⁰Ngue'a nu'bu ga camfrihu ja ma corasohu, nu'bu Ajuá ma da ma gue ya hinte ma ts'oqui dí tuhu, y nu'bu ga mañihu gue dí camfrihu ra zi Hmu Jesucristo, nu'bu ga mpohóhu.

¹¹Ngue'a engá ja ra Maça T'ofó njaua: "Nu'a tó'o da gamfri'a hinda ma da 'be rá tsa, ngue'a nú'a camfri gue'a majuani." ¹²Ra Maça T'ofó bi 'ñena gue nu'a tó'o da ne da gamfri, dá gamfri, ngue'a otho ni 'nara nthahni dega xodyo ni nú'u hingyá xodyo, ngue'a ra Zidada go gue'a ra Zidada pa gatho, nehe ra memati'a pa gatho nuto da hyomba rá mfats'i'a. ¹³Ngue'a ra Maça T'ofó ena gue gatho nuto da 'yapa ra Zidada da mpohó, da pohó'a. ¹⁴Pe ¿hanja da za da 'yapabi 'na gue da pohó 'bu hingui camfri gue 'bui? Y ¿hanja da za da gamfri 'bu hinxa 'yode de gue'a? Y ¿hanja da 'yode 'bu jo'o to'o da xipabi? ¹⁵Y ¿hanja da za to'o da ma da manba rá noya Ajuá 'bu hinto xa mehni? Y ya xa 'behni nú'u to'o manba rá noya Ajuá, ngue'a engá ja ra Maça T'ofó: "¿Hangu ra johya dí pe'tshu ngue'a xa zohó nú'u to'o bra hña 'nara hoga t'ode gue gatho ma da 'mui te rá 'ñentho!"

¹⁶Pe hingue gatho ya ja'i xa ne xa 'yode ra maça hoga t'ode. Ngu xqui mąnga ra bađi Isafá maya'bu, ne bi 'ñena: "Zi Hmu, hinxa ne to xa gamfri numa noyahu." ¹⁷Hangué pa da za da gamfri 'na, mahyoni da 'yode 'na, y mahyoni dra hma de ra Zidada Jesucristo pa njabu da nt'ode de gue'a.

¹⁸Pe dí ena: ¿Ha gue hinxa 'yode'u? ¿Haha, xi majuani ya xa 'yode'u! Ngue'a engá ja ra Maça T'ofó:

Gatho ja ra ximhai xa nt'ode yá noya'u.

Haha gatho maxogúe ra ximhai xa njabu.

¹⁹ Ma'na'qui dí m̄a: ¿Ha gue himbi unga nguenda ya me Israel? Haha, bi unga nguenda, ngue'a ra Moise bi m̄a rá mudi gue Ajuá bi 'ñena:

Nugui ma ga japi nú'u ya ja'i hingo ma hnini hma, y nu'ahu ma da zot'a ri muihu por gue'a.

Por nuya japi ma ga umba ya 'ñamfadi gá ja'i, nu'ahu ma da b̄o ri cuehu.

²⁰ Nepu ra badi Isaia himbi ntsu bi m̄a gue Ajuá bi 'ñena njaua:

Nu'u himi hongagui go gue'u bi zucagui, ha nu'u himri 'ñanigui dá ma dá tsudiga'u.

²¹ Nehe bi 'ñena de ya me Israel gue Ajuá bi 'ñena njaua: “Nugui hindá tsaya dá zofu nuya ja'i pa xa ñobrihma, pe nu'ú himbi ne bi 'yode ngue'a xi ya ts'o'yode ne ya not'e.”

11

Ajuá bi huahna 'raya me Israel hangue nu'ú bi mpoh̄o

¹ Nu'bú, ¿ha gue ga beñhu gue Ajuá xa hyepu rá hnini? ¿Hina, hinhya'mu! Ngue'a nequi drá me Israel stí 'ñehe de yá ja'i ra Benjami de rá ji ra Abrá. ² Ajuá hinxa zogui rá hnini nú'a bi 'ñembi gue go rá hnini'a de rá mudi. ¿Ha gue hinguí pahu te m̄anga ra Maça T'ofu habu m̄a de ra Elía, gue nu'á mi manbabi ra hnini de Israel co Ajuá? Ne bi 'ñena njaua: ³ “Ma zi Hmu'i, nuna hnina xa hyop'a'i gatho ri 'mehni, ne xa huata gatho ri ata. Y de gatho nú'u to'o mi camfri'l hõnsegui dí pongui, y nu'ú xi honi hanja da hyogaguihma.” ⁴ Nu'bú Ajuá bi datuabi njaua: “Dí pe'tsitho yoto 'mo ya 'ñoh̄o pa da nsundagui, nú'u hinxa ndandiñahmu ja rá thandi ra c'oi Baal.” ⁵ Nehe njabu nuya pabya xa gohi hõnse 'na zi tui ya me Israel nú'u xa huahna Ajuá co rá hñoja'i. ⁶ Y 'bu bi huahni co rá hñoja'i, nu'bú hingue po yá 'befi ot'e'u. 'Bu di gue'a dega 'befi hma, nu'bú Ajuá hindi ot'e co rá hñoja'i.

⁷ Xibya ¿te ga beñhu de nú'a thogui ya me Israel? Nu'u ya me Israel mi ndunthi, himbi zudi hanja da za da 'mui xá hño co Ajuá, pe nu'u 'na tui xqui thahni, nu'ú ha, bi za bi 'mui xá hño ja rá thandi Ajuá. Y nu'u ya me Israel mi ndunthi, bi meguibi yá mfeni, y himbi ne bi gamfri nú'a bi m̄anga Ajuá. ⁸ Ngu xa nt'ofu ja ra Maça T'ofu: “Ajuá bi japi'u bi mpumfri, bi japi bi ngoda

pa hinda hyandi, nehe bi japi bi ngogu pa hinda 'yode asta mapaya.” ⁹ Y ra Davi bi m̄a de ya japi xqui t'umba ya me Israel, bi t'ents'ua ra 'ñu ne bi 'ñena njaua:

Nuyá mexa da 'bõtsuabi gue'a da ngu 'nara xit'a ne 'nara trampa habu da zo'u, y ja da japini da gut'i nú'a tu'u.

¹⁰ Dá njot'a yá da'u pa hinda hyandi, y dá ndoqui nzantho co yá 'bats'i ri du.

Ajuá hinxa 'medi pa nzantho nurá hm̄ate co ya xodyo, hangue nú'u hingyá xodyo ri 'ñepi da su yá jamfri

¹¹ Nu'bú, xi nú'ú, ¿ha gue xa 'betuabi rá hm̄ate Ajuá pa nzantho po yá 'ñajamfri? ¿Hina, hinhya'mu! Pe po yá nts'o'yode'u bi zu ra mpoh̄o gatho ma'ra ya hnini, pa njabu da nuhu yá mfeni ya me Israel pa da yopa hñani'u ra japi ngu nú'a xa hñanga ma'ra ya hnini hingyá xodyo. ¹² Ya gue po rá nts'o'yode ra hnini Israel bi nja ra hño pa gatho ya meximhai, ne bi nja 'nara danga japi pa nu ma'ra ya hnini hingyá xodyo, nu'bú ¿tengu hma ra japi da hñanga nú'u hingyá xodyo nú'a ra pa ya xodyo da gamfri Ajuá!

¹³ Nú'ahu hingyá xodyohu, ja'a dí ne ga xi'ahu. Ajuá bi hñuxcagui dega apostol pa gue'ahu nú'ahu hingyá xodyohu, hangue dí e'tsua rá nsu ma 'befi ¹⁴ pa xahma da za ga nupa yá mfeni 'ra de nú'u ma mixodyo'be da ne da hñanga nehe nú'a ra japi xcá hañhu, ne da mpoh̄o'u. ¹⁵ Ya gue Ajuá bi hyepu ya xodyo ne go bi japi gatho ya meximhai ngue'a bi 'yot'e pa bi za bi 'mui xá hño con gue'a, nu'bú ¿tengu ra japi ma da umbabi'u nu sta yopa munts'a ya xodyo ma'na'qui! Ne nura japi'a go gue'a 'nara 'ra'yo te. ¹⁶ Nu'bú Ajuá bi huahna ya mudi xita de ra hnini Israel pa dyá meti'a, nu'bú gatho ra hnini Israel go rá metitho Ajuá, nja ngu 'nara 'bai gá za, 'bu Ajuá ri japa yá 'yu, nehe yá 'yeza njapi, y nehe nja ngu ya hme, 'bu ra mudi hme njapi, nu'bú gatho ra bola jeni njapi.

¹⁷ Ngu 'nara 'bai gá hoga olivo da ts'ecua 'nará 'yeza ne da cueta 'nará 'yeza ra mbanga olivo pa nu'á da zipa rá ngui rá 'yu nú'a ra hoga olivo, njabu nehe 'raya xodyo bri t'equ de Ajuá ne nú'ahu hingyá xodyohu go xra hmunts'a'ihu pa dyá hnini'ihu Ajuá nehe, ne xcá hñanihu yá japi Ajuá.

¹⁸ Masque'a oxqui ndanguihu de ya xodyo,

ngue'a guí padihũ gue hingo ya 'yeza ri umba ra te yá 'yũ ra za, nuya 'yũ go gue'u ri umba ra te ya 'yeza.

¹⁹Nu'ahũ ma gui 'ñenahũ: "Ya 'yeza bri ts'equi pa bi za bri juetcahũ." ²⁰Majuani, bri t'equ'e'u, pe bri t'equ'e ngue'a himbi ne bi gamfri'u. Ha nu'ahũ ya rá hnini'ihũ Ajuã ngue'a guí camfrihũ. Hangu'e oxqui ndanguihũ. Nu'a gui 'yøthũ, tsuhũ Ajuã. ²¹Nu'bu Ajuã ya castiga ya xodyo nú'u to'o ngu ya 'yeza hinga njuete, nehe nu'ahũ hingyá xodyohũ y guí njahũ ngu ya 'yeza xa njuete, da za da castiga'ihũ nehe. ²²Hangu'e dá zo ri mfenihũ nú'a bi 'yøt'e Ajuã, njabũ ngu ra hoja'i, njabũ ra zute nehe. Bi nhyoja'i con gue'ahũ, ha nu'u ya xodyo bi nts'o'yøde, bi 'ueque'u. Hangu'e nu'a mahyoni gui 'yøthũ, sigui gui 'bũhũ ja rá hñoja'i, ngue'a nu'bu hina, da 'uec'a'ihũ nehe. ²³Y nehe nuya xodyo nu'bu hinda sigui yá 'ñajamfri, nu'bũ dra yopa cuete ja ra 'bai gá olivo habũ mi tøgue'u, ngue'a Ajuã ja rá ts'edi pa da yopa cuete'u. ²⁴Ngue'a 'bũ nú'ahũ hingyá xodyohũ ngu gyá 'yezahũ de 'nara mbanga olivo, xa ts'ec'ahũ de ri 'baihũ, y bi za bri juet'ahũ ja ra hoga olivo masque nu'ahũ grá mbanga olivohũ, xihma ya xodyo gue go gue'u ya 'yeza yá meti ra hoga 'bai gá olivo, ma'na da za da ncuete ma'na'qui ja rá 'bail!

Rá ngats'i ma da mpøhø ra hnini de Israel

²⁵Zi cuhũ, dí ne gui padihũ nuna mfadi xqui nt'agui mhaha. Dí ne gui padihũ pa hingui beñhũ gue hønse'ihũ xa huahn'ahũ Ajuã. Pahũ gue masque Ajuã xa japi xa megui yá mfeni ndunthi ya me Israel, pe 'ra de gue'u xa me'tsitho ja rá hnini'a. Pe hingue pa nzantho ma da megui yá mfeni, hønse asta hinda zøxa ra 'bede de nuya ja'i hingyá xodyo nú'u ma da mpøhø. ²⁶Nepũ de gue'a gatho ya me Israel ma da mpøhø. Ma da nja ngu xa t'ofø ja ra Macã T'ofø ne ena: Nuni Sión nú'a rá hnini Ajuã ja ma drí 'ñehni ra Ñante nú'a ma da xæcuabi yá ts'ot'øt'e ya me Israel nú'u yá ja'i ra Cobo.

²⁷Y nu xcrá xæcuabi yá ts'oqu'i'u, ya stá cumpli ma cohi nú'a stá cohi con gue'u.

²⁸Pa da za da ntunga ra maça hoga t'øde ja ma'ra ya hnini ngu xa beni Ajuã, nu'a xa hyanda ya xodyo ngu yá ncontra'a, pa go da jap'a'ihũ nú'ahũ hingyá xodyohũ. Pe

Ajuã maditho ya xodyo po rá ngue yá xita'u nú'u bi huahni'a. ²⁹Ajuã hingui pata rá mfeni. Nú'a da uni, hinda ma da hñaqui, ne hinda ma da hærpũ nú'u to'o xa huahni'a.

³⁰Nú'ahũ hingyá xodyohũ hingui camfrih-mahũ Ajuã, pe nubyá co rá nthecatè Ajuã bi jap'a'ihũ ngue'a ya xodyo himbi ne bi gamfri ra zi Hmu Jesucristo. ³¹Nubyá nuya xodyo bi 'ñagamfri, pe bi njabũ pa 'mefa, co rá nthecatè Ajuã da japi'u ngu bi jap'a'ihũ.

³²Njabũ Ajuã bi zotho gatho co yá 'ñajamfri, gue dya xodyo gue hindya xodyo, pa 'mefa da huequi'u mahyegui.

³³Xi ra dangui rá mfadi Ajuã, ngue'a padi gatho nú'a t'øt'e, y padi hanja da 'yøt'e gatho nú'a go da ne! Hinda za to da badi gatho nú'a te beni Ajuã, ne hinda za to da badi hanja øt'e nú'u ya danga 'befi øt'e'a.

³⁴"¿To'o gue'a patuabi rá mfeni Ajuã? y ¿to'o gue'a xa 'yo'mbabi rá 'ñu'a? ³⁵Y ¿to'o 'met'o xa nja te xa umbabi Ajuã, pa njabũ Ajuã da co'tsuabi'a?" ³⁶Nguetho go gues'e'a bi hoqui gatho nú'a te ja, y gatho o ja rá 'ye'a, y gatho'u pa rá nsunda'a. Y nu'a drá nsunda pa nzantho. Njabũ gue'a.

12

Ga umfũ Ajuã gatho ma tehũ pa ga pephũ ngu ne'a

¹Nubyá, ma zi cu'ihũ, xcá hyanthũ rá ndangui rá nthecatè Ajuã xa 'yøtcahũ. Hangu'e dí bante'ihũ gue gui daphũ Ajuã gatho ri tehũ. Gue'a 'nara hña'ti strá nt'axi ngu nú'a ri ho'a, ngue'a nu'bu guí øthũ njabũ, guí xocambenihũ Ajuã co ri corasohũ. ²Oxqui tenbahũ yá 'mũ nú'u ya ja'i 'yo ja ra ts'oqui. Nu'a gui 'yøthũ, tenda ri 'ra'yo mfenihũ pa njabũ xi gui 'bũhũ 'nara 'ra'yo 'mũ, y 'bũ gui njahũbũ ma gui patuahũ nda'a rá paha Ajuã gui 'yøthũ, y nú'a rá paha'a gue'a nú'a gui 'yøthũ nú'a xá hño ne nú'a ri ho'a, ne gui 'bũhũ xá hño ja rá thandi'a.

³Ajuã xa 'racagui nuna ra nsu dega apostol po rá hñoja'i, hangu'e ma ga xi'ahũ nda'a rí 'ñepi gui 'yøthũ. Oxqui ma gui beñhũ gue gyá danguihũ y masque hina. Benihũ xá hño ne hyandasehũ hangu rá ndunthi ri jamfrihũ nú'a xa 'ra'ahũ Ajuã cada 'na de gue'ahũ. ⁴Ngue'a nja ngu ma ndo'yohũ dí pe'tshũ ndunthi ya xeni pe gatho ya xeni hingue 'nada yá 'befi pefi. ⁵Njabũ

nehe masque dí ndunthihũ, pe dí 'nada ra ndo'yohũ co ra Zidada Jesucristo, y gatho nújũ ngu dyá xeniũ de 'nada ra ndo'yo.

⁶ Ne 'rama'na'ño ya mfadi ne ra ts'edi xa 'racaguihũ Ajuã po rá hñoja'l'ia pa ga pefihũ nú'a ra 'befi xa 'racaguihũ. 'Bũ 'nara cu xa t'umbabi 'nara ts'edi pa da manba rá noya Ajuã, dá mañ'a ngu rá ndunthi ra jamfri pe'tsi'a. ⁷ Nu'a tó'o xa t'umba ra ts'edi pa da mfaste, dá mfaste. Ha nu'a tó'o xa t'umba ra ts'edi pa da nxahnate, dá nxahnate. ⁸ Nu'a tó'o xa t'umba ra mfadi pa da unga ra ts'ofó, dá nzote'a, ha nu'a tó'o xa t'umba ra ts'edi pa da unga 'nara mfats'i, dá uni con gatho rá mai. Nu'a tó'o xa t'umba ra ts'edi pa da ndã, dá ndã con gatho rá mfeni, ha nu'a tó'o xa t'umba ra ts'edi pa da mats'i nú'u to'o othobi, dá mats'i con gatho rá mai.

Nú'a rí 'ñepi da mefi ra gamfri

⁹ Dá nja ri hmatehũ pa gatho ya ja'i, pe hingue de maxòts'etho. 'Utsahũ nú'a xá nts'o, y tenhũ nú'a xá hño. ¹⁰ Mádi hũ 'na ngu 'na co ra hmate nú'a xa 'ra'ahũ Ajuã ngue'a gyá cuhũ, ne 'ñumbahũ ra t'equ'e'i 'na ngu ma'na.

¹¹ 'Yøthũ ri 'befihũ con gatho ri ts'edihũ. Ostí ma da zu'ahũ ra ndahñei. Pepabihũ ma Zidadahũ ra Jesucristo con gatho ri maihũ.

¹² Johyahũ ngue'a guí tøm'hũ ma guí 'buhũ ja rá nsunda Ajuã. Tsethũ gatho ya ts'othogui, ne oguí tsayahũ guí 'yaphũ Ajuã.

¹³ Faxhũ ya cu nú'u hingui tsupi, ne umfu ntsaya nú'u to'o tsøñ'a'ihũ.

¹⁴ 'Yaphũ Ajuã da mats'i nú'u to'o ø't'ahũ ra nts'o'mui, oxqui tsañhũ'a.

¹⁵ Johyahũ co nú'u to'o ri johya, ne nzonihũ co nú'u to'o zoni.

¹⁶ 'Buhũ mahyegui co 'nadra hmate, oxqui 'ñets'ihũ nixi guí 'uegnehũ de ya zi hyoya cu. 'Yohũ mahyegui con gue'u. Oxqui beñhũ de ri mfenishchẽhũ gue gyá bamhyahũ.

¹⁷ Oxqui ø'tuahũ ra nts'o'mui nú'a to'o da 'yø't'ahũ ra nts'o'mui. Nu'a guí 'yøthũ, guí jamasuhũ guí 'yohũ xá hño ja yá thandi gatho ya ja'i. ¹⁸ 'Yøthũ 'nara ts'edi asta habũ da za pa guí 'buhũ 'nara hoga'mui con gatho ya ja'i. ¹⁹ Ma zi hmadi cu'ihũ, oxqui co'tsuahũ nú'a da 'yø't'ahũ ya ts'o'mui, tsocuathohũ Ajuã, ngue'a Ajuã ma ja ra Maça T'ofó ne ena: "Nugui hønsegui tsa ga

co'tsuabi nú'u to'o ø't'a ra nts'o'mui, nugui go ga unga ra njut'i." ²⁰ Nehe ena njaua: "Nu'bũ ri ncontra tsũ ra thuhu, umbabi te da zi, ha nu'bũ tsũ ra nduthe, umba ra dehe da zi. Nu'bũ guí 'yø't'e njabu, nu'bũ nú'a da ntsø'mi ndunthi." ²¹ Oxqui hoñhũ hanja guí 'yøthũ 'nara 'ñũ. Gatho nú'a to'o da 'yø't'ahũ 'nara 'ñũ, co'tsuabi co 'nara hño, y njabũ ma guí ntãtehũ de ra 'ñũ.

13

¹ Gatho ya ja'i rí 'ñepi da 'yøte nú'u to'o hã ra ts'utbi, ngue'a go Ajuã xa hñuxa gatho ya ts'utbi ja ra ximhai. Nehe go gue'a xa hñuts'i nú'u to'o hã ra ts'utbi. ² Hanguie nu'u tó'o nø'tua ra ts'utbi, go gue'u nø'tua nú'a xa manda Ajuã nehe. Y nu'u tó'o nø'tua ra ts'utbi, go honse ra castigo. ³ Ya ndã hinxa thuts'i pa da zu nú'u to'o ø't'e xá hño, nu'ú xa thuts'i pa da zu nú'u to'o hingui ø't'e xá hño. Hanguie nu'bũ hingui nehũ te da xi'ahũ nú'u to'o hã ra ts'utbi, nu'bũ 'yøthũ gatho nú'a xá hño, y njabũ nu'ú da ñamanho de gue'ahũ. ⁴ Nu'ú go gue'u yá 'bego Ajuã pa ri hño hũ. Pe 'bũ guí 'yøthũ nú'a hingui ho, rí 'ñepi guí tsuhũ'u, ngue'a nu'ú hã ra ts'edi pa da castiga'ihũ, ngue'a Ajuã go gue'a xa hñuts'i'u pa da castiga gatho nú'u to'o hingui ø't'e xá hño. ⁵ Hanguie mathoni guí 'yøtehũ'u, ne hingue hønse pa hinda castiga'ihũ, nehe pa guí 'yøtehũ nú'a xi'ahũ ri mfenihũ. ⁶ Hanguie nehe dí juthũ ya njut'i ja ra gobierhnu, ngue'a nu to'o hã ra ts'utbi go yá mefi Ajuã, ne nu'ú xi ri 'ramanu da mefi nuna 'befina.

⁷ Ju'tuabihũ gatho nú'u to'o guí tuphũ. Jut'a ri cotahũ, jut'a ri rentahũ. Nu'u tó'o rí 'ñepi guí umfũ ra t'equ'e'i, umfũ, ha nu'u tó'o rí 'ñepi guí numansuhũ, numansuhũ. ⁸ Oto guí tuphũ ni 'nara thai, hønse guí beñhũ gue rí 'ñepi guí mádi hũ 'na ngu ma'na, ngue'a nu'a tó'o madi rá miqu'eiuí ya bi cumpli ra ley. ⁹ Nu'ahũ guí pahũ ya hmanda nú'u manga ra ley ne ena: "Oxqui ntsinga medinthati, oxqui hñote, oxqui mpe, oxqui ju'tsua ya n'cuamba ri miqu'eiuí, oxqui hyøcua nú'a pe'tsa ri miqu'eiuí." Pe nuya ya hmandaya ne nú'u ma'ra ya hmanda, gue'a mahyegui nú'a ra hmanda ena: "Madi ri miqu'eiuí ne su ngu grí nsu sehc." ¹⁰ Ngue'a nu'a tó'o pe'tsa ra hmate, hingui ø'tua ra nts'o'mui rá

miqu'eiu, hangue nu'a tó'o pe'tsa ra hmate go gue'a ri cumpli ra ley.

¹¹De dí othú gatho nuya ngu dí xi'ahú, ga beñhú de nuya ya pa dí 'buhú ne ga japhú da nu ma mfenihú, ngue'a ma Zidadahú ya ma'na 'bui guetbú de nú'a ndá camfrihú pa e da ñangaguihú de nuya ts'othogui dí thohúua ja ra ximhai. ¹²Ya 'yo rí thogui ra 'bexuui, 'yo rí mœca ra xudi. Hangue mathoni ga tsoguihú ya ts'o'befi dega 'betsa ngu nú'ú øt'a ya ja'i dega xuui. Ya ga hñocjú pa ga øthú ya hoga 'befi dega pa, ngu ri hñoca 'nara soldado pa da ma ja ra tuhni.

¹³Ga 'yohú ngu rí 'ñehe ngu nú'ú 'yo dega pa, hinga maha habú ja ya ngo dega tixfani, nixi ga ntixfanihú. Hinga hñuxhú co nú'ú to'o hingue xi ma 'behñahú, nixi ga 'yohú ja ma'ra ya ts'ot'øt'e. Hinga 'ñøt'atuhnihú, y nixi ga ne ga nsehéhú. ¹⁴Nu'a ga øthú há, ma ga honbahú rá mfats'i ra Zidada Jesucristo pa ga 'yohú ngu bi 'ñi'oa, y hinga hoñhú hanja ga øthú yá hne ma ndaxjua 'múihú.

14

Hinda za to da ñoni yá cu

¹Umfú nsequi da 'múí ja ri nijahú nú'a to'o otho ndunthi rá jamfri, pe hingue pa gui ntsanoyahú con gue'a de nú'ú ya mfeni xa gu. ²Ngue'a 'ra camfri gue tsa da zi gatho nú'a ja te da ts'i; ha nu'ú ma'ra tó'o otho ndunthi yá jamfri hingui ne da zi nu'araza, hõnse ya zi c'ani. ³Nu'a tó'o tsi gatho nú'a te ts'i, odi utsa nú'a to'o hingui tsi. Ha nu'a tó'o hingui tsi gatho nú'a te ts'i, odi 'yø de nú'a to'o tsi, ngue'a nu Ajuá bi 'yøt'a rá bñtsi nu mi camfri'a. ⁴¿To'o'ihú pa guí 'yøbñhú rá 'bego ma'na ra ja'i? ¿Ha hingui pahú gue nurá hmu nú'a ra 'bego'a go gue'a da má ua 'yo xá hño ua hina? Y njabutho nehe nuya cu'ú, go guesé Ajuá ma da má ua xá hño o hingui ho nú'a øt'e'ú, hangue nu'ú ma da 'múí xá hño ja rá thandi Ajuá ngue'a go guesé'a ja rá ts'edi pa da mats'i'ú.

⁵Ra camfri gue mathoni da thahna 'raya pa pa dra søcambeni Ajuá, ha nu ma'ra camfri gue gatho ya pa rí 'ñepi da thandi mahyegui. Cada 'na rí 'ñepi da bñdi xá hño de nú'a te beni. ⁶Nu'ú tó'o ri jamasu de ra pa, øt'e njabú pa da ho ra Zidada, ha nu'ú tó'o himi jamasu de ra pa, nehe øt'e njabú pa da ho ra Zidada. Y nu'ú tó'o tsi gatho nú'a te ts'i, nu'ú tsi pa rá nsunda Ajuá, ngue'a

ri umba njamádi Ajuá. Ha nu'ú hingui tsi gatho nú'a te ts'i, nu'ú øt'e'ú pa rá nsunda Ajuá, y umba njamádi Ajuá nehe.

⁷Ngue'a ni 'na de guecjú hindí tehú pa ga øthú nú'a go ga neséhú, y nu xcrá tuhú, hingo nú'a ra ora go ga huanséhú. ⁸Ngue'a nu'bu dí tehú dí ohú ja rá 'yè ra Zidada ne dí 'buhú pa rá nsunda'a, y nu'bu ga tuhú guet'atho dí ohú ja rá 'yè ne dí 'buhú pa rá nsunda'a. Hangue nuju, nzantho dí ohú ja rá 'yè gue gra tehú gue hina. ⁹Ngue'a pa guehna bi du ra Zidada Jesucristo y bi yopa nte pa bi Hmu de nú'ú te y de nú'ú xa du.

¹⁰Hangue nu'ahú ¿pa te guí 'yø ri cuhú? O ¿pa te guí utsahú ri cuhú? Ngue'a nu xcrá tuhú gathoguihú ma ga 'baihú ja rá thandi ra Zidada pa go da hñabgahú nguenda'a.

¹¹Ngue'a ma da njabú ngu xa t'ofó ja ra Måca T'ofó ne ena:

Nugui drá Ajuá dí te, hangue ma da njabu nú'a ma ga má nubya, gue gatho ya ja'i ma da ndandiñahmu ja ma thandi,

ne da xøcambenigui.

¹²Hangue cada 'na de guecsehú ma ga daphu nguenda Ajuá.

Ga nsusehú pa hinga japhú ma cuhú da 'yøt'a 'nara ts'oqui

¹³Hangue hinga 'ñøhú 'na ngu ma'na. Nu'a ga øthú há, ma ga nsusehú pa hinga japhú ma cuhú da 'yøt'a 'nara ts'oqui.

¹⁴Nugui dí padí xá hño gue gatho nú'a ja da ts'i hinxá nts'o, ngue'a njabú xa 'ñutcagui ra Zidada Jesucristo. Pe nu'a tó'o beni gue xá nts'o 'nara t'øt'e nú'a ts'i, pa nú'a to'o beni njabú há, xá nts'o. ¹⁵Hangue nu'bu guí tsi 'nara t'øt'e nú'a beni'a ri cu gue hingui ho da ts'i, y njabú da du rá máí, nu'bú nu'i ya hingui 'yo co ra hmate. Oxqui tsi 'nara t'øt'e nú'a da japi da 'mèdi ma'na, ngue'a nehe po rá ngue'a bi du ra Zidada Jesucristo. ¹⁶Hangue oguí honi pa hanja da hñama'ñu'i, masque nu'i guí beni gue xá hño nú'a guí øt'e. ¹⁷Núju dí 'buhú ja rá hmada Ajuá, hingui oda ma mfenihú ya hñuni nixi ya ts'ithe. Nu'a oda ma mfenihú, nú'a ga 'yohú xá hño, ne ga 'buhú te rá entho, ne ga johyahú co nú'a ra johya ri 'racaguihú ra Måca Ndáhi. ¹⁸Y nu'a tó'o pepa ra Zidada Jesucristo co nuya hoga 'befiya, Ajuá ri ho'a. Nehe ya ja'i ma da hyandi gue 'yo xá hño'a.

¹⁹ Hangue ga øthũ nú'a faxcaguihũ pa ga 'bũhũ 'nara hoga'mui 'na ngu ma'na, ne pa ga ntetua jamfrihũ 'na ngu ma'na. ²⁰ Oxqui ts'ocua rá 'befi Ajuã por nú'a te gui tsi. Xi majuani gatho nú'a te ts'i xá nt'axi, pe hingui ho gui tsi nú'a gui japi da nts'oca ri cu. ²¹ Xá hño hingui tsi ra ngø, nixi gui tsi ra vinu, nixi gui 'yøt'a ni 'nara t'øt'e nú'a gui japi da ts'ocua rá mfeni ri cu pa da zo ja ra ts'oqui o pa da ts'ocua rá jamfri. ²² Nu'bhũ guí camfri da za gui tsi gatho nú'a te ts'i, nu'bu' ze ri jamfri guí pe'tsi ne paseui Ajuã. Nu'a tó'o beni gue xá hño nú'a øt'e, ne 'mefa hinda ma da dũhũ de nú'a xa 'yøt'e, go gue'a njapi ngue'a padi gue xa 'yøt'e xá hño. ²³ Pe nu'a tó'o ri dahũ de nú'a te tsi, nú'a tu ra thai, ngue'a hingui tsi co rá jamfri, y gatho nú'a dí øthũ ne 'bhũ dí camfrihũ gue hinxá hño, gue'a 'nara ts'oqui.

15

'Yøthũ nú'a da ho ri miqu'eihũ

¹ Núju dí zedihũ ja ma jamfrihũ, rí 'ñepi ga pahũ hanja ga tsetuahũ ya mfeni xa gu nú'u ts'utho yá jamfri, y hinga øthũ nú'a go dí nesehũ. ² Cada 'na de guecju ga øthũ nú'a da ho ma miqu'eihũ pa yá hño'u ne pa da te yá jamfri. ³ Ngue'a nehe sehẽ ra Zidada Jesucristo himbi 'yøt'e nú'a go rá paha sehẽ. Nu'á bi zetuatho yá 'mui nú'u to'o mi'utsa'a, ngu enga ja ra Maça T'ofu habu bi sipa Ajuã ne ena: "Stá tsetuatho yá nt'utsate nú'u to'o ri'utsa'i." ⁴ Ngue'a gatho nú'a bi t'ofu maya'bu ja ra Maça T'ofu, bi t'ofu pa ma nt'utuatehũ, pa njabu ngu nú'u bi zeta maya'bu y ngu bi thu'mba yá mui'u, njabu ma da thubga ma muihũ nehe pa ma'na da ndangui ma nthø'matehũ. ⁵ Nubyá nu Ajuã to'o faxcahũ pa ga ntsetuahũ ne 'racju ra humui, dá 'yøt'e pa gui 'bũhũ co 'nada ra mfeni ngu bi 'ñutcahũ ma zi Hmuhũ ra Jesucristo, ⁶ pa njabu co 'nadra mfeni ne 'nadra jahña gui nsundahũ Ajuã ra Dada nurá Dada ma Zi Hmuhũ ra Jesucristo.

Bi sipabi ra maça hoga t'øde nú'u hingyá xodyo

⁷ Hangue numahñohũ 'na ngu ma'na, ngu bi nügaguihũ ra Zidada Jesucristo pa rá nsunda Ajuã. ⁸ Dí ma gue ra Zidada Jesucristo bi 'ñe bi mepabi ya xodyo pa bi cumpli yá hña'ti Ajuã nú'u xqui ña'tuabi

ndu yá xita'u, y njabu ra Zidada Jesu bi 'ñudi gue Ajuã øt'a gatho ngu nú'a ma. ⁹ Nehe bi 'ñehe pa ya ja'i hingyá xodyo da nsunda Ajuã po rá nthecate, ngu xa t'ofu ja ra Maça T'ofu ne ena:

Ja ya ja'i hingyá xodyo nugui ma ga mangua tengu rá ndangui ri thuhu, y ja ga tu't'a'ini ya jahña.

¹⁰ Nehe enga ja ra Maça T'ofu:

Nú'ahũ hingyá xodyohũ, johyahũ mahyegui co rá hñini Ajuã.

¹¹ Nehe ena:

Nsundahũ Ajuã gatho nú'ahũ hingyá xodyohũ guí 'bũhũ ja gatho rá nguini ra ximhai.

ne xøcambenihũ'a po yá danga t'øt'e.

¹² Nehe ra badi Isaia bi 'yofu ja ra Maça T'ofu ne ena njaua:

Ma da 'mũ 'nara t'u de yá ja'i ra Isaí rá dada ra Davi,

y nura t'u'a ma da nda ja ya ja'i nú'u hingyá xodyo,

y nu'ú ma da gamfri'a.

¹³ Ajuã nú'a to'o 'racju ra hoga nthø'mate, dá 'ra'ahũ ndunthi ra johya ne ra hmetho ja ri corasohũ po ri jamfrihũ, pa njabu ma'na da ndangui ri nthø'matehũ po rá ts'edi ra Maça Ndahi.

¹⁴ Ma zi cu'ihũ, dí camfri gue xi ja ndunthi ri hñoja'ihũ ne ja ndunthi ri mfadihũ y tsa gui nzofohũ 'na ngu ma'na. ¹⁵ Masque njabu, pe nugui dí resga dí op'a'ihũ pa ga yopa ben'ahũ 'raya t'øt'e ngu nú'a ya xcá padihũ. Dí øt'a njabu pa ga cumpli nú'a ra 'befi xa 'racagui Ajuã po rá hmäte'a. ¹⁶ Ngue'a nu'á bi hñuxcagui pa ga pepabi ra Zidada Jesucristo pa ga zo ya ja'i hingyá xodyo, pa ga xipabi'u rá hoga naya Ajuã, pa njabu nugui da za ga udi'u ja rá thandi Ajuã ngu 'nara hña'ti xá nt'axi ngu ri ho'a nú'a xa xũca ra Maça Ndahi.

¹⁷ Hangue po ra Zidada Jesucristo da za ga 'ñets'i de nú'a ra 'befi xa 'racagui Ajuã.

¹⁸ Hini 'ñepcagui ga 'ñets'i de nú'a xa 'yøt'a ma'ra pa bi gamfri ya ja'i hingyá xodyo. Pe dí padi gue ra Zidada Jesucristo xa mpefi ja ma noya ne ja ma 'befi pa bi gamfri ndunthi de gue'u. ¹⁹ Ra Zidada Jesucristo xa 'raca ra ts'edi pa stá øt'a ndunthi ya milagro, ne stá hanpa rá ts'edi ra Maça Ndahi, hangue xa za stá mangua ra maça hoga t'øde ra Zidada Jesucristo maxøgue ja gatho ya hai desde Jerusale asta ra hai Ilirico. ²⁰ Hangue njabu

nugui stá ø't'a ra ts'edi pa ga ma ga mǎnga ra maça hoga t'øde habu hinxa t'ødetho de ra Zidada Jesucristo pa hinga mpefi habu ya xa mpe ma'ra. ²¹ Gue't'a nehe mǎnga ra Maça T'ofu ne ena:

Nú'u hinxqui siphtho de Ajuá,
y nú'u hinhya'mu xqui 'yøde, go gue'u ma
da 'yøde ne da badi.

Ra apostol Pablo beni da ma Nroma

²² Hangué njabu astabya hinxa za stá mabu. ²³ Pe núbya nguetho ya dá juadi ma 'befi ja nuya hnini de guecua, y ngue'a pe'tsa ndunthi ya jeya stá ne ga mabu ga tsøñ'ahu, ²⁴ hangue dí tøm'i gue 'nitho ga thogui ga tsøñ'ahubu má 'ñu nu grá ma Spaña, y ga johya ndunthi ga 'bui con gue'ahu. Nepu de gue'a dí tøm'i gue gui nexcaguihu de guepu pa ga thogui grá ma Spaña. ²⁵ Pe nubya ma ga ma pa Jerusale pa ga ha'tsuabi 'nara mfats'i nuya zi cu de guehni. ²⁶ Ngue'a nuya zi cu de guehni Macedonia ne de guecua Acaya co 'nara paha bi unga 'nará mfats'i'u pa ga ha'tsuabi nuya zi hyoya cu bí 'buhni Jerusale. ²⁷ Nuya cu me Macedonia ne ya cu me Acaya bi beni gue mri 'ñepi'u da 'yø'tuabi njabu'u, ngue'a nu'ú hinyá xodyo ne xqui hñani ra mpøhø po yá noya ya xodyo, hangue rí 'ñepi'u da maxa ya xodyo nehe co ya hño de ra ximhai. ²⁸ Hangué nu xcrá juadi ga pe nuna 'befina pa ga tsocuabi nuna mfats'i ya cu me Jerusale, ja grá thopu ga tsøñ'ahu má 'ñu nu xcrá ma Spaña. ²⁹ Y dí padi gue nú'bu xcrá tsøñ'ahubu, ra Zidada Jesucristo ma da jap'a'ihu ndunthi ngue'a ma ga zo'ahu de rá noya'a.

³⁰ Nubyá, zi cuhu, dí bante'ihu de rá thuhu ma Zidadahu ra Jesucristo y po rá hmate ra Maça Ndahi ri 'racju 'na ngu ma'na, gue gatho'ihu gui faxcaguihu gui 'yaphu Ajuá por guequi. ³¹ 'Yaphu Ajuá pa nu'á da ñangagui de ya me Judea nú'u hinyá gamfri, gue ya zi cu nuni Jerusale da hñani co 'nara johya nura mfats'i ma ga tsocuabi, ³² pa njabu 'bu gue'a rá paha Ajuá ga tsøñ'ahuhu co 'nara johya, ne ga tsaya ts'u con gue'ahu. ³³ Ajuá nú'á faxcahu pa ga 'buhu te rá enthø, dá 'mái con gatho'ihu. Njabu gue'a.

¹ Ra Febe go gue'a 'nara hoga nju, ne ja rá nsu, ngue'a gue'a 'nara maste de ya gamfri me Cencrea. ² Hangué umfu ntsaya co ra t'equ'ei ja ri hmunts'ihu, ngu rí 'ñep'a'ihu nú'ahu gyá gamfrihu, y faxhu'a de nú'a te da 'yø'tua ra 'bedi, ngue'a nu'á xa maxa ndunthi ya ja'i y necagui xa maxcagui nehe.

³ Fat'ajuahubu ra zi nju Prisila ne ra zi cu Aquila. Nu'ú xi bi maxcagui ndunthi ja rá 'befi ra Zidada Jesucristo. ⁴ Nu'ú mi resga da unga yá te por guequi, hangue hingo sehégui dí jamadibi'u, ne gatho nú'u ya cu hinyá xodyo nehe'u ri jamadibi'u. ⁵ Fat'ajuahubu nehe nuya zi cu ri munts'a ja rá ngu nú'a ra nju Prisila y ra cu Aquila. Fat'ajuahubu nehe ma hmáca cuhu ra Epeneto, nú'a go gue'a ra mudí bi gamfri ra Zidada Jesucristo nuua Acaya. ⁶ Fat'ajuahubu ra nju Mala, nú'a xi xa max'a'ihu ndunthi. ⁷ Fat'ajuahubu ra cu Andronico y ra cu Junio, nú'ú go gue'u mengu ma hai, nehe go gue'u ndí o'be fadi mahyegui'u. Nu'ú ja yá nsu ja ya apostol, nehe gue'u 'met'o bi gamfri ra Zidada Jesucristo que guequi.

⁸ Nehe fat'ajuahubu ra Amplia numa hmáca cu ja ra jamfri. ⁹ Nehe fat'ajuahubu ra cu Banu nú'a ma mfats'i ja rá 'befi ra Zidada Jesucristo, nehe ma hmáca cu ra Estaqui. ¹⁰ Fat'ajuahubu ra cu Apele, nú'a xa bøni 'nara hoga gamfri de ra Zidada Jesucristo. Ne fat'ajuahubu nú'u ya cu ya mengu rá ngu ra cu Aristobulo. ¹¹ Fat'ajuahubu nehe ra cu Erodio, nú'a mengu ma hai. Nehe fat'ajuahubu nú'u 'bu ja rá ngu ra cu Ciso nú'u xa gamfri ra Zidada. ¹² Nehe fat'ajuahubu ma zi njuhu ra Trifena y ra Trifosa, nú'ú ri mpefi ja rá 'befi ra Zidada, nehe ma zi njuhu ra Persida, nú'a xa mpefi ndunthi ja rá 'befi ra Zidada. ¹³ Nehe fat'ajuahubu ra Rufo nú'a xi ra hoga cu ja ra jamfri; nehe fat'ajuahubu rá nana'a, nú'a dí ø't'a ra uenda gue ma nana nehe. ¹⁴ Nehe fat'ajuahubu ra cu Asíncrito y ra cu Flegonte, y ra cu Erma, y ra cu Patroba, y ra cu Erme, y nehe nuya zi cu 'bui con gue'u. ¹⁵ Nehe fat'ajuahubu ra cu Filologo y ra nju Julia, y ra cu Nereo ne rá nju'a, y ra cu Olimpa, y nehe gatho ya zi cu nú'u 'bui con gue'u.

¹⁶ Nehe fat'ajuahubu gatho nú'u ma'ra ya cu co 'nara nthufi dega hmate. Ri fat'a-

juá'ihũ gatho yá nija ra Zidada Jesucristo.

¹⁷ Nehe dí bante'ihũ zi cuhũ, gue gui thamfrihũ ndunthi de nú'u ne da heca ya cu y japi'u da 'yøt'a ya ts'oqui. Nu'ú hingui udi ngu nú'a ya xa t'u't'ahũ, hangue 'ueguehũ de gue'u. ¹⁸ Nuya ja'i'u ri mpefi hønse pa yá hñose'u; hingue pɛpabi ma zi Hmuhũ ra Jesucristo. Nu'ú mǎnga 'raya noya xi ri nt'øde gue xi xá hño, pe hina, hingo gue'a majuani. Nu'ú hat'a nuya zi ja'i hinte yá fadi. ¹⁹ Gatho ya ja'i paði gue xi gyá hoga 'yødehũ, hangue njabhũ nugui xi drí johya de gue'ahũ. Pe nehe, nu'a dí ne, dí ne gue da nja ri mfadihũ pa gui 'yøthũ ra hño, hingue pa gui 'yøthũ ra 'ñũ. ²⁰ Y Ajuá nú'a to'o faxcahũ pa ga 'buhũ te rá entho, go gue'a da 'yøt'e 'bestho pa gui ntátehũ de ra ts'ondáhi. Ma Zidadahũ ra Jesucristo da max'a'ihũ co rá hmáte'a.

²¹ Nehe fat'ajuá'ihũ ma mfats'i ra cu Timu, nehe fat'ajuá'ihũ ra cu Lucio, ra cu Jaso y ra cu Sosipate nú'u ya mengu ma hai.

²² Nugui drá Tercio, dí ofo nuna cartana, dí fat'ajuá'ihũ de rá thuhu ra Zidada Jesucristo.

²³ Nehe ra cu Gayo pɛhna'ihũ ra nzenjua, nú'a to'o xa 'raca nsequi ja rá ngu. Nehe xa umba nsequi gatho ya cu pa ja ri munts'iuu. Nehe fat'ajuá'ihũ ra cu Erasto, nú'a go gue'a ra me'tsboja de ra hnini. Nehe fat'ajuá'ihũ ra cu Cuarto.

²⁴ Ma Zidadahũ ra Jesucristo da max'a'ihũ gatho'ihũ co rá hmáte'a. Njabũ gue'a.

'Nara sɔcambeni bi 'yøt'a ra apostol Pablo nu mi uadi rá carta

²⁵ Drá nsunda Ajuá nú'a ja rá ts'edi pa da ja'ahũ gui zɛ ri jamfrihũ ngu nú'a ri udi ra mǎca hoga noya dí mǎ. Y nuna ra mǎca hoga noyanǎ go gue'a ra mǎca noya nú'a hmambya de ra Zidada Jesucristo. Y por nuna noyanǎ Ajuá bi 'ñutcahũ nú'a xqui beni'a desde rá mudi ne xqui me'tsa nt'agui, gue da unga ra mpøhø pa ya ja'i ja gatho ya hai. ²⁶ Y nubyá po ra mǎca hoga noya dí mǎ, ya xa 'ñutcahũ Ajuá nú'a xqui beni. Nehe njabhũ bi 'yofo maya'bu ja yá t'ofu yá 'mehni Ajuá nú'u bi 'yofo gue da mpøhø ya ja'i hingyá xodyo. Ngue'a Ajuá nú'a 'bui pa nzantho xa manda da ts'ofu ya ja'i ja gatho ya hai pa da gamfri'u ne da 'yøte'a.

²⁷ ¡Ajuá go guese'a ja rá mfadi, ga nsundahũ pa nzantho po ra Zidada Jesucristo! Njabũ gue'a.

**RÁ MŪDI RA CORINTIO
RÁ MŪDI CARTA RA APOSTOL
NSAN PABLO BI 'YOPABI YA
GAMFRI ME CORINTO**

Ra apostol Pablo opabi ya gamfri me Corinto

¹ Nugui drá Pablo, Ajuá go rá paha'a pa bi zoncagui pa drá apostolgui ma zi Hmuhú ra Jesucristo. Nugui ne ra cu Soste dí op'a'ihé nuna ra carta, ² nú'ahú gyá gamfrihú guí 'buhúbu Corinto. Nu'ahú bi zohn'ahú Ajuá pa gá camfrihú ma zi Hmuhú ra Jesucristo, ne bi 'uec'ahú de ja ya ts'oqui pa go gui pe-pabihú'a, ne bi t'axca ri mfenihú mahyegui con gatho nú'u 'bú haburaza ri xócambeni'a. Nú'a ma zi Hmuhú drí xócambeni'hú go guet'a ri xócambeni nehe'u. ³ Ajuá ma Dadahú ne ma zi Hmuhú ra Jesucristo da jap'a'ihú ne da max'ahú pa gui 'buhú te rá 'nenthó.

Ya japi xa tháni po ra Zidada Jesucristo

⁴ Nzántho dí umba njamádi Ajuá por gue'ahú, ngue'a nú'a co rá hñoja'i xa pòhò'ihú po ra Zidada Jesucristo. ⁵ Ajuá xa jap'a'ihú ndunthi ngue'a xá camfrihú ra Zidada Jesucristo, hangue xa 'ra'ahú ra ts'edi pa guí ñahú de rá noya'a, ne xa 'ra'ahú ndunthi rá hoga mfadi'a nehe. ⁶ Nubya ri hnequi gue xá camfrihú xá hño gatho nú'a dá xi'ahé de ra Zidada Jesucristo. ⁷ Hangue nubya hinte grí 'behú de gatho ya hoga japi nú'u ri 'racjá Ajuá, ne guí tòmhu nú'a ra pa stua yopa pengui ma Zidadahú ra Jesucristo. ⁸ Nú'a go gue'a ma da su'a'ihú asta ra pa'a rá gats'i ri tehú de guecua ja ra ximhai, pa hinda za to da má gue nu'ahú guí tuhú ra ts'oqui nu stua yopa penga ma Zidadahú ra Jesucristo. ⁹ Ajuá nzántho øt'a gatho nú'a xa má, y nú'a go gue'a xa huahn'ahú pa gui 'buhú co ma zi Hmuhú ra Jesucristo rá T'u'a.

Ya gamfri 'rama'na'ño beni

¹⁰ Zi cuhú dí bante'ihú de rá thuhu ma Zidadahú ra Jesucristo gue da 'nat'a gui mañhú, pa da 'ñotho ya hegue de gue'ahú. Nu'a gui 'yøthú, 'buhú mahyegui co 'nada ra mfeni ne 'nada ra jamfri. ¹¹ Dí xi'ahú njabú ma zi cu'ihú ngue'a xa xicagui nú'u ja te yá njauí ra nju Cloé gue ja ra ora

grí ntunsehú. ¹² Dí xi'ahú njabú ngue'a 'ra de gue'ahú guí mañhú njaua: “Nugui drí dena ra cu Pablo”, ha nu ma'ra guí eñhú: “Nugui drí dena ra cu Polo”, y nu ma'ra guí eñhú: “Nugui drí dena ra cu Pedro”, ha nu ma'ra guí eñhú: “Nugui drí dena ra Zidada Jesucristo.” ¹³ ¿Ha gue hingue gatho'ihú guí denhú ra Zidada Jesucristo? ¿Ha gue bi du ja ra pont'i ra Pablo po rá ngue'a'ihú? ¿Ha gue xá nxistehehú de ja rá thuhu ra Pablo? Hina. ¹⁴ Dí umba njamádi Ajuá gue nugui hønse ra cu Crispo ne ra cu Gayo stá xi'tsi de gue'ahú, y hinto ma'na stá xi'tsi. ¹⁵ Hangue hinda za gui mañhú gue xá nxistehehú de ma thuhuga. ¹⁶ Nehe dá xi'tsa nú'u ya mengu de ja rá ngu ra cu Teba. Pe de guehni hinstá xi'tsa ma'ra. ¹⁷ Ra Zidada Jesucristo himbá pengacui pa ga øt'a ra sistehe, nú'a bá pengacui pa ga mangu ra maca noya. Pe hindí má co 'raya noya xi mahotho nú'u de ma mfadise, pa hinda t'ena gue xi ja ma mfadi ne da gamfri ya ja'i hønse co ma hoga noya. Nugui dí ne da gamfri'u hønse po nú'a ra du bi thogui ra Zidada Jesucristo ja ra pont'i.

Ra ts'edi ne ra mfadi de Ajuá go ma zi Hmuhú ra Jesucristo bi 'ñutcahú

¹⁸ Nujá dí mañhú gue bi du ra Zidada Jesu ja ra pont'i pa ga mpòhòhú, ha nu'u tó'o hingui camfri'a ma da 'medii'hú ngue'a mañ'hú gue hinte ri muui nú'a dí mañhú de rá du ra Zidada Jesucristo. Pe pa núju stá mpòhòhú ri muui, ngue'a go gue'a hanpa rá ts'edi Ajuá. ¹⁹ Mangu njaua ja ra Maca T'ofó: Ma ga huatuabi yá mfadi ya bamhya, ne ga hacuabi yá mfeni ya nimfeni.

²⁰ ¿To'o nú'a ra bahmyabya? O ¿to'o nú'a xi ja rá mfadi? Ne ¿to'o nú'a padi gatho te ja mapaya? Jo'o, ngue'a ja rá thandi Ajuá hinte ri muui yá mfadi ya ja'i. ²¹ Ngue'a ya ja'i masque xi ja yá mfadi, hinxa za hanja da badi'u Ajuá. Pe Ajuá rá paha'a da pòhò nú'u to'o da gamfri nú'a ra noya dí mañhú, masque nú'u ya bamhya ena gue hinte ri muui nú'a dí mañhú. Pe Ajuá xi ja rá mfadi hangue bi 'yøt'a njabú.

²² Ya xodyo nzántho adi da t'utua 'nara nt'udi, y nuya griego hønse ra mfadi honi, ²³ pe nuju dí mañhú de ra Zidada Jesucristo nú'a bi tho ja ra pont'i. Y guehna 'nara mfe'tse pa ya xodyo, ne nú'u hingyá xodyo ena gue hinte ri muui nú'a dí mañhú de rá

du ra Zidada Jesucristo. ²⁴Pe nú'u xa huanc-ahú Ajuá, gue dyá xodyohú gue hindyá xodyohú, gathoguihú dí pahú gue ma zi Hmuhú ra Jesucristo bi hñanpa rá ts'edi ne rá mfádi Ajuá pa bi pòhøguihú. ²⁵Ajuá ma'na ja rá mfádi ne ma'na ja rá ts'edi de gatho ya ja'i, masque eñ'u gue hinte ri muui nú'a ra du bi thogui ra Zidada Jesucristo ja ra pont'i. ²⁶Zi cuhú, pahú gue nu'ahú xa huahn'ahú Ajuá, masque hinga ndunthi de gue'ahú guí pe'tshú ra mfadi de ra ximhai, ne hinga ndunthi de gue'ahú guí hahú ra ts'utbi, y ne hinga ndunthi de gue'ahú guí pe'tshú 'nara dangá nsu. ²⁷Ajuá bi huahna nú'u hinte yá fadi de guecua ja ra ximhai pa da 'betuabi yá tsa ya bamhya. Ajuá bi huahna nú'u hingui há ra ts'ediua ja ra ximhai pa da 'betuabi yá tsa nú'u há ra ts'edibya. ²⁸Ajuá bi huahna nú'u hinte ri muui ja ra ximhai ne nú'u xi ya t'utsa, ne nú'u to'o ni ts'u yá nsu otho, pa da 'betua yá tsa nú'u to'o pe'tsa yá nsu, ²⁹pa njabu hinto da 'ñets'i ja rá thandi Ajuá. ³⁰Ajuá go gue'a bi 'yòt'e pa dá 'nathohú co ra Zidada Jesucristo, ngue'a nuse Ajuá go gue'a bá pehni'a pa bi 'ñutcahú rá mfádi Ajuá, ne bi hñasca ma ts'oquihú, ne bi t'axca ma mfenihú pa bi za dá 'buhú xá hño ja rá thandi Ajuá. ³¹Ajuá bi 'yòt'e njabu pa da nja ngu nú'a xa nt'ofò ja ra Mäca T'ofò habú ena: "Nú'a tó'o ne da 'ñets'i, dá 'ñets'i, pe de nú'a xa 'yòt'a Ajuá, hingue de nú'a xa 'yòt'ase."

2

Ra apostol Pablo bi mä de ra Zidada Jesucristo ne de rá du

¹Zi cuhú, nugui nu ndá mabú pa dá zo'ahú de rá noya Ajuá, hindá zo'ahú co 'raya dangá noya xá hñei, nixi co ndunthi ra mfádi de guecsehe. ²Pe nu de ndúá 'bupú, dá ja dá zo'ahú hønse de ma Zidadahú ra Jesucristo nú'a bri pont'ja ja ra pont'i ne bi tho, ne hindá zo'ahú de ma'na ra noya. ³Nu ndá zo'ahú mi otho ma ts'edise, ne mi 'racagui ndunthi ra ntsu pa ga ñá, asta ndrí huat'i. ⁴Hindá ne dá zo'ahú co ra mfádi de ra ximhai pa gá camfrihú, nugui dá zo'ahú co rá ts'edi ra Mäca Ndähi. ⁵Dá zo'ahú njabu pa bi za gá camfrihú co rá ts'edi ra Mäca Ndähi, hingue ngue'a gá 'yòdehú yá mfádi ja ja'i.

Ajuá utcaguihú tengu rá 'mü'a co rá ts'edi ra Mäca Ndähi

⁶Nú'u to'o xa ze yá jamfri dí zoföhe co ra mfádi pe nura mfádi'a go bra 'ñehe co ra Ajuá, hingue de ra ximhai, nixi de yá mfádi ya ndá nú'u ma da uadi da thogui. ⁷Dí mañhe de nú'a bi 'yòt'a Ajuá pa bi za dá mpòhøhú ne ga tsøñhú ja rá nsunda'a. Y nú'a dí mañhe go gue'a ra hoga mfádi xqui beni Ajuá desde ante da nja ra ximhai, ne himi fadihma, pe nubýa ya xa 'ñutcahú. ⁸Ni 'na de nuya ndá de ja ra ximhai himbi badi nuna ra mfádi xa 'racjú Ajuá, ngue'a nu'bu xa badi'u, hinxa hyohmä ja ra pont'i numa Zidadahú xá nsunda. ⁹Bi nja ngu nú'a xqui t'ofò ja ra Mäca T'ofò habú ena:

Ni 'nara ja'i himbi za bi hyandi, nixi bi 'yòde,
nixi bi zo rá mfeni tengu rá 'mü de ja rá ñani Ajuá,

ne hinto xa badi gatho nú'u ya japi xa beni da umbabi nú'u to'o ri madi'a.

¹⁰Y nujé, Ajuá bi 'ñutcaguihú gatho nuya t'òt'eya po rá ts'edi ra Mäca Ndähi, ngue'a nura Mäca Ndähi go gue'a padi xá hño gatho, ne asta padi gatho nú'a te benga Ajuá.

¹¹Ni 'nara ja'i hingui tsa da batua rá mfeni ma'na rá miqu'eui, ngue'a cada 'na go padise tengu rá mfeni. Njabutho nehe ni 'na hinto patua rá mfeni Ajuá. Nura Mäca Ndähi há, go gue'a patuabi rá mfeni Ajuá. ¹²Y nura Mäca Ndähi'a xuá mencahú pa da 'ñutcahú gatho nuya hño ri 'racjú'a, y hingo dí hamfu rá mfádi ra ximhai pa ga pahú nuya hño'u. ¹³Nuje dí udihe ngu nú'a utcahe ra Mäca Ndähi, hindí udihe co ma mfadisehe. Nú'u to'o pe'tsa ra Mäca Ndähi ja yá coraso, dí utuabihe co ya noya nú'u 'racaguihe ra Mäca Ndähi.

¹⁴Pe nú'a ra ja'i hinxa gamfri Ajuá hingui hani nú'a udi rá Mäca Ndähi Ajuá, ngue'a beni'a gue hinte ri muui. Ne hingui tsa da badi'se'a, ngue'a mahyoni go da 'ñutuabi ra Mäca Ndähi pa da za da badi'a. ¹⁵Pe nu'a tó'o xa gamfri Ajuá ne pe'tsa ra Mäca Ndähi ja rá coraso, nú'a há, padi xá hño gatho nú'u ya nt'udi'u, ne padi nda'a ra hño y nda'a ra 'ñu. Pe nu'a tó'o hingui pe'tsa ra Mäca Ndähi, hingui tsa da xipabi te gra 'mü'a. ¹⁶Enga ja ra Mäca T'ofò: ¿To ja gue'a xa batuabi rá mfeni ra Zidada? O ¿to ja gue'a xa za xa 'ñutuabi te da 'yòt'e'a?

Jo'lo. Pe nujuɓya ha, dí patuahá rá mfeni ma Zidadahá ra Jesucristo.

3

Ra apostol Pablo ne ra Apolo mahyegui yá mefi Ajuá

¹ Zi cuhɛ, dá zo'ahú ngu ts'ofó nú'ú hints'u xa ze yá jamfri, ngu ya t'ubatsi hinte yá faditho, ngue'a himbi za dá zo'ahú ngu 'raya cu nú'ú padi xá hño nú'ú ya nt'udi udi ra Maca Ndahí. ² Dá zo'ahú 'ramats'u ngu 'raya zi batsi nú'ú tsutho, ngue'a himbi za dá xi'ahú ya noya xá hñei, ngue'a mi otho ndunthi ri mfadihú, y asta nubya hinxa za stá xi'ahú gatho. ³ Ngue'a nu'ahú guí øt'athohú ngu nú'a øt'a nú'ú hingyá gamfri, ngue'a gyá ndustehú, ne gyá necatsuihú, ne gyá necatuhnihú. Hangue por gue'a hinxcá 'ueguethohú de ja ya ts'oqui, ngue'a guí 'yohú ngu nú'ú hinxa gamfri Ajuá. ⁴ Ra de gue'ahú guí eñhú: “Nugui drí dena ra cu Pablo”, ha nu ma'ra guí eñhú: “Nugui drí dena ra cu Polo”. Xi de guí mañhú njabú, ¿ha gue hinguí øthú ngu nú'ú ya ja'i hingyá gamfri?

⁵ Xi ¿te ma 'befi dí pefi? Y ¿te ma 'befi pefi ra cu Polo? Nugui ne ra cu Polo dyá 'begothohe de Ajuá, ne go guecaguihe dá zo'ahé pa gá camfrihú'a. Nugui ne ra cu Polo, cada 'na de guecje dí pefihe ra 'befi xa 'racaguihe Ajuá. ⁶ Nugui go rá mudi dá zo'ahú de rá noya Ajuá, ha nura cu Polo go xa su'a'ihú asta nubya, pe nu'a tó'lo xa 'ra'ahú ra jamfri, go guesehé Ajuá. ⁷ Hangue ni guequi ni ra cu Polo hinda za te ga pehe de guecsehe. Nu Ajuá go gue'a ja rá ts'edi pa xa japi xa te ri jamfrihú. ⁸ Hangue guí njahú ngu 'nara huahi habú stá mpehe, nugui go stá pot'i, ra cu Polo go xa 'ñunthe. Hangue ngu ra mot'i ne ra 'ñunthe, Ajuá ma da gutcahe ngu nú'a stá pefihe. ⁹ Nuje dyá mefihe de Ajuá, ha nu'ahú guí njahú ngu 'nara huahi habú ri mpefi'a.

Ne guí njahú ngu 'nará hoga ngu Ajuá ri ju'tsuabi. ¹⁰ Nugui go dí nja ngu 'nara hoga hyocangu dá ju'tsua rá ua ra ngu, gue'a ra 'befi bi 'racagui Ajuá, ha nu ma'na go juxa ra jado. Pe cada 'na mahyoni da jamasú nú'a pefi. ¹¹ Ngue'a otho ma'na ra cimientó da za dra juts'i, hõnse nú'a ya ja, y nura cimientó'a go guese ma zi Hmuhú ra Jesucristo. ¹² Bú to'lo da gats'i de mañá

nú'a ra cimientó ya ja, pe'tsi da beni xá hño ua da gats'i dega oro o dega t'axi o dega hoga do, o ua da gats'i dega za o dega xot'lo o dega xithi. ¹³ Cada 'na de ya gamfri ma da hnequi rá 'befi'a, ngue'a nú'a ra pa de ra nsuca uenda gue'bu ma da fadi tengu rá 'befi cada 'na. Nú'a ra pa'a ma da nzø ra tsibi, y nuni ja ra tsibi ja ma dra tsapabini rá 'befi cada 'na nú'a xa mefi. ¹⁴ Bú 'na to'lo bi hoca rá 'befi mañá de ra cimientó ne hinda zat'a nurá 'befi'a, nu'bu nú'a to'lo bi hoca nura 'befi'a ma da hñanga rá thaha. ¹⁵ Pe nu'bu 'na xa mpefi ne nurá 'befi'a ma da zat'i, nu'bu hinda ma da t'umbabi rá thaha. Hinte ma da hñani, ngue'a bi zat'a nú'a xqui mefi, pe nu'a ma da mpøhø, nja ngu nú'a to'lo bi tho ra nzat'i ne bi 'bedi gatho nú'a xqui mefi. ¹⁶ ¿Ha gue hinguí pahú gue nu'ahú go gue'ahú rá nija'ihú Ajuá, y nurá Maca Ndahí'a 'bui ja ri corasohú? ¹⁷ Bú 'na to'lo da huatua rá nija Ajuá, nu'bu Ajuá da huati'a nehe, ngue'a rá nija Ajuá xi xá nsunda. Ne go gue'a'ihú nurá nija'a.

¹⁸ Osti ma da hya'ahú ri mfenihú gue gyá bahmyahú. 'Bú 'na de gue'ahú guí beñihú gue xi guí pe'tshú ra mfadi, y nu'bu nura mfadi'a go de nuna ximhai, 'yøthú ra uenda gue 'besthó hinte guí pahú, pa njabú ha, da za guí pe'tshú nú'a xi ra hoga mfadi brí 'ñehe de Ajuá. ¹⁹ Ngue'a pa ja rá thandi Ajuá 'besthó hinte ri muui nú'a ra mfadi de ra ximhai. Hangue enga ja ra Maca T'lofo: “Ajuá xi patuatho yá mfeni ya bamhya de ra ximhai gue nu'ú hatetho, hangue co yá mbamhya ri 'medise'u.” ²⁰ Nehe xa t'lofo njaua: “Ajuá padi gue hinte ri muui nuyá mfeni ya bahmya.” ²¹ Hangue ogrí 'ñets'ihú guí 'ñeñhú gue grí denhú 'na o ma'na, ngue'a gatho nú'ú to'lo xa mpefi con gue'ahú go pa ri hñohú. ²² Bú rá 'befi ra cu Pablo, 'bú rá 'befi ra cu Polo, 'bú rá 'befi ra cu Pedro, gatho pa ri hñohú. Nu'ahú gatho go o ja ri 'yehú pa ri hñohú, ra ximhai, ra te, ra du, gatho nú'a ja mapaya ne nú'a bra 'befa. ²³ Y nu'ahú guí ohú ja rá 'ye ma zi Hmuhú ra Jesucristo, y ma zi Hmuhú ra Jesucristo go o ja rá 'ye Ajuá.

4

Nú'a bi thogui ya apostol ja yá 'befi

¹ Dí nehe guí pahú gue nuje yá mefiguihe ra Zidada Jesucristo, ne dí udihe nú'a xa 'ñutcahe Ajuá nú'a xqui beni maya'bu ne

himi fādihma. ²Hangue mahyoni ga mañhe gatho nú'a xa 'ñutcahe Ajuá, ngue'a go yá mēfuguihe'a. ³Nugui hingui tu ma mui de gatho nú'a guí mañhu de guequi, nixi nú'a mangan ra ts'utbi de guequi. Nixi nugaguise hindí ena gue dí 'yo xá hño. ⁴Masque nugui dí beni gue xá nt'axi ma mfeni, pe hingue por gue'a ma da hma gue hinte dí tu. Nura Zidada go gue'a ma da hñabga nguenda'a. ⁵Hangue ogo guí hamfa nguenda te øt'a ri miq'ueihá, ngue'a ma dua yopa penga ma Zidadahá ra Jesucristo, y nu'bú nú'a há, ma da hñabgahá nguenda. Ne nu'a go gue'a ma da japi da hnequi gatho nú'a xa t'øt'e mant'agui. Ne ma da ma gatho nú'a te xa beni ja yá mfeni ya ja'i. Y nura pa'a Ajuá ma da 'ñe'tsua rá nsu ngu rí 'ñepabi cada 'na.

⁶Zi cuhá, núna stá xi'ahú stá ma de guequi ne de ra cu Polo, pa njabu guí pahú nda'a rí 'ñepi guí 'yøthú. Nuje hindrí ueñhe rá 'befi Ajuá. Hangue guí njahúbu nehe hingui nueñhu 'nara cu. Stá xi'ahú njabu pa guí 'yohú ngu mangan ra Maca T'ofó, pa njabu hingui 'ñe'tsua'hú yá nsu 'ra, ha nu ma'ra go guí utsahú. ⁷¿Hanja grí 'ñets'ihú? Xi gatho nú'a te guí pe'tshú, ¿ha gue hingo xa 'ra'ahú Ajuá? Nu'bú go xa 'ra'ahú'a, nu'bú ¿hanja grí 'ñets'ihú? Njabu ja ra uenda hingo xa 'ra'ahú'a.

⁸Nu'ahú 'ñena hinte grí 'behú, 'ñena ya guí pe'tshú gatho nú'a guí hoñhu, ya ngu grí 'ñet'a ndahú, ha nuje go xcá hye-gaguiheua, 'ñena hinte drí muuihe. Xi dí nehmahe gue ya xcá ndahmahú, pa njabu ga ndahmahú mahyegui. ⁹Nuje dyá apostolhe, dí beni gue Ajuá xa hñuxcahe ngu 'raya ja'i nú'u hinte ri muui, ne xa secuabi pa da tho ja yá thandi gatho ya ja'i ne ja yá thandi yá enxé Ajuá. ¹⁰Nuje t'engaguihe gue dyá 'bemfenihe ngue'a dí pepabihe ma zi Hmuhú ra Jesucristo, ha nu'ahú xcá benchú gue xi gyá bamhyahú de rá noya'a. Nuje xa t'enje gue othoguihe ra ts'edi, ha nu'ahú guí beñhu gue xi ja ri ts'edihú. Ne guí beñhu gue xi t'e'ts'a ri nsuhú, ha nuje xi dyá t'utsahe.

¹¹Asta nubya xi dí sufrihe nts'edi, dí thohe ra thuhu ra nduthe ne ra 'ñáhe. Nabgaguihe ya ja'i, ne hindí pe'tshe 'nara ngu nú'a dua metihe. ¹²Xi dí thohe ra nzabi pa dí hoñhe nú'a dí tsihe nehe. Nura ora dí øhe tsanje ya ja'i, nuje dí aphe Ajuá por

gue'u. Y ra ora øtcahe ra nts'omui'u, gatho dí tsatathohe. ¹³Nura ora ñama'ñu ya ja'i de guecje, nuje dí zoföhe co ndunthi ra t'equ'ei. Pe nuje pa ja yá thandi'u dí njache ngu ra paxi xa føtba hinte ri muui, ngue'a pa gue'u xá nts'øje.

¹⁴Hindí op'ahú nuya ya noya pa ga 'be't'a ri tsahú. Dí op'ahú pa ga zo'ahú ngue'a pa guequi ja ra uenda ma hmaca batsi'ihú, ngue'a go dá xi'ahú rá noya Ajuá. ¹⁵Masque grí pe'tshú 'ret'a 'mo nú'u to'o di u't'ahú de ma zi Hmuhú ra Jesucristo, pe sehégui go rá müdi dá hã'ts'ahúbu rá noya Ajuá pa gá camfrihu ma zi Hmuhú ra Jesucristo, hangue nugui ja ra uenda go drá dada de gue'ahú. ¹⁶Hangue dí bante'ihú guí ten-gaguihu ma 'múi.

¹⁷Hangue dá pehn'ahúbu ra cu Timu nú'a ma hmaca t'u de ja ra jamfri, ne nu'a 'yo xá hño ja rá thandi ra Zidada. Y nu'a go gue'a ma da yopa ben'ahú tengu ma 'mui ja ra Zidada Jesucristo. Guet'atho dí udi nehe habwraza de ja ya nija. ¹⁸Pe nu 'ra de gue'ahú xi xa ñuxa ri mfenihú dega nt'ets'i, guí hu ri muihú gue hinga ma ga yopa penguibú ga c'a'ts'a'ihú. ¹⁹Pe nugui dí beni ga mabú 'bestho pa ga c'a'ts'ahú ma'na'qui 'bú njabu rá paha ma Zidadahú. Nu'bú há, ga padi ua xi há ra ts'edi nú'u 'yobu ri 'ñets'i, o hønse 'yobu mantho. ²⁰Ngue'a nu'a tó'o da mepa Ajuá, mahyoni di hanpa rá ts'edi pa da za te da mēfi, hingue da mantho. ²¹¿Nda'a guí nehú, ga mabú ga zo'ahú dega cué, o ga zo'ahú dega hmáte?

5

Ra nthanga nguenda de 'nara gamfri nú'a bi 'yøt'a ra ts'oqui

¹Xa fadi xá hño gue 'nara cu de gue'ahú xa guxa rá hømē ne 'buhui ngu rá 'behña. Pøde nixi nú'u hingyá gamfri hingui øt'a njabu. ²Je nu'ahú xcá pahú ne grí 'ñet-s'ihú guí eñhu gue guí 'buhú xá hño! jRí 'ñep'a'ihú xa du ri muihú hmahá ne ya xcá hñacjhmahú nú'a to'o øt'a nú'a ra ts'oqui'a! ³Nugui masque hindí 'bui con gue'ahú, pe numa mfeni 'bui con gue'ahú, y ja ra uenda dí 'bui con gue'ahú. Hangue nugui ya stá beni te ma ga øt'e co nú'a to'o øt'a nú'a ra ts'oqui'a. ⁴Hangue 'yøthú nú'a ma ga xi'ahú. Gue da muntshú de rá thuhu ma Zidadahú ra Jesucristo, y numa mfeni ma da

'múi con gue'ahú, ne rá ts'edi ma Zidadahú ra Jesu ma da 'múi con gue'ahú. ⁵Ne 'yén-t'uahú ja yá 'ye ra ts'ondáhi nú'a ra cu'a ót'a nú'a ra ts'oqui'a, pa da thogui ya ts'othogui ja rá ndo'yo, pe nurá te'a da mpòhò nura pa'a stua yopa penga ma Zidadahú.

⁶Hanja grí 'ñets'ihú guí eñhú gue guí 'buhú xá hño, ha 'na de gue'ahú ót'a nú'a ra ts'oqui'a. Ngue'a nu'á nja ngu ra levadura masque 'na zi tai pe ri ntsini gatho ja ra arina ora dra thants'i. ⁷Hangue hñacju nú'a ra ts'oqui'a ne gatho nú'a nguí óthu ja ri ndaxjua 'múihú, pa njabú da za gui 'buhú co 'nara 'ra'yo 'múi. Ngue'a nu'ahú ya guí pe'tshú ra 'ra'yo 'múi por ma Zidadahú ra Jesucristo nú'a bi tho ngu 'nara zi deti nú'u tho de ra ngo de ra pascua, pa njabú bi gutca ma ts'oquihú'a. ⁸Hangue mahyoni ga 'ueguehú de ma ndaxjua 'múihú pa ga 'buhú strá nt'axiguihú. Nja ngu ya xodyo mi ót'ango mi tsi ra thuhme nsi ra levadura, necju nehe ngu ga ntsamgohú de ra pascua ne ga tsihú ra thuhme nsi ra levadura, nú'a gue'a ga 'ueguehú de ya ts'oqui de ja ma mfenihú ne de ja ma 'múihú.

⁹Ja nú'a ma'na ma carta dá pehn'ahúbú ja dá xi'ahúni gue hingui ntsixhú co nú'u to'o ya 'ñe'behña, o nú'u ya 'behña ya 'ñedame. ¹⁰Hingue dá xi'ahú guí 'uehú 'na'quitho de nú'u hingyá gamfri ne ya 'ñe'behña, o ya nduste, o ya be, o nú'u to'o camfri ya c'oi. Nu'bu stá xi'ahú njabú, nu'bú mahyoni guí mahú de guecua ja ra ximhai. ¹¹Pe nugui nu'a dá xi'ahú, hingui ntsixhú ni 'nara cu nú'a dra 'ñe'behña, o dra nduste, o nú'a di camfri ya c'oi, o dra zante, o dra tixfani, o dra be. Nu'u tó'o ót'a njabú dí xi'ahú gue hingui ho nixi guí ñuñhú con gue'u. ¹²⁻¹³Nujú hingo rí 'ñepi ga hám'bahú nguenda nú'u hingui o ja ma 'yehú, nu Ajuá go gue'a da hñá'mba nguenda'u. Pe nu'ahú mahyoni guí hñá'mbahú nguenda nú'u o ja ri 'yehú, hangue dí xi'ahú gue guí hñacju nú'a to'o ót'e nú'a ra ts'oqui'a.

6

Ya gamfri ri nhyanthya ja ya nzaya hingyá gamfri

¹Bu 'na de gue'ahú guí pe'tshú 'nara tsui co ma'na ra cu, ¿hanja guí paha 'bestho ja ra ts'utbi pa guí ñatehú co nú'u hingyá gamfri? ¿Ha gue hingue 'nara 'betsa'a? ¿Hanja

hingo guí paha guí ñatehú ja ya cu? ²¿Ha hingui pahú gue núju dyá gamfrihú ma go ga hám'bahú nguenda nú'u hingyá gamfri? Nu'bu núju ma ga hám'bahú nguenda yá danga t'ót'e'u, nu'bú ¿ha gue hingo da za ga hañhú nguenda de nuya t'ót'e xi ya t'uhqui? ³¿Ha hingui pahú nehe gue ma ga hám'bahú nguenda asta ya enxe? ¿Xihma de nuya t'ót'e de ra ximhai! ⁴Nu'bu nu'ahú guí pe'tshú ya tsui co nuya t'ót'e de nuua ja ra ximhai, 'bestho guí paha guí ñatehú co nú'u hingyá gamfri ne hinte dri 'ñent'i con gue'ahú. Hingui ho njabú ngu'e'a nu'ú hingui pa'di da hñá'mba nguenda ya cu. ⁵Dí xi'ahú njabú pa guí 'be ri tsahú ne pa ya hingui sigui guí 'yóthú. Xi de grí gathohú ¿ha gue jo'o ni 'na de gue'ahú nú'a di ja rá mfa'di pa da za da hñá'p'ahú nguenda de nú'a guí óthu? ⁶Ha nu'ahú ora guí pe'tshú ya tsui co 'nara cu, 'bestho guí paha guí ñatehú co nú'u hingyá gamfri.

⁷Hini 'ñep'a'ihú guí ñapabihú 'na ngu ma'na co nú'u hingyá gamfri. ¿Hanja hingui tssetathohú nura t'ót'ahú 'nara nts'o'múi, ne ora te fep'a'ihú? ⁸Pe nu'ahú go gue'asehú guí ó'tuahú ra nts'o'múi ri cuhú, y asta guí pephú.

⁹¿Ha gue hingui pahú gue ya ts'ojá'i hinda ma da yut'a nuni mahets'i habú bí manda Ajuá? Odi ha'ahú ri mfenihú. Ngue'a gatho nú'u ri hñuxui ya 'behña nú'u hingue xi yá 'behña, ne gatho nú'u camfri ya c'oi, ne nú'u ya zinga medintháti, ne nú'u ya 'ñòhò ri hñuxui yá mi'ñòhòui, o ya 'behña ri hñuxui yá mi'behñati, gatho nuyá hinda ma da yut'a nuni mahets'i habú bí manda Ajuá. ¹⁰Nixi ya be, nixi ya nduste, nixi ya tixfani, nixi ya zante, nixi nú'u ri mpe co ra nthate, ni 'na de gue'u hinda ma da yut'a nuni mahets'i habú bí manda Ajuá. ¹¹Ante guí camfrihú Ajuá nguí njahúbú nehe 'ra de gue'ahú. Pe nubyá ya xa t'axca ri mfenihú, ne ya xa t'ec'a'ihú de gatho nuya ya ts'oqui, ha nubyá ya hinte ma ts'oqui guí tuhú ja rá thandi Ajuá po rá ts'edi ma Zidadahú ra Jesucristo ne po rá ts'edi rá Maca Ndáhi Ajuá.

Ga nsuhú xá hño pa strá nt'axi ma ndo'yohú

¹²Da za ga beñhú gue dí pe'tshmahú ra nsequi ga óthu nú'a go ga nehú. Pòde hã da za, pe hingue gatho rí 'ñepi ga óthu.

Masque ja ra nsequi ga øthu nú'a go ga nehü, pe hinga hophü ni 'nara t'øt'e da ðaçju pa ga øthu. ¹³ Ra hñuni thoqui pa da ma mbo ra müi, ha nura müi ja pa ra hñuni. Pe gatho nú'u yoho, Ajuá ma da hñacua yá 'befi'u. Numa ndo'yohü hinxa thoqui pa ga hñuxhü co ya 'behñá nú'u hingue xi ma 'behñahü, nixi ra 'behñá hinda hñuxui ma'na ra 'ñøhø nú'a hingue xi rá dame. Numa ndo'yohü xa hoca Ajuá pa ga pepabi-hü'a, y nu'á go gue'a supca ma ndo'yohü. ¹⁴ Nu Ajuá bi japi bi yopa nte rá ndo'yo ma Zidadahü ra Jesucristo, njabü nehe ma da japi da yopa nte ma ndo'yohü po rá ts'edi'a.

¹⁵ ¿Ha hinguí pahü gue numa ndo'yohü xa 'natho co ma zi Hmuhü ra Jesucristo ngue'a stá camfrihü'a? Nujú ya dí 'nathohü co ma zi Hmuhü ra Jesucristo, nu'bú ¿hanja da za ga hñuxhü co 'nara ts'o'behñá ne ga 'nathohü con gue'a nehe? Ni ts'u hinda za. ¹⁶ O ¿ha gue hinguí pahü gue nu'a tó'o da hñuxui 'nara ts'o'behñá ya bi 'natho rá ndo'yo con gue'a? Ngue'a enga ja ra Maça T'ofu njaua: "Ra 'ñøhø co rá 'behñá, gue'u ya ri 'natho." ¹⁷ Pe nu'a tó'o ya ri 'natho co ma Zidadahü ra Jesu, ya ri 'natho con gue'a pe dega Maça Ndahi.

¹⁸ Hangué ogü hñuxhü co ya 'behñá nú'u hingue xi ri 'behñahü. Gatho ya ts'o'qui hinguí ho, pe hinga gatho ya ts'o'qui ri ts'ocua rá ndo'yo 'na. Pe nú'a ra ja'i da hñuxui 'nara 'behñá hingue xi rá 'behñá, nu'á ha, ri ts'ocse rá ndo'yo. ¹⁹ ¿Ha gue hinguí pahü gue numa ndo'yohü gue'a rá nija ra Maça Ndahi nú'a 'bui ja ma corasohü? Ajuá go gue'a xa 'racaguihü'a. Hangué ya hingo dí mandasehü. ²⁰ Ngue'a Ajuá bi gutc'aguihü xá maði co rá ji rá hmaca T'u. Hangué 'yøthü ra ts'edi gue da hneca rá nsunda Ajuá ja ri ndo'yohü ne ja ri corasohü, ngue'a numa ndo'yohü ne ma corasohü go rá meti Ajuá.

7

Ya hoga ts'ofopa nú'u 'bu yá 'behñá ne pa nú'u jo'o

¹ Nubyá ma ga xi'ahü de nuya nt'ani grí 'ñanihü nu ngá 'yopcahü: Xá hñohmä 'bü ra 'ñøhø hinda me'tsa rá 'behñá, ² pe ndunthi ya 'ñøhø hinda za da 'muse nsinque rá 'behñá. Hangué por gue'a, pa hinda hñuxui ya 'behñá nú'u hingue xi yá 'behñá, ma'na

xá hñio 'nara 'ñøhø dá nthätui 'nara 'behñá pa gue'a drá meti. Ha 'nara 'behñá ma'na xá hñio dá nthätui 'nara 'ñøhø pa gue'a xi drá dame. ³ Ra 'ñøhø mahyoni da 'yøt'e co rá 'behñá nú'a ri 'ñepi, nehe njabü da 'yøt'a ra 'behñá co rá dame nú'a ri 'ñepi. ⁴ Y nura 'behñá ya hingo da mandase rá ndo'yo, ngue'a nurá dame go ri mandabi rá ndo'yo'a. Njabü nehe ra 'ñøhø ya hingo ri mandase rá ndo'yo, ngue'a nurá 'behñá go ri mandabi rá ndo'yo'a. ⁵ Hangué 'yøthü ngu nú'a ri 'ñep'a'ihü de gue'aschü, odi 'ra'ahü ra mfada 'na ngu ma'na. Pe 'bü xcá cohihü 'nara cohi pa gui 'yaphü Ajuá, nu'bú ha, da za gui 'ueguehü 'raya pa. Nepü de gue'a da za gui 'bühü 'nadbü mahyegui ma'na'qui pa njabü hinda za da hya'ahü ra Satá gui hñuxhü co ma'na ra ja'i.

⁶ Stá xi'ahü gue xá hñio gui hongá ri 'behñahü, pe hingo dí ja'ahü, go da huanhü nú'a gui 'yøthü. ⁷ Pa guequi ga nehmä gue gatho da nja ngu dí nja hinstá nthäti jo'o ma 'behñá, pe cada 'na 'rama'-na'ño yá mfeni xa umbabi Ajuá.

⁸ Nú'ahü viudahü, ne gatho nú'ahü hincá nthätihü, jo'o ri 'behñahü nixi ri damehü, dí xi'ahü ga nehmä gui njahü ngu dí nja hinstá nthäti jo'o ma 'behñá. ⁹ Pe nu'bü guí hanthü gue Ajuá hinxa 'ra'ahü ra ts'edi pa gui 'büschü, ma'na xá hñio gui nthätihü, ngue'a hinguí ho gui 'bühü hønse co ra nc'at'i.

¹⁰ Y nú'ahü 'bü ri 'behñahü, ha nú'ahü 'behñahü 'bü ri damehü, dí 'bep'ahü ngu nú'a bi mangua ra Zidada, gue ni 'na de gue'ahü hinda za gui nhyeguihü. Hingo de guecsehe dí 'bep'ahü gui 'yøthü njabü, nura Zidada go gue'a ri 'bep'a'ihü. ¹¹ Nu'bü ra 'behñá da hyepü rá dame, odi ju ma'na ra 'ñøhø pa drá dame, y nu'bü ra 'ñøhø pa da hyepü rá 'behñá, odi ju ma'na ra 'behñá pa da 'yøt'e drá 'behñá. Nu'a da 'yøt'e, ma'na xá hñio dá mpumbabi ri yoho ne da yopa 'müi 'nadbü ma'na'qui.

¹² Nubyá nuguí go ma ga xi'ahü nú'a dí beni gui 'yøthü, hingo ra Zidada ri 'bep'ahübya. Nu'bü 'nara cu pe'tsa rá 'behñá hingrá gamfri, ne nu'bü nú'a rá 'behñá hini utsa rá dame ngue'a ra gamfri, osti hepü. ¹³ Y nu'bü 'nara nju di pe'tsa rá dame hindra gamfri pe nu'bü nú'a ra 'ñøhø hini utsa rá 'behñá ngue'a ra gamfri,

osti hepu rá dame'a. ¹⁴Ngue'a nu'bu 'nara 'behña ra gamfri ne rá dame hingrá gamfri, nú'a ra 'ñøhø'a hani rá japi Ajuá po rá 'behña, ngue'a rá 'behña rá batsi Ajuá. Y nu'bu 'nara 'ñøhø ra gamfri ne rá 'behña hingrá gamfri, nú'a ra 'behña'a hani rá japi Ajuá po rá dame, ngue'a nurá dame rá batsi Ajuá. Nu'bu hindi njabu co ra 'ñøhø o ra 'behña hingrá gamfri, nu'bú nixi yá batsi hinga njapi. Pe nu'bu njabu ha, njapi yá batsi. ¹⁵Pe nu'bu 'nara 'ñøhø hingrá gamfri ne da hyepu rá 'behña ngue'a ra gamfri, o nu'bu 'nara 'behña hingrá gamfri ne da hyepu rá dame ngue'a ra gamfri, dá 'uegue, ngue'a nú'a ra cu o nú'a ra nju pe'tsa ra nsequi da 'uegue de nú'a hingrá gamfri, ngue'a Ajuá bi zoncahu pa ga 'buhu 'nara hoga'mui. ¹⁶Xi nu'i zi nju, ¿ha gri padi ua da mpøhø ri dame po rá ngue'i? Nehe nu'i zi cu ¿ha gri padi ua da mpøhø ri 'behña po rá ngue'i?

¹⁷Cada 'na de gue'ahu 'buhu ngu nú'a xa 'yep'ahu ra Zidada ante da zohn'ahu'a pa gá camfrihu. Nuna guehna drí 'bepabi da 'yøt'a gatho ya cu de haburaza ya nija. ¹⁸Nu'bu 'nara cu ya xa gamfri Ajuá ne xqui thu'tsua ra seña ja rá ndo'yo, hinte ja. O 'bu 'bui 'nara cu xa gamfri Ajuá ne hingui pe'tsa ra seña ja rá ndo'yo, ya odi huxa nú'a ra seña'a. ¹⁹Hinte ri muui 'bu to'o pe'tsa ra seña o hingui pe'tsi. Nu'a ma'na ri muui, nú'a ga øthu nú'a ri manda Ajuá. ²⁰Cada 'na dá sigui dá mpefi habu mri mpefi de ante da gamfri Ajuá. ²¹Nu'bu xi ngrá nzai'begeo de ngá camfri ma zi Hmuhu ra Jesucristo, hini japi. Pe nu'bu da za gui pøni dega 'bego, pøni 'bestho. ²²Nú'a mi 'bui dega 'bego ante da gamfri ra Zidada, ya nubyá hingrá 'bego de 'nara ja'i ja rá thandi Ajuá ngue'a ya rá 'bego ra Zidada. Nehe nu'a ra ja'i bi gamfri ra Zidada ne himi 'bui dega 'bego, nú'a go gue'a 'nara 'begoby de ra Zidada Jesucristo. ²³Ajuá bi gutc'aguihu xá maði, hangue nubyá ma ga pephu'a, hingo ma ga pepabihu ya ja'i. ²⁴Zi cuhu, sigui gui mpehu há ngrí mpehu de gá camfrihu ra Zidada Jesucristo, y Ajuá ja da 'muhni con gue'ahu.

²⁵Y gatho nú'ahu jo'o ri 'behñahu, ha nú'ahu 'behñahu jo'o ri damehu, hinte xa 'bepcagui ra Zidada ga xi'ahu, hønse dí 'ra'ahu 'nara ts'ofu de ma mfenise. Y nura ts'ofu'a gue'a majuaní ngue'a Ajuá po rá

nthecate xa hñuxcagui pa ga manbabi rá noya'a, hangue dí 'ra'ahu 'nara hoga ts'ofu. ²⁶Nugui dí beni gue xá hño gui 'bøthu nsi ri 'behñahu nsi ri damehu ngu guí 'buhu, ngue'a xi ja ya ts'othogui nuya pabya dí 'buhu. ²⁷Nu'bu 'bu ri 'behña, oxqui hepu. Ha nu'bu jo'o, oxqui honi. ²⁸Ha nu'bu gui honga ri 'behña, hingrá ts'oqui. Ha nu'bu 'nara nxutsi da hyonga rá dame, hingrá ts'oqui nehe. Pe nu'a tó'o da hyonga rá 'behña, o nura 'behña da hyonga rá dame, ma da thogui ndunthi ya dumai, hangue nugui ga nehma gue hingui thohu ya dumai.

²⁹Zi cuhu, dí ne ga xi'ahu gue ya hinga ndunthi ya pa dí 'buhua. Hangue nu'a tó'o pe'tsa rá 'behña, dá 'yøt'a ra uenda gue hingui pe'tsi, pa da za da mepabi Ajuá. ³⁰Nu'a tó'o zoni, odi oda rá mfeni nsøcta ra ts'oni, ne nu'a tó'o ri johya, odi oda rá mfeni nsøcta ra johya. Nu'a tó'o ri ntai, dá 'yøt'a ra uenda gue hinte pe'tsi. ³¹Ha nu'a tó'o ri johya co nuna ra ximhai, dá 'yøt'a ra uenda gue hini johya, ngue'a nuna ximhai 'yo ri uadi ri thogui.

³²Nugui ga nehma hingui jamasu ya t'øt'e de nuna ra ximhai, ngue'a nu'a tó'o jo'o rá 'behña xi ri jamasubi rá 'befi ra Zidada, ne 'bui pa da 'yøt'a nú'a ri ho ra Zidada. ³³Pe nu'a tó'o 'bu rá 'behña mahyoni da jamasu ya t'øt'e de nuna ra ximhai, ne da 'yøt'a nú'a ri ho rá 'behña. ³⁴Ha nuya 'behña, hinga mahyegui nú'a 'bu rá dame co nú'a jo'o rá dame. Nu'a jo'o rá dame, ma'na ri jamasubi rá 'befi ra Zidada, ne 'bui pa da mepabi Ajuá con gatho rá ts'edi ne con gatho rá mfeni. Pe nu'a tó'o 'bu rá dame, mahyoni da jamasu ya t'øt'e de nuna ra ximhai, ne da 'yøt'a ngu nú'a ri ho rá dame.

³⁵Núna dí xi'ahu guehna pa go ri hñoahu. Dí zo'ahu pa gui 'yøthu ra hño ngu ri 'ñepi gui 'yøthu pa da za gui pepabihu Ajuá con gatho ri muihu ne hinte da hyu'ts'ahu. Nugui hindí eñ'ahu gue 'bu gui honga ri 'behñahu hingui 'yøt'uahe rá paha Ajuá.

³⁶Nu'bu 'nara cu di 'bu rá t'ixu, y handi gue ya da za da nthati'a, dá 'yøt'a ngu nú'a xa bengá rá dada ante sta tho rá mbatsja'i. Hingo 'nara ts'oqui nú'a xa beni da nthata rá t'ixu. ³⁷Pe nu'bu 'nara cu 'bu rá t'ixu, ne nura dada'a xa beni gue hinda thata rá

t'ixu, ne 'bu 'nadra mfeni xa beni gue hin-
hya'mu da umba nsequi da nthata rá t'ixu,
nú'a ra cu'a øt'e xá hño nehe. ³⁸Hangue nu'a
tó'o ri unga rá t'ixu pa da nthati, xá hño
øt'e. Nehe nu'a tó'o hingui ne da thata rá
t'ixu, ma'na xá hño nú'a øt'e.

³⁹Nu'a ra 'behña xa nthati, hingui tsa
da 'uegue de rá dame núbya te rá dame,
ngue'a njabu mangan ra ley. Pe nu'bu ya da
du rá dame, nú'a ra 'behña'a 'bu da beni
da nthati, da za da nthati co nú'a da ne'a,
hõnse gue drá gamfri ha, ne 'bu go rá paha
Ajuá. ⁴⁰Pe nu'a go dí mangá, ma'na xá hño
hinda yopa nthatihma. Guehna dí bengá,
y dí camfri gue dí hanpabi rá Maca Nðahi
Ajuá.

8

Ya hñuni nú'u thoqui pa da hña'tua ya c'oi

¹Nubyá ma ga xi'ahu de nuya hñuni
thoqui pa da hña'tua ya c'oi. Dí pahú gue
gathoguihu ja ma mfadihu. Pe nura mfadi
nsinque ra hmáte ri jacju ga 'ñets'ihu, pe
nura hmáte xa 'racju Ajuá go gue'a ri jacju
ga tetuahú yá jamfri ma miq'eihu. ²Nu'a
tó'o beni gue xi ja rá mfadi, go gue'a hingui
padi gatho nú'a ri 'ñepi da badi. ³Pe nu'a
tó'o ri maði Ajuá, Ajuá ma gue xá hño rá
'mui.

⁴Nuya hñuni hña'tua ya c'oi 'bucua ja
ra ximhai, hinte ri muui, gue'a dí pahú
gue nuya c'oi'u hinte ri muui. Ngue'a nuju
dí pahú gue 'nat'a Ajuá 'bui, hingui 'bui
ma'ra. ⁵Masque t'ena gue nuni mahets'i ne
nuua ja ra ximhai 'bui ndunthi nú'u t'em-
babi gue go gue'u Ajuá, pe masque t'embi
njabu, nú'u hini mandaguihu. ⁶Ngue'a pa
gucaguihu dí pahú gue 'nat'a Ajuá 'bui,
y go gue'a ma Dadahu. Nú'a go gue'a bi
hyoca gatho ya t'øt'e, ne dí 'buhuu pa ga
nsundahu'a. Nehe 'nat'a ma zi Hmuhú 'bui,
y go gue'a ra Zidada Jesucristo nú'a t'o'o bi
t'ent'ua ja rá 'ye pa go bi hyoca gatho ya
t'øt'e, ne go gue'a bi 'racju 'nara 'ra'yo te.

⁷Pe hinga gatho ya cu xa badi xá hño
gue 'nat'a Ajuá 'bui. 'Ra astabya hinxa
pumfritho yá nzai mi pe'tsi nu de mi camfri
ya c'oi, ne ora da zi nú'a ra hñuni xa
hña'tuabi ya c'oi, beni gue go gue'a 'nara
ts'oqui, gue'a benthó gue nehe ya c'oi
ja yá ts'edi, pe hina. ⁸Pe hingue po ra
hñuni da za ma'na ga 'buhú xá hño ja rá

thandi Ajuá. 'Bu ga ñunihu, hinte ja, y
nu'bu hinga ñunihu, nehe hinte ja. ⁹Pe
masque dí pe'tshu ra nsequi pa ga øthu 'na
de guehya, mahyoni ga jamasuhu pa hinga
japhu da 'yøt'a ya ts'oqui nú'u otho ndunthi
yá jamfri. ¹⁰'Bu 'nara cu otho ndunthi rá
jamfri, ne da hyant'a'i gri hudi gri ñuni ja
'nará ngo 'nara c'oi, nu'bú nú'a ra cu'a 'na
túi rá jamfri, grí cadí pa da thogui da ñuni
nehe'a. ¹¹Y njabu masque pa ja ri mfeni
hingrá ts'oqui ngue'a guí padi nú'a guí øt'e,
pe njabu guí japa nuri cu da menga ja ra
ts'oqui. Y guí padi gue nehe po nura cu'a
bi du ma zi Hmuhú ra Jesucristo. ¹²Hangue
nu'bu njabu nú'i guí ts'ocua rá mfeni 'nara
cu nú'a othotho ndunthi rá jamfri, padi gue
numa zi Hmuhú ra Jesucristo go gue'a guí
øt'ua nú'a ra ts'ocate'a. ¹³Hangue 'bu po
'nara hñuni ga tsi, ga japi da nts'oca 'nama
cu, nu'bú ma'na xá hño hinhya'mu ga tsi
nura hñuni'a.

9

Ra nsequi nú'a mi pe'tsa ya apostol

¹Pahú xá hño gue ngui drá apostol de ra
Zidada Jesucristo dí pe'tsa ra nsequi ga øt'a
ngu nú'a ri 'ñepcagui ngue'a drá apostol.
Ngui stá handa ma Zidadahu ra Jesu, ne go
dá zo'ahu de gue'a pa gá camfrihu. ²Nu'bu
ma'ra ya cu beni gue hinga majuani drá
apostol, pe nu'ahu ha, guí pahú gue drá
apostol ngue'a xcá camfrihu Ajuá po ma
noyaga.

³Ne nú'u t'o'o ñama'ñu de gucagui,
njaua dí xipabi: ⁴¿Ha gue hiní 'ñepcagui
da t'aqui nú'a te ga tsi? ⁵¿Ha gue hindí
pe'tsa ra nsequi 'bu ga ne ga hongá ma
'behña ne ga tsits'i habú dí 'yo ngu øt'a ra
cu Pedro ne ma'ra ya apostol ne nú'u yá cu
ra Zidada Jesu? ⁶Ngui ne ra cu Berhna ¿ha
gue hõnseguihe hiní 'ñepcamahe da t'acje
te ga tsihmahe nsinque ga mpche? ⁷¿To'o
gue'a 'bui dega soldado ne hingui t'umbi te
da zi? ¿To'o nú'a pe'tsa 'nara ua'obxi ne
hinda zipabi rá fruta? ¿To'o nú'a pe'tsa ya
mbo'ni, ne hinga ja ri ñuni ja yá mbo'ni?
⁸Núna dí ma, oguí beñhu gue go dí manse,
ngue'a njabu mangan rá ley ra Moise, ⁹ne ena
njaua: "Oxqui tu'tuahu rá ne ra ndamfri
ora net'a ra trigo ja ra era." ¿Ha gue Ajuá
bi ma xi majuani de ra ndamfri? ¹⁰Hina,
nú'a bi ma pa gucaguihu, ne bi t'ofó pa

go ma hñohũ, ngue'a nu'a tó'o fuxa ra hai ne nu'a tó'o juxa ra sofo, rí 'ñepi da zi de nú'a pot'l'i'ũ. ¹¹ Hangue nu'ahũ guí njahũ ngu 'nara 'bot'i y nuje ngu go dyá mot'lihe ngue'a dá xi'ahẽ rá noya Ajuá. Nu'bú çha gue hini 'ñepi gui faxcahe ne gui 'racje te ga tsihe? ¹² Nu'bu nú'ũ ma'ra ya cu ri mp̄efi con gue'ahũ go guí faxhũ ne guí umfũ te da zi, xi nuje çha gue hingo ma'na rí 'ñepcaguihe gui faxcahe?

Nuje, asta nubyá hinte stá a'a'ihe, masque rí 'ñepcaguihehũa. Nu'a dí øthe, dí tsethe ra thuhu ra nduthe pa hinto da ñama'ñũ de rá noya ma zi Hmuhũ ra Jesucristo. ¹³ çHa gue hinguí pahũ gue nu'a tó'o ri mp̄efi ja yá ndanija ya xodyo ja da t'umbabini te da zi? Y nu'a tó'o ri mp̄efi ja ra ata tsi nú'ũ ya mbo'ni tho dega hñ'a'ti pa Ajuá. ¹⁴ Njabũ bi manda ra Zidada nehe gue nu'a tó'o m̄anga ra maça hoga noya rí 'ñepabi da t'umbabi te da zi. ¹⁵ Pe nugui masque rí 'ñepcagui, pe hinte stá a'ahũ nixi hindí op'a'ihũ pa ga a'ahũ nú'a te dí honi. çNgue'a nugui masque drí 'ñuni ga tu pe hindí ne to'lo da 'ñena gue dí m̄anga ra maça hoga noya pa hõnse dí tahã nú'a dí tsi!

¹⁶ Hingui tsa ga 'ñets'i ngue'a dí manbabi rá noya Ajuá, ngue'a nu'bu hinga ma, çte ma ga thãdi ja rá thandi Ajuá? Nu'bu hinga manba rá noya Ajuá, guehna 'nara dumui pa guecagui. ¹⁷ Nu'bu núgui dí manba rá noya Ajuá con gatho ma paha, nu'bu dí tøm̄i gue go ma da gutcagui Ajuá. Pe nu'bu núgui hinga nehũa ga manbabi rá noya Ajuá, pe guehna ma 'befi xa t'acagui, hangue mahyoni ga øt'e. ¹⁸ Nu'bu, çxi nda'a ma thãhã? Nu'a ma thãhãhũa, ga johya ga manba rá noya Ajuá nsinque te da t'aqui de guecua, masque rí 'ñepchũa.

¹⁹ Nugui hindrá 'bego de 'nadra ja'i, nugui drá 'bego pa gatho ya ja'i, ngue'a dí zofo'ũ pa njabũ ndunthi de gue'ũ da gamfri ma zi Hmuhũ ra Jesucristo. ²⁰ Nugui dí øt'a ngu yá nzai ya xodyo pa da za ga zofo'ũ, nehe dí øt'a ngu yá nzai nú'ũ 'bu ja rá hmanda ra ndaxjua ley pa da za ga zofo'ũ, masque nugui ya hindí 'bui de ja ra ndaxjua ley. ²¹ Nehe dí øt'a ngu yá nzai nú'ũ hingui 'bui ja rá hmanda ra ndaxjua ley pa njabũ da za ga zofo'ũ nehe. Pe nugui hinstá 'uegue de ja rá ley Ajuá, ngue'a nugui dí 'bui de ja rá

hmanda ma Zidadahũ ra Jesucristo. ²² Nehe dí øt'a ngu yá nzai nú'ũ ya cu ts'ũtho yá jamfri, pa da za ma'na ga zofo'ũ. Nugui stá nzai ga tembabi yá nzai gatho ya ja'i pa da mp̄øhø 'ra de gue'ũ, ngue'a cada 'na de gue'ũ, 'rama'na'ño hanja gra zofoga'ũ. ²³ Dí øt'a njabũ ngue'a dí ne gue ma'na da ntunga ra maça hoga noya, ne pa njabũ da za ga hani ndunthi ya japi bra hñã nura maça noya'a.

²⁴ Ha gue hinguí pahũ gue gatho nú'ũ ri ntsa'rihi, da ma mahyegui, pe 'mefa 'natho nú'a to'lo ma da dahã. Nujũ nehe ma ga øthũ njabũ, ga 'yohũ xá hño ja rá thandi Ajuá pa njabũ ga hãnga ma thãhãhũa nehe nú'a ma da 'racjũ'a. ²⁵ Dí pahũ gue gatho nú'ũ to'lo ri ntsa'rihi xi ri su rá ndo'yo pa da nja rá ts'edi. Nu'ú øt'a njabũ hõnse pa da dahã 'nara thãhã nú'a ma da thegue. Pe nujũ dí pahũ gue ma ga hãñhũ 'nara thãhã nú'a hinhya'mũ ma da thegue. ²⁶ Hangue nugui drí hñã ra 'rihi nehe, pe drá ma manjuantho pa nuni habũ ma ga tsøni, ne co rá ts'edi Ajuá drí ntuhni pa ga ntãte, hingue hõnse dí 'ñenitho. ²⁷ Nugui xi drí su ma ndo'yo nehe pa hinte da 'yøt'e, y drí japi da 'yøt'e nú'a go dí ne, ngue'a hindí ne ga 'be ma tsa ja rá thandi Ajuá, masque stá zofohũa ndunthi ya ja'i.

10

Ra ts'ofõ pa hinda søcambeni ya c'oi

¹ Zi cuhũ, dí ne ga ben'ahũ nehe gue nú'ũ ndu ma xitahũ nu de bá pønga de Egipto bra zi ra Moise, ne mri 'bet'o 'nara guui, ne bi 'rax'ũ ja ra Thenga Ndehe. ² Nu'ú bi dena ra guui ne bi 'ranga ja ra Thenga Ndehe, hangue nu'ú bi 'natho co ra Moise, go gue'a 'nara nt'udi de ra sistehe. ³ Ne dí pahũ gue gatho'ũ mahyegui bi zi nú'a ra nzaqui bá ehe de mahets'i. ⁴ Ne gatho mahyegui bi zi nú'a ra dehe bá pehna Ajuá ne bi bõhø de ja 'nara do. Y nú'a ra do'a gue'a 'nara nt'udi de ma zi Hmuhũ ra Jesucristo mi 'yo con gue'ũ haburaza mi 'yo'ũ. ⁵ Pe ndunthi de gue'ũ, Ajuá bi hyandi gue hinxmã hño nú'a mi øt'e'ũ, hangue ndunthi de gue'ũ bi du ja ra mbonthi.

⁶ Gatho nú'a bi thogui'ũ go gue'a ngu 'nara ts'ofõ pa guecjũ, pa hinga hyøcjũ nú'ũ ya t'øt'e xá nts'o, ngu nú'a bi 'yøt'e'ũ. ⁷ Hinga beñhũ ga nsundahũ ya c'oi ngu bi

'yøt'a 'ra de gue'u, ngu engá ja ra Maça T'ofó: "Ya ja'i bi hñudi bi ñuni ne bi ntsithe, nepu de gue'a bi 'mai bi 'yøt'ua yá ngo ya c'oi co ya hnei." ⁸ Ne hinga hñuxhú co ya 'behñá nú'u hingue xi ma 'behñahú ngu bi 'yøt'a 'ra de gue'u, hangue nu'ú 'nada ra pa bi du 'natemáhñu 'mo ya ja'i. ⁹ Nixi hinga beñhú ga tsø'tuahú rá mui Ajuá ngu bi 'yøt'a 'ra de gue'u, hangue 'nara pa ndunthi de gue'u bi muhna ya qu'eñá, ne bi du'u. ¹⁰ Ne hinga ñama'ñuhú de nú'a øt'e Ajuá con guecju ngu bi ñama'ñu 'ra de gue'u, hangue 'nara pa Ajuá bá pehna 'nara enxé pa bi hyo'u.

¹¹ Gue'a gathó bi thogui ndu ma xitahú, ne bi t'ofó pa njabú ga beñhú gue guehna 'nara ts'ofó pa guecju núju dí 'buhúua ja ra ximhai de nuya ngaxa pabya. ¹² Hangue nu'u tó'o beni gue xi 'bui xá hño, dá nsu pa hinda dapi da 'yøt'a ya ts'oqui. ¹³ Gathó nú'u ya ts'othogui dí thoguihú, njabú thogui nehe gathó ma'ra ya ja'i. Pe Ajuá nzantho sugaguihú, y nu'á hinda hocju ga thohú ya ts'othogui nú'u da hyandi'a gue hinda za ga tsethú. Ha nura ora dí thohú 'nara thogui, nu'á ri 'racju ra ts'edi pa ga tsethú.

¹⁴ Hangue dí xi'ahú zi cuhú, ogrí nsundahu ya c'oi. 'Ueguehú de nú'a ra nzai'a. ¹⁵ Dí xi'ahú njabú ngue'a dí padi gue nú'a dí xi'ahú 'bestho tso ri mfenihú, y nu'asehú da za gui pahú ua majuani nú'a dí ma ua hina. ¹⁶ Ora dí tsihú ra Maça Nt'oxi, gue'a 'nara nt'udi gue dí 'nathohú co ma Zidadahú ra Jesucristo ne núju 'na ngu ma'na. Nu de dí aphú Ajuá dí tsihú ra vinu, y nura vinu'a go gue'a 'nara nt'udi de rá maça ji ma zi Hmuhú ra Jesucristo nú'a bi mani ja rá pont'i'a po rá nguecju. Y nú'a ra thuhme dí hñeguehú, go gue'a 'nara nt'udi de rá zi ndo'yo'a nú'a bi uni pa bi tho po rá nguecju. ¹⁷ Masque nuju drí ndunthihú, pe 'nada nú'a ra thuhme dí tsihú, hangue por gue'a drí 'nathohú.

¹⁸ Ngu dí pahú gue nuya me Israel nú'u to'o mi tsi nuya mbo'ni mi ts'at'i dega hñá'ti, mi 'natho yá jamfri mi xøcambeni Ajuá, hangue nu'ú mi 'natho nehe'u po nú'a mi tsi'u. ¹⁹ Nugui hingo dí xi'ahú gue ya c'oi ja yá ts'edi, ne hindí xi'ahú gue ri muui nú'u ya hñui xa hñá'tuabi'u, ngue'a nu'ú hinte ri muui y nixi otho yá ts'edi'u.

²⁰ Nu'á dí xi'ahú gue nuya hñuni hoca nú'u

hingyá gamfri pa da umbabi ya c'oi, nuya hñuni'u go gue'u pa ya ts'ondahi, hingue pa Ajuá. Y nugui hindí ne gui 'nathohú co ya ts'ondahi. ²¹ Hinda za gui tsihú ra Maça Nt'oxi ne gui tsihú nú'a thocuabi ya ts'ondahi. Ne hinda za gui hñuhú ja rá mexa ra Zidada nepu ma grí huhú ja ya mexa habu t'ø'tua yá ngo ya c'oi, ngue'a nu'ú go gue'u de ra ts'ondahi. ²² ¿Ha gue guí nehú ga tsø'tuahú rá mui ra Zidada? O ¿ha gue guí beñhú gue go ma'na ja ma ts'edihú de gue'a? Hina.

Ra gamfri pe'tsa ra nsequi da 'yøt'a nú'a go da ne pe co ra hmate

²³ Zi cuhú, da za gui beñhú gue hã dí pe'tshmahú ra nsequi ga øthú gathó nú'a ga nehú. Pøde hã da za, pe hinga gathó rí 'ñepi ga øthú, ne hingue por gathó ya t'øt'e da za ma'na da te ma jamfrihú. ²⁴ Oguí suhú hønse ri tehu, supabihú rá te nehe ri miqu'eihú.

²⁵ Tsihú gathó nú'a te 'ba ja ra tai, ogrí 'ñanihú 'met'o ua xa hñá'tuabi ya c'oi o hina, pa hinda ts'oca ri mfenihú. ²⁶ Ngue'a ra Zidada go rá meti gathó ra ximhai ne gathó nú'a ja ja ra ximhai.

²⁷ Nu'bu 'nara ja'i hingrá gamfri da zix'ahú ja rá ngu pa gui ñuñhú con gue'a, ha nu'bu guí ne gui maha con gue'a, rí maha ne tsihú gathó nú'a da 'ra'ahú nsinque gui 'yambabihú habu xuá hñá, pa hinda ts'oca ri mfenihú. ²⁸ Pe nu'bu da 'mu 'na to'o da xi'ahú gue nú'a te ma gui tsihú xa hñá'tuabi ya c'oi, nu'bu oguí tsihú pa hingui ts'ocuahú rá mfeni nú'a to'o bi xi'ahú.

²⁹ Nugui hindí xi'ahú gue go ma da ts'oca ri mfenihú, dí xi'ahú pa nú'a to'o da xi'ahú gue hingui ho nú'a ma gui tsihú, pa hingui ts'ocuahú rá mfeni'a.

Pe da za da benga 'na ne da 'ñena: "¿Hanja go da za da thagagui hinga øt'a 'nara t'øt'e ngue'a ma'na ra cu beni gue ra ts'oqui? ³⁰ Nu'bu dí tsi te dí tsi ne dí umbabi njamadi Ajuá, ¿hanja ma go da nongagui ma'na ra cu por nú'a te dí tsi?"

³¹ Pe nugui dí xi'ahú, gathó nú'a gui øthú, 'bu gri ñuñhú, 'bu gri tsithehú, 'bu gri øthú ma'na te gri øthú, 'yøthú gathó pa rá nsunda Ajuá. ³² Jamasuhú nú'a gui øthú pa hingui ts'ocuahú yá mfeni ya xodyo, nixi nú'u hingyá xodyo, nixi nú'u ya cu 'bui ja rá nija Ajuá. ³³ Nugui dí øt'a ra ts'edi pa ga øt'a nú'a xá hño pa ga hu'mbabi yá mui gathó ne

hinga ts'ocua yá mfeni. Nugui hindí honse ra hño pa guequi, dí ot'a nú'a xá hño qué pa da mpøhø ma'ra.

11

¹Yøthø ngu núna dí ot'e, ngue'a nugui dí ot'a ngu nú'a bi 'yøt'a ma zi Hmuhø ra Jesucristo.

Ra ts'ofø pa ya 'behña nú'u pa ja ya hmunts'i

²Zi cuhø, nugui drí johya ne dí ex'ahø ngue'a hinxá pumfrihø gathø nú'a stá xi'ahø, ne guí øthø gathø ngu nú'a stá u't'ahø guí 'yøthø. ³Pe nugui dí ne guí pãdihø gue numa zi Hmuhø ra Jesucristo go gue'a ra ñaxu de gathø ya 'ñøhø, y nura 'ñøhø gue'a ra ñaxu de rá 'behña, y nu Ajuø ra Dada go gue'a ra ñaxu de ma zi Hmuhø ra Jesucristo. ⁴Nu'bu 'nara 'ñøhø xa go'ma rá ñaxu ora apabi Ajuø de ja ya hmunts'i, o de ora ña de rá noya Ajuø, njabø ri 'betua rá tsa rá ñaxuse. ⁵Pe nu'bu 'nara 'behña hinxá go'ma rá ñaxu ora apabi Ajuø ne ora manbabi rá noya'a, ri 'betua rá tsa rá ñaxuse, tsøthø xa 'ñaxi. ⁶Nu'bu ya 'behña hingui co'ma yá ñaxu, ma'na xá hño dá 'ñaxi, pe nu'bu gue'a 'nara 'betsa da 'ñaxi, ma'na xá hño dá go'ma rá ñaxu ora apabi Ajuø. ⁷Nura 'ñøhø hiní 'ñepi da go'ma rá ñaxu ngue'a nura 'ñøhø bi hyoca Ajuø ngu tengu rá 'bai'a ne ja ri hnequini nurá nsunda Ajuø. Pe nu ja ra 'behña, ja ri hnequini rá nsu ra 'ñøhø. ⁸Ngue'a nura 'ñøhø hingue bi thoqui de ra 'behña, nura 'behña bi thoqui de ra 'ñøhø. ⁹Y nura 'ñøhø himbi thoqui po rá ngue ra 'behña, nura 'behña hã, bi thoqui po rá ngue ra 'ñøhø. ¹⁰Hangue nura 'behña rí 'ñepi da go'ma rá ñaxu po rá ngue ya enxø handgahø, ngue'a gue'a 'nara seña gue 'bui to'o ma'na ri manda que ya 'behña. ¹¹Pe de ja rá thandi Ajuø gathø'u ri muui mahyegui, gue dra 'behña gue dra 'ñøhø, ngue'a nsinque ra 'ñøhø hinxá 'mø ra 'behña, ha nsinque ra 'behña hindi 'bu ya 'ñøhø. ¹²Ngue'a desde ra müdi nura 'behña gá 'ñehe de ja ra 'ñøhø, y nubyá, nura 'ñøhø rí 'ñehe de ja ra 'behña, pe gathø go øt'e Ajuø.

¹³Xi da beñhø xá hño, ¿ha gue ri hnequi xá hño 'nara 'behña ora apabi Ajuø ne hinxá go'ma rá ñaxu? ¹⁴¿Ha gue hingrá 'betsa 'bu 'nara 'ñøhø da hopi da te rá stã? ¹⁵Pe nu'bu ra 'behña da hopi da te rá stã, nú'a

hã, rá ntsøhui, ngue'a gue'a xa t'umbabi pa da go'ma rá ñaxu ngu 'ñena 'nara cøni. ¹⁶Pe nu'bu da 'mu'ra to'o da ne da ntsanøya de núna dá mã de yá stã ya 'behña, pãhø xá hño gue nuje gue'a ma nzaihe, ne yá nzai ma'ra ya cu nú'u 'bui ja ma'ra yá nija Ajuø.

Ya cu bi zi ra Maça Nt'oxi ngu himi 'ñepabi'u

¹⁷De núna dí op'ahabya hingui tsa ga ex'a'ihø ngue'a stã øde de nú'a guí øthø ora grí muntshø, hingui øthø nú'a xá hño, hønse guí øthø nú'a hingui ho ja rá thandi Ajuø. ¹⁸Dí øde gue ora grí muntshø, guí øthø ya hegue, ngue'a hinga mahyegui nú'a guí mãñhø, y dí camfri gue ngu'bu gue'a guí øthø. ¹⁹Pe pøde mahyoni da njabø, pa ja da hnequini nú'u to'o hanpa rá mfadi Ajuø, y nú'u to'o hina. ²⁰Ora grí muntshø pa guí nt'oxihø nepø guí tsihø ra Maça Nt'oxi, nú'a guí øthø hingui øthø pa ra Zidada, ²¹ngue'a nú'a guí haxhø pa guí tsihø, grí 'bet'ohø guí dama tsisehø, ne hinte guí xepabiø nú'u ma'ra ya cu. Hangue 'ra de gue'ahø guí tuhø ra thuhu, ha nu ma'ra xi grí tithohø. ²²¿Hanja guí øthø njabø? ¿Ha gue otho ri nguñhø habø guí ñuñhø ne guí ntsitthehø? ¿Ha gue grí utsabiø rá maça nija Ajuø? ¿Ha gue hingui 'betuahø yá tsa nú'u ma'ra othobi te da zi? Xibya, ¿te guí ne ga xi'ahø? ¿Ha gue ga e'tsa'ri nsuhø? Hina, ngue'a núna guí øthø hinxá hño.

Ra Maça Nt'oxi

(Mt. 26:26-29; Mr. 14:22-25; Lc. 22:14-20)

²³Nugui ya stã u't'a'ihø hanja grí tsihø ra Maça Nt'oxi ngu nú'a bi 'ñutcagui ra Zidada. Nú'a ra xuui bri da'a, bi gø ra thuhme, ²⁴nepø bi umba njamãdi Ajuø. Ne de gue'a bi hyeca nura thuhme'a, nepø bi 'ñena: "Tsihø nuna ra thuhme, ja ra uenda go guehna ma ndo'yo núna ma da hna'mbabi po rá ngue ri ts'oquihø. Ne ora guí tsihø nuna ra thuhme, 'yøthø ngu 'nara feni de guecagui." ²⁵Nepø ngu bi uadi bi nt'oxi'u, ra Jesu bi gø 'nara vaso habø mi po ra vinu, ne bi 'ñembabi'u: "Nuna vinunã, go guehna 'nara nt'udi de nú'a ra 'ra'yo cohí ma ga øt'e co ma ji nú'a ma ga fani. Ora guí tsihø nuna vinunã, 'yøthø ngu 'nara feni de guecagui." ²⁶Hangue nú'a ra ora guí tsihø ra thuhme ne ra vinu gue'a ra ora guí udihø de rá du ma Zidadahø asta nú'a ra pa'a stua yopa pengui.

Hanja da za da ts'i ra Maça Nt'oxi ngu ri ho ra Zidada

²⁷ Hangué nugui dí xi'ahú gue nu'a tó'o da zi nú'a ra thuhme'a ne nú'a ra vinu'a ne hinda zi ngu rí 'ñehe, nú'a ra cu'a ma go da daði de rá zi ndo'yo ne de rá zi ji ra Zidada.

²⁸ Hangué cada 'na de gue'ahú, beñíhú xá hño 'met'lo ua guí 'buhú xá hño co Ajuá pa gui tsihú ra thuhme ne ra vinu. ²⁹ Ngue'a nu'a tó'o hinda zi nú'a ra thuhme ne nú'a ra vinu ngu rí 'ñehe, ne hinda beni xá hño te ri muui rá du ra Zidada, nú'a ra cu'a tuxase ra ts'oqui. ³⁰ Hangué por gue'a ndunthi de gue'ahú grí hñeniú ne otho ri nzaquiú, ha nehe xa du 'ra de gue'ahú. ³¹ Pe nu'bu ga bensehú de nú'a te stá øthú ne ga ntsø'mhú, nu'bu Ajuá ya hindua pencaguiú nuya ya mfei. ³² Nu'á bí pencahú ya mfei pa da zocjú pa hinda condenaguiú mahyequí co nú'u hingyá gamfri.

³³ Hangué ma zi cu'ihú, ora grí muntshú pa gui ñuñhú, ntø'mhú 'na ngu ma'na pa gui ñuñhú mahyequí. ³⁴ Nu'bu 'na de gue'ahú di tsø'ahú ra thuhu, ma'na xá hño ñuñhú 'met'lo ja ri nguú pa nu xcrí muntshú gui 'yøthú ngu nú'a ri ho Ajuá, pa hinda za'ahú rá mfei'a. Y de nú'u ma'ra ya t'ø't'e xa nja, nu'ú asta hinga mabú pa ga ñahú de gue'ú.

12

Ya mfadi ne ra ts'edi nú'u ri 'racjú ra Maça Ndáhi cada 'na de guecjú

¹ Zi cuhú dí ne gui pahú de nuya mfadi ne ra ts'edi ri 'racjú ra Maça Ndáhi cada 'na de guecaguiú. ² Guí pahú xá hño gue nú'bu hingú camfrithohú rá noya Ajuá ngrí hothohú da zix'ahú to'oraza pa nguí xøcambeniú nú'u ya c'oi otho yá ts'edi ne hingui ña. ³ Pe nubýa dí ne gui pahú gue nu'a tó'o tsanga ra Zidada Jesu, hingui hanpa rá ts'edi ra Maça Ndáhi. Ha nu'bu to'o da 'ñena, dí camfri ra Jesu gue go gue'a ra Zidada, nú'a há, hanpa rá ts'edi ra Maça Ndáhi.

⁴ Rama'na'ño ya mfadi ne ra ts'edi xa 'racjú ra Maça Ndáhi pa ga pepabiú Ajuá, pe ra Maça Ndáhi go gue'a 'natho. ⁵ Y nehe 'rama'na'ño ya 'befi xa 'racjú ra Zidada ga pefihú, pe ra Zidada go gue'a 'natho. ⁶ Nehe 'rama'na'ño hanja drí mpefihú, pe nu Ajuá go gue'a ri 'racjú ra ts'edi gathoguiú, pa ga pehú ngu nú'a xa 'racjú'a, y nu Ajuá

go gue'a 'natho. ⁷ Cada 'na de guecjú dí hanpahú rá ts'edi ra Maça Ndáhi pa ga faxhú gatho nú'u ma'ra. ⁸ 'Ra de guecjú xa 'racjú ra ts'edi ra Maça Ndáhi pa ga ñahú co ndunthi ra mfadi, ha nu ma'ra de guecjú guet'atho ra Maça Ndáhi xa 'racjú ra mfadi pa ga udiú te rí bønga rá noya Ajuá. ⁹ Nu ma'ra de guecjú guet'atho ra Maça Ndáhi xa 'racjú ndunthi ra jamfri, ha nu ma'ra de guecjú guet'atho ra Maça Ndáhi xa 'racjú ra ts'edi pa ga øthehú ya da'thi. ¹⁰ Ma'ra de guecaguiú xa t'acjú ra ts'edi pa ga øthú ya dangá nt'udi. Ha nu ma'ra de guecjú xa t'acaguiú ra ts'edi pa ga manbahú rá noya Ajuá. Ha nu ma'ra de guecjú xa t'acaguiú ra ts'edi pa ga pahú xá hño ua de ra Maça Ndáhi ña 'nara ja'i, o hina. Ha nu ma'ra de guecjú xa t'acjú ra ts'edi pa da za ga ñahú de ma'ra ya hñaqú. Ha nu ma'ra de guecjú xa t'acjú ra ts'edi pa ga pahú te rá 'be manganá nú'a to'o gra ña de ma'na ra hñaqú. ¹¹ Pe go guet'a ra Maça Ndáhi ri 'racjú ya mfadi ne ra ts'edi cada 'na de guecaguiú ngu nú'a go da ne'a.

Gathoguiú dí 'nada ra ndo'yohú co ra Zidada Jesucristo

¹² Cada 'na de guecaguiú numa ndo'yohú xi pe'tsa ndunthi ya xeni, pe masque njabú 'nada ma 'baiú dí pe'tshú. Dí njahúbu nehe co ma zi Hmuúh ra Jesucristo, ngue'a nujá ngu go dyá xeniú de rá ndo'yo'a, pe rá ndo'yo'a 'natho.

¹³ Ngue'a gathoguiú 'bu dyá xodyohú o hindyá xodyohú, 'bu dyá 'begohú o hindyá 'begohú, gathoguiú stá nxistehehú pa dá 'nada ra ndo'yohú co rá ts'edi ra Maça Ndáhi, ne gathoguiú 'nat'a ra Maça Ndáhi stá hñhú.

¹⁴ Numa ndo'yohú xi pe'tsa ndunthi ya xeni, hingue 'natho ra xeni pe'tsi. ¹⁵ 'Bu 'nama uahú da 'ñena: "Nugú hindí 'bui ja ra ndo'yo ngue'a hingo drá 'ye", pe hingue ngue'a manga njabú ya hingui 'bui ja ma ndo'yohú. ¹⁶ O nu'bu 'nama guhú da 'ñena: "Nugú hindí 'bui ja ra ndo'yo ngue'a hingo drá da", pe hingue ngue'a manga njabú ya hingui 'bui ja ma ndo'yohú. ¹⁷ 'Bu gatho ma ndo'yohú dra da, ne di otho ma guhú, nu'bu ¿hanja da za ga ødehú? 'Bu gatho ma ndo'yohú dra gu, ne 'bu di otho ma xiñuhú, nu'bu ¿hanja da za da nja ma fahúhú? ¹⁸ Pe Ajuá bi hñuscaguiú gatho ya xeni de ma

ndo'yohu pa hinte da 'yotcahu ra 'bedi. Y bi hñuts'i ngu nú'a go bi ne'a. ¹⁹ Nu'bu di 'nada ra xeni ma ndo'yohu, ne di 'nada rá 'befi, nu'bu hindri xogue ma 'baihu. ²⁰ Pe numa ndo'yohu masqe pe'tsa ndunthi ya xeni, pe 'nada ra 'bai pe'tsi.

²¹ Numa dahu hingui tsa da 'ñemba ma 'yehu: "Nugui hindí hoñ'aua." Nixi ma ñaxuhu hingui tsa da 'ñemba ma uahu: "Nugui hindí hoñ'aua." ²² Hina, hinda za da 'ñutsa'u, ngue'a nú'u ya xeni de ma ndo'yohu ri hnequi ngu hinte ri muui, go gue'u ma'na ot'a ra 'bedi. ²³ Ha nuya xeni de ma ndo'yohu nú'u dí beñhu gue otho yá nsu, nú'ú go gue'u ma'na xi dí japamasuhu. Y nú'u ya xeni ngu ra 'betsa 'bu da hnequitho, nú'ú go gue'u dí hethu pa da hnequi xá hño. ²⁴ Pe nuya xeni de ma ndo'yohu ri hnequi mahotho, nú'ú hinga mahyoni ga hethu pa da hnequi xá hño. Njabu Ajuá bi hyoga ma ndo'yohu gue nú'u ya xeni mi otho yá nsu go gue'u ma'na da nja yá nsu, ²⁵ pa njabu da mpefi mahyegui gatho ya xeni de ma ndo'yohu, ne gatho'u da mfats'i 'na ngu 'na. ²⁶ Hangue 'bu ga tsama'ñuhu 'nara xeni de ma ndo'yohu, gatho ma ndo'yohu tsama'ñu nú'a ra ugu'a. Y nu'bu 'nara xeni de ma ndo'yohu hanga 'nara hoga hño, nu'bu gatho ma ndo'yohu ri johya.

²⁷ Nujú go guecú rá ndo'yoguihu ma zi Hmuhú ra Jesucristo, y cada 'na de guecaguihu dí 'nara xeni hu de rá ndo'yo'a. ²⁸ Ajuá bi hñuxa ja rá nija 'rama'na'ño ya mefi: Nu'a xi rá mudí bi hñuxa ya apostol. Nurá ñoho bi hñuxa nú'u to'o da manbabi rá noya'a. Nurá hñu bi hñuxa ya xahnate. Nepu de gue'a bi hñuxa nú'u to'o ot'a ya danga nt'udi, nepu nú'u to'o othe ya da'thi. Nepu bi hñuxa nú'u to'o faste ja rá 'befi'a, nepu bi hñuxa nú'u to'o ri su gatho nú'u ya 'befi'u, nepu bi hñuxa nú'u to'o da za da ña de ya hñaquí nú'u hingui fadi. ²⁹ Nde nu'bu, ¿ha gue gatho ya cu go ya apostol? O ¿ha gue gatho xa t'umbabi ra 'befi pa da manbabi rá noya Ajuá? O ¿ha gue gatho pe'tsa ra 'befi dega xahnate? O ¿ha gue gatho da za da 'yot'a ya danga nt'udi? ³⁰ O ¿ha gue gatho xa t'umbabi ra ts'edi pa da 'yøthe ya da'thi? O ¿ha gue gatho da za da ña de ya hñaquí hingui fadi? O ¿ha gue gatho da za da badi da ma te manga nú'a to'o ña de ya hñaquí hingui fadi? Hina,

hinga gatho da za. ³¹ 'Yøthu 'nara ts'edi pa da za gui pe'tshu ya mfadi ne ra ts'edi nú'u ma'na ya dangui pa gui pephú Ajuá. Pe nubyá ma ga u't'ahu hanja grí 'buhu co 'nara hoga'mui nú'a ma'na xá hño de gatho.

13

Ra hmäte

¹ Bu nugui gra ña co 'raya noya xi mahotho, o gra ña ngu 'nara enxe, pe 'bu hindí pe'tsa ra hmäte, nu'bu gra nja ngu 'nara 'bixfani nsøctho ri 'nohni o ngu 'nara t'egui nsøctho zani. ² O 'bu gra pe'tsa gatho ra ts'edi pa ga manba rá noya Ajuá, ne gra padi gatho nú'u ya t'øt'e xi xá hñei de rá noya'a, ne gra pe'tsa gatho ra mfadi, ne xi gra pe'tsa ndunthi ra jamfri asta da za ga japi da mponga 'nara t'øthø, pe 'bu hindí pe'tsa ra hmäte, nu'bu hinte rá 'mægagui. ³ Nehe 'bu ga umbabi ya hyoya gatho nú'a dí pe'tsi, ne asta ga unga ma ndo'yo da ts'at'i, pe nu'bu hindí pe'tsa ra hmäte, nu'bu hinte ri muui nú'a dí øt'e.

⁴ Nu'a tó'o pe'tsa ra hmäte, tseta gatho nú'a da 'ñepabi; xi ra hoja'i co yá miqu'eui, ne hini hyøcua nú'a te pe'tsi'u; hingrá 'ñets'i, ha nixi hini ndangui de ma'ra. ⁵ Nu'a tó'o pe'tsa ra hmäte hinto xaxi, hini nsu sehe, hingrá cue ne hingui ete. ⁶ Nu'a tó'o pe'tsa ra hmäte hini johya 'bu ri nts'oca 'nará miqu'eui, ngue'a nu'a nzantho ri johya hønse de ra hño. ⁷ Nu'a tó'o pe'tsa ra hmäte tseta gatho nú'a t'øtuabi, camfri gatho nú'a xá hño, nzantho tø'mi de ra hño, ne tseta gatho ya ts'othogui.

⁸ Nura hmäte hinhya'mu ma da uadi, pe nura mfadi dí pe'tshu pa dí mamfu rá noya Ajuá, nu'a ha, ma da zø ra pa da 'ñotho. Nehe ma da uadi ra mfadi dí pe'tshu pa xa za stá ñahu de ma'ra ya hñaquí hingui fadi. Ne ma da zø ra pa ya hinda 'yotcahu ra 'bedi gatho nú'a ra mfadi dí pe'tshu. ⁹ Ngue'a 'na tui nú'a stá padihu hangue hinxa za stá manhu gatho nú'a xa ma Ajuá. ¹⁰ Pe nu xcrá 'buhu co nú'a to'o rá meti ra mfadi, nu'bu ha, ja ma ga pahani gatho nú'a hinxa za stá pahua.

¹¹ Nú'bu ndrú notsi ndí ña ngu ña ya batsi, ha ndí pe'tsa ya mfeni ngu rá mfeni ya batsi, pe ya de ndá ndanga ja'i, ya dá tsope nú'a ra 'mui ndí pe'tsi dega batsi. ¹² Hangue njabatho nehe numa mfadi dí pe'tshu de guecua ja ra ximhai hini xogue, nja ngu

nú'a to'o ri yot'a rá hmi dega xuui ja ra hñe, pe hini hnequi xá hño. Pe nu xcrá 'bahu mahyegui co Ajuá, gue'bu ma xi ga pahú xá hño gathó, njabú ngu xa bacaguihú xá hño Ajuá. ¹³ Nura jamfri ne ra hoga nthø'mate ne ra hmáte, guehya ri hñu ma da nja pa nzantho. Pe nu'a ma'na xi ra dangui de gatho, ra hmáte.

14

Ya hñaqui hingui fadi

¹ Hangue xi da 'yøthú 'nara ts'edi pa gui pe'tshú ra hmáte, nehe hyoñhú nú'ú ya mfádi ne ra ts'edi ri unga ra Mäca Ndáhi. Y de gatho nuya mfádi'ú, ma'na go gui hyoñhú ra mfádi pa gui manbahú rá noya Ajuá. ² Ora ñá 'nara cu de 'nara hñaqui nú'a hingui fadi, padihú gue nú'a ra cu'a ñá co Ajuá, hingui ñá co yá mijá'uii ngue'a nú'ú hingui padi nú'a man'a. Nu'á ñá co rá ts'edi ra Mäca Ndáhi, ne ma de nú'a hingui padi ya ja'i. ³ Pe nura ora manba rá noya Ajuá 'nara cu de rá hñaqui'a, ñá njabú pa da zofó ya cu, pa da te yá jamfri, ne pa da nupabi yá mfeni, ne pa da hñu'mba yá muí. ⁴ Nura ora ñá 'nara cu co 'nara hñaqui nú'a hingui fadi, nuse'a ma'na rí te rá jamfri. Pe nu 'nara cu manbabi rá noya Ajuá de rá hñaqui'a, nú'ú ri japi ma'na da te yá jamfri gatho ya cu.

⁵ Nugui ga nehma ga øde gui ñahú de ma'na ra hñaqui nú'a hingui fadi. Pe ma'na dí ne ga øde gui ñahú de rá noya Ajuá. Ngue'a nú'a tó'o manba rá noya Ajuá, ma'na ri muui nú'a ma que nú'a to'o ñá co 'nara hñaqui hingui fadi. Xá hño to'o da ñá co 'nara hñaqui hingui fadi, pe nú'bu dí 'bui to'o da 'ra'tsa nú'ú ya noya de nú'a ra hñaqui'a, pa njabú ma'na da te yá jamfri ya cu. ⁶ Zi cuhú, nu'bu nugui ga mabú pa ga zo'ahú co 'nara hñaqui nú'a hingui pahú, ¿te 'be da za gui pahú njabú? Nu'a ma'na xá hño pa gue'ahú, ga u't'ahú ngu nú'a xa 'ñutcaqui Ajuá, ne ma'ra ya t'ø't'e mahyoni gui pahú, ne ga zo'ahú de rá noya Ajuá, ne ma'ra ya hoga nt'udi.

⁷ Nuya 'bida ngu ra thúza o ra arpa, 'bu hingui zuni xá hño, nu'bu ¿hanja da za da fadi te ma thuhu'a pei? ⁸ O nu'bu ra corneta hinda ñá xá hño pa da t'umbabi ra seña ya soldado 'yo ja ra tuhni, ¿ha dí badi'ú te ra ora da madi da ntuhni? ⁹ Dí njahabu nehe, 'bu nuju hindí ñahú ngu yá hñaqui

nú'ú to'o dí zofohú, hinda za da badi'ú nú'a te dí manhú, ne hinte ri muui nú'a dí manhú. ¹⁰ De guecua ja ra ximhai xi ja ndunthi ya hñaqui, y cada 'na to'o padi nú'ú ya hñaqui'ú, padi xá hño te ma. ¹¹ Nu'bu nugui ga øde 'nara ja'i da ñá de ma'na ra hñaqui nú'a hindí padi, nu'bu pa guequi ga beni gue nú'a ra ja'i'a hingrá mengu, ngue'a hindí padi nú'a ra hñaqui gra ñá'a. Ne pa gue'a da beni gue hindrá mengu nehe, ngue'a nixi gue'a hingui padi nú'a te dí ma. ¹² Dí padi gue xi guí hoñhú ya mfádi ne ra ts'edi nú'ú ri unga ra Mäca Ndáhi, hangue 'yøthú ra ts'edi gui hoñhú nú'ú ya mfádi ne ra ts'edi nú'ú da za da japi da te yá jamfri ya cu.

¹³ Hangue nu'a tó'o ñá de ma'na ra hñaqui nú'a hingui fadi, dá 'yapabi Ajuá da umbabi ra mfádi pa da za da 'ra'tsi nú'a ma pa da fadi te ma. ¹⁴ Nu'bu nugui dí apabi Ajuá co 'nara hñaqui nú'a hindí padi, njabú dí xøcambeni Ajuá, pe hingui tsa ma'na dí te ma mfádi ngue'a nixi dí padi nú'a dí ma. ¹⁵ Nu'bu, ¿te da za ga øthú? Da za ga aphú Ajuá co 'nara hñaqui nú'a hindí pahú, pe nehe da za ga apabi'ú Ajuá co ma hñaquishehú pa da zo ma mfenihú xá hño nú'a dí manhú. Ga tutuabihú Ajuá co 'nara hñaqui nú'a hindí pahú, pe nehe ga tutuabihú Ajuá co ma hñaquishehú pa da zo ma mfenihú xá hño nú'a dí manhú. ¹⁶ Ngue'a 'bu ga xøcambeni'ú Ajuá co nuya hñaqui hindí pahú, nu'bu nú'a tó'o hingui øde nuya hñaqui'ú hingui tsa da xøcambeni Ajuá mahyegui con guecú, ngue'a hingui padi te rí bøni nú'a te dí manhú. ¹⁷ Nu'bu dí xøcambeni'ú Ajuá njabú, nuju dí manhú ra hño, pe nu'ú tó'o øcaguihú hindí tetuahú yá jamfri ngue'a hingui padi te rí bøni nú'a dí manhú. ¹⁸ Nugui dí umba njamádi Ajuá ngue'a ma'na dí ñá ndunthi que gue'ahú co ya hñaqui nú'ú hingui fadi. ¹⁹ Pe de ja ya hmunts'i, ma'na xá hño ga mangan cat'a ya noya de ma hñaqui pa da fadi te dí ma, pa njabú da za ga utuabi ya cu de rá noya Ajuá, que ga mangan 'ret'a 'mo ya noya de ma'na ra hñaqui hingui fadi ne hinda za da zo yá mfeni ni 'nara noya nú'ú ya cu.

²⁰ Zi cuhú, nuri mfenihú odi nja ngu yá mfeni ya batsi. Njahú há ngu ya zi batsi hingui øt'a ya ts'oqui. Pe dá nja ndunthi ri mfenihú ngu rí 'ñep'ahú, ngue'a ya gyá danga ja'ihú. ²¹ Ajuá bi zofó ya ja'i de Israel

co nuya ya noya xa t'ofu ja ra Maça T'ofu ne ena njaua: "Ma ga pehn'ahubu 'raya ja'i hindya mengu pa da zo'ahu de ma'na'ño ra hñaquí ngue'a hindri ña ngu grí ñahu, pe masque njabu hingui ma gui 'yotcaguihu ma ts'ofu." ²² Hangue nura ora dí ñahu co ya hñaquí hingui fadi, gue'a ngu 'nara nt'udi pa nú'u hingyá gamfri. Pe nura ora dí manbahú rá noya Ajuá, dí umfu ra ts'ofu de rá hmáte Ajuá nú'u to'o camfri, pe nu'u tó'o hingui ne da gamfri, hingui ne nehe da hñanga nú'a ra ts'ofu'a. ²³ Nu'bu ja ri hmunts'ihu gathol'ihu guí ñahu co ya hñaquí nú'u hingui fadi, nepu da zohø 'ra nú'u hints'a di pátua rá noya Ajuá, o da zohø 'ra nú'u hindya gamfri, zha gue hinda 'ñena'u gue xcá 'be ri mfeniñu? ²⁴ Pe nu'bu núju dí muntshu ne da manbahú rá noya Ajuá ne da zohø 'na hindra gamfri, o 'na hints'a di pátua rá noya Ajuá, nu'bú co nú'a da 'yode di hma, da unse nguenda de yá ts'oqui. ²⁵ Nu'bú nú'u ya ja'i'u da badi te gra 'mai yá coraso, ne nu'ú 'bestho da ndandiñahmu ne da xocambeni Ajuá. Nepu nu'ú da 'ñeñ'a'ihu, xi majuaní Ajuá 'bui con gue'ahu.

Beñhu gui 'yothu gatho xá hño ngu rí 'ñehe

²⁶ Nu'bú zi cuhu, zte da za gui 'yothu ora grí muntshu? 'Ra de gue'ahu gui tuthu ya jahña, nu ma'ra de gue'ahu gui nxah-natehu, nu ma'ra de gue'ahu gui mañhu nú'a xa 'ñu't'ahu Ajuá. Nu ma'ra de gue'ahu gui ñahu de ya hñaquí nú'u hingui fadi, ha nu ma'ra de gue'ahu gui mañhu te rí bonga nú'u ya noya'u. 'Yothu gatho pa ma'na da te ri jamfrihu. ²⁷ Nu'bu gui ñahu de ya hñaquí hingui fadi, da za gui ñahu hõnse yoho o hñu de gue'ahu, pe 'rama'na gui ñahu, ne da 'mähni 'na nú'a to'o da 'ra'tsi pa da fadi te rí bonga nú'u ya noya'u. ²⁸ Y nu'bu dí jo'oni to'o da 'ra'tsa nú'u ya noya'u, nu'bú nú'u to'o ne da ña de 'nara hñaquí hingui fadi, odi ña ja ra hmunts'i, ma'na xá hño dá ñascui Ajuá. ²⁹ Y nú'u to'o manbabi rá noya Ajuá, dá ña hõnse yoho o hñu, y nú'u to'o øde nú'a te mañ'u, dá hñuxa nt'øde xá hño pa da badi ua gue'a ma o hina. ³⁰ O nu'bu 'nara cu manbabi rá noya Ajuá, ne 'bu Ajuá da umbabi ra mñadi ma'na ra cu di 'bähni, nu'bú, nú'a to'o mi ña ra müdi, ya odi siguí da ña, pa njabu

da za da ña nehe nú'a ma'na ra cu. ³¹ Nu'u tó'o xa t'umba ra mñadi pa da manbabi rá noya Ajuá, da za da manbabi, hõnse gue 'rama'na da ña ha, pa njabu gatho nú'u ya cu di øde da za da batua xá hño rá noya Ajuá, ne ma'na da za da te yá jamfri. ³² Nu'a tó'o manba rá noya Ajuá, go padise ua rí 'ñepi da ña o hina. ³³ Ngue'a Ajuá ri ho ga øthu ma hmunts'ihu ngu rí 'ñehe, ne di o rá 'ñu nú'a ga øthu.

Mahyoni ga øthu ngu xa nzai øt'a ja yá hmunts'i gatho nú'u ma'ra ya cu. ³⁴ Oguí hopabihu ya 'behña da 'mai ne da manba rá noya Ajuá ja ya hmunts'i, ngue'a pa gue'u otho ra nsequi da 'yot'a njabu. Dá hñoga'ñode ha, ngu manga rá ley Ajuá. ³⁵ Nu'bu ya 'behña ne da 'yot'a 'nara nt'ani, dá 'yamba yá dame ja yá nguse, ngue'a hini hnequi xá hño 'bu 'nara 'behña da 'mai ne da ña madetho de ja ra hmunts'i.

³⁶ Bensehu gue nurá noya Ajuá hingo pa gue'ashu, ne hingo ja xa nexpu pa go gui 'yot'asehu nú'a gui nehu. ³⁷ Nu'bu nu'ahu xi majuaní guí hanpahu rá ts'edi ne rá mñadi ra Maça Ndahi pa gui manbahú rá noya Ajuá, nu'bú ma gui padihu xá hño gue nuya noya dí op'ahu go guehya 'raya hmanda xa 'bepcagui ma Zidadahu ga xi'ahu. ³⁸ Pe nu'a tó'o hinda ne da gamfri núna dí ma, nixi gue'a hinda ma da jamfribi nú'a da ma nehe.

³⁹ Hangue ma zi cu'ihu, 'yothu 'nara ts'edi pa gui manbahú rá noya Ajuá, ne oguí hacuahú nú'u ya cu ña de ya hñaquí nú'u hingui fadi. ⁴⁰ Ne 'yothu gatho xá hño ngu rí 'ñehe.

15

Ra Zidada Jesucristo bi yopa nte de ra du

¹ Ha nubyá zi cuhu, dí ne ga yopa ben'ahu de nú'a ra maça hoga noya ya stá xi'ahu. Y nu'ahu xcá hñanihu ne xcá camfrihu xá hño. ² Y po nuna ra hoga noya stá xi'ahu, ya xcá mpøhøhu. Hangue siguí gui camfrihu, ngue'a hinda 'meditho nú'a ri jamfri xcá pe'tshu, ngue'a nú'a dá xi'ahu gue'a majuaní.

³ Nugui dá u't'ahu ngu nú'a bi t'utcagui nehe. Nú'a ra nt'udi xi ra dangui dá u't'ahu, dá xi'ahu gue ra Zidada Jesucristo go gue'a bi du pa bi hñasca ma ts'oquihu, ngu xqui nt'ofu ja ra Ndaxjua T'ofu gue njabu mi ma da thogui'a. ⁴ Nehe dá xi'ahu gue nu'á bi

t'agui, pe rá hñupa'a bi yopa nte de ja ra du, ngu xqui nt'ofu nehe. ⁵ Ne 'mefa de ya xqui yopa nte'a de ja ra du, bi nthuui ra cu Pedro pa bi hyandi. Nepu 'mefa bi hyanda gathu nú'u ma'ra yá nxadi. ⁶ Y de gue'a, 'na'qui xqui munts'a thogui cat'a nthebe ya cu, y gathu'u bi hyandi nehe'a. Y ndunthi de gue'u tetho asta núbya dí op'a'ihú, ha nu ma'ra ya xa du. ⁷ Nepu 'mefa bi hyandi nehe ra zi cu Cobo. Nepu gathu nú'u ma'ra ya apostol bi hyandi'a.

⁸ Y 'mefa de gathu'u dá handi nehega, bi hnequi ja ma 'ñu'a, masque nugui ndrí nja ngu 'nara zi ñaxca batsi. ⁹ Nú'u ma'ra ya apostol xi ma'na ya dangui yá nsu de guecagui, ngue'a nugui, ni ts'u hini 'ñepcagui da t'engagui gue drá apostol, ngue'a xi stá ø'tua ra nts'o'mui ya gamfri. ¹⁰ Pe nugui dí pa'di gue Ajuá xi ra dangui rá hmáte pa guecagui, ngue'a nú'a ra 'mui ndí pe'tsa ma'met'o ya hinga gue'a dí pe'ts-bya. Ngue'a Ajuá bi patca ma 'mui ne bi 'racagui 'nara 'ra'yo 'mui. Y nú'a bi 'yøt'e con guecagui hinxa 'meditho, ngue'a nugui ma'na stá mpefi de gue nú'u ma'ra ya apostol. Pe hingo de ma ts'edise stá øt'a nú'a ra 'befi'a, nu Ajuá xi ra dangui rá hmáte con guequi, go gue'a xa 'yøt'a gathu nú'a ra 'befi'a. ¹¹ Nu'bu nugui dí zo'ahú o nú'u ma'ra ya apostol, gue't'a ra noya dí mañhe mahyegui, ne go guet'a xcá camfrihú.

Ma da yopa nte nú'u xa du

¹² Nuje stá xi'ahé gue ra Zidada Jesucristo bi yopa nte de ja ra du. Nu'bu, ¿hanja 'ra de gue'ahú guí eñhú gue ya hinda za da yopa nte nú'u tu? ¹³ Nu'bu hinda za da yopa nte ma'na'qui nú'u tu ngu guí mañhú, nu'bu nixi ra Zidada Jesucristo hinxa yopa ntehma 'bu. ¹⁴ Y nu'bu hinxa yopa nte ma zi Hmuhú ra Jesucristo, nu'bu hinte dri muuihma nú'a dí u't'ahé, nixi hinte dri muui nú'a xcá camfrihú 'bu. ¹⁵ Nu'bu hinda za da yopa nte nú'u tu, nu'bu hingue majuaní nú'a gra mahmahe de nú'a xa 'yøt'a Ajuá. Nuje dí mañhe nú'a majuaní gue Ajuá bi 'yøt'e pa bi yopa nte ma Zidadahú ra Jesucristo de ja ra du, pe 'bu hinga majuaní gue Ajuá ri japi da yopa nte nú'u xa du, nu'bu njabú hinxa japi xa yopa ntehma ra Zidada Jesucristo. ¹⁶ Nu'bu nú'u xa du hinda ma da yopa nte, nu'bu nixi nuse ra Zidada Jesucristo hinxa yopa ntehma 'bu.

¹⁷ Nu'bu Ajuá hinxa japi xa yopa nte ma zi Hmuhú ra Jesucristo de ja ra du, nu'bu nuri jamfrihú hinte dri muuihma, ne gri duda ri ts'oquihú nehe. ¹⁸ Nu'bu di njahmábu, nu'bu gathu nú'u xa du masque xa gamfri ma zi Hmuhú ra Jesucristo, nu'bu xa 'medih-má. ¹⁹ Nu'bu nsøctho núbya dí tehúua ja ra ximhai dí tømhu ya hño da 'racju ra Zidada Jesucristo, ne nurá ñoho ra te ya hinte dí tømhu ga hñhú de gue'a, nu'bu nujú xi dyá huecatehú de gathu ya ja'i ngue'a hinte dí tømhu.

²⁰ Pe nu'a xi majuaní, nura Zidada Jesucristo bi yopa nte de ja ra du, ne go gue'a xi rá müdi bi nuhu de gathu nú'u xa du. ²¹ Po rá ts'oqui 'natho ra 'ñøhø, hangue gathu ya ja'i pe'tsi te da du. Pe 'natho ra 'ñøhø nehe nú'a to'lo bi 'yøt'e pa da yopa nte ma'na'qui nú'u tu. ²² Ngue'a nujú yá batsiguihú ra Adá, hangue dí tuhú nehe ngu bi du'a, ngue'a por nú'a ra ts'oqui bi 'yøt'e'a hangue bi nja ra du. Pe nubya ya drí 'nathohú co ma zi Hmuhú ra Jesucristo, hangue ma ga yopa ntehu nehe ngu bi nja'a. ²³ Ma zi Hmuhú ra Jesucristo go gue'a xi rá müdi bi yopa nte de gathu, ngu xqui 'ye'mba Ajuá. Nepu nujú stá camfrihú'a, nu stua yopa pengui'a ma ga yopa ntehu nehe 'mefa con gathu nú'u ma'ra xa gamfri. Go gue'a xa 'ye'mba Ajuá nehe. ²⁴ Y de gue'a ma da nja ra ngaxhmai, nu sta uadi ma zi Hmuhú ra Jesucristo da huatua yá hmanda gathu nú'u ri ndá ne gathu yá nsu'u ne yá ts'edi'u. Numa zi Hmuhú ra Jesucristo ma da ndá, nepu da yopa 'yent'ua ja rá 'ye Ajuá rá Dada ma'na'qui nú'a ra hmanda xqui t'ent'ua ja rá 'ye. ²⁵ Ngue'a numa Zidadahú ra Jesucristo pe'tsi ma da ndá asta hinda hyandi gue ya xi bi ntáte de gathu yá ncontra. ²⁶ Y nu'a rá ngats'i ra ncontra ma dra huati, go gue'a ra du. ²⁷ Ja ra Maca T'ofu má gue Ajuá bi 'yent'ua ja rá 'ye ma zi Hmuhú ra Jesucristo gathu nú'a te ja ne nú'u 'bui nuni mahets'i ne nuua ja ra ximhai. Pe nu habú ena gue gathu bi t'ent'ua ja rá 'ye, dí pahú gue Ajuá ra Dada hingui 'bui de ja rá hmanda ma zi Hmuhú ra Jesu, ngue'a nura Dada go xa umbabi ra ts'edi'a. ²⁸ Y nu sta uadi da ntáte ra Zidada Jesu de gathu ya hmanda, nu'bu nú'a ma da 'mui nehe ja rá hmanda rá Dada nú'a to'lo xa 'yent'ua ja rá 'ye gathu nú'a te ja ne nú'u 'bui, pa njabú Ajuá ra Dada go

gue'a ma da manda gatho.

²⁹ Nu'bu hinda yopa nte nú'u xa du ngu guí mañhu, nu'bu'ba te ri nxistehe 'ra por nú'u xa du? 'Bu xi majuañi hingui tsa da yopa nte nú'u tu, nu'bu'ba çhanja 'ra ri nxistehe por gue'u?

³⁰ Nuje nu'araza ra ora da za ga thamfrihe ga thohe 'nara ts'othogui. Pe nu'bu hinda yopa nte nú'u tu, nu'bu'ba hinte ri muui gra 'yohe njabu. ³¹ Nugui xi majuañi hyastho thongagui pa da thogui. Dí xi'ahu njabu zi cuhu ngue'a dí padi gue xi guí camfrihu xá hño ma zi Hmuhá ra Jesucristo. ³² Xi stá ntun'be nuya ts'oja'i de guecua Efeso. Ha nu'bu stá ot'a njabu pa ma hñoŝe de guecua ja ra ximhai, xi'bu xa hyogaguihma, nu'bu'ba çte dí tahaga 'bu hinda yopa nte nú'u tu? Nu'bu'ba, ma'na xá hño ga ena ngu enga 'ra: "Ma ga ñuñhu ne ma ga ntsithehu, cabu rixudi ndamañi ma ga tuhu."

³³ Oxqui hophu to'o da hya'ahu, ngue'a nu'a to'o da ntsixui ya ts'oja'i, da japi da nts'oqui nehe. ³⁴ Xi da pe'tshu 'nara hoga mfeni xa hño ngu rí 'ñehe. 'Yohu xá hño, oguí øthu ya ts'oqui. Dí ma njabu ngue'a 'ra de gue'ahu nixi xcá camfrihu Ajuá. Dí xi'ahu njaua pa xama da nja ri tsahu de nú'a guí øthu.

Hanja ma da yopa nte nú'u xa du

³⁵ Tsa 'ra de gue'ahu guí 'ñeñhu: Nú'u xa du, çhanja da za da yopa nte? ¿Tengu nú'a ra ndo'yo da me'tsi'u 'bu? ³⁶ Pøde nu'ahu otho ri mfenihu. ¿Ha gue hingui pahú gue nú'a ra nda guí pothu, mahyoni 'met'o da 'ya, nepu ja da c'onts'a nú'a ra 'ra'yo 'bai gá ndapo? ³⁷ Ora guí pothu ra trigo o ma'na ra nda, nú'a guí pothu gue'a 'nara ndatho, pe nu sta c'onts'i ya dra ndapo. ³⁸ Pe nu Ajuá go gue'a ri japi da nte nú'a guí pothu ne ri umbabi rá 'bai cada 'nara nda ngu nú'a xa 'ye'mbi. ³⁹ Njabu nehe numa ngøhu hinga mahyegui ngu yá ngø ya mbo'ni, y 'na'ño yá ngø ya ts'int's'u nehe. Y ya huá 'na'ño nehe yá ngø'u. ⁴⁰ Njabu nehe nú'u bí 'bu mahets'i 'na'ño yá 'bai, ha núju dí 'buhaua ja ra ximhai 'na'ño ma 'bailu con gue'u, y 'rama'na'ño yá hotho'u con guecju. ⁴¹ Nehe nura hyadi 'na'ño rá ñot'i, ha nura zana 'na'ño rá ñot'i nehe. Nehe 'na'ño yá ñot'i ya tsø, ne cada 'na de gue'u 'rama'na'ño gra yot'i'u. ⁴² Nehe ma ga njahubu nu xcrá yopa

ntheu de ja ra du. Numa ndo'yo dí hahubya ma da nt'agui ja ra hai ne da 'ya, pe de gue'a nura ndo'yo'a ma da yopa nte ma'ra'yo y ya hinhya'mu ma da du. ⁴³ Nubyá hini hnequi xá nsunda nuna ma ndo'yohu ma da nt'agui, pe nu sta yopa nte ma'ra'yo ha, ma da hnequi xi strá nsunda. Nuna ma ndo'yohu hingui ja rá ts'edi ma da nt'agui, pe nu sta yopa nte ma'ra'yo, ya dí ja rá ts'edi. ⁴⁴ Ma da du nuna ma ndo'yo dí hahubya, pe nu xcrá yopa ntheu ma ga pe'tshu ma'na'ño ma ndo'yohu. Nubyá dí hahubya nuna ndo'yo ngue'a dí 'buhaua ja ra ximhai, pe nu xcrá yopa ntheu ma ga pe'tshu ma'na ra ndo'yo ngue'a ma ga 'buhuni mahets'i.

⁴⁵ Xa nt'ofu ja ra Maça T'ofu ne ena njaua: Nú'a ra mudí 'ñøhø go gue'a ra Adá, nú'a Ajuá bi umbabi rá te, y 'mefa bi zøhø ma'na ra 'ñøhø mi ngu ra Adá, pe nuse'a umba ra 'ra'yo te ya ja'i, y go gue'a ma Zidadahu ra Jesucristo. ⁴⁶ 'Met'o bi t'acju 'nara ndo'yo de guecua ja ra ximhai, nepu 'mefa ma dí t'acju 'nama 'ra'yo ndo'yohu nuni mahets'i. ⁴⁷ Nu'a xi ra mudí 'ñøhø bi 'múi, Ajuá bi hyoqui de guecua ja ra ximhai dega hai, ha nu'a rá ñoho ra 'ñøhø bi nja'iuu ngu ra Adá, nu'a bá ehe de mahets'i. ⁴⁸ Ngu bi nja ra Adá bi thoqui dega hai nuua ja ra ximhai, necju nehe drí nhyaxhu'a. Ha nura Zidada ra mengu mahets'i, hangue necju ma grá menguhuni ne ma grá hña'tsuahu rá 'bai'a. ⁴⁹ Njabu ngu drí hñats'ihubya ngu rá 'bai ra Adá xa thoqui dega hai, njabu nehe ma grá hñats'ihu ngu rá 'bai ma Zidadahu nú'a bí 'bui mahets'i.

⁵⁰ Dí xi'ahu zi cuhu gue hinda za ga cuthu nuni mahets'i habu bí manda Ajuá co nuna ma jihu ne nuna ma ndo'yohu dí hahubya. Ngue'a nuna ndo'yo dí hahubya ma da nhayi ne hingui tsa da nte pa nzantho. ⁵¹ Nubyá ma ga xi'ahu nú'a bi xica Ajuá ne hinxcá pathu, gue hinga gatho ya ja'i de ra ximhai ma da du, pe gatho mahyegui ma dra patca ma 'bailu. ⁵² Mascetho ma da njabu, ngu 'na ts'ant'i ma dahu, nú'a ra ora sta 'be ra trompeta de Ajuá de rá ngats'i ra ximhai. Nu stí nt'øde nú'a ra trompeta'a gatho nú'u ya cu xa du ante da yopa 'ñehe ma Zidadahu ra Jesu, ma da yopa nte'u co 'nara 'ra'yo ndo'yo nú'a hinhya'mu ma da nts'oqui. Y núju gra 'buhaua ja ra ximhai, 'bestho ra ora'a da mpadi ma 'bailu

nehe. ⁵³Ngue'a mahyoni da mpadi nuna ma ndo'yo dí hãhũ ma da nhyai, pa ga pe'tshu 'nara ndo'yo nú'a hinhya'mũ da nts'oqui. Ha nuna ma ndo'yo dí hãhũ núna ma da du, mahyoni da mpadi co ma'na ra ndo'yo nú'a hinhya'mũ da du. ⁵⁴Ha nu stí njabu ma ndo'yohũ da mpadi co ma'na ra ndo'yo nú'a hinhya'mũ da nts'oqui ne hinhya'mũ da du, nu'bú ma da nja ngu nú'a huxa ja ra M̃aca T'ofõ habũ ena njaua: "Nura du bi 'bedi ne bi nhuati pa nzantho." ⁵⁵Ne ena: "¿Habũ jabya rá ts'edi ra du? ¿Habũ jabya gathõ nú'a mi øt'e?" ⁵⁶Ra ts'oqui go gue'a ri jacjũ ga tuhũ, ne ra ndaxjua ley go gue'a ri umba ra ts'edi ra ts'oqui. ⁵⁷Pe nubyá, ga umfũ njamadi Ajuã ngue'a numa Zidadahũ ra Jesucristo go gue'a bi 'yøt'e pa dá tapabihũ ra du.

⁵⁸Hangue nubyá, ma zi hm̃aca cu'ihũ, xi da camfrihũ xá hño con gathõ ri m̃aihũ. Xi da mpefihũ nzantho ja rá 'befi ma Zidadahũ, ngue'a nu'ahũ ya guí pahũ gue hinda ma da 'medithõ gathõ nú'a ra 'befi xa 'racjũ'a pa ga pefihũ.

16

Ra mfats'i hmunts'i pa ma'ra ya gamfri

¹Nubya ma ga xi'ahũ de nú'a ra mfats'i guí muntshũ pa guí pempahũ ya cu me Jerusale. 'Yøthũ nehe ngu nú'a stá 'bepa ya cu me Galacia da 'yøt'e. ²Tat'a domingo cada 'na de gue'ahũ 'uecjũ 'na tui nú'a xcá tahãhũ, ngu nú'a rá ndunthi bi 'ra'ahũ Ajuã. Ne gui hãxhũ ja ra nija pa ja da hmunts'ini, pa njabu nu xcrá mabũ hingue ja ra ora'a gui munts'a ri mfats'ihũ. ³Ne de ante ga mabũ, dí ne gui huanhũ 'raya cu pa nu xcrá tsømbũ ga umbabi'ũ 'nara he'mi pa da hñã'tsua nú'ũ ya cu me Jerusale nú'ũ to'o ma dua ts'ocua nú'a ra mfats'i'a. ⁴Ha nu'bu ga handi gue xá hño ga ma nehe, ga me'be'ũ.

Ra apostol Pablo ri hñoqui pa da ma dua c'a'tsa ya gamfri

⁵Stá beni nehe ga ma ga c'a'tsa ya cu nuni Macedonia, hangue 'met'o ma ga 'rani de guehni. ⁶Stá beni ga 'bui con gue'ahũ ndunthi ya pa, y 'bu da zahma, ga 'bui con gue'ahũ asta hinda thogui ya pa de ya tse, nepũ de gue'a da za gui faxcahũ ne gui nexcaguihũ nu habũ grá ma. ⁷Núbya xcrá mabũ, hindí ne hønse ga hant'a'ihũ

ne 'bestho ga thogui. Nu'a dí ne, ga 'bui con gue'ahũ 'raya pa 'bũ njabu rá paha ra Zidada. ⁸Pe ma ga cohi de guecua Efeso asta da zø ra pa de ra Pentecosté. ⁹Ngue'a nu de guecua xi xa xogui ya gosthi pa ga manbabi rá noya Ajuã, ne ndunthi ya xa gamfri. Pe nehe 'bui ndunthi ya ncontra.

¹⁰Ne nu'a dí xi'ahũ, nu sta zømbũ ra cu Timu, suhũ xá hño pa da 'm̃ai te rá 'ñenthõ ne hinda du rá m̃ai, ngue'a ne'a pepabi Ajuã ngu dí pepabi nehe. ¹¹Hangue por gue'a oxqui ma grí 'ñenithohũ de gue'a. Y nu stua pengui'a, bá nets'ihũ co ra johya pa da 'ñe da c'ascagui ma'na'qui, ngue'a nugui dí t'õ'mi da zøhø'a co nú'ũ ma'ra ya cu ma dua 'ñõui.

¹²Ha nura zi cu Polo xi stá bantebi da mabũ ne da meui núyũ ma'ra ya cu dua tsøñ'ahũ. Pe hinxa ne xa mabũ. Bi xiqui gue ma da mabũ da c'a'ts'ahũ nú'a ra pa'a da nja rá luga.

Ra nzenjua pehna ra apostol Pablo mi uadi ra carta

¹³Xi da nsuhũ de yá ts'o'befi ra ts'ondãhi, ne xi da pe'tshũ 'nara jamfri. Oxqui tsuhũ nú'ũ to'o ri utsa'ihũ, 'yøthũ ra ts'edi pa gui 'yøthũ nú'a xá hño. ¹⁴Gathõ nú'a gui 'yøthũ, 'yøthũ co ra hm̃ate.

¹⁵Zi cuhũ, ya guí pahũ gue nura zi cu Teba ne con gathõ yá ja'i de rá ngu, go gue'ũ xi ya m̃adi gamfri de guepũ Acaya. Ne guí pahũ gue nú'ũ de yá pahase xa 'm̃ai pa da maxa ya cu. ¹⁶Dí bante'ihũ gui 'yøtehũ nú'ũ ya zi cu'ũ, ne nú'ũ ma'ra to'o pepabi Ajuã ngu'ũ. 'Yøtehũ nehe nú'ũ ma'ra to'o fax'ahũ ja rá 'befi Ajuã ne gathõ nú'ũ to'o pepabi'a. ¹⁷Xi drí johya ngue'a bi zøhø de guecua ra cu Teba ne ra cu Nato ne ra cu Acaico, ngue'a xa 'yøtcagui nú'a hinxa za xcá øthũ. ¹⁸Nuyũ ya cuyũ xi bi hñubga ma m̃ai ngu xa hñup'a ri m̃aihũ nehe. Numansuhũ nuya cuyũ ngue'a go guehũ 'rayá hoga mefi Ajuã.

¹⁹Nuya cu de guecua Asia ri fat'ajuã'ihũ. Nehe ra zi cu Aquila ne ra zi nju Prisila xi pehn'ahũ ndunthi ra nzenjua, nú'ahũ guí 'buhũ co ra Zidada ngu nja nehe'ũ. Nehe pehn'ahũ ndunthi ra nzenjua nú'ũ ya cu ri munts'i ja yá ngu'ũ. ²⁰Ne ri fat'ajuã'ihũ gathõ ya cu de guecua. Ne nzenjuahũ 'na ngu ma'na co 'nara nthũfi dega hm̃ate.

²¹Nugui drá Pablo, de ma 'yese dí op'a'ihũ nuna nzenjua.

²² Nehe dí xi'ahũ, nu'ũ tó'o hini madi ma Zidadahũ ra Jesucristo, dá t'equé pa da zũtua rá cue Ajuã. Ra Zidada ya ma da zõhõ.

²³ Y nubyá, ma Zidadahũ ra Jesucristo da max'a'ihũ. ²⁴ Dí pehn'ahũbũ ma hmãte de ja rá thuhu ma Zidadahũ ra Jesucristo. Njabũ gue'ã.

RÁ ÑOHO RA CORINTIO
RÁ ÑOHO RÁ CARTA RA
APOSTOL NSAN PABLO BI
YOPABI YA GAMFRI ME
CORINTO

Ra apostol Pablo opabi ya gamfri me Corinto

¹ Núgui drá Pablo rá apostolgui ma zi Hmuhá ra Jesucristo. Ajuá go rá paha'a pa bi hñuxcagui dega apostol. Nugui co ra cu Timoteo dí op'a'ihé nuna carta, nú'ahú gýá gamfrihú guí 'buhúbu Corinto, ne pa gatho nú'ú ma'ra ya gamfri 'bui ja ma'ra ya hnini de guerpá ja ra hai Acaya. ² Ajuá ma Dadahú ne ma zi Hmuhá ra Jesucristo da jap'a'ihú ne da max'ahú pa gui 'buhú te rá entho.

Ra apostol Pablo bi thogui ya nt'atsate

³ Ga xocambenihú Ajuá nurá Dada ma zi Hmuhá ra Jesucristo, ngue'a go gue'a ma Dadahú nú'a peshahú ra nthecate ne go gue'a nzantho hubga ma muihú. ⁴ Nú'a hubga ma muihú ora dí thohú ya ts'othogui, pa njabú nujá da za ga hu'mbahú yá mui nú'ú ma'ra to'o thogui ya ts'othogui nehe, ngu bi hñubga ma muihú nehe Ajuá. ⁵ Njabú ngu ma zi Hmuhá ra Jesucristo bi thogui ndunthi ya ts'othogui, njabú nehe dí sufrihú por gue'a, pe por gue'a dí hañhú ndunthi ra humú nehe. ⁶ Hangue nuje xi dí thohé ya ts'othogui pa njabú nu'ahú da za gui hañhú ra humú ngu nú'a dí hañhe ne pa da za gui mpøhøhú. Nuje Ajuá hubga ma muihú pa njabú nu'ahú nehe da za gui hañhú nuna ra humúina ora guí thohú ya ts'othogui nehe, pa njabú da za gui tsethú. ⁷ Nuje xi dí camfrihe gue nu'ahú ma gui tsethú nuya ts'othogui ngu stá tsethe, ngue'a dí pahe gue nura ora guí thohú ya ts'othogui, ra ora'a guí hañhú ra humú ngu nú'a dí hañhe nehe.

⁸ Zi cuhú, dí nehe gui pahú de nuya ts'othogui dá thoguihe de guehni Asia. Gue'u 'raya ts'othogui xi ya dangui, ya mi otho ma ts'edihe pa ga tsethe, ya nixi ndi tømhe gue stá yopa ntehe ma'na'qui. ⁹ Nuje ya ndí njahé ngu 'raya ja'i nú'ú xa t'e'mbi pa da tho. Dá thohé njabú pa ma'na dá padihe gue Ajuá go gue'a ñangaguihe de ya ts'othogui, ngue'a de guecsehe hinte tsa

ga øthe, y nu'a ja rá ts'edi pa da japi da yopa nte nú'ú ya xa du. ¹⁰ Ajuá go gue'a bi ñangaguihe de nú'ú ya dangá ts'othogui habú ma xa thogaguihe, y asta nubya ri sigui ri ñangaguihe, ne dí tømhe gue ma da sigui da ñangaguihe. ¹¹ Nu'a ma da sigui da ñangaguihe 'bú gui faxcahe gui 'yaphú'a por guecje. Y nu'bu ndunthi ya cu apabi Ajuá por guecje, nu'bá 'mefa ndunthi ma da umba njamadi'a por nú'a xa 'yøt'e'a con guecje por yá nt'adi'ú.

Hanja himbi ma 'bestho ra apostol Pablo pa Corinto

¹² Co 'nara johya ne co 'nara mfeni xá nt'axi dí xi'ahe gue nuje stá 'yohe xá hño ja yá thandi ya ja'i de gatho ya hnini habú stá 'yohe, ne ma'na ndunthi gá handgahe nu ndá 'buehú. Co rá mfats'i Ajuá nzantho stá 'yohe xá nt'axi ja rá thandi'a, ngue'a nú'a xa 'racje ra ts'edi pa dá øthe njabú, hingo de ma mfenisehe dá øthe. ¹³ Gatho nuya noya dí op'ahe de ja ma cartahé go guehna da za gui hñe'tihú ne gui padihú, ne dí tømhe gue gui padihú xá hño. ¹⁴ Ya gui pahú teraza de nú'a stá xi'ahe gue nu stí yopa menga ma Zidadahú ra Jesu nuua ja ra ximhai, ma gui esca ma nsuhe ngu nuje ma ga e'ts'ahe ri nsuhú nehe, ne dí tømhe gui pahú ma'na xá hño de guehna.

¹⁵ Nugui ndí humamá gue nguí numahñoguihú, hangue por gue'a ndí beni stá c'a'ts'ahú de ndá ecua Macedonia, ngue'a ndí beni gue xcá johyahmahú 'bú stá thopú pa xa za stá c'a'ts'ahú yo'qui. ¹⁶ Nu nduá ehe pa nuua Macedonia, dá behma gue de má 'ñu stá gathmahú Corinto pa stá tsøñ'ahmahú, y ndí beni nehe gue nura pa stá ma de guecua, stá yopa gathmahú ma'na'qui, y de guerpú xcá nexcahmahú pa stá thogui asta ja ra hai Judea. ¹⁷ Xi nu de ndá xi'ahú gue ga mabú, ¿ha gue gá beñhú gue ndí ma ga ha'ahú? O ¿ha gue guí beñhú gue dí øt'a ngu nú'a øt'a nú'ú hingyá gamfri? Ngue'a nú'a go gue'u øt'a njabú, ts'ú da 'ñena ha, ts'ú da 'ñena hina. Pe nugui hindí njabú. ¹⁸ Ajuá padi gue nuje hinda za ts'ú ga eñhe ha, ts'ú ga eñhe hina. ¹⁹ Nugui co ra cu Silvano ne ra cu Timoteo nzantho stá xi'ahe rá noya ra Zidada Jesucristo rá T'ú Ajuá, y nurá noya'a, hingue ts'ú da 'ñena ha, ts'ú da 'ñena hina. Nu'a nzantho øt'a nú'a ma.

²⁰Ngue'a gatho nú'a xqui ñatcahú Ajuá, bá pehna rá T'ú pa go bi 'yot'e'a, pa bi nja gatho ngu nú'a xqui ñagui. Hangué po ra Zidada Jesucristo dí xocambenihú Ajuá, ne dí eñhú, "Njabú gue'a". ²¹Nu Ajuá go gue'a bi 'yot'e pa dá 'buhú co ma zi Hmuhú ra Jesucristo, ne go xa 'racjú ra ts'edi pa ga pephú'a. ²²Ne xa 'racjú ra Maca Ndahi pa da 'mui ja ma corasohú, go gue'a 'nara seña gue yá metiguihú'a. Y nú'á go gue'a 'nara mudí japi dí hañhú de guecua ja ra ximhai de dí t'acjú ma'ra ya japi nuni mahets'i.

²³Pe nugui hindá catbú Corinto ngu ndí behma, ngue'a ndí tsu stá zo'ahú nts'edi y njabú xcá uhú. Ajuá padi xá hño gue dá beni njabú, ne dí unga ma te 'bú hindí mangua majuani. ²⁴Hindí ne ga mabú pa go ga xi'ahú nda'na gui camfrihú pa go da ua'a ga ma, ngue'a nu'ahú ya xcá camfrihú xá hño rá noya Ajuá. Hõnse nu'a dí ne, ga nup'a ri mfenihú pa ma'na gui johyahú.

2

¹Hangué nugui hindá ne dá gat'ibú ga tsõñ'ahú, ndí tsu xi'bú stá ja'ahú xa du ri muihú. ²Ngue'a nu'bú nugui ga ja'ahú da du ri muihú, nu'bú çto'o ja da hñubga ma muiга? Ngue'a 'bú go stá ja'ahú xa du ri muihú, ya hinxa za xcá hñubga ma muihú. ³Ne guet'atho ngu nú'a ya stá op'ahú, dá xi'ahú nú'a mahyoni gui 'yõthú, pa njabú 'bú stá mahmabú hinxcá jacjú da du ma mui, ngue'a nu'ahú rí 'ñep'ahú gui jacjú ga johya. Y nugui ndí camfri gue gatho nu'ahú de xcá hyandgahú stá johya, ne'ahú xcá johyahú nehe. ⁴Y nu ndá op'ahú ra mudí, dá op'ahú co ndunthi ra dumui asta ndí zoni, pe hingue pa ndí ne da du ri muihú nehe, hõnse dá op'ahú pa gui pahú hangú rá ndangui nura hmáte dí pe'ts'ahú.

Ra pumbate pa nú'a ra cu xqui 'yot'a 'nara ts'oqui

⁵Nubyá, nú'a ra cu bi jaqui bi du ma mui, hingue hõnsegui, ne'ahú nehe, masque hinga gatho'ihú bi du ri muihú de gue'a.

⁶Y ya da zatho nú'a gá ø'tuahú nura cu'a.

⁷Nubyá, nu'a gui 'yõthú, pumbahú'a ne hñu'mbahú rá mui, nu'bú hina, xi'bú da 'uegue de rá jamfri co ra dumui. ⁸Y dí xi'ahú nehe, gui 'ñu'tuahú gue grí madihú'a. ⁹Rá mudí dá op'ahú pa gui tsuihú nura cu'a pa njabú ga padi ua gui 'yõthú gatho nú'a dá

'bep'ahú gui 'yõthú. ¹⁰Hangué nubyá, nu'a tó'o gui pumbahú, necagui ga pumbabi'a. Y po rá ngue'ahú ya stá pumbabi nura cu'a ja rá thandi ma Zidadahú ra Jesucristo, ngue'a ja ra uenda go xa 'yõtqui te xa 'yõtqui nehe. ¹¹Ma ga øthú njabú pa hinda dajú ra Satá, ngue'a ya dí patuahú tengú yá ts'o'befi'a.

Bi du rá mui ra apostol Pablo nuni Ntroa

¹²De ndá tsõnga ja ra hnini Ntroa pa dá manba rá noya ra Zidada Jesucristo, xi bi xo ya gosthi pa dá zofu ndunthi ya ja'i, y ndunthi de gue'u bi gamfri ra Zidada. ¹³Pe nuni xi bi du ma mui ngue'a mi jo'oni nuni ra cu Tito. Hangué dá 'ñedi 'bestho nú'u ya cu ya mengu de guehni pa duá ehe pa guecua Macedonia pa ja dá nthé'beuani.

Co rá mfats'i ma Zidadahú ra Jesucristo ga ntatehú

¹⁴Nujá ga umfú njamádi Ajuá ngue'a nú'á nzantho faxcahú pa dí tatehú ngue'a dí 'buhú co ma Zidadahú ra Jesucristo. Nehe Ajuá faxcaguihú pa dí mañhú ra maca noya de ra Zidada Jesucristo pa haburaza da fadi de gue'a. Y nura maca noya dí mañhú nja ngu 'nara hoga ñuni xi tse rá ñuni. ¹⁵Y nuju nehe dí njahú ngu 'nara hoga ñuni ngue'a dí mañhú de ma Zidadahú ra Jesucristo, y nú'a dí mañhú gue'a ri ho Ajuá. Ne dí zofohú nú'u ma da mpõhø ne nú'u hinda mpõhø. ¹⁶Y nú'u hinda ma da mpõhø, hini ho nú'a dí mañhú, ngue'a pa gue'u, gue'a ngu 'nara ñuni dega du. Pe pa nú'u to'o da mpõhø, go gue'a 'nara hoga ñuni dega te pa nzantho. Nu'bú çto'o ja da za da manba rá noya Ajuá de guese 'na? ¹⁷Pe nuje co rá mfats'i Ajuá dí manbahe rá noya'á ngue'a yá 'mehnguihe'a ne dí mañhe con gatho ma muihe ja rá thandi'a, ne dí hanpahe rá ts'edi ma Zidadahú ra Jesucristo. Hindí njaje ngu ma'ra manba rá noya Ajuá co ra nthate, hõnse pa da da ra boja.

3

Ra apostol Pablo ma de ra 'ra'yo choi

¹Xibya çha gue guí beñhú gue go dí mansche de ma hoga'muihe pa gui yopa camfriguihe ngue'a dí mañhe njabú? Çha gue mahyoni ga u't'ahé 'nara he'mi habú di ma tengú ma 'befihe? O çha gue mahyoni gui 'racje 'nara he'mi 'met'o habú di ma tengú ma 'befihe pa njabú da gamfriguihe ma'ra ya cu? Ma'ra ha, ø't'a njabú. ²Pe nuje

hina, hinga mahyoni ga øthe njabũ, ngue'a nu'aschũ guí njahũ ngu 'nara hẽ'mi xa t'ofu habũ he'ta ya ja'i tengu ma 'bẽfihe, ne ja ri hnečni gue xi majuanĩ yá 'mehnguihe Ajuã. Y nura t'ofu'a ya xa t'ofu ja ma mfenihe. ³ Nu'ahu guí njahu ngu 'nara hẽ'mi bi 'yofu ma Zidadahũ ra Jesucristo, ngue'a nu'á bi mpefi ja ri corasohũ nu ndá zo'ahu de gue'a. Guehna 'nara hẽ'mi xa t'ofu co rá Maça Ndahi Ajuã nu'á te, hingue xa t'ofu dega tinta, ne xa t'ofu ja ri mfenihũ, hingue xa t'ofu ja 'raya xingdo.

⁴ Dí camfri gue nuna dí mañhe guehna majuanĩ ngue'a nura ts'edi dí hahe rí 'ñehe de Ajuã ne go xa 'racje ra Zidada Jesucristo. ⁵ Nuje hingui tsa ga eñhe gue go dí pe't-sashe ra ts'edi, ngue'a gathu nú'a rá hoga 'bẽfi Ajuã dí øthe, Ajuã go ri 'racje ra ts'edi. ⁶ Nehe go gue'a bi hñuxcaguihe pa ga udihe nú'a ra 'ra'yo cohi bi 'yøt'e, ne bi 'racje ra mfadi pa dí udihe ngu rí 'ñehe. Nuna 'ra'yo cohina, ma de ra 'ra'yo te ri 'racje po ra Maça Ndahi, y hingui nja ngu nú'u ya hmada xqui t'ofu ja rá ley ra Moise, ngue'a nú'a xqui t'ofu ja nura ley'a ma gue nu'a tó'o hinda 'yøt'e nú'a ma, ma da ncondena pa da du, pe nuna ra 'ra'yo cohi ma gue co rá ts'edi ra Maça Ndahi da za ga pe'tshu ra te pa nzantho.

⁷ Nurá ley ra Moise nú'a bi t'ofu ja ya xingdo, mi tsa da condena pa da du to'o hinda 'yøt'a nú'a ma, y nu de mi t'umba ra Moise xi bi huexca rá hmi co rá hyats'i Ajuã, y nuya me Israel himi tsa da hyandua rá hmi co nura hyats'i'a. Pe nura hyats'i mi huexca ja rá hmi, 'ramats'u bi 'medi. ⁸ Hangue 'bu xmá nsunda nú'a ra hyats'i mi huexca ja rá hmi ra Moise, ¡xi hmaha rá nsunda ra hyats'i xa 'racje ra Maça Ndahi po ra 'ra'yo cohi bi 'yøt'a ma Zidadahũ ra Jesucristo! ⁹ Nu'bu ra ley xi xmá nsunda masque mi tsa da condena pa da du to'o hinda 'yøt'a nú'a ma, ¡xi hmaha rá nsunda ra 'ra'yo cohi, ngue'a go gue'a xicaguihe gue Ajuã xa punga ma ts'oquihũ pa ga 'buhũ xá hño ja rá thandi'a! ¹⁰ Ngue'a rá mudi, ra ley xi xmá nsunda, pe nubyá nuna ra 'ra'yo cohi ma 'na xi xá nsundabya. ¹¹ Bu nura ley mi ja rá nsunda ne bi uadi bi thogui, ¡xi hmaha rá nsunda nuna ra cohi hinhya'mu ma da uadi!

¹² Nuje dí pahe xá hño gue nura 'ra'yo

cohi ma da nja pa nzantho, hangue haburaza dí mañhe de gue'a co ndunthi ra ts'edi. ¹³ Hindí njahe ngu ra Moise, ngue'a nu'á mi co'ma rá hmi co 'nara velo pa njabũ ya me Israel himi tsa da hyandi da 'medi nú'a ra hyats'i xá nsunda mi ja ja rá hmi'a. ¹⁴ Pe nu'ú xi bi megui yá mfeni, y asta núbya mapaya ora he'ta ra ndaxjua t'ofu hingui padi te rí bøni nú'a ma, ja ra uenda xra jutua yá mfeni co 'nara velo. Ha nura velo'a, pa da za da thacuabi de ya yá mfeni'u, mahyoni da gamfri ma Zidadahũ ra Jesucristo. ¹⁵ Pe asta mapaya ya me Israel hinxa baditho te rí bøni rá ley ra Moise ora he'ti'u, ngue'a hada nú'a ra velo pa jutua yá mfeni pa hinda badi te rí bøni ra ley. ¹⁶ Pe nu'bu nú'u da gamfri ra Zidada, nu'bu da thacua nú'a ra velo xa jutua yá mfeni. ¹⁷ Y nú'a ra Zidada'a go gue'a ra Maça Ndahi, y nu'a tó'o pe'tsa ra Maça Ndahi ja rá coraso ya hingui 'bui ja rá hmada ra ndaxjua ley. ¹⁸ Pe núju stá camfrihũ, ya hindí pe'tshu nú'a ra velo mi jutca ma mfenihũ. Núju ri hnequi rá nsunda ma Zidadahũ ja ma 'mũihũ, nja ngu 'nara hñe ri yot'i. Ne 'na pa ngu 'na pa dí handuahũ rá nsunda'a, y 'ramats'u rí mpadi ma 'mũihũ asta hinga 'buhũ 'nara 'mui ngu rá 'mui ma Zidadahũ, y nurá Maça Ndahi ma Zidadahũ go gue'a patca ma 'mũihũ.

4

¹ Nuje hinxa zabiguihe ga øtuahe rá 'bẽfi Ajuã ngue'a nu Ajuã go gue'a xa 'racje nuna 'bẽfina po rá nthecate. ² Y gathu nú'a dí pefihe hindí pefihe mant'agui nixi dí mpefihe co 'nara 'betsa. Hindí udihe co 'raya nthate, nixi dí patuahe rá noya Ajuã. Nu'a dí øthe, dí mañhe nú'a majuanĩ de ja yá thandi ya ja'i. Y njabũ da za da hyandgahe gathu ya ja'i gue dí pefihe 'nara 'bẽfi xá hño ja rá thandi Ajuã. ³ Nu'u tó'o hinxa mpøhø ne hingui ne da gamfri rá noya Ajuã dí mañhe, go gue'u hingui tso ja yá mfeni te rí bøni rá noya'a, ngue'a hada ra velo pa jutua yá mfeni. ⁴ Nu'ú xa go'tua yá mfeni ra ts'ondahi nú'a di ndá de guecua ja ra ximhai, pa hinda yot'a ja yá mfeni rá noya Ajuã nú'a utcahu rá nsunda ma Zidadahũ ra Jesucristo, nú'á xi xá nsunda rá 'mui'a ngu rá 'mui Ajuã rá Dada. ⁵ Nú'a dí xi'ahe, hindí xi'ahe pa go gui camfriguihe, dí xi'ahe pa

go gui camfrihu ma Zidadahu ra Jesucristo. Y nuje hõnse dyá 'begohe de gue'ahu po rá ngue ra Zidada Jesu. ⁶Nu mi hyoca ra ximhai Ajuá bi 'ñena: "Dá nja ra ñot'i ja ra 'bexuui." Y nu Ajuá go guet'a xa yotca ma mfenihu nehe, pa njabu bi za dá handuahú rá nsunda'a nú'a bi 'ñe bi 'ñutcahu ma Zidadahu ra Jesucristo co rá 'múi.

Ga 'buhú po ra jamfri

⁷Nujú dí njahu ngu 'nara ts'øe dega dohmi xa t'øt'e dega 'me'tsboja, dí pe'tsuahe rá noya Ajuá pa dí mañhu. Y dí njahabu pa da hnequi gue nura ts'edi dí pe'tshu go xa 'racju Ajuá, hingo de ma ts'edisehu. ⁸Nuje masque haburaza t'ut-saguihe, pe Ajuá go gue'a ñangaguihe. Ha masque ya hindí pahe te ga øthe, pe Ajuá nzantho faxcahe pa hinda du ma muihe. ⁹Masque ri dengahé ya ja'i pa te da 'yøtcahe, pe Ajuá hingui hegasehe. Masque ya ja pa da hyoje ya ja'i, pe Ajuá ri suje pa hinte ga thohe. ¹⁰Nzantho t'øtcahe ngu bi t'øtua ra Zidada Jesu y asta himbi tho, pe nu'a bi yopa nte de ra du, y nubyá go gue'a ri ñangaguihe de ya ts'othogui, y njabu ri hneca rá ts'edi ja ma 'muihe. ¹¹Nuje mientras dí tehe, 'na pa ngu 'na pa dí thoguihe njabu y asta da za da thogaguihe po rá ngue ma Zidadahu ra Jesucristo. Dí thohe njabu pa da hnequi ja ma 'muihe gue ra Zidada Jesu bi yopa nte ne ri ñangaguihe de ja ya ts'othogui. ¹²Nuje dí thohe ya ts'othogui ne asta da za da thogaguihe, pa njabu nu'ahu da za gui pe'tshu ra te pa nzantho.

¹³Nuje dí pe'tshe ra jamfri ngu mi pe'tsa nú'a to'o bi 'yofu njaua ne bi 'ñena: "Nugui dá camfri Ajuá da maxqui, hangue por gue'a dá ma gue nu'a xi majuaní ja rá ts'edi." Necje dí camfrihe Ajuá, hangue hindí tsuhe ga manbahe rá noya'a. ¹⁴Ngue'a nuje dí pahe gue nu Ajuá to'o bi japi bi yopa nte de ra du ma Zidadahu ra Jesu, go guet'a ma da jacju ga yopa ntehe nehe de ra du ngue'a dí 'buhú co ma Zidadahu ra Jesu, ne da zixcahu, nguje ngu'ahu, pa grá 'buhuni ja rá thandi'a. ¹⁵Gatho nuya ts'othogui stá thohe, stá thohe njabu po rá ngue'ahu, ne pa da gamfri ma'ra ya ja'i nehe, pa njabu gathoguihu ga umfu njamadi Ajuá, y njabu ma'na da hnequí rá nsunda'a.

¹⁶Hangue hinga 'be ma ts'edihu pa ga pepu'a, masque 'yo rí the ma nzaquihu,

pe numa 'ra'yo tehu 'na pa ngu 'na pa 'yo rí nja rá ts'edi. ¹⁷Nuya ts'othogui dí thohúbya, 'bestho ma da thoguihu y hingyá dangui ngu rá ndangui nú'a ra johya ma dí t'acju, ngue'a po nú'a dí thohúbya ma dí t'acju 'nara danga johya nu xcrá tsøñihu nuni habu xá nsunda, y nura johya'a xi dra dangui ne hinhya'mu ma da uadi. ¹⁸Hangue hinda 'yoda ma mfenihu ya t'øt'e nú'u dí hanthú de guecua ja ra ximhai, ngue'a gatho'u ma da uadi da thogui. Go dá 'yoda ma mfenihu nú'u ya hño bi ja mahets'i nú'u hini hnequi, ne hinda ma da uadi da thogui.

5

¹Nuna ndo'yo dí hahúbya nja ngu 'nara ngu ma da nhuati. Y nu stí zø ra pa da nhuati, dí pahú gue Ajuá ya xuá hyogahu 'nara 'ra'yo 'mui nuni mahets'i, nú'a hinxa hyoca ra ja'i, ne hinhya'mu ma da nhuati. Y nú'a ra 'ra'yo 'mui'a go gue'a 'nama 'ra'yo ndo'yohu ma dí t'acju. ²Xi majuaní, de núbya dí hahu nuna ndo'yo, xi dí thohú ndunthi ya dumai, hangue ga nehmahu ya gra 'buhmahu nuni mahets'i co ma'na ma 'ra'yo ndo'yohu. ³Nuni ma grá pe'tshu ma'na ra 'ra'yo ndo'yo, hingue ma dí 'muse ma tehu nsi ra ndo'yo. ⁴Nujú dí 'buthúua ja ra ximhai xi tu ma muihu ngue'a dí hahu nuna ndo'yo. Ga nehmahu ga tsohúua nuna ra ndo'yo dí hahu, pe hingue pa ya hinga pe'tshu nuna ma ndo'yohu, hõnse pa ma grá hñhu 'nara 'ra'yo ndo'yo nú'a ma dí t'acju, pa njabu ya hinhya'mu ga tuhu. ⁵Nuse Ajuá go gue'a bi hñuxcahu pa da 'racju 'nara 'ra'yo ndo'yo, ne bi 'racju ra Maça Ndahi pa da za ga padihu gue xi majuaní ma da 'racju nú'a xa ñatcahu.

⁶Hangue nujú dí tømhu ne dí camfrihu gue ma da njabu. Ne dí pahú gue mientras dí 'buhúua ja ra ximhai co nuna ndo'yona, hingui tsa grá 'buhú 'nadbú co ma Zidadahu nuni mahets'i. ⁷Dí tømhu gue ma da njabu ngu núna dí camfrihu, hingue po nú'a dí hanthú, pe po ra jamfri nú'a dí pe'tshu. ⁸Hangue po nuna ra jamfrina, ya ga nehmahu ga tuhu pa ga tsohúua nuna ra ndo'yo dí hahu pa grá 'buhú 'nadbú co ma Zidadahu nuni mahets'i. ⁹Hangue nujú dí øthu ra ts'edi ga 'buhú xá hño ja rá thandi'a nuua ja ra ximhai ne nuni mahets'i nu xcrá 'buhú con gue'a, pa nú'a da hopca

ma 'mũihu. ¹⁰Ngue'a pe'tsi ma grá 'bahũni ja rá thandi ma Zidadahũ ra Jesucristo pa da hñabgahũ nguenda 'na ngu 'na ua stá øthu ra hño nuua ja ra ximhai, ua hina. Ne cada 'na de guecjũ ma da 'raca ma thãhãhũ ngu nú'a ri 'ñepcahũ.

Ra apostol Pablo ma gue da za ga 'bũhũ xá hño co Ajuã

¹¹Dí tsuphe rá cue ra Zidada, hangue dí øthe ra ts'edi dí zoföhe ya ja'i pa da gamfri'u. Ajuã pa'tca xá hño ma 'mũihe, ne dí tømhe gue ne'ahũ ya guí pa'tcahe tengu ma 'mũihe. ¹²Pe nuje, hindí mãsehe tengu ma 'mũihe pa njabũ gui camfriguilhe. Dí mãñhe njabũ pa nu'ahũ go da za gui mãñhũ tengu ma 'mũihe. Nu'bú hã, da za te gui thãtuahũ nú'u ya ja'i ri 'ñexase gue 'bũi xá hño pe yá 'bãitho, ngue'a hingui 'bũi xá hño de yá coraso. ¹³Nu'bũ núje stá 'bẽ ma mfenihe ngu guí mãñhũ 'ra de gue'ahũ, dí njahebũ ngue'a dí pẽphe Ajuã con gatho ma ts'edihe. Pe hina, ngue'a nuje ri xø ma mfenihe, ne dí njahebũ pa ga u't'ahe hanja grí 'yohũ xá hño. ¹⁴Numa Zidadahũ ra Jesucristo xi ri ma'cju'a, hangue ringue'a dí pẽphũ'a. Nujú dí pahũ gue nu'á bi du pa ya hingo ga tuhũ, ha nu mi du'a, ja ra uenda dá tuhũ mahyẽgui con gue'a. ¹⁵Nu'á bi du po rá nguecjũ pa njabũ nujũ dí tehũbya ya hinga ma ga 'bũhũ de ma pahasehũ, ma ga 'bũhũ pa ga ø'tuahũ rá paha nú'a to'o bi du po ma ts'oquihũ y nehe bi yopa nte pa guecjũ. ¹⁶Hangue nubyã ya hindí jomasuhe te gatho pe'tsa ra ja'i pa ga pahe te gra 'mũi, ngu ndí øthe ma'met'o, asta nehe ma Zidadahũ ra Jesucristo dá hyẽcauhe ya meximhai, pe nubyã ya hindí øthe njabũ. ¹⁷Nu'á tó'o xa gamfri ra Zidada Jesucristo go gue'a ya xa yopa 'mũi ma'ra'yo, nurá ndaxjua 'mũi ma'met'o ya bi uadi bi thogui, y nubyã ya pe'tsa 'nara 'ra'yo 'mũi.

¹⁸Gatho gue'a bi 'yøt'a Ajuã. Go gue'a bi puna ma ts'oquihũ po rá du ra Zidada Jesucristo pa bi za dá 'bũhũ xá hño con gue'a. Ne núje yá 'mẽhniguihe'a bi 'racje ra 'befi pa ga xiphe ya ja'i de nura pumbate ri uñ'a. ¹⁹Ajuã bá pẽhna ra Zidada Jesucristo pa bi umbabi ra pumbate ya ja'i, pa da za da 'mũiu xá hño con gue'a, y nu'á ya hinda ma da benbabi yá thai de yá ts'oquihũ. Ha nuje, bi 'racje ra 'befi pa ga xipabihe ya ja'i de nura pumbate ri uñ'a pa nu'á da za da

'mũi xá hño con gue'a. ²⁰Hangue núje yá 'mẽhniguihe ra Zidada Jesucristo dí zo'ahe, ja ra uenda go zo'asehũ Ajuã, hangue dí bante'ihe de rá thuhu ma Zidadahũ ra Jesucristo gui 'yaphũ ra pumbate Ajuã pa njabũ da za gui 'bũhũ xá hño con gue'a. ²¹Numa Zidadahũ ra Jesucristo himi tu ni 'nara ts'oqui'a, pe po rá nguecjũ Ajuã bi 'yøt'e pa go gue'a bi hñasca gatho ma ts'oquihũ ja rá zi ndo'yo'a. Ajuã bi 'yøt'a njabũ pa bi za bi ma gue ya hinte ma ts'oqui dí tuhũ ngue'a dí camfrihũ ra Zidada Jesucristo.

6

¹Hangue núje yá 'mẽhniguihe Ajuã dí bante'ihe gue hinda 'meditho nuna ra mpøhø xa 'ra'ahũ Ajuã po rá hñoja'i.

²Ngue'a Ajuã bi manga ja ra Mãca T'ofø ne bi 'ñena:

Nú'a ra pa dá pẽhn'a ra mpøhø, gá hongagui ne dá øt'a'i ri t'adi.

Y nú'a ra pa dá ne dá ñãñ'a'i, gá hongã ma mfats'i, y dá fax'a'i.

Ha nubyã nugui dí xi'ahũ gue nubyã guepyã ya pa da za gui hyoñhũ Ajuã pa gui mpøhøhũ.

³Nuje hinto dí ø'tuahe ni 'nara nts'o'mui, pa njabũ hinto da ñãma'ñũ de rá 'befi Ajuã nú'a xa 'racje. ⁴Nu'a dí øthe, dí udihe 'nara hoga'mui pa da hnequi gue yá hoga mẽfiguihe Ajuã. Hangue dí tsætathohe gatho nú'a dí thohe, ya ts'othogui, ra nhyoya, ne ya dumui. ⁵Stá tsøthe ya mfei, xa jocje fadi, xa nabgahe ya mundo ja'i. Stá thohe ra nzabi, stá 'ñathãhe, stá thohe ra thuhu. Ne gatho dá tsætathohe. ⁶Dí 'yohe co ma mfenihe xá nt'axi. Dí patuahe xá hño rá noya Ajuã. Dí tsætathohe nú'a øtcahe ya ja'i ne dí pe't-suahe ra t'equ'ei. Ne dí 'yohe ngu utcahe ra Mãca Ndahi, ne xi dí pe'tsuahe ra hmãte ya ja'i, hingue dí manthe. ⁷Dí manbahe rá noya Ajuã, ne gatho nú'a dí øthe, dí øthe co rá ts'edi'a. Co rá ts'edi'a dí 'yohe xá hño pa da za ga ntæthe ne ga ñãnbahe rá noya'a. ⁸'Raya i'qui xi ri numahñoguihe ya ja'i, ha nu ma'ra ya i'qui ri numa'ñũguihe. 'Raya i'qui esca ma nsuhe, ha nu ma'ra ya i'qui ñãma'ñũ de guecje. 'Ra pecaguihe gue dyá cuambahe, pe masque ri jaje njabũ ya ja'i pe nuje hinda ts'aya dí mãñhe nú'a majuani. ⁹'Ra øt'e gue ngu hingui pa'cje, pe Ajuã go gue'a pa'cje xá hño. 'Raya i'qui ya 'ñena da thogaguihe, pe hina, 'yøt'a Ajuã dí tethohe.

Stá thohe ndunthi ya ts'othogui pe asta nubya hinstá tuhe. ¹⁰Raya i'qui xi xa du ma muihe, pe ja ri hñuse ma muihe co nú'a ra johya ri 'racje ra Zidada. Masque dí thohe ra nhyoya, pe ndunthi to'o stá zohe pa xa hñanga ya hño de Ajuá. Masque 'ñena hinte dí pe'tshe, pe Ajuá hã pe'tsa gatho nú'a dí hoñhe, hangue njabu hinte ri 'betcahe.

¹¹Ma zi cu'ihũ gyá menguhũ Corinto xi drí ma'ahe, hangue stá xi'ahe gatho nú'a stá beñhe, ne hinte dí cõn'ahe. ¹²Xi drí ma'ahe con gatho ma muihe, pe nu'ahũ hingrí macje con gatho ri muihũ. ¹³Nũgui dí zo'ahũ dí nja ngu 'nara dada zofo yá batsi, hangue dí tøm'gi gui coscahũ ra hmãte.

Nuju rá nijaguihũ Ajuá nú'a te

¹⁴Nubyá dí xi'ahũ, ogui ntsixhũ co nú'ũ hingyá gamfri. Ngue'a çhanja da za da 'mũ 'nadbũ ra hñoja'i co ra nts'o'mũ? Ne çhanja da za da 'mũ mahyegui ra ñot'i ne ra 'bexuui? ¹⁵Ne çhanja da za da me'tsa 'nadra mfeni ra Zidada Jesucristo co ra Satá? Ne çhanja da za da me'tsa 'nadra mfeni ra gamfri ne nú'a hingrá gamfri? ¹⁶Ne çhanja da za da nja ya c'oi ja rá nija Ajuá? Hina, hinda za. Nugui dí xi'ahũ njabũ ngue'a nuju go rá nijaguihũ Ajuá nú'a te, ngu bi 'ñena'a ja ra Maça T'ofõ:

Nugui ma ga 'bui con gue'ahũ, ne ma ga 'yo habũ gri 'yohũ;

nugui go dri Ajuaguihũ,

ha nu'ahũ go dua hnini'ihũ.

¹⁷Hangue Ajuá bi 'ñena nehe ja ra Maça T'ofõ:

'Ueguehũ de nú'a øt'a ya ts'oja'i pa hingui tenbahũ nuyá ts'ot'øt'e øt'e'ũ, ena njabũ ma Zidadahũ;

ne oxqui øthũ nú'a xá nts'o,

pa njabũ da za gui 'bũhũ con guequi, ha nugui con gue'ahũ.

¹⁸Ne go dri dadaguihũ,

y nu'ahũ dua t'ũ'ihũ ne dua t'ixu'ihũ, njaua xicjũ Ajuá ma Hmuhũ nú'a to'o pe'tsa gatho ra ts'edi.

7

¹Ma zi cu'ihũ, guehya ya danga hña'ti xa ñatcahũ Ajuá, hangue mahyoni ga 'ueguehũ de gatho ya ts'oqui de ma mfenihũ ne de ma ndo'yohũ. 'Na pa ngu 'na pa ga t'axca ma mfenihũ ne ga 'yohũ co rá ntsu Ajuá.

Ra apostol Pablo bi johya de hanja bi ñobri ya cu me Corinto

²¡Ogrí utsaguihe! Xi da macje, ngue'a ni 'na de gue'ahũ hinstá øt'ahe ni 'nara nts'o'mũ, nixi hinstá øt'ahe, ne nixi hinstá ha'ahe pa ga han'ahe te ga han'ahe. ³Hingo 'nara nts'ui núna dí xi'ahũ, ngue'a ja juadi dá xi'ahũ gue xi drí ma'ahũ con gatho ma mui, nubya y asta ma du. ⁴Dí camfri gue guí øthũ nú'a dá xi'ahũ, hangue dí øt's'a ri nsuhũ, y masque dí thogui ndunthi ya ts'othogui, pe nu'ahũ guí hubga ma muihũ ne xi drí johya ndunthi por gue'ahũ.

⁵Desde ndá tsøhe de guecua Macedonia, himbi za dá 'bũhe xá hño, ngue'a xi ndí thohe ndunthi ya ts'othogui, haburaza mi 'bui nú'ũ to'o mi utsaguihe po rá noya Ajuá, ne xi mi tu ma muihe por gue'ahũ. ⁶Pe Ajuá nú'a hu'mba yá mui nú'ũ to'o tu yá mui, bi hñubga ma muihe ngue'a bá pencahe ra cu Tito pa da zõnje. ⁷Xi dá johyahe nu mi 'ñe bi zõnje, ne bi xicje gue xi mri johya de gue'ahũ, hangue ma'na bi hñubga ma muihe. Ne bi xicje gue guí nehmanũ gui hyandgahe. Ne bi xicje gue xi xa du ri muihũ por nú'a xcá øtcahũ. Ne bi xicje gue xi guí øthũ ra ts'edi pa gui 'yøthũ nú'a dá xi'ahũ. Hangue ma'na xi dá johyahe.

⁸Dí padi gue numa carta dá pehn'ahũbũ bi ja'ahũ bi du ri muihũ, nequi bi duhma ma mui nehe. Pe nugui hindí yohna ma mfeni, ngue'a dí handi gue nú'a ra carta'a bi ja'ahũ bi du ri muihũ masque 'raya zi patho. ⁹Hangue nubya drí johya co nú'a ma carta dá pehn'ahũbũ ngue'a bi ja'ahũ gá tu ri muihũ pa njabũ gá øthũ nú'a dá xi'ahũ, hingue dá johya ngue'a gá thohũ ya dumui. Xa du ri muihũ, pe gá ñobrihũ, y njabũ gá øthũ ngu nú'a ri ho Ajuá. Hangue odi tu ri muihũ de nú'a dá op'ahũ ngue'a hinte gá jahũ. ¹⁰Nu'ũ to'o tu yá mui de yá ts'oqui ne da 'uegue de gue'ũ pa go da 'yø'tua rá paha Ajuá, nu'ũ go gue'ũ ma da mpøhø ne hinhya'mu da beni gue go 'nara 'ñũ nú'a ra dumui bi thogui. Pe nu'ũ to'o da du yá mui de yá ts'oqui ne hinda 'uegue de gue'ũ, go gue'ũ ma da 'medi ja ra du pa nzantho. ¹¹Nu'ahũ hã, gá tu ri muihũ ne gá ø'tuahũ rá paha Ajuá, ne gá ntsø'mhũ ngue'a hinxqui tsuithohũ nú'a ra cu bi 'yø't'a ra ts'oqui. Hangue xi gá 'yøthũ ra ts'edi pa gá 'yøthũ nú'a dá xi'ahũ. Gá manhũ gue hinhya'mu

gá tɛhɛhɛ nú'a ra cu'a. Gá ncuehɛ de nú'a bi 'yɔt'e, ne gá ntsuhɛ ngue'a hinte xqui xiphɛ, ne 'mɛfa gá zofohɛ'a pa bi ñobri. Nubyá guí ne guí hyandgahɛ, ngue'a ya xcá 'yɔt'uaɛhɛ'a ngu nú'a mri 'ñepi. Nubyá hɛ, dí pɛdi gue hinte guí tuhɛ de nú'a ra t'ɔt'e bi nja. ¹² Hindá op'ahɛ hɔnse po rá ngue nú'a xqui 'yɔt'a nú'a ra cu, nixi por nú'a to'o bi t'ɔt'ua ra ts'oqui. Nugui dá op'ahɛ pa guí dama 'yɔthɛ nú'a dá xi'ahɛ, pa njabɛ da zo ri mfenihɛ gue xi guí ne guí 'yɔtcaguihɛ ja rá thandi Ajuá nú'a dí xi'ahɛ. ¹³ Hangue nubyá xcá hubga ma muihɛ.

Ne ma'na xi stá johyahe ndunthi ngue'a nuni ra cu Tito gá hu'mbahɛ rá mui nehe, hangue xi bi johyani. ¹⁴ Nugui xi stá e'ts'a ri nsuhɛ ja rá thandini, ne hinstá 'bɛ ma tsa de nú'a stá xipabini de gue'ahɛ, ngue'a gatho bi njabɛ ngu nú'a dá mɛ. Gatho nú'a stá xi'ahɛ go gue'a majuani, ne nú'a stá xipabini. ¹⁵ Ha nuni xi ri ma'ahɛ, ngue'a benthogue nú'a ra pa'a bi mabɛ bi zɔñ'ahɛ gá umfɛ ntsaya co ndunthi ra t'eque'i ne ra hmɛte, ne gá 'yɔthɛ nú'a bi xi'ahɛ. ¹⁶ Hangue nubyá ma'na xi drí johya ngue'a dí pɛdi gue guí ɔthɛ gatho nú'a stá xi'ahɛ.

8

Unga ri mfats'ihɛ con gatho ri pahahu

¹ Nubyá zi cuhɛ dí ne ga xi'ahɛ gue Ajuá po rá hñoja'i xa umba ra ts'edi pa xa 'yɔt'a 'nara dɛnga 'bɛfi gatho nú'a ya cu ri munts'i haburaza de guecua Macedonia. ² Nú'ú masque xa thogui ndunthi ya ts'othogui ne xi nts'edi tho ra nhyoya, pe xi ja yá johya'ɛ. Hangue masque hyoya'ɛ, pe con gatho yá paha xa unga 'nara dɛnga mfats'i dega boja pa da mats'i ma'ra ya cu. ³ Nugui dí pɛdi xá hño nú'a dí xi'ahɛ, gue nu'ú bi unga yá mfats'i con gatho yá mui asta habɛ bi zɛpa yá ts'edi, ne bi uni'ɛ masque mi ɔ'tuahma ra 'bedi'ɛ. ⁴ Y asta mi acje ra favo ga umfe nsequi'ɛ pa da munts'a nú'a ra mfats'i'a ne da 'racje pa ga hɛ'tsuahe nú'a ya cu xi tho ra nhyoya nuni Jerusale. ⁵ Y hingue hɔnse bi unga yá mfats'i dega boja'ɛ, nehe bi 'yɔt'a ma'na ndunthi de nú'a hinduí tɔ'mhe, ngue'a ma'na xi bi du'tsua yá mui da mɛpabi Ajuá, ne da 'yɔt'a ngu nú'a dá xiphe, ngu nú'a bi xicje Ajuá. ⁶ Hangue nuni ra cu Tito ya dá xiphe da mabɛ Corinto pa

da ben'ahɛ guí sigui guí munts'a ri mfats'ihɛ nú'a ya xcá fuhɛ xcá muntshɛ ngu nú'a bi xi'ahɛni nura mɛdi. ⁷ Nu'ahɛ xi xcá pɔnga ri hmihɛ ngue'a xi ja ndunthi ri jamfrihɛ, ne xi guí pahɛ guí 'ñudihɛ xá hño rá noya Ajuá, xi ja ri mfadihɛ, xi guí ɔthɛ xá hño nú'a mɛnga rá noya Ajuá, ne xi grí maçje nehe. Nubyá, pa ma'na guí pɔnga ri hmihɛ nehe, xi da sigui guí muntshɛ nú'a ra mfats'i.

⁸ Pe nugui hindí ja'ahɛ guí 'yɔthɛ. Hɔnse dí xi'ahɛ nú'a ɔt'a ya cu de guecua Macedonia, pa 'bɛ guí 'yɔthɛ njabɛ nehe, nu'bú hɛ, da hnequi gue xi majuani ja ri hmɛtehɛ. ⁹ Nu'ahɛ ya xcá pɛtuahɛ tengu rá hñoja'i ma Zidadahɛ ra Jesucristo. Nú'á masque go rá meti gatho ya hño de mahets'i, pe bi 'ñie bi nhyoyaua ja ra ximhai po rá nguecju, pa njabɛ bi za bi 'racju gatho ya hño de mahets'i pa dua metihɛ.

¹⁰ Nugui njabɛ dí beni ga xi'ahɛ, gue xá hño pa gue'ahɛ guí sigui guí muntshɛ nú'a ra mfats'i gá fuhɛ gá muntshɛ majeya. Nu ngá fuhɛ gá uñhɛ'a, gá uñhɛ con gatho ri muihɛ. ¹¹ Hangue nubyá con gatho ri muihɛ juahɛ guí uñhɛ nú'a ra mfats'i xcá fuhɛ xcá muntshɛ. Uñhɛ asta habɛ da zɛ ri ts'edihɛ. ¹² Ngue'a nu'bɛ guí unga ri mfats'ihɛ con gatho ri muihɛ ne asta habɛ da zɛ ri ts'edihɛ, nu'bú hɛ, gue'a ri ho Ajuá. Ajuá hingui a'ahɛ nú'a hingui tsɛ ri ts'edihɛ.

¹³ Hindí xi'ahɛ guí umfɛ ra mfats'i ma'ra pa go guí nhyoyahɛ. ¹⁴ Nu'a dí xi'ahɛ, núbya ja te guí pɛ'tshɛ, da za guí faxhɛ ma'ra to'o hingui pɛ'tsi, pa njabɛ ra pa'a hingo gri pɛ'tshɛ, ne 'bɛ go di pɛ'tsi'ɛ, nu'ú da za go da max'ahɛ nehe. Njabɛ guí mfaxhɛ 'na ngu ma'na pa hinte guí 'behɛ. ¹⁵ Gui njahu ngu bi nja ya me Israel nu mi mɛnpabi Ajuá te da zi'ɛ, ngu ena ja ra Maça T'ofɔ: "Nu'a tó'o bi go ndunthi, hinte bi bonguabi; ha nu'a tó'o ts'ɛtho bi go, himbi 'bɛpabi nehe."

Ra Tito ne nú'ɛ ma'ra ri 'ñoui

¹⁶ Dí umba njamɛdi Ajuá ngue'a nu'á bi xocua rá mfeni nuni ra cu Tito pa rí dagui rí du por gue'ahɛ ngugui. ¹⁷ Nuní bi 'yɔde ma nt'adihe gue da mabɛ dua c'a'ts'ahɛ, ne ma da ma de rá paha sehe ngue'a xi rí dagui rí du por gue'ahɛ.

¹⁸ Nehe dí penhebɛ ma'na ra cu pa da mɛuini. Nuni ra cu xi xa t'e'tsua rá nsu ja

gatho ya nija, y gatho ya cu ma gue nuni xi manba xá hño rá noya Ajuá. ¹⁹Y hingue hõnse ñamahño'u de guehni, nehe bi hñut-s'ini pa ga mahe Jerusale ga tsohe nú'a ra mfats'i dí muntshá. Y núna dí øthú guehna pa rá nsunda Ajuá, ne pa da baði nú'u ya cu ma ga ha'tsuahú ra mfats'i, gue nu'ahú xi guí faxhú'u con gatho ri muíhu. ²⁰Y nuje xi drí jamasuhe nuna boja ma ga haxhe pa hinto da ñama'ñú de guecje. ²¹Nuje nzantho dí øthe ra ts'edi pa ga suhe gatho ya 'tø't'e xá hño ngu rí 'ñehe. Y hingue hõnse ja rá thandi Ajuá dí øthe njabú, nehe ja yá thandi ya ja'i.

²²Nehe dí penhebú ma'na ra cu pa da meui nuni ra cu Tito co nuni ma'na ra cu, ngue'a stá hanthe ndunthi ya i'qui gue xi xa supabi yá 'befi Ajuá con gatho rá múi. Y nubyá xi ne da mabú dua c'a'ts'ahú ngue'a camfrini gue nu sta zømbú ma gui 'yøthú xá hño ngu rí 'ñehe. ²³Ha nu'bu to'o da 'yan'ahú de nuni ra cu Tito, xipabihú gue drí mpe'be mahyegui ja rá 'befi Ajuá ne go guehni stá penpu pa da max'ahú. Ha nuyú má yoho ya cu, go xa mehna ya nija de guecua. Y nuya cuyú ri hnequi ja yá 'mui rá nsunda ra Zidada Jesucristo. ²⁴Hangué 'ñutuahú 'nara hoga hmáte nuya cuyú, pa njabú da baði gatho ma'ra ya cu gue xi majuaní ja ri hmátehu ngu nú'a stí xipabi'u de gue'ahú.

9

Ra mfats'i hmunts'i pa ma'ra ya cu

¹Ma zi cu'ihú, ya hinga mahyoni ga yopa op'ahmahú pa ga ben'ahú de nú'a ra mfats'i ma ga umfú ya cu, ²ngue'a ya stá pat'a ri hoga pahahú. Xi stá e'ts'a ri nsuhú ngue'a stá xipabi ya cu de guecua Macedonia de nú'a ri hoga paha guí pe'tshú, nú'ahú gyá menguhubú Acaya. Ne stá xipabi gue nu'ahú de majeya gá fuhú gá muntshú ra mfats'i. Y co nuri hoga paha guí pe'tshú xcá nuphú yá mfeni ndunthi ya cu de guecua Macedonia. ³Pe masque'a, dí pehn'ahubú nuyú ya cu pa da ben'ahú gui sigui gui muntshú nú'a ra mfats'i ngu nú'a stá xipabi ma'ra ya cu de gue'ahú, pa da njabú ngu nú'a stá xipabi'u. ⁴Dí xi'ahú njanga ngue'a xi'bu ga me'bebú 'raya cu de guecua Macedonia ha nu xcrá tsøñhebú di othotho ra mfats'i de nú'a stá má gue ya xcá

muntshú. Nu'bu há, ja ga 'behni ma tsaha, hinga hõnseguihe, ne'ahú nehe. ⁵Hangué dá beni gue ante ga mahebú, mahyoni ga pehn'ahébú da 'met'o nuyú hñú ya cu da ma da ben'ahú de nú'a ra mfats'i xcá mañhú gui uñhú. Nuyú ya cuyú guehyú ma da max'ahú gui muntshú nú'a ra mfats'i'a. Y dí nehe gui uñhú con gatho ri muíhu, hingue dí nehe gue nu xcrá tsøñhe ja ga ja'ahé pa gui uñhú, dí nehe gue nu xcrá tsøñhe, ya dí ja.

⁶Beñhú núna ma ga xi'ahú: Nu'a tó'o da mot'a 'na tui, gue'a 'na tui da xofo, pe nu'a tó'o da mot'a ndunthi, ma da xofo ndunthi nehe. 'Hangué bensehú ja ri mfeni'ahú nú'a ma gui uñhú, y gue'a gui uñhú'a. Pe uñhú con gatho ri pahahú, ne ogrí hyøcju nú'a guí uñhú, ngue'a Ajuá xi ri mádi nú'u to'o ri unga 'nara mfats'i con gatho yá paha. ⁸Ajuá ja rá ts'edi pa da jap'ahú ne da xup'ahú gatho nú'a te guí pe'tshú, pa njabú hinte da 'yø't'ahú ra 'bedi, y njabú ma'na da xup'ahú pa da za guí faxhú nú'u ma'ra to'o hingui tsupabi. ⁹Nu'bu gui øthú njabú, nu'bu há, guí øthú ngu nú'a xa t'ofó ja ra Maca T'ofó habú ena:

'Nara hoja'i con gatho rá múi xi hecuabi ya hyoya ndunthi ya hño,

y nurá hñoja'i'a hinhya'mú da 'mèdi.

¹⁰Ajuá 'racju ya nda pa ga pothú, ne ri japi da nte pa da nja te ga tsihú. Nehe go gue'a da xup'a'ihú nú'a ra mfats'i guí uñhú, pa njabú ma'na da nja nú'a te gui uñhú. ¹¹De nú'a ra mfats'i ma gui uñhú, ma'na ma da xup'ahú pa ma'na da za gui uñhú. Y gatho nú'a ri mfats'ihú ma ga ha'tsuahé ya cu, nu stí hñani'u ma da umba njamadi Ajuá po nú'a ri mfats'ihú. ¹²Y njabú hingue hõnse ma gui umfú nú'a te ø'tua ra 'bedi'u, pe nu'ú ma da umba ndunthi njamadi Ajuá de gatho núna xcá 'yøthú con gue'u. ¹³Y nu sta hñanga nú'a ri mfats'ihú, ma da xøcambeni Ajuá'u ngue'a ma da baði gue xi xcá camfrihú rá noya ra Zidada Jesucristo ne guí øtehu. Nehe da xøcambeni'u Ajuá ngue'a guí umfú ri mfats'ihú con gatho ri muíhu. Y nú'a guí øthú gue'a 'nara hño pa gatho ya cu. ¹⁴Y nuya cu'u ma da 'yapabi Ajuá ndunthi por gue'ahú, ne da me'ts'ahú ra hmáte ngue'a Ajuá xa 'ra'ahú ra ts'edi pa guí uñhú ri mfats'ihú. ¹⁵¡Ga umfú njamadi Ajuá ngue'a bá pencahú rá hmáca T'ú, y

guehna 'nara 'baha ma'na xi ra dangui de gathol

10

Rá ts'edi nú'a mri hñā ra Pablo ngue'a mrá apostol

¹Núgui drá Pablo dí zo'a'ihū co ra t'equ'ei ne ra hmāte nú'a ri 'racagui ma Zidadahu ra Jesucristo. 'Ra de gue'ahū guí eñhū gue ora dí 'bui con gue'ahū xi drá hojā'i, pe nú'bu dí 'bui yabū de gue'ahū, guí eñhū gue hindí tsu pa te ga xi'ahū. ²Pe nugui dí xi'ahū oxqui jacjū ga zo'ahū nts'edi nu xcrá 'bui con gue'ahū, ngue'a stá beni ga tsú'ahū 'ra de gue'ahū nú'ahū xcá mañhū gue dí mpefihe de ma mfenische, hingue de nú'a 'bepcahe Ajuā. ³Xi majuāni nuje dyá ja'ithohe otho ma ts'edihe pa ga ntunhe co ra nts'o. Nuje drí ntunhe pe co nú'a ra ts'edi ri 'racje Ajuā. ⁴Y nú'a dí hahe pa ga ntuhnihe hingue ngu nú'a hā ya meximhai, ngue'a nú'a dí hahe, dí hanpahe rá ts'edi Ajuā xa 'racje pa ga huatuahe yá 'befi ra ts'ondāhi. ⁵Y con gue'a hā, dí co'tuahe yá ne nú'ū to'o hingui pā Ajuā ne xi ri 'ñets'i gue xi ja yá mfādi pe hinga gue'a nú'a mā, ne t'ta ma'ra ya ja'i pa hinda gamfri nehe. Nuje dí zofohē ya ja'i da hyepū ya mfeni de nuna ra ximhai pa da nhyoga 'yōde de ma Zidadahū ra Jesucristo. ⁶Y nu xcrí hñāñhū nuna ra ts'ofō dí 'ra'ahē, ma ga hambahe nguenda nú'ū hinda ne da 'yōtcahe.

⁷Nu'ahū hingui huxhū nguenda xá hño tengu gra 'mūi 'nara ja'i pa gui camfribihū, nguetho nu'ahū guí camfribhū hōnse de nú'a ri hnequi. Nú'ahū guí pāhū gue rá meti'ihū ma Zidadahū ra Jesucristo, pāhū gue necje yá metiguihe nehe'a. ⁸Nugui hindí ntsa ga mā de nú'a ra ts'edi bi 'racje Ajuā pa dá zo'ahē, ngue'a nu'ā bi 'racje nura ts'edi'a pa ga zo'ahē pa ma'na da nja ri jamfrihū, hingo pa da 'mē ri jamfrihū. ⁹Ne nugui hindí ne gui 'ñēñhū gue dí ne ga pi'ahū co numa carta dí pehn'ahūbū. ¹⁰'Ra de gue'ahū guí eñhū gue nú'bu dí 'bui yabū de gue'ahū xi dí tsú'ahū co ya carta dí pehn'ahū, nepū guí mañhū nehe gue nú'bu dí 'bui con gue'ahū othogui ra ts'edi pa ga tsú'ahū. Ne guí mañhū gue nixi pa ga ñā hindí padi. ¹¹'Bū nú'ahū guí mañhū njabū, pāhū xá hño gue ngu nú'a dí op'ahū nūbya hindí 'bui con

gue'ahū, njabū nehe ga øt'e nu xcrá 'bui con gue'ahū.

¹²Nuje hindí njahe ngu nú'ū 'yobū xi ri 'ñexa sehe. Nu'ú ri hñēcua sehe 'na ngu ma'na, ngue'a ya 'bemfeni. ¹³Pe nuje hindí njahe ngu'ū, hōnse nu'a dí øthe, dí mañhē nú'a majuāni stá pefihe, ngue'a Ajuā go xa 'racaguihe nuna ra 'befina, ne bi hñuxcaguihe pa dá mahebū Corinto dá zo'ahē de rá noya'a. ¹⁴Hingrá nt'ets'i nú'a dí mañhē gue go rá mädiguihe dá mahebū dá hā'ts'ahē rá noya ma Zidadahū ra Jesucristo, ngue'a nu'ā xi majuāni dá mahebū. ¹⁵Hindirí 'ñexhe gue go stá pefihe nú'a xa mēfi ma'ra, hōnse nu'a dí nehe gue ma'na da nte ri jamfrihū, pa njabū ma'na da ndāngui rá 'befi Ajuā nú'a xa 'bepcahe ga pehe con gue'ahū. ¹⁶Nehe dí tømhe gue 'mēfa ma ga zofohē ma'ra ya ja'i de nú'ū ma'ra ya hnini thogui de ri hninihū habū hinxa nt'ødetho rá noya Ajuā, pa njabū hinda t'ena gue drí 'ñexhe co nú'a ya xa mēfi ma'ra.

¹⁷Nu'bu to'o da 'ñets'i de nú'a te xa mēfi, dá 'ñets'i 'bū xa mēfi co rá ts'edi Ajuā. ¹⁸Nu'bu 'nara ja'i di 'ñexase de nú'a xa mēfi, hinte ri muui rá nt'ets'i. Pe nu'bu go Ajuā e'tsua rá nsu'a, nu'bu hā, ri muui nú'a rá 'befi'a.

11

Ra apostol Pablo ne nú'ū ya 'ñet'a apostol

¹Xamā hinda zōt'a ri muihu de nūna dí xi'ahūbya, masque gui beñhū gue dí nja ngu 'nara 'bemfeni ngue'a ma ga mā de nú'a stá øt'e, pe osta zōt'a ri muihu! ²Nugui dí tagui dí tu por gue'ahū ne dí ne xi gui 'būhū xá hño ngu nú'a ne Ajuā, ngue'a nugui go rá mädigui dá zo'ahē de ma zi Hmuhū ra Jesucristo pa gá camfribhū'a. Ne dí ne gui 'būhū xá hño ja rá thandi'a, gui njahū ngu 'nara nxutsi xá nt'axi ma dra dapabi ja rá 'yē nú'a to'o ma da 'yōt'e drá dame. ³Pe nugui dí tsu dra t'ū't'ahū pa dra ts'oc'a ri mfenihū ne gui 'ueguehū de nura hoga hmāte guí pe'tsua hū ra Zidada Jesucristo. Dí tsu gui njahū ngu ra Eva bi hyat'a ra ts'ondāhi nú'bu bi mpunga qu'eñā. ⁴Ngue'a nu'ahū 'bestho guí camfribhū nuto pabū zo'ahū de ma Zidadahū ra Jesu pe de ma'na'ño ra mfeni, hingo ngu nú'a stá xi'ahū. Ne guí camfribhū nuto zo'ahū de rá Maça Ndāhi Ajuā, pe hingui u't'ahū ngu nú'a stá u't'ahē.

Ne guí camfrihú nuto zo'ahú de ma'na ra noya hinga mahyegui co nú'a ra maça noya stá xi'ahé, gatho xi guí camfrihú 'bestho. ⁵Pe nugui dí camfri gue ma'na dí pe'tsa ra nsu que nú'u ri 'ñet'a apostol. ⁶Masque hindi padi ga mąnga ya noya mahotho ngu mañ'u, pe dí padi gue nú'a dí ma gue'a majuani ngu xcá 'yøhú stá ma, ngue'a nzantho stá zo'ahú co ra mfadi nú'a xa 'racagui Ajuá.

⁷¿Ha gue 'nara ts'ocate dá øt'e ngue'a hindá han'ahú nú'a ra boja nguí 'racjü nu ndá zo'ahú de rá noya Ajuá? ¿Ha gue bi u ri mfenihú hønse ngue'a gá handgahú dá mpefi pa dá tsüdi nú'a te mi 'becagui pa bi za dá zo'ahú de rá noya Ajuá? ⁸Nu'a ra mfats'i dá hani, dá hani de ma'ra ya nija pa bi za dá mabú dá zo'ahú de rá noya Ajuá. ⁹Y nu nduá 'bupü con gue'ahú, hindá ne dá xuhña'ihú ni 'na de gue'ahú de nú'a te mi øtca ra 'bedi, ngue'a nuya zi cu de guecua Macedonia go gue'u bi hñascabú nú'a te mi øtca ra 'bedi. Nugui xi dá øt'a ra ts'edi pa hindá xuhña'ihú, ne nzantho ma ga øt'a njabú. ¹⁰Nugui dí mąnga nú'a majuani ngu nú'a bi 'ñutcgui ma Zidadahú ra Jesucristo ga øt'e, y dí xi'ahú gue hindá za to'o da jacagui ga hanbabi yá boja ya cu de guepü Acaya nsøcta por ngue'a dí manba rá noya Ajuá. ¹¹¿Te guí beñhú? ¿Ha gue guí beñhú gue dí utsa'ihú ngue'a hindá han'ahú ri mfats'ihú? Hina, hindrí utsa'ihú. Ajuá padi gue xi drí ma'a'ihú.

¹²Nugui ma ga sigui ga øt'a ra ts'edi pa hinga han'ahú ni 'nara mfats'i, pa njabú hindá 'ñenga nú'u ma'ra 'yobu ri 'ñet'a apostol gue nú'a øt'u, gue'a dí øthe nehe. ¹³Nu'ú 'yobu ri 'ñet'a apostol de ra Zidada Jesucristo ne ri 'ñet'a mefi de Ajuá, pe hinga majuani, ngue'a go ya hyate. ¹⁴Y hinga 'yøhú de nú'a øt'a nú'u ya c'uamba ja'i, ngue'a asta ra Satá nehe ri 'ñet'a enxé de Ajuá. ¹⁵Hangue hinga 'yøhú gue nuyá mefi ra ts'ondahi ri 'ñet'a mefi de Ajuá. Pe nuya mefi'u ma da gu'tuabi Ajuá ngu nú'a xa 'yøt'e'u.

Nú'a bi thogui ra Pablo ngue'a mrá apostol

¹⁶Ma'na'qui dí yopa xi'ahú: Oxqui ma guí beñhú gue xi stá 'be ma mfeni ngue'a dí ma de nú'a stá øt'e, pe nu'bú njabú guí beñhú, ua beñhú. Pe 'racjü nsequi ga 'ñexa ts'u ngu ri 'ñexa nú'u ma'ra. ¹⁷Núna dí ma, dí manse de guecshe, hinga gue'a xa 'ñutca

hmahá ma Zidadahú, ne dí nja ngu 'nara 'bemfeni drí 'ñexase. ¹⁸Ngue'a ndunthi ya ja'i xi ri 'ñets'i co ya t'øt'e nú'u jaua ja ra ximhai, hangue nequi ma ga 'ñexa ts'u. ¹⁹Nu'ahú guí behmahú gue xi ja ri mfadihú, pe hinga majuani ngue'a grí ho guí 'yøthu nú'a xi'ahú nú'u xi ya 'bemfeni. ²⁰Nu'ahú hingui tsøt'a ri muihú de nú'a xi'ahú nú'u ya ja'i'u, masque ri ja'ahú guí pepabihu ne a'ahú ya boja, ne masque ha'ts'a'ihú gatho nú'a guí pe'tshú, ne masque ri 'ñet'a ndá'u pa da za da manda'ihú, ne ñama'ñü de gue'ahú, pe xcá hoptahú pa xa njabú'u. ²¹Nugui dí mąnga majuani gue nuje hinhya'mú stá beñhe ga øt'a'he njabú ngu nú'a øt'a'ahú nú'u ri 'ñet'a apostol, hangue 'ra de gue'ahú guí eñhú gue hinte ma fadihe.

Pe nugui hindi tsu ga 'ñets'i ngu ri 'ñets'i nú'u ya 'ñet'a apostol, masque guí beñhú gue dí nja ngu 'nara 'bemfeni. ²²¿Ha gue nu'ú ñaca ebreo? Nequi dí ñaca ebreo. ¿Ha gue nu'ú ya me Israel? Nequi drá me Israel. ¿Ha gue nu'ú xqui 'ñehe desde yá ja'i ra Abrá? Nequi ja stí 'ñehmi nehe. ²³¿Ha gue nu'ú mañ'u gue yá mefi ra Zidada Jesucristo? Nugui há, go rá mefigui. Nubyá dí ña 'ñena 'nara 'bemfeni ngue'a dí mąnga njabú. Nugui ma'na stá mpefi que gue'u, ne ma'na xra fetc'agui que gue'u, ne ma'na ndunthi ya i'qui xa jocagui ya ya fadi, y ndunthi ya i'qui stá c'ot'i ya pa xa thogagui. ²⁴Cut'a ma i'qui bi metc'agui ya xodyo, y cada ra inqui mi fetc'agui, mi 'racagui 'natema'ret'a ne guto ya mfei. ²⁵Hñu'qui bi hnabgagui co ya za. 'Na'qui ya ma xa thogagui co ya nc'ahni. Hñu'qui bi yui nuya motsa habú ndí pa, ne de guehni 'na'qui dá o mbo ra dehe 'na pa ne 'na xuui. ²⁶Xi stá 'yo ndunthi. Stá 'raxa ja ya dathé xá nts'uni. Stá c'ot'i de yá 'ye ya dacate, ne stá c'ot'i de ja yá 'ye ma miqu'e'i'be nú'u ya xodyo ne de ja yá 'ye ya ja'i hingyá xodyo. Stá thogui ya ts'othogui ja ya hnini ne ja ya mbonthi ne ja ra ndehe. Ne xuá nts'uni pa guequi nura ora ndí 'ñø'be nú'u mri 'ñet'a cu. ²⁷Stá thogui ndunthi ya nzabi ngue'a xi stá mpefi ndunthi. Stá 'ña'thá. Stá tho ra thuhu ra nduthe. Stá tho ra tse ne stá tho ra 'ñaghe.

²⁸Hingue hønse ndí thogui gatho nuya ya ts'othogui'u, nehe ndí tho ya dumai ngue'a mi oda ma mfeni de gue'ahú ne de gatho ma'ra ya gamfri. ²⁹Bu 'nara cu otho ndun-

thi rá jamfri, ja ra uenda gue nequi dí njabu nehe. 'Bu 'nara cu da t'u'ti pa da 'yot'a 'nara ts'oqui, nugui xi ri u ma mfeni ne tsot'a ma mui co nú'u ya 'yu'tate. ³⁰ Nu'bu mahyoni ga 'ñets'i, ma ga ma gatho nú'a stá thogui habu xa hnequi gue de guecsehe hinte xa za stá ot'ase. ³¹ Nu Ajuá rá Dada ma zi Hmuhú ra Jesucristo xá nsunda pa nzantho, nu'á go gue'a padi xá hño gue majuani nú'a dí ma. ³² Nu ndá 'bui de guehni Ndamasco mi 'bui 'nara gobierhnu de guehni nú'a xqui hñuxa ra ndá Arena. Nura gobierhnu'á go gue'a bi manda da thøbgagui ja ya gosthi hnini pa dra jøgaguihma. ³³ Pe nuya cu bi 'yenc'agui ja 'nara danga 'bøts'e ne bi tonsc'agui ja 'nara ventana mi ja ja ra jado nú'a mi cot'a maxøgue ra hnini, ne ja bi cabgaguini'u pa njabu bi za dá cot'i de rá 'ye ra gobierhnu.

12

Ya thedi ne ya nt'udi nú'u bi 'ñutua ra apostol Pablo ra Zidada Jesucristo

¹ Hiní 'ñepcagui ga 'ñets'i, pe mahyoni ga øt'e njabu. Pe nubyá ma ga xi'ahu de nú'u ya thedi stá handi xa 'ñutcagui ra Zidada. ² Ma ga xi'ahu ngu 'ñena ma'na ra cu bi t'utua nú'u ya thedi'u, pe hina, ngue'a nugui go bi t'utcagui'u. Nú'a ra cu'a ya øt'a 'røt'amagoho njeja bi ts'ixa asta xi mahets'i. Hønse gue hindí padi ua bi ts'its'i co rá ndo'yo, ua hønse rá ndahi bi ts'it-suabi. Hønse Ajuá go gue'a padi. ³ Nugui dí padi nú'a ra cu bi ts'its'i asta xi mahets'i, hønse hindí padi ua bi ts'its'i con gatho rá ndo'yo o hina, hønse Ajuá go gue'a padi xá hño. ⁴ Nu'á bi ts'ixa mahets'i nuni habu bá øde 'raya noya nú'u xá nsunda asta hingui tsa da ma, ngue'a Ajuá hinxa umba nsequi pa da ma. ⁵ Nugui dí e'tsua rá nsu nú'a ra cu'a, pe hingui tsa ga 'ñets'i de guecse. Nu'a ga øt'e, ga ma gatho nú'a stá thogui habu di hnequi gue de guecsehe hinte xa za stá ot'ase. ⁶ Pe nu'bu ga nehma ga 'ñets'i de nú'a te stá øt'e, øde ni 'na hinto ma da 'ñengagui gue stá 'be ma mfeni, ngue'a ga marga nú'a majuani. Pe hinga 'ñets'i, ngue'a da t'esca ma nsu ne da t'engui gue xi drá dangui pe hina. Nu'á dí ne, dí ne gui patcahu xá hño tengu ma 'mui ngu nú'a guí handasehu ne guí øsehú.

⁷ Y pa hinga dama 'ñets'i de gatho nú'a xa 'ñutcagui ra Zidada, bá 'bencagui 'nara

ts'o ugui xi xá 'ñu ngu 'nara nsuni. Dí padi xá hño gue nura Satá go gue'a bá ha nuna uguina pa ga tsama'ñu ne pa hinga 'ñets'i. ⁸ Hñu'qui stá apabi ra Zidada da hñagahma nuna ts'o ugui. ⁹ Pe nu'á bi 'ñengagui: "Nugui dí 'bui con gue'i pa ga fax'a'i y ya hinte ma'na guí honi, ngue'a nura ora otho ri ts'edi, gue'a ra ora ma'na ri hnequi ma ts'edi ja ri 'mui," njabu bi 'ñengagui. Hangué xi drí johya ngue'a otho ma ts'edi, ngue'a njabu tsa da hnequi ja ma 'mui rá ts'edi ra Zidada Jesucristo. ¹⁰ Hangué nugui drí johya ga pepabi ma Zidadahu ra Jesucristo masque otho ma ts'edi, ne nongagui ya ja'i, ne dí tho ra nhyoya, ne t'atsagui, ne dí tho ya dumai, ngue'a nura ora otho ma ts'edi, gue'bu ma'na dí hanpa rá ts'edi Ajuá.

Ra apostol Pablo rí dagui rí du po ra nija Corinto

¹¹ Nugui dí nja ngu 'nara 'bemfeni ngue'a dí manse de nú'a te stá øt'e, pe go ri ts'o-quihu pa dí øt'a njabu. Ngue'a nu'ahu go mri 'ñep'ahmahú xcá 'ñescahu ma nsu, pe go guí e'tsua hu yá nsu nú'u ri 'ñet'a apostol nú'u manse gue xi ya dangui'u pe hingo ma'na ya dangui que guequi, masque hinte drí muui. ¹² Nu ndá ha'ts'ahubu rá noya Ajuá, ja bi hnequibu gue xi majuani go guequi 'nadrá apostol co nú'u ya hoga nt'udi ne ya milagro gá hyanthu dá øt'e co rá ts'edi Ajuá, ne xi dá tseta ya nt'atsate. ¹³ Nugui nzantho stá jamasu'ihu mahyegui ngu stá jamasu ma'ra ya nija nehe. Hønse nu'á stá øt'ahu, nú'a hindá ne dá han'a'ihu nú'a ra mfats'i ngui 'racjhmahu, ngue'a hindá ne ga xuhña'ihu. ¡Pe nu'bu guí beñhu gue gue'a 'nara nts'o'mui dá øt'ahu, dí a'ahu ra pumbate!

¹⁴ Y nubyá ya drí hñoqui pa ga mabu ga c'a'ts'ahu, y con guehna i'quina, ya rá hñu'qui dí pabu. Y nu xcrá tsømbu hindí ne ga xuhña'ihu. Ngue'a nu'ahu go dí hoñ'ahu, hingo dí hongu nú'a te guí pe't-shu, ngue'a 'nara dada go gue'a rí 'ñepi da munts'a ra boja pa da zocua yá batsi, hingue nuya batsi go da munts'a ra boja pa da zocua yá dada. ¹⁵ Nugui con gatho ma johya ma ga tegue gatho nú'a te dí pe'tsi, ne masque dá thegue gatho ma nzaqui nehe, ngue'a dí ne guí 'buhu xá hño co Ajuá.

¿Ha gue ma gui utsaguihu ngue'a ma'na dí ma'ahu?

¹⁶Nu'ahu guí pahú xá hño gue hindá ne ga xuhña'ihu, pe 'ra de gue'ahu guí mañhu gue 'nadrá hyate, ne guí mañhu gue nugui stá ha'ahu pa stá han'ahu te stá han'ahu.

¹⁷Xi nú'á ya cu stá pen'ahubu, ¿ha gue stá penpu pa da hya'a'ihu pa da hñan'ahu nú'a te guí pe'tshu? ¹⁸Dá pen'ahubu nuni ra cu Tito co nú'a ma'na ra cu pa dua c'a'ts'ahu. ¿Ha gue xa hya'ahu? ¿Ha gue hingue 'nat'a dí beñhe ne 'nat'a ra 'befi dí pehe?

¹⁹Zai da ne gui beñhu gue go dí da'ahu nguenda de nú'a te stá pefi, pe hina, nu Ajuá ra Dada go gue'a drí dapa nguenda de nú'a te dí øt'e, ne guehna dí ma ja rá thandi'a de rá thuhu ma zi Hmuhu ra Jesucristo. Y gatho núna stá xi'ahu, ma zi hmaði cu'ihu, stá xi'ahu pa njabu ma'na da nte ri jamfrihu. ²⁰Nu xcrá tsømbu, dí tsu xi'bu hingri øthu ngu nú'a dí nega, o xi'bu hingo gra øt'e ngu nú'a go guí nehú. Dí tsu gri pe'tshu ya tsui, o gri nehú gui nsehuhu, gri ncuehu, gri pe'tshu ya hegue, gri nju'tsua ne'uambahu, gri nõnhu 'na ngu ma'na, gri 'ñets'ihu, ne ya hinga 'na gri øthu. ²¹Nu xcrá yopa mabu dí tsu ga 'be ma tsa ja rá thandi Ajuá por nú'a gri øthu, y øde da daqui ga nzoni ngue'a ndunthi de gue'ahu ya maya'bu guí øthu ya ts'oqui, y hinxcá ñobrihu pa gui hychubu ya ts'ot'øt'e, ne guí siguihu grí hñuxhu ya 'behña nú'á hingue xi ri 'behñahu, ne guí øthu nú'a go guí nehú.

13

Ra apostol Pablo benba ya gamfri da 'ño xá hño ne penpa ya nzenjua

¹Con guehna i'qui ma ga mabu, ya rá hñu'qui dí tsøñ'ahu. Y nu xcrá tsømbu ma ga hamp'ahu nguenda ngu nú'a mangua ra ley habu ena: Pa da za da jamfri gue xa nja te xa 'yøt'a 'nara ja'i nú'a hñapabi, mahyoni dí 'buhni yoho o hñu nú'á to'o damajuani gue xi majuani xa 'yøt'e nú'a te hñapabi. ²Nu ndá mabu rá ño'qui, dá xi'ahu gatho'ihu nú'ahu xcá øthu ya ts'oqui, gue nu xcrá mabu rá hñu'qui ma ga hamp'ahu nguenda gatho nú'a xcá øthu. Y núbya hindí 'buihu con gue'ahu dí yopa ben'ahu ne gatho nú'á ma'ra guí 'buhubu, gue ma ga hamp'ahu nguenda ngu nú'a ya stá xi'ahu.

³Nu'bu há, ma gui pahú gue go ra Zidada Jesucristo ri 'racagui ra ts'edi pa ga zo'ahu.

Y nu'á go gue'a pe'tsa ra ts'edi pa da pa't'a ri 'muihu, nehe pa da castiga'ihu. ⁴Nu'á masque bri pont'i ne bi thopa rá zi ndo'yo nú'a mi otho rá ts'edi, pe co rá maca ts'edi Ajuá bi japi bi yopa nte de ra du'a. Nuje nehe otho rá ts'edi ma ndo'yohe ngu rá zi ndo'yo. Pe dí pahe gue dí 'buehe con gue'a, hangue Ajuá ri 'racje ra ts'edi pa ga zo'ahe.

⁵Bensehu ja ri mfenihu ua xi majuani guí camfrihu xá hño ra Zidada Jesu o hina. Hangue bensehu xá hño. Nu'ahu go guí pasehu ua 'bui ra Zidada Jesucristo ja ri corasohu o hina, pa gui pahú ua hingrí 'ñet'a gamfrithohu. ⁶Ne nuje dí tømhe gui pahú xá hño gue nuje hindyá 'ñet'a apostolhe. ⁷Nuje xi dí aphe Ajuá pa gui 'yohu xá hño ja rá thandi'a. Dí nehe gue gui 'yohu xá hño, pe hingue pa da hnequi gue dyá hoga apostolhe. Nu'a dí nehe, dí nehe gui 'yohu xá hño masque dá t'enje gue dyá 'ñet'a apostolhe. ⁸Ngue'a nuje hingui tsa ga øthe 'nara t'øt'e nú'a dri ncontraui nú'a majuani. Nuje dí øthe ra ts'edi pa nzantho go da ntate nú'a majuani. ⁹Masque nuje xa t'acje ra ts'edi pa ga castigahma'ihe, pe ga johyaha 'bu nu'ahu guí 'yohu xá hño. Nuje hindí tsayahe dí apabihe Ajuá pa xi gui 'yohu xá hño ja rá thandi'a. ¹⁰Dí op'ahu nuna carta núbya ante ga mabu ga tsøñ'ahu, pa nu xcrá tsømbu ya xcá øthu ngu nú'a dí ne, pa ya hinga tsú'ahu co nuna ra ts'edi xa 'racagui ra Zidada. Y nuna ts'edina xa t'aqui pa ga zo'ahu pa ma'na da nte ri jamfrihu, hingue pa ga ja'ahu guí 'be ri jamfrihu.

¹¹Nubyá, zi cuhu, núna ma ga xi'ahu ya go guehna rá ngats'i. Xi da johyahu ne 'yohu xá hño, dá hñu ri muihu, ne 'buhu te rá entho ne co 'nada ra mfeni. Ajuá ri macaguihu ne hubga ma muihu pa ga 'buhu te rá entho, nú'a go gue'a da 'mui con gue'ahu. ¹²Ne nzenjuahu 'na ngu ma'na co 'nara nthufi dega hmate. ¹³Nehe ri fat'ajuá'ihu gatho ya cu de guecua Macedonia.

¹⁴Y nubyá, ma zi Hmuhu ra Jesucristo da max'a'ihu, y Ajuá ra Dada da su'ahu co rá hmate, ne da 'mui ra Maca Ndahi nzantho con gue'ahu. Njabu gue'a.

RA GALATA
RÁ CARTA RA APOSTOL NSAN
PABLO NÚ'A BI 'YOPABI YA
GAMFRI ME GALACIA

Ra apostol Pablo opabi ya gamfri me Galacia

¹Núgui drá Pablo drá apostol. Hingo ya ja'i xa hñuxcagui, nixi xa mencagui. Numa zi Hmuhü ra Jesucristo ne Ajuá ma Dadahu go gue'u xa hñuxcagui pa dyá 'mehnigui'u pa ga mąnga nú'a ra maça noya xa 'racagui'u. Ma zi Hmuhü ra Jesucristo go gue'a xqui du y Ajuá ma Dadahu go gue'a bi 'yøt'e pa bi yopa nte ma'na'qui. ²Nugui ne gatho ma zi cu 'buiua con guequi dí op'ahe nuna carta nú'ahü grí muntshübü ja ya nija Galacia. ³Ajuá ma Dadahu ne ma zi Hmuhü ra Jesucristo da max'ahü ne da jap'a'ihü. ⁴Ajuá ma Dadahu go rá paha'a gue ma zi Hmuhü ra Jesucristo bi unga rá te pa bi hñasca ma ts'oquihü ne pa bi ñangaguihu de nuna ts'oximhai mapaya. ⁵Ajuá go gue'a rí 'ñepi dra nsunda pa nzantho! Njabü gue'a.

Otho ma'na ra maça noya pa da za da mpøhø ya ja'i

⁶Ajuá bi zoncahu pa ga 'bahü xá hño con gue'a po nú'a bi 'yøt'a ma zi Hmuhü ra Jesucristo po rá hñoja'i'a. Y nubyá guí ne guí 'ueguehü de gue'a pa guí tenhü ma'na'ño ra jamfri hingue ngu nú'a mąnga ra maça noya. Y nugui xi drí 'yø ngue'a 'bestho guí ne guí 'ueguehü. ⁷Xi majuañi otho ma'na ra maça noya. Pe de gue'ahübü 'bui 'raya ja'i nú'u ri ts'oc'a ri mfenihü. Nú'ú xi nehma da patua rá maça noya ma Zidadahu ra Jesucristo. ⁸Pe nuya ja'i'u hinda ma da mpont'ui rá cue Ajuá. Ha nu'bü nuje nehe ga patuahe hmañá rá noya Ajuá ne ga u't'ahe ma'na ra jamfri nú'a di 'na'ño de nú'a ya stá u't'ahe, nu'bü necje hinga ma ga mponthe rá cue Ajuá. O 'bü 'nara enxé dua ehe de mahets'i ne da ne da 'yøt'a njabü nehe, nu'bü nú'a nehe hinda ma da mpont'ui rá cue Ajuá. ⁹Dí yopa xi'ahü nú'a ya stá xi'ahü: 'Bü da 'müi 'na to'o da zo'ahü de ma'na ra jamfri nú'a di 'na'ño de nú'a ya stá u't'ahe, nú'a ra ja'i'a hinda ma da mpont'ui rá cue Ajuá.

¹⁰Ya guí pahü xá hño gue nugui hindí ma njabü pa da numahñogui ya ja'i. Dí mąnga njabü pa da hyandgagui xá hño Ajuá. Hindí øt'a ra ts'edi pa ga pønga ma hmi co ya ja'i, ngue'a 'bü go ga pønga ma hmi co ya ja'i, nu'bü ya drá 'bego de gue'u y ya hindrá 'bego de ra Zidada Jesucristo.

Hanja bi za bi mepa Ajuá ra apostol Pablo

¹¹Ma zi cu'ihü, dí ne guí pahü gue nú'a ra maça noya dá xi'a'ihü hingo rá noya 'nara ja'i. ¹²Nú'a ra maça noya dá u't'ahü go gue'a bi 'ñutcagui ra Zidada Jesucristo. Hingo bi 'ñutcagui ya ja'i nú'a ra maça noya dí ma, y nixi dá hani de gue'u.

¹³Nu'ahü gá patcahu ma 'müi ma'met'o nú'bü ndá pe'tsta ra jamfri mahyegui co ya xodyo. Nugui xi ndí øt'ua ndunthi ra nts'o'müi nú'u to'o mi camfri Ajuá, ne ndí ne hmañá stá ho gatho. ¹⁴Nugui hønsegui go ma'na dá tenba yá jamfri ya xodyo de ma'ra ma compa nú'u myá xodyo nehe, ngue'a xi dá øt'a ra ts'edi pa dá tenba yá nzai ndu ma xitahe ne ndu ma dadahe. ¹⁵Pe nugui ante ga 'bui, Ajuá ya xqui huancagui. Y nu mi zø ra ora de nú'a xqui beni Ajuá, nú'a bi zocagui con gatho rá hñoja'i. ¹⁶Ajuá ma Dadahu bi zocagui pa dá camfribi rá maça T'u. Bi zocagui pa bi za dá zofø nehe nú'u hingyá xodyo. Y pa dá nzote, hingue 'met'o dá anba 'nara ja'i. ¹⁷Nixi dá ma Jerusale pa stá ña'be 'met'o nú'u ya myá apostol 'met'o de guequi. Nu'a dá øt'e, dá ma ja ra hai Arabia. Nepü de guehni dá pengui pa Damasco.

¹⁸Ha nu mi thogui hñu njeja de dá camfri, nu'bü ha, ja dá ma Jerusale pa duá c'a'tsa ra cu Pedro, y dá 'bü'beni'a 'net'ocut'a. ¹⁹Hinto ma'ra ya apostol dá nu de guehni. Hønse ra apostol Cobo nú'a rá cu ra Zidada, go gue'a dá nu'beni'a. ²⁰Ajuá go gue'a padi gue hingrá nc'uamba nú'a dí op'ahü.

²¹'Mefa dá ma pa ja ra hai Siria, y ja ra hai Cilicia. ²²Y asta ra pa'a himi paçaguitho nuya cu xqui gamfri ra Zidada Jesucristo nuni Judea. ²³Nu'ú hønse xqui 'yøde gue nugui ma'met'o ndí øt'ua ra nts'o'müi ya cu, pe nubyá dí ña de ra jamfri, masque ma'met'o ndí ne hmañá stá huata nuna jamfrina. ²⁴Hangue nuya cu'u xi bi xøcam-beni Ajuá ngue'a bi badi'u gue nugui ya stí camfri ma Zidadahu ra Jesucristo.

2

Nú'ú ma'ra ya apostol bi ncompaui ra apostol Pablo

¹ Y mi thogui 'ret'amagoho njeja de dá ma dá c'a'tsa ra cu Pedro nuni Jerusale. Ñepubyá dá yopa mani ma'na'qui pa dá ña'be ya apostol. Dá me'be ra cu Berhna, ne dá tsixa ra cu Tito nehe. ² Dá mani ngue'a njabu bi xicagui Ajuá. Y ja dá ña'beni ya apostol nú'ú myá ndá de ra nija pa bi badi'ú xá hño nú'a ra maça noya dí xipabi nú'ú ya ja'i hingyá xodyo. Dá ø't'a njabu pa himbi 'meditho ma 'befi nú'a stí pefi ne astabya dí pefi. ³ Ha nú'ú ya apostol'ú bi 'ñena gue hahá xá hño nú'ú ya noya dá xipabi'ú. Hangue nú'ú bi 'ñena gue hahá xá hño gue hinda me'tsa ra seña ra cu Tito ngu ø't'a ya xodyo gue pe'tsa ra seña ja yá ndo'yo. Nura cu Tito hingrá xodyo, pe ra me Grecia há, y hinxa thu'tsua ra seña ja rá ndo'yo. ⁴ Nú'á himbri japi da me'tsa ra seña, masque 'raya 'ñet'a gamfri mi ne'ú gue xa thu'tsua ra seña hmaha'a. Nú'ú ya 'ñet'a gamfri mi cut'a ja ra nija y 'na'ño ra mfeni mi beni. Mi ne da badi'ú ua ndí tenhe rá ley ra Moise ua hina. Pe ra Zidada Jesucristo ya xqui pøngaguihe de nura ley'a. Pe nu'ú há, mi tenthó ra ndaxjua ley, y bi yut'i ja ra nija ngue'a mi nehma'ú xa jacje stá yopa penjhmahe ja ra ndaxjua ley. ⁵ Pe nuje ni ts'ú hindá øthe nú'a mi mañ'ú. Hindá yopa tenhe ra ndaxjua ley. Y dá øthe njabu pa nú'ahú hingyá xodyohú da za gui sigui gui camfrihú nú'a ra maça noya dá xi'ahú nú'a ma gue ga mpøhøhú ngue'a stá camfrihú ra Zidada Jesu.

⁶ Nú'ú ya apostol myá ndá de ra nija hinte ma nt'utuete bi 'ñutcgai'ú. Pa guequi hinte ja 'bu ya myá apostol'ú 'met'o de guequi 'bu hina, ngue'a ja rá thandi Ajuá gatho ya ja'i mahyegui. ⁷ Nuya apostol'ú bi badi xá hño gue Ajuá xqui mencagui ga zofó nú'ú hingyá xodyo, ngu ra cu Pedro nehe xqui 'behni da zofó ya xodyo. ⁸ Nu'a ra Zidada bi maxa ra cu Pedro pa bi zofó ya xodyo, go guet'a ra Zidada bi maxcagui nehe pa dá zofó nú'ú hingyá xodyo.

⁹ Nuya apostol bi badi gue Ajuá xqui 'raca ra ts'edi pa dá ma dá zofó nú'ú hingyá xodyo. Hangue nura cu Cobo ne ra cu Pedro ne ra cu Xuua nú'ú ya apostol myá ndá de ra nija, bi 'racje yá 'ye pa nugui ne ra cu

Berhna dá mip'yehe con gue'ú. Gue'a 'nara nt'udi pa dá ncompahe con gue'ú. Dá cohe 'nara cohi gue nugui co ra cu Berhna ga me'be ga zohe nuya ja'i hingyá xodyo, ha nu'ú da ma pa da zofó ya xodyo. ¹⁰ Nú'ú ya apostol nsøtho bi xicje gue ga sigui ga beñhe nú'ú ya zi cu hyoya. Hangue nugui dí ø't'a ra ts'edi pa dí fats'i'ú.

Ra apostol Pablo bi zui ra apostol Pedro

¹¹ Ñepu nuje dá penje ma'na'qui pa Antioquía. Y 'mefa ra cu Pedro bi mani bá ntsønte. Hangue ja dá yopa nth'e'beni ma'na'qui con gue'a. Y nuni ja dá tsuini'a ngue'a mi ne da yopa dena ra ndaxjua ley ma'na'qui. ¹² Nurá mudi há, mi ø't'e xá hño, mi ñuni co ya cu hingyá xodyo. Pe 'mefa bi zønni ma'ra ya cu myá xodyo xqui mehna ra cu Cobo. Ha nu mi zønga nuya cu'ú, ra cu Pedro bi 'yø't'a ñohmi ne bi mudi bi 'uegue de nú'ú ya cu hingyá xodyo pa ya himbi ñuni con gue'ú. Bi 'yø't'a njabu ngue'a mi tsu te da ma nú'ú ya cu mi tenba yá nzai ya xodyo. ¹³ Ha nu'ú ma'ra ya cu nú'ú myá xodyo bi 'yø't'a ñohmi mahyegui co ra cu Pedro, hangue asta ra cu Berhna bi cadi'ú pa bi ñohmi ne'a. ¹⁴ Pe nu ndá handi gue nu'ú bi 'yø't'a ñohmi ne himbi dena xá hño rá noya Ajuá, dá xipabi ra cu Pedro ja yá thandi gatho ya cu, ne dá embi: "Nu'í grá xodyo, pe ya gá camfri ra Zidada Jesu y ya hinguí tenhmahá ra ndaxjua ley. Nu'ú zhanja guí nehma gue da dena ra ndaxjua ley nú'ú ya cu hingyá xodyo?"

Ya xodyo ne gatho ngu ma'ra ma da mpøhø nú'ú bi da gamfri ra Zidada Jesu

¹⁵ Nugaguii dyá xodyoui desde dá 'buhú. Nu ma'met'o nzantho ndí ø't'ui nú'a mangua ra ndaxjua ley, ne hindá njaii ngu nú'ú hingyá xodyo hindi dena ra ndaxjua ley, nú'ú enga ya xodyo gue nu'ú ya 'yø't'ats'o-qui gá ja'i'ú. ¹⁶ Pe rá ngats'i dá padiui gue nu'a tó'o da gamfri ra Zidada Jesucristo ya hinguí tu ra ts'o'qui, hingue ngue'a da 'yø't'a ngu nú'a mangua ra ndaxjua ley. Hangue nugaguii stá camfriui ra Zidada Jesucristo ne ya hinte dí tuui, ngue'a dí camfriui ra Zidada Jesu, hingue ngue'a dá ø't'ui ngu nú'a mangua ra ndaxjua ley. Ra Maça T'ofó ena gue ni 'na hinda za to da t'embí gue ya hinguí tu ra ts'o'qui masque da 'yø't'a gatho nú'a mangua ra ndaxjua ley.

¹⁷ Nugaguiui stá camfriui ra Zidada Jesu ne ya hinte dí tuui. Nubyá dí njauí ngu nú'u hingyá xodyo ngue'a ya hindrí denui ra ndaxjua ley. Hangué ya xodyo engaguiui gue dyá 'yot'ats'oqui gá ja'íui. Nu'bú ¿ha gue ri 'bepcaui ra Zidada Jesu ga øt'ui ya ts'oqui ngue'a ya hindrí denui ra ndaxjua ley? ¡Hina, hingui tsa! ¹⁸ Pe 'bu ga yopa tēnui nú'a ra ndaxjua ley ya stá tsohuibú, nu'bú ha, ga yopa tuxui ra ts'oqui ma'-na'qui. ¹⁹ Ma'met'lo nugui ndí 'bui ja rá hmanda ra ndaxjua ley. Pe ra ndaxjua ley himbi za bi pøhøgui. Hangué nubyá ya dá 'uegue de gue'a, y nubyá dí pepabi Ajuá. ²⁰ Nu mri pont'a ra Zidada Jesu, ja ra uenda nequi ja bri pontcaguini nehe. Hangué ya hindí 'bui de ma paha sehe. Nubyá go ra Zidada Jesu 'bui ja ma coraso. Y ya dí 'bui po ra jamfri nú'a dí pe'tsuabi rá T'u Ajuá nú'a to'lo bi macagui ne bi unga rá te por guecagui. ²¹ Nugui hinstá utsabi rá danga hmate Ajuá. Nu'á po rá danga hmate bá pehna rá T'u pa bi du ne pa njabu bi pøhøguihu. Pe nu'bú stá mpøhø hmahahu ngue'a dá tenmahu ra ndaxjua ley, nu'bú hinte dri muui hmahá rá du ra Zidada Jesu.

3

Ra ndaxjua ley y ra jamfri

¹ ¡Xi gyá 'bemfenihu nú'ahu gyá me Galaciahu! ¡Hanja xcá hophu to'lo xa 'yut'a'ihu pa guí ne gui 'ueguehu de nú'a majuani ne gui tenhu ra ndaxjua ley! Y nu'ahu ya xa t'u't'ahu xá hño pa te bi du ra Zidada Jesucristo nú'a bri pont'i. ² Dí ne gui xicaguihu: ¿Ha gue gá hañhu ra Maça Nðahi ngue'a gá øthu nú'a mangua ra ndaxjua ley? Hina. Nura Maça Nðahi gá hañhu ngue'a gá camfrihu ra maça noya nú'a gá ødehu. ³ ¿Hanja xcá 'be ri mfenihu? Nu'ahu ya xcá cathu ja rá 'ñu Ajuá po rá ts'edi ra Maça Nðahi. Nde nu'bú, ¿ha gue guí beñhu da za gui nehú nura 'ñu'a co ri ts'edischu? ⁴ ¿Ha gue da njabutho gatho nú'a xcá thoguihu? ¡Hina, ngue'a nugui dí camfri gue hinda njabutho! ⁵ Ajuá ri 'ra'ahu ra Maça Nðahi, ne xi u't'a'ihu ndunthi ya nt'udi. ¿Ha gue øt'a njabu ngue'a guí øthu ra ts'edi pa gui 'yøthmahú nú'a mangua ra ndaxjua ley? Hina. Nu'á øt'a njabu ngue'a guí camfrihu ra maça noya nú'a gá ødehu.

⁶ Ndu ra Abrá nehe bi gamfri Ajuá. Hangué por gue'a Ajuá bi ma gue ra Abrá ya hinte ma ts'oqui mi tu. ⁷ Hangué pahu gue nu'u tó'lo pe'tsa ra jamfri go gue'u hinte ma ts'oqui tu, y go gue'u ya batsi ndu ra Abrá ngue'a camfri ngu mi camfri'a. ⁸ Maya'bu Ajuá xqui beni gue hingue hønse nuje dyá xodyohe ya hinte ma ts'oqui ga tuxhe, pe nú'ahu nehe hingyá xodyohu, 'bu gui camfrihu ngu mi camfri nehe ra Abrá, nu'bú ne'ahu ya hinte ma ts'oqui gui tuxhu. Hangué de maya'bu Ajuá bi xipa ra Abrá ra maça noya ne bi 'ñembi: "Po rá ngue'i ma ga japi gatho ya ja'i 'bu ja rá nguni ra ximhai." Njabu mangua ra Maça T'ofu. ⁹ Hangué nu'u tó'lo pe'tsa ra jamfri go gue'u njapi mahygui co ra Abrá nú'a to'lo bi me'tsa ra jamfri.

¹⁰ Pe nu'u tó'lo hu yá muí gue ma da mpøhø ngue'a øt'a nú'a mangua ra ndaxjua ley, nu'ú hinda ma da mpont'ui rá cue Ajuá, ngue'a hingui 'bui ni 'na nú'a to'lo tsa da 'yot'a gatho nú'a mangua ra ndaxjua ley. Y ra Maça T'ofu enga njaua: "Nu'a tó'lo hingui øt'a gatho nú'a xa t'ofu ja ra ley, hinda ma da mpont'ui rá cue Ajuá." ¹¹ Nehe dí padihu gue nu'u tó'lo ri dena ra ndaxjua ley, Ajuá hinda 'ñembi gue ya hinte ma ts'oqui tu, ngue'a nu'ú hingui pe'tsa ra jamfri. Y ra Maça T'ofu ena gue nu'a tó'lo pe'tsa ra jamfri, ya hinte ma ts'oqui tu, y nu'á pe'tsa 'nara 'ra'yo te. ¹² Pe nu'a tó'lo ri dena ra ndaxjua ley hingui pe'tsa ra jamfri. Nú'a mahyoni da 'yot'e hmahá gatho nú'a mangua ra ndaxjua ley pa da za da me'tsa hmahá ra te pa nzantho, ngue'a ra Maça T'ofu enga njaua: "Nu'a tó'lo da 'yot'a gatho ngu nú'a mangua ra ley, go gue'a da zudi ra te ngue'a xa 'yot'e gatho ngu ri manda."

¹³ Pe ma Zidadahu ra Jesucristo go gue'a bi ñangaguihu de rá cue Ajuá nú'a mangua ra ndaxjua ley gue da zudi nú'a to'lo hingui øt'e gatho nú'a xa t'ofu ja nura ley'a. Bi ñangaguihu de rá cue Ajuá ngue'a go guesc'a bi zudi rá cue Ajuá nú'a mri 'ñepc-ahmahú go xa zucju. Nu'á bi zudi rá cue Ajuá nu mi du ja ra pont'i, ngue'a ja ra Maça T'ofu xa t'ofu njaua ne ena: "Nu'a tó'lo da du ja 'nara za, go gue'a ya bi zudi rá cue Ajuá." ¹⁴ Ra Zidada Jesucristo bi du pa bi ñangaguihu de rá cue Ajuá. Bi njabu pa hingue hønse nuje dyá xodyohe bi za

dá hañhe ra japi nú'a xqui hñã'tuabi ra Abrá. Nehe nú'ahũ hingyá xodyohũ bi za gá hañhũ nú'a ra japi'a. Nehe bi za dá hañhũ ra Maça Ndãhi nú'a xqui hñã'tuabi nú'u to'o da gamfri ra Zidada Jesu.

Ra ndaxjua ley y rá hñã'ti Ajuã

¹⁵ Zi cuhũ, nubyá nurá cohi Ajuã bi gohui ra Abrá ma ga hyecuahũ ngu rá cohi 'nara ja'i. 'Bũ 'nara ja'i xa 'yõt'a 'nara cohi ne ya bi t'õt'e ngu nú'a ra cohi bi nja, nu'bú nura cohi'a ni ts'ũ hingui tsa to da huati nixi da pati, masque nura cohi'a go bi 'yõt'a 'nara ja'i. ¹⁶ Nde nubyá, Ajuã bi gohui 'nara cohi ndu ra Abrá co rá 'roho, y bi ñã'tuabi 'nara hñã'ti. Ajuã himbi 'ñemba ra Abrá: "Nú'ũ ri 'roho", y nixi bi ma de gatho yá 'beto yá mbong'beto ra Abrá. Nu Ajuã bi ma de 'nada rá 'roho ra Abrá, hangue bi 'ñena: "Nuri 'roho." Y nubyá dí pãhũ gue nura 'roho'a go gue'a ra Zidada Jesucristo. ¹⁷ Nubyá ma ga xi'a'ihũ xá hño te rí bõnga nú'a dá ma de rá cohi 'nara ja'i. Ajuã bi gohui 'nara cohi ra Abrá nú'a mi e da cumpli ra Zidada Jesucristo. Y de mi gohi ra cohi bi thogui goho nthebe ne 'natema'ret'a njeya, ñepũ ja bi thoca ra ndaxjua ley. Hangue nura ndaxjua ley hingui tsa da huata nura cohi'a pa go da njabũtho nú'a ra hñã'ti xqui ñã'ti Ajuã. ¹⁸ Pe nu'bũ nú'ũ ya japi xqui ñã'ti Ajuã go dí ehe hmãhã de ja ra ndaxjua ley, nu'bú nuya japi'ũ ya hindi ehe de ja ra hñã'ti. Pe ra Abrá bi hñãnga ra japi ngue'a njabũ xqui ñã'tuabi Ajuã, hingue bi hñãnga ra japi ngue'a bi 'yõt'a nú'a mangu ra ndaxjua ley.

¹⁹ Nu'bú çpa te bi t'unga ra ley? Ra ley bi t'uni pa bi za dá pãdihũ nda'a gue'a ra ts'oqui. Nú'a ra ley'a bi muui asta nú'a ra pa bi zõhõ ma Zidadahũ ra Jesucristo nú'a ra 'roho to'o xqui t'umba nú'a ra hñã'ti xqui ñãgui Ajuã. Nura ndaxjua ley bi t'uni njaua: Ajuã bá pehna yá enxẽ pa bi umba ra ley ra Moise. Ha nura Moise go gue'a bi hñãnga ra ley, ñepũ bi umba ya ja'i. ²⁰ Pe nura cohi himbi t'uni ngu bi t'unga ra ley. Nura cohi go Ajuã she bi hyoqui co ra Abrá ne bi xipẽ de ra hñã'ti. Hinto bi 'mande de gue'ũ ngue'a go guesẽ Ajuã bi 'yõt'e, y nu'a 'natho.

Nú'a bi 'yõt'a ra ndaxjua ley

²¹ Nu'bú, çha gue nura ley ri ncontraui nurá hñã'ti Ajuã bi ñã'tua ra Abrá? Hina, hingui tsa. Nura ndaxjua ley himbi t'uni

pa da 'racjũ ra te ma'ra'yo. Nu'bũ xa t'uni hmãhã 'nara ley nú'a xa zahmã xa 'racjũ ra 'ra'yo te, nu'bú xa zahmã gue ya hinte gra tuhãmãhũ ngue'a ndí denhũ nura ley'a. ²² Pe nura ndaxjua ley hindi põhõ ya ja'i. Nu'a ena gue gatho ya ja'i pe'tsi te da duxa yá ts'oqui. Bi mangu njabũ ra ndaxjua ley pa bi za dá hañhũ nú'a ra japi bi ñãgui Ajuã ngue'a dí camfrihũ ra Zidada Jesu, hingue ngue'a dá õthũ nú'a mangu ra ndaxjua ley.

²³ Pe ante da zõ ra Zidada Jesu pa dá camfrihũ'a, nujú ndí 'bũhũ ja rá hmãnda ra ndaxjua ley, y ja dá 'bũhũni asta mi zõhõ ra Zidada Jesu nú'a xqui hñuxa Ajuã pa da 'ñehe. ²⁴ Hangue nura ndaxjua ley bi nja ngu 'nara 'bemũ bi sujũ hmãhã asta ra pa bi zõhõ ra Zidada Jesucristo. Bi sujũ ra ley pa 'mefa bi za dá camfrihũ ra Zidada Jesu, y hangue nubyá ya hinte dí tuhũ. ²⁵ Ha núbya mi zõhõ ra Zidada Jesu, ya hingo bi sujũ ra ley.

²⁶ Nubyá gathoguihũ ya yá batsiguihũ Ajuã ngue'a dí camfrihũ ra Zidada Jesucristo. ²⁷ Nujú stá xistehẽhũ ngue'a dí camfrihũ ra Zidada Jesu, y nubyá ya dí 'bũhũ ngu gra 'mũ'i'a. ²⁸ Nubyá ya hingui thahni to'o ra xodyo, to'o hingrá xodyo, to'o ra 'bego, to'o hingrá 'bego, nixi to'o ra 'ñõhõ, nixi to'o ra 'behñã, ngue'a gathoguihũ ya dí 'nathohũ ngue'a dí camfrihũ ra Zidada Jesucristo. ²⁹ Nujú dí 'nathohũ co ra Zidada Jesucristo, hangue necjũ dyá 'rohohũ de ra Abrá, y go ma metihũ nehe nú'a ra japi bi ñã'ti Ajuã.

4

¹ Nubyá ma ga nhyecuahũ ngu 'nara batsi nú'a bi ts'ocuabi rá tsogui. Nu'a masque go rá meti gatho nú'a bi ts'ocuabi, 'bũ hingui tsõsta yá jeya pa da manda shehe rá tsogui, nú'a ja ra uenda ngu 'nara 'bego ngue'a hindi manda shehe. ² Nura batsi'a 'bũi ja yá hmãnda nú'ũ to'o su'a ne nú'ũ to'o supabi nú'a bi ts'ocuabi. Nu'a ma da manda asta da zõxa yá jeya nura batsi'a ngu nú'a bi mangu rá dada ra batsi. ³ Necjũ nehe, ante da zõhõ ra Zidada Jesu ndí njahũ ngu nú'a ra batsi himi tsõsta yá jeya, ja ra uenda ndyá 'begohũ ndí pepũ yá 'befi ya ndaxjua jamfri de ra ximhai. ⁴ Pe 'mefa bi zõ ra pa de nú'a xqui beni Ajuã. Ñepũ nu'a bá pehna rá T'ũ pa bi 'ñe bi mbatsi ja 'nara 'behñã ne bi 'mũi. Nehe bi 'ñe bi 'mũi ja

rá hmanda rá ley ra Moise. ⁵Bi 'ñe bi 'mui ja rá hmanda rá ley ra Moise pa bi za bi zigaguihu de rá hmanda nura ley'a pa njabu ya hinga 'megohu ja nura ley'a. Bi 'ñe bi mbatsiua ja ra ximhai pa njabu Ajuá bi za bi jabatsiguihu.

⁶Y nubyá nujá ya dyá batsihu de Ajuá y nu'á go gue'a ma Dadahu. Y ya stá hañhu ra Maça Ndahi nú'a bá pencahu Ajuá pa bi 'mui ja ma corasohu. Hangué nubyá co rá ts'edi ra Maça Ndahi dí emfu Ajuá: "¡Nu'i go gue'i ma zi Dada'ihel!" ⁷Hangué nujá ya hindí njahu ngu 'nara 'bego hingui t'umba ra tsogui. Ya dyá batsihu de Ajuá y go ma metihu nú'a ra tsogui bi ñagui Ajuá. Nu'á go gue'a bi 'racju nú'a ra tsogui'a ngue'a dí camfrihu ra Zidada Jesucristo.

Ra apostol Pablo unga ra ts'ofo pa hinto da yopa 'mego ja yá hmanda ya ndaxjua jamfri

⁸Nu'ahu ma'met'o xi majuani hingüi pahü Ajuá. Ngú pepü nú'u hingo gue'u Ajuá majuani. ⁹Pe nubyá ha, ya gá pahü Ajuá. Nú'á go gue'a 'met'o bi ba'ahu ne bi zohnahu pa gá pahü'a. Nu'bú zhanja guí ne gui yopa penju ja yá ndaxjua jamfri ra ximhai nú'u hingui pe'tsa ra ts'edi pa da pøhøguihu ne hinte ri muui? ¿Hanja guí ne gui yopa 'megohu de nuya jamfri'u? ¹⁰Nu'ahu xi grí jamasuhu ya pa, ya zana, ya jeya, ne guí øthu ma'ra ya ngo pa guí eñhu gue njabu da za gui mpøhøhu. ¹¹Nugui dí tsu da njabatho nura 'befi stá pefi con gue'ahu.

¹²Zi cuhu dí bante'ihu gue gui 'ueguehu de ra ndaxjua ley ngu stá njaga. Ngue'a nugui stá tsopü ra ndaxjua ley pa stá nja ngu ngú njahu hingüi tenhmahu ra ndaxjua ley. Nu ndá zo'ahu de rá noya Ajuá, nu'ahu xi gá numahñoguihu. ¹³Nu'ahu guí pahü gue rá müdi dá zo'ahu de ra maça noya ngue'a ndrí hñeni, hangué rá ngue'a dá 'bupü pa dá zo'ahu. ¹⁴Hingá utsaguihu nixi gá cuju masque numa hñeni mi xuhña'ihu. Gá 'racju ntsaya ha, ja ra uenda 'nará enxe Ajuá xqui zøhø. Ne ngú øthu ra uenda gue go gá umfu ntsaya ra Zidada Jesucristo. ¹⁵¿Habü bi ma nú'a ra hmäte ngú pescahu? Nugui drí damajuani gue xi ngú maçaguihu asta nu'bu xa za hmaha pøde xcá hañhu hmaha ri dahü pa xcá 'racjhmahu. ¹⁶Nu'bú ¿te bi ja? ¿Hanja

grí utsaguihubya? ¿Ha gue grí utsaguihubya ngue'a dá xi'a'ihu nú'a majuani?

¹⁷Yobü 'ra to'o rí dagui rí du por gue'ahu, pe hingue pa ri hñohu. Nu'a ne'u, ne gue da 'uec'a'ihu de guecje, pa njabu go gui tenh'u. ¹⁸Nzantho xá hño to'o da nu por gue'ahu pe nú'bu da nu pa ri hñohu. Nugui xi grá tagui grá tu por gue'ahu, masque ya hindí 'bui con gue'ahu. ¹⁹Ma zi cu'ihu, ja ra uenda ma batsi'ihu ngue'a dá zo'ahu de rá noya Ajuá. Nurá müdi ndá zo'ahu xi dá sufri, ja ra uenda dá tho ya uguí ngu nja 'nara 'behña thogui yá uguí. Dá thogui njabu pa bi za gá 'bahü ma'ra'yo. Y nubyá xi yopa tu ma müi ma'na'qui ngue'a dí ne xi gui camfrihu xá hño ra Zidada Jesucristo con gatho ri müihu. ²⁰¿Hindí padi te ga øt'e con gue'ahu, hangué ga ne hmaha gue núbya 'bestho ga 'bui con gue'ahu pa ga zo'ahu ngu nú'a guí hoñhu!

Ra Sara ne ra Agar ri nhyecuabi nú'u yoho ya cohi

²¹Nú'ahu guí ne gui tenhu ra ndaxjua ley, xicju: ¿ha gue hingüi pahü nú'a manga ra Ndaxjua T'ofu? ²²Ja ra Ndaxjua T'ofu manga njaua: Ra Abrá bi me'tsa yoho yá t'u. 'Na mrá t'u rá 'bego ra Abrá, ha nu'a ma'na mrá t'u nurá 'behña'a, y nura 'behña'a himrá 'bego. ²³Nurá batsi ra 'bego bi 'mui ngu xi rá 'bui gatho ma'ra ya batsi, hingue bi 'mui dega hña'ti. Pe nurá batsi nú'a himrá 'bego bi 'mui dega hña'ti. ²⁴Nuya yoho ya nana ga hycuahü ngu nú'u yoho ya cohi bi 'yøt'a Ajuá co ya ja'i. Nú'a ra 'behña mrá thuhu ra Agar go gue'a mrá 'bego. Nú'a gue'a ri nhyecuabi nú'a ra cohi de rá ley ra Moise bi gohi Ajuá co ya xodyo nuni ja ra t'øhø Sinaí. Y nu'u tó'o ri dena nú'a ra cohi'a go gue'u 'mego ja rá hmanda ra ndaxjua ley ngu bi 'mego nehe ra Agar co rá batsi ja rá hmanda ra Abrá. ²⁵Ra Agar gue'a 'nara nt'udi de ra t'øhø Sinaí nuni Arabia. Nehe go gue'a 'nara nt'udi de ra Jerusale mapaya nuni habü yá hai ya xodyo, ngue'a nuya xodyo ri dena nura cohi de ra ndaxjua ley nú'a bi hoca Ajuá ja ra t'øhø Sinaí, y go gue'u bi 'mego ja rá hmanda nú'a ra ley'a. ²⁶Pe ra Sara nú'a ra 'behña himrá 'bego go gue'a 'nara nt'udi de nú'a ra Jerusale bí ja nuni maña mahets'i. Y gatho núju dí camfrihu go dyá menguhu de guehni. Hangué hindyá

'begoñu ja rá hmanda ra ndaxjua ley. ²⁷ Nu ja ra Maça T'ofu bi mangu njaua maya'bu de ra Sara ne ra Agar, ne ena:

Johya nú'i hinxá nda'thi, nixi hinxá 'mü ri bati;

mafi co ra johya ne con gatho ri mü, nú'i hinxá thogui ya ügui ngu thogui nú'u to'o 'bu yá bati.

Ngue'a nú'i hingü 'buhü ri dame bya, pe ña'tsi ma'na ma gui pe'tsa ri bati que nú'a to'o 'buhü ri dame bya.

²⁸ Hangue núju zi cuhu go guecju yá bat-siguihu Ajuá gue'a njabu bi ñagui'a, ngu ra Isaac nehe bi 'müi gue'a njabu xqui ñagui Ajuá. ²⁹ Ra Ismae bi 'müi ngu xi 'bui gatho ya bati, y nu'á xi bi utsa ra Isaac nú'a bi 'müi dega hña'ti. Nepya mapaya njabu. Núju stá yopa 'bahu ma'ra'yo co rá ts'edi ra Maça Ndahi, jacju hmaha nú'u to'o ri dena ra ndaxjua ley pa necju hmaha ga tenhu ra ndaxjua ley ngu teni'u. ³⁰ Pe ¿te mangu ra Maça T'ofu? Ra Abrá bi sipi gue da guui rá 'bego co rá bati, gue'a nurá t'u ra 'bego himbi za bi ts'ocua ra tsogui. Nurá t'u ra Sara nú'a himrá 'bego, nu'á ha, go bi ts'ocua ra tsogui. ³¹ Hangue zi cuhu, dí njahu ngu rá bati nú'a himrá 'bego, hindí njahu ngu rá bati nú'a mra 'bego.

5

Ra apostol Pablo unga ra ts'ofu pa hinto da yopa menga ja ra ndaxjua ley

¹ Ra Zidada Jesucristo go gue'a bi pön-gaguihu de ra ndaxjua ley pa ya hinga 'bahu ja rá hmanda nura ndaxjua ley'a. Hangue ma ga zedihu pa hinga yopa 'megohu ja rá hmanda nura ndaxjua ley'a.

² 'Yöhu, núgui drá Pablo dí xi'ahu gue nu'bu da thu'ts'a'ihu ra seña, nu'bú ya hinda za te gui hañihu de ra Zidada Jesucristo. ³ Hangue osta ma da thu'ts'a'ihu ra seña, gue'a nu'bu da thu'ts'a'ihu pe'tsi te gui 'yöthü nehe gatho ma'ra ya hmanda nú'u mangu ja ra ndaxjua ley. Guehna dí yopa xi'a'ihu. ⁴ Bu gui beñhu gue hingui ma gui tuhu ra ts'oqui ja rá thandi Ajuá gue'a grí denhu ra ndaxjua ley, nu'bú ya xcá 'ueguehu de ra Zidada Jesucristo, ne ya xcá 'ueguehu de ra mpöhö nú'a bi 'racaguihu Ajuá po rá danga hmate pescaguihu. ⁵ Pe hinga ma ga mpöhöhu gue'a drí denhu ra ndaxjua ley. Hina. Nújú dí tømhu gue

hinte ma ga tuhu ja rá thandi Ajuá gue'a dí camfrihu ra Zidada Jesu ne gue'a ra Maça Ndahi 'bui ja ma corasohu. ⁶ Núju dí camfrihu ra Zidada Jesucristo, hinte ri muui 'bu xa thuscaguihu ra seña o hina. Numa jamfrihu ri hnequi ja ma 'müihu po nuya hoga 'befi dí öthu dega hmate, nu'á ha, go gue'a ri muui.

⁷ Nu'ahu nguí camfrihu hmaha xá hño. Nu'bú ¿hanja gui hophu to'o da 'yu't'ahu pa gui ne gui 'ueguehu de rá maça noya ra Zidada Jesu ñepu gui tenhu ra ndaxjua ley? ⁸ Ajuá bi zohnahu pa xcá camfrihu, y hingo gue'a bi 'yu't'a'ihu pa gui ne gui 'ueguehu de ra maça noya ñepu gui tenhu ra ndaxjua ley. ⁹ Nú'u to'o u't'ahu, gue'u nja ngu ra ixcajuni, gue'a "co 'na zi tui ra ixcajuni da japi da ixca gatho ra juni". ¹⁰ Pe nugui dí camfri gue nu'ahu, co rá mfats'i ra Zidada, hingui ma gui camfrihu ma'na'ño de nú'a stá xi'ahu. Y nu'u tó'o ri ts'oc'a ri mfenihu ma da duxa ra ts'oqui, dá ngu'a dá ngu ra ja'i.

¹¹ Zi cuhu, nu'bu nugui gra udi thoho hmaha nú'a ra seña ö'ta ya xodyo, nu'bú hindri utsagui hmaha'u. Pe nu'á xi ri utsagui gue'a dí ma gue ga mpöhöhu nsöc-tho gue'a dí camfrihu gue ra Zidada Jesu bi du ja ra pont'i pa bi pöhöguihu. ¹² ¡Nugui xi dí nehma da 'uegue de gue'ahu nú'u to'o ri ts'oc'a ri mfenihu!

¹³ Zi cuhu, nújú xa zoncahu Ajuá pa ya hinga 'megohu ja ra ndaxjua ley. Pe hingue gue'a hindí 'megohu ja ra ndaxjua ley ma ga öthu nú'a go ga nehu. Hina. Nu'a ga öthu ha, ga mádihu 'na ngu ma'na, ne ga mfaxhu 'na ngu ma'na. ¹⁴ Da za ga cumplihu gatho nú'a mangu ra ndaxjua ley 'bu ga öthu nuna hmandana, ena: "Madi ri miq'eiui ne su ngu grí nsu sehé." ¹⁵ Pe nu'bu drí 'ñatsahu ne drí ntunhu 'na ngu ma'na, nu'á ha, ma ga nhuatihu 'na ngu ma'na.

Yá 'befi nú'a to'o ö'tua rá paha rá ndo'yo, y yá 'befi nú'a to'o ö'tua rá paha ra Maça Ndahi

¹⁶ Dí xi'ahu gue ga 'yohu ngu nú'a utcahu ra Maça Ndahi. Ha nu'bu ga 'yohu ngu nú'a utcahu ra Maça Ndahi, hinga ma ga umbabihu rá paha ma ndo'yohu. ¹⁷ Ngue'a nurá paha ma ndo'yohu ri ncontraui rá paha ra Maça Ndahi, y nurá paha ra Maça Ndahi ri ncontraui rá paha ma ndo'yohu. Nuri

yohoya ri ntuhni ja ma mfenihũ, hangue rá ngue'a hingui tsa ga øthũ nú'a dí beñhũ ga øthũ. ¹⁸Pe nu'bu dí 'bũhũ ja rá hmanda ra Maça Ndahi, ya hingo dí 'bũhũ ja rá hmanda ra ndaxjua ley.

¹⁹Nu'a tó'o ø'tua rá paha rá ndo'yo, faditha, nuya ts'o'befi ø't'e: ra zinga medinthati, xi ra 'ñe'behña, ø't'a ra nts'udi, ne ø't'a gatho nú'a go da ne. ²⁰Nura ja'í'a xocambeni ya c'oi ne camfri ra nt'ete, ra 'yũtsate ne ra 'yøt'atuhni, nzantho ne go da nsehe, ra cue, ra nehmya, ri ho to da ntsanoyau, ra 'yu'tate ne 'ueca ya ja'í. ²¹Ri hyøca ya t'øt'e, ra hyote, ra tixfani, ne ø't'a ya ts'ot'øt'e ora ri ti, ne ø't'a ma'ra ya ts'ot'øt'e nguyatho. Dí xi'ahũ ma'na'qui ngu ya stá xi'ahũ gue nu'u tó'o xi ri ho da 'yøt'a nuya t'øt'eya, hinda za da 'mũ nuni mahets'i habũ bí manda Ajuã.

²²Pe nu'bu ga 'yohũ ngu nú'a utcahũ ra Maça Ndahi, nu'bu ga pe'tshũ ra hmãte, ra johya, ra hoga'mui, ra nts'etuete, ra t'e-qu'ei, ra hoga paha, ra jamfri, ²³ra hñoja'í, ra ntsuni. Guehya gatho ri 'racjũ ra Maça Ndahi. Y nura ley hingui xicjũ gue hinga øthũ nuya t'øt'eya. ²⁴Nũju ya stá camfrihũ ra Zidada Jesucristo, ya hindí umfũ rá paha ma ndo'yohũ ngue'a ya stá pont'ihũ ma ndo'yohũ, y nubyá ya stá tsohũba ya ts'om-feni ndí pe'tshũ. ²⁵Nubyá nura Maça Ndahi go gue'a 'bui ja ma corasohũ. Hangue ma ga 'yohũ ngu nú'a utcahũ'a.

²⁶Hinga ma ga 'ñiets'ihũ, y nixi ga nx-astehũ 'na ngu ma'na, y nixi ga hyøcuahu nú'a pe'tsa ma'ra ma cuhũ.

6

Ga mfaxhũ 'na ngu ma'na

¹Zi cuhũ, nu'bu 'nara cu sta ðamfri da 'yøt'a 'nara ts'oqui, nũju dí 'yohũ ngu nú'a utcahũ ra Maça Ndahi, ma ga zofohũ nura cu'a co ra hmãte pa da yopa mengui. Ga jamasuhũ de guecshchũ nehe, pa hinga øthũ 'nara ts'oqui nehe. ²Ma ga mfaxhũ 'na ngu ma'na ga hñacua 'bats'ihũ, pa njabũ ga øthũ nú'a ri mandaguihũ ma Zidadahũ ra Jesucristo gue ga mádiuhũ 'na ngu ma'na.

³Pe nu'bu 'nara cu ri 'ñiets'í gue xi ma'na ra dangui que ma'ra, nura cu'a ri hñat'a sehe, ne hinga majuañi ra dangui ngu beñ'a.

⁴Hangue cada 'na de guecjũ ga hanthũ xá hño nú'a dí pefihũ. Nu'bu hã, da za

ga johyahũ de nú'a gra 'bũhũ, hingue ga 'ñiets'ihũ ga eñhũ gue ma'na dí 'bũhũ xá hño que ma'ra. ⁵Ngue'a cada 'na ri hñãse rá 'bats'í, ne ma da ðadise.

⁶Nu'a tó'o t'utuabi rá noya Ajuã, mahy-oni da umba 'nara hoga mfats'í nú'a to'o utuate.

⁷Hinda ma da hyacjũ ma mfenihũ. Ajuã hingui tsa to dí 'ñeni. Gatho nú'a ga pothũ, gue'a ma ga xofohũ. ⁸Nu'bu nũju ga umfũ rá paha ma ndo'yohũ ne ga øthũ ya ts'oqui, nu'bu ga xofohũ ra du pa nzantho. Pe nu'bu ga ø'tuahũ rá paha ra Maça Ndahi ne ga øthũ ra hñoja'í, nu'bu ga xofohũ ra te pa nzantho. ⁹Hangue hinga tsayahũ ga øthũ ra hñoja'í, ngue'a ma da zø ra pa ga hãnga ma sofohũ, nú'bu hinxa zabiguihũ. ¹⁰Hangue núbya ja ma ts'ediuhũ, gatho ya ja'í ga ø'tuabiuhũ ra hño, ma'na nuya gamfri.

'Nara ñã'tsa ts'ofu ne ra nzenjua pa ya cu

¹¹Hyanthũ hangu yá ndangui ya letra dí op'ahũba co ma 'ye sehe. ¹²Nú'u to'o ri manda da thu'ts'ahũ ra seña, go gue'ũ ne da pønga yá hmi co ya xodyo. Nu'ú da nehãmã gue da thu'ts'ahũ ra seña pa njabũ hinda t'utsa'ũ. Ngue'a 'bũ da mañ'ũ gue ga mpøhøhũ nsøctho 'bũ ga camfrihũ gue ra Zidada Jesu bi du ja ra pont'í pa bi pøhøguihũ, nu'bu da t'utsa'ũ. ¹³Pe nixi gue'ũ, masque thu'tsua ra seña ja yá ndo'yo, pe hingui ø't'a gatho nú'u ma'ra ya hmanda manga ja ra ndaxjua ley. Pe nu'ú da nehãmã gue ne'ahũ da thu'ts'a'ihũ ra seña pa njabũ da johya'ũ ngue'a ya gui 'yøthũ ngu ø't'ũ. ¹⁴Pe nugui ga johya nsøc-tho ngue'a ma Zidadahũ ra Jesucristo bi du ja ra pont'í pa bi pøhøguihũ, hingue ga johya de ma'ra ya t'øt'e. Nu mi du'a ja ra pont'í, ja ra uenda nequi dá tuga, y nubyá ya stá tsopũ gatho ya t'øt'e de ra ximhai, y pa guequiya ya hinte ri muui nuya t'øt'e'ũ. ¹⁵Nũju dí camfrihũ ra Zidada Jesucristo, hinte ri muui 'bũ xa thuscaguihũ ra seña o hina. Numa 'ra'yo 'mũihũba hã, go gue'a ri muui. ¹⁶Y nú'ahũ guí camfrihũ nehe ngu núna dí mã, Ajuã da hñup'a ri mũihũ ne da me'ts'ahũ ra huecate. Y nũju dí camfrihũ go guecjũ majuañi rá hñiniguihũ Ajuã.

¹⁷Pa rí 'ñepũ hindí ne to da tsøtca ma mũi, ngue'a nugui dí hã ja ma ndo'yo ya seña de ya mfei bi t'aqui ngue'a dí pepabi ra Zidada Jesu.

¹⁸ Ma Zidadahꞑ ra Jesucristo da
max'a'ihꞑ, zi cuhꞑ. Njabꞑ gue'a.

RA EFESIO
RÁ CARTA RA APOSTOL NSAN
PABLO NÚ'Á BI 'YOPABI YA
GAMFRÍ ME EFESO

Ra apostol Pablo opabi ya gamfri me Efeso

¹ Núgui drá Pablo rá apostolgui ma zi Hmuhú ra Jesucristo. Ajuá go rá paha'a pa bi hñuxcagui dega apostol. Dí op'ahú nú'ahú zi cuhú guí 'buhúbu Efeso guí camfrihú ma zi Hmuhú ra Jesucristo ne yá meti'lihú Ajuá. ² Ajuá ma Dadahú ne ma zi Hmuhú ra Jesucristo da jap'ahú ne da max'ahú pa gui 'buhú te rá 'ñienho.

Ajuá xa japi nú'ú to'o xa gamfri ra Zidada Jesucristo

³ Ga xocambenihú Ajuá ma Dadahú nú'á to rá Dada nehe ma zi Hmuhú ra Jesucristo, ngue'a nu'á xa 'racjú gatho nú'ú ya japi ja pa guecjú ngue'a dí 'nathohú co ma zi Hmuhú ra Jesucristo, ja ra uenda ya dí 'buhú con gue'a nuni mahets'i. ⁴ Ante da hyoca nuna ra ximhai, nu'á ya xqui huancahú pa ga 'nathohú co ma zi Hmuhú ra Jesucristo, pa njabú strá nt'axiguihú ne hingra pe'tshú ni 'nara ts'oqui ja rá thandi'a. ⁵ Ante da hyoca ra ximhai, nu'á ya xqui hñuxcáhú po rá danga hmate pa bi jabatsiguihú'a. Hangue bá pehna ma zi Hmuhú ra Jesucristo pa bi njabú ngu nú'á xqui hñuxcáhú. Gue'a rá paha'a, hangue bi beni njabú da 'yot'e. ⁶ Nú'á po rá hñoja'i bá pencahú rá hmáca T'ú pa bi jabatsiguihú, pa njabú nujú xi ga e'tsuahú rá nsu po nú'á ra hñoja'i pescaguihú. ⁷ Ngue'a po rá hñoja'i bá pehna rá hmáca T'ú pa bi manga rá ji ja ra pont'i, y njabú bi gutca ma thaihú'a, ne bi pungahú gatho ma ts'oquiuhú ngue'a ya dí 'nathohú con gue'a. ⁸ Nehe ngue'a ra dangui rá hñoja'i pa guecaguihú hangue bi 'rangú ndunthi ra mfeni ne ra mfádi, ⁹ pa bi za dá pahú nú'á himi fádi ma'met'o nú'á xqui beni da 'yot'e'a de rá paha sehe. Y go bi hñuxa ma zi Hmuhú ra Jesucristo pa go da 'yot'e gatho ngu nú'á xqui beni maya'bu. ¹⁰ Nú'á go gue'a ma da ndá de gatho nú'ú bi 'bu mahets'i ne nú'ú 'bucua ja ra ximhai. Go gue'a xqui beni Ajuá da 'yot'e. Y ma da njabú nú'á ra pa'a ngu xa beni Ajuá da nja.

¹¹ Ajuá bi huancahú desde rá mudi pa dyá batsiguihú'a pa da 'racjú gatho ngu nú'á xqui beni da 'racjú ngue'a dí 'nathohú co ma Zidadahú ra Jesucristo. Gue'a xqui beni da 'yot'e Ajuá, ne nu'á øt'e ngu nú'á xa beni ne ngu nú'á ri ho'a da 'yot'e. ¹² Ajuá bi 'yot'a njabú pa núje dyá mudi gamfrihe de ma zi Hmuhú ra Jesucristo ga e'tsuahe rá nsu'a, pa njabú ma'ra da nsunda'a nehe. ¹³ Y nu'ahú nehe ya xcá 'yøtuahú rá noya'a nú'á xicjú hanja da za grá mpøhøhú, ne xcá camfrihú. Hangue nubyá guí 'nathohú nehe co ma Zidadahú ra Jesucristo ne guí e'tsuahú rá nsu Ajuá nehe. Ne ra Mäca Ndáhi 'bui ja ri corasohú nehe, ngu nú'á xqui ñatcahú Ajuá da 'racjú. Y nú'á go gue'a 'nara seña gue ya yá batsiguihú Ajuá ngue'a 'bui ja ma corasohú. ¹⁴ Nehe ngue'a ra Mäca Ndáhi 'bui con guecjú dí pahú gue Ajuá ma da 'racjú nehe gatho nú'á xa ñatcahú da 'racjú nu stí zixcáhú de nuna ra ts'oximhai pa ma grá 'buhú 'nadbú con gue'a. Gatho gue'a da 'yot'a Ajuá pa ma'na dra nsunda'a ne da t'e'tsua rá nsu.

Ra apostol Pablo apa Ajuá pa da umba ra mfádi ya gamfri

¹⁵ Nugú stá øde gue xcá camfrihú ma Zidadahú ra Jesucristo, nehe stá øde de nú'á ra hmate guí pe'tsuahú gatho nú'ú ma'ra yá batsi Ajuá. ¹⁶ Hangue desde dá øde njabú, cada dí apa Ajuá por gue'ahú, hindí tsaya ga umbabi njamádi'a por gue'ahú. ¹⁷ Ajuá ma Dadahú go gue'e'a xá nsunda ne go gue'a bá pehna ma zi Hmuhú ra Jesucristo pa bi 'ñutcaguihú tengú rá 'mui'a, dí apabi gue da 'ra'ahú ra mfádi ne ra hoga mfeni co rá ts'edi ra Mäca Ndáhi, pa ma'na da za gui pahú'a. ¹⁸ Nehe dí apabi'a da xoc'a ri mfenihú pa gui pahú xá hño gue dí tømhu ga 'buhú con gue'a ngue'a bi zoncahú pa dyá metiguihú'a. Nehe dí apabi pa gui pahú tengú yá nsunda nuya hño xa ñatcahú da 'racjú ngue'a yá batsiguihú'a. ¹⁹ Nehe dí apabi'a pa gui pahú hangú rá ndangui rá ts'edi'a. Y nura ts'edi'a gue'a faxcahú núju stá camfrihú'a. ²⁰ Y guet'a rá danga ts'edi Ajuá bi japi bi yopa nte ma zi Hmuhú ra Jesucristo ne bi japi bi nangui de habú xqui nt'agui. Nepú bá umba rá hudi ja rá 'ñei'a nuni mahets'i. ²¹ Nehe bi hñuts'i'a pa da nda de gatho ya nda, ne de gatho nú'ú to'o há ra ts'utbi ne ra ts'edi ne ra hmanda nuua

ja ra ximhai ne nuni mahets'i. Nehe bi umba 'nara nsu nú'a xi ra dangui de gatho ma'ra ya nsu nú'u ja ne nú'u ma da nja. ²² Nehe bi hñuts'i pa da nda de gatho nú'a te ja ne nú'u 'bui. Nehe bi thuts'i'a pa go dra ñaxu de ra nija, y nujũ go guecju rá nijaguihu'a. ²³ Ha núju rá nijaguihu'a go guecju rá ndo'yoguihu nehe, hangue con guecju ri nxøgue rá ndo'yo'a, ne dí ohu ja rá 'ye'a, ne o ja rá 'ye gatho nú'a te ja ne nú'u 'bui.

2

Nu'u tó'o xa gamfri, xa mpøhø po rá hñoja'i Ajuá

¹ Nu'ahu xqui 'medihu hmaha ma'met'o ja ya ts'oqui ne nguí øthu ya nts'o'mui, pe Ajuá ya xa 'ra'ahubyá 'nara 'ra'yo te. ² Nu'ahu nguí øthu ya ts'oqui ngue'a ngrí denbahu rá 'mui ra ximhai, ne nguí ø'tuahu rá paha ra nda de ya ts'ondahi nú'a ri mpefi ja yá mfeni nú'u hingui øta Ajuá. ³ Ma'met'o gathoguihu ndí 'buhu nehe ngu gra 'ma'u, ne ndí ø'tuahu yá ts'onc'at'i ma ndo'yohu, ne ndí øthu gatho nú'a ndí benga ja ma mfenihu xá nts'o. Hangue nujú hønse rá cue Ajuá ndí tøm'bahu xa zucju ngu nú'a ma da zudi nú'u hingyá gamfri. ⁴ Pe Ajuá xi ra dangui rá nthecate ne rá hmate pa guecaguihu. ⁵ Hangue ngu bi japi bi yopa nte ma zi Hmuhu ra Jesucristo, njabu nehe bi 'racju ma 'ra'yo tehũ, ngue'a ya stí 'mehmahu ja ma ts'oquihu, ja ra uenda ya stí tuhmahu. Hangue po rá hñoja'i Ajuá bi pøhøguihu. ⁶ Nehe ngu bi gaxa ma zi Hmuhu ra Jesucristo de habu xqui nt'agui, njabu nehe bi gaxcahu, ne ja ra uenda ya dí hudihu co ma zi Hmuhu nuni mahets'i, ngue'a ya dí 'nathohu con gue'a. ⁷ Bi 'yøtc-ahu njabu pa nuya pa bra 'ñepu ma da fadi tengu rá ndangui rá hñoja'i bi mescahu, ne tengu ra hño bi 'yøtcahu ngue'a bá pehna ma zi Hmuhu ra Jesucristo pa bi pøhøguihu. ⁸ Ajuá po rá hñoja'i bi pøhøguihu ngue'a dá camfrihu, y hingue de guecsehu, nu Ajuá go guese bi 'yøt'a gatho pa bi pøhøguihu. ⁹ Hinto xa mpøhø po 'nara hoga 'befi xa 'yøt'e, pa njabu hinda za to da 'ñets'i. ¹⁰ Ajuá go gue'a bi hogaguihu ma'ra'yo ngue'a ya dí 'nathohu co ma zi Hmuhu ra Jesucristo. Y bi hogaguihu ma'ra'yo pa da za ga øthu

gatho nú'a xá hño ngu nú'a xqui beni Ajuá maya'bu ga øthu.

Nú'u ya xodyo ne nú'u hingyá xodyo ya bi mádi po ra Zidada Jesucristo

¹¹ Hangue por gue'a nú'ahu hingyá xodyo-ohu oguí pumfrihu gue desde maya'bu gatho nú'u ya ja'i himyá xodyo mi 'bui yabu de Ajuá, ne nixi himi pe'tsa ra seña ja yá ndo'yo ngu pe'tsa ya xodyo. Hangue nuya xodyo xi bi utsa'ihu ne bi hñump'ahu gue gyá ja'ihu dega 'ñaseña, masque nura seña'a go 'nara ja'itho nú'a to øt'e. ¹² Ma'met'o nguí 'buhu yabu de ma zi Hmuhu ra Jesucristo, ne nguí 'buhu 'nambu de ya me Israel nú'u to'o ya xodyo. Nu'ahu himri 'ñep'ahmahu nú'a ra cohi bi 'yøt'a Ajuá co ya me Israel, nixi hingo mri metihu nú'a xqui hña'tuabi'u. Nixi te nguí tøm'mahmahu ngu nú'a guí tøm'habya, ne nixi nguí pahmahu Ajuá. ¹³ Ma'met'o nu'ahu nguí 'buhu yabu de Ajuá, pe nubya ya gá jonihu con gue'a ngue'a ma zi Hmuhu ra Jesucristo bi manga rá ji po rá ngue'ahu ne ya guí 'nathohu con gue'a. ¹⁴ Núje dyá xodyohe ne nú'ahu hingyá xodyohe, po rá du ma zi Hmuhu ra Jesucristo bi huata nú'a ra nthaquí dega nt'utsate xqui 'uegahu. Y bi 'yøt'e pa dá 'nada ra hninihu ne pa dá mádihu. ¹⁵ Nu mi du ja ra pont'i'a, gue'bu bi huata nú'a ra nt'utsate, ngue'a gue'bu bi hñacua rá ts'edi ra ndaxjau ley con gatho yá hmanda ne yá nzai. Hangue de nú'u yoho ya hnini, nu'á bi hyoca 'nada ra hnini ngue'a ya bi 'natho con gue'a. Hangue ya bi za bi mádi'u. ¹⁶ Nu mi du ja ra pont'i'a, gue'bu bi huata nú'a ra nt'utsate mi pe'tsa nú'u yoho ya hnini'u. Hangue nubya bi za bi mádi'u ne bi za bi mádi'u nehe co Ajuá, ngue'a ya bi 'nada ra ndo'yo'u co ra Zidada Jesucristo.

¹⁷ Hangue numa zi Hmuhu ra Jesucristo bi 'ñehe pa bi zocaguihu ne bi xicju gue ya bi za dá mádihu co Ajuá, nú'ahu nguí 'buhu yabu de gue'a ne núje dyá xodyohe ndí 'buhe guetbu de gue'a. ¹⁸ Y nubya ngue'a ma zi Hmuhu ra Jesucristo bi du por guecju, gathoguihu ngu ya xodyo ngu nú'u hingyá xodyo da za ga jonihu co Ajuá ma Dadahu co rá ts'edi ra Mca Ndahí nú'a xa t'acju mahyegui. ¹⁹ Hangue por gue'a nu'ahu ya hingui 'na'ñohe nixi gyá nzøhøhu, ngue'a nubya ya gyá menguhu de ja rá hnini Ajuá

nehe, ne yá batsi'ihũ nehe'a ngu gatho ma'ra ya gamfri. ²⁰Y mahyegui ya dí 'bahu ja rá nija Ajuá. Nurá nija Ajuá nja ngu 'nara ngu thoqui. Numa zi Hmuhũ ra Jesucristo nja ngu ra mũdi do xa 'begui pa bi thoqui ra nija, y núje dyá apostolhe ne nú'u ma'ra yá 'mehni Ajuá go guecje dí njahe ngu dyá mũdi jadohe, ha nu'ahũ guí njahu ngu ya do ri he'tsa nú'a ra jado. ²¹Y ngu 'nara ngu rí bõts'e mahyegui yá jado, y nura mũdi do go gue'a ri ndude gatho rá hñũ ra ngu, njabu necjũ rá nijaguihũ Ajuá 'yo grá ntehu. Ne dí 'yohũ co 'nada ra mfeni co ma zi Hmuhũ ra Jesucristo, y nú'á go gue'a ri 'racjũ ra ts'edi pa núju rá nijaguihũ Ajuá ga 'bahu strá nt'axi. ²²Ngu'ahũ nguje dí 'nathohũ co ma zi Hmuhũ ra Jesucristo ne go grá 'yo grá ntehu mahyegui con gatho ma'ra ya gamfri pa drá maça nijaguihũ Ajuá habũ da za da 'mũi rá Maça Ndahi Ajuá.

3

Ra apostol Pablo bi thuts'i pa da xipa rá noya Ajuá nú'u to'o himyá xodyo

¹Hangue ringue'a dí apabi Ajuá por gue'ahũ, núgui drá Pablo dí jot'ua fadi ngue'a dí pepabi ma zi Hmuhũ ra Jesucristo, ne ngue'a dí zo'ahũ de gue'a, nú'ahũ hingyá xodyohũ. ²Põde ya guí padihũ gue Ajuá po rá hñõja'i xa 'bepcagui pa ga xi'ahũ de rá maça noya'a. ³Nú'á go guese'a bi xicagui pa go dá padi nú'a mi beni'a, y nú'a bi xicagui himi faditho. Y go gue'a ya stá op'ahũ masque co 'na yoho ya noya ja nuna cartana. ⁴Y nu xcrí hñe'thũ, ma da zo ri mfenihũ gue Ajuá go bi xicagui nú'a mi beni go da 'yõt'a ma zi Hmuhũ ra Jesucristo. ⁵Y nú'a bi xicagui hinto xqui badi ma'met'o. Pe nubyá hã, po rá Maça Ndahi Ajuá stá pahẽ nú'a mi beni'a, núje dyá 'mehnihe de gue'a ne dí mamfe rá noya'a. ⁶Ne guehna nú'a bi xicagui Ajuá gue nú'u hingyá xodyo ya da za da mbatsi de Ajuá nehe, mahyegui ngu ya xodyo. Hangue núje dyá xodyohe ne nú'ahũ hingyá xodyohũ ya dí 'nada ra ndo'yohũ co ma zi Hmuhũ ra Jesucristo. Ne gathoguihũ go ma metihũ nú'u yá hñã'ti Ajuá ngue'a dí 'nathohũ co ma zi Hmuhũ ra Jesucristo ne dí camfrihũ ra maça noya. ⁷Y nú'a ra maça noya'a go xa hñuxcagui Ajuá pa ga xi'ahũ'a. Gue'a ra maça 'befi bi 'racagui Ajuá po rá hñõja'i co rá danga

ts'edi. ⁸Pa guequi dí beni gue hinte drí muui de gatho ma'ra ya cu. Pe Ajuá po rá hñõja'i bi 'racagui nuna ra hoga 'befi pa ga xi'ahũ nú'ahũ hingyá xodyohũ de gatho ya danga japi nú'u drí t'acjũ ngue'a dí camfrihũ ma zi Hmuhũ ra Jesucristo. Xi ndunthi'u, ne hinda za ga pahũ hangũ yá ndunthi'u. ⁹Y Ajuá xa 'bepcagui ga xipabi gatho ya ja'i nú'a xqui beni maya'bũ ne hinxqui 'ñuditho. Nehe go guet'a Ajuá bi hyoca gatho nú'a te ja ne gatho nú'u 'bũi. ¹⁰Nú'a mi beni Ajuá hinxqui 'ñudi maya'bũ, pe nubyá hã, ya xa 'ñutcaguihũ núju rá nijaguihũ'a. Y po rá nguecjũ, asta nuya enxẽ nú'u bí hã ra ts'edi nuni mahets'i ya padi nehe'u nú'a xqui beni Ajuá. ¹¹Ngu nú'a xqui beni Ajuá maya'bũ gue'a bi nja, y numa zi Hmuhũ ra Jesucristo xqui thuts'i pa go gue'a da 'ñehe da 'yõt'a nú'a xqui beni Ajuá. ¹²Núju dí 'nathohũ co ma zi Hmuhũ ra Jesucristo hangue dí pe'tshũ ra nseçgi ga ñahũ co Ajuá nsi ra ntsu ni ra ntsa ngue'a dí camfrihũ'a. ¹³Hangue oguí tu ri muihu ngue'a dí tho ya ts'othogui por gue'ahũ. Nu'a guí 'yõthũ, johyahu, ngue'a nú'a dí thogui go 'nara hño pa gue'ahũ.

Rá hmãte ma zi Hmuhũ ra Jesucristo

¹⁴Hangue ringue'a drí ndandiñghmu ja rá thandi Ajuá ma Dadahũ nú'a to'o rá Dada ma zi Hmuhũ ra Jesucristo. ¹⁵Go guet'a rá Dada nehe gatho nú'u to'o camfri ne 'bucuaatho ja ra ximhai ne nú'u ya bí 'bũi nuni mahets'i. ¹⁶Go gue'a ma Dadahũ nú'a to'o xi ja ndunthi yá japi pa da 'racjũ, dí apabi da 'ra'ahũ ndunthi ra ts'edi po rá Maça Ndahi'a. ¹⁷Nehe dí apabi gue da zedi ri jamfrihũ pa da 'mũi xá hño ri corasohũ ngue'a ja guehni 'bũi ma zi Hmuhũ ra Jesucristo, ne pa guí 'buhũ xá hño ja rá hmãte Ajuá, nja ngu ya 'yũza ri cuna mbo ra hai. ¹⁸Nehe dí apabi Ajuá pa da za guí pahũ xá hño hangũ rá ndangui ne rá nsunda rá hmãte ma zi Hmuhũ ra Jesucristo, ngu dí apabi da badi nehe gatho ma'ra ya gamfri. ¹⁹Dí apabi pa guí patuahũ rá hmãte'a, masque nurá hmãte ma'na ra dangui que ma mfenihũ. Nehe dí apabi Ajuá gue xi da 'yoda ri mfenihũ'a, pa njabu da za guí hñãñhũ gatho nú'a ne da 'ra'ahũ'a, ne guí 'buhũ ngu gra 'mũi'a.

²⁰Nubyá drá nsunda Ajuá nú'a to'o hã ra ts'edi pa ma'na xi da 'yõt'a ndunthi de

gatho nú'a dí aphu ne nú'a dí beñhu gue'a nu'á xi ja rá ts'edi, y nurá ts'edi'a ri mpefi ja ma corasohu. ²¹ ¡Núju rá nijaguihu Ajuá ne drí 'nathohu co ma zi Hmuhu ra Jesucristo, nzantho ga nsundahu Ajuá desde nubya y pa nzantho! Njabu gue'a.

4

Dí 'nathohu po ra Maca Ndahi

¹ Nuguí dí jot'ua fadi po rá noya ma zi Hmuhu, hangue hñuxhu nt'ode xá hño núna dí xi'ahu. Dí bante'ihu gue gui 'yohu xá hño ngu rí 'ñehe gue'a Ajuá xa zohn'ahu pa dyá batsi'ihu'a. ² Ogrí 'ñets'ihu. Mpe'tsuahu ra t'equ'eí 'na ngu ma'na, ne ntsetuahu 'na ngu ma'na, ne mádihu 'na ngu ma'na. ³ Nu'ahu guí 'nathohu gue'a ra Maca Ndahi 'bui ja ri corasohu, hangue 'yothu ra ts'edi pa gui pe'tshu 'nada ra mfeni ne gui 'buhu co ra hoga'mui. ⁴ Nujú dí 'nada ra ndo'yohu co ma zi Hmuhu. 'Nada ra Maca Ndahi 'bui ja ma corasohu. Ajuá xa zoncachu pa ga pe'tshu 'nada ra ntho'mate. ⁵ 'Nada ma zi Hmuhu dí xocambenihu. 'Nada ra jamfri dí pe'tshu. 'Nada ra sistehe stá hññhu. ⁶ 'Nat'a Ajuá 'bui, ne go gue'a ma Dadahu ne ra Dada de gatho nú'a ma'ra to'o camfri'a. Y nú'á go gue'a ri manda de gatho, ne go gue'a 'bui con guecju, ne 'bui ja ma corasohu cada 'na de guecju.

⁷ Cada 'na de guecju ma zi Hmuhu ra Jesucristo xa 'racju 'nara 'befi pa ga pehu y nehe bi 'racju ra mfadi ne ra ts'edi pa ga pehu nú'a ra 'befi xa 'racju. ⁸ Hangue bi nja ngu nú'a manga ja ra Maca T'ofu habu ena: Ma zi Hmuhu bi ntáte de nú'a to'o xqui ntátehma, nepu bi yopa mengui pa mahets'i, ne de guehni bá pempa ra ts'edi ya ja'i pa bi umba yá 'befi cada 'na.

⁹ ¿Te rí bñni da 'ñena nú'a ra noya ena gue ma zi Hmuhu "bi yopa mengui pa mahets'i"? Ne da 'ñena gue nú'a mbi 'bu mahets'i nepu bá cai pa guecua ja ra ximhai. ¹⁰ Y nú'a bá cai pa guecua ja ra ximhai, go guet'a bi yopa menga mahets'i pa da manda gatho nú'a te ja ne nú'u 'bui. ¹¹ Nú'á bi 'racju ma 'befihu ne bi 'racju ra mfadi ne ra ts'edi pa ga mpehu ja rá 'befi'a. Bi hñuxcaguihu 'ra dega apostol, ma'ra pa da mamba rá noya Ajuá, ma'ra pa da zofo ya ja'i, ma'ra pa da

ma'yo ja ya nija, y nu ma'ra pa da nxahnate ja ya nija. ¹² Hangue numa zi Hmuhu njabu bi hñuxa nú'u ya mefi'u co 'rama'na'ño yá 'befi bi umbi pa da maxa gatho ma'ra ya cu, pa njabu nehe nú'u ma'ra ya cu da mefi nú'a ra 'befi xa t'umbi. Nú'á bi 'yot'a njabu pa ma'na da te rá nija. ¹³ Hangue njabu drí mfxahu 'na ngu ma'na, asta hinga camfrihu xá hño co 'nada ra mfeni, ne asta hinga pahu xá hño ma zi Hmuhu ra Jesucristo rá T'u Ajuá, ne asta hinga 'buhu xá hño ngu gra 'm'a. ¹⁴ Ya hinga njahu ngu ya batsi rí maua rí mani pa go ga tenhu ma'ra ya nt'u-tuate nú'u xa bense ya ja'i ja yá ts'omfeni ne utcaguihu 'ñena xi majuani nú'a udi pa da hyacjhmahu. ¹⁵ Nu'a mahyoni ga othu, ga sigui ga tenhu nú'a xi majuani co ndunthi ra hmate, pa njabu ma'na ga 'buhu xá hño ngu gra 'mu ma zi Hmuhu ra Jesucristo nú'a to ra ñaxu de ra nija. ¹⁶ Nura nija nja ngu rá ndo'yo 'nara ja'i ri mpefi mahyegui. Numa zi Hmuhu ra Jesucristo go gue'a ra ñaxu de gatho, ne go gue'a 'racju ra ts'edi pa ga pehu nú'a ra 'befi xa 'racju'a. Ha nujú drí mpefihu mahyegui ne drí mfxahu 'na ngu ma'na ne drí mádihu 'na ngu ma'na. Hangue njabu ma'na rí te rá nija Ajuá.

Ga 'buhu 'nara 'ra'yo 'mui gue'a dí camfrihu ra Zidada Jesucristo

¹⁷ Dí 'bep'ahu de rá thuhu ma Zidadahu, ne dí xi'ahu gue oguí 'yohu ngu gra 'ño nú'u hinyá gamfri, gue'a gatho nú'a benga ja yá mfeni'u hinte ri muui, ¹⁸ ne xa zo ra 'bex-uui ja yá mfeni. Nu'ú hinxa ne xa badi nú'a majuani gue'a xi xá me yá coraso, hangue hingui pe'tsa ra 'ra'yo te ngu nú'a ri 'racju Ajuá. ¹⁹ Ni ts'u otho yá tsa, hangue xi xa 'ñent'a ja ya ts'oqui pa da 'yot'a gatho nú'a go da ne'u con gatho yá paha. ²⁰ Pe numa Zidadahu ra Jesucristo hinxa 'ñu't'ahu guí 'yothu njabu. ²¹ Ngue'a xcá 'yohu de gue'a ne xa t'u't'ahu nú'a majuani ngu nú'a bi 'ñudi'a. ²² Hangue por gue'a 'uehu de nú'a ri ndaxjua 'muhí guí pe'tshu, gue'a xi xá nts'o nú'a ra 'mui'a, gue'a nuri ts'omfenihu go gue'u ha'ahu pa gui nts'ocju. ²³ Ne 'buhu co 'nara 'ra'yo mfeni xá nt'axi. ²⁴ Nehe 'buhu 'nara 'ra'yo 'mui, gue'a Ajuá ya bi yopa hyoc'ahu ma'ra'yo pa gui 'buhu ngu gra 'mui'a, pa njabu xi majuani da za gui 'yohu xá hño co 'nara mfeni strá nt'axi.

²⁵ Hangué por gue'a hyehabu ya nc'uamba, mañhu nú'a majuani 'na ngu ma'na, ngue'a gathoguihu ya dí 'nada ra ndo'yohu.

²⁶ Nu'bu gui ncuehu, oxcrí øthu 'nara ts'oqui co ra cue, ne oxcrí ncuehu ya'a, ²⁷ pa njabu hinda da'ahu ra ts'ondahi.

²⁸ Nu'a tó'o ra be, ya odri mpe. Ma'na xá hño dá ga 'nara 'befi ne da mpefi xá hño, pa njabu da za da mats'i nú'u to'o hingui tsupabi.

²⁹ Pa gui ñahu, oguí ñahu co ya ts'onoya, ñahu xá hño pa da za gui nuphu yá mfeni nú'u to'o da 'yo'ahu. ³⁰ Ne oguí japhu da du rá mui rá Maça Ndahi Ajuá nú'a to'o 'bui ja ma corasohu, ne go gue'a 'nara seña gue ya yá batsiguihu Ajuá, ne nu'a ri sagaguihu asta hinda zixcaguihu Ajuá pa mahets'i pa grá 'buhani con gue'a.

³¹ Nu'bu te da t'øt'a'ihu, osti tsøt'a ri muihu. 'Bu to da xax'ahu, oxqui ncuehu nixi gui má'tihu ne nixi gui ntsanihu, ne oxqui øthu ma'ra ya ts'ot'øt'e. ³² Nu'a mahyoni gui 'yøthu, gui nhyoja'ihu 'na ngu ma'na ne gui má'dihu 'na ngu ma'na, ne mpumbahu 'na ngu ma'na, ngu Ajuá xa pun'ahu por nú'a bi 'yøt'e ra Zidada Jesucristo.

5

Hanja rí 'ñepi da 'mui nú'u to'o yá batsi Ajuá

¹ 'Yøthu ra ts'edi gui tembahu rá 'mui Ajuá, ngue'a gyá hmaça batsihu de gue'a.

² 'Buhu co 'nara hmate, ngu bi macaguihu ma zi Hmuhu ra Jesucristo ne bi du por guecju. Bi unse rá te pa bi tho pa bi gutca ma thaihu, y nurá du'a bi hñani Ajuá ngu 'nara 'baha nú'a yani xá cuhi ne bi ho'a.

³ Njuu dyá gamfrihu hinga hñuxhu 'nara 'behñá nú'a hingo ma 'behñahu, nixi ga øthu ma'ra ya ts'onc'at'i de ma ndo'yohu, nixi ga øthu ra nduste co ra ts'onc'at'i dí pe'tshu, y nixi ga beñhu pa ga mañhu de nuya ts'ot'øt'eya. ⁴ Hinga mañhu ya noya dega 'betsa, nixi ga 'ñant'uhu co ya noya xá nts'o, nixi ga thøta ma nehu te ga mañhu, ngue'a hindí 'ñepcahu ga øthu njabu. Nu'a ga øthu, ga xøcambenihu Ajuá. ⁵ Ya guí pahu gue nu'u tó'o xi ya 'ñeja'i hingui tsa da yut'a ja rá hmanda Ajuá ne de ma zi Hmuhu ra Jesucristo, nixi nú'u ma'ra to'o

øt'a ma'ra yá ts'onc'at'i, ne ya nduste hingui tsa da yut'a ja rá hmanda Ajuá. Nura nduste ma'na go ri maði ra ximhai que Ajuá. ⁶ Hangué oto sta hyacju da 'ñenju gue rá cue Ajuá hinda zucju 'bu ga øthu nuya ts'oquiya, ngue'a majuani rá cue Ajuá ma da zudi nú'u to'o hingui øt'e'a. ⁷ Hangué hinga ntsixhu co nú'u to'o øt'a nuya ya ts'ot'øt'e.

⁸ Ma'met'o ndí 'buhu ja ra 'bexuui dega ts'oqui, pe nubyá ya dí 'buhu ja ra ñot'i ngue'a stá camfrihu ma zi Hmuhu ra Jesucristo. Hangué ma ga 'yohu ngu ri 'ñepcahu ngue'a ya dí 'buhu ja ra ñot'i. ⁹ Nu'a tó'o ya 'bu ja ra ñot'i øt'e nú'a xá hño, ne 'yo ngu rí 'ñehe, ne mangua nú'a majuani. ¹⁰ Hangué ma ga øthu ra ts'edi pa ga pahu ga øthu gatho nú'a ri ho Ajuá. ¹¹ Y hinga tembahu yá 'mui nú'u to'o 'yo ja ra 'bexuui dega ts'oqui, ngue'a nú'a øt'e'u hinte ri muui. Nu'a ga øthu, ga zofohu pa hinda sigui da 'yøt'a njabu. ¹² Ngue'a asta 'nara 'betsa 'bu ga mañhu nú'a øt'e mant'agui nú'u to'o 'bu ja ra 'bexuui. ¹³ Pe 'bu dra yot'i co ra ñot'i nuya ts'ot'øt'e øt'u, nu'bú ha, da hnequi te rá 'be gatho øt'e'u, ngue'a co ra ñot'i ri hnequi gatho. ¹⁴ Hangué xa t'ena njaua:

Nuhu, nú'i guí aha,

nangui de habu xa t'ac'a'i habu xa t'agui nú'u xa du,

y ma zi Hmuhu ra Jesucristo go gue'a da yo't'a ri mfeni pa gui 'bui ja rá ñot'i'a.

¹⁵ Beñhu xá hño hanja grí 'buhu. 'Buhu co ndunthi ra hoga mfadi, oguí 'buhu ngu nú'a gra 'mu nú'u hinte yá fadi. ¹⁶ Ogú 'yohuhu grí 'beta ri orahu, nzantho 'yøthu nú'a xá hño, ngue'a xi xá nts'o ya pa dí 'buhabya. ¹⁷ Ogrí hñeguihohu, 'yøthu ra ts'edi pa gui pahu nda'a go rá paha Ajuá. ¹⁸ Ogrí ntihu, ngue'a nura nti ma'na da ja'ahu gui 'yøthu ya t'øt'e xá nts'o. Nu'a gui 'yøthu, 'yøtuahu rá paha ra Maça Ndahi. ¹⁹ Hñu'mba muihu 'na ngu ma'na gui tuthu ya salmo ne ya jahñá ne ma'ra ya maça thuhu. Tutuahu Ajuá ne xøcambenihu'a con gatho ri muihu.

²⁰ Nzantho umfu njamaði Ajuá ma Dadahu de gatho nú'a da 'ñep'ahu de ja rá thuhu ma zi Hmuhu ra Jesucristo.

Ra hoga'mui ja yá ngu nú'u to'o xa gamfri

²¹ 'Ñøtuahu 'na ngu ma'na co rá ntsu Ajuá.

²² Nu'ahũ 'behñahũ medinthatihũ, 'yøta ri ðamehũ, y ja ra uenda go guí øthũ ra Zidada Jesucristo. ²³ Ngue'a nura 'ñøhø go gue'a ra ñaxu de rá 'behñã, nja ngu ma Zidadahũ ra Jesucristo go gue'a ra ñaxu de ra nija, ngue'a go gue'a xa pøhø ra nija, y nura nija go gue'a rá ndo'yo'a. ²⁴ Nja ngu ra nija øta ma Zidadahũ ra Jesucristo, njabu nehe mahyoni gui njahubũ 'behñahũ, gui 'yøta ri ðamehũ de gatho nú'a da xi'ahũ.

²⁵ Y nu'ahũ 'ñøhøhũ medinthatihũ, madi ri 'behñahũ, nja ngu ma Zidadahũ ra Jesucristo ri maçaguihũ núju rá nijaguihũ'a, ne bi unse rá te pa bi za bi pøhøguihũ.

²⁶ Bi du pa bi 'uegaguihũ de ma ts'oquihũ. Bi xuga ma corasohũ co ra dehe, y nura dehe'a go gue'a rá noya'a. ²⁷ Nu'á bi xuga ma corasohũ pa drá nijaguihũ'a strá nt'axi. Bi 'uegaguihũ de ma ts'oquihũ ne de gatho ma nts'o'muihũ, pa nu sta 'ñehe da zixcaguihũ pa grá 'buhũ con gue'a, ya hinga tuhu ni 'nara ts'oqui ngue'a ya strá nt'axiguihũ. ²⁸ Nja ngu ma Zidadahũ ri maçaguihũ núju rá ndo'yoguihũ'a, njabu nehe nu'ahũ 'ñøhøhũ rí 'ñepi gui madi ne gui su ri 'behñahũ ngu grí suse ri ndo'yohũ. Nu'a tó'o ri su rá 'behñã, gue'a ngu ri suse rá ndo'yo. ²⁹ Hinhya'mũ to'o ri øtsase rá ndo'yo. Cada 'na ri su rá ndo'yo ne ri umbabi te da zi, ngu ma Zidadahũ ra Jesucristo ri sugaguihũ núju rá nijaguihũ'a, ³⁰ ngue'a go guecju rá ndo'yoguihũ'a, ne cada 'na de guecju go dyá xenihũ de rá ndo'yo'a. ³¹ Hangue ja ra Maça T'ofø ena gue ra 'ñøhø da zogui rá dada ne rá ñañã pa go da 'muhui rá 'behñã y de ri yoho'u ya da 'natho. ³² Nuna nt'utuatenã xi ra dangui, ne ma de ra Zidada Jesucristo ne de rá nija'a. ³³ Hangue nu'ahũ suhũ ri 'behñahũ ngu grí suse ri ndo'yohũ. Y nu'ahũ 'behñahũ, umfũ ra t'equ'e'i ri ðamehũ.

6

¹ Nu'ahũ batsihũ, 'yøta ri dadahũ ne ri ñañahũ ngue'a guí camfrihũ ra Zidada y gue'a rí 'ñepi gui 'yøthũ. ² 'Yøthũ ngu manga ja rá noya Ajuã habũ ena: "Umba ra t'equ'e'i ri dada ne ri ñañã ne gui su." Nuna guehna ra mudi hmanda ri 'ñoui 'nara hñã'ti. ³ Y nura hñã'ti'a go gue'a nú'a "gui 'bũ co 'nara johya, ne gui 'bũ ndunthi ya jeya nuua ja ra ximhai."

⁴ Ha nu'ahũ dadahũ ne ñañahũ, oxqui japhũ da ncue ri batsihũ; zofohũ co ya hoga ts'ofø, ne 'ñutuahũ rá noya ma Zidadahũ.

⁵ Nu'ahũ 'begohũ, 'yøta ri hmuhũ de nuua ja ra ximhai co ndunthi ra ntsu, ne co ndunthi ra t'equ'e'i, ne con gatho ri muihũ. 'Yøthũ ra uenda gue go guí pepthũ ma zi Hmuhũ ra Jesucristo. ⁶ Mpehũ xá hño, pe hingue hønse ra ora hant'a ri hmuhũ pa gui pønga ri hmihũ con gue'a. 'Yøthũ ngu rá paha Ajuã con gatho ri muihũ, ne pepabihũ ri hmuhũ ngu rí 'ñepi gui 'yøthũ ngue'a gyá 'begohũ nehe de ma zi Hmuhũ ra Jesucristo. ⁷ 'Yø'tuahũ xá hño yá 'befi ri hmuhũ co 'nara hoga paha. 'Yøthũ ra uenda gue go guí pepthũ ma Zidadahũ, hingo guí pepthũ 'nara ja'i. ⁸ Beñhũ gue ma Zidadahũ ma da 'racju ma thahahũ ngu nú'a stá øthũ, ngu ra 'bego ngu nú'a hingrá 'bego.

⁹ Nehe nu'ahũ hmuhũ, suhũ xá hño ri 'begohũ. Ogrí pidihũ'u. Beñhũ gue ngu'u ne ngu'ahũ bí 'bũ 'nari Hmuhũ nuni mahets'i nú'a to'o hingui huahna ya ja'i.

Ga hñehũ co nú'a ra he xa 'racju Ajuã ngu ri hñe 'nara soldado

¹⁰ Nubyá zi cuhũ, zedihũ co nú'a ra ts'edi xa 'ra'ahũ ma Zidadahũ. ¹¹ Ngu ri hñe 'nara soldado pa da ma ja ra tuhni, njabu nehe ma ga hehũ ra he nú'a xa 'racaguihũ Ajuã, pa hinda za da dacju ra ts'ondahi co yá nthate. ¹² Ngue'a numa ncontrahũ hingo 'nama mi-ja'ihũ. Nujú drí ntunhũ co ya ts'ondahi nú'u ri nhyaxa maña ja ra ndahi, ne co nú'u ya ndã de ya ts'ondahi nú'u ri manda ja ra 'bexuui jaua ja ra ximhai. ¹³ Hangue ngu ri hñe 'nara soldado, ga hñehũ njabu nehe co nú'a ra he xa 'racju Ajuã, pa njabu nura ora da ne da hyacju ra ts'ondahi hinda za da dacju, nujú go ma ga taphũ'a ne ga 'buhũ ngu nzantho, ne hinda za te da 'yøcahũ. ¹⁴ Hangue ma ga zedihũ. Nja ngu 'nara soldado ri ngut'a rá ngut'i pa da nja rá ts'edi ora 'yo ja ra tuhni, njabu nehe ga camfrihũ nú'a majuani pa da za ga zedihũ. Ne ngu ri su rá coraso co nú'a ra nthaquí hã ja rá tiña, njabu nehe ga nsuhũ pa ga 'yohũ xá hño pa hinte ga thohũ. ¹⁵ Ngu ri su yá ua 'nara soldado pa da za da 'ño xá hño ja ra tuhni, njabu necju ma ga hñocju pa da za ga maha habaraza ga mañhũ ra maça noya nú'a udi ra hoga'mui. ¹⁶ Nehe ngu 'nara soldado ri hñã rá nthaquí ja rá 'ye pa da

ntaqui, necjə mahyoni ga pe'tshə ra jamfri pa ga ntacjə de yá nthate ra ts'ondahi. ¹⁷Ne ngu ri su rá ñaxu 'nara soldado co ra fui dega bəjə pa hinte da ja, njabə nehe da za ga ntacjə ngue'a dí pahə gue ma zi Hmuhu ra Jesucristo ya xa pəhəgüihə. Nehe nja ngu 'nara soldado dri hñə rá mahuai, ma xi ga patuahə xá hño rá noya Ajuə pa ga mañhə, go gue'a ra mahuai ri 'racjə ra Maça Ndahi. ¹⁸Ne de gatho núna di øthə, nzantho ga aphə Ajuə. Ga aphə co rá ts'edi ra Maça Ndahi pa da maxcahə de gatho nú'a da 'ñehe, ne nzantho ga ndø'mhə ne hinga tsayahə ga aphə Ajuə, ne ga aphə por gatho ma'ra ya gamfri nehe. ¹⁹Nehe 'yaphə Ajuə por guequi, pa nu xcrá ñə, ga ñə nsi ra ntsu ni ra ntsa, ne go gue'a da 'raca ya noya pa ga mamba rá noya'a ngu nú'a xa 'ñutcagui, nú'a hinxqui fədi. ²⁰Nugui rá 'mehngui Ajuə pa ga mamba nuna rá maça noya'a, masque núbya dí ofadi pe dí mamba rá noya. Hangue 'yaphə Ajuə pa ga mamba rá noya'a ngu rí 'ñepqui ga mə nsinque ra ntsu.

Ya nzenjua pəhna ra apostol Pablo mi uadi ra carta

²¹Pa gui pahə de ma 'befi ne te gra 'bui de guecua, nuni ra cu Tiquico go guehni ma da xi'ahə gatho. Nuni ma zi cuhə go guehni 'nará hoga mefi ma Zidadahə. ²²Dí pəhn'ahəbə pa da xi'ahə te gra 'bəheua ne pa da hñup'a ri muihə.

²³Ajuə ma Dadahə ne ma zi Hmuhu ra Jesucristo da jap'ahə ne gatho ma'ra ya cu pa gui 'buhə te rá 'ñentho, ne da max'ahə pa gui mpe'tsua hmətehə 'na ngu ma'na ne pa gui pe'tshə ndunthi ra jamfri. ²⁴Ajuə da japabi gatho nú'ə to'o ri mədi ma zi Hmuhu ra Jesucristo co 'nara hməte nú'a hinhya'mə da uadi. Njabə gue'a.

RA FILIPENSE
RÁ CARTA RA APOSTOL NSAN
PABLO NÚ'A BI 'YOPABI YA
GAMFRI ME FILIPO

Ra apostol Nsan Pablo mi ofadi bi 'yopabi ya gamfri me Filipino

¹ Núga drá Pablo ne ra cu Timu, yá 'begoguihe ma zi Hmuhú ra Jesucristo, dí op'a'ihé nuna carta gatho'ihú zi cuhú guí 'buhúbu ja ra hnini Filipino, ne guí camfrihú ma zi Hmuhú ra Jesucristo, ne gatho'ihú gyá ndahú de ra nija ne nú'ahú gyá mas-tehú. ² Ajuá ma Dadahú ne ma zi Hmuhú ra Jesucristo da jap'a'ihú ne da max'ahú pa guí 'buhú te rá 'ñen-tho.

Ra apostol Nsan Pablo apabi Ajuá po ya gamfri

³ Ora dí beni de gue'ahú dí umba njamádi Ajuá por gue'ahú. ⁴ Y ora dí apabi Ajuá, dí apabi co ndunthi ra johya pa cada 'na de gue'ahú, ⁵ ngue'a desde gá camfrihú rá maça noya Ajuá asta nubyá, xcá faxcahú pa xa ntunga nura maça noya'a. ⁶ Nuga dí camfri gue nu Ajuá to'lo xa mudí xa pa't'a ri 'múihú, ma da siguí da 'yot'a njabú pa sta yopa penga ma Zidadahú ra Jesucristo ya gri 'buhú xá hño ja rá thandi'a. ⁷ Y xá hño nú'a stá beni de gue'ahú, ngue'a xi dí pe'ts'ahú ndunthi ra hmáte, y ngue'a xi guí faxcahú co nú'a ra 'befi xa 'racagui Ajuá pa dí ñanga ra maça noya ne pa dí ma gue go gue'a majuani, masque dí ofadi o dí 'bai ja yá thandi ya nda. ⁸ Ajuá pádi xá hño gue nuga nts'edi dí beñ'ahú co nuna hoga hmáte xa 'racjú ma Zidadahú ra Jesucristo. ⁹ Dí apabi Ajuá pa ma'na da zi'ta ri hmátehú, ne ma'na guí pe'tshú ra hoga m'fadi pa guí pahú ma'na xá hño nda'a gue'a ri ho Ajuá. ¹⁰ Njabú da za guí pahú guí huanhú nzantho nú'a xá hño, ne guí pe'tshú 'nara te strá nt'axi, y njabú hinto da za te da ma de gue'ahú nu stí yopa menga ma Zidadahú ra Jesucristo nuua ja ra ximhai. ¹¹ Njabú dí tó'mi gue ra Zidada Jesucristo da 'yot'e pa da hmeca ya hoga 'befi ja ri tehú. Y nú'a ra hoga 'befi da hnequi ja gue'ahú go gue'a ngu 'nara hoga sofo pa rá nsunda Ajuá, pa njabú ma'na da t'e'tsua rá nsu'a.

De ga 'bucua, nzantho ga ot'e nú'a go rá paha ra Zidada Jesucristo

¹² Ma zi cu'ihú dí ne guí pahú xá hño gue gatho nú'a xa t'otcagui gue'a ma'na xa umba ra ts'edi ra maça noya. ¹³ Hangué gatho nuya soldado 'bucua habú ja ra ts'utbi, ne gatho ma'ra ya ja'i, pádi gue nuga xa jocagui fadi po rá ngue ra Zidada Jesucristo. ¹⁴ Y hangué por guehna ndunthi ya cu ma'na xa gu ra ts'edi pa xa mambabi rá noya Ajuá nsinque ra ntsu, ne ma'na xa nja yá jamfri ja ra Zidada.

¹⁵ Nuga dí pádi xá hño gue 'ra de gue'ú ña de ra Zidada Jesucristo ngue'a ri hyoca nú'a dí pefi, ngue'a nu'ú ne go da uadi nú'a da mañ'ú. Pe nú'ú ma'ra ha, mambabi rá noya Ajuá co yá mfeni xá nt'axi. ¹⁶ Pe nu'ú tó'o ri hyoca nú'a dí pefi, mamba rá noya ra Zidada Jesucristo pa yá hñose'ú ne pa da t'embi gue go ma'na ri mpefi'ú. Nu'ú ot'a njabú hñonse pa ma'na da hyondga ra 'ñú núbya de dí oua ja ra fadi. ¹⁷ Pe nu'ú ma'ra ha, mamba rá noya Ajuá co ndunthi ra hmáte ngue'a pádi'ú gue nuga dí 'bucua pa ga ñambabi rá maça noya Ajuá. ¹⁸ Pe hinte rí 'yot'uaabi de nú'a gra ña'ú. 'Bú mañ'ú con gatho yá múi o hina, pe xi dí johya ngue'a ma'na rí ntunga rá noya ra Zidada Jesucristo.

Ne ma xi ga johya ndunthi, ¹⁹ ngue'a nuga dí pádi gue nú'a dí thogui ma ga póni xá hño, ngue'a guí faxcahú guí aphú Ajuá por gueque, y nurá Maça Ndahí ma Zidadahú ra Jesucristo ri 'racagui ra ts'edi. ²⁰ Nuga hindí ne ga ntsa, dí ne ga ña con gatho ma jamfri, ngu xi stá nja nzantho. Ne dí ne ma'na da hnequi rá ts'edi ra Zidada Jesucristo ja ma 'mú, hinte rí 'yot'uaabi 'bú ga tu o ga siguí ga nte. ²¹ Ngue'a nuga 'bú ga siguí ga 'bucua ja ra ximhai, gue'a pa ga ot'e nú'a go rá paha ra Zidada Jesucristo, y nu'bu ga tu, ma grá hanga ma thahá. ²² Pe nu'bu ga siguí ga 'bucua ja ra ximhai, ga mpefi pa da gamfri ma'ra ya ja'i, hangué hindí pádi nda'a ga beni, ua ma'na xá hño ga siguí ga nte, o ma'na xá hño ga tu. ²³ De ri yoho hindí pádi nda'a ga beni. Nu'a dí nehma, ga ma de guecua pa ma ga 'bú'be ra Zidada Jesucristo nuni mahets'i, ngue'a pa gueque gue'a ma'na xá hño de gatho. ²⁴ Pe dí pádi gue ma'na xá hño pa gue'ahú ga siguí ga 'bucua. ²⁵ Hangué dí pádi gue ma ga siguí ga 'bucua con gue'ahú pa da za

ga fax'ahú pa ma'na da nte ri jamfrihú ne ma'na gui johyahú. ²⁶ Hangué nu xcrí yopa hyandgaguihú ga yopa 'bui con gue'ahú, ma xi gui xocambenihú ma Zidadahú ra Jesucristo ngue'a ma ga 'bui ma'na'qui con gue'ahú.

²⁷ Yøthú ra ts'edi gui 'yohú xá hño ngu nú'a manga rá noya ra Zidada Jesucristo. Y njabú tsa ga mabú ga c'a'ts'ahú o hina, pe ya ga øde gue gri 'buhú xá hño co 'nada ra mfeni ne gri mpéfihú mahyegui co ndunthi ra ts'edi pa gui ñañhú nú'a ra jamfri xcá hñanihú de ra máca hoga noya. ²⁸ Ne oxquí hophú da pi'ahú nú'a to'o ri útsa'ihú, ngue'a nu stí hyandi'ú gue hingri tsuhú, njabú da badi'ú gue ma da 'medi'ú, pe nu'ahú gui pahú gue co rá ts'edi Ajuá xa pøhø'ihú. ²⁹ Ngue'a Ajuá bi hñux'ahú hingue hønse pa gui camfrihú ma zi Hmuhú ra Jesucristo, nehe pa gui thohú ya nt'út-sate po rá ngue'a, y nú'a gui thohú gue'a 'nara dangá hño pa gue'ahú. ³⁰ Guí pahú gue nuga ne nu'ahú mahyegui drí ñambahú rá noya Ajuá, y ya gá pahú xá hño gatho nú'a stá thogui pa dá ñani'a, ne ya xcá øhú te gatho dí thoguibyá.

2

Ra Zidada Jesucristo bi 'ñe bi nja'i, ne 'mefa Ajuá bi umba 'nara nsu xi ra dangui

¹ Nu'ahú xa nup'a ri mfenihú numa zi Hmuhú ra Jesucristo, ne xa hup'a ri muihú co rá hmáte'a, ne ra Maca Ndáhi 'bui con gue'ahú, ne xa t'a'ahú ra hmáte ne ra huecate. ² Hangué 'buhú co 'nada ra mfeni ne co 'nada ra hmáte, pa njabú há, gui hubgahú ma mui pa ga johya. ³ Ote gui øthú pa ri hñosehú, nixi pa gui pønga ri hmihú. Ne ogrí 'ñexaschú. Nu'a gui 'yøthú, 'ñe'tsuahú yá nsu ma'ra. ⁴ Oguí hoñhú ra hño pa gue'asehú, hyoñhú pa ma'ra nehe.

⁵ Beñhú ngu bi bengá ma zi Hmuhú ra Jesucristo himbi 'ñets'i. ⁶ Ngue'a nu'á masque go gues'e'a Ajuá, pe bá tsopú rá nsu nú'a mbi pe'tsa nuni mahets'i masque mri mandani'a mahyegui co rá Dada. ⁷ Pe bá tsogui rá nsu pa bi e bi nja'i nuua ja ra ximhai, ne asta bi nja ngu 'nara 'bego, ne bi me'tsa rá 'bai ngu rá 'bai 'nara ja'i. ⁸ Y ya de mi 'bucua, bi 'mui ngu himri 'ñepi da 'muhma, y bi 'yø'tua nú'a go rá paha rá Dada asta xi bi du, ne nurá du'a xi xmá nts'o, ngue'a bi

du ja 'nara pont'i. ⁹ Hangué Ajuá bi umba 'nara nsu xi ra dangui, ne bi hñu'mba 'nará thuhu nú'a ma'na ja rá nsu de gatho ya thuhu. ¹⁰ Pa njabú ma da ndandiñghmu ne da xocambenibi rá thuhu ra Zidada Jesu maxogú gatho nú'a bí 'bui mahets'i ne nú'a 'bucua ja ra ximhai ne nú'a 'bui rí nga'ti de ra ximhai. ¹¹ Y gatho'ú ma da 'ñena gue ra Jesucristo go gue'a ma zi Hmuhú pa ma'na dra nsunda Ajuá ra Dada.

Nu'ú tó'o xa gamfri go gue'ú nja ngu 'nara ñot'i ri yot'a ja ra ximhai

¹² Ma zi cu'ihú, ngu gá nhyoga'yødehú nu ndá 'bui con gue'ahú, dí ne nehe núbya dí 'bui yabú de gue'ahú gue ma'na gui 'ramanuhú gui nhyoga'yødehú. 'Yøthú xá hño gatho nú'a rí 'ñepi gui 'yøthú ngue'a xcá mpøhøhú, ne nsuhú ja rá thandi Ajuá. ¹³ Ngue'a Ajuá go gue'a ri 'ra'ahú ra ts'edi ne ya hoga mfeni pa gui 'yøthú nú'a xá hño, ngu nú'a ne'a.

¹⁴ Gatho nú'a gui 'yøthú, 'yøthú nsinque gui nøntehú ne nsinque gui ntsanoyahú, ¹⁵ pa hinto da zu't'ahú ni 'nara ts'oqui. 'Buhú xá hño co ri mfenihú strá nt'axi, ngue'a yá bātsi'ihú Ajuá, masque guí 'buhú madetho de ya ts'o'mui gá ja'i nú'a hinxa nt'axi yá mfeni. Nuni ja da hnecni ri hoga'muihú ngue'a nu'ahú guí njahú ngu ya tsø ri yot'a ja ra 'bexuui, ¹⁶ ne guí mañihú ra hoga noya dega te pa nzantho. Nu'bu gui 'buhú xá hño ngu núna dí xi'ahú, ma ga johya ndunthi nu stua yopa penga ra Zidada Jesucristo, ngue'a gue'bu ma ga padi gue gatho nú'a stá pefi hinxa ma 'medi, ma da hneca ra hoga sofo nú'a stá pefi ja gue'ahú. ¹⁷ Ha nu'bu ga tu po rá ngue'ahú, guehna ngu 'nara hñā'ti dí umbabi Ajuá mahyegui co ri jamfrihú. Nu'bú ga johya ngue'a dí padi gue dí uñhú mahyegui ma hñā'tihú, y njabú ga johyahú mahyegui. ¹⁸ Hangué johyahú nehe, pa ga pe'tshú 'nada ra johya.

Ra Timoteo ne ra Epafrodito

¹⁹ Dí beni ga pømpu 'bestho ra cu Timu dua c'a'ts'ahú 'bu njabú rá paha ma Zidadahú, pa nu stua pengui'a da xicagui de gue'ahú, pa njabú da hñu ma mui, ne ga johya. ²⁰ Ngue'a hønse ra cu Timu go gue'a 'nada ra mfeni dí pe'tshe, ne dí tagui dí tuhe por gue'ahú. ²¹ Ngue'a gatho nú'a ma'ra ya cu oda yá mfeni de yá 'befi pa yá hñosehú, hingo oda yá mfeni de rá 'befi ra Zidada

Jesucristo. ²² Y nu'ahú guí patuahú rá 'mui ra cu Timu. Nú'á xi faxcagui pa dí mamba rá noya Ajuá, nja ngu 'nara t'ú faxa rá dada ja rá 'befi. ²³ Hangue dí beni ga pempu pa dua c'a'ts'ahú, hõnse dí t'õmi ga padi te grá ma de núna dí thoguia. ²⁴ Dí camfri gue co rá mfats'i Ajuá necagui ga mabu 'bestho ga c'a'ts'ahú.

²⁵ Nehe dí beni gue mahyoni ga pempu nehe ra cu Epafrodito, guehni 'nama hoga compa de ja ra 'befi pa dí ñambaheua rá noya Ajuá. Nuni ra cuni go guehni uá penhu pa e bi maxcagui. ²⁶ Y xa beni ndunthi de gue'ahú pa da mabu, ne xi tu rá mui ngue'a bi badi gue gá pahú bi hñeni. ²⁷ Xi majuani bi hñeni nts'edi asta ya mi ma xa duhma, pe Ajuá bi me'tsa ra huecate de guehni, y hinga hõnseni, necagui nehe, bi mesca ra huecate, ngue'a 'bu xa duhmani, nu'bú ma'na xa du ma mui. ²⁸ Hangue por gue'a xi dí ne ga pempu pa gui johyahú nu xcrí hyanthú ma'na'qui, y necá ga johya nehe. ²⁹ Nu xcrí hyanthú da zombuni, xi da johyahú ndunthi, ngue'a guehni 'nama cuhú de ja rá thuhu ma Zidadahú, ne xi da umfu ra hmate, ne numahñobihú gatho ma'ra yá 'me'ni Ajuá dí nguni. ³⁰ Ngue'a nuni ya mi ma da du hmahú po rá 'befi ra Zidada Jesucristo. Nuni himbi jamasu de ya ts'othogui, hangue e bi mefi 'nara 'befi nú'a himbi za go gá pefihú ngue'a guí 'buhú yabu de guecua.

3

'Yohú xá hño ngu rí 'ñepi

¹ Y nubyá zi cuhú, johyahú ja rá thuhu ra Zidada. Pa gueque hingui tsabigui ga xi'ahú ma'na'qui de nú'a ya stá op'ahú, y xá hño ga ben'ahú ngue'a go pa ri hñohú. ² Nsuhú de nú'ú ya ts'oja'i hingui øt'e nú'a xá hño ne ri manda da thu'tsua ra seña ja rá ndo'yo 'na, ngu manga ra ndaxjua ley. ³ Ngue'a nujú go guecaguihú dí pe'tshu ra seña xi majuani ja ma corasohú ngue'a stá camfrihú Ajuá ne dí nsundahú'a po rá ts'edi ra Maca Ndáhi ne drí johyahú ngue'a yá metiguihú ra Zidada Jesucristo. Hindí camfrihú gue nú'a ra seña thu'tsua ja rá ndo'yo 'na gue por gue'a ma da mpøhø 'na. ⁴ Nuga da zahmá ga beni gue ma ga mpøhø co ma hoga 'befi ne ma hñoja'i stá øt'e de ma ts'edi sehe, asta ma'na da za ga

beni ndunthi que ma'ra ya ja'i. ⁵ Ngue'a rá hñato ma pa de stí 'bui, bi thusca nú'a ra seña ja ma ndo'yo ngue'a drá me Israel, stí 'ñehe de yá ja'i ndu ra Benjami, drá xodyo ngue'a ma dada ma ñañá myá xodyo. Y nuga ndí øt'a gatho ngu nú'a manga ja rá ley ya xodyo, ngue'a ndrá fariseo. ⁶ Xi ndí øt'a gatho yá ley ya xodyo, hangue xi ndí øt'ua ra nts'o'mui nú'ú ya cu xqui gamfri ra Zidada Jesucristo. Y mi jo'o to'o da 'ñena gue hinduí øt'a gatho ngu nú'a manga ra ley. ⁷ Gatho nuya ya t'øt'e ndí øt'a ma'met'o, pa guecagui xi mri muui ndunthi, pe núbya ndá camfri ra Zidada Jesucristo, dá padi gue nú'a ndí øt'a ma'met'o hinte ri muui. ⁸ Y xi majuani gatho ya t'øt'e nú'ú ja ra ximhai, pa guecagui hinte ri muui'ú, dí ut'a ra uenda ngu ya paxi dá føtbu pa go dá padi ra Zidada Jesucristo. Stá tsopu gatho pa go dá padi ma zi Hmuhú ra Jesucristo, ⁹ ne pa bi za dá 'natho'be'a, y njabu dí 'bui xá hño ja rá thandi Ajuá. Y hingue ngue'a dí øt'a ngu nú'a manga ra ndaxjua ley dí 'bui xá hño ja rá thandi Ajuá, nuga dí 'bui xá hño ja rá thandi'a ngue'a dí camfri ra Zidada Jesucristo. Hangue por gue'a Ajuá handgagui gue xá nt'axigui ngue'a stá camfri. ¹⁰ Nubyá nu'a dí ne, dí ne ma'na ga padi ra Zidada Jesucristo. Dí ne ga patua rá ts'edi de nú'a ra 'ra'yo te bi me'tsi de mi yopa nte'a de ja ya du, ne dí ne ga nja ngu bi nja'a himbi madi rá te, bi thogui ya ts'othogui ne asta bi du. ¹¹ Dí ne ga njabu masque ga tu, pa njabu ga pe'tsa 'nara 'ra'yo te nehe ngu nú'a ra te bi me'tsi nu mi yopa nte de ja ya du'a.

Ga øthu ra ts'edi pa ga tsønñu asta rá ñani nuna ra 'ñu drí nehú

¹² Pe hindí ena gue ya xi dí 'bui xá hño ngu núna dí ma, dí padi gue drí 'betho pa ga 'bui xi xá hño, pe nuga dí sigui dí øt'a ra ts'edi pa ga tsudi nú'a ra hoga'mui xi xá hño ngu nú'a bi ne ra Zidada Jesucristo ga tsudi nu mi zucagui ra mudi'a. ¹³ Zi cuhú, nuga hindí ena gue ya dí pe'tsa nú'a ra hoga'mui'a, pe nu'a dí ne, ga pumfri gatho nú'a ya stá øt'e, ne ga øt'a ra ts'edi ga sigui ga hongá nú'a ra hoga'mui asta hinga tsudi. ¹⁴ Ne dí øt'a ra ts'edi pa ga tsøni asta rá ñani nuna ra 'ñu drí nehí asta hinga hãnga nú'a ra thãhã xpá mescaguihú Ajuá nuni mahets'i, nú'a

xa ñatcahu da 'racju ñgue'a dí camfrihu ma zi Hmuhu ra Jesucristo.

¹⁵ Gathoguihu núju xa ze ma jamfrihu, mahyoni ga beñhu ngu nú'a ja juadi dá má. Pe 'bu hinguí beñhu ngu dí bengá, Ajuá da 'ñu't'ahu pa gui beñhu ngu dí bengá. ¹⁶ Pe nu'a mahyoni ga øthu, ga teñhu nú'a ya stá pahu.

¹⁷ Ma zi cu'ihu, 'yøthu ngu nú'a xcá hyanthu dí øt'e, ne hyanthu nú'u ma'ra to'o øt'e ngu nú'a dí øt'e, pa njabu gui 'yøthu ngu øt'u nehe. ¹⁸ Ñgue'a ngu stá xi'ahu ndunthi ya 'mi'qui ne dí xi'ahu ma'na'qui co ndunthi ra dumai asta taqui dí zoni, xi 'bui ndunthi nú'u ri 'ñet'a gamfri, pe co yá ts'o'befi ri hnequi gue ri utsabi rá du ra Zidada Jesucristo. ¹⁹ Pe nú'u ya ja'i'u hinda ma da mpont'ui rá cue Ajuá. Nuyá ts'onc'at'i'u go gue'u ja ra uenda ngu yá zidada'u, ne ri johyatho'u da 'yøt'a ya ts'ot'øt'e nú'u ri japi da 'be yá tsa. Nu'á oda yá mfeni ya t'øt'e de guecua ja ra ximhai. ²⁰ Pe nu'á oda ma mfenihu ya t'øt'e de mahets'i ñgue'a ya dyá menguhu de guehni, ne dí tø'mhu nehe gue ja dí 'ñehni ma zi Pøhøtehu, y nú'á go gue'a ma Zidadahu ra Jesucristo. ²¹ Nú'á go gue'a ma da patca nuna ma 'bailu dí hahubya pa da za ga 'bahu ngu rá 'bai'a xá nsunda. Nu'á ma da patca ma 'bailu co nú'a ra danga ts'edi pe'tsi pa ri manda gatho ya t'øt'e de guecua ja ra ximhai ne mahets'i.

4

Johyahu nzantho ñgue'a guí camfrihu ma Zidadahu

¹ Hangue por gue'a ma zi hmaca cu'ihu, xi da sigui guí 'buhu xá hño co nú'a ra jamfri xcá hñañhu de ma Zidadahu. Nu'ahu xi dí ma'ahu ne dí ne ga hant'ahu ma'na'qui, ñgue'a por gue'ahu xi drí johya, ne po ri jamfrihu ma ga hanga 'nara thaha.

² Dí bantebi ra nju Evodia ne ra nju Sintique da mpumbabi pa da 'múi'u co 'nada ra mfeni ñgue'a ri 'natho'u co ra Zidada.

³ Y nú'i ma hoga mfats'i'i de ja rá 'befi Ajuá, dí bante'i guí faxes nú'u ya nju pa da mpumbabi, ñgue'a go gue'u bi maxcagui ndunthi de ndí 'yobu ndí mangan ra maca noya co ra cu Mente ne gatho nú'u ma'ra ya cu mri mpefi con guecagui. Nú'á ya xpá t'opa yá thuhu'u nuni mahets'i ja ra libro dega te.

⁴ Xi da johyahu nzantho ja rá thuhu ra Zidada, ne dí xi'ahu ma'na'qui: ¡Xi da johyahu! ⁵ 'Buhu nzantho co ra hñoja'i pa da badi gatho ya ja'i gue nu'ahu xi gyá hoja'i'hu. Ma Zidadahu ya ma dua yo pengui 'bestho.

⁶ Ne ote guí tu ri maihu. Nu'a gui 'yøthu, xipabihu gatho Ajuá, ne 'yapabihu te gatho øt'ahu ra 'bedi, nehe umfu njamadi de gatho nú'a te da 'ñe'ahu. ⁷ Nu'bu gui 'yøthu njabu, Ajuá da 'ra'ahu 'nara humui nú'a xi ra dangui asta hinguí tsa to da badi, y nuna humaina da sup'a ri corasohu ne ri mfenihu ñgue'a guí 'buhu co ra Zidada Jesucristo.

Dá 'yoda ri mfenihu nú'a xá hño

⁸ Nubyá ma zi cu'ihu, dá 'yoda ri mfenihu gatho nú'a majuani, ne nú'a xá nsunda, ne nú'a xá hño, ne gatho nú'a xá nt'axi, ne ra hñogaja'i, ne nú'u ya t'øt'e hma gue xá hño. Dá 'yoda ri mfenihu nú'a guí pahu gue xá hño, ne nú'a ri 'ñep'ahu.

⁹ 'Yøthu ngu nú'a dá u't'ahu ne nú'a gá pahu ndí øt'e, ne nú'a gá 'yøhu dá xi'ahu, ne nú'a gá hyanthu ndí øt'e. 'Yøt'ehu njabu y nu Ajuá da 'múi con gue'ahu ne da 'ra'ahu ra humui.

Ya gamfri me Filipo pempa ra mfats'i ra apostol Pablo

¹⁰ Drí johya ndunthi ja ra Zidada ñgue'a nubyá ya xcá yopa benju, ne xcá faxcahu. Hingue xqui pumfriguíhu, hønse ñgue'a himi tsa hanja gui faxcahu. ¹¹ Nuga hindí mangan njabu ñgue'a te øtca ra 'bedi, nuga stá padi ga johya co nú'a dí pe'tsi. ¹² Stá padi ga tseta ra hño, ne stá padi ga 'bui co ra hño. Stá padi de gatho, ra hniña o ra thuhu, ne 'bu dí ja o di otho. ¹³ Co nú'a ra ts'edi dí 'racagui ra Zidada Jesucristo, nuga gatho da za ga tseti nú'a da 'ñepqui. ¹⁴ Pe xi xcá øtcahu ra hño ñgue'a gá faxcaguihu ja ma ts'othogui.

¹⁵ Ngu guí pahu nú'ahu guí 'buhubu Filipo, nu de ndá fudi da mangan ra maca noya, ne de ndá pømbu Macedonia, bi njo'o ma'ra to'o bi 'racagui ra mfats'i, hønse nuri nijahu nguí pencahu ra mfats'i dega jamadi ñgue'a stí xi'ahu rá noya Ajuá. ¹⁶ Ne de nduí 'bu ja ra hnini Tesalononica, hingue 'na'quitho gá pencahu ra mfats'i pa nú'a te ndí honi. ¹⁷ Nuga hindí ja po nú'a ra mfats'i gá 'racju. Nuga dí ja pa gui hñahu nú'a ra thaha da 'ra'ahu Ajuá. ¹⁸ Nuga ya stá hani nú'a ri

mfats'ihũ asta ma'na ndunthi de nú'a ndí honi, nú'a gá pēncahũ co ra cu Epafrodito, y con gue'a asta pongui. Nú'a gá pēncahũ gue'a ngu 'nara 'baha yēni xá cahi nú'a xcá umfũ Ajuã, ne nu'á ri ho'a. ¹⁹ Ajuã ma Dadahũ da 'ra'ahũ gatho nú'a gui hyoñhũ, ngue'a go gue'a tsa da 'racjũ gatho ya hñõ xá nsunda por nú'a bi 'yøt'a ra Zidada Jesucristo. ²⁰ ¡Drá nsunda pa nzãntho Ajuã ma Dadahũ! Njabũ gue'a.

Ra nzengua pēhna ra apostol Pablo mi uadi ra carta

²¹ Dí peñ'ahũbũ ra nzengua de rá thuhu ra Zidada Jesucristo gatho nú'ahũ gyá gamfrihũ me Filipino. Nehe peñ'ahũbũ ra nzengua gatho nuya cu dí 'bũ'beua. ²² Nehe peñ'a'ihũbũ ra nzengua nuya gamfri pepabi ra Cesa ra danga ndã de guecua Nroma, ne gatho ma'ra ya cu 'bũi de guecua.

²³ Ma Zidadahũ ra Jesucristo da jap'ahũ gatho'ihũ. Njabũ gue'a.

RA COLOSENSE
RÁ CARTA RA APOSTOL NSAN
PABLO NÚ'A BI 'YOPABI YA
GAMFRI ME COLOSA

Ra apostol Pablo opabi ya gamfri me Colosa

¹ Núgui drá Pablo rá apostolgui ma zi Hmuhá ra Jesucristo. Ajuá go rá paha'a pa bi hñuxcagui dega apostol. Nugui ne ra cu Timu ² dí op'a'ihé nuna carta nú'ahá ma zi cu'ihá guí 'buhábu ja ra hnini Colosa, guí camfrihá ma zi Hmuhá ra Jesucristo, ne yá batsí'ihá Ajuá. Ajuá ma Dadahá da jap'a'ihá ne da max'ahá pa guí 'buhá te rá entho.

Ra apostol Pablo apabi Ajuá pa da japi ya gamfri

³ Ajuá ma Dadahá go gue'a rá Dada nehe ma zi Hmuhá ra Jesucristo dí apabihe por gue'ahá ne nzantho dí umfe njamádi'a ⁴ ngue'a stá øhe de ri jamfrihá guí pe't-suahá ma zi Hmuhá ra Jesucristo ne de nú'a ra hmáte guí pe'tsuahá gatho nú'á ma'ra yá batsi Ajuá, ⁵ ngue'a guí tó'mhú ma guí 'buhá nuni mahets'i habú xuá hyoqui Ajuá pa gue'ahá. Nu'ahá guí pe'tshá ra hoga nthø'mate ngue'a xcá 'yøhú ra máca noya nú'a mánga majuaní, ne xcá camfrihá. ⁶ Nú'a ra máca noya xcá 'yøhú xa si'ahá, rí ntungui gatho rá ngáni ra ximhai, ne rí gamfri ndunthi ya ja'i. Gue'a ngu 'nara hoga sofo ri unga rá noya Ajuá de habaraza de ra ximhai, ngu bi nja de guepá Colosa nu ngá 'yødehú bi si'ahá de nú'a bi 'yøt'a Ajuá po rá hñøjá'i, ne gá pahú gue go gue'a xi majuaní nú'a bi si'ahá. ⁷ Gue'a bi 'ñu't'a'ihá numa hmáca cuhá ra Epafra, guehni 'nará hoga mefi ma Zidadahá ra Jesucristo stá 'ñø'be ja rá 'befi Ajuá, ne bi zo'ahá de rá noya Ajuá. ⁸ Nuni go guehni bi xicaguihe de nú'a ra hoga hmáte guí pe'tshá ngue'a xcá camfrihá.

⁹ Desde nú'a ra pa'a dá øhe njabú, hindí tsayahe dí apabihe Ajuá por gue'ahá, pa da 'ra'ahú 'nara hoga mfeni pa guí patuahú xá hño nda'a go rá paha'a, ne da 'ra'ahú ra mfádi pa guí pahú xá hño gatho nú'a ut'ahú ra Máca Ndahi, ne guí pahú nda'a xá hño guí 'yøthú. ¹⁰ Dí apabihe gue nzantho guí 'yøthú ngu nú'a rí 'ñep'a'ihá guí 'yøthú ngue'a guí camfrihá ra Zidada, ne

guí 'yøthú ngu nú'a ri ho'a, pa njabú da xup'a ri hoga 'befihá, ne ma'na guí pahú'a. ¹¹ Nehe dí apabihe gue da 'ra'ahú ndunthi rá máca ts'edi'a pa da za guí tsethú gatho nú'a da 'ñep'a'ihá, ne guí tsethú co ra johya ne ra pacencia. ¹² Ga umfú njamádi Ajuá ra Dada ngue'a nú'a xa 'racjú ra ts'edi pa ga 'buhú ja rá máca ñot'i'a, ngu nú'a xa umbabi gatho ma'ra yá batsi'a. ¹³ Ajuá go gue'a bi pøngaguihá de ja ra 'bexuui habú ndí 'buhú ja rá hmáda ra ts'oqui, y bi hñuscaguihá ja rá hmáda rá hmáca T'ú, go gue'a ma zi Hmuhá ra Jesucristo. ¹⁴ Nú'a go gue'a bi mánga rá ji ne bi du pa bi pungaguihá gatho ma ts'oquihá ne pa bi pøhøguihá.

Dí 'buhú xá hño ja rá thandi Ajuá po rá du ma zi Hmuhá ra Jesucristo

¹⁵ Ajuá hingui hnequi, pe bá ehe rá T'ú nú'a mahyeguiuí rá 'múi, ne xa thandi ne xa 'ñutcahú tengu rá 'múi rá Dada. Nu'a ya mi 'bui ante da nja gatho nú'a jabya, ne go gue'a ra ndá de gatho. ¹⁶ Y Ajuá bi 'yent'ua rá 'ye'a pa go bi hyoqui gatho nú'a ja ne 'bui nuni mahets'i ne nuua ja ra ximhai, gatho nú'a ri hnequi ne nú'a hini hnequi, gatho nú'ú to'o ri mánda ne ri ndá, nú'ú ja yá ts'utbi ne yá ts'edi, gatho go bi hyoc'a, ne gatho pa rá nsunda'a. ¹⁷ Nú'a ya mi 'bui ante da nja gatho nú'a jabya, ne gatho go o ja rá 'ye pa ri su'a. ¹⁸ Ha nú'a nehe go ra ñaxu de ra nija. Y nura nija nú'ú to'o camfri'a, ne nu'ú go gue'ú rá ndo'yo'a. Y nu'á umbabi'ú ra 'ra'yo te nú'ú to'o camfri'a. Nu'á go rá mudi bi yopa nte de ja ya du, pa go bi ndá'a de gatho. ¹⁹ Ajuá go rá paha pa bi mahyeguiuí rá 'múi ne rá ts'edi ma zi Hmuhá ra Jesucristo. ²⁰ Nehe Ajuá go rá paha pa bá pehni'a pa njabú por nú'a bi 'yøt'e'a da za da yopa hogui gatho nú'a xqui ts'oqui nuua ja ra ximhai ne nuni mahets'i. Po rá ngue'ú bi mánga rá ji ja ra pont'i'a ne ja bi duni, pa nu'ú bi za bi mádi'ú co Ajuá ne bi za bi 'múi xá hño ja rá thandi'a.

²¹ Nu'ahá ma'met'o nguí 'buhú yabú de Ajuá ne ngrí utsahú'a ja ri mfenihá, ngue'a nguí øthú ya ts'ot'øt'e, pe nubyá Ajuá xa 'yøt'e pa gá mádihá con gue'a ne gá 'buhú xá hño ja rá thandi'a. ²² Ngue'a Ajuá bá pehna rá T'ú y nú'a gue'a ra Zidada Jesucristo bi e bi nja'i pa bi tho ja ra pont'i, pa njabú da za guí 'buhú strá nt'axi ja rá thandi Ajuá, ne ya hinte ma ts'oqui guí tuhú, ne

njabu hinto da 'be't'a ri tsahu ja rá thandi'a.
²³ Hangué mahyoni gui siguihu co nú'a ra hoga jamfri xcá hañhu, ne gui zehu ngu ya 'yæza ri cuna mbo ra hai, ne nzantho gui t'omhu nú'a ra nth'omate xa si'ahu ne ma gui hañhu ngue'a xcá camfrihu ra maça noya nú'a gá ødehu. Nuna ra maça noyana xa nt'ode maxøgue rá ngani ra ximhai, y núgui drá Pablo xa thuxcagui pa ga xanga nuna ra maça noyana.

Ra apostol Pablo bi t'umbabi ra 'befi pa da su ya gamfri

²⁴ Xi drí johya ngue'a dí tho ya thogui po rá ngue'ahu. Dí sufri ngu bi sufri ma zi Hmuhu ra Jesucristo, pa ga thogui nuya thogui hinxa njatho po rá ngue rá nija, y nú'a go rá ndo'yo'a. ²⁵ Nugui 'nadrá mefi ja rá nija Ajuá xa hñuxcagui pa ga xi'ahu gatho ngu nú'a manga rá noya'a. ²⁶ Ajuá bi hñuxcagui pa ga xi'ahu nú'a xqui beni'a desde maya'bu ne hinto xqui badi, pe nubyá ha, xa 'ñutcahu núju yá batsiguihu'a. ²⁷ Ajuá gue'a rá paha bi 'ñutcahu nú'a xquí beni'a ne hinxqui fadihma, pa njabu da badi gatho ya ja'i ja ra ximhai tengu rá ndangui nú'a xquí beni Ajuá da 'yøt'e. Y nú'a xquí beni'a go gue'a gue ma zi Hmuhu ra Jesucristo 'bui ja ma corasohu, y hangué dí t'omhu ga 'buhu pa nzantho ja rá nsunda'a.

²⁸ Núje yá mefiguihe Ajuá, habæraza dí mañhe de ma zi Hmuhu ra Jesucristo, ne dí umfe ra hoga ts'ofogatho ya ja'i, ne dí utu-ahe'u co nú'a ra hoga mfadi xa 'racaguihe Ajuá, pa njabu to gatho da gamfri'a da te yá jamfri pa da za da 'mu'u ngu gra 'mu ma zi Hmuhu ra Jesucristo. ²⁹ Hangué por guehna xi drí mpefi con gatho ra ts'edi nú'a xa 'racagui ra Zidada Jesucristo.

2

¹ Nubyá, dí ne gui pahu gue nugui xi dí apabi Ajuá con gatho ma ts'edi por gue'ahu ne por nú'u ya cu bí 'bui ja ra nija Laodicea, ne por gatho nú'u ma'ra ya cu hinstá mpadi'be. ² Dí apabi Ajuá gue da nup'a ri mfenihu, ne pa gui 'buhu co 'nada ra hmate, ne pa da 'ra'ahu ra hoga mfadi pa ma'na gui pahu xá hño ma zi Hmuhu ra Jesucristo nú'a bi 'ñe bi 'yøt'a nú'a xqui beni Ajuá ne hinxqui fadihma, ne ja dá padihu. ³ Ngue'a ja guehni ja ma zi Hmuhu ra Jesucristo ja jani gatho ra hoga mfadi ne

ra hoga mfeni. ⁴ Dí xi'ahu njabu pa hinda za to da hya'ahu co 'raya noya nú'u xi ri nt'ode mahotho pe hinga majuani. ⁵ Masque nugui hindí 'buihya con gue'ahu, pe dí ja ra uenda dí 'bui con gue'ahu ngue'a oda ma mfeni de gue'ahu, y xi drí johya ngue'a dá øde gue guí øthu gatho nú'a xá hño, ne xi xcá zedi ri jamfrihu nú'a guí pe'tsuahu ma zi Hmuhu ra Jesucristo.

⁶ Hangué 'buhu xá hño co ma zi Hmuhu ra Jesucristo ngu nú'a xa t'u't'ahu nu ngá camfrihu. ⁷ Njahu ngu ya 'yæza xa cuna mbo ra hai, xi da nt'øthu con gue'a, ne dá zε ri jamfrihu ngu nú'a xa t'u't'ahu. Ne umfu njamadi Ajuá nzantho.

Dí pe'tshu 'nara 'ra'yo te ngue'a dí camfrihu ra Zidada Jesucristo

⁸ Xi da nsuhu, oxqui hophu da hya'ahu nú'u ya cuamba ja'i 'yobu xi'ahu nú'a te bense de yá mfeni hønse pa da hya'ahu, ngue'a nu'ú hingui udi ngu nú'a bi 'ñudi ra Zidada Jesucristo, nu'ú udi hønse nú'a xa bense yá mija'iu de yá mfenise ne xa 'ñudi.

⁹ Ja ma zi Hmuhu ra Jesucristo ja bi hnequini gatho tengu rá 'múi Ajuá ngue'a nu'á mahyeguiui rá 'múi'a. ¹⁰ Y nu'ahu ya xcá tsuhu gatho ra te maxøgue, ngue'a ya guí 'nathohu co ma zi Hmuhu ra Jesucristo nú'a ri manda gatho nú'u to'o pe'tsa ra ts'edi ne nú'u to'o pe'tsa ra ts'atbi. ¹¹ Nu ngá 'nathohu co ma zi Hmuhu ra Jesucristo, gue'bu gá hañhu ra seña ja ri corasohu ngue'a Ajuá bi 'uec'a'ihu de ja ra ts'oqui. Y nú'a ra seña gá hañhu hingue ngu nú'a ra seña øt'a ya xodyo gue hønse ri señabitho rá ndo'yo 'na. Nuna ra seña gá hañhu, gá hañhu ja ri corasohu ngue'a gá camfrihu ma zi Hmuhu ra Jesucristo. ¹² Ngue'a nu ngá nxistehehu, ja ra uenda gá nt'aguihu co ma zi Hmuhu ra Jesucristo ne gá yopa ntehu ma'na'qui con gue'a, ngue'a xcá camfrihu gue Ajuá ja rá ts'edi pa bi japi bi yopa nte ma zi Hmuhu ra Jesucristo de ra du. ¹³ Nu'ahu ma'met'o xqui 'mehmahu ja ra ts'oqui, mi ja ra uenda ya xcá tuhmahu, ne hinguí pe'tshmahu nú'a ra seña ja ri corasohu, pe nubyá Ajuá bi 'yøt'e pa gá yopa ntehu ma'ra'yo ngue'a ya guí 'nathohu co ma zi Hmuhu ra Jesucristo, ne bi pun'a'ihu gatho ri ts'oquihu. ¹⁴ Ajuá ya xa putca gatho ma ts'oquihu, ngue'a xi 'nandyá 'yøt'at-s'oquihu hindá øtehu ngu nú'a manda ja

rá ley'a, hangue ma xa mencahmagu ja ra nidu. Pe gatho nuya ts'oqui ndí tuhú, go ma zi Hmuhú ra Jesucristo bi gut'a gatho ja ra pont'i. ¹⁵Ne mi du ma zi Hmuhú ra Jesucristo ja ra pont'i, gue'bu bi ntate de gatho yá ts'edi ya ts'ondahi ne yá hmanda'u, ne njabu bi 'betua yá tsa'u ja yá thandi gatho ja ja'i, ne bi zixa nts'ahni'u.

Hyoñhu ya hoga hño bí ja nuni mahets'i

¹⁶Ostí ma da du ri muihu 'bu nōñ'ahu ya ja'i ngue'a hingui' othu ngu yá nzai'u, o de nú'a guí tsihu, o ngue'a hingui' othu ya ngo ngu yá nzai ya xodyo, ne ngue'a hingui' othu ya ngo dega tat'a zana ne de ya pa dega tsaya. ¹⁷Ngue'a gatho nú'a mi o't'a ya xodyo go 'nara nt'uditho de ma zi Hmuhú ra Jesucristo hinxqui zotho, pe nu mi zohó'a, ja bi uahni gatho yá ts'edi de nú'a mi o't'a ya xodyo. ¹⁸Oxqui hophu to'o da hya'ahu da xi'ahu gue hinte ma gui t'ahahu ngue'a hingui' othu ngu o't'u, ngue'a nú'u ya hyate ja'i ri 'ñet'a hoja'i ne asta ri nsunda ya enxe nehe, ne ma te gatho xa hyandi dega thedi, ha ne gue hinte xa hyandi, ne xi ri 'ñets'i de yá mfenise. ¹⁹Nu'ú hingui camfri ma zi Hmuhú ra Jesucristo nú'a to'o ra ñaxu de rá nija'a. Y nurá nija'a gue'a rá ndo'yo, ha nujá go dyá xenihu de rá ndo'yo'a ne dí hamphu rá ts'edi'a pa ga ntehu, y njabu ri te rá nija'a ngu nú'a xa benga Ajuá.

²⁰Nu'ahu ja ra uenda xcá tuhú mahyegui co ma zi Hmuhú ra Jesucristo ne xcá 'ueguehu de nú'a ri bense de ja yá mfeni ya ja'i. Nu'bú ¿hanja guí othu ngu yá nzai'u, ñena hinyá gamfrihu? ¿Hanja guí othu ngu nú'a ri 'bep'a'ihu'u? ²¹Ngú nú'a eñ'u: "Oguí thañhu núná, oguí tsihu nú'a, oguí juxhu co ri 'yehu." ²²Gatho nuya ya hmandaya ma hōnse de nú'u ma da uadi da thogui, ne hinte ri muui ngue'a go 'raya hmandatho nú'u xa zanse ya ja'i pa da 'ñudi'u. ²³Nu'a tó'o da 'yot'a nuya ya hmanda, ri hnequi ngu o't'a xá hño ngue'a o't'e co ra hñoja'i ne ndunthi ra scambeni, ne asta da japi da sufri rá ndo'yo, pe nuya ya hmanda hinte ma ts'edi umbi pa da zama rá ndo'yo.

3

¹Nu'ahu ja ra uenda gá yopa ntehu mahyegui co ma zi Hmuhú ra Jesucristo nu mi yopa nte'a de ra du, hangue hyoñhu

nú'u ya hoga hño bí ja nuni mahets'i habu bí 'be'a ne bí hudi ja rá 'ñei Ajuá rá Dada. ²Dá 'yoda ri mfenihu de ya t'ot'e nú'u bí ja nuni mahets'i, hingue de nú'u ya t'ot'e jaua ja ra ximhai. ³Ngue'a nujá ngu 'ñena dá tuhú mahyegui co ma zi Hmuhú ra Jesucristo ne dá yopa ntehu con gue'a, hangue ja ra uenda ya dí 'buhu 'nadbú con gue'a nuni habu bí 'bu Ajuá ra Dada. ⁴Ne nu stua yopa pengui, ma ga hnequihu mahyegui con gue'a strá nsunda ngue'a 'nada ma tehu con gue'a.

'Ueguehu de ri ndaxjua 'muihu ngue'a ya guí pe'tshu ra 'ra'yo 'múi

⁵Hangue 'uehu de gatho ya ts'oqui nú'u jaua ja ra ximhai. Oxqui ntsinga medinthatihu, ne oxqui pe'tshu ra ts'onc'at'aja'i, nixi ma'ra ya ts'onc'at'i, nixi oxqui othu ma'ra ya ts'o'befi. Ne oxqui c'at'ihu ra boja ne ma'ra ya hño de ra ximhai, ngue'a 'bu guí othu njabu, nu'bé go grí nsundahu'u, hingo grí nsundahu Ajuá. ⁶Por nuya ts'ot'ot'eya ma da zhtua rá cue Ajuá gatho nú'u to'o ya ts'o'yode. ⁷Ne'ahu ja nguí ohunihma ja nú'u ya ts'ot'ot'e'u. ⁸Pe nubyá ya guí pe'tshu ma'na ra 'ra'yo 'múi, hangue nehe hyehubu gatho nú'u ma'ra ya ts'ot'ot'e, ngu ra nt'atsate, ra cue, ra nts'o'múi, ra ts'ante ne ma'ra ya ts'onoya. ⁹Oguí mpetua nc'uambahu 'na ngu ma'na, ngue'a nú'a ri ndaxjua 'muihu ya xcá hehubu. ¹⁰Nubyá ya xa mpata ri 'muihu, ne 'yo grí patuahá rá 'múi Ajuá nú'a to'o xa 'ra'ahu ra 'ra'yo te, asta xi ma guí 'buhu ngu rá 'múi'a. ¹¹Y ja nú'a ri 'ra'yo 'muihu xcá pe'tshu, nuni hingui fadi ua ra griego ua ra xodyo, ua pe'tsa ra seña ja rá ndo'yo o hina, ua ra mengu ua ra nzohó ja'i, ua ra 'bego ua hingrá 'bego, ngue'a ma zi Hmuhú ra Jesucristo gatho o ja rá 'ye'a, ne nu'a 'bui mahyegui con gatho.

¹²Ajuá xi ri ma'a'ihu ne xa huahn'ahu pa dyá meti'ihu'a. Hangue nubyá dá nja ri nthecatehu, ne 'yothu ra hñoja'i, ogyá 'ñets'ihu, dá nja ri t'equ'eihu, ne ri pacenciahu. ¹³Ntsetuahu 'na ngu ma'na, ha nu'bu 'na de gue'ahu to'o da 'yot'ahu 'nara nts'o'múi, pumbahu, ngu bi pun'ahu nehe ra Zidada. ¹⁴Pe nu'a ma'na mahyoni, nura hmate guí pe'tshu, ngue'a go gue'a ri jacju ga 'nathohu pa ga 'buhu co 'nada ra mfeni. ¹⁵'Buhu co nú'a ra hoga'múi xa 'ra'ahu Ajuá

ja ri corasohu, ngue'a Ajuā bi zohn'ahu pa gui 'buhu co 'nara hoga'mui ngue'a guí 'nada ra ndo'yohu co ma Zidadahu. Ne nzantho umfu njamadi Ajuā de gatho nú'a da 'ñe'ahu.

¹⁶ Dá 'yoda ri mfenihu rá noya ma zi Hmuhu ra Jesucristo. 'Ntutahu ne nupa mfenihu 'na ngu ma'na co nú'a ra hoga mfadi xa t'a'ahu. Ne tuthu ya salmo ne ya jahña ne ma'ra ya maça thuhu. Tutuahu Ajuā ne umfu njamadi'a con gatho ri corasohu. ¹⁷ Gatho nú'a gui 'yothu o nú'a gui mañhu, 'yothu gatho pa rá nsunda ma zi Hmuhu ra Jesucristo, ne ja rá thuhu'a umfu njamadi Ajuā ra Dada.

Nú'a ri 'ñepi da 'yot'a ya gamfri pa da 'mui xá hño co yá miq'u'eiu

¹⁸ Nu'ahu 'behñahu, 'yota ri damehu ngu ri 'ñepi gui 'yothu ngue'a gyá gamfrihu de ma Zidadahu. ¹⁹ Nu'ahu 'ñohohu, madi ri 'behñahu ne ogyá ts'o'muihu con gue'u. ²⁰ Nu'ahu batsihu, 'yota gatho nú'a da xi'a ri dada ri nanahu, ngue'a guehna ri ho ra Zidada. ²¹ Ha nu'ahu dadahu, oguí tsuihu nts'edi ri batsihu pa hinda du yá mui'u. ²² Ha nu'ahu 'begohu, 'yotehu ri hmuhu nuua ja ra ximhai gatho nú'a da 'bep'a'ihu, ne hingue hõnse ra ora hant'ahu xi grí mpehu pa gui põnga ri hmihu con gue'u, pephu con gatho ri muihu ngue'a guí tsuhu Ajuā. ²³ Ne gatho nú'a guí pehu, pehu con gatho ri pahahu, jahu ra uenda go guí pephu ra Zidada, hingue nuya ja'i. ²⁴ Ya guí pahu gue numa Zidadahu ra Jesucristo ma da 'ra'a ri thahahu ngue'a go guí pephu'a. ²⁵ Pe nu'a tó'o øt'a ra nts'o'mui, ra Zidada da gu'tuabi ngu tengu nú'a xa 'yot'e, ne hinda ma da nja ra nsuqui.

4

¹ Nu'ahu hmuhu, manda ri 'begohu ngu ri 'ñepi, ngue'a guí pahu gue ne'ahu guí pe'tshu 'nari Hmuhu nehe nuni mahets'i.

² Oguí tsaya gui 'yapabihu Ajuā con gatho ri muihu, ne umfu njamadi'a ngue'a øt'a'ihu ri nt'adihu. ³ Yapabihu por guecje, pa da xogahe ya gosthi pa da za ga mañhe de gatho nú'a xa 'yot'a ra Zidada Jesucristo ngu nú'a xqui beni Ajuā ne hinxqui fadihma, pe Ajuā ya xa 'ñutcahu. Ne ngue'a go dí ma de gue'a, hangue dí jot'ua fadi.

⁴ Yapabihu Ajuā pa da za ga manga xá hño de gue'a ngu ri 'ñepcagui ga ma.

⁵ Jamasuhu hanja gui 'yohu, 'yohu co ndunthi ra mfadi ja yá thandi nú'u hingyá gamfri. Ogrí 'beta ri orahu, zofohu'u de rá noya Ajuā. ⁶ Ñahu co ndunthi ra t'equ'e'i ne ra hmate, ne beñhu xá hño hanja grí thathahu cada 'na nú'u grí ñauihu.

Ya nzenjua pehna ra apostol Pablo mi uadi ra carta

⁷ Nuni ma hmāca cuhu ra Tiquico guehni 'nará hoga mefi Ajuā stá mpehe mahyegui, y nu sta zõmbu dua c'a'ts'ahu, ma da xi'ahu gatho nú'a te dí thoguia. ⁸ Hangue pa gue'a dí pehn'ahabu pa da xi'ahu tengu gra 'muihe de guecua ne pa da nup'a ri mfenihu. ⁹ Ma da meui nehe ma zi hoga cuhu Onesimo, nuni ja ra mengu de guepu ngu guí pahu. Nuyú ma da xi'ahu gatho nú'a dí thoguihe de guecua.

¹⁰ Ne ri fat'ajuā'ihu ra zi cu Aristarco nuni drí ncompa'beua ja ra fadi, ne ri fat'ajuā'ihu ra zi cu Marco nuni rá primo ra cu Berhna. Nu'ahu ya xa si'ahu gue ma da mabu da c'a'ts'ahu ra cu Marco, ne sta zõmbu umfu ra tsaya co ndunthi ra hmate. ¹¹ Nehe ri fat'ajuā'ihu nuni ra cu Jesu xa thu'mbabi nehe ra Justo. De gatho ya xodyo nú'u xa gamfri hõnse nuyú ya cuyu faxcagui pa dí mambahe rá noya Ajuā de guecua, pa njabu ndunthi to'o xa yut'i ja rá hmanda Ajuā, y go guehyu xi ri hubga ma mui. ¹² Ne ri fat'ajuā'ihu ra cu Epaфра, guehni 'nará mefi nehe ma zi Hmuhu ra Jesucristo, nehni ra mengu de guepu. Nuni nzantho apabi Ajuā con gatho rá mui pa hingui 'ueguehu de ri jamfrihu ne pa gui 'yohu xá hño ja rá thandi Ajuā ne gui 'yot'utahu nzantho ngu nú'a go rá paha'a. ¹³ Nugui go dí damajuani xá hño de guehni, ngue'a nzantho tagui tu por gue'ahu, ne por ya cu ya me Laodicea, ne nú'u ya me Yerapoli. ¹⁴ Ri fat'ajuā'ihu nehe ra cu Luca, nuni ra medico xi ra hmadi, ne ra cu Dema.

¹⁵ Fat'ajuā'ihu ts'u gatho ya cu nú'u ya me Laodicea, ne fat'ajuā'ihu ra cu Nimfa, ne gatho nú'u ya cu ri munts'i ja rá ngu'a pa ri xõcambeni Ajuā. ¹⁶ Nu xcrí juahu gui hñe'thu nuna ra carta, pempabihu nú'u ya cu ya me Laodicea, pa da hñe'ti nehe'u. Ha nú'a dá pempabi'u da men'a'ihu pa gui

hñe'thũ nehe. ¹⁷ Nehe xipabihũ ra cu Ar-
quipo gue da mefi xá hño nú'a ra 'befi xa
umbabi ra Zidada, asta hinda juatbi gatho.

¹⁸ Núgui drá Pablo de ma 'yese dí op'ahũ
nuna ra nzenjua. Oxqui pumfriguihũ gue dí
oua ja ra fadi. Ha nubyá, Ajuã da jap'a'ihũ.
Njabũ gue'a.

RÁ MŪDI RA
TESALONICENSE
RÁ MŪDI CARTA RA APOSTOL
NSAN PABLO BI 'YOPABI YA
GAMFRI ME TESALONICA

Ra apostol Pablo ne yá compa opabi ya gamfri me Tesalonica

¹Núga drá Pablo, ne ra cu Silvano ne ra cu Timu, dí pehn'a'ihēbū nuna ra carta, nu'ahū gyá gamfrihū guí 'buhūbū Tesalonica ne guí 'buhū co Ajuā ra Dada ne co ra zi Hmu Jesucristo. Ajuā ma Dadahū ne ma zi Hmuhū ra Jesucristo da jap'a'ihū ne da max'ahū pa guí 'buhū te rá 'ñentho.

Ra hoga'mui mi udi ya gamfri me Tesalonica

²Dí aphe Ajuā por gue'ahū ne nzantho dí umfe njamadi'a por gatho'ihū. ³Nú'bu dí aphe Ajuā ma Dadahū, nzantho dí beñhe ra 'befi de ri jamfrihū ne ri 'befihū dega hmate, ne dí beñhe de gatho nú'a guí tsethū ngue'a guí t'omhū da 'ñehe ma zi Hmuhū ra Jesucristo. ⁴Ma zi cu'ihē yá hmad'i'ihū Ajuā, dí pahe gue xa huahn'a'ihū Ajuā. ⁵Nura maça hoga noya dá xi'ahe hindá xi'a'ihē hōnse dega noya, dá xi'ahe co rá ts'edi ra Maça Ndāhi, nehe dí camfrihe gue go guehna xi majuāni. Nu'ahū gá pahū tengū ma 'mūihe nú'bu duá 'buehebū con gue'ahū pa ri hñohū.

⁶Ya guí tenga ma 'mūihe, nehe guí tem-bahū rá 'mūi ra Zidada Jesu. Gá hañhū rá noya Ajuā co ndunthi ra nt'utsate, pe nehe co ra johya nú'a xa 'ra'ahū ra Maça Ndāhi. ⁷Hangue gatho ya cu me Macedonia ne ya cu me Acaya bi den'a ri 'mūihū. ⁸Por gue'ahū bi ntanga rá noya ra Zidada hingo sehe Macedonia nixi sehe Acaya; nehe haburaza fadi gue guí camfrihū Ajuā. Nde nubyá, ya hindí pe'tshe te ga mañhe, ⁹ngue'a ya ja'i ri mpede hanja bi za dá cūthe ra maça noya con gue'ahū. Nehe mañ'u gue gá tsohubū ya c'oi nú'u hingo gue'u Ajuā pa guí pepabihū Ajuā nú'a te y go gue'a Ajuā xi majuāni. ¹⁰Nehe guí t'ombahū rá T'u Ajuā nu stí 'ñehe de mahets'i. Ajuā go bi 'yot'e pa bi yopa nte'a de ja ya du, ne go gue'a ra Zidada Jesu nú'a to'o ñangaguihū de rá cue Ajuā ma da 'ñehe.

2

Rá 'befi ra apostol Pablo nuni Tesalonica

¹Zi cuhū guí pahū gue himbi 'meditho ma 'befihe nú'bu dá hats'ahebū rá noya Ajuā. ²Masque bi sicje ndunthi ya ts'onoya nuni Filipino ne bi hnabgaguiheni ngu guí pahū, pe Ajuā bi 'racje ra ts'edi pa dá xi'ahe ra maça noya, hindá ntsahe nixi dá ntsuhe, masque ndí thohe ya nt'utsate. ³Dá zo'a'ihē de nú'a xi majuāni, hindá zo'a'ihē dega ts'oqui nixi dega nthate. ⁴Ajuā bi hyandi gue mi 'ñepcaguihe ga mañhe ra maça noya ne bi 'bepcahe ga mañhe. Hangue gue'a dí mañhe, hingo pa go da t'otua yá paha ya ja'i, hōnse pa go da t'otua rá paha Ajuā nú'a to'o patca ma mfenihū. ⁵Hindá ha'ahe co 'raya hoga noya mahotho, ngu guí pahū, nixi hindá ha'ahe dega nc'at'aboja, Ajuā go padi. ⁶Ne hindá nehe to'o da 'ñesca ma nsuhe, nixi nu'ahū nixi ma'ra, masque mri 'ñepcaguihe hmaħa ngue'a dyá 'mehnihe de ra Zidada Jesucristo. ⁷Nu'a dá øthe, ndí pe'ts'ahe ra hmate ngu 'nara nana su yá zi bātsi. ⁸Nts'edi xi stá ma'ahe, hangue hingue nsøctho dá 'ra'ahe rá hoga noya Ajuā, nehe xa za stá uñhe ma tehe po rá ngue'ahū ngue'a xi drí ma'ahe. ⁹Zi cuhū, nu ndá xi'a'ihē rá noya Ajuā, guí pahū gue ndí mpefihe ma pa ra xuui co ndunthi ra nzabi pa hindá ø't'a'ihē ra xuhñā ni 'na de gue'ahū.

¹⁰Guí pahū ne Ajuā padi gue nu ndá 'buehebū dá 'yohe xi xá hño ne dá nhyoja'ihē con gue'ahū nú'ahū gyá gamfrihū, ne hindá øthe nú'a xá nts'o hangue himbi za to bi c'ascahe. ¹¹Ne guí pahū hanja ndí zo'a'ihē ne ndí nup'ahe ri mfenihū cada 'na de gue'ahū, ngu 'nara dada zofó yá bātsi. ¹²Ndí 'bep'ahe gue guí 'yohū ngu rí 'ñep'a'ihū ngue'a Ajuā xa zohn'a'ihū pa guí 'buhū ja rá maça hñini ne ja rá nsunda'a.

¹³Nuje nzantho dí umfe njamadi Ajuā ngue'a gá øhū ra maça noya nú'a dá xi'ahe ne gá pahū gue go gue'a rá noya Ajuā ne hingo rá noya 'nara ja'i. Ne majuāni go gue'a rá noya Ajuā, ne ri mpefi ja ri corasohū nú'ahū gyá gamfrihū. ¹⁴Nu'ahū, zi cuhū, xcá thoguihū ya nt'utsate mahyegui ngu xa thogui ya cu de yá nija Ajuā nuni Judea, nú'u 'bui co za Zidada Jesucristo. Xa utsa'ihū ya mengu ri haihū mahyegui ngu ya xodyo xa utsa ya cu nuni Judea. ¹⁵Nuya

xodyo go gue'u bi hyo ra Zidada Jesu, nehe bi hyo sehe yá badi'u, y necje bi guje. Hingui øt'e'u nú'a rá paha Ajuá ne ri útsa'u gatho ya ja'i. ¹⁶Mi hagaguihe hmaḥa ga zofohē ya ja'i nú'u hingyá xodyo pa hinda mpøhø'u. Njabu ya xodyo xi bi 'yøt'a ya ts'oqui asta habu bi za, ne rá ngats'i rá cue Ajuá ya xa zudi'u pa nzantho.

Ra apostol Pablo xi mi ne da ma da c'a'tsa ya gamfri me Tesalonica

¹⁷Nuju zi cuhu ya pe'tsa ya pa hin-stá nuhu, pe de ma corasohe dí beñ'ahe. Hanguē xi ndí nehmahe ga nuhu. ¹⁸Ndí nehmahe stá mahebū ga c'a'ts'ahu pe ra Satá himbi hocje. Núga drá Pablo ndunthi ya 'mi'qui dá ne ga mahmabu. ¹⁹Nde, ¿te rá 'be'a dí tømhe, nda'a ma johyahe, ne hanja da thuscahe ra corona nu sta 'ñehe ma Zidadahu ra Jesucristo? ¿Ha gue hingue por gue'ahu? ²⁰Por gue'ahu ma da t'esca ma nsuhe ne ma ga johyahe.

3

¹Ya himbi za dá tømhe ma'ra ya pa pa dá pahe te gri 'buhu, hangue dá beñhe ga coheni Atena. ²Ha numa zi cuhu ra Timu dá pehn'a'ihēbu. Gue'a 'nará mēfi Ajuá ne ma mfats'ihē ja rá 'befi ra Zidada Jesucristo. Dá pehn'a'ihēbu'a pa da nup'a ri mfenihu pa ma'na da zedi ri jamfrihu, ³pa da njo'o ni 'na de gue'ahu to'o da ntsu de ya nt'utsate guí thohu. Nu'ahu guí pahū gue pa guehna dí 'buhūa. ⁴Nu nduá 'būhebu con gue'ahu dá xi'a'ihē gue mi pe'tsi te ga thohu ya nt'utsate ngu ya xa t'øt'e ne ya guí pahū. ⁵Por gue'a nuga ya himbi za dá tøm' ma ma'ra ya pa, hangue dá pehn'ahubū ra mēfi pa dá pađi te gra 'mu ri jamfrihu, xi'bu xqui hya'ahu ra ts'ondahi y nu'bu nú'a ma 'befihe xa 'medithoho hmaḥa.

⁶Ra cu Timu ya bá pengui de guepu ne ja ri zøhø, hangue go bá hancahe'a ra noya de ri jamfrihu y de ri hmātehu. Nzantho guí bengaguihe co ra hmāte ne xi guí nehmaḥu ga nuhu mahyēgui ngu dí nehmahe nehe ga hant'a'ihē. ⁷Zi cuhu, nu ndá pahe te gra 'mu ri jamfrihu xi bi hñu ma muihe, masque dí thohē ya nt'utsate ne ya ts'othogui. ⁸Nubyá ḥa, xi dí johyahe ndunthi ngu'e'a xi majuañi guí 'buhu xá hño co ra Zidada. ⁹Nde nu'bu, otho con te ga ju'tuabihe Ajuá por gatho nú'a ra johya dí pe'tshe ja rá thandi'a

ngue'a guí 'buhu xá hño con gue'a. ¹⁰Ajuá dí aphe ma pa ra xuui con gatho ma muihe gue da 'racje nsequi ga nuhu pa ma'na da nxøgue ri jamfrihu.

¹¹Ajuá ma Dadahu ne ma zi Hmuhu ra Jesucristo da zixcahe pa ga tsøñ'a'ihē. ¹²Ma zi Hmuhu da 'yøt'e pa ma'na da zi'ta ri hmātehu pa xi guí mádiḥu 'na ngu ma'na ne xi guí mádiḥu gatho ma'ra, mahyēgui ngu nuje dí mā'a'ihē. ¹³Ne da max'a'ihū pa guí zediḥu, ne guí 'uegueḥa de ya ts'oqui pa da njo'o to'o da c'a'ts'ahu ja rá thandi Ajuá ma Dadahu nu stí 'ñehe ma zi Hmuhu ra Jesucristo con gatho nú'u to'o xa gamfri'a.

4

Ra hoga'mui gue'a ri ho Ajuá

¹Nubyá zi cuhu, dí bante'ihē ne dí zo'a'ihē de rá ts'edi ra Zidada Jesu gue ma'na guí 'yohu xá hño ngu dá u't'ahe, njabu ngu ne Ajuá.

²Ya guí pahū nuya hmanda dá 'bep'ahe de rá ts'edi ra Zidada Jesu. ³Nurá paha Ajuá gue da t'axca ri mfenihu. Oxqui hñuxhu co ya 'behñá nú'u hingo xi ri 'behñahū, nixi ya 'behñá hinda hñuxui ya 'ñøhø nú'u hingo xi yá dame. ⁴Cada 'na de gue'ahu guí pahū hanja guí pe'tsa ri 'behñahū, hingue guí pe'tshu dega ts'oqui, guí 'ñøtehu 'na ngu ma'na. ⁵Oxqui pe'tshu ra ts'onc'at'aja'i ngu øt'a ya 'ñagamfri ja'i nú'u hinxa bā Ajuá. ⁶Oxqui øt'uaḥu ni 'nara 'ñu ri cuhu nixi guí hyathu de nuya t'øt'eya, ngu'e'a Ajuá go gue'a unga ra nju'ti de gatho nuya, ngu ya stá xi'a'ihē ne stá zo'a'ihē ndunthi. ⁷Ajuá xa zoncahu pa da nt'axca ma mfenihu hingue pa ga øthu ya ts'oqui. ⁸Nu'a tó'o ri útsa nuna ra noya, hingo útsa 'nara ja'i, pe útsa Ajuá nú'a to'o 'racju rá Maça Ndahi.

⁹Hingo mahyoni ga op'a'ihē pa guí mađi ri cuhu, ngu'e'a Ajuá ya xa 'ñu't'a'ihū gue guí mádiḥu 'na ngu ma'na. ¹⁰Ne majuañi ya guí øthu njabu con gatho ya cu 'bu gatho rá ngani Macedonia. Pe dí zo'a'ihē zi cuhu gue ma'na da zi'ta ri hmātehu. ¹¹'Yøthu ra ts'edi pa guí 'buhu 'nara hoga'mui. Mpefiḥu sehe co ri 'yehū ngu nú'a stá 'bep'a'ihē, ¹²pa da ñamahño de gue'ahu nuya 'ñagamfri ja'i, ne pa hinte guí 'behu.

Rá yo'ehe ra Zidada

¹³Zi cuhu, dí ne ga xi'ahe de nú'u xa du pa guí pahū ne pa hinda du ri muihu

ngu nú'u ma'ra hinte t'omi. ¹⁴ Nde, 'bu dí camfrihú gue ra Zidada Jesu bi du ne bi yopa nte ma'na'qui, nu'bu nehe dí camfrihú gue Ajuá dua tsi co ra Zidada Jesu nu stí 'ñehe'a nú'u to'o bi du ne mi camfri ra Zidada Jesu.

¹⁵ Dí xi'ahe rá noya ra Zidada, gue núju gra 'buthúua ja ra ximhai asta ra pa da 'ñehe ra Zidada, hingo ma ga 'bet'ohu de nú'u ya xa du. ¹⁶ Pe ra Zidada ma dua cai de mahets'i co 'nara hmafi dega hmanda, ne co 'nara noya de 'nara ndá'enxe mahets'i, ne co rá nzani ra trompeta de Ajuá. Nu'bu nú'u ya cu ya xa du ante da 'ñehe ra Zidada Jesu, nu'ú 'met'o da yopa nte'u. ¹⁷ Nepu núju gra 'buthúua ja ra ximhai, 'bestho da guxcahu mahyegui con gue'u pa maña ja ya guui pa ga ma ga nthehu ra Zidada maña ja ra ndahi, ne njabu ma ga 'buhu nzantho co ra Zidada. ¹⁸ Hangue hñu'mba muihu 'na ngu ma'na co nuya noyaya.

5

¹ Zi cuhu, hingo mahyoni ga op'a'ihe pa ga xi'ahe de nuya pa xa 'ñepu ne ha'mu ma da nja nuya t'ot'eya. ² Ngue'a nu'ahu ya guí pahú xá hño gue nu sta dat'a ra pa da 'ñehe ra Zidada, nura pa'a ma da nja ngu ot'a ra be dega xuui. ³ Nura pa sta 'ñenga ya ja'i gue ja ra hmetho ne ra hoga'mui, nu'bu sta damfri'u da 'ñe 'nara nhuati pa gue'u ngu yá uguí 'nara 'behña, ne hinda mpont'ui'u. ⁴ Pe nu'ahu zi cuhu ya hinguí 'buhu ja ra 'bexuui, hangue nura pa'a hinda ma da za'ahu ngu 'nara be. ⁵ Gatho'ihu guí 'buhu ja ra ñot'i ne guí 'buhu dega pa. Nuju ya hindí 'buhu ja ra xuui nixi ja ra 'bexuui. ⁶ Hangue hinga áhu ngu ma'ra, ga ndø'mhu nzantho, ne di ja ma mfenihu. ⁷ Nuto áhā, áhā 'bu nxuui, ne nuto ri ti, ri ti dega xuui. ⁸ Pe nuju dí 'buhu dega pa ne di ja ma mfenihu. Ga hñehu co ma hehu dega jamfri y dega hmate pa hinte ga jahú. Njabu ga hñehu ngu ri hñe nú'u to'o 'yo ja ra tuhni. Ne ga pe'tshu ra nthø'mate pa ga mpøhøhu ngu 'nara nthaqi ja ma ñaxuhu. ⁹ Ajuá hinxa hñuxcahu pa da zucju rá cue'a, xa hñuxcahu pa ga mpøhøhu por ma Zidadahu ra Jesucristo. ¹⁰ Nú'á bi du por guecju pa da za ga 'buhu con gue'a masque gra 'buthúua o ya stá tuhú. ¹¹ Hangue hñu'mba muihu ne nupa mfenihu 'na ngu 'na ngu ya guí øthu.

Ra apostol Pablo umba ra ts'ofu ya gamfri

¹² Zi cuhu, dí bante'ihe gue gui pe'tsuahu ra t'equ'ei nú'u brí mpéfibu ja rá 'befi ra Zidada ne su'ahu ne zo'a'ihu. ¹³ Pe'tsuahu ndunthi ra hmate po yá hoga 'befi. 'Buhu co 'nara hoga'mui 'na ngu 'na. ¹⁴ Nehe dí bante'ihe zi cuhu gue gui zohu ya cu nú'u ya dahñei, gui nupa yá mfeni nú'u to'o tu yá mui, gui faxhu nú'u to'o ts'atho yá jamfri, ne gui tsetuahu gatho.

¹⁵ Jamasuhu gue hingui co'tshu ra nts'o'mui co ra nts'o'mui. 'Yøthu nzantho ra hño 'na ngu ma'na nehe con gatho ya ja'i.

¹⁶ Johyahu nzantho. ¹⁷ Ja guetbú gui 'yaphu Ajuá. ¹⁸ Umfu njamadi Ajuá de gatho nú'a da 'ñehe, ngue'a gue'a rá paha Ajuá pa gue'ahu nú'ahu guí 'buhu co ra Zidada Jesucristo.

¹⁹ Oxqui hacuahu rá ts'edi ra Maça Ndahi. ²⁰ Oxqui utsahu nú'a te u't'ahu nú'u ña de rá noya Ajuá. ²¹ Pahú nda'na nú'a xá hño, ne teñhú'a. ²² Uehu de gatho nú'a xá nts'o.

²³ Ajuá hubga ma muihu, ne go gue'a da t'axca maxøgue ri mfenihu, pa da 'be'tsi xá hño ri hoga ndahihu ne ri mfenihu ne ri ndo'yohu, pa hinto da c'a'ts'ahu nu sta 'ñehe ma Zidadahu ra Jesucristo. ²⁴ Hingui pata rá mfeni nú'a to'o xa zohn'a'ihu, ne go gue'a da 'yø'te.

Ra apostol Pablo ja rá ngats'i rá carta ri yopa zengua ya gamfri ne apa Ajuá por gue'u

²⁵ Zi cuhu, 'yaphu Ajuá por guecju.

²⁶ Fat'ajuahubu gatho ya cu co 'nara nthufi dega hmate.

²⁷ Dí 'bep'a'ihu nts'edi de rá thuhu ma Zidadahu gue gui hñe'tuabihu nuna ra carta gatho ya cu.

²⁸ Ma Zidadahu ra Jesucristo da max'a'ihu. Njabu gue'a.

RÁ ÑOHO RA
TESALONICENSE
RÁ ÑOHO RÁ CARTA RA
APOSTOL NSAN PABLO NÚ'A BI
'YOPABI YA GAMFRI ME
TESALONICA

Ma'na'qui ra apostol Pablo ne yá compa opabi ya gamfri me Tesalonica

¹Núga drá Pablo, ne ra cu Silvano ne ra cu Timu, dí pehn'a'ihebu nuna ra carta nu'ahu gyá gamfrihu guí 'buhúbu Tesalonica ne guí 'bahu co Ajuá ma Dadahu ne co ma zi Hmuhú ra Jesucristo. ²Ajuá ra Dada ne ra zi Hmu Jesucristo da jap'a'ihu ne da max'a'ihu pa guí 'bahu te rá 'ñen'ho.

Ajuá ma da castiga nuya 'yot'ats'oqui nu sta yopa zohó ra Zidada Jesucristo

³Zi cuhú, pe'tsi te ga umfe nzantho njamadi Ajuá por gue'ahu ngu rí 'ñepcahe ga øthe ngue'a xi rí te ri jamfrihu ne gatho'ihu ma'na rí zi'ta ri hmatehu 'na ngu ma'na. ⁴Hangué nuje dí e'ts'a'ihe ri nsuhú ja yá nija Ajuá ngue'a xi ra dangui ri jamfrihu masque guí thohú ya ts'othogui ne ya nt'utsate. ⁵Pe gatho nuya thogui guí thohú, ja ri hnečni gue Ajuá øt'a nú'a xá hño ne ma da 'yot'a ra hoga ts'utbi, ngue'a por nuya ts'othoguiya Ajuá da za da ma gue rí 'ñep'a'ihu guí 'bahu habu bí manda'a, ne por gue'a grí sufrihu.

⁶Ajuá øt'a nú'a xá hño da co'tsuabi nú'u to'o ri utsa'ihu. ⁷Nehe nú'ahu t'utsa'ihu, Ajuá øt'a nú'a xá hño da 'ra'a'ihu ra tsaya mahyegui con guecje nu stua pengui de mahets'i ra Zidada Jesu co ya enxé nú'u hampa rá ts'edi'a. ⁸Nu stí 'ñehea'a, ma da hnequi 'nara danga tsibi ja rá nthets'i. Ma da 'ñehe pa da castiga nú'u to'o hingui pa Ajuá nixi hingui øtuabi rá maça noya ma Zidadahu ra Jesucristo. ⁹Nu'ú ma da gut'a yá thai ja ra nidu pa nzantho, ne hinda za da 'mú'u ja rá thandi ra Zidada habu ja rá nsunda ne rá ts'edi. ¹⁰Nura pa stí 'ñehea'a, gatho ya cu nú'u to'o camfri'a ma da 'yø ne da nsunda'a. Ne'ahu ma guí 'yøhu ne guí nsundahu'a ngue'a gá camfrihu nú'a dá xi'a'ihe.

¹¹Por guehna nzantho dí aphe Ajuá gue da max'a'ihu pa guí 'buhú ngu rí 'ñep'a'ihu ngue'a xa zohn'a'ihu'a, ne dí aphe gue da

nup'a ri mfenihu co rá ts'edi'a pa guí 'yøthu co 'nara johya gatho nú'a xá hño ne pa guí 'yøthu ya 'befi dega jamfri, ¹²pa njabu da hnequi rá nsunda ma Zidadahu ra Jesucristo ja ri 'múihu ne da t'e'ts'a ri nsuhú po rá hñoja'i Ajuá ne ra Zidada Jesucristo.

2

Ma da hnequi ra 'yot'ats'oqui gá ja'i

¹Núbya zi cuhú dí ne ga xi'ahé de rá yo'ehe ma Zidadahu ra Jesucristo nu xcrá muntshú con gue'a. ²Dí bante'ihe zi cuhú gue hingui ntshuhú nixi to guí hophú da 'uec'a'ihu de ri hoga mfenihu ne da 'ñeñ'ahu gue ra Zidada ya bá yopa pengui, nixi dega thedi, nixi dega noya, nixi dega he'mi nú'a di ma gue go stá penhe, ne nú'u di ma gue rá pa de rá yo'ehe ra Zidada ya bi zøhø. ³Oxqui hophú ni 'na tui to da hya'ahu ne da 'ñeñ'ahu gue nura pa ya bi zøhø. 'Met'o ma da nanga ndunthi to'o da ña ncontra de Ajuá, ne da hnequi nú'a ra 'ñøhø dega 'yot'ats'oqui ma da ma ja ra nidu. Nepu 'mefa de gue'a ma da zøhø ra Zidada. ⁴Nura 'yot'ats'oqui gá ja'i'a ma da ma ncontra de Ajuá ne da 'ñexa sehe, ne da ne da hñamba yá luga gatho nú'u t'embi gue go gue'u Ajuá, nú'u ri nsunda ya ja'i, asta hinda hñudi ja rá ndanjia Ajuá, ne da mañ'a gue go gue'a Ajuá.

⁵¿Ha gue hingui beñhu gue nú'bu ndí 'bui con gue'ahu dá xi'a'ihu de guehna? ⁶Nu'ahu guí pahú te rá 'be'a hinxa hopi da hnequitho nura 'yot'ats'oqui gá ja'i'a. Ma da hnequi asta nú'a ra pa da zø rá ora. ⁷Nura ts'oqui ya ri mpefi mant'agui, hønse tømabya da thaca nú'a to'o hingui hopi da hnequi. ⁸Nu'bú gue'bu da hnequi nú'a ra ts'oja'i, ne ra Zidada ma da hyo'a co 'nara noya da ma, ne da ma da huati co rá nsunda nu sta 'ñehea'a. ⁹Nu sta hnequi nura ts'oja'i'a dri hñampa rá ts'edi ra Satá ne ma da 'ñudi ndunthi ya nt'udi ne da 'yot'a ndunthi ya milagro dega nthate. ¹⁰Ne ma da hyat'i co ya nthate xi xá nts'o nú'u to'o ma da ma ja ra nidu. Nu'ú mi tsa da mpøhø hmaha pe himbi ne bi gamfri nú'a xi majuani hangue ma da ma ja ra nidu. ¹¹Hangué ringue'a Ajuá da pu'tua yá mfeni'u pa da gamfri nuna ra nc'uambana. ¹²Pa njabu da duxa ra ts'oqui nuto gatho

himbi ne bi gamfri nú'a majuani, nú'u to'o ma'na bi ho ra ts'oqui que nú'a majuani.

Ajuá xa huancahu pa ga mpøhøhu

¹³ Pe nuje rí ñepcahe gue nzantho ga umfe njamadi Ajuá por gue'ahu zi cuhu yá hmadí'ihu ra Zidada, nguetho Ajuá bi huahn'a'ihu ante da hyoca ra ximhai pa gui mpøhøhu. Ne gá mpøhøhu ngue'a ra Maça Ndáhi bi 'uec'a'ihu de ya ts'oqui, ne xcá camfrihu nú'a majuani. ¹⁴ Pa guehna bi zohn'a'ihu Ajuá por nura maça noya stá xi'a'ihe pa da hnequi rá nsunda ma Zidadahu ra Jesucristo ja ri 'muihu.

¹⁵ Hangue ringue'a zi cuhu oxqui 'ueguehu. Pe'tshu xá hño ya nt'utuete nú'u stá u't'a'ihe dega noya o nú'a stá op'ahe. ¹⁶ Ajuá ma Dadahu bi macaguihu ne bi huegaguihu hangue bi 'racju ra humui pa nzantho ne bi 'racju 'nara hoga nthø'mate. ¹⁷ Nú'á ne ma zi Hmuhu ra Jesucristo da nup'a ri mfenihu ne da ja'ahu gui 'yohu xá hño de nú'a gui øthu ne nú'a gui mañhu.

3

Ra apostol Pablo xipa ya cu gue da ora por gue'u pa njabu ma'na da ntunga rá noya Ajuá

¹ Nubyá zi cuhu dí a'a'ihe gui 'yaphu Ajuá por guecje pa da dama ntunga rá noya Ajuá haburaza, ne da jamfri ngu xcá camfrihu. ² Nehe 'yaphu Ajuá gue da ñangaguihe'a de ya 'yøt'ats'oqui gá ja'i nú'u øt'a ya nts'o'mui, ngue'a hinga gatho pe'tsa ra jamfri. ³ Masque njabu, nu Ajuá hingui pata rá mfeni, nú'á da ja'ahu gui zedihu ne da ñañ'a'ihu de ra nts'o. ⁴ Dí camfrihe gue gui øthu nú'a stá 'bep'ahe ne ma gui sigui gui 'yøthu njabu ngue'a Ajuá ri 'ra'ahu ra ts'edi. ⁵ Ra Zidada Jesu da xoc'a ri mfenihu pa gui pe'tshu rá hmate Ajuá ja ri corasohu, ne pa gui tsethu ngu bi zeta ra Zidada Jesucristo.

Ya cu rí ñepi da mpefi

⁶ Zi cuhu, dí 'bep'a'ihe de rá thuhu ma Zidadahu ra Jesucristo gue gui 'ueguehu de gatho nú'u ya cu xa mpunga dahñei ne hingui 'yo ngu nú'a dá u't'a'ihe. ⁷ Nu'ahu pa gui pahu gue rí ñep'a'ihu gui tenga ma 'muihe. Nuje hindá ndahñeihe nu ndá 'buhubu. ⁸ Nixi to'o bi 'uinjethoho. Nu'a ndí øthe, ndí mpefihe ma pa ra xuui co ndunthi ra nzabi pa himbi 'me te dá tsihe, ne pa hindá øt'ahe ya xuhña. ⁹ Hingue

himrí ñepcaguihe pa gui 'racaguihe te ga tsihe. Dá øthe njabu pa da za gui 'yøthu ngu nú'a dá øthe. ¹⁰ Ngue'a nú'bu nduá 'buhe con gue'ahu dá 'bep'ahe gue nu'a tó'o hinda ne da mpefi hinda ñuni nehe. ¹¹ Dí xi'ahe nuna ngue'a dí øhe gue 'ra de gue'ahu ya xcá mpunga dahñeihe ne hingui ne te gui pehu, hønse gui 'yohubu grí hñøthu habu hindí ñepi gui hñøthu. ¹² Nuya cu'u to'o øt'a njabu, dí 'bephe ne dí zohede rá ts'edi ma Zidadahu ra Jesucristo gue da mpefi te rá ñenthø pa njabu da dahu nú'a da zi.

¹³ Zi cuhu odi tsabi'ihu gui 'yøthu ra hño. ¹⁴ Nu'a tó'o hinda 'yøtcaguihe nú'a dí mañhe ja nuna ra carta, mañhu to gue'a ne ogrí ntsixhu'a pa njabu da ntsa. ¹⁵ Pe ogui øsahu. Umfu ra ts'ofø ngu rí ñepi 'nara cu.

Ra apostol Pablo ja rá ngats'i rá carta apa Ajuá por ya cu

¹⁶ Nubyá, ra Zidada nú'a 'racju ra humui, nzantho da 'ra'ahu 'nara humui de nú'a te gatho da 'ñehe. Ra Zidada da 'mui con gatho'ihu.

¹⁷ Nuga drá Pablo dí op'ahu ra nzengua co ma 'ye sehe, guehna 'nara seña ja gatho nú'u ya carta dí ofo. Njaua dí ofo. ¹⁸ Ma Zidadahu ra Jesucristo da max'a'ihu gatho. Njabu gue'a.

**RÁ MÛDI RA TIMOTEO
RÁ MÛDI CARTA RA APOSTOL
NSAN PABLO BI 'YOPABI RA
TIMOTEO**

Ra apostol Nsan Pablo opabi ra Timoteo

¹ Nûgui drá Pablo rá apostolgui ra zi Hmu Jesucristo. Ajuá ma Dadahú ne ma zi Hmuhú ra Jesucristo go gue'á bi huancagui pa drá apostol. Ajuá go gue'á bi pøhøguihú, y ra zi Hmu Jesucristo go gue'á dí tømhu. ² Dí op'a'i nu'i Timu dí ja ra uenda gue ma t'u'i ngue'á go dá zo'a'i de ra jamfri. Ajuá ma Dadahú ne ma zi Hmuhú ra Jesucristo da jap'a'i, da me'ts'a ra nthecate, ne da max'a'i pa gui 'bui te rá 'ñenthó.

Ra ts'ofó pa ya gamfri pa hinda dena ya nt'utuete nú'á hinga majuani

³ Ante ga ehe de guepú Efeso pa nuua Macedonia, dá bante'i gue gui cohibú pa gui zofo nú'á 'raya cu 'bui de guepú udi ma'na'ño ra jamfri de nú'a stá padihu, gui hacuabi'ú gue ya hinda sigui da 'ñudi nú'a udi'ú. ⁴ Nixi hinda sigui da manganá nú'á ya 'bede xa zanse ya ja'i de maya'bu, nú'á xi xcra matho ne hingui o rá 'ñu nú'a má. Ngue'á nú'á ya cu udi nuya nt'utuete'ú, udi hõse pa da ntsanoya'ú, hingui uti ya cu de rá noya Ajuá pa ma'na da nte yá jamfri'ú.

⁵ Dí 'bep'a'i gue gui zofo ya cu pa da me'tsa 'nara coraso xá nt'axi ne 'nara hoga mfeni ne 'nara jamfri hingue maxøts'etho, pa njabu da za da me'tsa 'nara hoga hmáte. ⁶ 'Raya cu ya xa 'uegue de nuya hoga t'øt'e, hangue nubyá hõse manganá ya noya hinte ri muui. ⁷ Nu'ú ne hmahá gue da nxahnate de ra ndaxjua ley, y má gue go gue'á xi majuani nú'a mañ'ú masque nixi padi nú'a mañ'ú.

⁸ Haha, nura ndaxjua ley xá hño, pe nú'bu da t'øt'e ngu nú'a bi beni Ajuá. ⁹ Ga pahú gue himbi thuxa ra ley pa ya hoja'i. Ra ley bi thuts'i pa ya ts'o'yøde ne ya 'ñaqu'equ'e'i, pa ya ts'oja'i ne ya 'yøt'ats'oqui, pa nú'á hingui tsu Ajuá ne ya 'ñagamfri, pa nú'á to'o ho yá dada ne yá nana, ne pa ma'ra ya hyote. ¹⁰ Nehe pa nú'á to'o ya 'ñeja'i, pa nú'á ya 'ñøhø ri hñuxui yá mi 'ñøhøui, ne pa nú'á ya 'behña ri hñuxui yá mi 'behñai, pa nú'á to'o pe ya ja'i, pa ya c'uamba, pa

nú'á to'o høxa ra thai rá miqu'eiu, nehe pa gatho nú'á to'o øt'a ya ts'øt'øt'e nú'á xicjü Ajuá gue hingui ho ga øthú'ú. ¹¹ Gatho guehna manganá rá maca noya Ajuá nú'a to'o xá nsunda. Nuna go guehna ra maca noya bi t'acagui pa ga má.

Ra jamádi po rá nthecate Ajuá

¹² Nugui dí umba njamadi ma Zidadahu ra Jesucristo ngue'á bi 'raca ra ts'edi pa ga pepabi. Bi hyandi gue xá hño ga pepabi, hangue bi hñuxcagui pa ga pepabi'á. ¹³ Nugui ma'met'o xi ndí ñama'ñu de ra Zidada Jesu y ndrí øtsa, nehe xi ndrú ts'o'mui co ya gamfri. Pe nú'á bi mesca ra nthecate ngue'á hindí padi hmahá nú'a ndí øt'e nguetho hinstí camfri thoho'á. ¹⁴ Pe nurá hmáte Ajuá xi ra dangui pa guequi. Nú'á bi xoga ma mfeni pa dá camfri ra Zidada Jesucristo ne pa bi za dá pe'tsua rá hmáte'á.

¹⁵ Nuna noya ma ga xi'a'i go guehna majuani, hangue ri 'ñepi gue gatho ya ja'i da gamfri: gue ra Zidada Jesucristo bi 'ñeheua ja ra ximhai pa da pøhø ya 'yøt'ats'oqui, y nugui ma'na go ndrú 'yøt'ats'oqui. ¹⁶ Pe masque ndrú 'yøt'ats'oqui, nura Zidada Jesucristo bi mesca ra nthecate, pa núgui 'nandrú danga 'yøt'ats'oqui da hnequi ja ma 'mui gue Ajuá bi zetca ma nts'o'mui ne bi pungagui. Bi 'yøt'a njabu con guequi pa njabu da hyanda ma'ra ne da gamfri'ú pa da me'tsa ra te pa nzantho. ¹⁷ Hangue nú'a 'nat'a Ajuá ri 'ñepi dra søcambeni ne dra nsunda pa nzantho. Go gue'á 'nat'a Ajuá nú'a hindí hanthú, go gue'á pe'tsa gatho ra mfádi, go gue'á ra Nda de maya'bu, de nubyá ne pa nzantho, nehe go gue'á 'bui pa nzantho ne hinhyamú da du. Njabu gue'á.

¹⁸ Ma zi t'u'i Timu, dí 'bep'a'i gue gui pe rá 'befi Ajuá ngu ri 'ñehe, ngu 'nara soldado pe xá hño rá 'befi ja ra tuhni. Ne dí ben'a'i de nú'a bi manganá ra Maca Ndahí gue ma gui pefi, pa njabu da za gui sigui gui pe xá hño rá 'befi Ajuá. ¹⁹ Nehe su ri jamfri ne strá nt'axi ri mfeni. Nu 'ra bi ts'oca yá mfeni hangue xa 'be yá jamfri. ²⁰ 'Ra de gue'á go gue'á ra Imeneo ne ra Jandro nú'á dá ent'ua ja rá 'ye ra Satá pa da badi gue hinda ñama'ñu de rá noya Ajuá.

2

Hanja da za dra t'apabi Ajuá

¹Rá mudi dí 'bep'a'ihũ gue gui orahũ por gatho ya ja'i. Gui 'yaphũ Ajuã da mats'i'ũ, ne gui umfũ njamadi'a. ²Gui 'yaphũ Ajuã po ya danga ndã ne por gatho nú'ũ hã ra ts'utbi, pa njabu da za ga 'buhũ 'nara 'mui te rá 'ñentho, ne pa da za ga pe'tsuhũ rá ntsu Ajuã ne ga 'yohũ ngu rí 'ñepcahũ ne hinte ga jahu. ³Nuna go guehna xá hño, ne go guehna ri ho Ajuã ma Pøhøtehu. ⁴Nú'ã ne gue gatho ya ja'i da mpøhø ne da badi'ũ nú'ã xi majuani. ⁵'Nat'a Ajuã 'bui, nehe 'bui 'natho nú'ã to'o 'bande de Ajuã co ya ja'i, y nú'ã go gue'a ra Zidada Jesucristo nú'ã to'o bá e bi njã'iuua ja ra ximhai. ⁶Nu'ã bi unse rá te pa bi du pa bi gu'tua yá thai gatho ya ja'i. Ha nu mi zø ra ora, bi t'unga nt'øde pa bi fãdi gue nu'ã bi du pa bi pøhø ya ja'i. ⁷Y pa gue'a bi thuxcagui dega apostol pa ga mamba rá maça noya Ajuã. Hindí hate, dí mangan majuani. Bi thuxcagui pa ga nxahnate de ya ja'i nú'ũ hingyá xodyo pa ga utuabi'ũ de ra jamfri nú'ã majuani.

⁸Dí ne gue habaraza ra luga habũ ri munts'a ya cu, gatho ya 'ñøhø da guxa yá 'ye da 'yapabi Ajuã co yá mfeni strá nt'axi, ne hindri ncue, nixi da nehmya. ⁹Nehe dí ne gue gatho ya 'behña da jamasu pa da hñe ngu rí 'ñehe. Hinda hñe dega nt'ets'i. Hindí ne gue da 'ñeña dega nt'ets'i, nixi da 'ñets'i co ra oro, ni co ya do mahotho, nixi co ya he nú'ũ xi xá madi. ¹⁰Nu'ã dí ne gue da 'yøt'e'ũ, dá 'yøt'a ya hoga 'befi ngu rí 'ñepa 'nara hoga 'behña nú'ã 'yo ja rá ntsu Ajuã. ¹¹Ya 'behña dá 'yødetho rá noya Ajuã ja ra nija pa da badi, ne dá 'yøt'e' ngu nú'ã da sipabi. ¹²Hindí ne gue go ya 'behña da xahna ya 'ñøhø ja ya hmunts'i, nixi hingo ma'na da manda'ũ que ya 'ñøhø. Dá 'yøstho. ¹³Ngue'a Ajuã bi hyoqui rá mudi ra Adá, nepũ ra Eva. ¹⁴Y hingo ra Adá bi thát'i. Nura 'behña go gue'a bi thát'i, hangue bi dagui ja ra ts'oqui. ¹⁵Hangue nubyá 'bui yá batsi co ndunthi ya ugui, pe ya 'behña da mpøhø 'bũ hinda 'uegue de yá jamfri, 'bũ da me'tsa ra hmäte, 'bũ da 'ño strá nt'axi, ne 'bũ da 'mui ngu rí 'ñepi.

3

Nú'ã rí 'ñepi da 'yøt'a ya ma'yo de ya nija

¹Nuna noyanã guehna majuani: 'bũ to'o beni da mepa Ajuã dega ma'yo gue'a 'nara hoga 'befi ne. ²Pa to da ma'yo mahyoni

di 'bui xá hño y di otho te di hmã de gue'a. Dra medinthati co 'nada ra 'behña. Di su rá mfeni, di 'yo co ndunthi ra mfãdi ne di pe'tsa ra t'equ'e'i. Di pa da unga ntsaya, di pe'tsa ndunthi ra mfãdi pa da 'ñutuete. ³Hindra ti, hindra 'yøt'atuhni, mahyoni di ja rá hmäte, hindra zøt'amui. Hindra nduste pa da dahã ra boja dega nthate, nixi da ne da me'tsa ndunthi ra boja. ⁴Di padi da manda xá hño rá ngu, ne di padi da zofu yá batsi ngu rí 'ñepi pa da 'yøt'e'ũ. ⁵Ngue'a nú'ã tó'o hingui padi da manda rá ngu, nu'bú çhanja da za da manda rá nija Ajuã? ⁶Hinda za da ma'yo 'nara 'ra'yo gamfri, gue'a xi'bũ da 'ñets'i'ã ne njabu da ncondena ngu bi nja ra ts'ondahi. ⁷Mahyoni di udi 'nara hoga'mui pa njabu nehe nú'ũ hingyá gamfri da ñamahño de gue'a, pa njabu hinda 'be rá tsa nixi da zo ja rá 'ye ra ts'ondahi.

Nú'ã rí 'ñepi da 'yøt'a ya maste de ya nija

⁸Nehe 'nara maste de rá nija Ajuã mahyoni dra 'ñequ'e'i, hindi ñã maxøts'etho, hindra ti, hindra nduste pa da dahã ra boja dega nthate. ⁹Di camfri xá hño nú'ã ra jamfri xa t'utcahũ co rá mfeni strá nt'axi. ¹⁰Nehe mahyoni 'met'o dra tsapabi pa da fãdi ua da 'ño xá hño ua hina. 'Bũ da 'ño xá hño ne hinto da c'a'tsi, nu'bú hã, da za dra maste ja ra nija. ¹¹Nehe nú'ũ ya 'behña pepabi Ajuã mahyoni di pe'tsa ra hoga'mui. Hindra guxa nc'uamba. Di su rá mfeni, ne nzantho di øt'e gatho nú'ã xá hño. ¹²Nura maste dra medinthati co 'nada ra 'behña. Nehe di padi da manda xá hño rá ngu ne yá batsi. ¹³Nu'ã tó'o faste xá hño ja rá 'befi Ajuã, gue'a da t'e'tsua rá nsu, ne ma'na da nja rá ts'edi pa da ñãui ma'ra ya ja'i de ra jamfri pe'tsua ra Zidada Jesucristo.

Ra jamfri nú'ã xa t'utcahũ nú'ã hinxqui fãdi maya'bũ

¹⁴Zi cu Timu, dí ne 'bestho ga mabũ ga c'a'ts'a'i, pe dí op'a'i nuna carta ¹⁵pa 'bũ hingá 'me ga mabũ, ma gui padi hanja da za gui mpefi xá hño ja rá nija Ajuã nú'ã te. Nu ja rá nija Ajuã ja jani nú'ã majuani ne ja hmani nú'ã majuani. ¹⁶Majuani xi ra dangui nú'ã ra jamfri xa t'utcahũ nú'ã hinxqui fãdi ma'met'o, ne ena: Ajuã bi 'ñehe bi nja'i; y ra Maça Ndahi bi 'ñudi gue majuani go gue'a rá T'ũ Ajuã.

Nehe ya ενχε bi hyandi'a.

Nú'u ya ja'i hingyá xodyo bi ts'ofó de gue'a. Nepu haburaza ya ja'i ja ra ximhai bi gamfri'a.

Y nu'á bi ts'its'i pa mahets'i pa ja rá nsunda'a.

4

Nú'u to'ó da 'uegue de ra jamfri

¹ Ra Maca Ndahi xa ma xi xá hño ne ena gue nuyá ngats'i ya pa 'raya cu ma da 'uegue de ra jamfri ngue'a ma da hñuxa nt'óde nú'a di manga ya hyate ja'i nú'u di udi ya nt'udi dega ts'ondahi. ² Nú'u ya yohmi ja'i ma da manga ya nc'uamba ne da ts'oca yá mfeni. ³ Nuya ts'oja'i'u ma da hñacuabi ya ja'i pa hinda nthati. Ne da hñacuabi pa hinda zi 'raya nzaqui, masque gathó ya nzaqui go bi hyoca Ajuá pa ga tsihu co ra jamadi núju dyá gamfrihu ne stá pahu nú'a majuaní. ⁴ Ngue'a gathó nú'a bi hyoca Ajuá, gathó xá hño. Hingui ho te ga utsahu, hñse ga umfu njamadi Ajuá ora te dí tsihu. ⁵ Ngue'a rá noya Ajuá ena gue gathó ya nzaqui xá nt'axi. Hangue ga aphu Ajuá da japi gathó nú'a te dí tsihu, y njabu xá nt'axi nú'a dí tsihu.

Rá hoga mefi ra Zidada Jesucristo

⁶ Bu gui 'ñutua ya cu gathó nú'a dí xi'a'i, ne 'bu gui padi xá hño ra maca noya nú'a ma de ma jamfrihu ne ra hoga nt'utuete nú'a xcá tñi, nu'bú ma xi gui hñoga mefi de ra Zidada Jesucristo. ⁷ Ogrí ho gui 'yóde nuya ts'o'bede de ra ximhai ngu nú'u manga ya 'ñamfeni ja'i. 'Yót'a ra ts'edi pa ma'na gui 'bui 'nara hoga'mui. ⁸ Ngue'a nu'a tó'o japi da 'ñanga rá ndo'yo pa da nja rá ts'edi, hñse 'na tui ri muui rá 'befi. Pe nu'a tó'o ót'a ra ts'edi pa da 'mu 'nara hoga'mui, nurá 'befi'a ma'na ri muui, ngue'a hingue hñse nuua ja ra ximhai ma da muui rá 'befi'a, nehe ma da muui ja rá ñoho ra 'mui. ⁹ Nuna noya stá xi'a'i go guehna majuaní, hangue rí 'ñepi gue gathó ya ja'i da gamfri. ¹⁰ Y hangue por gue'a xi drí mpefihu ne dí thohu ya ts'othogui ngue'a dí camfrihu 'nat'a Ajuá nú'a te. Y nú'a go gue'a ra Pøhøte pa gathó ya ja'i, pe ma'na pa nú'u to'ó camfri'a.

¹¹ Nudi nuya ya noya dí xi'a'i, ne manda da t'øt'e. ¹² Oto di dintstho nú'a guí ma ngue'a grá basja'itho. Nu'i 'ñudi ra

hoga'mui pa gue'a da 'yót'a ya cu nehe. Nura hoga'mui gui 'ñudi, nú'a gui manga ya hoga noya, gui 'ñequ'ei, gui pe'tsa ra hmate, gui pe'tsa ra jamfri, ne strá nt'axi ri mfeni. ¹³ Mientra ga mabu, 'yót'a ra ts'edi pa gui hñe'tuabi ra Maca T'ofó ya cu, pa gui zofó'u ne gui 'ñutuabi'u. ¹⁴ Jamasu nú'a rá 'befi Ajuá bi t'a'a'i nú'a bi manga ra Maca Ndahi gui pefi nu ndá hu'ts'ahe ma 'yehe nuje dyá ndahe de ra nija.

¹⁵ Pefi gathó nuya t'øt'eya. Ja da mpefíni con gathó ri mui, pa gathó ya cu ne ma'ra ya ja'i da hyandi gue rí te ri jamfri ne ri mfadi ja rá 'befi Ajuá. ¹⁶ Xi da nsu sehe, ne jamasu de nú'a guí udi. Oguí tsaya gui 'yót'a njabu, ngue'a nu'bú gui 'yót'a njabu, nu'bú gui mpøhø ne da mpøhø nú'u to'ó da 'yøde'i.

5

Nú'a rí 'ñepi da 'yót'a ya gamfri

¹ Oguí tsui ya zi ndaxjua. Umba ra ts'ofó, ja ra uenda ri dada. Y nuya batsa'ñhø umba ra ts'ofó, ja ra uenda ri cu. ² Ha nuya zi tia umba ra ts'ofó, ja ra uenda ri nana. Nehe ya bas'behña umba ra ts'ofó co ri mfeni xá nt'axi, ja ra uenda ri nju.

³ Xipa ra nija da mats'i ya viuda nú'u xi majuaní ya viuda ne jo'ó to'ó da mats'i. ⁴ Nu'bu 'nara viuda 'bui yá batsi o 'bu yá 'beto, nuyá batsi o yá 'beto go yá uenda da su'u, hingo ra nija. Mahyoni gue nuyá batsi o nuyá 'beto da badi da hñoja'i co ya mengu ja rá ngu ne da co'tsuabi yá dada yá nana de xa tede, ngue'a gue'a xá hño ne gue'a ri ho Ajuá. ⁵ Nú'a xi majuaní ra viuda ne 'bu sehe, nú'a jo'ó to ri su, hñse tøm'babi rá mfats'i Ajuá, ne nzantho ma pa ra xuui apabi Ajuá, ne api da mats'i'a. ⁶ Pe nu'a ra viuda øt'e nú'a go da ne, ne hingui 'batho, nú'a hini 'ñepi da t'umba ra mfats'i, ngue'a masque te, pe ja ra uenda ya xa du. ⁷ Bepabi ya cu da 'yót'a núna dí op'a'i nehe, pa hinda nja te da hmá de gue'u. ⁸ Bu 'nara cu hini jamasu nú'u ja te yá njauí, ne ma'na nú'u ya mengu ja rá ngu, nura cu'a hinte ri muui rá jamfri, ne ma'na xá nts'o nú'a øt'e gue 'na nú'a híngrá gamfri.

⁹ Nú'a ra lista habu thu'tsua yá thuhu nú'u ya viuda pepa Ajuá ne t'umba ra mfats'i, nuni mahyoni ja gui hñu'tsuhani yá thuhu hñse nú'u ya viuda ya pe'tsa thogui

hñu'rate njeya, ne bi me'tsa 'nada rá dame. ¹⁰Nehe hñu'tsuahú yá thuhu ya viuda nú'u thandi ne fadi gue pe ya hoga 'befi, ne bi tede xá hño yá batsi, padi da unga ntsaya ja yá ngu, ne bi xacua yá ua nú'u ya cu mí tsonga ja yá ngu, ne bi mats'i nú'u mi tho ya ts'othogui, ne xa badi xa mefi gatho ya hoga 'befi.

¹¹Pe nu'u ya viuda ya bas'behñatho, oguí hu'tsuahú yá thuhu ja ra lista, ngue'a ma da zó ra pa da ne da yopa nthati 'ra de gue'u, y njabú ya hinda za da mepabi Ajuá ja ra nija. ¹²Y njabú da hnóma'ñu de gue'u ngue'a bi 'uegue de nú'a ra cohi bi me'tsi.

¹³Nehe da nzai gue hinte dyá 'befi ngue'a da nengu. Y hingue hñense dya dahñei, nehe dya me'bede ne da hñot'e habú hini 'ñepi, ne da ma nú'a hini 'ñepi da mahma. ¹⁴Hangué nugui dí ne gue da nthati nuya viuda ya bas'behñatho, ne da me'tsa ya batsi, ne da badi da su yá ngu. Njabú ha, hinda nja te da mangan ma ncontrahú de guecju. ¹⁵Dí xi'a'i njabú ngue'a 'raya viuda ya xa 'uegue de rá 'ñu Ajuá ne xa deni ra Satá.

¹⁶Hangué 'bu 'nara cu o 'nara nju di pe'tsa 'nara viuda ja rá ngu, dá su pa hinda t'apabi ra mfats'i ja ra nija, pa njabú nura nija da me'tsa ndunthi te da umba nú'u xi majuaní ya viuda ne jo'o to'o da mats'i.

¹⁷Nubyá nuyá mefi Ajuá nú'u ri manda xá hño ja ra nija, xi da hnu xá hño por gue'u, ma'na nú'u to'o mamba rá noya Ajuá ne utuate. ¹⁸Ngue'a ra Maca T'ofó ena njaua: "Oxqui tu'tua rá ne nú'a ra ndamfri net'a ra trigo ja ra era." Nehe enga njaua: "Nu'a tó'o ri mpefi rí 'ñepi da t'umba rá thaha."

¹⁹Bu da 'mú 'na to'o da ñapabi 'nará mefi Ajuá, oxqui camfri 'bu da njo'o yoho o hñu pa da damajuani. ²⁰Pe nu'bu 'nará mefi Ajuá xi majuaní ot'a ya ts'oqui, tsui nts'edi habú da 'yóde gatho ya cu, pa njabú da ntsu nehe nú'u ma'ra. ²¹Dí 'bep'a'i gue gui 'yot'a njabú mahyegui con gatho yá mefi Ajuá. Hingui hñá'mtho nú'u to'o gui 'yot'tua ra ts'utbi. Nehe padi 'met'o xá hño nú'a te xa nja pa njabú gue'a gui mañ'a. Njabú dí 'bep'a'i ja rá thandi Ajuá ne ja rá thandi ma Zidadahú ra Jesucristo ne ja rá thandi yá enxe Ajuá nú'u xa thahni pa da mepabi'a.

²²Oxqui hu'tsua ri 'ye 'bestho nú'u to'o ne da mepabi Ajuá, ngue'a xi'bu hingui 'yo xá hño, y njabú da hmá gue guí fats'i thoho'u

ja yá ts'oqui. Pe nu'í, 'bui nzantho strá nt'axi'i.

²³Ya oguí tsi nsøctho ra dehe. Tsi 'na tæqui ra vinu dega obxi por nú'a ra umú tsu'i.

²⁴Jamasu 'met'o nú'u to'o guí hu'tsua ri 'ye pa da mepabi Ajuá, ngue'a 'ra ri hnequi yá ts'oqui ante dra sacua ra uenda, pe nu ma'ra asta hinda thá'mba nguenda ja da hnequi yá ts'oqui. ²⁵Nehe njabú nú'u to'o ot'a ya hoga 'befi. 'Raya hoga 'befi ri hnequi 'bestho. Ha nu ma'ra da hnequi asta 'mefa, ngue'a hingui tsa da gohitho mant'agui ya hoga 'befi.

6

¹Gatho nú'u to'o 'mego, dá umba ndunthi ra t'equ'ei yá hmu, pa njabú hinda hnóma'ñu rá thuhu Ajuá nixi da hnóma'ñu ma jamfrihu. ²Nu'u tó'o pe'tsa yá hmu ha ya gamfri, odri dintstho nú'a xipa yá hmu hñense ngue'a nuyá hmu gue go ya gamfri nehe. Dá mepabi ma'na xá hño ngue'a go ya hmádi gamfri nú'u to'o hocuabi yá 'befi. 'Nudi núna dí op'a'i ne njabú gui nzote.

Con basta ra jamfri di johya 'na co nú'a te pe'tsi

³Nu'bu 'nara ja'i udi ma'na ra nt'utuate ne hingo udi rá hoga noya ma Zidadahú ra Jesucristo, ne hingo ri deni nú'a ra nt'utuate nú'a di ma de ma jamfrihu, ⁴nura ja'i'a ra 'ñets'i ne hinte rá fadi. Xa 'be rá mfeni ngue'a ri ho to da ntsanoyauí ne da ntsuui. Y nuni ja fuhni ra nduste, ya hnecatuhni, ya ts'ante, ya nt'ensfeni. ⁵Nu'u tó'o ri ntsanoya njabú, gue'u xa ts'oca yá mfeni ne hingui padi nú'a majuaní, ne di 'ñet'a gamfri pa da dahá ra boja. Pe nu'í, 'uegue de gue'u. ⁶Haha, numa jamfrihu xi ri muui ndunthi, pe nehe ga johyahú co nú'a dí pe'tshu. ⁷Ngue'a núju ndá tsòhaua ja ra ximhai hinte duá hahu, y nehe hinda za te ga haxhu de guecua. ⁸Hangué ga johyahú gue hindrí 'be te ga tsihu nixi te ga hehu. ⁹Ngue'a nu'u tó'o ne da memati, tagui ja ya ts'oqui ne thát'i pa da 'yot'a nú'a xá nts'o, ne pe'tsa ya ts'onc'at'i hinte ri muui, ne hñense ra 'ñu. Hangué gue'a da japi da nhuati'u ne da 'medi. ¹⁰Ngue'a nura hmáde de ra boja ja bí ehni ndunthi ya ts'oqui. 'Raya cu xi xa mádi ra boja, hangué

xa 'uegue de yá jamfri ne xa thogui ndunthi ya dumai.

Ntuhni xá hño ja ra hoga tuhni dega jamfri

¹¹ Pe nú'i rá mēfi'i Ajuá, 'uegue de gatho nuya ts'ot'ot'eya. Go da tena ra hoga'mui, ra hñoja'i, ra jamfri, ra hmáte, ra pacencia, ne ra ts'etuate. ¹² Ntuhni xá hño ja ra hoga tuhni dega jamfri. Su ra te pa nzantho nú'a bi 'ra'a Ajuá nu mi zohna'i'a, ne gá damajuani de gue'a ja yá thandi ndunthi ya ja'i. ¹³ Dí 'bep'a'i ja rá thandi Ajuá nú'a to'o ri umba yá te gatho nú'a te 'bui. Y nehe dí 'bep'a'i ja rá thandi ra Zidada Jesucristo nú'a to'o bi mąnga majuani ja rá thandi ra Pilato. ¹⁴ Guehna dí 'bep'a'i gue gui su xá hño nú'a xra 'bep'a'i pa hinto da c'a'ts'a'i, asta ra pa da yopa pengaua ma Zidadahu ra Jesucristo. ¹⁵ Ngue'a nu sta zø ra ora, Ajuá dua yopa pėhna ra Zidada Jesucristo dua ehe. Ajuá go guese'a xá nsunda, ne go guese'a ri manda. Go gue'a ra dąnga Nda de gatho ya nda, ne go gue'a ra Hmu de gatho ya hmu. ¹⁶ Go guese'a ya mi 'bui ne nzantho da 'mui. Go gue'a 'bu ja ra ñot'i nú'a xi tseđi, ne hinhya'ma to xa hyandi'a nixi hingui tsa to da hyandi. ¡Nú'á ja rá ts'edi pa nzantho, ne go gue'a ri 'ñepi dra nsunda pa nzantho! Njabu gue'a.

¹⁷ Bepabi nuya memati de nuua ja ra ximhai gue odri 'ñets'i, nixi odi pe'tsua ra jamfri ra boja nú'a hate. Dá me'tsua ra jamfri Ajuá nú'a te ne xi ri 'racju gatho nú'a te dí hoñhu pa ga johyah. ¹⁸ Nuya memati'u 'bepabi da 'yøt'e xá hño ne xi da mēfi ndunthi ya hoga 'befi. Nu'a te da uni, dá uni con gatho yá mui ne con gatho yá paha. ¹⁹ Y njabu da munts'a 'nara thąha'u pa rá ñoho ra 'mui, ne njabu da su ra te pa nzantho.

Yá ngats'i ya noya nú'u bi 'bempa ra Timoteo

²⁰ Nde nubya, nu'i zi cu Timu, su ra maça noya nú'a xra 'bep'a'i gui ma. Ne oxqui øde ya ts'o'bede nú'u hinte ri muui, nixi oxqui 'yøde nú'u to'o ri ntsanoya, nú'u ma gue pe'tsa 'nara hoga mfadi hmaha. ²¹ Y nu'u tó'o xa dena nú'a ra mfadi'a, ya xa 'uegue de ra jamfri.

Ajuá da max'a'i. Njabu gue'a.

**RÁ ÑOHO RA TIMOTEO
RÁ ÑOHO RÁ CARTA RA
APOSTOL NSAN PABLO NÚ'A BI
'YOPABI RA TIMOTEO**

Ma'na'qui ra apostol Nsan Pablo opabi ra Timoteo

¹Núgui drá Pablo, rá apostolgui ra Zidada Jesucristo. Ajuá go gue'a rá paha pa bi hñuxcagui drá apostolgui'a ne bi mencagui ga mā de ra te pa nzantho nú'a bi ña'ti da umbi gatho nú'u to'o da gamfri ra Zidada Jesucristo. ²Nú'i zi cu Timu ma hmāca t'u'i ja ra jamfri, dí op'a'i. Ajuá ma Dadahu ne ma Hmuhú ra Jesucristo da jap'a'i, da me'ts'a ra nthecate, ne da max'a'i pa gui 'bui te rá ñientho.

Ra apostol Nsan Pablo xipa ra Timoteo da mā de ra Zidada Jesucristo

³Ajuá dí api ma pa ra xuui, ne ra ora'a nzantho dí beñ'a'i, ne dí umba njamadi'a por gatho nuya japi 'ra'a'i. Y nehe go gue'a dí pepabi co ma mfeni xá nt'axi, ngu mi pepabi nehe ndu ma mbøxita xi maya'bu. ⁴Y nura ora tso ma mfeni de gue'i nú'a ra pa'a gá nzoni nú'bu dá nhyeguiui, ga nehma ga hant'a'i pa njabu ma'na ga johyaga. ⁵Nehe dí beni de ri hoga jamfri guí pe'tsi nú'a bi me'tsa 'met'o ri ngande ra nju Loida ne ri mama ra nju Eunice, y dí padi xá hño gue ne'i go guet'a ra jamfri guí pe'tsbya.

⁶Hangué por gue'a dí zo'a'i gue gui 'yøt'a ra ts'edi pa gui pefi xá hño nú'a ra 'befi bi 'ra'a Ajuá gui pefi nu ndá hu'ts'a ma 'yε. ⁷Ngue'a Ajuá bi 'racjü 'nara ts'edi pa ga zedihü, pa da nja ma hmātehü, pa ga su ma mfenihü, hingue pa ga ntsuhü. ⁸Hangué oxqui ntsa gui mā gue guí camfri ma Zidadahü, nixi oxqui ntsa gui mā gue dí ntsixhü núgui dí jot'ua fadi ngue'a dí mamba rá noya ra Zidada. Nu'a gui 'yøt'e hā, mǎnga ra māca noya masque gui tho ya ts'othogui ngu dí thoguiga, ne Ajuá da 'ra'a ra ts'edi pa gui tseti. ⁹Nú'a go gue'a bi pøhøguihü ne bi zoncahü pa ga 'buhü strá nt'axi. Bi pøhøguihü po rá danga hmāte bi mescaguihü, y hingo por ma 'befiseshü bi pøhøguihü. Go gue'a rá mfeni sehe pa bi pøhøguihü, ngue'a ante da hyoca ra ximhai ya mi beni dua pehna ra Zidada Jesucristo

pa da pøhøguihü. ¹⁰Y nu mi zøhøua ja ra ximhai numa Pøhøtehü ra Zidada Jesucristo, ja gue'bu bi hnequi nú'a ra danga hmāte Ajuá pescaguihü pa bi pøhøguihü. Ra Zidada Jesucristo go gue'a bi ntāte de ra du, ne bi 'racjü ra te pa nzantho nú'a hinhya'mü da uadi. Y nurá noya Ajuá go gue'a xicjü de gue'a.

¹¹Y nugui go bi thuxcagui pa ga mānga nú'a ra māca noya'a. Nehe bi thuxcagui dega apostol pa ga zofo nú'u ya ja'i hingyá xodyo, ne pa ga utuabi'u rá noya Ajuá. ¹²Y hangué por gue'a dí thogui nuya ts'othoguiya. Pe masque dí ofadi, hindí 'be ma tsa, ngue'a dí padi nú'a to'o stá camfriga, ne dí padi xá hño gue nu'a ja rá ts'edi pa da supca ma te nú'a stá ent'ua ja rá 'ye asta ra pa'a da yopa pengui.

¹³Nu'i oxqui pumfri nú'a stá xi'a'i, pa njabu gue'a gui 'ñudi nehe, ngue'a go gue'a 'nara hoga nt'utuante. Ne gui 'ñudi co ra jamfri ne ra hmāte nú'a ri 'racjü ra Zidada Jesucristo. ¹⁴Su nehe nú'a ra māca noya xa t'ent'a ja ri 'yε co rá ts'edi ra Māca Ndāhi nú'a 'bu ja ma corasohü.

¹⁵Nu'i guí padi gue nuya cu de guepü Asia bi zogaguiua sehe. 'Ra de gue'u go nura cu Figelo ne ra cu Ermogene. ¹⁶Pe nura cu Onesiforo nú'a himbi ntsu bi e bi c'ascua ja ra fadi ne ndunthi ya 'mi'qui bi hñubga ma müi. Y ra Zidada go gue'a da mats'i ne gatho nuya mengu ja rá ngu'a. ¹⁷Ngue'a nu mí zøcua Nroma nura cu'a, nú'a bi ja bi hyongagui asta himbi zøcagui. ¹⁸Hangué ra Zidada da me'tsua ra nthecate nura pa'a da nja ra nsuca uenda. Nu'i guí padi xá hño gue nu ndá 'buhübu Efeso xi bi maxcaguihü nú'a ra zi cu'a.

2

'Nara hoga soldado de ra Zidada Jesucristo

¹Nu'i Timu ma zi t'u'i ja ra jamfri, xi da zedi ja rá 'befi Ajuá co nú'a ra ts'edi 'racaguihü ra Zidada Jesucristo. ²Gatho nú'a dá u't'a'i ja yá thandi ma'ra ya cu, 'ñutuabi nehe nú'u ma'ra ya hoga cu pa nehe da badi'u, y njabu da 'ñutuabi nehe nú'u ma'ra ya cu.

³Nehe tseta ya ts'othogui ngu 'nara hoga soldado de ra Zidada Jesucristo. ⁴Nu 'nara soldado hønse nú'a ra 'befi xa t'umbi gue'a tsa da mefi. Hingui tsa da mefi ma'na ra 'befi. 'Bu da mefi ma'na ra 'befi, hinda

pønga rá hmi co nú'a to'o bi umba rá nsu dega soldado. ⁵ Nehe nura 'ñeni 'bu hinda 'ñeni ngu rí 'ñehe, hinte ma thahá da t'umbi. ⁶ Nehe 'nara mot'i mahyoni 'met'o da mpefi pa da za da xofo nú'a bi mot'i. ⁷ Beni xá hño nú'a dí op'a'i, y ra Zidada go gue'a da 'ra'a ra mfaði de gatho.

⁸ Dá 'yoda ja ri mfeni ra Zidada Jesucristo nú'a bá e bi 'mui de rá ji ndu ra Davi, ne bi du, nepu bi yopa nte ma'na'qui, ngu manganá naya Ajuá y dí ma' nehe. ⁹ Dí tho ya thogui ngue'a dí mamba rá naya Ajuá, ne asta dí jot'a fadi ngu 'nara ts'oja'i. Pe nurá naya Ajuá, nu'á hingui jot'i. ¹⁰ Nugui dí tseta gatho nuya ts'othogui pa njabu nú'u xa huahna Ajuá da za da gamfri ra Zidada Jesucristo ne da mpøhø'u, ne da 'mui pa nzantho ja rá nsunda Ajuá.

¹¹ Nuya ya noya dí op'a'i go guehya xi majuani, ne ena:

'Bu stá tuhú co ra Zidada Jesu, nehe ga 'bahu con gue'a;

¹² 'Bu ga tsethu ya ts'othogui, nehe ma ga mandahu con gue'a.

'Bu ga cønihua'a, nehe da gøngaguihua'a.

¹³ 'Bu núju hindi øthu nú'a dí mañhu, nu'á ha, nzantho øt'e gatho nú'a ma, ngue'a nu'á hingui pata rá mfeni.

Rá 'befi rá hoga mefi Ajuá

¹⁴ Benbabi ya cu nuya noya dí op'a'i. 'Bepabi'ya ja rá thandi ra Zidada gue hinda ntsanoya, ngue'a hinte ri muui, hønse pa da ts'ocua yá mfeni nú'u to'o øde. ¹⁵ 'Yøt'a ra ts'edi gui nhyoga mefi pa da 'ñiotho hanja gui ntsa, ne gui mamba xá hño rá noya Ajuá nú'a manga majuani, pa njabu da za gui 'bui xá hño ja rá thandi Ajuá. ¹⁶ 'Uegue de nú'u hingui o rá 'ñu nú'a ma y nixi hinte ri muui nú'a mañ'u, ngue'a nu'u tó'o øt'a njabu ma'na rí duxa ya ts'oqui. ¹⁷ Y nú'a mañ'u da ts'ocua yá mfeni ya cu, nja ngu ra cance di ntsini maxøgue ja rá ndo'yo 'na. 'Ra to'o øt'a njabu go gue'a ra Imeneo ne ra Fileto. ¹⁸ Nu'ú go gue'u ya xa 'uegue de nú'a majuani, ne mañ'u gue ya xa nuhu nú'u xa du, ne ri ts'ocua yá jamfri ma'ra. ¹⁹ Pe nu'u tó'o majuani 'bui ja rá nija Ajuá hinda ma da ts'ocua yá jamfri, ngue'a ra Maca T'ofø engajaua: "Ra Zidada paði to'o gatho yá meti'a." Nehe ena: "Dá 'uegue de ya ts'oqui gatho nú'u to'o di xøcambenibi rá thuhu ra Zidada Jesucristo."

²⁰ Y nurá nija Ajuá gue'a ngu 'nara danga ngu habu ja ndunthi ya traste, 'ra dega oro, 'ra dega t'axi, 'ra dega za, ha nu ma'ra dega dohmi. Nu'u xá hño, gue'u ma'na thoni'u ne ma'na ri muui. Ha nu'u hints'u xá hño, hints'u thoni ngue'a hini muui. ²¹ Hangue njabu nehe ya cu, 'bu da 'uegue de gatho nú'a xá nts'o, nu'bú ri muui y thoni pa ya hoga 'befi, ne strá nt'axi ne strá hño pa da mepabi ra Zidada. Nehe di 'bui pa da mefi gatho ya hoga 'befi.

²² Hangue nu'í oxqui tenba yá nts'o'mui ya basja'i. Go da tena ra hñoja'i, ra jamfri, ra hmate, ne ra hogamui mahyegui co nú'u ma'ra ya cu ri xøcambeni ra Zidada co yá mfeni xá nt'axi. ²³ Nehe oxqui øt'e ngu nú'a øt'a nú'u ya necio ri ntsanoya ne hinte yá fadi, ngue'a ja fahni ya tsui. ²⁴ Y nu 'nará mefi ra Zidada hiní 'ñepi dra necatsui. Dra hoja'i con gatho ha, ne di paði da nxahnate, ne gatho tsetatho. ²⁵ Nehe co ndunthi ra hñoja'i da muba ra ts'ofø nú'u to'o 'na'ño ma. Xama Ajuá da xocua yá mfeni'u pa da ñobri ne pa da e da baði nú'a majuani. ²⁶ Ne da c'ot'i de yá 'ye ra ts'onðahi nu habu o'u pa øtua rá paha'a.

3

Nú'a ma da 'yøt'a ya 'ñagamfri de yá ngats'i ya pa

¹ Oxqui pumfri gue nuyá ngats'i ya pa ma da hnequi 'raya pa xá nts'o. ² Ngue'a ya ja'i dri nsu sehe, xi da ne da me'tsa ndunthi ra boja, dya 'ñets'i, dya c'at'i, dya zante, dya ts'o'yøde co yá dada, dya ts'oc'baha, dya 'ñaqu'equ'ei. ³ Hindi ja yá hmate, dya zamui di otho yá nthecate, dya guxa nc'uamba, hindi tsa da zama yá mfeni pa hinda 'yøt'a ya ts'oqui, dya ts'o'muija'i, ne di tsa gatho nú'a xá hño. ⁴ Dya betetho'u, hindi tsu te da 'yøt'e o te da ma. Nu'ú ma'na da ne da 'yøt'a ya t'øt'e xá nts'o que da maði Ajuá. ⁵ Dri 'ñet'a hoja'i pe hindi pe'tsa ra ts'edi pa da 'ñudi ra hñoja'i.

Hangue nu'í gui 'uegue de gue'u. ⁶ Go guehya ya ja'i cut'a ja ya ngu pa cadi ya 'behña nú'u ri zutho, pa da gamfribi nú'a xipabi'u. Nuya 'behña'u xi tuxa ndunthi ya ts'oqui, ne pe'tsa ndunthi ya ts'oncat'i. ⁷ Nzantho ri nxadi nú'a sipi, pe hinhya'mu da za da baði nú'a majuani. ⁸ Nuya ja'i'u nzantho ri nøt'a thoho ora sipa rá noya Ajuá,

nja ngu ra Jane ne ra Jambre bi nø'tuabi ra Moise. Gue'ü ya ja'i'ü xi xa ts'oca yá mfeni ne hingui pe'tsa nú'a ra jamfri xi majuani. ⁹Nuya ja'i'ü ya hinda ma da hyat'a ma'ra ya ja'i, ngue'a gatho ya ja'i ma da batuabi yá necio, ngu bi nja nú'ü yoho ya 'ñhø bi nø'tuabi ra Moise.

Yá ngats'i yá noya ra apostol Nsan Pablo nú'ü bi mempa ra Timoteo

¹⁰Pe nu'í xcá tena ma nt'utuete, xcá tenga ma 'múi, xcá patca ma mfeni ne ma jamfri, xcá tena ma pacencia ne ma hmáte, ne xcá padi gatho nú'a stá tseti. ¹¹Xcá padi de ya nt'utsate ne de ya ñgui dá thogui nuni Antioquia, nuni Iconio, nuni Listra. Pe de gatho nuya thogui'ü Ajuá bi ñangagui. ¹²Xi majuani, nu'a tó'o camfri ra Zidada Jesucristo ne xi ne da 'múi 'nara hoga'múi, nu'á da thogui ya nt'utsate. ¹³Pe nuya ts'oja'i ne ya hyate ma'na rí ma xá nts'o. Nu'ú 'yo hate ne thát'i. ¹⁴Pe nu'í oxqui 'uegue de nú'a xcá padi, ngue'a ya guí padi xá hño gue go gue'a majuani ngue'a guí padi nú'ü to'o bi 'ñu't'a'i. ¹⁵Y desde gá mbatsi gá padi ra Maca T'ofu nú'a xicju de ra Zidada Jesucristo pa da za ga camfrihu ne njabu ga mpøhøhu. ¹⁶Gatho ra Maca T'ofu, Ajuá go bi unga ra mfeni pa bi t'ofu. Hangue xá hño ra Maca T'ofu pa da 'ñutuete, pa da ntsute, pa da unga ra ts'ofu, ne pa da 'ñudi ra hñoja'i, ¹⁷pa njabu nú'ü to'o xa gamfri Ajuá da nxøgue yá mfadi ne da badi da mæfi ya hoga 'befi.

4

¹Dí 'bep'a'i ja rá thandi Ajuá ne ja rá thandi ra Zidada Jesucristo, go gue'a ma da hña'mba nguenda gatho ya ja'i nú'ü di te ne nú'ü ya hindi te nu stua yopa ehe pa da nda. ²Guehna dí 'bep'a'i gue gui mamba rá noya Ajuá, ne gui ja gui 'yøt'e nzantho. Unga ra ts'ofu, ntsute ne nzote con gatho ri hñoja'i, ne gui 'ñutuete. ³Ngue'a ma da zø ya pa gue ya ja'i hinda ne da 'yøde nura hoga nt'utuete. Nu'ú ma'na da ho da 'yøde nú'a hinxá hño, hangue ma da hyonga 'raya xahnate nú'ü di ma ngu nú'a di ho da 'yøde'ü. ⁴Nu'ú ya hinda ne da 'yøde nú'a xi majuani. Ma da 'uegue'ü pa da yopa dena ya 'bede nú'ü xa zanse ya ja'i. ⁵Pe nu'í, xi da su ri mfeni de gatho nú'a da 'ñehe, ne gui tseta ya dumái. 'Yøt'a ra ts'edi pa gui

mamba rá noya Ajuá, ne gui pefi gatho nú'a ra 'befi xa t'a'a'i.

⁶Ngue'a nugui ya bi zø ra ora pa ga unga ma te. Ya bi zø ra ora ga tsocua nuna ximhai. ⁷Ya stá øt'a ra ts'edi pa stá ntate ja ra hoga tuhni. Ya stá juata nú'a ra 'befi bi t'aqui, ne stá su nú'a ra jamfri bi t'utcgai. ⁸Hangue nubyá bí 'bescagui 'nara thaha nú'a ma da t'umba gatho nú'ü to'o ri hñoja'i. Ha nú'a ra thaha'a ma go da 'raca ra Zidada nú'a ra pa da yopa 'ñehe. Nú'a go gue'a ra hoga nzaya. Y hingo pa hønsegui nura thaha'a, nehe pa gatho nú'ü to'o tømmbabi rá yo'ehe'a.

Ra apostol Nsan Pablo xipa ra Timoteo te da 'yøt'e

⁹Nde nubyá, 'yøt'a ra ts'edi gue 'nitho gui 'ñe gui c'ascagui. ¹⁰Ngue'a ra cu Dema xa zogagui seheua ne bi ma pa Tesalonica, ngue'a nú'a ma'na bi ho nuna ra ximhai. Ha nura cu Crecente bi ma pa Galacia y nura cu Tito bi ma pa Dalmacia. ¹¹Hønse ra cu Luca dí 'bu'beua. De má 'ñu gui tsincabu ra cu Marco ngue'a xi xá hño'a pa da maxcagui ja ra 'befi. ¹²Y nura cu Tiquico dá penpø pa Efeso. ¹³Nu xcrí ehe gui hancabu ma pat'i duá tsopø Ntroa ja rá ngu ra cu Carpo. Ne gui hancabu ya libro. Nehe oxqui ma gui pumfri gui hancabu nuya libro dega xifri.

¹⁴Ra Jandro nú'a ra huiti xi xa 'yøtca ndunthi ra nts'o'múi. Ra Zidada go gue'a ma da gu'tuabi de nú'a xa 'yøt'e. ¹⁵Hangue ne'i nsu ndunthi de gue'a, ngue'a nú'a xi ri nøt'atho de nú'a dí mañhu.

¹⁶Nurá müdi bi zonca ra ts'utbi pa bi xøga ra uenda, ni 'na hinto bi maxcagui, ngue'a gatho bi hyegagui sehe. Ajuá da punduabi'ü. ¹⁷Pe ra Zidada himbi hyegagui sehe. Nú'a go bi 'raca ra ts'edi pa dá ma xá hño gatho nurá noya'a, ne pa bi 'yøde gatho nú'ü ya ja'i hingyá xodyo. Hangue njabu ra Zidada bi ñangagui pa dá c'ot'i de rá ne ra zate. ¹⁸Nehe ma da ñangagui de gatho nú'a xá nts'o, ne ma da zixcagui pa ga ma ga 'bu nuni mahets'i habu bí manda'a. ¡Nú'a go gue'a dra nsunda pa nzantho! Njabu gue'a.

Rá ngats'i rá carta ra apostol Nsan Pablo ri yopa zenjua ya gamfri ne apa Ajuá por gue'ü

¹⁹Fat'ajuabu ra nju Prisca ne ra cu Aquila ne gatho ya mengu rá ngu ra cu Onesiforo.

²⁰Nura cu Rasto bá cohi nuni Corinto, y nura cu Trofimo dá tsogui nuni Mileto ngue'a bi

hñeni. ²¹Yøt'a ra ts'edi gui ja gui 'ñehe ante da dagui ya tse. Fat'ajuã'i ra cu Eubulo, ra cu Pudente, ra cu Linu, ra nju Claudia ne gatho nuya cu 'bũia.

²²Ra Zidada Jesucristo da 'mũi con gue'i. Ajuã da max'a'ihũ. Njabũ gue'a.

RA TITO
RÁ CARTA RA APOSTOL NSAN
PABLO NÚ'A BI 'YOPABI RA
TITO

Ra apostol Nsan Pablo opabi ra Tito

¹Núgui drá Pablo rá 'begogui Ajuá ne rá apostolgui ra Zidada Jesucristo nú'a bá pencagui pa ga mǎnga ra noya de ra jamfri, pa da gamfri nú'x xa huahna Ajuá. Ne bá pencagui pa ga utuabi'x nú'a majuani ngu nú'a dí camfrihǎ, pa njabǎ da 'mui'x xá hño ja rá thandi Ajuá, ²ne da me'tsa ra nthø'mate de ra te pa nzantho nú'a bi ñatcaguihǎ Ajuá ante da hyoca ra ximhai. Nu'á pe'tsi da njabǎ ngue'a Ajuá hinhya'mu hate. ³Ha nu mi zǎ ra pa, Ajuá ma Pøhøtehu bi 'ñudi nú'a xqui ñatcaguihǎ por nuna mǎca noya bi 'bepcagui ga mǎ. ⁴Nu'i zi cu Tito, dí op'a'i nuna carta, dí ja ra uenda gue ma t'u'i ngue'a go dá zo'a'i de nuna ra jamfri dí pe'tshu. Ajuá ra Dada ne ra zi Hmu Jesucristo numa Pøhøtehu da jap'a'i ne da max'a'i pa gui 'bui te rá 'ñenthø.

Nú'a rá 'befi ra Tito nuni Creta

⁵Nu ndá tsoc'abǎ Creta, dá tsoc'a'i pa gui juata nú'a ra 'befi ri 'bedi, ne pa gui hñuxa ya cu pa da ndǎ cada 'nara nija de ya hnini habǎ ri munts'a ya cu ngu nú'a dá 'bep'a'i. ⁶Nuya cu'x mahyoni di 'yo xá hño ne di jo'o to'o da c'a'tsi, ne 'nada rá 'behña di pe'tsi, ne dya gamfri gathø yá bǎtsi, ne di jo'o to'o da mǎ gue yá bǎtsi te yá maña'x ne ya ts'o'yøde'u. ⁷Ngue'a ya ma'yo de ya nija di supabi rá 'befi Ajuá, hangue mahyoni di 'yo xá hño pa hinto da c'a'tsi. Hindra 'ñets'i, hindra cue, hindra ti, hindra necatuhni, ne hinda ne da dahǎ ra bojá dega nthate. ⁸Nu'a di øt'e, mahyoni di paði da unga ntsaya nzantho, ne dri ho nú'a xá hño, ne di 'yo co ndunthi ra mfáði, di 'yo ngu rí 'ñehe, di øt'e ngu nú'a ri ho Ajuá, ne dri nsu sehe. ⁹Nu'á mahyoni di paði da su nura hoga noya nú'a mǎnga majuani ngu nú'a bi 'tutuabi, pa njabǎ da za da zo ma'ra co ra nt'utuete nú'a majuani ne da baði da datuabi nehe nú'u ma'ra to'o di ña de ma'na'ño ra mfeni. ¹⁰Ngue'a 'bui ndunthi ya ts'o'yøde mǎnga ya noya hinte ri muui, ya hyate. Ma'na øt'a njabǎ nú'u ya xodyo tenda yá jamfri.

¹¹Nuya ja'i'x mahyoni da jo'tua yá ne ngue'a udi nú'a hiní 'ñepi da 'ñudi, ne habǎ udi'x ri ts'ocua yá mfeni maxøgue nú'u to gathø 'bui ja ra ngu. Nu'ú øt'a njabǎ hønse pa da data ra bojá.

¹²Nuya me Creta, 'na de yá baði'x bi mǎ de yá mengu rá haise ne bi 'ñena: "Ya me Creta nzantho xi ya c'uamba. Xi ya ts'o'mui ngu ya zate, ne ya ts'o'yo'x, ne xi ya dahñei." ¹³Nú'a bi mǎnga nura baði'a gue'a xi majuani. Hangue ringue'a xi da zofø nts'edi nuya cu pa da gamfri xá hño nú'a majuani. ¹⁴Nehe xipi gue hinda hñuxa nt'øde ya 'bede nú'a xá bensehe ya xodyo, nixi nú'a ri manda de yá mfeni sehe nú'u ya ja'i hingui camfri nú'a majuani.

¹⁵Pa nú'u to'o xá nt'axi yá mfeni, gathø ya t'øt'e xá nt'axi pa gue'x. Pe pa nú'u to'o xá nts'o yá mfeni ne hingyá gamfri, gathø ya t'øt'e xá nts'o pa gue'x, ngue'a xá nts'o yá mfeni ne hingui tsa da baði nda'a ra hño nda'a ra 'ñu. ¹⁶Nu'ú mǎ gue pa Ajuá, pe co yá ts'o'befi dri hnequi gue hina, ngue'a ya ts'o'mui ne ya ts'o'yøde, ne hingui tsa da 'yøt'e nú'a xá hño.

2

Ra hoga nt'utuete

¹Pe nu'í, nu'a gui mǎ, mǎ ngu nú'a udi ra hoga nt'utuete. ²Zofø nuya zi tio pa hinda nti, dya 'ñequ'ei, ne da 'ño co ndunthi ra mfáði, da 'mui xá hño ja ra jamfri, da me'tsa ra hmǎte, ne da zeta nú'a da 'ñepi. ³Nehe ya zi tia da 'ño xá hño co ra t'equ'ei, hindya gǎxa nc'uamba, hindya tixfani, da 'ñudi nú'a xá hño. ⁴Da 'ñutuabi ya bǎs'behña gue da maði yá dame ne yá bǎtsi. ⁵Da 'ñutuabi gue da 'ño co ndunthi ra mfáði, da 'ño strá nt'axi yá mfeni, da baði da su yá ngu, dya hoja'i, ne da 'yøte yá dame. Mahyoni da 'yøt'a njabǎ pa ni 'na hinto da ñama'ñu de rá noya Ajuá.

⁶Nehe zofø ya bǎtsa'ñøhø gue da 'ño co ndunthi ra mfáði. ⁷Ne'i nzantho gui 'yo xá hño pa njabǎ nu ma'ra da 'yøt'a nehe ngu guí øt'e. Ora guí utuete, 'ñudi nú'a xi majuani, ne 'ñudi ngu rí 'ñehe. ⁸Nehe gui mǎnga ya hoga noya nú'u hinda za to da c'a'ts'a'i. 'Bui gui njabǎ da 'beta yá tsa nú'u to'o ri utsaguihǎ, ne hinda za da ñama'ñu de guecǎ.

⁹Nehe zofu ya 'bego gue da 'yøta yá hmu, ne nzantho da mefi con gathu yá mai nú'a dra 'bepi. Hindya dadi. ¹⁰Hinda bepi rá hmu, da supa nú'a te pe'tsa rá hmu, pa njabu ya 'bego nzantho da 'ñe'tsua rá nsu rá noya Ajuá ma Pøhøtehu.

¹¹Ajuá ya xa 'ñudi rá hñoja'i pa gathu ra meximhai da za da mpøhø. ¹²Ne co rá hñoja'i'a utcahu gue ga 'ueguehu de ya ts'oqui ne de yá ts'onc'at'i ra ximhai, ne utcahu ga 'bøhu ngu rí 'ñehe de dí 'yohøua nuya pabya, ne ga 'yohu co ndunthi ra mfadi, ne ga øthu nú'a xá hño ja rá thandi'a. ¹³Nehe utcahu ga ndø'mhu co ra johya nú'a ra pa da yopa 'ñehe ma zi Pøhøtehu ra Jesucristo co rá nsunda, ngu nú'a xa ñatcaguihu. Y nú'a go gue'se'a Ajuá ja rá danga ts'edi. ¹⁴Nu'a go gue'a bi unsehe rá te pa bi ñangaguihu de gathu nú'a xá nts'o. Bi du'a pa bi xugaguihu de gathu ma ts'oqui hu pa dyá metiguihu'a, nehe pa ga ja ga øthu nú'a xá hño.

¹⁵Nuna guehna gui ma, ne gui nzote y gui ntsute. Ne gui ma con gathu ra ts'edi nú'a xa 'ra'a Ajuá pa hinto da 'ñena gue hinte ri muui nú'a gui ma.

3

Nú'a rí 'ñepi da 'yøt'a ya gamfri

¹Nehe bembabi ya cu gue da 'yøta ya nda ne gathu ma'ra nú'u to'o ha ra ts'utbi, hinda nø'tuabi, ne di 'bui pa da 'yøt'a gathu nú'a xá hño. ²Hinda ñama'ñu de ni 'nayá miqu'eiu, hindya necatuhni, di ja yá hmate, ne xi da nhyoja'i con gathu yá miqu'eiu.

³Ngue'a nujø ma'met'o ndyá 'ñamfenihu, ndyá ts'o'yødehu, hinduí øtehu Ajuá. Stí 'medihu ja ya ts'oqui. Ndí pe'tshu ndunthi ya ts'onc'at'i ne ya ts'ojohya de ra ximhai. Ndí 'bøhu ja ra nts'o'mui ne ndí hyøcua hu nú'a te mi pe'tsa ma'ra. Ndyá nt'utsahu ne ndrí 'ñutsahu 'na ngu ma'na. ⁴Pe Ajuá ma zi Pøhøtehu bi 'ñutcahu rá hñoja'i ne rá danga hmate nú'a pescahu. ⁵Hangué nu'a bi pøhøguihu. Hingue bi pøhøguihu por ma hoga 'befihu nú'a stá øthmahu. Nu'a bi pøhøguihu ngue'a bi huegaguihu ne bi xugaguihu de ma ts'oqui hu nu ndá yopa 'bøhu ma'ra'yo, ne bi 'racju ra Maça Ndahi pa bi patca ma 'muihu. ⁶Ajuá bá pencaguihu rá Maça Ndahi con gathu rá

ts'edi ngue'a ma zi Hmuhu ra Jesucristo bi pøhøguihu. ⁷Hangué po rá danga hñoja'i Ajuá ya hinte ma ts'oqui dí tuhu, ne dí tø'mhu ra te pa nzantho nú'a bi ñatcahu.

⁸Nuya noya dí ma go guehya majua ni, hangue dí ne ja guetbu gui ma pa da ja da 'yøt'e'u xá hño gathu to'o xa gamfri Ajuá. Go guehya ya noya xá hño, go 'nara hño pa gathu ya ja'i. ⁹Oxqui hu'tsua nt'øde nuyá noya ya 'bemfeni gá ja'i, nixi nuyá 'bede xa zans'e'u de maya'bu. Oxqui mpamhyau'u nixi gui ntsanoyau de rá ley ra Moise, ngue'a gathu nuya 'bede'u hinte rí hñaqui y nixi hinte ri muui.

¹⁰'Bu 'na to'o 'ueca ya cu ne ya xcá zofu yo'qui o hñu'qui ne hinxa ne xa 'yøde, 'ueque'a. ¹¹Ngue'a nu'l' gui padi gue nú'a ra ja'i'a ya xa 'uegue de nú'a majua ni ne øt'a ya ts'oqui, hangue po rá mfeni sehe'a ya xa ncondena.

Ra Tito sipi da mats'i 'raya cu

¹²Nu xcrá pehn'abu ra cu Artema o ra cu Tiquico, gui ja gui 'ñehe 'bestho pa Nicopoli pa ja grá 'ñeui ni, ngue'a stá beni gue ja ma grá 'bøhni nuya pa sta dagui ya tse. ¹³Bá nexa ra cu Sena nú'a ra pønja, ne ra cu Polo, ne umbabi'u gathu nú'a te da 'yøt'ua ra 'bedi má 'ñu. ¹⁴Nehe numa zi cuhu bí 'bui de guepu gui zofu pa da nzai da mpefi xá hño, hingue da 'mutho, pa njabu da za da mfaste'u habu mahyoni.

Rá ngats'i rá carta ra apostol Nsan Pablo ri yopa zenjua ya gamfri ne apa Ajuá por gue'u

¹⁵Ri fat'ajua'i gathu nú'u dí 'bu'beua. Nehe fat'ajua hu gathu nú'u ma hmaca cuhu ja ra jamfri. Ajuá da jap'a'ihu grí gathohu. Njabu gue'a.

RA FILEMÓN
RÁ CARTA RA APOSTOL NSAN
PABLO NÚ'A BI 'YOPABI RA
FILEMÓN

Ra apostol Nsan Pablo opabi ra Filemón

¹ Núga drá Pablo dí jot'ua ja ra fadi po rá ngue ma zi Hmuhá ra Jesucristo. Zi cu Fili, ma zi hmáca cu'ihé ne ma compa'ihé de ja rá 'befi Ajuá, núga ne ra cu Timu dí op'a'ihé nuna carta. ² Dí pempabihe ra nzengua gatho ya cu nú'u ri munts'ibú ja ri ngu. Nehe dí pempahe ra nzengua ra nju Apia, ne ra cu Arquipo, go gue'a faxcahe pa dí ñambahe rá noya Ajuá. ³ Ajuá ma Dadahú ne ma zi Hmuhá ra Jesucristo da jap'a'ihu ne da max'ahú pa gui 'buhú te rá 'ñentho.

Rá jamfri ne rá hmáte ra Filemón

⁴ Ora dí apa Ajuá, nzantho dí beñ'a'i nehe, ne dí umba njamádi'a ⁵ ngue'a dí óde de nú'a ra hmáte ne ra jamfri guí pe'tsua ma Zidadahú ra Jesu, ne de ra hmáte guí pe'tsua gatho nú'u xa gamfri Ajuá. ⁶ Nehe dí apabi Ajuá por nú'u to'o xa gamfri ngue'a xa hyant'a'i ri jamfri, pa da hñani'u gatho nú'u ya japi ri 'racjá ra Zidada Jesucristo. ⁷ Nu'i ma zi cu'i, xi xcá jaqui ga johya ne xcá hubga ma mui, ngue'a dí óde tengu ri hmáte, asta ma'ra ya cu xcá nupa yá mfeni.

Ra apostol Nsan Pablo apa 'nara favo ra Filemón pa ra Onesimo rá nzai'beho

⁸ Núga rá apostolgui ra Zidada Jesucristo, hangue dí há ra ts'edi pa ga 'bep'a'ihma guí 'yot'e nú'a rí 'ñep'a'i, ⁹ pe nu'a ga ót'e, ma'na xá hño ga a'a'i 'nara favo co ra hmáte. Núga drá Pablo ya drá daqu'ei y dí jot'ua ja ra fadi po rá ngue ra Zidada Jesucristo, ¹⁰ dí bante'i po ra cu Onesimo, nuni ri 'begohma, ya bi gamfri Ajuá ngue'a dá zofo de guecua ja ra fadi, y dí ót'a ra uenda gue ma t'u ngue'a bi gamfri nú'a dá xipi.

¹¹ Ya pa xa thogui, nuni ra Onesimo himrá hoga 'beho himi pep'a'i ngu rí 'ñehe, pe nubyá há, go 'nara hoga 'beho pa gue'e ne pa gueque nehe. ¹² Dí pen'a'ibú pa da yopa 'mupá ma'na'qui, hangue numahño, ja ra uenda go gueque dá tsømbú, ngue'a xi drí mađini. ¹³ Nuga ga nehma ga tsami

pa da mepcaguiua ja ra fadi, pa nú'a go gui pepcahma, go da mepcani núbya de dí oua fadi po rá ngue ra maça noya. ¹⁴ Pe hindí ne ga ót'a njabú nsinque ri nsequi, ngue'a hindí ja'i gui faxqui, pe 'bú gui faxqui, dí ne gue de ri pahase. ¹⁵ Pøde Ajuá bi 'yot'e pa bi 'ba't'a'i 'raya pa ra Onesimo, pa njabú da yo menga ja ri ngu pa gui 'buhú pa nzantho, ¹⁶ ya hingue ngu 'nadra 'begotho, nubyá ya go 'nara hmáca cu. Nugá xi dí mađini, pe nu'í ma'na rí 'ñep'a'i gui mađi ngue'a nubyá hingo hånse ri 'begotho, nehe go ri cu de ja ma Zidadahú.

¹⁷ Nu'bú grí macagui ngu 'nara hoga compa ja rá 'befi Ajuá, nu'bú nu sta zømbú ra cu Onesimo, xi da numahño, 'yot'a ra uenda gue go guecagui dá tsømbú. ¹⁸ 'Bú xa 'yot'a'i 'nara nts'o'mui, o 'bú tu'a 'nara thai, go da tsogagui de ma uenda. ¹⁹ Núga drá Pablo dí huxa ma thuhu co ma 'yese gue go ma ga ju't'a'i. Nugá hinga ma ga eñ'a'i gue go guí tucagui ngue'a go dá xi'a'i rá noya Ajuá. ²⁰ Hangue dí bante'i gui 'yot'a nuna dí xi'i, ngue'a guí camfri ra Zidada Jesucristo, pa njabú gui jaqui ga johya, ngue'a dí ncuhá ja ra Zidada Jesu.

²¹ Dí op'a'i ngue'a dí pađi xá hño gue xi grá hoga'yøde, ne dí pađi gue ma'na ndunthi ma gui 'yot'e que nuna dí xi'a'i. ²² Y nehe dí ne ga xi'a'i gui hoqui habú ga tsaya, ngue'a dí tø'mi gue nú'a xcá 'yaphú Ajuá ma da 'yot'e pa ga mabú ga tsøñ'ahú.

Rá ngats'i rá carta ra apostol Nsan Pablo ri yopa zengua ya gamfri ne apa Ajuá por gue'u

²³ Peñ'a'i ra nzengua ra cu Epafra nuni jot'ua fadi nehe mahyegui con gueque po rá ngue ra Zidada Jesucristo. ²⁴ Nehe peñ'a'i ra nzengua ra cu Aristarco, ne ra cu Dema, ne ra cu Luca, nuyú go guehyú faxcagui ja rá 'befi Ajuá.

²⁵ Ma Zidadahú ra Jesucristo da jap'a'ihu guí gathohú. Njabú gue'a.

RA EBREO RA CARTA NÚ'A BI 'BEMPA YA EBREO

Ajuá bá pēhna rá T'ú pa bi zocaguihú

¹ Maya'bu Ajuá bi zofó ndu ma xitahú ndunthi ya 'mi'qui de 'rama'na'ño ya modo. Go yá 'mehni bi xipabi rá noya 'na hangutho pa go bi zofó ndu ma xitahú. ²Pe nubyá de yá ngats'i ya pa, Ajuá bá pēhna rá T'ú pa bi zocaguihú. Ajuá bi 'yent'ua ja rá 'yē'a pa bi hyoca mahets'i ne ra ximhai ne gatho nú'a te ja, ne xa dapabi'a gatho nú'a te ja pa rá meti'a. ³Y nurá nsunda rá T'ú Ajuá gue'a rá nsunda rá Dada nehe, y nurá 'mái rá T'ú Ajuá gue'a rá 'mái Ajuá ra Dada. Gatho ya t'ot'e nú'u bí ja mahets'i ne nú'u jaua ja ra ximhai o ja rá 'yē ra T'ú, ne nú'a ri su'u co rá ts'edi rá noya. Go gue'a bi du pa bi xugaguihú gatho ma ts'oquihú, nepu bi ma mahets'i ne bá hudi ja rá 'ñei de habu bí hudi Ajuá rá Dada to pe'tsa gatho ra ts'edi.

Rá T'ú Ajuá ma'na hā ra ts'edi que ya enxe

⁴Rá T'ú Ajuá ma'na hā ra ts'edi que ya enxe, ne Ajuá bi hñu'mbabi'a 'nara thuhu ma'na ja rá nsu que nú'a pe'tsa ya enxe. ⁵Ajuá hinhya'mu xa 'ñembabi 'nara enxe ngu nuna ra noya bi xipa rá T'ú, bi 'ñembi: Nu'i go gue'e ma T'ú'i, ne nubyá ri hnequi ja yá thandi ya ja'i gue go ri Dadagui.

Ajuá hinhya'mu bi mā de 'nara enxe:

Nuga go gueque drá Dadagui'a, ne nú'a go di gue'a ma T'ú.

⁶Ha nu mbá pēhna Ajuá rá 'ra T'ú ja ra ximhai, bi 'ñena njaua:

Gatho ya enxe dá nsundabi ma T'ú.

⁷Y de ya enxe Ajuá bi 'ñena njaua:

Ya enxe nú'u pepcagui ne dí pēhni, dí japi da nja ngu ra ndāhi,

ne dí japi da nja ngu 'nara tsibi.

⁸Pe Ajuá bi 'ñemba njaua rá T'ú:

Nu'i grá Ajuá, ma gui ndā pa nzantho; ne nuri hmānda gue'a 'nara hmānda dega hoga ts'utbi.

⁹Xi grí ho 'bu t'ot'a ra hño, pe hingrí ho 'bu t'ot'a ra nts'o'mui;

hangue por gue'a núga ri Ajuagui stá hux'a'i,

ne stá 'ra'a ndunthi ra johya que gatho ma'ra nú'u to'o 'bui con gue'e.

¹⁰Nehe Ajuá bi 'ñemba njaua rá T'ú:

Nu'i grá zi Hmu, go gue'e gá hoca ra ximhai de mi othotho gatho nú'a te ja;

ne go gue'e gá hoca mahets'i.

¹¹Gatho'ma ma da uadi, pe nu'i ma gui 'bui pa nzantho.

Gatho'ma ma da thegue ngu thegue 'nara dutu;

¹²ma gui pants'i'u ngu 'nara he,

ne ma gui pati'u ngu 'raya zehe.

Pe nu'i go di gue'atho pa nzantho,

y nuri te hinhya'mu ma da uadi.

¹³Ajuá hinhya'mu bi 'ñembabi ni 'nara enxe ngu nuna ra noya bi xipa rá T'ú, bi 'ñembi: Hñudiua ja ma 'ñei,

asta hinga tsogui ri ncontra rí nga'ti ri ua.

¹⁴Gatho ya enxe go dega ndahitho ne pepabi Ajuá, xúá mehni pa da mēpabi gatho ya nthahni nú'u ma da mpøhø.

2

Jamasuhú ra mpøhø

¹Hangue por gue'a mahyoni ga huxhu nt'øde de nú'a stá ødehú, pa njabu hinga 'ueguehú de nú'a dí camfrihú. ²Nú'a ra ley bi manda Ajuá maya'bu po ya enxe bi fadi gue go gue'a majuani, ne Ajuá bi castiga ngu mri 'ñepi nuto bi 'yot'a ya ts'oqui ngue'a himbi ne bi 'yøte'a. ³Nu'bú zhanja da za ga mponthú rá cue Ajuá 'bu núju hindí huxhu nt'øde xá hño nuya hoga noya xi di muui ndunthi ne xicju hanja da za ga mpøhøhú? Nuya hoga noya dega mpøhø go rá mudi bi manse ra Zidada Jesu, nepu nú'u to'o xi bi 'yøde nuya noyaya bi xicju gue go gue'a majuani. ⁴Nehe Ajuá bi damajuani mahyegui co nú'u to'o bi xicaguihú nuya ya noya, ngue'a bi 'ñudi 'raya nt'udi, ne bi 'yot'a ya danga milagro ne ma'ra ya danga 'befi, ne bi 'racju ra ts'edi de ra Maça Ndāhi ngu tengú rá paha Ajuá pa ga pep'hú'a cada 'na de guecju.

Ra Zidada Jesucristo bi 'ñe bi nja'i ngu núju yá cuguihú

⁵Nehe Ajuá hinxá hñuxa ya enxe pa go da ndā ja nú'a ra 'ra'yo ximhai ma ga xi'ahu.

⁶Nu'a xa 'yøte'e, xa hñuxa ya ja'i pa go da ndā'u, ngu mānga 'na xeni de ja ra Maça T'ofu ne ena:

Nu'i Ajuá ma Dada'i, ¿te ri muui ra ja'i de ra ximhai pa guí beni de gue'a?

¿Te ri muui'a pa guí ne gui fats'i?

⁷Go 'raya patho ma'na xcá umba yá nsu ya enxé que gue'a,

ne 'mefa gá umba ra nsu xi ra dangui ngu nú'a ra nsu t'umbabi 'nara ndá.

Ne xcá hñuts'i pa da manda ya t'ót'e nú'u xcá hoqui;

⁸xcá hñuts'i'a pa da manda gatho.

Njabu Ajuá xa hñuxa ya ja'i pa da manda gatho nú'a te ja ja ra ximhai ne himbi gotho ni 'nara t'ót'e nú'a himbi t'ent'ua ja yá 'ye'u.

Pe nubyá hinxá hnequitho gue ya ja'i dri ndá de gatho ya t'ót'e. ⁹Pe dí pahú gue nura Zidada Jesu há, ri ndá de gatho ya t'ót'e. Pe po 'raya patho ma'na bi nja yá nsu ya enxé que gue'a, y njabu bi du po rá ngue gatho ya ja'i po rá hñoja'i Ajuá. Pe nubyá ya xa t'umba 'nara nsu dega ndá, ngue'a bi sufri ne bi du por guecju.

¹⁰Ajuá bi hyoca gatho ya t'ót'e pa rá nsunda'a, ne ri su. Hangue bi 'ñepi bi mehna ra Jesu pa bi sufri, pa njabu bi nhyoga pøhøte pa da za da zixa gatho nú'u yá batsi Ajuá pa da 'muhui'u ja rá nsunda'a. ¹¹Ra zi Hmu Jesu go gue'a ri t'axca ya ja'i de yá ts'oqui. Y nú'a ne nú'u to'o xa t'axqui, 'nada yá Dada. Hangue ra zi Hmu Jesu rá T'u Ajuá hindi ntsa da 'ñena gue go gue'u yá cu. ¹²Hangue enga ja ra Māca T'ofó:

Nú'u ma cu ma ga xipabi de gue'e, y con gue'u ma ga tu't'ahé ya jahña ja ra hmunts'i.

¹³Nehe ena:

Ma ga huxa ma jamfri ja Ajuá.

Nehe ena:

Ja dí 'bucua co nuyú yá batsi Ajuá xa 'yentc'a ja ma 'ye.

¹⁴Nuyá batsi Ajuá go ya meximhai pe'tsa ra ji co ra ndo'yo, hangue ra Zidada Jesu bi 'ñe bi nja'i nehe ngu'u pa bi za bi du, ne co nú'a rá du bi thogui'a bi za bi huatua rá ts'edi ra ts'ondahi nú'a to'o mi há ra ts'edi de ra du. ¹⁵Y njabu bi za bi 'be ra ntsu nú'u to'o nzantho mi tsu ra du. ¹⁶Dí padihú gue ra Zidada Jesu himbi 'ñehe pa e da mats'i ya enxé. Nu'a bi 'ñehe pa e bi maxcaguihu núju stí 'ñehéhu de yá ja'i ndu ra Abrá. ¹⁷Y pa bi za bi maxcaguihu, mahyoni bi thogui gatho ngu nú'a dí thoguihu núju yá cuguihu'a. Hangue ja rá nthecate con guecju, ne bi nhyoga ndá gá macja de guecju ja rá 'befi

Ajuá, ngue'a po nú'a ra du bi thogui, Ajuá bi za bi punga ma ts'oquihú. ¹⁸Y nubyá nú'a tsa da maxa nú'u to'o tho ya thogui, ngue'a nuse'a bi sufri ne bi tho ya thogui nehe.

3

Ra Zidada Jesu ma'na ja rá nsu'a que ra Moise

¹Hangue ma zi maca cu'ihu, nú'ahu xa zohna'ihu Ajuá pa gui maha mahets'i, xi da beñhu ra Zidada Jesucristo nú'a rá 'mehni Ajuá pa bi 'ñutcahu nú'a dí camfrihu, nehe go gue'a ma ndá gá macjahú de ma jamfrihu. ²Ajuá go bi hñuts'i'a pa da ndá gá macja, y nú'a xi pepabi xá hño, nja ngu ra Moise bi mepabi xá hño nu mí supa gatho rá hnini Ajuá. ³Y ra Zidada Jesu ma'na rí 'ñepi da nja rá nsu que ra Moise, nja ngu nú'a to'o hoca 'nara ngu, ma'na ja rá nsu'a que ra ngu. ⁴Ngue'a 'nara ngu, 'bui to'o xa hyoqui, pe nu Ajuá go gue'a bi hyoca te gatho ja. ⁵Xi majuani ra Moise mi gue'a 'nara hoga 'bego mi supa rá hnini Ajuá, y nú'a mra' 'befi'a mri damajuani de nú'a mi ma da manga Ajuá 'mefa. ⁶Pe ra zi Hmu Jesucristo go gue'a ra ndá de rá hnini Ajuá, ngue'a go gue'a rá T'u'a, y nú'a nzantho øt'a rá 'befi xá hño. Y nujú go rá hñiniguíhu Ajuá 'bu xi ga suhu ma jamfrihu asta rá ngats'i ra pa, ne xi ga tømhu co 'nara johya nú'a ra nthø'mate dí pe'tshá.

Ra tsaya pa rá hnini Ajuá

⁷Ra Māca Ndahi bi 'ñena ja ra Māca T'ofó: 'Bú nubyá gui 'yøhu, nú'ahu zo'ahu Ajuá,

⁸osti megui ri corasohú ngu bi nja nú'u ya ja'i mri 'ñoui ra Moise ja ra mbonthi ne bi nø'tuabi Ajuá y bi tsø'tua rá má.

⁹Nehe bi 'ñena Ajuá: Ndu ri dadahú xi mi mfadagui'u,

masque xqui hyanda ya danga nt'udi stí øt'a ja yá thandi de nú'u ñote njeja bi 'ño'u ja ra mbonthi.

¹⁰Hangue por gue'a bi tsøtca ma mu'i'u, ne dá ena: "Nuya ja'i'u nzantho 'yo 'nambu yá mfeni,

ne hinxá ne'u xa 'yøt'a ngu nú'a stá xipabi."

¹¹Hangue bi tsøtca ma mu'i'u, ne dá jurabi gue hinda ma da ntsaya'u con gueque ja ma tsaya.

¹²Ma zi cu'ihu, jamasuhú gue ni 'na de gue'ahu hinda nts'oca ri mfenihu po ra 'ñajamfri nú'a da ja'ahu gui 'ueguehu de

Ajuá nú'a te. ¹³Nu'a gui 'yøthu, 'na pa ngu 'na pa gui nupa mfenihú 'na ngu ma'na de núbya zocjú Ajuá, pa ni 'na de gue'ahú hinda hya'ahú ya ts'onthate de ya ts'oqui ne da ja'ahú da megui ri corasohú. ¹⁴Ngue'a 'bú ga siguihú ga camfrihú asta rá ngats'i ra pa, ne hinga 'ueguehú de nú'a stá camfrihú desde rá múdi, nu'bú há, ga johyahu ga 'buhú mahyegui co ra Zidada Jesucristo pa nzantho.

¹⁵Beñhú nú'a ra xeni habú ena: 'Bú núbya gui 'yøhú, nú'ahú zo'ahú Ajuá, osti megui ri corasohú ngu bi nja nú'u ya ja'i mri 'ñoui ra Moise ne bi nø'tuabi Ajuá y bi tsø'tua rá múi.

¹⁶¿To'o nú'u bi 'yøde rá noya Ajuá nepú bi nø'tuabi? ¿Ha gue hingo gue'u nú'u bá pønga de Egipto, nú'u bá tsí ra Moise? Haha, go gue'u. ¹⁷Ne ¿xi con to'o bi bø rá cüe Ajuá gatho nú'u ñote njesya? ¿Ha gue hingue co nú'u bi 'yøt'a ya ts'oqui, hangue ja bi du de guehni ja ra mbonthi ne ja bi gohini yá ndo'yo'u? Haha, go gue'u. ¹⁸Ne ¿xi to'o nú'u bi má Ajuá gue xi majuani hinda ma da ntsayauí Ajuá ja rá tsaya? ¿Ha gue hingo nú'u bi nts'o'yøde? Haha, go gue'u. ¹⁹Hangue dí pahú xá hño gue nu'ú himbi za bi ntsayauí Ajuá ja nú'a rá tsaya ngue'a himbi ne bi gamfri'u.

4

¹Nubyá jatho nú'a ra tsaya xquí hñá'tuabi nú'u ya ja'i mri 'ñoui ra Moise, y go gue'a ri ñatcaguihú Ajuá. Hangue mahyoni xi ga nsuhú pa ni 'na de guecaguihú hinga 'behú nú'a ra tsaya'a. ²Ngue'a nú'a ra hoga noya bi sipabi nú'u ya ja'i'u hinte bi muui pa gue'u ngue'a himbi gamfri'u. ³Pe núju dyá gamfrihú há, ma ga cuthú ja rá tsaya Ajuá pa ga tsayahú con gue'a, pe nú'u to'o mri 'ñoui ra Moise, himbi ntsaya'u ja rá tsaya Ajuá, ngue'a Ajuá bi 'ñena:

Nú'u ya ja'i'u bi tsøtca ma múi, ne dá jurabi gue hinda ma da ntsaya'u con gueque ja ma tsaya.

Nu'ú himbi yut'i ja rá tsaya Ajuá masque ya mi ja nú'a ra tsaya'a desde mi uadi bi hyoca ra ximhai, hangue ja bi ntsaya'a. ⁴Ngue'a ja ra Mäca T'ofó mä de rá yoto ma pa, habú ena njaua:

Rá yoto ma pa Ajuá hinte ma 'befi bi 'yøt'e, ngue'a ya xqui ua gatho rá 'befi, hangue bi ntsaya.

⁵Ne ma'na ra xeni de ra Mäca T'ofó ena:

Nú'u ya ja'i'u hinda ma da ntsaya'u con gueque ja ma tsaya.

⁶Nú'u to'o rá múdi bi 'yøde ya hoga noya himbi yut'i'u habú da ntsaya'u con gue'a, ngue'a myá ts'o'yøde'u, hangue nubyá jatho ra hñá'ti pa to da yut'i da ntsaya con gue'a. ⁷Ngue'a Ajuá bi hñuxa ma'na ra pa pa to da yut'i da ntsaya con gue'a, y nú'a ra pa bi mä go guepya ya paya. De ya xqui thogui ndunthi ya jeya Ajuá bi zocaguihú po yá noya ndu ra Davi. Nu'á bi má ja ra Mäca T'ofó ja nú'a ra xeni habú stá mañhú, ne ena:

'Bú núbya gui 'yøhú, nú'ahú zo'ahú Ajuá, osti megui ri corasohú.

⁸'Bú ra Josue xa zixhmä nú'u mri 'ñoui ra Moise pa xa ntsayahmä'u, nu'bú Ajuá hinxa yopa mahmä de ma'na ra pa. ⁹Hangue dí pahú gue jatho 'nara tsaya pa gatho rá hnini Ajuá, 'nara tsaya hinhya'mú ma da uadi. ¹⁰Ngue'a nu'u tó'o ya xa yut'a ja nú'a ra tsaya'a, ya tsaya de gatho yá 'befi, ngu bi ntsaya Ajuá de gatho rá 'befi'a. ¹¹Hangue núju ga øthu ra ts'edi pa ga cuthú ja nú'a ra tsaya'a. Xi ga nsuhú gue ni 'na de guecjú hinga nts'o'yødehú ngu nú'u mri 'ñoui ra Moise, hangue himbi za bi yut'a habú mi ne Ajuá xa ntsayauhmä'u.

¹²Ma ga nsuhú, ngue'a rá noya Ajuá ja rá te, ne pe'tsa ndunthi rá ts'edi, ne patcahu asta mbo ma mfenihú. Nu'á ma'na ja rá ts'edi que nu'araza ra huai dega yo filo. 'Nara huai tsa da yut'a ja ya tøcando'yo ne tsa da hyeca ya ndo'yo, pe nurá noya Ajuá ma'na ja rá ts'edi, nú'á tsa da xenga gatho ya mfeni pa da japi da hnequi gatho nú'a bengá ja rá mfeni 'na, ne hanja ne da 'yøt'e nú'a beni da 'yøt'e. ¹³Ajuá handi ne padi gatho nú'a dí øthu ne dí beñhú, ngue'a nú'a gatho go xa hyoqui ne padi gatho nú'a te ja. Ne hinda za te da t'acuabi nixi te da jømbabi'a, ngue'a nu'á ya padi gatho, y go gue'a ma ga daphú nguenda de gatho nú'a stá øthu.

Ra Zidada Jesu go gue'a ra nda gá macjá

¹⁴Ra Zidada Jesucristo rá T'u Ajuá gue'a ma dangá nda gá macjáhu y bi ma bí 'bui ja rá thandi Ajuá. Hangue por gue'a mahyoni ga siguihú xá hño ja ma jamfrihú. ¹⁵Ngue'a numa nda gá macjáhu padi gue otho ma ts'edihú ora dí thohú ya ts'othogui o ra

ora ne da thacju pa ga øthmahu 'nara ts'oqui, hangue nu'á pescahu ra nthecate, ngue'a ne'a bi thogui njabu ngu nú'a dí thohu nehe, pe nu'á hinhya'mu bi 'yøt'a 'nara ts'oqui. ¹⁶ Hangue hinga ntsuhu ga joñhu ja rá thandi Ajuá nú'a ra hoja'i, ne ga xiphu gathu nú'a dí thoguihu, y nu'á da huegaguihu, ne da maxcaguihu ora dí homfu rá mfats'i, ngue'a nu'á xi ra dangui rá hñoja'i pa guecaguihu.

5

¹ Cada 'nara ndá gá macja de ja ra ndaxjua ley xa thahni de ja ya ja'i, ne xa thut-s'i pa da mepabi Ajuá po rá ngue ya ja'i. Nu'ú xa thuts'i pa da umbabi Ajuá nú'u ya 'baha haxa ya ja'i, ne gathu ya hña'ti dega mbo'oni nú'u umbabi Ajuá pa da pumba yá ts'oqui. ² Nú'u ya ndá gá macja ja yá ts'oqui nehe. Hangue por gue'a tsa da zofo co ra nthecate nuya ja'i øt'a ya ts'oqui ne hingui padi nú'a øt'e'u. ³ Hangue ya ndá gá macja pe'tsi da hyo ya mbo'oni pa da umba Ajuá, hingue hønse pa yá ts'oqui ya ja'i, nehe pa yá ts'oqui de guese'u.

⁴ Y hingui tsa de guese 'na da gu ra nsu dega ndá gá macja. Ngue'a Ajuá go huanse'a nú'a to'o da me nú'a ra 'befi'a, njabu ngu ra Aarón, Ajuá go bi huanse'a. ⁵ Ra Zidada Jesucristo bi njabu nehe. Nu'á himbi hñuxase rá nsu dega ndá gá macja, nu Ajuá go gue'a bi umbabi nú'a ra nsu'a. Xqui 'ñembabi ja ra Maca T'ofó: Nu'i go gue'e ma T'u'i; ne nubyá ri hnequi ja yá thandi ya ja'i gue go ri Dadagui.

⁶ Nehe ja ma'na ra xeni de ra Maca T'ofó, Ajuá bi xipabi rá T'u, bi 'ñembi: Nu'i go gue'e grá macja pa nzantho ngu bi macja ra Melquisede.

⁷ Nu de mi 'bucua ra Zidada Jesucristo ja ra ximhai, bi 'yapabi Ajuá rá Dada nú'a mi tsahma xa ñani'a pa hinxa duhma. Xi mi apabi rá Dada con gathu rá mui asta mi zoni'a. Y nurá Dada bi 'yøtua rá nt'adi'a, ngue'a ra Jesu nzantho mi øtua gathu rá paha rá Dada. ⁸ Pe nu'á masque go guese'a rá T'u Ajuá, pe ma'na mi 'yo mi padi da 'yøtua rá paha Ajuá po nú'a bi sufri. ⁹ Hangue nu de mi padi da 'yøtua gathu rá paha'a, nu'bú nu'á bi za bi pøhø nú'u gathu to'o øte'a. ¹⁰ Y Ajuá bi umbabi ra nsu dega ndá gá macja ngu bi macja ra Melquisede.

Xá nts'o pa to'o da 'uegue de rá jamfri

¹¹ Dí pe'tsa ndunthi te ga xi'ahu de guehna, masque xá hñei ga xi'ahu xá hño ngue'a hincá nehú da zo ja ri mfenihu xá hño rá noya Ajuá. ¹² Ya øt'a ndunthi ya pa xcá camfrihu. Y nubyá ya go gri xahnatehu hmaha pa ma'ra, pe hinxa za te xcá 'yøthu. Nu'ahu mahyoni to da yopa 'ñu't'ahu ma'na'qui nú'u ya müdi nt'utuante hingui hei de ra Maca T'ofó. Xcá yopa njahu ngu ya batsi nú'u tsutho, otho yá ts'edi. ¹³ Hangue mahyoni da t'u't'a'ihu co ya noya hingui hei, ngu ra t'uca batsi nú'a hønse ra 'ba tsi, ne hingui padi da zi ma'ra ya nzaqui, ngue'a nu'ahu hingui pahú tengu ra hoga te de ja rá noya Ajuá. ¹⁴ Pe nú'u ma'ra ya nzaqui, gue'u pa ya danga ja'i, njabutho nehe nú'u ya nt'utuante ma'na xá hñei gue'u pa nú'u to'o ya ja yá mfeni xá hño pa da badi nda'a ra hño nda'a ra 'ñu.

6

¹ Hangue hinga ñahu hmaha de nuya ya müdi nt'utuante de ra jamfri de ra Zidada Jesucristo, ma ga ndanga ja'ihu ja ma jamfrihu. Ya hinga yopa mañhu gue mahyoni ga ñobrihu de gathu nuya 'befi tsixcahu ja ra du, y gue mahyoni ga camfrihu Ajuá. ² Nixi ga yopa mañhu de nura sistehe, nixi de nú'a dí hu'tsuahu ma 'yehú nú'u xa gamfri, nixi de nú'a ma da yopa nte nú'u xa du, nixi de ra nsuca uenda nú'a ma da nja rá ngats'i ra pa, pa da hñanga cada 'na rá njut'i pa nzantho. ³ Nu'a ga øthu, co rá mfats'i Ajuá, ma'na ga pahú nú'a da maxcahu pa ma'na da nte ma jamfrihu.

⁴ Nu'u tó'o ya bi hñani ra hyats'i de rá noya Ajuá, ne xa badi tengu nú'a ra 'baha dega te bí ja mahets'i, ne xa badi tengu ra japi ri unga ra Maca Ndahi, ⁵ ne xa badi tengu ra hño de rá noya Ajuá, y co nuya danga nt'udi xa hyandi xa badi'u tengu rá nsunda nú'a ra te ma da nja 'mefa, ⁶ pe masque gathu nuya bi badi'u, nu'ú himbi ne bi sigui, hangue bi 'uegue'u de rá 'ñu Ajuá, y ya njabu hinda za da yopa mengui pa da ñobri'u. Ngue'a go gue'u ngu ri yopa pont'ua rá T'u Ajuá co yá 'ye sehe'u, ne ri 'betua rá tsa ja yá thandi ya ja'i. ⁷ Gathu ya ja'i nja ngu ra hai ri 'ñuni co nura 'ye 'uqi. 'Bu nú'a ra hai da umbabi 'nara hoga sofo nú'a to'o pefi'a, nu'bú ja ri hnequini rá japi

Ajuá. ⁸Pe nu'bu nú'a ra hai da unga 'nara sofo dega 'mini ne dega ts'ondápo, nu'bu hinte ri muuí'a, hõnse ra ts'one tõ'mi ne ra tsibi pa da nzõ.

Ra nthõ'mate nú'a faxcaguihu pa hinga 'ueguehu de nú'a dí camfrihu

⁹Pe nu'ahú, ma zi hmádi cu'ihe, masque stá xi'ahé gatho nuya noyaya, dí pahe xá hño gue nu'ahú hinxcá 'uehu de rá 'ñu Ajuá ngu xa nja nú'u ma'ra. Dí camfrihe gue ma gui hñáñhu gatho ya japi de ra mpõhõ. ¹⁰Ajuá xi ra hojá'i, hinda ma da pumfri de nuri 'befihu xcá pefihu dega hmáte ja rá thuhu'a. Xcá faxhu ya cu y astabya guí sigui guí faxhu'u. ¹¹Pe nu'a xi dí nehe, dí nehe gue cada 'na de gue'ahú mahyegui ngu guí õthu ra ts'edi guí faxhu ma'ra ya cu, nehe gui õthu ra ts'edi gui pe'tshu xá hño asta rá ngats'i ra pa nú'a ra nthõ'mate guí pe'tshu, pa njabu gui hñáñhu nú'a guí tõ'mhu. ¹²Hindí nehe da zu'ahú ra ndahñei. 'Yõthu ngu bi 'yõt'a nú'u bi gamfri xá hño ne bi dõ'mi asta himbi hñani nú'a xqui ñá'tua Ajuá.

¹³Ajuá, nu mi ñá'tuabi ya japi ra Abrá, bi jurase da umba nú'a bi ñá'tuabi. Himbi jura de ma'na, bi jura de rá thuhuse'a, ngue'a go guese'a ra dangui de gatho ma'ra. ¹⁴Hangue nu'á bi 'ñena: "Ma xi ga jap'a'i pa da nxanda ndunthi ri 'beto ne ri mbong'beto." ¹⁵Ra Abrá bi dõ'ma ndunthi ya pa asta himbi hñanga nú'a xqui hñá'tuabi. ¹⁶Ya ja'i di jura co 'nara thuhu nú'a pádi gue ma'na ra dangui de gue'u, pa da jamfri nú'a mañ'u, ne njabu hinda za to'o da 'ñembi gue hinga majuani nú'a mañ'u. ¹⁷Hangue por gue'a Ajuá bi jurabi nú'u to'o xqui ñá'tua ra hñá'ti, pa da 'ñutui'u gue nu'á hinda ma da pata nú'a xqui beni. ¹⁸Hangue ga pahú gue nú'a ra hñá'ti bi ñatcahu Ajuá ne nú'a bi jura'a, gue'u yoho ya noya hinda za da mpadi, ngue'a Ajuá hingui tsa da nhyate de nú'a xa ma. Hangue co nú'u ya noya'u Ajuá 'racju 'nara danga humi núju stá joñhu con gue'a pa da sugaguihu, ne dí tõ'mhu ga hñáñhu nuna ra hñá'ti dega hoga nthõ'mate bi 'racju'a. ¹⁹Y nuna nthõ'matená faxcahu ndunthi pa hinga 'ueguehu de Ajuá. Nja ngu nú'a ra bõja rá thuhu ra ancla di t'ent'a ja ra ndehe pa tsama ra barco pa hinda 'uegue de habu 'bai'a, njabu nehe numa nthõ'matehu xa zõni asta ra Mäca Luga

habu bí 'bu Ajuá. ²⁰Nuni ja bí 'buñni nehe ra Zidada Jesu. Nú'á bi 'met'o de guecju pa bi xogahu ra 'ñu, ne pa bi nda gá macja pa nzantho ngu bi nda gá macja ra Melquisede.

7

Ra Zidada Jesu bi thuts'i dega macja ngu bi macja ra Melquisede

¹Nura Melquisede mrá nda de ra hnini Salé, ne mrá macja de Ajuá nú'a bí 'bui mahets'i. Bi ma bá thadi ra Abrá pa bá japi nu de ya mbá pengui bá ntunhui 'raya nda ne bá ntate'a. ²Nepu nura Abrá bi umba ra Melquisede 'nara 'ret'a parte de gatho nú'a bá hanga ja ra tuhni. Nura thuhu Melquisede ne da 'ñena "ra hoga nda", y nura noya Salé ne da 'ñena "ra hoga'mui". Hangue nura Melquisede mrá hoga nda ne mrá nda dega hoga'mui. ³Nú'á hingui mangu ja ra Mäca T'ofó to'o mrá dada nixi to'o mrá nana, y nixi habu bá ehe. Nehe hingui mä de rá 'bui, nixi hingui mä ua bi du. Hangue go gue'a 'nara nt'udi de rá T'u Ajuá nú'a to'o ra macja pa nzantho.

⁴Pahú gue nura Melquisede xi mrá dangui rá nsu. Hangue nura Abrá nú'a mrá dada de ya xodyo bi umba ra Melquisede 'nara 'ret'a parte de gatho nú'a bá hanga ja ra tuhni. ⁵Nú'u yá t'u ra Leví bi thuts'i dega macja bi hmandabi ngu mangu rá ley ra Moise gue da 'yapabi gatho ya ja'i de ra hnini 'nara 'ret'a parte de ra nthebe, y gatho ra hnini mi ncu con gue'u, ngue'a gatho ya ja'i de ra hnini mahyegui co ya macja bá ehe de ra Abrá. ⁶Masque nura Melquisede hinte myá njauí nuya Levita, pe nura Abrá bi umbabi ra Melquisede 'nara 'ret'a parte de ra nthebe, ha ra Melquisede bi japa ra Abrá nú'a to'o ya xqui ñá'tuabi yá japi Ajuá. ⁷Y dí pahú xá hño gue nu'a to'o ri unga ra japi, ma'na ra dangui rá nsu que nú'a to'o hani. ⁸Ya Levita mi t'umbabi 'nara 'ret'a parte de ra nthebe, pe bi du'u. Ha ra Melquisede nehe'a bi t'umbabi 'nara 'ret'a parte de ra nthebe, pe nu'á ja ra uenda tetho, ngue'a hingui mangu ja ra Mäca T'ofó ua bi du. ⁹Ra Leví ne gatho yá t'u nú'u bi macja mi t'umbabi'u ra 'ret'a parte de ra nthebe, ne da za ga mañhu gue nehe'u bi umbabi ra Melquisede ra 'ret'a parte de ra nthebe nú'bu mi õt'a njabu nehe ra Abrá. ¹⁰Masque ra Leví himi 'buitho nu mi ma ra Melquisede bá thadi ra Abrá, pe ja ra uenda

ya mi 'bui'a, ngue'a nu'á mi 'bũitho ja rá ndo'yo ra Abrá.

¹¹ Ya Levita mi utuabi ya me Israel te mi mahyoni da 'yot'e pa da 'yot'a nú'a mi mǎnga ra ley, ngue'a nu'ú go myá macja'ũ. 'Bũ co yá 'befi ya Levita mi tsa da 'mahma xá hño ya me Israel co Ajuá, nu'bú ya himi mahyoni xa thuxmahá ma'na'ño ra macja. Pe bi thuts'i ma'na'ño ra macja, y nura macja'a bi thuts'i dega macja ngu bi macja ra Melquisede, hingue ngu ra Aarón. ¹² 'Bũ da mpadi ya macja, mahyoni da 'bata ra ley nehe. ¹³ Bi mǎnga ja ra Maca T'ofu gue ma Zidadahu ra Jesucristo mi ma da macja ngu bi macja ra Melquisede. Ra Zidada Jesucristo hinte myá njau'i ya Levita, y nú'ũ mi ja te yá njau'i'a hinhya'mũ xqui macja'ũ. ¹⁴ Ngue'a xa fadi xá hño gue numa Zidadahu bá ehe de yá ja'i ra Judá. Ne ra Moise nu mi mǎ de ya macja, hinhya'mũ bi mǎ gue da 'mui ya macja de yá t'ũ ra Judá.

¹⁵ Nu mi thuxa ma'na'ño ra macja nú'a di ngu ra Melquisede, nu'bú ma'na bi fadi gue nuya Levita mi pe'tsi te da 'bati. ¹⁶ Nura macja'a himbi thuts'i ngu mǎnga ja ra ley gue mahyoni di ja te dyá njau'i ra Leví pa da za da macja, pe nu'á bi thuts'i ngue'a pe'tsa rá te nú'a hinhya'mũ da uadi. ¹⁷ Hangué Ajuá bi mǎ de gue'a ne bi 'ñena:

Nu'i go gue'e grá macja pa nzantho, ngu bi macja ra Melquisede.

¹⁸ Bri 'bata ra ndaxjua ley nú'a mi ja, ngue'a bi 'ñotho rá ts'edi ne hinte bi mfaste, ¹⁹ ne himbi za bi patua yá mfeni ya ja'i pa bi 'mui xá hño co Ajuá. Pe nubyá dí pe'tshũ 'nara hoga nthø'mate ma'na xá hño, ngue'a po ra Zidada Jesucristo da za ga 'bũhũ xá hño co Ajuá.

²⁰ Ajuá bi jura nu mi hñuxa ra Zidada Jesucristo dega macja. ²¹ Nu mi thuxa ya Levita dega macja, himbi 'mui to'o mri jura por gue'ũ. Pe nu mi thuxa ra Zidada Jesucristo ha, Ajuá bi jura por gue'a, ngue'a ja ra Maca T'ofu bi 'ñena njaua:

Ajuá bi jura, ne hinda pata nú'a bi mañ'a ne bi 'ñena:

“Nu'i go gue'e grá macja pa nzantho, ngu bi macja ra Melquisede.”

²² Hangué ra Zidada Jesucristo go ra ndá gá macja ne bí 'bui ja rá thandi Ajuá, hangué dí pahũ xá hño gue ma da t'ot'e nú'a ra cohi dí pe'tshũ co Ajuá, nú'a ma'na xá hño que nú'a

ra mudi. ²³ Ja ra ndaxjua ley mi mahyoni da mpadi ya macja ngue'a nzantho mi tu'ũ.

²⁴ Pe nura Zidada Jesu go gue'a 'bui'ya pa nzantho, y hinhya'mũ dra patua rá nsu dega macja. ²⁵ Hangué nu'á tsa da pøhø pa nzantho gatho nú'ũ to'o ri joni co Ajuá po rá thuhu'a, ngue'a nu'á go gue'a 'bui pa nzantho pa da 'yapabi Ajuá por gue'ũ.

²⁶ Hangué ra Zidada Jesu gue'a ra danga ndá gá macja ndí hoñhũ, ngue'a xá nt'axi, hingrá hyate, himbi 'yot'a ni 'nara ts'oqui masque xi bi 'ñouuia ya 'yot'ats'oqui, ne 'mefa bri 'ueque de gue'ũ, ne bri ts'it-s'i pa mañá mahets'i habũ bi t'umba rá nsu. ²⁷ Nu'á hinga mahyoni da hyo ya mbo'oni hyastho ngu mi øt'a ya ndá gá macja ja ra ndaxjua ley. Nu'á 'met'o mi ho ya mbo'oni pa dra sũcua yá ts'oqui de guese'ũ, nepũ 'mefa mi ho ya mbo'oni pa dra sũcua yá ts'oqui ma'ra ya ja'i. Pe ma Zidadahu ra Jesucristo hingui njabu, ngue'a nu'á 'na'quitho bi unse rá te pa da xũcua yá ts'oqui ya ja'i. ²⁸ Nuya ndá gá macja mi thuts'i ngu mǎnga ra ley, myá 'ñhø dega 'yot'ats'oqui. Pe 'mefa de ra ley, Ajuá bi jura ne bi hñuxa rá T'ũ pa bi ndá gá macja, nú'á bi nhyoga ndá gá macja pa nzantho.

8

Ma zi Hmuhũ ra Jesu go gue'a bi maxchahũ pa dá hñhũ ya hñá'ti de ra 'ra'yo cohi

¹ Nú'a xi dí ne ga xi'ahũ go guehna núna ma ga mǎ, gue dí pe'tshũ 'nama ndá gá macjahũ nú'a bí hudi nuni mahets'i ja rá 'ñei de habũ bí hudi Ajuá ra Dada to'o pe'tsa gatho ra ts'edi. ² Go gue'a pe ra 'befi dega macja nuni mahets'i habũ bí ja nú'a ra Maca Luga bi hyocse Ajuá, hingo bi hyocua ya ja'i.

³ Gatho ya ndá gá macja xa thuts'i pa da umba Ajuá ya 'baha ne da hyo ya mbo'oni pa da umbabi'a, hangué ne ma Zidadahu ra Jesucristo mi pe'tsi da uni te da uni nehe.

⁴ Nu'bũ nú'a di 'bũcua thoño hmahá ja ra ximhai, hindi tsa da macja'a de guecua, ngue'a ya 'buiua ya macja nú'ũ ri unga ya 'baha ngu mǎnga ja rá ley ra Moise. ⁵ Nuya macja 'buiua pe ra 'befi dega macja pe nú'a pefi'ũ gue'a 'nara nt'uditho de nú'a bí t'ot'a nuni mahets'i. Hangué Ajuá xqui xipabi ra Moise ante da mudi da hyocua ra nija dega carpa, ne xqui 'ñembabi: “Beni gui 'yot'a gatho ya t'ot'e ngu nú'a dá u't'a'i nuni ja

ra t'òhø Sinai." ⁶Pe numa ndá gá macjahú bí øt'a 'nara 'befi nú'a ma'na xá nsunda, ngue'a po nú'a bi 'yøt'e'a, Ajuá bi 'yøt'a 'nara cohi con guecjú nú'a ma'na xá hño que nú'a mi ja ja ra ndaxjua ley, y nuna 'ra'yo cohina bi müdi co ma'ra ya hña'ti ma'na xá hño.

⁷Nu'bu nú'a ra müdi cohi xa bøni xá hño hmaha, nu'bu ya himi mahyoni xa njahma nuna ma'na ra cohi. ⁸Pe Ajuá bi hyandi gue hinxmá hño nú'a mi øt'a ya ja'i co nura müdi cohi, hangue Ajuá bi ma de gue'u ja ra Maça T'ofø, ne bi 'fiëna njaua:

Núga drá Ajuá dí ena: Ma da zø ra pa ra ora ga pe'tsa 'nara 'ra'yo cohi co ya me Israel ne ya me Judá.

⁹Hingá ngu nú'a ra cohi dá pe'tsua ndu yá xita'u

nu ndá pe'tsua ra nthe cate de duá tsi de Egipto;

nu'ú himbi 'yøt'a nú'a ra cohi dá pe'tsi con gue'u,

hangue nugá dá hepu'u, njabu ena Ajuá.

¹⁰Nuna guehna ra cohi ma ga pe'tsi co ya me Israel nu sta thogui ya pa de ra müdi cohi, njabu ena Ajuá:

Ma ga huxa 'nara 'ra'yo mfeni ya yá mfeni'u pa da 'yøtca ma hmanda.

Y numa ley ma da 'müi ja yá coraso'u pa njabu nura ley'a ma da 'yøt'e'u con gathø yá paha.

Nepu ma da badi'u gue go drá Ajuá de gue'u, y nu'ú go ma hnini'u.

¹¹Nuya pa'u ni 'na hinda 'ñutuabi rá miqu'eüi

y nixi 'nará cu, pa da 'müi con gueque, ngue'a gathø'u mahyegui ma da 'müi con gueque,

ngu ya dangui ngu ya notsi.

¹²Ngue'a ma ga pumbabi'u yá ts'ot'øt'e, ne hinhya'mü ma ga yopa benbabi yá ts'o-qui.

¹³Nu mi má Ajuá de nura 'ra'yo cohi, nu'bu nú'a ya bi zogui dega ndaxjua nura müdi cohi. Hangue nú'a ya bi ts'ogui dega ndaxjua, ne 'yo rí ndaxjua, nú'a 'bestho ma da 'medi.

9

Ra Maça Luga habu mi ja ra søcambeni nuua ja ra ximhai, ne nú'a bí ja mahets'i

¹Ja nura müdi cohi mi ja ya hmanda pa hanja da søcambeni Ajuá, nehe mi ja 'nara

nija nuua ja ra ximhai. ²Nú'a ra nija'a xqui thoqui dega carpa, y madetho de nura nija xqui jot'i co 'nara xüni dutu mrá thuhu ra cortina. Nura müdi ngu mi thu'mbi ra Maça Luga, ne ja mi jani ra mfoxyo, ne ra mexa habu mi cuxa ya thuhme nú'u mi thuts'i ja rá thandi Ajuá. ³Y de mbo habu mi jot'i co nú'a ra cortina'a, ja mi jani nú'a rá ñoho ra ngu mi thu'mbi ra Maça Luga Xá Nsunda. ⁴Ne mbo de guehni ja mi jani ra ata dega oro pa ja mi ts'atni ra t'uts'i, ne ja mi jani ra caha de ra cohi nú'a mi tu ra oro maxøgue, y de mbo ra caha'a ja mi jani ra t'uca ts'øe dega oro habu mi 'be'tsa ra maná. Nehe ja mi 'be'tsini de mbo ra caha nurá ts'ut'o ra Aarón xqui 'roho. Ne ja mi 'be'tsini nú'u ya xingdo habu mi nt'ofø nú'u 'ret'a ya mandamiento de ra müdi cohi. ⁵Y maña de ra caha'a ja mi tøhni yoho ya enxø xqui thoqui dega oro, y nuni ja guehni mri hnequi rá nsunda Ajuá. Nuya enxø mi co'ma co yá hua nú'a ra caha dega oro habu mi joxa ra ji pa ra pumbate. Y ya dá gue'a dá xi'ahu, ngue'a nubyá hinda za ga xi'ahu gathø de guehna.

⁶Y ya de mi ja gathø nuya t'øt'eya, nuya macja nzantho mi cut'a ja ra müdi ngu pa mi pe yá 'befi dega macja. ⁷Pe nurá ñoho ra ngu hønse ra ndá gá macja mi cut'ini 'na'quitho ra jeya. Y nura ora mi cut'ini'a, gue'bu mi haxa ra ji dega mbo'oni pa mi umbabi Ajuá, pa 'met'o dra søcuabi yá ts'oqui'a, nepu pa yá ts'oqui ya ja'i. ⁸Con guehna utcahu ra Maça Ndahi gue nú'a ra Maça Luga Xá Nsunda hinxqui xoguitho pa to da yut'ini nú'bu mi t'øt'etho ra søcambeni ja ra müdi ngu. ⁹Nú'a ra nija'a dega carpa gue'a 'nara nt'udi pa núju dí søcambenihu Ajuá nubyá mapaya. Nuni ja t'uni ya 'baha ne tho ya mbo'oni ngu mangua ra ndaxjua ley. Pe hinga co nuya t'øt'e'u da za da t'axca yá mfeni nú'u to'o øt'a ya søcambeni njabu. ¹⁰Ngue'a nuya søcambeni'u gue'u hønse dega hñuni, ne dega ts'ithe, ne dega nsuqui. Nú'u ya hmanda mi øt'u gue'u hønse pa mi t'axca yá ndo'yo. Nú'u ya hmanda'u bi nja rá ts'edi asta nú'a ra pa bri pata ra ndaxjua cohi pa bi nja 'nara 'ra'yo cohi nú'a ma'na xá hño.

¹¹Y nubyá ya xa zøhø ra Zidada Jesucristo y go gue'a ra ndá gá macja de gathø nú'u ya hoga t'øt'e øt'a nura 'ra'yo cohi jabya. Nú'a

ra Maça Luga Xá Nsunda nú'a bí ja nuni mahets'i habu bí 'bui dega macja ma Zidadahu, hingo xa hyoca ya ja'i y gue'a ma'na xá hño que habu mi øt'a yá søcambeni ya macja nuua ja ra ximhai. ¹² Ra Zidada Jesucristo 'na'quitho bi yut'a nuni ja ra Maça Luga Xá Nsunda mahets'i. Ne himbi unga yá ji ya t'axi, nixi ya t'untfani, ngue'a nu'á go bi unse rá maça ji, pa njabu da za da unga ra mpøhø pa nzantho. ¹³ Ma'met'o co ra jintfani ne ra ji'yo ne rá 'bospi ra t'untfani nú'a mi ts'at'a ja ra ata, mi hñaxa nú'u ya ja'i xqui nts'oqui pa mri yopa t'axca yá ndo'yo, pa da 'mui xá hño ma'na'qui. ¹⁴ ¡Pe nubýá, xi ma'na ndunthi di muui rá ji ra Zidada Jesucristo! Ngue'a nu'á po rá ndahi'a nú'a pe'tsi pa nzantho, bi unse rá te ngu 'nara hñá'ti pa Ajuá, y nsinque ni 'nara ts'oqui mi tu. Y njabu nurá ji'a xugaguihu gatho ma mfenihu pa hinga siguihu ga øthu ya 'befi nú'u da za da zixcahu ja ra du, y njabu da za ga pepabihu Ajuá nú'a te.

¹⁵ Hangue po rá du ma Zidadahu ra Jesu bi nja ra 'ra'yo cohi, pa njabu gatho nú'u to'o bi zohna Ajuá da hñanga pa nzantho gatho nú'a xa hñá'tuabi Ajuá'u ngu 'nara tsogui. Ngue'a ra Zidada Jesucristo bi du pa njabu Ajuá bi za bi pumbabi yá ts'oqui nú'u to'o mi 'bui ja ra ndaxjua cohi. ¹⁶ Dí pahú gue pa da muui 'nara tsogui, mahyoni 'met'o da du nú'a to'o tsogui ra tsogui. ¹⁷ Pe hinte di muui nú'a ra tsogui 'bu tetho nú'a to'o tsogui ra tsogui. ¹⁸ Hangue nu mi t'øt'e ra mudi cohi mi mahyoni da hñá'ma ra ji pa bi mudi. ¹⁹ Ra Moise nu mi hñe'ta gatho ya hmanda de ra ley pa bi 'yøde gatho ya ja'i, bi gu 'nará 'ye 'nara ndapo rá thuhu ra isopo, ne mi thu'ta ja rá hñani co ra thenga xi'yo, ne bi thint'a ja ra jintfani ne ra ji'yo nthants'i co ra dehe, nepu bi naxa habu mi nt'ofø ra ley, nepu bi naxa gatho ya ja'i. ²⁰ Nu mi 'yøt'a njabu ra Moise bi 'ñena: "Nuna go guehna ra ji pa da mudi ra cohi nú'a bi 'yøt'a Ajuá con guecju." ²¹ Nehe bi naxa ra ji ja ra nija dega carpa ne gatho ja ya t'øt'e mi jani pa mri mpefi ja rá 'befi Ajuá de mbo nú'a ra nija'a. ²² Hangue mangua ra ley gue casi gatho mahyoni da nt'axqui co ra ji, y nu'bu hindra hñá'ma ra ji hinda za da thaca ya ts'oqui.

Ra Zidada Jesu bi unse rá te'a 'na'quitho pa bi hñaca gatho ya ts'oqui

²³ Hangue co yá ji ya mbo'oni mi pe'tsi dra t'axca ra nija dega carpa ne gatho ya t'øt'e mi jani, nú'u gue'u 'nara nt'udi de nú'a bí ja mahets'i. Pe gatho nú'a bí ja mahets'i ma'na di muui que nuya t'øt'e'u. Por gue'a mi mahyoni da nt'axqui nú'a bí ja mahets'i co ma'na ra ji nú'a ma'na di muui que yá ji ya mbo'oni. ²⁴ Ngue'a ra Zidada Jesucristo himbi yut'a ja 'nara maça luga nú'a xa hyoca ya ja'i, ngue'a nú'a ra luga habu mi cut'a ya macja pa da hñaxa ra ji gue'a 'nara nt'uditho de nú'a bí ja mahets'i. Ra Zidada Jesucristo bi yut'a ja ra Maça Luga nuni mahets'i, y nuni ja bí 'buhni'a ja rá thandi Ajuá pa bí adi por guecju. ²⁵ Nu'á himbi manga rá ji ndunthi ya 'mi'qui. Pe nú'a ra ndá gá macja nuua ja ra ximhai tat'a jeya mi cut'a ja ra Maça Luga Xá Nsunda ne mi haxa ra ji, pe hingo rá jise'a. ²⁶ Nu'bu ra Zidada Jesucristo mi pe'tsi xa manga rá ji ndunthi ya 'mi'qui, nu'bú mi pe'tsi xa du hmahá ndunthi ya 'mi'qui desde mi thoca ra ximhai. Pe nu'a bi 'yøt'e'a, de yá ngats'i ya pa bá ehe ja ra ximhai pa bi unse rá te'a 'na'qui thoho pa bi hñaca gatho ya ts'oqui. ²⁷ Ajuá xa hñuts'i gue pe'tsi te da du 'na'qui nuya ja'i, nepu de gue'a da thá'mba nguenda'u. ²⁸ Njabu nehe ra Zidada Jesucristo 'na'quitho bi du pa bi hñá'tsua yá ts'oqui ya ja'i. Y nurá ño'qui ma da menguiua ma'na'qui, ma da mengui pe ya hingue pa da yopa hñá'tsua yá ts'oqui ya ja'i, ngue'a 'na'quitho bi 'yøt'e. Nu'á ma da mengui hønse pa da zixa nú'u to'o tø'mi'a.

10

¹ Ra ndaxjua ley mi gue'a 'nara nt'uditho de nuya japi mi ma da nja 'mefa. Nura ley'a hingo xi mi gue'a majuañi. Nura ley'a co nuyá ji ya mbo'oni mi tho nzantho tat'a jeya himbi za bi t'axca yá ts'oqui ya ja'i pa xa za xa 'mui xá hño co Ajuá. ² Bu majuañi co yá ji ya mbo'oni xa za xa xucua yá ts'oqui gatho, nu'bú ya hinxa sigui xa thohma ya mbo'oni, nu'bú co 'na'quithohma. 'Bu xi majuañi xa t'axca yá ts'oqui nú'u to'o mi hopa ya mbo'oni Ajuá, nu'bú ya hinxa behma'u gue mi tuda yá ts'oqui. ³ Pe co nuya mbo'oni mi ho'u tat'a jeya, ma'na mi beni'u de yá ts'oqui mi tu, 'ngue'a hinda za da thaca ya ts'oqui co ya jintfani nixi co ya ji'yo.

⁵ Hangue nu mi zøhø ma zi Hmuhá ra Jesu nuua ja ra ximhai bi 'ñembabi Ajuá njaua:

Ma Dada'i, nu'i hingá ne gá hani yá ji ya mbo'oni nixi ma'ra ya 'baha;

hangue gá hogagui co ma ndo'yo.

⁶Nixi gá ho nú'u ya mbo'oni tho pa da ts'at'i, nixi nú'u tho pa da hñaca ya ts'oqui.

⁷Hangue nugá dá ena: "Ajuá ma Dada'i, stá eheua pa ga ø't'a'i ri paha,

ngu nú'a xa t'ofu ja ra Maca T'ofu gue ga ø't'e."

⁸Rá mudi, ra Zidada Jesu bi 'ñena: "Nu'i hingá ne gá hani yá ji ya mbo'oni nixi ma'ra ya 'baha, nixi hingá ne nú'u ya mbo'oni tho pa da ts'at'i, nixi nú'u tho pa da hñaca ya ts'oqui. Hingá ho gatho nuya t'øt'eya." Njabu bi ma ra Zidada, y gatho nuya t'øt'e'u gue'u ri manda nura ndaxjua ley. ⁹Nepu bi 'ñena: "Ajuá ma Dada'i, stá eheua pa ga ø't'a'i ri paha." Nú'u ya noya bi manga ma zi Hmuhu ra Jesu ne da 'ñena gue nu'á bi 'ñe bi hñaca nú'u tho ya mbo'oni pa go bi unse rá te'a pa da xucua yá ts'oqui ya ja'i.

¹⁰Hangue go rá paha Ajuá pa bi xugaguihu ngue'a 'na'quitho bi unse rá ndo'yo ma Zidadahu ra Jesucristo pa gathoguihu.

¹¹Gatho ya macja de ya xodyo hyastho mi pe yá 'befi dega macja, mi ho ya mbo'oni nzantho y guet'u ya hñ'a'ti mi uni nzantho. Mi sigui mi øt'a njabu'u masque co nuya mbo'oni mi ho'u hinhya'mu bi za bi xuca ya ts'oqui. ¹²Pe nura Zidada Jesucristo 'na'quitho bi unse rá te pa bi xuca ya ts'oqui pa nzantho. Nepu de mi uadi bi 'yøt'a njabu'a bi ma bá hudi ja rá maca 'ñei Ajuá.

¹³Y nubyá ja bí 'bahnitho tø'mi asta hinda 'mæi gatho yá ncontra de nga'ti ja yá ua'a.

¹⁴Ngue'a nu'á bi unga rá te 'na'quitho pa njabu bi t'axca yá mfeni pa nzantho nú'u to'o xa xucua bi yá ts'oqui. ¹⁵Nehe ra Maca Nda'hi damajuani de guehna, ne ena:

¹⁶Nu sta thogui ya pa de ra mudi cohi ma ga pe'tsa ma'na ra 'ra'yo cohi con gue'u, njabu ena Ajuá:

Ma ga huxa ma ley ja yá coraso'u pa njabu nura ley'a ma da 'yøt'e'u con gatho yá paha.

Nehe ma ga huxa 'nara 'ra'yo mfeni ja yá mfeni'u pa da 'yøtca ma hmanda.

¹⁷Nehe ena:

Hinhya'mu ma ga yopa benbabi yá ts'oqui nixi yá ts'øt'øt'e.

¹⁸Hangue nu'a tó'o ya bri punduabi yá ts'oqui, ya hingue mahyoni da hyo ya mbo'oni pa da thacua yá ts'oqui.

Ga jonihu ja rá thandi Ajuá pa ga aphu te ga aphu

¹⁹Hangue zi cuhu, dí pahu xá hño gue nubyá da za ga cøthu ja ra Maca Luga Xá Nsunda nuni mahets'i ngue'a bi manga rá ji ra Zidada Jesu por guecju, hangue hinga ntsahu nixi ga ntsuhu ga jønhu ja rá thandi Ajuá pa ga aphu te ga aphu. ²⁰Ngue'a ma Zidadahu ra Jesucristo po rá ndo'yose bi xogaguihu 'nara 'ra'yo 'ñu pa da za ga cøthu ja ra Maca Luga Xá Nsunda nuni mahets'i, ngue'a nu mi du'a bi ntunga nú'a ra xuni dutu mi cot'a ra Maca Luga Xá Nsunda nuni ja yá nija ya xodyo, y nura xuni dutu'a gue'a 'nara nt'udi de rá ndo'yo ra Zidada Jesucristo nú'a bri sanbabi. ²¹Ra Zidada Jesu go gue'a ma nda ga macjahu, ne go gue'a ri sugaguihu gatho nú'u rá hñinigiuh Ajuá.

²²Hangue ma ga jonihu co Ajuá con gatho ma muihu, ne con gatho ma jamfrihu, ne co ma mfeni hu strá nt'axi, ngue'a go gue'e ma Zidadahu ra Jesucristo xa naxcasehu rá ji pa njabu ya hinte ma ts'oqui dí tuhu, ja ra uenda xa suga ma ndo'yohu co 'nara dehe xi xá nt'axi. ²³Hinga 'ueguehu de nú'a stá camfrihu nixi de nú'a ra nthø'mate dí pe'tshu, y hinga dahuhu, ngue'a Ajuá xa ñatcaguihu nú'a dí tø'mhu, y nu'á hinda pata rá noya. ²⁴Ne ga beñhu hanja da za ga nupa mfeni hu 'na ngu ma'na pa ga mádi hu ne pa ga øthu ya hoga 'befi. ²⁵Ne hinhya'mu ga 'ueguehu de ma hmunts'ihu, masque 'ra xa nzai hingui pa. Nujá, nu'a ga øthu, ga nzofohu 'na ngu ma'na. Y nubyá ma'na mahyoni ga øthu njabu ngue'a dí hanthu ya 'bui guetbu ra pa de rá yo'ehe ma Zidadahu ra Jesucristo. ²⁶'Bu stá padihu xá hño te manga rá noya Ajuá ne dí siguihu dí øthu ya ts'oqui, ya otho ma'na con te da za da put'a ma ts'oquihu. ²⁷'Bu ga sigui ga øthu ya ts'oqui, ya hinte dí tø'mhu. Nu'a dí tø'mhu, hønse 'nara castigo xi xá nts'o de rá cue Ajuá, ne ra tsibi nú'a ma da tsat'i ne da huata gatho nú'u to'o yá ncontra Ajuá. ²⁸Nu'bu 'nara ja'i bi nts'o'yøde de rá ley ra Moise, ne 'bu mi 'bui yoho o hñu to'o bi damajuani de nú'a xqui 'yøt'e, nú'a ra ja'i'a mi pe'tsi te da du nsinque to da huequi. ²⁹'Xihma nú'a to'o ri øtsabi rá T'u Ajuá!

Handi ngu hinte di muui nú'a ra ji bi mfaní pa bi nja ra 'ra'yo cohi, ne con gue'a ra ji'a bi súcua rá mfeni nú'a ra ja'i'a, ne da zani ra Māca Ndahi nú'a utcahú rá hmāte Ajuā. ¿Ha gue hingui beñhú gue nura ja'i'a ma'na ri 'ñepabi dra dāngui rá castigo? ³⁰ Nujú dí pahú gue Ajuā bi 'ñena: “Nuga go ma uenda ga øt'a ra ts'utbi, ne ga ju'tuabi ngu ri 'ñepabi.” Nehe bi 'ñena'a: “Nuga ma ga ha'mba nguenda ma hnini.” ³¹ ¡Xí xá nts'lo pa 'nara 'yøt'ats'oqui nu sta zo ja rá 'ye Ajuā nú'a te!

³² Nu'ahú, beñhú de nurá müdi gá pahú rá noya Ajuā gá tsethú gatho nuya thogui gá thohú. ³³ 'Ra de gue'ahú mi ts'añ'ahú ne xi mi t'utsa'ihú ja yá thandi ya ja'i. Ha nu ma'ra de gue'ahú gá ma gá faxhú nú'u mi thogui ya ts'othogui. ³⁴ Gá faxhú nú'u mi ofadi. Nehe gá johyathohú nu mi thān'ahú nú'a te nguí pe'tshú, ngue'a guí pahú gue guí pe'tshú nuni mahets'i ma'ra ya hño ma'na xá hño nú'u hinda ma da thān'ahú. ³⁵ Hangue ogrí 'be ri jamfrihú, ngue'a con gue nura jamfri'a ma dí t'a'ahú 'nara dānga thāhā. ³⁶ Mahyoni gui tsethú ne gui 'yøt'tuahú rá paha Ajuā, pa da 'ra'a'ihú nú'a xa ña't'a'ihú'a. ³⁷ Ngue'a Ajuā mānga ja ra Māca T'ofó ne ena:

Ya mero da zøhø nú'a to'o ma da 'ñehe.

Ya ts'utho ya pa ri 'bedi pa da zøhø'a.

³⁸ Nu'a tó'o 'bui xá hño con gueque ma da me'tsa ra te po ra jamfri.

Pe nu'bu da 'uegue de gueque, hindrí ho njabu.

³⁹ Pe nujú ma ga pe'tshú ma jamfrihú pa ga mpøhøhú, hingue ma ga 'ueguehú pa ga 'medihú.

11

Ra jamfri

¹ Co ra jamfri dí pahú gue xi majuāni ma ga hañhú nú'a dí tøm'hú. Nehe co ra jamfri dí pahú xá hño gue xi majuāni ja nú'a hingui hnequi. ² Ajuā bi ñamahiño de ndu ma xitahú ngue'a nu'ú bi me'tsa ra jamfri.

³ Po ra jamfri dí pahú gue Ajuā bi ma pa bi nja mahets'i ne ra ximhai. Hangue gatho nuya t'øt'e dí hanthúbya, ma'met'lo mi othotho, pe 'mefa bi thoqui de nú'a hinhya'mú xqui hnequi.

⁴ Po ra jamfri ra Abé bi hyo 'nara mbo'oni pa bi umbabi Ajuā dega 'baha, y nura 'baha'a gue'a ma'na xá hño que nú'a bi unga ra Cai. Y Ajuā bi 'ñudi gue ra Abé mi 'bui xá hño ngue'a bi hñanba nú'a rá 'baha bi uni. Masque ya xa du ra Abé, pe gue'a zocaguihú thoho, ngue'a nú'a rá jamfri bi me'tsi'a utcaguihúbya.

⁵ Po ra jamfri ra Enoc bi ts'ixa mahets'i ne hinxa du. Bi thoniua'a pe himbi ts'udi ngue'a Ajuā ya xqui zits'i pa mahets'i. Pe ante da ts'its'i'a de guecua bi hma gue bi 'yøt'e nú'a ri ho Ajuā. ⁶ Pe nu'a tó'o hingui pe'tsa ra jamfri hingui tsa da 'yøt'a nú'a ri ho Ajuā, ngue'a nu'a tó'o ne da joni co Ajuā pe'tsi da gamfri gue 'bui Ajuā, ne da gamfri gue ma da hñani 'nara hño nú'a to'o da hyoni'a.

⁷ Ra Noé bi gamfri nú'a bi xipabi Ajuā de nú'a mi ma da nja, masque ni 'nara seña hinxqui hyandi de nú'a ra dānga nzøthe bi ñu'tsa ra ximhai. Pe ra Noé bi 'yode nú'a bi 'bepabi Ajuā, hangue bi hyoca ra arca pa bi yut'i con gatho ya mengu de rá ngu, pa njabu himbi jat'i'u ja ra dehe. Y co nú'a bi 'yøt'e ra Noé po ra jamfri, ja bi hnecni gue nu'á mi 'bui xá hño que gatho nuya 'yøt'ats'oqui bi du ja ra dehe. Y Ajuā bi ma gue ra Noé ya hinte ma ts'oqui mi tu ngue'a xqui gamfri'a.

⁸ Po ra jamfri ra Abrá bi 'yøte Ajuā nu mi xipabi gue da zogui nú'a ra hai habú mi 'bui'a pa da ma da 'múi ja nú'a ra hai mi ma da t'umbi dega tsogui. Hangue ra Abrá bi ma, masque himi padi habú mri ma. ⁹ Po ra jamfri bi 'múi ngu 'nara nzøhø nuni ja ra hai habú xqui ña'tua Ajuā. Ja bi hyocni rá ngu dega carpa, ne ja bi 'mühni co ra Isaac ne ra Cobo, nehe ja bá hocni'u yá ngu dega carpa, y nehe bi 'mühni'u ngu 'raya nzøhø, masque gatho'u xqui hñ'a'tuabi nú'a ra hai'a. ¹⁰ Ra Abrá mi tøm'gue da ma da 'múi nuni ja ra dāhni habú nthoqui xá hño y hinda za to da huati. Y go gueše Ajuā bi beni hanja da hyoca nura hnini'a, y go bi hyocse'a.

¹¹ Nehe ra Sara hinxqui za xqui me'tsa ra batsi, nu'á bi gamfri gue Ajuā himi tsa da pata rá noya nú'a xqui xipabi'a, hangue po nú'a ra jamfri'a bi t'umba ra ts'edi pa bi 'múi 'nará batsi masque ya mrá zi tia.

¹² Hangue ra Abrá masque nehe ya mrá zi

ndaxjua, pe bi 'mui 'nará t'ú, y co nú'a ra t'ú'a bi nxanda ndunthi ya ja'i, y nubya ya hingui tsa to da mede, ngu yá ndunthi ya tsø, ne ngu rá ndunthi ra 'bomu nú'a 'bonga ja rá hyo ra ndehe.

¹³ Ra Abrá ne gatho yá ja'i bi du, y himbi hñani nú'a xqui hñá'tuabi'ú de ante da du. Pe nu'ú bi gamfri Ajuá gue ma da umbabi 'mefa gatho nú'a xqui ñá'tuabi'ú, hangue nu'ú bi dø'mi co ra johya. Hangue njabu mi mañ'ú gue ngu myá ne'ñu ngue'a himi ma da nẓangua ja ra ximhai. ¹⁴ Nu'ú tó'lo mangan njabu, má gue hong ma'na ra hai pa habu da 'mui'ú. ¹⁵ Nu'bu nú'ú mi behmahá nú'a ra hai de habu bá ehe ra müdi, nu'ú xa zahma xa mengui'ú pa guehni. ¹⁶ Pe nu'ú mi hong ma'na ra hai ma'na xá hño, y nura hai mi hoñ'ú go gue'a nú'a bí ja mahets'i. Hangue Ajuá hindi ntsa pa da má gue go gue'a ra Ajuá de gue'ú, ne nu'á xa hoca 'nara hnini pa gue'ú.

¹⁷ Po ra jamfri ra Abrá bi 'yøte Ajuá nu mi tsapi ua xi mi ja rá jamfri. Hangue bi zixa ra Isaac nú'a rá 'ra t'ú pa xa hyohma pa xa umba Ajuá ngu 'nara 'baha, masque Ajuá xqui ñá'tuabi gue de ra Isaac mi ma da nxanda ndunthi ya ja'i, ne xqui 'ñembi: ¹⁸ "Go dri 'beto yá bātsi ra Isaac." ¹⁹ Ra Abrá mi camfri gue Ajuá ja rá ts'edi pa xa japi xa yopa nte ra Isaac. Y ra Abrá bi 'yøt'a ra uenda gue bi yopa nte ra Isaac ngue'a ya mi 'bui pa da du, pe Ajuá bi ñani'a ne bi umbabi ra Abrá ma'na'qui.

²⁰ Po ra jamfri ra Isaac bi japabi nú'ú yoho yá t'ú, 'na mrá thuhu ra Cobo y nu ma'na ra Esaú, masque ya japi mri 'betho da nja. ²¹ Po ra jamfri ra Cobo nu ya de mi ma da du bi japabi nú'ú yoho yá t'ú ra Jose, y nú'a ra ora mri japabi mi xøcambeni Ajuá, xqui ntø'tse co rá bordo. ²² Ra Jose nu de ya pa da du bi má co ra jamfri gue ya me Israel mi pe'tsi da bøni de guehni. Ne bi xipabi'ú gue ra pa'a da bøni de guehni'ú, da hñá'tsua rá ndo'yo'a pa da nt'agui habu mi ma da 'mui'ú.

²³ Po ra jamfri nu mi 'mui ra Moise, rá dada ne rá nana himbi zu nú'a ra danga ndá de Egipto, masque nu'á xqui manda pa da tho ya zi t'úca ts'unt'ú. Nu'ú bi hyandi gue ra Moise mrá zi hoga ts'unt'ú, hangue bi 'ñagui'ú hñu nẓana. ²⁴ Po ra jamfri, nu de ya mi ndangui ra Moise, ya himbi ne'a bi t'embabi gue go mrá nana nurá t'ixu ra

ndá de Egipto. ²⁵ Ra Moise ma'na bi ho bi sufri mahyegui co rá hnini Ajuá que xqui gohi ja rá ngu ra ndá pa xa johyahma co nuya ts'ot'øt'e nú'ú da uadi ne da thogui.

²⁶ Nú'á bi gamfri gue nu'bu da thogui ya nt'øtsate ngu nú'ú mi ma da thogui ra Zidada Jesucristo, nu'bu mi ma da t'umbabi ma'na ndunthi ya danga hño de gatho nuya hño mi ja nuni Egipto, ngue'a nú'á mi tø'ma 'nara hoga thaha nú'a mi ma da umbabi Ajuá. ²⁷ Po ra jamfri ra Moise bi bøni de Egipto ne himbi zupabi rá cue nú'a ra ndá de guehni. Ne bi sigui co nú'a xqui beni da 'yøt'e ngue'a mi camfri gue mi 'ñoui Ajuá masque himi handi.

²⁸ Po ra jamfri ra Moise bi 'yøt'a nú'a ra ngo dega pascua, bi manda bi tho ya deti, y nuyá ji'ú bi hñaxa ja ya goshingu pa njabu nu mi thogui rá enxe Ajuá pa da hyo yá müdi t'ú de cada 'naya ngu de Egipto, bi thoguitho ja yá ngu ya me Israel, y hinte bi ja'ú. ²⁹ Po ra jamfri ya me Israel bi 'raxa ja ra ndehe rá thuhu ra Thenga Ndehe. Bi hyegue ra dehe pa bi net'i ra 'yonhyai ne bi thogui'ú, y de mi ma da thogui njabu nú'ú ya me Egipto, bi jat'i gatho'ú.

³⁰ Po ra jamfri ya me Israel bi thexa yoto ma pa gatho ja rá nthets'i ra hnini de Jericó mi jot'i dega danga jado. Y co yá jamfri'ú bi daguise ya jado. ³¹ Ra Raab mi 'nara ts'obehña'a, pe co rá jamfri'a himbi tho ngu bi tho gatho nú'ú ya 'ñagamfri mi 'buhni ja ra hnini Jericó, ngue'a nura Raab xqui umba ntsaya nú'ú to'lo xqui 'met'lo da c'a'tsa nú'a ra hai'a.

³² ¿Te ja ma'na ga má? Hinga juadi ga má, 'bu ga má de ra Gedeó, de ra Barac, de ra Samsø, de ra Jeffé, de ra Davi, de ra Samue, ne de ma'ra yá 'mehni Ajuá. ³³ Nú'ú go gue'ú co ra jamfri bi ntate'ú de ma'ra ya hnini, y bi 'yøt'a ra hoga ts'utbi, y bi hñañ'ú nú'a ra mfats'i xqui ñá'tua Ajuá. Co ra jamfri hinte bi ja nú'ú bi t'ent'ua ya zate. ³⁴ Nehe hinte bi ja nú'ú bi t'ent'a ja 'nara tsibi xi mi zø nts'edi. Nehe ma'ra himbi za to bi hyo'ú co ra mahuai. Po ra jamfri mi t'umbabi ra ts'edi ora mi othobi'ú. Himi tsu'ú nura ora mi 'yo ja ra tuhni, hangue mi japi mi nest'ihni gatho yá ncontra. ³⁵ Po ra jamfri 'raya 'behña bi hyandi gue bi yopa nte 'ra de yá ja'i xqui du.

Ha nu ma'ra bi t'ø'tuabi ndunthi ya

ts'ot'ot'e pa xa ncøhḡa de Ajuḡ, pe masque bi tho'u himbi ncøni, ngue'a bi gamfri'u gue mi ma da yopa nte'u pa da me'tsa 'nara te ma'na xá hño. ³⁶ Nu ma'ra bi zeta ya nt'atsate ne ya mfei, ha nu ma'ra asta bi njot'a fadi ne bri thát'i co ya cadena. ³⁷ Nu ma'ra bi tho dega nc'ahni. Nu ma'ra bi thecuabi madetho yá ndo'yo. 'Ra bri tsapi pa xa 'uehḡa de yá jamfri. Ha nu ma'ra bi tho co ra huai. Ha nu ma'ra mri maua mri mani mi he ya xifri dega deti ne dega t'axi ngue'a mi otho te da hye, ne xi mi thogui ra nhyoya, ya ḡgui, ne ma'ra ya ts'othogui. ³⁸ Masque nú'ú go mri 'ñepabi 'raya t'ot'e ma'na xá hño que gatho nú'u ja ja ra ximhai, pe nu'ú mi naxni ja ya mbonthe ne ja ya t'øhø, ne mri 'ñagui ja ya ma'ye ne ja ya hñado. ³⁹ Gatho nú'u to'o bi sufri njabu, hḡa xá hño de gue'u ngue'a bi gamfri xá hño Ajuḡ. Pe nu'ú himbi za bi hyanda gatho nú'a xqui ñá'tuabi Ajuḡ, ⁴⁰ ngue'a Ajuḡ xqui beni de guecju núju dyá gamfrihu, gue da 'racju 'nara japi ma'na xá hño que nú'a bi hñani'u, pa nú'u ya 'bet'o gamfri da dø'mi pa njabu ngu'u ne nguju ga hññhu mahyegui gatho nú'a xa ñatcahu Ajuḡ, ne ga 'buhu xá hño ja rá thandi'a.

12

Ga huxa ma thandihu ja ra Zidada Jesu

¹ Hangué nujú dí pahḡ gue bi 'mæi ndunthi nú'u to'o bi gamfri, y nú'ú utcahu gue xi bi 'ño xá hño ja yá jamfri. Hangué ma ga tsohḡbu gatho nú'a hindi hocaguihu ga ø'-tuahḡ rá paha Ajuḡ. Nehe ga 'ueguehu de ra ts'oqui drí duhu, pa njabu hinda zamgahu. Ga njahu ngu nú'u pa ra taha dega 'rihi, ga tsethu gatho asta ga tsønñhu habu drá maha. ² Ma ga huxa ma thandihu ja ma Zidadahu ra Jesucristo nú'a xa 'racju ma jamfrihu, ne go gue'a faxcaguihu pa ga camfrihu xi xá hño. Nú'á xi bi sufri ja ra pont'i, pe himbi jamasu gatho nuya nt'atsate de nú'a ra du dega 'betsa bi thogui'a, ngue'a mi paði gue 'mefa de gatho nú'a xqui thogui mi ma da me'tsa ndunthi ra johya. Hangué nubyá ya bí hudi ja ra 'ñei de habu bí hudi Ajuḡ rá Dada.

³ Beñhu de gatho nú'a bi zeta ra Zidada Jesu, pa hinda zabi'ihu de nú'a guí thohu, nixi da du ri muihu. Nu'á bi zeta gatho ya ts'ot'ot'e bi 'yø'tuabi ya 'yø't'ats'oqui gá ja'i.

⁴ Nu'ahu, masque grí ntunhu nzantho co ra ts'oqui, pe ni 'na de gue'ahu hinxa tho'ahu.

⁵ ¿Ha gue ya xcá pumfrihu nú'a ra ts'ofu bi 'ra'ahu Ajuḡ nú'ahu gyá batsihu de gue'a? Ja ra Maca T'ofu enga njaua:

Ma zi t'u'i, ogrí utsabi rá ts'ofu Ajuḡ, nixi hinda du ri mæi nú'bu tsu'a'i'a.

⁶ Ngue'a Ajuḡ zofu nú'u to'o maði'a, nehe ri castiga nú'u to'o ri jabatsi nú'bu hinda 'yø't'e xá hño'u.

⁷ Ogrí uhu rá ts'ofu Ajuḡ. Nu'á ri su'a'ihu ngue'a gyá batsihu de gue'a. Dí pahḡ gue gatho ya dada hacuabi nú'a ra maña di pe'tsa yá batsi, ¿ha ngue ha? ⁸ Gatho ya batsi t'umba ra ts'ofu 'bu hingui øde. Hangué 'bu Ajuḡ hingui 'ra'ahu ra ts'ofu, nu'bu hingue xi gyá batsihu de gue'a. ⁹ Nú'bu ndyá notsihu, numa dadahu mi tsucaguihu 'bu hinduí øtehu, y nujú ndí umfu ra t'equ'e. Nu'bu ¿hanja hingo ma'na ga umfu ndunthi ra t'equ'e nú'a ma Dadahu bí 'bu mahets'i, pa njabu da nja ma tehu nzantho? ¹⁰ Nú'bu ndyá notsithohu, numa dadahu bí 'racju ra ts'ofu po 'raya zi patho y ngu nú'a bi ne'u. Pe nu Ajuḡ ri 'racju ra ts'ofu pa ma hño hu pa nzantho, pa njabu ga 'buhu xá nt'axi ngu 'bu'a. ¹¹ Xi majuani, ni 'nara ja'i hindi johya nura ora di ncastiga. Tu rá mæi, ha. Pe nu'a tó'o da hñanga ra ts'ofu, 'mefa ma da me'tsa 'nara hoga te ne da 'mæi te rá 'ñenthó.

Xá nts'o ma da thogui nú'u to'o hingui ne da 'yøde rá noya Ajuḡ

¹² Hangué nú'ahu guí tu ri muihu, dá nuhu ri mfenihu ne 'yøthu ra ts'edi pa gui siguihu co Ajuḡ. ¹³ Ne 'yohu xá hño, pa njabu nú'u ya cu hingui 'yo xá hño ja rá 'ñu Ajuḡ, da 'ño xá hño, ne da ze yá jamfri.

¹⁴ 'Yøthu gatho nú'a da za pa gui 'buhu 'nara hoga'mæi con gatho. Nehe nsuhu pa strá nt'axi ri tehu, ngue'a nú'u hinstrá nt'axi yá te, hinda ma da hyandi Ajuḡ. ¹⁵ Nsuhu xá hño pa ni 'na de gue'ahu hingui 'behu nú'u ya japi ri 'racju Ajuḡ. Y nsuhu pa hinda te ya ts'omfeni madetho de gue'ahu, pa hinda ts'ocua yá mfeni gatho ma'ra, ngu 'nara ts'ondapo xá nju. ¹⁶ Nu'a ma gui 'yøthu, gui jamasuhu pa ni 'na de gue'ahu hingui hñuxhu co ya 'behñá nú'u hingo xi ri 'behñáhu, nixi ya 'behñá hinda hñuxui ya 'ñøhø nú'u hingo xi yá dame. Nehe jamasuhu gue ni 'na de gue'ahu hingui utsahu gatho nú'a di muui ja rá thandi Ajuḡ,

ngu bi 'yøt'a ra Esaú bi unga rá japi hønse po 'nara hñuni bi t'umbabi, y nura japi'a xqui umbahma Ajuá ngue'a gue'a mrá mædi t'u de ra Isaac. ¹⁷ Guí pahú gue ra Esaú nu mi nehma da yopa hñanga ra japi de rá dada, ya himbi za bi t'umbi ma'na'qui. Masque xi bi nzoni ra Esaú, pe ya himbi za bi pata ra cohi pa xa yopa t'umba nura japi'a.

¹⁸ Nujú hindí njahu ngu nú'a ya me Israel nu mi umbabi Ajuá nura ley. Nu'ú bi zøni asta ra t'øhø Sinaí nú'a tsa to da net'i. Nura t'øhø'a mi zø, ne mi jani ra 'bexuui ne ra bunthi. ¹⁹ Nu'ú bi 'yøde nú'a ra trompeta bi nzøni, nehe bi 'yøde rá noya Ajuá mi zofo'u. Nu mi 'yøde'u nura noya'a, bi bantebi'u ra Moise pa da xipabi Ajuá gue ya hinda sigui da zofo njabu'u. ²⁰ Ngue'a himbi za bi zeta nú'a ra hmanda bi xipabi'u Ajuá ne bi 'ñena: "Asta 'nara mbo'oni, 'bu da net'a nuna t'øhøna, pe'tsi da tho co ya nc'ahni o co ra lansa." ²¹ Xi mi unga ra ntsu nú'a mri hnequini, asta ra Moise bi 'ñena nehe: "Asta ri 'raca ra huat'i co ra ntsu."

²² Pe nujú nu de dá camfrihú Ajuá ya stá jonihú ja nú'a ra t'øhø rá thuhu Sion habu bí ja rá hnini Ajuá nú'a te, y nú'a go gue'a ra Jerusale nú'a bí ja mahets'i habu bí 'bu ya 'motho dega enxé. ²³ Nú'ú xa munts'i pa brí nsunda Ajuá. Ne stá muntshuni con gatho ma'ra ya bási de Ajuá nú'a ya xa t'opa yá thuhu nuni mahets'i mahyegui con guecjú, y stá hañhú yá japi Ajuá ngu t'umba nuya mudí t'u. Ne stá tsøhú ja rá thandi Ajuá nú'a to'o ra Nzaya de gatho. Stá tsøhøhú habu bí 'bui nú'a bi hñoja'i, nú'a ya xa zits'i Ajuá pa da 'mui xá hño ja rá thandi'a pa nzantho. ²⁴ Ne stá jonihú ja ra Zidada Jesu nú'a to'o po rá du bi nja ra 'ra'yo cohi, y stá mpøhøhú po rá ji bi mfani nú'a utcaguihú nú'a ma'na xá hño que rá ji nú'a ra mbo'oni bi hyo ra Abé dega hña'ti.

²⁵ Por gue'a jamasuhú gui 'yøtehu Ajuá nú'a zo'a'ihú. Nú'ú to'o himbi 'yøte rá noya Ajuá nú'a bi mangu ra Moise nuua ja ra ximhai, nu'ú himbi mpont'ui rá cue Ajuá. Xigaguihú, 'bu hinga øtehu nú'a bá ehe de mahets'i pa e bi zocaguihú, ma'na hinga mponthu rá cue Ajuá. ²⁶ Ajuá co rá noya bi japi bi mbi ra hai nú'a ra pa bi unga ra ley. Pe nubyá ena njaua: "Ma ga japi da mbi ra hai ma'na'quitho, nehe mahets'i ma ga japi da mbi." ²⁷ Nu mi 'ñena "ma'na'quitho",

xicjú gue ma da 'mædi gatho nuya t'øt'e xa hyoqui ne ri mpadi, pa go da gohi nú'a ya t'øt'e hingui tsa da mpadi. ²⁸ Hangué ma ga umfú njamádi Ajuá gue nurá hnini'a habu ma ga maha hingui tsa da mpadi. Ma ga pepñú Ajuá co ndunthi ra t'equ'ei ne co ndunthi ra ntsu ngu nú'a ne'a. ²⁹ Ngue'a Ajuá ma da huata gatho ya ts'oqui, nja ngu 'nara tsibi ri huata gatho nú'a ja.

13

Hanja da za ga øthu nú'a ne Ajuá

¹ Siguihú gui mpe'tsua hmætehu 'na ngu ma'na. ² Ne oxqui pumfrihú gui umfú ntsaya nú'a tsøñ'ahú ja ri nguhú, ngue'a bi njabu 'ra bi umba ntsaya 'raya enxé masque himi padi'u ua myá enxé.

³ Ne oxqui pumfrihú ya 'yofadi, 'yøthu ra uenda gue go guí øhu fadi. Nehe oxqui pumfrihú nú'a thogui ya nt'utsate, ngue'a ne'ahú guí 'yothaua ja ra ximhai.

⁴ Gatho'ihú cumplihú nura cohi gá pe'tshú nu ngá nthatihú. Xi da nsuhú pa hingui ts'oca ri nthatihú, ngue'a Ajuá ma da hña'mba nguenda nú'a ya zinga medinthati ne nú'a ya 'ñe'behña.

⁵ Odi oda ri mfenihú ra boja. Dá hñu ri muihú co nú'a ya guí pe'tshú. Ngue'a Ajuá ena: "Hinhya'mú ga tsoc'athohú, nixi ga hec'athohú." ⁶ Hangué co ma jamfrihú da za ga eñhú: Ajuá go gue'a faxcagui; hangué hinga tsu ni 'nara ja'i de nú'a beni te da 'yøtcagui.

⁷ Oxqui pumfrihú nú'a ri ma'yohú bi zo'ahú de rá noya Ajuá. Pahú xá hño de yá te'u ne de yá hoga 'befi. Tenhú nú'a ra jamfri xa me'tsu.

⁸ Ra Zidada Jesucristo go guet'a de mande, de nubya, ne pa nzantho. ⁹ Hangué oxqui hophú to da zix'a'ihú pa gui tenhú ma'ra ya nt'utuate nú'a 'na'ño. Ma'na xá hño ga hoñhú rá mfaits'i Ajuá que ga tenhú ya nzai dega hñuni nú'a t'øt'e pa Ajuá, ngue'a nuya hñuni'u hingui faxa nú'a to'o ri deni'u pa da za da 'mui xá hño co Ajuá.

¹⁰ Ya macja de ya xodyo nú'a pepabi Ajuá ja yá nija'u, ho ya mbo'oni pa umbabi Ajuá dega hña'ti, neyá nura ngø go tsi'u. Pe nura hña'ti bi t'øt'e por guecjú, 'na'ño. Y nuya macja'u, pa gue'u hinte ri muui nú'a ra hña'ti bi t'øt'e por guecjú 'bu sigui'u ho

ya mbo'oni dega hñá'ti. ¹¹ Nuyá ji nuya mbo'oni tho, haça ya ndá gá macja pa mbo ra Maça Luga Xá Nsunda pa da hñaca ya ts'oqui. Y nuyá ngø nuya mbo'oni'u ts'at'a møte ra hnini. ¹² Hangue nehe ra Zidada Jesu bi du møte ra hnini pa bi xugaguihu co rá maça ji'a. ¹³ Hangue ma ga tenhu ra Zidada Jesu, ne ga tsohu gatho ma ndaxjua jamfrihu, ga øthu ra uenda gue necju ya stá pøñihu de ra hnini pa ga sufrihu ra nt'utsate mahyegui co ra Zidada Jesu. ¹⁴ Ngue'a nujú hindí pe'tshu 'nara hnini de guecua ja ra ximhai habu ga 'buhu pa nzantho. Nujú dí hoñhu 'nara hnini nú'a ma da hnequi 'mefa. ¹⁵ Hangue po rá thuhu ma zi Hmuhu ra Jesucristo ma ga xøcambenihu Ajuá nza-ntho. Nuna søcambenina guehna ngu 'nara hñá'ti pa Ajuá nú'a rí 'ñepi ga umfu co ma nehú. ¹⁶ Nehe oxqui pumfrihu gui 'yø'tuahú ra hño ma'ra, ne gui faxhu nú'u to'o hinte pe'tsi. Nu'bu gui 'yøthu njabu, gue'a ngu 'nara hñá'ti gui umfu Ajuá, y nú'á gue'a ri ho'a.

¹⁷ Yøte ri ma'yohu. 'Yøthu nú'a da xi'a'ihu'u, ngue'a go gue'u ri su'a'ihu ne go gue'u pe'tsi ma da dapa nguenda Ajuá. 'Yøtehu'u pa da za da mpefi co ra johya, hingue co ra dumai. Nu'bu co ra dumai ri mpefi'u, nu'bu hinte ma gui hañihu.

¹⁸ Yaphu Ajuá por guecje. Nuje dí camfrihe gue dí 'bøhe xá hño, ne dí nehe gue nzantho ga 'yohe xá hño de gatho nú'a dí øthe. ¹⁹ Y nehe xi dí bante'ihu gui 'yaphu Ajuá pa 'nihi ga pengui ga tsøñ'ahu.

Rá ngats'ira carta habu 'benpabi ra nzen-gua ya gamfri ne t'apa Ajuá por gue'u

²⁰ Ajuá nú'a unga ra hoga'mui bi japi bi yopa nte de ja ya du ma zi Hmuhu ra Jesucristo, nú'á go gue'a ma danga Ma'yohu, y po rá ji'a bi nja nú'a ra cohi pa nzantho. ²¹ Ajuá da 'ra'ahu ra ts'edi pa gui 'buhu xá hño pa da za gui 'yø'tuahú rá paha'a, ne pa njabu co rá mfats'i ma Zidadahu ra Jesucristo gui 'buhu ngu nú'a ne'a. ¡Drá nsunda ra Zidada Jesucristo pa nzantho! Njabu gue'a.

²² Dí bante'ihu zi cuhu, gue osti tsabi'ihu gui 'yødehu xá hño nuna ra ts'ofu dí 'ra'ahu, ngue'a himbi za dá xi'ahu gatho nú'a ndí ne ga xi'ahu. ²³ Ne dí ne ga xi'ahu gue ma zi cuhu ra Timu ya bi bøni de ja

ra fadi. 'Bu 'nihi da zøhø de guecua'a ga mc'bebu pa ma ga c'a'ts'a'ihe.

²⁴ Fat'ajuahubu gatho nú'u to'o su'a'ihu, ne gatho nú'u ma cuhu de ra jamfri. Ne ri fat'ajuá'ihu ya cu me Italia.

²⁵ Ajuá da max'a'ihu gui gathohu. Njabu gue'a.

RA SANTIAGO RA CARTA NÚ'A BI 'YOFO RA SANTIAGO

Ra Santiago opabi ya gamfri nú'u xa bõni de yá hai ne haburaza 'bui'u

¹Núga drá Yego dí pepabi Ajuá ne ra zi Hmu Jesucristo. Dí zengua'ihũ gatho nú'ahũ xcá ehehũ de nú'u 'ret'amayoho yá t'u ra Israel, xcá põnhũ de ri haihũ ne haburaza guí 'buhũ.

Ra mfadi nú'a bí ehe de Ajuá

²Ma zi cu'ihũ, xi da johyahũ ora guí thohũ ya thogui. ³Ngue'a guí padihũ gue nura ora guí thohũ ya thogui gue'bu ma'na da ze ri jamfrihũ pa ma'na guí tsethũ. ⁴Hangue osta zabi'ihũ guí tsetihũ, pa njabũ ma'na da nja ri jamfrihũ, ne hinte guí 'bedihũ pa xi guí 'buhũ xá hño ja rá thandi Ajuá.

⁵'Bũ 'na de gue'ahũ grí 'behũ ra mfadi, 'yaphũ Ajuá y nú'a da 'ra'ahũ, ngue'a nú'a umba gatho nú'u to'o da 'yapabi'a ne uni ndunthi, ne hingui uni dega cue. ⁶Pe nuto adi ra mfadi, dá 'yadi co ra jamfri, hinda dũhũ. Ngue'a nú'a tó'o di dũhũ, nurá mfeni'a nja ngu ra dehe nú'a ent'a ra ndãhi rí maua rí mani. ⁷Hangue nú'a tó'o njabũ rá mfeni, odi hu rá mũi gue da ma da hñani te da hñani de Ajuá. Nú'a hinte ma da hñani'a. ⁸Ngue'a nú'a tó'o di yohna rá mfeni, hingui padĩ nda'a da 'yot'e.

⁹'Bũ 'nara gamfri hinte pe'tsi ne othobi ni 'nara nsu, dá johya'a ngue'a Ajuá e'tsuabi rá nsu. ¹⁰Ha nu'bũ 'nara gamfri pe'tsa ndunthi ya hño, dá johya'a 'bũ da badi gue nú'a pe'tsi hinte di muui ja rá thandi Ajuá. Ngue'a nuya rico tu, nja ngu yá dõni ya ndapo, hinte tseti'u. ¹¹Nurá dõni ra ndapo, sta c'onts'a ra hyadi ne sta pat'i, da 'yot'a rá 'bai, ne da hyøe yá dõni, ya ja bi uahni gatho ra dõni, y ya hingui hnequi mahotho. Njabũ thoho 'nara rico co rá nsu ne yá ndunthi yá hño, di mpefi y sta damfri da uadi gatho.

Ya ts'othogui ne ya ts'omfeni

¹²Njapi nú'a to'o tseta ya thogui, ngue'a nu'bũ da zeti, Ajuá ma da umbabi ra te pa nzantho ngu 'nara corona dega thaha nú'a xa ñã'tui da umba nú'u to'o di madi'a.

¹³'Bũ 'na benga 'nara ts'omfeni pa te da

'yot'e, odi ma gue nú'a ra ts'omfeni beni'a gue xqui ñehe de Ajuá, ngue'a Ajuá hingui beni ni 'nara ts'omfeni y nixi japa 'nara ja'i da benga 'nara ts'omfeni. ¹⁴Pe rá ts'onc'at'i cada 'na ja eheni ya ts'omfeni ne di hñat'ase'a, y go gue'u japi da 'yot'a ya ts'oqui. ¹⁵'Bũ rá ts'onc'at'i 'na japi da beni te da 'yot'e xá nts'o, nepũ da 'yot'a nú'a beni, nu'bũ ya xa 'yot'a 'nara ts'oqui, ne nura ts'oqui'a japi da 'medi.

¹⁶Hangue ma zi hmadi cu'ihũ, oguí hopa ri mfenihũ da hya'a'ihũ. ¹⁷Ajuá nú'a bí 'bui mahets'i, nú'a to'o bi hyoca ra hyadi ne ra zana ne ya tsø, go gue'a di 'racjũ gatho ya hño. Ra hyadi ne ra zana ne ya tsø di mpadi, pe Ajuá hinhya'mũ xa pata rá 'mui y nixi hinhya'mũ ma da pati. ¹⁸Ajuá po rá paha sehẽ bi 'yot'e pa dá mbatsihũ de gue'a nu ndá camfrihũ rá noya nú'a majuani. Y njabũ go guecaguihũ dyá mudi sofohũ de nú'u bi hyoca Ajuá.

Ra jamfri nú'a majuani

¹⁹Hangue ma zi hmadi cu'ihũ, hñuxhũ nt'øde xá hño nú'a guí ødehũ. Beñhũ xá hño nú'a ma guí mañhũ, ne oguí ncuehũ 'bestho. ²⁰Ngue'a 'bũ 'nara ja'i xi ri ncue, hingui tsa da 'yot'a nú'a ri ho Ajuá. ²¹Hangue tsohubũ gatho ya ts'ot'e ne gatho nú'a xá nts'o. Camfrihũ con gatho ri mũihũ rá noya Ajuá nú'a ya xa 'bot'i ja ri corasohũ. Nura noya'a ja rá ts'edi pa da pøhø'ihũ.

²²'Yøthũ nú'a xi'ahũ rá noya Ajuá, hingue hõnse guí 'yødehũ, ngue'a nu'bũ hingui 'yot'ehũ nú'a guí ødehũ, njabũ guí hñat'asehũ. ²³Ngue'a nú'a to da 'yøde rá noya Ajuá ne hinda 'yot'a nú'a ma, nu'bũ nja ngu 'nara ja'i nú'a di yot'a rá hmi ja ra hñe. ²⁴Ha ngu bi uadi bi yot'a rá hmi, 'bestho bi pumfri mi tengu rá hmi. ²⁵Pe nuto da hñuxa nt'øde nú'a te manga rá noya Ajuá ne hinda pumfri, ne da 'yot'e nú'a ma, nu'bũ Ajuá da japi. Rá noya Ajuá nja ngu 'nara ley nú'a dí øthũ co ma pahahũ pa da nja ma hoga tehũ.

²⁶'Bũ 'na de gue'ahũ guí beñhũ gue guí pepũ Ajuá, ne hingui handa nú'a guí mañhũ, guí hu ri mũihũ gue guí pepũ xá hño Ajuá, pe hina. ²⁷Nuna guehna ra hoga 'befi nú'a ri ho Ajuá ma Dadahũ: Gue nu 'na da maxa ya hyoya bati nú'u jo'o yá nana ni

yá dada, ne nuya hyoya viuda, ne da nsu pa hinda nts'oqui co ya ts'ot'ot'e de ra ximhai.

2

Hinga xácju nú'u to'o ga numansuhú

¹Ma zi cu'ihú, 'bú majuaní guí camfrihu ma zi Hmuhú ra Jesucristo xá nsunda, oguí xácju 'met'o nú'u to'o guí numansuhú.

²Nu'bu da yut'i habú guí ot'a ri hmunts'ihu 'nara ja'i xi dri hñe xá hño y dri hñá ya mfo'ye dega oro, ha nehe da yut'a 'nara hyoya di he ya zi zedutu, ³y nú'a to'o dri hñe xá hño go guí umfu ntsaya co ra t'e-qu'ei ne guí 'ñembabihú: “Yotcahe ra mate grí 'ñecua guí hñudi”, ha nura zi hyoya guí 'ñemfu: “Nu'í ja da 'bahmabú”, o guí 'ñemfu, “Ja da hñupú ja ra hai.” ⁴¿Hanja guí othú njabú gue guí hã'mdahú nú'u to'o guí numansuhú? Hingui ho nú'a ri mfeni gue guí xáctahú ya ja'í.

⁵Ma zi hmadi cu'ihú, 'yødehú: ¿Ha hinguí pahú gue go Ajuá xa huahna ya hyoya nuua ja ra ximhai pa go gue'u da hñani ya japi de mahets'i po yá jamfri? Nehe go gue'u xa huahna Ajuá pa da ma dí 'mahuini habú bí manda'a, nehe xa hñá'tuabi gue da 'mahuini gatho nú'u to'o ri madí'a. ⁶Pe nu'ahú guí numa'ñuhú ya hyoya, ha nuya rico go guí numansuhú. Pe ¿ha gue hinguí pahú gue go ya rico ha'a'ihú ne tsix'ahú ja ra ts'utbi? ⁷¿Ha hingo gue'u tsani nurá hoga thuhu ma zi Hmuhú ra Jesucristo nú'a to'o po rá thuhu'a xa thump'a'ihú gyá gamfrihu?

⁸Ra Maça T'ofó ena njaua: “Madi ri miqu'eiui ne guí su ngu grí nsu sehé.” Nu'bu xi majuaní guí othú nuna ra maça hmanda, nu'bú há, guí othú xá hño. ⁹Pe nu'bu guí xáctahú hønse nú'u to'o guí madíhu, nu'bú guí othú 'nara ts'oqui, y nurá ndaxjua ley ra Moise má gue guí tuxhú ra ts'oqui ngue'a hingá othú nuna ra maça hmandana. ¹⁰Ngue'a nu'a tó'o ot'a gatho nú'a manganá ra ndaxjua ley, pe 'bu da 'medi 'nara hmanda hinda 'yot'e, nu'bú nura ja'í'a ya bi duxa ra ts'oqui de gatho nú'a manganá ra ndaxjua ley. ¹¹Ngue'a Ajuá bi manganá ja ra ndaxjua ley ne bi 'ñena: “Oxqui nzinga medinthati”, nehe bi 'ñena: “Oxqui hote.” Nde'bu, 'bu hingrá zinga medinthati pe 'bu grá hyote, njabú ya hinxá ot'e ngu nú'a manganá gatho ra ndaxjua ley. ¹²Pe nujá dí

camfrihu ra 'ra'yo ley nú'a dí othú co ma pahahú, hangue ga ñahú ngu rí 'ñehe ne ga othú gatho nú'a xá hño, ngue'a Ajuá ma da hñabgahú nguenda ua stá othú nú'a manganá nuna ra 'ra'yo ley ua hina. ¹³Nú'a ra pa Ajuá ma da hñá'mba nguenda ya ja'í hinda ma da huequí nú'u to'o himbi hueca yá miqu'eiui. Pe nu'u tó'o ri hueca yá miqu'eiui, Ajuá ma da huequí'u nú'a ra pa'a.

'Bu da nja ra hoga jamfri da nja ya hoga 'befi

¹⁴Ma zi cu'ihú, ¿te di muui 'bu 'nara ja'í da 'ñena gue camfri, pe hinguí ot'e nú'a xá hño? ¿Ha gue nú'a rá jamfri'a tsa da pøhø'a? Hina, hinda za. ¹⁵'Bu 'nara cu o 'nara nju otho te da hye ni te da zi, ¹⁶y 'na de gue'ahú guí 'ñemfu: “Nde, ga nzenguathohú, rí ma te rá 'ñencho y Ajuá da max'ai”, pe nu'bu hinguí umfu nú'a honi nura cu'a, nu'bú hinte bi muui nú'a gá xiphú'a. ¹⁷Nehe njabú ma jamfrihu. Nu'bu hønse ra jamfri dí pe'tshú ne hindí othú xá hño, nu'bú hinte di muui nú'a ra jamfri dí pe'tshú.

¹⁸Da za njaua ga xiphú 'nara cu: “Nu'í hønse guí camfri, y nugá go dí ot'a nú'a xá hño. Guí nehma guí 'ñutca ri jamfri pe hinguí ot'a nú'a xá hño, ha nugá ga u't'a'i ma jamfri ngue'a dí ot'a nú'a xá hño. ¹⁹Nu'í guí camfri gue 'nat'a Ajuá 'bui, y xá hño guí camfri njabú. Nehe ya ts'ondahi camfri gue 'nat'a Ajuá 'bui, pe nu'ú di huat'i co ra ntsu. ²⁰Nu'í grá 'bemfeni. ¿Ha hinguí padi gue hinte di muui ri jamfri 'bu nehe hinguí ot'e xá hño?” ²¹Ndu ma dadahú ra Abrá bi zixa rá t'u mrá thuhu ra Isaac pa xa hyohma ja ra ata, hangue Ajuá bi má gue hinte ma ts'oqui mi tu ra Abrá ngue'a nu'a bi 'yot'a nú'a bi xipabi Ajuá. ²²Hangue njabú ya dí pahú gue rá jamfri ra Abrá mi pëui mahyegui nú'a ra hoga 'befi bi 'yot'e nehe. Y co nú'a ra hoga 'befi bi 'yot'e bi 'ñudi gue xi mi ja rá jamfri. ²³Hangue bi njabú ngu nú'a manganá ra Maça T'ofó, ne ena: “Ra Abrá bi gamfri Ajuá, hangue Ajuá bi má gue ra Abrá ya hinte ma ts'oqui mi tu.” Nehe Ajuá bi má gue mrá amigo'a.

²⁴Hangue dí pahú xá hño gue Ajuá má gue ya hinte ma ts'oqui dí tuhú ngue'a hingue hønse dí camfrithohú, pe nehe dí othú nú'a xá hño. ²⁵Nehe ra Raab masque mi 'nara ts'o'behñá'a, pe Ajuá bi má gue ya hinte ma

ts'oque mi tu'a ngue'a xqui 'yot'e xá hño nu mi umba ntsaya yá 'mehni ra Josue, nehe bi mats'i'u pa bi bõni pa ma'na ra 'ñu pa bi mengui'u habu xqui 'ñehe. ²⁶Hangue njabu numa jamfrihu, 'bu hindi othu nú'a xá hño, hinte di muui, nja ngu ma ndo'yohu, 'bu ya xa du, ya hinte di muui.

3

Ya noya nú'a dí mañihu

¹Ma zi cu'ihu, hinxá hño gue ndunthi de gue'ahu guí ne guí nxahnatehu ja ya nija, ngue'a dí pahú gue ma'na ma da thabgahu ra uenda núju dyá xahnatehu. ²Ngue'a gathoguihu xi dí othu ndunthi ya t'ot'e xá nts'o ne hingui tsa da 'mutho ma nehú. Pe nu'bu 'nara cu padi da zama rá ne, nu'bú nura cu'a padi da zama gatho rá ndo'yo nehe, ne xi o't'e gatho nú'a xá hño. ³Ngu 'nara fani ga hu'tsuahu 'nara frenu pa ga tsambahu rá ne pa da 'yode, nu'bú da za ga tsambahu gatho maxøgue rá ndo'yo. ⁴O ngu 'nara barco, masque xi dra dangui ne xi di tsemi 'nara bunthi pa da 'yent'i, pe 'nara ja'i da za da 'yet'a nura barco'a co 'nara t'uca bõja, ne da zits'i habu go da ne'a. ⁵Njabu ma nehú nehe, masque xi ra notsi pe da za da japi da nja ndunthi ya ts'ot'ot'e. Nja ngu 'nara zi xeca tsibi, jhangu rá ndangui hmaha 'nara mboza tsa da nzol! ⁶Hangue njabu ma nehú, tsa da 'yot'a ndunthi ya ts'ocate, y nja ngu ra ximhai nehe xi xá nts'o, ngue'a ma nehú ri ts'oga gatho ma ndo'yohu co nú'a te ma. Co ma nehú da za da nts'oca ma hoga'muihu, ne 'bu te dí mañihu xá nts'o, nuya noya'u bí ehe de ja ra nidu. ⁷Ra ja'i tsa da max'o gatho nu'araza ra mbanga zu'ue, ngu ya ts'intsu'u, ngu nú'u ya zu'ue jut'a yá mui ja ra hai, ne ngu nú'u ya zu'ue 'bai ja ra ndehe, ne ya xa max'o'u. ⁸Pe numa nehú hingui tsa ga tsamihu, ngue'a xi xá nts'o, nja ngu rá ne ra qu'eña hote. ⁹Co ma nehú dí xøcambenihu Ajuá ma Dadahu, y co ma nehú dí tsañhu ma miqu'eihu masque gathoguihu xa hyógaguihu Ajuá ngu rá 'bai'a. ¹⁰Hangue co ma nehú dí xøcambenihu Ajuá, y co ma nehú dí tsantehú nehe. Ma zi cu'ihu, hindi 'ñepcahu ga othu njabu. ¹¹¿Ha gue da za 'nada ra pøthe da bøhø ra ts'asdehe mahyegui co ra uxcadehe? Hina, hinda za.

¹²Ma zi cu'ihu, ¿ha gue da za 'na 'bai ra igo

da unga ya olivo? ¿O 'nara 'bai gá obxi da unga ya igo? Hina, hinda za. Nixi 'nara pøthe hingui tsa da bøhø ra ts'otho ne ra t'asdehe.

Ra mfadi nú'a majugni

¹³¿To'o 'na de gue'ahu ra nimfeni ne ra bamhya? Nu'a tó'o ra bamhya ne ra nimfeni dá 'ñudi rá hoga'mui co ya hoga 'befi, ne hinda 'ñets'i co nura mfadi pe'tsi, ngue'a nu'a tó'o pe'tsa ra hoga mfadi hingrá 'ñets'i. ¹⁴Pe nu'bu gyá ndustehú ne guí ne guí nschehu, ogyá 'ñets'ihu guí 'ñeñhu gue xi guí pe'tshu ra hoga mfadi, ngue'a gue'a 'nara nc'uamba. ¹⁵Ngue'a nú'a ra mfadi guí pe'tshu gue'a dega ximhai, ne dega ja'i, ne dega ts'ondahi, hingo de Ajuá. ¹⁶Ngue'a nu habu ja ra nduste ne habu ne da nsehe 'na, nuni ja guehni ja ra tuhni ne gatho ya ts'ot'ot'e. ¹⁷Pe nu'u tó'o pe'tsa nú'a ra mfadi bí ehe de mahets'i, gue'u xá nt'axi yá mfeni ne hingyá 'yot'atuhni. Nu'ú ya hoja'i, ya hoga'yode ne xi ja yá huecate ne nzantho o't'e xá hño. Hingui yohna yá mfeni, nixi hingyá yohmi. ¹⁸Nu'u tó'o 'bai te rá 'ñentho, ne hingyá 'yot'atuhni, nu'ú udi 'nara hoga'mui pa nehe ma'ra da 'mu 'nara hoga'mui, nja ngu 'nara 'bot'i nú'a 'bot'i pa 'mefa da nja 'nara hoga sofo.

4

Mahyoni hinga madihu ya ts'ot'ot'e de ra ximhai

¹¿Hanja grí ntsuihu ne grí ntuñhu 'na ngu ma'na? Nu'ahú grí ntuñhu ngue'a guí pe'tshu ya ts'onc'at'i y nuya ts'onc'at'i'u gue'u ja'ahu ngu ntuñhu. ²Guí nehmahu te guí pe'tshu, pe hingui tsa te guí pe'tshu, hangue guí ne guí hñotehu. Gyá ndustehú pe hingui tsa guí pe'tshu nú'a guí nehú, hangue asta grí ntuñhu pa guí pe'tshmahu nú'a guí nehú. Hingui tsa te guí pe'tshu ngue'a hingui aphu Ajuá. ³Haha, guí adihu, pe hingui t'a'ahu nú'a guí adihu ngue'a hingui adihu ngu rí 'ñehe. Guí adihu hønse pa guí johyahu ja ya ts'ot'ot'e de ra ximhai. ⁴¿Nú'ahu guí madihu ya ts'ot'ot'e de ra ximhai ne hingui madihu Ajuá, guí njahu ngu ra zinga medinthati! ¿Ha hingui padihu gue 'bu grí madihu ya ts'ot'ot'e de ra ximhai, nu'bú grí utsahu Ajuá? Hangue nu'a tó'o xi ne da madi ya t'ot'e de ra ximhai, nú'a ya ri utsa Ajuá. ⁵¿Ha guí beñhu

gue hinte ri muui ra Maça T'ofu nu habu ena?: “Nurá Maça Ndáhi Ajuá bá pehni pa da 'mu ja ma corasohu, nú'á go gue'a madiguihu, y nu'á ne gue xi ga madihu Ajuá.” ⁶ Nehe Ajuá go gue'a ri 'racju ra danga mfats'i. Nu ja ra Maça T'ofu ena njaua: “Ajuá hingui faxa nú'u to'o ri 'ñets'i ne ri nòt'e, pe nu'u tó'o hingyá nòt'e ne hingyá 'ñets'i, nú'ú ha, fats'i.” ⁷ Hangué 'yòtèhu Ajuá, ne nòt'ua hu ra ts'ondáhi y nú'á da 'uegue de gue'ahú. ⁸ Jonihu co Ajuá y nú'á da joni con gue'ahú. Nú'ahú guí øthu ya ts'oqui, 'ueguehu de gue'u pa strá nt'axi ri tehu. Ha nú'ahú guí yohna ri mfenihu, ntsò'mhu de nú'á guí øthu, pa njabu da za da t'axca ri corasohu. ⁹ Ntsò'mhu de ri ts'oquihu, ne dá du ri maihu de gatho nú'a xcá 'yøthu, ne nzoñihu. Nuri thedehu, dá mpunga ts'oni, y nuri johyahú, dá mpunga dumui. ¹⁰ Ogrí 'ñexhu ja rá thandi ra Zidada. Ñobrihu y nu'á go da 'ñex'a'ihu 'mefa.

Hini'ñepi ga 'yøhu ma cuhu

¹¹ Ma zi cu'ihu, ogrí noñihu 'na ngu ma'na. Nu'a tó'o noni rá cu o ri 'yø de nú'a te øt'e, nú'á ja ra uenda go nòma'ñu ra ley ne ri 'yø. Nu'a tó'o ri 'yø ra ley, ya hingo øt'a ngu nú'a mangan ra ley, ngue'a ya ri 'ñet'a nzayase. ¹² Ajuá go bi hyoca ra ley y go gue'a ra nzaya. Y nu'á go gue'a tsa da ñanga ya ja'i, nehe tsa da mehna to da mehna ja ra tsibi. Pe xi'a'i, çto'o'ligue pa guí 'yø ri miq'eiui?

Hinto padi te da nja rixudi ndamani

¹³ Nú'ahú guí eñhu njaua: “Núbya rapaya o rixudi ga maha ja nú'a ra hnini dí mañhu, y ja grá 'buhuni 'na njeya, ne grá ntuquihu ne grá mpahu pa grá tahahu ra boja.” ¹⁴ Njabu guí beñhu, pe nixi guí padihu te grá haxhu xudi. Nujú hindí pahu hangu ya pa ma ga ntehuua, ngue'a dí njahu ngu ra 'bønguui ri hnequi ne hints'u ya'a da 'metho. ¹⁵ Hangué ma'na xá hño guí 'ñeñhu njaua: “'Bu Ajuá gue'a rá paha, ne 'bu da 'racju ra te ne ra nsequi, nu'bú ha, ga øthu gatho nú'a dí beñhu.” ¹⁶ Pe nu'ahú grí 'ñets'ihu co ri mfeni sehehu. Y nu gatho ri nt'ets'ihu xi xá nts'o. ¹⁷ Ne nu'a tó'o padi da 'yøt'e nú'a xá hño pe hingui øt'e, nú'á go gue'a 'nara ts'oqui.

5

Ra ts'ofu pa ya rico

¹ Nú'ahú rícohu 'yødehu! Mamts'onihu ngue'a ma gui thohu ya danga ugui. ² Ma da 'ya gatho nú'a te guí pe'tshu, ne ma da zip'ahu ra zu'ue gatho ri hoga hehu. ³ Ma da boxcua gatho ri bojahu ngu ra t'axi ne ra oro nú'a xcá muntshu ne xcá pe'tstho hu, ne ja da hnequini gue hinxá hño nú'a xcá øthu gue xcá pe'tstho hu. Ne'ahú ma gui njahabu ngu ri bojahu gue ma gui juadihu, y nuri ts'onc'at'ihu pa xcá pe'tshu ri bojahu, gue'a ngu 'nara tsibi ma da juat'ahu. Ja nuya ya paya xcá muntshu ndunthi ri bojahu, y ya yá gats'i ya pa. ⁴ Ya xa nt'øde yá ts'oni ri mēfihu nú'u to'o xa xop'ahu ri huahihu. Nu'ú zoni ngue'a xcá hyathu ne hinxá ju'tuahú ngu rí 'ñepabi'u. Pe ma Zidadahu nú'a to'o ra ndá de gatho ya enxe mahets'i, ya xa 'yøtuabi yá ts'oni nú'u ri mēfihu. ⁵ Nuua ja ra ximhai guí øthu nú'a go ri pahasehu, ne hinte grí 'behu, pe guí njahu ngu 'nara mbo'oni nú'a xa hnoqui pa da tho. ⁶ Nu'ahú guí høxhu ra thai nú'u hinte ma thai tu, ne guí hohu'u masque hinte xa 'yøt'e, y nu'ú hingui nòt'ahu.

Rí'ñepi ga tsethu gatho ya ts'othogui ne ga aphu Ajuá da maxcahu

⁷ Pe nu'ahú ma zi cu'ihu, tsethu gatho nú'a da 'ñep'ahu mientra da zøhø ma Zidadahu. Njahu ngu ra mot'i nú'a tøm'a ra mudi 'ye ne ra 'befa 'ye pa njabu da za da gaxa 'nara hoga sofo. ⁸ Ne'ahú ndò'mhu, ne zedihu ri jamfrihu ngue'a ya 'nitho ma da zøhø ma Zidadahu. ⁹ Ma zi cu'ihu, ogrí hñøxa thaihu 'na ngu ma'na pa hingui tuxhu ya ts'oqui. Beñhu gue ma Zidadahu to'o ra nzaya, ya ts'utho ya pa di 'bedi pa da zøhø'a. ¹⁰ Ma zi cu'ihu, tsethu gatho nú'a te guí thohu, ngu bi zeta yá 'mehni Ajuá nú'u bi 'mu maya'bu ne bi mamba rá noya'a. ¹¹ Dí pahu gue Ajuá japi nú'u to'o tseta gatho ya thogui nú'u thogui'u. Stá øhu de ra Job, hangu ya thogui himbi zethma'a. Pe 'mefa Ajuá xi bi japi'a ngue'a Ajuá xi ja ndunthi rá huecate ne ja ndunthi rá hmate.

¹² Ma zi cu'ihu, jamasuhú oxqui jurahu, nixi por mahets'i, nixi po ra ximhai, nixi por ma'ra ya t'øt'e. Mañhu nú'a majuan; nu'bu ha, gui mañhu “Ha”, y nu'bu hina, “Hina”, pa njabu Ajuá hinda castiga'ihu.

¹³ 'Bu 'na de gue'ahú grí sufrihu, 'yaphu Ajuá pa da max'ahu. O 'bu grí johyahú, tuthu ya jahña. ¹⁴ 'Bu 'na de gue'ahú grí

hñenihũ, zoñihũ ya ndã de ra nija pa da 'yapa Ajuã por gue'ahũ, ne da gox'ahũ ra aceite de rá thuhu ma Zidadahũ. ¹⁵ Y 'bũ gui 'yadihũ con gatho ri jamfrihũ, nu'bú gui ñãnihũ y ra Zidada da 'ra'ahũ ra nzaqui, y 'bũ xcá 'yøthũ 'nara ts'oqui, nu'á da puñ'ahũ. ¹⁶ Hanguẽ njuáñihũ de ri ts'oquihũ 'na ngu ma'na, ne mfaxhũ 'na ngu ma'na gui 'yaphũ Ajuã da puñ'a'ihũ, y pa njabũ nu'á da 'yøthe'ihũ nehe. Ajuã øtuabi rá nt'adi nú'a to'o 'bũi xá hño con gue'a ne apabi con gatho rá mui. ¹⁷ Nura badi Elía 'namrá ja'i nehe nguju, y nú'á xi bi 'yapa Ajuã pa hinda 'uã, hanguẽ himbi 'uã hñu njeya made. ¹⁸ Nepũ ma'na'qui bi yopa 'yapabi Ajuã pa da 'uã y bi 'uã, y nu'bú xi bi hogui ndunthi ra sofo ma'na'qui.

¹⁹ Ma zi cu'ihũ, 'bũ 'nara cu da 'uegue de rá noya Ajuã, nepũ 'na de gue'ahũ gui zofohũ'a pa da yopa mengui, y nu'á da mengui, ²⁰ nu'bú padihũ gue nu'a tó'o da co'tsa 'nara 'yøt'ats'oqui de ja rá ts'o'ñu, nu'á bi ñãnga 'nara 'yøt'ats'oqui pa hinda ma ja ra nidu, y Ajuã go gue'a bi pumbabi yá ts'oqui nú'a ra 'yøt'ats'oqui'a masque xi ndunthi yá ts'oqui.

RÁ MŪDI RA PEDRO RA MŪDI CARTA NÚ'A BI 'YOFO RA APOSTOL NSAN PEDRO

Ra apostol Pedro opabi nú'u ya gamfri xa nxani haburaza

¹Núgui drá Pedro, rá apostolgui ra Zidada Jesucristo. Dí op'ahú nuna carta nú'ahú gyá gamfrihú xcá pōñhú de ri haihú ne xcá nxañhú haburaza ma'ra ya hai, 'ra de gue'ahú guí 'buhú Mpono, ma'ra Galacia, nu ma'ra Capadocia, nu ma'ra Asia, ha nu ma'ra Bitinia. ²Ajuá ma Dadahú bi huanc-ahú ngu nú'a xqui beni desde rá mudi pa dá camfrihú ma zi Hmuhú ra Jesucristo. Y po rá Maça Ndáhi bi t'axca ma mfenihú pa ga øtehu ra Zidada Jesu co 'nara mfeni xá nt'axi, y co rá maça jil'a xa xuga ma ts'oquihú. Ajuá da jap'a'ihú ndunthi ne da max'a'ihú pa gui 'buhú te rá 'ñentho.

Ya gamfri pe'tsa 'nara nthø'mate de ra te pa nzantho

³Ga xøcambenihú Ajuá nú'a to'o ma Dadahú ne go gue'a rá Dada ma zi Hmuhú ra Jesucristo. Nú'á xi ja ndunthi rá huecate pa guecaguihú, hangue xa 'racjü 'nara 'ra'yo te. Ne nubyá dí tømhu gue ma ga yopa ntehu ngue'a ma zi Hmuhú ra Jesucristo bi du nepü bi yopa nte ma'na'qui'a. ⁴Nehe dí tømhu ga hañhú nú'a ra tsogui bí pescaguihú Ajuá nuni mahets'i nú'a hinda za da nhuati, nixi hinhya'mü da nts'oqui, nixi hinhya'mü ma da 'medi ngu yá xi ya za. ⁵Ajuá xi sugaguihú co rá ts'edi ngue'a dí camfrihú'a. Nú'á sugaguihú asta nú'a ra pa da ñangaguihú nuua ja ra ximhai pa dí 'racjü nuni mahets'i gatho nuya japi de ma mpøhøhú nú'u 'bescaguihú ne ma da hnequi rá ngats'i ra pa.

⁶Hangue por gue'a xi drí johyahú masque dí thohúya ya ts'othogui nuua ja ra ximhai ngue'a go gue'a rá paha Ajuá, pe nuya thogui'u 'bestho ma da uadi ngue'a 'raya patho ma da njabu. ⁷Nubyá dí thohú ya ts'othogui pa ma'na da zedi ma jamfrihú, pa njabu nu stua yopa penga ra Zidada Jesucristo, Ajuá ma xi da 'ñesca ma nsuhú ne da johya'a ngue'a xa zedi ma jamfrihú. Nja ngu ra oro 'rani ja ra tsibi pa ma'na da hogui, nújü nehe dí thohú ya ts'othogui

pa ma'na da zedi ma jamfrihú. Nura oro masque huadi ne thogui, pe 'rani ja ra tsibi pa ma'na da hogui, y numa jamfrihú ma'na ri muui que ra oro.

⁸Nu'ahú grí maðihú ma Zidadahú ra Jesucristo masque hincá hyanthú, ne guí camfrihú'a masque nubyá hinguí hanthú'a, hangue xi grí johyahú co 'nara ðanga johya xi xá nsunda. ⁹Y nurá ngats'i ra pa, ngue'a xcá camfrihú, ma gui tsøñhú mahets'i habu ma dí t'a'ahú gatho ya japi de ri mpøhøhú.

¹⁰Maya'bu nuyá 'mehni Ajuá bi ma gue nujú ndí ma ga mpøhøhú po rá hñoja'lí Ajuá. Nuya 'mehni'u himbi za bi baði de nuna mpøhø xa 'racjü Ajuá nubyá. Nu'ú xi mi øt'a ra ts'edi pa xa baðihma te rí bonga nú'a bi mañ'u, pe himbi za. ¹¹Nu'ú bi ma ngu nú'a mi xipa rá Maça Ndáhi Ajuá gue ra Zidada Jesucristo mi ma da thogui ya øgui asta rá du, pe 'mefa mi ma da t'umba ra nsunda. Pe nu'ú himbi za bi baði ha'mü mi ma da njabu, nixi hanja mi ma da nja. ¹²Nuya 'mehni'u bi sipi gue himi ma da hyanda nú'a mi mañ'u, pe nujú ha. Pe bi sipabi'u gue mi pe'tsi da nja gatho nú'a mi mañ'u, pe asta 'mefa. Dí pahú gue nuya pabya xa nja gatho nú'a bi mañ'u, ne gue'a ya xa xi'a'ihú nú'u to'o manba rá noya Ajuá ne hanpa rá ts'edi ra Maça Ndáhi nú'a xuá 'behna de mahets'i. Ne nuna mpøhøna xi xá nsunda, hangue asta ya enxé da nehma da baði nehe.

Ajuá ne ga pe'tshu 'nara te strá nt'axi

¹³Hangue beñhú xá hño de nú'a te gatho gui 'yøthú, ne nsuhú xá hño, ne xi da tømhu nú'u ya japi ma da 'ra'ahú Ajuá po rá hñoja'lí nu stua yopa penga ma Zidadahú ra Jesucristo. ¹⁴Nubyá ya yá bat-si'ihú Ajuá ne guí øtehu'a, hangue oxqui beñhú gui 'yøt'ehú ya ts'ot'øt'e ngu nú'u nguí øthú ma'met'o ante gui camfrihú ra Zidada. ¹⁵'Yohú co ri mfenihú strá nt'axi ngu rá nt'axi Ajuá nú'a xa huahn'ahú pa da pøhø'ihú. ¹⁶Ngue'a Ajuá xicaguihú ja ra Maça T'ofó ne ena: "'Buhú xá nt'axi, ngue'a nugui xá nt'axigui."

¹⁷Ajuá go gue'a ma Dadahú nú'a to'o dí aphú ma nt'adihú, y nú'á go gue'a nehe ma da hñabgahú nguenda de gatho nú'a te stá øthú. Nú'á hinda ma da xúctho nú'u to'o ma da hña'mba nguenda, hangue mahyoni ga 'yohú co rá ntsu Ajuá gatho nú'u ya pa ga 'buhúua ja ra ximhai. ¹⁸Dí pahú

gue Ajuá bi 'uegaguihũ de ma nts'o'mũihũ nú'á xqui 'ñutca ndu ma dadahũ. Nu'á bi pøhøguihũ, pe hingue co ra t'axi nixi co ra oro nú'á juadi ne thogui. ¹⁹ Bi pøhøguihũ co rá maça ji ra Zidada Jesucristo nú'á bi mani nu mi tho'a, nja ngu 'nara zi t'uca deti xá nt'axi ne hinte ja. ²⁰ Nú'á de ante da thoca ra ximhai ya xqui t'eque pa da du ne pa da pøhøguihũ, pe hinga 'bestho bi 'ñehe, asta nuya pabya ja bi 'ñehe pa bi pøhøguihũ. ²¹ Nujú dí camfrihũ Ajuá ngue'a bá pencahũ'a ra Zidada Jesucristo pa bi du por guecjũ, y 'mefa de gue'a Ajuá bi japi bi yopa nte ma'na'qui, ne bá umba rá nsunda. Hangué dí camfrihũ Ajuá, ne dí tøm'hũ da zixcahũ ja rá nsunda nehe.

²² Y stá camfrihũ rá noya Ajuá ne ya stá nxəcju de ma ts'oquihũ pa xa za stá mpe'tsua hmatehũ 'na ngu ma'na, hangué xi ma ga má'dihũ 'na ngu ma'na con gatho ma mũihũ. ²³ Nubyá ya stá yopa 'bahũ ma'ra'yo ngue'a ya stá camfrihũ rá noya Ajuá nú'á hinhya'mũ ma da uadi. Nuna ra te dí pe'tshũ de guecua ja ra ximhai ma da uadi da thogui, pe nuna ra 'ra'yo te stá hañhũbya hinhya'mũ ma da uadi. ²⁴ Ra Maça T'ofó ena njaua: Rá te ra ja'i nja ngu 'nara ndapo, ha nú'á gatho te pe'tsa nura ja'i'a nja ngu 'nara dõni.

Nura ndapo da du y nura dõni da hyøe,

²⁵ pe nurá noya Ajuá hinhya'mũ da uadi. Y nura noya'a go gue'a ra maça noya ya xa si'ahũ.

2

¹ Hangué ya hñəcju gatho nú'á xá nts'o, ngu ra nthate, ra ñohmi, ra nduste, ra nt'et-sate, guehya dí xi'ahũ ya hingui 'yøthũ. ² Njahũ ngu 'nara zi bətsi xi tsu ra thuhu dega 'ba, ne ne da zi ndunthi pa da niña, ne'ahũ dá zə'ahũ ra thuhu de rá noya Ajuá, pa njabũ ma'na da ndangui ri jamfrihũ, ³ ngue'a nu'ahũ ya xcá patuahũ rá hñoja'i ra Zidada.

Ra Zidada Jesucristo gue'a ra mũdi do bi megui Ajuá ja rá nija nú'á te

⁴ Jonihũ co ra Zidada Jesu nú'á to'o ra mũdi do bi megui Ajuá ja rá nija'a nú'á te, y nú'á ra nija'a go guecjũ nujũ stá camfrihũ. Nja ngu nú'á ra mũdi do bi ʔtsa ya gado ne bi fote'ũ, njabũ bi t'utsa nehe ma Zidadahu ra Jesucristo asta bi tho ja ra ponza. Pe ja

rá thandi Ajuá xi ri muui, ne bi hñuts'i'a dega mũdi do. ⁵ Y nujũ nehe dí njahũ ngu 'raya do nú'ũ t'ets'i ja ra jado pa rí te rá nija Ajuá, y Ajuá go gue'a ra gado. Nujũ go guecjũ dyá macjahũ majuani ngue'a dí pephũ'a. Hangué ma ga umfũ ma tehũ'a ngu 'nara hñã'ti, ngue'a gue'a ri ho Ajuá ga umfũ de rá thuhu ra Zidada Jesucristo. ⁶ Ngue'a Ajuá mi mąnga de ra Zidada Jesu ja ra Maça T'ofó, ne ena njaua:

Nugui dí pegui ja ma hnini Sion nuna ra mũdi do pa ma nija, ngue'a guehna stá huts'i ne xi ri muui ndunthi; y nuto gatho da gamfri, hinda ma da 'be yá tsa.

⁷ Hangué nujũ dí camfrihũ ra Zidada Jesu, dí pahũ gue xi xá nsunda, pe nú'ũ to'o hingui camfri'a, hingui padi ua xá nsunda. Ja ra Maça T'ofó mą njaua de ra Zidada Jesucristo, ne ena:

Nú'á ra do bi føthmabũ 'na lado nuya hyøngu,

nubyá gue'a ra mũdi do de rá nija Ajuá.

⁸ Ra Maça T'ofó sigui mą de ra Zidada Jesucristo ne ena:

Ya ja'i da za da mfe'tse ja nura do'a, ne da dagui.

Y nu'ũ tó'o ri mfe'tse, ri mfe'tse ngue'a hingui camfri rá noya Ajuá. Nú'ũ ma da dagui pa da 'medi ngue'a bi mąnga Ajuá da njabũ.

Ya gamfri gue'a rá hnini Ajuá

⁹ Pe nujú go guecjũ rá hniniguihũ Ajuá xa huancahũ ne xá nt'axiguihũ, ne dyá ndą gá macjahũ dí pephũ Ajuá ra dąnga nda, ne dí mañhũ de yá dąnga 'befi nú'á to'o bá tsicju de ja ra 'bexuui pa ga 'bahũ ja rá maça ñot'i'a, y nú'á go guesẽ Ajuá. ¹⁰ Ma'met'o himrá hniniguihũ Ajuá, pe nubyá ha, ya rá hniniguihũ'a. Ma'met'o hinsti tshũ ra huecate, pe nubyá ha, Ajuá xa huegaguihũ.

Pephũ Ajuá co ri tehũ

¹¹ Ma zi hmadi cu'ihũ, nú'ahũ gyá nzøhøhũ de guecua ja ra ximhai, dí xi'ahũ gue oxqui beñhũ ya ts'omfeni de ra ximhai, ngue'a nuya ts'omfeni'ũ go gue'ũ da za da ts'oc'a ri 'ra'yo tehũ. ¹² 'Yohũ xá hño ja yá thandi nú'ũ hingyá gamfri. Nú'ũ ri numa'ñũ'ihũ, ne eñ'ahũ gue gyá ts'oja'ihũ, pe nu sta hyanda ri hoga'mũihũ, ne'ũ ma

da xocambeni Ajuá nú'a ra pa'a da tha'mba nguenda'u.

¹³ Yøtehu gatho nuya ja'i ha ra ts'utbi, ngue'a guí camfrihu ra Zidada. 'Yøtehu nuri danga ndahu, ¹⁴ ne gatho nuyá mfas'i'a nú'u xa thuts'i pa da castiga nú'u hingui øt'e xá hño, ha nehe pa da ñamahño de nú'u øt'e xá hño. ¹⁵ Ajuá gue'a rá paha gui 'yøthu gatho nú'a xá hño, pa njabu gui co'tuahú yá ne nú'u ya ja'i ñama'ñu de gue'ahu ne hinte ya fadi.

¹⁶ Nubyá ya hinguí 'bahu ja rá hmanda ra ndaxjua ley, pe hingue ngue'a ya hinguí 'bahu ja rá hmanda ra ndaxjua ley ma gui 'yøthu ya ts'ocate. Nubyá ma'na mahyoni gui 'yøthu ra hño, ngue'a gyá 'begohu de Ajuá. ¹⁷ Hangué mahyoni gui umfu ra t'e-qu'ei gatho ya ja'i ngu ri 'ñepi cada 'na de gue'u, ne xi gui maðihú gatho ya cu, ne gui 'yohu co rá ntsu Ajuá, ne gui umfu ndunthi ra t'equ'ei ri danga ndahu.

Ra Zidada Jesucristo bi zeta ya ts'othogui,
y njabu ga tsethu nehe

¹⁸ Nu'bu nú'ahu guí 'bahu dega 'bego, 'yøta ri hmuhu co ndunthi ra t'equ'ei, hingue hønse nú'u ja yá hmäte ne ya hoja'i, nehe nú'u xi ya ts'o'mai. ¹⁹ Bu guí tsethu gatho ra nts'o'mui t'øt'ahu masque hinte go xcá øthu, hønse ngue'a xcá camfrihu Ajuá, nu'bú ha, guí øthu xá hño ja rá thandi Ajuá. ²⁰ Pe nu'bu dra castiga'ihu ngue'a guí øthu nú'a hingui ho, ne guí tsetathohú, xi njabu, ¿ha gue da t'e'ts'a ri nsuhú? Hina, hinda za. Pe nu'bu guí sufrihu ngue'a guí øthu ra hño ne gatho guí tsetathohú, nu'bú ha, guí øthu xá hño ja rá thandi Ajuá. ²¹ Ajuá bi huancahu pa ga tsethu ya ts'othogui ngu nú'a bi zeta ra Zidada Jesucristo. Nú'a xi bi zeta ya ts'othogui nsinque te ma ts'oqui mi tu, hønse po rá nguécju, hangue ri 'ñepcahu ga tsethu nehe ngu bi zeti'a. ²² Nu'á hin-hya'mu bi 'yøt'a ni 'nara ts'oqui, nixi to bi hyat'i. ²³ Ora mi ts'ani'a, nu'á himi thadi. Ora mi hna'mbabi, nu'á himbi nø'e. Nu'a mi øt'e, hønse mi tsocuatho ja rá 'ye Ajuá ngue'a go gue'a paði da 'yøt'a ra ts'utbi ngu ri 'ñehe. ²⁴ Ma Zidadahu ra Jesu bi hñasca gatho ma ts'oquihu nuni ja ra pont'i habu bi du'a. Bi du'a pa bi 'uegaguihu de ra ts'oqui pa da za ga 'bahu xá nt'axi. Nú'a xi bi thogui 'raya danga ugui pa go bi hñasca ma uguihu. ²⁵ Nujú ndí njahu ngu 'raya deti

xqui nxani haburaza, pe nubyá ya stá yopa penguihu co ma hoga Ma'yohu nú'a to'o ri supra ma tehu.

3

'Nara ts'ofu pa ya medinthati

¹ Nú'ahu 'behñahu, 'yøta ri damehu, pa njabu nu'bu ri damehu hingyá gamfri, da za da gamfri'u nsinque gui zofohú, hønse ngue'a da hyanda ri hoga'muihu. ² Da gamfri'u ngue'a da hyandi gue guí 'yohu xá nt'axi, ne ngue'a xi di ja ri t'equ'eihu. ³ Odi oda ri mfenihu ra nthoqui de ri stahu, nixi de nú'a ra oro gui hñuxhu, ne nixi de nú'a ra he gui hñuxhu pa da hnequi mahotho'ihu. ⁴ Nu'a mahyoni gui 'yøthu, go da beñhu gui nhyocju de mbo ja ri corasohú co 'nara nthoqui nú'a hinda ma da ts'oqui. Gui hñoja'ihu ne gui 'bahu co 'nara hoga'mui, ngue'a guehna ri ho Ajuá. ⁵ Njahu nehe ngu bi nja nú'u ya hoga 'behñá mi 'bu maya'bu, xi mri hñoqui xá hño mbo ja yá coraso, mi camfri Ajuá ne mi øta yá dame. ⁶ Ngu ra Sara, xi bi 'yøta rá dame nú'a mrá thuhu ra Abrá, ne xi bi jamasu'a, y asta mi embi gue go mi gue'a rá hmu. Nu'ahu da za gui njahu ngu nú'a ra 'behñá'a 'bu gui 'yohu xá hño, ne hingui tsuhu gatho nú'a da 'ñehe. ⁷ Nú'ahu 'ñhøhu, 'bahu xá hño co ri 'behñahu ngu nú'a ri manda Ajuá, ngue'a Ajuá xa 'ra'ahu 'nada ra te mahyegui con gue'u, ne ngue'a hinga mahyegui yá ts'edi con gue'ahu. Hangué numansuhú pa njabu Ajuá da 'yøde nú'a gui 'yapabihu.

Mahyoni da sufri nú'a to'o øt'a ra hño

⁸ Nubyá, nú'ahu grí gathohú, pe'tshu 'nada ra mfeni, hñu'mbahú yá mui nú'u to'o tu yá mui, máðihu 'na ngu ma'na, pe'tshu ra nthecate 'na ngu ma'na, ne oxqui 'ñexhu 'na ngu ma'na. ⁹ Oxqui øt'uahú ra nts'o'mui nú'u to'o øt'ahu ra nts'o'mui, nixi gui tsañhu nú'u to'o tsañ'ahu. Nu'a gui 'yøthu, 'yaphu Ajuá da japabi'u, ngue'a Ajuá xa huahn'a'ihu pa gui 'yøthu njabu, ne pa da jap'a'ihu'a. ¹⁰ Xa nt'ofu ja ra Maca T'ofu ne ena njaua:

Nu'a tó'o ne da 'mu 'nara hoga'mui gatho ya pa de rá te,
dá su rá ne pa hinda nhyate,
ne hinda manga ya ts'onoya.

¹¹ Dá 'uegue de ya ts'oqui ne dá 'yøt'a ra hño.

Dá 'yøt'a ra ts'edi pa da 'm'u te rá 'ñientho, ne hindra necatuhni.

¹²Ngue'a Ajuá ri japa nú'u to'o øt'a ra hño, ne øtuabi yá nt'adi'u.

Pe nuya ts'o'mui, hini japabi'a.

¹³¿To'o gue'a da 'yøt't'ahu 'nara nts'o'mui 'bu guí øthu ra hño? Jo'o. ¹⁴Pe nu'bu guí sufrihu ngue'a guí øthu ra hño, nu'bu guí njapihu. Hangue oxqui tshu te da t'øt'ahu, nixi da du ri muihu. ¹⁵Xøcambeniha ma Zidadaha ra Jesucristo ja ri corasohu, ne gui ja gui pahu hanja gui thatuahú nú'u to'o da 'yan'ahu de ri jamfrihu. Haha, gui thadihu, pe co 'nara t'equ'ei ne hingue dega nt'ets'i. ¹⁶Hangue 'yohu xá hño co ri mfenihu strá nt'axi, pa njabu da 'be yá tsa gatho nú'u to'o ñama'ñu de gue'ahu. Nu'ú ñama'ñu de gue'ahu ngue'a guí tenbahu rá 'mui ra Zidada Jesucristo. ¹⁷'Bu Ajuá go rá paha pa gui sufrihu, ma'na xá hño gui sufrihu ngue'a guí øthu nú'a xá hño, pe hingue gui sufrihu po 'nara nts'o'mui gui 'yøthu.

¹⁸Nehe ra Zidada Jesucristo bi sufri. Nú'á 'na'quitho bi du pa bi hñasca ma ts'oquihu. Nú'á hinte ma ts'oqui mi tu pe bi du por guecju núju dyá 'yøt'ats'oquihu. Bi njabu pa bi za dá jonihu co Ajuá. Dí pahú gue xi majuani bi thopa rá ndo'yo, pe rá zi ndáhi hina. ¹⁹Ha nu mi du, bi ma bá ña ja yá thandi nú'u to'o ya mi jot'a ja ra nidu. ²⁰'Ra de gue nú'u ya ja'i'u go gue'u mi 'bui de nú'u ya pa mi 'bu ra Noé. Nuya ja'i'u himbi ne bi 'yøte Ajuá, y nú'bu mi hoca ra arca ra Noé, Ajuá bi me'tsa ndunthi ra pacencia pa 'bu xa ntsø'mahma'u, pe himbi ne. Hangue hønse hñato ya ja'i bi bongui de ra nzøthe ngue'a hønse gue'u xqui 'yøte Ajuá, hangue himbi jat'a ja ra dehe ngue'a bi yat'a ja ra arca. ²¹Ha nu mi nhyaxa ja ra dehe nú'u ya ja'i mi 'bu mbo ra arca, gue'a 'nara nt'udi de nú'a ra sistehe t'øt'ebya. Nura sistehe'a hingo gue'a pa da t'axca ma ndo'yohu, nú'á go gue'a pa da t'axca ma mfenihu, ne go gue'a 'nara nt'udi de ma mpøhøhu. Stá mpøhøhu ngue'a bi du ne bi yopa nte ma Zidadaha ra Jesucristo. ²²Nepu nú'á bi yopa mengui pa mahets'i, ne bí huhniya ja rá 'ñei Ajuá. Ne bí o ja rá 'ye gatho ya enxé nú'u ha ra ts'utbi ne ha ra ts'edi.

4

Pephu Ajuá co nú'a ra mfadi ne ra ts'edi xa 'ra'ahu'a

¹Ra Zidada Jesucristo xi bi sufri, hangue ne'ahu rí 'ñep'ahu gui hñañhu gatho nú'a da 'ñep'ahu ne gui sufrihu ngu bi nja'a. Ngue'a nu'a tó'o xa sufri, go gue'a ya xa 'uegue de ra ts'oqui. ²De gui 'buhua ja ra ximhai, mahyoni gui 'ueguehu de ya ts'oqui, pa njabu da za gui 'yøt'tuahú rá paha Ajuá, y hingo gui 'yøt'tuahú rá paha ri ndo'yohu. ³Ma'met'o nguí øthu nehe ngu nú'a øtbya nú'u hingyá gamfri. Nguí øthu ya ts'ot'øt'e, nguí beñhu ya ts'om-feni pa nguí øthu gatho nú'a xi xá nts'o, nguí 'yohu ja ra ntixfani ne ja ra nts'o'yo. Nguí øt'atuhnihu habu ngrí ntihu. Nguí xøcambeniha ya c'oi nú'u ni ts'u hiní 'ñepi dra søcambeni. Pe nubyá ya dá gue'a xcá 'yøthu. ⁴Nubyá nuya ja'i hingyá gamfri hingui tsa da badi hanja ya higrí 'ñohu'u ja yá ts'ot'øt'e nú'u øt'e'u, hangue nubyá ñama'ñu'u de gue'ahu. ⁵Pe nuya ja'i'u pe'tsi te ma da dapa nguenda Ajuá nú'a to'o ma da hñ'a'mba nguenda gatho nú'u te, ne nú'u ya xa du. ⁶Nehe nú'u ya xa du, ne'u ya xqui ts'ofe de rá noya Ajuá, pa njabu masque ya xa du yá ndo'yo'u, ma da yopa me'tsa ma'na ra 'ra'yo te nú'a ma go da umbabise Ajuá.

⁷Ya ts'uttho ya pa ri 'bedi pa da nja ra ngaxhmai, hangue xi da nsuhu xá hño, ne ogui tsayahú gui 'yapabihu Ajuá. ⁸Nu'a xi mahyoni gui 'yøthu, mádihi 'na ngu ma'na, ngue'a co ra hmate da za gui mpunba ts'oquihu 'na ngu ma'na. ⁹Nehe 'ñumba ntsayahú 'na ngu ma'na ja ri nguhu ne ote gui mañhu. ¹⁰Cada 'na de gue'ahu pehu nú'a ra 'befi xa 'ra'ahu Ajuá co nú'a ra ts'edi ne ra mfadi xa 'ra'ahu, pa njabu da za gui mfaxhu 'na ngu ma'na ne gui nhyoga mefihu de hangutho ya 'befi xa 'ra'ahu Ajuá po rá hñoja'i. ¹¹'Bu 'na xa t'umba ra 'befi pa da nzote, dá nzote xá hño ngu nú'a manga rá noya Ajuá. Ha nu'bu 'na xa t'umba ra 'befi pa da mfaste, dá mfaste co nú'a ra ts'edi xa umbabi Ajuá. 'Yøthu njabu pa da hnequi rá nsunda Ajuá ja ri 'máihu de rá thuhu ra Zidada Jesucristo, ngue'a nú'á go rá meti ra nsunda ne go ri manda'a pa nzantho. Njabu gue'a.

Ya gamfri mahyoni da sufri

¹² Ma zi hmādi cu'ihū, odi tu ri mūihū ngue'a guí thohū ya ts'othogui. Nixi gui beñhū gue ngue'a gyá gamfrihū hinda za gui thohmahū njabū, pe mahyoni gui thohū njabū pa ma'na da zēdi ri jamfrihū. ¹³ Nu'a gui 'yōthū, johyahū, ngue'a grí sufrihū ngu bi sufri ma Zidadahū ra Jesucristo. Ngue'a nu'bu grí sufrihū, ma xi gui johyahū nu xcrí hyanthū stua yopa penga ra Zidada Jesu con gatho rá nsunda'a. ¹⁴ Bu tsañ'ahū ya ja'lí ngue'a xcá camfrihū ma Zidadahū ra Jesucristo, pađihū gue guí njapihū, ngue'a ra Maça Ndañi 'bui con gue'ahū ne fax'ahū. Xi majuani, nuya ja'lí tsañi Ajuā, pe pa gue'ahū ri hnequi rá nsunda Ajuā ja ri 'mūihū. ¹⁵ Pe ni 'na de gue'ahū oxqui sufrihū po 'nara nthote, nixi po 'nara mfe, nixi po 'nara nts'o'mui, nixi por gui hñōthū habu hiní 'ñep'ahū. ¹⁶ Pe nu'bu grí sufrihū hōñse ngue'a gyá gamfrihū, hinga 'nara 'betsa'a. Xōcambenihū Ajuā ha, ngue'a gyá gamfrihū.

¹⁷ Ya bi zō ra ora gue rá ts'utbi Ajuā ma dí mudi co ya gamfri. Hangue nu'bu rá ts'utbi Ajuā ma dí mudi con guecaguihū, xihma nū'u to'o ri utsabi rá noya Ajuā, tengu sta thā'mba nguenda'u? ¹⁸ Nu'bu ya hoja'i xá hñei pa da mpōhō'u, xihma nū'u ya ts'o'mui ne ya 'yōt'ats'oqui gá ja'lí, tengu xi ma da thogui'u? ¹⁹ Hangue 'bu dí sufrihū ngue'a dí ø'tuahū rá paha Ajuā, ma ga siguihū ga øthū nū'a xá hñō ne ga tsocuatohū gatho ja rá 'ye Ajuā, ngue'a bi hyogaguihū'a, y nu'á hinda ma da hyegaschū.

5

'Nara ts'ofa pa ya gamfri

¹ Nú'ahū gyá ndahū de ya nija, dí zo'ahūbya. Nugui drá ndā nehe de rá nija Ajuā, ne dá handi ne dí damajuani de nū'u ya ts'othogui bi thogui ra Zidada Jesucristo. Y ngugui ngu'ahū ma ga 'būhū mahyēgui con gue'a ja rá nsunda nū'a ma da hnequi nu stua yopa pengui'a. ² Jamasuhū nū'u ya gamfri xa 'ra'ahū Ajuā gui suhū, ngu 'raya hoga ma'yo xi ri jamasu xá hñō yá deti. Suhū con gatho ri pahahū ngu nū'a ri ho Ajuā. Pehū nura 'befi'a con gatho ri mūihū, hingue gui mpeñihū pa gui tō'mhū gue da t'a'ahū ra boja. ³ Oxqui ma gui ndanguihū de nū'u grí suhū. Nu'á gui 'yōthū, 'yohū

xá hñō, pa njabū da den'a ri 'mūihū'u. ⁴ Y nu stua yopa pengui nū'a ra ndā de gatho ya ma'yo, ma da 'ra'ahū 'nara thāhā xi xá nsunda, ne hinhya'mu da thegue.

⁵ Nehe nu'ahū basja'ihū, dí xi'ahū gue gui 'yōtehū ya ndā de ra nija. Y gatho'ihū, 'ñōtehū 'na ngu ma'na, ne oxqui 'ñets'ihū nixi gui nōt'ehū, ngue'a rá noya Ajuā ena njaua:

Ajuā hingui faha nū'u to'o ri 'ñets'i ne ri nōt'e,
pe nu'u tó'o hingyá nōt'e ne hingyá 'ñets'i,
nū'á hā, fats'i.

⁶ Hangue ogrí 'ñets'ihū, nixi gui nōt'ehū. Nu'a gui 'yōthū, hanithohū gatho nū'a bí peñh'ahū Ajuā nū'a hā ra ts'edi, pa njabū nu'á ma da 'ñe'ts'a ri nsuhū 'mefa nu sta zō ra ora. ⁷ Gatho ri dumūihū go da tsocuahū Ajuā, ngue'a go gue'a ri su'ahū ne hup'a ri mūihū.

⁸ Xi da nsuhū, ngue'a nura ts'ondāhi go gue'a ma ncontrahū ne 'yo gatho ja rá nguni ra ximhai honi to'o da hyat'i. Nu'á nja ngu 'nara dumanthuhu gá zate mafi ne 'yo honi to'o da za. ⁹ Hangue dá zēdi ri jamfrihū ne gui nō'tuahū ra ts'ondāhi. Beñhū gue nuya thogui guí thohū, gue'u thogui nehe nū'u ma'ra ya cu 'bui gatho ja rá nguni ra ximhai. ¹⁰ Pe hinga nzantho ma gui thohū ya ts'othogui, hangue odi tu ri mūihū, ngue'a Ajuā ra dangui rá hñōja'i pa gue'ahū, y nu'á go gue'a da 'ra'ahū ra ts'edi pa ma'na da nja ri jamfrihū, ne pa gui tsetihū ya ts'othogui, pa njabū gui 'būhū xá hñō. Nu'á po rá hñōja'i xa huahn'ahū pa gui 'būhū ja rá nsunda pa nzantho ngue'a guí 'nathohū co ma Zidadahū ra Jesucristo. ¹¹ Ajuā go rá meti ra nsunda, ne go ri manda'a pa nzantho. Njabū gue'a.

Ya nzenjua peñna ra apostol Pedro nu mi uadi rá carta

¹² Dí peñh'ahūbya nuna carta co nuni ma hoga cuhū ra Silvano. Hinga ndunthi ya noya dí op'ahū, pe dí op'ahū pa ga nup'a ri mfenihū, ne pa ga xi'ahū gue nū'a ra maça noya xcá camfrihū go gue'a xi majuani rá noya Ajuā, ne go gue'a xicjū de rá hmāte'a, hangue dí xi'ahū gui sigui gui camfrihū xá hñō.

¹³ Ri fat'ajuā'ihū nuya cu 'būcua ja ra nija nuua ra hnini xa thu'mbabi Babilonia. Nuyū guehyū ya cu xa huahna Ajuā ngu xa

huahn'a'ihū nehe. Nehe ri fat'ajuā'ihū ra
cu Marco nūni dí ja ra uenda gue ma t'ū.
14Nubyá, go dí xi'ahū gui nzenjuahū 'na ngu
ma'na co 'nara nthūfi dega hmāte.

Gui 'buhū te rá 'ñentho gatho nū'ahū guí
camfrihū ma Zidadahū ra Jesucristo. Njabū
gue'a.

RÁ ÑOHO RA PEDRO
RÁ ÑOHO RA CARTA NÚ'A BI
'YOFO RA APOSTOL NSAN
PEDRO

Ra apostol Pedro opabi ya gamfri

¹ Núgui drá Simu Pedro, rá 'begogui ra Zidada Jesucristo ne drá apostol de gue'a. Dí op'ahú nú'ahú guí pe'tshú nú'a ra jamfri xi xá nsunda ngu nú'a dí pe'tshe nehe, ngue'a Ajuá ma Zidadahú ra Jesucristo nú'a to'lo ma Pøhøtehu ø't'e gatho nú'a xá hño ne xa 'racju nuna ra jamfri dí pe'tshú. ² Ajuá da jap'a'ihú ndunthi ne da max'ahú pa gui 'buhú te rá 'ñen tho ngue'a rí te ri m'fadihu de Ajuá ra Dada ne ma zi Hmuhú ra Jesucristo.

Te mahyoni da 'yøt'a ya gamfri

³ Ajuá co rá maça ts'edi xa 'racju ma 'ra'yo tehu, ne xa 'racju gatho nú'a te dí hoñhu pa da za ga 'buhú xá hño ja ma 'ra'yo tehu, ne xa 'racju ra m'fadi pa dá pahú nú'a to'lo xa zoncahu po rá nsunda ne po rá ts'edi. ⁴ Nú'a po rá nsunda ne rá ts'edi bi 'racju gatho nuya japi xa ñatcahu, nú'u xi ya dangui, ne xi ri muui ndunthi. Y co nú'u ya japi'u faxcahu pa ga 'buhú ngu rá 'múi'a, ne pa ga 'ueguehu de gatho nuya ts'ot'ø't'e jaua ja ra ximhai, nú'u bí ehe de yá ts'onc'at'i ya ja'i. ⁵ Hangué por gue'a 'yøthu ra ts'edi pa gui 'yohú xá hño, hingue hønse gui camfrithohú. Y hingue hønse gui 'yohú xá hño, mahyoni gui pa tuahu xá hño rá noya Ajuá nehe. ⁶ Y hingue hønse gui pa tuahu rá noya Ajuá, mahyoni gui nsusehu nehe. Y hingue hønse gui nsusehu, mahyoni gui tsethu nehe gatho nú'a da 'ñehe de gue'ahú. Y hingue hønse gui tsethu nú'a da 'ñehe de gue'ahú, nehe mahyoni gui 'yø'tuahú rá paha Ajuá. ⁷ Y hingue hønse gui 'yø'tuahú rá paha Ajuá, nehe mahyoni gui mpe'tsua t'equ'eihu 'na ngu ma'na. Y hingue hønse'a, nehe mahyoni gui mádihu 'na ngu ma'na.

⁸ Nu'bu gui 'yøthu gatho nuya ya t'ø't'eya con gatho ri múihu, nu'bú ha, guí pephu xá hño Ajuá, ne hinda ma 'meditho nú'a xcá pahú de ma Zidadahú ra Jesucristo. ⁹ Pe nu'bu hingui 'yøthu gatho nuya ya t'ø't'eya, nu'bú ja ra uenda gyá godahu, ne otho

ri mfenihu, ne ya xcá pumfrihu gue bri suc'a ri ts'oquihu nú'u nguí øthu ma'met'lo.

¹⁰ Hangué zi cuhu, xi da 'yøthu ra ts'edi pa da hnequi ja ri 'múihu gue xi majuani bi huahn'ahú Ajuá pa bi pøhø'ihu. Nu'bu gui 'yøthu njabu, nu'bú ha, hinhya'mu gui 'ueguehu de gue'a. ¹¹ Nehe nu'bu gui 'yøthu njabu, nu'bú Ajuá co rá danga hmate ma dí 'ra'ahu 'nara hoga tsaya nuni mahets'i, nuni habu ma grá 'buhú pa nzantho co ma Zidadahú ra Jesucristo nú'a to'lo bi pøhøguihu.

¹² Hangué por gue'a nugui hinga tsaya ga ben'ahú nuya ya t'ø't'eya, masque ya guí pahú, ne ya xi xa zedi ri jamfrihu ja rá noya Ajuá nú'a xa t'u't'ahú. ¹³ Hangué mientra dí te, nugui rí 'ñepqui ga nup'a ri mfenihu co ndunthi ra ts'ofu. ¹⁴ Ngue'a dí padi gue 'nitho ma ga tsocua nuna ma ndo'yo, ngu bi xicagui ma Zidadahú ra Jesucristo. ¹⁵ Nehe ma ga ja ga ben'ahú gatho nú'a stá xi'ahú, pa hinhya'mu gui pumfrihu, masque ya gra jo'oua ja ra ximhai.

Hñu de ya apostol bi hyandua rá nsunda ra Zidada Jesucristo

¹⁶ Nú'a dá xi'ahé de rá ts'edi ma Zidadahú ra Jesucristo, ne de rá yo'ehe, hingue 'nara 'bedetho xa zana ya ja'i. Nuje dá xi'ahé nú'a dá hanthe ngue'a nucsehe co ma hmi ma dahe dá handuahe rá nsunda'a. ¹⁷ Ajuá ra Dada go gue'a bi 'yø't'e pa bi hnequi rá nsunda ma zi Hmuhú ra Jesu ne bi 'ñe'tsua rá nsu, ngue'a nú'a bá ña desde mahets'i ne bi 'ñena: "Nuni go guehni ma hmaça T'hu, ne xi drí johya con guehni." ¹⁸ Nuje dá øhe nuya ya noya bá ehe desde mahets'i ngue'a ndí 'buheni co ma zi Hmuhú ra Jesu nuni ja ra maça t'øhø habu bi pata rá 'bai'a.

¹⁹ Hangué dí pahú gue nú'a bi mangua yá 'mehni Ajuá maya'bu go gue'a majuani. Hangué xá hño hinga pumfrihu nú'a bi mañ'u, ngue'a nú'a bi mañ'u gue'a ri yotc'ahú nuua ja ra ts'oximhai, nja ngu 'nara ñot'i ri yot'i ja ra 'bexuui. Ne dí tømhu gue ma da nja ra hyats'i nu sta yot'a ma Zidadahú ra Jesucristo nuua ja ra ximhai. Nú'bú ha, gue'bu ma ga pe'tshu maxøgue ra hyats'i'a ja ma corasohu. ²⁰ Mahyoni ga beñhu xá hño gue hingui tsa ga pahú de guecsehu te rí bønga nú'a bi mangua yá 'mehni Ajuá ne bi 'yofo ja ra Maça T'ofu. ²¹ Ngue'a ni 'na xeni de ra Maça T'ofu himbi 'yofo de rá mfenise 'nara ja'i. Pe

nuya maça hoga 'mehni de Ajuá mi hanpa rá ts'edi Ajuá ne mi mañ'u ngu nú'a mi xipa ra Maça Ndahi.

2

*Ya hyate xahnate
(Juda 4-13)*

¹ Maya'bu ja ra hnini de Israel mi 'bui 'raya ja'i mi 'ñet'a 'mehni de Ajuá. Nehe núbya mapaya ma da 'múi 'raya 'ñet'a xahnate madetho de gue'ahu. Nu'ú ma da 'ñu't'ahu mant'agui 'raya nt'udi xá nts'o nú'u da za da ts'oc'a ri mfenihu. Nehe ma da gøni ra Zidada nú'a to'o bi du pa da pøhøhma'u. Hangué Ajuá ma da huati 'bestho'u po yá ts'o'befi'u. ² Nduñthi to ma da denba nuyá ts'ot'øt'e ma da 'yøt'e. Y po yá ts'oqui nú'u bi cadí'u, ndunthi to'o ma da ñama'ñu de nú'a ra nt'utuante majuañi, y nú'a go gue'a rá hoga noya Ajuá. ³ Nuya 'ñet'a xahnate'u po yá nc'at'a boja ma da 'ñu't'ahu 'raya noya nú'u 'ñena xi majuañi, pe hønse pa da hñan'a ri bojahu. Pe nuyá castigo'u hinda ma da mpont'ui, ngue'a ya maya'bu mi ma Ajuá gue ma da huati'u, y ya ma da zøhø ra pa da njabu.

⁴ Ngu nú'u ya ts'o'enxe bi 'yøt'a ya ts'oqui maya'bu nehe, Ajuá himbi pumbabi'u, hange bi mehni pa ja ra nidu ne bi got'a ja ra 'bexuui, y ja bi jot'ini'u asta hinda zøhø nú'a ra pa da t'øt'a ra ts'utbi. ⁵ Ajuá himbi pumbabi nehe nú'u ya ts'oja'i mi 'bui nú'a ra pa'a bi nja ra danga nzøthe. Hangué co nú'a ra nzøthe'a, Ajuá bi huata gatho ya 'yøt'ats'oqui gá ja'i mi 'bucua ja ra ximhai. Hønse ra Noé nú'a to'o bi zofo ya ja'i pa xa 'uehma de yá ts'oqui, hønse'a bi ñani Ajuá mahyegui co nú'u má yoto ya ja'i. ⁶ Nehe Ajuá bi huata ra hnini Sodoma ne Gomorra, y hønse ra 'bospi bi gohi. Ajuá bi 'yøt'a njabu pa da ntsu nú'u ma'ra ya ts'oja'i bra 'befa. ⁷ Pe Ajuá bi ñani ra Lot nú'a mi 'buhni Sodoma. Nú'a mi 'nara hoja'i, y xi mi tu rá mui ngue'a mi handua yá ts'ot'øt'e nuya ts'oja'i mi 'bui de guehni. ⁸ Nú'a ra hoja'i'a mi 'bu madetho de nuya ts'oja'i. Hangué nzantho xi mri 'ñunga rá mfeni por nú'a mi øde ne mi handi mi øt'a nú'u ya ts'oja'i de guehni. ⁹ Hangué dí padíhu gue Ajuá ja rá ts'edi pa da ñani de gatho ya ts'othogui nú'u to'o ya hoja'i. Nehe ja rá ts'edi pa da 'ueca

gatho ya ts'oja'i ne da castiga nú'a ra pa sta 'yøt'a ra ts'utbi'a.

¹⁰ Y ma'na ma dra castiga nú'u to'o xi ri 'ñent'i pa da 'yøt'a gatho nú'a go da ne, ne ri nø'tuabi gatho nú'u to'o ha ra ts'utbi, ne hinte tsutho, xi ya necio. Ne hingui tsu pa da ñama'ñu de nú'u to'o ha 'nara danga ts'utbi. ¹¹ Pe nuya enxé bí 'bu mahets'i, masque ma'na ja yá ts'edi ne yá nsu que nuya ts'oja'i'u, pe hinhya'mu xa manbabi ja rá thandi Ajuá.

¹² Nuya ts'oja'i'u nzantho ñama'ñu pe nixi padi nú'a ma. Ngue'a nu'ú nja ngu ya mbo'ni otho yá mfeni, ne xa 'múi hønse pa dra ja ne da tho. Nuya ja'i'u po yá ts'oquise ma da 'mædi pa nzantho. ¹³ Y ma da hñanga yá thaha po yá ts'o'befi øt'e. Hyastho xi ri johya ja yá ts'onc'at'i. 'Bui con gue'ahu pe hønse ri 'be't'a ri tsahu. Masque 'bui ne ri ñuni con gue'ahu 'ñena xi ya cu, pe hønse oda ja yá mfeni yá ts'onc'at'i, y ha'ahu eñ'ahu gue xá hño nú'a øt'e.

¹⁴ Nzantho oda yá mfeni nú'u ya ts'oqui ne da 'yøt'e co ya 'behña. Hingui tsaya da 'yøt'a ya ts'oqui, y hinhya'mu tsu yá nc'at'i. Nuya ja'i'u cadí nú'u hingui padi ua ra hño øt'e ua ra 'ñu. Xi ya c'at'aboja. Pe hinda ma da mpont'ui rá cue Ajuá. ¹⁵ Nú'ú xa 'uegue de rá 'ñu Ajuá, ne xa denba rá nts'o'mui ra Balaam nú'a mrá t'u ra Beor. Nura Balaam xi mi nehma da dahma ra boja co yá ts'o'befi. ¹⁶ Hangué Ajuá bi zai'a po nú'a mi beni da 'yøthma. 'Nara pa Ajuá bi japi bi ña nurá burru ngu ña 'nara ja'i, ne bi zofo ra Balaam. Hangué njabu ra Balaam bri japi bi pumfri nú'a ra ts'omfeni mi beni'a.

¹⁷ Nuya hyate ja'i'u nja ngu 'nara pøthe nú'a xa xa. Nehe nja ngu ya guui ri du ra banthi. Ya xa t'equé'u pa da ma da 'mu ja ra nidu habu bí ja 'nara danga 'bexuui pa nzantho. ¹⁸ Nú'ú manga ya danga noya, pe hinte ri muui nú'a mañ'u. Y co yá ts'ot'øt'e cadí nú'u ya 'ra'yo gamfri ya xqui 'ueguehma de ja ya ts'oqui, cadí pa da 'yøt'e ngu nú'a øt'e'u. ¹⁹ Nehe xipabi gue da za da 'yøt'a gatho nú'a go da ne'u, ngue'a ya hinto ri manda'u. Pe go guesé'u ya 'bego de ra ts'oqui, hangué hingui mandasé'u, ngue'a 'bu 'nara ja'i da 'bedi, go gue'a da 'mego de nú'a to'o da dapabi. ²⁰ Xi majuañi, 'bu 'nara ja'i xa baði ma Zidadahu ra Jesucristo nú'a to'o bi pøhøguihu, ne xa 'uegue de ya

ts'oqui, pe 'mefa da yopa mengui da 'yõt'a ya ts'oqui pa go da ntate ra ts'oqui, nu'bú nura ja'i'a ya ma'na strá nts'o pa gue'a que rá mudi ante da gamfri. ²¹Ma'na xá hño hinxa batuahma rá 'ñu Ajuá, que nú'a bi badi ne bi yopa menga ma'na'qui ja ra ts'oqui ne bi 'uegue de rá maça noya Ajuá nú'a xqui sipabi. ²²Nura ja'i'a bi nja ngu ra tsat'yo ne ra ts'udi hma ne t'ena: "Ra tsat'yo bi yopa zi nú'a xqui zogui, y nura ts'udi xma nt'axihma, pe bi yopa nxa ja ra bõhai."

3

Ma Zidadahu ya ma da zõhø

¹Ma zi hmaði cu'ihũ, nuna guehna rá ñoho ra carta dí op'a'ihũ. Nu'a rá mudi ra carta dá op'ahũ ja guehni dá ben'ahũ nú'a xcá paðiũ, ne dá nup'a ri mfenihũ. Y nepya dí yopa ben'ahũ de gue'a pa njabu hingui pumfrihũ nú'a xcá paðiũ. ²Dí ben'ahũ nú'a bi manga yá maça 'mehni Ajuá maya'bu, nehe dí ben'ahũ nú'a bi manga ma Zidadahu nú'a to'o bi põhøguihũ. Y nú'a go gue'a bá pencahe núje dyá apostolhe pa dá xi'a'ihẽ nú'a bi ma'ña.

³Pahũ gue nuyá ngats'i ya pa ma da 'mũ 'raya 'yõt'uhla gá ja'i nú'ũ dya zistema ne di õt'a nú'a go da ne'ũ. ⁴Nu'ũ ma da 'ñena: "¿Habũ ja nú'a bi manga ra Jesu gue ma da yopa 'ñehe?" Nu'ũ ma da 'ñena gue ya hinda ma da 'ñehe ma Zidadahu, ngue'a ma da 'ñe'ũ gue desde mi 'bu ndu ma xitahũ asta mapaya, desde mi thoca ra ximhai guet'atho ngu nzai. ⁵Nuya ja'i'ũ ya hinda ma da ne da gamfri gue Ajuá go gue'a bi hyoca mahets'i ne ra ximhai desde maya'bu, ne hindi camfri gue hõnse co rá noya Ajuá bi ma bi nja 'bestho ra ximhai, mi o mbo ja ra dehe, ne ja bi bõhõni. ⁶Nepũ nura ximhai'a 'nara pa bi go'ma ra dehe ne bi nhuati'a. ⁷Pe nubyá nura ximhai ne mahets'i ja mapaya, Ajuá xa 'ye'mbabi da tsøgue. Y de da zõ ra ora da nzõ, Ajuá ri su hmaã, y nú'a ra pa'a da nja ra nsuca uenda ne dra huata gatho ya ts'o'mui gá ja'i.

⁸Pe nu'ahá, ma zi hmaði cu'ihũ, oxqui pumfrihũ gue pa ma Zidadahu, nu'a 'na pa gue'a ngu 'na 'mo njeya, ha nu'a 'na 'mo njeya pa gue'a ngu 'na patho. ⁹Ra Zidada hinxa pumfri da 'yõt'a nú'a xa ñatcahũ gue ma da yopa 'ñehe, ngu manga 'ra gue ya

xa pumfri. Hina, hinxa pumfri. Pe nu'á pescahũ ra pacencia, ne hingui ne'a gue ni 'nara ja'i hinda 'medi. Nú'a ne gue gatho da ñobri.

¹⁰Pe dí pahũ gue nura Zidada ma da yopa 'ñehe, y sta ñamfri ya ja'i ma da zõ ra pa de rá yo'ehe ngu ra ora tsõhø 'nara be. Nu'bú mahets'i ne gatho nú'ũ te bí jani ma da nhuati co ra tsibi asta dri ñuni. Nehe nuna ximhai ma da zat'i con gatho nú'ũ te jaua.

¹¹Hangue nu'ahá, mahyoni gui 'yohũ xá hño ne gui pepabihũ Ajuá, ngue'a gatho nú'a jaua ja ra ximhai ne mahets'i ma da nhuati gatho. ¹²Hangue xi da ndõmhũ, ne gui ñama mpefihũ ja rá 'befi Ajuá pa 'nihi dua yopa pengui ma Zidadahu. Y nú'a ra pa'a gue'bu ma da zat'a mahets'i ne da nhuati, nehe gue'bu ma da zat'a gatho nú'ũ te jaua. ¹³Pe Ajuá xa ma gue ma da yopa hyoca mahets'i ne ra ximhai ma'ra'yo nú'a habũ ma da nja hõnse ra hño, ne hinhya'mũ ma da nja ra ts'oqui. Hangue nujá dí tõmhũ gue ma da njabu.

¹⁴Hangue ma zi hmaði cu'ihũ, de gui tõmhũ da zõ ra ora da yopa 'ñehe ra Zidada, 'yõt'ũ ra ts'edi pa strá nt'axi'ihũ pa hinto da ñap'ahũ nu sta 'yõt'a ra nsuca uenda ra Zidada, pa njabu gui 'buhũ xá hño ja rá thandi'a. ¹⁵Pahũ gue ma Zidadahu pescahũ ndunthi ra pacencia, hangue hinxa 'ñe-hetho ngue'a tõ'mi gue da mpõhø ndunthi ya ja'i. Nehe ma zi cuhũ ra Pablo co nura mfadi xa umbabi Ajuá, ya xa 'yop'ahũ de rá yo'ehe ma Zidadahu, ngu nuna dí op'ahũ nehe. ¹⁶Y ja nú'a ra carta bi 'yop'a'ihũ'a, ne gatho nú'ũ ma'ra ya carta xa 'yofo'a, mahyegui nú'a ma. Y 'raya xeni de nuya t'õfo'ũ xi xá hñei pa da zõ rá mfeni 'na. Hangue nú'ũ hingui patua rá noya Ajuá ne nú'ũ ri yohna yá mfeni, 'na'ño ra mfeni beni'ũ de nú'a manga yá t'õfo ra cu Pablo, nehe de nú'a manga nú'ũ ma'ra ya xeni de ra Maça T'õfo. Hangue nu'á pe'tsi te da 'medi.

¹⁷Ma zi hmaði cu'ihũ, ya gá pahũ nú'a stá xi'ahũ te ma da nja. Hangue nsuhũ pa hinda ca'ahũ nú'ũ ya ts'o'ja'i, ngue'a nu'bu da ca'ahũ, ma gui 'ueguehũ de ri jamfrihũ. ¹⁸'Yõt'ũ ra ts'edi pa ma'na gui paðiũ ma Zidadahu ra Jesucristo nú'a to'o bi põhøguihũ, ne pa gui pe'tshũ ma'na ndunthi rá hmate ja ri corasohũ. ¡Nu'á ri

'ñepi ga nsundahũ nubyã ne pa nzãntho!
Njabũ gue'a.

RÁ MŪDI RA XUUA RA MŪDI CARTA NÚ'A BI 'YOFO RA APOSTOL NSANJUA

Ya noya dega te

¹Ma ga xi'ahu de ma zi Hmuhu ra Jesucristo nú'a to'o go gueše rá Noya Ajuá ne ri unga ra 'ra'yo te. Nú'á ya mi 'bui desde rá mudi, y go guet'a dá hanthe ne dá ødehe nú'a te bi ma, dá nhyandahmihe con gue'a ne dá thanihe'a. ²Nú'á mbi 'buhui Ajuá ra Dada, nepu bá e bi nja'iuá ja ra ximhai ne bi za to bi hyandi. Y go guešehe dá hanthe, ne nubyá dí damajuanihe de gue'a nú'a to'o nzantho ja rá te. ³Nú'á dá hanthe, ne nú'a dá øtuáhe rá noya, go gue'a dí xi'ahe, pa nu'ahu nehe gui padihu'a ngu nuje dá paha'a, ne pa njabu ga 'buhu mahyegui co 'nada ra mfeni co Ajuá ma Dadahu ne ra zi Hmu Jesucristo rá T'u. ⁴Hangué dí op'a'ihu nuya noyaya pa xi ga johyahu mahyegui.

Ajuá go gue'a ra ñot'i

⁵Nuje dí xi'ahe nú'a bi xicje ma Zidadahu ra Jesucristo, gue Ajuá xá nt'axi nja ngu 'nara hyats'i ri yot'i, ne habu 'bui'a otho ra 'bexuui. ⁶'Bu dí eñhu gue dí 'nada ra mfenihu co Ajuá, pe 'bu dí 'yohu ja ra 'bexuui ne dí øthu ya ts'oqui, nu'bú 'nadyá c'uambahu ngue'a hindí øthu nú'a xá hño. ⁷Pe 'bu dí 'yohu ja ra hyats'i ngu nja'a 'bui ja ra hyats'i, nu'bú dí pe'tshu 'nada ra mfeni, y co rá ji ma zi Hmuhu ra Jesucristo rá T'u Ajuá xugaguihu gatho ma ts'oquihu.

⁸'Bu dí eñhu gue hindyá 'yot'ats'oquihu, dí nhyat'ashu ne hinxa yut'a ja ma mfenihu nú'a majuañi. ⁹'Bu ga daphu ma ts'oquihu Ajuá, nu'á da pungaguihu, ne da xugaguihu gatho ma ts'oquihu, ngue'a nú'a øt'e gatho nú'a xá hño ne øt'e gatho nú'a ma. ¹⁰'Bu dí eñhu gue hinstá øthu ya ts'oqui, nu'bú ja ra uenda dí ec'uambahu Ajuá, y rá noya'a hinxa yut'a ja ma mfenihu.

2

Ma zi Hmuhu ra Jesucristo go gue'a ñan-gaguihu

¹Ma zi batsi'ihu, dí op'a'ihu nuya ya noya pa hingui 'yøthu ni 'nara ts'oqui. Pe 'bu 'na de guecju ga øthu 'nara ts'oqui, ma zi

Hmuhu ra Jesucristo da ñangaguihu ja rá thandi Ajuá ra Dada, ngue'a nú'a hinte ma ts'oqui tu. ²Nú'á bi unse rá te ngu 'nara hñá'ti pa bi gutca ma ts'oquihu; y hingue hñešeguihu, nehe gatho ya ja'i de ra ximhai bi gu'tua yá ts'oqui.

³'Bu dí øtehu nú'a ri manda Ajuá, nu'bú ha, majuañi stá pahwa. ⁴Nu'a tó'o ena gue padi Ajuá, pe hñeše mantho, ne hingui øt'e nú'a ri manda Ajuá, nu'bú nú'a go gue'a 'nara c'uamba, ne hingui padi nú'a majuañi. ⁵Pe 'bu núju dí øtehu nú'a mangu Ajuá, nu'bú xi majuañi dí mađihu'a, ne njabu dí padihu gue dí 'buhu xá hño con gue'a. ⁶'Bu dí eñhu gue dí 'buhu co ra Zidada Jesucristo, nu'bú ri 'ñepcahu ga tembahú rá 'mui.

Ra 'ra'yo hmanda

⁷Ma zi cu'ihu, nura hmanda dí op'a'ihu hinga 'nara 'ra'yo hmanda. Gue'a 'nara ndaxjua hmanda nú'a xcá padihu desde ra mudi gá camfrihu, gue gui mádihu 'na ngu ma'na. ⁸Go guet'atho rá hmanda Ajuá dí yopa xi'ahu, pe nubyá gue'a ngu 'nara 'ra'yo hmanda, ngue'a rá hmáte ra Zidada Jesu himi fadi ma'met'o, ne nixi ri hmátehu himi fadi. Nubyá dí padi gue gui mádihu 'na ngu ma'na ngu bi macaguihu ra Zidada Jesu, ngue'a nú'a ya 'yo ri yot'a ri mfenihu ne ya hingui 'buhu ja ra 'bexuui.

⁹Nu'a tó'o ena gue 'bui ja ra ñot'i pe øtsa rá cu, gue'a 'bata ja ra 'bexuui. ¹⁰Nu'a tó'o mađi rá cu 'bui ja rá ñot'i Ajuá, ne ni 'nara t'øt'e hinda zu rá ts'edi pa da 'ueque de rá 'ñu Ajuá. ¹¹Pe nu'a tó'o øtsa rá cu, gue'a 'bui ja ra 'bexuui. Nú'á 'yo ja ra 'bexuui ne hingui padi habu 'yo ngue'a ra 'bexuui xa pu'tua rá mfeni.

¹²Nu'ahu batsihu, dí op'a'ihu pa ga ben'a'ihu gue Ajuá ya xa pun'ahu ri ts'oquihu. Xa pun'ahu ri ts'oquihu ngue'a xcá camfrihu ra Zidada Jesucristo. ¹³Nu'ahu dadahu, dí op'a'ihu nguetho xcá padihu nú'a 'bui nzantho. Nu'ahu batsa'ñøhøhu, dí op'a'ihu nguetho xcá ntátehu de ra ts'on-dahi.

Nu'ahu batsihu, dí op'a'ihu nguetho xcá padihu ra Dada. ¹⁴Nu'ahu dadahu, dí op'a'ihu nguetho ya xcá padihu nú'a 'bui nzantho. Nu'ahu batsa'ñøhøhu, dí op'a'ihu nguetho ja ri ts'edihu ne gui padihu xá

hño rá noya Ajuá, ne xá ntátehú de ra ts'ondahi.

¹⁵ Oxqui madihú ya t'òt'e nú'á ja ja ra ximhai, nixi gui ne gui 'yòthú ngu nú'á òt'a ya ts'òja'. Ngue'á nu'á t'ó'o ri madi nú'á ja ja ra ximhai, nu'á hingui madi Ajuá ra Dada. ¹⁶ Oxqui madihú ya t'òt'e de ra ximhai, ngue'á gatho nú'á ja ja ra ximhai, ngu gatho ya ts'onc'at'i nú'á benga ya ja'i ne nú'á handi, ne ra nt'ets'i, gatho'u go gue'u yá hmanda ra ts'oximhai, hingo gue'á rá hmanda Ajuá. ¹⁷ Ra ximhai ma da uadi da thogui, nehe yá ts'onc'at'i ya meximhai. Pe nu'á t'ó'o òt'uabi rá paha Ajuá gue'á ma da 'múi pa nzantho.

Nú'á majuañi ne nú'á go ra nc'uamba

¹⁸ Ma zi batsi'ihú, ya xa zòhø ra ora de yá ngats'i ya pa. Y ngu nú'á xa si'ahú gue ma da 'ñehe 'na to'o ma da ncontraui ra Zidada Jesucristo, hangue nubyá dí hanthú gue ya 'búi ndunthi de gue'u. Hangue por gue'á dí pahú gue ya xa zòhø ra ora de yá ngats'i ya pa. ¹⁹ Nú'ú go gue'u xa 'uegue de guecju ngue'á himbi gamfri xi majuañi ngu stá camfrihú. 'Bú nú'ú xqui gamfrihma xi majuañi nguju, nu'bú hinxa 'uehma'u de guecju. Nú'ú bi 'uegue, y por gue'á stá pahú gue majuañi hingyá gamfri ngu núju dyá gamfrihú.

²⁰ Pe nu'ahú xa t'a'ahú rá Maça Ndañi Ajuá ngu xa t'acje nehe, hangue guí pahú gatho nú'á majuañi. ²¹ Dí op'a'ihú, hingue dí ena gue hingui padihú nú'á majuañi. Xi majuañi guí padihú xá hño. Ne guí padihú gue ni 'nara nc'uamba hingui manga majuañi. ²² ¿To'o ra c'uamba? ¿Ha gue hingue nú'á to'o ma gue ma zi Hmuhú ra Jesu hingo ra Cristo nú'á bá pehna Ajuá? Nu'á t'ó'o ri ncontraui ra zi Hmu Jesucristo go gue'á ma gue Ajuá hingo rá Dada ra zi Hmu Jesucristo, ne ma gue nu'á hingo rá T'ú Ajuá. ²³ Nu'á t'ó'o ma gue ma zi Hmuhú ra Jesu hingo rá T'ú Ajuá, nu'á nehe hingui camfri nú'á bi manga ra zi Hmu Jesu de rá Dada. Ha nu'á t'ó'o damajuañi gue ra zi Hmu Jesu go rá T'ú Ajuá, nu'á ha, go gue'á xa batuabi rá Dada.

²⁴ Hangue nu'ahú dá 'yoda ri mfenihú xá hño de nú'á xcá padihú desde rá mudi. 'Bú da 'yoda ri mfenihú xá hño, nu'bú ma gui 'buhú xá hño co ra T'ú ne co ra Dada.

²⁵ Y ma zi Hmuhú ra Jesucristo go gue'á xa ñatcaguihú da 'racju ra te pa nzantho.

²⁶ Dí op'a'ihú ngue'á dí ne ga xi'ahú te òt'e nú'á to'o ne da hya'a'ihú. ²⁷ Pe nu'ahú xcá hanihú ra Maça Ndañi nú'á xa 'ra'ahú ra Zidada Jesucristo, ne nu'á 'búi con gue'ahú, y hingue mahyoni ma'na to da 'ñu't'a'ihú nú'á majuañi, ngue'á nura Maça Ndañi go gue'á u't'a'ihú. Go gue'á manga majuañi, hingui manga ra nc'uamba. Hangue 'buhú xá hño co ma Zidadahú ngu nú'á u't'a'ihú ra Maça Ndañi.

²⁸ Hangue nubyá ma zi cu'ihú, 'buhú xá hño co ma Zidadahú pa nu stí 'ñehe xi da 'ñesca ma nsuhú dí gathohú ne hinga 'be ma tsahú. ²⁹ Dí pahú gue nu'á òt'e nú'á xá hño, hangue nehe dí pahú gue gatho nú'á to'o yá meti'a' òt'e xá hño nehe.

3

Núju dyá gamfrihú yá batsiguihú Ajuá

¹ Benihú gue Ajuá xa madiguihú ndunthi, ne xa hñubgaguihú yá batsiguihú'a. Y majuañi go guecju yá batsiguihú'a. Y nu'ú t'ó'o hinxa gamfri Ajuá, hingui camfri'u gue yá batsiguihú Ajuá ngue'á nu'ú hinxa badi Ajuá ma Dadahú. ² Ma zi hmadi cu'ihú, nubyá ya yá batsiguihú Ajuá. Høñe nu'á hinxa sicaguihú, nú'á tengu ma ga 'buhú 'mefa. Pe nu'á dí padihú gue nu stí 'ñehe ma zi Hmuhú ra Jesucristo ma ga 'buhú ngu rá 'múi'a, ngue'á ma ga handuabihú rá 'múi. ³ Hangue núju dí t'òmhú gue ma ga 'buhú ngu rá 'múi ma zi Hmuhú ra Jesucristo, ma ga òthú ra ts'edi pa ga 'buhú xá nt'axi ngu ra zi Hmu Jesu 'búi xá nt'axi.

⁴ Bú dí òthú ya ts'oqui, ya hindí òt'uahú rá hmanda Ajuá, ngue'á nu'á t'ó'o òt'a ya ts'oqui, hingui òt'ua yá hmanda Ajuá. ⁵ Guí padihú gue ma Zidadahú ra Jesu bá e bi nja'iuu ja ra ximhai pa bi putca gatho ma ts'oquihú. Nu'á hinte ma ts'oqui tu. ⁶ Nu'á t'ó'o 'búi xá hño co ma Zidadahú ra Jesucristo, hingui òt'a ya ts'oqui. Ha nu'á t'ó'o xi òt'a ya ts'oqui hinxa badi to'o gue'á ra Zidada Jesucristo nixi hinxa gamfri'a. ⁷ Ma zi batsi'ihú, oxqui hophú to'o da hya'ahú. Ngue'á nu'á t'ó'o òt'e xá hño go gue'á xá nt'axi rá coraso ngu rá nt'axi ma zi Hmuhú ra Jesucristo. ⁸ Nu'á t'ó'o xi òt'a ya ts'oqui, ya go rá meti ra ts'ondahi. Ngue'á ra ts'ondahi go gue'á bi futa ra ts'oqui desde maya'bu, ne ri siguitho òt'e. Hangue ringue'á bá e rá

T'ŭ Ajuā bi nja'iua pa bi huatua yá 'befi ra ts'ondahi.

⁹Nu'á tó'o xa yopa 'mui ma'ra'yo ya hingui ōt'a ya ts'oqui ngue'a nurá 'mui'a ya ngu rá 'mui Ajuā, ne ya hingui tsa da sigui da 'yōt'a ya ts'oqui ngue'a ya xa yopa 'mui de Ajuā. ¹⁰Hanguē njaua da za ga pādihu ndañ'u yá batsi Ajuā ne ndañ'u yá batsi ra ts'ondahi, ngue'a nu'á tó'o xi hingui ōt'e xá hño ne nixi hingui mađi yá cu, nú'á hingo rá batsi Ajuā.

Ga máđihu 'na ngu ma'na

¹¹Nguetho guehna rá hmāda Ajuā stá ōdehū desde rá mudi nu ndá camfrihū, gue ga máđihu 'na ngu ma'na. ¹²Hinga ōthū ngu bi 'yōt'a ra Caí nú'a mrá batsi ra ts'ondahi. Nu'á bi hyo rá cu. ¿Y pa te bi hyo'a? Ngue'a nurá cu mi ōt'a xá hño, ha nura Caí mi ōt'a nú'a xá nts'o.

¹³Ma zi cu'ihū, oxqui 'yōhū 'bu ya meximhai da utsa'ihū. ¹⁴Nujú stá yopa 'buhū ne ya hindí njahū ngu ma'met'o stí 'medihū. Ne dí pādihu gue ya stá yopa 'buhū ngue'a dí máđihu ma cuhū. Ngue'a nu'á tó'o hingui mā rá cu, nu'á xa 'meditho. ¹⁵Nu'a tó'o utsa rá cu, ja ra uenda bi hyo, ne dí pahū gue 'nara hyote hinxa yopa 'muitho ne hingui pe'tsta re te pa nzantho. ¹⁶Ra Zidada Jesucristo bi 'ñutcahū nda'a ra hmāte majuañi ngue'a nu'á bi du por guecju. Nehe nujú dí 'ñepi ga tuhū po rá ngue ma cuhū. ¹⁷Nu'á tó'o tsupabi ne hingui faxa rá cu nú'a 'bepabi, nu'á otho rá hmāte ne nixi hingui mađi Ajuā. ¹⁸Ma zi cu'ihū, hingui ho ga máđihu hōnse dega netho. Nujú mahyoni ga máđihu con gatho ma mfenihū ne ga mfaxhū.

Hinga ntsuhū ga jonihū ja Ajuā pa ga aphū te ga aphū

¹⁹Ne 'bu majuañi ja ma hmātehū, njabu ga pahū gue majuañi drí denihū nú'a majuañi, y ga pahū nehe gue dí 'buhū xá hño ja rá thandi Ajuā. ²⁰Pe 'bu ga tu ma muihū gue hindí 'buhū xá hño ja rá thandi Ajuā, nu'bú Ajuā da hñubga ma muihū ngue'a nu'á pādī gatho, ne patca ma mfenihū. ²¹Ma zi hmādi cu'ihū, 'bu dí beñhū ja ma corasohū gue dí 'buhū xá hño ja rá thandi Ajuā, nu'bú hinga ma ga ntsuhū ga jonihū ja gue'a ne ga aphū te ga aphū. ²²Ne nu'araza ma t'adi ga aphū'a, nu'á da 'racju nguetho dí ōthū nú'a di manda'a, ne dí ōthū ya t'ōt'e ngu

di ho'a. ²³Ne nu'á bi manda ga camfrihū ra zi Hmu Jesucristo rá T'ŭ, ne ga máđihu 'na ngu ma'na ngu xqui manda nehe ma zi Hmuha ra Jesucristo. ²⁴Y nu'a tó'o ō'tuabi yá hmāda Ajuā, nu'á 'bai xá hño co Ajuā, ne Ajuā 'bai con gue'a. Ajuā bi 'racju ra Maça Ndahi nú'a utcaguihū gue Ajuā 'bai con guecju.

4

Rá Maça Ndahi Ajuā ne ra ndahi nú'a rá ncontra ma zi Hmuha ra Jesucristo

¹Ma zi hmādi cu'ihū, oxqui camfrihū gatho nú'a da si'ahū. Pādihu xá hño ua go gue'a xi majuañi xa ma Ajuā, pa go gue'a gui camfrihū. Ngue'a ndunthi ya hyate badi 'yo ja ra ximhai, nú'ú 'yobu mā gue ña co rá ts'edi ra Maça Ndahi, pe nuya noya mañ'u hingo mahyegui ngu nú'a mā Ajuā. ²Ma ga xi'ahū hanja da za gui pādihu nú'a to'o ña co rá ts'edi ra Maça Ndahi. Nuto ma gue ma zi Hmuha ra Jesucristo rá T'ŭ Ajuā bi 'ñe bi nja'i, nú'ú go gue'e hampa rá ts'edi ra Maça Ndahi. ³Pe nu to'o mā gue ma zi Hmuha ra Jesucristo hingo rá T'ŭ Ajuā bi 'ñe bi nja'iua ja ra ximhai, nú'ú hingui hampa rá ts'edi ra Maça Ndahi. Nú'ú hampa rá ts'edi nú'a to'o ma da 'ñehe da ncontraui ra zi Hmu Jesucristo. Ya xcá 'yōdehū ma da 'ñehe ja ra ximhai nú'a ra ncontra'a, y ya 'yo rí mpefi nú'u to'o hampa rá ts'edi'a.

⁴Ma zi cu'ihū, yá batsiguihū Ajuā, ne ya stá ntātehū de ya hyate ja'i, ngue'a Ajuā to'o 'bai con guecju ma'na ja rá ts'edi'a que nurá ncontra'a to'o di manda ya ts'o'mui ja'i ja ra ximhai. ⁵Nuya hyate ja'i pepabi nú'a to'o di manda ya ts'o'mui ja'i ja ra ximhai, hanguē mā de nú'a ja ja ra ximhai, ne ya ts'o'mui ja'i de ra ximhai ōde nú'a te mañ'u. ⁶Pe nujú yá batsiguihū Ajuā, y gatho nú'u to'o pādī'a, nu'ú ōtcaguihū nú'a dí mañhū. Ha nu'u tó'o hingyá batsi Ajuā, hingui ne da 'yōtcaguihū. Hanguē ringue'a tsa ga pahū to'o manga nú'a majuañi, ne to'o manga nú'a hinga majuañi.

Ajuā xi ra mate

⁷Ma zi hmādi cu'ihū, ga máđihu 'na ngu ma'na, ngue'a Ajuā ri macaguihū. Nu'a tó'o mađi rá miq'u'eui, go gue'a ya rá batsi Ajuā, ne nu'á pādī xá hño Ajuā. ⁸Nu'a tó'o utsa rá miq'u'eui, nu'á hingui pādī Ajuā, ngue'a rá 'mui Ajuā xi ra mate nzantho.

⁹ Ajuā bi 'ñutcaguihū gue xi majuāni nu'á maḍiguihū ngue'a bá pehna rá 'ra T'ū ja ra ximhai pa da 'racjū ra 'ra'yo te. ¹⁰ Ma ga xi'ahū nda'a ra hmate majuāni: Nujū hinstí maḍihū Ajuā, pe nu'á xi maḍiguihū, hangue bá pencahū rá T'ū nu'á bi unga rá te pa bi gutca ma ts'oquihū.

¹¹ Ma zi hmaḍi cu'ihū, Ajuā xi bi maḍiguihū asta habū bi za. Hangue nujú dí 'ñepcaguihū ga maḍihū 'na ngu ma'na. ¹² Ni 'nara ja'li hinhya'mū xa hyanda Ajuā. Pe 'bū ga maḍihū 'na ngu ma'na, nu'bú hā, Ajuā 'bui con guecjū, y njabu ma'na ga pahū tengū rá hmate'a. ¹³ Nujū dí pahū gue dí 'būhū co Ajuā ne Ajuā 'bui con guecjū nguetho nu'á xa 'racjū rá Maca Nḍahi. ¹⁴ Nujū stá hanthe rá T'ū Ajuā bá pehna Ajuā ra Dada pa da pøhø ya meximhai, ne dí damajuānihe njabu. ¹⁵ 'Bū 'na to'o da damajuāni gue ma zi Hmuhū ra Jesu go gue'a rá T'ū Ajuā, Ajuā 'bui con gue'a ne nu'á 'bui co Ajuā.

¹⁶ Ya dí pahū gue ri macjū Ajuā, ne gue'a dí camfrihū ngue'a nu'á 'bui con guecjū. Nurá 'mūi Ajuā xi ra mate nzantho, y nu'á tó'o maḍi rá miq'u'eui, go gue'a 'bui co Ajuā ne Ajuā 'bui con gue'a. ¹⁷ Dí maḍihū Ajuā ne dí maḍihū ma miq'u'eihū, hangue hinga ntsuhū nu'á ra pa'a de ra nsūca uenda, ngue'a nuna 'maihūi ja ra ximhai gue'a ngu rá 'mūi ma zi Hmuhū ra Jesu. ¹⁸ 'Bū dí maḍihū Ajuā con gatho ma muihū, hinga ntsuhū nu'á da 'yøtcahū'a. Ngue'a nura ntsu go gue'a rá 'ñoui ra castigo, y nu'á tó'o tsu ra nsūca uenda, tsu ngue'a hinxā maḍi Ajuā.

¹⁹ Ajuā go rá mūdi bi maḍiguihū, hangue nujú go dí maḍihūbya'a. ²⁰ Nu'á tó'o ena gue ri maḍi Ajuā, pe nu'á ūtsa rá cu, nu'á go 'nara cu'amba. Ngue'a 'bū 'na ūtsa rá cu nu'á xa nhyandahmūi, nu'bú ŷhanja da za da maḍi Ajuā nu'á hinxā hyandi? ²¹ Nuna go guehna ra hmānda xa xicjū Ajuā ga øthū: Nu'á tó'o maḍi Ajuā, mahyoni nehe da maḍi rá cu.

5

Stá ntātehu de ya ts'ot'øt'e de ra ximhai

¹ Nu'á tó'o camfri gue ma zi Hmuhū ra Jesu go gue'a ra Cristo nu'á bá pehna Ajuā, nu'á go gue'a rá baṣi Ajuā. Y nu'á tó'o ri maḍi Ajuā ra Dada, go gue'a da maḍi

nu'ū to'o yá baṣi Ajuā nehe. ² 'Bū majuāni dí maḍihū Ajuā, ne 'bū dí ø'tuahū yá hmānda'a, nu'bú dí paḍihū gue dí maṭuahū yá baṣi Ajuā. ³ Ngue'a 'bū dí ø'tuahū yá hmānda Ajuā, nu'bú xi majuāni dí maḍihū'a, ne nuyá hmānda Ajuā hingui hei ga øt'ehū. ⁴ Ngue'a nu'á tó'o rá baṣi Ajuā xa dapa gatho ya ts'ot'øt'e de ra ximhai. Nujú stá ntātehu de ya ts'ot'øt'e de ra ximhai ngue'a dí camfrihū Ajuā. ⁵ ŷTo'o xa dapa ya ts'ot'øt'e de ra ximhai? Nu'á tó'o camfri gue ma zi Hmuhū ra Jesu go gue'a rá T'ū Ajuā, go gue'a xa dapa ya ts'ot'øt'e de ra ximhai.

Nu'ū to'o damajuāni de rá T'ū Ajuā

⁶ Ra Zidada Jesucristo bá eheua ja ra ximhai, bi nxistehe ne bi na'ma rá ji bi du. Hingue hønse bi nxistehe, pe nehe bi du'a. Ha nura Maca Nḍahi xicjū de gue'a ne nu'á mānga majuāni. ⁷ Nuni mahets'i 'bui hñu nu'ū to'o 'nat'a mā gue ma zi Hmuhū ra Jesucristo go rá T'ū Ajuā. 'Na go ra Dada, ma'na go gue'a nu'á to'o xa thu'mbabi gue go gue'a ra Noya, ha nu ma'na go rá Maca Nḍahi Ajuā. Gatho'ū 'nat'a mā. ⁸ Nehe nuua ja ra ximhai rá Maca Nḍahi Ajuā utcaguihū gue ma zi Hmuhū ra Jesucristo go gue'a rá T'ū Ajuā. Y nu mi nxistehe'a, Ajuā bi mā gue go rá T'ū'a. Ne dí mañhū gue go gue'a rá T'ū Ajuā, ngue'a bi na'ma rá ji ne bi du po rá nguecjū. Gatho dí mañhū mahyegui gue ma zi Hmuhū ra Jesucristo go gue'a rá T'ū Ajuā. ⁹ 'Bū ga camfrihū nu'á damajuāni ya ja'li, ma'na mathoni ndunthi ga camfrihū nu'á mānga Ajuā ra Dada, ngue'a nu'á go gues'e'a mā gue ma zi Hmuhū ra Jesu go gue'a rá T'ū'a. ¹⁰ Nuto camfri bi rá T'ū Ajuā, nu'á ya xa baḍi ja rá coraso nu'á majuāni. Pe nu'á tó'o hingui camfri Ajuā, ja ra uenda ec'uamba'a, ngue'a hinxā gamfri nu'á bi mañ'a de rá T'ū. ¹¹ Ne nuna guehna nu'á xa xicaguihū Ajuā, gue bi 'racjū 'nara 'ra'yo te nu'á da nja pa nzantho. Dí pe'tshū nura 'ra'yo te'a ngue'a rá T'ū Ajuā 'bui ja ma corasohū. ¹² Nu'á tó'o 'bui co rá T'ū Ajuā, pe'tsa ra 'ra'yo te; pe nu'á tó'o hingui 'bui co rá T'ū Ajuā, hingui pe'tsa ra 'ra'yo te.

Ya ngaxa noya dega ts'ofu

¹³ Dí op'a'ihū pa da za gui paḍihū gue guí pe'tshū ra te pa nzantho nguetho guí

camfrihū gue ma zi Hmuhū ra Jesucristo go gue'a rá T'ū Ajuā.

¹⁴Y nūju dyá gamfrihū da za ga aphū Ajuā nū'a ga ne ga aphū, y nu'bu gue'a rá paha'a, nu'bu da 'yode ma nt'adihū. ¹⁵Y 'bu ode ma nt'adihū, nu'bu da 'racaguihū nū'a dí aphū.

¹⁶Bu gui pahū gue 'nara cu xa 'yot'a 'nara ts'oqui, ne 'bu nū'a ra ts'oqui'a hinda japi da 'medi pa nzantho, da za gui 'yapabihū Ajuā por gue'a, y Ajuā da japi da ñobri. Ja 'nara ts'oqui nū'a japi da 'medi pa nzantho nū'a to'o ot'e'a. Nū'a hindí xi'ahū gue gui 'yaphū Ajuā por gue'a. ¹⁷Cada ra 'mi'qui 'nara ja'i ot'e nū'a hingo rá paha Ajuā, nu'a ot'a 'nara ts'oqui. Pe hinga gatho ya ts'oqui japi da 'medi pa nzantho nū'a to'o ot'e.

¹⁸Dí padihū gue nu'a tó'o rá batsi Ajuā, hingui sigui ot'a ya ts'oqui, ngue'a rá T'ū Ajuā su'a pa hinte da za da 'yot'uabi ra ts'ondahi.

¹⁹Ne dí padihū gue nuju yá metiguihū Ajuā, ha nuya ts'oja'i ja ra ximhai o ja rá 'ye ra ts'ondahi.

²⁰Ne dí padihū gue rá T'ū Ajuā xa 'ñeheua ja ra ximhai. Y nu'a bi 'ñutcaguihū pa ga padihū to'o gue'a Ajuā majuāni. Dí 'buhū co Ajuā nū'a majuāni ngue'a dí 'buhū co ma zi Hmuhū ra Jesucristo nurá T'ū'a. Nū'a gue'a Ajuā majuāni ne 'racaguihū ra te pa nzantho. ²¹Ma zi batsi'ihū, oxqui ma gui camfrihū ni 'nara c'oi nū'u t'embū gue go gue'u Ajuā, nixi gui xocambenihū'u. Hõnse Ajuā bí 'bui mahets'i go gue'a gui xocambenihū. Njabū gue'a.

RÁ ÑOHO RA XUUA RÁ ÑOHO RA CARTA NÚ'A BI 'YOFO RA APOSTOL NSANJUA

Nú'a majuani ne ra hmate

¹Núga drá Xuua ya drá ndaxjua, dí op'a'i co ri batsi nú'i ma zi nju'i, xa huahn'ahú Ajuá. Dí mádi'ihú ngue'a nujé mahyegui dí tēñhú nú'a majuani. Ne hingue hōnsegui dí ma'ahú, nehe gatho nú'u to'o xa badi nú'a majuani ri mádi'ihú, ngue'a nu'ahú guí padihú nú'a majuani. ²Nu'ahú dí mádi'ihú ngue'a gathoguihú dí padihú nú'a majuani ne hinhya'mú ma ga pumfrihú'a. ³Ajuá ra Dada ne ma zi Hmuhú ra Jesucristo rá T'ú, ma da jap'a'ihú ne da me'ts'ahú ra nthecate, ne da max'ahú pa gui 'buhú te rá 'ñentho ngue'a guí camfrihú nú'a majuani ne grí mádi'ihú Ajuá.

⁴Dá johya ndunthi nú'a ra ora dá nth'e'be 'ra de nuri batsi nú'u 'yo xá hño ngu nú'a bi xicaguihú Ajuá ra Dada gue ga 'yohú. ⁵Nubyá ma zi nju'i, xi dí ne ga xi'a'i gue pe'tsi ga mádi'ihú 'na ngu 'na. Dí op'a'ihú nuna ra ndaxjua hmanda nú'a stá ødehu desde ra mudi ndá camfrihú. ⁶Ne ¿hanja da za ga mádi'ihú 'na ngu 'na? Ga øthu gatho nú'a xicju Ajuá ga øthu, nu'bú njabu da za ga mádi'ihú 'na ngu 'na. Ne go gue'a bi sicju desde ra mudi ndá camfrihú gue nzantho ga mádi'ihú 'na ngu 'na.

Ya hyate

⁷Guehna dí xi'ahú ngue'a ndunthi ya hyate 'yo'u haburaza ja ra ximhai. Nu'ú ma gue himbi njá'i ra Zidada Jesucristo nú'a rá 'mehni Ajuá. Pe nu'u tó'o ma njabu gue'u ya hyate ne yá ncontra ra Zidada Jesu. ⁸Nsusehú pa hinto da hya'a'ihú, pa hingui 'bethú nú'a ra 'befi xcá 'yøthu, pa njabu gui hañhú ra thañá nú'a ne da 'ra'ahú Ajuá.

⁹Nu'a tó'o hingui øte nú'a manga Ajuá, nu'á hingui camfri nú'a bi 'ñudi ma zi Hmuhú ra Jesucristo, ne nu'á hingui padi Ajuá. Pe nu'a tó'o camfri nú'a bi 'ñudi ma zi Hmuhú ra Jesucristo, nu'á padi ra Dada ne ra T'ú. ¹⁰Nu'bu 'nara ja'i da zōñ'a'ihú ne da xi'ahú 'nara nt'udi nú'a hinxa 'ñudi ma zi Hmuhú ra Jesucristo, oxqui ma gui umfu ntsaya ja ri nguhú, nixi gui zenguahú y nixi

gui 'ñemfu: "Ajuá da max'a'i." ¹¹'Bu 'na to'o da zengua 'na de nuya ja'i'u o da 'ñembi: "Ajuá da max'a'i", go gue'a dí mfaxui yá ts'o'befi nuya ja'i'u.

Ya ngaxa noya

¹²Dí pe'tshma ndunthi te ga xi'ahú, pe hōnse dí xi'ahú nuya ya noya dí op'a'ihú, ngue'a dí beni ga tsōñ'a'ihú ne ga hñandah-mihú pa ga ñahú, pa njabu xi ga johyahú.

¹³Peñ'a'ihú ya nzengua yá batsi ri cu nú'a to'o xa huahna Ajuá nehe. Njabu gue'a.

RÁ HÑU RA XUUA RÁ HÑU RA CARTA NÚ'A BI 'YOFO RA APOSTOL NSANJUA

Mi hmq xá hño de ra Gayo

¹Núga drá Xuua ya drá ndaxjua, dí op'a'i ma zi hmadi cu Gayo nú'i dí ma'i ngue'a mahyegui dí camfrihu nú'a majuani.

²Ma zi cu'i, dí apa Ajuá da bëni xá hño gatho nú'a guí øt'e. Ngu ri coraso 'bui xá hño co Ajuá, njabu nehe dí ne guí 'bui xá hño ja ri te. ³Dá johya ndunthi nu mi zøhøua 'raya cu ne bi xicagui'u gue xi guí 'yo xá hño ne guí øt'e nú'a majuani ngu nú'a ri manda Ajuá. ⁴Nú'u to'o xa gamfri nú'a dá uti, nú'ú dí øt'a ra uenda gue ma batsi, ne xi dí johya ndunthi nura ora dí øde gue ri sigui øt'e nú'a majuani ngu ri manda Ajuá.

⁵Ma zi cu'i, nú'i guí øt'e 'nara hoga 'befi ngue'a guí umba ra mfats'i ya cu masque hingui padi'u. ⁶Nura ora ndí munts'itheua ja ra nija, nuya cu bi zøhøua bi metcahe de nú'a ra hmate xcá umbabi'u. Xá hño guí sigui guí fats'i'u ne guí umbi'u nú'a mathoni pa da 'ño da mamba rá noya Ajuá, ngue'a nu'ú pepabi Ajuá. ⁷Nu'ú xa zogui yá ngu ne 'yo zofó ya ja'i de ma zi Hmuhu ra Jesucristo, ne hinxa hñani'u ni 'nara mfats'i de nú'u hingyá cu. ⁸Por gue'a nujá mathoni ga faxhu'u. Ga mfaxhu 'na ngu ma'na pa da ntanga rá noya Ajuá.

Rá nts'o'mui ra Diótrefe

⁹Dá peñ'a'ihubú 'nara carta ja ri hmunts'ihu, pe nura cu Diótrefe nú'a to'o di 'ñets'ise pa da ndá de ya cu ja ri nijahu, hingui ne da 'yøt'e nú'a dí mañhe. ¹⁰Hangue nu xcrá mabu ga tsøñ'a'ihu, ma ga xi'a'ihu ja ri hmunts'ihu te øt'a ra cu Diótrefe. Nu'á nønje ne ma nú'a hinga majuani pa hinda 'yøtcaguihe ya cu. Nú'á ne gue go da t'øte'a. Ne hinga hønse'a øt'e, nehe hingui umba ntsaya nú'u ya cu tsøñ'a'ihu, ne haçuabi ya cu gue hinda umba ntsaya nehe'u. Nu'a tó'o ri unga ntsaya, ra cu Diótrefe eni de ra nija.

¹¹Ma zi hmadi cu'i, oxqui ma guí øt'e ngu øt'a ya ts'o'mui gá ja'i. Ma'na xá hño temba yá 'mui nú'u to'o øt'e xá hño. Nu'a tó'o øt'e xá hño, gue'a rá batsi Ajuá, ha nu'a tó'o hingui øt'e xá hño, hinxa badi Ajuá.

Hmq mi øt'e xá hño ra Demetrio

¹²Numa cuh ra Demetrio, gatho ya cu ñá xá hño de gue'a, ngue'a nu'á øt'e nú'a majuani. Necje nehe, dí mañhe gue nu'á øt'e xá hño. Ne guí padi gue nú'a dí mañhe gue'a majuani.

Ya ngaxa noya

¹³Ja ndunthi te ga xi'i, pe hindí ofoua gatho. ¹⁴Ngue'a dí beni ga mabu 'bestho pa ga hñandahmihu ne ga ñahu.

¹⁵Ma zi cu Gayo, Ajuá da max'a'i. Gatho ma mpadihu nú'u 'bøcua peñ'a'i ra nzen-gua. 'Yøtca ra mate guí fat'ajuá cada 'nama mpadihu nú'u bí 'bui de guerp. Njabu gue'a.

RA JUDA RA CARTA NÚ'A BI 'YOFO RA APOSTOL NSAN JUDA

Ra apostol Juda opabi yá nthahni Ajuá

¹ Núga drá Juda rá cugui ra Cobo ne rá 'begogui ma zi Hmuhú ra Jesucristo. Dí op'a'ihú gatho nú'ahú xa huahn'ahú Ajuá. Ajuá ma Dadahú xi ri mađi'ihú, ne ma zi Hmuhú ra Jesucristo su'a'ihú. ² Ajuá da me'ts'ahú ndunthi ra nthecate ne ra hmáte, ne da max'ahú pa gui 'buhú te rá 'ñenthó.

Nú'ú to'o udi ya nc'uamba
(2 Pedro 2:1-17)

³ Ma zi hmáđi cu'ihú, ndí beni ga op'a'ihú hmáha de nú'a stá camfrihú pa ga mpòhòhú. Pe nubyá dí beni mathoni ga op'a'ihú pa ga xi'ahú gue oxqui hophu to'o da 'uec'a'ihú de nú'a xcá camfrihú. Gui njahú ngu 'nara hoga soldado, xi gui ñanihú nú'a xcá camfrihú, nguetho Ajuá ya xa 'yentc'a ja ma 'yehú nuna ra jamfri dí pe'tshú núju yá metiguihú'a. ⁴ 'Raya ts'oja'i ya xa yut'a mant'agui habú 'bui ya cu. Nú'ú ót'a ya ts'o'befi ne eñ'ú: "Ajuá xi ja rá nthecate hangue hinte da 'yòtcahu de nú'a dí óthú." Njabú mañ'ú, pe hingo majuani. De maya'bu bi t'lofo gue mi ma da 'mui ya ts'oja'i ngu'ú, ne Ajuá xa 'ye'mbi pa da castiga'ú. Nú'ú ya ts'oja'i'ú gue'ú conga Ajuá ma Hmuhú ne ma Zidadahú ra Jesucristo.

⁵ Dí ne ga ben'a'ihú de nú'a ya guí padihú, gue Ajuá bi ñanga ya me Israel pa bi bòni'ú de Egipto, pe 'mefa nu'ú himbi ne bi gamfri'a, bi huati'ú. ⁶ Nehe dí ne ga ben'a'ihú de nú'ú ya enxé mbi 'bú mahets'i ne bi nts'o'yòde ngue'á nu'ú mi ne ma'na ra ts'edi xa t'umbi pa da ndá, ne bi zogui'ú ya máca 'mui habú mi 'bui'ú. Hangue Ajuá bi mehni'ú pa ja ra 'bexuui habú that'i co ya tócbòja'á asta ra pa'a'á Ajuá da hñá'mba nguenda ne da castiga'ú. ⁷ Nehe dí ne ga ben'a'ihú nú'a te bi tho ya me Sodoma ne ya me Gomorra, ne ma'ra ya hniini guetbu de gue'ú. Nuya ja'i mengu de guehni bi nts'o'yòde nehe ngu ya ts'o'enxe. Nuya ja'i'ú toraza mi hñuxui'ú, y nuya 'ñòhò mri hñuxui yá mi'ñòhòui, ha nuya 'behñá mri hñuxui yá mi'behñáui. Hangue

Ajuá bi mèmepabi'ú ra tsibi pa bi zat'i'ú. Guehna 'nara nt'udi pa gatho nuju, hinga nts'o'yòdehú pa hindra castigaguihú ja ra tsibi nú'a zò pa nzantho.

⁸ Nuya ts'oja'i to'o xa yut'a ja ya hmunts'i, gue'ú ri nhyecuau ngu nú'ú ya ts'o'enxe ne nú'ú ma'ra ya ts'oja'i. Hingui tsama yá mfeni, 'ñena 'ui'tha, ne ri ts'onga yá ndo'yo co ya ts'ot'òt'e ót'e. Hingui ne'ú to da manda, ne ñama'ñu de yá enxé Ajuá nú'ú to'o hã ra ts'edi. ⁹ Pe nurá danga enxé Ajuá nú'a rá thuhu ra Migue himbi 'yòt'e ngu ót'e'ú. Nu mi ntsanoyau ra ts'ondahi pa himbi hopi bi hñá'tsua rá ndo'yo ndu ra Moise, himbi ne bi zai de nú'a xqui 'yòt'e'a, nu'a bi 'yòt'e, bi zofó co ya noya xá hño, ne hõnse bi 'ñembabi: "Ra Zidada go gue'a da hñan'a nguenda." ¹⁰ Pe nuya ts'oja'i'ú ótbuhlatho de nú'a hingui padi'ú. Hinte yá fadi nja ngu ya mbo'oni. Nú'ú ót'e nu'araza go da ne'ú, hangue njabú ma'na rí nts'ocse'ú.

¹¹ ¡Tengu ya ts'othogui ma da thogui'ú! Nú'ú gue'ú ya ts'o'yòde ngu ra Caí nú'a to'o himbi ne bi 'yòt'a nú'a bi má Ajuá. Nehe nu'ú nja ngu ra Balaam nú'a to'o mi ót'a nú'a xá nts'o pa da da ra boja. Nehe nu'ú nja ngu ra Coré nú'a to'o bi nòtuabi ra Moise. Hangue nú'a ne gatho nú'ú to'o mri deni'a, bi dut'a ra hai, bi du'ú. ¹² Nuya ts'oja'i'ú pa ja ri ngohú, ne ri ñuni con gue'ahú, ne xi ya ts'o'yo'ú, ne ri japi da ts'oca ri ngohú. Nú'ú nja ngu ya guui 'ñena ma da 'uai, pe di duda ra ndahi, njabatho nuya ts'oja'i di hyatc'ua di hyat'ni. Nú'ú nja ngu ya 'bai gá fruta thò'mi da unga ra fruta pe otho. Njabatho'ú. Nú'ú nja ngu ya 'bai gá fruta xa du, xra c'atsi con gatho yá 'yá. Nú'ú má gue ma da 'yòt'a ndunthi, pe hinte ót'e. ¹³ Nú'ú gue'ú nja ngu ra ndehe 'yonga ra ndahi asta rá fúgui tsòni ja ra ñanthé ne ja bí tsohni yá paxi. Njabú ri hnequi yá ts'o'befi'ú. Nehe nu'ú nja ngu ya tsò xa ponga yá 'ñu ne xa 'medi'ú ja ra 'bexuui. Njabú néhe nuya ts'oja'i'ú ma da 'medi pa nzantho.

¹⁴ Nura Enoc go gue'a rá 'beto de yá 'beto ra Adá asta rá cat'a, maya'bu bi má de nuya ts'oja'i, ne bi 'ñena: "'Yòhú gue ma da 'ñepa ra Zidada co ya 'motho gá enxé. ¹⁵ Ma da 'ñehe pa da hñá'mba nguenda gatho ya meximhai, ne pa da castiga ya ts'oja'i de ya ts'ot'òt'e xa 'yòt'e'ú, ne ma da castiga nú'ú ya nònte xa nonga Ajuá." ¹⁶ Nuya ja'i'ú te yá

zeya, y hinte ri ho'ũ. Nú'ú øt'e nu'araza ra ts'oqui go da ne'ũ, te yá 'ñets'i, y xi ho'ta ya ja'i pa ne te da t'umbi'ũ.

Ra ts'ofõ pa ya gamfri pa da jamasu te øt'e'ũ

¹⁷ Pe nu'ahú ma hmãdi cu'ihũ, beñhũ nú'a bi m̃anga ma'met'o nuya apostol nuyá 'mehni ma Zidadahũ ra Jesucristo. ¹⁸ Nu'ú bi xi'ahũ gue ma da 'mũi nú'ũ to'o da 'ñøtbuhlatho de Ajuã nu de yá ngats'i ya pa. Nú'ú hønse ri ho da 'yøt'a yá ts'onc'at'i. ¹⁹ Ne 'ueca ya cu, ne hingui øt'e'ũ ngu nú'a ri manda Ajuã, hønse øt'e nú'a go da ne'ũ. Nu'ú hingui 'buhui ra Maça Ndahi.

²⁰ Pe nu'ahũ ma hmãdi cu'ihũ, dá nja ri ts'edihũ de nú'a ra maça jamfri xcá hanihũ xá nsunda, ne 'yapabihũ Ajuã ngu nú'a da 'ñu't'a'ihũ ra Maça Ndahi. ²¹ Nsusehũ pa gui 'buhũ xá hño ja rá hmãte Ajuã. Hñu'mba mũihũ. Tø'mhũ nú'a ra te ma da t'a'ahũ pa nzantho ngue'a ma Zidadahũ ra Jesucristo bi yo rá mũi con gue'ahũ.

²² Zohũ nú'ũ to'o ri dahũ. 'Ñutuahũ pa ma'na da badi'ũ nú'a majuãni ne da gamfri'ũ xá hño. ²³ Nehe zohũ nú'ũ ma'ra øt'a ya ts'oqui pa ya hinda sigui da 'yøt'e, ja ra uenda 'na guí hanthũ xa zo ja ra tsibi ne gui d̃ama j̃c̃j̃ũ. Huequihũ nú'ũ to'o xi 'bui ja yá ts'oqui, ne zohũ'ũ. Pe jamasuhũ pa hinda ja'ahũ gui 'yøthũ ya ts'oqui nehe. Øtsabihũ yá nts'o'mui'ũ, 'yøthũ ra uenda ngu 'nara ts'odutu ni pa to da dat'i.

Ya ngaxa noya dega jahña

²⁴ Ajuã ja rá ts'edi, nú'a da su'a'ihũ pa hingui 'ueguehũ de nú'a xcá camfrihũ. Ma da 'bap'a'ihũ ja rá thandi'a habũ da za gui hyanduahũ rá nsunda'a ngue'a ya hinte ma ts'oqui gri tuhũ, ne xi ma gui johyahũ ndunthi. ²⁵ Nubya ne pa nzantho ga nsundahũ Ajuã nú'a to'o bi pøhøguihũ ngue'a bá pehna ma Zidadahũ ra Jesucristo pa bi du po rá nguəc̃j̃ũ. Ajuã xi ra d̃angui'a, ne xi ja rá ts'edi ne hã ra ts'utbi, ne ri manda'a desde rá mũdi, asta nubya, ne pa nzantho. Njabũ gue'a.

RA APOCALIPSI
RA LIBRO NÚ'A BI 'YOFO RA
APOSTOL NSANJUA DE NÚ'A TE
BÁ HANDI NE BÁ ØDE NUNI
MAHETS'I

Ra Zidada Jesucristo bi 'ñutua ra apostol Xuua gatho nú'a te ma da nja

¹Nuna ra noyaná bi mā Ajuá ra Dada, bi xipabi ma zi Hmuhá ra Jesucristo pa njabu nehe'a bi 'ñutcaguihú nújú dí pepabihú'a. Nú'á bi 'ñutcaguihú nú'á ya t'òt'e ma da nja 'bestho. Hangué bá pèhna rá enxe pa bi 'ñutcagui núga drá Xuua dí pepabi'a. ²Nuga dí damajuani de rá noya Ajuá ne de nú'a xa xicagui ra Zidada Jesucristo, ne de gatho nú'a stá handi.

³Njapi nú'á to'o da hñe'ti ne nú'á to'o da 'yøde nuya ya noya de nú'a ma da nja, ne da 'yøt'a nuya ya t'òt'e xa t'òfo, ngue'a ya ma da nja gatho.

Ra apostol Xuua opabi ya gamfri nú'á ri munts'a gatho nú'á yoto ya nija

⁴Núga drá Xuua dí op'a'ihú nú'áhu gyá gamfrihú grí muntshú gatho nú'á yoto ya nija nuni Asia. Ajuá nú'a 'bui, ne nzantho xa 'mui, ne ma da 'mui pa nzantho, da jap'a'ihú ne da max'áhu pa gui 'buhú te rá 'ñen'ho. Nehe da jap'a'ihú nú'á yoto ya ndáhi 'bui ja rá thandi Ajuá habu bí hudi'a. ⁵Nehe da jap'a'ihú ra Zidada Jesucristo nú'a to'o nzantho mǎnga nú'a majuani. Nú'á go gue'a xi rá mudi bi yopa nte de gatho nú'á xa du, y nú'á di manda gatho nú'á ya ndá de ja ra ximhai. Nú'á mǎcaguihú y co rá ji'a xa xǎgaguihú ma ts'oquihú. ⁶Ne xa hñuxcaguihú'a ngu dyá ndáhu ne ngu dyá macjahu pa ga pepabihú Ajuá rá Dada. ¡Drá nsunda! ngue'a ja rá ts'edi pa nzantho! Njabu gue'a.

⁷¡Páhu gue nú'á ma da 'ñehe ja ya guui, y gatho ya ja'i ma da hyandi'a! Nehe di 'buhni nú'á to'o bi sǎni'a pa bi du, hangué nehe'u ma da hyandi'a. Gatho ya ja'i de gatho rá nguni ra ximhai ma da nzoni co ra dumai nu stí hyandi da zøhø'a. Ma da njabu, njabu gue'a.

⁸“Nuga go gueque rá mǎdigui ne asta rá gats'i, ngu ya letra fudi desde ra A asta ra

Zeta”, njabu ena Ajuá nú'a 'bui, ne nzantho xa 'mui, ne ma da 'mui pa nzantho. Go gue'a pè'tsa gatho ra ts'edi.

Ra apostol Xuua bi hyanda ra Zidada Jesucristo xá nsunda

⁹Núga drá Xuua ri cuguihú, ne mahyegui drí sufrihú ya ts'othogui. Pe da za ga tsethú ngue'a mahyegui ma mfenihú co ra Zidada Jesucristo nú'a to'o faxcaguihú pa da za ga 'buhú con gue'a habu di ndá'a. Nuga ndí 'bui ja 'nara zi hai rá thuhu Patmo, nura hai'a o madetho de ra ndehe. Ja guehni bá ts'ogagui, ja ra uenda ndí jot'a fadi, ngue'a ndí mǎmbabi rá noya Ajuá ne ndí damajuani de ra Zidada Jesucristo. ¹⁰'Nará pa ra Zidada, dá handa 'nara thedi bi 'ñutca ra Mǎca Ndáhi, ne dá øde 'nara noya de møte ma xútha ngu rá nzani 'nara trompeta, ¹¹ne mi ena:

—Nuga go gueque rá mǎdigui ne asta rá gats'i, ngu ya letra fudi desde ra A asta ra Zeta. 'Yofo ja 'nara he'mi gatho nú'a guí handi, nepu gui pèhni pa Asia nuni habu bí ja nú'á yoto ya nija, nú'a rá mudi rá thuhu ra Efeso, nepu Esmirna, nepu Pergamo, nepu Tiatira, nepu Sardi, nepu Filadelfia, nepu Laodicea.

¹²'Mefa dá mpunts'i pa dá handi to'o nú'a mi zocagui. Y nu ndá mpunts'i, dá handa yoto ya mfoxyo dega oro mi jani. ¹³Y madetho de nú'á yoto ya mfoxyo dá handa 'nara 'ñøhø mi 'bahni ngu nú'a bi 'ñe bi nja'i. Mi he 'nara he xmá ma, y asta mi tsønga ja yá ua, ne mi ngut'a 'nara ngut'i dega oro, y asta mi tsønga ja rá tiña. ¹⁴Ha nuyá stǎ xi xmá nt'axi ngu ra t'axa xi'yo o ngu ra tse. Nuyá da mi zø 'ñena ra tsibi. ¹⁵Nuyá ua asta mri huexquí ngu 'nara hoga c'ast'a bøja rá thuhu ra bronse xa t'ent'a ja ra tsibi ne xá coní. Nurá noya mri nt'øde nts'edi 'ñena ri nhyahni ra nzøthe. ¹⁶Ne mri hñá ja rá 'ye ra 'ñei yoto ya tsø, y de ja rá ne mi pønga 'nara mahuai dega yo filo. Nurá hmi mi yot'i co rá nsunda seh'e'a 'ñena mi zø ra hyadi con gatho rá ts'edi.

¹⁷Nu ndá handi'a, 'bestho ra ora'a dá tagui ja yá ua, ne dá hødu, y nú'a bi ðungagui co rá 'ye ra 'ñei ne bi 'ñengagui:

—Oguí tsu, nuga go gueque rá mǎdigui ne asta rá gats'i. ¹⁸Nuga dí te. Dá tuhma, pe nubyá stá yopa nte pa nzantho. Ne go drí manda nú'á xa du ne dí hǎ ya nsoqui de habu jot'i'u. ¹⁹'Yofo gatho nú'a xcá hyandi,

ne nú'ú jabya, ne nú'ú ma da nja 'mefa de guehya. ²⁰Nú'ú yoto ya tsø xcá hyandi ndí hã ja ma 'ñei, ne nú'ú yoto ya mfoxyo dega oro xcá hyandi, ma ga xi'i te rí ðoni'ú: nú'ú yoto ya tsø gue'ú yoto ya enxé de nú'ú yoto ya nija, ha nú'ú yoto ya mfoxyo xcá hyandi go gue'ú nú'ú yoto ya nija.

2

Ya noya pa nú'ú yoto ya nija, y rá müdi Efeso

¹Yopabi njaua nú'á ra enxé de ra nija nuni Efeso, ne 'ñembabi: "Nú'á to'o hã ja rá 'yε ra 'ñei nú'ú yoto ya tsø, go gue'á nú'á to'o 'bú madetho de nú'ú yoto ya mfoxyo dega oro, nu'á bi mangua njaua: ²Nuga dí padi de gatho nú'á guí øthú, xcá mpefihu ndunthi, ne xi xcá tsethú gatho ya ts'othogui, ne hinxcá ntsixhú ya ts'o'mui gá ja'i, ne nú'ú to'o ena gue go gue'ú yá 'mehni Ajuá pe hinga majuañi, xcá unga nguenda nú'á te øt'e'ú gue hinga majuañi yá 'mehni Ajuá, ngue'á gue'ú 'raya cu'amba ja'i. ³Xcá sufrihu ne xcá tsethú ne xcá mpefihu ndunthi po rá ngueque ne hinxa zabi'ihu. ⁴Pe stá unga nguenda gue hingerí macaguihú ngu gá macaguihú rá müdi. ⁵Hangué beñihu hangú rá ndunthi gá macaguihú rá müdi. Nubyá ñobrihú, ne pefihu ya hoga 'befi ngu rá müdi. Nu'bu hingui ne gui ñobrihú, 'bestho ma ga mabú ne ga hac'ahú ri mfoxyohú de habú ja'a, nú'á gue'á ga hac'ahú nú'á ra 'befi stá 'ra'ahú. ⁶Xá hño gue xcá utsahú yá ts'o'befi ya nicolaita ngue'á nequi drí utsa'ú nehe. ⁷Nu'á tó'o ne da 'yøde, dá 'yøde nú'á mangua ra Maca Ndahi pa zofó ya nija. Y nu'á tó'o da ntate de nú'á hingui ho, ga umba nsequi da zipabi rá fruta nú'á ra 'bai gá za bí 'bai nuni mahets'i habú bí 'bú Ajuá. Nura 'bai gá za'a ri umba ra te pa nzantho nú'á to da zipa rá fruta."

Ya noya pa nú'á ra nija rá thuhu Esmirna

⁸Nehe 'yopabi nú'á ra enxé de ra nija Esmirna, y xipabi njaua: "Nú'á to'o gue'á rá müdi ne asta rá gats'i, nú'á to'o bi du pe bi yopa nte, go gue'á bi xicagui gue ga xi'ahú njaua: ⁹Nuga dí padi ri 'befihu ne hanja xa t'utsa'ihu. Gyá hyoyahú dega boja, pe gyá ricolhú co Ajuá. Nú'ú ya ja'i ri 'ñet'a xodyo, dí padi gue nu'ú xa ñama'ñu de gue'ahú, ngue'á gue'ú 'raya ja'i de ra Satá.

¹⁰Oguí tsuhú de nú'á te ma gui thoguihú. Pahú gue ra ts'ondahi ma da got'ahú fadi 'ra de gue'ahú pa ja da hneeni ua xi ja ri jamfrihú. 'Ret'a ma pa ma gui thoguihú nú'ú ya ts'othogui'ú. Pe dá zedi ri jamfrihú asta ri duhú, y nuga ma ga 'ra'ahú ra te pa nzantho ngu 'nara corona dega thãhã. ¹¹Nu'á tó'o ne da 'yøde, dá 'yøde nú'á mangua ra Maca Ndahi pa zofó ya nija. Y nu'á tó'o da ntate de nú'á hingui ho, hinda ma ja ra nidu habú bí ja rá ñoho ra du."

Ya noya pa nú'á ra nija rá thuhu Pergamo

¹²Nehe 'yopabi nú'á ra enxé de ra nija nuni Pergamo, 'yopabi njaua: "Nú'á to'o hã ra mahuai dega yo filo, nú'á gue'á xi'ahú njaua: ¹³Nuga dí padi ri 'befihu ne dí padi habú guí 'buhú. Guí 'buhú habú ri manda ra Satá, pe masque ja guí 'buhúni, nu'ahú xcá camfriguihú xi xá hño, ne hinxcá cøngaguihú, nixi nu mi tho ra Antipa nú'á bi damajuani xá hño de gueque. Nu'á bi tho nuni habú guí 'buhú, habú ri manda ra Satá. ¹⁴Pe nuga dí padi gue 'bui 'ra de gue'ahú to'o camfri nú'á te mi udi ra Balaam, y nuga hindrí ho njabú. Ra Balaam bi 'ñutua ra Balac hanja bi za bi japa ya me Israel da 'yøt'a ya ts'oqui. Bi 'ñutuabi'ú da zi nú'ú ya ngøt'umbi dega hñã'ti nuya c'oi, nehe bi 'ñutuabi da hñuxui nu'araza ra 'behñã. ¹⁵Ne 'bui 'ra de gue'ahú nú'ú to'o camfri bi yá nt'utuate ya nicolaita, nú'ú ya nt'utuate'ú gue'ú drí utsa nehe. ¹⁶Hangué ñobrihú ne 'ueguehú de gue'ú. Nu'bu hina, 'bestho ma ga mabú pa nú'ú to'o øt'a njabú ma ga castiga co nú'ú ya noya pønga de ja ma ne, gue'á ngu 'nara mahuai dega yo filo. ¹⁷Nu'á tó'o ne da 'yøde, dá 'yøde nú'á mangua ra Maca Ndahi pa zofó ya nija. Y nu'á tó'o da ntate de nú'á hingui ho, ma ga umbi da zi nú'á ra maná xa t'agui, ne ga umba 'nara zi t'axa do, y de ja nú'á ra t'axa do'a xa t'ofó 'nara 'ra'yo thuhu, y hønse nú'á to'o ma da hñãni'a, go gue'á ma da badi te di bønga nú'á ra thuhu di huxni."

Ya noya pa nú'á ra nija rá thuhu Tiatira

¹⁸Nehe 'yopabi nura enxé de ra nija nuni Tiatira, 'yopabi njaua: "Rá T'ú Ajuá nú'á to'o zø yá da ngu 'nara tsibi ne di huexca yá ua ngu 'nara bronse xá coní, gue'á ma njaua: ¹⁹Nuga dí padi te gatho guí øt'ehú,

ne tengu rá ndangui ri hmátehu ne ri jamfrihu, ne grí mfxahú 'na ngu ma'na, ne hinxcá tsayahú guí øthú ya hoga 'befi. Nehe dí padi gue nú'a ri 'befihu ma'na xa ndunthibya que rá mudí. ²⁰ Pe dí padi gue guí øt'ehú ma'ra ya t'øt'e nú'u hindrí ho. Guí hoptahú nú'a ra 'behñá rá thuhu ra Jesabe da hyat'a nú'u to pɛpcagui, ngue'a nu'á ena gue go gue'a 'nara 'mehni de Ajuá, pe hinga majuaní, ngue'a nu'á 'nara hyate. Nu'á utuabí nú'u to'o pɛpcagui gue da hñuxuí nu'araza ra 'behñá, nehe utuabí da zí nú'u ya ngø t'umbi dega hñá'ti nuya c'oi. ²¹ Nú'a ra 'behñá'a stá tsocuabí 'raya pa pa da ñobri, pe hinxa ne xa ñobri de nú'a ra ts'o'befi pefi. ²² Páhu gue nú'a ra 'behñá'a ma ga japi da 'menga ja ra mfidí co 'nara hñeni, pa da thogui ndunthi ya ugui. Nehe ma ga japi da thogui ya ts'othoguí gathó nú'u to'o xa hñuxuí'a 'bú hinda ñobri'u nehe de yá ts'o'befi'u. ²³ Nura 'behñá'a nehe ma ga japi da du yá batsi. Y njabú da badí gathó ya nija gue go gueque dí patuabí yá mfeni ne yá coraso gathó ya ja'i, hangue ngu rá 'befi cada 'nara ja'i, gue'a ma da njabú rá njut'i nehe. ²⁴ Ha nu'ahú guí 'buhúbu Tiatira ne hinxcá camfrihu nuya ya ts'ont'utuate hinga majuaní, y nixi hinxcá ne xcá páhu nú'a ra nt'utuate'a, ngue'a nú'u to'o udi mañ'u gue gue'a rá nt'utuate ra Satá, y mañ'u gue xi xá hñei pa to da badí, dí xi'ahú gue oxqui øthú nú'u ya ts'o'quí stá xi'ahú; y hinte ma'na drí 'bɛp'ahú. ²⁵ Nu'a guí 'yøthú, siguihu co nú'a xcá camfrihu asta hinga yopa pengui. ²⁶ Y nu'u tó'o da ntáte de nú'a hingui ho, ne da 'yøt'e nú'a ra 'befi stá manda asta rá gats'i, nuga ma ga umbabí ra ts'edi pa da ndá ja gathó ya hai de ra ximhai, ²⁷ njabú ngu xa 'raca ra ts'edi ma Dada pa ga ndá. Ne nu'ú ma da ndá con gathó ra ts'edi, ja ra usnda di há 'nara ts'ut'ø dega bója pa da huata ya hnini de gathó ya hai de ra ximhai asta hinda gohi ngu 'raya dohmi xa dehmi. ²⁸ Y nuga ga umbabí'u nú'a ra hyats'i ngu rá hyats'i ra haxatsø. ²⁹ Nu'a tó'o ne da 'yøde, dá 'yøde nú'a mंगा ra Māca Ndáhi pa zofo ya nija.”

3

Ya noya pa nú'a ra nija rá thuhu Sardi

¹ Nehe 'yopabí nú'a ra enxé de ra nija nuni Sardi, 'yopabí njaua: “Nú'a to'o pɛ'tsua

nú'u yoto yá ndáhi Ajuá, ne nú'u yoto ya tsø, mंगा njaua: Nuga dí padi ri 'befihu, ri hnequí gue guí tehú, pe xcá tuhú de ja ra ts'oquí. ² Nuhuhú pa guí nsuhú, ne 'uehú de ja ra ts'oquí, ne ma'na dá nja ri jamfrihu nú'a ya mi ja pa xcá 'behmahú, ngue'a stá padi gue hingui ho ri 'befihu ja rá thandi ma Dada. ³ Hangue beñhú de nú'a xcá hñhú. Camfrihu'a xá hño, ne ñobrihu. Nu'bu hingui nsuhú, xcá damfrihu ga tsømbú ngu ra ora tsønga 'nara be. ⁴ Pe 'bú 'ra de gue'ahú núbu Sardi nú'u to'o hinxa hopi da ts'oca yá jamfri co nú'u ya ts'o'befi guí øthú, nú'ú gue'u xa su yá t'axa he nú'u he pa hinxa nts'oni. Go gue'u ma ga 'ñø'be ne ga nhyehe mahyeguí dega t'axa he ngue'a dí 'ñepi da hñe njabú'u. ⁵ Y nu'u tó'o da ntáte de nú'a hingui ho, ma da hñe dega t'axi, y hinga ma ga hacuabí yá thuhu de ja ra libro habú huxa yá thuhu nú'u to ma da mɛ'tsa ra te pa nzantho, nehe ga xipa ma Dada ne yá enxé'a gue dí padi'u. ⁶ Nu'a tó'o ne da 'yøde, dá 'yøde nú'a mंगा ra Māca Ndáhi pa zofo ya nija.”

Ya noya pa nú'a ra nija rá thuhu Filadelfia

⁷ Nehe 'yopabí nú'a ra enxé de ra nija Filadelfia, 'yopabí njaua: “Nú'a to'o gue'a Ajuá xá nsunda ne hønse go gue'a øt'a gathó nú'a majuaní, nú'a to'o gue'a ngu rá mpøte ndu ra Davi pa da ndá, go gue'a há ra nsouqí, hangue gathó nú'a ra gosthi da xoquí'a, hinda za to da got'i, y gathó nú'a ra gosthi da got'i, hinda za to da xoquí, nu'á ena njaua: ⁸ Nuga dí padi ri 'befihu, ne stá xoc'ahú 'nara gosthi pa guí zofohú ma'ra, y hinda za to da got'i. Ngue'a masque hingui pɛ'tshú ndunthi ra ts'edi, pe xcá 'yøthú nú'a mंगा ma noya, ne hinxcá ntsuhú xcá mañhú de gueque. ⁹ 'Bú 'ra ena gue ya xodyo, pe hinga majuaní, nu'ú hate, ngue'a nu'ú go gue'u yá ja'i ra Satá. Páhu gue nuga ma ga hacuabí'u yá nt'ets'i pa da ndandiñhmu ja ri uahú, pa da badí'u gue drí ma'ahú. ¹⁰ Ngue'a nu'ahú xcá tsethú gathó nú'a te xcá thohú ngu nú'a dá xi'ahú, hangue nuga ma ga su'ahú pa hingui thohú nuya ts'othoguí ma da nja maxøgue ja ra ximhai. Ma da 'ñehe nú'u ya ts'othoguí'u pa dra tsapi gathó ya ja'i 'bú ja ra ximhai, pa ja da hñecni to'o nú'u ma da zeti, to'o hina. ¹¹ Beñhú gue nuga ma ga ehe 'bestho. Siguihu guí camfriguihu xá hño, pa ni 'na

hinda za to da hñan'a ri thahahũ. ¹²Y nu'u tó'o da ntate de nú'a hingui ho, ga japi da nja ngu 'nara 'ròts'e de ja ra maça luga habũ 'bũ ma Dada, y hinhya'mũ da bøni de guehni. Nehe ga opabi rá thuhu Ajuã ma Dada ja gue'u, ne rá thuhu de rá hnini'a. Nura hnini'a go gue'a ra 'ra'yo hnini de Jerusale nú'a dua çai de mahets'i po rá ts'edi'a. Nehe ja ga ofo ma 'ra'yo thuhu ja nuto xa ntate, ngue'a go dua meti'u. ¹³Nu'a tó'o ne da 'yøde, dá 'yøde nú'a m̃anga ra Maça Ndahi pa zofo ya nija."

Ya noya pa nú'a ra nija rá thuhu Laodicea

¹⁴Nehe 'yopabi nú'a ra enxe de ra nija Laodicea, 'yopabi njaua: "Go gueque dí m̃anga nú'a majuani y nixi drí mpadi, go gueque rá mudígui de gatho nú'a bi hyoca Ajuã ma Dada, dí xi'ahũ njaua: ¹⁵Nuga dí padi ri 'befihũ gue hingeri utsaguihu y nixi grí maçaguihu. ¡Dí ne gue strá ts'e'ahũ o strá pa'ahũ! ¹⁶Ngue'a guí njahũ ngu ra dehe nú'a hinxá pa nixi xá tse pe xá ndumapa, hangue dá gohi njabũ. ¹⁷Ngue'a nu'ahũ guí eñhũ gue gyá ricohũ, ja ri bojahũ, ne hinte øt'ahũ ra 'bedi. Pe huecate'ihũ ngue'a hinte guí pe'tshũ, gyá hyoyahũ, hinguí pahũ gue de ja rá thandi Ajuã ngu gyá godahũ ne gyá c'axfanihu. ¹⁸Hangue dí xi'ahũ tamgahũ ra oro nú'a xa 'ranga ja ra tsibi, pa njabũ gui nricohũ. Tamgahũ ya he dega t'axi pa gui hñehũ ne hingui ntsahũ ngue'a gyá c'axfanihu. Nehe tamgahũ ra 'ñethi pa gui coxa ja ri dahũ pa njabũ gui hyanthũ. ¹⁹Nuga dí tsui ne dí japi da tho ya ugui gatho nú'u to drí m̃adi. Hangue beñhũ hanja gui 'yøthũ ra hño, ne ñobrihu. ²⁰Nehe pahũ gue nuga dí 'ba ja ra gosthi dí zote. Nu'a tó'o da 'yøtca ma noya ne da xoga ra gosthi, nuga ga çut'i ne ga nt'oxi con gue'a, ha nu'á con gueque. ²¹Nu'a tó'o da ntate de nú'a hingui ho, ga umba nsequi da hñudi con gueque habũ gra hudi, njabũ ngu stá ntate nehe, ne dí hu'be ma Dada habũ bí hudi. ²²Nu'a tó'o ne da 'yøde, dá 'yøde nú'a m̃anga ra Maça Ndahi pa zofo ya nija."

4

Gatho nú'u to'o bí 'bũ mahets'i ri xø-cambeni Ajuã

¹Mefa de dá handa nú'u ya t'øt'e, dá handi nuni mahets'i 'nara gosthi mi xogui. Ne dá yopa øde nú'a ra noya xqui zocagui

desde rá mudi, y nu mi ñã bi nt'øde ngu mrá nzani 'nara trompeta, y bi 'ñengagui:

—Bá pøts'e grí 'ñecua pa ga u't'a'i nuyũ te ma da nja 'mefa.

²Y 'bestho nura ora'a ra Maça Ndahi bi 'ñutqui dega thedi 'na mi hudi ja 'nara hudi nuni mahets'i, ³y nú'a to mi huhni mri hnequi ngu 'nara t'axa do nú'a t'embi ra jaspe, nehe mri hnequi ngu 'nara thenga do rá thuhu ra cornalina, xi mi huexqui nts'edi. Y de ja rá nthets'i nú'a ra hudi'a mi 'bahni 'nara 'bejri asta mi huexqui, ne mi hnequi ngu 'ñena 'nara c'angdo rá thuhu esmeralda. ⁴Nuni thoho ja rá nthets'i nú'a ra hudi dá handi mi jani má 'natemagoho ya hudi, y de ja nuya hudi'u dá handi mi huhni 'natemagoho ya ndã mri hñe dega t'axi ne mi hu'tsa yá corona dega oro. ⁵Y nú'a ra hudi mi ja madetho, ja mi pøniini ya huei, ne ja mri nt'ødeni ya ñuni ne ya ngani. Nehe mi zøni yoto ya ñot'i dega tsibi, gue'u yoto yá ndahi Ajuã. Nuya ñot'i'u mi nhyandui nú'a ra hudi mi ja madetho. ⁶Nura hudi'a mri nhyandui nehe ngu 'nara ndehe dega xito mi hnequitho nú'a te mi ja mbo.

Nehe guetbũ de nura hudi'a ne ja rá nthets'i mi 'bahni goho ya dá'enxe xi mi pe'tsa ndunthi yá da ja yá hmi ne de ri møte. ⁷Nu'a rá mudi ra dá'enxe mri hnequi ngu 'ñena 'nara zate. Nu'a rá ñoho ra dá'enxe mri hnequi ngu 'nara ndamfri. Nu'a rá hñu ra dá'enxe mri hnequi rá hmi ngu rá hmi 'nara ja'i. Ha nu'a rá ngoho ra dá'enxe mi ngu 'nara nxuni ri nhyats'i. ⁸Y gatho nú'u goho ya dá'enxe, mi pe'tsa 'rato yá hua cada 'na de gue'u, y de mbo yá hua ne de møte mi pe'tsa ndunthi yá da. Y ma pa ra xuui himi tsaya mi ena'u:

Xá nsunda'i, ma maça Ajuã'ihẽ ne ma Hmu'ihẽ, nu'i guí pe'tsa gatho ra ts'edi, nu'i go gue'e guí 'bui, ne nzantho xcá 'bui, ne ma gui 'bui pa nzantho.

⁹Y nú'u ya dá'enxe'u ngu da nsunda ne da 'ñe'tsua rá nsu ne da umba njamãdi nú'a to'o mi hudi ja rá hudi, nú'a to'o 'bui pa nzantho, ¹⁰nehe nú'u 'natemagoho ya ndã mi huhni mi ndandiñahmu'u ne mri xøcambeni nú'a mi hudi ja nú'a ra hudi mi ja madetho, nú'a to'o 'bui pa nzantho, ne mi haça yá corona ne mi huxa ja rá ua nú'a to mi hudi ja nura hudi'a, ne mi ena'u:

¹¹Ma Hmu'ihẽ ne ma Ajuã'ihẽ,

rí 'ñepi dra nsunda'i, ne da t'e'ts'a ri nsu, ne da hma gue go grá nda,
ngue'a go gue'e gá hoca gatho nú'a te ja,
y po ri paha bi njabu.

5

Ra 'bants'a he'mi, ne ra T'uca Deti nú'a rá T'u Ajuá

¹Nepu dá handa 'nara 'bants'a he'mi mi ha ja rá 'ye ra 'ñei nú'a to hudi ja rá hudi, ne xqui t'ofó de mbo ne de mote, ne xqui seyo co yoto ya seyo. ²De guehni dá handa 'nara enxé xi mi ja rá ts'edi ne mi ña nts'edi mi ena:

—¿Ha gue di 'bui to'lo di pe'tsa ra nsequi da xø'tsa ya seyo ne da tants'a ra 'bants'a he'mi?

³Pe mi jo'lo ni 'na de gue nú'u bí 'bu mahets'i nixi de nú'u mi 'bucua ja ra ximhai, nixi de nú'u xa du, himbi za to bi tants'a nú'a ra 'bants'a he'mi, nixi himbi za to bi hyandi'a. ⁴Nuga xi dá nzoni ngue'a himbi ts'udi ni 'na nú'a to'lo mri 'ñepi da tants'a nú'a ra 'bants'a he'mi'a pa da hñe'ti y nixi pa da hyandi. ⁵Nepu 'na de nú'u ya nda bi 'ñengagui:

—Oguí zoni, 'bui 'na xi ja rá ts'edi ngu 'nara zate, nú'a xqui 'ñehe de yá ja'i ra Judá ne de ra nda Davi. Nú'a ha, go gue'a xa ntate, hangue nú'a go dí 'ñepabi da xø'tsa nú'u yoto ya seyo pa da za da tants'a nú'a ra 'bants'a he'mi.

⁶Nepu de guehni dá handi madetho de nú'a ra hudi 'nara T'uca Deti nú'a rá T'u Ajuá, mi hnequi ngu xqui tho, mi 'bahni madetho de nú'u goho ya da'enxe ne de nú'u ya nda. Y nú'a ra T'uca Deti'a mi pe'tsa yoto yá ndani ne yoto yá da. Y nú'u yoto yá da mi pe'tsi, gue'u nú'u yoto yá ndahi Ajuá nú'u xa mehni ja gatho rá nguni ra ximhai. ⁷Nú'a ra T'uca Deti'a bi joni pa bi hñanga nú'a ra 'bants'a he'mi mi ha ja rá 'ye ra 'ñei nú'a to'lo mi hudi ja rá hudi. ⁸Y nu mi hñanga nú'a ra he'mi'a, nú'u goho ya da'enxe ne nú'u 'natemagoho ya nda, bi ndandiñahmu'ja ja rá thandi ra T'uca Deti. Gatho nú'u ya nda mi ha ya arpa ne ya njuspi dega oro mi ñuts'i co ra t'uts'i; nura t'uts'i'a gue'a yá sɔcambeni ya gamfri. ⁹Nehe mi tuti'u 'nara 'ra'yo thuhu mi ena: Nu'i go dí 'ñep'a'i gui hñanga ra 'bants'a he'mi, ne gui xø'tsa nú'u yoto ya seyo pe'tsi,

ngue'a nu'i go bi tho'a'i ne xcá tangaguihe co ri maca ji, pa njabu bi za gue Ajuá bi 'yøtc'aguihe yá metiguihe'a núje stí 'ñehehe de gatho ya 'múi gá ja'i, ne de gatho ya hñaquí, ne de gatho ya hnini, ne de gatho ya hai de maxøgue ra ximhai.

¹⁰Ne xcá hñuxcahe dega nda ne dega macja de ja rá 'befi Ajuá, nehe ma ga ndahe ja ra ximhai.

¹¹Nepu dá øde 'ra mi ña, y de guehni dá handa ya 'motho ya enxé, ya 'mo dega 'motho, ne xqui got'atho de habu mi hudi Ajuá, ne habu mi 'bu nú'u goho ya da'enxe ne nú'u ya nda, ¹²ne mi ña'u nts'edi, ne mi ena:

Ra T'uca Deti nú'a bi tho, dí 'ñepi da nda, ne dí 'ñepi da hñani gatho ya hño,

ne ra mfadi, ne ra ts'atbi, ne dí 'ñepi'a dra t'e'tsua rá nsu, ne dra nsunda, ne dra sɔcambeni.

¹³Nehe dá øde bi ña gatho nú'u to bí 'bu mahets'i ne ja ra ximhai, ne de nja'ti ra ximhai, ne de ja ra ndehe, ne de mbo ra ndehe, gatho mi ena'u:

Drá sɔcambeni Ajuá nú'a to'lo hudi ja rá hudi, nehe drá sɔcambeni ra T'uca Deti.

Drá t'e'tsua rá nsu, ne drá nsunda, ne dá hma gue pe'tsa ra ts'edi pa nzantho ne pa nzantho.

¹⁴Nepu nú'u goho ya da'enxe mi ena:

—¡Njabu gue'a!

Y nú'u 'natemagoho ya nda bi ndandiñahmu ne bi xɔcambeni'u nú'a to'lo 'bui pa nzantho.

6

Nú'u yoto ya seyo

¹Mefa dá handa ra T'uca Deti ora mi xø'tsa 'na de nú'u ya seyo, ne dá øde 'na de nú'u goho ya da'enxe bi ña nts'edi ngu 'nara ngani, ne bi 'ñengagui:

—¡Bá ehe pa gui hñandi!

²Nepu de guehni dá handa 'nara tøgue mri tøgue 'nara t'axfani, y mi ha 'nara flecha pa ra tuhni, ne bi t'umbabi 'nara corona. Y nú'a bi ma ja ra tuhni, y nzantho bi ntate.

³Nu mi xø'tsa rá ñoho ra seyo nú'a ra T'uca Deti, dá øde rá ñoho ra da'enxe bi 'ñengagui:

—¡Bá ehe pa gui hyandi!

⁴ Ne de guehni bi bõni 'nara tøgue mri tøgue 'nara thenga fani, ne bi t'umba ra ts'edi pa da japi da nja ya tuhni ja ra ximhai, ne da japi da nhyose ya ja'i, ne bi t'umba 'nara danga huai.

⁵ Nu mi xø'tsa rá hñu ra seyo ra T'uca Deti, dá øde rá hñu ra dá'ɛnxɛ bi 'ñengagui:

—¡Bá ehe pa gui hyandi!

De guehni dá handa 'nara tøgue mri tøgue 'nara 'bofri, ne mi ha 'nara mbexo. ⁶ Ne dá øde 'nara noya madetho de habu mi 'ba nú'u goho ya dá'ɛnxɛ, mi ena:

—'Na huada ra trigo o hñu huada ra cebada da 'ba pa rá thaha 'nara memapa. Pe ogui huata ya 'bai gá olivo nixi ya ua'obxi.

⁷ Nu mi xø'tsa rá ngoho ra seyo nú'a ra T'uca Deti, dá øtuabi rá noya rá ngoho ra dá'ɛnxɛ, bi 'ñengagui:

—¡Bá ehe pa gui hyandi! ⁸ Nepu de guehni dá handa 'nara tøgue rá thuhu ra Du mri tøgue 'nara c'ast'a fani, ne mri 'befa 'na nú'a xqui 'ñehe de habu 'bui nú'u xa du. Bi t'umba ra ts'edi pa da hyo 'na de goho parte ya ja'i nú'u 'bu ja ra ximhai, pa da hyo dega huai, ne dega thuhu, ne dega ts'ohñeni, ne co ya mbanga zu'ue 'yo ja ra ximhai.

⁹ Nu mi xø'tsa rá ncat'a ra seyo nú'a ra T'uca Deti, de nja'ti ra ata dá handa nú'u ya ja'i xqui tho po rá noya Ajuá ngue'a mi damajuani'u de yá jamfri. ¹⁰ Y mi ña nts'edi ne mi ena:

—Nu'i Ajuá ma Hmu'ihe, xá nsunda'i ne gui øt'a gatho nú'a gui ma, ¿asta ha'mu ma gui hñá'mba nguenda ya meximhai ne gui co'tsuabi de nú'a xa 'yøtcahe gue bi hyogaguihe?

¹¹ Nepu nu'ú bi t'umbabi ya t'axa he, ne bi t'embabi gue da dø'mahma asta hinda zadi ra 'bede de nú'u ya cu xqui mpèhui mahyegui, ngue'a ri 'betho da tho ma'ra ngu xqui tho'u.

¹² 'Mefa dá handi nu mi xø'tsa rá 'rato ra seyo nú'a ra T'uca Deti, ne bi nja 'nara danga mbimhai, ne bi 'mexuui nura hyadi ngu 'nara 'bohe dega behe, ne bi thenga ra zana ngu raji. ¹³ Nuya tsø bi dagui ngu ora ta yá fruta 'nara 'bai gá igo nú'u hingui ta, sta nja ra bunthi. ¹⁴ Ha nu mahets'i bi 'ñotho, ngue'a bi mpants'i ngu 'nara 'bants'a he'mi, ne gatho ya t'øhø ne ya t'uca hai o madetho ja ya ndehe bi 'medi de habu mi ja. ¹⁵ Y nú'u

mi 'bui dega nda ja ra ximhai, ne nú'u mi pe'tsa ndunthi ra nsu, ne ya rico, ne nuya nda gá soldado, ne nú'u to mi ja yá ts'edi, bi ma'u bá 'ñagui ja ya ma'ye. Nehe ya 'bego ne nú'u himyá 'bego, gatho'u bi ma bá 'ñagui. ¹⁶ Gatho nú'ú mi emba ya t'øhø ne ya do:

—Yøt'ehu gui cobgahe pa ga 'ñaguihe de rá thandi Ajuá nú'a to hudi ja rá hudi, ne de rá cue ra T'uca Deti pa hinte da 'yøtcahe.

¹⁷ Ngue'a ya bi zø ra pa da hneca rá cue Ajuá, ne jo'o to'o da za da zeti.

7

Bri seyo 'raya ja'i de ya me Israel

¹ 'Mefa de gue'a dá handa goho ya ɛnxɛ mi 'bai 'na cada rá ñani ra ximhai pa mi tsami nú'u goho ya ndahi pa hinda mbu ja ra hai nixi ja ra ndehe y nixi da hmana ni 'nara 'bai gá za. ² Nehe dá handa ma'na ra ɛnxɛ xqui 'ñe de bõxhyadi, ne mi hampa rá seyo Ajuá nú'a te, ne bi 'ñembabi nts'edi nú'u goho ya ɛnxɛ to xqui t'umba ra ts'edi pa da japi da nja ya ts'othogui ja ra hai ne ja ra ndehe, ne bi 'ñembabi'a:

³ —Ote xqui ø'tuahma ra hai ne ra ndehe nixi ya 'bai gá za ngue'a ri 'bedi ga seyohe nú'u to pepabi ma Ajuáhu.

⁴ Ne bi sicagui hangu yá ndunthi nú'u xcrí seyo, mi tsøxa 'na nthebe ne ñotemagoho 'mo de gatho nú'u ya ja'i xqui 'ñehe de ya ja'i de Israel. ⁵ De nú'u xqui 'ñehe de yá ja'i ra Judá, mi tsøxa 'ret'amayoho 'mo nú'u xcrí seyo, y de nú'u xqui 'ñehe de yá ja'i ra Rubé, mi tsøxa 'ret'amayoho 'mo, y de nú'u xqui 'ñehe de yá ja'i ra Gad, mi tsøxa 'ret'amayoho 'mo, ⁶ y de nú'u xqui 'ñehe de yá ja'i ra Aser, mi tsøxa 'ret'amayoho 'mo, y de nú'u xqui 'ñehe de yá ja'i ra Neftalí, mi tsøxa 'ret'amayoho 'mo, y de nú'u xqui 'ñehe de yá ja'i ra Manase, mi tsøxa 'ret'amayoho 'mo, ⁷ y de nú'u xqui 'ñehe de yá ja'i ra Simiu, mi tsøxa 'ret'amayoho 'mo, y de nú'u xqui 'ñehe de yá ja'i ra Leví, mi tsøxa 'ret'amayoho 'mo, y de nú'u xqui 'ñehe de yá ja'i ra Isacar, mi tsøxa 'ret'amayoho 'mo, ⁸ y de nú'u xqui 'ñehe de yá ja'i ra Sabulú, mi tsøxa 'ret'amayoho 'mo, y de nú'u xqui 'ñehe de yá ja'i ra Jose, mi tsøxa 'ret'amayoho 'mo, y de nú'u xqui 'ñehe de yá ja'i ra Benjami, mi tsøxa 'ret'amayoho 'mo.

Ra apostol Xuua bi hyanda 'nara hmunts'a ja'i xqui hñe dega t'axi

⁹Mefa de guehna dá handa 'nara danga hmunts'a ja'i nixi himi tsa to da mede. Nuya ja'i'u xqui ñehe de gatho ya hnini, ne de gatho ya hai, ne de gatho ya hñaqui, ne de gatho ya 'múi gá ja'i. Mi 'bai'u ja rá thandi Ajuá habu mi hudi'a ne ja rá thandi ra T'uca Deti, mi hñe'u dega t'axi, ne mi ha ya denthí. ¹⁰Ne mi ña nts'edi, mi ena'u:

Ajuá ma Dadahu nú'a to'o hudi ja rá hudi, ne ra T'uca Deti, go guese'u bi za bi pøhø ya ja'i.

¹¹Nehe gatho nú'u ya enxé mi 'bai ja rá nthets'i ra hudi ne habu 'bu nú'u ya nda ne nú'u goho ya dá'enxé, bi ndandiñahmu asta bi megui yá hmi manjuantho ja ra hudi ne mi xocambeni Ajuá, ¹²ne mi eñ'u:

¡Njabu gue'a! Drá sòcambeni Ajuá ma Dadahu, ne drá nsunda, ngue'a go gue'a ja rá mfadi.

Nehe dá t'umba ra jamadi ne dá t'e'stua rá nsu, ngue'a nú'a ja rá ts'edi, ne go gue'a ra nda.

Dá njabu pa nzantho ne pa nzantho. Njabu gue'a.

¹³Nepu 'na de nú'u ya nda bi 'yangagui ne bi ñengui:

—Xi núyu 'bahni ri hñe dega t'axi, tto'oyu ne habu xqui ñeheyu?

¹⁴Nuga dá thadi ne dá embabi:

—Nuga hindí padi, nu'i go guí padi.

Nu'bá nu'á bi ñengagui:

—Nuyu go guehyu xqui ñehe de nuni habu mbi ja ya ts'othogui ne xuá t'axca yá he co rá ji ra T'uca Deti. ¹⁵Hangue nubyá nuyá 'bai ja rá thandi Ajuá habu hudi'a, ne pepabi ma pa ra xuui nuua ja ra maça luga habu 'bu'a. Y nu Ajuá hudi ja rá hudi 'bui con guehyu ne ri suyu. ¹⁶Y ya hinhya'mu ma da zu ra thuhuyu ngu nú'bu mbá 'bu ja ra ximhai, nixi ra nduthe, nixi ra pahyadi, nixi ma'ra ya ts'othogui. ¹⁷Ngue'a nuni ra T'uca Deti 'bai habu hudi Ajuá, go guehni ra ma'yo pa da suyu ne da 'ñutuabiyu habu ja ya pøthe de ra dehe dega te. Y nu Ajuá ma da hñu'mba yá mui ne da ducuabi yá guida de ja yá da.

8

Ra apostol Xuua bi hyanda rá yoto ra seyo ne 'nara njuspi dega oro

¹Nepu de bi xø'tsa nú'a rá yoto ra seyo ra T'uca Deti, bi nja ra hmetho y 'besthó hinte bi nt'øde, ngu made ra ora himbi nt'øde ni 'nara noya nuni mahets'i. ²Nepu dá handa yoto ya enxé mi 'bai ja rá thandi Ajuá, ne bi t'umba 'ra 'nara trompeta. ³Nepu bi zøhø ma'na ra enxé mi ha 'nara njuspi dega oro, ne bi 'mai ja ra ata. Nura enxé'a bi t'umba ndunthi ra t'uts'i pa bi umbabi Ajuá mahyegui co yá sòcambeni ya gamfri ja ra ata dega oro mri nhyandui nú'a ra hudi habu mi hudi Ajuá. ⁴Y de ja rá 'ye ra enxé bi bøxa ja rá thandi Ajuá nurá 'bifi ra t'uts'i mahyegui co yá sòcambeni nuya gamfri. ⁵Y nura enxé'a bi gu ra njuspi, ne bi hñaca ts'u ra tsibi nú'a mi zø ja ra ata pa bi ñu'tsa rá njuspi, nepu bi føte pa ja ra ximhai. Y nu mi 'yøt'a njabu'a, bi nja ya ngani ne ya huei ne ra mbimhai asta mi ñuni.

Ya trompeta

⁶Nepu nú'u yoto ya enxé mi ha ya trompeta bi nhyoqui'u pa da mist'i'u.

⁷Y nu mi mist'a rá trompeta nú'a ra madu enxé, bi dagui pa ja ra ximhai ya ndo co ra tsibi mi nthants'i co ra ji. Y nu mi njabu bi zat'a 'na de hñu parte ra hai, ne bi zat'a 'na de hñu parte ya za, ne gatho ya ndapo nú'u xmá nc'ami bi zat'i.

⁸Nu mi mist'a rá trompeta nurá ñoho ra enxé, 'bestho bi zo ja ra ndehe 'na ngu ra danga t'øhø mi zø, ne bi nji 'na de hñu parte ra ndehe. ⁹Ne bi du 'na de hñu parte ya zu'ue nú'u mi 'bu mbo ra ndehe, ne bi yui 'na de hñu parte ya motsa.

¹⁰Nu mi mist'a rá trompeta nurá hñu ra enxé, 'bestho bi dagui de mahets'i 'nara danga tsø ja 'na de hñu parte ya dathe ne ya pøthe. Nura tsø'a mri yot'i ne mi zø, ¹¹y mrá thuhu ra Ajenjo. Ne bi mpunga ajenjo 'na de hñu parte ya dehe, y co rá nju nura ajenjo'a bi ju'tsa ya dehe, ne bi du ndunthi ya ja'i co rá nju nura dehe.

¹²Nu mi mist'a rá trompeta nurá ngoho ra enxé, 'bestho bi 'mexuui 'na de hñu parte ra hyadi ne ra zana ne ya tsø. 'Na de hñu parte ra pa bi 'ñotho ra ñot'i de ra hyadi, ne 'na de hñu parte ra xuui bi 'ñotho ra ñot'i de ra zana nixi de ya tsø.

¹³Nepu dá handa 'nara nxuni mri nhyats'i madetho de mahets'i, ne dá øde mi ña nts'edi ne mi ena:

—Huecate nú'ú to 'bui ja ra ximhai, ngue'a ri 'betho da mist'a yá trompeta má hñu ya enxé!

9

¹Y nu mi mist'a rá trompeta nurá ncut'a ra enxé, dá handa 'nara tsø xqui dagui de mahets'i pa ja ra ximhai, y nura tsø'a bi t'umbabi ra nsoqui pa bi xoqui ne bi xo'tsua rá ne nú'a ra o'tsi otho habu bí c'a. ²Y nu mi xo'tsua nú'a ra o'tsi'a, bi bøts'e de guehni 'nara 'bifi ngu rá 'bifi 'nara danga ut'i, ne bi juta ra hyadi asta bi 'mexuui co nú'a ra 'bifi mi 'yo ja ra ndahi. ³Y ja ra 'bifi ja mbra ehni 'raya nc'oto, nepu bi nxani'u ja ra ximhai ne bi t'umba ra ts'edi ngu yá ts'edi ya penzu pa da ntsate. ⁴Nuya nc'oto'u bi sipi gue hinda zi ni 'nara c'ama ndapo, nixi ya za. Nu'ú bi sipi gue da za hønse nú'u ya ja'i hingui pe'tsua rá seyo Ajuá ja yá de. ⁵Bi t'umba nsequi da 'yøt'a njabu hønse pa da japi da sufri ya ja'i cut'a zana, pe hingue pa da hyo. Y nuyá 'ñu yá ne nú'u ya nc'oto ngu rá 'ñu rá ne 'nara ts'o penzu ora tsa 'nara ja'i. ⁶Nuya pa'u ya ja'i da nehma da du, pe ma da 'ñothro ra du pa gue'u.

⁷Nú'ú ya nc'oto'u mi hnequi ngu 'raya fani xa hñoqui pa ra tuhni, y mi hu'tsa ja yá ñaxu'u ngu 'nara corona dega oro, y nuyá hmi mi ngu yá hmi ya ja'i. ⁸Ne xi xmá ma yá stā ngu yá stā ya 'behña, y nuyá ts'i mi ngu yá ts'i ya zate. ⁹Y de ja yá ndo'yo mi pe'tsa 'nara nthauqui ngu dega bøjā, ne nuyá mbuni de yá hua mi ngu rá mbuni ya carro nú'ú ri gut'a ya fani 'yo ja ra tuhni. ¹⁰Y yá cola mi nja ngu yá cola ya penzu co ya 'bite, y nuyá 'bite mi pe'tsa ra ts'edi pa da japi da sufri ya meximhai cut'a zana. ¹¹Y nú'a ra ts'o'enxe 'bu ja ra o'tsi nú'a otho habu bí c'a go gue'a mrá ndā de nuya nc'oto'u. Nura enxé'a dega ebreo rá thuhu ra Abado, y dega griego ra Apolyo nú'a rí bōni da 'ñena ra hyote.

¹²Nurá mudi ra ts'othogui ya bi uadi, pe ri 'bedi má yoho.

¹³Y nu mi mist'a rá trompeta nurá 'rato ra enxé, 'bestho dá øde 'nara noya mi pōni de ja nú'u goho ya ndahi de ra ata dega oro nú'a mi ja de ja rá thandi Ajuá. ¹⁴Y nú'a ra noya'a bi 'ñembabi nú'a rá 'rato ra enxé to mi hā ra trompeta:

—Xo'ta nú'u goho ya enxé that'a ja rá hyo ra dāthe Eufrate.

¹⁵Y bi so'ta nú'u goho ya enxé xqui hñoqui xqui dø'mi pa 'bestho ra ora'a da hyo 'na de hñu parte ya ja'i de ra ximhai. ¹⁶Y dá øde hangu yá ndunthi nú'u yá soldado mi tōgue yá fani, dá øde gue mi yo nthebe 'mo ya 'mo.

¹⁷Njaua dá handi gatho nú'a bi 'ñutca ra Maca Ndahi dega thedi: Nu'u tó'o mi tōgue yá fani, mi hā yá nthauqui ja yá tiña, ne xi mi huexqui dega theni ne dega c'angui ne dega c'ast'i. Ne nuyá ñaxu ya fani mi ngu yá ñaxu ya zate, y de ja yá ne'u mi pōni ra tsibi ne ra 'bifi ne ra asufre. ¹⁸Nu'a ra tsibi ne ra 'bifi ne ra asufre mi pōnga ja yá ne'u, bi japi bi nja ya ts'othogui asta bi du 'na de hñu parte ya ja'i de ra ximhai. ¹⁹Hangu nú'u ya fani'u mi ho ya ja'i co yá ne ne co yá cola, ha nuyá cola mi ngu 'nara qu'eñā mi ja rá ñaxu ne mi tsate, y njabu mi ø'tua ra 'ñu ya ja'i.

²⁰Y nu'u ya ja'i himbi du co nuya ts'othogui'u, himbi ne bi ñobri'u. Bi siguitho bi xocambeni ya ts'ondahi ne nú'u ya c'oi dega oro, dega t'axi, dega bronse, dega do, ne dega za, nú'u hingui handi, nixi øde, nixi ri 'yo. ²¹Nixi himbi ne bi ñobri'u de nú'a mi øt'u, ngu ra nthote, ne ya nt'ete, ne de ra nt'e'behña, ne de ya mfe.

10

Ra enxé mi hā 'nara t'uca libro

¹Nepu dá handa ma'na ra enxé mi pe'tsa ndunthi rá ts'edi bi gai de mahets'i, ne mi pa madetho ja 'nara guui, ne mi ja 'nara 'bejri ja rá ñaxu. Rá hmi xi mri yot'i nts'edi ngu ra hyadi, y nuyá ua mi zø ngu ra faspí. ²Ne mi hā 'nara zi t'uca libro y bi xo'tsi. De guehni bi 'ba'ma rá ua ra 'ñei ja ra ndehe, ha nurá ua ra ngahā bi 'ba'ma ja ra hai. ³Nepu bi dø 'nara hmafi xi nts'edi ngu rá hmafi 'nara zate ora mafi, y nu mi mafi'a bi nt'ode yoto ya ngani. ⁴Y nu ndá øde nuya ngani'u, ndí ma ga ofo nú'a te mi mañ'u. Pe dá øde 'nara noya de mahets'i, bi 'ñengagui:

—Dá gohitho njabu nú'a bi mangu nú'u yoto ya ngani, ogui ofo pa hinda fadi.

⁵Nepu 'mefa, nú'a ra enxé dá handi xqui 'ba'ma rá ua ja ra ndehe ne ja ra hai, bi gaxa rá 'yē ra 'ñei pa mahets'i, ⁶ne bi jura de rá thuhu nú'a to'o 'bui pa nzantho, nú'a bi hyoca mahets'i ne ra ximhai ne gatho ra ndehe ne gatho nú'a te ja, ne bi 'ñena:

—Ya ts'útho ya pa di 'bedi pa da uadi gatho. ⁷Pe nu stí mudi da mist'a rá trompeta rá yoto ra enxé, nuya pa'u ma da uadi nú'a bi beni da 'yøt'a Ajuá ne himi fadi, nú'a bi xipabi yá 'mehni'a nú'u to'o bi mepabi.

⁸Y nú'a ra noya dá øde de mahets'i bi zocagui ma'na'qui ne bi 'ñengagui:

—Grí ma ne gui ja nú'a ra t'úca libro xa xo'tsa ja rá 'yè ra enxé nú'a 'bai ja ra ndehe ne ja ra hai.

⁹Nepu dá ma habu mi 'ba ra enxé ne dá embabi:

—'Racagui ra t'úca libro.

Ne nú'a bi 'ñengagui:

—Na, ne tsi. Ja ri ne ma gui tsa strá 'ñu ngu ra t'afi, pe nu ja ri mui ma gui tsa strá nju.

¹⁰Nu'bu dá hanga ra t'úca libro de rá 'yè ra enxé, ne dá tsi. Ne dá tsa ja ma ne xi xmá 'ñu ngu ra t'afi, pe nu ndá tsi xi xmá nju de mbo ma mui. ¹¹Y nú'a bi 'ñengagui:

—Mahyoni gui yopa manga ma'na'qui nú'a te ma da t'ø'tuabi ya ja'i de gatho ya hñaqi ja gatho ya hai, ne ja gatho ya hnini, ne yá nda.

11

Mi 'bui yoho to bi damajuani

¹Nepu bi t'aca 'nara xithi pa ra t'eni, ne bi t'engagui:

—Grí ma gui 'yeni rá nija Ajuá ne ra ata, ne gui pede nú'u 'buhni ri xocambeni Ajuá. ²Pe nura patio nú'a ja de møte rá nija Ajuá, oxqui eni, ngue'a nura patio'a xa t'umba nú'u ya ja'i hingyá xodyo, y nu'ú ma da net'a ra maça hnini ñotemayoho nzana. ³Y ma ga pehna nú'u yoho ma 'mehni pa da manga ma noya 'na 'mo ne yo nthebe hñu'rate ma pa, y ma da hye yá he dega behe.

⁴Nú'u ya 'mehni'u gue'u ngu nú'u yo 'bai ya olivo ne ngu nú'u yoho ya mfoxyo 'bai ja rá thandi Ajuá nú'a to'o ra nda de ra ximhai. ⁵'Bu da ne to'o te da 'yø'tuabi'u, da bonga ya tsibi de yá ne'u pa da hyo nú'u yá ncontra. Y njabu da du nú'u to'o da ne te da 'yø'tua'u. ⁶Nu'ú pe'tsa ra ts'edi pa hinda hopi da 'uái nú'u ya pa ma da xipa ya ja'i de nú'a ma da nja. Nehe pe'tsa ra ts'edi pa da japi da nji ya dehe, ne da japi da nja ya ts'othogui habaraza ja ra ximhai. Y nu'ú da 'yø't'a njabu nú'u ya 'mi'qui da

ne'u. ⁷Pe nu stí uadi da manga nú'a te ma da nja, ma da bøxa 'nara mbanga zu'ue de ja ra o'tsi nú'a otho habu bí c'a pa da ntunhui'u, y ma da ntate nú'a ra mbanga zu'ue, hangue da hyo'u. ⁸Nuyá ndo'yo'u ma da gohi di 'boni habaraza ja ya 'ñu de ra danga hnini nuni habu bri pont'a ma Zidadahu. Nura hnini'a da za ga hycuahhu co ra hnini Sodoma ne de Egipto, y ja rá thandi Ajuá xi xá nts'o nuya hnini'u. ⁹Ya ja'i de gatho ya hnini, de gatho ya 'múi gá ja'i, de gatho ya hñaqi, ne de gatho ya hai, ma da hyandua yá ndo'yo nú'u yoho ya 'mehni da 'moni hñu pa made, pe hinda thopi to da 'yagui'u. ¹⁰Y nuya meximhai da johya'u ne da 'ñumba 'baha sehe'u ngue'a ya xqui tho nú'u yoho ya 'mehni to'o xi xqui 'yø't'a ra xuhña pa gatho ya meximhai. ¹¹Pe 'mefa de nú'u hñu pa made, Ajuá bi japi bi yopa nte, nepu bi nangui'u, y nú'u to bi hyandi'u xi bi ntsu. ¹²Nepu bi nt'øde 'nara noya de mahets'i mi ña nts'edi ne bi 'ñembabi nú'u to'o xqui yopa nte:

—Bá pøxhu grí 'ñehaua.

Nepu ja 'nara guui bi ts'its'i'u pa mahets'i. Y nú'u yá ncontra'u bi hyandi. ¹³Nura ora'a bi nja 'nara danga mbimhai, ne bi yunt'a 'na de 'ret'a parte de ra hnini co nú'a ra mbimhai, ne bi du yoto 'mo ya ja'i, ha nu'u tó'o himbi du xi bi ntsu, ne bi nsunda Ajuá nú'a 'bui mahets'i.

¹⁴Nurá ñoho ra ts'othogui ya bi uadi, pe 'bestho ma da nja nú'a rá hñu.

Rá yoto ra trompeta

¹⁵Y nu mi mist'a rá trompeta nurá yoto ra enxé, 'bestho bi nt'øde 'raya noya de mahets'i mi ña nts'edi, mi ena: Nubyá gatho nuya hmada mi ja ja ra ximhai, ya go o rá 'yè ma Ajuáhu ne ra Zidada Jesucristo nuto xa hñuts'i'a pa da nda pa nzantho.

¹⁶Y nú'u 'natemagoho ya nda mi hudi ja yá hudi de ja rá thandi Ajuá, bi ndandiñahmu'u ne bi xocambeni'a, ¹⁷ne mi ena'u: Nu'i Ajuá ma Hmu'ihe, go gue'e gui pe'tsa gatho ra ts'edi, go gue'e gui 'bui, ne nzantho xcá 'bui, ne ma gui 'bui pa nzantho.

Dí 'ra'a'ihe njamadi

ngue'a ya xi gá nda.

¹⁸Ya ja'i de ra ximhai xi xa bø yá cue'u con gue'e,

pe ya bi zø ra pa da hnequi ri cue,
ne ma gui hña'mba nguenda gatho nú'u xa
du,
ne ma gui umba yá thahá nú'u ri 'mehni bi
mep'a'i,
ne gatho ya gamfri, ne gatho nú'u to'o bi
xøcambeni'i,
ngu ya notsi ngu ya dangui.
Nehe ya bi zø ra pa pa gui huata nú'u to xa
ts'oca ra ximhai.

¹⁹ Mefa de gue'a bi xogui ra maça luga
nuni mahets'i habu 'bu Ajuá, y ja bi
hnequini ra arca de ra cohi, ne xi mri
yot'a ya hucí, ne mri nt'øde ya ngani, ne
xi bi dagui ndunthi ya ndo ne bi nja 'nara
mbimhai.

12

Ra 'behña ne ra mbanga zu'ue

¹ Mefa bi hnequi ja mahets'i 'nara danga
nt'udi, y nú'á mi 'nara 'behña mri hñe co
ra hyadi ne mi 'bai ja ra zana y mi hu'tsa
'nara corona mi tøgue 'ret'amayoho ya tsø.
² Mi da'thi ne mi zoni nts'edi co ya ugui
ngue'a mi ma da 'mui rá batsi. ³ Nepu bi
hnequi ma'na ra nt'udi ja mahets'i, y nú'á
mi 'nara danga thenga zu'ue mi ngu 'nara
qu'eña. Y mi pe'tsa yoto yá ñaxu ne 'ret'a
yá ndani y cada 'nará ñaxu mi hu'tsa 'nara
corona. ⁴ Y co rá cola bi gut'a 'na de hñu
parte ya tsø de mahets'i, nepu bi fote pa
ja ra ximhai. Nepu nura zu'ue'a bi 'mai ja
rá thandi nú'a ra 'behña, pa ngu da 'mui
rá batsi, da zipabi. ⁵ Nepu bi 'mui rá batsi
mrá ts'unt'u, y nú'á con gatho rá ts'edi ma
da nda de gatho ya hai, ja ra uenda di ha
'nara ts'ut'o dega bõja, y 'bestho bi ts'its'i
pa habu bí hudi Ajuá. ⁶ Y ra 'behña bi ma bi
'bat'i pa ja 'nara mbonthi habu xqui hyoca
Ajuá pa gue'a, pa ja da 'muhni ne ja da
t'inini pa 'ret'amayoho nthebe hñu'rate ma
pa. ⁷ Mefa bi nja 'nara danga tuhni nuni
mahets'i, y ra ndá gá enxe nú'a rá thuhu
ra Migue, mahyegui co yá enxe'a bi ntunhui
ra danga mbanga zu'ue ne yá ts'o'enxe. ⁸ Y
nura danga mbanga zu'ue ne yá enxe himbi
ntate'u y nixi ya himbi thopi dua 'buhni
mahets'i. ⁹ Hangué brá juui ne brá fote
de mahets'i pa ja ra ximhai con gatho yá
ts'o'enxe. Nú'a ra danga mbanga zu'ue'a
go gue'a ra ndaxjua qu'eña xa thu'mbabi ra
ts'ondahi ne ra Satá, ne go gue'a hat'a gatho
ya ja'i de ra ximhai.

¹⁰ Nepu dá øde 'nara noya nuni mahets'i
mi ena:

—Nubyá ha, ya bi zø ra ora de ra mpøhø,
ngue'a ya bi ntate Ajuá nú'a to'o ra nda ne
ja rá ts'edi, y nehe ya bi umba rá usu ma
Zidadaha ra Jesucristo pa da nda, ngue'a
ya xra juui ne xra fote de mahets'i pa ja
ra ximhai nú'a to'o mi mambabi ya cu ma
pa ra xuui ja rá thandi Ajuá. ¹¹ Nehe ya
cu ya xa ntate de ra ts'ondahi ngue'a bi
mani rá ji ra T'uca Deti, nehe xa ntate'u
ngue'a xa damajuani de rá noya Ajuá, y
himi tsu da du, ne himbi 'uegue de nú'a bi
gamfri. ¹² Hangué johyahú nú'ahu ya guí
'buhua mahets'i. Pe huecate'ihu nú'ahu
guí 'buhubú ja ra ximhai ne ja ra ndehe,
ngue'a ra ts'ondahi xa juui xqui mabu habu
guí 'buhu, ne xi ja rá cue ngue'a padi gue
ts'utho ya pa ri 'bedi pa dra huati'a.

¹³ Y nu mbrá fote de mahets'i pa ja ra
ximhai nú'a ra danga mbanga zu'ue, nu'bú
nu'á bi hyonga nú'a ra 'behña xqui 'mui rá
t'u pa xa 'yøt'tua ra nts'o'mui. ¹⁴ Pe ra 'behña
bi t'umbabi yoho ya hua dega nxuni pa bi
za bi nhyats'i, ne bi 'ba'tuabi nú'a ra danga
mbanga zu'ue, nepu bi ma bá 'bu ja nú'a
ra mbonthi habu bi t'ini'a hñu njeya made.
¹⁵ Nepu nura danga mbanga zu'ue bi zogui ra
dehe de ja rá ne pa bi nja ngu 'nara dathe. Bi
'yøt'a njabu'a pa nura dehe'a bi dena nú'a
ra 'behña pa xa duts'i hmaha. ¹⁶ Pe ra hai
bi xogui pa bi yui nú'a ra dathe xqui zogui
de ja rá ne nú'a ra danga mbanga zu'ue, y
njabu ra hai bi mats'i ra 'behña. ¹⁷ Nepu nú'a
ra danga mbanga zu'ue xi bi bø rá cue co
nú'a ra 'behña, ne bi ma pa da ntunhui nú'u
yá 'beto yá mbong'beto nú'a ra 'behña, nú'u
to'o øtuabi yá hmanda Ajuá ne camfri ra
Zidada Jesucristo.

13

Yoho ya ts'ozu'ue

¹ Ndi 'bai ja rá ñani ra ndehe y dá handi
bi c'onts'i de mbo ra ndehe 'nara mbanga
zu'ue mi pe'tsa yoto yá ñaxu ne 'ret'a yá
ndani, ne cada 'nará ndani mi tøgue 'nara
corona, y cada 'nará ñaxu xqui t'ofu 'nara
thuhu dega ts'one nú'a mi ñama'ñu de
Ajuá. ² Nú'a ra zu'ue dá handi, mi hnequi
ngu 'nara tigre, yá ua mi ngu yá ua 'nara
'muhu, y rá ne mi ngu rá ne 'nara zate. Nú'a
ra danga mbanga zu'ue ngu ra qu'eña mi
umbabi rá ts'edi ne ra nsequi pa da nda ja rá

luga'a. ³Y dá handa 'na de nú'u yá ñaxu xqui ts'eni ngu pa da du, pe bi ñani rá nts'eni, y gatho ya ja'i de ra ximhai bi hyandi ne bi 'yot'u ne bi deni'a. ⁴Nepu nú'ú bi xocambeni nú'a ra danga mbanga zu'ue ngu ra qu'eña ngue'a xqui umba ra ts'edi nú'a ma'na ra zu'ue. Nehe bi xocambeni'u nú'a ra zu'ue ne mi ena'u:

—¿To'o ngu nuni ra zu'ue? Ne ¿to'o ja rá ts'edi pa da ntunhuini?

⁵Ne bi t'umba nsequi pa bi ñot'e ne pa bi ñama'ñu de Ajuá. Nehe bi t'umbabi ra ts'edi pa bi manda ñotemayoho nzana. ⁶Bi njabu, bi ñama'ñu de Ajuá y bi zambabi rá thuhu, nehe bi zanga ra maça luga habu bí 'bu Ajuá, ne gatho nú'u to'o 'buhni. ⁷Nehe bi t'umba nsequi pa da ntunhui ya gamfri ne da ntate'a. Ne bi t'umba ra ts'edi pa bi nda ja gatho ya 'mui gá ja'i, ja gatho ya hnini, ja gatho ya hñaqui, ne ja gatho ya hai. ⁸Nu'u tó'o ante da thoca ra ximhai bi t'opa yá thuhu ja ra libro habu xa thu'tsua yá thuhu nú'u to ma da nte pa nzantho, nu'ú hinda ma da xocambeni nura zu'ue'a. Pe nu ma'ra ya ja'i ha, gatho'u ma da xocambeni'a. Nura libro habu huxa yá thuhu nú'u to'o ma da nte pa nzantho go rá meti ra T'uca Deti nú'a bi du.

⁹Nu'a tó'o ne da badi, dá badi nú'a ma ga ofobya. ¹⁰Nu'u tó'o tsiste nts'ahni, nehe'u da ts'ixa nts'ahni. Y nu'u tó'o hote co ra huai, nehe'u da tho co ra huai. Hangue nuya gamfri dí ñepabi da zedi yá jamfri, pa hinte da 'yot'e masque da ts'ixa fadi o da tho.

¹¹Mefa dá handa ma'na ra mbanga zu'ue bi c'onts'i de mbo ra hai mi pe'tsa yoho yá ndani ngu yá ndani 'nara deti, pe rá noya mri nt'ode ngu 'nara danga mbanga zu'ue 'ñena 'nara qu'eña. ¹²Y gatho nú'a mi øt'e'a, mi øt'e co nú'a ra ts'edi xqui umbabi nú'a rá mudi ra mbanga zu'ue, ne mri mpefi ja rá thandi'a, ne mi japa gatho ya ja'i de ra ximhai da xocambeni nú'a ra mudi zu'ue nú'a xqui me'tsa 'nara nts'eni ne xqui ñani. ¹³Nehe mi øt'a ndunthi ya danga nt'udi, y asta mi japi da dagui ya tsibi de mahets'i pa ja ra ximhai ja yá thandi ya ja'i. ¹⁴Y co ya nt'udi nú'u xqui thopi da 'yot'e ja rá thandi nú'a ra mudi zu'ue, mi hat'a ya meximhai. Nepu bi 'bepabi ya ja'i da hyoca 'nara c'oi de nú'a ra mudi zu'ue xqui ts'eni co 'nara mahuai pe himbi du. ¹⁵Nehe bi

t'umba ra ts'edi pa bi japi bi nte nurá c'oi nú'a ra mudi zu'ue, pa bi za bi ña ne pa bi manda da tho gatho nú'u to'o himbi ne bi xocambeni nura c'oi'a. ¹⁶Nehe bi manda da thu'tsuabi 'nara seña ja yá 'ñei o ja yá de gatho ya ja'i, ngu ya notsi ngu ya dangui, ngu ya rico ngu ya hyoya, ngu ya 'bego ne ngu nú'u hingyá 'bego. ¹⁷Y nu'u tó'o mi pe'tsa ra hmeya o rá thuhu ra zu'ue o rá numero rá thuhu, hønse'u mi tsa te da dai ne te da pa. Pe nu'u ma'ra, hina. ¹⁸Pa da za to da badi te dí bonga núna bi t'utcgai, mahyoni di ja ndunthi rá mfadi pa da za da mede nura numero pe'tsa nura zu'ue, ngue'a nura numero'a gue'a ngu rá thuhu 'nara 'ñohø, y nura numero'a gue'a 'rato nthebe ne hñu'rate ne 'rato.

14

Ra thuhu nú'a bi duta nú'u 'na nthebe ne ñotemagoho 'mo ya gamfri

¹Mefa dá handa ra T'uca Deti mi 'bai ja ra t'ohø nuni Sion, y mi 'bahuini'a 'na nthebe ne ñotemagoho 'mo ya ja'i nú'u xqui t'opabi ja yá de rá thuhu ra T'uca Deti ne rá thuhu Ajuá rá Dada. ²Nepu dá ode 'nara noya nuni mahets'i. Nura noya'a bi nt'ode ngu yá nhyahni ndunthi ya ðathe ne ngu 'nara ngani xi nts'edi, ne ngu 'ra to'o mi pei ya arpa. ³Ne mi tuti'u 'nara 'ra'yo thuhu ja rá thandi Ajuá habu bí hudi'a, ne ja yá thandi nú'u goho ya da'enxe ne nú'u ya nda. Pe hønse nú'u 'na nthebe ne ñotemagoho 'mo nú'u to bi mpøhø ja ra ximhai bi za bi badi nú'a ra thuhu bi nt'ode, ma'ra hina. ⁴Nú'u 'na nthebe ne ñotemagoho 'mo gue'u hinxa 'muhui ni 'nara 'behña, y nixi mi jo'o yá 'behña. Nu'ú di ðena ra T'uca Deti, y peui haburaza pa'a. Nú'ú gue'u bi mpøhø de gatho ma'ra ya ja'i pa ra mudi sofo pa Ajuá ne pa ra T'uca Deti. ⁵Ne nu'ú hinxa manganja ya nc'uamba nixi hinte ma ts'oqui pe'tsi ja rá thandi Ajuá.

Ya hoga noya nú'u bi manganja nú'u hñu ya enxé

⁶Nepu dá handa ma'na ra enxé mi nhyats'i madetho mahets'i, ne mi xipabi ya ja'i de rá noya Ajuá nú'a ma da nja pa nzantho y ma hanja da za da mpøhø 'na. Bá ehe'a pa bi zofu gatho ya 'mui gá ja'i ja yá hñaqui, ja gatho ya hnini ne gatho ya hai maxogue ra ximhai. ⁷Ne bi 'ñena nts'edi:

—Tsuḥu Ajuḗ ne nsundahu'a ngue'a ya bi zø ra ora pa da hñā'mba nguenda ya ja'i. Xøcambeniḥ núa'a to bi hyoca mahets'i ne ra ximhai, ra ndehe ne ya pøthe.

⁸Nepu bi sigui ma'na ra enxē bi ñēna:

—Ya bi 'medi ya me Babilonia núa'a ra danga hñini, ngue'a xa japabi gatho ya ja'i de ra ximhai da nts'oqui ngu xa nts'oqui'u, nja ngu 'na to japa ma'na da zi ra vinu asta hinda nti.

⁹Nepu bi sigui rá hñu ra enxē bi ñā nts'edi ne bi ñēna:

—Nu'a tó'o da xøcambeni ra mbānga zu'ue o núa'a rá c'oi, ne da hotho da thu'tsua rá seña ja rá de o ja rá 'ye, ¹⁰hinda za da mpont'ui rá cue Ajuḗ núa'a tøm'i, y yá mfei'a xi xá nts'o. Nehe ja rá thandi ra T'uca Dēti, ne ja yá thandi ya maça enxē, ma da ntsau'i ya ũgui ja ra tsibi fasp'i co ra asufre. ¹¹Y ma da c'onts'i pa nzantho nurá 'bifi núa'a ra tsibi'a habu ma da nzø'u, y hinda me'tsa ra tsaya ma pa ra xuui núa'u to da xøcambeni ra mbānga zu'ue o rá c'oi y da hotho da thu'tsua rá hmeya. ¹²Hangue nu'u tó'o yá meti Ajuḗ, ne ø'tuabi yá hmenda'a, ne camfri xá hño ra Zidada Jesucristo, mahyoni da zēdi yá jamfri pa da zeta gatho núa'a da ñēhe.

¹³Nepu dá øde 'nara noya de mahets'i bi ñēngagui:

—'Yofu njaua: "Njapi núa'u to tu ne xa gamfri ra Zidada Jesucristo." Ra Maça Ndāhi ena, hāhā xi majuani njapi ngue'a ma da ntsaya'u de yá 'befi, ne yá hoga 'befi ma da fādi nuni mahets'i.

Ra sofo ja ra ximhai

¹⁴Mefa dá handa 'nara t'axa guui, y ja nura guui'a mi hudini 'na ñēna núa'a e bi nja'i, ne mi hu'tsa 'nara corona dega oro, ne mi hā 'nara t'exu xi xmá hño yá ts'i. ¹⁵Nepu bi bøni de ja ra maça luga habu bí 'bu Ajuḗ ma'na ra enxē bi ñā nts'edi ne bi ñēmbabi núa'a to mi hudi ja ra guui:

—Ju ri t'exu bá xa ra trigo ngue'a ya bi zø ra ora de ra sofo ja ra ximhai ne ya bi ñāts'i.

¹⁶Nepu núa'a to mi hudi ja ra guui bi ga'tsa rá t'exu ja ra ximhai pa bi nja ra sofo ja ra ximhai.

¹⁷Mefa bi bøni ma'na ra enxē de ja ra maça luga nuni mahets'i habu bí 'bu Ajuḗ, mi hā nehe 'nara t'exu xi xmá hño yá ts'i.

¹⁸Nepu bi bøni ma'na ra enxē de ra ata, núa'a

to mi su ra tsibi, ne bi zofu nts'edi núa'a ra enxē to mi hā ra t'exu, ne bi ñēmbabi:

—Ju ri t'exu, bá heca ya nzudi gá obxi ja ra ximhai, ngue'a ya bi da.

¹⁹Nu'bu ra enxē bi ga'tsa rá t'exu ja ra ximhai, ne bi hyeca ya obxi, nepu bi 'yut'a ja ra danga nth'e'ma'obxi. Bi 'yøt'a njabu ngue'a gue'a 'nara nt'udi de núa'a ma da 'yøt'a Ajuḗ co núa'a ma da mfei co rá danga cue'a. ²⁰Nura nth'e'ma'obxi'a mi ja møte de ra hñini, y nu mi the'ma ya obxi bi bøni ngu yá ji ya ja'i, y co rá ndunthi ra ji bi ñio hñu nthebe kilometro rá yabu y asta bi zøxa ja yá frenu ya fani.

15

Ya enxē co núa'u yoto yá ngats'i ya ũgui

¹Nepubyā, dá handa nuni mahets'i ma'na ra nt'udi xi mrá dangui, y xi dá 'yø. Mi yoto ya enxē mi hā 'ra 'nara mfei pa da mfei ya meximhai, mi gue'u yá ngats'i ya ũgui, ngue'a ya gue'a rá ngats'i rá cue Ajuḗ.

²Nehe dá handa núa'a ra ndehe dega xito mi nthants'i co ra tsibi, ne núa'u to'o xqui ntate de ra mbānga zu'ue ne rá c'oi, ne himbi xøcambeni'u nixi himbi hotho bi thu'tsua rá hmeya ni rá numero de rá thuhu nura zu'ue'a, mi 'bai'u ja núa'a ra ñānga ndehe dega xito, mi hā'u ya arpa núa'u xqui umbabi Ajuḗ. ³Nehe mi tuti'u núa'a ra thuhu mi tuta ra Moise núa'a mi pepabi Ajuḗ, ne go guet'a ra thuhu tuta ra T'uca Dēti, ne mi ena'u:

Nu'i Ajuḗ ma Hmu'ihe, go gue'e guí pe'tsa gatho ra ts'edi.

Xi xá nsunda ne xi ya dangui núa'u ri 'befi guí øt'e.

Y guí øt'e gatho núa'a majuani ne núa'a xá hño.

Nu'i go gue'e grá ndā de gatho ya hai de ra ximhai.

⁴Ma zi Hmu'ihe, ¿to'o gue'a hinda zu'a'i núa'u hinda 'yøt'e núa'a guí mā?

Ne ¿to'o gue'a hinda xøcambeni'i ri thuhu? Ngue'a hønse'i grá maça Ajuḗ, hangue gatho ya ja'i de gatho ya hai de rá ngūni ra ximhai da ñē da nsunda'i, ngue'a xa hyandi'u gue xi guí øt'e gatho núa'a xá hño.

⁵Mefa dá handa nuni mahets'i mi xogui núa'a ra maça luga habu 'be'tsa nuya xingdo habu xa t'ofu yá hmenda Ajuḗ. ⁶Y nuni ra maça luga'a ja bi bøni núa'u yoto ya enxē

mi ha nú'u yoto ya mfei, ne mi hñe co ya dutu dega linu xi xmá nt'axi ne mi huexqui, ne mi ngut'a 'nara ngut'i dega oro asta mi tsøxa ja yá tiñá. ⁷Nepu 'na de nú'u goho ya dá'enxe bi umba gatho nú'u yoto ya enxe 'ra 'nara 'bada dega oro mi ñuts'i co ya ugui nú'u ma da uni Ajuá co rá cue, go gue'a Ajuá to 'bui pa nzantho. ⁸Nu'bú nuni ja ra maça luga bi ñuxa ra 'bifi nú'a mi ehe de rá nsunda ne rá ts'edi Ajuá. Y himi tsa to da yat'ini asta himbi uadi nú'u yoto ya ugui mri hñá nú'u yoto ya enxe.

16

Rá cue Ajuá ma da zudi nú'u to'o hinxa gamfri

¹Nepu dá øde bi ñá 'nara noya xi nts'edi mbo ra maça luga, ne bi 'ñemba nú'u yoto ya enxe:

—Grí maha gui xañhu ja ra ximhai nú'u yá mfei Ajuá xa me'tsa ja nú'u yoto ya 'bada.

²Nu'bú bi ma nú'a ra müdi enxe bá xanga ja ra ximhai nú'a mi 'be'tsa ja nú'a ra 'bada mi ha, hangue nú'u ya ja'i to mi pe'tsa ra hmeya de ra mbanga zu'ue ne mi xøcam-beni rá c'oi'a, bi c'onts'a ja yá ndo'yo 'raya sasi xi xmá nts'o ne xi xmá ññ.

³Nepu rá ñoho ra enxe bá xanga ja ra ndehe nú'a mi 'be'tsa ja nú'a ra 'bada mi ha, y nura ndehe'a bi nji ngu rá ji 'na nú'a xa tho, ne bi du gatho nú'u mi 'bu mbo ra ndehe.

⁴Y rá hñu ra enxe bá xanga ja ya dathe ne ya pøthe nú'a mi 'be'tsa ja nú'a ra 'bada mi ha, nepu nu'ú bi nji'u. ⁵Nepu dá øde nú'a ra enxe mi su ya dehe, mi ena:

—Nu'i ma maça Ajuá'i ne ma zi Hmu'i, go gue'e gá 'bui desde ra müdi ne asta nubya guí 'bui. Nu'i hinte guí tugue ngue'a xcá 'yøt'a ra ts'utbi xá hño. ⁶Ngue'a xcá castiga núyu to bi mamba yá ji nú'u bi gamfri'i, ne nú'u bi mangan ri noya. Hangue ngu bi 'yøt'e'u njabu gá ø'tuabi nehe. Y dí 'ñepi da njabu'u.

⁷Nehe dá øde ma'na ra enxe mi ñá mbo ja ra maça luga habu ja ra ata, ne mi ena:

—Nu'i Ajuá ma zi Hmu'i, go gue'e guí pe'tsa gatho ra ts'edi. Guí øt'a ra hoga ts'utbi ne nú'a majuan.

⁸Nepu rá ngoho ra enxe bi xanga ja ra hyadi nú'a mi 'be'tsa ja nú'a ra 'bada mi ha, y co rá ts'edi ra hyadi bi zat'a ya ja'i. ⁹Pe

masque xi bi zat'a ya ja'i, nu'ú himbi ne bi ntsø'mi de yá ts'oqui, nixi bi nsunda Ajuá. Nu'a bi 'yøt'e'u, bi ñama'ññ de rá thuhu Ajuá nú'a ja rá ts'edi pa bi mehna nuya ya mfei.

¹⁰Nepu rá ncut'a ra enxe bá xanga nú'a mi 'be'tsa ja nú'a ra 'bada mi ha, bá xanga ja rá hudi nú'a ra mbanga zu'ue, ne bi 'mexuui habu gatho mi nda'a. Y nuya ja'i mi 'bu ja rá hmanda'a asta mi tsa yá jane co ya danga ugui mi thogui. ¹¹Pe himbi ne bi ntsø'mi'u de yá ts'oqui. Nu'a mi øt'e'u, mi tsani Ajuá nú'a bi 'bu mahets'i, ngue'a mi tsama'ññ ya danga ugui.

¹²Nepu rá 'rato ra enxe bá xanga ja ra danga dathe Eufrate nú'a mi 'be'tsa ja nú'a ra 'bada mi ha, y nura dathe'a bi 'yøt'i pa bi nja ra 'ñu pa bá ehe ya nda me bøxhyadi.

¹³Nehe dá handa hñu ya ts'ondahi nú'u mi hnequi ngu 'nara tsan'ue. 'Na bi bøni de ja rá ne ra mbanga zu'ue nú'a ngu 'nara qu'eñá, nu'a ma'na bi bøni de ja rá ne nú'a ma'na ra zu'ue mi ja yoto yá ñaxu ne 'ret'a yá ndani, ha nu'a ma'na bi bøni de ja rá ne ra hyate badi. ¹⁴Nú'ú go gue'u ya ts'ondahi mi øt'a ya nt'udi, ne mi pa'u ja ya nda de gatho ra ximhai pa da munts'i'u mahyegui co yá soldado pa da 'ñøt'a tuhni'u nú'a ra pa da hñanga nguenda Ajuá nú'a to pe'tsa gatho ra ts'edi. ¹⁵Ra Zidada Jesu bi 'ñena: "Pahu gue nuga sta damfri ya ja'i ga tsøhø ngu 'nara be. Xi da johya nú'a to ga tsudi di ndø'mi ne di he yá he pa hinda 'ño nsinque yá he, nixi hinda ntsa ja rá thandi Ajuá." ¹⁶Y gatho nú'u ya nda bi munts'i'u ja nú'a ra luga rá thuhu Armagedo de ra hñáqui ebreo.

¹⁷Nepu rá yoto ra enxe bá xanga ja ra ndahi nú'a mi 'be'tsa ja nú'a ra 'bada mi ha, ne bi nt'øde 'nara noya de mbo ra maça luga nuni mahets'i habu mi hudi Ajuá, ne bi 'ñena:

—Nubyá ha, ya xa uadi.

¹⁸Nu'bú bi nja ya huci ne ya ngani ne 'nara danga mbimhai. Y de gatho ya pa xa 'mu ya ja'i ja ra ximhai hinhya'mu xa nja 'nara danga mbimhai ngu nú'a bi nja nura pa'a, ngue'a xi bi nja nts'edi. ¹⁹Y nura danga hnini bi 'yøt'a hñu hegue, y gatho ma'ra ya hnini de gatho ra ximhai bi ñunt'i'u, y Ajuá bi beni de ra danga hnini Babilonia gue mi pe'tsi da zudi rá cue'a. ²⁰Y gatho nuya hai mi

o madetho de ra ndehe bi go'ma ra dehe, ne ya t'øhø bi 'medi. ²¹Nehe bi dagui ya danga ndo de mahets'i ne bi zadi ya ja'i. Xi myá d'ata'u, y xi xmá hñá, mi pe'tsa ngu ñote kilo. Ya ja'i mi tsani Ajuá po nuya ndo bá pehni'a, ngue'a nú'a mi gue'a 'nara danga ugui pa gue'u.

17

Ra ts'o'behñá ma da 'medi pa nzantho ¹Nepu bi 'ñe bi zucagui 'na de nú'u yoto ya enxé mi hã 'ra 'nara 'bada habu mi 'be'tsa yá mfei Ajuá, ne bi 'ñengagui:

—Bá ehe pa ga ut'a'i nú'a ra castigo ma da t'umbabi nú'a ra ts'o'behñá bí hudi mañá de ya ndehe. ²Ya ndá de ra ximhai xa 'yøt'a ya ts'oqui co nú'a ra ts'o'behñá, nehe xa cadi gatho ma'ra ya ja'i nú'a ra ts'o'behñá pa xi xa 'yøt'a ya ts'oqui'u, nja ngu 'na to cadi ma'na pa da japi da zi ra vinu asta hinda nti.

³Nepu ja nú'a ra thedi bi 'ñutca ra Maça Ndahi, nú'a ra enxé bi zixcagui ja 'nara mbonthi, y ja dá handini nú'a ra ts'o'behñá mi togue 'nara thenga zu'ue habu mi huxa ndunthi ya thuhu nú'u mi ñama'ñu de Ajuá. Nú'a ra zu'ue'a mi ja yoto yá ñaxu ne 'ret'a yá ndani. ⁴Y nú'a ra 'behñá mi he 'nará he mi nthants'a morado co ra theni, y xqui tötua ya oro, ne 'raya hothodo ne 'raya hoga t'axa do yá thuhu ya perhla. Nehe mi hã ja rá 'ye 'nara 'bada dega oro mi ñuts'i de ya t'øt'e xá nts'o ne de yá ts'oqui nú'a ra ts'o'behñá. ⁵Y ja rá de xqui t'opabi 'nara thuhu nú'a hinto bi badi te rí bøni, pe mi ena: “Ra danga Babilonia, go gue'a ra nana de ya ts'o'behñá, go gue'a bi 'ñudi da t'øt'e ja ra ximhai gatho nú'a xá nts'o.” ⁶Nepu dá handa nú'a ra 'behñá ngu mri ti ngue'a xqui hyo ndunthi yá mfei Ajuá ne nú'u bi dena ra Zidada Jesucristo ne bi damajuani de gue'a. Ne nu ndá handi'a xi dá 'yøt' nts'edi. ⁷Nu'bu ra enxé bi 'ñengagui:

—¿Hanja gui 'yø? Nuga ma ga xi'i nú'a hinto xa badi de nú'a ra ts'o'behñá ne de nú'a ra zu'ue ri togue'a, nú'a pe'tsa yoto yá ñaxu ne 'ret'a yá ndani. ⁸Nú'a ra zu'ue gá handi mi 'bui, pe nubýa ya jo'o, pe 'mefa ma da c'onts'i de ja ra o'tsi nú'a otho habu bí c'a, nepu da ma habu da thogui ya ugu pa nzantho, y nuni ja guehni rá gats'i. Ya meximhai nú'u to'o desde ra mudi ra ximhai hinxqui t'opabi yá thuhu ja ra libro

habu huxa yá thuhu nú'u to'o ma da nte pa nzantho, nuya ja'i'u ma da 'yø nu stí hyandi'u da bøts'e nú'a ra zu'ue de ja nú'a ra o'tsi'a, ngue'a nú'a mi 'bui nepu bi njo'o, pe ma da 'mui ma'na'qui.

⁹Pa da za to da zo rá mfeni núna ma ga ma, mahyoni di ja rá mfaði. Nú'u yoto ya ñaxu, gue'u ngu yoto ya t'øhø habu hudi nú'a ra 'behñá. ¹⁰Nehe nú'u yoto ya ñaxu gue'u ngu yoto ya ndá. Cut'a de gue'u ya xa thacua yá ts'edi. 'Na go gue'a ra ndabya, ha nu ma'na hinxá t'umtho rá 'befi, pe nu stí ndá'a, 'na tui ya pa ma da ndá. ¹¹Nú'a ra zu'ue mi 'bui ma'met'o pe nubýa ya jo'o, go gue'a ma da 'na de nú'u yoto ya ndá, pe ja ra uenda go gue'a ma drá hñato ra ndá, y 'mefa ma da ma habu ma dra huati pa nzantho.

¹²Y nú'u 'ret'a ya ndani xcá hyandi gue'u ngu 'ret'a ya ndá hinxá thuts'itho dega ndá. Pe ma da t'umbabi'u da ndá 'na ora mahyegui co ra mbanga zu'ue. ¹³Nú'u 'ret'a ya ndá 'nadra mfeni ma da me'tsi'u, hangue ma da umba ra ts'utbi nura mbanga zu'ue. ¹⁴Ne da ntuhni'u co ra T'uca Deti, y nura T'uca Deti go gue'a ma da ntate, ngue'a go gue'a ra Hmu de gatho ya hmu, ne ra Ndá de gatho ya ndá. Y nú'u to'o 'bui co ra T'uca Deti ma da ntate'u, y nú'u go gue'u xa huahna Ajuá pa da gamfri, y nu'u xa gamfri xá hño.

¹⁵Nehe bi 'ñengagui ra enxé:

—Nú'u ya dehe xcá hyandi habu hudi ra ts'o'behñá, go gue'u ngu nuya ja'i de gatho ya hñáqui 'bui ja gatho ya hnini ne ja gatho ya hai. ¹⁶Y nú'u 'ret'a ya ndá xcá hyandi co ra mbanga zu'ue, nu'ú ma da utsa ra ts'o'behñá, ne da hñacuabi gatho yá hño, ne da zogui sinque rá he, ne da zipa rá ngø, y nuyá ndo'yo da tsá'tuabi. ¹⁷Ngue'a Ajuá xa umbabi yá mfeni'u pa da 'yø'tua rá paha'a, hangue 'nat'a bi mañ'u pa bi umba ra ts'utbi nú'a ra zu'ue asta hinda nja nú'a xa ma Ajuá. ¹⁸Y nú'a ra 'behñá xcá hyandi gue'a ra danga hnini habu 'bui 'na to'o di manda ya ndá de ra ximhai.

18

Ra d'ata hnini Babilonia bi yøt'e

¹Mefa de guehna dá handa ma'na ra enxé bi gai de mahets'i, xi mi ja rá ts'edi, ne bi yot'a ra ximhai co rá nsunda. ²Ne bi ñá nts'edi, bi 'ñena:

—Ra danga hnini Babilonia ya xa 'bedi rá nsu, nubyá ja 'buhni gatho 'rama'na'ño ya ts'ondahi, nehe ja jani yá 'bafi nú'á ya ts'int's'á xá nts'o ne xi t'utsa. ³Ra Babilonia bi cadi ya ja'i de gatho ya hai de ra ximhai pa bi nts'oqui'á, nehe gatho ya ndá de ra ximhai xa nts'oqui'á con gue'á, y gatho ya ma ne ya duqui xa nrico'á co yá ts'ot'ot'e ot'a nura hnini'á.

⁴Ne dá óde ma'na ra noya de mahets'i mi ena:

—Nú'áhu ma hnini'áhu, pōñhu de nura ts'ohnni'á pa hingui 'yothu ya ts'oqui ngu ot'e'á, ne pa hinda zú'áhu nú'á ya mfei ma da zúdi'á. ⁵Ngue'á xi xa ndangui yá ts'oqui'á y co yá ndangui asta ya xa zōxa nuua mahets'i, y Ajuá hinxá pumfri de ya ts'ot'ot'e ot'e'á. ⁶'Yō'tuabihu nura hnini'á ngu nú'á xa 'yō't'e'á pa ma'ra, ne co't-suah'á yo'qui rá ndunthi de nú'á xa 'yō't'e. Thantshu yo'qui nú'á ma da t'lumbi'á ngu nú'á xi xa 'yō't'e'á co ma'ra. ⁷Japhu da zama'ñu ne da tho ya ts'othogui ngu nú'á xa 'yō't'e'á co rá nt'ets'i gue'á xi pe'tsa ndunthi ya hño, gue'á nu'á nja ngu 'nara 'behñá ri ndá, hangue ena: “Nuga dí hucua drá 'behñá dí nda, hinxá du ma dame, nixi hinga ma ga thogui ya dumui.” ⁸Por gue'á 'na patho ma da t'lumba ya mfei, y nuya mfei'á go gue'á ra du ne ya dumui ne ra thuhu, ne da zat'a nura hnini'á, gue'á xi ja rá ts'edi Ajuá ma Hmuhú nú'á to'o da hñá'mba nguenda'á.

⁹Ne ya ndá de ra ximhai nú'á to'o xa 'yō't'a ya ts'oqui co ra hnini'á ne xa johyauí ja ya ts'ot'ot'e ot'e'á, nú'á ya ndá'á ma xi da nzoni ne ma da du yá mui nu sta hyandua rá 'bifi nú'á ra ts'ohnni ma da zat'i. ¹⁰Nú'á ya ndá ma da 'mai yabu'á gue'á da ntsu de nú'á ma da nja, ne ma da 'ñena'á:

—¡A, huecate'áhu nú'áhu guí 'buhubú ja ra danga hnini Babilonia! Nu'áhu mi ja ri ts'edihú, pe 'na oratho xa zú'áhu rá castigo Ajuá.

¹¹Ya ma ne ya duqui de ra ximhai ma da nzoni'á ne da du yá mui de nú'á bi nja co ra hnini'á gue'á ya ma da njo'o to da dambi nú'á da pa'á. ¹²Mi hats'i'á da pa ja ra hnini'á ya t'ot'e dega oro ne dega t'axi, ne ya hoga do ne ya perhla, ne ya hoga dutu dega linu ne dega seda, ne nú'á ya hoga dutu dega morado ne dega theni. Nehe mi hats'i 'rama'na'ño ya za nú'á yuni xá cuhi,

ne ya hoga t'ot'e xa thoqui dega marfi, ya hoga za, ra marmo, ne ya bōja, 'na rá thuhu ra bronse, ha nu ma'na ra yerro. ¹³Mi hats'i nehe ya canela, ya hoga ndapo yuni xá cuhi, ra t'uts'i, ra mirra, ne ya dehe nú'á xi yuni xá cuhi, ra vinu, ra aceite, ra hoga arina, ne ra trigo. Nehe mi tsixa ya mbo'oni, ngu ya deti ne ya fani. Nehe mi tsixa ya carro, ne asta ya 'bego, y gue'á ya ja'i mi pa'á ngu ya mbo'oni. ¹⁴Ya ma ne ya duqui ma da 'ñembabi nú'á ra hnini:

—¡Ya otho'i nú'á ya hoga fruta ngrí ho, y ya gá 'bedi pa nzantho gatho nú'á ya hño ne ya nt'ets'i'á nguí pe'tshma!

¹⁵Nú'á ya ma ne ya duqui xa nrico'á gue'á xa pa yá t'ot'e ja nura danga hnini, ma da 'mai yabu'á gue'á ma da zu nú'á ra castigo ma da nja. Ma da nzoni'á ne da du yá mui, ¹⁶ne da 'ñena'á:

—¡A, hyōtho nuni ra dahni! Ngue'á mi ngu 'nara 'behñá mi he ya hoga dutu dega linu ne dega morado ne dega theni, nehe xqui nhyoqui dega oro ne dega hoga do ne dega perhla. ¹⁷¡Na oratho bi uadi gatho yá ndunthi nuyá hño mi pe'tsi!

Nehe gatho nú'á to'o mi manda ya motsa, ne nú'á to'o mi et'i, ne nú'á ma'ra mri mpefini, ne nú'á to'o mi pani, gatho'á ma da 'mai yabu, ¹⁸y nu sta hyandua rá 'bifi nú'á ra danga hnini ma da zat'i, da ña nts'edi'á ne da 'ñena:

—Mi otho ma'na ra hnini xi mrá dangui ngu nuni.

¹⁹Nehe da hyōxa ya hai ja yá ñaxu'á gue'á da du yá mui'á, ne da nzoni'á co ra dumui, ne da ña nts'edi ne da 'ñena:

—¡A, hyōtho nuni ra danga hnini! Ngue'á xi mrá dangui rá tai, y ja xqui nriconi gatho nú'á to mi pe'tsa yá motsa ja ra ndehe. ¡Pe 'na oratho bi zat'a gatho nuni ra hnini!

²⁰Pe nú'áhu gyá gamfrihu ne gatho nú'áhu yá 'mehni'áhu Ajuá, ne gatho nú'áhu ma'ra guí 'buhú mahets'i, johyahu de nú'á bi nja ja nú'á ra danga hnini, gue'á Ajuá xa hñá'mba nguenda nuya ja'i mi 'buhni, ne xa t'ō'tuabi'á ngu nú'á xqui 'yō't'a'áhu nehe.

²¹Nepu 'nara enxe xi mi ja rá ts'edi bi gu 'nara danga do nú'á ma'na xmá hñu que 'nara danga juni, ne bi 'yent'a ja ra ndehe ne bi 'ñena:

—Njaua ma da yui nehe ra Babilonia nú'a ra danga hnini, ne ya hinhya'mu ma da hnequi ma'na'qui. ²²Nixi ya hinhya'mu ma da yopa nt'ode ma'na'qui ya nzuni de ya arpa, nixi de ya thuza, nixi de ya trompeta ja nura hnini'a. Ni 'nara mefi de nu'araza ra 'befi hinda yopa 'mui ja nura hnini'a, nixi da yopa mpefi 'nara juni. ²³Ni 'nara ñot'i ya hinda hnequini, nixi hinhya'mu da nja ma'na'qui ya ngo dega nthati. Nú'u ya ma ne ya duqui to mi mpa ne mi ntaí ja nura hnini'a, xi bi nja yá ts'edi ja ra ximhai, y co yá nt'ete nuya mengu de guehni mi hat'a ya ja'i de gatho ya hai de ra ximhai, pe ya bi uadi yá ts'edi'u.

²⁴Nura hnini'a ya bi hnequi gue go xi tu ra ts'oqui'a de nú'u ya gamfri ne yá 'mehni Ajuá xa tho, ne de gatho nú'u ma'ra xa tho ja ra ximhai.

19

¹Mefa dá øde mi ña nts'edi ndunthi ya ja'i nuni mahets'i, mi ena'u:

¡Drá nsunda Ajuá! Ngue'a xá nsunda ne ja rá ts'edi ne bi za bi pøhø ya ja'i.

²Ngue'a nú'a øt'a ra hoga ts'utbi ne nú'a majuani.

Nu'a xa umba ra mfei nura ts'o'behña nú'a mi japa ya ja'i da 'yøt'a ya ts'oqui. Ajuá bi co'tsuabi'a nú'a bi 'yøt'e gue bi hyo nú'u to'o mi pepabi Ajuá.

³Nepu bi yopa 'ñena'u ma'na'qui:

—¡Drá nsunda Ajuá! Ngue'a hinhya'mu ma da ntsaya da bøxa rá 'bifi nú'a ra hnini bi zat'i.

⁴Nu'bu nú'u 'natemagoho ya ndá ne nú'u goho ya dá'enxe bi ndandiñahmu'u, ne bi xøcambeni Ajuá nú'a bí hudi ja rá hudi, ne mi ena'u:

—¡Njabu gue'a! ¡Drá nsunda Ajuá!

⁵Nepu bi nt'ode ma'na ra noya de habu mi hudi Ajuá, ne bi 'ñena: Nsundahu Ajuá, gatho nú'ahu guí pephu ne guí tsuh'a, ngu ya notsi ngu ya dangui.

Ra ngo de rá nthati ra T'uca Dëti

⁶Nepu dá øde 'nara ñahni de 'nara danga hmunts'a ja'i, 'ñena mri nhyahni ndunthi ya dehe, ne 'ñena 'raya ngani, ne mi ena:

¡Drá nsunda Ajuá! Ngue'a nú'a go gue'a ma Hmuhu pe'tsa gatho ra ts'edi, ne go gue'a ra Ndá de gatho ra ximhai.

⁷Johyahu ne nsundahu'a, ngue'a ya bi zø ra pa de rá nthati ra T'uca Dëti.

Ra navia ya xa nhyoqui,

⁸ya xa hye nú'a ra hoga dutu xqui t'umbi xá nt'axi y ri huexqui.

Nura t'axa dutu'a gue'a yá te xá nt'axi nú'u to'o xa gamfri Ajuá.

⁹Nepu ra enxe bi 'ñengagui:

—¡Yøfo nuya ya noya: “Dá johya nú'u to da sipabi pa da ma ra ngo de rá nthati ra T'uca Dëti.”

Nehe bi 'ñengagui:

—Nuya guehya yá noya Ajuá, y guehya xi majuani.

¹⁰Nepu nuga dá ndandiñahmu ja rá ua ra enxe pa ga nsunda'a, pe nu'a bi 'ñengagui:

—Oguí øt'a njabu, ngue'a necagui ne ma'ra ri cu dyá 'begohu mahyegui de Ajuá, ne dí mañhu rá noya ra Zidada Jesu. Go da xøcambeni Ajuá.

Nu'u tó'o mamba rá noya Ajuá gue'u damajuani nehe de nú'a xa ma ra Zidada Jesucristo.

'Nara tøgue mri tø 'nara t'axfani

¹¹Nepu dá handa mahets'i mi xogui, ne dá handa 'nara tøgue mri tø 'nara t'axfani, y nú'a ra tøgue'a xa thu'mbabi 'nara thuhu nú'a rí bøni da 'ñena: Nú'a xa ma, nzantho da 'yøt'e. Ne ma'na ra thuhu rí bøni da 'ñena: Majuani. Ngue'a nú'a xi ra hoga ndá, øt'e xá hño, ne øt'a ya tuhni ngu rí 'ñepi. ¹²Yá da 'ñena mi zø ya tsibi, ne mi hu'tsa ndunthi ya corona, y nehe xqui t'opabi 'nara thuhu nú'a hinto mi padi te mi ne da ma, hønse'a go mi pa'a. ¹³Ne mi he 'nara dutu xqui 'bobo co ra ji, y rá thuhu gue'a Rá Noya Ajuá. ¹⁴Ne mri ðeni'a ndunthi ya memahets'i nú'u øt'a ya tuhni, mri hñe'u dega hoga linu xi xmá nt'axi, ne mri tøgue ya t'axfani nehe. ¹⁵Nu'a ra muði tøgue mi pøni de rá ne 'nara mahuai dega yo filo. Con gue'a ma da na'mbabi ya ja'i de gatho ya hai de ra ximhai, ne ma da ndá de gue'u con gatho rá ts'edi, ja ra uenda di ha 'nara ts'ut'o dega bøja. Ne ngu 'nara ja'i net'a ya obxi pa da the'mi, njabu'a ma da huata ya ja'i nuto yá ncontra Ajuá nú'a to pe'tsa gatho ra ts'edi ne pø rá cue con gue'u.

¹⁶ Ne ja rá he de ja rá xinthe xqui t'lofo 'nara thuhu ena: "Ra Ndá de gatho ya ndá ne ra Hmu de gatho ya hmu."

¹⁷ Nepu dá handa 'nara enxé mi 'bai ja ra hyadi, ne bi mafi nts'edi pa bi ma'ta gatho ya ts'int's'u di nhyats'i, ne bi 'ñembi'u:

—Bá ehú gui munts'ihú pa gui tsihú nú'a ra danga hñuni ma da 'ra'ahú Ajuá. ¹⁸ Ma da t'a'ahú gui tsihú yá ngø ya danga ndá ne ya ndá gá soldado, ne yá ngø nú'u to xi mi jahma yá ts'edi. Ma gui tsihú yá ngø ya fani ne nú'u to mi tøgue'u. Xi ma gui tsihú yá ngø gatho ya ja'i, ngu ya 'bego ne nú'u hingyá 'bego, ngu ya notsi ne ya dangui.

¹⁹ Nepu dá handa ra mbanga zu'ue ne ya ndá de ra ximhai xqui munts'i'u co yá soldado pa da ntunhui nú'a to mi tøgue ra t'axfani ne nú'u to mi deni'a. ²⁰ Nú'a ra mbanga zu'ue bri jú co nú'a ra hyate badi to xqui 'yøt'a ya nt'udi ja rá thandi nú'a ra mbanga zu'ue. Co nuyá nt'udi ra hyate badi xqui hyat'a ya ja'i nú'u xqui th'u'tsua rá hmeya nú'a ra mbanga zu'ue ne xqui xocambeni'u rá c'oi'a. Nú'u ri yoho bi t'ent'a ma tetho ja ra ndehe dega tsibi nú'a faspí co ra asufre. ²¹ Y nú'a to mi tøgue ra t'axfani bi hyo nú'u ma'ra to mri dena ra mbanga zu'ue ne ra hyate badi. Bi hyo'u co nú'a ra mahuai mi pøni de rá ne, y gatho ya ts'int's'u xi bi niñá co yá ngø'u.

20

'Na 'mo ya jeya

¹ Nepu dá handa 'nara enxé bi gai de mahets'i mi há ra nsoqui de ra o'tsi nú'a otho habu bí c'a, nehe mi há 'nara danga cadena. ² Ne bi gø ra danga zu'ue nú'a go gue'a ra ndaxjua qu'eñá mi 'bui desde maya'bu, nú'a rá thuhu ra ts'ondáhi ne ra Satá. Ne bi dat'i pa 'na 'mo njeja, ³ y ngu bi dat'i bi 'yent'a mbo ja nú'a ra o'tsi'a, ne bi got'i ne bi hñu'tsua 'nara seyo pa ya hinda za da hyat'a ma'ra ya ja'i asta hinda uadi nú'u 'na 'mo njeja. 'Mefa ma dra thøgue pa 'raya patho.

⁴ Nepu dá handa 'raya hudi, y ja mi huhni nú'u to'o xqui t'umba ra ts'edi pa da 'yøt'a ra ts'utbi. Nehe dá handa nú'u xqui thecua yá 'yuga ngue'a xqui damajuani de ra Zidada Jesucristo ne xqui mamba rá noya Ajuá, ne hinxqui xocambeni ra mbanga zu'ue nixi rá c'oi'a, nixi hinxqui hopi to da

meya'u ja yá de o ja yá 'yε co rá hmeya ra zu'ue. Dá handi bi yopa nte'u ne bi ndá co ra Zidada Jesucristo pa nú'u 'na 'mo njeja. ⁵ Nú'ú go gue'u xi ya müdi bi yopa nte de nú'u xqui du. Y nu'u ma'ra himbi yopa nte'u asta himbi zøxa nú'u 'na 'mo njeja. ⁶ Njapi ne xá nt'axi nú'u to xa yopa nte ra müdi. Y rá ñoho ra du nú'a ma da nja ja ra nidu, hinda za te da 'yø'tuabi'u. Gatho'u da macja ja rá thandi Ajuá ne ra Zidada Jesucristo, ne da ndá'u co ra Zidada Jesucristo pa nú'u 'na 'mo njeja.

⁷ Y nu sta uadi nú'u 'na 'mo njeja, ra Satá ma dra thøgue de habu xa jot'i. ⁸ Nu'a ma da bøni pa da hyat'a ya ja'i 'bu ja gatho ya hai de ra ximhai. Da ma pa da hyat'a ra Gog ne ra Magog, nú'ú gue'u yá ncontra ra Zidada Jesucristo, ne da hyat'i'u pa da munts'i pa da 'ñøt'a tuhni, y nuyá ndunthi'u ngu rá ndunthi ra 'bomu ja ja ra ñanthe. ⁹ Gatho nuya ja'i'u dá handi bi ma'u ja rá nguni ra ximhai pa bá thets'i'u habu mi ja rá hmæca hnini Ajuá ne mi 'bu ya gamfri. Pe Ajuá bi mehna ra tsibi de mahets'i pa bi zat'i'u. ¹⁰ Ne ra ts'ondáhi nú'a to mi hat'a ya ja'i bi t'ent'a ja ra ndehe dega tsibi nú'a faspí co ra asufre, habu xqui t'ent'i nehe ra mbanga zu'ue ne nú'a ra hyate badi. Nuni ja guehni ma pa ra xuui da zama'ñu'u ya uguí pa nzantho.

Ma da nja 'nara nsuca uenda ja rá thandi Ajuá

¹¹ Nepu dá handa 'na mi hudi ja 'nara danga hudi xmá nt'axi. Y ngu bi hnequi'a, 'bestho bi 'metho mahets'i ne ra ximhai, y nixi bi fadi habu bi ma. ¹² Nehe dá handi nú'u xqui du, gue notsi ndangui mi 'bahni ja rá thandi Ajuá. Nepu bi so'tsa ya libro, y nehe bi so'tsa nú'a ra libro habu huxa yá thuhu nú'u to'o ma da nte pa nzantho. Y nú'u to xqui du bi thá'mba nguenda de nuya t'øt'e xqui 'yøt'a ja ra ximhai, y nuya t'øt'e'u xqui t'lofo ja nuya libro'u. ¹³ Nú'a ra luga habu mi 'bu nú'u xqui du, nura luga'a xqui da nú'u mi 'bñhni, n dehe xqui da nuya ja'i xqui zo de guehni, y ra nt'agui xqui da nú'u xqui nt'aguini, y cada 'na de nuya ja'i'u bi thá'mba nguenda de nuya t'øt'e xqui 'yøt'e'u. ¹⁴ Nepu ra nt'agui ne ra luga habu mi 'bu nú'u xqui du ya bi 'ñotho, ngue'a bi t'ent'a ja ra ndehe dega tsibi faspí. Y ra castigo ja nuna ndehe dega tsibi go gue'a rá ñoho ra du. ¹⁵ Hangué bi t'ent'a ja ra

ndehe dega tsibi nú'a to'o hinxqui t'opabi yá thuhu ja nú'a ra libro habu xqui thu'tsua yá thuhu nú'u to'o ma da nte pa nzantho.

21

Ma da nja ma'ra'yo ra ximhai ne mahets'i

¹ Nepu dá handi xqui nja ma'ra'yo ra ximhai ne mahets'i, nguetho nú'a ra mudi ximhai mi ja ne nú'a mahets'i bi 'metho'u. Nehe ya mi otho ra ndehe. ² Nuga drá Xuua, dá handa ra maça hnini Jerusale nú'a xqui nja ma'ra'yo. Dá handi bi gai de mahets'i po rá ts'edi Ajuá ne mi hnequi mahotho ngu 'nara nãvia ya xa hñe pa da nthatui nú'a ma drá dame. ³ Ne dá øde 'nara noya de mahets'i mi ñã nts'edi, mi ena:

—Ndi, Ajuá 'buhui ya ja'i, y ma da 'mui con gue'u pa nzantho, y nú'ú go gue'u rá hnini'a. Ajuá go guese'a ma da 'muhui'u ngue'a go gue'a yá Ajuá'u. ⁴ Ne Ajuá ma da ducuabi gatho yá guida'u. Ya hinda nja ra du, ni ya ts'oni, ni ya dumui, nixi ya ugu, ngue'a nuya t'øt'e mi ja ma'met'o, nubyá ya otho.

⁵ Nepu nú'a to'o bí hudi mahets'i ja rá hudi bi 'ñena:

—Paði gue nuga dí japi gatho ya t'øt'e da nja ma'ra'yo.

Nehe bi 'ñengagui:

—'Yofu nú'a stá xi'i, ngue'a nuya ya noya go guehya majuani ne ma da nja ngu stá ma.

⁶ Ne bi 'ñengagui:

—Ya xa t'øt'e. Nuga go gueque rá mudigui ne asta rá gats'i, ngu ya letra fadi desde ra A asta ra Zeta. Nu'a t'ó'o da za ra nduthe, ga umbi da zi nú'a ra dehe dega te pøhø ja ra pøthe ne t'untho. ⁷ Y gatho ya t'øt'e go dyá meti nú'u to ma da ntate. Nú'ú go yá Ajuagui'u, y nuga go ma batsi'u. ⁸ Pe nuya zuse, ya 'ñagamfri, ya ts'oja'i, ya hyote, ya 'ñeja'i, ya 'ñete, ne nú'u to xocambeni ya c'oi, ne gatho ya c'uamba, gatho'u ma da t'ent'a ja ra ndehe dega tsibi nú'a faspí co ra asufre. Nú'á go gue'a rá ñoho ra du.

Ra 'ra'yo Jerusale

⁹ Nepu bi 'ñe bi zacagui 'na de nú'u yoto ya enxe mi hã 'ra 'nara 'bada habu mi 'be'tsa nú'u yoto yá ngats'i yá mfei Ajuá. Ne bi 'ñengagui:

—Bá ecua pa ga u't'a'i ra nãvia nú'a ma da nthatui ra T'uca Deti.

¹⁰ Nepu ja nú'a ra thedi bi 'ñutca ra Maça Ndahi, nú'a ra enxe xqui zocagui bi zixcagui ja 'nara danga t'øhø xi xmá hñets'i, ne bi 'ñutcagui ra danga maça hnini Jerusale mi cai de mahets'i po rá ts'edi Ajuá. ¹¹ Nú'a ra hnini'a xi mri yot'i co rá nsunda Ajuá, ne ngu 'nara hothodo xi mri huexqui, ngu nú'a ra hoga do rá thuhu jaspe, ngu ra xito nú'a di hya'tsi. ¹² Mi jot'i co 'nara danga jado xi xmá hñets'i, y mi pe'tsa 'ret'amayoho ya gosthi y mi 'ba 'nara enxe cada ra gosthi. Ja nuya gosthi'u xqui t'ofoni yá thuhu nú'u 'ret'amayoho ya 'mui gá ja'i xqui 'ñehe de nú'u 'ret'amayoho yá t'u ra Israel. ¹³ Mi ja hñu ya gosthi de bøxhyadi, y má hñu de yuhyadi, má hñu de mahui'i, y má hñu de mac'angui. ¹⁴ Ra jado de nura hnini'a mi pe'tsa 'ret'amayoho ya mudi do, y ja nuya do'u xqui t'ofoni yá thuhu nú'u 'ret'amayoho yá apostol ra T'uca Deti.

¹⁵ Nú'a ra enxe to'o ndí ñã'be mi hã 'nara t'eni dega oro mri hnequi ngu 'nara xithi pa mi enga nura hnini'a ne rá jado ne yá gosthi. ¹⁶ Ra hnini mi mahyegui rá ma ne rá nxidi ne rá hñets'i. Ra enxe bi 'yeni ra hnini co nú'a ra t'eni mi hã, rá ma bi zadi 'natemagoho nthebe kilometro, nehe rá hñets'i ne rá nxidi bi zadi mahyegui. ¹⁷ Ne bi 'yeni ra jado y bi zadi hñu'rate ne goho metro, go gue'a ra t'eni paði ya ja'i, hangue bi cupa ra enxe.

¹⁸ Ra jado xqui thoqui dega jaspe, ne ra hnini xqui thoqui 'ra'tho dega oro, y mi hya'tsi ngu ra xito. ¹⁹ Nehe ya mudi do de rá jado ra hnini gatho mi tu ya hoga do. Rá mudi ra do mi tu nú'a ra t'axa do rá thuhu ra jaspe, rá ñoho mi tu nú'a ra ixca do rá thuhu ra safiro, rá hñu mi tu nú'a ra c'anga do rá thuhu ra agate, rá ngoho mi tu nú'a ra cahu do rá thuhu ra esmeralda. ²⁰ Rá ncat'a do mi tu nú'a ra do nthants'i ra t'axi co ra theni rá thuhu ra onice. Rá 'rato mi tu nú'a ra do xá ntheni rá thuhu ra coralina. Rá yoto ra do mi tu nú'a ra do xá nc'ast'i rá thuhu ra crisolito. Rá hñato mi tu nú'a ma'na ra c'anga do rá thuhu ra berilo. Rá guto mi tu nú'a ra do xá nc'ast'i nthants'i ra c'angui rá thuhu ra topacio. Rá 'ret'a mi tu nú'a ma'na ra c'anga do rá thuhu ra crisoprasa. Rá 'ret'ama'ra mi tu nú'a ra do ra 'botheni rá thuhu ra jacinto. Ne rá 'ret'amayoho mi tu nú'a ra do ra nzat'a theni rá thuhu ra amatista. ²¹ Nú'u 'ret'amayoho ya gosthi

xqui thoqui co nú'a ra t'axa do rá thuhu ra perhla. Cada 'nara gosthi mi gue'a 'nara perhla. Y nura 'ñu de mbo ra hnini mi 'ra'tho dega oro ne mri hya'tsi ngu ra xito.

²² Nuni ja ra maça hnini hindá handini ni 'nara nija, ngue'a go guesé Ajuá ma Hmuhú 'buhni nú'a to p'e'tsa gatho ra ts'edi. Nehe ja 'buhni ra T'úca Deti. ²³ Nehe hinga mahyonini ra hyadi nixi ra zana pa da yot'a ra hnini, ngue'a rá nsunda Ajuá ne ra T'úca Deti go guesé'u ri yot'a nura hnini'a. ²⁴ Y gatho ya gamfri de maxogue rá nguni ra ximhai ma da 'ño'u ja ra ñot'i'a, nehe ya ndá de ra ximhai nú'u xa gamfri ma da zoni ja nura hnini'a, ne da hñaxa yá nsu pa da zogui ja nura hnini'a. ²⁵ Ne ya gosthi hinhya'mú jot'i, nehe hinhya'mú ja ra 'bexuui. ²⁶ Nehe ya gamfri de maxogue rá nguni ra ximhai ma da hñaxa yá nsu ja nura hnini'a. ²⁷ Pe hinda ma da yut'ini nú'u to'o hinxá nt'axi, nixi nú'u to'o ot'e xá nts'o, nixi nú'u mąnga ya nc'uamba. Nuni ma da yut'ini hõnse nú'u to'o xa t'opabi yá thuhu ja rá libro ra T'úca Deti, habú huxa yá thuhu nú'u to'o ma da nte pa nzantho.

22

¹ Nepu ra enxé bi 'ñutcagui 'nara dathe xi xá nt'axi y nura dehe'a gue'a ra dehe dega te. Mi hnequitho nú'a te mi ja mbo ngu nja ra xito, ne mi pøni de habú mi hudi Ajuá ne ra T'úca Deti. ² Madetho de rá 'ñu ra hnini ne ja yá ñani ra dathe mi 'bahni nú'a ra za dega te, ne ri unga yá fruta 'ret'amayoho 'mi'qui ra jeya, tat'a zana uni yá fruta, y nuyá xi ra 'ñethi pa bi ñani nú'u ya ja'i xqui 'ñe de gatho rá nguni ra ximhai. ³ Nehe da 'ñothoni ni 'nara t'ot'e xá nts'o. Nuni ja ma da njani ra hudi habú hudi Ajuá ne ra T'úca Deti, y nu'u tó'o pepabi Ajuá ma da xocambeni'a. ⁴ Nu'ú ma da hyanduabi rá hmi Ajuá, y rá thuhu'a ma da t'ofou ja yá de'u. ⁵ Nuni ma da 'ñothoni ra 'bexuui, nixi hinga mahyoni rá ñot'i ra hyadi nixi ma'na ra ñot'i pa da yot'i nuto gatho ma da 'mahni, ngue'a Ajuá go gue'a ma da yot'i'u, y nú'ú ma da ndá pa nzantho.

'Bai guetbá rá yo'ehe ra Zidada Jesu-risto

⁶ Nepu ra enxé bi 'ñengagui:

—Nuya ya noya go guehya xi majuaní, ne ma da nja ngu xa hma. Ajuá ma Hmuhú nú'a ri umba ra mfadi yá 'mehni, go gue'a

bi mehna rá enxé pa da 'ñutuabi nú'u to pepabi de nuya t'ot'e ma da nja 'bestho.

⁷ —¡Beñhú gue nuga ma ga ehe 'bestho!

Dá johya nú'a to da hñuxa nt'ode nuna rá noya Ajuá xa t'ofou ja nuna libro.

⁸ Nuga go gueque drá Xuua, dá øde ne dá handi gatho nuya t'ot'eya. Y ngu dá juadi dá øde ne dá handi dá ndandiñahmu ja rá ua nú'a ra enxé xqui 'ñutcagui gatho nuya ya t'ot'e pa ga nsunda'a. ⁹ Pe nu'á bi 'ñengagui: —Ogui ot'ra injabu, dyá 'begoñu mahyegui co nú'u ma'ra ri cu mamba rá noya Ajuá ne nú'u to'o huxa nt'ode nú'a xa t'ofou ja nuna ra libro. Go da xocambeni Ajuá.

¹⁰ Nehe bi 'ñengagui:

—Oxqui agui nuya ya t'ot'e xcá 'yofo ja nuna ra libro, ngue'a ya ma da zøhø ra pa pa da nja nuya ya t'ot'eya. ¹¹ Ya ts'o'mui dá sigui da nts'o'mui, nu'u xá nts'o dá sigui da nts'oni, ha nu'u to ya hoja'i, dá sigui da hñoja'i, y nu'u tó'o øte Ajuá, dá sigui da 'yøte.

¹² —Xi majuaní, ma ga ehe 'bestho ne ga ju'tuabi cada 'na ngu nú'a xa mfei. ¹³ Nuga go gueque rá mudigui ne asta rá gats'i, ngu ya letra fudi desde ra A asta ra Zeta.

¹⁴ Njapi nú'u to'o xa t'axca yá dutu pa da t'umba nsequi da yut'a ja ra maça hnini ne da zipa rá fruta nú'a ra za dega te. ¹⁵ Pe ma da gohi rí møte de ra maça hnini nú'u ya 'ñagamfri, ya 'ñete, ya 'ñeja'i, ya hyote, ne nú'u to'o xocambeni ya c'oi, ne gatho nú'u to'o di ho da mąnga ya nc'uamba.

¹⁶ —Núga drá Jesu, stá peñh'ahubú ma enxé pa da xi'ahú gatho nuya ya noya nú'ahú guí camfriguíhu. Núga drá Hmu de ra ndá Davi, y stí 'ñehe de yá ja'i'a. Go gueque dí ngu nú'a ra haxatsø ri huexqui.

¹⁷ Ra Maça Ndáhi ne ra navia nú'a ma da nthatui ra T'úca Deti eñ'u:

—Bá ehe.

Nehe nu'u tó'o øde nuna ra noyaná dá 'ñena nehe'u:

—Bá ehe.

Nu'u tó'o tsu ra nduthe ne ne da ntsithe, dá 'ñehe da zí ra dehe dega te nú'a t'untho.

¹⁸ Gatho'ihu dí xi'ahú gue nu'u tó'o da 'yøde nuya ya noya xa t'ofoua ja nuna ra libro, ne da hñu'tsa ma'ra ya noya nú'u hinxá t'ofoua, pahú gue Ajuá ma da umba ya mfei nuya ja'i'u, ngu nú'u xa t'ofoua.

¹⁹ Nehe nu'u tó'o da hñaca 'raya noya de nú'u xa t'ofoua ja nuna ra libro, Ajuá ma da

hñacuabi nehe yá thuhu nuya ja'i'u de ja ra libro habu huxa yá thuhu nú'u ma da nte pa nzantho, nehe nuya ja'i'u hinda yut'a ja ra maça hnini, nixi da hñanga nú'u ya japi xa t'ofoua.

²⁰ Go ra Zidada Jesucristo nú'a to'o bi

manga nuya ya noya, ne bi 'ñena:

—Xi majuañi ma ga ehe 'bestho.

Y nujú dí thadihu ne dí eñhu:

—Njabu gue'a. ¡Bá ehe, ma Zidada'ihe!

²¹ Ma Zidadahu ra Jesucristo da max'ahu grí gathohu. Njabu gue'a.